

Júu³ tyá²
'e gafaa'²¹ Dios
tya' tsá²

**El Nuevo Testamento
de Nuestro Señor Jesucristo**

en el chinanteco de Quiotepec

La Liga Bíblica
Las Sagradas Escrituras para Todos

El Nuevo Testamento
en chinanteco de Quiotepec

La Liga Bíblica 3C primera edición 1983 [chq]
La Liga Bíblica versión electrónica 2009

Publicado por
© La Liga Bíblica 1983

Se permite copiar, distribuir y comunicar públicamente esta obra bajo las siguientes condiciones:

- Reconocimiento. Reconozca a la Liga Bíblica los derechos que tiene en la impresión o distribución de esta obra, deslindándola de responsabilidad alguna por cualquier uso que se le de a la presente publicación.
- No comercial. No puede utilizar esta obra para fines lucrativos.
- Sin obras modificadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra a partir de ésta.

Índice

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	60
SAN LUCAS	97
SAN JUAN	157
HECHOS	205
ROMANOS	262
1 CORINTIOS	287
2 CORINTIOS	311
GÁLATAS	327
EFESIOS	337
FILIPENSES	346
COLOSENSES	352
1 TESALONICENSES	358
2 TESALONICENSES	363
1 TIMOTEO	366
2 TIMOTEO	373
TITO	378
FILEMÓN	381
HEBREOS	383
SANTIAGO	401
1 PEDRO	408
2 PEDRO	415
1 JUAN	419
2 JUAN	425
3 JUAN	426
JUDAS	427
APOCALIPSIS	430

Júu³ tyú² 'e gajmaa¹a San Mateo

'Lii²¹² tsacøøi¹³ tya' Jesucristo

1 'E lo-o coon²¹ jí² 'e taai² jileei²¹
tsacøøi¹³ tya' Jesucristo, jaain²¹
jún² tya' 'lìi²¹² David joongi tya'
'lìi²¹² Abraham 'ii.

2 In Abraham do jmii²¹ Isaac, joon
Isaac do jmii²¹ Jacob, Jacob do
jmii²¹ Judá coon¹³ 'in ruu²¹i catyaai²
do. **3** Judá do jmii²¹ Fares coon¹³
Zara joon sáa³o sii²¹ Tamar. Joon
'in Fares do jmii²¹ Esrom, Esrom
do jmii²¹ Aram. **4** Aram do jmii²¹
Aminadab, Aminadab do jmii²¹
Naasón, Naasón do jmii²¹ Salmón.
5 Salmón do jmii²¹ Booz joon sáa³a
sii²¹ Rahab. Joon 'in Booz do jmii²¹
Obed joon sáa³a Obed sii²¹ Rut.
Obed do jmii²¹ Isaí. **6** Isaí do jmii²¹
róøi¹³ David. Joon róøi¹³ David do
gasáa¹i Salomón coon¹³ tsamf² 'in
galf² tsamf² tya' Urías.

7 In Salomón do jmii²¹ Roboam,
Roboam do jmii²¹ Abías, Abías do
jmii²¹ Asa, **8** Asa do jmii²¹ Josafat,
Josafat do jmii²¹ Joram, Joram do
jmii²¹ Uzías. **9** Uzías do jmii²¹ Jotam,
Jotam do jmii²¹ Acaz, Acaz do
jmii²¹ Ezequías. **10** Ezequías do jmii²¹
Manasés, Manasés do jmii²¹ Amón,
Amón do jmii²¹ Josías. **11** Josías do
jmii²¹ Jeconías coon¹³ tsaruu²¹i.

'Yia¹³ joon ngajée¹i tsá² seein²¹
Babilonia 'in tsá² Israel si'ñúu¹mo fu
goo¹o.

12 Joon mo taain²¹² tsá² Israel
Babilonia Jeconías do gasáa¹i
Salatiel. Joon 'in Salatiel do jmii²¹
Zorobabel. **13** Zorobabel do jmii²¹
Abiud, Abiud do jmii²¹ Eliaquim,
Eliaquim do jmii²¹ Azor. **14** Azor do
jmii²¹ Sadoc, Sadoc do jmii²¹ Aquim,
Aquim do jmii²¹ Eliud. **15** Eliud do
jmii²¹ Eleazar, Eleazar do jmii²¹
Matán, Matán do jmii²¹ Jacob.
16 Jacob do jmii²¹ José. José do
gacu²mo cwoo²¹o María 'in líi¹i sáa³
Jesús 'in sii²¹o jon Cristo.

17 Joon mo galiseein²¹ 'lìi²¹²
Abraham ca galiseein²¹ 'lìi²¹² David
galiseein²¹ daytyúuin² jmii²¹ tsá².
La joon jon galiseein²¹ dyatyúuin²
jmii²¹ tsá² ca mo galiseein²¹ 'lìi²¹²
David ca ngalíin² tsá² Israel
si'ñúu¹mo fu Babilonia. Joon
dyatyúuin²gi jmii²¹ tsá² galiseein²¹
'e la nü'gi 'e galiseein²¹ Cristo.

Mo galiseein²¹ Jesucristo

18 La no-o galí² mo galiseein²¹
Jesucristo. María, 'in líi²¹in sáa³
Jesús, niganá¹ júu³ coon¹³ Sé³. Pe la
nu'gi icwaa¹a caain²¹ coon¹³ Sé³ do
gacáan¹in María yuuñ²¹ coon¹³ 'ii²¹

tya' Espíritu Tyú² tya' Dios. ¹⁹Joon ñuu¹ tya'o Sé³ do, tsu jaain²¹ tsá² tyú¹ 'ii, jo gali¹in²¹in 'e faa¹in tsá² 'laa²¹ tya'a, jiin¹³ 'iin²¹in itíuu²mo 'ido la jo ñii¹ tsá² fuu²¹. ²⁰Joon la 'ii²¹ 'i¹-tsi Sé³ jilaa²¹ 'elo lawa'a 'e cií¹o gajnéi¹ jaain²¹ ángel tya' Ñañuu¹ tyaníi¹ joon gajin²in:

—Sé³, jún² tya' 'lii²¹ David 'nu, 'ii¹³mo'o María do lawa tsamí² tyi'i. Jo jmaa²a 'goo²¹ tsu 'in yuuun²¹ gacáan¹in do, 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios do. ²¹Iliseein²¹ jaain²¹ xuui²¹ tsaañuu¹ tya'a iunsii²¹i JESÚS. Ilisii²¹ la joon tsu 'wii¹³ ijmáa¹a tiin¹³ tsá² tya'a jilaa²¹ tsaa² tya'a.

²²Jilaa²¹ 'elo galí¹ la joon 'e untsiin¹in júu³ tya' Ñañuu¹ 'e gafaa²¹ tsá² tya'a la mo jéei¹³. Gajin²o:

²³Jaain²¹ simí² icáan²in yuuun²¹, joon iliseein²¹ yuuun²¹ tsaañuu¹ tya'a.

Joon iunsii²¹ 'ii Emanuel.
(E 'øø¹tsi tsá² 'e sii²¹: Dios jee²¹ jna.)

²⁴Joon mo gajná²-tsi Sé³ do gajmaa¹a jiin¹³ la jin² ángel tya' Ñañuu¹ 'i. Joon ga'ii²¹mo María lawa tsamí² tya'o. ²⁵Pe jo 'ee gajmaa¹a coon¹³ 'ido ca galiseein²¹ 'in xuui²¹ tsaañuu¹ nifu joon gaunsii²¹ 'ii JESÚS.

Jalíin² 'in 'øøi¹-tsí li
tyíin¹ sáa³ Jesús

2 Jesús galiseein²¹ fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Belén 'e náa¹ coon²¹ 'wó² 'e sii²¹ Judea. Herodes líi¹ róøi¹³ 'yiaa¹³ joon. Joon gatyalíin² 'inlíi¹³ róøi¹³ magos, tsá² jmii²¹-tsi 'ii. Gatyalíin² fu Jerusalén jalíin² li

'yeei²¹ ñi¹ do. ²Joon gaunngii¹ 'in tsá² do:

—Xiiafu tyíin¹ 'in róøi¹³ 'in nigaliseein²¹ tya' tsá² Israel? Tsu jna'a naa²¹a'a li' li 'yeei²¹ ñi¹ joon ganee²¹na'a náu¹ tya'a. Joon nijalii²¹i jaun'goo²¹o'o 'ii.

³Joon mo ganúu²un róøi¹³ Herodes 'elo líi¹ 'láai² ga'íl¹-tsi 'áai¹ coon¹³ jileei²¹ 'in néei¹ Jerusalén do. ⁴Joon 'in róøi¹³ do gatø¹ø jileei²¹ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo¹² tya' ley tya' 'in tsá² do. 'E 'in²¹in litsái¹-tsi xiiafu iliseein²¹ Cristo. ⁵Joon 'in tsá² do 'in gatø¹ róøi¹³ do gajin²in:

—Fuu²¹ Belén joon iliseein²¹ Cristo. Tsu 'in tsá² 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios calii¹ gataan¹an ni jí² 'elo:

⁶Joon 'nu-ü, fuu²¹ Belén 'e náa¹ li roon¹on 'wó² tya' Judá, jo líi²u'u 'in pi¹gi la jee²¹ jileei²¹ 'in tyu² to² 'e 'wó² lo; tsu icwo'íi jee²¹ lo jaain²¹ tsá² feei¹¹ 'in tyu² to² tsá² tyia 'in seein²¹ Israel.

⁷Joon gatø¹ø Herodes 'in tsá² 'øøi¹-tsi do 'uun²¹mo, gaunngii¹ coon²¹ tún² lii gangoo¹o ni'íi¹in 'in náu¹ do. ⁸Joon gasii¹ ni²i 'in tsá² 'øøi¹-tsi do fu Belén. Joon jin²in:

—Cwolíin²naa', cwo'nee¹naa' 'in xuui²¹do. Joon mi tyee¹naa' 'ii joon jmáa¹³aa' jna júu³ ini³ii niun'goo²¹oo jon 'ii.

⁹Joon mo ganúu²un 'in tsá² 'øøi¹-tsi do júu³ tya' róøi¹³ do ngalin²mo joon no. Joon 'in náu¹ do 'in ganíi²in 'in tsá² 'øøi¹-tsi fu li née¹ fu li 'yeei²¹ ñi¹ ngóo¹o nifugixu li ngalíin² 'in tsá² do. Ngoo²¹o ca ga'íi² fu yu¹ li raain¹ 'in xuui²¹do. ¹⁰Jløø³mo 'áai¹ 'in

tsá² 'øøi²¹-tsi mo ganíi²in 'in yuuñ¹
do. ¹¹Joon mo gangatáa¹i inuu do
gangaa¹i yuuñ²¹ do coon¹³ sáa³a.
Joon gasi²i 'wojníi¹i tyani 'in yuuñ²¹
do joon gaun'goo²¹o 'ido. Joon ganá¹
cwóo¹ ty'a icwo¹o 'in yuuñ²¹ do
cwanáa¹ coon¹³ fuu²¹ sán² coon¹³
jmi¹³ 'mó² jmafuu²¹ sii²¹ mirra.
¹²Joon Dios gajmaa¹a gacíi¹i 'in tsá²
do 'e jo tsalíin²gi li' li tyiin¹ Herodes
do. Joon ngaliin¹mo fuu²¹ goo¹o fu¹
li' xia²¹.

Mo nangó¹ yuuñ²¹ Jesús fu Egipto

¹³Mo ngayuuí¹³ ngaliin¹ 'in tsá²
'øøi²¹-tsi do la 'ii²¹ cf¹ Sé³ gajné¹
jaain²¹ ángel ty'a Ña'ñu¹u' gajin²in
sii²¹i Sé³ do:

—Ráan²u, jée¹i yuuñ²¹ coon¹³
sáa³a cwolíin²naa' Egipto. Joon
cwotaan²¹moo' do ca mi jmáa³aa
júu³ tsu Herodes i'naa²¹in 'in yuuñ²¹
do ijngá²mo.

¹⁴Joon garoon¹on Sé³ joon li 'woo¹
ngalíin² jée¹i yuuñ²¹ do coon¹³
sáa³a fu Egipto. ¹⁵Do-o taan¹in ca
gajún¹mo Herodes do. La lo-o galí¹
'e gatsín¹ júu³ ty'a tsá² gafaa²¹a júu³
ty'a Ña'ñu¹u' la mo jéei¹ 'in gajin²in:
“Tø¹oo Yuuñ²¹ Tyiia 'in taain²¹ fu
Egipto.”

Tyú² Herodes to² 'e júun²in jileei²¹ yuuñ²¹ seein²¹ fu Belén

¹⁶Mo galili³i Herodes 'e
nigacon²on 'in tsá² 'øøi²¹-tsi 'ii tóo²,
'áa¹mo gatsá² 'nii²¹-tsi joon gatyú²u
to² júun²in jileei²¹ yuuñ²¹ tsaañuu¹
'in ni ngó¹ túñ² jiin¹ li la 'wó¹.
Jileei²¹ yuuñ²¹ tsaañuu¹ 'in seein²¹
Belén joongi li' caai¹ Belén gatyú²u
to² júun²in. Tsu la joon gajin²in
'in tsá² 'øøi²¹-tsi do 'e nigangaa¹

'in néu¹ do. ¹⁷Joon coon¹³ la joon
ngatiin¹³ júu³ ty'a 'lii²¹ Jeremías 'in
gacwo¹ júu³ ty'a Dios ca la mo jéei¹.
Gajin²in:

¹⁸Áai¹ 'náa¹ 'goo²¹ fuu²¹ Ramá ci²i
xuui²¹-tsi 'áai¹ tsu Raquel ci²i
cwáain¹ ty'a jóon¹on.
Pe jo 'iin²¹in wa'a cwo¹ tsá² 'ii
fo'feei¹ tsu najún¹mo yuuñ²¹
ty'a.a.

¹⁹Pe mo gangíi¹in gajúin¹ Herodes
gacíi¹i Sé³ fu Egipto do joon gajné¹
jaain²¹ ángel ty'a Ña'ñu¹u' 'in jin²
sii²¹i 'ii:

²⁰—Ráan²un, cweei¹ tee¹e xuui²¹
coon¹³ sáa³a fu Israel tsu nijúun²mo
'in 'iin²¹in ijngai¹² 'ii.

²¹Joon Sé³ do garoon¹on joon
gatøø¹ø xuui²¹ do coon¹³ sáa³a fu
Israel. ²²Pe mo galili³i Sé³ do 'e
jón¹ Herodes sii²¹ Arquelao tyú²u
to² fu Judea 'goo²¹o tsalíin² do.
Joon coon¹³ 'e cüe¹o gajmaa¹a Dios
'ii júu³ wa tsalíin² fu li sii²¹ Galilea.
²³Joon mo gatyalíin² li sii²¹ Galilea
joon ngacwaa²¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹
Nazaret. La joon galí¹ 'e gatsín¹ júu³
gafaa²¹a tsá² cwo¹o júu³ tyú² ty'a
Dios la mo féei¹ 'in jin²in:

—Iunsii²¹ tsá² 'ii: tsá² Nazaret.

Cwoo¹o Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ júu³
ty'a Dios coon²¹ li jo 'iin tsá² seein²¹

3 La jee²¹ tyíin¹ Jesús Nazaret
galáa² Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹
'wii²¹ cwoo¹o júu³ tyú² ty'a Dios
li jo 'in tsá² seein²¹ coon²¹ li sii²¹
Judea. ²Joon gajin²in:

—Cwojaa²¹-'oo' coon¹³ Dios tsu ti
li tyú² Dios to² jee²¹ tsá².

³Jaain²¹ tsá² 'in gacwoo¹o júu³ ty'a
Dios la mo jéei¹ sii²¹ Isaías gafaa²¹a
cwáain¹ ty'a Wó³ do mo gajin²in:

Tá² coon²¹ ni 'oo¹o jaain²¹ tsá²
 fu coon²¹ lí jo 'in tsá² seein²¹,
 jin²in:
 "Ijó¹ Ña'ñu¹u'. Tyaa²aa' tyú² tyii'
 i'i¹³moo' 'ii, tsáa¹mo-'oo' e
 tyú¹moo",
 jin² Isaías.

⁴Joon siin³ Wó³ lí¹ jñú² camello,
 joon 'e 'ñúu¹ tu²gi lí¹ coon¹³ loo²¹.
 Joongi 'e go²ø jmaai¹² sinii²¹ coon¹³
 to² sá² moo²¹. ⁵Joon 'in néei¹
 ciudóo¹³ Jerusalén coon¹³ 'in néei¹
 la caain²¹ lí sii²¹ Judea coon¹³ 'in
 néei¹ coo¹³ lí ngíi¹ jmií²¹ Jordán
 jalíin² janúu²un júu³ tya'a. ⁶Joon
 la jee²¹² jmoo¹ otyañii²¹ tya'a tyani
 Dios gasaa¹i Wó³ 'ii jmií²¹ tsi jmií²¹
 Jordán.

⁷Pe mo gacón² Wó³ cwáain¹ 'e
 'áai¹ fúu¹ tsá² fariseos coon¹³
 tsá² saduceos jalíin² saa¹i jmií²¹,
 gajin²¹in:
 —i-Tsá² 'in coon²¹ tsá² tóo² 'naa'
 'iin nigasii²¹i 'naa' e laa²¹²naa'
 yaanaa' jee²¹² coon²¹ wúu¹ 'e
 nijatyéein?⁸Cwojmaa²aa' jiin¹³ la
 tíi²i jmá¹ 'in nigajoo²¹-tsi. ⁹Joon jo
 'i¹-oo': "Jo 'e tsangii¹na' tsú jún² tya'
 'líi²¹² Abraham jna!" Tsh fuu²¹²uu
 'naa' e ca 'e cuun²¹² roon¹ lo lí² jmá²
 Dios ca jún² tya' 'líi²¹² Abraham.

¹⁰La lí¹ 'mó²-o líi¹ tsá² jon, joon
 Dios nityaa¹ tyú² nityí² tya'a 'e
 tyú²u 'mó² ca ti² jmóo³, joon
 jilaa²¹ 'mó² e jo cwo¹ 'oofuu²¹ tyú²
 tya'a ityú²o joon ijún² coon¹³ jí².
¹¹E la ja²mo jna saá³na 'naa' jiin¹³
 coon¹³ jmií²¹ e lí¹ lawa coon²¹ lí² e
 nigajoo²¹-oo'. Pe 'in jój¹ cihi²¹gixu
 la jna isáa¹ 'naa' jmií²¹ coon¹³
 Espíritu Tyú² tya' Dios joon coon¹³
 jí². Feei¹¹gi 'ii lagí jna ce jiin¹³ jo
 tíi²na cóñoon mfi¹i. ¹²Joon san¹²o

'ido 'mó² tyúuun²¹ trigo tsú ti lí²
 untyú² trigo tya'a. Ijmáa¹a coon²¹
 tyí¹ tya' trigo do. I'má² trigo fu li
 'má² tsá² trigo pe tyi¹ do tya'a ijún²
 coon¹³ jí² e jo dyúu¹.

Mo gasaa¹i Wó³ jmií²¹ Jesús

¹³Joon gacwo'í¹ Jesús lí sii²¹
 Galilea joon gangóo¹ fu li taain²¹²
 Wó³ do ti² jmií²¹ Jordán. Gangóo¹ 'e
 saa¹i Wó³ 'ii jmií²¹. ¹⁴Pe jo 'iin²¹²in
 Wó³ saa¹i Jesús jmií²¹. Joon gasii²¹i
 Jesús:

—'Nu-ú 'ná¹ sáa²u'u jna jmií²¹. ¿Ti
 ñí²i 'e sáa¹³na 'nu jmií²¹?

¹⁵Pe gajin² Jesús sii²¹i 'ii:
 —Cwó²du'u lí² jiin¹³ la 'iin²¹²na.
 Tsh tyú²-u 'e jmoo²¹o jilaa²¹ jiin¹³
 la to² tyú² Dios.

Joon Wó³ do gacwoo¹o júu³.
¹⁶Joon mo ngayuum¹³ gasaa¹i Wó³
 jmií²¹ Jesús joon gacwo'í¹ Jesús
 tsí jmií²¹ do. Joon tsifu joon ganó¹
 fu ñufú² joon Jesús gangaa¹i 'in
 Espíritu Tyú² tya' Dios líi¹ maa²¹²
 gajngáa¹i yu¹ li siin²¹ Jesús. ¹⁷Joon
 ganúu²un coon²¹ júu³ fu ñufú² e
 jin²:

—In no-o yúuun²¹ tyiaa 'in 'iin²¹²na.
 Jløø³moo 'áai¹ coon¹³on.

Mo gacón² Satanás cwáain¹ xiiala líii¹ Jesús

⁴Tsifu joon gangajée¹ 'in
 Espíritu Tyú² tya' Dios Jesús
 fu coon²¹ lí jo 'in tsá² seein²¹. Icón²
 Satanás cwáain¹ xiiala líii¹ Jesús.

²Joon jee²¹² tunló¹ jmií¹ joon
 tunló¹ 'woo¹ jo 'ee go²ø jiin¹³ xu.

Joon gatsá² un'áa¹ mo ngíi¹ joon.

³Joon Satanás gangatyéen¹in lí sin²
 Jesús 'e 'iin²¹²in cóñ² cwáain¹ xiiala
 líii¹ Jesús. Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Wana 'nʉ-ʉ jóon¹ Dios tyʉʉ¹³ to² cwolí² 'iñi¹ 'e cuun²¹² roon¹on no.

⁴Pe Jesúus gañii¹i:

—Ni jí² tya' Dios jin²in: "Jo taain²¹² tsá² tyʉ²-ʉ fu juncwii²¹ lo jiin¹³ coon¹³ 'e 'iñi¹ 'e sá² dø²ø pe coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyʉ² 'e gafaa²¹ Dios Jmii²¹."

⁵Joon ngajée¹i Satanás Jesúus ngalíin² 'e fuu²¹ nicwaai¹³ Jerusalén. Joon gasáa¹i Jesúus fu yʉ' cwo¹ fee¹ si² do. ⁶Joon gajin² Satanás sii²¹i Jesúus:

—Wana 'nʉ-ʉ jóon¹ Dios, cwó² cwotee²¹u tsʉ ni jí² tya' Dios 'e jin²: Ityʉ² Dios to² 'e 'áa¹i 'nʉ ángeles tya'a.

Isáa¹i 'nʉ coon¹³ cwoo²¹o la coon²¹ jo tyʉʉn²¹ cuun²¹² tí¹³i.

⁷Joon gañii¹i Jesúus:

—Jin²o jon ni jí² tya' Dios: "Jo untsáa¹'-o'o xiuala lí¹i Ña'ñʉ¹ʉ Dios tyi'i."

⁸Xiia²¹gi tún² ngajée¹i Satanás Jesúus fu yʉ' moo²¹ ñíi¹ 'áai¹. Joon ga'e²e Jesúus jilaa²¹ fuu²¹ náa¹ la 'ui juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a. ⁹Joon gajin²in:

—Cwóo³-oo jilaa²¹ 'elo tysi'i wana sii¹³i wojní²i tyani³ii 'e un'goo²o jna.

¹⁰Joon jin² Jesúus sii²¹i 'ii:

—Cwei², Satanás, tsʉ ni jí² tya' Dios jin²: "Un'goo²o Ña'ñʉ¹ʉ Dios tysi'i; joon jmoo²o jiin¹³ to² tyʉ² 'ii."

¹¹Joon Satanás do gajeen²¹mo coon¹³ Jesúus. Joon gatyaliín² ángeles 'e unjí²in Jesúus.

'Láa² Jesúus 'wii²¹² jmoo¹o to² tya'a fu li sii²¹ Galilea

¹²Joon mo ganúu²un Jesúus 'e Wó³ do 'yúu¹i 'nʉñí³ gangóo¹on

fu li sii²¹ Galilea. ¹³Pe jo gajaan¹ fuu²¹ Nazaret, gangacwaa²¹a fu Capernaum, coon²¹ fuu²¹ náa¹ ti' tyíia¹ do. 'Wó² tya' lii²¹² tsacøøi¹³ Zabulón coon¹³ Neftalí. ¹⁴La joon galfl¹ 'e gatsín¹ júu³ tya' jaain²¹ tsá² sii²¹ Isaías. 'Ii jaain²¹ 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹. Joon gataan¹an ni jí² júu³ 'e jin²:

¹⁵'Wó² tya' Zabulón coon¹³ Neftalí 'e roon¹ li' caai¹ tyíia¹, li' caai¹ li' yee²¹i ñí¹ jmii²¹ Jordán li sii²¹ Galilea, li néei¹ tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

¹⁶In tsá² 'in néei¹ li 'ii¹ nʉʉ²¹ ganii²¹i coon²¹ jí² fee¹.

Joon nigajná² joo²¹ tya' 'in tsá² 'in tóí¹ 'mó¹ do.

¹⁷Joon ga'láa² Jesúus 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyʉ², jin²in:

—Cwojaa²¹-'oo' coon¹³ Dios tsʉ ti li tyʉ² Dios to² jee²¹² tsá².

Tø²ø Jesúus tyúuin² tsá² 'in jmoo¹o to² saain²¹ joo²¹ taai²¹² jmíi²¹

¹⁸La 'ii²¹² ngóo¹o Jesúus ti' tyíia¹ Galilea gangaa¹i gái¹ tsá² taain²¹² to² pii²¹i 'mó¹ tsí tyíia¹ do. Tsʉ joon to² tya'a. La 'oo²¹ ruu²¹mo 'in tsá² gái² do. Jaain²¹ sii²¹ Simón 'in sii²¹o jon Tá³, 'in jaain²¹gi sii²¹ Díi³. ¹⁹Joon gajin² Jesúus sii²¹i 'ido:

—Moo²¹o' coon¹³ jna joon jmée³na 'naa' tsá² jmoo¹o to² saain²¹ tsá² 'in líin² tsá² tyíia.

²⁰Tsifu joon gatʉʉ²¹ʉ 'mó¹ tya'a joon ngalíin²mo coon¹³ Jesúus.

²¹Xʉʉ ngó¹xʉ joon mo gangaa¹i gái¹gi tsaruu²¹i. Jaain²¹ sii²¹ Jacobo, 'in jaain²¹gi sii²¹ Wó³. Jón¹on Zebedeo 'ii. Táa¹i tsí barco coon¹³ jmii²¹ 'míi¹i nʉʉ³. Joon gatø²ø Jesúus 'ii. ²²Joon tsifu joon ga'woo²¹mo

'e barco do. Do-o gatíuu²mo jmii²¹ joon ngalín²mo coon¹³ Jesús.

'E'²e Jesús tsá² fúui¹

²³Joon gangó¹ Jesús la caain²¹ li sii²¹ Galilea 'e²e tsá² inuu cwo¹ tya' tsá² Israel sii²¹ sinagoga. Ga'e²e tsá² xiiala ilí² mi tyu² Dios to² tsá² joon gaun'láa¹ Jesús tsatsaa¹³ 'in tyán¹an jilaa²¹ nii² jmoowúu¹. ²⁴Joon galicwii¹mo tsá² Jesús la caain²¹ li sii²¹ Siria joon gangajée¹ tsatsaa¹³ 'in tyán¹an jmoowúu¹ 'láai² 'ii¹³. Seein²¹ 'in taai² tyi². Seen²¹mo 'inlíii¹³ 'in taai² 'in'líii³ alma tya'a, seen²¹mo 'inlíii¹ jmoo²¹ wúu¹ jooiniíi¹, seen²¹mo jon 'in sitsuu¹³ cwoo²¹ tii²i. Joon gaun'láa²mo Jesús 'ii. ²⁵Joon fúu¹mo tsá² néei¹ Galilea ngalín²mo coon¹³ Jesús. Ngalfín²mo jon 'inlíii¹³ tsá² néei¹ Decápolis, coon¹³ Jerusalén. Seen²¹mo jon 'in ningalín² coon¹³ fu li sii²¹ Judea joongi fu cwoo¹³ roon¹on li' caai¹ li 'yeei²¹ ñi¹ jmii²¹ Jordán.

Cwoo¹o Jesús júu³ tyá² tsaa¹² moo²¹

5 Joon mo gangaa¹i Jesús 'in tsá² fúui¹ li¹ gasoo¹o coon²¹ moo²¹ joon do-o gacwó²o. Joon gangatyéein¹ tsá² tya'a cu' li' li tyíin¹in, ²joon ga'laa²¹ Jesús 'wii²¹² e²e 'in tsá² do, jin²in:

'In 'in tsá² jløøi³

³—Jløø³mo 'in ñi²i 'e 'ná¹ licwii¹in Dios, tsu tyu² Dios to² 'ii.

⁴Jløø³mo 'in néi¹ fa¹tsu icwo¹o Dios 'ii fo'feei¹ tya'a.

⁵Jløø³mo 'in 'wo²-tsi 'áai¹ tsu i'ii²¹mo 'e juncwii²¹ 'múui².

⁶Jløø³mo 'in 'iin²¹²in 'áai¹ jmá¹a la to² tyu² Dios, tsu Dios

iuncoon¹³on 'ii 'e jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in.

⁷Jløø³mo 'in feei¹-tsi tya' tsá² xeei²¹ tsu ilifeei¹-tsi Dios coon²¹ tú² tya'a.

⁸Jløø³mo 'in jo tóin¹ júu³ tya'a tsu 'ii-o iníi²i Dios.

⁹Jløø³mo 'in jmoo¹o 'e seein²¹ tsá² tyú² la 'oo²¹ 'ii tsu ilii¹in jóon¹ Dios.

¹⁰Jløø³mo 'in ní²i wúu¹ tsu 'wii¹³ jmoo¹o la to² tyu² Dios tsu Dios tyu² to² 'ii.

¹¹Jløø³mo 'naa' mo jíi²in tsá² 'naa' joon jmaai²¹ tsá² 'naa' joon faa²¹ a tsá² júu³ tajuu²¹ gó² tysi'naa' 'wii¹³ cwáain¹ tyiia. ¹²Jmaa²aa' jløø³naa' jo cwolii¹innaa' caain²¹ tsu 'ii¹³naa' coon²¹ 'e tyú² 'áai¹ tyiil fu ñu'fú². Tsu la joon jon gajmaa¹a tsá² tya' 'in nigacwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios ca la mo jéei¹, ga'óo¹mo tsá² 'ii.

'Naa' líi¹naa' lawa ñi² joongi lawa coon²¹ jí¹ 'e coo²¹ tyani tsá² taain²¹² juncwii²¹

¹³"Naa' líi¹naa' lawa ñi² jee²¹² tsá² taain²¹² juncwii²¹ lo. Pe wana jo jmaai²¹gi to² ñi² tya'a, jo li ñi²gi 'uunñi² tya'a. Jo lí² liñi²gi tún¹. Jo jmeel¹gi to² jiin¹³ 'e dya² tsá² tya'i fu¹ Ø¹ tsá² joon.

¹⁴"Naa', 'in líi¹ tsá² tyiia, líi¹naa' lawa coon²¹ jí² 'e coo²¹ tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹. Wana ná¹ coon²¹ fuu²¹ yu¹ moo²¹ jo lí² 'meei²¹ 'ña'a.

¹⁵La joon jon jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí² 'úi¹ jí² coon²¹ jí² coo²¹o joon sií²¹i na' coon²¹ 'mó² 'ii²¹ cwuu²¹.

Pe xu joon isíi²¹i li yu¹gi do joon lí² jnee¹i jleei²¹ 'in néei¹ tsi inuu do.

¹⁶Joon la joon 'naa' jmaa²aa' 'e tyú² 'e tñi²naa' joon coon¹³ la joon icón² tsá² cwáain¹ 'e tyú² jmoo²oo' joon

iun'goo²¹o tsá² Dios Jmii²¹ tyii' tyíin¹
nñ'fú².

'E'²e Jesús tsá² cwáain¹ tyá' ley

¹⁷Jo cwolíi²naa' gacwéi¹na 'a jmáa³aa 'e jo 'ee to² tí¹gi ley tyá' lii²¹² Moisés coon¹³ júu³ ga'ee¹ 'in nigacwoo¹o júu³ tyá' Dios la mo jéei¹. Jon'on gagóo³oo jmáa³aa la joon, gagóo³oo jmaa¹³aa tsá² júu³ 'ee 'øøi¹²¹-tsi tsá² 'e júu³ do. ¹⁸'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' la 'ii²¹² roon¹on nñ'fú² coon¹³ cwoo¹³ juncwii²¹ jiin¹³ ca pii³ wa'a lí¹ 'e jo 'ee to² tí¹ 'e ley do. Jmaa²¹mogi to² ca gatsín¹ jilaa¹²¹ 'e 'ná² lí¹. ¹⁹Joon doñi¹iin wana jo jmoo¹o la to² tyu² ley do, xufiin¹³ e 'wéi¹gi 'e ley do, joon e¹²e tsá² 'e jmáa¹a tsá² la joon, xaai²¹gi 'in tsá² do la jee²¹² jileei²¹ li tyu² Dios to². Pe 'in jmoo¹o jiin¹³ la tí² to² tyu²u joon 'e²e tsá² 'e jmáa¹a la joon, tsafee¹mo ilii¹in li tyu² Dios to². ²⁰Tsu fuu²¹²uu 'naa' wana jo 'øøi¹²¹gi-'oo' joon wana jo jmaa²gi¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in Dios jmái¹ tsá² lagi 'in tifo² tyá' ley coon¹³ 'in tsá² fariseos jo jmii²¹² cwotáan²naa' li tyu² Dios to².

'E'²e Jesús tsá² cwáain¹ tyá' nii²¹-tsi tsá²

²¹'Nanuu²uuun' júu³ tyá' lii²¹² tsacøøi¹³ jin²: "Jo jngaa¹²naa' tsá², tsu 'ná¹-a lisá² 'ii²¹ tyá' 'in jngaa¹² tsá²." ²²Pe fuu²¹²uu 'naa', doñi¹iin 'in tyá'nii²¹-tsi coon¹³ ruu²¹i ilisá² 'ii²¹ tyá' 'ii. Joon tyá' jileei²¹ 'in jii²in ruu²¹i 'in tsacøøi¹³ jee²¹² 'in tyu² to nifu ijmáa¹a 'ii²¹ tyá' 'ii. Joon 'in unsii²¹ ruui²¹: "Tsá² caai²¹ nñ." 'Aai¹ tyan' 'íl fo² li sityu² 'in jin² la joon.

²³"Wii¹³ joon wa 'iin²¹²u'u cwo¹²o Dios coon²¹ 'e 'yaai¹-'o'o inuu cwo¹

pe la jee²¹² siin¹³in tyani altar do wa'a gatii²¹-'o'o 'e 'ee¹mo ruu²¹u 'nñ, ²⁴tá² 'e cwo¹²o Dios 'e 'yaai¹-'o'o do tyani altar. Joon cweei², cwojmaa¹³a júu³ røø²¹ coon¹³ ruu²¹u. Joongi ñi²i ñicwo¹²o 'e 'yaai¹-'o'o do.

²⁵Joon wana 'iin²¹²in tsajée¹ 'nñ tyani tsaa'to² 'e cwo¹²o 'nñ tsaa², siin¹³ coon¹³on júu³ røø²¹ tyá'i fu li cwolíin²naa' coon¹³on joon coon¹³ la joon jo tsajée¹ 'nñ tyani tsaa'to². Tsu wana gajée¹ 'nñ tyani tsaa'to² do, joon ityu²u to² 'ii¹³ tyá'a tsajée¹ 'nñ 'nññi³. ²⁶Joon 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'nñ jo lí² júu¹³u 'nññi³ do ca cí²i coonti 'e cuu² do.

'E'²e Jesús tsá² 'e jo feei¹ tsá² tsamí²

²⁷"Nanuu²uuun' júu³ tyá' lii²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: "Jo foo¹u'u tsamí² tyá' tsá² xeei²¹." ²⁸Pe fuu²¹²uu 'naa' doñi¹iin 'in jøø²i jaain²¹ tsamí² joon wana sooin²¹ tsá² 'ii lawa'a 'e niga'laa²¹o coon¹³ 'ido.

²⁹Wana unni²i tsáa¹ jmoo¹ 'le²u, tyí²ta, pi²ta wiin² tsu tyu²gi wa'a tsalíi¹ unni²i do lagi wa cwoo¹³o li 'ii²¹ la tøø²¹u'u. ³⁰Sina cwoo¹o tsáa¹ jmoo¹ 'le²u tyu¹³u, pi²ta wiin² tsu tyu²gi tyi¹i tsalíi¹ cwoo¹o lagi wa cwoo¹³o li 'ii²¹ la tøø²¹u'u.

'E'²e Jesús tsá² wa'a tíui²

tsá² tsamí² tyá'a

³¹Gajin¹²in tsá² la mo jéei¹: "Wana tíui² tsá² tsamí² tyá'a 'ná¹ cwo¹o coon²¹ mo'jí² jin²in 'e nigatiú¹mo 'oo²¹²o." ³²Pe fuu²¹²uu 'naa' wa gatíui² tsá² 'oo²¹²o, wana jo mo 'láa¹a coon¹³ tsaañuu¹ xeei²¹, 'in tsaañuu¹ do jmoo¹o 'e 'lee¹²i 'in tsamí² do wa cuu²¹i cwoo²¹o túñ¹

coon¹³ tsá² xeei²¹. La joon jon doñi¹iin tsañuu¹ 'in cuui²¹ cwoo²¹o coon¹³ jaain²¹ tsamí² 'in nigatfui² nua¹ ty'a'a i'noo¹o 'in tsañuu¹ do tsaa² lawa'a fee²¹i tsamí² ty'a' tsá² xee²¹mo.

'E'²e Jesús tsá² 'e jo 'é¹ tsá² Dios

33'Nanuu²uuun' júu³ ty'a' 'lili²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: "Jo cuu¹³u júu³ ty'i 'e niga'é¹u tyani Ña'ñu¹u." **34**Pe fuu²¹²uu 'naa' jo 'é¹u'u tyani tsá² coonti. Jo 'é¹u'u coon¹³ ñu'fú² tsu joon si² li silih²¹² ty'a' Dios. **35**Jon'gi¹i 'é¹u'u coon¹³ cwoo¹³ juncwii²¹ tsu do-o 'ø²ø Dios. Jon'gi¹i coon¹³ Jerusalén tsu do-o fuu²¹ ty'a' róøi¹³ 'in feei¹. **36**Jo 'é¹u'u Dios coon¹³ po'tyi²i tsu jo lí² litaa²¹ si 'wii¹ 'ee jiin¹³ coon²¹ jná¹ ty'i. **37**Jiin¹³ fóo¹³o 'joon' si "úm³" 'ee. Wana foo²¹gí¹ 'áai¹ lawa 'e faa²¹a 'in 'livi³.

'E'²e Jesús tsá² 'e jo coon¹on tsá² ty'a'a

38'Nanuu²uuun' júu³ ty'a' 'lili²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: "Wana gatyí²i coon²¹ mi² unni² tsá² la joon jon tyí¹ tsá² mi² unni²i. Joon wana gatyí²i moojon² tsá² la joon tyí¹ tsá² moojón²on." **39**Pe fuu²¹²uu 'naa': Jo lí¹³u'u coon¹³ 'in gó². Lí cií¹³i jmaa²a. Wana gatyuuun¹un tsá² ju²u cataain²¹² pe cwóo¹³o lí¹ cataain²¹gi ju²u cwotyuuun¹un. **40**Wana 'in 'iin²¹²in tsajée¹i 'nu tyani tsaa'to² 'e 'iin²¹²in tyí¹i 'mi² tyii¹³i. Cwoo¹³o 'mi² tyii¹³i, cwóo¹³o jon 'mi³ jná¹ yu líu¹³u. **41**Joon wana 'in jin² cwocón²on láa¹a coon²¹ kilometro cwocón²on coon²¹gi lí¹. Joon wana 'in mií¹³ 'nu cwoo¹³o 'ee mií¹ do. **42**Joon mo 'iin²¹² tsá² 'e tyí² ty'i cwoo¹³ta.

'E²e Jesús tsá² 'e 'ná¹-a 'e li'iin²¹²in tsá² 'in 'eei¹ 'ii

43'Nanuu²oo' jon júu³ ty'a' 'lili²¹² tsacøøi¹³ 'e jin²: "Cwoli'iin²¹²mo'o tsá² 'in seen²¹u'u tyú² coon¹³on joon 'ee¹mo'o 'in 'eei¹ 'nu." **44**Pe jna-gii

fuu²¹²uu 'naa', —gajin² Jesús— cwoli'née¹moo' 'in 'eei¹ 'naa', fáa¹³aa' tyú² ty'a' 'in faa²¹a 'laa²¹ tyii, jmaa²aa' jmaai¹² 'e tyú² ty'a' 'in 'eei¹ 'naa', fáa¹³aa' júu³ tyú² ty'a' 'in jíi²in 'naa' joon ty'a' 'in jmaai²¹ 'naa'.

45Joon coon¹³ la joon ilii²naa' jón¹ Dios ñu'uu 'in tyín¹ ñu'fú². Tsu Dios jmoo¹ 'yeel²¹ ñi¹ ty'a' tsá² gó² la joon jon ty'a' tsá² tyú¹, jmoo¹o jon 'e tsáa¹ jmfí¹ jee²¹² tsá² jmoo¹o la to² tyú² la joon jon jee²¹² 'in tsá² 'in jo jmoo¹o la to² tyú². **46**?Ti lí²naa' 'e tí²-tsi Dios tyii¹ wa'a 'iin²¹²naa' jiin¹³ 'in 'iin²¹²in 'naa'? Tsu 'in cóñon 'laa¹³ ty'a' lí 'nii¹ tsá² jmoo¹o la joon. **47**?Ti lí²naa' 'e tyú² jmoo²oo' mo foo¹³naa' 'e tyú² ty'a' jiin¹³ 'in tyú² seen²¹naa' coon¹³on? Ca 'in jo cwii¹in Dios jmoo¹o la joon. **48**Tsu 'wii¹³ joon jmaa²aa' tyú² ty'a' jileei²¹ tsá² la jmoo¹o Dios tyíin¹ ñu'fú² tyú² ty'a' jileei²¹ tsá².

**'E'²e Jesús tsá² ty'a' to²
tyú² 'e jmoo¹o tsá²**

6'Jo jmaa²aa' 'e tyú² ty'a' tsá² jiin¹³ la ní²i tsá² xeei²¹, tsu wana jmoo²oo' la joon jo 'ii¹³naa' ty'a' Ña'ñu¹u' Dios tyii¹ 'in tyín¹ ñu'fú² jiin¹³xu ty'a' 'e tyú² e nigajmaa²aa' do. **2**Tsu 'wii¹³ joon jo fu²u tsá² mo 'e cwo²o tsá² sityéein¹³ jmií²¹². Tsu seein²¹ tsá² 'in sisíí²i 'í¹-tsi 'e jmoo¹o inuu cwo¹ sinagagas joon jee²¹² 'ná¹ 'in jmoo¹o

'e tyú² tya' 'in sityéein¹³ jmií²¹² pe
jiin¹³ 'e ní²i tsá². Joon faa²¹ tsá²
tyú² tya'a. Pe 'e la ja²mo fuu²¹²uu
'naa', coon¹³ 'e tyú² do 'e nigafaa²¹
tsá² tya'a ga'ii²¹mo 'ido jiin¹³ i'ii²¹
'e gatfi²i. ³⁻⁴Pe mo cwo²¹o 'e 'in
sityéein¹³ jmií²¹², 'uun²¹mo cwo²¹o,
ce jiin¹³ 'in seein²¹ tyú² coon¹³on
jo níi¹i. Joon Ña'ñu²u' tyi'i 'in ni¹
jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá² 'uuin²¹ icwo¹o
'nú 'e gatfi²u.

**'E'²e Jesús tsá² xiiala lí²
faa²¹ tsá² júu³ tyú²**

⁵Joon mo foo²oo' júu³ tyú² jo
jmaa²aa' la jmoo¹o 'in tsá² 'in sisfi²i
'i¹-tsi 'e jmoo¹o. In tsá² do tñ²-tsi
téen²in inuñu cwo¹ sinagogas joon li
li¹ tyuñu¹³ jee²¹² 'ná¹ téen²in faa²¹a
júu³ tyú² tya'a li ni¹ tsá². Pe 'e la
ja²mo fuu²¹²uu 'naa': nigaii²¹mo 'in
tsá² do 'e gatfi²i. ⁶Pe mi fo²o júu³
tyú² tyi'i joon 'ú¹u tsi inuñu joon
jni²i 'ñu¹ do joon mi²i 'uuin²¹ tyani
Ñu²u. Joon Ñu²u 'in ni¹o jilaa²¹ 'e
jmoo¹o tsá² 'uuin²¹ icwo¹o nñu 'e
gatfi²u.

⁷Joon mo fó²oo' júu³ tyú² jo
jmaa²aa' la jmoo¹o 'in jo cwii¹in
Dios Jmii²¹, tsá² 'in faa²¹a júu³ 'e
jo 'ee to² tñ² ii. Joon 'i¹-tsi 'e nuu¹un
dios tya'a wa faa²¹a 'láai² naa' júu³
tyú² tya'a. ⁸Jo jmaa²aa' la jmoo¹o
'ino tsu Ñu²u níi¹o jilaa²¹ 'e
'naa²aa' la nñu'gi 'e mi²ii. ⁹Tsu 'wii¹³
joon mo fó²oo' júu³ tyú² joon fo²oo'
la no:

Ñu¹u' tyíin¹ ñu'fú²,
cwoun'goo²¹o tsá² jiin¹³ 'nñu-²u.
¹⁰Cwolí² 'e tyu²u to² jee²¹² tsá².
Cwojmaa¹a tsá² taain²¹²
juncwii²¹ jiin¹³ la 'iin²¹²u'un
la jmoo¹o 'in taai² ñu'fú².

¹¹Cwoo¹³ jna'a 'uunñi² tyii'i jmií²¹²
no jiin¹³ la 'naa²¹a'a.

¹²Jmaa²a fee¹-o'o 'wii²¹² tyii'i
jilaa²¹ 'e gó² 'e nigajmoo²o'o.
Tsu la joon jna'a nigajmoo²¹o'o
fee¹-tsii'i 'e gó² 'e nigajmaa¹a
tsá² tyii'i.

¹³Jo cwo²¹o wa'a 'e 'naa²¹a'a tsaa²;
'láa²i jna'a jee²¹² jilaa²¹ 'e gó².
Tsu tyi'nñu-²u jilaa²¹ to² coon¹³
jilaa²¹ 'ii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e
'ya¹²gi coon²¹ tøø²mo. Amén.

¹⁴Tsu wana 'naa' jmoo²oo'
feei¹-o'o tya' 'in nigajmaa¹a 'e gó²
tyii'i la joon jon Ñu²u 'in tyiín¹
ñu'fú² ijmaa¹a feei¹-tsi 'wii²¹² tyii'.
¹⁵Pe wana jo jmoo²oo' feei¹-o'o tya'
tsá² xeei²¹ la joon jon Ñu²u 'jo
ijmaa¹a feei¹-tsi 'wii²¹² tsaa² tyii'.

**'E'²e Jesús tsá² cwáain¹ tya'
mo gó² tsá² tyiiañi¹**

¹⁶Joon mo cøø²øø⁰ tyiiañi¹ jo
jmaa²aa' fa'í³ lí²naa' la jmoo¹o.
'in sisfi²i 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o. Tsu
'iin²¹²in 'in tsá² do 'e iñi² tsá² 'e gó²ø
tyiiañi¹. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa'
niga'ii²¹mo jilaa²¹ itíi²i. ¹⁷⁻¹⁸Pe
mo cøø¹³ø tyiiañi¹ roon¹³un ní²i
joon xaai²¹² tyí²i wuu²¹ 'e jo liñi²i
tsá² 'e cøø¹³ø tyiiañi¹. Wa cøø¹³ø
tyiiañi¹ 'uuin²¹ 'e liñii¹o Ñu²u 'joon
'ii icwo¹o nñu 'e gatfi²u.

**'E'²e Jesús tsá² xiiala lí² sáa¹i
'e tyú² tya'a fu ñu'fú²**

¹⁹Jo saa²aa' jilaa²¹ 'e tyú² tyii' fu
ni cwoo¹³ juncwii²¹ tsu fu ni cwoo¹³
juncwii²¹ joo'fu² cuu²¹u, si ili'oo² 'ee
si itsataai² 'uun²¹ icón² 'ee. ²⁰Áa¹mo
tyú²gi tyii' wa saa²aa' 'e tyú² tyii'
fu ñu'fú² li jo icuu²¹u joo'fu² jon'gi
ili'oo² joon jo lí² tsataai² 'uun²¹

icón². ²¹Joon doñilií' 'e sáai¹ tsá² 'e tyú² tya'a do-o jon 'iin²¹²in cwá²a —jin¹² Jesús.

'E¹²e Jesús tsá² xiiala
ilí² ngí¹i coon²¹ tsáa¹

Faa²¹gi Jesús jin²¹in:

²²—La i¹-tsi tsá² la joon ingí¹.

Joon wana canii² i¹-tsi tsá² coon²¹ tsáa¹ ingí¹ la ngí¹ tsá² mo jmii¹. ²³Pe wana gó² i¹-tsi tsá² jo ñii¹i xiaifu tsáa¹a la mo ngí¹ tsá² mo 'woo¹.

Joon wa líi²i tsá² 'e ngii¹i mo jmii¹ pe 'e gó²o i¹-tsi 'áa¹mo 'íi¹ nuu²¹ li ngii¹i.

'E¹²e Jesús tsá² 'e 'ná¹-a
'iin²¹²in jin¹³ Dios Jmii²¹

²⁴Jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí² jmáa¹a la to² tyú² gáí¹ ñí'fii²¹². Tsu ili'eé¹i 'in jaain²¹ joongi 'in jaain²¹gi ili'iin²¹²mo. Joon wana ijmáa¹a la to² tyú² jaain²¹ 'e jo 'ee ilitsáa¹-tsi 'in jaain²¹ do. Joon jo lí² jmáa¹a tsá² la to² tyú² cuu² la 'íi²¹² jmoo¹o la to² tyú² Dios.

'E¹²e Jesús tsá² 'e 'aa¹mo Dios
Jmii²¹ 'in tsaa¹¹-tsi 'ii

²⁵Tsu 'wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa', jo cuu¹³-'oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e coo²øø' coon¹³ 'e 'uu'uu' 'e taan²¹²naa' juncwii²¹ jon'gi tya' 'mi¹² tyi²ii'. Tsu tyiin²gi juncwii²¹ tya' tsá² lagí 'e gó² tsá² joon tyiin²gi cuerpo tya' tsá² lagí 'mi¹² 'e tyi²i. ²⁶Coon²oon' cwáain¹ tya' ton¹ 'øø¹i tya'cwi² tsu jo 'ee jñii¹i, jon'gi 'ee roo²¹ tya'a 'e coon¹on, jon'gi 'e coon¹on wa 'máa¹a tsi tyú², xü li'i Ñu²oo' 'in tyiin¹ ñu'fú² cwoo¹o 'e gó²ø 'ido. Joon tyiin²gi 'naa' lagí ton¹. ²⁷Jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' lí² jmé¹i ña'a

ca'no¹³ metro li níi¹gi coon¹³ jilaa²¹ 'e cu¹²-tsi líi²i.

²⁸'i'Ee li' cu¹²-'oo' coon¹³ jilaa²¹ 'mi¹² tyii²ii? Tyaan²aan' cwáain¹ lí³ cartu² 'e cwaain²¹ jin¹³ li cwii²¹. 'E lí³ do jo jmoo¹o to² jon'gi 'mii¹i 'mi¹² ²⁹pe fuu²¹²uu 'naa', ca 'lii²¹² róøi¹³ Salomón coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya¹²gi tya'a jo li la li 'e lí³ do. ³⁰Joon wana gjajmaa¹a Dios jilaa²¹ lí³ 'ya¹²gi 'e taa²¹ coon²¹ jmii²¹² joon coo²¹o coon¹³ jí², cwoliñí² 'naa' icwo¹l Dios 'naa' jilaa²¹ siin¹³ii. iTsá² 'in cu¹²-tsi coon¹³ Dios 'naa'! ³¹Tsu 'wii¹³ joon jo cwotaan²naa' cu¹²-'oo' coon¹³ Dios. Jo i¹-'oo' 'ee icøø²øø' jon'gi tyá' iuu²uu' jon'gi tya' 'mi¹² ityíi¹³ii. ³²Áa¹mo i¹-tsi 'in jo cwii¹in Dios tya' jilaa²¹ 'e júu³ lo, pe Ña'ñu¹u' 'in tyiin¹ ñu'fú² ñii¹o jilaa²¹ 'e 'ná¹ jmé¹ to² tyii'. ³³Pe cwoo¹³-'oo' 'e tyú² Dios to² 'naa' joon jmaa²aa' jin¹³ la 'in²¹²in. Joon wana jmoo²oo' la joon iiii¹³naa' jilaa²¹ 'e catyiaa² do. ³⁴Jo i¹-'oo' jmii²¹² nano tya' faí³ ilisá² tsao²¹ tsu faí³ ilisá² tsao²¹ 'e tya' tsao²¹-o joon. 'E faí³ 'e sá² la coon²¹ jmii²¹² líin²mo tya' jmii²¹² joon.

Jo jmaa²aa' 'ii²¹ tya' tsá² xeei²¹

⁷ Jo jmaa²aa' 'ii²¹ tya' tsá² xeei²¹ joon jo ijmáa¹a Dios 'ii²¹ tyii'.

²Tsu Dios ijmáa¹a 'ii²¹ tyii' jin¹³ la nigajmaa²aa' do. Coon¹³ 'ii²¹ e gatyiin²aan' tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ joon icoon¹on Dios 'ii²¹ tyi'naa'.

³Tyú² jøø²ø 'e tyi¹ pi¹³ 'yu unni² tsaruu²¹¹u pe jo cóñ²on cwáain¹ coon²¹ po¹³ 'mó² 'yu unni²i 'wo'o.

⁴'Ee li' fu²u tsaruu²¹¹u: "Cwó² tyíi³ii tyi¹ 'yu unni²i", pe joongi 'yu coon²¹ po¹³ 'mó² 'yu unni²i? ⁵iIn sisii¹ i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! Tyi¹du'

po¹³ 'mó² 'yu unni²¹i jéei¹ joongi lí²
tyi²i tyi¹ 'yu unni² tsaruu²¹u.

6'Jo cwoo²oo' e júu³ cwaai¹³ ty'a'
Dios ty'a' tsá² 'in líi¹i la líi¹i tsii²¹,
'in jo tsí¹ tsa'goo¹o, jo 'ee ilinuu¹³u
jiin¹³ ijmee²¹mo 'naa'. La joon jon jo
cwoo²oo' jilaa²¹ 'e jai² líi²naa', 'e li
la li perlas tyii', ty'a' 'in tsá² 'in líi¹i
la líi¹i níi¹ tsu jiin¹³ i'ó¹o 'e júu³ do
—jin² Jesús.

**Cwoo¹³-oo' e cwo¹ Dios
'naa' e tyú² ty'a'**

Faa²¹gi Jesús jin²in:

7—Mf²ii¹ joon icwo¹ Dios 'naa';
joon wana 'naa²¹naa' Dios joon
ityee²¹moo' ii; joon wana pó²oo'
'ooca'ná¹, Dios i'ná² tyii'. **8**Tsu ty'a'
jileei²¹ 'in mf¹i, i'ii²¹mo; joon jileei²¹
'in 'noo¹o ityii¹³a; joon 'in pó²
'ooca'ná¹ 'e 'náa¹a i'ná¹ ty'a'o.

9Jiin¹³ jaain²¹ jee²¹ 'naa' jo
icwoo²oo' yuun²¹ tyii' coon²¹ cuun²¹
wa'a gamii¹i coon²¹ iñi¹. **10**Jon'gi
cwoo¹³naa' jaain²¹ mii²¹ wa'a
gamuu¹i jaain²¹ joo²¹ taai² jmii²¹.

11Joon wana 'naa', 'in líi¹ 'in gó²,
níi²oo' 'e cwoo²oo' e tyú² ty'a' yuun²¹
tyii', fee¹gi 'áai¹ icwo¹ Dios 'e tyú²
ty'a' 'in mf¹i.

12Tsu 'wii¹³ joon jmaa²aa' ty'a' tsá²
xeei²¹ jiin¹³ la 'iin²¹naa' jmaa¹a
tsá² xeei²¹ tyii'. Coon¹³ la joon
itiin¹³moo' 'e ley ty'a' Moisés coon¹³
jilaa²¹ júu³ ty'a' 'in tsá² 'in gacwoo¹o
júu³ tyú² ty'a' Dios ca la mo jéei¹.

Cwoo¹³-oo' ii¹ 'naa' 'ooca'ná¹ cu¹² áai¹

13"Ii¹ 'naa' 'ooca'ná¹ cu¹² 'áai¹ tsu
'ú² 'áai¹ 'e 'ooca'ná¹ si² li 'ii²¹ joon
'e fu¹ 'e tsá¹a li 'ii²¹ 'áai¹mo 'ú² 'e fu¹
joon. Joon fúu¹mo tsá² tsalíin² fu¹
joon. **14**Pe cu¹² áai¹ 'e 'ooca'ná¹ tyi²

fu ñu'fú² joon tii² 'e fu¹ 'e ngo² fu
ñu'fú². Joon xu tsá² 'in tsaa²¹ 'e fu¹
'e tsá¹a ñu'fú².

**Cwii¹i tsá² 'mó² 'oofuu²¹
coon¹³ 'oofuu²¹ ty'a'**

15'Un'øø¹naa' yaanaa' coon¹³ 'in
tsá² 'in jin¹² 'e faa²¹a cwáain¹ ty'a' Dios
pe jo jo¹. Jalíin²mo jee²¹ 'naa' lawa
joo'saa²¹ xuui²¹ 'in 'wo²-tsi 'áai¹ pe
'yia¹ tsuinuu²¹ 'in 'lii³mo 'ii. **16**Lí²-i
licwij²¹naa' 'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o
tsu jo cún¹ tsá² mi¹³ wuunjøø¹³ 'mó²
tóon¹, jon'gi cún¹ tsá² mi¹³ cwaríi³ 'mó²
tóon¹ náa². **17**La joon jon coon²¹ 'mó²
'oofuu²¹ tyú² cwoo¹o jiin¹³ 'oofuu²¹
tyú²-u. Coon²¹ 'mó² 'e gó²-o. **18**Coon²¹ 'mó²
'oofuu²¹ tyú² jo lí² cwo¹o 'oofuu²¹ gó²
jon'gi lí² cwo¹o coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹
gó² 'oofuu²¹ tyú². **19**Joon jilaa²¹ 'mó²
'oofuu²¹ 'e jo cwo¹o 'oofuu²¹ tyú² 'ná¹
'wiin²¹ in joon coo¹o. **20**Iliní² 'naa'
xiuala líi¹i tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o.

Jo jileei²¹ i'ii²¹i li tyiin¹ Dios Jmii²¹

21'Jo jileei²¹ itsataai² li tyiin¹
Dios Jmii²¹, 'in nigasi¹i jna
jin²in: "Ña'ñu¹u, Ña'ñu¹u." Jiin¹³
'in nigajmaa¹a la to² tyu² ñu³oo
itsataai² li tyiin¹in ñu'fú². **22**Joon mi
tyé¹jmii²¹ joon fúu¹mo 'in jin²in
sii²¹i jna: "Ña'ñu¹u, nigafaa²¹ jna'a
coon¹³e sii²¹ 'nu, joon coon¹³ 'e sii²¹
'nu nig'a'wóo³na'a 'in 'lii³taai² 'alma
tya' tsá², la joon jon nigajmoo²¹o'o
milagros fee¹ 'láai² ty'a' tsá²." **23**Pe
joon ifuu²¹uu 'ii: "Jo mo galicwií³na
'naa', jeen¹³naa' tyaní³ii jileei²¹naa' 'in
nigajmaa¹a 'e gó²" —jin² Jesús.

Tún² 'ii¹³ tiifuu²¹ jmoo¹o tsá²
Faa²¹gi Jesús jin²in:

24—Jileei²¹ tsá² 'in nuu¹un joon jmoo¹o la to² tyu²uu líi¹i la líi¹ tsá² 'in 'øøi²¹-tsi, 'in jmoo¹³ 'ná¹ ni cuun²¹². **25** Joon mi jó¹ jmf¹ mif²¹, joon galifee¹ jmii²¹, joon 'la¹ tyí² 'e 'ná¹ do pe jo gacii² tsu si² ni cuun²¹². **26** Pe 'in nuu¹un joon jo jmoo¹o la to² tyu²uu líi¹i la líi¹ tsá² 'in bái¹ 'in gajmaa¹³ 'ná¹ ni too¹³. **27** Joon mo najó² jmf¹ joon galifee¹ jmii²¹, ga'la² tyí² 'e 'ná¹ do. Joon gaci²mo 'e 'ná¹ do coonti.

28 Joon mo gauntyeei¹ Jesús júu³ tyaa¹a do 'aai¹ tsa'goo²¹-tsi jileei²¹ coon¹³ 'e ga'lee¹e Jesús do. **29** Tsu ga'e²e Jesús tsá² lawa 'in 'oo¹o to² jo 'ee¹ la 'é¹ 'in tifo² tya' ley tya' Moisés.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² 'in líi¹j jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya'

8 Mo gajngáa¹i Jesús 'e moo²¹ do fúu¹mo tsá² ngalíin² caluu. **2** Joon gangatyéen¹in jaain²¹ tsá² 'in líi¹j jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya' coo¹³ li ngaai¹ Jesús. Joon 'in tsá² do gasii²¹i wojníi¹i tyani Jesús joon jin²in sii²¹i Jesús:

—Tsañuu¹, feei¹du'-o'o, wana 'iin²¹²u'un lf²-i un'láa²u jna.

3 Joon gataan¹an Jesús cwoo²¹o tya' 'ido joon jin²in sii²¹i 'ido:

—Iin²¹²moo jon. Un'láa²moo 'ná.

Joon tsifu joon ga'láa²mo 'e jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ 'e líi¹i. **4** Joon jin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Jo 'in fu²u jiin¹³ jaain²¹. Jiin¹³ cwoo¹³o cwo'eei¹³ 'wo'o untsá².

Joon cwocwoo²o fa¹ tya' Dios jiin¹³ la to² gatyu² ley tya' Moisés.

Joon coon¹³ la joon lii¹ tsá² 'e niga'láa²mo'o.

Gaun'láai² Jesús tsa'leei¹³
tya' 'in tyu² to² 'láa²

5 Joon mo ga'i² Jesús fuu²¹ Capernaum joon gangatyéen¹in jaain²¹ 'in tyu² to² 'láa² Roma co' li siin¹² Jesús **6** joon gajin²in sii²¹i 'ii:
—Tsañuu¹, jmaa²a feei¹-'o'o 'wii²¹² tyiia tsu jaain²¹ tsa'leei¹³ tyiia raain¹ tsaa¹³a coo¹³ 'mó² fu tyiia. Áai¹ jó¹ tsaa¹³a cuu¹³ 'áai¹.

7 Joon Jesús gajin²in:

—Infi³oo, niun'láa²na.

8 Joon 'in tyu² to² 'láa² do gañii¹i:

—Tsañuu¹, jo tii²na 'e 'u²u inuu tyiia, jiin¹³ tyu²u to² 'e un'láa²mo tsa'leei¹³ tyiia joon iláa²mo.

9 Seen²¹mo jaain²¹ 'in tyu² to² jna; jna-a jon tyu³uu to² 'láa². Joon mo tyu³uu to² 'láa² tyiia 'e tsáa¹a, tsaa²¹o. Joon wa fuu²¹²uu, "na¹" joon joo²¹-o. Joon wana tyu³uu to² tsa'leei¹³ tyiia 'ee jmáa¹a, jmaa¹o.

10 Joon mo ganíu²un Jesús 'e júu³ lo joon ganga'goo²¹-tsi, joon jin²in sii²¹i 'in ngalíin² caluu:

—E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jo mo gatsee²¹na jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² tsá² Israel 'in jo¹ líi²i la jo¹ líi² 'ino.

11 Fuu²¹²uu 'naa' 'e fúu¹mo jalíin² li 'yeel²¹ fi¹, jalíin²mo jon líi² li yooi¹³ níi¹ jaa¹³i 'í¹ coon¹³ Abraham, coon¹³ Isaac coon¹³ Jacob fu li tyu² Dios to² nñfú². **12** Pe i'woo²¹mo Dios fu caluu 'in nanáa¹ tyu² tya' 'e dø¹ do. I'woo²¹mo fu caluu li 'íi¹ nñuu²¹. Joon ityi²i, joon cuu²¹i moojóon¹on —jin² Jesús sii²¹i tsá² fúui¹ do.

13 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tyu² to² 'láa² do:

—Cwei¹ fu tyi¹i, 'e jo¹ ni galíi²u'u ilí² tyi¹i.

Joon 'in tsa'leei¹³ tya'a tsifu joon ga'láa²mo.

Gaun'láa²mo Jesús 'yiaunsáa³ Tú³

¹⁴Joon gangó¹o Jesús fu li tyíin¹ Tú³, joon do-o gangaa¹i 'yiaunsáa³ Tú³ taain¹ yu tyíi². ¹⁵Joon gason¹ Jesús cwoó²o joon tsifu gacwó² tyíi². Joon tsifu joon garoon¹on joon gatyaa¹ tyé² 'e idø¹ Jesús coon¹³ 'in catyai² do.

Gaun'láai² Jesús tsá² fúui¹

¹⁶Joon mo gatséi¹ ñii¹ gangajée¹ tsá² 'in taai²¹² 'in 'líii³ alma tya'a li sin² Jesús. Joon mo gatyu² Jesús to² 'e wé¹ 'in 'líii³ do joon ga'woo²¹mo. Joon Jesús gaun'láai² ce jileei²¹ 'in tsatsaa¹³ do. ¹⁷La joon galí¹ 'e gatsín¹ júu³ ga'fi² 'in tsá² gacwoo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ sii²¹ Isaías mo gajin²in: "Gajeen¹³mo 'e jo pi³-tsi', joon ga'wo²o jmoowúu¹ 'e lee²e."

Lawa 'in 'iin²¹²in ngí² coon¹³ Jesús

¹⁸Joon mo gangó¹ Jesús 'áai¹ fúui¹ tsá² niteen¹in ce cu' li' li siin¹²in, joon gatyu² Jesús to² wa'a tsalíin² tsá² tya'a li' ngoo¹³ li náa¹ tyfia¹ do. ¹⁹Joon jaain²¹ jee²¹² 'in tifo² tya' ley do gangatyéen¹in li sin² Jesús joon jin²in sii²¹i Jesús:

—Tifo², 'iin²¹²na níi³ii coon¹³ 'ná doñixia' cwoo¹³o.

20 Joon Jesús do gañii¹i:

—In cwii¹ sá² too²¹ tya'a tii² xá¹ joon 'in ton¹ sá² sii²i pe 'in Ruu²¹i Tsá² jo sá² tya'a li jáñ³.

²¹Jaain²¹gi 'in líi¹i tsá² tya'a gajin²in sii²¹i Jesús: —Ña'ñuu¹u', 'iin²¹²na níi³ii coon¹³ 'ná pe cwo²o ni'áai¹³duu ñuu³uu jéei¹ nifu.

²²Joon Jesús do gañii¹i:

—Na¹ coon¹³ jna. Cwolí² cwo'aai¹ 'in jo cwii¹in Dios 'in 'lii²¹² do.

Jmoo'o Jesús 'ii¹i tii² tyí²

²³Joon ga'í² Jesús tsi barco coon¹³ tsá² tya'a 'in ngalíin² coon¹³. ²⁴Joon garón² coon²¹ tyí² tá² liilí¹ ca ganga'ó² jmíi²¹ tsi barco do. Joon cwuu²¹mo Jesús la jee²¹² do. ²⁵Joon tsá² tya'a ngalíin² ngaunjnaa¹-tsi 'ido. Joon gajin²in:

—iÑa'ñuu¹u! Laai²¹² jna'a. Ti li te²moo'o.

26 Joon Jesús do gañii¹i:

—¿'Ee li' 'goo²¹oo' 'áai¹? i'Áai¹ xá jai² líi²naa'!

Joon garón² Jesús joon gatyu²u to² 'e tyí² do coon¹³ jmíi²¹ do 'e jáñ² tii². Joon coonti gajaan¹an tii². ²⁷Áai¹ tsa'goo²¹-tsi 'in tsá² do joon gajin²in:

—¿'Ilin-gí 'in tsañuu¹ no? Ca tyí² coon¹³ jmíi²¹ nuu¹³u to² tyu² 'ino.

Lawa gái¹ tsá² Gadara 'in taai² 'in 'líii³ 'alma tya'a

²⁸Joon mo gatyíi¹a Jesús li' ngóo¹³ tyfia¹ cataain²¹ do li roon¹ cwoo¹³ 'wó² tya' tsá² seein²¹ Gadara gái¹ tsafíuu¹ 'in taai² 'in 'líii³ alma tya'a ga'woo²¹ li taa¹³ 'áan³ tya' 'lii²¹². 'In gái¹ do 'in 'lii³mo ca jo li² ngí¹ tsá² li' co' li taa¹i. Joon gangatyéen¹in li sin² Jesús. ²⁹Joon ga'láa² 'wii²¹² 'oo¹o gajin²in:

—¿'Ee to² ñi²i jee²¹² jna'a, Jesús? Jónó¹ Dios 'nu. ¿Ti ñi²i 'e 'e²e jna'a wúu¹ la nu'gí ijjí¹ 'ii²¹?

³⁰Joon coo¹³ joon taain²¹² ca poo²¹² ñí¹ fúui¹ liilí¹ go'ø²ø. ³¹Joon 'in 'líii³ taai² tya' 'in tsá² do gamíi¹ tyani Jesús jin²in:

—Wana 'woo²¹o'o jna'a wa'a cwo²¹o tsatoo²¹o'o alma ty'a 'in níi¹ no.

³² Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in 'liii³ do:

—Cwolíin²naa'.

Joon 'in 'liii³ taai² alma ty'a 'in tsá² gái¹ do ga'woo²¹mo joon ngataa²¹i alma ty'a 'in níi¹ do.

Joon tsifu joon 'in níi¹ do ngalíin² cwiin¹in li' sijf² joon gaxuu²¹i tsí tyíia¹ do, joon gajgoo²¹ jmii²¹ do.

³³ Joon 'in 'aai¹ níi¹ do ngalíin² cwiin¹in 'goo²¹o fu ifuu²¹ gajmaa¹³a tsá² júu³ xiiala galí¹ ty'a 'in tsá² 'in taai² 'in 'liii³ alma ty'a. ³⁴ Joon jileeji²¹ tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do ngalíin² ngajóø²i Jesús. Joon mo gangaai¹ 'in tsá² do Jesús gamii¹i tyani Jesús wa cwo'íi¹i 'ido fu goo¹o.

Gaun'láa²i Jesús jaain²¹ tsá²
'in 'ii¹³ tá² cwoo²¹ tii²i

9 Joon ga'í² Jesús tsí barco do
joon gangíi¹i li' cataain²¹ caai¹ tyíia¹ do. Joon gatyee¹²i fuu²¹ li' taain¹. ² Joon gajée¹i tsá² jaain²¹ tsá² 'in 'ii¹³ tá² cwoo²¹ tii²i 'yuum² coon²¹ jmoo²¹. Joon mo ganí² Jesús xiiala jo¹ líi²i 'in jalíin² do gajin²in sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

—Tya¹-'o'o yú², ni'iin²moo tsaa² tyi'i.

³ Joon 'inlífíi¹³ tifo² ty'a ley 'in taai² do nigai¹-tsi: "In tsá² lo faa²¹a 'laa²¹ ty'a Dios coon¹³ júu³ ty'a'a." ⁴ Joon galiñii¹i Jesús 'ee 'í¹-tsi 'in tsá² do
joon gaunngii¹i, jin²in:

—¿'Ee li' 'í¹-oo' 'e gó²? ⁵ ¿No-o
jo taai²¹gi fuu²¹uu 'in tsá² no:
"Ni'iin²moo tsaa² tyi'i", si fuu²¹uu 'e: "Ráan²un ngí² tñi¹³?" ⁶ Pe 'e
liñi² naa' 'e Ruu²¹i Tsá² 'oo¹o 'ii²¹ ili'iin²in tsaa² ty'a' tsá² mo taain²¹ juncwii²¹, jøø²øø' 'elo.

Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ dó²:

—Ráan²un no; pé¹ jmoo²¹ tyi'i no,
cwei¹ fu tyi'i.

⁷ Tsifu joon garoon¹on 'in tsá² do joon nga¹²mo fu ty'a'a. ⁸ Joon gafooo¹³mo 'in tsá² néei¹ do mo ganí² 'elo, joon gaun'goo²¹o Dios 'e nigacwo¹o Dios 'ii²¹ 'e li 'iin² tsá² tsaa² ty'a' tsá².

Mo gato¹ø Jesús Mateo

⁹ Joon mo gacwo'íi¹i Jesús fu li taain¹ do gangaa¹i jaain²¹ tsá² sii²¹ Mateo tyiín¹in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá². Joon gajin² Jesús sii²¹i Mateo do:

—Na¹ coon¹³ jna.

Joon 'in Mateo do garóon²on li tyiín¹in joon gangó¹ coon¹³ Jesús.

¹⁰ Joon ga'í² Jesús coon²¹ inuu. Gøø²¹ø 'íi¹i. Joon gatyaliíin² fúui¹ 'in cón² 'laa¹³ li 'nii¹ tsá² coon¹³ fúui¹mogi 'in røøi²¹ tsaa². Coon²¹ caan²mo néei¹ gøø²ø coon¹³ Jesús joongi coon¹³ tsá² ty'a'a. ¹¹ Joon mo gangó¹ tsá² fariseos 'e tyiín¹ Jesús gøø²ø coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ do gajin²in sii²¹ tsá² ty'a' Jesús:

—¿'Ee li' tyiín¹ tifo² tyii¹ gøø²ø coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ joongi coon¹³ 'in tsá² røøi²¹ tsaa²?

¹² Joon nuu¹un Jesús 'e jin² 'in tsá² do joon gajin²in:

—'In tsá² tyúi¹ coon¹³ 'in tsá² tyúi² sii¹-tsi jo 'néi¹ timí¹ ty'a'a, jiiin¹³ tsatsaa¹³ 'néi¹ timí¹ ty'a'a.

¹³ Cwolíin²naa', cwolitíi²moo 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ ty'a' Dios 'e jin²: "'In²¹gii 'e jmá'a tsá² fee¹-tsi ty'a' tsá² xeei²¹ lagí¹i cwo¹o jna fa¹". Tsú jo gagoo²¹oo wa'a tó³øø 'in tsá² tyúi¹, gagoo²¹oo 'e tó³øø 'in røøi²¹ tsaa² wa'a ijaa²¹-tsi.

Gaungii¹ i tsá² Jesús cwáain¹
tya' e go¹² tsá² tyiiañi¹¹

14 Joon gangatyéen¹ in 'in tsá² 'in ngí¹ coon¹³ Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹ co¹² li tyiin¹ Jesús joon gaungii¹:

—'In tsá² fariseos la joon jon jna'a tyé²e'e tyiiañi¹¹. ¿Ee li jo go¹²ø tsá² tyi'i tyiiañi¹¹?

15 Joon gañii¹¹ i Jesús:

—Jo jmoo¹o tsá² fa'í³ mo tsáa¹a li cuui¹³ cwoo²¹ tsá² la 'íi²¹² tyiin¹ 'in tsá² cuui¹³ cwoo²¹ do. Pe ijó¹o coon²¹ jmii²¹² mo jo tyiin¹gi 'in nigacuui¹³ cwoo²¹ do joongi idø¹²ø tyiiañi¹.

16 'Jiin¹³ jaain²¹ jo toon¹³ 'mi² fiin²¹ coon²¹ 'mi¹² natsáai² tsu mi ron¹² tsá² itsuu¹² 'e 'mi¹² fiin²¹ do joon ilifee¹²gi li 'gii¹¹. **17** La joon jon jo tyiia²¹ tsá² jmi¹³ móo¹ tsi loo²¹ tsáai² tsu wana jmoo¹o tsá² la joon i'gii¹¹ 'e loo²¹ tsáai² do joon tsá'í¹¹ 'e jmi¹³ móo¹ do coon¹³ loo²¹. Tsu 'wii¹³ joon tyiia²¹ tsá² jmi¹³ móo¹ tsi loo²¹ 'míi² joon tyú² jee²¹² tún² do.

Lawa jamf¹ Jairo coon¹³ 'in tsamf² 'in gason¹² siin¹³ Jesús

18 La jee²¹² tyiin¹ Jesús faa²¹a 'e júu³ do gatyía¹ jaain²¹ tsá² feei¹¹ tya' tsá² Israel. Joon gasi¹²i wojníi¹i tyani Jesús joon gajin¹²in:

—La ngayuui¹³ júun²mogi yuuun²¹ tyiia. Pe wana cwoo¹³o cwotaan¹³an cwoo¹o tya'a joon ijiin¹in tún¹.

19 Joon garóon²on Jesús gangóo¹o coon¹³ 'ido coon¹³ tsá² tya'a.

20-21 Joon li ningóo¹o 'yuuu fu¹ gason²on jaain²¹ tsamf² tsaa¹³ ti¹ siin¹³. Dyatun¹ jiin²¹ ningó¹ 'e tuuin²¹ 'in tsamf² do. Ga'í¹-tsi 'in tsamf²

do: "Xüfin¹³ coon²¹ son³oon siin¹³ 'ido in'láa²moo." Tsu 'wii¹³ joon gangatyéen¹ in caluu li ngó¹ Jesús gason²on siin¹³in. **22** Joon gajiin¹in 'ña'a Jesús gajóø²i 'in tsamf² do joon gajin¹²in:

—Tya¹-'o'o yú². Tsu niga'láa²mo'o tsu 'wii¹³i jo¹o galíi²u'u.

Joon tsifu joon ga'láa²mo 'in tsamf² do.

23 La jee²¹² joon gatyía¹ Jesús tya' 'in tsafeei¹¹ do. Joon mo gangoo¹o nataai² tí² 'e ti li tsáa¹mo 'ido joon ganaa²¹² 'goo¹ 'áai¹. **24** Joon gajin¹² Jesús:

—'Wóo²naa', tsu jo mo 'lii²¹² 'in simf² no li' cwoo²¹mo 'ino.

Joon 'in tsá² do gacoo²¹ ngíi² tya' Jesús. **25** Mo ga'wóo²i 'in tsá² do ga'í² Jesús li raain¹ 'in simf² do joon gason²on cwoo²¹o 'ido. Joon garóon²o 'ido. **26** Joon galíi¹ tsá² 'in néei¹ la caain²¹ fuu²¹ taa¹³ do jilaa²¹ 'e nigalí¹.

Mo gaun'láa²i Jesús gaí¹ tsá² tiui²

27 Mo gacwo'íi¹ Jesús tsi inuu do gái¹ tsá² tiui² ngalíin² caluu Jesús 'oo¹o tá² jin¹²in:

—iFúu² cwolii¹u jna'a, Jón¹ David!

28 Joon mo gatyee¹²i Jesús fu tya'a 'in tsá² tiui² do gangatyéen¹ in joon gaungii¹ Jesús 'ii:

—¿Ti la jai¹² líi²naa' 'e liun'láa²na 'naa'?

Joon gañii¹¹ i 'in tsá² do:

—Jo¹o líi² jna'a, Ña'ñu¹u'.

29 Joon gataan¹an Jesús cwoo²¹o unni² tsá² tiui² do joon jin¹²in sii²¹i 'ido:

—Cwolí² jiin¹³ la jo¹ líi²naa'.

30 Joon ga'lóo²o unni¹i. Joon Jesús ga'íi²i júu³ jin¹²in sii²¹i 'ido:

—Xúun² fú²uu' jiin¹³ jaain²¹ 'e
niga'lóo²o unní²ii'.

³¹Pe xħuż joon xħuż 'wóo²i xu do
joon gajma²a júu³ jileei²¹ 'in néei¹
do jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Jesús ty'a.

Mo gaun'láa²i Jesús jaain²¹ tsá² 'in jo lí² faa²¹a

³²Joon mo ga'wóo²i 'in gái¹ do
joon 'in xeei²¹gi ngataai² jéé'i
jaain²¹gi tsá² 'in jo lí² faa²¹a li tyíin¹
Jesús. 'In 'líi³mo 'yuui² alma ty'a.

³³Joon mo gatyii¹in Jesús 'in 'líi³
'yuui² alma ty'a do tsifu joon ga'láa²
'in tsá² do 'wii²¹² faa²¹a. 'Áa¹mo
tsa'goo²¹-tsi 'in tsá² taai² do joon
gajin²in:

—Jiin¹³ cafu jo mo nee²¹e' fu
goo²¹o' Israel la lí¹ 'e ganee²¹e' nano.

³⁴Pe 'in tsá² ty'a fariseos do
gajin²in:

—In tsañħħu¹ no 'woo²¹i 'in 'líi³
taai² alma ty'a' tsá² coon¹³ 'ii²¹ ty'a'
'in tyu² to² ii.

Feei¹-tsi Jesús ty'a' tsá²

³⁵Ngóo¹ Jesús la caain²¹ fuu²¹
coon¹³ fuu²¹ pi¹³ náa¹ do. Tsi inħu
cwo¹ sinagogas gacwo¹ júu³ tyá²
ty'a' mi li tyu² Dios to² tsá². Joon
gaun'láa²i jileei²¹ tsatsaa¹³ 'in
tyaan'an 'láai² nii² jmoowúu¹.

³⁶Joon mo gajóø²i Jesús 'in tsá² do
fúu² galíi²i ni'i 'ido tsu 'in tsá² do
líi¹i la líi¹ joo'saa²¹ 'in jo seein²¹ 'in
'aa¹ 'ii, 'woo²¹o joon caain²¹ líi¹i.

³⁷Joon Jesús jin²in sii²¹i tsá² ty'a:
—E la ja²mo, fee¹ 'áal¹ 'e sá² 'e roo¹
pe xħuż tsaleei¹³ seein²¹ 'in jmaa¹a
to². ³⁸Tsħ 'wii¹³ joon mf²ii' tyani
Fii²¹² 'in cwó¹ 'e roo¹ 'e sá² 'e sii¹in
tsaleei¹³ ty'a' jee to² 'e cóon¹on 'e
garoo¹o do.

Tø²ø Jesúus dyatoooin¹ tsá²
ty'a' 'in sii²¹ apóstoles

10 Joon gatø²ø Jesúus dyatoooin¹
tsá² ty'a' joon gacwo¹o
Jesúus 'in tsá² do 'ii²¹ 'e lí² 'wóo²i 'ido
'in 'líi³taai² alma ty'a' tsá² jool 'e
lí² un'láa²i tsá² jilaa²¹ jmoowúu¹ 'e
líi¹ tsá².

²Elo-o 'e sii²¹ 'in dyatoooin¹ tsá²
ty'a' ilfi²in apóstoles: 'in nifu sii²¹
Simón, sii²¹o jon Té³; coon¹³ ruu²¹
Díi³. Joon gái¹ jónon¹ Zebedeo 'in
sii²¹ Jacobo coon¹³ Wó³. ³Seein²¹
jon Lii²¹² coon¹³ Bartolomé coon¹³
Tomóo¹³ coon¹³ Untøø², 'in gacón²
'laa¹³ ty'a' 'e 'niif¹i tsá² la mo jéel¹.
Joon seein²¹ Jacopo, jónon¹ Alfeo;
joon seein²¹ jon Lebeo, 'in sii²¹o jon
Tadeo. ⁴Joon jaain²¹ jee²¹² 'ido sii²¹
Simón, jaain²¹ tsá² ty'a' tsá² coon²¹
poo²¹² sii²¹ cananistas. Joon seein²¹
jon Judas Iscariote, 'in ga'nii¹i Jesús
mo li ciini¹ngi.

Sii¹in Jesús ji dyatoooin¹ apóstoles ty'a' 'e cwoo¹o júu³ tyú²

⁵Joon Jesús gasii¹in 'in dyatoooin¹
tsá² ty'a' do joon gatyu²u to² jin²in:
—Jo cwolíin²naa' li néel¹ 'in
tsá² 'in jo seein²¹ Israel, joon jo
cwotaan²naa' fuu²¹ náa¹ li sii²¹
Samaria. ⁶Tyú²gi wa'a cwolíin²naa'
ty'a' jiin¹³ tsá² Israel 'in líi¹ la líi¹
joo'saa²¹ 'in nituu¹i. ⁷Cwolíin²naa',
cwocwoo²oo' júu³ 'e ti li tyu² Dios
to² tsá². ⁸Un'láa²naa' 'in tsatsaa¹³
joon 'in tsá² líi¹ jmoowúu¹ 'e jgoō²¹
ty'a'. Jmaa²aa' jiin¹ 'in najúu¹.
Wóo²naa' caluu 'in 'líi³taai² alma
ty'a' tsá². Naa' niga'ii¹³naa' 'e 'ii²¹ lo
'e jo 'ee gaciin¹ tyii' la joon jo 'ee
'laa¹³ cón²oon'.

9'Jo cwotaan²aan' cuu² cwanáa¹ jon'gi cuu² cwataa²¹ jon'gi cuu² yáun² **10**jon'gi tulóo¹³oo'. Coon²¹ 'mi² cwaa²¹ cwotyii¹³ii' joon jo cóon²oon' mii¹³ii' jon'gi soon²oon' 'mo'u². Tsu 'in jmoo¹o to² tii²i 'ii²¹i 'e dō¹²ø.

11'Mi tyalíin²naa' coon²¹ fuu²¹ si coon²¹ fuu²¹ pi¹³ 'ee, 'naa'¹³naa' jaain²¹ tsá² tyú¹ joon do-o jón²oon' ca 'wóo²naa' do. **12**Joon mi cwotaa²naa' inuu² joon fú²uu': 'Aa²¹²moo' tyú²-ø si'fi¹'-oo'. **13**Joon wana galii²¹i tyú² 'e 'aa²¹²i do iliseein²¹ tyú²-ø. Pe wa jo ga'ii²¹i júu³ tyii' tyiin¹aan' 'e 'aa²¹²i nigasii¹³ii' do. **14**Joon wana jo 'ii²¹i jon'gi jo 'iin²¹²in núu¹un júu³ tyii' cwo'wóo²naa' 'e 'ná¹ do si fuu²¹ do 'ee joon xuu²uu' 'laa²¹ toon²¹² tii¹³ii'. **15**'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'áai'gi iní² wúu¹ 'in tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do mi cwá¹ jmii²¹² ijmá¹ Dios 'ii²¹ tya' tsá² lagí 'in tsá² néei¹ fuu²¹ Sodoma coon¹³ Gomorra.

I'ó¹mo tsá² 'naa'

16'Tyan²duu' cwáain¹, sí³naa' 'naa' lawa joo'saa²¹ 'e cwolíin²naa' jee²¹² tsiuuu²¹. Tsu 'wii¹³ joon jmaa²aa' lí³ii' la jmoo¹o mii²¹ li¹³i pe seein²¹naa' 'wo²-oo' lawa jaain²¹ maa²¹². **17**Lí³ii' jmaa²aa' tya' tsá² tsu tsajée¹ 'naa' tyani tsaa'to² joon ipoo¹i 'naa' tsi inuu² cwo¹ sinagogas. **18**Joon 'wii¹³ jna ijéi¹ tsá² 'naa' tyani tsaa'to² tsacøøi¹³ joongi tyani røøi¹³. Joon coon¹³ la joon lí² fó³oo' 'wii²¹² tyia tyani¹i joongi tyani 'in jo tsáa¹-tsi Dios. **19**Joon mi jéi¹ tsá² 'naa' tyani tsaa'to² jo cuu¹³-'oo' 'ee ifó³oo' tyani tsaa'to² do tsu mi ti 'ii²¹ ifó³oo' Dios icwo¹o 'naa' 'ee ifó³oo'

do. **20**Jon' 'naa' 'in faa²¹a do pe 'in Espíritu Tyú² tya' ñu²uu' Dios Jmii²¹ 'in faa²¹a coon¹³ 'naa'.

21'La 'oo²¹ ruu²¹i tsajée¹ ruu²¹i tyani tsaa'to² ijngaa¹³i la joon jon tsacøøi¹³ tsajée¹ jóon¹on. La joon ijmá¹ jóon¹on coon¹³ sáa³ jmii²¹ itsajée¹ tyani tsaa'to² ijngaa¹³i tsá² 'ii. **22**Jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ili'ee¹i 'naa' tsu 'wii¹³ ja²mo lí²naa' cwáain¹ tyajna. Pe jileei²¹ 'in jmaa¹a taa²¹ ca li tyéi¹ itiin¹³mo. **23**Mo ga'øi¹ tsá² 'naa' coon²¹ fuu²¹ cwíin¹³in¹ fuu²¹ li xii²¹gi. Tsu 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'in Ruui²¹ Tsá² ijó¹ la nügi icwiin¹³in¹ la caain²¹ fuu²¹ li néei¹ tsá² Israel.

24'Jiin¹³ jaain²¹ 'in untsáa¹a ilifeei¹gi lagí tifo² tya'a, jon'gi ilifeei¹gi tsaleei¹³ lagí ñi'fii²¹²i.

25Ná¹-a 'yaai¹-tsi 'in untsáa¹a 'e 'yee¹i jiin¹³ la tifo² tya'a do, joon 'in tsaleei¹³ do 'e 'yee¹i jiin¹³ la ñi'fii²¹²i. Joon wana gaunsii²¹ tsá² 'in tyú² to² inuu² do Beelzebú, ¿ee iunsii²¹ 'in tsá² taai² inuu² do? (Wana gasii²¹i jna 'e gó² xüfoo¹³ 'naa'gi jo siif²¹i 'e gó².)

'In tii²i jmá¹ 'gó²oo'

26'Tsu 'wii¹³ joon jo jmaa²aa' 'goo²¹ tyani tsá². Jo 'e sá² jiin¹³ coon²¹ júu³ 'e 'uuin²¹ wa' jo 'in liñi¹. Joon jiin¹³ coon²¹ 'e sí'mó¹ wa'a jo lijná² nii²i. **27**Jilaa²¹ júu³ 'e fuu²¹²uu 'naa' coon²¹ cwofáa¹³aa' jee²¹² li nuu¹un tsá². Joon jilaa²¹ 'e fuu²¹²uu 'naa' li 'uuin²¹ ca yu' 'há¹ cwo'oo²oo'. **28**Jo jmaa²aa' 'gøø²¹naa' 'in jngaa¹² tsá² pe jo lí² jngaa¹² alma tya' tsá². Jmaa²aa' 'gøø²¹naa' 'in lí² 'in² cuerpo coon¹³ alma tya' tsá² fu li 'ii²¹.

29 X̄ufiin¹³ gáí¹ ton¹ tyíin¹ coon²¹ cuu² pe jiin¹³ jaain²¹ ton¹ do ijúun² in wa jo cwo¹ Dios N̄u¹u¹ 'ii²¹ ty'a. **30** Joon ca jñú² tyi'naa' si'i³ ti ca mi² ce jilaa²¹. **31** Tsu 'wii¹³ tyiin²mo 'naa' lagí ton¹ fúui¹ jo jmaa²aa' 'goo²¹oo.

'Ná¹-a jmaa²aa' júu³ tyani tsá² e' cwii¹naa' Jesucristo

32 Jileei²¹ 'in jmoo¹o júu³ tyani tsá² e' cwii¹in jna la joon jon jna ijmáa³aa júu³ e' cwii¹na 'ii tyani N̄u¹³oo 'in tyíin¹ n̄u'fú². **33** Pe ty'a jileei²¹ 'in jo røø¹i 'e' cwii¹in jna tyani tsá² la joon jon jna ifo³oo 'e' jo cwii¹na 'ido tyani N̄u¹³uu tyíin¹ n̄u'fú².

'Wii¹³ cwáain¹ ty'a' Jesús
ijmá¹a tsá² ti' coon²¹ poo²¹²

34 Jo cwolín²naa' 'e' gagó³oo 'e' jmáa³aa 'ii²¹ 'e' liseein²¹ tsá² tyú² coon¹³ tsá² taain²¹² juncwii²¹. Gagó³oo 'e' wii²¹ mii¹³ jee²¹² tsá² jon' wa' liseein²¹ tsá² tyú² coon¹³ tsá². **35** Nigagó³oo ilisá² mii¹³ jee²¹² tsá² coon¹³ jmii²¹. La joon jon ilisá² mii¹³ jee²¹² simf² coon¹³ sáa³a. Ilisá² mii¹³ jee²¹² unloo²¹² ty'a' coon¹³ 'yiaunsáa³a. **36** La joon 'in tsá² la 'oo²¹ inuu ty'a' ili'ee¹mo ruu²¹i inuu ty'a.

37 Jileei²¹ 'in 'iin²¹²gi sáa³ jmii²¹ lagi jna jo tíi²i ilíin² tsá² tyiia. Joon wana 'iin²¹²gi tsá² jóon¹on lagi jna jo tíi²i ilíin² tsá² tyiia. **38** Joon wa jo 'iin²¹²in júnun²in 'wii¹³ tyiia jo tíi²i ilíin² tsá² tyiia. **39** Joon 'in 'iin²¹²in intiin¹³ juncwii²¹ ty'a' icaa¹mo juncwii²¹ ty'a. Pe 'in caa¹mo juncwii²¹ ty'a' tsu 'wii¹³ cwáain¹ tyajna, intiin¹³ juncwii²¹ ty'a.

'E tyú² ijmáa¹a Dios ty'a' tsá²

40 Joon mi 'ii²¹ tsá² 'naa' inuu ty'a' tsu 'wii¹³ líi²naa' tsá² tyiia lawa'a 'e' ii²¹ 'in tsá² do jna n̄iaa'oo. Joon mo 'ii²¹ tsá² jna lawa'a 'e' ii²¹ tsá² N̄u¹³oo 'in gasii¹in jna. **41** Joon doñi¹in tsá² 'in 'ii²¹i jaain²¹ tsá² 'in cwoo¹ júu³ ty'a' Dios inuu ty'a' ii²¹i 'in tsá² do coon²¹ røø²¹ 'e' la 'ii²¹ 'in tsá² cwoo¹ júu³ tyú² do tsu ga'lín²¹ ni 'ido tsu 'wii¹³ tsá² cwoo¹ júu³ tyú² 'ido. Joon doñi¹in tsá² 'in 'ii²¹i jaain²¹ tsá² tyúi¹ tsu 'wii¹³ 'in tyú¹mo 'ii' ii²¹ 'in tsá² do jon coon²¹ røø²¹ la in'ii²¹ 'in tsá² tyúi¹ do. **42** Joon doñi¹in tsá² 'in cwo¹ tsá² tyiia xaai¹gi doñiee coon²¹ 'e' pi¹³, 'e' la ja¹²mo fuu²¹²uu 'naa', x̄ufiin¹³ coon²¹ vaso jmii²¹ cwii²¹ gacwo¹o 'ido, ii²¹i 'in tsá² do coon²¹ 'e' tyú² ty'a' Dios.

Mo jalíin² tsá² ty'a' Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ jafee¹³i Jesús

11 Joon mo ngayuui¹³ gatyu¹² Jesús to² 'in dyatooi¹ tsá² ty'a' ja ilaa²¹ 'e' ná¹ jmáa¹a joon gacwa'íi¹i do ganga'e²e tsá² joon gacwoo¹o júu³ tyú² la caain²¹ fuu²¹ náa¹ do.

2 Yia¹³ joon 'náñi³ yuui² Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹. Joon mo galíñi¹ xiiala jmoo¹o Cristo do, joon gasii¹in Wó³ tsá² ty'a' tsajóø²i Jesús. **3** Ngauungii¹i:

—¿Ti 'ná-ü 'in Cristo 'in ijó¹ si sijeen²na'a 'in xeei²¹ 'ee?

4 Joon Jesús do gañii¹i:

—Cwolíin²naa' cwošíi¹³ii' Wó³ do jilaa²¹ 'e' niganí²ii' joongi 'e' niganuu²uu'. **5** Cwojmáa¹³aa' Wó³ júu³ xiiala nigalijnaa²¹ 'in tsá² tiui².

Joon 'in jluui¹³ nigangii¹, joon niga'láa²mo 'in tsá² jgøøi²¹, joon ganá¹ loocwóo¹ o tyá' 'in tsá² jo nuu¹un, joon 'in najúin¹ gajiin¹o. Joon tyá' 'in tsá² tañii² niganuu¹o júu³ tyú² tyá' Dios. ⁶ Joon jløø³mo 'in jo cu²-tsi coon¹³ jna.

⁷ Joon ngaliin¹mo 'in tsá² do joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² tyaa¹ júu² cwáain¹ tyá' Wó³ coon¹³ 'in tsá² taai² do. Gajin²in:

—¿'Ee lí' tyalíin²naa' tyajøø²øø' fu li jo 'in tsá² seein²¹? ¿Ti tyalíin²naa' tyajøø²øø' coon²¹ tó² 'e si² jøø²¹ li 'íi²i tyí²? ⁸ Wa jo la joon 'e ee li' tyalíin²naa'? ¿Ti tyalíin²naa' tyajøø²naa' jaain²¹ tsá² tyí³ 'mi²'ya²gi? Niñí² 'naa' 'in tsá² 'in tyí³ 'mi²'ya²gi néei¹ fu li tyíin¹in røøi¹³. ⁹ Naa' tyalíin²naa' tyajøø²naa' jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² tyá' Dios. Pe 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' nigajøø²naa' jaain²¹ feei¹gi lagí 'in gacwo¹ júu³ tyú² tyá' Dios la mo jéei¹. ¹⁰ Tsú ni jí² tyá' Dios 'e jin² cwáain¹ tyá' Wó³ do:

Síi¹na jaain²¹ tsá² tyiia 'e tsáa¹a tyaní²i.

Joon ityaa¹ tyú² coon²¹ fu¹ li ngf²i.

¹¹ Pe 'e la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' jíin¹³ jaain²¹ jee²¹² tsá² taai² juncwii²¹ jo seein²¹ 'in feei¹gi lagí Wó³ saai²¹ tsá² jmií²¹. Pe feei¹gi lagí Wó³ do doñí*iin* 'in xaai²¹gi 'in 'í² li tyú¹ Dios to² tsá².

¹² Ca mo 'láa² 'wii²¹² cwo² Wó³ júu³ tyú² la ca nano jo ga'øøi²¹-tsi tsá² røø²¹ xiuala ilí² 'e tyú² Dios to² tsá². Joon tyitsaa¹mo 'iin²¹² in ilí² jíin¹³ la 'í¹-tsi yaamo. ¹³ Jileei²¹ 'in gafaa²¹a júu³ tyá' Dios la mo jéei¹ coon¹³ jilaa²¹ ley tyá' Moisés faa²¹a

cwáain¹ tyá' xiuala tyú² Dios to² ca mi jó¹ Wó³. ¹⁴ Joon wana lí² jai² ilíi²naa' 'in Wó³ no líi¹i Elías 'in 'ná¹ jó¹ tún¹ jiin¹³ la jin² ni jí² tyá' Dios. Ii jaain²¹ 'in gacwo¹o júu³ tyá' Dios la mo jéei¹. ¹⁵ Joon jileei²¹ 'naa' 'in nuu¹un, nuu²uu¹.

¹⁶ ¿'Ee 'ii²¹ ilijmá¹a tsá² tyá' 'in tsá² no ilí² coon²¹ røø²i? Líi¹i la líi¹ xuui²¹² taa²¹² to² coo^o li li' 'moo¹³ joon 'oo^o jin²in sii²¹i ruu²¹i: ¹⁷ "Xuu²¹u' lúu¹ tyí' jmoo²¹o sóoin¹³ pe jo 'in gatséen¹en. Joon ga'øø²¹o sóoin¹³ tyá' li raan¹in 'líf²¹² pe jo 'in gatyí² jíin¹³ jaain²¹." ¹⁸ Tsú gagjó² 'in Wó³ do jo 'ee gø² jon'gi 'ee 'uun²¹un joon 'naa' foo²oo' 'e 'yuui² 'in 'líi¹ alma tyá'a. ¹⁹ Mi yuui¹³ joon jna-gí líi¹na Ruu²¹i Tsá² gagoo²¹²oo joon gagu³uu joongi gagø¹oo, joon 'naa' foo²oo' 'e líi¹na tsá² jlo² tu²u. Joongi líi¹na tsá² 'uun²¹ vino 'áai¹, jaain²¹ tsá² 'in tyú² seein²¹ coon¹³ tsá² 'in røø²i tsaa² joongi coon¹³ 'in tsá² cóñ² 'laa¹³ li 'nif¹ tsá². Tsú xiuala cwo'íi¹ 'e jmoo¹o tsá² jmoo¹o júu³ xiuala 'í¹-tsi 'in tsá² do si tyú² si 'e gó² 'ee.

Cwáain¹ tyá' tsá² fuu²¹ 'in
jo gajmaa¹a nuu¹³

²⁰ Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² 'gáa²i sii²¹i 'in tsá² fuu²¹ li gajmaa¹a 'láai² 'ii¹³ milagros tyá'a tsú 'in tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do jo gagoo²¹-tsi. Jin² Jesús:

²¹ —iFúu² 'naa' 'in néei¹ Corazín!
iFúu² jon 'naa' 'in néei¹ Betsaida!
Wana nigalí¹ milagros fee¹ jee²¹²
fuu²¹ Tiro coon¹³ fuu²¹ Sidón la
nigalí¹ jee²¹² 'naa' 'e nigajoo²¹-tsi
'in tsá² do jmoono. Joon i'e²e tsá² 'e
nigajoo²¹-tsi 'e ci²i 'mi² lí¹ tyiia²¹²
joon 'ee¹e fó² tyíi¹i. ²² Joon fuu²¹²uu

'naa' xugí wúu¹ iní² 'in tsá² Tiro coon¹³ Sidón lagí 'naa' mi tñ² jmii²¹² ijmá¹a Dios 'ii²¹ tyá' tsá². ²³La joon jon 'naa' tsá² néei¹ Capernaum, éti líi²naa' e cwolíin²naa' fu ñu'fú²? Xú joon, icwolíin²naa' fu li 'ii²¹! Tsú wana nigalí¹ fuu²¹ Sodoma milagros fee¹ la nigalí¹ jee²¹² 'naa' e taa²¹²a 'e fuu²¹ do ca nano. ²⁴Pe 'e fuu²¹²uu 'naa' mi tñ² jmii²¹² 'e jmá¹a Dios 'ii²¹ tyá' tsá² imoo²gii¹ wúu¹ lagí 'in tsá² néei¹ Sodoma do.

I'ii¹ 'woo²¹o jileei²¹ 'in
jaliin² coon¹³ jna

²⁵'Yilia¹³ joon gajin¹² Jesús sii²¹i Jmii²¹.

—Cwo³oo 'nu 'maai¹³, Ñu². 'Nu-ú ffi²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ ñu'fú². Cwo³oo 'nu 'máa²u'u tsú niga'ma²a 'e jíu³ lo 'e jo lí² 'øøi²¹-tsi 'in jmii²¹²-tsi, 'in 'øøi²¹-tsi joon ga'ee¹³e tyá' 'in 'wóí¹gi. ²⁶Tyú²-u, Nu², tsú la joon galiiin²¹²u'un.

²⁷Faa²¹gi Jesús sii²¹i 'in tsá² taain²¹² do:

—Ñu³uu nigacwo¹o jna jilaa²¹. Joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí² licwii¹in 'in Jón¹ Dios wa'a jo cwo¹ Jmii²¹. La joon jon jo lí² licwii¹in jiin¹³ jaain²¹ 'in Jmii²¹ do wa'a jo cwo¹ Jón¹ Dios. Joon cwo¹ 'in Jón¹ do jiin¹³ 'in 'iin²¹²in ilicwii¹in Jmii²¹. ²⁸Nilfin²naa' tyaní³ii jileei²¹ 'naa' 'in 'woo²¹ coon¹³ to² 'e jmoo²oo' joon coon¹³ laa²¹² tyán²aan'. Joon jna-a icwóo³oo 'e 'ii²¹ 'woo²¹oo'. ²⁹Ii¹³naa' jíu³ tyú² tyia joon cwolicwii¹moo' jna, jmoo²oo' la to² tyu³uu. 'E to² tyu³uu do ilí¹ la lfí¹ coon²¹ 'motsityi² tyii!. Pe 'wo²-tsíi³oo joon jo tyu³uu to² 'ii²¹. Joon alma tyii' iilí²¹i 'woo²¹. ³⁰E 'motsityi² 'e cwo³oo 'naa' jo

tyan¹ to² cóñ²oon' joon 'e laa²¹² cwo³oo 'naa' jo 'áai¹ 'ii²¹.

Lawa mo gacúun¹un tsá² tyá' Jesús 'mi³ trigo mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

12 La jee²¹² joon gangóo¹ Jesús fu li jñi¹ tsá² trigo coon²¹ jmii²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon gatsá² un'áa¹i tsá² tyá'a joon ga'láa² 'wii²¹² cíun¹un 'e 'mi³ trigo do. Gauntyú² coon¹³ ja'cwoo²¹o joon gagøø²¹o. ²Joon mo ganí² tsá² fariseos 'e jmoo¹o 'ido gajin²in sii²¹i Jesús:

—Jóø², jmoo¹o tsá² tyi'i to² 'e jo tñi²i jmá¹ tsá² mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

³Pe 'i-gi gajin²in:

—Ñí² 'naa' xiiala gajmaa¹a 'lii²¹² David. Coon²¹ jmii²¹² mo gatsá² un'áa¹i coon¹³ tsá² tyá'a ngatáa¹i tsí inuu tyá' Dios ⁴joon gagøø²¹o 'e 'iní¹ niwaai³ do 'e jiin¹³ untsá² do tñi²i dø³ø. Líi²¹² David do jo tñi²i dø²ø jon'gi tsá² tyá'a. ⁵Ñí² 'naa' jon 'e ni ley tyá' Moisés tyu²u to² untsá² 'e jmoo¹o to² inuu cwo¹ do jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², joon jo 'nóo¹o tsaa².

⁶Joon fuu²¹²uu 'naa' jaain²¹ 'in feei¹gi lagí 'e cwo¹ do nacwéi¹ lo.

⁷Gajin² Dios ni ji² tyá'a: "Iin²¹²moo 'e seein²¹naa' 'née²in ruu²¹naa' lagí ijngaa¹³naa' joo²¹ joon cwoo²oo' jna fa¹." Wana niga'øøi²¹-'oo' 'e jíu³ no jo 'nii²naa' 'in jo 'e tsaa² røø²¹i. ⁸Tsú jna-a, 'in Ruu²¹i Tsá², tyu²u to² jon jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

Un'láa²i Jesús jaain²¹ tsá²
sitsuu¹³ cwoo²¹o

⁹Joon gacwo'íi¹ Jesús fu do joon ga'lí² inuu cwo¹ sinagoga. ¹⁰Joon inuu cwo¹ do ni'yuu² jaain²¹ tsá²

sitsuu¹³ cwoo²¹o. Joon tsu 'wii¹³ 'iin²¹²in 'in tsá² do i'nii²i Jesús gaunngii¹i:

—¿Tí tsaa² fee¹ 'e un'láa²o jaain²¹ tsatsaa¹³ jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²?

¹¹Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Doñi¹iin jee²¹² 'naa' wa gatøø²¹ i tsi too²¹ jaain²¹ joo'saa²¹ tyii¹ ityíi²moo¹ xufiin¹³ jmii²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². ¹²Pe 'áai¹gi tyiin² jaain²¹ tsañuu¹ lagí jaain²¹ joo'saa²¹. La joon, lí²-i jmá¹ tsá² 'e tyú² mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

¹³Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² sitsuu¹³ cwoo²¹o:

—Nii¹³ cwoo¹o.

Joon mo gani¹³ 'in tsá² do cwoo²¹o, joon ga'lóo²o, galí²-i la lí¹ 'e cwoo²¹o coon²¹. ¹⁴Joon ga'wóo²mo tsá² fariseos do fu inuu cwo¹ do joon ga'láa² 'wii²¹² ga'noo¹³o xiiala ijngaa¹³i Jesús.

Coon²¹ júu³ 'e gafaa²¹a jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹³ cwáain¹ tya' Jesús

¹⁵Joon mo galíni¹ Jesús 'e 'iin²¹²in tsá² jngá¹mo 'ii joon gacwo²í¹ o do joon fíu¹mo tsá² gangalíin²mo coon¹³on. Joon gaun'láa²mo Jesús jileei²¹ tsatsaa¹³. ¹⁶Joon gatyú² Jesús to² 'e jo jma¹ 'ido júu³ tsá² 'iin 'ii. ¹⁷Coon¹³ la joon gatséi¹ júu³ ga'íí²í 'in tsá² gacwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹ sii²¹ Isaías mo gajin²in:

¹⁸'Ino 'in tsá² jmoo¹o la to² tyú³uu, 'in gatyí³na.

Áa¹mo 'iin²¹²na 'ii joon 'áa¹mo jløø³na 'wii²¹² tya'a.

Icwóo¹³moo Espíritu Tyú² tyiia tya'a, joon 'ii 'in jma¹a tsá² taain²¹² juncwii²¹ júu³ xiiala jmoo³oo 'ii²¹.

¹⁹'E jo jmá²a 'ido mii¹³, jon'gi 'oo¹o jon'gi inuu¹un tsá² faa²¹a jee²¹² 'nú¹.

²⁰Joon jileei²¹ tsá² seein²¹ fa¹ iuncoo¹³o joon jileei²¹ 'in jo 'e wa² pi² 'oo¹o icwo¹o 'ido wa² pi² tya' ca mi tyú² 'ii to² coon¹³ 'ii²¹ røø²¹.

²¹Joon ilitsáai¹-tsi tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'ii.

Cwo¹ tsá² Jesús tsaa² e 'oo¹o 'ii²¹ tya' 'in 'líii³

²²Joon 'in tsá² do ngajée¹ tyani Jesús jaain²¹ tsá² tiui² 'in jo faa²¹a joon 'yuum² 'in 'líii³ alma tya'a. Joon gaun'láa²mo Jesús 'in tsá² do galí²-i jóø²ø joon ga'láa² 'wii²¹² faa²¹o.

²³Joon 'áai¹ ganga'goo²¹-tsi tsá² joon gajin²in ino wa'a jon'on jónon¹ 'líf²¹² David 'in tsá² no.

²⁴Pe mo ganúu²un 'in tsá² fariseos 'e jin¹² tsá² la do gajin²in:

—In tsaañuu¹ no 'woo¹ 'in 'líii³ taai² alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya' Beelzebú 'in tyú² to² 'in 'líii³.

²⁵Joon nii¹ Jesús 'ee 'í¹-tsi 'in tsá² do joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Wana 'in gobierno lí¹ 'láai² poo²¹² 'ii joon tñin¹in la 'oo²¹ 'ii joon 'in gobierno do jo taa²¹a. La joon jon wana coon²¹ fíu²¹ si la 'oo²¹ ruu²¹i 'ee jmoo¹o mii¹³ jo wóo² taa²¹a.

²⁶Joon wana Satanás 'woo¹ Satanás 'ña'a tún² 'ii¹³ lí¹i. ¿Xiiala li taa²¹a 'ido wa lí¹i la joon? ²⁷'Naa' fó²oo' 'e 'wóo²na 'in 'líii³ taai² alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya' Beelzebú joon wana la joon, 'iin cwo¹o 'ii²¹ tya' tsá² tyii¹ 'e 'woo¹ 'in 'líii³ taai² alma tya' tsá²? Coon¹³ 'e jmoo¹o tsá² tyii¹ liníí²ii 'e lí¹ cií²í 'i¹-'oo'. ²⁸Pe 'wóo²na 'in 'líii³ taai² alma tya' tsá² coon¹³ 'ii²¹ tya'

Espíritu Tyú² tyá' Dios joon wana jmóo³oo la joon gat² 'ii²¹ 'e tyú² Dios to² jee²¹² 'naa'.

²⁹ Jo lí² tsataai² tsá² inuu tyá' tsá² pi²-tsi 'e 'wo¹ tsá² 'e sá² tyá'a wa jo jéei¹ 'náu¹i. La joon lí² 'wó²o 'e sá² tyá'a.

³⁰ Jilee²¹ 'in jo seein²¹ tyú² coon¹³ jna 'ee¹mo jna joon jilee²¹ 'in jo uncaaín²¹ tsá² ilín² tsá² tyá' Dios coon¹³ jna 'óo¹mo tsá² wiin².

³¹ 'Tsú 'wii¹¹³ joon fuu²¹²uu 'naa' doñi'ee tsaa² 'e 'noo¹o tsá² si doñi'ee júu³ 'laa²¹ 'e faa²¹ tsá² lí²-i 'iin² Dios tsaa² tyá'a pe wana faa²¹a tsá² 'laa²¹ tyá' Espíritu Tyú² tyá' Dios jo 'iin²gi tsaa² tyá' 'ii. ³² Joon doñi'ee júu³ 'laa²¹ 'e faa²¹ tsá² tyá' Ruu²¹i Tsá² lí²-i 'iin² Dios tsaa² tyá'a pe wana faa²¹a tsá² 'laa²¹ tyá' Espíritu Tyú² tyá' Dios jo 'iin²gi tsaa² tyá'a 'e juncwii²¹ lo la joon jon lí² cataain²¹².

Cwii¹i tsá² 'mó² 'oofuu²¹ coon¹³ 'oofuu²¹ 'e tsí²

³³ Wana tyú² coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ cwo¹o 'oofuu²¹ 'e tyú² joon wana gó² 'e 'mó² do gó²o jon 'e 'oofuu²¹ 'e i¹i. Tsú coon²¹ 'mó² 'oofuu²¹ cwii¹i tsá² coon¹³ 'oofuu²¹ 'e tsí². ³⁴ iXuu²¹² tyá' 'in 'liii³ 'naa! ¿Xiuala lí² fó'oo¹ 'naa' júu³ tyú² joon yaamoo' 'liii³ 'naa'? Tsú faa²¹a tsá² jiin¹³ la 'i¹-tsio. ³⁵ In tsá² tyú¹ faa²¹o 'e tyú² 'e tyú²u 'i¹-tsi. La joon jon 'in tsá² gó² faa²¹o 'e gó² tsú 'wii¹¹³ 'e gó² 'i¹-tsi. ³⁶ Joon fuu²¹²uu 'naa', mi tí² jmíi²¹² ijmá¹a Dios 'ii²¹ tyá' tsá² icoon¹on tyá'a tyá' jilaa²¹ júu³ 'e nigasfíi² tsá² 'e jo 'ee to² tí². ³⁷ Tsú 'e 'ii²¹ ijmá¹a Dios tyá' tsá² ilí² jiin¹³ la júu³ 'e nigafaa²¹a tsá². Coon¹³ júu³ tyá'a icwo²íi 'in tyú¹ si 'in gó² 'ee.

'In tsá² gó² do mii¹i coon²¹ li² milagro

³⁸ Joon 'in líi¹³ tsá² fariseos coon¹³ tifo² tyá' ley gajin²in sii²¹i Jesús:
—Tifo², 'ii²¹²íi 'e 'e¹e jna'a coon²¹ li² milagro.

³⁹ Joon gañii¹i Jesús:

—'In tsá² gó² 'in jo tsáa¹-tsi Dios mii¹i li² milagro pe i¹i²¹i jiin¹³ 'e li² gacwo¹o 'in tsá² cwo¹ júu³ tyá' Dios la mo jéei¹ sii²¹ Jonás. ⁴⁰ Tsú Jonás do gaí² nü¹ tu² joo²¹ taai² jmíi²¹ 'ni¹ jmíi²¹² 'ni¹gi náu¹ la joon jon 'in Ruu²¹i Tsá² tsá² 'ii²¹ 'ni¹ jmíi²¹² 'ni¹gi náu¹ li taai² tsá² 'in najúin¹.

⁴¹ Joon mi jmá¹a Dios 'ii²¹ tyá' tsá² 'in tsá² 'in née¹i Nínive i'níi¹i ni 'in tsá² seein²¹ nano tsú gajoo²¹o-tsi 'in tsá² née¹i Nínive mo gangó¹ Jonás ngacwoo¹o júu³ tyú² tyá' Dios.

Joon gacwéi¹ jaain²¹ 'in feei¹gi lagí Jonás no. ⁴² Joon 'in tsamí² 'in tyú² to² cwoo¹³ roon¹on li cwoo²¹ tsáa² li² 'yee²¹e níi¹ i'níi¹i ni 'in tsá² seein²¹ nano tsú 'in tsamí² do

gajó² janáu²un júu³ 'e jmíi²¹²-tsi tyá' Salomón. Gajó² li wíin²gi la jee²¹² jilaa²¹ fuu²¹ 'e sá² la 'ui juncwii²¹. Joon gacwéi¹ jaain²¹ 'in feei¹gi lagí Salomón —jin¹² Jesús.

Lawa mo cií¹³ 'in 'liii³ alma tyá' tsá²

Faa²¹gi Jesús jin²in:

⁴³—Mo gacwo²íi¹ 'in 'liii³ alma tyá' jaain²¹ tsaañuu¹ ngíi¹i la caain²¹ li tyáun²¹ 'noo¹o li 'ii²¹ 'woo²¹o. Joon mo jo tyii²¹a li² 'ii²¹ 'woo²¹o i¹-tsi: ⁴⁴“Nii¹³moo li gajú³uu.” Joon mi cií¹³i tún¹ ityee²¹i 'in tsá² do lawa coon²¹ 'ná¹ 'e jø² 'e tyú² si 'ya¹² joon li tyú². ⁴⁵ Joon 'in 'liii³ do 'e tsatee¹e dyái¹ 'in 'liii³gi lagí 'ii 'e tsataa²i tsi alma tyá'a. Joon li gatséi¹

'e gó²gi ty'a lagí li ga'láa² 'wii²¹². La
joon ilí² ty'a 'in tsá² gó² 'in seein²¹
nano.

Jalíin² ruu²¹i coon¹³ sáa³a
jafee¹³i Jesús

⁴⁶La 'ii²¹² faa²¹gi Jesús coon¹³ 'in
tsá² do gatyálín² ruu²¹i coon¹³
sáa³a. Caluu gajaan¹an 'iin²¹²in
fee²¹i Jesús. ⁴⁷Joon jaain²¹ tsá²
gajma²a Jesús júu³ jin²in:

—Saa²a coon¹³ ruu²¹u téen²in
caluu no 'iin²¹²in fee²¹i 'nú.

⁴⁸Pe Jesús gasii²¹i 'in tsá²
gajma²a júu³ 'ii jin²in:

—'iin sáa³aa joongi 'iin ruu²¹na?

⁴⁹Joon ga'í²i cwoo²¹o la caain²¹ li
néé'i tsá² ty'a joon gajin²in:

—Inlo-o sáa³aa joongi ruu²¹na.

⁵⁰Tsu doñi¹iin 'in jmoo¹o la to² tyu²
Ñu³uu tyíin¹³ ñu²fú² 'ii ruu²¹na
tsañuu¹, joongi 'ii ruu²¹na tsamí²,
joongi 'ii sáa³aa —jin² Jesús.

Lawa jaain²¹ tsá² 'in gajñii¹ mi³ trigó

13 'E jmii²¹² joon gacwo'í¹i
Jesús inuu ty'a joon
gangacwaa¹a ti' tyíia¹. ²Joon
galicaain²¹ tsá² fúui¹ li tyíin¹ Jesús
do. Joon ga'í² Jesús tsi barco 'íi¹ ti'
jmii²¹ do joon do-o gacwoo²¹o. Joon
'in tsá² do gajaan¹an ni tsaa² do.

³Joon ga'e²e Jesús 'in tsá² do coon¹³
'láai² júu³ cwáain¹ gajin²in:

—Lawa jaain²¹ tsá² gajñii¹ mi³
trigo. ⁴La 'ii²¹² ngoo¹ dya²a 'e mi³
do 'elíii¹³ mi³ trigo do gaxuu²¹u
tya'i fu¹ joon gatyálín² ton¹ gagii²¹i
mi³ trigo do. ⁵'Elíii¹³gi mi³ do
gaxuu²¹u ni cuun²¹² li jo 'náa¹
cwoo¹³ 'láai². Tyú²-u ganii¹³ mi³
trigo do jo 'o¹² 'náa¹ cwoo¹³ do.
⁶Pe mo ga'yee²¹ ñi¹ gacó³o coon¹³

'yíia²¹. Joon tsu 'wii¹³ jo jmoo³ ty'a
sá² galityuu²¹. ⁷Joon 'elíii¹³gi mi³
gaxuu²¹u jee²¹² motóon¹. Joon
'e tóon¹ do gacwaan²¹mo joon
gajlii²¹ 'e trigo do. ⁸Pe 'elíii¹³gi
mi³ do gaxuu²¹u jee²¹² cwoo¹³
'oo¹³ joon tyú²-u gacwaain²¹. 'Elíii¹³
mi³ jún² do gacwo¹ coon²¹ ciein¹³
mi³, 'elíii¹³gi gacwo¹ sesenta
mi³, 'elíii¹³gi gacwo¹ dyadya¹ mi³.
⁹Jileei²¹ 'naa' 'in nuu¹un, nuu²uu¹un.

Yú³ to² 'e²e Jesús tsá² jmai¹²
coon¹³ júu³ cwáan¹mo

¹⁰Joon gangatyéen¹in tsá² ty'a
Jesús co' li siin¹³in joon gaunngii¹i:
—'Ee li' 'e²e tsá² coon¹³ jmai¹²
júu³ cwáan¹mo?

¹¹Joon gañii¹i:
—Dios gacwo¹o 'naa' 'e 'øø²¹mo-'oo'
'e júu³ 'uuin²¹ ty'a xiala ityú² Dios
to² tsá², pe 'in catyaai² do jo cwei²
wa' 'øøi²¹-tsi. ¹²Joon 'in 'øøi²¹-tsi,
icwo¹o Dios 'ii i'øøi²¹-tsi tyú²gi 'áai¹.
Pe 'in jo ga'øøi²¹-tsi i'wo²o 'e xu 'e
'øøi²¹-tsi do. ¹³'Wii¹³ joon tyíi³aa
júu³ ty'a 'in tsá² lo coon¹³ jmai¹² júu³
cwáan¹mo. 'In tsá² lo ñi²o jilaa²¹ 'e
jmó³oo pe tsaliín²mo lawa jo 'ee
gañí²o. Joon nuu¹o júu³ tyíia pe jo
'øøi²¹-tsi lawa jo 'ee ganuu¹o. ¹⁴La
joon gatsín¹ júu³ ga'í²i 'lìi²¹² Isaías,
'in gacwo¹o júu³ ty'a Dios la mo jéei¹
mo gajin²in:

'E la ja²mo, inúu² 'naa' joon jo
i'øøi²¹-'oo'.

'E la ja²mo, ijøø² 'naa' pe jo
iunjií²ii'.

¹⁵Tsu nigali'wa²a-tsi 'in tsá² no
jo 'iin²¹²gi nuu¹un joon gajni¹
unníi¹u yú² to² 'e jo li²gi
jnaa²¹a, jon'gi li níu¹gi coon¹³
loocwóo¹o.

Coon¹³ la joon jo lí²gi i'øøi²¹-tsi
 'e cií¹³i coon¹³ jna 'e un'láa²na
 'ii,
 jin¹² Isaías do.

¹⁶'Pe jløø³mo 'naa' tsu jøø²øø'
 coon¹³ unñi²iin' joon nuu²uun'
 coon¹³ loocwoo¹oo'. ¹⁷'E la ja²mo
 fuu²¹²uu 'naa' fúu¹mo 'in gacwo¹o
 júu³ tyá' Dios la mo jéej¹ coon¹³
 tsá² 'in tyú¹ nigali¹iin²¹²in jøø²ø
 jilaa²¹ 'e jøø² 'naa' pe jo ganí²i.
 Nigali¹iin²¹²in 'in tsá² do núu¹un
 jilaa²¹ 'e nuu² 'naa' pe jo ganúu²un.

Jmo²o Jesús tsá² tyá'a júu³
 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e cwáain¹
 tyá' tsá² jñii¹ mi³ trigo

¹⁸Faa²¹gi Jesús jin²in:
 —Tyaan²aan' cwáain¹ 'ee 'øøi²¹-tsi
 tsá² 'e cwáain¹ tyá' 'in tsá² gajñii¹
 mi³ trigo. ¹⁹'In tsá² 'in nuu¹un
 júu³ tyá' xiiala tyu² Dios to² tsá²
 pe jo 'øøi²¹-tsi lñi¹i la li mi³ trigo
 'e xuú²¹u tyá'i fu¹. Gajó² 'in lñii³
 gatyii²¹ júu³ ganúu²un 'in tsá² do.
²⁰'E mi³ trigo gaxuú²¹ jee²¹² cuun²¹²
 li la lñi¹i 'in tsá² ganúu²un júu³ tyá'
 Dios joon ga'ii²¹jløø³mo, ²¹pe jo
 jmóo³ jée¹i. Joon mo nii²¹² wúu¹
 si 'øøi¹ tsá² 'ii 'ee 'wii¹³ cwáain¹
 tyá' júu³ do tsifu joon tñu²¹ 'e
 júu³ do. ²²'E mi³ trigo gaxuú²¹
 jee²¹² 'motóon¹ li la lñi¹ 'in tsá²
 'in ganúu²un júu³ do pe cu²-tsi
 coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹. Cuu²
 gacoón²¹ 'ido tóo² joon jo untsín¹ to²
 tyá' júu³ tyá' Dios coon¹³ juncwii²¹
 tyá' 'in tsá² do. ²³Pe 'e mi³ trigo
 do 'e gaxuú²¹ jee²¹² cwoo¹³ oo³ li
 la lñii¹ tsá² 'in ganúu²un júu³ tyá'
 Dios do joon gajmaa¹a nñu¹³un.
 Gajmee¹mo to² 'e júu³ do tyá'a.
 'Inlñii¹ la li 'e mi³ trigo 'e gacwo¹

coon²¹ ciein¹³ mi³, 'inlñii¹³gi lñii¹ la
 li 'e mi³ trigo 'e gacwo¹ sesenta mi³,
 'inlñii¹³gi lñii¹ la li 'e mi³ trigo 'e
 gacwo¹ dyadya¹ mi³.

Júu³ cwáain¹ tyá' 'in gajñii¹
 tóon¹ nñi²¹ jee²¹² trigo

²⁴Joon gatyaa¹a Jesús 'e júu³
 cwáain¹ lo tyá' 'in tsá² do jin²in:
 —'E tyu² Dios to² tsá² li la li
 mo gajñii¹ jaain²¹ tsaañuú¹ jún²
 trigo tyú² wó² tyá'a. ²⁵Pe la
 'ii²¹² cwuu²¹mo 'in tsá² do joon
 ga'í² jaain²¹ tsá² 'in 'eei¹ 'ii joon
 gajñii¹ jún² tóon¹ nñi²¹ jee²¹² trigo
 do joon nga²mo mi yuui¹³ joon.
²⁶Joon mo ganii¹³ mi³ trigo do
 joon galisá² mi³ tyá'a ga'yee²¹mo
 joon 'e tóon¹ nñi²¹ do. ²⁷Joon 'in
 tsaa'leei¹³ do gangóo¹o gangasii¹³i
 nñfii²¹²i: "Patróoin¹³, tyú²-u jún²
 gajñii²¹i li 'wó² do, xiiiali¹i ga'yee²¹
 tóon¹ nñi²¹ do?" ²⁸Joon 'in nñfii²¹²
 do gajin²in sii²¹i 'ii: "Jaain²¹ tsá²
 'in 'eei²¹ jna gajmaa¹a yee²¹ tóon¹
 nñi²¹ no", jin²in. Joon 'in tsaa'leei¹³
 do gaunngii¹i: "¿Ti 'iin²¹²u'un wa'a
 tsaa²¹a'a tsasé²e'e 'e tóon¹ nñi²¹ do?"
 jin²in. ²⁹Pe nñfii²¹²i do gajin²in:
 "Ún², jo søø²øø' tsu wana gacwotøø¹³
 'e tóon¹ nñi²¹ do 'ná¹ cwotøø¹³ jon
 'e trigo do. ³⁰Tyú²gi cwocwáain²¹
 caan²¹mo ce roo²¹o. Joon ityú³uú
 to² tsaa'leei¹³ tsalñin² tsasee¹e jéei¹ 'e
 tóon¹ nñi²¹ do joon jmáa¹a la catsi¹
 joon coo¹o. Joon mi yuui¹³ joon
 isø²ø 'e trigo do to¹o inuú tyia",
 jin² fi²¹²i —jin² Jesús.

Juu³ cwáain¹ tyá' coon²¹
 jún² mostaza

³¹Tyaa¹a Jesús jon 'e júu³ cwáain¹
 lo jin²in:

—'E tyu¹² Dios to² tsá² li la li coon²¹ jún² mostaza 'e gajñii¹ tsá² 'wó² tya'a. ³²Pi³gi jún² tya' la jee²¹² jilaa²¹ jún² tya' nuu²¹ pe mi nii¹³ joon cwaain²¹ fee¹gi 'mó² tya' lagí nuu²¹ catyiia² ca ti la ti coon²¹ 'mó². Fee¹ 'áai¹ ca jalín² ton¹ jmáa¹a sii²i jee²¹² cwáa¹ tya'a.

Júu³ cwáain¹ tya' tyiian¹³

³³Tyaa¹a Jesús jon 'e júu³ cwáain¹ lo jin²in:

—'E tyu¹² Dios to² tsá² li la li tyiian¹³ 'e gacaai²¹ jaain²¹ tsamí² 'ni¹'ii¹³ fu² 'iñi¹ joon garoon²on jilaa²¹.

Júu³ cwáain¹ gatyaa¹a Jesús gauntsiin¹ júu³ ga'íi²i 'lii²¹² tsá² 'in gacwo¹o júu³ tyu² la mo jéei¹

³⁴Jmai¹² coon¹³ júu³ cwáan¹mo gasii²¹i Jesús 'in tsá² do. ³⁵Coon¹³ la joon gauntsiin¹ júu³ tya' jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹o júu³ tyu² tya' Dios la mo jéei¹ mo gajin²in:

Jmai¹² coon¹³ júu³ cwáain¹ ifo³oo; ifo³oo júu³ 'uuin²¹ 'e si¹mo² ca mo gajmaa¹a Dios juncwii²¹.

Jmo²o Jesús tsá² júu³ 'ee 'øøi¹²¹-tsi tsá² 'e cwáain¹ tya' mo jñii¹ tsá² jún² tón¹ ñii²¹ jee²¹² trigo

³⁶Joon Jesús ga'íi²i júu³ tya' 'in tsá² do joon ga'í² inuu. Joon tsá² tya'a gangatyéen¹ in li tyiin¹ Jesús joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Jmaa¹³ jna'a júu³, 'ee 'øøi¹²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ 'e gatyaa²a mo jñii¹ tsá² jún² tón¹ ñii²¹ jee²¹² trigo.

³⁷Joon gajin²in Jesús:

—In tsá² do 'in gajñii¹ 'e jún² trigo tyu² líii¹ Ruu²¹i Tsá², ³⁸joon 'wó² tya'a do li ni cwoo¹³ juncwii²¹.

Joon 'e jún² trigo tyu² li la líii¹ 'in tsá² jmoo¹o la to² tyu² Dios. Joon 'e jún² tya' tón¹ ñii²¹ li la líii¹ 'in tsá² jmoo¹o la to² tyu² 'in 'líii³. ³⁹Joon 'in gajñii¹ 'e jún² tya' tón¹ ñii²¹ do 'in 'líii³mo 'i. Joon mo gasø¹²ø 'e trigo do li la li mi tyéi¹ juncwii²¹. Joon 'in tsaleei¹³ do 'in gasø¹² 'e trigo do líii¹ la líii¹ ángeles tya' Dios. ⁴⁰Joon la gasø¹²ø 'in tsaleei¹³ do 'e tón¹ ñii²¹ gadya²a ni jí² la joon ilí² li tyéi¹ juncwii²¹. ⁴¹'In Ruu²¹i Tsá² ity²ü to² ángeles tya'a iuncaain²¹ jileei¹²¹ 'in jmoo¹o 'leei²¹ tsá² coon¹³ jileei¹²¹ 'in ga'noo¹o tsaaa² 'e 'wóó²mo 'ido fu li tyu²ü 'ii to². ⁴²Joon ipíi²in 'in tsá² do li 'ii²¹. Joon ity¹²i 'áai¹ joon cuu¹i moojóon¹on. ⁴³Joon jileei¹²¹ 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios ilijiii¹ la jíii¹ ñi¹ fu li tyu² Jmii²¹ to². Jileei¹²¹ 'naa' 'in nuu¹un, nuu²uu³.

Júu³ cwáain¹ tya' cuu² si¹mo²

⁴⁴'E tyu¹² Dios to² tsá² li la li cuu² si¹mo² nu' 'wó². Joon mo gatsaa²¹a jaain²¹ tsá² 'e cuu² si¹mo² do ga'maa¹a tún¹. Galijløø³i 'áai¹ joon gangaa¹³i nga'níi²i jilaa²¹ 'e sá² tya'a joon galó¹o 'e 'wó² do li taa¹³ cuu² do.

Júu³ cwáain¹ tya' perla 'e 'moo¹³ 'áai¹

⁴⁵'La joon jon 'e tyu¹² Dios to² tsá² li la líii¹ jaain²¹ tsá² 'in ló¹o 'e 'níi²i. 'In tsá² do ngii¹ to² 'noo¹o perlas tyu². ⁴⁶Joon mo gatsaa²¹a coon²¹ 'e tyiin¹ 'áai¹ joon tsa'níi²i jilaa²¹ 'e sá² tya'a joon galó¹o 'e perla do.

Júu³ cwáain¹ tya' nuu³

⁴⁷'La joon jon 'e tyu¹² Dios to² tsá² li la li coon²¹ náuu³ 'e 'ii¹i tsá² tsi jmii²¹ joon tsataa²i jilaa²¹ nii² joo²¹

taai² jmii²¹ do. ⁴⁸Joon mo garó¹i e núu³ do 'in tsá² do unron¹²on fu ni tsaa² joon cwa¹a in tyii¹³in 'in joo²¹ taai² jmii²¹ do. Joon 'in joo²¹ tyúi¹ do taa¹i tsi motó² joon 'in joo²¹ jo tyúi¹ do dyee¹³mo. ⁴⁹La joon ilf² li tyéi¹ juncwii²¹. Joon ijaliín² 'in ángeles 'in jmáa¹a coon²¹ 'in tyúi² coon¹³ 'in gó². ⁵⁰Joon 'in gó² idyee¹³i li 'ii²¹ joon do-o ityi²i joon cuu¹i moojónon¹on.

Júu³ 'e tyíin¹ 'e tsáai² coon¹³
júu³ 'e tyíin¹ 'e 'múui²

⁵¹Joon jin²in Jesús sii²¹i tsá² ty'a:a:

—¿Tí 'øø²¹mo-'oo' jilaa²¹ 'elo?
Joon gañii¹i tsá² ty'a:a jin²in:
—Joon, 'øø²¹mo-tsii¹.

⁵²Joon gajin² Jesús:
—Jaain²¹ tifo² ty'a: ley 'in gauntsáa¹
xiiala ityu² Dios to² tsá² líii¹ la
líii¹ tsá² fii²¹² 'ná¹ 'in lí² tyi² 'e 'míi²
coon¹³ 'e tsái² jee²¹² 'e sá² ty'a:a.
Lí²-i 'e²e 'in tifo² do tsá² 'e júu³
'múui² joongi júu³ 'e tsáai².

Mo gangaa¹²i Jesús fuu²¹ Nazaret

⁵³Joon mo ngayuuui¹³ ga'íí²i Jesús 'e júu³ cwáain¹ lo ⁵⁴joon gangaa¹mo fu cwoo¹³ goo¹o. Joon do-o ga'láa² 'wii²¹² 'e²e tsá² inuu² cwo¹ sinagoga ty'a:a. Joon 'in tsá² goo¹o do ganga'goo²¹o-tsi, jin²in:

—¿Xiaafu li' galitii²¹ 'in tsanuuu¹
no 'e júu³ faa²¹a? ¿Xiala 'e galí²
jmoo¹o ino milagros la no? ⁵⁵Tsú
jónon¹on tilmó² ino joon sáa³a sii²¹
María. Joon ruu²¹mo Jacobo, coon¹³
José, coon¹³ Simón coon¹³ Judas.
⁵⁶Joongi 'in ruu²¹i tsamí² seein²¹
jee²¹² jna' jon. ¿Xialal' galiñii¹i jilaa²¹
'eno?

⁵⁷Tsú 'wii¹³ joon ga'aa¹a tsii²¹²
wíu¹ ty'a: Jesús jo ganúu²un jíu³
ty'a:. Pe Jesús gajin²in sii²¹i 'in tsá²
do:

—Un'goo²¹o tsá² jaain²¹ 'in cwo¹
júu³ tyú² ty'a: Dios pe jiin¹³ tsá²
goo¹o coon¹³ tsá² inuu² ty'a:a jo
un'goo²¹o 'ii.

⁵⁸Joon jo 'ee milagros gajmaa¹a
Jesús jee²¹² 'in tsá² goo¹o do tsú jo
jai¹² galíii² 'ido 'ii.

Mo gajúin¹ Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹

14 'Yiaa¹³ joon 'in tyu² to²
li sii²¹ Galilea, 'in sii²¹
Herodes, nigaliñii¹i xiiala jmoo¹o
Jesús. ²Joon gasii²¹i 'in née¹i
coon¹³on cwáain¹ ty'a: Jesús:

—Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹ ino 'in
nigajiin¹in jee²¹² 'lii²¹². 'Wii¹³ joon
lí² jmáa¹a milagros do.

³Ga'í¹-tsi Herodes la joon tsú
nigataan¹³in 'nuñí³ Wó³ do.
Herodes iliseein²¹ tyú² coon¹³
Herodías gatyu²u to² i'ñá¹u
cadenas cwoo²¹o Wó³ li' 'yuu²i
'nuñí³. Herodes do nigacán¹mo
Herodías 'in líii¹ tsamí² ty'a: ruu²¹i
'in sii²¹ Lii²¹². ⁴Joon Wó³ do gasii²¹i
Herodes 'e jo tñí²i jmáa¹a la no.

⁵Iin²¹²in Herodes jngaa¹³i Wó³ pe
'gøø²¹mo tsá². Tsú jilee²¹mo tsá² 'e
ñíi¹i 'e faa²¹ Wó³ cwáain¹ ty'a: Dios.

⁶Joon mo gatséi¹ jiin²¹ ty'a: Herodes
gajmaa¹a jmii²¹². Joon ga'í² jamí²
Herodías gatséen¹in li taai² tsá² li
náa¹ jmii²¹² do. Joon 'áa¹mo gati²-tsi
Herodes lagí tséen¹in 'in simí² do.

⁷Joon gajin²in ga'ée¹ Dios gasii²¹i
'in simí² do:

—Cwóo³oo doñi'ee mñí²i.

⁸Joon 'in simí² do mo ngayuuui¹³
gafee²¹i sáa³a jin²in sii²¹i Herodes:

—Cwoo¹³ jna lo mootyi² Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹ 'e 'yuh² coon²¹ tsi wúun¹.

⁹ Galixuu²¹² mo-tsi Herodes pe jo lí² un'naa¹ i júu³ tya'a 'e nigáéé¹ Dios li nuu¹un 'in tsá² taai² do. Gatyuh² to² 'e lí² la joon. ¹⁰ Gasii¹ in tsá² gangatáu² luu²¹² u Wó³ lí² 'yuum² 'núñi³ do. ¹¹ Joon gacóon¹ on ton² on coon²¹ tsi wúun¹ gacwo¹ o 'in simí² do. Joon 'ii-gi gacwo¹ o sáa³a.

¹² Joon tyalíin² 'inlifi¹³ tsá² tya'a Wó³ do gacoon¹ cuerpo tya'a 'a tsa'áa¹i. Joon ngalíin² mo ngajmaa¹³a Jesús júu³ xiiala galí¹.

Mo gacwo¹ o Jesús 'ná² mil tsá² 'e dø¹ø

¹³ Joon mo galiñi¹ Jesús xiiala gangí¹ Wó³ do gaí² tsi coon²¹ barco joon gangóo¹ coon²¹ coon¹³ tsá² tya'a fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. Pe galiñi¹ tsá² néé¹ la caain²¹ fuu²¹ náa¹ do joon ngalíin² mo ngii¹ i tii²i. ¹⁴ Joon mo gacwo¹ i Jesús 'e barco do gangaa¹ i tsá² fúui¹. Joon galifee¹ mo-tsi 'wii²¹² tya' 'ido. Joon gaun'láa² mo tsatsaa¹³ jée¹ 'in tsá² do. ¹⁵ Joon nangó¹ xuu jnaa¹ tyalíin² tsá² tya' Jesús sii²¹ i 'ii:

—Nixuu jnaa¹ lo. 'Ií² júu³ 'in tsá² no tsu¹ jo 'in seein²¹ 'e 'nii¹ 'e dø¹ 'ino. Síi¹³i wa tsalíin² fuu²¹ pi¹³ taa¹³ co' no 'e ló¹xu 'e dø¹ø.

¹⁶ Joon Jesús gajin² in:

—Jo 'ná² tsalíin² 'ino. 'Naa', cwó²xuu¹ 'e dø¹ 'ino.

¹⁷ Joon gajin² tsá² tya'a:

—Jo 'ee 'oo²gi¹ jiin¹³ 'ná² 'iñi¹ coon¹³ gáí¹ joo²¹ taai² jmii²¹.

¹⁸ Jesús gañii¹:

—Cwooi²duu¹ fu lo.

¹⁹ Joon gatyuh² Jesús to² wa'a cwá² 'in tsá² fúui¹ do jee²¹² nii²¹

do. Joon gason² on 'e 'ná² 'iñi¹ do coon¹³ 'in gáí¹ joo²¹ taai² jmii²¹. Joon gajóø²ø fu ñu'fú², gacwoo¹ 'maai¹² Dios. Gajmaa¹a 'no¹³ 'e 'iñi¹ do joon gacwo¹ o tsá² tya'a. Joon 'in tsá² tya'a do gajmaa¹a jmai¹²xu jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do. ²⁰ Jilee²¹ mo gagøø²¹ø joon jløø¹³mo. Joon gauncaain²¹ jilaa²¹ 'e gasái¹gi, joon garói¹ dyatun¹ 'motó². ²¹ Joon 'in tsá² 'in gagøø²¹ø do ti² 'ná² mil jmai¹² tsañuu¹¹ jo si²ii² in tsamí² coon¹³ xuui²¹².

Ngii¹ Jesús ni jmii²¹

²² Mo ngayuuu¹³ joon gatyuh² Jesús to² tsá² tya'a wa' tsalíin² lí² ngoo¹³ tyíia¹ cataain²¹ do jéei¹gi lagí 'ii la 'ii²¹² 'ii¹gi júu³ 'in tsá² do. ²³ Joon mo ngayuuu¹³ ga'ii¹ Jesús júu³ 'in tsá² do gasoo²¹o 'ña'a coon²¹ moo²¹ ngafee¹³i Dios. Joon mo gaí² nüu³ do-o táain² Jesús 'ña'o. ²⁴ Joon 'e barco do tya' tsá² tya'a ngó¹ tún² tsa'ni tyíia¹ do. Áai¹ jnóo¹ jmii²¹ tsaa¹ barco do tsu¹ áai¹ 'ii¹ tyí² lí² cii¹³. ²⁵ Joon niiu²¹mogi mo ngatyéen¹ in Jesús li 'ii¹ barco do ngii¹ tii²i ni jmii²¹ ngóo¹o. ²⁶ Joon mo gango¹ tsá² tya'a ngóo¹ on ngii¹ tii²i ni jmii²¹ do gafoo¹mo 'áai¹ joon ga'oo¹o gajin²in:

—Jaain²¹ tsá² 'mootyí² 'in jó¹ no.

²⁷ Pe Jesús gajin² in sii²¹i 'in tsá² do:

—Tá² téen¹'oo', jna-a lo; jo foo¹³naa'.

²⁸ Joon Tú³ gasii²¹i 'ii jin²in:

—Wana 'nu no, Ña'ñu¹u', tyuu¹³ to² góo³oo ti li sín¹³u'un no.

²⁹ Joon Jesús gajin² in:

—Na¹ joon.

Joon tsifu-u gajngái² Tú³ lí² caai²¹ barco do joon ga'láa² 'wii²¹²

ngii¹ ni jmii²¹ fu li siin¹² Jesús do. ³⁰Pe gafoo¹³mo mo gacón² cwáain¹ xiala 'ii¹ tyí² joon ti'xu-u ganga'aa¹³i jmii²¹ do. Joon ga'oo¹o gajin²in:

—Ijmáa² tiin¹³na, Ña'ñu'u!

³¹Tsifu joon gason²on Jesús cwoo²¹o gajin²in sii²¹i 'ido:

—Áai¹ xuu jo¹ líi²u. ¿'Ee li' gacu²-o'o coon¹³ jna?

³²Joon mo gangatáa¹i tsi barco do tsifu gaján¹ 'ii¹ tyí². ³³Joon 'in tsá² taai²¹ tsi barco do gasii²¹i wojnii¹ i tyani Jesús joon gajin²in:

—'E la ja²mo, Jón¹ Dios 'nu.

Un'láai² Jesús tsatsaa¹³ fu Genesaret

³⁴Mo gatáan¹in li' ngoo¹³ cataain²¹ li roon¹ 'wó² tya' tsá² Genesaret. ³⁵Joon mo galicwii¹in 'in tsá² néei¹ do Jesús tsifu joon ganii¹³ júu³ la caain²¹ 'in fuu²¹ joon ngajée¹i tsatsaa¹³ li tyíin¹ Jesús. ³⁶Gamii¹i wa'a cwo¹o lii²¹ 'ido ti' siin¹³in joon jileei²¹ 'in galii²¹ siin³ 'ido galláa²mo.

Jilaa²¹ e 'leei²¹ tsá²

15 Joon gangatyéen¹in 'inlfii¹³ tsá² fariseos coon¹³ tifo² tya' ley li siin¹ Jesús. Jalíin² Jerusalén. Joon gaunngii¹i:

—¿'Ee li' jo jmoo¹o tsá² tyi¹i la tií² e si¹² tya' lii²¹ tsacøøi¹³ tyi¹? Jo untsiin¹in jiin¹³ la tiisi² e ruun¹³ tsá² cwoo²¹o mo gó²ø.

³Pe Jesús do gaunngii¹i:

—Joon 'naa', ¿'ee li' jo jmoo²oo' náu¹³uu' la to² tyu² Dios mo jmoo²oo' la tii² e si¹² tyii¹? ⁴Tsu Dios gatyu² to² jin²in: "Un'goo²o saa²a ñu'u." Joon gajin²in: "Ná¹ júu²mo jileei²¹ 'in faa²¹ 'laa²¹ tya'

sáa³ jmii²¹." ⁵Pe 'naa'gii¹ fó²oo' 'e lí² sii²¹i tsá² sáa³ jmii²¹: "Jo lí² uncoo¹³gii 'nu tsu jilaa²¹ 'e 'oo²¹oo nigacwo³oo Dios." ⁶Joon wana jin¹² la joon jo 'ná¹ uncoo¹³gi sáa³a jmii²¹. Joon coon¹³ la joon tuu¹³naa' to² tyu² Dios lawa' jo 'e to² 'fin³gi 'e jmaa²aa' jiin¹³ la tii² e si² tyii¹. ⁷Itsa² sisii¹i 'e 'i¹-tsi la jmoo¹o 'naa'! Tyu²-u gataan¹ ni ji² cwáain¹ tyii¹ 'in tsá² gacwoo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ sii²¹ Isaías mo gajin²in cwáain¹ tya' Dios:

⁸In tsá² lo untyú¹i jna coon¹³ 'oo²o pe 'wíin² si'fí¹ 'a 'i¹-tsi coon¹³ jna.

⁹Jo 'ee to² 'ii³in 'e un'goo²¹o jna². Jilaa²¹ la 'ee¹e jmai¹² e tyu²u to² tsá²-a,

jin¹² Dios.

¹⁰Joon galáa² Jesús 'wii²¹ sii²¹i 'in tsá² néei¹ li' co' do jin²in:

—Nuu²uu¹n' joon cwo'øøi¹²-oo¹.

¹¹Jilaa²¹ e to² tsá² 'oo²o jo 'leei²¹ tsá² coon¹³ 'e joon. 'E 'yee¹² 'oo²o tsá² 'e joon 'e 'lee²¹i.

¹²Joon gangatyéen¹in tsá² tya'a joon gasii²¹i Jesús:

—¿Ti ñí²i, jo gati²-tsi tsá² fariseos do júu³ tyi¹ no?

¹³Pe Jesús gajin²in sii²¹i 'ii: —Jilaa²¹ 'mó² 'e jo gajni¹ Ñu³uu 'in sò¹o la tyan¹ jmoo³. ¹⁴Jo cuu¹³-oo' coon¹³ 'in tsá² no tsu lawa tsá² tiui² 'in soon²¹ 'mo'u² tya' tsá² tiui² ruu²¹i 'ino. Wana tsá² tiui² 'méei¹ ruu²¹i la 'oo²¹ tsá² tiui² joon jee²¹ waai²¹ do xuu²¹i tsi too²¹.

¹⁵Joon Tú³ do gajin²in sii²¹i Jesús:

—Jmaa¹³ jna'a júu³, ¿'ee 'øøi¹²-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ lo?

¹⁶Jesús-gi gajin²in:

—¿Ti jo 'øøi²¹-'oo' 'naa' jon? ¹⁷ ¿Ti
jo 'øøi²¹-'oo' 'e jilaa²¹ 'e gøø²¹ tsá²
tsatoo¹³ nu' tu² tsá² joon 'woo²o
tún¹? ¹⁸ Pe jilaa²¹ 'e 'yee²¹i 'oo²o tsá²
'e i¹-tsi tsá² 'e joon. 'E joon 'e 'leei²¹
tsá². ¹⁹Tsu la i¹-tsi tsá² la joon líí¹
joon. i¹-tsi tsá² 'e gó² tsu 'in gó²o
'ii. 'I jngaa¹³i tsá² la joon 'e gaí¹-tsio.
Fee²¹i tsá² tsamí² tyá' tsá² xeei²¹
tsu ni gaí¹-tsi la joon. 'Láa¹a tsamí²
coon¹³ tsañuu¹ jiin¹³ la nigaí¹-tsi.
La joon jon jmoo¹o tsá² 'uun²¹,
faa²¹a tsá² júu³ tajuu²¹, faa²¹a tsá²
júu³ 'atsaa²¹. ²⁰Coon¹³ jilaa²¹ 'elo
un'leei²¹ tsá² yaai. Pe wana gøø²¹ø
tsá² la jo mo roon²¹on cwoo²¹o la
tii² 'e si² jo mo ga'lee²¹i.

Ja²mo galíi²i jaain²¹ 'yiia²¹ tsamí² cananea Jesús

²¹Joon gacwo'íí¹ Jesús fu do joon
gangó¹ fu li tyu² to² fuu²¹ Tiro
coon¹³ fuu²¹ Sidón. ²²Joon gajó²
jaain²¹ tsamí² cananea 'in néei¹ do
fu li siin¹³ Jesús joon ga'oo¹o jin²in:
—iÑa'ñu¹u', Jónon¹ David, fúu²
cwolí²u jna! 'In 'lìii¹³ 'úui² alma
tya' simí² tyiia. Joon 'áai¹ wúu¹
nigangóo¹.

²³Pe Jesús jo gañii¹i jiin¹³xu.
Joon tsá² tyá'a gamiíi¹ tyaníi¹ wa
'a sii²¹ Jesús 'in tsamí² do wa'a
tsee¹i tsu líi¹ to²o mii¹³ jó¹ caluu li
ngalíi² do.

²⁴Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in
tsamí² do:

—Dios gasii²¹in jna jiin¹³ 'e
'naa¹³na 'in tsá² situui¹ tya' tsá²
Israel.

²⁵Pe 'in tsamí² do gangatyéen¹in li
siin² Jesús, gasii²¹i wojníi¹ tyaníi¹
joon gajin²in:

—Ña'ñu¹u', uncoon¹³ jna.

²⁶Joon Jesús gañii¹i:

—Jo tyú² wa'a tyi² tsá² 'iñi¹ tya'
xuui²¹² cwo¹o tsii²¹.

²⁷Pe 'in tsamí² do gajin²in:

—Jo¹o Ña'ñu¹u'; pe ca tsii²¹ téein²
nu' mesa lí²-i dø²ø 'no³ xuu²¹ li
gøø²¹ø fii²¹² 'nú¹ do.

²⁸Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—iÁai¹ fee¹ jai² líí²u, rán³! Cwolí²
jiin¹³ la 'iin²¹²u'un.

Joon tsifu joon ga'láa²mo jamíi¹
'in tsamí² do.

Un'láai² Jesús fúui¹ tsatsaa¹³

²⁹Gacwo'íí¹ Jesús do joon gangíi¹
li' co' tyfía¹ Galilea. Joon gasoo²o
coon²¹ moo²¹ si² do joon do-o
gacwoo²¹o. ³⁰Fúu¹mo tsá² gatyalín²
li tyíin¹ joon jée¹i tsatsaa¹³ 'in
líí²i 'láai² nii² jmoowúu¹. Jée¹mo
tsá² jluui¹³, tsá² tiui² coon¹³ 'in jo
faa²¹a. Jée¹mo jon tsá² poo¹³ cwoo²¹
tii². Joon gatyéei¹ ni'i 'ido li' 'wii²¹²
tii² Jesús joon gaun'láa²mo Jesús
'ido. ³¹Áai¹ ganga'goo²¹o-tsi tsá² do
mo ganí² 'in tsá² do nafaa²¹a 'in
tsá² jo mo to² faa²¹ joon 'in tsá²
poo¹³ cwoo²¹ tii² na'láa²mo joon
tsá² jluui¹³ tyú²-u ningi¹ joon tsá²
tiui² nijnaa²¹o. Joon ga'láa² 'wii²¹²
cwoo²¹o 'maai¹³ Dios tya' tsá² Israel.

Cwo¹o Jesús tyá² mil tsá² 'e dø²ø

³²Joon gato²ø Jesús tsá² tya'a
joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Fúu² líí²na 'in tsá² no tsu ningó¹
'ni¹ jmii²¹² táan¹in coon¹³ jna lo
joon jo 'e 'oo¹o 'e dø²ø. Jo 'iin²¹²na
sii¹³na fu tya'a la jo 'ee mo gøø²¹ø
si no xia²¹ ga'woo²¹o tya'i fu¹.

³³Joon tsá² tya'a gajin²in:

—¿Xiali ijíin² jna'a 'e dø²ø 'in tsá²
fúui¹ no tsu jo 'in tsá² taain²¹² lo?

³⁴Joon Jesús gaunngii¹i:

—¿Joo' iñi¹¹ 'oo²gii¹?

Joon ganii¹i:

—'Oo²gii¹ dyía¹ 'iñi¹¹ coon¹³ jaain²¹ gáii¹ joo²¹ taai² jmii²¹ pi³.

³⁵Joon gatyú² Jesús to² wa' cwá² tsá² ni 'wó². ³⁶Joon gason²on 'e dyía¹ 'iñi¹¹ coon¹³ 'in joo²¹ taai² jmii²¹ joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Joon gajmaa¹a 'no³ joon gacwo¹o tsá² tya'a 'e jmáa¹a jmai²xu jee²¹² 'in tsá² do.

³⁷Jilee²¹mo gagøø²¹ø ca galijløø³mo. Joon garøø²i dyía¹ 'motó²gi 'e 'no³ 'e gasáai¹. ³⁸Joon 'in gagøø²¹ do ti tyún² mil jmai² tsaañuu¹ jo 'e 'ii²¹in tsamí² coon¹³ xuuui²¹². ³⁹Mo ngayuuui¹³ joon ga'íi²i Jesús 'in tsá² do júu³. Ga'í² Jesús tsi coon²¹ barco joon gangó¹ cwoó¹³ li sii²¹ Magdala.

Tsá² fariseos coon¹³ tsá²
saduceos mii¹i coon²¹ milagro
wa jmáa¹a Jesús tya'a

16 Gatyaliín² 'in tsá² fariseos coon¹³ 'in tsá² saduceos fu li siin¹³ Jesús. Joon 'e 'iin²¹²in lawa li 'i¹ goon²¹ lá² wa'a iteei²¹ Jesús gamii¹i 'in tsá² do wa jmáa¹a coon²¹ li² jó¹ fu ñu'fú². ²Pe Jesús gañii¹i:

—'Naa' mo jøø²øø¹ coo²¹ jnii¹ mo xuu jnáa² fó²oo': "E tyá² ijmáa¹a tsu coo²¹ jnii¹." ³Joon mo coo²¹ jnii¹ mo 'aa²¹ fó²oo': "Gó²xu jmáa¹a no tsu coo²¹ 'e jnii¹ roon¹on." Tsá² 'in sisii¹i 'i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'. Nii²¹ 'naa' xiiala ilí² mo coo²¹ jnii¹ mo 'áa²¹ coon¹³ mo xuu jnáa² pe jo ñi²ii¹ 'e 'øøi²¹-tsi 'e li² 'e sá² nano. ⁴Tsá² gó² coon¹³ tsá² 'in nigatiui² Dios 'iin²¹²in coon²¹ li² pe jo ilisá² li² tya'a. Ilisá²gon li² jiin¹³ lagi lisá² li² tya'a Jonás.

Joon gatii²mo Jesús 'in tsá² do joon gangaa²¹o.

Tyiian³ tya' tsá² fariseos

⁵Mo gangalíin tsá² tya' Jesús li' ngoo¹³ tyíia¹ li' ca taain²¹² do niga'iin²mo-tsi coon²¹on 'iñi¹. ⁶Joon Jesús gajin²in sii²¹i 'ido:

—Tyán²duu' cwáain¹, un'øø¹³naa' yaanaa' tya' tyiian³ tya' tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos.

⁷Joon galáa² tsá² tya'a do 'wii²¹² sii¹i la 'oo²¹ jee²¹² 'ii:

—'Wii¹³ jo ga'lee²¹e' 'iñi¹ 'e joon 'e jin² la joon.

⁸Joon mo galili³i Jesús 'ee 'i¹-tsi 'ii joon gajin²in:

—Laa¹³ 'áai¹ xu jo¹ líi²naa'. 'E li' 'i¹'oo' 'e jo 'iñi¹ tyán²aan'? ⁹¿Ti jo mo ga'øø²¹mogi-'oo', ti jo tii¹³'oo' xiiala mo gajmáa³aa tyíia³ 'a 'iñi¹ 'ñá² do jee²¹² 'ñá² mil tsañuu¹? ¿Joo' 'motó² 'no³ 'iñi¹ 'e gasái¹gi? ¹⁰¿Ti jo tii¹³'oo' mo gajmáa³aa tyíia³ 'e 'iñi¹ dyía¹ do jee²¹² tyún² mil tsá²? ¿Joo' 'motó² 'no³ 'e gasái¹gi? ¹¹Áai¹ jo mo ga'øøi²¹'oo' 'e jon'on fuu²¹²uu 'naa' cwáain¹ tya' 'iñi¹ mo fuu²¹²uu 'naa' 'e un'øøi¹³ yaanaa' coon¹³ tyiian³ tya' tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos.

¹²Joon gali'øøi²¹-tsi tsá² tya' Jesús 'e jon'on cwáain¹ tya' tyiian³ tya' 'iñi¹ jin² Jesús pe cwáain¹ tya' júu² 'ee¹ tsá² fariseos coon¹³ tsá² saduceos.

Jmoo¹o Tá³ júu³ 'e Cristo Jesús

¹³Mo gatyía¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a coon²¹ li tyú² to² fuu²¹ Cesarea tya' Filipo gaunngii¹i Jesús tsá² tya'a jin²in:

—'Lin jna, Ruu²¹i Tsá², jin² tsá²?

¹⁴Joon gañii¹i tsá² tya'a:

—'Inlíii¹³ jin²in 'e Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹ 'nu. 'Inlíii¹³gi jin²in 'e Elías

'nu. Joon tsá² xeei²¹ jin²in 'e
Jeremías 'nu si jaain²¹ 'in nigacwo¹
júu³ tya' Dios la mo jéei¹ 'ee 'nu.

¹⁵Joon gaunngii¹ Jesús 'ii:

—'Naa', ñ*iin* jna fó²oo' 'naa'?

¹⁶Joon Simón Pedro do gajin²in:

—'Nu-u Cristo 'in gasii¹in Dios.

Jón¹ Dios 'in jiin¹ 'nu.

¹⁷Joon Jesús gajin²in:

—Jløø³mo 'nu, Simón, jón¹ Jonás,
tsu jon' tsá² ga'e² 'nu 'e júu³ lo. Pe
Ñu³oo 'in tyíñ¹ ñufú² ga'e² 'nu.

¹⁸Joon fuu²¹²uu 'nu, 'e sii²¹ 'nu Tá³,
joon júu³ tyi¹ 'e foo²¹o 'e líi¹na
Cristo, 'in gasii¹in Dios, ili la lí coon²¹
cuun²¹² fee¹ 'e jo jøøi²¹ tya' 'in jai²
líi² jna tsu jileei²¹ 'in jmoo¹o la to²
tyu² Dios líi¹ la joon. Joon ca 'mó¹
jo lí² lii¹ 'e júu³ do. ¹⁹Joon cwo³oo
'nu jonñi³ tya' lí tyu² Dios to² tsá².
Jilaa²¹ 'e untsaa¹¹³u fu juncwii²¹ lo
nigaliuntsaa¹¹²a fu ñufú². Joon jilaa²¹
icwo²o lí² juncwii²¹ lo la joon galí²
fu ñufú² jon.

²⁰Joon gatyu² Jesús to² tsá² tya'a
'e jo 'in jma¹a 'ido júu³ jiin¹³ jaain²¹
'e Cristo ii.

Jmoo¹o Jesús júu³ ijúun²in

²¹Joon 'yia¹³ joon ga'láa² Jesús
'wii²¹² jmo²o tsá² tya'a júu³ 'e 'ná¹
tsáa¹a Jerusalén joon do-o i'e²e
tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tyu² to² untsá²
coon¹³ tifo² tya' ley 'ii wúu¹. Joon
ijnga²mo 'ido 'ii pe ijiin¹o túu¹ mi
ti 'nì¹ jmii²¹². ²²Joon Tá³ do ngajée¹i
li coon²¹ joon gasii²¹i Tá³ Jesús júu³
wúu¹ jin²in:

—iJo icwó² Dios 'e lí² la joon,
Ña'ñu¹u! iJo lí² wa' itsangii¹i 'nu la
joon!

²³Joon gajiin¹³ Jesús níi¹i joon
gajin²in sii²¹i Tá³ do:

—Jeein¹³ coon¹³ jna, Satanás,
tsu ijni¹³moo coon¹³ júu³ tyi¹i. Jo
'i¹-'o'o la 'i¹-tsi Dios. La 'i¹-tsi tsá²-a
'i¹-'o'o.

²⁴Joon gajin¹² Jesús sii²¹i tsá²
tya'a:

—Wa 'iin²¹²in tsá² ng¹ coon¹³
jna 'ná¹ tuu²¹ 'e 'i¹-tsi tya' 'ña'a, 'ná¹
tyá²a tyú² tya'a ijúun²in la ijúuin³
jna. Joon jó¹ coon¹³ jna. ²⁵Tsu
jileei²¹ 'in 'iin²¹²in láá¹i juncwii²¹
tya'a 'ña'a incaa²¹mo juncwii²¹
tya'a fu li 'ii²¹ pe jileei²¹ 'in
caai²¹ juncwii²¹ tya'a 'wii¹³ jna pe
intii¹³mo juncwii²¹ tya'a. ²⁶¿'Ee to²
'i¹ tyu² tsá² wa'a li¹ i jilaa²¹ 'e sá² la
tøøi² ni cwoo¹³ juncwii²¹ pe caa¹mo
alma tya'a? ¿'Ee coon¹³ lí² tyu² tsá²
tya' alma tya'a? ²⁷Tsu 'in Ruu²¹i
Tsá² ijó¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'
Jmii²¹ coon¹³ ángeles tya'a joon ityí³
tya' jileei²¹ tsá² ti jaain²¹ ti jaain²¹
jiin¹³ la nigajmaa¹a. ²⁸E la ja²mo
fuu²¹²uu 'naa', seein²¹ 'inlíi¹³ 'in
teein²lo 'in jo ijúun²in ca mi jøø²i
'in Ruu²¹i Tsá² jó¹ ity²u to².

Jesús gaunsí²i 'e líi¹i
tyani gaai²¹ tsá² tya'a

17 Joon mo gangíi¹ jnáu²
jmíi²¹² ngajéei¹ Jesús Tá³
coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³ ruu²¹i
Jacobo do fu yu coon²¹ moo²¹ níi¹
la jee²¹² tyúuin² do. ²Joon do-o
gaunsí²i 'e líi¹ tyani 'in tsá² do.
Joon níi¹i galijíi¹ la jíii¹ ñí¹, siin³gi
galitaa²¹ la taa²¹ 'yiia²¹ tya' ñí¹.
³Joon tsifu joon gangaa¹in Moisés
coon¹³ Elías teen¹in tyaa¹ júu³
coon¹³ Jesúus. ⁴Joon gajin² Tá³ sii²¹i
Jesús:

—Ña'ñu¹u!, l'áai¹ tyu² 'e toon²¹o'on
lo! Wana 'iin²¹²u'u, jmoo²¹o'o 'nì¹

'ná¹ pi¹³: coon²¹ tyi'ná, coon²¹ tya'
Moisés joongi coon²¹ tya' Elías.

⁵ La jee²¹² faa²¹a Tá³ do gajgó¹
coon²¹ jnii¹ taa²¹ jii¹ li teein¹. Joon
ganúu²un coon²¹ júu³ jee²¹² jnii¹ do
'e jin¹²in:

—In lo-o yuuun²¹ tyiia 'in 'iin²¹²na,
'áa¹mo jløø¹³na 'wii¹³ tya'a. Nuu²uu'
'e jin¹².

⁶ Joon mo ganúu²un 'e júu³ do
gafloo¹mo 'áai¹ joon gatyii²¹a
li' ri'íi²in ni 'wó². ⁷ Joon Jesús
gangatyéen¹in li teei¹³ tsá² tya'a
joon gataan¹an cwoo²¹o tya' 'ido,
sii¹²i:

—Ráan²naa'; jo foo¹³naa'.

⁸ Joon mo gajóø²ø jo 'in gangaai¹gi
jiin¹³ 'ñá'a Jesús siin¹²gi.

⁹ Joon mo gajgáa¹i 'e moo²¹ do
ga'íi²i Jesús júu³ tsá² tya'a jin¹²in:

—Jo 'e fú²uu', jiin¹³ jaain²¹, ca mi
yuui¹³ jiin¹ 'in Ruu²¹i Tsá² jee²¹²
'lii²¹².

¹⁰ Joon gaunngii¹i tsá² tya'a:

—¿Ee li' jin¹²in 'in tifo¹² tya' ley 'e
'ná¹ jó¹ Elías nifu?

¹¹ Jesús-gi gañii¹:

—E la ja¹²mo 'ná¹ jó¹ Elías joon 'e
tyá² tyú² jilaa²¹. ¹² Pe fuu²¹²uu 'naa'
'e najó²-o Elías joon jo galicwii¹in 'in
tifo¹² tya' ley do 'ii, li jiin¹³ gajmaa¹a
jiin¹³ la 'iin²¹²in tya' 'ido. La joon
jon i'e¹²e wúu¹ 'in Ruu²¹i Tsá².

¹³ Joon ga'øø²¹mo-tsi tsá² tya'
Jesús 'e faa²¹a Jesús cwáain¹ tya'
Wó³ saa¹ tsá² jmii²¹.

Un'láa²i Jesús jaain²¹
xuui²¹² júuin² nii¹

¹⁴ Joon mo gatyáa¹ Jesús li taai²
tsá² gangatyéen¹ jaain²¹ tsá² li
siin¹² Jesús joon gasii²¹i wojnii¹i
tyani Jesús joon gajin²in:

¹⁵—Jmaa²a feei¹-'o'o 'wii¹³ tyiia. Fúu²
cwolii²u xuui²¹² tyiia tsu júuin² nii¹ tsu
'áai¹ wúu¹ ní²i. Cii¹³i ni jí² si tsu jmii²¹
'ee 'láai² naa¹³. ¹⁶ Ningajée¹moo xuui²¹²
tyiia fu li néei¹ tsá² tyi'i pe jo galí²i
gaun'láa² nii¹ lo.

¹⁷ Jesús gañii¹i:

—iTsa² 'in jo tsáai¹-tsi 'naa';
sicaai¹³ 'i¹-'oo! ¿Ti wóo²gi 'áai¹ 'ná¹
taan²¹²na coon¹³ 'naa'? ¿Ti wóo²gi
'áai¹ 'ná¹ lifeei¹-tsii 'wii¹³ tyii'?
Nijeei¹duu' xuui²¹² do fu lo.

¹⁸ Joon gatyii² Jesús to² 'in 'lili¹³
'yuu² alma tya' 'in xuui²¹² do
joon ga'wóo²mo. Joon tsifu joon
ga'láa²mo 'in xuui²¹² do joon.

¹⁹ Joon coon²¹ li néei¹ Jesús coon²¹ la
'oo²¹ tsá² tya'a joon gaunngii¹i tsá² tya'a:

—¿Ee li'i jo galí²i tyí² jna'a 'in
'lili¹³ 'yuu² alma tya' 'in xuui²¹² do?

²⁰ Joon Jesús gajin²in:

—Jo galí²i gatyii² 'naa' 'ido tsu 'wii¹³
xu jai¹² líi²naa'. E la ja¹²mo fuu²¹²uu
'naa' wana jai¹² líi²naa', fiin¹³ coon¹³
coon²¹ 'e pii¹³, lí²-i fú²uu 'e moo²¹ si¹²
dó²: "Jiin¹³ lo; cwó² li' li xii²¹." Joon
ijeen²¹mo 'e moo²¹ do. Jilaa²¹ ilí² tya'
'in jai¹² líi²i. ²¹ Pe 'in 'lili¹³ la no 'wóo²mo
jiin¹³ wa'a faa²¹a tsá² júu³ tyú² joongi
gøø²¹ tsá² tyiiañi¹.

Ti tún² naa¹³ 'e jmoo¹o
Jesús júu³ ijúun²in

²² Joon mo taan²¹²in caain²¹ fu
li sii²¹ Galilea gajma¹²a Jesús tsá²
tya'a júu³ 'e tsá²-a i'ní¹i Ruu²¹i Tsá².

²³ Joon ijngaa¹³mo 'ido 'ii. Pe mi
ti 'ni¹ jmii²¹² ijiin¹o tún¹. Joon 'áai¹
ga'aal¹a faí¹³ 'e ganúu²un 'e júu³ do.

Cuu² 'e ci¹ tsá² tya' cwo¹

²⁴ Joon mo gatyalín² Jesús coon¹³
tsá² tya'a fuu²¹ Capernaum 'in tsá²

'in cóñ² 'laa¹³ tyá' cwo¹ gafee²¹i Tú³,
gaunngii¹i:

—¿Ti jo tyí² tifo² tyii' 'laa¹³ cwo¹?

25 Joon Tú³ gajin²in:

—Tyí²o 'ino.

Joon mo ga'í² Tú³ inuu tsifu
gajin²in Jesúñ sii²¹i 'ii:

—¿Ee 'í¹-o'o, Simón? ¿Iin tyí²
'laa¹³ tyá' róo¹i¹³ taain²¹ juncwii²¹, ti
tsá² tyá'a si tsá² coon²¹ fuu²¹ 'ee?

26 Joon Tú³ do gañii¹i:

—Tsá² coon²¹ fuu²¹ tyí².

Joon Jesúñ gajin²in sii²¹i Tú³ do:

—Wana la joon jna jo 'ná¹ cíí³ii 'laa¹³
tyá' cwo¹. **27** Pe la coon²¹ 'e jo 'e ifaa²¹a
'in tsá² no 'laa²¹ tyí', cwó² fu ti' tyíia¹
cwo¹i moocuu². Joon 'in joo²¹ in
téen¹u'u nifu ityíi¹a coon²¹ cuu² nu'
'oo²¹o. Joon 'e cuu² do ilfin²mo 'e ci²i
'laa¹³ tyí'i coon¹³ tyajna. Cwocón² tyá'
'in tsá² cóñ² 'laa¹³ do.

Iin 'in tyiin²gi

18 'Yíia¹³ joon gangatyéen¹in
tsá² tyá' Jesúñ fu li tyíin¹in
joon gaunngii¹i:

—¿Iin 'in tyiin²gi li tyú² Dios to² tsá²?

2 Joon gató¹² Jesúñ jaain²¹ xuui²¹²
'e jmáa¹a siin¹²in tuntsa' jee²¹² 'in
tsá² do, **3** joon gajin²in:

—E la ja¹²mo fuu²¹²uu 'naa', wa jo
unsíi²naa' 'e 'í¹-o'o' joon líñ²naa' la
líi¹i 'in xuui²¹² no jo cwotaan²naa'
fu li tyú² Dios to² tsá². **4** E coon¹³
la joon 'in tyiin²gi fu li tyú² Dios
to² tsá² ilíñ² la 'in xuui²¹² no 'in jo
jmaa¹²i jloo¹³ 'ña'a. **5** Joon doñi¹in 'in
'ii²¹ jaain²¹ xuui²¹² coon¹³ 'e sii²¹ jna
la 'ino, joon 'ii²¹mo jna jon.

'A tsaaí¹³ i'noo¹o tsá² tsaa²

6 'Wa seein²¹ tsá² itilí² jmáa¹a
'e 'noo¹o xuui²¹² 'in jo² líi²i jna

tsaa², tyú²gi tyá'a wa'a jéei¹gi 'ná¹u
tsá² luu²¹²u coon¹³ coon²¹ too¹ fee¹
joon pii¹in tsá² 'ii tsí jmi¹ñi³ li 'o².
7 i'Áa¹mo gó² 'e sa² 'e 'leei²¹ tsá²
taain²¹² juncwii²¹! Joon la joon 'e
'ná¹ ilí² pe fúu² 'in tsá² 'in jmoo¹o 'e
un'leei²¹ tsá² yaa!

8 Tsú 'wii¹³ joon wa gajmaa¹a
cwoo¹o si tíi¹³i 'ee 'lee²¹u,
cwotáu¹nu'u joon cwopí¹nu'u li
wíin². Tsú tyú²gi tyíi'i 'e seen²¹un
juncwii²¹ tsá² pootí¹³ si tsá² jluui¹³
'ee lagi cwoo¹o li 'ii²¹ li coo²¹ coon²¹
tøø²mo coon¹³ je tún² cwoo¹o si
je² tún² tíi¹³i 'ee. **9** Joon wa unni²i
jmoo¹o 'e 'nóo²o tsaa², tyíi²i, píi¹nu'u
li wíin² tsú tyú²gi tyíi'i 'e seen²¹mo'o
coon¹³ coon²¹ unni²i lagi cwoo¹o li
'ii²¹ li coo²¹ coon²¹ tøø²mo.

Lawa jaain²¹ joo'saa²¹ 'in situui¹

10 'Jo jmáa²aa' wa' jo tsái¹-oo'
xuui²¹² no. Tsú fuu²¹²uu 'naa', 'in
ángelos tyá'a taa²i tyani Nu¹uu 'in
tyíin¹ ñu'fú². **11** In Ruui²¹ Tsá² gajó²
juncwii²¹ jmáa¹a tiin¹³ tsá² 'in ngí²
situui¹.

12 ¿Xiiala líí²naa'? Wa' jaain²¹
tsá² aa¹i coon²¹ cíein¹³ joo'saa²¹
joon wa gatuui¹ jaain²¹, itiu²mo 'in
noventa y nueve jee²¹² moo²¹ joon
'e tsá'nee¹³i 'in situui¹ do. **13** Joon
wa gatsee²¹i joon ilijløø¹³gi tyá'
'in joo'saa²¹ gatsee²¹i do lagi 'in
noventa y nueve do 'in jo ituu¹
do. **14** La joon jon 'Ná²uu', 'in tyíin¹
ñu'fú², jo 'iin²¹²in wa' 'e ngí² situui¹
jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'in xuui²¹² pi¹³.

Xiiala 'ná² jmá¹ tsá² fee¹-tsi tyá' tsaruu²¹i

15 'Wa galáa²a ruu²¹u tyíi'i sii¹³du'
la 'oo²¹ gáa¹naa' joon jmaa²a júu³

xiuala ga'láa¹a. Joon wana gajmaa¹a nʉʉ¹³ʉn júu³ tyi'i joon lí²i 'e seen²¹naa' tyʉ² coon¹³. ¹⁶Pe wa jo gajmaa¹a nʉʉ¹³ʉn te² jaain²¹ gai¹gi tsá² 'e núu¹un 'e síf¹³naa' ilíi²in tsá² jmoo¹o júu³ jai¹² 'in tsá² do. ¹⁷Joon wana jo gajmaa¹a ruu²¹u nʉʉ¹³ʉn tyani 'in tsá² jmoo¹o júu³ jai¹² do joon cwojee¹u 'in ruu²¹u do tyani li sicaain²¹ jileei²¹ 'in tsaa¹-tsi Dios. Joon wana jo galinʉʉ¹³ʉn tún¹ tyani 'in tsá² fúui¹ 'in tsaa¹-tsi Dios joon líi²in 'in ruu²¹u do lawa jaain²¹ 'in jo tsaa¹-tsi Dios si lawa jaain²¹ 'in cóñ² 'laa¹³ tyá¹ 'e nii¹i tsá² 'ee.

¹⁸E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'e jilaa²¹ 'e untsaa¹³naa' fu juncwii²¹ lo la joon jon 'e lí² tsaa¹³ fu ñʉ'fú². Joon jilaa²¹ 'e cwó²oo' lí² fu juncwii²¹ lo la joon ilí² fu ñʉ'fú² jon.

¹⁹Fuu²¹²uu 'naa' jon, wana ti gáa¹naa' 'in cwoo²oo' júu³ ruu²¹naa' coon¹³ coon²¹ júu³ tyʉ² 'e mf²ii', Nʉ¹³ʉʉ 'in tyín¹ ñʉ'fú² icwo¹o 'naa' 'e gamf²ii' do. ²⁰Mo natí² fiin¹³ gai¹ gaai²¹ tsá² 'in sicaain²¹ iun'goo²¹o jna siin¹³moo jee²¹² ii²¹ —jin² Jesús.

²¹Joon Tú³ do gangóo¹ ngafee¹³i Jesús jin²in:

—Nañi¹ʉ, wa gajmaa¹a ruu²¹na e gó² tyiia čjoo¹ naa¹³ 'ná¹ jmáa³aa feei¹-tsii 'wii²¹² tyá'a? čTi ca tf² dyía¹ naa¹³?

²²Joon gañii¹i Jesús:

—Jo fuu²¹²uu 'nʉ ca tf² dyía¹ naa¹³ pe fuu²¹²uu 'nʉ ca gatyía¹ setenta naa¹³ 'e gafuu²¹²uu 'nʉ dyía¹ naa¹³.

Lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in jo gali¹iin²¹²in jmá¹a feei¹-tsi

²³Tsʉ 'wii¹³ joon 'e tyʉ¹ Dios to² tsá² li la lí¹i jaain²¹ róøi¹³ 'in

gali¹iin²¹²in jmaa¹³a cwáain¹ tyá' tsa'leei¹³ tyá'a. ²⁴Joon mo ga'láa² 'wii²¹² gatø¹ø 'in róøi² do tsá² tyá'a joon gatyía¹ jaain²¹ 'in róøi² tyá'a 'láai¹ 'áai¹. ²⁵Joon 'in tsa'leei¹³ do jo 'e 'oo¹o wa'a tyí² tyá'a. Joon 'in róøi¹³ do gatyʉ²ʉ to² tsa'leei¹³ tyá'a wa' 'nii¹ ni 'ido coon¹³ 'oo² 'ido coon¹³ jón¹on coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² tyá'a 'e tyí² 'e róøi² do. ²⁶Pe 'in tsa'leei¹³ do gasii²¹i wojní¹i tyani ñi'fii²¹²i joon gamii¹i tyani 'ido 'áai¹: "Ñi'fii¹ cwolifee¹mo-'o'o 'wii²¹² tyiia joon icíi³oo jilaa²¹ 'e róø²na tyí'i." ²⁷Joon ñi'fii²¹²i do galifee¹mo-tsi 'wii²¹² tyá' jilaa²¹ 'e róøi² joon galáa²mo 'ido 'ii. ²⁸Joon tsifu cwo'fí¹i tyá' ñi'fii²¹²i do joon xʉ ngai²xʉ mo gajiin¹in jaain²¹ tsaañʉʉ¹ 'in niróøi²xʉ coon²¹ tún² ii²¹ cuu². Joon tsifu gason²on luu²¹² 'ido sií²¹²i: "iTyí² gon 'e róø²u tyiia do la no la!" ²⁹Joon gasii²¹ 'in tsá² do wojní¹i tyani¹i joon gamii¹: "Cwolifee¹mo-'o'o 'wii²¹² tyiia joon icíi³oo jilaa²¹ 'e róø²na tyí'i." ³⁰Pe 'ii-gi jo galifee¹-tsi 'wii²¹² tyá' 'in tsá² do. Joon gatan²ni¹i 'ido 'nʉñi¹³ ca tyí² jilaa²¹ 'e róøi². ³¹Pe mo ganí¹i 'in tsa'leei¹³ catyaii² do xiiala gajmaa¹a 'in tsá² do galixuu²¹²mo-tsi joon ngalifi² ngajmaa¹³a júu³ ñi'fii²¹²i jilaa²¹ 'e nigali². ³²Joon 'in ñi'fii²¹² do gatyʉ²ʉ to² tsa'leei¹³ tyá'a wa'a tsate¹e 'in tsá² do. Joon mo gatyía¹ 'in tsá² do gajin² róøi¹³ sii²¹²i 'ido: "iTsa'leei¹³ 'in gó² 'nʉ! Ga'iin²moo 'e róø²u tyiia 'wii¹³i gamf²i tyani³ii. ³³Ná¹-a jon jmaa¹a feei¹-o'o 'wii²¹² tyá' tsaruu²¹²u jiin¹³ la nigajmáa³aa feei¹-tsii 'wii²¹² tyí'i." ³⁴Joon gatsá² 'nii²¹-tsii ñi'fii²¹²i do tyá'a 'áai¹gi. Joon gatyʉ²ʉ to² i'e²e tsá² 'ido wúu ca mi tyí² jilaa²¹ 'e róøi².

35 La joon jon ijmá¹a Ñʉ³uu,
in tyín¹ ñʉ'fú², coon¹³ 'naa' wa
jo jmaa²aa' feei¹'oo' 'wii²¹² tya'
tsaruu²¹naa' e 'yaai²¹²'oo' —jin²
Jesús do.

'E²e Jesús tsá² cwáain¹ tya'
mo tiui² tsá² tsamí² tya'a

19 Mo ngayuumi¹³ gajin² Jesús
jilaa²¹ e júu³ lo gacwo'ii¹i
li sii²¹ Galilea joon gangó¹o li
roon¹on coon²¹ 'wó² li sii²¹ Judea 'e
roon¹on li' ngoo¹³ jmii²¹ Jordán li' li
'yeei²¹ ñi¹. **2**Fúu¹mo tsá² gangalíin²
coon¹³on. Joon gaun'láa²mo Jesús
'in tsá² do.

3Joon 'inlíii¹³ tsá² fariseos
gangatýeen¹in li ngó¹o Jesús 'e
'iin²¹²in 'e teei²¹ Jesús lawa coon²¹
nilá² joon gaunngii¹i:

—¿Ja ilí² tiui² tsá² tsamí² tya'
coon¹³ doñi'ee cwáain¹?

4Joon gañii¹i 'ii:

—Ñí² 'naa' ee jin² júu³ tyú² tya'
Dios 'e mo 'láa² 'wii²¹² gajmee¹i Dios
tsañuu¹ coon¹³ tsamí². **5**Jin²o jon:
"Tsu 'wii¹³ joon itiu²mo tsá² sáa³
jmii²¹ ilicaain²¹ coon¹³ 'oo²o joon
jee²¹² gáa¹i do ilíi²in lawa jaan²¹mo."
6Joon jo líii¹gi gáa¹i jaan²¹mo
galíi¹i joon. Tsu 'wii¹³ joon jo lí²
xee¹i tsá² 'in gauncaain²¹ Dios.

7Joon gaunngii¹i 'in tsá² do:

—Wa la joon, ¿ee lí¹i gatyú²u 'lii²¹²
Moisés to² wa lí² cwo¹ tsá² 'oo²o
coon²¹ mo'jí² 'e lí² tiui² tsá² 'ii? Joon
coon¹³ la joon tiu²mo 'ido.

8Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá²
do:

—Galí²-i la joon tsu 'wii¹³ 'áai¹
sóo² 'oo' 'naa'. Tsu jo la joon lí² la
mo 'wiin²¹². **9**Jna fuu²¹²uu 'naa',
wana tiui² tsá² 'oo²o wa mo jo mo

'láa¹a coon¹³ tsañuu¹ xeei²¹ joon
cuu²¹i cwoo²¹o coon¹³ jaain²¹gi
tsamí² 'noo¹on tsaa² coon¹³ 'in
tsamí² do. Joon wana cuu²¹i tsá²
cwoo²¹o coon¹³ jaain²¹ tsamí² 'in
natiui² ñʉʉ¹ tya'a joon 'noo¹on tsá²
tsaa² 'e la joon.

10Joon gajin² tsá² tya'a sii²¹i
Jesús:

—Wana la joon jmoo¹o tsañuu¹
coon¹³ 'oo²o tsái¹gi-tsi wa jo
cuu²¹mo cwoo²¹o.

11Jesús-gi gajin²in:

—Jo jilee²¹ lí² 'øøi²¹-tsi 'elo. Li
jiin¹³ 'in nityii¹³in Dios ilí² 'øøi²¹-tsi.

12Láa²mo 'ii¹³ 'e sá² 'e jo lí² cui²
cwoo²¹o tsá². Inlíii¹³ jo 'ii'lin 'e
cui² cwoo²¹o ca mi liseen²¹mo.
Inlíii¹³gi tsá² jo cwó² tsá² jon cui²
cwoo²¹o. Inlíii¹³gi tsá² jo 'iin²¹²in
cui² cwoo²¹o tsu 'wii¹³ cwáain¹ tya'
li tyú² Dios to². Jilee²¹ 'in lí² jmá¹
'elo, cwojmaa¹a.

Uncwaai³ Jesús xuui²¹² tya' tsá²

13Joon gangajée¹i tsá² xuui²¹²
tya'a li sin² Jesús wa'a taan¹an
Jesús cwoo²¹o tya' 'ido joon faa²¹a
júu³ tyú². Pe tsá² tya'a ga'láa² 'wii²¹²
jíi² ni'i 'in tsá² jée¹i xuui²¹² do. **14**Pe
Jesús gajin²in:

—Cwó²duu', cwojalíin² xuui²¹² no
tyaní³ii joon jo untsaa¹³naa' tsu
jiin¹³ 'in líi¹i la no-o tsataai² li tyú²
Dios to².

15Joon gataan¹an cwoo²¹o tya' 'in
xuui²¹² do. Joon mo ngayuumi¹³ joon
gacwo'ii¹o do.

Jaaain²¹ simii²¹ 'in sá² cuu²
tyaa¹ júu³ coon¹³ Jesús

16Joon gatyía¹ jaain²¹gi tsá² 'in
gaunngii¹i gajin²in sii²¹i Jesús:

—Tífo¹² tyúi¹, ð'ee 'e tyú² 'ná¹
jmáa³aa 'e liseen²¹na tyú² coon²¹
tøøi²?

17 Jesús gajin²in:

—ð'Ee lí²i fu²u jna 'in tyúi¹?
Jaan²¹mo 'in seein²¹ 'in tyúi¹ jiin¹³
'ñá'a Dios. Pe wana 'iin²¹u'u
liseen²¹mo'o tyú² jmaa²a la to² tyú²
Dios.

18 Joon gajin² 'in simii²¹ do:

—ð'Noo to² tyú² Dios?

Joon Jesús ganii¹i:

—Jo jngá¹u'u tsá²; jo 'laa²¹²a
coon¹³ tsamí² tya' tsá² xeei²¹;
jo jmaa²a 'uun²¹; jo fu²u júu³
tajuu²¹ jiin¹³ jaain²¹; ¹⁹un'goo²o
nu²u coon¹³ saa²a; cwoli'iin²¹²u'u
tsaruu²¹u lawa 'wo'o.

20 Joon gañii¹i 'in simii²¹ do:

—Jilaa²¹ la no nigajmáa³aa jiin¹³
la mo xuu²¹²na. ð'Ee 'ná¹ jmáa³gii?

21 Joon Jesús gajin²in:

—Wana 'iin²¹²u'un 'e jo 'e
si'naii²¹gi 'e 'haa²¹ cwo'niif²¹²i 'e
'oo²¹²o joon cwo²o tsá² tañii² joon
lisá² 'láai²gi tyí'i fu ñu'fú². Mi yuui¹³
joon na¹, ngi²i coon¹³ jna.

22 Pe mo ngayuui¹³ ganúu²un
'e júu³ lo gangaa¹³i fa'i³ 'áai¹ tsu
'áa¹mo sa² cuu² tya'a.

23 Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá²
tya'a:

—E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'áai¹
wúui¹ cwói¹ yaai tsá² sa² cuu² tyú²u
Dios to² 'ii. ²⁴Fuu²¹²uu 'naa' tún¹,
tyan²gi to² wa'a tsa'i² jaain²¹ tsá² sa²
cuu² li tyú² Dios to² tsá² lagí wa' ngíi¹
camello coon²¹ too²¹ tya' moocu².

25 Áai¹ tsa'goo²¹o-tsi tsá² tya'a mo
ganúu²un 'elo. Joon gaunngii¹i la
'oo²¹ yaai:

—ð'Iin lí² tsataai² li tyú² Dios to²
tsá²?

26 Joon gajóø²i Jesús 'ii joon

gajin²in:

—Jo lí² jmá¹a tsá² 'elo pe jilaa²¹ lí²
jmá¹a Dios.

27 Joon gajin² Tú³ sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u, nigatuu²¹oo'o 'e 'oo²¹o'o
joon nigangí²i coon¹³ 'nu. ð'Ee ilí²
tyii*i*?

28 Joon gañii¹i Jesús:

—E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', mi
li'múui² jilaa²¹ 'e sá² joon 'in Ruu²¹i
Tsá² tyífin¹ li sili²¹² tya'a coon¹³
jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a joon 'naa' 'in
nigangí¹ coon¹³ jna iní²ii¹ dyatun¹
li sili²¹² tyi¹. Joon ityú²uu' to² 'in
dyatun¹ poo²¹² tsá² Israel. ²⁹La
joon jon jileei²¹ 'in nigatú² 'nél si
nigatiu¹ ruu²¹i tsañuu¹ si ruu²¹i
tsamí² 'ee si nigatiu¹ sáa³ jmii²¹
'ee si tsamí² tya'a si jóon¹on 'ee si
nigatú² 'wó² tya'a tsu 'wii¹³ jna-a;
i'ii²¹mo cíein¹³ lí¹gi joon i'ii²¹mo
jon juncwi²¹ tya'a 'e taa²¹a coon²¹
tøø²mo. ³⁰Pe fúu¹mo tsá² 'in seein²¹
nano 'in lí¹i nifu 'ii-i litséi¹ ciin²¹gi.
Joon fúu¹mo 'in litséi¹ nano joon
'ii-i nifu ciin²¹gi —jin² Jesús sii²¹i
'in tsá² do.

Lawa tsa'leei¹³ 'in gajmaa¹a to²

20 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—E tyú² Dios to² li
la lí¹i jaain²¹ ñifíi²¹² tsá² li náa¹
to². Joon mo 'aa²¹ tsáa¹a tsa'née¹i
tsa'leei¹³ tya' 'in cún² mi³ wuunjøø³
tya'a. ²Joon jin²in xiiati tyí² la
coon²¹ jmii²¹². Joon gasii¹in 'in tsá²
do jee²¹² to² tya'a. ³Joon la 'iin² ñu¹
gangó¹ li li 'moo¹³ joon gatsee²¹i
tsá² 'in jøøi². ⁴Joon gajin²in: "¿Ja
cwolíin²naa' cwojmaa²aa' to² tyiia
joon icwóo³oo 'e tíi²naa'?" Joon
gangalíin²mo 'in tsá² do. ⁵Joon

mo gatí² tyiiañi¹¹ coon¹³ la 'iin²¹
 'ni¹ ca 'loo¹ gangó¹o 'in ñi¹ do li
 li' 'moo¹³ do 'ná²i ts'a'leei¹³ ty'a'.
6 Joon la 'iin² 'ná² ca'loo¹ gatsee²¹i
 'inlñii¹³ 'in jøøi², joon gajin²in: "¿Ee
 li' née¹³naa' lo tøøi² jmii²¹² jo 'ee
 to² jmoo²oo?" **7** Ido-gi gañii¹i: "Tsú
 jo 'iin²¹²mo galí² 'neei²¹ jna'a 'e
 jmoo²¹o'o to²." Joon gajin² in ñi¹
 do: "Cwolfin²naa' cwojmaa²aa' to²
 'wó² tyiia joon icí³ii 'lee¹³naa' jiin¹³
 la gatíi²." **8** Joon la xuu jnaa² gatyu²
 ñi¹ do to² ts'a'leei¹³ ty'a' in tyu² to²
 gajin²in: "Cwote²du' tsa'leei¹³ do
 joon cwo¹o 'leei¹³, joon 'láa² 'wii²¹²
 cwo¹o 'leei¹³ 'in ngataai² li tséi¹
 do. Joon 'in ngataai² jee²¹² to² nifu
 cwo¹o 'leei¹³ li gatséi¹." **9** Joon 'in
 ngataai² jee²¹² to² la 'iin² 'ná² ca'loo¹
 ga'ii²¹mo 'lee¹³i ty'a' la tøøi² jmii²¹².
10 Joon mo ga'ii²¹i 'in ngataai² nifu
 do 'lee¹³i lñí²i i'ii²¹ 'láai²gi 'lee¹³i
 lagi 'in ngataai² ca'loo¹ do. Pe xú
 joon coon²¹ røø² ga'ii²¹i 'lee¹³i
 coon¹³ 'ido. **11** Joon mo ga'ii²¹i 'e
 'leei¹³ do ga'láa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³
 ruu²¹i coon¹³ ñi'fii²¹²i do **12** jin²in:
 "In gacwolín² li tséi¹ røø² ga'ii¹³na'a
 'lee¹³na'a coon¹³ 'ido joongi coon²¹
 hora gajmaa¹a 'ido to² joon jna'gii¹i
 tøøi² jmii²¹² taan²¹a'an jee²¹² 'yia²¹."
13 Pe 'in tsá² fii²¹² do gañii¹i jin²in
 sii²¹i jaain²¹ 'in tsá² do: "Tsaru¹u',
 jo jmoo³oo 'e gó² tyi'naa'. ¿Ti jo
 gajmoo²¹o' júu³ xiiati 'e 'lée¹³u
 ty'a' coon²¹ jmii²¹²? **14** Con²'on
 jiin¹³ 'lée¹³u 'e gatíi²u joon cweei².
 Iin²¹²na cwo³oo 'in ngataai² jee²¹²
 to² li tséi¹ do jiin¹³ la cwo³oo 'nú.
15 Lí²-i tyu³uu to² cíu³uu jiin¹³ la
 'iin²¹²na. ¿Ti ga'aa²¹²a tsiiwúu¹ tsú
 tsá² tyú¹mo jna? **16** La joon lí¹, 'in li
 tséi¹ 'ii 'in nifu, joon 'in nifu 'ii 'in

li tyéi¹. Tsú itø²ø Dios fúui¹ tsá² pe
 xuu 'in gacwai¹² jmáa¹a."

Xiiagi tún¹ jmo¹o Jesús tsá² ty'a' júu³ ijúun²in

17 Mo ngó¹ Jesús fu Jerusalén
 'yúu²i fu¹ joon gajée¹i coon²¹ ji
 dyatúuin² tsá² ty'a' joon gajin²in:

18 —Tyán²duu' cwáain¹. 'E
 ningali²¹i lo fu Jerusalén. Joon
 do-o iñí¹ tsá² 'in Ruui²¹ Tsá²
 ja'cwoo²¹o 'in tyu² to² untsá² coon¹³
 'in tifo² ty'a' ley. Joon ityu² to²
 ijúun²in 'ido. **19** Joon ijaan¹³mo
 'ido ty'a' tsá² jo seein²¹ Israel, joon
 iungóø¹ni'i 'ido, ipoo¹ni'i joongi
 itéen¹in tsaa² crúu¹³. Pe mi ti jmii²¹²
 'nì¹ ijiin¹o tún¹ jee²¹² lñí²¹².

Mii¹i sáa³ Jacobo coon¹³ Wó³ jmii²aa²¹²

20 Joon gangatyéen¹in Jacobo
 jóon¹ Zebedeo coon¹³ ruu²¹i Wó³
 coon¹³ sáa³a fu li siin¹³ Jesús joon
 gaun'goo²¹o Jesús tsú sáa³ Jacobo
 coon¹³ Wó³ gali*i*in²¹²in mii¹i
 jmii²aa²¹². **21** Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:
 —¿E 'iin²¹²u'un jmáa³aa tyi¹i?
 Joon sáa³ 'ido gajin²in:

—Mi tyé¹u'u li tyu²u to² joon
 cwo²o cwá'a 'in yuu²¹ tyiia gáí²
 lo, jaain²¹ li' cwoo¹o tsáa¹ jaain²¹gi
 li' cwoo¹o tooin²¹².

22 Pe Jesús gañii¹i:
 —Jo ñí² 'naa' 'ee mñ²ii'. ¿Ti lí²
 taa²¹aa' moo²oo' wúu¹ la wúu¹ imóo³
 jna? Joon, ¿ti lí² ijúun²naa' la ijúuin²
 jna?
 'Ii-gi gajin²in:
 —Lí²-i.
23 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ii:
 —Ja²mo, imoo²oo' wúu¹ la wúu¹
 imóo³ jna joon ijúun²naa' la ijúuin²

jna pe jo tñí²na cwóo³oo ní²ii'
jaan²¹naa' li' cwóo³oo tsáa¹ jaain²¹gi
li' cwóo³oo tooin²¹². 'E joon 'e tya'
tsá² 'in nigatyá¹a Ñu³tyú tyú².

²⁴Joon mo ganúu²un 'in dyéi¹ tsá²
tya'a catyaaai² do gatsá² 'nii²¹-tsi tya'
'in gái¹ ruu²¹i do. ²⁵Pe Jesús gatø²ø
'ii gajin²in:

—Jiin¹³ la ní² 'naa', 'in tsá² tyu²
to² juncwii²¹ tyu² u to² 'ii²¹, joon 'in
tsá² 'in tyu² to² 'in tyiin² jee²¹² 'in
tyu² to² do gøø¹³gi to² tyu² u. ²⁶Pe
jo lí² la joon jee²¹² 'naa'. Tsu 'in
'iin²¹²in jmá¹ feei¹gi jee²¹² 'naa', 'ii
'ná¹ unjíi²in 'in catyaaigí. ²⁷Joon 'in
'iin²¹²in lí²in nifu 'ná¹ jmá¹ la to² 'e
tyu² 'in catyaaigí do. ²⁸Tsu jna-a,
'in Ruu²¹na Tsá², jo gagoo²¹²oo 'e
unjíi²in tsá² jna pe gagoo²¹²oo wa'a
unjíi³na tsá². Gagoo²¹²oo 'e cwó³oo
juncwii²¹ tyiia la wa' 'e 'laa¹³ ilí²
tiin¹³ tsá² fúui¹.

Un'láa²i Jesús gái¹ tsá² tiui²

²⁹Joon mo gacwo'íi¹ Jesús fuu²¹
Jericó do fúu¹mo tsá² ngalíin²
coon¹³ Jesús. ³⁰Joon li' caai²¹ fu¹
li' ngó¹ Jesús néei¹ gái¹ tsá² tiui².
Joon mo galili³i ingíi¹ Jesús li' née¹i
do joon ga'oo¹o jin²in:

—iÑa'ñu¹¹u, Jón¹ 'lii²¹² David, fúu²
cwolii¹u jna'a!

³¹'In tsá² 'in ngalíin² do sii²¹i 'ido
wa'a jo to²o líi¹ 'ido mií¹³. Pe xu
joon líi¹ líi¹gi tá² ga'oo¹o jin²in:

—iÑa'ñu¹¹u, Jón¹ 'lii²¹² David, fúu²
cwolii¹u jna'a!

³²Joon Jesús gajaan¹an li' ngó¹
joon gatø²ø 'in tsá² tiui² do joon
gaunngii¹i:

—c'Ee 'iin²¹²naa' ijmáa³aa tyii?

³³Joon gañii¹i 'ido:

—iÑa'ñu¹¹u, 'e 'iin²¹²naa' jø²ø'ø!

³⁴Joon fúu² galíi²i Jesús 'ii, joon
ga'líi²¹i unní¹ 'ido. Tsifu joon
galíi¹ jøø²ø 'in tsá² tiui² do joon
ngalíin²mo coon¹³ Jesús.

Mo ga'i²i Jesús Jerusalén

21 Joon mo xu 'ná¹gi tyía¹
Jesús fuu²¹ Jerusalén, joon
gatyalíin² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Betfagé,
fuu²¹ náa¹ caai²¹ moo²¹ sii²¹ Olivos.
²Joon Jesús gatyu²u to² gái¹ tsá²
tya'a jin²in:

—Cwolíiin²naa' 'e fuu²¹ pi³ náa¹
tyani no. Joon do-o ityee¹³naa'
jaain²¹ bu¹³ 'yia²¹² si'ñuu¹i coon¹³
yuun²¹ tya'a. Joon sii¹³ii' 'nii²¹²
tya'a joon jøø²¹²naa' fu lo. ³Wa' 'in
sii²¹i 'naa' cwáain¹ tya' bu¹³ do joon
fúu²u: “Ña'ñu¹¹oo'o 'né¹ ni'i 'inlo
joon nacun'un jajaa²¹²na'a.”

⁴Joon la lo galíi¹ 'e gatsín¹ júu³
gataan¹an ni mo'ji² jaain²¹ 'in
gacwo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹ 'e
jin²:

⁵Sii¹³ii' 'e fuu²¹ do sii²¹ Sión:
“Jøø²øø', Róøi¹³ tyii' jø¹ lawa
tsá² 'wó¹ tyiin¹in jaain²¹ bu¹³,
jaain²¹ bu¹³ xuui²¹², 'in líi¹
jón¹on
jaain²¹ joo'núu³ tyaan¹ laa²¹².”

⁶Joon 'in tsá² tya' Jesús do
ngalíin²mo ngajmaa¹a la to² tyu²
Jesús. ⁷Ngatee¹e bu¹³ do joon
gaunfuu¹u siin¹³in moo'wó¹o bu¹³
do. Joon gacwo² Jesús 'in bu¹³ do.

⁸Joon 'in tsá² fúui¹ do ganii¹²i
siin¹³in tya'i fu¹ li' ngó¹ Jesús. Joon
'inlíi¹³ gatyu²u nii²¹² moo²¹ joon
gatyaa¹a tya'i fu¹. ⁹Joon 'in tsá² 'in
ngalíin² nifu lagi 'in jalfín² li' caluu
'oo¹o jin²in:

—iCwoseein²¹ Jón¹ 'lii²¹² róøi¹³
David wóo²! iIn cwa³mo 'i 'in jö¹

coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñʉ'!*!* iUn'goo²¹oo'
Dios!

—¹⁰Joon mo ga'i² Jesúus fuu²¹
Jerusalén joon ganáa¹ 'goo²¹ 'áai¹
joon fúu¹mo gaunngii¹i gajin²in:
—¿Tí jo in-gí 'ino?
—¹¹Joon tsá² gañii¹i:
—Jaain²¹ tsá² in cwo¹ júu³ tya'
Dios 'in sii²¹ Jesúus 'ino. 'In jó¹ fuu²¹
Nazaret 'e náa¹ li sii²¹ Galilea no.

Ga'woo²¹mo Jesúus tsá² 'in
taai² inʉ cwo¹ fee¹ do 'e
tyaan¹ 'e 'nii¹i 'e ló² tsá²

—¹²Mo ngayuuil¹³ joon ga'i² Jesúus
inʉ cwo¹ fee¹ tya' Dios sii²¹ do.
Joon ga'óo¹²mo jilee²¹ 'in taai² do
fu caluu. Lagi 'in taai² ló¹ do la joon
jon 'in taai² 'nii¹i ga'óo¹²mo. Gajiin²¹
Jesúus mesa li taa¹³ cuu² tya' tsá² 'in
unsii²¹i cuu² tya' tsá². Gajiin²¹mo
jon 'mosíi¹³ li néei¹ 'in 'nii¹i maa²¹².
¹³Joon gajin² Jesúus sii²¹i 'ido:

—Ni jí² tya' Dios jin²in: "E 'né³uu
lo iunsii²¹ tsá² coon²¹ li faa²¹a tsá²
júu³ tyú²", pe 'naa' nigajmaa²aa' lo
lawa coon²¹ too²¹ li taai²¹ 'uun²¹.

—¹⁴Joon tsi inʉ cwo¹ do
gangatyéen¹in 'inlíii¹³ tsá² tiui²
coon¹³ 'inlíii¹³ tsá² jluui¹³ li siin²¹
Jesúus joon gaun'láa²mo Jesúus
'ido. —¹⁵Taai² jon inʉ cwo¹ do
'inlíii¹³ xuui²¹ 'in ga'oo¹o gajin²in:
—iCwoseein²¹ Jóon¹ 'lif²¹ róøi¹³
David wóo²!" Joon mo ganí² 'in tsá²
tyú² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo²
tya' ley jilaa²¹ milagro gajmaa¹a
Jesúus joon mo ganúu²un 'e 'oo¹o 'in
xuui²¹ do gatsá² 'nii²¹-tsi. —¹⁶Joon
gajin²in gasii²¹i Jesúus:

—¿Tí jo nuu²un 'ee 'e jin² 'in
xuui²¹ no?

Joon gañii¹i Jesúus:

—Núu³oo. ¿Tí jo mo
gauntsaa¹³naa' 'ee 'e jin² jí² tya'
Dios cwáain¹ tya' 'elo? Jin²o la no:
'E 'øø¹ø xuui²¹ coon¹³ yʉun²¹ pi¹³
iuntyúi¹ jna-a joon.

—¹⁷Joon gacwo'fi¹o do, gatáu²mo
'in tsá² do joon gangó¹ coon²¹ fuu²¹
sii²¹ Betania. Joon do-o gajaan¹an
canáu¹.

—¹⁸Hí²i Jesúus tsifú² tya' 'mó² cwaríi³

—¹⁹Mo gajná² joon gacii¹³i Jesúus
fu Jerusalén joon gatsá² un'aa²¹²i.

—²⁰Joon gango¹o si² lí caai²¹
fu¹ coon²¹ 'mó² cwaríi³. Joon
gangatyéen¹in co' lí si²i pe jo 'e
gatsaa²¹a jiin¹³ coon²¹ oofuu²¹
tya'a. Jmaai¹² mo¹²o tsí². Joon Jesúus
gajin²in sii²¹i 'e 'mó² cwaríi³ do:

—iJiin¹³ coon²¹ naa¹³ jo 'ee
'oofuu²¹ fi¹gi 'na!

—Joon tsifu joon lityʉun²¹ 'e 'mó²
cwaríi³ do. —²¹Joon mo ganí¹i tsá²
tya' Jesúus 'elo ganga'goo²¹o-tsi' 'aai¹
joon gajin²in:

—iLaa¹³ liil¹ jmoono galityʉun²¹
'e 'mó² cwaríi³ no!

—²²Joon gajin² Jesúis:

—'E la ja¹²mo fuu²¹uu 'naa', wana
jo¹ líi²naa' joon jo tóin¹ júu³ tyii'
líi¹gi lijmaa²aa' lagi jmaa²¹²aa tya' 'e
'mó² cwaríi³ no. Lí²-i fú²uu 'e moo²¹
si² do: "Jiin¹³ lo, cwó², cwoté²u'u
tsi jmi'ñi¹³o", joon la joon ilf². —²³Joon
jilaa²¹ imf²ii' coon¹³ júu³ tyú² tyii'
i'ii¹³naa' wa jo¹² líi²naa'.

To² 'oo¹o Jesúis

—²⁴Joon ga'i² Jesúus inʉ cwo¹ fee¹
do joon la 'i²¹² siin²¹ 'e'ee tsá² joon
gangatyéen¹in 'in tyú² to² tya'
untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ tya' tsá²
Israel joon gaunngii¹i:

—¿'Ee to² 'oo²'o 'e jmoo²'o la no?
 ¿'Iin gacwo¹'o 'e to² no?
²⁴Joon Jesús gañii¹i:
 —Joongi iunngí³duu 'naa' joon
 wana ñí²ii' la joon jon jna ifuu²¹²uu
 'naa' 'iin gacwo¹'o to² jmoo³oo.
²⁵¿'Iin gatyu² to² saa¹i Wó³ tsá²
 jmii²¹? ¿Ti Dios 'e wa tsá² 'ee?

Pe 'in tsá² jo cwo¹'o jíu³ la 'oo²¹
 ruu²¹¹i jin²in:

—Wana fá²a' Dios gatyu² to² 'in
 Wó³ do ijin² 'ino: “¿'Ee lí¹ jo gajo¹
 galíi²naa' jíu³ tyá 'ido?” ²⁶Joon
 wana fá²a' 'e tsá²-a gatyu¹ to² Wó³
 do ijime¹mo tsá² jna' tsú jilee²¹mo
 tsá² líi²i 'e faa²¹a Wó³ do cwáain¹
 tyá' Dios.

²⁷Tsú 'wii¹³ joon gasii²¹i 'in tsá²
 do Jesús jin²in:

—Jo né² jna'a.

Joon gajin²in Jesús:

—La² joon jon jna jo fuu²¹²uu 'naa'
 'in gacwo¹'o jna to² 'e 'oo³oo.

Lawa jaain²¹ tsá² 'in seein²¹ gái¹ jóon¹on

²⁸Joon Jesús gasii²¹i 'in tsá² do
 jin²in:
 —¿'Ee 'í¹-'oo'? Galiseein²¹ jaain²¹
 tsá² 'in seein²¹ gái¹ jóon¹on. Joon
 gajin²in sií²¹i 'in jaain²¹ do:
 “Yuun²¹ tyl', cwoo²'o cwocun¹²un
 mi¹³ w提醒jøø³ tyia no.” ²⁹Joon 'in
 jóon¹ do gañii¹i: “Jo níi³ jna.” Pe
 mo li ciin²¹gixu gajoo²¹o-tsi joon
 gango¹-o, ngajmaa²¹a to². ³⁰Joon
 gangó¹'o jmii²¹ do ngajøø²ø 'in
 jaain²¹ dogi. Joon la do-o gajin²in.
 Joon 'in jaain²¹ do gajin²in: “Tyú²-u,
 ñí³, níi³oo.” Pe jo gangó¹o. ¿'Ee
 'í¹-'oo'? ³¹¿'Iin jee²¹² 'in gái¹ do
 gajmaa¹a la 'iin²¹²in jmii²¹ do?
 Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—In nifu do-o.

Joon gajin²in Jesús:

—E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in tsá²
 'in cóñ² 'laa¹³ 'e 'nii¹i tsá² coon¹³ 'in
 'yiiatsangó¹ itsataa²i li tyu¹² Dios
 to² jéei¹gi lagí 'naa'. ³²Tsú Wó³ saai¹
 tsá² jmii²¹ gajó² gajmaa¹¹ 'naa' jíu³
 xíiala 'ná¹ taan²¹²naa' joon jo gajo¹
 galíi²naa'. Pe 'in tsá² 'in cóñ² 'laa¹³
 'e 'nii¹i tsá² coon¹³ 'in 'yiiatsangó¹
 jo¹'o galíi²i. Pe 'naa' fiin¹³ gañí²oo'
 'elo jo gajoo²¹-oo' wa' jai¹² líi²naa' —
 jin² Jesús.

Lawa 'in líii¹ tsá'leei¹³ 'in gó²

³³Núu²duu' coon²¹gi jíu³ —
 gajin² Jesús — lawa jaain²¹ tsá²
 fii²¹² 'wó² 'in gajni¹i w提醒jøø³
 jee²¹² 'wó² tyá'a joon gajmaa¹³a
 coon²¹ 'yá² la caain²¹ ti' tyiaa²¹ tyá'a.
 Joon gajmaa¹³a coon²¹ li niui² mi¹³
 w提醒jøø³ do. Gajmaa¹³o jon coon²¹
 po' níi¹ i'á'a 'wó² do.

’Mo ngayuui¹³ joon gacwo¹'o
 tsá² iní² do. Joon gangó¹o
 coon²¹ cwoo¹³ li wíin². ³⁴Joon mo
 gatf² liroo²¹ mi¹³ w提醒jøø³ do 'in
 fii²¹² 'wó² do gasii²¹in jaain²¹ gái¹
 tsá'leei¹³ tyá'a wa tsatyíin²an 'e tyá'a¹
 'e gatfíi²i 'e garoo²¹ 'wó² do. ³⁵Pe 'in
 tsá² taain²¹² ni² do gasan²mo 'in
 tsá'leei¹³ 'in gatyalíin² do, jaain²¹
 gapoo²¹i, jaain²¹gi gajngaa¹³mo,
 joon gatyuu¹³i cuun²¹² 'in jaain²¹gi
 do. ³⁶In fii²¹² 'wó² do gasiin²¹gi
 tsá'leei¹³ tyá'a fúui¹gi pe la do-o tún¹
 gajmaa¹a 'in ni² 'wó² do.

³⁷Joon li gatséi¹ gasii²¹in jóon¹on
 gaí¹-tsi: “Fowa ili'gii²¹mo yuun²¹
 tyia”, líi²i. ³⁸Pe mo gangaa¹i jóon²
 'in tsá² fii²¹² 'wó² do 'in gatyí¹a do
 gasíi²i la 'oo²¹ ii: “Ino-o 'in lí² tyá'a
 'e 'wó² no, joon wa jngaa¹²mo 'ino

joon ilf² tyi' e 'wó² no." ³⁹La joon gasaan²¹mo 'ido, joon gapii²in li' co' yá² do joon gajngaa¹²mo.

⁴⁰Joon gaunngii¹i Jesús 'in tsá² teein²¹ co' li siin¹²in do jin²in:

—Mi tyía¹ 'in fii²¹² 'wó² do, 'ee ijmáa¹a tya' 'in tsá² taain²¹² 'wó² tya'a do líi²naa?

⁴¹Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—Ijngaa¹²mo 'in tsá² gó² do jo 'ee fúu² líi²gi 'ido. Joon icwo¹o tsá² xee²¹mo 'e 'wó² do joon 'in tsá² do ityáa¹ cwoo²¹o 'in fii²¹² 'wó² do itíi² 'e garoo²¹ do.

⁴²Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do: 'Naa' niganuu²uuñ' júu³ tya' Dios 'e jin²in:

'E cuun²¹² 'e gadya²a 'in tsá² jmoo¹³o 'nú¹ li' caai²¹ lawa jo 'ee²¹² to² 'íi³.

'E cuun²¹² joon galf¹ cuun²¹² nifu. Gajmaa¹a Ñañuu¹ 'elo.

Joon ganga'goo²¹-tsi tsá² 'áai¹ 'in ganí² 'elo.

⁴³Wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa', jo ityu²gi Dios to² 'naa' joon ityu² to² tsá² xeei²¹ 'in lí² jmáa¹ jiin¹³ la to² tyu² do.

⁴⁴Joon cwáain¹ tya' 'e cuun²¹² nifu do, doñi¹iin 'in ciii² ni cuun²¹² do ilituu¹³ 'ii coonti joon wana 'iin gatsiin¹in 'e cuun²¹² do joon lí² fu² 'ii coonti.

⁴⁵Joon mo ganúu²un 'in tsá² tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsá² fariseos do 'e júu³ cwáain¹ gatyaa¹ Jesús do galili³o 'e faa²¹a 'wii¹³ tya' 'ii-o. ⁴⁶Gali'iin²¹²in 'e teen¹³mo 'ido pe góø²¹mo tsá² tsu 'in tsá² do 'i¹-tsi 'e Jesús do faa²¹a cwáain¹ tya' Dios.

Júu³ cwáain¹ tya' mo cui² cwoo²¹ tsá²

22 Joon galáa² Jesús 'wii²¹² 'e tya¹ jmai¹² júu³ cwáain¹ tya' 'in tsá² do gajin²in:

²—'E tyu² Dios to² tsá² li la li mo gajmaa¹a jaain²¹ róøi¹³ jmii²¹² mo gacui² cwoo²¹ jónon¹. ³In róøi¹³ do gasii²¹in tsaleei¹³ tya'a wa'a tsate²e 'in tsá² nigatø²ø itsalíin² jmii²¹² do. Pe 'in tsá² nigatø²ø do jo 'iin²¹²in tsalíin². ⁴Joon gasii²¹in 'in xeei²¹gi túñ¹ tsaleei¹³ tya'a joon gasii²¹i 'ido: "Cwosii¹³duu 'in tsá² nigatø²ø do, niná¹ tyá² 'uunñi² tyiaa no. Nigajúin¹ joo'tsáa² coon¹³ 'in catyaa² 'in 'ooin¹³. Joon jilaa²¹ niná¹ tyá² tya'a jin²in fu²u. Cwolíin²moo' li ná¹ jmii²¹² do." ⁵Pe 'in tsá² do jo gaunjíi² túñ¹. Jaain²¹ jee²¹² 'in tsá² jo gangalíin² li ná¹ jmii²¹² do gangó¹o ngajóø²ø 'wó² tya'a. Jaain²¹gi gangó¹o nga'nii¹xu 'e 'oo¹o. ⁶Inlíi¹³gi gajmee²¹mo 'in tsaleei¹³ tya' róøi¹³ 'in gangate¹² 'ii ce gajngaa¹²mo 'ido. ⁷Joon 'in róøi¹³ do gati² 'nii²¹-tsi joon gatyu²ü to² 'láa² tya'a wa tsalíin² tsajngaa¹²mo 'in tsá² do 'in gajngaa¹² tsaleei¹³ tya'a joon i'úi¹ ji² goo¹o 'ido. ⁸Mo ngayuui¹³ joon 'in róøi¹³ do gasii²¹i tsaleei¹³ tya'a jin²in: "Jilaa²¹ niná¹ tyá² tya' icwui² cwoo²¹ xuui²¹² tyiaa pe jo tíi² jalíin² 'in nigatø²øø' do. ⁹Cwolíin²naa' jon fu la caain²¹ tyu² jee²¹² ná¹ joon tó²øø' doñi¹iin tsá² 'in máa¹³naa' ijalsín² li tí² jmii²¹² lo." ¹⁰Joon ngalíin²mo 'in tsaleei¹³ do jee²¹² 'nú¹ do joon galicaain²¹ jileei²¹ tsá² 'in gatsee²¹i 'in tyúi¹ coon¹³ 'in gó². Joon coon¹³ la joon garó¹ inuu tya' 'in róøi¹³ do.

¹¹Joon 'in róøi¹³ do ga¹² inuu li nataai²¹² 'in tsá² gatø²ø do. Joon gangaa¹i jaain²¹ tsanuu¹ 'in jo tyi¹ 'mi¹² 'a la tyi¹ tsá² 'in taai²¹² li cui² cwoo²¹ tsá². ¹²Joon gajin²in sii²¹i 'ido: "Tsaru¹u', 'ee li jo tyii¹³i 'mi¹²

'e la tyi² 'in catyaai² no?" Joon 'in tsá² do gajaan¹an tii². ¹³Joon 'in róøi¹³ do gatyu² to² tsa'leei¹³ tya'a jin²in: "Cwo'nħħu²ħħu' cwoo²¹ tħi² 'ino joon cwopíin¹naa' fu caluu li nħħu²¹." Do-o ityঁ²i tsá² joon icuu²¹i moojónon¹. ¹⁴Tsu ito²ø Dios fúu¹mo tsá² pe xħħu 'in cwai³ jee²¹² do-o jmáa¹a.

Unngii¹i tsá² Jesús cwáain¹ tya' cuu² ci¹ tsá² tya' tsaa'to² tyiin¹ Roma

¹⁵Joon 'in tsá² fariseos gasii²¹i la 'oo²¹ yaai xiiala lī² níi²i Jesús coon¹³ júu³ tya'a. ¹⁶To² joon gasii²¹in tsá² fariseos 'inlħi¹³ tsá² tya'a caan²¹mo coon¹³ 'inlħi¹³ tsá² tya' Herodes 'e sii²¹i Jesús, joon gajin²in:

—Tifo², né³oo'o 'e fo²o jmai² 'e la jai². Joon 'e²e tsá² fu¹ tya' Dios la jai² jo 'ee unjii²i jilaa²¹ 'e faa²¹a tsá². Tsu jo jmoo²o 'ii²¹ jin¹³ la i¹-tsi tsá². ¹⁷Sii¹³ jna'a, ċti² tyá² wa tyí² tsá² cuu² tya' 'in tsaa'to² tyiin¹ Roma 'owa jo tyí² tsá² 'ee?

¹⁸Pe Jesús ñi¹o 'ee 'e gó² i¹-tsi 'in tsá² do joon gajin²in:

—Tsá² 'in sisħi²i 'e i¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa!. ġEe li¹ iin²¹²naa' tħoø¹³naa' jna nilá²? ¹⁹Ee¹³duu' jna coon²¹ cuu² 'e cf²i¹ tya' róøi¹³ do.

Joon gacwo¹o coon²¹ cuu² yħħun²¹.

²⁰Mo ganí²i Jesús 'e cuu² do

gaunngii¹i:

—ċi'in ni² 'e toon¹on ni cuu² lo? Joon, ġiingi coon¹³ 'e toon¹on 'e sii²¹ ni cuu² lo?

²¹Joon 'in tsá² do gañii¹i:

—Ni² 'in tyu² to² do-o no.

Joon gajin¹² Jesús:

—Cwoo²oo' jon 'in tyu² to² Roma jin¹³ 'e gatíi²i, la joon jon cwoo²oo' jon Dios 'e gatíi²i.

²²Joon mo ganúu²un 'in tsá² do júu³ tya' Jesús do ganga'goo²¹-tsi. Gatiu²mo 'ido 'ii jon gangaliin¹mo.

Gaunngii¹i tsá² Jesús cwáain¹ tya' mi jiin¹in tsá² jee²¹² lħi²¹²

²³Jmii²¹² joon gangalíin² 'inlħi¹³ tsá² saduceos, 'in jin² 'e jo jiin¹in tsá² jee²¹² lħi²¹², ngaunngii¹i Jesús 'e júu³ lo:

²⁴—Tifo², Moisés gatyu²u to² jna' wana gajúin¹ tsá² mo nasicui² cwoo²¹o joon jo xuui²¹² tya'a lisseein²¹ ná¹ cu²mo cwoo²¹ 'in ruu²¹ 'in lħi²¹² nijúin¹ do 'in 'yia'níi². Joon ilisseein²¹ xuui²¹² tya' 'in ruu²¹ najúin¹ do. ²⁵Joon galisseein²¹ dyái¹ tsānħħu¹ la 'oo²¹ ruu²¹i. Joon 'in nifu do gacu²mo cwoo²¹o joon gajúun¹mo joon jo xuui²¹² tya'a galisseein²¹. Joon 'in ruu²¹i li gatí² gái¹ do gacu²mo cwoo²¹o jon coon¹³ 'in 'yia'níi² do. ²⁶La gal¹ tya' 'in nifu do la joon gal¹ tya' 'in gatí² gái¹ do. La joon tya' 'in gatí² gaai²¹ jon. La joon gal¹ tya' ji dyáa¹ do. ²⁷Joon mo gangatíi²i joon, joon gajún¹mo jon 'in tsamf² do. ²⁸Joon mi jiin¹in tsá² jee²¹² lħi²¹², ġiin jee²¹² 'in dyái¹ tsaruu²¹i do ilfi²in nħħu¹ tya' 'in tsamf² do tsu jilee²¹mo do gacu²mo cwoo²¹o coon¹³?

²⁹Joon gañii¹i Jesús:

—Li¹ cii¹²i i¹-oo' 'naa' tsu jo ñíi²ii' 'ee jin² júu³ tya' Dios jon'gi ñíi²ii' 'ii²¹ tya' Dios. ³⁰Tsu mi jiin¹in lħi²¹² jo cui²gi cwoo²¹o tsānħħu¹ jon'gi tsamf². Ilíi²in lawa ángeles tya' Dios 'in taai²¹² ñu'fú². ³¹Pe cwáain¹ tya' 'e jiin¹in tsá², ġi jo mo gauntsáa¹³ 'naa' xiiala nigajin¹² Dios 'ña'a? La joon gajin¹²in: ³²"Jna-a Dios tya' Abraham, joongi tya' Isaac, joongi tya' Jacob."

'In Dios Jmii²¹ do jon' Dios tya' 'in nijuin¹, Dios tya' tsá² jii¹ 'ii.

³³Áai¹ ganga'goo²¹-tsi 'in tsá² fúui taai² do mo ganúu²un júu³ ga'ee¹ Jesús.

'E júu³ 'e tyu² Dios to² 'e tyiin²gi

³⁴Joon mo galíñi¹ tsá² fariseos 'e Jesús nigali¹o tsá² saduceos do joon gauncaain²¹ yaai 'in tsá² fariseos li siin²¹ Jesús. ³⁵Joon 'e 'iin²¹²in wa iliñii¹ 'ee 'i¹-tsi Jesús joon jaain²¹ tifo² tya' ley jee²¹² 'ii gaunngii¹ Jesús jin²in:

³⁶—Tifo², ¿'ee júu³ 'e ga'íi²i 'lii²¹² Moisés to² tyu² Dios 'e tyiin²gi?

³⁷Joon Jesús gajin²in:

—Cwoli'iin²¹²mo'o Dios tyl'i jiin¹³ la'a 'e seen²¹un, joon jiin¹³ la'a 'e i¹-o'o. Jo 'iin²¹²gi'i jiin¹³xu fee¹gi lagi 'iin²¹²u'un Dios tyl'i. ³⁸E loo¹ 'e júu³ 'e tyiin²gi nifu la jee²¹² jilaa²¹. ³⁹Joon la joon li júu³ li gatf² tún² 'e jin²: "Cwoli'iin²¹²mo'o jilee²¹ tsaruu²¹u lawa 'wo'o." ⁴⁰Tsu 'e júu³ tún² lo 'e tyu² to² tya' jilaa²¹ júu³ 'e catyia² tya' Moisés coon¹³ jilaa²¹ 'e ga'e¹ 'in tsá² gacwoo²¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹.

¿'lin-gi jónon¹ 'in Cristo no?

⁴¹La jee²¹² téen²mogi tsá² fariseos coon¹³ Jesús ⁴²joon gaunngii¹ Jesús 'ii:

—¿'Ee 'i¹-o'o' cwáain¹ tya' Cristo? ¿'lin-gi jónon¹ no?

'Ido-gi gañii¹i:

—Jónon¹ David 'ino.

⁴³Joon gajin² Jesús gasii²¹ i 'ii:

—Wa'a la joon, ¿'ee li' gaunsii²¹in David Ña'ñu¹u' coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios? Tsu David do gajin²in:

⁴⁴Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ jin²in sii²¹ i Ña'ñu¹u' tyiia:
"Ní² li' cwóo³oo tsá¹ ca mi tyée¹³na 'in 'eei¹ 'nú 'wii²¹² tíi¹³ i."

⁴⁵Wana gajin¹² 'in David do "Ña'ñu¹u'" mo nagafaa²¹a cwáain¹ tya' Cristo, xiuala 'e lí² 'e líi²in jónon¹ David 'in Cristo no?

⁴⁶Joon jiin¹³ jaain²¹ jo gali²i gañii¹i jiin¹³xu. Joon ca jmii²¹² joon li ngó¹gi jo gata²gi tsá² wa'a 'e unngii¹gi Jesús.

Cwo¹o Jesús tsaa² 'in tsá² fariseos coon¹³ 'in tifo² tya' ley

23 Joon gajin¹² Jesús sii²¹ i 'in tsá² fúui¹ téein² do coon¹³ tsá² tya'a:

²—In tifo² tya' ley coon¹³ 'in tsá² fariseos née¹ i 'aan³ tya' Moisés.

³Joon 'naa' jmaa²aa' nút¹³uu' ce jilaa²¹ 'e jin²in pe jo jmaa²aa' la jmoo¹o tsu jo jmoo¹o jiin¹³ la jin²in.

⁴Tsu coon¹³ jilaa²¹ 'e jin²in 'e lí la li coon²¹ laa²¹² 'e 'ii²¹ 'aai¹ ce jiin¹³ jaain²¹ jo lí² roon²¹, joon 'ii tyu²ti to² cóñ² tsá² 'e laa²¹² do pe 'ii-gi

jo 'ee uncoon¹³on jiin¹³xu. ⁵Yú to² jmoo¹o jilaa²¹ 'e jóø² tsá². Tí²-tsi 'in tsá² do ngii¹i sínúu¹³ tuloo²¹ pi¹³ 'e taa¹³ mo'jí² 'e toon²¹² júu³ tya' Dios tya'tyí¹. Sí'ñúu¹³ jon 'e tuloo²¹ pi¹³ do cwáa¹a. Pe 'in tsá² do coo¹³gi

tuloo²¹ pi¹³ tya'a lagi 'in catyaa² do. Joongi tí²-tsi jmoo¹o cwaas²¹ po¹³ ní¹ si'ñi¹³ 'éé² siin¹³in. ⁶Joon 'iin²¹²in

'in tsá² do cwáa² jmai² li tyú²-u mo née¹ i góø²¹o coon¹³ tsá². Tin²¹²in jon cwáa¹a ni 'mosí¹ 'e tyiin² nifú² 'e sá² inuu¹ cwo¹ sinagoga. ⁷Lin²¹²in 'e fee²¹ tsá² 'ii coon'tun mo jiin¹¹ tsá² 'ii jee²¹² 'nú¹, 'e sii²¹ tsá² 'ii: "Rabbi",

'e 'øøi²¹-tsi tsá², tifo² tyi' —jin²
 Jesús sii²¹i tsá² fúui¹ do.
⁸ Joon faa²¹gi Jesús jin²in sii²¹
 tsá² ty'a:a:
 —'Naa' jo cweei¹ sii²¹ tsá² 'naa':
 "Tifo² tyi'", tsu 'naa' líi¹naa' tsaruui²¹
 tsá² joon jaan²¹mo tifo² tyi' seein²¹
 jiin¹³ Cristo. ⁹ Joon jo fú²uu' jiin¹³
 jaain²¹: "Ñu¹u¹", ni cwoo¹³ juncwii²¹
 tsu jaan²¹mo Jmii²¹ tsá² seein²¹ 'in
 tyiin¹ ñu²fú². ¹⁰ Jo cweei¹ sii²¹ tsá²
 'naa': "Ñifii²¹!", tsu jiin¹³ Cristo
 líi¹i fii²¹² tsá². ¹¹ Tsu jee²¹² 'naa' 'in
 unjíi² 'in catyaai²gi, 'ii 'in feei¹gi.
¹² Tsu jileei²¹ 'in jmoo¹o cøøi¹³gi
 yaai 'ii 'in pi³gi tyani Ña'ñu¹u' pe
 'in jmoo¹o pi³gi yaai 'ii 'in cøøi¹³gi
 —jin² Jesús.

¹³ Joon gajøø²ø Jesús li téein² tifo²
 ty'a' ley coon¹³ tsá² fariseos joon
 gajin²in:

—iFúu² 'naa', tifo² ty'a' ley coon¹³
 'naa' tsá² fariseos, tsá² 'in sisíi²i 'e
 'i¹-tsi la jmoo¹ 'naa!', tsu jniif¹³moo'
 wa tsataai²¹² tsá² li tyu² Dios to²
 tsá². Pe tyiin³ 'naa' jo cwotáan²naa'
 li tyu² Dios to² jon'gi cwoo²oo'
 tsataai²¹² 'in catyaai²gi 'in 'iin²¹²in
 tsataai².

¹⁴ iFúu² 'naa', tifo² ty'a' ley coon¹³
 'naa' tsá² fariseos, tsá² 'in sisíi²i 'e
 'i¹-tsi la jmoo¹ 'naa! Tsu 'woo¹³naa'
 'ná¹ 'yiaa'níi² joongi fó²oo' júu³
 tyu² 'e cwaas²¹ líi¹ wa iun'goo²¹ tsá²
 'naa'. Tsu 'wii¹³ joon imoo²oo' wúu¹
 'áai¹gi.

¹⁵ iFúu² 'naa', tifo² ty'a' ley coon¹³
 'naa' tsá² fariseos, tsá² 'in sisíi²i
 'i¹-tsi la 'e jmoo¹ 'naa! Tsu 'naa'
 cwolfin²naa' 'naa'²¹naa' xufiin¹³
 jaain²¹ tsá² 'in lf² nuu¹un júu³ tyu²
 tyiil 'e xiiala un'goo²¹ 'naa' Dios tyiil.
 Cwolfin²naa' la caain²¹ ni cwoo¹³

juncwii²¹ 'naa'²¹naa' 'in tsá² do, joon
 mi tyeei¹ 'naa' jaain²¹ 'in nuu¹un
 júu³ tyiil jmée¹³naa' 'in tsá² do tún²
 'ii¹³gi líi¹i jóon¹ 'in 'lili³ lagi 'naa'.

¹⁶ iFúu² 'naa', tsá² 'in coon²¹ tóo²
 yaanaa!', 'naa' fó²oo: "Wa 'i¹i tsá²
 júu³ 'éé¹ tsá² cwo¹ fee¹ si' Jerusalén
 jo 'ee to² 'i¹in 'e júu³ joon fó²oo'
 'naa'. Pe wana 'i¹i tsá² júu³ 'éé¹ tsá²
 cwanáa¹ 'e sá² inuu¹ cwo¹ do 'e
 joon 'ná¹ untsín¹ tsá² júu³ do fó²oo'
 'naa!" ¹⁷ iTsá² bón¹ 'naa' joongi tiuu²
 'naa! ?Ee 'e tyiin²gi: 'e cwanáa¹ do
 owa 'e cwo¹ 'e si² jmoo¹o cwaai¹³ 'e
 cwanáa¹ do? ¹⁸ Joongi fó²oo' 'naa':
 "Wa 'i¹i tsá² júu³ 'éé¹ tsá² altar, jo
 tséin¹ 'e júu³ joon, pe wana 'i¹i tsá²
 júu³ 'éé¹ tsá² 'e roon¹on ni altar do
 'e joon 'ná¹ untsín² tsá² 'e júu³ do."

¹⁹ iTsá² bón¹ 'naa' joongi tiuu² 'naa! ?Ee 'e tyiin²gi: owa 'e roon¹on ni
 altar do owa 'ná'a altar do 'ee 'e
 jmoo¹o licwaai¹³ 'e roon¹on ni do?
²⁰ Tsu jileei²¹ 'in 'e¹ altar do 'e¹o jon
 jilaa²¹ 'e ná'a ni do. ²¹ La joon jon
 'in 'e¹ cwo¹ do 'éé¹mo jon Dios Jmii²¹
 'in tyiin¹ ñu²fú², 'in jmoo¹o cwaai¹³ 'e
 cwo¹ do. ²² Joon jileei²¹ 'in 'e¹ ñu²fú²
 'e¹o jon li silii²¹² ty'a' Dios 'éé¹mo
 jon Dios 'in tyiin¹ do.

²³ iFúu² 'naa', tifo² ty'a' ley joon
 'naa' tsá² fariseos! iTsá² 'in sisíi²i 'e
 'i¹-tsi 'e jmoo¹ 'naa! Cwó² 'naa' Dios
 ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii¹³ ty'a' jilaa²¹ 'oo²
 ty'a' 'uunñi² pe jo coon²oon' cwáain¹
 'e júu³ 'e tyiin²gi lagí 'e jmaa²aa' 'ii²¹
 røø²¹, joon lagí jmaa²aa' feei¹-'oo'
 ty'a' tsá², lagí 'e tsáai¹-'oo' Dios.
 'Ná¹-a jmaa²aa' jilaa²¹ 'elo joon
 jo 'iin²-'oo' jmaa²aa' 'e catyiia² do.
²⁴ iTsá² 'in coon²¹ tóo² yaamo 'naa'!
 iTyiil¹³ 'naa' lu¹ mo 'yuu²i 'e 'uu²uu'
 pe jo líi²ii' 'nii¹³naa' jaain²¹ camello!

25 iFúu² 'naa', tifo² ty'a' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos! iTsá² 'in sisíi²i 'e 'í¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! 'Naa' rúun¹³uun' 'naa' tyú² li' caluu vaso coon¹³ jilaa²¹ wúun¹ 'e jmaa¹³naa' to² pe coon¹³ jilaa²¹ 'e nigaauun²¹²uun' si' róø²mo tsi do. Siróø²mo jon jiin¹³ coon¹³ 'e 'yaa¹'oo'. **26** Tsá² tiui² 'naa', tsá² fariseo: 'Ná¹ rúu¹³naa' vasos coon¹³ wúun¹ tyii² li' tsi nifu, joon coon¹³ la joon ilityú²-u li' caluu jon.

27 iFúu² 'naa', tifo² ty'a' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos! iTsá² 'in sisíi²i 'e 'í¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! Líi¹naa' la li' 'nú¹ pi¹³ li' si'aai²¹² 'lii²¹² 'e gasuuun' tsá² loo²¹² jnéei¹ taa²¹ 'ya²gi pe li' tsi jmai² moo¹ ty'a' 'lii²¹² taa¹³ tsi. **28** La joon jon 'naa' tyú²-u jnée¹naa' li' caluu jóø²i tsá² 'naa' pe li' tsi alma tyii' siróøi² tóo² 'e coon²oон' tsá² coon¹³ jilaa²¹ nii²¹² 'e gó².

29 iFúu² 'naa', tifo² ty'a' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseos! iTsá² 'in sisíi²i 'e 'í¹-tsi 'e jmoo¹o 'naa'! Jmaa²aa' 'nú¹ pi¹³ ty'a' tsá² 'in najúin¹, 'in gacwó² júu³ Dios la mo jéei¹, joon jmaa²aa' 'ya²gi li' si'aai²¹² 'in tsá² tyúi¹. **30** Joon fó²oo' 'naa': "Wa mo'o ni'i sáan²a'an mo nigaliseein²¹ 'lii²¹² tsacóøi¹³ tyii'i jo gajngaa¹³na'a 'in tsá² 'in gacwó² júu³ ty'a' Dios la nigajngaa¹² tsacóøi¹³ tyii'i." **31** Joon coon¹³ la joon jmoo¹³naa' júu³ 'e líi¹naa' jún² ty'a' 'in tsá² 'in nigajngaa¹² 'in tsá² 'in nigacwó² júu³ ty'a' Dios la mo jéei¹. **32** iUntséin¹naa' jiin¹³ la nigaláa² tsacóøi¹³ tyii' 'wii²¹² jmaa¹a!

33 Jónon¹ mii²¹ líi³mo 'naa'. Coonti jo ilaa²¹naa' e' wúu¹ nf² tsá² li' ii²¹. **34** Tsú 'wii¹³ joon isíi³naa' tsá² 'in cwo¹ 'naa' júu³ tyú² tyia coon¹³ tsá² jmii²¹²-tsi coon¹³ tifo² 'in 'e² 'naa'

júu³ tyú² tyia. Pe 'naa' ijngaa¹³naa' 'inlíii¹³ joon 'inlíii¹³gi taa¹³naa' tsaa² crúu¹³. Joon 'inlíii¹³gi ipoo²¹²naa' inuñ cwo¹ sinagogas tyii', icwolíin²naa' cwo'øø²¹naa' la coon²¹ fuu²¹ li' tsalíin² 'ido'. **35** Coon¹³ la joon ilí² tsaa² tyii' ty'a' jilaa²¹ jmi¹ 'e nigatuun²¹un ty'a' 'in tsá² tyúi¹ 'in nigajngaa¹² tsá². Ilí² tsaa² tyii' ty'a' jilee²¹ 'in najúin¹ joon 'láa² 'wii²¹² coon¹³ Abel, 'in tsá² tyúi¹ 'in gajngaa¹²i nifu, ca Zacarías, jónon¹ Berequías, 'in gajngaa¹² tsá² Israel tyani cwo¹ li' si¹² altar. **36** E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jilaa²¹ 'elo ilí² tsaa² ty'a' 'in tsá² seein²¹ nano.

Gatyi²i Jesús xuui²¹²-tsi 'wii²¹² ty'a' Jerusalén

Joon gajin²in Jesú:

37 —iÁai¹ xuui²¹²-tsii tyii' tsá²

seein²¹ Jerusalén! Tsú nigajngaa¹²naa' 'in tsá² cwó² júu³ tyú² ty'a' Dios la mo jéei¹ joongi nigatyuu¹³naa' cuun²¹² 'in tsá² 'in gasii²¹in Dios tyan¹ júu³ ty'a'. i'Áai galii²¹²na ilicaan²¹naa' coon¹³ jna 'láai² naa¹³ la uncaaain²¹ tui'yia²¹² jónon' on nu' cwáa¹a pe jo galii²¹²naa! **38** Pe nano nigatyuu² Dios fuu²¹ goo²oo' joon líi² jmaa²aa' jiin¹³ la 'iin²¹²naa'. **39** Tsú fuu²¹²uu 'naa' jo máai¹³gi' jna no ca mi fó²oo': "Nicwaa³mo 'in nijo¹ no coon¹³ 'e sii²¹ Ná'ñu¹u."

Jmoo¹o Jesús júu³ 'e ti li' fíin²mo tsá² 'e cwo¹ fee¹ si² do

24 Joon gacwo'íi¹ Jesús 'e cwo¹ fee¹ do joon li' nangaa¹³i 'yuui fu¹ gangatyéen¹in tsá² ty'a' li' ngóø¹o joon galáa² tsá² ty'a' 'wii²¹² jin²in xiuala 'ya²gi 'e cwo¹ do. **2** Pe Jesús gañii¹i jin²in:

—Jøø²øø' jilaa²¹ 'elo. 'E la ja²mo
fuu²¹²uu 'naa', Ce jiin¹³ coon²¹
cuun²¹² wa' iján²an sifúui¹gi do,
i'iin²mo tsá² coonti.

Jmoo¹o Jesús júu³ 'e lisá² 'láai²
'ii¹³ li² la ná'gi i'iin² juncwii²¹

³Joon gangalíin²mo fu moo²¹ sii²¹
Olivos. Joon do-o gacwó² Jesús joon
tsá² ty'a a la 'oo²¹ yaai gatyalíin² li
tyíin¹ Jesús joon gajin²in:

—Li²¹²i'i fu²¹u jna'a líi¹³gi ilí² jilaa²¹
'elo. ?'Ee li² ilisá² 'e line²e'e mi ñí²i
joongi mi tf² i'iin² juncwii²¹?

⁴Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² ty'a:a:
—Jo cwoo²oo' wa'a coon²¹ tsá²
'naa' tóo². ⁵Tsu fúu¹mo 'in jalíin²
coon¹³ 'e sii²¹ jna ijin²in: "Jna-a
Cristo joon, Dios gasii¹in jna 'e
jmáa³aa tiin¹³naa!". Joon icoon²¹
'in tsá² do tóo² tsá² fúu¹ 'áai¹.

⁶Imoo²oo' ico² tsá² 'nii²¹ joon,
inuu²uu¹ 'e faa²¹a tsá² ty'a 'nii²¹ pe
jo foo¹³naa' tsu jilaa²¹ 'elo 'ná' ilí²,
pe jo mo tf²gi li tyéi¹ mi lí² 'elo.

⁷Tsu coon²¹ nación intíin¹in coon¹³
coon²¹ nación xiia²¹, la joon jon
fuu²¹ intíin¹in coon¹³ fuu²¹ xiia²¹.
Joon la caain²¹ lí² 'i² 'oo², joongi lí²
'i² jmoowúu¹ joon injøø²¹ 'wó² 'áai¹.

⁸Pe coon¹³ la joon iláa² 'wiin²¹²
wúu¹ iní² tsá².

⁹Joon ijaain²¹ tsá² 'naa' tyani
tsaa'to² ijmee²¹i 'naa' joon
ijngaa¹²mo 'inlíi¹³. Joon ili'eei¹
jileei²¹ tsá² taain²¹ juncwii²¹ 'naa'
'wii¹³ cwáain¹ tyiajna. ¹⁰Joon mi
ngíi¹ joon fúu¹mo tsá² 'in tiu²mo
jna joon ili'eei¹ tsaruu²¹i, i'níi¹i
la jaain²¹ la jaain²¹. ¹¹Fúu¹mo tsá²
tajuui²¹ ijalíin² jin²in 'e faa²¹a
cwáain¹ ty'a' Dios joon icoon²¹
tsá² tóo² fúu¹ 'áai¹. ¹²Joon jo 'ee

li'iin²¹²gi tsaruu²¹i la jaain²¹ la
jaain²¹ tsu 'áai¹gi ilisá² jilaa²¹ 'e
gó². ¹³Pe jileei²¹ 'in jmáa¹a taa²¹ ca
li tyéi¹ itiin¹³mo 'i. ¹⁴Joon ing¹ tsá²
la caain²¹ juncwii²¹ icwó²o júu³ tyú²
ty'a' xiuala ityú² Dios to² tsá² 'e iliñí²
jileei²¹ tsá². Joon mi yuui¹³ joon
ityé¹mo.

¹⁵Joon mi moo²oo' siin¹² li jo
tíi²i siin¹³in 'in un'líi³, siin¹³in
li cwaai³ jiin¹³ lagi jin²in 'in
tsá² Dañiel do 'in gacwó² júu³ ty'a'
Dios la mo jéei¹ —cwo'øøi²¹-tsi 'in
nuu¹un 'e júu³ lo—, ¹⁶jileei²¹ 'naa'
tsá² seein²¹ Judea 'ná¹ cwiin²iin' fu
moo²¹. ¹⁷Joon mi tf² jmi²¹² joon
wa téein¹ tsá² yu'u 'náu¹ & jo¹ litiin¹
tsataai²¹² tsá² inuu¹ ty'a 'e wó¹o
tsá² 'e sá² ty'a'. ¹⁸Joon 'in jmoo¹o
to² jee²¹² tyilia²¹ jo litiin¹ tsatyiian¹
siin¹³in. ¹⁹iFúu² 'in tsamí² tyéen¹in
yuun²¹ mi tf² jmi²¹² joon! iFúu² jon
'in tsamí² 'in nijéei¹ yuun²¹ cuu²¹
tuu²¹! ²⁰Míi¹³ii tyani Dios wa
jo tsatiin¹³ cwiin²iin' mi tf² jii²¹
cwíi² si jmi²¹² 'ii²¹ woo²¹ tsá² 'ee.
²¹Tsu ilisá² goon²¹ wúu¹ iní²i tsá²
'e 'gøøi¹³gi 'áai¹ lagi nilisá² la jéei¹,
'gøøi¹³gi 'áai¹ jon lagi ilisá² mi li
ciin²gi. ²²Joon wana jo tyuu¹³i
Dios 'e ní² tsá² wúu¹ do jii¹³ jaain²¹
jo taa²¹ 'e wúu¹ ní² tsá² do ilí²
itiin¹³in. Pe tsu 'wii¹³ iin²¹²mo Dios
'in nigatyii¹³in ityuu¹³mo 'e wúu¹
iní² tsá² do.

²³Tsu 'wii¹³ joon wana sii²¹i
tsá² 'naa' jin²in: "Jøø²øø', no siin²¹
Cristo, 'in gasil¹in Dios 'e jmaa¹a
tiin¹³ tsá²" si jin²in 'ee: "Jøø²øø',
do-o siin²¹in', jo jai¹² cwolíi²naa'.
²⁴Tsu iliseein²¹ tsá² 'in líi¹i la líi¹i
Cristo pe jo jo¹, iliseein²¹ jon tsá²
ijin²in 'e líi¹i tsá² 'in cwó² júu³ ty'a'

Dios pe jo jo¹. Joon 'in tsá² do ijmáa¹a li² 'e coo¹³ 'áai¹ joon coon¹³ milagros ty'a icoon²¹ tsá² tóo². Ca 'in nigatyii¹³in Dios 'iin²¹²in coon²¹ tóo² wu xuu^u lii¹i. ²⁵Nigajmaa¹³oo 'naa' júu³ jéei¹gi ²⁶Tsu 'wii¹³ joon wa sii²¹i tsá² 'naa': "Do-o taain² li¹ cwoo¹³ tyuun²¹ li jo 'in tsá² néei¹", jo cwolíin²naa' do, si wa jin²in tsá² sii²¹i 'haa' 'ee; "lo tyfin¹ 'in cristo do tsi inuu", jo jai² cwolíin²naa'. ²⁷Tsu mi cwéi¹na 'e li la li coon²¹ jí² cwaain^{ñá}³ 'e jná² joo²¹ ca ti¹ li 'yeei²¹ ñi¹ joongi ca ti¹ li yooi¹³ ñi¹. La joon ilí² mi cwéei²na 'in Ruui²¹ Tsá². ²⁸Li raain¹ 'lii²¹² do-o sicaain²¹ tuu¹ —jin² Jesús.

Xiala ilí² mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá²
 Faa²¹gi Jesús jin²in:
²⁹—Joon tsifu mi ngiii¹ 'e jmii²¹² 'e ni² tsá² wúu¹ do i'i¹i nuu²¹ li 'ii²¹ ñi¹ joon jo 'yia²¹ sii²¹ sá²gi. Ixuu²¹mo néu¹ fu ñufú² joon jilaa²¹ 'e sá² ty'a'cwii²¹ ilisii²i. ³⁰Joon iní² tsá² yu¹ juncwii²¹ li² 'e ti lí² jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá². Joon jilee²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ityi²i xuu²¹²-tsi joon iní²mo jna, 'in Ruui²¹ Tsá², goo²¹²oo jee²¹² jnii¹ ty'a'cwii²¹ joon fee¹ 'ii²¹ i'oo³oo joon 'ya²gi 'áai¹ ijnée²na. ³¹Joon mi 'in²in lúu¹ tá² liili¹ ityu¹³uu to² ángeles tyiia 'e tsauncaain²¹ jilee²¹ 'in gatiin¹³in, 'in néei¹ la caain²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹.

³²'Tyaan²aan' cwáain¹ 'e júu³ jmoo¹o 'mó² cwaríi³: Mo 'yeei²¹ 'nii²¹² sii²¹ ty'a joon nii¹³ mo³ ty'a joon ñii²¹oo²¹ 'e ti li tf² jiin²¹ 'yia²¹. ³³Coon¹³ la joon jon mi moo²oo¹ ngii¹ jilaa²¹ 'e gafuu²¹²uu 'naa' li² iñi²ii¹ la joon 'e ti li tyé¹mo

juncwii²¹. ³⁴E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', Jilaa²¹ 'elo ilí² la jéei¹gi ijúuun² 'in tsá² taain²¹² nicwoo¹³ juncwii²¹. ³⁵Iyuun¹³mo yu¹ juncwii²¹ coon¹³ ni'wó² pe jii¹³ coon²¹ júu³ tyiia wa jo tsatiin¹³ ilí².

³⁶'Pe jo 'in ñí² jii¹³ jaain²¹ 'ee 'ii²¹ si 'ee jmii²¹² 'ee ijó¹ 'ido. 'In ángeles néei¹ ñufú² jo ñii¹i, jon'gi ñi¹ jon 'in Ruui²¹ Tsá² do. Jiin¹³ 'ña'a Dios Jmii²¹ ñii¹i.

³⁷'La gajmaa¹a tsá² mo galiseein²¹ Noé la joon jon ilí² mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá². ³⁸Mo galiseein²¹ Noé la nu^gi ijó¹ jmf¹ 'in tsá² seein²¹ yia¹³ joon²¹ taain²¹² 'uun²¹, gøø²¹ø, joon cui²cwoo²¹o joon cuu¹³mo cwoo²¹o jónon¹on jon ca jmii²¹² mo ngataai² Noé coon¹³ familia ty'a tsi arca do. ³⁹Jo gaunjii²in 'in tsá² do ca mo gangó¹ jmf¹ 'áai¹ joon nigajúun¹mo jilee²¹mo. ⁴⁰Joon mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá², gái¹ 'in taain²¹² jee²¹² tyiia²¹ joon jaan²¹mo 'in tøø¹ø joon 'in jaain²¹ do injaan²¹o do-o.

⁴¹Joon gái¹ tsamf² 'in taa² tsí¹, joon jaan²¹mo 'in tøø¹ø jaain²¹gi 'in já².

⁴²'Cwoseen²¹naa' tsá² 'in ñii²¹²-tsi tsu jo ñí² 'naa' 'ee 'ii²¹ ijó¹ Ña'ñu¹u¹.

⁴³Tsu ñí² 'naa' wana niliñi² jaain²¹ fi²¹² 'ná¹ 'ee 'ii²¹ ijó¹ jaain²¹ 'uun²¹ mo 'woo¹ li²o jmoo¹o jo cwó¹ tsataai² 'in 'uun²¹ do. ⁴⁴Tsu 'wii¹³ joon 'ná¹ niná¹ tyu² tyi¹ tsu mo jo 'in 'i¹-tsi ijó¹ Ruui²¹ Tsá² coon²¹ 'in cwéei¹ la no-o —jin² Jesús.

Lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyúi¹ coon¹³ jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in gó²

Faa²¹gi Jesús jin²in:

⁴⁵—Wa tyu¹² jaain²¹ ñi¹fii²¹² to² jaain²¹ tsa'leei¹³ ty'a 'e cwo¹o 'in catyaai² do 'i¹ 'e dø¹ø mi

ti 'ii²¹ 'e dø² tsá², ð'ee ijmoo¹
 jaain²¹ tsa'leei¹³ 'in tyú¹ joon 'in
 'øoi²¹-tsi? ⁴⁶Jløø³mo 'in tsa'leei¹³
 do wa tyee¹i ñi'fii²¹²i nigajmaa¹a
 jiin¹³ la to² nigatyú²u 'ido. ⁴⁷E la
 ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in ñi'fii²¹² do
 icwo¹ 'in tsa'leei¹³ tyú¹ do 'e tyú²
 to² jilaa²¹ 'e 'oo¹o. ⁴⁸Pe wana 'in
 tsaleei¹³ do 'in gó² 'ii joon in'i¹-tsi
 'e ili'ii²¹²mogi ñi'fii²¹²i ⁴⁹joon iláa²
 'wii²¹² jmee²¹mo 'in catyaai² do joon
 'in 'uun²¹un dø¹ø coon¹³ tsá² 'fin¹.
⁵⁰Pe xü coon²¹ jmii²¹² mo jo gajéen¹
 ni 'in ñi'fii²¹²i do, jmii²¹² joon
 gacwée¹mo 'ido. ⁵¹Joon i'e²e 'ido 'ii
 wúu¹ 'áai¹gi. Ipíi²in 'in ñi'fii²¹² do 'ii
 li taai²¹² 'in sisíi² 'e 'i¹-tsi 'e jmoo¹o.
 Joon do-o ityi²o lixuui²¹²-tsi 'áai¹
 joon icuu²¹i moojóón¹on —jin²
 Jesús sii²¹i tsá² ty'a.

Lawa dyéi¹ simf²

25 Faa²¹gi Jesús jin²in:
 —Joon 'e tyú² Dios
 to² tsá² li la líi¹ dyéi¹ simf² 'in
 ngalíin² li cui¹ cwoo²¹o tsá². Joon
 la jaain²¹ 'in simf² do tyaan¹an
 jmaai¹² coon²¹ candi³ lì si'o² aceite
 'e coo²¹. Itsaliín² tsajéen¹in 'in tsá²
 cui² cwoo²¹o do. ²Pe 'ñéei² 'in
 simf² do jo tsá¹-tsi pe 'in 'ñéei² do
 ñíi²mo-tsi 'áai¹. ³In 'ñéei² 'in jo
 tsá¹-tsi do tyaan¹an candi³ tya'a pe
 jo 'e aceite nityaan¹gi líi². ⁴In 'ñéei²
 do ñíi²gi-tsi 'áai¹ tyaan¹an candi³
 tya'a joon tyaan¹gixu aceite 'e
 líi¹gixu. ⁵Pe galíi²¹²mo 'in tsá² cui²
 cwoo²¹o do joon gatsá² jalicwúu²i
 jilee²¹mo. Joon gacwúu²mota.
⁶Joon mo gatf² tyianúu¹ joon
 ganúu²un ga'oo¹o tsá² jin²in:
 "Woo²¹naa', cwounjiin¹naa' tsü no-o
 ni jalíin² 'in tsá² 'in cui² cwoo²¹o

do." ⁷Joon garoon¹o jileei²¹ do
 gatyaa¹ tyú² candi³ tya'a. ⁸Joon 'in
 'ñéei² 'in jo tsáa¹-tsi jin²in sii²¹i 'in
 catyaai² do: "Láa¹³ 'guu¹u candi³
 tyii¹i, cwó²xuu aceite tyii¹ 'ná²a'a."

⁹Pe 'e catyaai² do gañii¹i jin²in:
 "Esa lí² tsü jo líin² 'elo tyijna'a.

Cwolíin²naa' li 'niñ¹i, joon ló²xuu 'e
 tyii!" ¹⁰Pe la 'ii²¹² ngalíin² ngalá¹
 aceite tya'a do gatyalíin² 'in tsá² 'in
 cui² cwoo²¹o do. Joon 'in simf² 'in
 naná¹ tyú² tya'a gangatáa²i inuu
 coon¹³ 'in tsá² 'in cui² cwoo²¹o
 do. Joon gajniil¹o 'ooca'né¹ do.

¹¹Mi yuui¹³ joon gatyalíin² 'in
 simf² catyaai² do gajin²in: "i'Náa¹
 'ooca'né¹ lo tsataai²¹² fu tsí!" ¹²Pe
 'in tsá² 'in cui² cwoo²¹o gañii¹i: "E
 la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' jo cwíi³na
 'naa'."

¹³Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá²
 do:

—Cwoseen²¹naa' ñíi²'oo' tsü jo
 ñíi²ii 'ee jmii²¹² si 'ee 'ii²¹ 'ee mi jó¹
 'in Ruui²¹ Tsá².

Júu³ cwáain¹ 'e ga'e¹²e Jesús tsá² tya' cuu² 'e 'oo¹o tsá²

¹⁴"E tyú² Dios to² tsá² 'e li la
 líi¹ jaain²¹ tsá² 'e ti li cwo'ff¹ fuu²¹
 goo¹o joon gatø²ø tsa'leel¹³ tya'a
 gacwo¹o cuu².

¹⁵'Jaain²¹ gacwo¹o 'ná² mil cuu²
 joon 'in jaain²¹ dogi gacwo¹o tún²
 mil. 'In li gati² gaai²¹ do gacwo¹o
 coon²¹ mil cuu². Gacwo¹o la jaain²¹
 jiin¹³ la lí¹ líi¹i 'ido jmaa¹a to². Mo
 ngayuui¹³ joon ngoo²¹o 'in tsá² fi²¹²
 cuu² do li wíin². ¹⁶Joon 'in tsa'leei¹³
 do 'in ga'ii²¹ 'ná² mil cuu² galó¹ 'e
 'niñ¹i coon¹³ cuu² do joon gauntsi¹
 'ná² mil tya'a. ¹⁷La joon jon 'in ga'ii²¹
 tún² mil cuu² do gauntsi¹ jon tún²

mil. ¹⁸Pe 'in ga'ii²¹ coon²¹ mil cuu² do joon gangóo¹on gangataan¹an nū' wó² 'edo.

¹⁹'Woo²xu ningó¹ mo gatyei² fii²¹² cuu² do. Joon gajmaa¹³a cwáain¹ coon¹³ 'in tsá² 'in cwo¹o cuu² do. ²⁰Nifu gatyá¹ 'in gacwo¹o 'ñá² mil cuu² do joon gajon¹on 'ido e 'ñá² mil 'e gauntsi¹ 'ido. Joon gajin²in sii²¹i fii²¹²i: "Ñi'fí²i, gacwoo¹³o jna 'ñá² mil cuu² joon saan¹³an 'ñá² mil-gi 'e galí²i gauntsi¹." ²¹Joon fii²¹² do gajin²in: "Tyú²-u, jaain²¹ tsá'leei¹³ 'in tyú¹mo 'nū, jo cu²-tsii coon¹³ 'nū. Joon tsu 'wii¹³ gajmaa²a røø²¹ coon¹³ 'e xu gacwo¹oo 'nū icwo¹oo 'nū lfi¹gi. Ngiii²¹² fu li tyíin¹³na joon jmaa²a jløø¹u coon¹³ jna." ²²Mo ngayuu¹³ joon gatyá¹ 'in tsá'leei¹³ li gatf² gó² 'in ga'ii²¹ tún² mil cuu² joon gajin²in sii²¹i fii²¹² do: "Ñi'fí²i, gacwoo¹³o jna tún² mil cuu² joon saan¹³an tún² mil-gi 'e galí²i gauntsi¹." ²³Ñi'fí²i gajin²in sii²¹i 'ido: "Tyú²-u, jaain²¹ tsá'leei¹³ 'in tyú¹mo 'nū, jo cu²-tsii coon¹³ 'nū. Joon tsu 'wii¹³ gajmaa²a røø²¹ coon¹³ 'e xu gacwo¹oo 'nū icwo¹oo 'nū lfi¹gi. Ngiii²¹² li tyíin¹³na joon jmaa²a jløø¹u coon¹³ jna." ²⁴Pe mo gatyá¹ 'in ga'ii²¹ coon²¹ mil cuu² do. Joon gajin²in sii²¹i ñi'fí²i: "Ñi'fí²i, ñi'fí²oo 'e jaain²¹ tsá² 'wa²-tsi 'nū. Wuu²u cwuu²¹ li jo gajñí²i joongi coon²on li jo 'ee to² gajmaa²a. ²⁵Tsu 'wii¹³ joon gafuu¹³moo joon gato¹oo 'e cuu² do nū' wó². Lo náa¹ 'e gatí²u." ²⁶Joon gañí¹i 'in ñi'fí²i do gajin²in: "Tsa'leei¹³ 'in gó² 'nū, fu²mo 'nū. Nañí²o'o 'e wúu³na cwuu²¹ li jo gajñí²ii joon cóon¹³oon li jo 'ee to² gajmáa³aa. ²⁷Tsu 'wii¹³ joon wa

mo gata²a cuu² li cwáain² tsí¹ joon lisá² lfi¹gi tyia." ²⁸Joon gajin²in fii²¹² cuu² sii²¹i 'in tsá² téein² do: "Tyi² 'e coon²¹ mil cuu² do joon cwo²oo 'in oo¹o dyá² mil do. ²⁹Tsu 'in oo¹o 'láai²gi iñíi²i ca sái¹ tya'a, pe 'iin 'in jo 'e 'oo¹o 'e 'woo¹gi 'e xu 'e oo¹o do. ³⁰Joon 'in tsá'leei¹³ 'in jo 'e to² 'fin³ píi²naa' fu caluu li nñu²¹ joon do-o ityí²i 'áai¹ joongi icuu²¹ moojón¹on", jin² røøi¹³ do —jin² Jesús.

Mi jó¹ Jesús ijmáa¹a 'ii²¹ tya' tsá²

Faa²¹gi Jesús jin²in:

³¹—Joon mi jó¹ 'in Ruui²¹ Tsá² ijó¹ lawa Røøi¹ tyíin¹ li sili²¹² 'ya²gi 'áai¹ joon la cu² li' li tyíin¹in do inéei¹ ángeles tya'a. ³²Joon jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ilicaain²¹ tyaníi¹i. Joon 'in Røøi¹³ do injmáa¹a tún² poo²¹² 'in tsá² do. Injmáa¹a la jmoo¹o tsá² 'in 'aa¹i joo'saa²¹, ijmáa¹a coon²¹ 'in joo'saa²¹ coon¹³ 'in joo²¹ chivo ³³joon isiin¹³in 'in joo'saa²¹ do li' caai²¹ tsáa¹ joon 'in joo²¹ chivo do-gi isiin¹³in li' caai²¹ tooi²¹². ³⁴Joon 'in Røøi¹³ Tsá² do ijin²in sii²¹i 'in téein² li' cwoo²¹o tsáa¹ do: "Ñilín²naa' jileei²¹ 'naa' 'in nigaucwai¹³ Nú³uu. Ngíi²¹²naa' li tyú² Dios to² li naná¹ tyú² tyl'naa' ca mo garón² juncwii²¹. ³⁵Tsu mo gatsá² un'áa³na, 'naa' gacwoo²oo' jna 'e gagó¹øø, la joon jon mo gatsá² unjmi²¹na, 'naa' a jon gacwoo²oo' jna 'e gagú¹uu. Joon mo gangí²ii 'e jo cwíi²naa' jna gatee²oo' jna inuu tyi¹. ³⁶Joon mo gangí²ii jo sin³hiñ sá² gacwó²oo' jna. Joon mo galitsaa¹³aa gañifee¹³moo' jna. Joon mo 'ú³uu 'nññí³ nijøø²¹²moo' jna jon." ³⁷Joon 'in tsá² tyú¹ 'in téein²

li' cwoo²¹o Róøi¹³ do tsáa¹ ijin²in: "Ña'ñu¹u', ɬiigi ganee²¹na'a 'nu 'e un'aa²u'u joon gacwóo¹³o'o 'nu 'e gatyee²e? Joon, ɬiigi ganee²¹na'a 'nu 'e unjmií²¹u'un 'e gacwóo¹³o'o 'nu 'e ga'lín²in? ³⁸La joon jon, ɬiigi ganee²¹na'a 'nu 'e jo cwii¹na'a 'nu joon gatee²e'e 'nu fu tyií'i si jo siin²¹in 'oo²o 'ee joon gacwóo¹³o'o 'nu siin²¹in? ³⁹ɬiigi jon nighalitsaa¹³ 'nu si ni'u²u 'nuñí³ 'ee 'e ningafee¹³na'a 'nu?" ⁴⁰Joon iñí¹i 'in Róøi¹³ do: "E la ja²mo fuu²¹uu 'naa', doñi'ee 'e tyú² 'e nigajmaa²aa' tya' ruu²¹na, xufiin¹³, 'in 'wéei¹gi, lawa'a gajmaa²aa' tyiia", gajin² Róøi¹³ do.

⁴¹Joon injin² 'in Róøi¹³ do sií²¹i 'in tsá² téein² li' cwoo²¹o tooin²¹: "Jeen¹³naa' coon¹³ jna jileei²¹ 'in 'eei¹¹ Dios. Cwolfin²naa' li' ii²¹ li' nigatyyaa¹a Dios tyú² tya' 'in 'lhií³ coon¹³ 'ii¹³ tya'a li' coo²¹ jf² coon²¹ tøø²mo jon. ⁴²Gatsá² un'áa³na pe 'naa' jo 'ee gacwóo'oo' jna joon gatsá² unjmií²¹na jon'gi'i 'e joon gacwóo'oo' jna jon. ⁴³Joon mo gangf²ii 'e jo cwíi²naa' jna pe 'naa'gii' jo gatee²ee' jna fu inuu tyii'. Gali'náa³aa sin³iin pe 'naa' jo 'ee gacwóo'oo' jna. Galitsaa¹³aa joongi ga'uu²¹uu 'nuñí³ pe 'naa'gii' jo 'ee ñifee¹³naa' jna." ⁴⁴Joon 'in tsá² do injin²in: "Ña'ñu¹u', ɬiigi ganee²¹na'a 'nu 'e un'aa²u'u si 'e unjmií²¹u'un 'ee si gangi¹i 'e jo cwíi²na'a 'nu si jo siin²¹in sá² 'ee, si tsaa¹³a 'ee si ga'u²u 'nuñí³ 'ee joon jo gauncoon¹³ jna'a 'nu?" ⁴⁵Joon iñí¹i 'in Róøi¹³ do: "E la ja²mo fuu²¹uu 'naa', doñi'ee 'e tyú² 'e jo nigajmaa²aa' tya' 'in tsá² 'wéei¹ lo lawa'a jo 'ee tyú² gajmaa²aa' tya' jna-a jon." ⁴⁶Joon 'in

gó² do itsalíñi² li ni²i wíúu¹ coon²¹ tøø²mo joon 'in tsá² tyú¹ do tsataai² li seein²¹ tyú² coon²¹ tøø²mo.

Cwó² tsá² júu³ ruu²¹i
xiuala ilf² li³i Jesús

26 Joon mo gatséi¹ faa²¹a
Jesús 'e júu³ lo gajin²in
sii²¹i tsá² tya'a:

²—Niñí²oo' jee²¹² túñi² jmii²¹² ití²
jmii²¹² cwaai²¹ jmii²¹² 'e unsii²¹ tsá²
Israel, pascua. Joon ijaan²¹mo tsá²
jna, 'e líí¹na Ruu²¹na Tsá², itéen¹in
tsá² jna tsaa¹ crúu¹³.

³Joon 'in tyú² to² tya' untsá²
coon¹³ 'in tifo² tya' ley coon¹³
tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel gauncaina²¹
yaai tyani 'nú¹ li tyíñi¹ Caifás
'in tyú² to² nifu tya' untsá² do.

⁴Joon do-o gasfi²i xiuala ijmáa¹a
insaan¹an Jesús coon¹³ júu³ tajuu²¹
joon ijnga²mo 'ido.

⁵—Pe jo lí² jee²¹² jmii²¹² jee²¹² —
gajin²in — tsu ito² tsá² mii¹³ 'áai¹.

Jaain²¹ tsamf² gaduu¹u
jmii²¹ jmauu²¹ tya' Jesús

⁶Joon la 'í²¹² taain¹ Jesús fuu²¹
Betania tyíñi¹in tya' Simón, 'in
nigacón² jmoowúu¹ 'e jgoo²¹ tya'a.

⁷Joon galí²i jaain²¹ tsamf² 'in tyán¹an
coon²¹ sí² li cuun²¹² alabastro
sí'o² jmii²¹ jmauu²¹. Joon 'e jmii²¹
jmauu²¹ do 'áai¹ tyíñi¹ cuu². Gaí² 'in
tsamf² do tya' Simón. Joon la jee²¹²
tyíñi¹ Jesús li si² mesa joon ga'ee²e
'in tsamf² do 'e jmii²¹ jmauu²¹ do yú¹
tyí² Jesús. ⁸Joon mo ganí² tsá² tya'
Jesús 'elo gatsá² 'nii²¹-tsi gajin²in:

—'Ee galí²i 'e un'í¹i 'in tsamf² no
'e jmii²¹ jmauu²¹ no? ⁹Li²-i tsaa'nií²¹i
no, líí¹ inciín¹ 'e no. Joon lí²-i
cwoo¹³o' tsá² tañíi².

10 Joon mo galili¹³i Jesús xiala
síi²i 'ido joon gajin²in:
—¿Ee li' untyíi² 'naa' 'in tsamí² lo?
'E nigajmaa¹a no 'e tyú²-u no tyiia.
11 Coon²¹ tøø²mo taan²¹naa' coon¹³
'in tañíi² pe jna jo tyífin¹³naa' jee²¹²
'naa' coon²¹ tøø². **12** A nisuun¹un 'in
tsamí² no 'e jmii²¹ jmauu²¹ lo tyiia
lawa 'e tyaa¹ tyé² e ti li 'á¹moo. **13** E
la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñixiaa' la
'úui¹ juncwii²¹ 'e cwó¹ tsá² júu³ tyú²
tya' xiala itiin¹³ tsá² joongi ityá²a
tsá² júu³ la lí 'e gajmaa¹a 'in tsamí²
lo. Joon ití²-tsi tsá² 'ii —jin² Jesús

**Gajmaa¹a Judas júu³ røø²¹
coon¹³ tsá² iñíi¹i Jesús**

14 Joon jaain²¹ jee²¹² 'in dyatoooin¹
tsá² tya' Jesús, 'in sii²¹ Judas
Iscariote, gangó¹o ngafee¹³i 'in tyú²
to² tya' untsá² **15** joon gajin²in:
—¿Xiaiti cuu² cwoo²oo' wa'
jaan¹³na Jesús do tyi?'?

Joon 'in tsá² do gacwo¹o Judas
dyadya¹ cuu² cwataa²¹. **16** Joon tsifu
joon galáa² Judas 'wii²¹² 'noo¹o
xiala lí² jaan²¹ in Jesús.

**Mo gagøø²¹ø Jesús coon¹³
tsá² tya'a li gatséi¹**

17 Joon mo galáa² 'wii²¹² jmii²¹²
coon²¹ tya' 'e jmii²¹² gatf² do mo
gøø²¹ø tsá² iñíi¹ 'e jo tyiian¹³ jeei¹,
'in tsá² tya' Jesús gangatyéen¹in li
tyíin¹ Jesús joon gaunngi¹i:

—¿Xilia 'iin²¹²u'un ityaa²¹a' tyú²
ityee²e' tya' jmii²¹² pascua lo?

18 Joon gañii¹i:

—Cwolín²naa' li náa¹ fuu²¹ no joon
cwosii¹³duu¹ jaain²¹ tsá² tyíin¹ do
joon fú²uu': 'Tifó² tyi' jin²in: 'E ti li tñí²
'ii²¹ tya'a joon fu tyi'i 'iin²¹²in jmaa¹³a
jmii²¹² pascua coon¹³ tsá² tya'a."

19 Joon 'in tsá² tya' Jesús do
gajmaa¹a la to² tyú²u joon gatyaa¹
tyú² idø²ø tya' jmii²¹² pascua do.

20 Joon mo canuu²¹ jmii²¹² joon
nanéei¹ Jesús coon¹³ dyatoooin¹ tsá²
tya'a idø²ø. **21** Joon la jee²¹² li néei¹
gøø²¹ø gajin²in Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jmoo²¹
joon jaain²¹ jee²¹² 'naa' in'níi¹³naa'
jna².

22 Joon tsifu joon gajmaa¹a tsá²
tya'a fa'lí³ 'áai¹. Joon garóón²on ti'
jaain²¹ ti' jaain²¹ gaunngi¹i Jesús:
—Ña'ñu¹u, ctí jna-a 'i?

23 Joon gañii¹i Jesús gajin²in:

—'In tyé³e' coon²¹ wúu¹ coon¹³,
'i-i 'i in'níi¹i jna. **24** Ná¹-a tsín¹ jiin¹³
la jin¹² ni jí² tya' Dios cwáain¹ tya'
'in Ruui²¹ Tsá² pe ifúu² 'in 'níi¹
Ruui²¹ Tsá² do. Tyú²gi tya'a wa
mo'o jo galiseen²¹mo.

25 Joon Judas, 'in ti li 'níi¹ 'ii,
gajin²in sii²¹i Jesús:

—Tifo² tyi', ctí jna-a 'i?

Joon Jesús gañii¹i gasii²¹i Judas
jin²in:

—Jiin¹³ la joon niga'i¹ 'o'o 'nu.

26 Joon la jee²¹² gøø²¹ø gatii²¹i
Jesús coon²¹ iñíi¹, gacwo¹o 'maai¹³
Dios, joon gajmaa¹a jmai²xu jee²¹²
tsá² tya'a joon gajin²in:

—Tyee²ee', tsu la li ngú¹ taan²moo
lo.

27 Mo ngayuui¹³ joon gatii²¹i
coon²¹ po¹³xu li si'ó¹o jmi¹³ wuunjøø¹³
joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Mo
ngayuui¹³ joon gacwo¹o tsá² tya'a
gajin²in:

—'In²¹iin' 'elo jileeji²¹ 'naa', **28** tsu 'e
li la li jmi¹ 'óø³moo lo 'e ti li tñí¹uñ
joon coon¹³ 'elo itsín¹ 'e júu³ 'múui².
Joon 'e jmi¹ 'óø³na itúu¹uñ lo i'in²
tsaa² tya' tsá² fúui¹. **29** Pe fuu²¹²uu

'naa' jo 'e i'né³e'gi' caain²¹ 'e jmi'³
wuunjøø³ lo coon¹³ 'naa' ca mi ti
jmi²¹² ityu² Ñu³tsu tó² tsá², joon
jmi²¹² joon i'né³e' tún¹ coon¹³ 'naa'.

Jmo² Jesús júu³ Té³ 'e
ijin²in 'e jo cwii¹in Jesús

³⁰ Joon mo ngayuu¹³ ga'øø¹o
coon²¹ Salmo joon ngalíin²mo
coon¹³ tsá² ty'a fu yu² moo²¹
Olivos. ³¹ Joon gajin² Jesús sii²¹i
tsá² ty'a do:

—'E 'woo¹ no jilee²¹naa'
ixée¹mo-'oo' coon¹³ jna tsu ni jí²
tya' Dios 'e jin²in: "Ijngaa¹²moo 'in
'aa¹i joo'saa²¹ joon ixée²i joo'saa²¹
tya'." ³² Pe mi yuui¹³ injmá¹a Dios
injiin¹in jna iníi³ii jéel¹³gi lagí 'naa'
fu li sii²¹ Galilea.

³³ Pe jin² Té³ gañi¹i:

—Xufiin¹³ jilee²¹ 'in catyaai² no
ixée²i-tsi coon¹³ 'nu pe jna lo jo
jmi²¹² xée²i-tsii coon¹³ 'nu.

³⁴ Pe Jesús gajin²in gasii²¹i Té³
do:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'nu, 'ni¹
naa¹³ ifoo¹³o 'e jo cwii¹un jna la
nu'gi i'oo¹o tuuitsáa².

³⁵ Pe Té³ do-gi gajin²in tún¹:

—Xufiin¹³ júun³moo coon¹³ 'nu pe
jo fo¹³oo wa'a jo cwii¹na 'nu.

Joon la joon jon gajin² 'in catyaai²
do jon.

Faa²¹a Jesús júu³ tyú² fu
li sii²¹ Getsemaní

³⁶ Joon gatyalín² Jesús coon¹³ tsá²
tya' coon²¹ li sii²¹ Getsemaní joon
Jesús gajin²in:

—Ní²duu' lo la 'ii²¹² níi³ii nifo³oo
júu³ tyú² li'do.

³⁷ Joon gajée¹mo Té³ coon¹³ 'in
gái¹ jóon¹ Zebedeo ngalíin² coon¹³.

Joon Jesús gatsá² goon²¹ 'e fa'i³ líi²i
'áai¹ joongi gajmaa¹a cu²-tsi 'ña'a
'áai¹. ³⁸ Joon gajin²in:

—'E fa'i³ 'e seen²na lo 'e li'i
ijúun²moo. Ján²duu' lo joon jmaa²aa'
lí²ii' coon¹³ jna.

³⁹ Joon gangó¹o Jesús capi³
nifugixu joon gatyí²a lí' ri'íi²in ni
'wó² gamii¹i tyani Dios jin²in:

—Ñu³, wa xu'u lí² 'e jo móo³oo
ilí²no pe jo cwolf² jiin¹³ la 'iin²¹²
jna, cwolf² jiin¹³ la 'iin²¹² 'nu'-u.

⁴⁰ Joon ganga¹mo tún¹ fu li néei¹
'in gaai²¹ tsá² ty'a joon natee¹³ 'ido
cwuu²¹mo. Joon gajin²in sii²¹i Té³:

—¿Ti jo nili¹i 'naa' 'e jo cwuu²¹naa'
coon¹³ jna coon²¹ hora? ⁴¹ Jmaa²aa'
lí²ii' joon faa²aa' júu³ tyú² 'e jo
xuu²¹naa' ja'cwoo²¹ 'in 'lili³. 'E la
ja²mo 'i¹-tsi tsá² jmáa¹a 'e tyú² pe²
ngú¹ taain²¹² jo cwo¹.

⁴² Gangó¹ Jesús tún¹ ngafee¹³i
Dios jin²in:

—Ñu³, wana jo lí² 'e cuu¹³u
imóo³oo wúu¹ no pe cwolí² jiin¹³ la
niga¹i'-o'o² 'nu.

⁴³ Joon ganga¹mo tún¹ joon, joon
natee¹³ 'ido cwuu²¹mo tún¹ tsu 'áai¹
jlii¹i unníi¹i. ⁴⁴ Joon jo gatø²gi 'ido
gango¹o tún¹ ngafaa¹²a júu³ tyú²
li gatf² 'hi¹ naa¹³ do. Gajin²in la
nigajin¹ do tún¹. ⁴⁵ Joon ganga¹mo
tún¹ li tee¹i 'in gaai²¹ tsá² ty'a do
joon gajin²in:

—Cwocwuu²¹mogii¹, cwo'ii¹xu
'wó²oo'. Tsu gatf² 'ii²¹ ijaain¹ tsá² 'in
Ruui²¹ Tsá² ja'cwoo²¹o 'in tsá² røøi²¹
tsaa². ⁴⁶ Raan²¹naa' no, moo²¹o tsu
no-o nijó¹ 'in 'nii¹ jna do.

Joon itøø² tsá² Jesús 'e si'ñú¹mo

⁴⁷ La jee²¹² faa²¹gi Jesús siin¹³in
gatyáa¹ Judas, 'in líi¹i tsá² ty'a

jee²¹² 'in dyatooin¹ do, coon¹³ tsá² fúui¹ lii¹. Joon 'in tsá² do tyaan¹an ñí³ espadas tyaan¹an jon 'no³ 'mó² gatyaliín² to² gatyü¹² 'in tsá² tyü² to² untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel. ⁴⁸ Joon Judas do, 'in iñfi¹ Jesús, ni gasíi²i júu³ coon¹³ 'in tsá² do xiiala li² ijmáa¹a gajin²in:
—'In jun³uun caain²¹ ju¹² 'ii do. 'I-i 'in saan¹³naa'.

⁴⁹ Joon gangatyéen¹in li siin¹² Jesús joon gajin²in:
—i'Aa²¹²mo'o, tifo² tyi¹!
Joon gajun²un caain²¹ ju¹² 'ido.

⁵⁰ Jesús gañii¹i:
—Ru¹u, 'ee to² ñí²i?
Joon tsifu joon gasan²mo 'in tsá² do Jesúis joon gatóø²o 'ido si'ñú¹mo.
⁵¹ Joon jaain²¹ jee²¹² 'in tsá² tya'a do gasøø²o ñí³ tya'a joon gatyü²u cataain²¹² loocwóo¹o jaain²¹ tsa'leei¹³ tya' 'in tyü² to² tya' untsá² nifu. ⁵² Pe Jesúis gajin²in sii²¹i 'ido:

—Taan¹ ñí³ tyi¹ ts'i 'ná¹ tya'a. Tsu jileei²¹ 'in jngaaí¹² tsá² coon¹³ ñí³ coon¹³ ñí³-i jon ijúun²in. ⁵³ ¿Ti jo ñí²i, lí²-i fuu²¹² jna Ñu³uu joon 'ii tsifu insii¹in setenta mil ángeles iun'øø¹ jna? ⁵⁴ Pe wa'a lí² la joon, xiiala itsín¹ jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios, xiiala 'ná¹ lí²?

⁵⁵ Joon gajin² Jesúis sii²¹i 'in tsá² fúui¹ do:
—¿Ee li¹ ñilfín²naa' saan¹³aan' 'no³ 'mó² coon¹³ ñí³ itøø²øø' jna lawa jaain²¹ 'uun²¹? Tsu la coon²¹ jmii²¹² tyiin¹na inuu cwo¹ fee¹ do e¹ee 'naa' júu³ tyü² joon jo mo gaseen²¹naa' jna. ⁵⁶ Pe la lo-o galí² 'e gatsín¹ júu³ tya' Dios 'e gataan¹an ni mo'jí² 'in tsá² cwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹.

Joon 'in tsá² tya' Jesúis do gacwiin¹o gatiu²mo Jesúis 'ña'a do.

Jesúis nasiin¹in tyani jileei¹³ 'in tyü² to² tya' tsá² Israel

⁵⁷ Joon 'in tsá² fúui¹ do 'in gasain¹² Jesúis joon gangajaa²¹² ni'i 'ido tyani Caifás, 'i-i 'in nifu 'in tyü² to² tya' untsá². Joon do-o nisicaain²¹ tsacøøi¹³ coon¹³ tifo² tya' ley. ⁵⁸ Pe Tú³ do gangaa¹³i cíñ²mo caluu do joon gatyee¹³i tya'i tyi¹ li si² 'nú¹ li néei¹ 'in tyü² to² nifu do. Joon do-o gacwó² Tú³ caluu do coon¹³ 'in 'iñ¹³ tya' 'in tsá² tyü² to² do. 'E 'iin²¹²in jóø² xiiala itsangii¹ Jesúis.

⁵⁹ Joon 'in tyü² to² tya' untsá² do coon¹³ 'in tsacøøi¹³ coon¹³ jileei¹³ 'in catyaai²gi 'in tyü² to², 'in sii²¹ Junta Suprema, ga'noo¹on 'ee tsaa² ilijmáa¹a tya' Jesúis, fiin¹³ coon¹³ júu³ tajuu²¹ joon ilí² jngáa¹ni 'ido.

⁶⁰ Pe jo 'ee tsaa² tya' Jesúis gatsaa¹a jiin¹³ coon²¹ joongi liiñ¹ fúui¹ tsá² taai² jmoo¹o júu³ tajuu²¹. Pe mo ga'yá² gatsín¹ garoon¹on gái¹ tajuu²¹, ⁶¹ 'in gajin²in:

—Niganuu²¹u jin² 'in tsaañuu¹ no: "Jna-a lí² fiin¹na 'e cwo¹ fee¹ tya' Dios no, joon jee²¹² 'ni¹ jmii²¹² lí² jmaa¹³aa túñ¹."

⁶² Joon 'in nifu 'in tyü² to² jee²¹² untsá² garoon¹on, joon gajin²in sii²¹i Jesúis:

—¿Ti jo ngii²í coonti? ¿Ee 'e tsaa² jmoo¹o 'in tsá² no tyi¹?

⁶³ Pe Jesúis-gi gajaan¹an tii². Joon 'in nifu 'in tyü² to² jee²¹² untsá² do gajin²in túñ¹ gasii²¹i Jesúis:

—Tyani Dios, 'in jiin¹, sii¹³ jna'a, ¿ti 'nú-ü Cristo Jónon¹ Dios?

⁶⁴ Joon Jesúis gañii¹i gajin²in:

—'Ii-gi jna jiin¹³ la foo²¹ 'nu.
 Joongi fuu²¹²uu 'naa' imoo²oo' 'in
 Ruui²¹ Tsá² tyíin¹ in li' cwoo²¹o
 Dios tsáa¹. Joon 'in Dios do lí²
 jmáa¹a jilaa²¹ 'e 'in²¹²in. Imoo²oo'
 'in Ruui²¹ Tsá² do ijó¹ jee²¹² jnfi¹
 tya'cwii²¹.

65 Joon Caifás do ga'gíi¹i siin¹³in
 joon gajin²in:

—In tsañu¹ lo nigafaa²¹a 'e lawa
 Dios 'ii. Jo 'néi¹-gi tsá² 'in jmá¹ júu³
 rø²¹. Jileei²¹ 'naa' niganu¹³u'
 jilaa²¹ júu³ gó² 'e gafaa²¹a.

66 ¿Xiaagi la 'i¹-'oo' 'naa'?

Joon 'in tsá² néei¹ do gajin²in:

—Ná¹ júun²mo 'ino 'wii¹³ tsaa²
 tya'a.

67 Joon ga'ñíi¹ 'in tsá² do ni² Jesús
 joongi gajmee²¹mo 'ido joongi
 gajnáa¹a ni² Jesús. 68 Joon gajin²in
 'in tsá² do:

—Ñu-u líi¹u'u Cristo 'in gasiin¹
 Dios, laa¹³ jmaa²a júu³, 'i'in
 gatyuun¹in 'nu?

Jo 'iin²¹²in Té³ jmáa¹a
 júu³ 'e cwii¹in Jesús

69 Joon la jee²¹² siin¹² Jesús
 tyani 'in tsá² do Té³-gi tyíin¹in
 fu caluu tya'i tyi¹. Joon jaain²¹
 'yia²¹² 'in jmoo¹o 'e gó² Caifás do
 gangatyéen¹in li tyíin¹ Té³ joon
 gajin² 'in tsamí² do:

—'Nu jon 'in ngí¹ coon¹³ Jesús 'in
 jó² Galilea.

70 Pe Té³ do-gi jo garóø¹i tyani 'in
 tsá² fúui¹ néei¹ do, gajin²in:

—Jo ñí³ii 'ee 'e foo²¹⁰ no.

71 Joon gajeein²¹gixu Té³ li
 tyíin¹in do joon gangó¹ tyan'gixu
 li tyi³ 'oo² 'yá² li 'wooi²¹ tsá². Joon
 jaain²¹gi 'in gangaa¹i 'ii joon gasii²¹i
 'in téein² do:

—In tsañu¹ no ngíi¹o 'ino jon
 coon¹³ Jesúus tsá² Nazaret.

72 Joon xia²¹gi tú¹ jo garóø¹i Té³
 tú¹ ga'íi¹i Dios gajin²in:

—Jo cwii¹na 'in tsañu¹ no.

73 Joon xu li'iii²¹²xu joon mo
 gangatyéen¹in 'in néei¹ do li siin¹²
 Té³ joon gajin²in:

—E la ja²mo, 'nu líi¹u'u jaain²¹
 jee²¹² 'ino tsu no li² la faa²¹ 'ido-o
 foo²¹ 'nu.

74 Joon 'láa² Té³ 'wii²¹² ga'íi¹ Dios
 jin²in:

—Wa jo fo³oo 'e la jai² ijmee²¹mo
 Dios jna, jo cwii¹na 'in tsañu¹ no.

Joon tsifu joon ga'oo¹o jaain²¹
 tuuitsáa². 75 Joon gati²-tsi Té³ jiin¹³
 la nigajin² Jesúus gasii²¹i 'ii mo
 gajin²in: "La nu'gí i'óo¹o tuuitsáa²,
 'ni¹ naa¹³ nifaa¹³a 'e jo cwii¹u'u jna."
 Joon mo gati²-tsi Té³ 'e júu³ do
 gacwo'íi¹o fu jee²¹² 'nu¹ joon gatyi¹²o
 xuui²¹²-tsi 'áai¹.

Gangajée¹³i tsá² Jesúus tyani Pilato

27 Joon mo gajná² do joon
 gasii²i rø²¹ jileei²¹ 'in tyu²
 to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsacøøi¹³ tya'
 tsá² Israel xiiala ilijúuin² Jesúus. 2 Joon
 gangajée¹³mo Jesúus s'iñúu¹mo tyani
 Poncio Pilato 'in líi¹ to² gobernador.

Mo gajúuin² Judas

3 Joon mo galíñii¹i Judas, 'in
 ga'níii¹ Jesúus, 'e nisii²¹i tsá² røø²¹
 xiiala ijúuin² Jesúus gajoo²¹o-tsi 'áai¹
 joon ngajoon¹³o 'ido 'e dyadya¹ cuu²
 cwataa²¹ tya' 'in tsá² 'in tyu² to² tya'
 untsá² joongi tya' 'in tsacøøi¹³ do.

4 Joon gajin² Judas sií²¹i 'in tsá² do:
 —Jna-a niga'noo²¹²oo tsaa² mo
 ga'ní³na jaain²¹ tsañu¹ 'in jo 'ee
 tsaa² tya'a sá².

'In tsá² do-gí gañii¹i:

—Jo 'ee cwáain¹ tyijna'a 'e joon 'e cwáain¹ jon 'e tyi'nu 'woo'o joon.

⁵Joon Judas coon²¹ gadya¹² goon²¹ la no-o 'e cuu² do ni 'wó² inuu cwo¹ fee¹ do. Joon gacwo'íi¹o do joon nga'nuu²¹ 'nii²¹ luu²¹u 'ña'a, joon coon¹³ la joon gajngaa¹²mo 'ña'a.

⁶Joon 'in tsá² 'in tyu² to² tyá untsá² do gataa¹³i, gauntii¹i 'e cuu² do. Joon gajin²in:

—Jo tii²¹i taa¹³ jna' 'e cuu² lo tsi li taa¹³ cuu² tyá cwo¹ tsu cuu² gaciin¹in tyá ijúuin² tsá²-a no.

⁷Joon tsifu joon gasii²¹i 'in tsá² do røø²¹ iló² coon¹³ sii¹³ 'wó² coon¹³ 'e cuu² do. 'E coon²¹ sii¹³ 'wó² do sii²¹ 'Wó² tyá Titu². Galó¹ 'e 'wó² ilisá² coon²¹ lí² ái¹ tsá² jalín² lí² xii²¹ 'in júun²in fuu²¹ do. ⁸Tsu 'wíi¹³ joon sii²¹ 'e 'wó² do ca jmii²¹ no, 'Wó² tyá Jmi¹. ⁹Joon coon¹³ la joon gatsín¹ júu³ tyá Jeremías, jaain²¹ 'in gacwó¹ júu³ tyá Dios la mo jéei¹ 'in gajin²in: "Tsá² Israel gajin² icíin¹in 'in tsá² do dyadya¹ cuu² cwataa²¹.

¹⁰Joon coon¹³ 'e cuu² do galó¹ coon²¹ sii¹³ 'wó² tyá titu² jii¹³ la to² 'e nigaty² Ña'ñu¹u."

Jesús siin¹²in tyani Pilato

¹¹Gajée¹mo tsá² Jesús tyani 'in gobernador joon 'ido gaunngii¹i 'ii:

—¿Ti 'nu-ú Róóji¹³ tyá' tsá² Israel?

Joon Jesús gajin²in:

—Jiin¹³ la nigafaa¹³a no, 'e joon 'e jo¹.

¹²Joon mo gañii¹ 'in tyu² to² tyá' untsá² coon¹³ 'in tsacøø¹³ do li coon²¹ gaján¹ Jesús tii². ¹³Joon Pilato gajin²in sii²¹i Jesús:

—¿Ti jo nuu²un jilaa²¹ 'e gó² faa²¹ 'ido tyi'i?

¹⁴Joon jo 'ee gañii¹i Jesús coonti. 'Wii¹³ joon ganga'goo²¹-tsi 'in gobernador do 'áai¹.

Pilato tyu²-u to² ijúuin² Jesús

¹⁵Jiin¹³ la tiisi¹² mo gati² jmii²¹ 'e gatf² 'in gobernador do 'ná¹ láa¹ jaain²¹ tsá² taai² 'nuñi³ tyá 'in tsá² néei¹ 'e fuu²¹ do. ¹⁶Joon jee²¹² jmii²¹ joon 'yuu² jaain²¹ tsá² 'nuñi³ do 'in sii²¹ Barrabás. Tyú²-u cwii¹mo tsá² 'ii. ¹⁷Joon la jee²¹² sicaain²¹ 'in tsá² do gaunngii¹ Pilato 'in tsá² do:

—¿Ilin-in 'iin²¹²naa' laa²¹²na tyii'? ¿Ti 'iin²¹²naa' laa²¹²na Barrabás si Jesús 'in sii²¹ Cristo 'ee?

¹⁸Tsu galili³o Pilato 'e 'wii¹³ tsiiwuú¹mo 'e gajaan²¹ ni 'ido ja'cwoo²¹o.

¹⁹La jee²¹² tyfín¹ Pilato li jmoo¹o 'ii²¹ do gasii²¹ tsamí² tyá'a coon²¹ júu³ 'e jin²: "Jo ciiin¹³ 'wo²o 'áai¹ 'e cwáain¹ tyá 'in tsá² tyúi¹ no tsu liili¹ caair²¹ 'e gacfíi² cwáain¹ tyá 'ino coon²¹ 'e canuu²¹."

²⁰Pe 'in tsá² tyu² to² tyá' untsá² coon¹³ 'in tsacøø¹³ do gasii²¹i 'in tsá² fúui¹ 'in téein² do wa' ilí² laa¹ Barrabás joon ijúun²mo Jesús. Joon gati² júu³ tyá'a 'e laa¹ 'ii. ²¹Joon gafeei¹ 'in gobernador do tún¹ 'in tsá² do joon gaunngii¹i:

—¿Ilin jee²¹² 'in gáí¹ no 'in 'iin²¹²naa' lá²i?

Joon gañii¹ 'in tsá² do:

—Iin²¹²moo'o lá²i Barrabás.

²²Joon gaunngii¹i Pilato tún¹:

—¿Ee-gi ijmáa³aa tyá 'in Jesús no, 'in sii²¹ Cristo?

Jilee²¹mo gañii¹ joon:

—iCwotéen¹in tsaa' crúu¹³ 'ino!

²³Joon gañii¹i Pilato tún¹:

—¿Ee 'e gó² 'e nigajmaa¹a 'ino tyii'?

Pe 'in tsá² do x̄ojoon ga'oo¹o tá²
líf¹gi gajin²in:
—iCwotéen¹in tsaa' crúu¹³ 'ino!
24 Joon mo galili³ Pilato 'e jo lí²
tii² júu³ ty'a pe liili¹ gato² 'in tsá²
do mii¹³ joon gatyu² 'in Pilato do
to² 'e jó¹ coon²¹ wúun¹ si'ó¹ jmi²¹
joon garun²un cwoo²¹o tyani 'in tsá²
taai²¹² do joon gajin²in:

—Jo tsaa² tyiia ijúuin² 'in tsañuu¹
'in tyúi¹ lo, tsaa² tyi'naa' no.

25 Joon jileei²¹ 'in tsá² do gañii¹i:

—Tsaa² tyijna'a coon¹³ xuui²¹²
tyoo'o ijuin¹ 'ino.

26 Joon Pilato do galáa²mo
Barrabás joon gatyu²u to² ipoo²i
'nii²¹² Jesús joon gajan² ni 'ido
ja'cwoo²¹ 'in tsatéen¹in 'ido tsaa'
crúu¹³.

27 Mo ngayuui¹³ joon gató¹ø
láa² Jesús tsí inuu li née¹i joon
gauncaain²¹ jileei²¹ 'in láa² taain²
do li siin¹² Jesús. 28 Joon gatyii²¹
siin³ 'ido joon gapaa²¹ ni 'ido coon²¹
'mi¹² yúun². 29 Joon gajmaa¹a coon²¹
corona lí¹ tóon¹ gaton²on tyi² 'ido.
Joon gacwo¹o 'ido coon²¹ sií²¹ 'e
son² 'ido coon¹³ cwoo²¹o tsáa¹.
Joon gasi²i 'wojnii¹i tyani 'ido joon
ungøø¹ ni 'ido. Gajin²in:

—iWóo² cwooseein²¹ 'in róøi¹³ tyá
tsá² Israel!

30 Joon gañii¹i ni 'ido. Joon coon¹³
sií²¹ 'e san²an do gapó²o 'in láa² do
tyí¹i. 31 Joon ngayuui¹³ gaungøøi¹
'in láa² do 'ii joon gatyii²¹o 'e siin³
yúun² do joon gatyin²in Jesús 'e
siin¹³in do tún¹.

Mo táain² Jesús tsaa¹² crúu¹³

32 Joon mo gangalíin² itsatéen¹in
Jesús tsaa' crúu¹³ joon gajiin¹in
jaain²¹ tsañuu¹ li ningalíin² do.

Joon 'in 'láa² do gatyu²u to² 'in
tsañuu¹ do sii²¹ Simón, jaain²¹ tsá²
Cirene, 'e cón²on crúu¹³ tyá' Jesús.

33 Joon gatyaliin² coon²¹ li sii²¹
Gólgota, 'øøi²¹-tsí tsá² sii²¹, Cwoon¹
Po³ Mootyi² Líi²¹². 34 Joon do
gacwo¹o Jesús vino 'e sicaai¹³ jmi¹³
tsi¹³ tyá' joo²¹. Joon mo gatii¹i 'óo¹o
'e vino do sicaai¹³ 'e tyi¹¹ joon jo
ga'un²un.

35 Joon mo ngayuui¹³ gateén¹in
Jesús tsaa' crúu¹³ gacoo¹o 'in 'láa²
do mi¹³ 'in inli¹ siin³ Jesús. Joon
coon¹³ la joon gatsín¹ júu³ tyá' 'in
gacwo¹ júu³ tyá' Dios la mo jéel¹ mo
gajin²in: "Icói¹o siin¹³ii, ijmáa¹a
jmai¹²xu 'in inli¹." 36 Joon do-o
gacwó²o 'aa¹ ni 'ido. 37 Joon yu¹
tyí¹i gataan¹an 'e tsaa² tyá' Jesús 'e
jin²: "In no-o Jesús, Róøi¹³ tyá' tsá²
Israel."

38 Joon gateein² jon gáí¹ 'uun²¹
jmai¹² coon²¹ crúu¹³ tyá' coon¹³
Jesús, jaain²¹ li cwoo²¹o Jesús tsáa¹
joongi jaain²¹ li' cwoo²¹o tooin²¹².

39 Joon 'in tsá² 'in la coon²¹ gangí¹
la jee²¹² taain¹ Jesús tsaa' crúu¹³
joon gajaan¹ jóøi² Jesús gajíi²in,
gajó²ø mootyíi¹i 40 gajin²in:

—Ñu-ü, 'in fín¹ cwo¹ fee¹ do
joon jmaa¹³a jee²¹² 'ni¹ jmi²¹² tún¹,
laai²¹² 'wo'o no. Wana Jón¹ Dios
'nu cwúui¹ tsaa' crúu¹³ no.

41 La joon jon gaungøøi¹ 'in tyu²
to² tyá' untsá² coon¹³ 'in tifo¹² tyá'
ley coon¹³ tsá² fariseos coon¹³
tsacøøi¹³. Joon síi²i la 'oo²¹ 'ii
jin²in:

42—Gaun'láai² 'ino tsá² xeei²¹ pe
jo lí² láa¹ i ña'a. Wana la jai¹² 'ii
Róøi¹³ tyá' tsá² Israel cwoxáa¹i
tsaa' crúu¹³ no joon iun'goo²o' 'ii.
43 Tsaa¹-tsí 'in tsañuu¹ no Dios

jin²in, né²du' wana 'iin²¹in Dios 'ii
joon 'e láa¹i 'ido 'ii tsu gajin²in 'e
Jón¹ Dios 'ii.

44 Joon ca 'in 'uun²¹ 'in taan¹in
coon¹³on do gajíi²in 'ii jon.

Mo gajúun²mo Jesús

45 Joon ga'íi² nuu²¹ la caain²¹
juncwii²¹ mo gatf² tyiiañi¹ ca 'iin²
'ni¹ ca'loo¹. **46** Joon mo gatf² 'e 'ii²¹
joon ga'oo¹o Jesús tá² gajin²in:

—Elí, Elí, ¿llama sabactani? ('E
'øøi²¹-tsi tsá² gajin²in: Dios tyiia,
Dios tyiia, 'ee li²i nigatiu²mo'o
jna?)

47 Inlífii¹³ 'in teein¹ do ganúu²un
joon gajin²in:

—In tsaañuu¹ no tø¹ø Elías 'in
nigacwo¹ júu³ tya' Dios la mo jéei¹.

48 Joon tsifu joon jaain²¹ 'in teein¹
do gangó¹ cwiin¹ ngatyaañ coon²¹
esponja joon gaun'lá²a esponja do
coon¹³ vino tiin²¹ joon gauntyii¹
nii²¹² sii²¹ joon saa¹³a do 'e la mo
cwo¹o Jesús i'un²un 'e do. **49** Pe 'in
catyaaí² do gajin²in:

—Cwoján¹du'; né¹du' wa ijó¹ Elías
jalaa²¹² ni 'ino.

50 Joon Jesús ga'oo¹o tún¹ tá²
joon gajúun²mo mo ngayuu¹³ jon.

51 Joon tsifu joon ga'gii¹i 'e mi² 'i¹
inuu cwo¹ fee¹ do ca tí¹ yu¹ ca tí¹
'wii²¹². Joongi gajøø²¹ 'wó² joongi
cuun²¹² gajli². **52** Joon ganó² 'aan²¹ li
si'aai²¹² 'lii²¹² joon fúu¹mo 'in najúin¹
'in nigatsaa¹-tsi Dios gajiin¹in.

53 Joon mo ngayuu¹³ gajiin¹in
Jesús ga'wóo²mo 'in tsá² do 'aan¹
tya'a ngatáa¹i 'e fuu²¹ nacwai¹³
Jerusalén joon fúu¹mo tsá² gangaa¹
'ii.

54 Joon mo gani² fii²¹² 'láa² coon¹³
'in 'láa² catyaaí² do 'in 'aai¹ Jesús

xiala gajøø²¹ 'wó² joon jilaa²¹ 'e
nigangó¹ gafuu¹mo 'áai¹ joon
gajin²in:

—'E la ja²mo Jón¹ Dios 'in
tsaañuu¹ no.

55 Do-o teein¹ tsamí² fúui¹
wíin²gixu jøø²ø. Nigangi¹ 'in tsamí²
do coon¹³ Jesús fu Galilea joon
nigaunjíi²in Jesús. **56** Joon jee²¹² do
sin² María Magdalena coon¹³ María
sáa³ Jacobo coon¹³ José. Sin²mo
jon in sáa³ jón¹ Zebedeo do.

Teen¹mo tsá² ga'áa²mo Jesús

57-58 Capii³ teein¹gi jmii²¹² joon
mo gangó¹ jaain²¹ tsá² sá² cuu²
seein²¹ fuu²¹ Arimatea 'in sii²¹ Sé³.
Gango¹ 'ido tyani Pilato, ngamii¹i
cuerpo tya' Jesús. 'Ii jaain²¹ tsá²
'in tsaa¹-tsi Jesús. **59** Joon gaxfia²
cuerpo tya' Jesús joon gaciin¹³in
coon²¹ 'mi² taa²¹ 'e tyú². **60** 'In
Sé³ do natyu² to² 'e nalf¹ coon²¹
'aan¹ tya'a tsaa' xá¹ 'e tsalii²¹ mi
júun²in pe gatan²mo Sé³ Jesús tsi
'aan¹ 'míi² do. Joon² mo ngayuu¹³
gataan¹in Jesús do joon gajni²o
'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do coon¹³ coon²¹
cuun²¹² fee¹ 'áai¹. Joon gangaa¹³mo
mo ngayuu¹³ do. **61** Pe do-o née¹i
María Magdalena coon¹³ 'in Marfa
jaain²¹gi do co' do.

Ngaliín² 'láa² nga'aa²a 'aan¹ tya' Jesús

62 Mo ngayuu¹³ jmii²¹² 'e gatyaa¹
tsá² tyú² tya' 'e gatf² jmii²¹² do 'in
tsá² 'in tyú² to² tya' untsá² coon¹³
'in tsá² fariseos do ngalíin² ngafee¹³
Pilate **63** gajin²in:

—Tsaa'to² tyi, tii¹²-tsii¹ la gajin²
'in tajuu²¹ do la mo jiin¹gi ijiin¹in
mi tí² 'ni¹ jmii²¹² 'e gajúun²in. **64** Tsu
'wii¹³ joon siin¹u'un 'láa² tsa'áa² 'aan¹

do ca mi tsín¹ 'nì¹ jmii²¹² tsí 'neei²
tsalíin² tsá² tya'a tsatyíi¹ ni 'ido
la 'woo¹ joon la joon ilí² jin²in 'e
gajiin¹ 'ido jee²¹² 'lif²¹². Tsú la joon
'e ilifee¹gi 'e tajuu²¹i lagi mo 'wiin²¹²
do.

65 Joon Pilato do gajin²in sii²¹i 'in
tsá² do:

—Cwolíin²naa' coon¹³ 'láa² joon
cwoun'øø¹naa' 'aan¹ do jiin¹³ la
cwéei¹.

66 Joon ngalíin²mo jon li roon¹on
'aan¹ do. Joon gajníi¹i tyá² 'e 'oo²¹
too²¹ 'aan¹ do. Gataan¹an sello tya'
cuun²¹² 'e sijnii¹ do joon gajaan¹an
'láa² i'áa¹a 'aan¹ do.

Mo gajiin¹ Jesús

28 Joon mo gangí¹i jmii²¹²
'ii²¹ 'woo²¹ tya' 'in tsá² do,
mo ti li jná² domingo, 'in María
Magdalena coon¹³ 'in María catyaaí²
do ngalíin² ngajóø² li roon¹on 'e
'aan¹ do. **2** Joon gajøø²¹ 'wó² 'áai¹.
Joon jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu¹u'
gajgáa¹i fu ñu'fú² joon gajiin¹in 'e
cuun²¹² do 'e sijníi¹ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹
do. Joon gacwo²o ni cuun²¹² do.
3 Jii¹i 'áai¹ la jii¹ jí² cwaain'ñá³.
Joon siin¹³in taa²¹ la taa²¹ 'moo²¹.
4 Joon mo ganí² in 'láa² do lo
gafoo¹i joongi gajléé¹i 'áai¹ joon
gacií¹³i lawa'a 'lif²¹²mo coonti.
5 Joon 'in ángel do gajin²in sii²¹i 'in
tsamí² do:

—Jo foo¹³naa'. Ñí²oo 'e 'naa²¹naa'
Jesús 'in gateen¹in tsá² tsaa' crúu¹³.
6 Pe jo 'yuui²gi lo, nigajiin¹o jiin¹³
la nigajin²in. Ñilíin²naa', jøø²duu'
li ga'i². **7** Cwoliin¹naa' la jmoono
cwojmaa²aa' tsá² tya'a jíu³ 'e
nigajiin¹o 'ido. Joon itsáa¹a 'ido
nifugi lagi 'ii fu Galilea. Joon do-o

iníi²in. Jiin¹³ joon 'e 'ná¹ fuu²¹²uu
'naa'.

8 Joon ngalíin¹mo 'in tsamí² do la
jmoono, 'goo²¹ 'áai¹ joongi jløø³i.
Ngaliin¹ cwiin¹in ngajmaa¹a jíu³
tsá² tya' Jesús. **9** Joon la jee²¹² taa²i
fu¹ 'in tsamí² do gajnéi¹ Jesús li
ngaliin¹ joon gafee¹i 'ido 'ii. Joon
gangatyéen¹in li siin¹² Jesús joon
gasoon¹on tii² Jesús gaun'goo²¹o
'áai¹. **10** Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ii:

—Jo foo¹³naa', cwojmáa²aa'
tsaruu²¹na jíu³ 'e 'ná¹ tsalíin²
Galilea joon do-o inií²in jna.

Gatyaa¹ 'láa² jíu³ xiuala nigalí²

11 La jee²¹² ngaliin¹ 'in tsamí² do
joon 'in 'láa² 'in 'oo¹ 'aan¹ tya' Jesús
ngalíin²in jaain²¹ gáa¹i ngajmaa¹³a
'in tyu² to² untsá² jíu³ jilaai² 'e
nigalí². **12** Joon 'in tyu² to² do-gi
ngalíin² ngafee¹³i tsacøø¹³ isíin¹in
røø²¹. Joon gacwo²-o 'in 'láa² do
cuu² 'áai¹ **13** joon gajin²in sii²¹i 'in
'láa² do:

—'Naa' foo²oo': “E tsá² tya' Jesús
gangatyíi¹i cuerpo tya' Jesús la
'woo¹ la jee²¹² nigacwuu²taa'a.”

14 Joon wa mi liñi¹ gobernador 'e
nigacwuu²moo', jna'oo'o tyaa²¹a'ja jíu³
coon¹³on tsú joon jo jngaa¹²i 'naa'.

15 Joon 'in 'láa² do ga'i²¹mo 'e
cuu² gacwo¹ 'in tyu² to² do joon
ngaliin¹mo joon gajmaa¹a jiin¹³ la
jíu³ gasíi²i coon¹³ 'in tyu² to² do.
Joon 'in tsá² Israel ca jmii²¹² no jo¹o
lif²i jiin¹³ la jíu³ tajuu²¹ gatyá¹ 'láa²
do.

16 Gasiin¹in Jesús tsá² tya'a wa tsalíin²
tsacwo¹ jíu³ tyá² tya'a la 'ui juncwii²¹

16 Joon 'in dyajaain²¹ tsá² tya'
Jesús ngalíin² fu Galilea fu

yuui¹³ moo²¹ jiin¹³ la nigajin²
 Jesús. ¹⁷Joon mo gangaai¹ Jesús
 gaun'goo²¹o 'ido 'áai¹. Pe 'inlíi¹³
 gacu²xu-tsi líi²i jon'on ñí² tì 'i 'ino.
¹⁸Joon gangatyéen¹in Jesús li téein²
 tsá² ty'a'a joon gajin²in sii²¹i 'ido:
 —Nigacwo¹o Dios jna jilaa²¹
 'ii²¹ 'e sá² ñu'fú² coon¹³ 'ii²¹ 'e sá²
 ni cwoo¹³ juncwii²¹. ¹⁹Tsu 'wii¹³
 joon cwolíin²naa' la 'ui juncwii²¹

cwo'ne²naa' tsá² 'e líin² tsá² tyiia.
 Cwozáa¹naa' 'ido jmii²¹ coon¹³ 'e
 sii²¹ Ñu¹u' joongi coon¹³ 'e sii²¹
 Jón¹on joongi coon¹³ 'e sii²¹ 'in
 Espíritu Tyú² ty'a' Dios. ²⁰Joon
 'ee²ee' 'ido 'e jmaa¹a nuu¹³u jilaa²¹
 to² 'e nigatyu¹uu 'naa'. Joon
 niñii²¹oo' 'e ngíi³ jna coon¹³ 'naa' la
 coon²¹ jmii²¹ ca mi tyéi¹ juncwii²¹.
 Amén.

Júu³ tyú² 'e gajmaa¹a San Marcos

Cwoo¹o Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹
júu³ tyú² li jo 'in tsá² seein²¹

1 La lo ga'láa² 'wii²¹² júu³ tyú²
tya' Jesucristo, Jón¹ Dios 'ii.
²La lí² 'e gajin²¹ Isaías, 'ii jaain²¹
tsá² 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios calii
lili¹:

Dios siil'in jaain²¹ tsá² 'in tyan¹
júu³ tya'a.

'Ii tsáa¹ jéei¹gi lagi 'ná.

'Ii tsajmaa¹ júu³ xiiala tya¹ tsá²
tyú² tya'a mi ní²¹i.

³Tá² ni'oo¹o jaain²¹ tsá² coon²¹ li
jo 'in tsá² seein²¹. Jin²¹in:
"Nuu²duu² nijó² Cristo.

'Ná¹-a tyaa²¹aa' tyú² tyii'.

Tsáa²mo'-oo' 'e tyú¹-moo'',
jin²¹in.

⁴La joon mo gajó² Wó³ saai²¹ tsá²
jmii²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ gajin²¹in:
—'Ná¹-a unsii²náa' 'e lí¹-oo' joongi
'ná¹ saa¹náa' jmii²¹. Joon 'in²mo
Dios tsaa² tyii'. ⁵Jileei²¹ tsá² 'in néei¹
coon²¹ li sii²¹ Judea joongi 'in néei¹
fuu²¹ Jerusalén tsalíin² tsanuu²¹ júu³
tya' Wó³ do. Joon la 'ii²¹² jmoo¹o
'in tsá² do tyañii²¹ tya'a tyani Dios
gasaa¹mo Wó³ 'ii jmii²¹ ti' jmii²¹
cwo² Jordán.

⁶Siin¹³ Wó³ lí¹ coon¹³ jñú² camello.
'E núa¹ tu'²gi lí¹ coon¹³ loo²¹. Joon

'e gø¹²ø jmai¹² sinii²¹ coon¹³ to² sá²
moo²¹. ⁷Feei²¹ Wó³ tsá² júu³ tyú²
joon gajin²¹in:

—Mi yuui¹³ jna joon 'injó¹ jaain²¹
tsá² feei¹¹. 'Ii feei¹gi lagi jna jiin¹³ jo
tíi²na juu¹³na wojníi³ii sii³ii loo²¹
tsi mii¹i. ⁸Jna-a saa²¹na 'naa' jiin¹³
coon¹³ jmii²¹ pe 'ii-gi' nicwo²o 'naa'
'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'e ngí¹
coon¹³ 'naa'.

Wó³ saa¹i Jesús jmii²¹

⁹Jiin¹³ jee²¹² jmii²¹² joon cwa'íi¹
Jesús fuu²¹ Nazaret náa¹ li sii²¹
Galilea. Joon gasaa¹mo Wó³ Jesús
jmii²¹ tsi jmii²¹ cwo² Jordán.

¹⁰Mo gacwa'íi¹ Jesús tsi jmii²¹ do
joon ganii²¹ nó¹ 'oo² ní¹fú². Joon
nii²¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios líii¹
maa²¹² jgaa¹ fu li siin¹²in. Joongi
gajaan¹an fu yü¹ tyii¹i. ¹¹Joon
ganúu²un coon²¹ júu³ jö² fu ní¹fú²
jin²:

—Yüun²¹ tyiia-oo 'ná 'in 'nee¹na.
'Aai¹ lí¹ jløø¹³na 'wii¹³ 'ná.

Tyaan¹ Satanás cwáain¹ 'ee líii¹ Jesús

¹²Tsifu joon gangajéei¹ 'in Espíritu
Tyú² tya' Dios Jesús fu coon²¹ li
jo 'in tsá² seein²¹gi. ¹³Joon do-o
gateen¹in Jesús ca tséin¹ tunló¹
jmii²¹² jee²¹² joo²¹ nuu²¹. Joon

Satanás gacón²on cwáain¹ xiiala líii¹ Jesús. Mi yuui¹³ joon gatyalín² ángeles tyá' Dios gaunjíi²mo Jesús.

'Láa² Jesú's 'wii²¹² to² tyá'a coon²¹ li sii²¹ Galilea

14 Mo liciiin²¹ 'e ga'i² Wó³ 'nuñí³ joon gangóo¹ Jesús coon²¹ li sii²¹ Galilea. Cwoo¹o Jesús júu³ tyú² tyá' Dios. **15** Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá²: —Gatyii²¹a, gatf² 'ii²¹. Xuu 'ná¹gi 'e tf² jiin²¹ wa'a tyu² Dios to² tsá². Unsfi²nna' 'e 'i¹-'oo' joon la ja¹²mo 'i¹-'oo' 'e júu³ tyá' xiiala 'itiin¹³ tsá² —jin² Jesús.

Tóø²¹ Jesú's tyúuin² tsá² 'in saain²¹ joo²¹ taai² jmii²¹

16 Ngoo²¹o Jesús ti¹ tyíia¹ Galilea mo ganii²in Simón coon¹³ ruu²¹i sii²¹ Díi³ 'in saain²¹ joo²¹ taai² jmii²¹ do. Taain²¹² to² pii²¹ 'mó¹ tsi jmii²¹.

17 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Nilíin²duu' coon¹³ jna. Joon ijméé¹na 'naa' tsá² 'in jée¹i tsá² 'e licwii¹in Dios.

18 Tsifu joon gatuuh²¹u 'mó¹ tyá'a joon gangaliin¹mo coon¹³ Jesús.

19 Joon xu ngoo²¹gi Jesús mo ganíi²in Jacobo coon¹³ ruu²¹i Wó³ jónon¹ Zebedeo. Táa¹i tsi coon²¹ barco 'mii¹ 'núu³ tyá'a. **20** Joon gatø¹ Jesús 'ii. Do-o gatiui²¹ jmii²¹. Do-o gajaan¹ Zebedeo coon¹³ tsaleei¹³ tyá'a. Joon Jacobo coon¹³ Wó³ ngalíin²mo coon¹³ Jesús.

Jaain²¹ tsá² 'in 'yui 'in 'líii³ alma tyá'a

21 Tyaliin¹ Jesús coon¹³ 'in ngi¹ coon¹³on coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Capernaum. Joon mo gatf² jmii²¹² 'e 'ii² 'woo²¹ tsá² Israel galí² Jesús 'e cwo¹ sinagoga do. Joon galáa²

'wii²¹² 'e²e tsá² jíuu³ tyú². **22** Líi¹ tsá²tsi tsá² jilaa²¹ 'e jin² Jesús tsá² 'wii¹³ gae²e Jesús tsá² lawa jaain²¹ tsá² feei¹ jon'on la líii¹ 'in tifo² tyá' ley tyá' Moisés. **23** Joon tsi inuu cwo¹ do 'yui jaain²¹ tsá² 'in 'yui 'in 'líii³ alma tyá'a. Joon gafaa²¹ 'in tsá² do cwáain¹ tyá' 'in 'líii³ do joon gajin²in sii²¹i Jesús:

24 —¿Ee li 'u²u jee²¹² jna'a Jesús tsá² Nazaret? ¿Tí gañí¹i 'e untyee¹u u jna'a? Cwii¹moo 'nu. Jónon¹ Dios 'nu. 'In tyú¹mo 'nu —gajin² 'in tsá² do cwáain¹ tyá' 'in 'líii³ 'yui alma tyá'a.

25 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in 'líii³ 'yui alma tyá' 'ido:

—Jo too²¹ míi¹³. Tiui² 'in tsaañuu¹ no.

26 Joon 'in 'líii³ do gajmaa¹a cii¹ 'in tsaañuu¹ do. Joon mi yuui¹³ ga'oo¹o joon gacwa¹i 'i 'in 'líii³ 'yui alma tyá' 'ido. **27** Jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi líili¹. Joon gaunngii¹la 'oo³ ruu²¹i:

—¿Ee-gi lo no? ¿Ee-gi júu³ 'múui² lo no? ¿In-gi 'in tsaañuu¹ lo? Tyu² to² ca jilee²¹, ca 'in 'líii³ taai² alma tyá' tsá² nuu¹²u to² tyu² 'ino.

28 Jmoono-o galicwii¹in tsá² seein²¹ la caain²¹ Galilea Jesús.

Un'láai² Jesú's 'yiaunsáa³ Simón

29 Ga'woo²¹i Jesús 'e cwo¹ sinagoga do joon ngalíin¹ fu tyá' Simón coon¹³ ruu²¹i Díi³. Ngoo²¹o Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³on.

30 'Yiaunsáa³ Simón do raan²¹mo líi¹ tsaa²¹² tyíi². Joon gasii²¹i tsá² Jesús:

—Tsaa¹²a 'ino.

31 Joon gangatyéen¹in Jesús li raain¹ 'in tsatsaa¹³ do. Joon

gason¹on cwoo²¹o 'ido. Joon mo saa¹²a cwoo²¹o, tsifu joon gajaan¹ 'e lñi¹i 'ido. Joon garóon²on 'ido joon gacwoo¹o 'e dø¹ø 'ido.

Un'láai² Jesús fúui¹ tsatsaa¹³

³²Mo galicíiin²¹gi joon mo gayoin¹² ñii¹ joongi mi canuu²¹xu joon gajajéei¹³ tsá² jileei²¹ tsatsaa¹³ li siin¹² Jesús. Joongi jajee¹ tsá² jileei²¹ 'in taai² 'in 'lñii³ alma tya'a. ³³La tøøi² fuu²¹ gangatyéein¹ 'ooca'nú¹ li tyiin¹ Jesús. ³⁴Fúu¹mo 'in gaun'láai² Jesús. 'Láai² nii² jmoowuu¹ lñi¹ 'in tsá² do. Joongi fúu¹mo 'in 'lñii³ ga'woo¹i Jesús alma tya' tsá². Pe Jesús do jo gacwoo¹o faa²¹ 'in 'lñii³ do tsø ñi¹ 'ido 'iin 'i.

Jesús cwoo¹o júu³ tyá² li sii²¹ Galilea

³⁵Coon²¹ jmi²¹ jéei¹, nuu²¹mogi jiin¹³ jo røø²mo jnáa¹gi garóon² Jesús. Joongi gacwa'fi¹i 'e fuu²¹ do. Ngoo²¹o ti' fuu²¹ li jo 'in tsá² seein²¹gi. Ngafee¹³i Dios. ³⁶Simón coon¹³ 'in catyaai²gi gangaliin² nga'nee¹³i Jesús. ³⁷Joon mo gatsee²¹i 'ido joon gajin²in: —Jilee²¹mo 'néei² 'nu.

³⁸Pe 'ii-gi gañii¹i:

—Moo²¹o' li caain²¹ fuu²¹ li' tyan¹. Joongi do-o jon 'ná¹ cwóo³oo júu³ tyá² tsø 'wii¹³ joon 'e gajúu³uu —jin¹² Jesús sii²¹i 'in tsá² do.

³⁹Joon la joon gacwo¹ Jesús júu³ tyá² tya' Dios la caain²¹ li tyu² to² Galilea. Tsi inuu¹ cwo¹ tya' tsá² Israel gacwoo¹o júu³ tyá². Joongi ga'woo²¹i jileei²¹ 'in 'lñii³ alma tya' tsá².

Un'láai² Jesús jaain²¹ 'in lñii¹ jgoos²¹

⁴⁰Gangatyéein¹ jaain²¹ tsaañuu¹ 'in njigøøi²¹ li siin¹² Jesús. Gajuu²¹i 'wojnñi¹ tyani Jesús joon gajin²in:

—Lí²o'o un'láa²mo'o jna wana 'iin²¹u'un.

⁴¹Joon galifee¹mo-tsi Jesús 'wii²¹ tya'a. Joon ganii¹³o cwoo²¹o gasuu²¹ tya'a. Joon gajin²o:

—'Iin²¹moo 'láa²mo'o.

Cwo'láa²modu'u.

⁴²Mo gajin²in 'elo joon tsifu gajeen²¹mo 'e jngøø¹¹i. Joon ga'láa²mo coonti. ⁴³Tsifu ga'fi² Jesús júu³ pe li¹ ga'fi² júu³. Joon gajin²in:

⁴⁴—Jo 'in fu³u coonti jiin¹³ jaain²¹ pe cwoo³mo'o; cwo'eei¹³du'u untsá² 'woo²o 'e galáa²mo'o. Joon cwo²¹o Dios la gatyu² Moisés to² 'wii¹³ 'e galityu¹mo'o.

⁴⁵Pe tsifu joon ngai² 'in tsaañuu¹ do ga'láa² 'wii²¹ jmo²o tsá² júu³ 'ee galí². 'Wii¹³ joon Jesús jo lí²gi 'ii²¹ jiin¹³ coon²¹ fuu²¹ la jøø² tsá². Ngii²¹o la caain²¹ caluu li jo 'in tsá² seein²¹. Pe la caan²¹mo jalíin² tsá² 'iin²¹in jøø² 'ii.

Jesús un'láai² jaain²¹ tsá² 'waa²¹ cwoo²¹o tii²i

2 ¹⁻²Ningóo¹³xu tún² mo ga'f² Jesú Capernaum. Joon mo galiñii¹ tsá² tyíin¹in coon²¹ inuu galicaain²¹ tsá² fúui¹ lñili¹. Gacuui¹ tsá² jiin¹³ jo lí²gi inuu. Jo lí²gi tsá² 'ooca'nú¹. Joon Jesús gacwoo¹ júu³ tyá² tya' Dios. ³La 'i² joo tyaliin¹in tyúuin² tsaañuu¹. Jée¹i jaain²¹ tsá² sitsuu¹³. Jo lí²gi nii¹²i cwoo²¹o tii²i.

⁴Pe jo lí² tyaliin¹ ca ti li siin¹² Jesús 'wii¹³ fúui¹ lñili¹ tsá² taai² inuu do. Joon ganáa¹ coon²¹ too²¹ li 'yø' 'nú'. Náa¹a 'yø' li tyíin¹ Jesús. Joon li ganáa¹ do-o, joon gaxiia²¹ 'in tsatsaa¹³ do tsíin² ni tyl¹. ⁵Mo ganí² Jesús 'e jo¹o lí²ti 'in tsá² tyúuin² do. Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

—Yuu²¹ tyiia, 'in¹³moo tsaa² tyi'i.

⁶Pe 'inlifi¹³ tifo² tya' ley 'in néei¹ do ga'i¹-tsi: ⁷"Ee li 'e faa²¹ 'in tsañuu¹ lo la no? Júu³ 'laa²¹ tya' Dios faa²¹ 'ino. Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'in² tsaa² tya' tsá². Jiin¹³ 'ña'a Dios lí² 'in² tsaa² tya' tsá²". ⁸Ñí¹ Jesús 'ee 'i¹-tsi 'in tifo² joon gajin²in:

—¿'Ee li 'i¹'oo' la no? ⁹¿Noo 'e jo taai²¹gi fuu²¹²uu 'in tsatsaa¹³ no: "íin¹³moo tsaa² tyi'i", sì fuu²¹²uu 'ee; "Ráan²un no, saa¹³ tyi¹ raan¹un ni no joon ngi² no"? ¹⁰Pe joon cwolini²i' 'e jna-a 'in Ruu²¹na Tsá² mo taan¹na fu juncwii²¹ líi²¹oo 'íi¹³na tsaa² tya' tsá². Ñíi²duu' elo —jin² Jesús sii²¹i tifo² do.

Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

¹¹—'Nu-ut fuu²¹²uu, ráan²un no, saa¹³ tyi¹ raan¹un no, joon cweei¹² fu tyi'i.

¹²Tsifu joon 'in tsatsaa¹³ garóon²on 'a li raain¹ do. Joon saa¹²a tyi¹ tya'a do joon gacwo'íi¹i la jöø² jileei²¹ 'in taai² do. 'Wii¹³ joon jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi. Joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon gajin²in:

—Jiin¹³ coon²¹ 'naa¹³ jo mo nee²¹e' e la no.

Tø¹ Jesús Leví

¹³Mi la ciiin²¹ tún¹ ngoo¹ Jesús ti' tyiia¹ do. Joon jilee²¹ tsá² ngaliin² li siin¹²in. 'E²e Jesús 'ido. ¹⁴La 'íi²¹² mo ngii¹ Jesús do ganii²in Leví jóon¹ Alfeo. Leví do coon²¹ 'laa¹³ li ci¹ tsá² 'laa¹³. Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Moo²¹o' coon¹³ jna.

Joon garóon² Leví fu li tyiin¹in joon ngoo²¹o coon¹³on. Joon líi¹ fúui¹ 'in coon²¹ 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² ngaliin¹ coon¹³on.

¹⁵Joon gatø¹ Leví Jesús ngaa¹²in coon¹³ 'ido fu tya'a. Joon fúu¹mo 'in cóñ² 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² tyaliin¹ li néei¹ Jesús. Caa²¹mo néei¹ coon¹³ Jesús joon coon¹³ tsá² tya'a.

¹⁶Ganí² tifo² tya' ley coon¹³ tsá² coon²¹ poo²¹²sii²¹ fariseos 'e néei¹ gøø² 'uun²¹un jilee²¹mo coon¹³ Jesús. Joon gajin²in sii²¹i 'in tsá² ngi¹ coon¹³ Jesús do:

—¿'Ee li 'i¹ tyiin¹ tifo² tyii' gøø² 'uun²¹un coon¹³ 'in cóñ² 'laa¹³ coon¹³ 'in 'oo² tsaa² tyi¹?

¹⁷Mo ganúu²un Jesús 'elo joon gajin²in:

—Jilee²¹ 'in tyúi¹ jo 'neei¹ timi¹ tya' i. Pe jilee²¹ 'in tsaa¹³ 'ii 'neei¹ timi¹ tya'a. Jo goo²¹² jna wa'a tøø¹³ 'in tyúi¹, gagoo²¹²oo wa'a tøø¹³ 'in 'oo² tsaa² —jin² Jesús.

Unngii¹i tsá² Jesús cwáain¹ tya' e gøø² tsá² tyiiañi¹

¹⁸Mo líi¹³ gajmaa¹a tsá² tya' Wó³ taa²¹a tyani Dios joon jo gagøø²¹ø. Coon²¹ 'naa¹³ mo jmaa¹a la joon coon¹³ tsá² fariseos 'inlifi¹³ tsá² ngaliin¹ li siin¹² Jesús. Joon gajin² 'in tsá² do sii²¹i Jesús:

—Jmoo¹o tsá² tya' Wó³ coon¹³ fariseos taa²¹a tyani Dios. Jo gøø²¹ø. ¿'Ee li jo jmoo¹o tsá² tyi'nü-gi la no?

¹⁹Joon gañii¹i Jesús:

—Mo tsalíi² tsá² coon²¹ li cui² cwoo²¹ tsá² 'e gó jmoo¹o wa'a jo gøø² mo gøø² 'in tsá² gacui² cwoo²¹ do. Jo lí² wa'a jo gøø²ø. ²⁰Pe coon²¹ jmii²¹² jéei¹ 'e jo taain²¹²gi 'in tsá² cui² cwoo²¹ do joon lí² jmáa¹a tsá² taa²¹a tyani Dios joon jo døø¹ø.

²¹Jiin¹³ jaain²¹ jo toon¹ 'mi² siiin¹³ coon¹³ ca 'no³ 'mi² 'míi². Wa'a jmoo¹o

tsá² la joon mo tsú² 'e 'no¹³ 'mí² 'míí²
do joon ilifee¹gí 'e 'gíi²¹ do. ²²Joongi
jiin¹³ jaain²¹ jo tyii²¹a jmi¹³ móo¹ tsi
loo²¹ tsáai². Wana jmoo¹o tsá² la
joon, joon mo 'ya² jmi¹³ móo¹ do joon
idyii¹ 'e loo²¹ tsáai² do. 'Láa²mo jmi¹³
móo¹ itsa'íi¹. Joongi tsá² 'e loo²¹ do.
'Wii¹³ joon tyia²¹ tsá² jmi¹³ móo¹ do
tsi loo²¹ 'míí² —jin² Jesús.

Cuun¹ tsá² tya'a mi¹³ trigo
mo jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

²³Coon²¹ jmií²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹
tsá² ngaliin¹ Jesús coon¹³ tsá² tya'a
jee²¹² coon²¹ li injná² trigo. Pe 'in
tsá² tya'a do galáa² 'wii²¹² cuun¹un
mi¹³ trigo la 'ii²¹² gangíi¹i. ²⁴Joon
gajin² tsá² fariseos sii²¹i Jesús:

—Jóø², ¿'ee li' jmoo¹o tsá² tyi'i la
no? Jo tíi² jmáa¹a to² mo jmií²¹²
mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

²⁵⁻²⁶Pe 'i-gí gajin²in:
—'Naa'-a, ñii²oo' la li 'e gajmaa¹a
'lii²¹² David. David do coon¹³ tsá²
tya'a gauntyéen²in jmií²¹² joon
gatsaun'aai². Jaain²¹ tsá² sii Abiatar
tyu²u to² tya' jileei²¹ untsá² yiia¹³
joon. Joon David ga'ii²¹ tsi inuu tya'
Dios. Joon gagøø²¹ø 'e 'iñi¹ nicwaai¹³
do. Pe jiin¹³ untsá² tñí²i dø¹ø 'e 'iñi¹
do. Joongi gacwo² David 'e 'iñi¹ do
ca 'in tsá² ngí¹ coon¹³on do.

²⁷Gajmaa¹a Dios jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹
tsá². 'E jmií²¹² do gajmaa¹a Dios 'e
uncoo¹³on tsá² jon'on gajmee¹i Dios
tsá² wa'a 'e uncoo¹³on 'e jmií²¹² do.
²⁸Wii¹³ joon 'in Ruu²¹na Tsá² lí²-i tyu²
to² tya' jmií²¹² mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²—
jin² Jesús.

Jaain²¹ tsá² tuu²¹ cwoo²¹o

3 Ga'ii²¹ tún¹ Jesús 'e cwo¹ tya'
tsá² Israel. Mo gatyia²¹ do

joon tyíin¹ jaain²¹ tsá² 'in tuu²¹
cwoo²¹. ²Joon gacón² tsá² fariseos
cwáain¹ wana un'láa²i Jesús 'ii mo
jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon 'e
ilí² xii'a la i'níi¹i Jesús. ³Joon gajin²
Jesús sii²¹i 'in tsá² tuu²¹ cwoo²¹o
do:

—Ráan²un no; jmaa² siin¹²u'un
tún² tsá¹ lo.

⁴Joon gaunngii¹i Jesús 'in tsá²
catyaa² do:

—¿'Ee tíi²na' jmoo²¹o' mo jmií²¹²
'ii²¹ 'woo²¹ tsá², 'e tyú² si 'e gó² 'ee?
¿'Ti lí² un'láa²na' tsá² si 'e jngaa¹²na'
tsá² 'ee? —gajin² Jesús.

Pe 'in catyaa² do ligoon gajaan¹
tii². ⁵Joon gajóoi² Jesús 'in néel¹ do.
Nii²¹-tsi Jesús tya'a. Joon fa'í³ líii²
'wii¹³ jo 'iin²¹²in 'ido 'øøi²¹-tsi. Joon
gasii²¹i Jesús 'in tsatsaa¹³ do:
—Nii¹³ cwoo¹o no.

Joon ganii¹²in 'ido cwoo²¹o. Joon
ga'lóo² cwoo²¹o coonti. ⁶Joon
ga'woo²¹mo jileei²¹ tsá² fariseos
joon gasii²i coon¹³ tsá² tya' Herodes
xiiala ilí² jngaa¹²mo Jesús.

Fúui¹ tsá² téein² lí' tñí¹ tyíia¹ do

⁷Joon gangalíin² Jesús coon¹³ tsá²
tya'a tñí¹ tyíia¹. Joon líili¹ fúui¹ tsá²
seein²¹ Galilea ngalíin² caluu Jesús.

⁸Mo galiñi¹ tsá² jilaa²¹ 'e jmoo¹
Jesús líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹ Judea
ngalíin² ngajóøi² Jesús. Joongi
jalíin² tsá² seein²¹ Jerusalén coon¹³
tsá² seein²¹ Idumea, joongi coon¹³
tsá² seein²¹ lí' ngoo¹³ jmií²¹ Jordán
jalíin². Joon jalíin² tsá² ca tñí² lí tyu²
to² fuu²¹ Tiro coon¹³ 'in jalíin² ca tñí²
lí tyu² to² fuu²¹ Sidón. Jileei²¹ tsá²
lo ngalíin² ngajóøi² Jesús. ⁹'Wii¹³
fúui¹ líili¹ tsá² seein²¹ joon gajin²
Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Tyaa²aa' tyú² coon²¹ barco joon
jo lí² 'la²a 'in tsá² fúui¹ liili¹ no.

¹⁰ Liili¹ fúui¹ tsá² nigaun'láai²
Jesús. Joon jilee²¹mo tsatsaa¹³ leei¹²
ruu²¹i 'iin²¹²in soon²¹ tya' Jesús.

¹¹ Joon mo ní² jilee²¹ tsá² 'in taai²
'in 'liii³ alma tya'a joon gasii²¹i
'wojníl¹i tyani Jesús joon ga'oo¹
jin²in:

—Jón¹ Dios 'nu.

¹² Pe Jesús tyú² to² sii²¹i 'ido:

—Jo fo³oo' coonti 'in jna.

Jesús tyii¹³in ji dyatuuin¹ tsá² tya'a

¹³ Mo gangayuu¹³ joon gasoo²o
Jesús coon²¹ moo²¹. Joon gatø¹
Jesús jii¹³ 'in 'in²¹²in. Joon
ngalíin² 'in tsá² do li siin¹²in.

¹⁴ Joon gajmaa¹a Jesús coon²¹ poo²¹²
ti dyatuuin¹. 'Ii ingi¹ coon¹³on.
Joongi sii¹in 'ido tsacwoo¹ júu³ tyú²
tya' Dios. ¹⁵ Joon gatyú² Jesús to²

'e un'láai² tsatsaa¹³ joongi 'wooi²¹
jilee²¹ 'in 'liii³ taai² alma tya' tsá².

¹⁶ In lo-o jee²¹² 'in dyatuuin¹ do:
Simón, 'in sii²¹o jon Té³. ¹⁷ Jacobo
coon¹³ ruu²¹i Wó³, 'in jón¹

Zebedeo. Jacobo coon¹³ Wó³ do
gaunsii²¹ Boanerges. 'øoi²¹-tsi tsá² e
taain¹ sii²¹ 'Óon² Cwaain'ña³ 'wii¹³
tsifu li'nii²¹-tsi. ¹⁸ In catyaa² do
sii²¹ Díi³, Lii²¹², Bartolomé, Untøø²,
Tomóo¹³, Jacobo jón¹ Alfeo, Tadeo,
Simóoi¹³ tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹
cananistas, ¹⁹ coon¹³ Judas Iscariote
'in gajaain¹³ Jesús mo galiciiin²¹gi.

Cwo¹¹ tsá² tsaa² Jesús 'e
yuui² 'in 'liii³ alma tya'a

Mo galiciiin²¹ joon ga'ii²¹ Jesús
coon²¹ tsi inuu coon¹³ tsá² tya'a.
²⁰ Joon galicaain²¹ tsá² fúui¹
liili¹ jiin¹³ jo jøø²i dø¹ø. ²¹ Mo

galiñi¹ ruu²¹i Jesús joon jin²in 'e
nicaa²¹²mo Jesús. Joon gajalíin²
'iin²¹²in tøø¹ø tyitsaa²¹mo 'ido.

²² Joongi 'in tifo² tya' ley 'in jalíin²
ti' Jerusalén gajin²in:

—Beelzebú 'yuui² alma tya' 'ino.
'Wii¹³ joon lí²-i 'woo²i 'in 'liii³ taai²
alma tya' tsá² —gajin² 'in tsá² do.
(Beelzebú sii²¹ 'in 'liii³ 'in tyú² to²
tya' 'in 'liii³ catyaa².)

²³ Joon gatø¹ Jesús 'in tifo² tya'
ley do. Joon ga'e¹²e 'ido coon¹³
coon²¹ cwáain¹ do jin²in:

—¿Xiiala li Satanás tyíi¹in 'ña'a?

²⁴ Wana jee²¹² gobierno tya' tsá²
téein¹ la 'oo²¹ 'ii, 'e gobierno do jo
itaa²¹a. ²⁵ Wana la 'oo²¹ tsá² inuu
tya' tsá² tíi¹i pe 'in tsá² inuu do jo
itaa²¹a. ²⁶ Joon wana 'in 'liii³ 'in
tyú² Beelzebú to' jmoo¹o 'nii²¹
la 'oo²¹ jee²¹² 'ii joon jo itaa²¹a.
Jéei¹gixu¹ 'ii-o ityée¹mo coonti.

²⁷ Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'ii²¹ coon²¹ li
tyifin¹ jaain²¹ tsaañuu¹ gógi¹³ wana
jo jéei¹gi 'ñuui² tsá² 'ii. Pe wana
jéei¹gi 'ñuui² tsá² 'ii joon lí²-i 'woo²
tsá² jilaa²¹ 'e 'oo¹o.

²⁸ E la ja¹²mo fuu²¹²uu 'naa'.
Jilee²¹ tsá² 'in 'oo¹o tsaa² lí²-i
'in²in Dios tsaa² tya' 'ii coon¹³
jilaa²¹ 'e gó² 'e faa²¹a. ²⁹ Pe jilee²¹
'in faa²¹a 'e gó² tya' 'in Espíritu Tyú²
tya' Dios coonti jo 'ín² Dios tsaa² tya'
'i. Tsaa² tya'a taa²¹a coon²¹ tøø²mo.

³⁰ La joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido
'wii¹³ gajin²in tsá² do 'e 'ii-o 'yuui²
'in 'liii³ alma tya'a.

Sáa³a coon¹³ ruu²¹i Jesús jalíin²

³¹ Mo liciiin²¹gi joon gatyalíin² sáa³
Jesús coon¹³ ruu²¹i. Joon gajaan¹an
caluu. Joon gatø¹ø Jesús. ³² Jilee²¹
'in néei¹ co' li tyíin¹ Jesús gajin²in:

—Saa²'a coon¹³ ruu²¹'u no-o
natéein² ca'nú¹ 'naa¹i 'nú.

³³Pe joon Jesús gajin²in sii²¹i
'ido:

—¿Iin sáa³aa joon 'iin ruu²¹na?

³⁴Joon gajóø²ø Jesús la 'ui.

Jóø²mo jilee²¹mo 'in néei¹ coon¹³on
joon gajin²in:

—Jileei²¹ 'in néei¹ coon¹³ jna lo 'i
sáa³aa joongi 'ii ruu²¹na. ³⁵Tsu la
jaain²¹ 'in jmoo¹o la to² tyú² Dios
'ii ruu²¹na joongi 'ii sáa³aa —jin²
Jesús.

Cwáain¹ tya' tsá² jñi¹ jún²

4 Coongi tún¹ ga'láa² Jesús
'wii²¹'e e'²e tsá² júu³ tyú² 'a ti'
tyíia¹ do. Liíli¹ fúui¹ tsá² galicaain²¹.
'Wii¹³ joon ga'lí²i Jesús tsi coon²¹
barco 'íi¹ ni jmii²¹ joon do-o
gacwoo²¹. Pe jilee²¹mo tsá² gajaan¹
ti' jmii²¹ do. ²Gasii²¹i Jesús 'in tsá²
do 'láai² cwáain¹. Joon mo 'e² Jesús
'in tsá² do joon gajin²in:

³—'Núu²duu' 'elo. Lawa jaain²¹
tsá² 'in ngó¹ gangajñi¹ trigo.

⁴Mo gadya²xu 'e trigo do joon
gaxuu²¹xu mi³ trigo do ti' fu¹.
Joon tsifu gatyalsín² ton¹ joon
gagøø²¹o 'edo. ⁵Elíii¹³gi mi³ do
gaxuu²¹ jee²¹² cuun²¹² li jo 'e cwoo¹³
náa¹ 'láai². Joon 'e trigo do tsifu
ga'yilia²¹ 'wii¹³ jo 'láai² cwoo¹³ náa¹
li gaxuu²¹ do. ⁶Joon mo ga'yeei²¹
ñi¹ galifin³in 'wii¹³ jo jmoo³ 'láai²
sá². Joon galityuu²¹. ⁷Elíii¹³gi mi³
gaxuu²¹ jee²¹² 'motóon¹. Pe 'motóon¹
do jmoonogi gacwaain²¹. Joon
galipii¹³ 'e trigo do. La do-o jon jo lí²
cwo¹ mi³ tya'a. ⁸Joon 'elíii¹³gi mi³
gaxuu²¹ jee²¹² cwoo¹³ 'oo³. Joon
mo ga'yilia¹ joon gacwáan¹mo tyú².
Tsifu gacwo¹ mi³ tya'a. 'Elíii¹³ mi³

do gacwo¹ dyadya¹ mi². 'Elíii¹³gi
gacwo¹ sesente mi³. 'Elíii¹³gi ca
cién¹³ mi³ gacwo¹ 'e trigo do.

⁹Joongi jin² Jesús:

—Wana sá² loocwoo¹oo', náu²duu'.

'Ee to² 'iin³ 'e cwáain¹ do

¹⁰Mo ngayuui¹³ joon gatuui¹
Jesús yaai. Jiin¹³ 'in téein²gi co'
li siin¹²in joongi jiin¹³ dyatuuin²
tsá² tya'o gajaan¹gi coon¹³on. Joon
gaunngii¹ 'ii:

—¿'Ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³
gatyá²i a do?

¹¹Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Ca jiin¹³ 'naa' nigacwoo¹o Dios
'e 'øøi²¹-oo' júu³ 'uuin²¹ tya'a tya'
xiiala tyú² Dios to² tsá². Pe jilee²¹
'in catyaii² do jmaai¹³ coon¹³
cwáan¹mo nuu¹un. ¹²Lí²-i jóø² 'ido
pe jo ñi¹-i 'ee jnáei². Nuu¹o pe jo
'øøi²¹-tsi. Pe wana tsáai¹-tsi 'e jnáei²
joongi 'øøi²¹-tsi 'ee nuu¹un fowa'a
niunsii²mo 'e 'i¹-tsi joongi fowa'a
'iin²mo Dios tsaa² tya'a.

Jesús faa²¹a xiiala 'øøi²¹-tsi tsá²
cwáain¹ tya' tsá² jna² trigo do

¹³Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—¿Xiiagila 'øøi²¹-oo' 'e cwáain¹
catyia² do wa jo 'øøi²¹-oo' 'e
cwáain¹ lo? ¹⁴Iin gajñi¹ jún² trigo
do líii¹ lawa'a 'in tsá² 'in 'e¹ júu³
tyú². ¹⁵Joon 'inlfii¹³ tsá² líii¹ la
li 'e jún² trigo 'e gatoo²¹ co' fu¹.
Nuu¹o júu³ tyú² pe mo galiciiin²¹ 'a
ganúu²un do joon jó² Satanás tyii²¹
tún¹ 'e júu³ tyú² do 'e nataa¹³ alma
tya' tsá². ¹⁶Inliii¹³gi líii¹ la lí jún²
'e gangajna² jee²¹² cuun²¹². Nuu¹o
'ido júu³ tyú² joon 'ii²¹mo røø²¹.
¹⁷Pe jo gatoo¹³ jmoo³ 'láai² joon
jo taa²¹a. Ce tsifu 'e gatoo¹³ fa'lí³

tya'a si 'e 'in 'eei¹ 'ii 'wii¹³ nūu²un
júu³ tyú² joon tħu²o júu³ tyú². Jo
seein¹ tá². ¹⁸'Inlīi¹³gi līi¹ la li
jún² 'e gangajna² jee²¹² 'motóon¹.
Nuu¹o 'ido júu³ tyú². ¹⁹Pe līi¹ 'i¹-tsi
jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹. 'i¹-tsi 'e
lisá² cuu², joon cuu² do coon²¹ 'ii
tóo². Joon 'iin²¹²in jilaa²¹ 'e catyia².
Jilaa²¹ 'elo li¹ 'i¹-tsi tsá² jiin¹³ jo
jøoi²gi wa'a 'i¹-tsi júu³ tyú². Joon jo
nħu¹³gi. ²⁰Pe 'inlīi¹³gi nūu²o joon
'ii²¹mo júu³ tya' Dios. Joon jmaa¹o
la to² tyú² Dios. 'Ii līi¹ la li jún² 'e
gangajna² li cwoo¹³ 'oo¹³. 'Inlīi¹³
līi¹ la li jún² 'e gacwo¹ dyadya¹
mi¹³. 'Inlīi¹³gi līi¹ la li jún² 'e gacwo¹
sesenta mi¹³ si la li 'e gacwo¹ cíein¹³
mi¹³ do 'ee.

Coon júu³ cwáain¹ tya' jí² coo²¹

²¹Joon gajin²o jon Jesús:

—Wana tyan¹ tsá² coon²¹ jí² coo²¹,
ċti sii²¹i tsi cajóoi¹³ si nħu¹ coo'mó²
'ee? Jo jmoo¹o tsá² la joon. Li yu'
'i² tsá² jí² coo²¹ do joon coon¹³ la
joon jnée²mo tsá². ²²Jilaa²¹ 'e si'mo²
nano 'ná¹-a jnée² mi licħiin²¹gi.
Joon jiin¹³ coon²¹ júu³ 'uuin²¹
ilisá² wa'a jo liñi¹ tsá². ²³Wana sá²
loocwoo¹oo', náu²duu'.

²⁴Joongi jin² Jesús:

—Tyán²duu' cwáain¹ jilaa²¹ 'e
nuu²un'. Jileei²¹ 'in nūu²unxu, xu
jon i'øoi²¹-tsi. Pe jileei²¹ 'in nūu²un
coon²¹ ce tún² joon tyú²-u 'øoi²¹-tsi.
²⁵Joongi jileei²¹ 'in tyú² 'øoi²¹-tsi
joon i'øoi²¹gi-tsi. Pe jileei²¹ 'in xu
'øoi²¹-tsi joon līin²mo-tsi jiin¹³ 'e xu
'øoi²¹-tsi do.

Coon²¹ júu³ cwáain¹ tya' jún² e cwaain²¹

²⁶Faa³¹gi Jesús jin²in:

—La tyú² Dios to² la joon lf¹ mo
jaain²¹ tsañħħu¹ gajni¹ jún² ni 'wó².
²⁷Mi ngayuu¹³ joon tsacwu²¹mo.
Mi li ciħiin²¹xu tún² joon róon²o.
Joon 'láa²mo jmi¹ coon¹³ 'woo¹
gangíi¹³. 'A jún² do nii¹³i joon
cwaain²¹ pe jo ñi¹ tsá² xiiala
cwaain²¹. ²⁸Coon¹³ 'ña'a cwoo¹³ do
cwaain²¹ do. Nifu 'yeei²¹ mo¹² tya'
joongi tóon¹ tya'a joongi tsatoo¹³
mi¹³ tya'a. ²⁹Mo naroo² mi¹³ tya'a
joon tsatyuu²¹ tsá², tsatyiian¹ tsá²
tsu gatf² tiempo 'e garoo²¹.

Coon²¹ júu³ cwáain¹ tya' jún² mostaza

³⁰Joon gajin' Jesús:

—E júu³ lo li la li 'e cwáain¹
fuu²¹²uu 'naa'. ³¹Lawa coon²¹ mi¹³
jún² tya' mostaza 'e jñi² tsá² ni 'wó².
'E joon jún² 'e pii³gi la jee²¹² jilaa²¹
jún² 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ³²Pe
mi jñi² tsá² joon cwaain²¹ coo¹³gi
lagi jilaa²¹ 'oonuu²¹. Tsí³ cwáa¹
coo¹³ ca ton¹ 'in 'iii¹ li¹ yu' lí²-i
cwaa²¹ nħu¹ iin³ tya'a.

Coon²¹ 'e gajmaa¹a Jesús tya' coon²¹ júu³ cwáain¹

³³La joon ga'e¹² Jesús tsá² júu³
tyú² coon¹³ 'láai² cwáain¹ la lf¹
'elo. Ga'e¹² Jesús tsá² ca jiin¹³ ti
lí² 'øoi²¹-tsi tsá². ³⁴Jiin¹³ coon¹³
jmaai¹³ cwáan¹mo sii²¹i Jesús tsá².
Jo jmaa¹³a tsá² fúui¹ júu³ xiiala lf²,
jiin¹³ tsá² tya'o gajma¹²a júu³ xiiala
lf².

Jesús jmoo¹o 'e jon¹ tyí² coon¹³ 'e jnóo¹ jmi²¹

³⁵Jmii²¹² joon mo ga'i² nħu²¹ joon
gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:
—Moo²¹o' li¹ ngoo¹³ tyíia¹ no.

36 Joon natáa¹i tsá² tyá' Jesús
tsi barco li tyíin¹ Jesús. Joon
do-o gatiui²¹ jilee²¹ mo tsá² téein²
ti' tyíia¹ do. Joon ngaliin¹gixu
barcos 'elíii¹³ coon¹³on. **37** Pe joon
garoon¹on coon²¹ tyí² tá² liili¹. Joon
gajnáa¹ jmii²¹ ca tsi barco do. La
do-o garøo¹ jmii²¹ tsi barco tyá'a.
38 Joon raain¹ Jesús cwuu²¹i ca
tí² tu'mii² barco do. Cwuu²¹i tsín²
mootoyíi¹i coon²¹ ni tu'mi²xu. Joon
gaunjnaa¹-tsi tsá². Joon gajin²in
gasii²¹i 'ii:

—iTifo² tyii¹! ?Tí jo cwáain¹ tyí'i
e júun²mo?

39 Joon garóon²on Jesús. Joon
gatyuu¹³mo 'e tyí² do. Joon gasii²¹i
jmii²¹:

—Jo too²¹ mii¹³, catii².

Joon tsifu gajaan¹ 'e tyí² do.

Jilaa²¹ ga'íi² tii². **40** Joon gasii²¹i
Jesús tsá² tyá'a:

—¿Ee li' 'goog²¹ 'lii²¹? ¿Ee li' jo jai²
livi²gi' Dios?

41 Jileei²¹ tsá² tyá'a gafoo¹i liili¹
joon sii²i jee²¹² 'ii:

—¿Lin-gi lo no? Jilaa²¹ tyí² joon
jilaa²¹ jmii²¹ nuu¹³un to² tyu² 'ino.

Tsá² Gadara 'in 'yuui² 'in
'lii¹³ alma tyá'a

5 Mo gatyalíin² li' ngoo¹³ tyíia¹
cataain²¹ do li seein²¹ tsá²
Gadara. **2** Mo gacwo'íi¹ Jesús tsi
barco do joon gajo² jaain²¹ tsá² 'in
'yuui² 'in 'lii¹³ alma tyá'a. Jee²¹²
'aan¹ tyá' 'lii²¹² cwo'íi¹ 'in tsá² do.
3 Tsu jee²¹² 'aan¹ tyá' 'lii²¹² do ni
taain¹ 'in tsá² do. Jiin¹³ jaain²¹ jo lí²
'nuu¹i. Jon'on coon¹³ ní³ lí² 'nuu¹i.
4 Líi¹ 'láai² naa¹³ nigá'nuu¹ tsá² 'ii
coon¹³ ní³. Ni'nuu² tsá² tii² cwoo²¹
pe joon tsifu 'gii¹o 'e 'nuu¹ cwoo²¹.

Joon jmoo¹o 'no¹³ 'e 'nuu¹ tíi¹. Jo
'e lí² 'woo¹-tsi. **5** Li' jmii¹ tiin¹³ lí'
'woo¹ ngii¹ la caain²¹ moo²¹ joon la
caain²¹ jee²¹² 'aan¹ tyá' 'lii²¹² 'oo¹
taa²¹ liili¹. Joongi tyuu¹²i 'ña'a
cuun²¹². **6** Pe joon wíin²gi mo ganii²
Jesús. Joon tsifu cwiin¹ ngóo¹
ngasii¹i 'wojníi¹ tyani Jesús.

7-8 Mi yuui¹³ joon gajin¹² Jesús
sii²¹i 'in 'lii¹³ 'yuui² alma tyá'a:
—Tíu¹ 'in tsañuu¹ no.

Joon ga'oo¹o tá² liili¹ 'in 'lii¹³ do
'in 'yuui² alma tyá' 'in tsañuu¹ do
jin²in:

—¿Ee 'ná¹ jmáa³aa coon¹³ 'nu?
Jón¹ Dios 'in tyíin¹ 'nu'fú² 'nu. Mí³ii
tyani¹ tyani Dios jo jmáa¹un jna.

9 Joon gaunngi¹ Jesús 'ii:
—¿Xiiala sii²¹ 'nu?
Joon gañii¹i 'in 'lii¹³ do:
—Legión sii²¹ jna'a 'wii¹³ liili¹
fúu²u'saan²¹a'an joon sii²¹ jna'a la
joon.

10 Líi¹ gamii¹ 'in 'lii¹³ do tyani
Jesús 'a jo 'óøi¹ 'ido 'ii. **11** Joon
liili¹ fúu¹ ní¹ taain²¹² gøø²¹ coon²¹
tsa² moo²¹ do. **12** Joon 'in 'lii¹³ do
gasii²¹i Jesús jin²in:

—Sii¹ jna'a fu li taain²¹² ní³ do.
Cwo²¹o júu³ wa'a tsatoo²o' alma
tyá' ní¹ do.

13 Joon gacwoo¹ Jesús 'ii júu³.
Tsifu gacwo'íi¹ 'in 'lii¹³ taai² alma
tyá' 'in tsañuu¹ do joon gangataa²i
alma tyá' ní¹ do. Taain²¹² jiin¹³ tún²
mil ní¹ 'a tsa² moo²¹ do. Gaciwin¹in
'in ní¹ do gaxuui²¹ yaai tyisi² joon
gaxuu²¹i fu tsi tyíia¹ do. Joon
gajgoo²¹o jmii²¹.

14 In taain²¹² 'aai²¹ ní¹ do ngaliin¹
'e fuu²¹ do joongi ngaliin¹ la
caain²¹ li taain²¹² tsá². Ngajmaa¹³a
tsá² júu³ 'ee-gi líi¹ ní³ tyá'a. Joon

gangaliín² tsá² ngajóø² 'ee galf².

¹⁵ Joon gatyaliín² tsá² fúui¹ li siin¹² Jesús. Joon ganí² 'in tsañuu¹ 'in mo ta 'yuui² 'in 'lili³ alma ty'a do. Joon nityiin¹ 'in tyi²i siin¹³ in røø²¹ jo caai²¹gi. Ni'láa²mo. Joon lili¹ gafoo¹i 'in tsá² tyaliín² do.

¹⁶ Joon jileei²¹ tsá² 'in niganí² 'ee galí² tyaa¹ tsá² júu³ 'in tsá² tyaliín² do xiiala galíi¹ 'in tsañuu¹ 'in mo ta 'yuui² 'in 'lili³ alma ty'a. Tyaa¹o júu³ jon la lí² 'e gangangíi¹ 'in ní¹ do. ¹⁷ Joon gamii¹ tsá² fúui¹ lili¹ do tyani Jesús wa'a cwo'í¹ 'ido fuu²¹ goo¹o.

¹⁸ Ga'ii²¹ Jesús tsi barco do. Joon 'in tsá² 'in mo ta 'yuui² 'in 'lili³ alma ty'a gasii²¹i Jesús wa'a tsalíin² coon¹³ 'ido. ¹⁹ Pe jo gacwo¹ Jesús júu³. Joon gajin² 'in sii²¹i 'ido:

—Cwei² fu tyi¹i. Cwojmaa¹³du' júu³ ruu²¹u 'e fee¹ lili¹ 'e nigajmaa¹a Dios 'wii¹³ tyi¹i. Joongi lili¹ nagalifeei¹-tsi Dios 'wii²¹ tyi¹i.

²⁰ Joon gangaa¹³mo 'in tsañuu¹ do. Joon ga'láa² 'wii²¹ jmo²o tsá² júu³ la caain²¹ fuu²¹ taa¹³ Decápolis. Gajmaa¹a júu³ 'e fee¹ lili¹ 'e nigajmaa¹a Jesús 'wii¹³ 'ii. Joon jilee²¹mo tsá² tsa'goo¹-tsi lili¹.

Xuui²¹² ty'a' Jairo coon¹³ 'in tsamí² 'in gason¹ siin¹³ Jesús

²¹ Gatyiaa²¹ Jesús li ngoo¹³ tyíia¹ li cataain²¹ do. Joon gatyaliín² tsá² fúui¹ lili¹ li siin¹²in. Joon ti¹ tyíia¹ do-o gajaan¹. ²² Joon gajó² jaain²¹ tsá² 'in tyu² to² cwo¹ sinagoga. Jairo sii²¹ 'ido. Mo ganí²i Jairo Jesús joon gatyíia² 'wii²¹² tii² Jesús. ²³ Joon gamii¹i tyani Jesús jin²in: —Ijún²mo xuui²¹² tsamí² tyíia. Jmaa² feei¹-o'o 'wii²¹² tyíia. Ní²in;

ñitaan¹²an cwoo¹o ty'a. Joon cwo'lái², cwoseen²¹mo.

²⁴ Joon gangóo¹ Jesús coon¹³ 'in tsañuu¹ do. Pe líi¹ fúui¹ tsá² ngaliín² coon¹³on. Joon liili¹ cuu¹³ li ngóo¹ do. ²⁵ Joon jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do ningóo¹ jaain²¹ tsamí² tsaa¹³. Ningóo¹ jiin¹³ dyatun¹ jiin²¹ 'e tooin²¹ jmi¹. ²⁶ Niganii²¹ wúu¹ liili¹ 'a lí² mi² ty'a. Joon na'íin² jilaa²¹ 'e 'oo'xu pe jo mo gajaan¹ 'e líi¹i 'ido coonti, xu li¹ 'e ngafuu¹¹gi. ²⁷⁻²⁸ Mo ganúu²un 'in tsamí² do jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jesús ga'i¹-tsi: "Wana gason¹oon siin¹³ 'ino joon i'láa²moo."

Joon gangatyéen¹ in li caluu Jesús joon gason¹on siin¹³ 'ido. ²⁹ Mo gason¹on siin¹³ Jesús tsifu gajaan¹ 'e tooin²¹ jmi¹ do. Joon galili¹³i 'e ga'láa²mo coonti. ³⁰ Joon mo galili¹³i Jesús 'a naga'láa²mo jaain²¹ tsá² coon¹³ 'ii²¹ ty'a joon gajóø² li¹ caluu jee²¹² tsá² fúui¹ do. Joon gaungii¹i:

—¿'lin gason¹ sin³iiin?

³¹ Joon gajin¹² tsá² ty'a sii²¹i 'ii:

—Moo²¹o'o lili¹ 'la² tsá² tyi¹ xiiala lí² unngíi¹u'un: "¿'lin gason¹ sin³iiin?"

³² Pe jóø² Jesús la cataain²¹ caai²¹ 'iin²¹²in 'in gason¹ siin¹³ do. ³³ Joon 'in tsamí² do jlee¹e joongi 'goo²¹o lili¹ ni¹o 'ee 'e galf² do. Joon ngoo²¹o li siin¹² Jesús. Joon gasii²¹ 'wojnii¹i tyani 'ido. Gajin²o la ja²mo ce jilaa²¹ 'e galf². ³⁴ Joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—Yuuun²¹ tyíia, ga'láa²mo'o 'wii¹³ jo¹o líi²u. Cwei² júu³ røø²¹. Láa²mo'o coonti jmoowúu¹ líi¹u'u.

³⁵ Faa²¹gi Jesús siin¹²in mo gatyaliín² tsá². Jalíin² ty'a 'in tyu² to² cwo¹ do. Joon gajin¹² 'in tsá²

tyalíin² do sii²¹i jmii²¹ 'in xuui²¹²
tsaa¹³ do:

—Najúun²mo yuuhan²¹ tyi'i. Jo
untiyí²in-gi'i 'in tifo² no.

³⁶Pe Jesús, mo ganúu²un 'e faa²¹
'in tsá² tyalíin² do joon gajin² Jesús
sii²¹i 'in tsá² tyu² to² cwo¹ do:

—Jo foo¹³o, jiin¹³ jo¹o cwolfii²naa'.

³⁷Joon jo 'in cwo¹gi Jesús tsalíin²
coon¹³on, jiin¹³ Tá³, coon¹³ Jacobo
coon¹³ Wó³ ruu²¹i Jacobo. ³⁸Joon
mo gatyalíin² tyá 'in tsá² tyu² to²
cwo¹ do joon ganí²in Jesús tsá²
fúui¹ liili¹. In ci² to² mii¹³ liili¹.

³⁹Joon ga'i²i Jesús joon jin²in:

—'Ee lí¹ to² lí¹ mii¹³? 'Ee lí¹ci²
li? Jo mo júuin² 'in xuui²¹² no lí¹
cwuu²¹mo 'ino.

⁴⁰Pe 'in tsá² do gaungøø¹mo
Jesús. Joon ga'wooi²¹ Jesús tsá² ce
jilee²¹mo. Joon gatø¹o jiin¹³ jmii²¹
coon¹³ sáa³ xuui²¹² tsaa¹³ do, joongi
fiin¹³ coon¹³ 'in ngaliin¹ coon¹³on
do. Joon ga'i²i li raain¹ 'in xuui²¹²
do. ⁴¹Gason¹ Jesús cwoo²¹ 'ido joon
gajin²in sii²¹i xuui²¹² do coon¹³
jmíi¹ tyá:a:

—Talita cumi. ('E 'øøi²¹-tsi tsá²
jin²in: 'Nu fuu²¹²uu mí², ráan²un
no.)

⁴²Tsifu joon garóon²on 'in xuui²¹²
tsamí² do. Joon gangi¹o. Joon
dyatun¹ jiin²gi ngóo¹o. Jilee²¹ tsá²
do ganga'goo²¹-tsi. ⁴³Pe joon ga'ff²
Jesús júu³ sii²¹i 'in tsá² taai² tsí
inuu: do:

—Jo 'iin fu²uu' ce jiin¹³ jaain²¹.

Joon gatyu² to² wa'a dø¹ 'in
xuui²¹² tsamí² 'in najiin¹ do.

Mo ngóo¹on Jesús fu Nazaret

6 Mo ngayuui¹³ gaun'láai²
Jesús 'in xuui²¹² tsamí² tsaa¹³

do joon gangaliin¹mo fu goo¹o
Nazaret coon¹³ tsá² tyá:a. ²Mo
tí² jmii²¹² 'ii²¹ woo²¹ tsá² galáa²
Jesús 'wii²¹² 'e 'e²e tsá² júu³ tyu² tsi
inuu: cwo¹ sinagoga si² do. Joon
fúu¹mo 'in núu²un 'e faa²¹ 'ido. Joon
líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² joon jin² 'in
tsagoo¹o do:

—Xiiala galitíi²i 'in tsanuu¹ no
'e faa²¹ no? 'Ee júu³ lo 'e¹ 'ino?

Xiiala jmoo¹o jilaa²¹ milagro lo?
³'In tsanuu¹ lo jaain²¹ ti'mó² 'ii.

Jón¹ Maríá, joon ruu²¹mo Jacobo
coon¹³ Sé³ coon¹³ Judas coon¹³

Simóoi¹³. Joongi ruu²¹i tsamí²
seen²¹mo jee²¹² jna' lo.

La joon gajin² tsá² Nazaret 'wii¹³
joon jo jo¹ líi²i Jesús. ⁴Pe joon
gasii²¹i Jesús 'ii:

—Jilee²¹mo jmoo¹o nuu¹³un
jaain²¹ tsá² 'in faa²¹a júu³ tyu² tyá:
Dios pe tsagoo¹o coon¹³ ruu²¹i 'in
seein²¹ inuu: tyá:a jo cóñ²on cwáain¹.

⁵'Wii¹³ joon jiin¹³ coon²¹ milagro
jo gajmaa¹a do. Xu tsá² gaun'láai².

⁶Líi¹ ganga'goo²¹-tsi Jesús 'wii¹³ jo
jo¹ galíi²i tsagoo¹o 'ii. Joon mo
galiciiin²¹gi gangó¹ Jesús ga'e²e
tsá² la caaín²¹ fuu²¹ pi¹³ taa¹³ lí tyan'
Nazaret do. Joon ga'e² Jesús 'in tsá²
do júu³ tyu².

**Jesús sii²i jí dyatuuin¹ tsá²
tyá:a tsacwo¹ júu³ tyu²**

⁷Joon gatø¹ Jesús jiin¹³ dyatuuin¹
tsá² tyá:a joon gasii¹in 'ido ti' ngái¹.

Joon gacwoo¹ júu³ 'e lí² 'wooi² 'ido
'in líi³ taai² alma tyá: tsá². ⁸Joon

gatyu² to² wa'a jo 'e coon²¹ 'ido
jiin¹³ 'mo'u² soon²¹on. Jo lí² coon²¹

jiin¹³ coon²¹ iñi¹ jon'gi tu'mi² jon'gi
cuu² lí² coon²¹. ⁹'Ná¹ ø¹ø mii²¹ saa¹³
joon tyi¹i coon²¹ mi'tyi² jon'on la

tún². ¹⁰Joongi gajin¹² Jesús sii²¹i 'in tsá² ty'a do:

—Mi cwotaa²naa' coon²¹ inuu do-o jón²oo' ca mi 'woo²¹naa' e fuu²¹ do.

¹¹Wana jo 'iin²¹in 'in tsá² do 'ii²¹ 'naa' xiali' cwolín²naa' si jo núu²un tsá² júu³ tyii' 'ee joon cwo'woo²¹moo' do. Joon xuu²uu' 'laa²¹ toon¹ tii¹³if' lawa coon²¹ li² e jmaa²aa' ty'a.

'E la ja²mo fuu²¹uu 'naa': mi ti 'e 'iin² fu juncwii²¹ iwúu¹ ní² tsá² seein²¹ Sodoma coon¹³ tsá² seein²¹ Gomorra. 'In tsá² fuu²¹ do-o jo ga'ii²¹i júu³ ty'a' Dios mo ganúu²un. Pe wúu¹gi iní² tsá² 'in jo 'ii²¹ 'naa' li cwolín²naa' la coon²¹gi tsá² seein²¹ Sodoma coon¹³ Gomorra.

¹²Joon ga'woo²¹mo 'in tsá² ty'a' Jesús do tsacwoo¹ júu³ tyú². Joon gajin²in sii²¹i tsá² li gatyaliín² 'ido:

—'Ná¹ unsii²¹moo' e 'i¹-oo'
—jin²in.

¹³Joongi líi¹ fúui¹ 'in 'lili³ ga'woo¹i almas ty'a' tsá². Joon gasoon²¹on aceite ty'a' tsatsaa¹³ joon coon¹³ la joon galáa²mo.

Najúun²mo Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹

¹⁴Galitsáa¹mo-tsi róøi¹³ Herodes jilaa²¹ 'elo tsu jilee²¹mo tsá² niñii¹ 'e jmoo¹o Jesús. Pe jin²in tsá² e nigajiin¹in tún¹ Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹, 'wii¹³ joon lihil¹ 'oo¹ Jesús milagro. 'i¹-tsi tsá² 'e Jesús jmoo¹o milagro coon¹³ júu³ ty'a' Wó³.

¹⁵Pe seen²¹mo 'in gajin²in:

—Elías no.

'Inlíii¹³gi gajin²in:

—'In faa²¹a júu³ tyú² ty'a' Dios la líii¹ 'in gafaa²¹ júu³ ty'a' Dios calii¹no.

¹⁶Joon mo ganúu²un Herodes 'elo joon gajin²in:

—Wó³-o 'ino, joon jna-a gatyuu¹uu to² wiin²¹ luu²¹u. Nigajiin¹o 'ino tún¹ —jin² Herodes.

¹⁷⁻²⁰Herodes do nigacáan¹in 'in tsamí² sii²¹ Herodías. 'In Herodías lo líii¹ 'oo²¹o Lii²¹ ruui²¹ Herodes. Joon Wó³ do nigosii²¹i Herodes:

—Jo lí² caan²¹u'un 'oo²¹ ruu²¹u tsá seen²¹mogi.

Joon 'wii¹³ joon galiee¹mo 'in tsamí do Wó³. Joon Herodes tyú²u to² 'e tsalí² Wó³ 'nññí³ 'wii¹³ Herodías. 'In²¹in Herodías wa'a júun²in Wó³ pe jo cwo¹ róøi¹³ Herodes júu³ 'wii¹³ gøø²¹mo Wó³. Joon ñí¹ Herodes 'e Wó³ jaain²¹ tsanñuu¹ 'in tyúi¹ joongi jaain²¹ tsá² 'in ñí¹ júu³ ty'a' Dios. Coon²¹o Herodes cwáain¹ coon¹³ ce tún² jilaa²¹ 'e faa²¹ Wó³ fiin¹³ jo tyú² 'øøi²¹-tsi. ²¹Joon galif² 'e gajmaa¹²a Herodes jmii²¹ 'e tsín¹ jiin²¹in. Gacwoo¹o 'ee dø² tsacoori¹³ ty'a coon¹³ 'in tyú² to² 'láa² coon¹³ jileei²¹ tsá² tyiin² seein²¹ li sii²¹ Galilea do. Joon Herodías gatsaa²¹o xiai' la ijmáa¹a. ²²'In jamí² Herodías do galí² jee²¹ li néei¹ 'in tsá² gøø²¹ do. Joon gatséen¹in. Joon líi¹ gatf²-tsi Herodes coon¹³ 'in tsá² néei¹ gøø²¹ coon¹³ 'ido la gatseein¹ 'in simí² do. Joon gajin² róøi¹³ sii²¹i 'in simí² do:

—Mf²i doñi'ee 'iin²¹mo'o joon cwo¹³oo' nu.

²³Joon ga'ee²¹ 'in róøi¹³ do tyani Dios 'e cwoo¹o doñi'ee gamii¹i 'in simí² do fiin¹³ ca coon²¹ tsa¹ 'a to² líi¹ 'ido. ²⁴Joon gacwo'íi¹ 'in simí² do joon gasii²¹i sáa³a:

—¿Ee mf³ii ty'a' 'ino?

Joon sáa³gi gajin²:

—Sii¹²i cwocwoo¹ mootyi² Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹.

²⁵Joon tsifu ga'i² tún² 'in simí² do li tyíin¹ róøi¹³ joon ngasii¹²i 'ido:

—La lo-o 'iin²¹²na: cwo¹²'o coon²¹ wúun¹ 'yü mootyi² Wó³ saai²¹ tsá² jmi²¹.

²⁶Joon gajaan¹ 'in róøi¹³ do fa'i³. Pe jo 'ee futyigi tsü nigali'ee²mo Dios icwo¹ doñi'ee mii¹i. Joon niganúu²un jileei²¹ 'in néei¹ coon¹³on do. Jo gatyuu¹²gi to² 'e mii¹i 'in simí² do. ²⁷Tsifu gatyü¹² róøi¹³ to² jaain²¹ 'lää² 'e tsatyíian¹ mootyi² Wó³. ²⁸Joon gangó¹ 'in 'lää² do fu 'nñí³ li 'yuui Wó³ 'e tsatyüü¹²ü mootyi² 'ido. Joon gacóon¹on 'yu tsi coon²¹ wúun¹. Joon gacwo¹o 'in simí² do. Joon 'idogi gacwo¹o sáa³o.

²⁹Mo galíñi¹ tsá² tyá Wó³ 'e najúun²mo joon gangatyíian¹o mootaai² Wó³ joon ganga'áa¹mo.

Cwo¹o Jesús 'ñá² mil tsá² 'e dø¹ø

³⁰Mo galiciiin²¹ joon galicaain²¹ dyatuuin¹ tsá² tyá' Jesús coon¹³ Jesús. Joon gajma²a júu³ Jesús jilaa¹²¹ 'e nigajmaa¹a joon jilaa¹²¹ 'e nigae¹²e tsá². ³¹'Wii¹³ tsataai² tsá² jongi jalíin² tsá² fúui¹ liili¹ jiin¹³ joo¹ 'ido dø¹ø joon gasii²¹i Jesús tsá² tyá'a:

—Nilíin²duu' coon¹³ jna. Moo²¹o', yii²¹a' ta' ti' catá² li jo 'in tsá² seein²¹.

³²Joon ngaliín²mo Jesús coon¹³ tsá² tyá'a joon yaamo gataai² tsi coon²¹ barco. 'In²¹²in tsalíin² coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. ³³Pe fúu¹mo 'in ganí² 'ii li ngaliin¹ do. Joon galicwii¹mo tsá² Jesús. Joon gangaliín² cwiin¹in coon¹³ tii²o jilee¹²¹mo 'in seein²¹ la coon²¹ fúu²¹. Joon gi tyaliín² jée¹gi li ngó¹ Jesús. ³⁴Mo gacwo'íí¹ Jesús tsi barco gangaa¹mo tsá² fúui¹ liili¹. Joon galifee¹mo-tsi 'wii¹³ tyá' 'ido.

Téen¹in la téein¹ joo'saa²¹ jo 'in fii²¹² seen²¹mo. Joon galáa² Jesús 'wii²¹² e¹²e 'ido júu³ 'láai² liili¹. ³⁵Joon ni ca'lóo² jalíin² tsá² tyá'a li siin¹²in joon sii²¹ 'ido 'ii:

—Ca'lóo² lo joongi jo 'in taain²¹² lo coonti. ³⁶I² júu³ 'in tsá² no wa'a cwotyaliin²mo la caaín²¹ fúu²¹ tyan' li taain²¹² tsá² cwoláa¹a 'iñi¹ dø¹ø, tsü jo 'ee sá² 'e dø¹ 'ino.

³⁷Joon gañii¹i Jesús:

—Cwoo¹³ 'naa' 'e dø¹ 'ino.

Joon 'in tsá² tyá'a do gajin²in:

—Jo liin¹ wa'a tsalaa²¹a'a coon²¹ mil tsi catyuu¹³ 'iñi¹ 'e cwoo¹o'o 'ino 'e dø¹ø.

³⁸Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—¿Joo' 'iñi¹ 'oo²gii? Cwojøø²duu'.

Mo galíñi¹i joon gajin²in:

—'Ná² 'iñi¹ sá²gi tyi' coon¹³ gái¹gi joo²¹ taai² jmi²¹.

³⁹Joon gatyü¹² Jesús to² wa'a cwó² 'in tsá² do jmaai¹³ coon¹³ poo²¹² jee²¹² ñii²¹ røø²¹ do. ⁴⁰Joon gacwó² tsá² ti' cíein¹³ joongi ti' cincuenta. ⁴¹Joon gason¹ Jesús 'e 'iñi¹ 'ñá² do joongi jiin¹³ gái¹ 'in joo²¹ taai² jmi²¹ do. Joon gajóø² li' ñü'fú² joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios tyá' 'e 'iñi¹ do. Joon gajmaa¹a 'no¹³ 'e 'iñi¹ do. Joon gacwo¹o tsá² tyá'a wa'a jmáa¹a tyíia³ 'e 'iñi¹ do jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do. Joongi gajmaa¹a tyíia³ 'in joo²¹ taai² jmi²¹ gái¹ do.

⁴²Garó¹mo tu² jileei²¹ 'in gagøø²¹ do. ⁴³Joongi garó¹mogi dyatun¹ 'motó² coon¹³ 'no¹³ 'iñi¹ coon¹³ 'no¹³ 'in joo²¹ taai² jmi²¹ do. ⁴⁴Gagøø²¹ 'ná² mil tsañüü¹ 'e 'iñi¹ do.

Ngii¹ Jesús tii²i ni jmi²¹

⁴⁵Joon gatyü¹² Jesús to² 'e tsataai² tsá² tyá'a tsi barco. Joon tsalíin²

'ido jéei¹gi lagí 'ñá'a li ngoo¹³ tyíia¹ do. Joon 'iin²¹²in tsalín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Betsaida la 'ii²¹² 'i² Jesús tsá² júu³. ⁴⁶Joon mo ngayuui¹³ joon gangó¹ Jesús fu moo²¹ ngafee¹²i Dios Jmii²¹. ⁴⁷Nicanuu²¹ mo ganii²¹ Jesús 'e barco do. 'Ii²¹ ca tún² tsá¹ ni tyíia¹ do. Pe Jesús-gi siin¹²in ca tsaa¹ moo²¹ do 'ña'a. ⁴⁸Joon ganí² Jesús 'e jo lí² ngii¹gi barco tyá' tsá² tyá'a 'wii¹³ liili¹ 'ii¹ tyí² lí¹ cií¹³. Ta'aa²¹ góo¹ mo gangó¹ Jesús li ngaliín² tsá² tyá'a. Gangó¹o ngii¹ tii²o ni jmii²¹ do. 'In²¹²mo ngíi¹ i lí¹ caai²¹ lí ngaliin¹mo 'ido. ⁴⁹Ganíi²in tsá² tyá'a 'ii jó¹ ngii¹ ni jmii²¹. Galíi¹ i 'e tsamoojii¹ jó¹. Joon ga'oo¹ liili¹. ⁵⁰Jilee²¹mo ganíi² 'ii. Joon gafoo²mo 'ii. Pe joon gafee²¹mo Jesús 'ii gajin²in:

—iTá² téein¹-'oo! iJna-a lo, jo foo¹³naa!

⁵¹Joon ga'ii²¹⁰ o tsí barco li taai² tsá² tyá'a. Joon gaján² 'íi² tyí² do.

⁵²Áai¹ 'waa²¹a-tsi tsá² tyá' Jesús tsu jo mo toon¹-tsi 'e júu³ tyá' 'e 'iñi¹ do 'wii¹³ joon líi¹ ganga'goo²¹-tsi.

Un'láai² Jesús tsatsaa¹³ seein²¹ li sii²¹ Genesaret

⁵³Mo gatyaliín² li ngoo¹³ tyíia¹ ga'ñúu² barco tyá'a coon²¹ tí¹ tyíia¹ li sii²¹ Genesaret. ⁵⁴Mo cwo'íi¹ 'ido tsí barco tsifu joon galicwii¹in tsá² 'ii. ⁵⁵Joon 'in tsá² do gangaliin¹ cwiin¹in la caain²¹ joon ga'láa² 'wii²¹² jajée¹i tsatsaa¹³ 'in tsíin² mó² fu li siin¹² Jesús. ⁵⁶La caain²¹ fuu²¹ pi³ si fuu²¹ fee¹ 'ee si tí¹ fuu²¹ 'ee li tsáa¹ Jesús gatyía¹ tsá² tsatsaa¹³ tyá'a tyá'i fu¹ li ngíi¹i Jesús joon gamii¹i tyani Jesús wa'a cwo¹ Jesús jiin¹³ tí¹ siin¹³in soon²¹on. Joon

jileei²¹ 'in gason¹ siin¹³ Jesús ga'láa²mo 'i.

'E un'líii³ tsá² tyani Dios

7 Joon galicaain²¹ tsá² tyá' coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos coon¹³ 'inlíii¹³ tifo² tyá' ley li siin¹² Jesús. 'In tifo² do jalín² Jerusalén. ²Joon 'in tsá² lo gacón² cwáain¹ 'e 'in tsá² tyá' Jesús néei¹ gó¹o joon 'lii² cwoo²¹o. 'øøi¹²-tsi tsá² 'e jo mo jngíi² cwoo²¹ la tiisi¹², 'wii¹³ joon gafaa²¹a 'láai². ³Jileei²¹ fariseos coon¹³ tsá² seein²¹ Israel jmoo¹o la lí² gajmaa¹a 'lii²¹² tsacøøi¹³. Jo dø¹ tsá wana jo jngíi² cwoo²¹ la tiisi¹² mo jéei¹. ⁴Mo jalín² 'moo¹³ jo dø¹o wana jo mo run²un cwoo²¹ la tiisi¹². Joongi líi¹ 'láai² jilaa²¹ tiisi¹² 'e sá² calii jmoo¹o. Jmoo¹o tsá² la tiisi¹² run²un tasa 'un²un jmii²¹ joon tsuu² coon¹³ jilaa²¹ nii² 'e jmaai²¹ to² mo gó²o. ⁵Joon 'in fariseos do coon¹³ tifo² tyá' ley do gaunngíi¹i Jesús jin²in:

—¿Ee lí¹ jo jmoo¹o tsá² tyí¹ la lí¹ gajmaa¹a 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyí¹? Gó²o pe jo mo run¹un cwoo²¹o la tiisi¹².

⁶Joon gañii¹i Jesús:

—Calii 'in gafaa²¹a júu³ tyá' Dios sii²¹ Isaías gajmaa¹a coon²¹ jí². Joon tsí jí² do gafaa²¹o xiala líi²naa' tsá² 'in jo tiin¹³ 'e 'e²e tsá² xeei²¹. Gajin²in ni jí² do:

'In tsá² lo untyúi¹ Dios jiin¹³ coon¹³ 'e faa²¹a pe jo tí²-tsi jí¹³ la to² tyu² Dios.

⁷ Jo 'e to² 'íi³ 'e un'goo²¹o jna.

Jilaa²¹a 'e 'e²e tsá² jiin¹³ lí¹ to² tyu² tsá², jin² Isaías.

⁸Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Ga'íin²mo-'oo' jilaa²¹ to² tyu² Dios, pe coon²¹ tún² jmoo²oo' la tiisi¹² 'e jmoo¹o tsá² la mo jéei¹

la rúun¹³un' tsuu² joongi tasa
'un²¹un jmi²¹. Joongi 'láa²mo 'e li
la li 'elo jmoo²oo' la jmoo¹o tsá².

⁹La joongi gajin² Jesús:

—'lin²¹² 'naa' núu³gii' la to² tyu²
'lii²¹² tsacøoi¹¹³ jon'gi la to² tyu² Dios
la no. ¹⁰La li gajin² Moisés calii mo
gacwo¹o tsá² ley: "Un'gøø²¹mo'o
ñu¹²u coon¹³ saa²a." Joon gajin²in:
"In sii²¹ júu³ 'laa'²¹ jmi²¹ si sáa³a
'ee 'ná¹ jngaa²mo tsá² 'ii." ¹¹Pe joon,
'naa'gii', jo cwoo²oo' júu³ 'e uncoon¹³
tsá² jmi²¹ si sáa³a 'ee wana gajin²:
"Jilaa²¹ e sá² tyia 'e lí² uncoon¹³
jna 'nu lí Corbán." ('øøi²¹-tsi tsá²
jin²in: nigacwo³oo Dios.) ¹²Wa'a jin²
tsá² la no, joon 'naa'gii' jo cwoo²oo'
wa'a uncoon¹³on sáa³ jmi²¹. ¹³Mo
jmoo² 'naa' la joon tu¹oo' júu³ tya'
Dios lawa'a jo 'e tyiin²mo. 'lin²¹²gii'
jmoo²oo' tiisi² 'e gacwo¹ tsá² 'naa'
lagi júu³ tya' Dios. Joongi líi¹ 'láai²
tiisi² 'e jmoo²oo' la lí¹ 'elo —jin²
Jesús sii²¹i 'in tsá² fariseos coon¹³
tifo² tya' ley.

¹⁴Joon gatø¹ Jesús 'in tsá² fúui¹
taain²¹² do joon gajin²in:

—Nuu²duu' jilaa²¹ 'e fo²oo lo.
Joon cwo'øøi²¹ 'oo'. ¹⁵Jilaa²¹ 'e gø¹²
tsá² jo lí² un'lii³ 'ii la joon. Jii¹³
'e woo²¹ tsi tsá² 'e jmoo¹o 'e faa²¹
tsá² 'e joon un'lii³ tsá². ¹⁶Wana sá²
loocwoo¹oo' náu²duu'.

¹⁷Mo gatíu² Jesús tsá² joon ga'í²
coon²¹ inuu² joon gaunngii¹ tsá²
tya'a 'ee 'e júu³ gatyaa¹ do. ¹⁸Joon
gajin² Jesús sii²¹i 'ii:

—¿Tí jon'gi 'naa' 'øøi²¹ 'oo'? Ní²-i
'naa' 'e jilaa²¹ 'e gø¹² tsá² jo tsatoo¹³
tsi alma tya' tsá² pe jiin¹³ tu²o.
¹⁹Joon mi yuui¹³ joon 'woo²¹o fu
caluu tún¹. 'Wii¹² joon jo lí² un'lii³
tsá² tyani Dios.

'Wii¹³ jii¹³ coon¹³ júu³ la joon
jin¹² Jesúus 'e lí²-i dø¹ tsá² doñi¹ee.
²⁰Jin¹²o jon Jesúus:

—'E 'woo²¹ li tsi alma tya' tsá² 'e
joon un'lii³ tsá² tyani Dios. ²¹Tsu
li tsi alma tya' tsá² 'øøi²¹-tsi 'e
'øøi²¹-tsi tsá². Li' alma tya' tsá² 'woo²¹
jilaa²¹ 'e gó² 'e 'i¹-tsi tsá². Do-o
'i¹-tsi 'e lí² feei² tsamí² tsá² xeei²¹ si
doñi¹ee 'e gó² 'i¹-tsi tsá² cwáain¹ tya'
tsamí² si tsaañuu¹ 'ee. Do-o 'i¹-tsi tsá²
wa'a jngaa¹²i tsá² ²²si jmoo¹o 'uun²¹
'ee. Tsi alma tya'a galii²¹in tsá²
jilaa²¹ 'e sá² tya' tsá² xeei²¹; 'aa¹a
tsii²¹² wúu¹i; jmoo¹o júu³ 'atsaa²¹;
'i¹-tsi jii¹³ tya' 'ña'a. Jo li³i 'e jmáa¹a.
²³'Wii¹³ 'i¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'elo, 'wii¹³
joon 'in 'lii³mo 'ii tyani Dios.

Jaain²¹ 'yiaa²¹² tsá² coon²¹ fuu²¹
'in jo¹ galíi² júu³ tya' Jesús

²⁴Joon gangó¹ Jesús fu coon²¹
fuu²¹ sii²¹ Tiro coon¹³ Sidón. Joon
ga'í² coon²¹ inuu². Joon jo 'iin²¹²in
wa'a liñi¹ tsá² coonti pe jo galí²i
jiin¹³ la galii²¹²in. ²⁵Joon tsifu
galiñi¹ jaain²¹ tsamí². Joon 'in
xuui²¹² tya' 'in tsamí² lo 'yuui² 'in
'lii¹³ alma tya'a. Joon gajó² 'in
tsamí² do gasii²¹ i 'wojnfi¹ i wii²¹²
tii² Jesús. ²⁶In tsamí² lo galiseein²¹
Sirofenicia, jon' tsagoo¹ tsá² seein²¹
Israel. Pe gajó² jamíi¹ tyani Jesús
wa'a tyii²in 'ido 'in 'lii¹³ 'yuui alma
tya' jóni¹on. ²⁷Pe Jesús gasii²¹ i 'ii:

—Cwo²du'u jéei¹ wa'a dø¹ xuui²¹²
lagi tsii²¹ tsu jo tseein²¹ tyii²¹ i 'no¹
gø¹² xuui²¹² joon cwóo¹³o' tsii²¹.

²⁸Pe joon gañii¹ i 'in tsamí² do
jin²in:

—Jo¹o, pe cagi tsii²¹ 'in tee¹²
nu¹ mesa gø¹²o 'no¹³ xuu²¹ mo gø¹²
xuui²¹².

29 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamf² do:

—Tyú²-u la gafa²¹a. Lí²-i cwoo²mo'o no nicwo'í¹i 'in 'lili¹³'yuum² alma tya' xuui²¹² tyi'i.

30 Joon mo gatyee¹²i tya'a gatsee²¹i xuui²¹² tya'a raain¹ ni coo'mó². Nicwo'í¹i 'in 'lili¹³'yuum² alma tya' 'ido.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² cwuui²¹² jo faa²¹

31 Gacwo'í¹ Jesús co' fuu²¹ Tiro gangí¹i Sidón joon ngí¹i fu lí' co' Decápolis, joon gatyá¹ ti' jmii²¹ tyíia¹ Galilea. **32** Joon mo gatyá¹ do joon gangajéel¹ tsá² jaain²¹ tsá² cwuui²¹² 'yucayaai²¹² jo faa²¹. Joon gamii¹ wa'a taan¹ Jesús cwoo²¹o tya' 'ido. **33** Joon gangajéel¹ Jesús 'ii coon²¹ li jo 'in tsá² jóø². Joon gafoo²¹ Jesús uniicwoo²¹o tsi loocwoo²¹ 'ido. Joon ga'ñíi¹i joongi galii²¹i uniisi¹³ 'ido. **34** Joon gajáo² lí' ñu'fú² gasaa²¹-tsi joon gajin²in: —i'Efata! (øøi²¹-tsi jin²in: iNéei² 'wo'o!)

35 La joon ganó¹ loocwóo¹o. Sii¹³i galí² tyú²-u joon galí²-i faa²¹a røø²¹.

36 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² 'in gajéel¹ 'in jo faa²¹ do:

—Jo 'in fuu²uu' ce jiin¹³ jaain²¹.

Pe lí' tyú²gi to² 'e sii²¹o tsá². **37** Lí¹ tsagoo²¹-tsi tsá², joon jin²in:

—Jilaa²¹ 'e jmoo¹o 'ino 'e tyú² tsu ca 'in cwuu²¹² jmoo¹o núu²un joongi 'in jo faa²¹a jmoo¹o 'e faa²¹ 'ido.

Cwo¹o Jesús tyún² mil tsá² 'e gø¹²o

8 **Jee**²¹² jmii²¹² lo galicaain²¹ tsá² fúui¹ liilí¹. Jo 'ee sá² dø¹ coonti. Joon gatø¹ Jesús tsá² tya'a joon gasii²¹i 'ido:

2—Lí¹ fúu² lí²na 'in tsá² lo 'wii¹³ ningó¹ 'ni¹ jmii²¹² 'e taain²¹² coon¹³ jna lo. Joon jo 'ee sá²gi dø¹ø coonti. **3** Wa'a 'í³íí júu³ fu tya'a la jo mo gø¹²ø joon jo li pín³ ngí¹. 'Inlíi¹³ jalíin² wíin².

—Joon gañii¹i tsá² tya'a:

—¿Xiala lí² cwóo¹³o 'ino 'e dø¹ø? Jo 'in seein²¹ waa'a 'nf¹ coonti.

—Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿Joo' iñi¹ 'oo²gi 'naa?

'Ii-gi gajin²in:

—Dyía¹ tigi.

—Joon gatyá¹² Jesús to² wa'a cwó² ni 'wó² do joon gason¹¹on 'e 'iñi¹ dyía¹ do joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Joon gajmaa¹a 'no³ 'e 'iñi¹ do gacwo¹o tsá² tya'a 'e tsajmaa¹a tyíia³ jee²¹² 'in tsá² fúui¹ do. **7** Joongi ni'aa¹mogi jaain²¹ gáí¹ joo²¹ taai² jmii²¹ pi³. Joon gacwo¹o Jesús 'maai¹³ Dios tya' 'in joo²¹ taai² jmii²¹ pi³ do joon gatyá¹²u to² jmaa¹a tsá² tya'a tyíia³ 'in joo²¹ do. **8** Tyú²-u gagø²¹ø jilee²¹mo. Joongi tii²¹gi dyía¹ 'motó² røøi¹ 'e gasái¹. **9** Xuu jogi tí¹ tyún² mil tsá² 'in gagøø²¹ø do. Joon ga'íí² Jesús 'in tsá² do júu³. **10** Joon 'ña'gi ga'í² tsi coon²¹ barco coon¹³ tsá² tya'a. Joon ngaliin¹ fu coon²¹ li sii²¹ Dalmanuta.

Míi¹i tsá² fariseos coon²¹ li²

11 Joon jee²¹² jmii²¹² joon gajalíin² 'inlíi¹³ tsá² fariseos joon galáa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ Jesús. 'In²¹²in 'in tsá² fariseos do tyaan¹ cwáain¹ xiala lí¹ Jesús, 'wii¹³ joon gamii¹i waa'a 'e² Jesús 'ido coon²¹ li² tya' ñu'fú². **12** Pe gasaa²¹-tsi Jesús liili¹ joon gajin²in:

—In tsá² lo jo tsáa¹-tsi Dios mo mii¹i coon²¹ milagro. 'E la ja¹²mo

fuu²¹²uu 'naa', jiin¹³ coon²¹ li² ty'a' milagro jo cwo¹³oo 'in tsá² lo.

¹³ Joon gatáu²mo Jesús 'in tsá² do. Ngatáa¹i tsi barco joon gangó¹ fu li¹ ngoo¹³ tyíia¹ cataain do tún¹.

Tyíian³ ty'a' fariseos

¹⁴ In tsá² ty'a' Jesús do niga'íin¹mo-tsi 'e coon²¹ 'ee dø¹ø. Ji tiii² coon²¹ 'iñi¹¹ nityaan¹ tsi barco do.

¹⁵ Joon gajin² Jesús sii¹²i tsá² ty'a': —Ñíi²duu, tñi¹moo' coon¹³ tyíian¹³ ty'a' fariseos joongi tñi¹moo' coon¹³ tyíian¹³ ty'a' tsá² ty'a' róøi¹³ Herodes.

¹⁶ Joon tsá² ty'a'gi galáa² 'wii²¹² sii²i la 'oo²¹ jee²¹² yaaí jin²in:

—'Wii¹³ jo 'e 'iñi² lee²o' 'e joon 'e gajin²in la no.

¹⁷ Ñii¹ Jesús 'ee 'e sii²i 'ido joon gajin²in sii¹²i 'ido:

—¿'Ee li¹ foo²¹ 'naa' 'e jo 'oo²oo' iñi¹¹? ¿Ti jo mo 'øøi²¹-oo'? ¿Ti jo mo lili²ii? ¿Ti 'áai¹ ni 'waa²¹ tyi² 'naa'? ¹⁸ ¿Ti jo jøø²øø' coon¹³ unni²ii? ¿Ti jo nuu²uun' coon¹³ loocwoo²oo'? ¿Ti jo tii²-oo'? ¹⁹ Mo gajmáa³aa tyíia³ 'e iñi¹¹ 'ná² do jee²¹² 'ná² mil tsá², ¿joo'gi 'motó² 'e garóøi¹ do?

Joon gajin² tsá² ty'a':

—Dyatun¹gi gatf².

²⁰ —Joon mo gajmáa³gii tyíia³ dyía¹ iñi¹¹ jee²¹² tyúñ² mil tsá² —jin¹² Jesús— ¿joo' 'motó² róøi¹ 'e gatyíian²¹gii?

Joon gajin²in tún¹ tsá² ty'a':

—Dyía¹gi gatf².

²¹ Joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² ty'a': —¿Ti jo mo 'øø²¹mogi'-oo?

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsatiui² fu Betsaida

²² Mo gatyáliin² Jesús fuu²¹ Betsaida gangajée¹i tsá² jaain²¹

tsatiui² li siin¹² Jesús. Gamii¹i wa'a soon²¹ Jesús ty'a'. ²³ Joon gason¹ Jesús cwoo²¹ 'in tsatiui² do. Gangajée¹i li¹ ti¹ fuu²¹. Joon gasúun² jmii¹e²e unni² 'ido. Joongi gataan¹ cwoo²¹o ty'a' 'ido. Joon gaunngii¹i wana nijnéei²xu. ²⁴ Gajóø² 'in tsatiui² do joon jin²in:

—Jóø³moo tsá². Jóø²na tsá² 'in líii¹ la li 'mó² pe ngii¹o.

²⁵ Joon gataan¹ tún¹ Jesús cwoo²¹o unni² 'ido. 'In tsatiui² do gajóø²ø coon¹³ ce tún² joon galáa²mo coonti. Najóø²o jilaa²¹ røø²¹. ²⁶ Joon gatyú² Jesús to² 'a tsei¹² 'ido fu ty'a'. Joon gajin²in:

—Jo ngii²¹un 'e fuu²¹ do, jogi 'in fu²u coonti jilaa²¹ 'e nigalf² ty'i.

Tú³ jmoo¹o júu³ 'e Dios gasii¹in Jesús 'e jmoo¹o tiin¹³ tsá²

²⁷ Mo galicíiin²gi ngalíin² Jesús coon¹³ tsá² ty'a' fu la caain²¹ fuu²¹ pi¹³ náa¹ co' Cesarea de Filipo. Li ngalíin² ty'a'li fu¹ gaunngii¹i Jesús sii²¹i tsá² ty'a':

—¿'lin jna jin² tsá²?

²⁸ Joon gañii¹i tsá² ty'a':

—Inlíii¹³ jin² 'e Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ 'nu. Inlíii¹³gi jin² 'e Elías 'nu. Joon 'in catyaai²gi jin² 'e jaain²¹ 'in gafaa²¹ júu³ ty'a' Dios calii 'nu.

²⁹ Joon gaunngii¹i Jesús tsá² ty'a':

—Naa'gii¹, ¿'iin jna fáa¹³aa?

Joon gajin² Tú³:

—'Nu Cristo, 'in gasii¹in Dios 'nu.

³⁰ Pe gatyú² Jesús to² 'e jo 'in sii²¹i tsá² ty'a' ce jiin¹³ jaain²¹ 'e Cristo 'ii, 'in gasii¹in Dios.

'H¹ Jesús júu³ ijúun²in

³¹ Joon galáa² Jesús 'wii²¹² e²e tsá² ty'a' do jin²in:

—Jna-a 'in Ruu²¹na Tsá². Joon 'ná¹-a móo³oo wíuu¹ liili¹. Jileei²¹ tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley 'ee¹mo jna. Joon 'ii ijngaa¹²mo jna pe jiin¹oo tún¹ mi tñ² 'ni¹ jmii²¹² 'e gajúun²na.

³²Gafaa²¹a coon²¹ júu³ coon²¹ tsáa¹gi. Joon gatø¹ Tú³ Jesús coon²¹ li gái¹. Joon gajin² Tú² sii²¹i Jesús: —Jo foo³gi¹ la no.

³³Pe gajin¹² Jesús níi¹i, gajóøi² tsá² tya'a joon gajin²in sii²¹i Tú³ do: —Jeein¹³ coon¹³ jna. Satanás 'nø tsu¹ jo 'i¹'o' 'nø júu³ tya' Dios. Jiin¹³ jmaai¹³ júu³ tya' tsá²-a 'i¹'o' 'nø.

³⁴Joon gatø¹ tún¹ Jesús tsá² tya'a coon¹³ jileei²¹ tsá² taain²¹² coon¹³on joon gasii²¹i 'ido:

—Wana 'in 'iin²¹²in jalíin² coon¹³ jna 'ná¹-a cwo'fin²mo-tsi 'wii²¹² tya' 'nø'o joon 'ná¹ tyaa¹ tyú² 'nø'a 'e júuun²in lagi ijúun²na. Joon 'ná¹ cwojmaa¹a la to² tyu² jna. ³⁵Tsu¹ jileei²¹ 'in 'iin²¹²in tiin¹³ juncwii²¹ tya' yaai 'e joon i'fin²mo juncwii²¹ tya'a. Pe jileei²¹gi 'in 'iin²in juncwii²¹ tya'a 'wii¹³ jna, joongi 'wii¹³ júu³ tyú² tya' Dios joon tiin¹³mo 'i juncwii²¹ tya'a. ³⁶Jo 'ee to² 'i³in tya' tsá² wa'a jnaa²¹a la tøøi² cwoo¹³ fu juncwii²¹ pe caa²¹mo alma tya'a li 'ii²¹. ³⁷Jo lí² tyii²¹ tsá² coon¹³ cuu² alma tya'a.

³⁸Wa jaain²¹ 'oo¹o fa'ii²¹ 'wii¹³ jna joongi 'wii¹³ júu³ tyia jee²¹² 'in tsá² jo 'naai² Dios joongi jee²¹² 'in 'oo¹o tsaa² tyi¹ joon jna-a jon, 'in Ruui²¹ Tsá², in'oo³oo fa'ii²¹ 'wii¹³ tya' 'ii mi yíi³aa coon¹³ ángeles tyúi¹ joon ungoo²¹ tsá² jna la ungoo²¹ tsá² Dios Jmii²¹ nano —gajin² Jesús sii²¹i tsá².

9 Joon gajin¹² Jesús: —'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'inlñii¹³ jee²¹² 'in téein² lo jo ijúun²in ca iliñii¹ xiala tyu² Dios to² tsá².

Jesús unsíi²i 'e líi¹i

²Jnáu² jmii²¹² 'e gangíi¹ joon gajée¹i Jesús Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. Joon ngalíin² coon¹³ 'ido coon²¹ ni moo²¹ níi¹. Joon do-o gaunsíi²i Jesús 'e líi¹ tyani 'in catyaa¹ do. ³Sii¹³in galijíi¹ liili¹. Jnéei¹ taa²¹ ca la taa²¹ 'moo²¹ ce jiin¹³ jaain²¹ taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ mo run²un siin¹³ jo lí² ta' taa²¹. ⁴Joon gajnéi¹ líi²¹² Elías coon¹³ líi²¹² Moisés 'e lí téein² do. Joon gasíi²i coon¹³ Jesús ⁵Joon gajin¹² Tú² sii²¹i Jesús:

—Tifo² tyii¹i, ilfi¹ tyú² 'e toon²¹o'on lo! Jmóo¹³o'o 'ni¹ 'nø¹ pi¹³. Coon²¹ tyi¹nø coongi tya' Moisés coongi tya' Elías.

⁶Pe Tú³-gi do jo níi¹ 'ee faa²¹a, li¹ faa²¹a 'goo²¹o. Joon 'goo²¹o jon 'in tsá² gái¹ do. ⁷Joon gajgó¹ coon²¹ jníi¹ yu¹ lí téein² joon ga'ii² 'iin³ tya' lí téein² 'ido. Joon jee²¹² 'e jníi¹ do ganúu²un coon²¹ júu³ 'e jin²:

—In lo-o yuuan²¹ tyiia 'in 'iin²¹²na. Tyaan²¹duu' cwáain¹ 'e jin²in.

⁸Tsifu joon mo gajóø²ø la 'ui jo 'in ganíi²gi jiin¹³ jaain²¹, jiin¹³ 'nø'a Jesús ganíi²gi.

⁹Mo gajgaai²¹ 'e moo²¹ do joon gasii²¹i Jesús 'in tsá² gaai²¹ do 'e jo 'in sii²¹i 'ido jiin¹³ jaain²¹ jilaa²¹ 'e ganíi² do ca mi jiin¹in tún¹. ¹⁰'Wii¹³ joon ga'maa²¹o 'e júu³ do jee²¹² 'ii. Joon gaunngi²gi jee²¹² ruu²¹i 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² mo gajin² Jesús: "Ijiin¹o tún¹ Ruu²¹i Tsá²." ¹¹Joon gaunngi²gi tsá² tya' Jesús:

—¿Ee lí' jin² tifo² tyá' ley 'e 'lìi²¹²
Elías 'ná¹ jó¹ nifu?

12 Joon gañii¹i Jesús sii²¹i 'ido:
—'E ja²mo Elías jó¹ nifu. Joon
tyaa¹o tyú² jilaa²¹. Júu³ la ja²mo
gajin² jó² tyá' Dios tyá' Ruu²¹i Tsá²
mo jin² 'e inii²¹ wúu¹. Joongi jin²
jó² tyá' Dios 'e jo 'iin²¹²in tsacøøl¹³
tsáai¹gi-tsi 'ii. 13'E ja²mo fo³gi —
jin² Jesús— Elías najó¹ joon 'inlíi¹³
tsá² gajmee²¹mo 'ii jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in
jiin¹³ la gajin² ni jó² tyá' Dios ilí².

Un'láai² Jesús jaain²¹ xuui²¹² 'in
'yuui² 'in 'lìi¹³ alma tyá'a

14 Joon mo ngayuuu¹³ joon ngaliin¹
li néel¹ 'in tsá² tyá'a catyaai²gi do.
Joon ganíi²in tsá² fúui¹ lí¹ taain²¹²
cu' lí¹ li tyíin¹ 'in tsá² tyá'a catyaai²
do. Joon coon¹³ tifo² tyá' ley
téein² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i. 15 Joon
tsifu mo gajnée¹i Jesús jilee²¹mo
ganga'goo²¹-tsi. Joon ngaliin¹
cwiin¹in ngaunjiin¹in Jesús. 16 Joon
gaunngii¹i Jesús tsá² tyá'a:

—¿Ee júu³ jo cwoo²oo' ruu²¹naa'
coon¹³ 'ido?

17 Joon jaain²¹ 'in tsá² téein² do
gañii¹i:

—Tifo², lo jee²na yuuu²¹ tyia
'in 'yuui² 'in 'lìi¹³ alma tyá'a. Joon
jo cwoo²¹ faa²¹ 'inlo. 18 Joon
doñixiia' siin¹²mo 'in 'lìi¹³ lo jmoo¹
saain¹ cií¹³i ni'wó² joon 'yee²¹ jon¹
moo'oo²o joongi cuu²¹i moojóon¹on.
'Wii¹³ joon 'wo² ga'íi²-tsi. Nami³oo
tyá' tsá² tyí'i wa'a 'e tyii²in 'in 'lìi¹³
do pe jo galí¹i.

19 Joon gañii¹i Jesús sii²¹i 'ido:
—Naa' líi¹naa' tsá² 'in jo jo¹ líi².
—Tí wóo²gi 'áai¹ 'ná¹ taan²¹²na coon¹³
'naa'? —Tí wóo²gi 'áai¹ 'ná¹ lifeei¹¹-tsii

'wii¹³ tyii'? Nijee²¹duu' 'in xuui²¹² do
fu lo.

20 Joon ngajée¹mo 'in xuui²¹² do.
Mo ganíi²in 'in 'lìi¹³ 'yuui² alma tyá'
'in xuui²¹² do Jesús joon gajmaa¹a
júuin² ní¹ 'in xuui²¹² do. Joon
gacii²¹i 'in xuui²¹² do ni 'wó², 'yee²¹
jon¹ moo'oo²o. 21 Joon gaunngii¹i
Jesús jmii²¹ xuui²¹² do:

—Xiati ningóo¹ 'e líi¹ la no?
Joon gajin¹ jmii²¹ xuui²¹² do:
—Ca mo xuui²¹² pi¹³ 'ii. 22 Joon
líi¹ 'láai² naa¹¹³ nipiíin ni jí² joongi
tsi jmii²¹ 'e 'iin²¹²in jngaa¹³mo
'ino. 'Wii¹³ joon wana 'e lìi²'i fúu²
cwoliin¹un jna'a joon uncoo¹³on
jna'a.

23 Gasii²¹i Jesús 'ii:
—Wa lijai¹² líi²u, jilaa²¹ ilí² tyá' 'in
jai¹² líi².

24 Joon ga'oo¹o 'in jmii²¹ xuui²¹²
do:

—¡Jo¹o líi²na! ¡Uncoo¹³ 'ná jna 'e
ilí² jai¹²gi líi²na!

25 Mo ganíi² Jesús 'e líi¹ fúui¹ tsá²
galicaain²¹ gasii²¹i 'in 'lìi¹³ do:
—'Ná-ú 'in jo cwo¹o faa²¹ 'in
xuui²¹² lo jogi cwo¹o níu²un, jna-a
tyu¹³uu to² 'e juu¹²u, tíui¹ 'in xuui²¹²
no. Jo 'ú²gi¹ alma tyá'a.

26 Joon ga'oo¹o 'in 'lìi¹³ do joon
gajmaa¹a júuin² ní¹ tún¹ 'in xuui²¹²
do. Joon gacwo'íi¹i. Gatiui² 'in
xuui²¹² do lawa jaain²¹ 'lìi²¹². 'E joon
gajin² 'in tsá² fúui¹ do 'e 'lìi²¹²mo
'ido. 27 Pe joon gason¹ Jesús cwoo²¹
xuui²¹² do joon gasaa¹³a joon
gasii¹²mo 'in xuui²¹² do.

28 Joon mo ga'í² Jesús tsí coon²¹
inuu joon gaunngii¹i tsá² tyá' 'ii:
—¿Ee lí¹ jo galí² jna'a 'e tyí² jna'a
'in 'lìi¹³ do?

29 Jesús-gí gajin²in sii²¹i tsá² ty'a:a:

—Jiin¹³ mo jmoo¹o tsá² taa²¹ tyani Dios joon jo dø¹ø joongi feei¹ tsá² Dios, jiin¹³ la joon cwo'íi¹ i'n 'liii¹³ la no.

'íi² Jesús júu³ tún¹ ijúun²in

30-31 Mo gangalíin² 'ido gangíi¹i fu Galilea. Joon jo galíi²¹in Jesús 'e liñii¹ jiin¹³ jaain²¹ 'wii¹³ 'e²o jiin¹³ tsá² ty'a:a. Gajin²in sii²¹i 'ii 'e isaan¹mo tsá² i'n Ruu²¹i Tsá² jaan¹²in ja'cwoo²¹ tsá² joongi ijngaa¹²mo 'ii. Pe mi tsín¹ 'ni¹ jmii²¹ ijúun²in joon ijiin¹o tún¹. **32** Pe 'in tsá² ty'a:a do jo 'øgi²¹-tsi 'e sii²¹ 'ido 'ii. Joongi 'goo²¹-o wa' unngii¹gi.

'In 'in tyiin²gi

33 Joon gatyaliin² fuu²¹ Capernaum. Mo ngataai² Jesús coon²¹ inuu joon gaunngi¹i tsá² ty'a:a:

—¿Ee júu³ jo cwoo²oo' ñilíin²naa' ty'a:i fu¹ do?

34 Pe joon li coon²¹ gajaan¹ tii² 'wii¹³ li jalíin² do nasíi²i jo cwo¹ júu³ ruu²¹i 'e 'in 'in tyiin²gi jee²¹ 'ii. **35** Joon gacwó² Jesús. Joon gatø¹ø jiin¹³ dyatuuin¹ tsá² ty'a:a joon gasii²¹i:

—Wana in 'in²¹in jmaa¹a to² nifu jee²¹² 'naa' 'ná' jméi¹ 'ña'a lawa'a tsá² 'wéi¹ joon unjii²o jon jilee²¹mo 'in catyaa² do.

36 Joon gatii²¹ Jesús jaain²¹ xuui²¹² gatyeei¹ tún² tsá¹ jee²¹² li née¹i. Joon gataan¹²in cwáa¹a 'ido joon gajin²in:

37 —Wana 'ii²¹ tsá² xuui²¹² la líii¹ 'ino cwáain¹ tyiia, 'ii²¹mo jon 'ido jna. Joon 'in 'ii²¹ jna do pe jon'on

jiin¹³ jna 'in 'ii²¹ 'ido joongi 'ii²¹mo jon 'in gasii¹in jna do.

'In jo 'eei¹ jna' 'nee¹ jna'

38 Joon gajin¹² Wó³ sii²¹i Jesús:

—Tifo¹², ganee²¹²moo'o jaain²¹ i'n jin¹² 'e 'wooi²¹ i'n 'liii¹³ taai² alma ty'a: tsá². Joon mo 'wooi²¹ i'n 'liii¹³ do joon jin¹²in sii²¹i i'n 'liii¹³ do: "Jesús tyu²u to² 'e 'woo²¹moo'." Pe jo ngii¹i 'ido coon¹³ jna' 'wii¹³ joon gatyuu¹³moo'o.

39 Pe gajin¹² Jesús:

—Jo untsaa¹³naa'. Jiin¹³ jaain²¹ lí² faa²¹ 'e gó² 'wii¹³ tyajna joongi jmaa¹a coon²¹ milagro coon¹³ to² 'e '6o³oo. **40** In jo 'eei¹ jna' 'ii jon 'nee¹mo jna'. **41** Doñi¹iin 'in 'in²¹in uncoon¹³ jna joon cwo¹o 'naa' fiin¹³ coon²¹ vasa jmii²¹ 'wii¹³ tsá² ty'a: Cristo 'naa' la ja²mo sá² 'lee¹²i.

'Aai¹ gó² ty'a: 'in 'noo¹ tsaa²

42 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Áai¹ gó² ty'a: doñi¹iin 'in jmá¹ 'e lí² 'oo¹o tsaa² i'n xuui²¹² i'n jo¹ líi² jna. 'E tyú²gi ty'a:a wa'a 'núu¹ tsá² luu²¹²u coon²¹ too¹ fee¹ joon pii¹in tsá² 'ii fu tsí jmíñi¹³. **43** Wana coon¹³ cwoo¹o jmoo¹ lí² 'oo¹²o tsaa² tyú²gi tyíi¹ wa'a tyuu³o'o. Tsú tyú²gi wa'a taan²u'un juncwii²¹ coon¹³ coon²¹ cwoo¹o lagí 'a cwoo¹³o li 'ii²¹ coon¹³ ji tún² cwoo¹o. Tsú li 'ii²¹ do jo lí² dyuu¹ tsá² jí² ty'a: coonti **44** joon jo júuin² joo¹³ jogí guu¹ jí² coonti. **45** Joongi wana tíi¹³i jmaa¹ ga'aa¹a tsaa² tyuu³o'o jon. Tsú tyú²gi tyíi¹ wa'a jmaa²a to² tyu² Dios mo taan²u'un juncwii²¹ jluu¹³mo'o lagí tíi¹u'u fu li 'ii²¹ coon¹³ ji tún² tíi¹³i. Tsú fu li 'ii²¹ do jo lí² dyuu¹ tsá² jí² ty'a: **46** joon jo júuin² joo¹³ joon

jogi guu¹ jí² ty'a. ⁴⁷Wana unní¹i jmoo¹o 'e lí² 'oo²o tsaa² tyí²du'u coonti tsu tyú²gi tyl'i 'e 'uu¹u'u coon¹³ coon² unni²i li tyú² Dios to² lagí coon¹³ ji tún² unni²i cwóo¹³o li 'ii²¹. ⁴⁸Tsu li 'ii²¹ do jo júuin² joo¹³ jo'gi jí² coonti.

⁴⁹Tsu jilee²¹mo liñi¹mo coon¹³ jí². Joon 'ná¹ caai²¹ tsá² ñi² jilaa²¹ fa¹ 'e cwo¹ tsá² Dios. ⁵⁰E tyú²-u ñi² pe wana ga'ín¹ jmá² ty'a, 'ee coon¹³ iliñi³gi tún¹? Cwolíi¹naa' la lí¹ ñi² tyú² joon cwolisein²¹moo' e tyú² coon¹³ la jaain²¹ la jaain²¹.

Jesús 'e'²e tsá² ty'a 'e
xeei²¹ tsá² tsamf² ty'a

10 Gacwo'í¹ Jesús fuu²¹
Capernaum. Gangóo¹ li
sii²¹ Judea. Gangóo¹ lí' ngoo¹³ jmii²¹ Jordán li 'yeei²¹ ñi¹. Do-o galicaain²¹ tsá² fúui¹ lílil¹ 'e lí siin¹²in do.
E²e Jesús tsá² tún¹ la li 'e gatíi²i.
²Joon gangatyéen¹in tsá² coon²¹ poo²¹ sii²¹ fariseos li siin¹² Jesús.
'In fariseos do 'iin²¹in jmáa¹a 'e
tøø²¹ Jesús coon²¹ tsaa² ty'a. Joon gaunngií¹:

—¿Ti cwo¹ ley ty'a Moisés júu³ wa'a xeei¹ tsá² 'in gacui² cwoo²¹ coon¹³?

³Joon gañíi¹ Jesús:

—¿'Ee to² gatyú² Moisés?

⁴Ii-gi gajin²in:

—Moisés gacwo'o tsá² júu³ 'e cwo¹ tsaañuu¹ 'in tsamf² do coon²¹ mo'jí² 'e túu²mo 'ii. Joon coon¹³ mo'jí² do lí²-i xeei¹ tsá² 'in gacui² cwoo²¹ coon¹³.

⁵Jesús-gi gajin²in:

—Moisés gacwo¹ júu³ 'e joon tsu 'wii¹³ 'e soo²¹-oo' 'naa' yaamoo'.

⁶Pe mo gajmaa¹ Dios la jilaa²¹ 'e

sá² gajmeei¹ Dios tsaañuu¹ coon¹³ tsamf². ⁷'Wii¹³ joon ilí² tíui² tsaañuu¹ jmii²¹ coon¹³ sáa³a joon licaain²¹ coon¹³ tsamf² ty'a. ⁸Jee²¹² 'in gáí¹ do liin¹ lawa jaain²¹ tsá². La joon jo tigi gáí¹. Joon galíi¹ jaan²¹mo. ⁹'Wii¹³ joon jo lí²gi xeei¹ tsá² 'e gauncaain²¹ Dios.

¹⁰Mo ngataai² coon²¹ inuu¹ joon gaunngií¹ tún¹ tsá² ty'a 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ do. ¹¹Joon gasii²¹í Jesús 'ii:

—In tsá² 'in tíui² tsamf² ty'a 'ee
joon cui² cwoo²¹ coon¹³ 'in xeei²¹ unrøøi¹ 'ña'a tsaa². ¹²Wana tsamf² tíui² ñuu¹ ty'a 'ee
coon¹³ 'in xeei²¹gi 'e unrøøi¹ 'ña'a tsaa².

Uncwaai¹³ Jesús xuui²¹²

¹³Joon gangajée¹ tsá² jaain²¹ gáí¹ xuui²¹² tyani Jesús joon 'iin²¹²in wa'a son¹ Jesús ty'a 'ido. Pe 'in tsá² ty'a 'e do gajíi²mo 'in tsá² ngajéei¹ xuui²¹² do. ¹⁴Mo gani² Jesús galíi² 'nii²¹-tsi joon gajin²in:

—Cwoo²oo' cwojaliíin² 'in xuui²¹² no lí siin¹²na. Jo jnií¹³naa' tsu la lííi¹ 'in xuui²¹² no lííi¹ 'in tyú² Dios to². ¹⁵La ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'in tsá² 'in jo 'ii²¹ to² tyú² Dios lawa jaain²¹ xuui²¹², 'ii jo 'e itsa'ii²¹ coonti li tyú² Dios to².

¹⁶Joon tíí²i Jesús 'in xuui²¹² do, gataan¹²in cwáa¹a 'ido joon mo gataan¹²an cwoo²¹ ty'a 'ido joon gauncwaa³i.

Jaain²¹ simii²¹ sá² cuu² jafee¹²i Jesús

¹⁷Li ningóo¹ Jesús tún¹ gajó² jaain²¹ tsaañuu¹ cwiin¹in gasii²¹í 'wojnii¹ tyani Jesús. Joon gasii²¹í Jesús:

—Tifo¹² tyúi¹, ¿ee 'ná¹ jmáa^{3aa} 'e tiin¹³moo juncwii²¹ tyiia?

18 Joon gajin¹² Jesús:

—¿Ee lí¹ fu¹²u jna 'in tyúi¹?

Jaan²¹mo 'in tyúi¹ joon Dios 'i.

19 Ñí³o'o to² tyúi² ley tya' Dios: "Jo foo¹³o tsamí². Jo jngáa¹³mo'o tsá². Jo jmaa²a 'uun²¹. Jo fu¹²u júu³ tajuu²¹ jiin¹³ jaain²¹. Jo cóñ²on tsá² tóo². Cwoli'gii²¹mo'o ñu¹²u coon¹³ saa²a."

20 Joon gañii¹i 'in tsañuu¹ do:

—Tifo¹², jilaal²¹ 'elo galinuu¹³oo ca mo galixuu²¹moo.

21 Joon gajóo¹² Jesús 'ii 'e 'neei²¹ ni 'ido. Joon gasii²¹i 'ii:

—Coon²¹ 'e 'ná¹gi tyi¹: cwo'ni²¹ jilaal²¹ 'e 'oo²¹o. Cwo²o jileei²¹ tsá² tañíi² joon lí² 'oo²¹o 'láai²gi ñu¹fú². Joon uncaan²¹un coon¹³ jna fiin¹³ ca júun²mo'o tsaa¹ crúu¹³.

22 Pe mo ganúu²un 'elo lí¹ gajmaa¹a fa¹í³ joon nga¹mo 'wii¹³ lí¹ galisá² cíu¹u.

23 Joon gajóo² Jesús cu' lí¹ li siin¹²in joon gajin²in sii²¹i tsá² tya'a:

—'Áai¹ tyan¹ to² wa'a cwoí¹ tsá² sá² cuu² 'ná'a tyu² Dios to² 'ii.

24 Tsá² tya'a do lí¹ ganga'goo²¹-tsi 'e gajin² Jesús do. Pe Jesús gafaa²¹a tún¹:

—Yuu²¹ tyiia, lí¹ tyan¹ to² tsaí² jaain²¹ tsá² 'in tsái¹-tsi 'e sá² cuu² li tyu² Dios to². 25 Tyan¹gi to² 'e tsaí² jaain²¹ 'in sá² cuu² li tyu² Dios to² lagi jaain²¹ camello ngiii¹ jee²¹ too²¹ tya' moocuu².

26 Mo ganúu²un tsá² tya'a 'elo liili¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon gaunngii¹i la 'oo²¹ ruu²¹i:

—¿Lin inlitiin¹³mo wa la joon?

27 Joon gajóo¹² Jesús 'ii. Joon gasii²¹i 'ido:

—Jo lí² jmá¹ tsá² tiin¹³ 'ná'a pe lii²¹i Dios, tsu¹ 'e tya' Dios jiin¹³ coon²¹ 'e sá² wa'a jo lí² jmá¹a.

28 Joon ga'láa² Té³ 'wii²¹ faa²¹a jin²in:

—Nigatuu²¹ jna'a jilaal²¹ 'e 'oo²o'o joongi nigajalíi²oo'o coon¹³ 'nu.

29 Jesús-gi gañii¹i:

—'E la ja²mo fuu²¹uu 'naa', doñi¹iin 'in gatú² 'ná¹ si gatfui² ruu²¹i 'ee si jmii²¹ si sáa³ 'ee si 'oo²¹o si jónon¹on 'ee si tó²o 'wó² tya'a 'ee 'wii¹³ jna-a si 'wii¹³ júu³ tya' xiala itiin¹³ tsá² 'ee; 30¹in jmoo¹o la joon i'ii²¹mo cíein¹³ lí²gi 'in taain²¹ fu juncwii²¹ lo. I'ii²¹mo 'ná¹, ruu²¹i, sáa³a, jónon¹on, 'wó² tya'a fiin¹³ wúu¹ iní². Joongi itiin¹³mo mi 'ín² juncwii²¹. 31 Pe fúu¹mo 'in lí¹ tsá² tyiin²mo nano pe mi tó² jmii²¹ joon tsá² 'wéi¹ iliin¹. Joon fúu¹mo 'in tsá² 'wéi¹ nano iliin¹ tsá² tyiin² mi tó² jmii²¹ joon.

Xiia'gi tún¹ jmoo¹o Jesús
júu³ ijúun²in

32 Ngalíi² Jesús coon¹³ tsá² tya'a soo²¹o fu Jerusalén joon gangó¹ Jesús nifu. Li³i tsá² tya'a 'e tsáa¹a 'ido fu Jerusalén 'wii¹³ joon lí¹ tsá² tya'a. Joon ga'láa² 'wii²¹ gasii²¹i tsá² tya'a jilaal²¹ 'e 'noogi 'e tsangíi²i. 33 Gajin²¹in:

—Ñí²duu' la ngalíi²¹i lo fu Jerusalén. Joon do-o injaa¹³in tsá² jna, 'in Ruu²¹na Tsá², tyaní 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tifo¹² tya' ley. Joon 'ii ityú² to² ijúun²na. Joon injaa¹³in jna ja'cwoo²¹ tsá² coon²¹ fuu²¹. 34 Joon 'in tsá² do iungøø¹i jna

joongi ipoo²i jna joongi iñii¹i nñii
joongi ijngaa¹²in jna. Pe mi tsin¹ 'ni¹
jmii²¹² ijii¹oo tún¹.

Jacobo coon¹³ Wó³ mii¹i coon²¹ favor

35 Joon gangatyéen¹in Jacobo
coon¹³ Wó³ jóon¹ Zebedeo li siin¹²
Jesús. Joon gasii²¹i:

—Tifo², 'iin²¹²moo'o 'e jmaa²o'o
coon²¹ 'e mii²¹i.
36 Joon gaunngii¹i Jesús:
—¿Ee 'e 'iin²¹²naa' ilí² tyii?
37 'Ii-gi gajin²in:
—Cwo¹³o jna'a wa'a yii²¹a'a jmaai¹³
la cataain²¹ caa¹o'o. Jaain²¹ li' tsáa¹
jaain²¹gi li' tooin²¹² mi tyuu¹³u to².

38 Joon gasii²¹i Jesús 'i:
—Jo ñí³ 'naa' 'ee 'e mf²ii' no.
¿Ti taa²¹ wúu¹ la li 'e wúu¹ 'e
tsangii²na? ¿Ti lí² júun²naa' la
ijúun²na?

39 'Ii-gi gañii¹i:
—Li¹³oo'o —jin²in.
Pe Jesús-gi gajin²in:
—Ja²mo, 'naa' 'ná¹ moo²oo' wúu¹
la imó³ jna joon 'ná¹ júun²moo' la
ijúun²na. 40 Pe 'e cwaa²¹ tsá² caa¹na
li' tsáa¹ tiin¹³ li' tooin²¹² jo tii²¹na
cwó³oo 'e joon. Pe 'e tiii²¹ ñii²¹ jiin¹³
'in nináa¹ tyú² ty'a'o. 'E lo-o ty'a' 'e
'iin²¹²in Dios.

41 Joon mo ganúu²un 'in tsá² ty'a
dyéi¹ do gatsa'nii²¹-tsi ty'a' Jacobo
coon¹³ Wó³. 42 Pe joon gatø¹ Jesús
'ii joon gajin²in:

—La li' 'e ñí² 'naa', 'in tsá² 'in 'oo¹
to² ty'a' nacíoi¹³ fu juncwii²¹ tyú²o
to² 'ii²¹. Joongi jileei¹³ tsacøøi¹³
jee²¹² 'ii tyú² to² ce tyíi². 43 Pe
jo lí² la joon jee²¹² 'naa'. Li' cii¹³i
ilí². 'In 'iin²¹²in jméi¹ 'ña'a tsafeei¹¹
jee²¹² 'naa', 'ii 'in tiii²¹ uncoo¹³o
'in catyaai²gi do. 44 Joon doñi¹iin

jee²¹² 'naa' 'in tyú² to² nifu, 'ii 'in
uncoo¹³ jileei²¹. 45 Jo mo cwéei¹
'in Ruu²¹i Tsá² wa'a uncoo¹³ tsá²
'ii. 'Ii-o gacwée¹i 'e uncoo¹³o tsá².
Joongi gacwée¹i 'e cwoo¹ juncwii²¹
tya'a lawa 'e 'laa¹³ 'e jmaa¹ tiin¹³ tsá²
fúui¹.

Un'láai² Jesús 'in tsatíui² Bartimeo

46 Joon gatyalíin² Jericó. Joon mo
ga'wooi²¹ Jesús coon¹³ tsá² ty'a'a
coon¹³ tsá² fúui¹ liili¹ 'a fuu²¹ do,
do-o nityíin¹in jaain²¹ tsatíui² sii²¹
Bartimeo, jóon¹ Timeo, co' fu¹. Mii¹i
caridad. 47 Mo ganúu²un 'e gangíi¹
Jesús tsá² Nazaret 'in tsatíui² do
ga'láa² 'wii²¹² 'oo¹o jin²in:

—iJesús, jóon¹ David, fúu²
cwoliin¹un jna!
48 Fúu¹mo gajíi²mo 'ii jin²in:
—Jo to²o mii¹³.

Pe 'ii-gi gatø² tá²gi:
—iJón¹ David, fúu² cwoliin¹un
jna!

49 Joon gajaan¹ Jesús. Joon
gajin²in:
—Te'duu' lo.
Joon gangalíin² 'in gasii²¹ 'in
tsatíui² do:
—Tya²-'o'o. Ráan²un no tsu do to¹ø
'nu.

50 Joon tsifu gatuu²¹ 'mi'jnú³ 'yaa¹²¹
joon ga'íi²i 'e ngatyéen¹in li siin¹²
Jesús. 51 Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

—¿Ee 'iin²¹²un 'e lí² ty'i*í*?
In tsatíui² do gañii¹i:
—Tifo², 'iin²¹²na jøø³øø.
52 Jesús-gi gajin²in:
—Lí²-i cwoo¹o. Ni'láa²mo'o 'wii¹³
jo¹o lfi²u'u.
Tsifu joon 'in tsatíui² do galí²-i
jøø². Joon gangoo²¹o la caain²¹ ty'a'i
fu li ngóo¹ Jesús.

Í² Jesús Jerusalén
11 Mo gatyalín² tyan'
Jerusalén co' fuu²¹ Betfagé
coon¹³ Betania joon gatyalín²
tsaa¹ moo²¹ sii²¹ moo²¹ Olivos.
Joon gasii¹in Jesús gáí¹ tsá² tya'a.
2 Gasií²¹i:

—Cwolfin²duu' e fuu²¹ pi¹³ náa¹ do. Mi tyalín²naa' joon imáa¹naa¹ jaain²¹ bu³ siin¹² 'neei²¹². Jaain²¹ bu³ 'in jo mo cwó² jiin¹³ jaain²¹. Joon laa²¹²naa' joon tó²øø' fu lo.
3 Wana 'in jin²in: "Ee lí' jmoo²oo' la no", joon fuu²uu: "Fii²¹²oo'o 'néi¹ta 'in bu³ lo. Joon tsifu yajaa²¹²na'a 'inlo."

4 Joon gangalín²mo joon
gatsee²¹mo 'in bu³ do siin¹²
'neei²¹² coon²¹ tya'i fu¹ tyan' coon²¹
'ooca'ná¹. Joon gasií²i 'nii²¹² tya' 'ido.

5 'Inlíii¹³ 'in teein¹ do gajin²in:
 —'Ee jmoo²oo? 'Ee lí' sfi¹³ii'
 'nii²¹² tya' 'in bu' no?

6 'Li-gi gañii¹i la to² nigatyu²
 Jesús 'e jin²in. Joon gacwoo¹ 'ido ngaliin¹. **7 Tsifu gatøø¹³o 'in bu'**
 do li siin¹² Jesús. Joon gaunfuu²¹ sii¹³in moo'wóo¹ bu³ do. Joon gacwó² Jesús. **8 Líi¹ fúui¹ 'in ganii¹³**
 siin¹³ tya'i fu¹. **Inlíii¹³ gatyu²ü nii²¹²**
 moo²¹ joon gatyaa¹a nifu li ngóo¹ Jesús.

9 La 'in ngalín² nifu lagi 'in jalín²
 li caluu 'oo¹o. Jløø¹³mo 'oo¹o jin²in:

—iViva tsá² cwaas¹³mo 'in nigasií¹in
 Dios! **10 iLíi¹ tyú² mi tyú² 'ii to² la**
 to² 'e gatyu² 'lii²¹² róøi¹³ David!
 iÑa'ñu¹ü uncoon¹³ jna'a! —jin¹² tsá² do.

11 La joon gaí² Jesús Jerusalén.
 Joongi gaí² iyíia² cwo¹ do. Mo
 ngayuui¹³ gajøø² ce jilaa²¹ 'e sá² la

'ui joon gangaa¹³in fu Betania tún¹ coon¹³ jiin¹³ 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a tsu joon nicalóo².

Í² Jesús tsifú² tya' 'mó² cwaríi³

12 Mo ca jná² tún¹ mo ga'wooí²¹
 Jesús Betania joon galili³i un'aa²i.

13 Joon wín² ganii²¹ coon²¹ 'mó²
 cwaríi³ tsi mo³. Joon ngajøø²ø
 wana tsi cwaríi³ 'e 'mó² do pe jiin¹³
 mo³o ganii²¹ mo tyíia² tsu jo mo tí²
 jiin²¹ 'e sá² do. **14 Joon gasii²¹ Jesús**
 'e 'mó² cwaríi³ do. Joon gajin²in:

—Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in dø¹
 'oofuu²¹ tyi'ñu coonti —jin¹² Jesús.

Joon ganúu²un tsá² tya'a 'e jin²in
 do.

Jesús 'woo¹i tsá² 'in néei¹
i'yíia² cwo¹ 'in 'nii¹i

15 Mo licíiin²¹ joon tyalín²
 Jerusalén. Mo gaí² Jesús fu i'yíia²
 cwo¹ feei¹ si¹² do ga'láa² 'wii²¹²
 'woo¹i jileel²¹ 'in 'nii¹ coon¹³ 'in ló².
 Gajiin¹mo mesa li néei¹ 'in unfuuí²¹²
 cuu² joongi li néei¹ 'in 'nii¹ maa²¹².
16 Joon jo cwoo¹ Jesús 'in ngíi¹ tyan¹
 jiin¹³ coon²¹ laa²¹² li' tsi i'yíia² cwo¹
 do. **17 Joon gajin²in:**

—Ni ji² tya' Dios jin²:

Né³uu lo ilisií²¹ 'ná¹ tya' júu³
 tyú² tya' la tøøi² cwoo¹³
 juncwii²¹.

Pe 'naa'gii' najmaa²aa' lawa coon²¹
 tsi too²¹ tya' 'uun²¹ do.

18 Joon jileel¹³ 'in tyu² to² tya'
 untsá² coon¹³ 'in tifo² tya' ley
 ganúu²un. Joon 'wii¹³ ninga'goo²¹-tsi
 tsá² jilaa²¹ 'e 'ee¹ Jesús 'gøø²¹mo 'in
 tsacøøi¹³ do coon¹³ tifo² tya' ley.
 'Wii¹³ joon ga'noo¹²on xiala ijngaa¹²i
 Jesús. **19 Pe mo gaí² ná³ gacwo¹íi¹**
 Jesús coon¹³ tsá² tya'a 'e fuu²¹ do.

Gality^{uuun}²¹ 'e 'mó² cwaríi³

²⁰Mo gajná² 'áa³gi gangíi¹i tya'i fu¹ li si² 'e 'mó² cwaríi³ do. Joon ganí²i 'e 'mó² cwaríi³ do nigality^{uuun}²¹ ca tí² jmóo³. ²¹Joon gati¹²-tsi Tá³ joon jin²in sii²¹i Jesús:

—Tífo¹², jýø²du', nigality^{uuun}²¹ 'e 'mó² cwaríi³ do 'e ga'ii²i tsifú² tya'a do.

²²Joon gañii¹i Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Jo cuu¹³'oo' coon¹³ Dios. ²³'E la ja¹²mo fuu²¹²uu 'naa', doñi¹iin 'in gajin²in sii²¹i 'e moo²¹ lo: "Jiin¹³ joon 'u¹²u fu tsi jmí¹ni¹." Wana jo toin² 'i¹-tsi joon jo¹⁰o líii² 'e tsatiin¹³mo 'e la lí² 'e nigajin²in do, joon la joon ilí². ²⁴'Wii¹³ joon fuu²¹²uu 'naa', jilaa²¹ 'e mi²if¹ 'naa' coon¹³ jíu³ tyú² wana jo¹⁰o líi²naa¹ 'e 'ii¹³naa¹ joon la joon ilí². ²⁵Mo foo¹³naa' Dios joon seein²¹ jaain²¹ 'in 'eei¹ 'naa' jmaa²aa' feel¹¹'oo' tsaa² tya'a. Joon la joon i¹in²mo Ñu¹u tyíin¹ ñu¹fú² tsaa² tyi'naa'. ²⁶Wana 'naa' jo 'iin²naa' tsaa² tya' tsá² joon la joon Ñu¹u 'in tyíin¹ ñu¹fú² jo 'iin² tsaa² tyi'naa'.

To² 'e 'oo¹o Jesús

²⁷Joon gangalíin² tún¹ fu Jerusalén. La 'i²¹² ngíi¹ Jesús i'yíia² cwo¹ do joon gangatyéen¹in 'in tyú² to² tya' untsá² coon¹³ tifo¹² tya' ley joongi coon¹³ tsacóøl¹³. ²⁸Joon gaunngíi¹i 'ido 'ii:

—¿'Iin tyú² to² 'e jmoo²o la no? ¿'Iin gatyú² to² 'e jmaa²a la no?

²⁹Jesús-gi gañii¹i sii²¹i 'ido:

—Jna-gi iunngíi²duu. Wana gañii²ii¹ tyiia joongi ifo³oo 'naa' 'in tyú² to² 'e jmoo³oo 'elo. ³⁰¿'Iin gasíi¹in Wó³ saai²¹ tsá² jmíi²¹? ¿'Ti Dios owa tsá² 'ee? Ñii²duu' jna.

³¹⁻³²Joon ga'láa² 'in tsá² do 'wii²¹² jo cwo¹o jíu³ ruu²¹i, jin²in:

—¿'Ee síi¹³i?

Jo lí² jin²in 'e Dios gasíi¹in 'i, jon'gi lí² jin²in 'e tsá² gasíi¹in 'i 'wii¹³ 'go²¹o. Wana gajin²: "Dios gasíi¹in 'ii", joon 'i¹-tsi ijin²in Jesús: ¿'Ee lí¹ jo jo¹ líi²naa¹ 'ii? Pe wana gajin²in: "Tsá²-a gasíi¹in 'ii", ityá² 'nii²¹-tsi jilee²¹ tsá² 'wii²¹² jilee²¹mo 'i¹-tsi 'e la ja²mo Wó³ do cwoo¹ jíu³ tyú² tya' Dios.

³³'Wii¹³ joon gasíi²¹i 'in tsá² do Jesús:

—Jo ne² jna'a.

Jesús-gi gasíi²¹i 'ii:

—Jon'gi jna fo³oo 'naa' 'in tyú² to² 'e jmoo³oo la no.

Jíu³ cwáain¹ tya' tsá² 'in
jmoo¹o to² 'e go²

12 Ga'láa² Jesús 'wii²¹² gatyaa¹ jíu³ cwáain¹ ejemplo.

Joongi gasíi²¹i tsá²:

—Galiseein²¹ jaain²¹ tsá² 'in gajníi¹ 'mó² wuunjøø³. Coon²¹ tyiia²¹ fee¹¹ ngajna². Joon gajmaa¹²a coon²¹ 'yá² joongi gajmaa¹a coon²¹ li 'woo²¹ jmi¹³ mi¹³ wuunjøø³ do. Gajmaa¹o joon coon²¹ po¹³ níi¹ li tsauñøø¹i tyiia²¹ tya'a.

'Mi yuui¹³ joon gatyaa¹a cwoo²¹ 'in xeei²¹ 'wó² tya'a do. Joon 'ña'gi gangóo¹ wíin². ²Mo gatf² jiin²¹ 'e gafuu²¹ mi¹³ wuunjøø³ do joon gasíi¹in jaain²¹ tsaléei¹³ tya'a 'e cóñ² 'ido jiin¹³ mi¹³ wuunjøø³ 'e tsíi²i.

³Pe 'in tsá² ni² 'wó² do gasaan¹²in 'in tsaléei¹³ tya'a fíi²¹² 'wó² do. Gajmee²¹i joon gasíi¹in ni 'ido jo 'e tyiian¹ coonti. ⁴Joon 'in tsá² fíi²¹² 'wó² do gasyíi¹in jaain²¹gi tsaléei¹³ tya'a. Pe 'inlo-gi ga'øøi¹ 'in ni² 'wó²

do. Coon¹³ cuun²¹² gauncwuu²¹i 'in tsá² do, galiwúu¹ mootyí¹i. Joongi gají²mo. ⁵Pe gasii¹mo tún¹ jaain²¹gi. 'Ii-gi gajngaa¹²mo. Mo liciiin²¹ gasii¹in fúui¹gi pe 'inlíii¹³ gajmee²¹i joon 'inlíii¹³gi gajngaa¹²mo.

⁶Joon jaain²¹ jón'on fí'a 'in seein²¹ tyá' fii²¹² 'wó² do 'in 'in²¹²in 'áai¹. Joon lí' tséi¹ gasii¹in 'ii gaí¹-tsi: "Ná¹-a ili'gøø²¹mo yueun²¹ tyia lo." ⁷Pe 'in tsá² gajmaa¹a to² do gasii²i jee²¹² 'ii: "Inlo-o 'in 'ii²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o jmii²¹ mi júun²in 'ido. Cwojngaa¹²na¹ 'ino joon ilí² tyijna'o¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o lo." ⁸La joon gasaan¹²in joon gajngaa¹²mo 'in jónon¹ fíi²¹² 'wó² do. Gatyii²mo 'ido li ti' tyia²¹ do.

⁹Joon, é'ee ijmá¹ 'in fíi²¹² 'wó² do? Ijó¹ tsifu joon ijngaa¹²mo jileei²¹ 'in gajmaa¹a to² do. Joon icwo¹o 'in xeei²¹ 'e 'wó² do.

¹⁰¿Tí jo mo gauntsáa¹ 'naa' 'e jin¹² ni jí² tyá' Dios?

'E cuun²¹² 'e gapii²¹ 'in jmoo¹³o 'nú¹ lí' co' lawaa¹ jo tseein²¹.

Pe 'e joon cuun²¹² nifu. ¹¹Elo-o gajmaa¹a Náñuu¹u' joon 'áa¹mo 'ya²gi líi²na'.

¹²Wii¹³ níi¹ 'in tsá² do 'e faa²¹a Jesús 'e jíu³ cwáain¹ tyá'a joon 'in²¹²in saan¹mo. Pe 'wii¹³ 'gøø²¹mo tsá² gatúa²mo 'ido. Joon ngaliin¹mo.

Jíu³ tyá' 'e níi¹ tsá²

¹³Mo galiciiin²¹ gasii¹in tsacóøi¹³ 'inlíii¹³ tsá² fariseos coon¹³ tsá² tyá' Herodes lí siin¹² Jesús. 'In²¹²in jmá¹ xiiala ili'níi¹ Jesús coon¹³ jíu³ tyá'a.

¹⁴Joon gangalíin² 'inlo gasii²¹i Jesús:

—Tifo², ne² jna'a 'e 'nu-ü fo²o 'e la jai² joon jo nuu¹³un 'ee jin² jiin¹³

jaain²¹ tsá², 'wii¹³ joon jo jmoo²o la líi¹ tsá². Jiin¹³ fu² tyú² tyá' Dios 'e²o'o. Fu²u jna'a, éti 'ná¹ tyii²¹²i' cuu² tyá' tsaa'to² César tyíin¹ Roma owa'a jo tyii²¹²i' 'ee? ¿Tyii²¹²i' sí jo tyii²¹²i' 'ee?

¹⁵Pe li³i Jesús 'e gó² 'e faa²¹ 'ido. Joon gajin²in:

—é'Ee lí' 'in²¹²naa' 'e tee²¹ jna? Cwotyiian¹duu' coon²¹ cuu² joon jóø³duu.

¹⁶Gangatyíian¹o joon mo ganii²¹ Jesús joon gaunngii¹i:

—é'Ilin ni² 'elo joongi 'iin 'e sii²¹ 'e toon¹ lo?

'Ii-gi gañii¹i:

—Tyá' César 'edo.

¹⁷Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Cwoo²oo' jon 'in tyú² to² Roma jiin¹³ 'e gatíi²i, la joon jon cwoo²oo' jon Dios 'e gatíi²i.

Unngii¹i tsá² Jesús cwáain¹ tyá' 'e jiin¹ tsá² tún¹

¹⁸Joon gangalíin² lí siin¹² Jesús 'inlíii¹³ tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ saduceos. 'In tsá² do 'í¹-tsi 'e jo jiin¹gi tsá² mi júun²in. Joon gajin² 'in tsá² do sii²¹i Jesús:

¹⁹—Tifo², gatyú² Moisés to² jna' wana júin¹ jaain²¹ tsáñuu¹ joon jo xuui²¹² seein²¹ tyá' tsamí² tyá'a 'in ruui²¹ 'in najúin¹ do 'ná¹ cu²mo cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² 'níi² do. Joon liseein²¹ yueun²¹ tyá' 'in ruui²¹ najúin¹ do. ²⁰Galf² 'e galiseein²¹ dyá¹ simii²¹ la 'oo²¹ ruu²¹i. Joon 'in feel¹gi do gacui² cwoo²¹o. Pe gajún¹mo jo jónon¹on gasáa¹. ²¹In lí tfí² ngái¹ do joon gacui² cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² 'níi² do. Jún¹mo jo pe jo 'in jónon¹on 'e gasáa¹i. La joon jon galf² coon¹³ 'in lí

gatf² ngaai²¹ do. ²²La joon gacui¹² cwoo²¹o la ji dyái¹ do coon¹³ 'in tsamí² jaain²¹ do. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo gasáai¹ jónon. Coon²¹ mo gajún¹mo jon 'in tsamí² do. ²³Galí²-i la joon, joon nano fu¹²'u jna'a, mi jiin¹in tsá² jee²¹² líi²¹², i'naai jee 'in dyái¹ do iliin¹ tsamí² ty'a? Tsú ji dyái¹ do gacu¹²mo cwoo²¹o coon¹³ 'in tsamí² do.

²⁴Joon gañii¹i Jesús ty'a:

—Jo joon, lí¹ cií¹²i 'i¹-'oo'naa' 'wii¹³ jo cwii¹¹i' jí² ty'a' Dios jon'gi 'ii²¹ ty'a' Dios. ²⁵Tsú mi jiin¹ 'in najúin¹ jon'on tsañuu¹¹ tiin¹³ jon'on tsamí² lí²gi cui¹² cwoo²¹o. Iliin¹ la líi¹ ángeles taal² ñú'fú². ²⁶Joon fo³gií júu³ xia' cwáain¹ ty'a' mi jiin¹ tsá² tún¹. ?Ti jo mo ñíi² 'naa' ni jí² ty'a' Moisés 'e gafaa²¹ Dios coon²¹ jee²¹² 'mó² 'e coo²¹? Gajin²o la lo: "Jna-a Dios ty'a' Abraham, joongi ty'a' Isaac, joongi Dios ty'a' Jacob", jin¹² Dios. ²⁷Coon¹³ la joon 'øøi²¹-tsi tsá² 'e Dios jon'on Dios ty'a' líi²¹² 'i pe Dios ty'a' 'in nijiin¹in. 'Wii¹³ joon jo la joon 'e 'i¹-'oo' no tsú jiin¹in tsá² tún¹.

'E to² tyu² Dios 'e tyiin²gi

²⁸Joon gatyia²¹ jaain²¹ tifo² ty'a' ley. 'Ido-gi ganúu²un 'e sñii¹ Jesús coon¹³ 'in saduceo do. Joon 'wii¹³ ñii¹o 'e nigañii¹ Jesús 'e la ja¹²mo joon gaunngii¹i jin²in:

—¿Noo 'e nifu ty'a' jilaa²¹ to² tyu² Dios?

²⁹Jesús-gi gañii¹:

—'Elo-o nifu ty'a' jilaa²¹ 'e tyu² Dios to²: "Ñúu²duu' tsá² Israel, 'in Ña'ñúu¹u' Dios jaan²¹mo 'i seein²¹. ³⁰Cwoli'iin²¹²naa' Ña'ñúu¹u' Dios tyii' ce caain²¹-'oo'. Joon cwoli'iin²¹²naa' 'i coon¹³ jilaa²¹ alma tyii' joongi

coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-'oo' joongi coon¹³ jilaa²¹ wa² pf³ tyii'. 'Elo-o 'e nifu to² tyu² Dios." ³¹Joon 'e li tf² tún² li la li 'elo-o jon: "Cwoli'iin²¹²naa' jileei²¹ tsá² xeei²¹ lawa yaamoo." Jo 'e sá² 'e to² tyu² Dios 'e tyiin²gi lagi 'elo.

³²Joon gajin¹² 'in tifo² ty'a' ley do: —Tifo¹², ja¹²mo júu³ tyi'i. Jo¹¹o 'e fo¹² 'nú no. Jaan²¹mo Dios seein²¹. Jo 'in xeei²¹gi seein²¹ jiin¹³ 'ii-o.

³³Tyiin²gi 'e li'iin²¹²na' Dios ce caain²¹-tsi' joongi 'e 'iin²¹²na' 'ii coon¹³ jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi' joongi coon¹³ jilaa²¹ alma tyi' joongi coon¹³ jilaa²¹ wa² pf³ tyi' joongi un'néei¹na' jileei²¹ tsá² xeei²¹ lawa yiaa-o'. Tyiin²gi 'elo lagi jilaa²¹ fa¹ 'e cwo¹ tsá² Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e jún¹ tsá² ni altar.

³⁴Mo ganí² Jesús 'e gañii¹i 'ido røø²¹ tiin¹³ la ja¹²mo ce jilaa²¹ joon gasiif²¹i Jesús 'ii:

—Xuu 'ná¹gi 'e tyu² Dios to² 'nú —jin¹² Jesús.

Joon jiin¹³ jaain²¹gi jo tá²gi-tsí 'e unngiif¹gi.

Jón¹ David Cristo

³⁵Joon tyiin¹ Jesús fu i'yíia² cwo¹ 'e¹²e tsá² joon jin²in:

—¿Xiiala li 'e jin¹² tifo² ty'a' ley 'e Cristo jón¹ David 'i? ³⁶Tsú líi²¹² David 'ña'o gajin²in coon¹³ 'ii²¹ ty'a' 'in Espíritu Tyá² ty'a' Dios:

Dios Jmii²¹ gasiif²¹i Señor tyiia: "Ní²i caa¹na tsáa¹ ca mi lii²oo jileei²¹ 'in 'eei¹¹ 'nú, joongi núu²o jilaa²¹ to² 'e tyu²u."

³⁷¿Pe xiiala lí² 'e jón¹ David Cristo? Tsú 'wii¹³ David do gaunsii²¹ 'i Señor tyiia —gajin² Jesús.

Joon fúu¹mo 'in tsá² taain²¹² do núu²o jløø³mo. Núu²o coon¹³ ce tún² jilaa²¹ 'e jin¹² Jesús.

'Níii¹ i Jesúus tifo² tyá' ley

³⁸ La jee²¹² 'e²e Jesúus tsá² gajin²o:

—Tíi¹moo' coon¹³ 'in tifo² tyá' ley

'in 'iin²¹²in ngi¹ jee²¹² 'nú¹ coon¹³

'mi¹² cwaas²¹ joon sii²¹i tsá² 'aa²¹²u

coon²¹ túñ². ³⁹ 'i 'noo¹o li tyiin²gi

icwá² inuu cwo¹ sinagogas joongi li

tyú²gi li go¹² tsá². ⁴⁰ Joongi ngii¹o to²

'uun²¹ 'e sá² tyá' tsamf² 'nii² joon

wa'a jo li li³ tsá² jmoo¹-o cwaas²¹

liili júu³ tyú² tyá' a. Pe 'ii-gi inii²¹

wúu¹gi.

Cwáain¹ tyá' cuu² 'e gacwo¹

jaain²¹ tsamf² 'nii²

⁴¹ Joon galí²-i cafu mo tyiin¹ Jesúus
fu i'yíia² cwo¹ do co' li si' caja to²
tsá² cuu². Jóø² Jesúus xiala to² tsá²
cuu² do. Joon líi¹ fúui¹ 'in sá² cuu²
gato¹o 'láai²gi. ⁴² Jee²¹² lo-o gatyiaa¹
jaain²¹ tsamf² 'nii², jaain²¹ 'yíia'níi²
tañii² 'áai¹. Joon gato¹o 'in tsamf²
'nii² lo tsi caja túñ² centavo pi³ níi³
yúu², 'e tyiin¹xu liili¹. ⁴³ Joon gatø¹
Jesúus tsá² tyá' a joon gasii²¹i:

—E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in
tsamf² 'nii² lo nigacwoo¹ 'láai²gi
tyani Dios la jee²¹² jileei²¹ 'in
nigato¹ cuu² 'e caja lo. ⁴⁴ Tsu¹ 'in
catyaai² do nigacwoo¹ jiin¹³ 'e
nigasái¹ tyá' a pe 'in tañii² lo
nigacwoo¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o tyá' 'e
taain¹ fu juncwii²¹.

Ifín¹ tsá² 'e cwo¹ fee¹ do

13 Mo gacwo¹íi Jesúus fu i'yíia²
cwo¹ fee¹ do jaain²¹ tsá²
tyá' a gasii²¹i 'ii jin²in:

—Tifo², ijóø²du'u 'e cuun²¹² lo joon
jóø²du'u 'e 'nú¹ coo¹³ liili¹ no! iLíi¹
'ya²gi jilaa²¹ 'elo!

²Pe Jesúus-gi gañii¹i:

—Nano jóø¹³ø 'e 'nú¹ coo¹³ liili¹.

Pe jée¹gixu jo iján² jiin¹³ coon²¹
cuun²¹² 'e sifúui¹gi. Jilaa²¹a
ixéé²mo.

Li² ilí² la nu'gi i'íin² juncwii²¹

³Joon ngalíin² fu moo' Olivos 'e
si² tyani 'e cwo¹ fee¹ do. Coon²¹
li tyiin¹ Jesúus coon¹³ Tú³ coon¹³
Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³ Díi³
gasii²¹i 'ii Jesúus 'uun²¹mo:

⁴—Li²¹²i'i 'e fuu²¹du'u jna'a, élíi ilí²
'e naafaa¹³a do? ¿Noo 'e li² jmáa¹a 'e
jin² jilaa²¹ 'elo mi lí²?

⁵Jesúus-gi gañii¹i:

—Tíi¹moo' 'e ce jiin¹³ jaain²¹ jo
'in coon²¹ 'naa' túo². ⁶Tsu líi¹ fúui¹
'in jalíin² coon¹³ 'e sii²¹ jna. Joon
ijin²in: "Jna-a Cristo." Joon coon¹³
la joon icoon¹on tsá² fúui¹ liili¹ túo².

⁷Pe mi núu³uun' 'e faa²¹ tsá² 'nii²¹
jmoo¹o tsá² si ijmáa¹a tsá² 'ee jo
foo¹³naa' tsu¹ la joon ilí² pe jon'on
mo tséé¹mogi joon. ⁸La coon²¹ la
coon²¹ nacióoi¹³ itéen²mo jon, joon la
jaain²¹ la jaain²¹ tsaa'to² itéen²mo
jon. Joongi ijøø²¹ 'wó² liili¹ la
caain²¹ juncwii²¹. Joon iliu'aai²
tsá² joon ito¹ tsá² mii¹³. Joon jiin¹³
coon¹³ 'elo-o i'láa² 'wii²¹² 'e wúu¹
ijó¹.

⁹Pe lí³ii' jmaa²aa', un'øø²naa'
yaanaa' tsu¹ ijaaín²¹ tsá² naa' tyani
tsacøøi¹³ nisicaain²¹. Joon do-o
i'níi¹i 'naa' joongi ipoo²i 'naa' tsíi
inuu cwo¹ sinagogas. Iilitii²¹moo'
cwolíin²naa' tyani tsaa'to² tsafeei¹
joongi tyani róøi¹³ 'wii¹³ tyiajna-a.
Joon tyani 'in tsá² do ifoo²oo'
cwáain¹ tyiaa. ¹⁰Joon la nu'gi ityéi¹
juncwii²¹ 'ná¹a tyá² tsá² júu³ tyá'
xiala ijma¹ Dios tiin¹³ tsá² tyani
jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹.

¹¹Joon mi tsajée¹i tsá² 'naa' tyani tsaa'to² jo cuu¹³'oo' 'e isii²¹'naa'. Jo 'e 'i'-oo', jiin¹³ cwośii¹³ii' 'e cwo¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'naa' tsu¹ jon' 'naa' 'in faa²¹ do pe 'in Espíritu do faa²¹a. ¹²Ruu²¹mo ijaan²¹i ruu²¹i ijúun²in, joon jmii²¹gi ijaan²¹i jónon¹on. Jileei²¹gi jónon¹on ili'ee¹mo jmii²¹ joongi ijngaa¹²mo. ¹³'Wii¹³ jna-a jilee²¹mo ili'ee¹mo 'naa' pe tya' jileei²¹ 'in jmoo¹o taa²¹ coon¹³ jna ca mi tyei¹ joon itiin¹³mo 'ii.

¹⁴'Lii²¹ Daniel, 'in gacwoo¹ júu³ tyú² tya' Dios, gataan¹an ni mo'ji² cwáain¹ tya' jilee²¹ 'in un'lili³ tsá² joongi 'in jmoo¹o caai²¹ tsá². Joon mi moo'oo' 'inlo taain¹ li jo tif²i taain¹ ('in níu²un, cwo'ø²¹mo-'o'o) joon 'in néei¹ Israel 'ná¹ cwiin¹in fu moo²¹. ¹⁵Mi tf² jmii²¹ joon wana teen¹in caluu 'ná¹ jo lf² wa'a tsatáa¹i i'woo²¹ 'e sá² tya'a. ¹⁶Joongi wa mo 'in taain²¹ jmoo¹o to² jo lí² cwotyaliin¹ wa'a tsatyilian²¹ sii¹³in. ¹⁷Áai¹ gó² tya' tsamí² 'in tyéin¹ yuun²¹. Joongi lfi¹ fúu² 'in seein²¹ yuun²¹ cuu²¹ tuu²¹ mi tf² 'e jmii²¹ joon. ¹⁸Mf²ii' tyani Dios wa'a jo 'ná¹ cwiin²iin' mi tf² jiin²¹ cwíi². ¹⁹Líi¹ lisá² wúu¹ jee²¹² jmii²¹ joon. Coon²¹ wúu¹ 'e jo mo ñii¹ tsá² ca la mo gjamaa¹a Dios juncwii²¹. Joongi jo lisá²gi mi liciiin²¹. ²⁰Joon wana jo unxu²gi Ña'ñí¹u' 'e jmii²¹ joon jo 'in taa²¹ ce jiin¹³ jaain²¹. Pe tsu¹ 'wii¹³ 'iin²¹²mo Dios 'áai¹ 'in tsá² do 'in gatyii¹³in nigalixu²gi 'e jmii²¹ do.

²¹'Joon wana 'in sii²¹ 'naa' jin²in: "Jóø²øø', lo siin¹² Cristo" si jin²in 'ee: "Jóø²øø', do-o siin¹² 'i", jo jo¹ cwoliin¹naa'. ²²Jo jo¹ cwoliin¹naa' júu³ tya'a tsu¹ ijalfin² tsá² 'in jin²

'e Cristo 'ii si 'in jin² 'ee 'e cwoo¹ júu³ tyú² tya' Dios pe jo jo¹. Jalín² jajmaa¹a li² milagro 'a coon²¹on tóo² ca 'in gatyii¹³in Dios wa' ilí². ²³Pe gafuu²¹²uu 'naa' jilaaj²¹ 'elo jée¹gi 'e 'naa' jmaa²aa' li¹³'oo'.

Xiala ilí² mi cwéei¹ 'in Ruu²¹i Tsá²

²⁴Faa²¹gi Jesús jin'in:
—Pe jee²¹² jmii²¹² joon, mi yuui¹³ iní² tsá² wúu¹ ilinuu²¹ li 'íi¹ ñi¹ jon'gi sii²¹ ijnéei²gi. ²⁵Joongi níu¹ ixuu²¹mo 'i. Joongi jilaaj²¹ 'e sá² li' yu¹ juncwii²¹ ijlee¹. ²⁶Joon imáa¹naa' jna, 'in Ruu²¹ Tsá², igóo³oo jee²¹² jnfi¹. Joon ityuh³uu to² joon 'ya²gi jilaaj²¹ 'e sá² tyia. ²⁷Joon isíi³na ángeles tyia 'e uncaain²¹ jilee²¹ 'in gatyii¹³na la jee²¹² la tøøi² cwoo¹³ juncwii²¹.

²⁸"Níu²duu' 'e júu³ cwáain¹ tya' 'mó² cwaríi³. Mo sii²¹ cwáa¹a tya' joon nii¹³ mo¹³ joon ñi¹ tsá² 'e nijó¹ jiin²¹ tya' jmí¹. ²⁹La joon jon mi móo³ 'naa' 'e lf² la 'e fuu²¹²uu 'naa' no liñí²ii' 'e najó² tyan'an, 'e nijatyéen¹³in. ³⁰E la ja¹²mo fuu²¹²uu 'naa', ilí²-i 'elo la nu'gi ijúun²in tsá² seein²¹ nano. ³¹I'iin²mo juncwii²¹ joongi i'fin²mo ni 'wó² pe júu³ tyia jo 'fin² coonti.

³²'Pe jo ñii¹ jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'ee 'ii²¹ si 'ee jmii²¹² ilí² jilaaj²¹ 'elo. Jon'on ángeles taa²i ñu'fú² ñii¹i. Jon'gi ñii¹ 'in Jónon¹ Dios, jiin¹³ la ñia'a Dios Jmii²¹ ñii¹i.

³³"Wii¹³ joon tyee²moo' tyú² yaanaa', tyaan²aan' cwáain¹ coon¹³ ce tún². Fee¹³naa' Dios tsu¹ jo 'in ñi¹ mi cwá² hora joon. ³⁴'E li la li lawa jaain²¹ tsanuu¹ gacwo'ff¹. Ngóo¹ wíin². La jee²¹² icwo'ff¹ do joon gatyuh²uu to² tsaleei¹³. Gacwo¹o

la jaain²¹ to² jmáa¹a. Joon gasii²¹i jaain²¹ wa'a tsa'áa¹i 'ido. ³⁵Gajin²in: Tyee²moo' tyú² yaanaa' tsu jo níi³ii' lii icwaai² 'in fii²¹² do. Jo níi³ii' si cwaai²i mi 'íi¹ náu³ si la 'woo¹ tyíia² náu¹ 'ee si mi 'oo¹ tuuitsáa² 'ee si 'e 'aa²¹ 'ee. ³⁶Tyán²duu' cwáain¹ 'e joon 'e tyee²moo' tyú² yaanaa' mi yíi³aa —jin² Jesús.

³⁷Jin²gi jon Jesús:

—'E fuu²¹²uu 'naa 'e fuu²¹²uu jon jilee²¹mo: Tyee²naa' tyú² yaanaa'.

'Noo¹ tsá² xiuala ilf² saan¹in Jesús

14 Tún² jmii²¹² 'ná¹gi wa'a ti² pascua tya' tsá² Israel coon¹³ jmii²¹² tya' 'e gø² tsá² Israel 'íñi¹ jo tyiian³ jéei¹. Jileei²¹ 'in tyú² to² untsá² coon¹³ tifo² tya' ley 'noo¹o xiuala ilf² saan¹in Jesús coon¹³ 'e coon²¹ tóo². Joon ijngaa¹²mo 'ido.

²Pe jin²in:

—Jó lí² jmoo²¹o' jiin¹³ la tf² jmii²¹² lo tsu liili¹ ito² tsá² mii¹³.

Jaain²¹ tsamf² súun²un
jmii²¹ jmafuu²¹ tya' Jesús

³Taain¹ Jesús fu Betania tsi inuu tya' Simon 'in jngøøi²¹. La 'íi²¹² tyíin¹in coon²¹ li si² mesa gatyii²a jaain²¹ tsamf² tyaan¹ coon²¹ sf² si²o jmii²¹ jmafuu²¹ sii²¹ nardo. 'Moo³ tyíin¹ 'e nardo do. Joon 'in tsamf² do gajaa¹a luu²¹² 'e sf³ do joon galíi²in 'e jmii²¹ jmafuu²¹ do mootyi² Jesús. ⁴Joon 'inlíi¹³ 'in néei¹ do galíin²¹i-tsi joon gasii²i jee²¹² 'ii:

—¿Ee li' gangalíi¹ 'e jmii²¹ jmafuu²¹ lo? ⁵Tsu ilí² tsa'nii²¹² do coon¹³ coon²¹ mil tsi ca 'no³ cuu². Joon li cwo¹o tsá² tañíi².

Joon galíee¹mo 'in tsamf² do.

⁶Pe gajin²in Jesús:

—Jo 'ee fuu²¹gíi¹ 'ino. ¿Ee li' untyíi²naa' 'ino? Coon²¹ 'e tyú²-u gjajmaa¹a 'ino tyiia. ⁷Tsu 'in tañíi² ngí¹ coon¹³ 'naa' coon²¹ tøø²mo pe jna-gí jo seen²¹na coon¹³ 'naa' coon²¹ tøøi². ⁸In tsamf² lo gjajmaa¹o jiin¹³ 'e li³i, nigaya¹²o jmii²¹ jmafuu²¹ cuerpo tyiia tya' mi 'á'na. ⁹E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', doñixiaa' 'e licwá² júu³ tya' xiuala itiin¹³ tsá² la caain²¹ juncwii²¹ ityá² tsá² júu³ 'e gjajmaa¹a 'in tsamf² lo. Joon untii¹³-tsi tsá² 'ii.

'Níi¹i Judas Jesús

¹⁰Joon Judas Iscariote, jaain²¹ jee²¹² 'in dyatuuin¹ tsá² tya'a, gangóo¹ ngasín¹in coon¹³ 'in tyú² to² tya' untsá² xiuala lí² jaan²¹in Jesús ja'cwoo²¹o 'ido. ¹¹Joon mo ganúu²un 'ido 'elo joon galijløø³mo liili¹. Joon gasii²¹i Judas 'e cwo¹o 'ido cuu². Coon¹³ la joon ga'noo¹²on Judas xiuala jaan²¹in Jesús. Joon ga'noo¹²on 'ee hora 'e ilí² jaan²¹in.

Gø² Jesús coon¹³ tsá² tya'a

¹²Gacwaa²¹ jmii²¹² joon galíáa² 'wii²¹² jmii²¹² 'e gø² tsá² Israel 'íñi¹ jo tyiian³ jee¹. Mo jmoo¹o tsá² Israel jmii²¹² cwaai²¹ jmii²¹² tya'a 'e joon jngaa¹² tsá² joo'saa²¹ tya' 'e jmii²¹² joon. Joon gaunngii¹i tsá² tya' Jesús 'ii:

—¿Xiaifu 'inlíi²u'un tsatayaa²¹a'a tyú² 'e tyee²e' tya' jmii²¹² pascua 'e gatf²?

¹³Joon gasii¹in Jesús gáí¹ tsá² tya'a sii²¹i:

—Cwolíin²naa' 'e fuu²¹ fee¹ joon do-o imáa¹naa' jaain²¹ tsanuu¹ tyan¹ coon²¹ tsuu² si²o jmii²¹. Joon cwolíin²moo' xiaifu li tsee¹²i.

¹⁴Joon li 'íi¹ do-o jon fú²uu' 'in tsá² fii²¹² nú¹ do: "Gajin²o Tífo²: ¿Xiaa cuarto li ityee²e'e coon¹³ tsá² tyiia tya' jmii²¹² e gatf²?" ¹⁵Joon i'e²e 'naa' coon²¹ cuarto fee¹ 'e nilf² tyú² li' yú!. Do-o tyá²aa' tyú² e tyee²e'.

¹⁶Ga'woo²¹mo 'in tsá² tya'a do. Gangalín²mo 'e fuu²¹ fee¹ do joon galí²-i jilaa²¹ jiin¹³ la gajin² Jesús do. Joon do-o gatya¹ tyú² 'ee dø¹ø tya' jmii²¹² do.

¹⁷Mo ga'í¹ náu³ joon gatyii²¹a Jesús coon¹³ jiin¹³ dyatuuin¹ tsá² tya'a. ¹⁸Joon la 'íi²¹² néei¹ gø²ø gajin² Jesús sii²¹i tsá² tya'a do:

—E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'in néei¹ gø² coon¹³ jna lo ijaan²¹mo jna.

¹⁹Gatoo²¹ fa'f³ tya' 'in catyaai² do. Joon gaunngi²¹i ti' jaain²¹, jin²in:

—¿Tí jna-a 'i?

Joon jaain²¹gi gajin²in:

—¿Tí jna-a 'i?

²⁰Jesús-gi gañii¹i tya' tsá² tya'a: —Ii jaain²¹ jee²¹² 'in dyatuuin 'naa' lo. 'In gø² coon¹³ jna coon¹³ coon²¹ wúun¹ 'ii 'i. ²¹La joon ijúuin² 'in Ruu²¹i Tsá² jiin¹³ la jin¹² ni jí² tya' Dios pe fúu² 'in jaain²¹ 'ii do. Tyé²-gi tya' 'in jaain²¹ 'ii do wa mo'o jo galiseen²¹mo.

²²La 'íi²¹² néei¹ Jesús gø²ø joon gatøø¹i coon²¹ 'iñi¹, gason¹on joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon gafiin¹in, joon cwo¹o jileei²¹ tsá² tya'a jin²in:

—Tyé²ee' 'e lo tsú cuerpo tyiia-oo lo.

²³Mi yuui¹³ joon gaunrøø¹i coon²¹ vaso vino. Joon mo ngayuumi¹³ gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon gajmaa¹a jmai'xú 'uun²¹ jileei²¹mo. ²⁴Mo ngayuumi¹³ joon gasii²¹i tsá² tya'a:

—'Elo-o jmif³ii tya' coon²¹ júu³ 'e 'míi² e nigacwóo³-oo tuun²¹ 'wii¹³ tya' 'in fúui¹ liili¹. ²⁵E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jo 'e duu¹³gii e jmi¹³ 'mi³ wuunjøø³ ca mi cwá² jmii²¹² mi tyú² Dios to². Joongi lí²-i duu¹³uu vino 'múui² tún¹.

Jmoo¹o Jesús júu³ 'e jo irø¹mo Tá³ 'ii

²⁶Mo ngayuumi¹³ ga'øø¹ø joon ngalíin²mo fu moo¹²¹ sii²¹ moo²¹ Olivos. ²⁷Joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Jilee'naa' 'e jo litsáai¹'-oo' jna 'e woo¹ no tsú ni jí² tya' Dios jin²in: "Ijingaa¹³moo 'in 'aai¹ joo'saa²¹ joon ingi¹ sitiu¹mo 'in joo'saa²¹ do." ²⁸Pe mi yuui¹³ 'e gajiin¹ jna iní³ii nifugi la 'naa' fu Galilea.

²⁹Joon gasii²¹i Tá³ 'ii:

—Fiin¹³ jilee²¹mo jo litsáai¹-tsi 'ná pe jna-a jo líi¹na la joon.

³⁰Pe Jesús-gi gasii²¹i 'ii:

—E la ja²mo fuu²¹²uu 'ná, 'e 'woo¹ no la jée¹gi 'i'oo¹o tún² naa¹³ 'in tuuitsáa², 'ní¹ naa¹³ jo røø²¹u 'e cwii¹u'un jna.

³¹Pe 'ii-gi jo gacwoo¹ júu³ jin²in:

—Fiin¹³ jún²moo coon¹³ 'ná jo fo³oo 'e jo cwii¹na 'ná.

Joongi jilee²¹mo jin²in la do-o jón.

Faa²¹a Jesús júu³ tyú² coon²¹ li sii²¹ Getsamení

³²Joon mo gatyalín² coon²¹ li sii²¹ Getsemaní joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

—Ní²duu' lo la 'íi²¹² ní³ii nifoo¹³na Dios.

³³Joon gajée¹ jiin¹³ Tá³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. Joon ga'láa²

'wii²¹² lf² xuui²¹²-tsi joongi 'áai¹ fa'í³
líf²i. ³⁴Joon gajin¹² Jesús:

—Líi¹ fa'í³ líi²na ca la
lf² ijúun²moo, jan²duu' lo jo
cwocwuui²¹du'naa'.

³⁵Joon gangó¹ Jesús ca nifugixu.
Joon gatyii²¹a ni 'wó² joon
gamii¹²i tyani Dios Jmii²¹ wa'a ilí²
si'née¹³mo 'e jo nii²¹ wúu¹ la lf² ilí²
'e hora joon. ³⁶La jee²¹² faa²¹a fo²
do joon gajin²in:

—Ñu², tyi'nú-ú jilaa²¹a ilí², jo
cwo²¹o 'e mó³oo wúu¹ la lf² 'elo. Pe
jo cwo²¹o lf² la líi² jna, cwolf²-i la
líf²i 'nú-ú.

³⁷Mo ngayuuil¹³ do joon gacwéi¹
tún¹ li néei¹ tsá² tya'a joon mo
gatyee¹²i joon nitee¹²i 'ido
cwoo²¹mo. Joon gasii²¹i Jesús Tú³:

—Simón, ¿ti cwoo²¹mo? ¿Ti jo
galí² 'e jo cwoo²¹mo'o jiin¹³ coon²¹
hora? ³⁸Unjnaa²¹-oo' joon fee¹³naa'
Dios joon jo coon²¹ Satanás 'naa' tóo².
'E la ja²mo, náa¹ tyú² tya' alma tyii¹
'iin²¹²mo pe cuerpo-gi 'wo² si'íi¹-tsi.

³⁹Joon gangó¹ Jesús tún¹,
ngafee¹³i Dios tún¹ joon jin²in 'e
nafaa²¹a do tún¹. ⁴⁰Joon gacwéi¹
tún¹ joon gatsee²¹i tsá² tya'a tee¹²i
cwoo²¹mo tún¹ 'wii¹³ unnií¹i do jnií¹
jalicwuu²¹i. Joon jo ñíi¹i 'ee ñíi¹i.
⁴¹Gangó¹ Jesús gatí² 'ni¹ naa' joon
mo gacwéi¹ tún¹ gajin²in:

—Cwocwuui²¹moo' no. Cwo'ii²¹
'woo²¹oo'. Naliin¹mo jiin¹³ la no
'wii¹³ nigacwá² hora. Ijaan²¹in 'in
Ruu²¹i Tsá² ja'cwoo²¹o 'in 'oo¹o tsaa².
⁴²Raan²naa' no, moo²¹o' no. Ni
joo¹-o 'in jaain²¹ jna —gajin¹² Jesús.

Tee¹ tsá² tyitsaai²¹² Jesús

⁴³Faa²¹gi Jesús siin¹²in mo
gacwéi¹ Judas, 'ii jaain²¹ jee²¹² 'in

dyatuuin¹ tsá² tya'a. Joon jalíin²
coon¹³on 'in tsá² fúui¹ liili¹ 'in tyan¹
ñí² espadas coon¹³ 'in san¹ 'no³
'mó². Jalíin² to² tyú³ 'in tyú² to²
tya' untsá² joongi to² tyú² jileei²¹
tsacøøi¹³. ⁴⁴Joon 'in Judas do, 'in
gajaain²¹ Jesús, nigacwoo¹ coon²¹ li²
jin²in:

—In cu³uu ju² do 'ii 'i. Seen¹²naa'
tá², ñuu²uu' tyú² liili¹.

⁴⁵Joon mo gatyii²¹a Judas joon
gangatyéen¹in li siin¹² Jesús joon
gasii²¹i:

—Tifo², Tifo².

Joon gacuu²¹u ju² 'ido. ⁴⁶Joon
tsifu gasaan¹²in 'in nitéein¹ do
Jesús. Joon gatóøø tyitsaa²¹²mo
Jesús

⁴⁷Pe jaain²¹ 'in téein² do gasø¹ø
ñí³ espada tya'a joon gatyú²u
cataain²¹ loocwoo² tsal'eei¹³ tya' 'in
tyú² to² tya' untsá² nifu do. ⁴⁸Joon
gasii²¹i Jesús 'in catyaai² do:

—¿Ti nigawoo²¹naa' coon¹² ñí³
espada coon¹³ 'no³ 'mó² wa'a
saan¹²naa' jna lawa jaain²¹ 'uun²¹?

⁴⁹La coon²¹ jmií²¹² siin¹²na coon¹³
'naa' fu i'yíia² cwo¹ do joon jo-gi mo
seen¹²naa' jna. Pe 'elo-o ilí² joon
itsín¹ jiin¹³ la jin¹² ni jí² tya' Dios.

⁵⁰Joon tsifu joon gacwiin¹ 'in tsá²
tya'a 'goo²¹o. Joon Jesús do gajaan¹o.

Gacwiin¹in jaain²¹ simii²¹

⁵¹Pe jaain²¹ simii²¹ 'in paai²¹ 'mi²
taa²¹ ngóo¹ caluu li ngóo¹ Jesús.
Joon gasan¹²mo tsá² 'ii. ⁵²Joon tsifu
joon gatá² 'ido 'e 'mi² taa²¹ do joon
gacwiin¹o ti¹ ringúu¹i coonti.

Jesús tyani tsacøøi¹³

⁵³Joon gangajééi¹ 'in tsá² do Jesús
tyani 'in tyú² to² nifu tya' untsá²

coon¹³ 'in tyu² to² ty'a' untsá² coon¹³
 tsacøøi¹³ coon¹³ tifo² ty'a' ley li
 sicaain²¹. ⁵⁴ Joon wín²gixu ngóo¹
 Tú³ caluu joon gatyii²¹a 'ii tyi¹ ca'nú
 ty'a' 'in tyu² to² nifu ty'a' untsá².
 Joon do-o gacwó²o coon¹³ 'láa² 'in
 néei¹ do untyaa¹i yaai co' jí².

⁵⁵ In tyu² to² untsá² coon¹³ jilee²¹
 tsacøøi¹³ néei¹ do 'noo¹o coon²¹
 tsaa² ty'a' Jesús 'e 'nii¹i joon lisá²
 júu³ ijngaa¹²mo 'ido. Pe jo gatsaa²¹a
 jiin¹³ coon²¹. ⁵⁶ Tsú líi¹ fúui¹ 'in
 faa²¹a júu³ tajuu²¹ ty'a' Jesús pe
 jo coon²¹ røø²¹ faa²¹a la jaain²¹.
⁵⁷ Inlífíi¹³ garóón²on 'nii¹i 'ido coon¹³
 júu³ tajuu²¹ jin²'in:

⁵⁸ —Jna'a ninuu²¹u'u 'e jin² 'ino:
 "Jna iffiin³na 'e cwo¹ fee¹ no 'e
 nigajmaa¹² tsá² joon jee²¹² 'ni¹
 jmii²¹² isaa¹³aa coon²¹ cwo¹ jon'on
 jma² tsá²." Júu³ joon ganuu²¹u'u ty'a'
 'in tsá² no —jin² 'in tsá² tajuu²¹ do.

⁵⁹ Pe jiin¹³ coon²¹ júu³ 'e tyaa¹ lo
 jo røø²¹ sii¹i.

⁶⁰ Joon garóón²on jee²¹² 'in tsá²
 do 'in tyu² to² nifu ty'a' untsá² joon
 gaunngii¹i Jesús:

—¿Tí jo 'ee ngii²i coonti? ¿Ee
 fo²'o 'wii²¹² tyi¹i no?

⁶¹ Pe li goon²¹ gajaan¹ tii² Jesús.
 Jo 'ee gañii¹i coonti. 'In tyu² to²
 nifu ty'a' untsá² do gaunngii¹i tún¹
 jin²'in:

—¿Tí 'nú-ú Cristo, 'in Jón¹ Dios
 nicwaai¹³?

⁶² Jesús-gi gasii²¹i 'ii:

—Jna-gi 'i. Joon imáa¹naa¹ 'in
 Ruui²¹ Tsá² tyíin¹ lí¹ caai²¹ Dios
 Jmii²¹ tsáa¹. Joongi ijó¹ jee²¹² jníi¹
 lí¹ yu¹.

⁶³ Tsifu joon ga'gíi¹i siiñ¹³ 'in
 tyu² to² untsá² do joon gajin²'in:

—Jo 'néi¹gí¹ 'in jmá² júu³ røø²¹
 no. ⁶⁴ Ganuu²¹o' jilee²¹na' xiiala
 nigaungøøi¹ 'ino Dios coon¹³ júu³
 ty'a'. ¿Ee líi²naa¹ 'e jmoo²¹o' coon¹³
 'ino?

Joon jilee²¹mo gajin²'in 'e 'ná¹
 jún²mo Jesús.

⁶⁵ Joon 'inlífíi¹³ ga'láa² 'wii²¹² 'nú¹i
 Jesús. Gajnii¹i unni² 'ido joongi
 poo¹i Jesús joon siii²¹i 'ido jin²'in:

—Faa¹³du'u, ¿iin 'in gapooi¹ 'nú¹?

Joon ga'láa² 'wii²¹² 'ii¹³ jnóo¹o
 mooni² Jesús.

Jo røø¹i Tú³ 'e cwii¹mo Jesús

⁶⁶ Ca tí² 'wii²¹² 'ityi¹ siin¹² Tú³.
 Joon gatyii²¹a jaain²¹ jee²¹² 'in
 jmoo¹o 'ee gó¹ 'in tyu² to² nifu ty'a'
 untsá² do. ⁶⁷ Joon mo ganíi²i Tú³ 'e
 siin¹²'in do untyaa¹ 'nú'a co' jí² joon
 gajaan¹ jóø²i joon gajin²'in:

—Ngí² 'nú jon coon¹³ Jesús tsá²
 Nazaret.

⁶⁸ Pe Tú³gi jo garøøi²¹ jin²'in:

—Jo cwii¹na 'ino. Jo ní³ii 'ee 'e
 fo²'o no.

Joongi gacwo'íi¹o lí¹ 'oo¹ li tsataai²
 tsá². Joon ga'oo¹o tuuitsáa². ⁶⁹ In
 tsamí² do gajóø²i Tú³ tún¹ joon
 gasii²¹i tún¹ 'in téein² do:

—Jaain²¹ tsá² ty'a' 'ido-o 'in tsañuu¹
 lo.

⁷⁰ Pe jo garøø¹i Tú³ tún¹. Jee²¹²
 catá²-a tún¹ 'in téein² do gasii²¹i
 tún¹ Tú³:

—La ja¹²mo, 'nú-ú jaain²¹ 'in ty'a'
 'ido tsú 'in seein²¹ Galilea 'nú, joongi
 la faa²¹ 'ido-o la joon foo²¹ 'nú.

⁷¹ Joon galáa² Tú³ 'wii²¹² faa²¹a
 'laa²¹ 'éé¹i Dios jin²'in:

—Ni Dios jo cwii¹na 'in tsañuu¹ no
 'in 'éé¹naa¹ no.

⁷²Joon tsifu gatí² tún² naa¹³ ga'oo¹o tuuitsáa². Joon gati²-tsi Tú³ do 'ee nigasii²¹i Jesús 'ii: "La jo-gí mo 'oo¹o tún² naa¹³ tuuitsáa² jo røø²¹u 'e cwii¹u jna 'ni¹ naa¹³." Joon mo gati²-tsi Tú³ 'elo joon gatyí²o.

Jesús tyani Pilato

15 Mo gajná² joon, joon 'in tyu² to² tya' untsá² galicaain²¹ tún¹ coon¹³ jileeí¹³ tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tifo² tya' ley coon¹ jileeí²¹ tsacøøi¹³ 'in tyiin²gi. Joon ngajée¹i Jesús siñuu¹mo joon gangajaan¹²in tyani Pilato. ²Joon gaunngii¹i Pilato Jesús:

—¿Ti 'nu røøi¹³ tya' tsá² Israel? Jesús-gí gañii¹i:

—'E joon foo²¹gi 'nu.

³Jileeí²¹ 'in tyu² to² tya' untsá² ga'nii¹i Jesús liili¹. ⁴Joon gaunngii¹i Pilato Jesús tún¹ jin²in:

—¿Ti jo 'ee ngí¹²i coonti? Jøø²du'u xiala 'nñí¹ 'nu liili¹.

⁵Pe jo gañii¹i Jesús coonti. 'Wii¹³ joon lí¹ tsa'goo²¹-tsi Pilato.

Sii¹in tsacøøi¹³ ijúun²mo Jesús

⁶La nití²i Pilato 'e láá²i jaain²¹ 'in 'yuu² 'nñí³ la jee²¹² 'e tí² jmii²¹² joon. Joon galáa²mo jaain²¹ 'in muui¹ 'in tsá² do. ⁷Joon 'yuu² 'nñí³ jaain²¹ 'in sii²¹ Barrabás, 'ii jee²¹² 'in nigajngaaí¹²gi tsá² coon²¹ li nigatí¹in coon¹³ tsaa'to². ⁸Joon gangalíin² tsá² joon gamii¹i tyani Pilato 'e jmá¹ 'ido 'e la tiisi¹².

⁹Pilato-gí gañii¹i:

—¿Ti 'iin²¹²naa¹ 'e láá²na Røøi¹³ tya' tsá² Israel?

¹⁰Jin¹² Pilato la no 'wii¹³ li³o 'e gajaan¹²in 'in tyu² to² tya' untsá² Jesús 'wii¹³ tsiiwúu¹mo tya' Jesús.

¹¹Pe 'in tyu² to² tya' untsá² do nigasií²¹o Pilato 'e tyu²gi wa'a láá¹ 'ido Barrabás. ¹²Joon gaunngii¹i tún¹ Pilato:

—¿Ee 'iin²¹²naa¹ lí² coon¹³ 'in sii²¹ Røøi¹³ tya' tsá² Israel lo?

¹³Joon gañii¹i tsá², 'oo¹o tá² liili¹ jin²in:

—iTéen¹in 'ido tsaa' crúu¹³ no!

¹⁴Gasii²¹ Pilato tún¹ 'in tsá² do jin²in:

—¿Ee gó² nigajmaa¹a 'inlo?

Pe 'in tsá² do gañii¹i tún¹ tå² liili¹ jin²in:

—iTéen¹in 'ido tsaa' crúu¹³ no!

¹⁵Joon 'wii¹³ 'iin²¹²in Pilato ján² røø²¹ coon¹³ 'in tsá¹ do joon galáa²mo Barrabás joongi gatyí²u to² pøo²i Jesús joon gajaan¹²in 'ido wa'a téen¹in tsaa' crúu¹³.

¹⁶Mo ngayuumi¹³ joon, joon gatyí¹mo 'láá² Jesús tyani Pilato joon gangajée¹ 'ii tyi¹ tya' røøi¹³ li sii²¹ Pretoria. Joon gauncaain²¹ ce jileeí²¹ 'láá². ¹⁷Joon tyii²¹i Jesús coon²¹ 'mi² yóoin² nñú² la lf¹ 'e tyi¹ røøi¹³. Coon²¹gi corona lf² jmaai¹² tóon¹ gaton¹ moootyí² Jesús. Coon¹³ la joon galáa² 'wii²¹² lññ²¹i Jesús.

¹⁸Joon galáa² tsá² do 'wii²¹² 'aa²¹i Jesús jin²in:

—¡Viva Røøi¹³ tya' tsá² Israel! ¡Wóo²-o cwooseein²¹!

¹⁹Joon coon¹³ 'no³ sii² cwaa²¹ gapó² moootyí² Jesús joon gañii¹i Jesús. ²⁰Mo ngayuumi¹³ gaungøøi¹ la no joon gatyí³o 'a 'mi² yóoin² nñú² do joon gaci¹i tún¹ Jesús siñi³in do-o. Tsifu joon gatyí¹mo Jesús itéen¹in 'ido crúu¹³.

Taain¹ tsá² Jesús tsaa' crúu¹³

²¹Jaain²¹ tsá² seein²¹ Cirene sii²¹ Simón, jmii²¹ Alejandro coon¹³

Rufo, naja*a*¹²i l*i* tsajmaa*a* to². Joon mo gangí*i* do 'in 'láa² do gaty*u*² u to² 'ido wa'a coon²¹ crúu¹³ tya' Jesús.

²²Joon gangajée*i* Jesús fu coon²¹ l*i* sii²¹ Gólgota, coon²¹ l*i* 'øøi²¹-tsi tsá² sii²¹ Mootyi² 'Lii²¹². ²³Joon gacwo¹o 'ido Jesús vino caai¹³ jmi¹³ 'mó² sii²¹ mirra pe Jesús-gi jo ga'un²un 'edo. ²⁴Joon gateen¹in tsaa' crúu¹³ do. Joon 'in 'láa² do gajmaa*a* jmaai²x*u* siin¹³ Jesús. Gacoo¹o 'iin lii¹i la jaain²¹ do.

²⁵'In² ñú³ ningóo¹ mo gateen¹in Jesús tsaa' crúu¹³. ²⁶Joon gataan¹an coon²¹ júu³ y*u*² tyi² Jesús 'e faa²¹ a 'e ga'nii¹i Jesús. Faa²¹a la lo: "Røøi¹³ tya' tsá² Israel 'ino." ²⁷Caan²¹mo gataain¹ Jesús tsaa' crúu¹³ coon¹³ gáil¹ 'uun²¹, jaain²¹ l*i* caai tsáa¹ jaain²¹gi l*i* caai²¹ tooin²¹². ²⁸La joon 'e gatsín¹ 'e jin² ni jí² tya' Dios: "Gaun'íi³in tsá² 'ii jee²¹² 'in gó²."

²⁹Jileei²¹ 'in ngii¹i do gajíi²mo Jesús joon gajøø²¹ø mootyíi¹i jin²in: —'Nu-ø 'in ifini¹ cwo¹ do joon jee²¹² 'ni¹ jmii²¹² ijmáa³o'o tún¹, ³⁰laai²¹² 'wo'o no. Cwúui¹ tsaa' crúu¹³ no.

³¹La joon jon 'in ty*u*² to² tya' untsá² coon¹³ tifo' tya' ley gaungøøi¹ Jesús sii²¹i ruu²¹i:

—Galáa²mo 'in xeei²¹ joon 'ña'gíjo lí² lái¹ 'ña'a. ³²Wana ganee²¹e' gajngaa*i* tsaa' crúu¹³ tya'a 'ña'a joongi lí² jo¹o líi²na' 'e 'ii-o Cristo, Røøi¹³ tya' tsá² Israel.

Joon cagi 'in gataain¹ crúu¹³ coon¹³ Jesús gajíi²mo 'ii.

Jún¹mo Jesús

³³Mo gati² tyiañi¹ galinuu²¹ coonti ca 'iin² 'ni¹ ca'lóo². ³⁴Mo gati² 'e hora joon ga'oo¹o Jesús jin²in:

—Eloí, Eloí, ¿lama sabactani? ('E 'øøi²¹-tsi jin²in: Dios tyia, Dios tyia, 'e ee l*i* nigatíu¹³u jna?)

³⁵'Inlíi¹³ 'in téein² do niganúu²un joon gajin²in:

—Núu²duu', nitø¹ø Elías.

³⁶Joon gangó¹ jaain²¹ cwiin¹in. Mo ngayuui¹³ gaun'laa²¹ coon²¹ esponja coon¹³ vino tiin²¹ joon gauntyii²¹ coon nii²¹² sii² gacwo¹o Jesús. Joon gajin²in:

—Jaan²duu', nee²du' wana jó¹ Elías jaxáa*i* 'ino.

³⁷Tsifu joon ga'oo¹o Jesús coon²¹ naa¹³ tá² liili¹ joon gajún¹mo.

³⁸Joon coon²¹ 'mi¹² 'ii¹ intuu cwo¹ fee¹ do ga'gii²¹ coonti tún² fóo¹³. Ti² y*u*² joongi ca ti² 'wii²¹² ga'gii²¹.

³⁹Joon 'in ty*u*² to² 'láa² romano 'in siin¹² tyani li taain¹ Jesús do mo ganii²¹ xiiala ga'oo¹o Jesús joongi xiiala gajúu¹ 'ido joon gajin²in:

—'E la ja²mo, 'in tsaañuu¹ lo Jónon¹ Dios 'i.

⁴⁰Coon²¹ l*i* téein² tsamí² wíin²gi gajøø²ø. Jee²¹² 'ii siin¹² María Magdalena joongi María sáa³ Jacobo 'in xuui²¹²gi Sé³. Joongi siin¹² Salomé do. ⁴¹'In tsamí² lo nigangii¹ coon¹³ Jesús. Joongi nigajmaa*a* 'e dø¹ 'ido la 'ii²¹² gangii² Jesús Galilea. Joongi fúu¹mo tsamí² 'in téein² do 'in gangalíin² coon¹³ Jesús Jerusalén.

Ga'á¹mo Jesús

⁴²Joon la xuu tiin¹x*u* 'wii¹³ 'e jmii²¹² tya' 'e tyaa¹ ty*u*² ('øøi²¹-tsi tsá² cwoon¹ 'ló¹ jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²) ⁴³joon gajøø² Sé³, tsá² seein²¹ coon fuu²¹ sii²¹ Arimatea. 'In Sé³ no jaain²¹ jee²¹² tsacøøi¹³ joon jaain²¹ tsá² 'in siján¹an jmii²¹² mi ty*u*² Dios to². Jo 'goo²¹o

coonti. Ga'í¹ 'ido tyani Pilato joon gamii¹o cuerpo tya' Jesús. ⁴⁴Pilato do ganga'goo²¹-tsi 'e najún¹mo Jesús jmoono. Joon gatø¹ø 'in tyú² to² lláa² do gaunngii¹i wa'a jo¹o gajúun²in. ⁴⁵Mo gajin¹² 'in tyú² to² lláa² do 'e jo¹o gajúun²in joon gacwoo¹ Pilato cuerpo tya' Jesús 'e cóñ² Sé³ do. ⁴⁶Tsifu joon galó² Sé³ do coon²¹ 'mi² taa²¹ tyú². Joon gaxiia² cuerpo tya' Jesús joon gacin¹in 'e 'mi² taa²¹ do. Joon gataan¹²in coon²¹ tsí 'aan¹ li² coon²¹ tsaa' xá¹. Joon gasii²¹i coon²¹ cuun²¹² 'ootoo²¹ 'aan¹ do. ⁴⁷Joon ganii²¹ María Magdalena coon¹³ María sáa³ Sé³ li ga'ái¹ Jesús do.

Mo gajiin¹in tún¹ Jesús

16 Mo gangii¹i jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² joon María Magdalena coon¹³ Salomé coon¹³ María sáa³ Jacobo galó² jmii²¹ jmafuu²¹ 'e tsaxee¹ tya' Jesús. ²Joon 'áa³ jmii²¹² lláa² 'wii²¹² semóo¹³, mo ga'yeei²¹ ñí¹, tyalíin² li ga'ái¹ Jesús. ³Sii²¹i ruu²¹: —c'lín 'in jan¹ 'e cuun²¹² 'e jni¹ 'oo'aan¹ do? —síi²i.

⁴Pe mo ganii²¹ jo 'e cuun²¹² fee¹ li do. Jo si²gi 'áan³ tya'. ⁵Mo gangatáá'i tsí too²¹ 'aan¹ do ganii²¹i jaain²¹ simii²¹, taa²¹ siin³ lii¹, tyíin¹in li' caai²¹ 'aan¹ tsáa¹ do. Joon gafoo¹mo 'in tsamí² do. ⁶Pe 'in simii²¹ dogi gasii²¹i 'ii:

—Jo foo¹³naa'. 'Naa²¹naa' Jesús tsá² Nazaret 'in gateein¹ tsá² tsaa' crúu¹ do. Pe nigajii¹o. Jo 'yuui²gi lo. Jóø²duu' li ga'íi²¹ do. ⁷Cwolíin²naa', cwosíi¹³ii' tsá² tya'a coon¹³ Tú³ 'e tsáa¹a Jesús nifugi tyii' fu Galilea. Joon do-o imáa¹naa' 'i jiin¹³ la nigajin²in.

⁸Joon gangalíin²mo cwiin¹in li roon¹ 'aan¹ do 'wii¹³ jleel¹ gafoo²¹i

liili¹. Jo 'in gasii²¹ coonti jiin¹³ jaain²¹ 'wii¹³ gafoo²¹i liili¹.

Jesús gajnee¹in tyani María Magdalena

⁹Mo ngayuu¹³ joon 'e gajiin¹ Jesús, mo gajná² 'e ga'láa² 'wii²¹² semóo¹ do joon gajnée¹in Jesús 'láa² 'wii²¹² tyani María Magdalena, jaain²¹ tsamí² 'in ga'woo¹ Jesús dyái¹ 'in 'líii' alma tya'a. ¹⁰Joon 'ido-o gangóo¹ ngasii¹²i 'in nigangi¹ coon¹³ Jesús. Joon do-o taai¹ xuui²¹²-tsi joon ci²o. ¹¹Joon mo ganúu²un 'ii 'e seen²¹mogi Jesús joongi 'e nigani²¹mo 'in tsamí² do 'ii jo gajo¹ galíi²i 'e jin² 'in tsamí² do.

Gajnée¹in tyani gáí¹ tsá² tya'a

¹²Mo ngayuu¹³ joon gajnée¹in Jesús xii¹²gi líi¹i tyani gáí¹ tsá² 'in ngaliin¹ coon²¹ tya'a fu¹. ¹³'Ii-gí ngalíin²mo ngasii¹²i tsá² tya' Jesús pe jon'gi júu³ tya' 'ii jo¹ galíi²i.

Síi¹i Jesús ji dyajaain²¹ tsá² tya'a

¹⁴Mo liciiin²¹xü joon gajnée¹in tún¹ Jesús coon²¹ li néei¹ 'in dyajaain²¹ tsá² tya'a gø¹²ø. Joon gaunngii¹i tsá² tya'a do xiala lí' 'e jo jo¹ líi² 'ido, joongi 'waa²¹-tsi 'ido tsü 'wii¹³ jo jo¹ galíi² la jileei²¹ 'in gasii²¹i 'ii 'e nijiin¹ Jesús. ¹⁵Joon gajin¹ Jesús síi²¹i tsá² tya'a:

—Cwolíin²naa' la 'ui fu juncwii²¹. Síi¹³ii' jileei²¹ tsá² júu³ tyú² tya' xiala itiin¹³ tsá² tyani Dios. ¹⁶Joon jileei²¹ 'in jo¹ líi² 'e júu³ tyú² do joon 'in sáai² jmii²¹ itiin¹³mo 'i. Pe 'in jo jo¹ líi² li 'líf³ itsáa¹a. ¹⁷Joon 'in jo¹ líi² ijmáa¹a 'e li² lo: Coon¹³ 'ii²¹ tyajna i'wooi²¹ jileei²¹ 'in 'líf³ taai² almas tya' tsá². Joon ifaa²¹o

jmíi¹ xii²¹. ¹⁸ Joongi isaan²¹in coon¹³ cwoo²¹o mii²¹ pe jo ijmá¹ 'nii²¹ ty'a:a. Joongi wana 'uun²¹ 'ootyíi² jo ijma¹ 'ii²¹. Joongi táan¹an cwoo²¹o ty'a: 'in tsatsaa¹³ joon 'láa²mo 'i.

Mo gasoo¹o Jesús fu ñu'fú²
¹⁹ Mo ngayuui¹³ gafee¹²¹i Jesús tsá² ty'a:a do joon ganga¹²mo

Ña'ñu¹u' Jesús fu ñu'fú². Joon do-o gangacwaa²¹ li' caai²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹. ²⁰ Joon ga'woo²¹mo tsá² ty'a:a ngasii¹²i tsá² xiala itiin¹³ tsá² la caan²¹mo. Joon coon¹³ 'ña'a Jesús 'e uncoon¹³on. Joon coon¹³ milagro 'e jmoo¹o tsá² ty'a:a litsáai¹-tsi tsá² 'e jo¹o júu³ ty'a: Jesús. Amén.

Júu³ tyú² 'e gajmaa¹a San Lucas

Prólogo

1 Fúu¹mo tsá² nigataan¹an ni mo'jí² la galf² jilaa²¹ 'e nigalf² jee²¹² jna'. ²Joon 'in tsá² 'in nigae¹e jna' niganii²¹o ca la mo 'wiin²¹² joon gatyaa¹o júu³. ³La joon jon jna nigacoon²¹oo cwáain¹ coon²¹ tún² ca la mo 'wiin²¹². 'Wii¹¹² joon líi²na 'e tyú²-u 'e tóon¹³oon ni mo'jí² jilaa²¹ la lí² 'e nigalf². ⁴La joon jmáa³aan tsá² tyúi¹ Teófilo 'e litsáai¹-o'o 'e la ja²mo jilaa²¹ júu³ 'e nigae¹ tsá² 'nu.

Jaain²¹ ángel jmoo¹o júu³
iliseein²¹ Wó³ saa¹i tsá² jmii²¹

⁵La jee²¹² líi¹i Herodes róoi¹³ fu li sii²¹ Judea seein²¹ jaain²¹ tsá² Israel 'in sii²¹ Zacarías. Líi¹i tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ Abías. Tsamí² ty'a'a sii²¹ Elisabet. Jaain²¹ jún² ty'a' líi²¹² Aarón 'ii. ⁶Jiwáa²mo do tyú¹mo tyani Dios i. Joongi jmaa¹a jilaa²¹ tiisi¹² coon¹³ jilaa²¹ to² tyú² Dios. Jo 'e tsaa² ty'a'a sá². ⁷Jo 'in xuui²¹² ty'a'a seein²¹ tsu 'wii¹³ Elisabet do jo lí² tsatýeen¹in. Joongi nitsáa²mo jiwáa²mo.

⁸⁻⁹Cafu mo líi¹i Zacarías untsá² tyani Dios gatíii² tsajiin²¹ fuusún² ni altar ty'a' Dios. Gatíii² tsajmaa¹a 'elo jiin¹³ la tii²si² 'e jmoo¹o

untsá² do. Gacoo¹o untsá² 'iin²¹²in litsáai¹-tsi 'ee to² ijmáa¹a. Joon mo gatí² 'ii²¹ ga'í² Zacarías cwo¹ ty'a' Dios do 'e tsajiin²¹ fuusán². ¹⁰Jileei²¹ 'in catyaai²gi do gajaan¹an caluu faa²¹a júu³ tyú². ¹¹La tsifu joon gajnéi¹ jaain²¹ ángel ty'a' Dios Jmii²¹ siin¹³in li' tsáa¹ 'e lí juun¹un fuusán². ¹²Mo gajnéi¹ 'in ángel do 'áa¹mo gafooi²¹ Zacarías jiin¹³ jo nii¹ 'ee jmáa¹a. ¹³Joon 'in ángel do gajin²in sii²¹i 'ii:

—Jo foo¹³o, Zacarías, tsu
Dios niganíu²o júu³ tyú² ty'i.
Itsatyéen¹³mo tsamí² ty'i jaain²¹ yuuun²¹. Joon unsii²¹o'o Wó² 'ii. ¹⁴Líi¹
tyuu¹³u jløø³mo'o 'wii²¹² ty'a'.
Fúu¹mo 'in jløø³mo 'e galiseein²¹.
¹⁵Tsu 'in yuuun²¹ ty'i do 'in lityú¹mo tyani Dios. Jo 'e 'uun²¹un coonti
jon' vino jon'gi máa¹. Joon ca la mi liseen²¹mo un'øø²mo Espíritu
Tyú² ty'a' Dios 'ii. ¹⁶Joon coon¹¹² júu²
ty'a'o fúu¹mo tsá² seein²¹ Israel ici²o
coon¹³ 'Ña'ñu¹u' Dios ty'a'. ¹⁷In
Wó³ no tsáa¹a jée¹gi lagí Ña'ñu¹u'
ijmáa¹a la gajmaa¹a Elías. Joon 'ii²¹
ty'a' 'ii ijmáa¹a 'e jileei²¹ tsá² coon¹³
jónon¹on iliseein² mo tyú². Joon 'in
jo mo nuu¹³ ninuu¹o júu² røø²¹.
Joon la joon tyaa¹ tyú² ty'a' tsá²
'ii²¹mo Ña'ñu¹u' —jin² ángel do.

¹⁸Joon Zacarías do gaunngii¹i 'in ángel do:

—Xiala ijmáa²aa 'e iun'øø¹²na 'elo tsu 'áa¹mo nitsaa¹moo la joon tsaam² tyiia jon.

¹⁹In ángel do gañii¹i:

—Jna-a Gabriel. Siin¹³moo tyani Dios. 'Ii gasii¹in jna 'e fuu²¹²uu 'nū. Joongi 'e jmáa³aa 'nū júu³ jilaa²¹ júu³ tyú² lo. ²⁰Pe nano jo lí² foo¹³gí¹i ca gatsín¹ jilaa²¹ júu³ lo tsu jo gajo¹ lí²u'u júu³ tyiia. 'E júu³ lo 'ná¹ tsín¹ mo gatf² 'ii²¹ ty'a.

²¹La 'ii²¹ joon 'in tsá² catyaaai² téein² caluu²¹²-u sijéen¹³mo Zacarías. Líi¹ tsa'goo¹-tsi 'wii¹³ lí¹ galí¹i²¹²i inuu¹ cwo¹ do. ²²Pe galili²o 'e nigajóø² coon²¹ lí² tsu 'wii¹³ mo gacwa'íi¹ jo lí² faa²¹gi. Joon gajmaa¹a li² coon¹³ cwoo²¹o tsu jo lí² faa²¹gi.

²³La tsifu joon mo gatsín¹ to² ty'a 'e cwo¹ do ganga²mo fu ty'a.

²⁴Mo gangíi¹gixu jmii²¹² joon gacán¹mo tsam² ty'a yuu²¹. Joon gajaan¹o inuu, jo gacwa'íi¹ ce gatsín¹ 'nées² sii²¹. Gajin²in:

²⁵—Na'ñu¹o' nigajmaa¹a coon²¹ 'e tyú² tyiia joon nigatyí³o fa'ii²¹ tyiia tyani tsá².

Jaain²¹ ángel jmoo¹ júu² iliseein²¹ Jesús

²⁶Ningóo¹ jnúui² sii²¹ 'e tyéein¹ Elisabet do yuu²¹ mo gasii¹in Dios 'in ángel Gabriel do fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Nazaret li náa¹ Galilea.

²⁷Ngafee¹³i jaain²¹ sim² sii²¹ María. 'Ido-o náa¹ júu³ ty'a coon¹³ jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Sé³. Sé³ do jún² ty'a 'lii²¹² David 'ii. ²⁸In ángel do gangatyéein¹ lí tyíin¹in 'in sim² do. Joon gajin²in:

—i'Aa²¹²mo'o fuu²¹²uu 'nū!

Nigauncwai¹² Dios 'nū líi¹gi lagí jileei²¹ tsam² —jin² ángel do.

²⁹Mo ganii²¹ María 'in ángel do líi¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon ga'í¹-tsi 'ee 'øøi²¹-tsi 'e júu³ do. ³⁰Joon 'in ángel do gasii²¹i 'ii:

—Jo foo¹³o, María. Nigajmaa¹a Dios coon²¹ 'e tyú²-u tyí'i.

³¹Cwolini¹²'in icaan²¹²mo'o yuu²¹ joon liliseein²¹ jaain²¹ yuu²¹ tyi'i 'e unsii²¹o JESÚS. ³²In lifee¹mo 'ii. Ilisii²¹ Jón¹ Dios 'in feei¹gi. Joon Ña'ñu¹o' Dios Jmii²¹ icwo¹²o 'ii 'án³ li gatyú² jún² ty'a 'lii²¹² yuu¹³ ty'a David to². ³³Ilíin²in røøi¹³ ty'a jileei²¹ tsá² Israel coon²¹ tøø²mo. Jo tyee²¹ 'ii²¹ ty'a coonti.

³⁴Joon gaunngii¹i María 'in ángel do:

—¿Xiala ilí² 'elo, tsu jo 'in ñuu¹ tyiia seein²¹?

³⁵In ángel do gajin²in:

—Ijoo²¹o Espíritu Tyú² ty'a Dios tyí'i. Joon coon¹³ 'ii²¹ ty'a Dios, 'in feei¹gi, icaan²¹un yuu²¹, tsu 'wii¹³ joon ilicwaa¹mo 'in yuu²¹ do. Joon ilisii²¹ Jón¹ Dios. ³⁶Iliseen²¹mo jon jaain²¹ yuu²¹ ty'a ruu²¹u Elisabet fiin¹³ nitsáa¹mo. Jin² tsá² 'e jo lí² caain²¹ yuu²¹ pe nano ningóo¹ jnúui² sii²¹ 'e tyéein¹in yuu²¹. ³⁷Tsu 'wii¹³ Dios ce jilaa²¹-a lii¹i —jin² 'in ángel do.

³⁸María do gajin²in:

—Lo-o siin¹³na 'e jmáa³oo jilaa²¹ to² 'e tyú² Ña'ñu¹o'. Cwalí²-i la lí¹ 'e nigasii²¹i jna.

Mo ngayuui¹³ joon gatúu²mo 'in ángel do 'ii.

Tsafeei¹³ María ruu²¹i Elisabet

³⁹Jee²¹² jmii²¹² joon María do gangóo¹ la jmoono coon²¹ fuu²¹

ná¹ jee²¹² moo²¹. Coon²¹ fuu²¹ náa¹
 cwoo¹³ 'wó² sii²¹ Judea. ⁴⁰Mo
 gatyíi¹a tya' Zácarías do gafee¹i
 Elisabet. ⁴¹Joon mo ganúu² Elisabet
 do júu³ tya' María do joon 'in
 yuun²¹ 'yuu tu²u gajø²i. ⁴²Joon
 'in Espíritu Tyú² tya' Dios gaⁱⁱ²¹
 Elisabet do. Joon galáa² 'wii²¹²
 faa²¹a coon¹³ júu³ táx⁴, jin²in:

—Nigauncwaai¹³ Dios 'nu líi¹gi lagí
 jileei²¹ tsamí². Joongí nigaucwaaí¹³
 Dios yuun²¹ 'in tyéen²un. ⁴³'In
 jna wa'a jó¹ sáa³ 'Ña'ñu¹o' jafee¹¹³i
 jna? ⁴⁴La tsifu mo ganúu³uun júu³
 tyi'i 'in yuun²¹ tyiia lo gajø²i
 jlø³mo nu' tu³uu. ⁴⁵Jlø³mo'o'e
 nigalitsáa'mo'o'e tyú²-u' ii²¹ tya'
 Ña'ñu¹u' e nigajin²in.

⁴⁶Joon María do gajin²in:
 Fee¹mo Ña'ñu¹u' 'áai¹.

⁴⁷Joon jlø³moo coon¹³ jilaa²¹
 'e jmoo¹o Dios 'in jmoo¹o
 tiin¹³na.

⁴⁸Dios nigacón² cwáain¹ 'e tañíi²
 jna.

Tsu fúu² nigalíi¹ jna 'in jmoo¹o
 to² tyu²u.

Pe jilaa²¹ jmii²¹² lí ngoo¹gi
 jilee²¹mo tsá² iuntyú¹mo jna.

⁴⁹Tsu Dios 'in jmii²¹²gi-tsi
 nigajmaa¹a coon²¹ to² fee¹
 tyiia.

Jiin¹³ 'ii-o 'in tyú¹mo.

⁵⁰'Woo²¹-tsio tya' ce jileei²¹ 'in
 un'goo²¹ 'ii la tsá² seein²¹ nano
 lagi tsá² 'in nogi iliseein²¹.

⁵¹Jilaa²¹ to² fee¹ jmoo¹o Dios.
 'In jmaa¹ jlø³yaai tyaníi¹³i
 ga'aal¹o faⁱⁱ²¹.

⁵²Ga'woo¹mo Dios tsá² 'in tyíin²
 'án³ tya'a.

Joon jileei²¹ 'in tsá² 'wó¹
 gasaa²¹mo.

⁵³'In sityéein¹³ jmii²¹²
 gaunrø²¹mo Dios 'ii coon¹² 'e
 tyú²-u.

Pe 'in tsá² sá² cuu² gasii¹in
 líi²mo.

⁵⁴Gauncoo¹³o tsá² Israel 'in
 jmoo¹o to² tyu²u.

⁵⁵Fúu² galíi²i 'in jo ga^ín¹-tsi
 júu³gaⁱⁱ¹ líi²¹² tsacóo¹³ tyi'
 Abraham coon¹³ jilee²¹ jún²
 tya'a coon²¹ tøø²mo

—jin² María do.

⁵⁶Gaai²¹ sii²¹gi gajan¹ María
 coon¹³ Elisabet do. Mo ngayuui¹³
 joon ganga²mo fu tya'a.

Galiseein²¹ Wó² saai¹ tsá² jmii²¹²

⁵⁷Mo gatsín¹ jmii²¹² 'e Elisabet
 do 'ná¹-a liseein²¹ jón¹on. Joon
 galiseen²¹mo. ⁵⁸Joon líi¹ jlø³mo
 jileei²¹ tsá² néei¹ tyan' coon¹³
 jileei²¹ ruu²¹i mo ganúu² 'e tyú²-u
 'e nigajmaa¹a Ña'ñu¹u' tya'a. ⁵⁹Mo
 gatf² jñá² jmii²¹² gatf² 'ii²¹ iiii²¹in
 'in yuun²¹ do li² jiin¹³ la tiisi².
 Jmii²¹² joon 'in tsá² jalíin² tf² jmii²¹²
 gali*i'in*²¹²in lisii²¹ 'in yuun²¹ do la
 sii²¹ jmii²¹. ⁶⁰Pe sáa³o gajin²in:

—Jon' la joon, 'ná¹-a lisii²¹ Wó³-o.
⁶¹'In catyaaí² do jo cwoo¹ júu³,

jin²in:
 —Pe jiin¹³ jaain²¹ tsacóo¹² tyi'i jo
 sii²¹ la joon —jin².

⁶²Joon gajmaa¹a li² coon¹³
 cwoo²¹o tya' jmii²¹ yuun²¹ do
 'ee 'iin²¹²in lisii²¹ yuun²¹ do.

⁶³I-igi gamii²i coon²¹ mo'jí². Joon
 gataan¹an ni do 'e lisii²¹o Wó³.
 Ganga'goo²¹-tsi jilee²¹mo. La tsifu
 joon galíi²-i gafaa²¹ Zácarías do.

⁶⁴Joon gacwo¹²o 'maai¹³ Dios.

⁶⁵Coon¹³ 'e lo-o gafoo¹mo jileei²¹
 'in néei¹ la 'ui tsaa' moo²¹ li sii²¹

Judea do. Tyaa¹ júu³ jee²¹² 'ii jilaas²¹
'e nigalí².

66 Jileeis²¹ 'in nuu¹un 'elo gacón²
cwáain¹. Joon gajin²in:

—¿'Ee ilfín² 'in xuui²¹² no? Tsu 'e
la ja²mo uncoon¹³ Ña'ñu¹u' 'ii.

Júu³ gafaa²¹ Zacarías

67 Joon Zacarías, jmii²¹ 'in Wó³
do, røøi¹ Espíritu Tyá² tya' Dios
gafaa²¹a júu² tya' Dios. Jin²in:

68 Untyú¹moo Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹
tya' tsá² Israel.

Tsu nigauncoon¹³ tsá² tya'a joon
gauntiin¹³mo jna'.

69 Lii²¹² David gajmaa¹a la to²
tyu²u' joon nigatyi¹²mo Dios
jaain²¹ jún² tya'a 'in píin²gi 'e
ijmáa¹a tiin¹³ jna'.

70 La joon júu³ ga'íi² wii²¹² tya' tsá²
tyúi¹ 'in gacwo¹ júu³ tyú² ca
lii²¹².

71 Ga'íi² júu³ itiin¹³ jna' tya' jileeis²¹
'in 'eei¹ jna'.

Joon i'wóo¹i jna' ja'cwoo²o
jileeis²¹ 'in 'iin²¹²in jmeei²¹ jna'
jilaa²¹ 'e gó².

72 Dios ga'íi²o júu³ tya' lii²¹²
tsacøøi¹² tyl' 'e fúu² iliin¹ Dios
'ii.

Jo 'íin²-tsi 'e júu³ tyiin² do 'e
nigajmaa¹a coon¹³.

73 La lo-o 'e júu³ ga'íi² Dios tya'
lii²¹² yuu¹³ tyl' Abraham:

74 Gacwo¹o 'ii²¹ 'e tiin¹³na' 'e lí²-i
tsáa¹mo-tsi' 'ii.

Jo cu²-tsi' coon¹³ 'in 'eei¹ jna'.

75 Joon lii²-i jmoo²¹o' jilaa²¹ to²
tyu²u' coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú²-u
la 'ii²¹² sáan³an'.

76 Joon 'nu-u, yuu²¹ tyiia, iunsii²¹
tsá² 'nu jaain²¹ tsá² 'in cwó¹
júu³ tya' Dios 'in feei¹.

Joon 'nu-u icwoo²¹o nifu itya²¹a
tyú² tsá² i'ii²¹mo Ña'ñu¹u'.

77 Joon la joon litsáai¹-tsi tsá² tya'a
xiala itiin¹³ Dios tsá² mi

'iin²in tsaa² tya'a.
78 'Wii¹³ fúu² líi² Dios jna' joon
gasii¹in jóon¹on 'in nigajmaa¹a
jná² joo²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹
li ngii²¹i'.

79 Nigajna² joo²¹ tya' jileeis²¹ 'in
néei¹ li nuu²¹,
joongi 'in néei¹ li 'ii¹ foo¹³ 'mó¹.
Joon lí²-i linee²¹e' xiala ngii²¹i'
'e tyú²-u tyani Ña'ñu¹u',

jin² Zacarías do.

80 Joon 'in xuui²¹² Wó³ do
gacwán¹mo. Joon gal'øø²¹mo-tsi
'áai¹ jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in Dios. Joon
gatéein² coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹
ca gatsín¹ jmii²¹² 'e 'ná¹ licwii¹in tsá²
Israel 'ii.

Galiseein²¹ Jesús

2 Jee²¹² jmii²¹² joon 'in tsaa'to²
tyíin¹ Roma sii²¹ Augusto.
Joon 'in Augusto do gatyú²u' to² 'e
tsataai² tsá² ni jí² ce jileeis²¹ tsá² 'in
seein²¹ coonti. 2'E jí² lo nifu ga'láa²
'wii²¹² gajmaa¹a mo líi¹i Cerenio
to² fu li sii²¹ Siria. 3 Jileeis²¹mo tsá²
'ná¹-a tsalíin² fu goo¹o 'e tsataai² ni
jí². 4'Wii¹³ joon gacwo'íi¹ Sé³ fuu²¹
Nazaret náa¹ li sii²¹ Galilea. Joon
gangóo¹ fuu²¹ Belén, coon²¹ fuu²¹
náa¹ li sii²¹ Judea. Do-o li galiseein²¹
'lii²¹² David tsu Sé³ do jaain²¹
jún² 'lii²¹² David. 5 Ngóo¹ fu Belén
caan²¹mo coon¹³ María 'e tsataai² ni
jí². Nináa¹³a júu³ tya'a 'e tí² li cui²
cwoo²¹o. Joongi nityéen²mo yuu²¹.
6 Joon galí² la 'íi²¹² taain²¹² fu Belén
joon do-o li galiseein²¹ jóon¹ María.
7 Ido-o jóon¹on 'láa² 'wii²¹². Joon

gapaa²¹ ni 'ido coon²¹ 'mi². Joon gatyaal¹ coon²¹ tsi momóo¹ tsu jo sá² 'ná¹ li jáñ³.

**Jaain²¹ ángel jafee¹³i
tsá² 'in 'aai¹ joo'saa²¹**

⁸Tyan¹ fuu²¹ Belén ningi¹ coon²¹ poo²¹² tsá² 'in 'aai¹ joo'saa²¹. Do-o nijoon¹ o la coon²¹ 'woo¹ 'aa¹ mo joo'saa²¹ tya'a. ⁹La tsifu joon gajnéi¹ jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu¹u'. Joon la tøoi² oo² ñu'fú² tya' Ña'ñu¹u' gajná² joo²¹ la cu² li' li née¹i. ¹⁰Joon líi¹ gafoo²¹i pe 'in ángel-gi do gajin²¹ in sii²¹i 'ido:

—Jo foo¹³naa' tsu coon²¹ júu³ tyú²-u' e tyaan² e fuu²¹²uu 'naa' ilijløoi¹³ jilee²¹mo tsá². ¹¹Nano galiseein²¹ fuu²¹ goo¹o David jaain²¹ 'in jmá¹ tiin¹³ 'naa' 'in sii²¹ CRISTO. Ña'ñu¹u' ii'. ¹²Lawa coon²¹ li² imáa¹³naa' 'in yuun²¹ do raain¹ coon²¹ tsi momóo¹ sipaa²¹i 'mi² — jin² 'in ángel do.

¹³La tsifu joon co' li siin¹³ 'in ángel do joon gajnéi¹ fúui¹gi ángeles. Joon cwoo¹ 'maai¹³ Dios. Joon jin²in:

¹⁴ iCwocwoo¹ 'maai¹³ Dios jilee²¹ 'in néei¹ ñu'fú²!

La joon jon ni 'wó² cwolisá² 'ii²¹ tya' tsá² 'in jløoi¹³ 'wii²¹² tya'a.

¹⁵Joon mo ngalín²in 'in ángeles do fu ñu'fú² 'in tsá² 'aai¹ joo'saa²¹ do ga'láa² 'wii²¹² gasii²¹i ruu²¹:

—Moo²¹o'. Mojøø²¹ø' fu Belén jilaa²¹ 'e nigalí² lo. Mojøø²¹ø' jilaa²¹ 'e nigajin² Ña'ñu¹u'.

¹⁶Joon ngalín²mo jmoono lí¹. Joon mo gatyalín²in gatsee²¹mo María coon¹³ Sé³ joongi 'in yuun²¹ do raain¹ tsi momóo¹. ¹⁷Mo gatsee²¹i gatyá¹o júu³ jilaa²¹ 'e

nigajin² 'in ángel do cwáain¹ tya' 'in yuun²¹ do. ¹⁸Joon jilee²¹ 'in ganúu² líi¹ tsagoo²¹-tsi jilaa²¹ júu³ tya' 'ido. ¹⁹Joon María tíi¹³i-tsi jilaa²¹ 'elo. Joon gaí¹-tsi 'wii²¹² tya'a. ²⁰Joon 'in tsá² 'aai¹ joo'saa²¹ do ngalíin²mo jløø³mo cwáain¹ tya'a. Ngalfín²mo un'goo²¹o Dios. Cwoo¹o 'maai¹³ Dios jilaa²¹ 'e niganúu² joongi 'e niganii²¹. Tsu 'wii¹³ jilaa²¹-a nigalí² la nigajin² 'in ángel do síi²¹i 'ii.

**Tsacøøi¹³ tya' Jesúus tyaa¹a cwoo²¹
Dios Jmii²¹ 'in yuun²¹ Jesúus**

²¹Mo gati² jná² jmi²¹² 'e galiseein²¹ Jesúus gajmaa¹a tsacøøi¹³ tya'a li² 'ii. Joon gaunsii²¹ JESÚS jiin¹³ la 'e nigajin² 'in ángel do nigaasi²¹ Maríá la nu¹gi 'e gacaain²¹ Maríá Jesúus.

²²Mo gatsiin¹ jmi²¹² 'e gauntyú¹-jiin¹² la tiisi¹² tya' Moisés gangajée¹³mo Jesúus fu Jerusalén 'e tyá² cwoo²¹o Dios.

²³La lo-o gajmaa¹a tsu 'wii¹³ ni jí² tya' Ña'ñu¹u' jin²: "Jilee²¹ yuun²¹ tsanuu¹ 'in liseein²¹ nifu jmaa¹a tsá² coon²¹ tya' Ña'ñu¹u'."

²⁴Gangalín²mo gacwo²o Ña'ñu¹u' Dios jin¹³ la to² tyú² ni jí² tya'a. 'E jin² jí² do 'e 'ná² cwóo¹i tsá² canéel¹ posii²¹² si gó¹ maa²¹² 'ee lawa coon²¹ fa¹.

²⁵Jee²¹² jmi²¹² joon niseein²¹ Jerusalén jaain²¹ tsanuu¹ sii²¹ Simeón. 'Ii jaain²¹ tsanuu¹ 'in tyúi¹ coon¹³ Dios. Líi¹ un'goo²¹ 'ii Dios. Joongi sijan²o mi jó¹ 'in jmá² tiin¹³ tsá² Israel. Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios siin¹³mo coon¹³ Simeón do. ²⁶Nigajin²in Espíritu tya' Dios 'e jo ijúuin² jin¹³ la jo mo nii²¹ Cristo 'in siin¹in Ña'ñu¹u'. ²⁷In tsanuu¹ lo

gangó¹ fu cwo¹ fee¹ si² Jerusalén
to² tyú² Espíritu Tyú² tya' Dios.
Joon mo gajalín²in tsacøøi¹³ tya'
Jesús coon¹³on fu cwo¹ e jmáa¹a
jiin¹³ la to² tyú² ley. ²⁸Joon gariiin¹
'in Simeón do 'in yuuñ²¹ do. Joon
gacwo¹²o 'maai¹³ Dios. Jin²in:

²⁹ Ña'ñu¹¹u', lí²-i cwo¹³o júun²moo
e tyú²-u, tsu nigautsiin¹mo
'ii²¹ e gajmaa²a coon¹³ tsá²
tyi'i.

³⁰ Nigamá¹moo coon¹³ unníi³oo 'in
jmá² tiin¹³ tsá²,

³¹ 'in nigasín²un tyani jileei²¹ tsá².

³² Joon 'ino-o líi¹i lawa coon²¹ ji² 'e
jnéei² tya' jileei²¹ 'in jo seein²¹
Israel.

Joon coon²¹ e tyú²-u tya' tsá²
tyi'i 'in seein²¹ Israel.

³³ Sé³ coon¹³ sáa³ Jesús líi¹
ganga'goo²¹-tsi jilaa²¹ e gajin¹²
Simeón cwáain¹ tya' xuui²¹² do.
³⁴ La 'ii²¹² joon gataain² Simeón
cwa³ 'ii. Joon gajin²in sií²¹i María,
sáa³ Jesús:

—In yuuñ²¹ lo 'yuuui² 'ii²¹ e jmáa¹a
e cii¹²i tsá² Israel sixu 'e róon²on
'ee. 'E joon lawa coon²¹ lí² e líi¹ fúui¹
'in faa²¹ 'laa²¹ tya'a. ³⁵Coon¹³ 'e
la joon 'e nil² xiuala 'i¹-tsi tsá² la
jaain²¹ la jaain²¹. Joon 'e tyi'nú-u
jilaa²¹ 'elo lawa coon²¹ ní³ 'e gaí² tsi
alma tyi'i —jin² Simeón do.

³⁶ Do-o jon 'yuu²i jaain²¹ tsamf² 'in
nisii²¹ Ana. Jamíi¹i jaain²¹ tsaañu¹¹
sii²¹ Fanuel. 'Ido-o líi¹i tsá² tya'
coon²¹ poo²¹² tsá² seein²¹ Israel 'in¹
nisii²¹ Aser. Ana do-o tí²i cwoo¹⁰
júu³ tya' Dios. Líi¹ natsáa² tsu
simii²¹²gi 'ii la mo gacui¹² cwoo²¹o.
Joon dyá¹ jiin²¹ nigacwoo²¹ coon¹³
ñuu¹¹ tya'a. ³⁷Joon nano ningóo¹
dyajñuu² jiin²¹ 'ná¹gi itsín¹ coon²¹

cíein¹³ jiin²¹in. Jo ga'woo²i 'e cwo¹
do. 'Yuu²i cwo¹ la 'woo¹ tiin¹³ la
jmii¹ e untyú¹i Ña'ñu¹¹u'. Faa²¹o
júu³ tyú² joongi jo gøø²¹ø la tii² si².

³⁸In tsamf² do gangatyéein¹ la tsifu
joon. Joon mo ngayuumi¹³ gacwo¹²o
'maai¹³ Dios ga'láa² 'wii²¹² gafee²¹i
tsá² cwáain¹ tya' 'in yuuñ²¹ Jesús
do. Fee²¹i jilee²¹mo 'in sján² 'ii²¹
iláa²mo 'in seein²¹ Jerusalén.

Nga²mo Jesús fu Nazaret

³⁹ Mo ngayuumi¹³ gauntsiin¹
jilaa²¹ e tyú² to² ni ji² tya'
Ña'ñu¹¹u' gangaliin¹mo fu Galilea.
Gangalín¹in fu goo¹⁰o Nazaret.
⁴⁰ Joon 'in yuuñ²¹ do gacwán¹mo.
Lí¹gi pí²-tsi joongi lí¹gi 'øøi²¹gi-tsí.
Joon líi¹ gauncwai¹³ Dios 'ii.

Xuui²¹² Jesús 'yuuui² cwo¹ fee¹ sii² Jerusalén

⁴¹ Joon tsacøøi¹³ tya'a la coon²¹
jiin²¹ tsalíin² Jerusalén 'e tsajóø²
jmii²¹² sii²¹ pascua mo tii¹³-tsi tsá²
Israel mo gacwa'woo²¹i tsacøøi¹³
tya'a Egipto. ⁴²Mo gatsín¹ Jesús
dyatun¹ jiin¹in ngalíin²mo coon¹³
tsacøøi¹³ tya'a fu Jerusalén jiin¹³ la
tiisi² 'e tí² jmii²¹² do. ⁴³Mo gacii¹²i
jaliin¹mo gatséi¹ jmii²¹² do 'in
xuui²¹² Jesús do gajaan¹⁰ fu cwo¹
fee¹ Jerusalén. Ce jiin¹³ jo galili³
tsacøøi¹³ tya'a. ⁴⁴Gaí¹-tsi 'e jaa¹³mo
Jesús jee²¹² tsá² fúui¹ liiif¹ do. La
joon ngatáai² fu² coon²¹ jmii²¹².
Joon ga'naa¹²i jee²¹² tsaruu²¹i
coon¹³ jilee²¹ 'in cwil¹ingi. ⁴⁵Pe jo
gatsee²¹i. Joon ngalíin²mo túñ¹ fu
Jerusalén 'e tsaañu¹¹ 'ido fu joon.
⁴⁶ Joon mo gatsín¹ 'ni¹ jmii²¹²
joongi gatsee²¹i 'ido fu inuu¹ cwo¹
do. Tyíin¹³in jee²¹² tifo² tya' ley

nuu¹u joongi ungii¹i 'ido. ⁴⁷Jileei²¹'in nuu¹u jíu² tya'a líi¹ tsá'goo²¹-tsi jilaa²¹ jíu³ cwáain¹ cwoo¹ Jesús coon¹³ jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi.

⁴⁸Mo ganí²i tsacøøi¹³ tya'a 'ii líi¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon gajin² sáa³a: —Yuun²¹ tyiia, 'ee li' gacwoo¹³o jna'a fal³ la no? Ñu²u coon¹³ jna líi¹ cu²-tsii¹i naga'nee¹³na'a 'nu.

⁴⁹Joon gasii²¹ Jesús 'ii: —'Ee li' 'naa²¹naa' jna? 'Ti jo ñí²ii' 'e 'ná²a jmá³aa jilaa²¹ to² 'e nicwo¹ Ñu³uu jmáa³aa?

⁵⁰Pe tsacøøi¹³ tya'a jo ga'øøi²¹-tsi 'e gajin² Jesús gasii²¹i 'ii.

⁵¹Joon gangaliin¹mo coon¹³ Jesús fu Nazaret. La joon galinuu¹³u to² tyu²u. Pe sáa³o jo ga'ín¹-tsi jilaa²¹ 'elo. ⁵²La joon Jesús líi¹ tyú² gacwáan¹in. Joongi 'øøi²¹gi-tsi. 'Yaa¹mo-tsi Dios coon¹³ Jesús. La joon jon 'yaa¹mo-tsi jileei²¹ tsá² coon¹³ Jesús.

Cwoo¹ jíu³ Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹ li jo 'in tsá² seein²¹

3 Ningóo¹ dya'ñá² jiin²¹ 'e Tiberio 'in tyíin¹³ Roma líi¹ tsaa'to² nifu. Joon Poncio Pilato-gi líi¹ tsaa'to² fu Judea. Joon Herodes-gi líi¹ tsaa'to² fu Galilea. Joon ruu²¹i dogi sii²¹ Lii²¹² tyu²u to² fu Iturea coon¹³ li sii²¹ Traconite. Joon Lisanias líi¹ tsaa'to² fu Abilinia. ²Joon Anás coon¹³ Caifás líi¹ untsá² 'in tyíin¹gi nifu. La 'ii²¹² joon taain²¹² Wó³ jóon¹ Zacarías coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. Joon gacwo²o Dios 'ii coon²¹ jíu³ 'e tya¹ tsá². ³Joon Wó³ gangíi¹ la caain²¹ co' ti' jmii²¹ Jordán 'e sii²¹i tsá² 'e 'ná²-a unsii¹i 'e 'i¹-tsi jilaa²¹ 'e gó² joon 'ná²-a saai²¹ jmii²¹. Joon

la joon 'iin²mo tsaa² tya'a. ⁴Elo-o gauntiin¹³mo jiin¹³ la jin¹² ni jí² 'e gajmaa¹a 'in gacwo¹ jíu² tyú² ca líi²¹² 'in sii²¹ Isaías:

Tá² coon²¹ ni'oo¹o jaain²¹ tsá² fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹.

Nijin²in: "Ijó¹ Ña'ñu¹u. Tyaa²aa' tyú² tyii' i'ii²¹moo' 'ii.

Tsáa¹mo 'oo' 'e tyú¹moo'.

Jmáa²aa' fu uncwii²¹ tyii' lawa coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹.

⁵Unrøø¹moo' jilaa²¹ juu¹³ cwó².

'E unrøø²¹moo' jilaa²¹ po³ moo²¹. Joongi fu¹ tuu²¹ nijmaa²aa' tsáa¹. Jilaa²¹ fu¹ gó² 'ná² lí² røø²¹.

⁶Joon jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ni ní²o xiala tiin¹³ Dios tsá²."

Jin² jí² tya' Dios do.

⁷Mo tsalín² tsá² 'e saai¹ Wó³ 'ii jmii²¹ joon jin¹²in Wó³:

—iTsá² 'in coon²¹ tsá² to² 'naa'! 'iin nigasi¹³ 'naa' 'e laa²¹²naa' yaanaa' jee²¹² coon²¹ wíu¹ 'e nijatyéein? ⁸Cwojmáa²aa' jiin¹³ la tíi² jmá¹ 'in nigajo²-tsi. Joon jo 'i¹-oo': "Jo 'e tsangii¹na' tsu jún² tya' 'lii²¹² Abraham jna", tsu fuu²¹²uu 'naa' 'e ca 'e cuun²¹² roon¹ lo lí² jmá² Dios jún² tya' 'lii²¹² Abraham. ⁹Dios nityaa¹ tyú² nityí² tya'a 'e tyu²u 'mó², joon jilaa²¹ 'mó² 'e jo cwó² 'oofuu²¹ tyú² tya'a ityú²o joon ijún² coon¹³ jí² —jin² Wó².

¹⁰Joon gaunngii¹i 'in tsá² do 'ii jin²in:

—'Ee-gi 'ná² jmoo²¹o'on jon?

¹¹Wó²gi gajin²in sii²¹i 'ido:

—Jileei²¹ 'in 'oo¹o tún² mi'tyi¹² 'ná²-a cwo¹o coon²¹ tya¹ 'in jo 'oo¹o coon²¹ tí².

¹²Gajalín²mo jon 'inlíi¹³ 'in cón² laa¹³ tya¹ 'e 'ni¹ tsá² wa'a 'e saai²¹

jmii²¹. Joon gaunngii¹¹i, jin²in sii²¹i Wó²:
 —Tifo², c'ee 'ná¹ jmó³ jna'a?
¹³Joon gajin² Wó³:
 —Jo míf²ii' líi¹gi jiin¹³ la 'ii²¹ na tyan¹.
¹⁴Inlíii¹³gi 'láa² gaungii¹¹i 'ii jin²in:
 —Jna'gi¹¹i, c'ee-gi 'ná² jmoo²¹o'o?
 Joon gajin¹² Wó³:
 —Jo tí' tyíi²ii' coon²¹ tí² tya'
 doñi¹iin tyitsaai²¹², jogi tyíi²ii' cuu²
 coon¹³ tajúu³. Cwoli'yaa¹mo'-oo'
 jiin¹³ la 'lee¹³naa'.
¹⁵In tsá² do téein² 'áai¹ sijáan¹³an.
 Joon i¹-tsi wana jon' Wó² no líii²
 Cristo 'in síni¹ Dios. ¹⁶Pe Wó³ dogi
 gajin²in sii²¹i jilee¹²¹:
 —Jna-a, e la ja²mo jiin¹³ coon¹³
 jmii²¹ saa²na 'naa' jmii²¹. Pe jó¹-o
 jaain²¹ 'in cwói¹ Espíritu Tyú² tya'
 Dios 'in ngí¹ coon¹³ 'naa'. Joon
 iuntyú¹mo 'naa' coon¹³ coon²¹ lawa
 coon²¹ jí². Joon 'oo¹gi 'ii²¹ lagí jna
 ce jiin¹³ jo tíi²na 'e sii¹³ii loo²¹ tsi
 mii²¹²i. ¹⁷Ijó¹o ijmáa¹a la jmoo¹ tsá²
 mi untyuu²¹ trigo. Mo untyuu²¹
 trigo do tyíi¹³o jilaa²¹ jún² tyú²
 joon coon¹o fu tya'a. Pe jilaa²¹gi tyl¹
 dya²o ni jí² li jo guu²¹.
¹⁸Coon¹³ láai²gi júu³ la lo-o
 ga'e² Wó³ tsá² júu³ tyé². ¹⁹Joon
 ca-gi tsaa'to² Herodes gajíin²mo
 tsu 'wii¹³ Herodes do tyíin¹³in
 coon¹³ Herodías tsamf² tya' ruu²¹i
 Lii²¹² lawa tsamf² tya'o. Gajíin²mo
 jon 'wii¹³ jilaa²¹gi 'e gó² nigajmaa¹a.
²⁰Joon coon¹³ jilaa²¹ 'elo-o
 gajmaa¹a 'e gó²gi ca gataan¹²in Wó³
 'núñi³.

Saai¹ Wó³ Jesús jmii²¹

²¹La nu'gi 'e lí² jilaa²¹ 'elo mo
 gangi¹ Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹ joon

gasaa¹mo jon Jesús jmii²¹. Joon
 la 'í²¹² cwo¹o 'maai¹¹³ Dios ganó¹
 'oñu'fú². ²²Joon 'in Espíritu Tyú²
 tya' Dios gajngáa¹i líi¹ maa²¹² fu
 li siin¹³ Jesús. Joon ganúu² coon²¹
 júu³ jó¹ fu 'nú'fú² 'e jin²:
 —'Nú-ú yuun²¹ tyiaa 'in 'iin²¹²na.

Jilee¹²¹ 'lii²¹² tsacøøi¹¹³ tya' Jesucristo

²³Ningóo¹ Jesús jiin¹³ dyadya¹
 jiin¹¹in xulíi¹ xuxaai¹ la mo ga'láa²
 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios.
 Jiin¹³ la 'øoi¹²¹-tsi tsá² 'e 'ii jónon¹on
 Sé³. Sé³ do-gi jónon¹on Elí. ²⁴Elí
 do-gi jónon¹on Matat. Matat do-gi
 jónon¹on Leví. Leví do-gi jónon¹on
 Melqui. Melqui do-gi jónon¹on Jana.
 Jana do-gi jónon¹on Sé³. ²⁵Sé³ do-gi
 jónon¹on Matatías. Matatías do-gi
 jónon¹on Amós. Amós do-gi jónon¹on
 Nahum. Nahum do-gi jónon¹on
 Esli. Esli do-gi jónon¹on Nagai.
²⁶Nagai do-gi jónon¹on Maat. Maat
 do-gi jónon¹on Matatías. Matatías
 do-gi jónon¹on Semei. Semei do-gi
 jónon¹on Sé³. Sé³ do-gi jónon¹on
 Judá. ²⁷Judá do-gi jónon¹on Joana.
 Joana do-gi jónon¹on Resa. Resa
 do-gi jónon¹on Zorobabel. Zorobabel
 do-gi jónon¹on Saltiel. Saltiel do-gi
 jónon¹on Neri. ²⁸Neri do-gi jónon¹on
 Melqui. Melqui do-gi jónon¹on Adi.
 Adi do-gi jónon¹on Cosam. Cosam
 do-gi jónon¹on Elmodam. Elmodam
 do-gi jónon¹on Er. ²⁹Er do-gi jónon¹on
 Josué. Josué do-gi jónon¹on Eliezer.
 Eliezer do-gi jónon¹on Jorim. Jorim
 do-gi jónon¹on Matat. ³⁰Matat do-gi
 jónon¹on Leví. Leví do-gi jónon¹on
 Simeón. Simeón do-gi jónon¹on
 Judá. Judá do-gi jónon¹on Sé³. Sé³
 do-gi jónon¹on Jonán. Jonán do-gi
 jónon¹on Eliaquim. ³¹Eliaquim do-gi

jónon¹on Melea. Melea do-gi jónon¹on Mainán. Mainán do-gi jónon¹on Matata. Matata do-gi jónon¹on Natán. ³²Natán do-gi jónon¹on David. David do-gi jónon¹on Isaí. Isaí do-gi jónon¹on Obed. Obed do-gi jónon¹on Booz. Booz do-gi jónon¹on Salmón. Salmón do-gi jónon¹on Naasón. ³³Naasón do-gi jónon¹on Aminadab. Aminadab do-gi jónon¹on Aram. Aram do-gi jónon¹on Esrom. Esrom do-gi jónon¹on Fares. Fares do-gi jónon¹on Judá. ³⁴Judá do-gi jónon¹on Jacob. Jacob do-gi jónon¹on Isaac. Isaac do-gi jónon¹on Abraham. Abraham do-gi jónon¹on Taré. Taré do-gi jónon¹on Nacor. ³⁵Nacor do-gi jónon¹on Serug. Serug do-gi jónon¹on Ragau. Ragau do-gi jónon¹on Peleg. Peleg do-gi jónon¹on Heber. Heber do-gi jónon¹on Sala. ³⁶Sala do-gi jónon¹on Cainán. Cainán do-gi jónon¹on Arfaxad. Arfaxad do-gi jónon¹on Sem. Sem do-gi jónon¹on Noé. Noé do-gi jónon¹on Lamec. ³⁷Lamec do-gi jónon¹on Matusalén. Matusalén do-gi jónon¹on Enoc. Enoc do-gi jónon¹on Jared. Jared do-gi jónon¹on Mahalaleel. Mahalaleel do-gi jónon¹on Cainán. ³⁸Cainán do-gi jónon¹on Enós. Enós do-gi jónon¹on Set. Set do-gi jónon¹on Adán. Joon 'in Adán do jónon¹on Dios 'ii.

Satanás coon²¹on cwáain¹ 'e jmoo¹
Jesús coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹

4 Jesú^s røø²¹mo 'in Espíritu
Tyú² tya' Dios gacii¹²i fu ti'
jmii²¹ Jordán. Joon 'in Espíritu
do-o gangajéei¹ 'ii coon²¹ li jo 'in
tsá² seein²¹. ²Do-o gateen¹in tunló¹
jmii²¹². Jo 'ee gagøø¹²¹ø jiin¹³xu.
Jee²¹² jmii²¹² joon gatsaa²¹² un'aa²i.

Joon Satanás do gacón²du cwáain¹
xiiala líii² Jesús. ³Joon gajin¹²
Satanás do gasii²¹ i 'ii:

—Wana Jónon¹ Dios 'nu jmaa²a 'e
cuun²¹² lo lf¹ 'iñi¹.

⁴Pe Jesús-gi gañii¹i:

—Jin² ni ji² tya' Dios: "Jon¹ jiin¹³
coon¹³ 'iñi¹ 'e seein²¹ tsá², ca-gi
jilaa²¹ júu³ tya' Dios seein²¹ tsá²."

⁵Joon gangajéei Satanás do Jesús
coon²¹ moo²¹ ñíi¹ lf². Joon ga'e²e
Jesús coon²¹ catá² la tøøi² fuu²¹ 'e
sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ⁶Joon
gajin²:

—Nicwo³oo 'nu jilaa²¹ 'ii²¹ tya'
jilaa²¹ 'e fuu²¹ lo coon¹³ jilaa²¹ 'e
'ya³gi tya'a. Tsu jna nigaii¹³na
jilaa²¹ 'elo. Joon cwo³oo doñi¹iin
'in 'yaa¹-tsii. ⁷Cwo³oo 'nu wana
sii¹³i 'wojni²i tyaní³ii joongi mi³i
tyaní³ii.

⁸Pe Jesús-gi gañii¹i:

—Jeen¹³mo'o coon²¹on coon¹³
jna. Satanás 'nu. Tsu ni ji² tya' Dios
jin²: "Un'goo²¹ 'naa' jiin¹³ 'ña'-o
Dios. Joon untiin¹³moo' jiin¹³ la to²
tyu² 'ii."

⁹Mo ngayuu¹² joon Satanás do
gangajéei¹ Jesús fu Jerusalén. Joon
gasaa¹i ti yu¹ cwo¹ fee¹ do. Joon
gajin² Satanás gasii²¹i Jesús:

—Wana Jónon¹ Dios 'nu cwó²
cwotee²¹u ni 'wó² ¹⁰tsu ni ji² tya'
Dios jin²:

Dios cwoo²¹ 'ii²¹ 'e jalíin² ángeles
tya'a 'e 'aa¹i 'nu. ¹¹Nisaan²¹in
'nu coon¹³ cwoo²¹o. Joon jo
liwúui¹ tii¹³i coon¹³ cuun²¹².

¹²Jesús-gi gajin¹²in:

—Jin²in jon ni ji² tya' Dios: "Jo
jmaa²a litsáai¹-o'o Ña'ñu¹u' Dios."

¹³Mo jo gatsaa²¹a Satanás
'e jmaa²¹gi coon¹³ Jesús

gangawíin²mo coon¹³ Jesús coon²¹ sii¹³.

Jesús 'láa² 'wii²¹² to² ty'a fu Galilea

¹⁴ Jesús do nga²mo fu Galilea røø²¹mo 'in Espíritu Tyú² ty'a' Dios. Joon líi¹ faa²¹ tsá² 'wii²¹² ty'a' la caan²¹mo co' do. ¹⁵ Joon Jesús ga'e³e tsá² tsí inuu la caan²¹mo cwo¹ sinagoga. Joon jilee²¹mo untyúi¹ 'ii la caan²¹mo do.

Jesús ngaa¹²i fu Nazaret

¹⁶ Joon gangai¹² Jesús fu Nazaret. Fuu²¹ do-o li gacwáan¹in. Joon mo gatf² jmii²¹² ii²¹ 'woo²¹ tsá² ngaa¹³i fu cwo¹ sinagoga ty'a' tsá² Israel si² do jiin¹³ la tiisi² ty'a. Joon gajmaa¹a siin¹²in 'e faa²¹a ji² taa¹³ júu³ tyú² ty'a' Dios. ¹⁷ Joon gacwo² tsá² ii coon²¹ ji² ty'a' in gafaa²¹ júu³ tyú² ca lii²¹² sii²¹ Isaías; joon mo ganá¹ joon gatsaa²¹a coon²¹ li jin² la lo:

¹⁸ In Espíritu Tyú² ty'a' Ña'ñu¹u'ngii¹ coon¹³ jna tsu nigauntyú¹mo jna 'e cwó²oo júu³ tyú² ty'a' ty'a' jilee²¹ tsá² tañíi².

Joongi 'e jmáa³aa júu³ xiala iláa²mo jilee²¹ 'in sijníi¹³.

Joongi unjnaa¹ unni² jilee²¹ tsá² 'in tíuui².

Joongi jmáa³aa tiin¹³ jilee²¹ tsá² 'in jmaai²¹ tsá².

¹⁹ La joon lisá²-a júu³ 'e gacwaa²¹² jiin²¹ mo jmoo¹o Ña'ñu¹u' 'e tyú²-u ty'a' tsá².

²⁰ Mo ngayuui¹² joon gajni¹ Jesús 'e ji² do joon gacwo²o 'in tsá² 'in uncoo¹³ 'in tyú² to² cwo¹ do. Joon gacwoo²¹-o. Joon jilee²¹mo 'in tsá² taai² cwo¹ do jøøi² Jesús 'áai¹.

²¹ Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² gafaa²¹a jin²in:

—Nano-o nigatsín¹mo 'e jin² ni ji²tya' Dios lo tyani²ii' —jin² Jesús.

²² Jilee²¹mo tsá² faa²¹ a tyú² ty'a' Jesús. Joongi líi¹ tsa'goo²¹tsi júu³ 'ya² 'e sii²¹ Jesús 'ii. Joon gaunngii¹la 'oo²¹ jee²¹² 'ii. Jin²in:

—¿Ti jon' 'in lo-o 'in jóon¹ Sé³ do?

²³ Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—'E la ja²mo ifu³naa' jna 'e júu³ lo: "Tim¹, un'láai² 'wo'o." Joongi 'e fúu²uu' jna: "Jilaa²¹ 'e ganuu²¹u' 'e gajmaa²a fu Capernaum jmaa²a jon fuu²¹ góo²o lo."

²⁴ Joon gafaa²¹gi Jesús gasii²¹i 'ido:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² jo faa²¹ tsagoo¹o tyú² ty'a.

²⁵ 'E ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'e fúu¹ 'yia'níi² 'in seein²¹ fu Israel mo gacwo¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Elías júu³ tyú² ty'a' Dios. Joon jo gajó² jmí¹ 'ni¹ jiin²¹ tsi ca'no³. Joon líi¹ galisá² 'oo² la caain²¹ fuu²¹. ²⁶ Pe Dios jo gasii¹in Elías ty'a' jiin¹³ jaain²¹ 'yia'níi² 'in néel¹ fu Israel do. Gasii¹mo Dios 'ii ty'a' jaain²¹ 'yia'níi² 'in seein²¹ fu li sii²¹ Sarepta tyan' co' fuu²¹ Sidón.

²⁷ Líi¹ jon seein²¹ tsatsaa¹³ jgøøi¹³ fu Israel jee²¹² jmii²¹² ty'a' tsá² gacwo¹ júu³ tyú² sii²¹ Eliseo. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo ga'láai². Jiin¹³ Naamán 'in seein²¹ li tyu² to² Siria gaun'láai² Eliseo — jin² Jesús.

²⁸ Mo ganúu² jilee² 'in tsá² táai² cwo¹ do jilaa²¹ elo líi¹ gati² 'nii²¹-tsi. ²⁹ Joon garóon². Joon

gatyii¹mo Jesús fu caluu²¹² fuu²¹ do. Joon gangajée¹³i Jesús fu coon²¹ yu² moo²¹ li náa¹ fuu²¹ do. Do-o la mo 'iin²¹²in 'e 'lee¹²i Jesús fu tyi² xá²

do. ³⁰Pe Jesús-gi gangí¹i tún² tsá¹
jee²¹² 'ii. Joon ganga¹mo.

Jesús un'láai² jaain²¹ tsá² 'in
'yuui² 'in 'lili³ alma ty'a

³¹Joon gangó¹ Jesús fuu²¹
Capernaum, coon²¹ fuu²¹ náa¹ li
sii²¹ Galilea. Joon do-o gajaan¹an
'e²e tsá² fu inuu cwo¹ sinagoga mo
tf² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². ³²Líi¹
tsa'goo²¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'e 'ee¹e tsuu
'wii¹³ faa²¹a lawa jaain²¹ 'in 'oo¹
to².

³³Cwo¹ do-o 'yuui jaain²¹ tsá²
'in 'yuui² 'in 'lili³ alma ty'a. Joon
ga'oo¹o jin²in:

³⁴—Táui¹ jna'a. ¿'Ee li' 'u¹u jee²¹²
jna'a, Jesús tsá² Nazaret? ¿Ti ñi²i
'e untyee¹u jna'a? Ñí²oo 'iin 'nu. 'In
tyú¹mo ty'a' Dios 'nu —jin² 'in 'lili³
do.

³⁵Pe Jesús gají²in 'in espíritu gó²
do. Joon gajin²in:

—iCa tii²! iTiuu² 'in tsáñuu¹ lo!

Joon 'in espíritu gó² do gajmaa¹a
cii²¹mo 'in tsáñuu¹ do ni 'wó² tyani
jileei²¹ 'in táai² do. Joon gacwo'í¹o
'in espíritu gó² 'ii. Ce jiin¹³ coon²¹ 'e
gó² jo gajmee²¹i. ³⁶Joon jilee²¹mo
gafoo'i¹. Joon gasii²¹i ruu²¹i:

—¿'Ee-gi jíu³ 'elo? ¿'Ee to² 'oo¹
'in tsáñuu¹ lo? iJóø² xiiala tyu²u
to² 'in espíritu gó² do, gatyu²u to²
'woo¹i, joon ga'woo¹mo!

³⁷Joon líi¹ faa²¹ tsá² ty'a' Jesús la
caan²¹mo co' do.

Un'láai² Jesús 'yiaunsáa³
Simóoi¹³, 'in sii²¹o jon Té³

³⁸Joon gacwo'í¹ Jesús fu cwo¹
do. Joon gangaa¹²i fu ty'a' Simóoi¹³.
Joon 'in 'yiaunsáa³ Simóoi¹³
nitsaa¹³o joongi 'yu tyíi²mo. Joon

gamií¹i tyani Jesús 'wii²¹² ty'a' 'ido.

³⁹Joon gangatyéen¹ Jesús tyani li
raain¹ 'ido. Joon ga'wó² 'e tyíi²in
do. Joon gajeen²¹mo. La tsifu joon
garóon²o joon galáa² 'wii²¹² 'e
unjíi¹mo 'in tsá² do.

Un'láai² Jesús fúui¹ tsatsaa¹³

⁴⁰Mo gayoin¹² ñí¹ jileei²¹ 'in
'aai¹ tsatsaa¹³, coon¹³ 'láai² nii²
jmoowúu¹ 'e tyaan¹ tsá² gangajée¹³i
li siin¹³ Jesús. Joon gauntsii¹ Jesús
cwoo²¹o ty'a' 'ido. Joon gaun'láa²mo
fúu¹mo tsatsaa¹³. ⁴¹Joongi ga'wooi¹
'in 'lili¹³ taai² alma ty'a' tsá². Joon
mo ga'wooi¹ gajin²in:

—Jón¹ Dios 'nu.

Pe Jesús-gi gají²mo 'ido, jo
gacwo¹gi faa²¹ 'ido tsuu ñii²¹ 'in 'lili¹³
do 'e 'ii-o Cristo.

Jesús cwoo¹ jíu³ fu Galilea

⁴²Mo gajná² jmii²¹² Jesús do
gacwo'í¹o 'e fuu²¹ do. Joon gangó¹
coon²¹ li 'ña'a. Pe 'in tsá² do
ga'na²mo 'ii. Joon gatyalíin²mo li
siin¹² Jesús. 'In²¹²in jnii²¹ i wa'a do
tsáa¹a. ⁴³Pe Jesús-gi gajin²in:

—'Ná-a cwóo³oo jíu³ tyú² ty'a'
xiiala tyu² Dios to² tsá² ce jilaa²¹
fuu²¹ tsuu 'wii¹³ cwáain¹ la lo-o
gagoo²¹²oo.

⁴⁴La joon gangí¹ Jesús cwoo¹o jíu³
tyú² la caaín²¹ cwo¹ sinagoga li san²
Galilea.

Tsá² saain¹² joo²¹ jmii²¹
coon¹³ 'ii²¹ ty'a' Jesús

5 Coon²¹ naa¹³ galí² siin¹³
Jesús ti' jmii²¹ tyíia¹ li sii²¹
Genesaret. Joon líi¹ fúui¹ tsá²
gatyalíin². Joon li' cuu¹² li' li siin²¹
Jesús tsuu 'iin²¹²in núu¹un jíu³

tyá² tyá' Dios. ²Joon ganí² Jesús tún² barco líi² sí'íí¹³ co' do. Jo 'in tsafii²¹ do seein²¹. Ni'woo²¹mo caluu²¹ run²un náu³ tyá'a¹. ³Joon galí² Jesús tsi coon²¹ barco do 'e nitya' Simóoi¹³. Joon gatyú² Jesús to² nga'ii²¹ 'ido gal'a²gixu 'e barco do ti tsigí jmií²¹. Joon gacwó¹ Jesús tsi barco do. Joon ga'láa² wii²¹ 'e²e tsá² júu³ tyá² ti li tyíin'in do. ⁴Mo ngayuumi¹³ ga'e²e tsá², joon gasii²¹i Simóoi¹³:

—Tyán² barco lo ti li 'o¹² jmií²¹. Joon 'íí³íí' náu³ tyii'. Joon saan¹³naa' joo²¹ jmií²¹.

⁵Simóoi¹³gi gañii¹i:
—Tifo², la tøøi² 'woo¹
nigajmoo²¹o'o to² saain²¹ joo²¹ pe
coonti jo 'in mo taan¹³na'a. Pe nano
'wii¹³ tyú²gi'i to² 'íí³duu náu³ tyia.

⁶Mo ngayuumi¹³ gajmaa¹a la joon líi¹ fúui¹ joo²¹ jmií²¹ galí¹i ca
ga'gii²¹ náu³ do. ⁷Joon gajmaa¹a
li² gasii²¹i 'in tsá² ngí¹ coon¹³on do,
'in taai² barco coon²¹ do 'e tsaliin²
tsauncoon¹³on. Gajalín²mo. Joon
gaunrø¹mo la ji tún² barco ca xuu
jo gatá². ⁸Mo ngayuumi¹³ 'elo Simóoi¹³
Tú³ gasii²¹i wojnái¹i tyani Jesús.
Joon gajin²in:

—Téui² jna Ña'ñu¹u' tsu jaain²¹ 'in
'oo¹o tsaa² jna.

⁹Simóoi¹³ do líi¹ ganga'goo²¹-tsi
coon¹³ 'in catyaai²gi 'in téein²
coon¹³ do mo ganii² jileei²¹ joo²¹
jmií²¹ do. ¹⁰Líi¹ jon ganga'goo²¹-tsi
Jacobo coon¹³ Wó³ jón¹ Zebedeo.
'Ii jmoo¹o to² caain²¹ coon¹³ Simóoi¹³
do. Pe joon gasii²¹ Jesús Simóoi¹³
do:

—Jo foo¹³naa'. La mo jée¹ jmoo²oo'
to² saain²¹ joo²¹ jmií²¹ pe nano
jmáa³aa' to² tyia saan¹³naa' tsá².

¹¹Joon gatyii²¹ barco do fu ti'
jmií²¹. Do-o gasáa¹a coon²¹ tyaa¹.
Joon ngalíin²mo coon¹³ Jesús.

Un'láai Jesús jaain²¹ tsá² líi¹ jgøøi²¹

¹²Gatyía¹ Jesús coon²¹ fuu²¹. Joon
ganí² jaain²¹ tsañuu¹ líi¹ jgøøi²¹
'ii. Joon gasii²¹i moojníi¹i ca ni 'wó²
tyani Jesús. Joon gamii¹i tyani
Jesús, gajin²in:

—Ña'ñu¹u', wa' 'iin²¹u'un lí²-i
un'láa²u jna.

¹³Joon gason¹ Jesús tyá' 'ido.
Gajin²in:

—Iin²¹moo un'láa²na 'nu.
Jmáa³oo 'láa²-o —jin² Jesús.

La tsifu mo gajin²in 'elo
gajeen²¹mo 'e jgoo²¹ do tyá'a.

¹⁴Joon gatyú² Jesús to² 'e jo 'in
sii²¹i ce jiin¹³ jaain²¹. Gasii²¹o 'ido:
—Cwoo²o jiin¹³ tyani untsá². Joon
untyú¹ 'wo'o coon¹³ to² 'e nigatyú²
Moisés. Coon¹³ 'e la joon liñi² tsá² 'e
nigalláa²mo'o.

¹⁵Jin² Jesús sii²¹i 'in tsá² do la
do, pe jilaa²¹ 'e tyú² 'e jmoo¹ Jesús
'ái¹gi gafaa²¹ tsá² tyá'a. Joon
fúui¹gi tsá² licaain²¹ janúuu² júu³
tyá'a, joongi 'e un'láa²i Jesús 'ii
coon¹³ jmooowúu¹ 'e tyaan¹an. ¹⁶Pe
Jesús gatyín¹mo 'ña'a coon²¹ li jo
'in tsá² seein²¹. Joon do-o ngafee¹³i
Dios.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá²
sitsuu¹³ cwoo²¹ tií²

¹⁷Coon²¹ jmií²¹ 'yuu Jesús coon²¹
tsi inuu¹ e²e tsá². Joon néei¹ 'in líi¹³
tsá² fariseo coon¹³ tifo² tyá' ley 'in
nijalíin² la caain²¹ co' Galilea coon¹³
Judea coon¹³ Jerusalén. Coon¹³
'ii²¹ tyá' Dios jmoo¹o Jesús un'láai²
jileei²¹ tsatsaa¹³. ¹⁸La 'íí²¹ joon

gatyalín² jaain²¹ gáí¹ tsáñuu¹ jéé¹i jaain²¹ tsá² sitsuu¹³ cwoo²¹ tii² 'in raan¹in coon²¹ nityi¹. La 'in²¹² mo taan¹in inuu do joon tyáai¹ tyani Jesús. ¹⁹Pe jo gatsaa²¹a xii'a fu tsataai² tsú líi¹ fúui¹ tsá² taai². Joon gasoo²¹o fu yu' 'ná¹ do. Joon gajan²an coon²¹ sii¹³ teja. Joon gaxáai² 'in tsatsaa¹³ do tsiiin¹in nityi¹ do jee²¹² tsá² fúui¹ do tyani li siin¹³ Jesús do. ²⁰Mo ganí² Jesús 'e tsáa¹mo-tsi 'ido joon gasii²¹i 'in tsatsaa¹³ do:

—Tsañuu¹, niga'iin²mo tsaa² tyi'i.

²¹Joon 'in tifo² tyá' ley coon¹³ tsá² fariseo do galáa² 'wii²¹² i¹-tsi. Jin²in:

—In tsañuu¹ lo faa²¹a 'laa²¹ tyá' Dios coon¹³ júu³ tyá'a. Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in lí² 'iin² tsaa² tyá' tsá² ce jiin¹³ ña'a Dios.

²²Tsú nii² Jesús jilaa²¹ 'e i¹-tsi 'in tsá² do joon gajin²in:

—¿Ee lí'i i¹-oo' la no? ²³¿Noo 'e jogi tyan¹ to² fuu²¹²uu 'in tsá² lo: "Jo 'ee tsaa² røøi²¹gi¹", owa fuu²¹²uu 'ee: "Ráan²un no, ngi² no"? ²⁴Pe nano ijmáa³aa tyaní²ii¹ 'e tsáa¹mo-oo' 'e Ruu²¹i Tsá² tiii² 'iin² tsaa² tyá' tsá² mo taain¹ fu juncwii²¹.

Joon gajin²in sii²¹i 'in tsá² in sitsuu¹³ cwoo²¹ tii² do:

—'Nu-á, fuu²¹²uu. Ráan²un, saa¹³ tyi¹ tyi'i, cwee²¹ fu tyi'i —jin² Jesús.

²⁵La tsifu joon 'in tsá² sitsuu¹³ cwoo²¹ tii² do garoon¹on tyani jilee²¹ 'in tsá² do. Joon gasaa¹³a tyi¹ tyá'a li raan¹in. Joon gangaa¹²i fu tyá'a cwo²o 'maai¹³ Dios. ²⁶Jilee²¹mo ganga'goo²¹-tsi. Joon gacwo²o 'maai¹³ Dios. 'Goo²¹o liili¹ gajin²in:

—Nano niganee²¹e' coon²¹ 'e fee¹ 'áai¹.

TØØ²¹ Jesús Leví

²⁷Mo ngayuumi¹³ jilaa²¹ 'elo gacwo²¹ Jesús. Joon ganí² jaain²¹ 'in cóñ² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá² sii²¹ Leví. Tyíin¹³in coon²¹ li cí¹ tsá² 'laa¹³ tyá' jilaa²¹ 'e 'nii¹i. Joon gasii²¹i Jesús 'ido, jin²in:

—Ná¹ coon¹³ jna.

²⁸Joon garón² Leví do. Gatú²⁰ jilaa²¹. Joon gangóo¹ coon¹³ Jesús.

²⁹Mo li ciin²¹gixu joon gajmaa¹ Leví coon²¹ jmiif²¹² fee¹ li fu tyá'a tyá' Jesús. Joon líi¹ fúui¹ 'in cóñ² 'laa¹³ tyá' 'e 'nii¹ tsá² taai² coon¹³. 'In líi¹³gi tsá² néei¹ coon¹³. ³⁰Pe tsá² fariseo coon¹³ 'in tifo² tyá' ley galáa² 'wii²¹² sii²¹i tsá² tyá' Jesús, jin²in:

—¿Ee lí'i có²øø' joongi 'ú²uu' coon¹³ 'in cóñ² 'laa¹³ tyá' 'e 'nii¹ tsá² coon¹³ 'in catyaii²gi 'in røøi²¹ tsaa²?

³¹Jesús-gi gasii²¹i 'ido:

—Jo 'néi¹ timí¹ tyá' jilee²¹ 'in tyúi¹. 'Néi¹mo jiin¹³ tyá' tsatsaa¹³.

³²Jo mo gagoo²¹²oo wa'a tø³øø jilee²¹ 'in tyúi¹. Tø³oo jiin¹³ 'in røøi²¹ tsaa² 'e jaa²¹a-tsi.

Ungiil¹i tsá² Jesús xiala jmoo¹ tsá² taa²¹a jo gøø²¹ø

³³Joon gaungii¹i 'in tsá² do Jesús jin²in:

—¿Ee lí' jmoo¹ 'in tsá² ngi¹ coon¹³ Wó³ taa²¹a jo gøø²¹ø joongi faa²¹a júu³ tyá²? Joon la joon jon jmoo¹ tsá² fariseo. Pe tsá² tyi'gi¹ gø²o joongi 'un²o —jin² 'in tsá² do.

³⁴Joon gajin² Jesús:

—'Goo²¹ wa'a jo dø¹ tsá² mi tyaliín² coon²¹ li gacui¹² cwoo²¹ tsá² la 'íi²¹² tyíin¹³ 'in tsá² gacui¹² cwoo²¹ do gø¹²ø. ³⁵Pe ijó² coon²¹ jmiif²¹² mo jo

seein²¹gi 'in tsá² gacui² cwoo²¹ do jee²¹² 'naa'. Joon jmii²¹² joon lí²-i jmá¹ tsá² taa²¹a jo døø²¹ø.

36 Gajin²in jon Jesús gasii²¹i 'ido 'e cwáain¹ lo:

—Jin¹²in tsá² 'e jo tyú² wa'a tyú² tsá² ca'no¹³ siin¹³ 'míi² joon taan¹²an coon¹³ siin¹³ tsái². Wana gajmaa¹ tsá² la joon tsa'íi¹³i siin¹³ 'míi² joon jo jnee¹in røø² coon¹³ siin¹³ tsái² do. **37** Joongi tún² jo lí³ wa'a tyiia²¹ tsá² jmi'móo¹ 'míi² tsi loo²¹ tsái² tsu wana gajmaa¹ tsá² la joon 'e jmi'móo¹ do mo 'yá² joon 'gí¹o 'e loo²¹ tsái² do. Joon la joon 'e tsa'íi¹³ jmi'móo¹ coon¹³ 'e loo²¹ do. **38** Tsu 'ná²-a tyiia²¹ tsá² jmi'móo¹ 'míi² coon²¹ tsi loo²¹ 'míi². Joon la joon røø²¹ tsatiin¹³. **39** Jo 'iin²¹²in tsá² 'uun²un vino 'múi² tsifu mo ngayuuui¹³ gaun¹ tsá² vino tsái² tsu jin¹² tsá² 'e jmá²gi vino tsái².

Tsá² tya' Jesús cuun¹ mi¹² trigo
mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

6 Coon²¹ jmii²¹² galí² mo gatí² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ngoo¹ Jesús coon²¹ jee²¹² li sijna² trigo. Joon tsá² tya'a ngalín² cuun¹un mi¹² trigo do. Joon untyúu²¹ coon¹³ cwoo²¹o. Joon gø¹²ø mi¹² tya'. **2** Joon 'in líi¹³ tsá² fariseo gaunngi¹i siin²¹i 'ido:

—¿'Ee lí' jmoo²oo' to² 'e jo tíi² jmoo¹ tsá² mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo² tsá²?

3-4 Jesús-gi gañii¹i:

—Tyú²-u ñí³ 'naa' 'e gajmaa¹ líi²¹² David. Coon²¹ jmii²¹² ga'íi²¹ coon¹³ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ mo gatsá² un'áai² fu tsi inuu cwo¹ tya' Dios. Joon gagøø²¹ø 'e 'iñi¹ ni cwaai¹³ fiin¹³ jiin¹³ untsá² tíi² gø¹ø 'e 'iñi¹

do. **5** La joon jon Ruu²¹i Tsá² tíi²mo tyú²u to² mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá²
tyúuun²¹ cwoo²¹o

6 Mo gatí² coon²¹gi jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Jesús nga'ii²¹ fu inuu cwo¹. Joon galáa² 'wii²¹² 'e¹²e tsá². Joon do-o 'yúui² jaain²¹ tsá² 'in tyúuun²¹ cwoo²¹ tsáa¹. **7** Joon 'in tifo¹² tya' ley coon¹³ tsá² fariseo jøø²i Jesús. Gacón² cwáain¹ wana iun'láai² Jesús 'in tsá² do mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Coon¹³ 'e la joon lí²-i jmáa¹a tsaa² tya' Jesús. **8** Pe Jesús ñí¹o 'e 'i¹-tsi 'in tsá² do. Joon gasii²¹i 'in tsá² tyúuun²¹ cwoo²¹ do:

—Ráan²un. Jmáa² siin¹³u'un tún² tsá² no.

Joon garóon² 'in tsá² do. Joon gajmaa¹ siin¹²in. **9** Joon gajin² Jesús gasii²¹i 'in tsá² catyaai² do:

—Niunngi²duu 'naa', ñí¹ee 'e tíi² jmaa¹ tsá² mo 'e jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², ti 'e tyú² owa 'e gø² 'ee? ñí¹Ti 'e jmá¹ tsá² tiin¹³ tsá² owa 'e jóoin² tsá² 'ee?

10 Joon gajøø²i Jesús jileei²¹ 'in téein² co' li siin¹³in. Joon gasii²¹i 'in tsañuu¹ do:

—Nii¹³ cwoo¹o.

Joon gajmaa¹ 'in tsá² do. Joon galóo² cwoo²¹. **11** Pe 'in catyaai²gi do gatsá² 'nii²¹-tsio. Joon galáa² 'wii²¹² unngi¹i la 'oo²¹ jee²¹² 'ii 'ee ijmáa¹a 'e gø² tya' Jesús.

Tyii¹³in Jesús ji dyatuuin¹ tsá² tya'a

12 Jee²¹² jmii²¹² joon gangó¹ Jesús fu coon²¹ moo²¹. Ngafaa¹²a júu³ tyú². Joon do-o gajaan¹ la tøø²mo 'woo¹ fee¹i Dios. **13** Joon mo

gajná² joon gatø¹² Jesús tsá² ty'a'a 'in ngí¹ coon¹³. Joon gatyii¹³in dyatuuin¹ jee²¹² 'ii. 'Ii 'in galisi²¹ apóstol. ('øøi²¹-tsi tsá²: tsá² ty'a'a 'in gasii¹in.) ¹⁴'In lo do 'in sii²¹ Simóoi¹³, 'in gaunsii²¹o jon Tá³. Jaain²¹gi 'in sii²¹ Díi³, ruu²¹i Simóoi¹³. 'In catyaai²gi do sii²¹ Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³ Lii²¹² joongi coon¹³ Bartolomé coon¹³ ¹⁵Untøø³ coon¹³ Tomóo¹³. Joongi coon¹³ Jacobo jóon Alfeo coon¹³ Simóoi¹³, jaain²¹ tsá² ty'a' coon²¹ poo²¹² sii²¹ cananista. ¹⁶Coon¹³ Judas ruu²¹i Jacobo coon¹³ Judas Iscariote, 'in mo liciiin²¹ ga'niii¹ Jesús.

Ga'e¹² Jesús tsá² fúui¹

¹⁷Jesús gajgáai¹ fu moo²¹ do coon¹³ 'in tsá² ngii¹ coon¹³. Joon gajaan¹ coon²¹ ni mii³ coon¹³ 'in ngii¹ coon¹³. Joon lii¹ fúui¹ tsá² seein²¹. 'In tsá² do nijalíin² la caain²¹ li san² Judea coon¹³ Jerusalén coon¹³ li tyu¹² to² Tiro coon¹³ Sidón. 'In tsá² lo nijalíin² e janáu² júu³ ty'a' Jesús. Joongi jalíin² wa'a un'láai² Jesús 'ii jilaa²¹ jmoowúu¹ e tyaan¹. ¹⁸Joongi jilee²¹ 'in ní² wúu¹ coon¹³ espíritu gó² un'láa²mo. ¹⁹Jilee²¹mo tsá² iin²¹²in 'in soon²¹on ty'a' Jesús tsú tyu² jmoo¹o mii¹ coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ ty'a'o. Joon ga'láa²mo jilee²¹.

Cwoo¹ Jesús júu³ xiala seein²¹ tsá² tyu²

²⁰Joon gajøøi² Jesús tsá² ngii¹ coon¹³. Joon gajin²¹in: —Tyú²-u si'íí¹³-oo' tsá² tañíi² 'naa', tsú ityu² Dios to² 'naa'. ²¹'Tyú²-u si'íí¹³-oo' 'naa' 'in un'aa'i² no, tsú mi li ciiin²¹ nirø¹mo tu¹uu'.

'Tyú²-u si'íí¹³-oo', 'naa' 'in ci¹² nano, tsú mi li ciiin²¹gi nililjøø¹³moo'.

²²'Tyú²-u si'íí¹³-oo' jilee²¹ 'naa' mo 'eei¹¹ tsá² 'naa', joongi mo 'wooi¹ tsá² 'naa' fu caluu, mo faa²¹a tsá² 'laa²¹ tyii', mo faa²¹ tsá² gó² 'wii¹³ tyii' tsú 'wii¹³ ngii¹ coon¹³ 'in Ruu²¹i Tsá². ²³Unjløø¹³ 'yaanaa' coon¹³ 'e jmií²¹² joon tsú lii¹ fee¹¹gi tyii' mo tyaliín²naa' ñu'fú². La joon jon gajmaa¹a 'in lii²¹² tsacøøi¹³ ty'a' 'in tsá² no, gajmee²¹i 'in tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyu² calii.

²⁴'Lii¹ fúu² 'naa' tsá² cuu² tsú nigali'óo²oo' 'e tyu² seen²¹naa'.

²⁵'Lii¹ fúu² jilee²¹ 'in seein²¹ tyu² nano tsú mi li ciiin²¹gixu nityaa²¹² un'aa²naa'.

'Lii¹ fúu² 'naa' 'in jløøi¹³ nano tsú mi li ciiin²¹gixu 'incii³oo' coon¹³ jilaa²¹ faí².

²⁶'Lii¹ fúu² 'naa' jilee²¹ 'in faa²¹ tsá² tyu² tyii' nano tsú la joon gajmaa¹a lii²¹² tsacøøi¹³ ty'a' coon¹³ 'in gacwo¹ júu³ gó² lawa júu³ tyu².

E¹² Jesús tsá² 'e 'ná² 'iin²¹² tsá² 'in 'eei¹¹ ii

Faa²¹gi Jesús jin²in:

²⁷—Pe jilee²¹naa' 'in nuu¹u júu³ tyiaa fuu²¹²uu 'elo: Cwoli¹iin²¹²moo' jilee²¹ 'in 'eei¹¹ 'naa'. Joongi jmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyu² ty'a.

²⁸Cwauncwaa³naa' jilee²¹ 'in un'líi¹³ 'naa'. Mi²ii¹ 'wii²¹² ty'a' tyani Dios jilee²¹ 'in cwo¹ tsaa² 'naa'.

²⁹Wana 'in gapø² cataain²¹ ni¹¹i, cwoo¹³o wa'a pø² 'e cataain²¹gi do. Wana 'in gatyí² 'mi² tyíia² tyi'i cwoo¹³o cwotyaaan²¹ jon 'e 'mi² tyii¹³i. ³⁰Cwoo¹³ doñi¹iin 'in gamfí¹.

Wana 'in gacón² 'e 'óo²-o' jo mii²gi¹i.

31 Jmaa²aa' tyā' tsā² xeei¹²¹ ce jilaa¹²¹
e 'iin²¹²naa' e jmá¹ tsá² tyii'.

32 Jmaa²aa' e tyú² jon' jiin¹³
tyā' in tsá² in 'nēei¹ 'naa' tsu tsá²
gó² jmoo¹o e tyú² tyā' jiin¹³ 'in
'iin²¹²mo. **33** Jo jmaa²aa' e tyú² wana
jmoo²oo' tyú²-u jiin¹³ tyā' in tyú¹
coon¹³ 'naa' tsu cagi in jo tyú¹mo
jmoo¹o la joon. **34** Joongi jo jmaa²aa'
e tyú² wana tyí²oo' jiin¹³ coon¹³ 'e
líi² 'naa' e joon¹³on jilaa²¹ tún¹ tsu
la joon jon in gó² tyí²o tyā' in gó².
'i¹-tsi 'e 'ii²¹mo jilaa²¹ tún¹ tyā' ido.
35 Pe 'naa' 'ná¹ un'nee²¹naa' ce jileei¹²¹
'in 'eeli²¹ 'naa'. Ná²-a jmaa²aa' jilaa²¹
e tyú¹ tyā'a. Ná²-a tyí²oo' tyā'a.
Cwoo²oo', jo 'e 'i¹gi'-oo' e có²gi' tún¹
jiin¹³ xu. Tsu la joon jon lí² lifee¹gi
jilaa²¹ 'e cwo¹ Dios 'naa'. Joon la
joon líin²naa' jón¹ Dios 'in Ñíi¹gi.
Tsu 'in feei¹-tsi 'ii coon¹³ jileei¹²¹ 'in
jo cwoo²¹ 'maa¹³i 'ii coon¹³ jileei¹²¹
'in gó². **36** Cwoli'woo¹-oo' jon la
'woo¹-tsi Ñü¹u.

Jo jmaa²aa' tsaa² tyā' tsaruu²¹naa'
'E¹²gi Jesús tsá² gajin²in:
37 —Jo cwó²oo' tsaa² tyā'
tsaruu²¹naa' la joon jon Dios jo
icwó¹ tsaa² tyii'. Jo piin²¹²naa' tsá²
xeei¹²¹ la joon jon Dios jo piín² 'naa'.
38 Cwoo¹³gi' tsá² xeei¹²¹ e tyú² la
joon jon cwo¹²gi' Dios 'naa' e tyé².
Mo tyaa¹ 'ii²¹ tyii' coon¹³ 'mó² 'ii¹²
cwuu²¹ róöri²gi' tó²oo'. Tá²gi' tää²aa'.
Nijmaa¹ Dios 'ii²¹ tyii' coon¹³ 'ii²¹ e
'naa' gajmee¹³ 'naa' to² coon¹³ tsá²
xeei¹²¹.

39 Jesús gasii²¹gi' tsá² cwáain¹ lo:
—Jo lii¹i jaain²¹ tsatiuii² 'méei²
jaain²¹gi' tsatiuii² tsu la jiwáa²mo
ixuu¹²¹i coon²¹ tsi too²¹. **40** Xüfiin¹³
cwo¹²-tsi 'áai' in untsáa¹ do pe jo

lí² tíi²gi jiin¹³ la tíi² tifo¹² tyā'a. Pe
mo natíi² tyú²-u itíi² la tíi² tifo¹²
tyā'a.

41 Áai¹ jo tyan¹ to² lí² jóø¹³ø
coon²¹ tyi¹ 'yü unni² ruu²¹u. Pe
joon jo mo tyaan²du'u cwáain¹
coon²¹ po'mó² sicut³ unni²i 'wo'o.
42 ¿Xiala tá²-o'o fu¹³u ruu²¹u?:
“Ru¹u' cwodu' tyí³ii tyi¹ 'yü unni²i.”
Pe jo mo tyan¹du'u cwáain¹ xiala
lí¹ po'mó² 'yü unni²i 'wo'o. iTsá²
tajuuui²¹ 'nú! Tyi²du' jéei¹ po'mó² 'yü
unni²i joongi lí² jóø¹³ø 'e lí² tyi³i
tyi¹ 'yü unni² ruu²¹u —gajin² Jesúis.

Cwii¹ tsá² 'mó² 'oofuu²¹ 'e 'oofuu²¹ si'íi¹

43 Faa²¹gi Jesús jin²in:
—Jo sá² 'mó² 'oofuu²¹ tyú² 'e cwo¹
'oofuu²¹ gó² jon'gi sá² 'mó² 'oofuu²¹
gó² 'e cwo¹ 'oofuu²¹ tyú². **44** Cwii¹ tsá²
'mó² 'e 'íi¹ 'oofuu²¹ coon¹³ 'oofuu²¹
si'íi¹. Jo cun¹ tsá² mi¹³ cworíi³ 'e tsi
wuu²¹ tóon¹ fii¹. **45** Jileei²¹ tsá² tyú¹
faa²¹o jilaa²¹ 'e tyú²-u tsu tsi alma
tya'o náa¹ jilaa²¹ 'e tyú². Jileei²¹gi
tsá² gó² faa²¹o jilaa²¹ 'e go tsu tsi
alma tya'o náa¹ jilaa²¹ 'e gó². Ce
jilaa²¹ 'e gafaa²¹ tsá² coon¹³ 'oo² o'e
jalí² tsi alma tya'a tsá² joon.

Tún² nii² tiifuu²¹ 'e jmoo¹o tsá²

46 Jesús jin²in:
—'Naa' fuu²¹ jna: “Ña'ñu¹u!”
Pe jogi jmoo²oo' la to² tyü³uu.
47 Fú³duu 'naa' xiala líi² jileei¹²¹
'in jalíin² janáu² jíuu³ tyiia, joongi
jmoo¹o la to² tyü³uu. **48** Líi¹i lawa
jaain²¹ tsáuu¹ 'in gajmaa¹² coon²¹
'nú¹. Pe nifu ga'iin¹in 'o¹² liili¹.
Joongi gajmaa¹a tiifuu²¹ ni cuun²¹²
do. Joon la joon mo galílái² jmií²¹
do líi¹ ga'la²a 'e 'nú¹ do. Pe jo galí²i
gatyíian² tsu 'wii¹³ ni cuun²¹² lí¹

tiifuu²¹ do. ⁴⁹Pe jileei²¹ 'in nuu¹un
joon jo jmoo¹o la to² tyu³uu líii²
lawa jaain²¹ tsáñuu¹ 'in gajmaa¹²a
'ná¹ ni 'wó². Jo 'ee tiifuu²¹ gasii²¹i.
Joon mo galiláai² jmii²¹ joon
gatyíian²⁰o 'e 'ná¹ do. Joon gaci²mo.
Joon nga'íi¹ coonti —jin² Jesús.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsa'leei¹²
tya' jaain²¹ 'láa² tya' Roma

7 Mo ngayuui¹³ gatséi¹ gafeei²¹
Jesús 'in tsá² do joon gangóo¹
fu Capernaum. ²Do-o ni seein²¹
jaain²¹ 'in tyu² to² cíein¹³ 'láa² tya'
Roma. Joon ní'áa¹i jaain²¹ tsá²
tya'a 'in ni'iin²¹ in liílf¹. Niraain¹ ti
li júun²mo. ³Mo ganúu² 'in tyu²
to² 'láa² do 'e faa²¹ tsá² tya' Jesús
joon gasii¹in jaain²¹ gái¹ tsacóo¹i¹³
jee²¹² tsá² Israel 'e tsamíi¹i tyaníi¹i
wa'a jó¹ jaun'láai² tsá² tya'a. ⁴Joon
gangatyéein¹ 'in tsá² do tyani Jesús.
Joon ga'láa² 'wii²¹² gamiíi¹ tyani
Jesús, jin²in:

—In tyu² to² 'láa² do tii²mo 'e
uncoon¹³on ⁵tsu líi¹ fee¹-tsi tya'
fuu²¹ goo²¹o'. Joon 'i-o tyu² to² lii¹i
cwo¹ tyii¹i.

⁶Joon gangó¹ Jesús coon¹³on. Pe
mo gatyíia¹ tyan' co' li si² 'ná¹ do
joon 'in tyu² to² 'láa² do gasii¹in
jaain²¹ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ 'e
tsasii¹³i Jesús:

—Ni'fii²¹i, jo untyíin²gi 'wo'o, tsu
jo tii²na 'u¹²u 'inuu tyii. ⁷Wii¹³
joon jo gatá²-tsii ga'nee²¹na 'nu.
Li goon foo²¹o' joon la joon
iláa²mo tsá² tyii. ⁸Lawa'a jna
'ii¹³moo to² tyu² tsá² xeei²¹ joongi
tyu³oo to² tsá². Joon mo tyu³uu
to² 'e tsalíin² tsá², tsalíin²mo jon.
Joongi motyu³uu jó¹, jó¹-o. Joongi

mo tyu³uu to² tsá² tyiia jilaa²¹a
jmoo¹-o.

⁹Joon mo ganúu² Jesús 'elo líi¹
ganga'goo²¹-tsi. Joon gajóo²i jileei¹³
tsá² jalíin² coon¹³ do. Joon gajin²in:

—E la ja²mo, jiin¹³ jaain²¹ jee²¹²
tsá² Israel jo mo gatsee²¹na 'in
tsáai¹-tsi la tsáai¹-tsi 'in tsáñuu¹ lo.

¹⁰Joon mo gangaliin¹in 'in tsá²
gasii¹in do gatsee²¹i 'in tsá² do
nityú¹mo.

Gajmaa¹a Jesús gajiin¹
jón¹ jaain²¹ 'yia'níi²

¹¹Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo
Jesús ngóo¹ fu coon²¹ fuu²¹ sii¹³
Naín. Joon ngalíin²mo coon¹³
tsá² ngi¹ coon¹³on coon¹³ fúui¹gi
tsá² xeei²¹. ¹²Joon mo gatyíia¹ co'
fuu²¹ do ganii²¹ jéel¹ tsá² jaain²¹
'lii²¹² itsa'áa¹³i. Jiin¹³ 'in do-o jón¹
'yia'níi² 'in niseein²¹. Líi¹ fúui¹ tsá²
seein²¹ fuu²¹ do ngalíin² coon¹³on.

¹³Mo ganíi¹in Jesús 'ii fúu² galíi²
'ido. Joon gajin²in gasii²¹i 'ido:

—Jo cií²¹i.

¹⁴Joon gangatyéein¹ Jesús. Joon
gasuu²¹ 'e cwóo¹ do. Joon 'in tyan¹
cwóo¹ do gajan¹o. Joon gasii²¹
Jesús 'in 'lii²¹² do:

—Simii²¹, jna-a fuu²¹²uu 'nu:
iRaan²un no!

¹⁵Joon 'in tsá² nigajúin¹ do
nigacwoo²¹-o. Joon ga'láa² 'wii²¹²
faa²¹a. Joon Jesús gajaan²¹mo
sáa³o 'ido. ¹⁶Mo ganii²¹ 'in tsá²
taain²¹² do jilaa²¹ 'elo jmai¹² 'in
gafoo²¹mo. Joon ga'láa² 'wii²¹²
cwo²o 'maai¹³ Dios. Jin²in:

—Jaain²¹ tsá² feei¹ 'in cwo¹ júu²
tyu² nigajnéi¹ jee²¹² jna'.

Jin²o jon:

—Dios nigajó² 'e uncoon¹³on fuu²¹ goo²¹o'.

¹⁷ La tóðoi² Judea coon¹³ la cu' li' li' san² galinii¹ tsá² 'e nigajmaa¹ Jesús.

Tsá² 'in gasii¹in Wó³ saai¹ tsá² jmií²¹

¹⁸ In tsá² ngii¹ coon¹³ Wó³ gajma²o júu³ jilaa²¹ 'e nigali². Mo galinii² Wó³ 'elo joon gatø¹²ø ngái¹ jee²¹² 'ii. ¹⁹ Joon gasii¹in tyani Jesús 'e tsasii¹³i wana jo¹²o 'i-o Cristo 'in 'ná² jó¹ owa'a sijéen¹in 'in xee²¹mo 'ee. ²⁰ In tsá² gasii¹in Wó³ do gangatyéen¹mo li siin¹² Jesús. Joon gasii²¹i 'ido:

—Wó³ saai¹ tsá² jmií²¹ nigosii¹in jna'a 'e unngii²ii 'nú wana 'nú-ú Cristo 'in 'ná² jó¹ owa 'ná²-a jeen²na'a 'in xee²¹mo 'ee.

²¹ La tsifu joon mo gatyalíin² 'in tsá² do, Jesús gaun'láai² fúui¹ tsatsaa¹³ coon¹³ jmoowúu¹ tsáai² coon¹³ 'lái² nii²gi jmoowúu¹. Ga'wooi¹ 'in 'lii³ táai² alma tya' tsá². Líi¹ jon fúui¹ tsatiuui² gaun'lái².

²² La joon gasii²¹i Jesús 'in tsá² do:

—Cwolfin²naa', joon cwosíi²ii' Wó³ la li' e nigañíi²li' joongi nináu²uu'. Cwosíi²ii' xiiala la lí² jøð² tsatiuui². Joongi tsajluui¹³ lí²-i ngí³. Joongi tsá² jgøði¹² galáa²mo. Joongi tsá² cwuuui²¹² nuu¹o. Joongi 'lii²¹² gajiin²¹o. Joongi tsá² tañíi² nuu¹o júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá². ²³ Jløð¹³mo 'áai¹ jileei²¹ 'in jo cu²-tsi coon¹³ jna.

²⁴ Mo ngayuui¹³ gangalín² 'in tsá² gasii¹in Wó³ Jesús galáa² 'wii²¹² gasii²¹i tsá² cwáain¹ tya' Wó³, jin²in:

—'Naa' jo mo tyalín²naa' tyajøð²oo' li jo 'in tsá² seein²¹ coon²¹

tó² 'e jøð²¹ coon¹³ tyí². ²⁵ Jon'gi mo tyajøði²¹ 'naa' jaain²¹ tsá² 'in tyí² 'mi² tyú². Niñíi³ 'naa' jileeí²¹ 'in tyí³ 'mi² tyú² 'in seein²¹ tyú² 'ii néel¹ lacaain²¹ tya' røð¹³mo. ²⁶ 'Naa' nigatyajøð²¹²naa' jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú². Joon la joon gañíi²ii'. La joon fo²oo 'e 'ido-o 'in tyíin²gi la jee²¹² jileeí²¹ 'in nigacwo¹ júu³ tyú². ²⁷ Tsú cwáain¹ tya' 'ii la mo gajin² ni ji² tya' Dios la lo:

Síi³na tsá² tyan¹ júu³ tyú² nifugi li cwóo²o. Joon 'e tyáa² tyú² tsá² i'ii²¹mo 'nu.

²⁸ E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jee²¹² jileeí²¹ tsá² jo mo cwai¹² jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² 'in feei¹gi lagi Wó³ sai¹ tsá² jmií²¹. Pe doñi'iin 'in 'wói¹gi 'in seein²¹ li tyú² Dios to² 'ido 'in feei¹gi lagi Wó³.

²⁹ Mo ganuu¹un jileeí²¹ tsá² 'elo coon¹³ 'in cóñ² 'laa¹³ tya' jilaai²¹ 'e 'nii¹ tsá² 'in nigosaii¹ Wó³ jmií²¹ gajin²o 'e ja²mo Dios. ³⁰ Pe 'in tsá² fariseo coon¹³ tifo² tya' ley 'in cwói¹ yaai 'e saai¹ Wó³ 'ii jmií jo ga'ii²¹i jilaai²¹ 'e la mo 'iin²¹² Dios jmáa¹ a'wii²¹² tya'a. ³¹ Gajin²gi Jesús:

—Nanogi cóón³duu cwáain¹ xiiala líi¹ tsá² 'in seein²¹ nano. Fo¹³duu xiiala líi¹. ³² Líi¹ la líi¹ xuu²¹² 'in néel¹ to² coo¹o la caaín²¹ fu 'moo¹³. Tøð²¹ø xuu²¹² ngii¹ coon¹³ jin²in: "Xuu²¹ø'uu líu¹ pe jo tseen²¹²naa'. 'øð²¹ø'ø coon²¹ júu³ fa'í³ tyii' pe jo ci²ii." ³³ Gajó² Wó³ saai¹ tsá² jmií²¹ joon jo 'ee gø²ø 'iñi¹ jon'gi vino 'uun²¹un. Joon 'naa'gií' foo²¹oo' 'e tyaan¹ coon²¹ espíritu gó². ³⁴ Joon mo ngayuui¹³ joongi gagó² jna 'in Ruu²¹na Tsá². Go¹³oo joongi gu¹³oo. Joongi foo²¹oo' 'e jlo² tu¹³uu, 'e gø¹³ø joongi gu¹³uu líi¹gi. Joongi

foo²¹oo' 'e seen²¹na tyá² coon¹³
jileei²¹ 'in røøi²¹ tsaa² coon¹³ 'in
cón² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹ tsá². ³⁵Iliñi¹
tsá² 'e jmii¹-tsi Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e
jmoo¹ 'in jai² líi² 'ii.

Tyín¹³in Jesús fu tya' jaain²¹
tsá² fariseo sii²¹ Simóoi¹³

³⁶Jaain²¹ tsá² fariseo gatø¹ø Jesús
'e tsae'²¹e 'i¹ fu tya'a. Joon gangó¹
Jesús fu tya'a. Joon jiin¹³ la tiisi²
gacwoo²¹ Jesús caai¹ mesa. ³⁷Joon
galiñi¹ jaain²¹ tsamf² 'in nirøøi²¹
tsaa² 'in seein²¹ 'e fuu²¹ do 'e
nigangó¹ Jesús nga'ee²¹ 'i¹ fu tya' 'in
fariseo do. Joon gatyíi¹a 'in tsamf²
do tyaan¹ coon²¹ tsuu² lí¹ cuun²¹
alabastro sí²o jmii²¹ jmafuu²¹.

³⁸Joon liili¹ ci²i xuui²¹-tsi. Gatyíi¹a
caluu li tyín¹² Jesús. Joon galáa²
'wii²¹ garun²un tii² Jesús coon¹³
jmii²¹ toon²¹ unii¹i. Mo ngayuu¹³
joon gauntyuu²¹ coon¹³ jñutyíi¹i.
Joon gajun¹un tii² Jesús. Joongi¹
galíi² jmii²¹ jmafuu²¹ tii² Jesús.

³⁹Joon mo ganí² 'in tsá² fariseo
'in nigatø¹ Jesús do joon gaí¹-tsi:
"Wana 'in tsañuu¹ no 'e la jai² jaain²¹
tsá² cwo¹ júu³ tyá² nilili³o 'in 'in
sú² tya'a. ⁴⁰Joongi¹ nilili³o xiiala líi¹
'in tsamf² do. Tsu jaain²¹ tsamf² 'in
røøi²¹ tsaa² no." Joon gasii²¹i Jesús
'in tsá² fariseo do:

—Simóoi¹³, sá² coon²¹ 'e fuu²¹uu
'nu.

Joon gañii¹i 'in tsá² fariseo do:
—Faa¹³du', tifo².

⁴¹Joon gajin² Jesús:

—Lawa gáí¹ tsañuu¹ nirøøi²¹ cuu²
tya' jaain²¹ tsañuu¹ 'in tyí² cuu².
Jaain²¹ 'ido nirøøi²¹ 'ñá² cíein¹³
cuu². 'In jaain²¹ dogi nirøøi²¹ ca'no¹³
cíein¹³. ⁴²Joon jo nii²¹ 'e ityí²gi 'e

røøi²¹ tya' 'ido. Joon 'in tsá² tyí²
cuu² do galifee¹mo-tsi 'e røøi²¹
'ido tya' la jiwa²mo. Joon nano
jmáa²du' júu³, i'iin jee²¹ ngái¹ do
'in galíi*iin*²¹gi 'in tsá² tyí² cuu² do?

⁴³Joon gañii¹i Simóoi¹³:

—Líi²na 'in tsañuu¹ 'in garøøi²¹gi
líi¹gi.

Joon gajin² Jesús:

—Jo¹o júu³ tyi'i.

⁴⁴Joon gajóøi² Jesús 'in tsamf² do.
Joon gasii²¹i Simóoi¹³:

—Jøøi²¹du' 'in tsamf² lo.

Ga'uu²¹uu fu tyi'i. Joon jo
gacwo²¹o jmii²¹ 'e ruun¹³uun tñí³ii,

pe 'in tsamf² logi garun²un tñí³ii
coon¹³ jmii²¹ toon²¹ unnií¹i. Joon
gauntyuu²¹ coon¹³ jñutyíi¹i. ⁴⁵Jo
gajiin¹'in tyia pe 'in tsamf² logi jo
mo jan¹ jun²o tñí³ii jiin¹³ la ga'uu²¹
tyi'i. ⁴⁶Jo ga'ee²e aceite mootyíi³ii,
pe 'i-gi nigaxéi² jmii²¹ jmafuu²¹ tñí³ii.

⁴⁷Wii¹³ joon fo³oo: Liili¹ røøi²¹ tsaa²
pe ee²¹o xiiala 'íin²na tsaa² tya'a tsu
'wii¹³ líi¹ gali'iin²¹ jna. Pe jileei²¹
tsá² 'in xuu tsaa² 'íin²na tya'a 'e joon
xuu 'e 'íin²¹in jna —jin² Jesús.

⁴⁸Joon gajin²in sii²¹i 'in tsamf² do:

—Niga'íin¹moo tsaa² tyi'i.

⁴⁹Joon jileei²¹ tsá² 'in nijalíin²
néel¹ do coon¹³ 'i galáa² 'wii²¹ sñí¹i
jee²¹ 'ii:

—i'lín 'in tsañuu¹ lo 'e ca jigi tsaa²
tya' tsá² 'íin²in?

⁵⁰Pe Jesús-gi gasii²¹i 'in tsamf² do:

—Nigajmaa²¹aa tiin¹³mo'o tsu
'wii¹³ ja²mo galíi²u. Jløø¹³mo'o
cwoo¹²mo'o.

Tsamf² 'in gauncoo¹³ Jesús
coon¹³ 'e jmaa²¹i to²

8 Mo ngayuu¹³ jilaa²¹ 'elo Jesús
ngii¹ la caan²¹mo fuu²¹ coo¹³

coon¹³ fuu²¹ pi³ do. Cwoo¹o júu³ tyú² joongi¹ e'²e tsá² xiuala tyu² Dios to² tsá². Ngalíin²mo coon¹³ ji dyatuuin¹ tsá² tya'a. ²Ngalíin²mo jon 'in líii¹³gi¹ tsamí² 'in niga'wooi¹ 'in 'líii¹³ taai² alma tya'a coon¹³ 'lái² nii²gi¹ jmoowúu¹. Jee²¹² 'ii ngóo¹ María 'in sii²¹ Magdalena. 'Ido-o niga'wooi¹ dyái¹ 'in 'líii¹³ taai² alma tya'a. ³Do-o jon ngóo¹ Yawuun², tsamí² tya'a jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Chuza 'in líii¹ to² tya'a Herodes. Do-o jon ngóo¹ Susana coon¹³ 'in líii¹³gi¹ tsamí² 'in uncoon¹³ Jesús coon¹³ jilaa²¹ 'e jmaa²¹i to².

Tyaa¹ Jesús júu³ cwáain¹ tya'a jaain²¹ tsá² jñí² mi³ jún²

⁴Líi¹ fúui¹ tsá² ga'wooi²¹ la caain²¹ fuu²¹ do 'e tsajøøi²¹² Jesús. Joon mo galicaain²¹ tsá² fúui¹ liili¹ joon gafaa²¹ Jesús coon¹³ coon²¹ cwáain¹. Gajin²in:

⁵—Lawa jaain²¹ tsá² gacwo²¹ ijñí² mi³ jún². La 'ii²¹² ngóo¹ dya²a 'e mi³ jún² do 'e líii¹³ mi³ jún² do gaxuu²¹ tya'i fu. Joon ga'øø²ø tsá² joongi gagøø²¹ø tón¹-on 'e mi³ do. ⁶Joon 'e líii¹³gi¹ gaxuu²¹ jee²¹² cuun²¹². Joon mo ga'yiaa¹ ñi¹ galityuu²¹ tsu jo 'ee cwoo¹³ sá². ⁷E líii¹³gi¹ gaxuu²¹ jee²¹² tón¹. Joon gajgoo²¹o coon¹³ 'e tón¹ ga'yiaa¹ caain²¹ coon¹³ do. ⁸Pe 'e líii¹²gi¹ mi³ jún² do gaxuu²¹ jee²¹² cwoo¹³ li tyú². Joon mo gacwáin¹ tyú² gacwo¹. Ca cíein¹³ mi³ líi¹gi¹ la ca mi³ gacwo¹.

Mo ngayuu¹³ gafaa²¹ Jesús 'elo joon gasii²¹i tsá² coon¹³ coon²¹ júu³ tå² liili¹:

—Wa'a sá² loocwoo¹oo', náu²duu'.

'Ee lo 'ii³ 'e cwáain¹ do

⁹Joon gaunngii¹i tsá² tya'a:

—¿Ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ tya'a jún² do?

¹⁰Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—Dios ijmáa¹a 'e liní² 'naa' coon²¹ júu³ 'uuin²¹ tya'a. Coon²¹ júu³ tya'a xiuala ityú² Dios to² tsá². Pe 'in catyai²gi¹ fuu²¹²uu coon¹³ jmai¹² júu³ cwáan¹mo. Tsu joon mo jøø² jan²o lawa'a jo jøø²o. Joongi mo ganúu²o jáñ² lawa'a jo 'ee ga'øøi²¹-tsio.

Jesús faa²¹a xiuala 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ tya'a tsá² jñí² mi³

¹¹Joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'ido:

—'Elo-o 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ lo: 'E mi³ jún² do li la li júu³ tya'a Dios. ¹²Joon mo gaxuu²¹ 'e jún² tya'i fu do 'e gagøø²¹ ton¹ 'øøi²¹-tsi tsá² la li mo ganúu² tsá² júu³ tyú². Joon 'in 'líii¹³ joo¹o joon tyí²o júu³ tyú² do yu tsí alma tya'a. Joon jo lí²-in litsáai¹-tsi 'e tiin¹³in. ¹³Joon mo gaxuu²¹ jún² do jee²¹² cuun²¹² 'øøi²¹-tsi tsá² li la li mo ganúu² tsá² júu³ tyú². Yaa¹mo-tsi ga'ii²¹i 'e júu³ tyú² do. Pe mi ti 'ii²¹ iníi²in wúu¹ 'wii¹³ tya'a 'e júu³ do ilicoon²¹on. Líi¹ la li coon²¹ sa¹³ 'mó² 'e jo jmóo³ 'láai² sá². Jo ta²¹a. ¹⁴Mo gaxuu²¹ 'e mi³ jún² jee²¹² tón¹ do 'øøi²¹-tsi lawa'a mo ganúu² tsá² júu³ tyú². Nuu¹o pe ngalíin²mo jiin¹³ la fu¹ taai². Jiin¹³ la gajgoo²¹ 'e sa¹³ do jee²¹² tón¹ do lawa la joon jon jileei²¹ 'in ngí¹ cu¹²-tsi coon¹³ jilaa²¹ 'e tyíin² coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú² seein²¹. Jo 'ee garoo²¹ mi³ tya'a. ¹⁵Joon mo gaxuu²¹ jún² do jee²¹² cwoo¹³ 'oo¹³ 'øøi²¹-tsi tsá² mo ganúu² tsá² júu³ tyú² do. Nuu¹o joon cón²o cwáain¹ 'e júu³ tyú² do. Joon jmoo¹-o taa²¹a. Joon 'e la joon garoo²¹ 'láai²gi.

Júu³ cwáain¹ tyá' po¹³ jí² coo²¹

¹⁶ Jin¹²gi Jesús:

—Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin dyi¹²
coon²¹ jí² joon mi yuui¹³ joon llii²¹
si sii²¹i nu¹ coo'mó² 'ee. Mo dyi¹²
tsá² jí² li' yu¹ tsí²¹ tsá² joon jnéesi²
tyá' jilee²¹ 'in tsá² taai²¹. ¹⁷Ce
jiin¹³ coon²¹ 'e si¹mo² jo lí² wa'a jo lí²
jneei¹. Jon'gi sá² coon²¹ júu³ 'uuin²¹
wa'a 'e jo liñi¹ tsá². Joon nilisá² júu³.

¹⁸'La joon náu²duu' tyú² tsú¹
jilee²¹ 'in 'ii²¹mo júu³ tyú² do cwo²
Dios 'e 'øøi²¹-tsi tyú²gi. Pe jilee²¹
'in jo 'ii²¹ 'e júu³ tyú² do cwo² Dios
'e jo 'øøi²¹-tsi coonti.

Sáa³ Jesús coon²¹ ruu²¹

¹⁹Joon gatyalín² ruu²¹i Jesús
coon¹³ sáa³a li siin¹² Jesús. Pe jo
lí² tsatyéein¹ tyan¹ tsú llii¹ fúui¹ tsá²
taai²¹. ²⁰Pe 'in llii¹³ tsá² gasii²¹ o
Jesús:

—Saa²a coon¹³ ruu²¹u téein²
caluu. Joon 'iin²¹in jøøi² 'nu.

²¹Pe joon gajin² Jesús:

—Jilee²¹ 'in nuu¹ júu³ tyú² tyá'
Dios joongi cón²du cwáain¹ coon²¹
tún² 'ii sáa³aa joongi 'ii ruu²¹na.

Un'woo² Jesús tyí² 'í¹ ni jmii²¹

²²Coon²¹ jmii²¹ galí² ngalí² Jesús
tsi coon barco coon¹³ tsá² tyá'a.
Joon gasii²¹ i:

—Tsaa²¹a' lí' ti cataain² tyíia¹ no.

Joon ngalíin²mo. ²³Joon la 'íi²¹
ngalíin² ni jmii²¹ do-o gacwuu²¹mo
Jesús. Joon galí² li ngalíin² do galí²
coon²¹ tyí² tá² lí' 'e ni jmii²¹ do. Joon
galáa¹ 'wii²¹ garø¹mo jmii²¹ tsi
barco do. Joon ga'íi¹ fo¹²-tsi li táai²
do itá². ²⁴Joon ngalíin² gaunjnaa¹-tsi
Jesús. Joon gasii²¹ i Jesús:

—iTífo²! iTífo²! iNitee²mo!

Joon garóón² Jesús. Joon ga'woo¹ 'e
tyí² do coon¹³ e jnóo¹ jmii²¹ do coon¹³
júu³ tyá'a. Joon coon²¹ ga'íi² tii².

²⁵Joon gajin² Jesús gasii²¹ i tsá² tyá'a:
—¿Ee lí' jo tsái¹-oo?

Pe 'ido-gi gafoo²¹mo. Joon
tsa'goo²¹-tsi. Joon gaunngii¹ i ruu²¹i
la jaain²¹ la jaain²¹:

—¿Ilin 'in tsáñuu¹ lo 'e tyú²o to²
tyí² coon¹³ jmii²¹ joon nuu¹³o?

Tsá² 'in 'yuui² 'in 'líii³ alma
tyá'a 'in seein²¹ fu Gadara

²⁶Pe gatyalíin²mo fu cwoo¹³ sii²¹
Gadara. 'E náa¹ lí' ngoo¹³ tyíia¹ do
tyani Galilea. ²⁷Mo gacwo'íi¹ Jesús
fu tsí barco do gangatyéein¹ jaain²¹
tsáñuu¹ seein¹ fuu²¹ do. Lii²¹ 'áai¹
ningóo¹ 'in tsáñuu¹ do 'yuui jaain²¹
'in 'líii³ alma tyá'a. Jo tyí²gi 'mí².
Jon'gi jon¹gi inuu. Jee²¹ 'aan¹ tyá'
'lii²¹ joon¹on. ²⁸Mo ganii¹in Jesús
joon gasii²¹ i 'wojníi¹ i tyani Jesús.
Joon ga'oo¹o jin²in:

—¿Ee jmaa²a tyíia, Jesús? Jón¹
Dios 'in níi¹mo 'nu. Mf³ii tyanf² i 'e
jo 'e²e wúu¹ jna.

²⁹La lo-o gajin²in tsú 'wii¹³ Jesús
nigatyú²u to² 'in espíritu taai² alma
tyá' ido 'e 'woo²¹mo. Líi¹ 'láai² fu
'in espíritu gó² do nigasaan¹ 'in 'in
tsá² do. Joon niga'ñuu² tsá² cwo²¹
tii². Niga'ñuu² coon¹³ cadena joon
jo laai²¹gi. Pe 'gíi¹o cadena do. Joon
'in espíritu gó² taai² jmoo¹o cwiin¹
'ido ti li jo 'in tsá² seein²¹. ³⁰Joon
gaunngii¹ i Jesús 'ii:

—¿Xiiala sii²¹ 'nu?

'Ido-gi gañii¹ i:

—Legión-mo sii²¹ jna.

'E lo-o gajin²in tsú 'wii¹³ líi¹ fúui¹
espíritu gó² 'in nigataai² alma

tya'a. ³¹Joon 'in espíritu do gami²¹i Jesús 'e jo sii¹²in 'ii li 'līi³. ³²Joon līi¹ fúui¹ nīi¹ taa'i² gø¹²ø co¹² do. Joon 'in espíritu gó² do gami²¹i Jesús 'e cwoo²¹ tsataai² tu² 'in nīi¹ do. Joon gacwóo¹ Jesús 'ii²¹. ³³Joon 'in espíritu do ga'woo²¹mo tya' 'in tsañuu¹ do. Joon ngataai² tu² 'in nīi¹ do. Joon 'in nīi¹ do gacwiin¹ in li sijf² joon gapée¹ xuu²¹ i tsí tyíia¹ do. Joon do-o gajgoo²¹o jmíi²¹.

³⁴Mo ganí² jileei²¹ 'in 'aai¹ nīi¹ do jlaa²¹ 'e galí² gafoo¹ mo 'áai¹ joon gacwiin¹o. Joon gangaliin¹ ngajmaa¹²a júu³ tsá² fuu²¹ coon¹³ la caain²¹gi li taain²¹ tsá². ³⁵Joon ga'woo²¹mo 'in tsá² seein²¹ do ngajóø²ø jilaa²¹ 'e nigalí². Mo gatyalfín² ti li siin¹² Jesús gatsee²¹mo 'in tsañuu¹ 'in niga'wooi²¹ espíritu gó² alma tya' 'ido. Tyíin¹³in 'wii²¹ tii² Jesús. Tyí²i 'mi¹² joon niga'i²i-tsi. Joon gafo¹mo 'in tsá² do. ³⁶Joon jileei²¹ 'in niganí² gatyá¹o júu³ xiiala niga'láai² 'in tsañuu¹ 'yuum 'in 'līi³ alma tya' do. ³⁷Coon¹³ cwáain¹ lo-o jileei²¹ tsá² seein²¹ li sii²¹ Gadara do ga'láa² 'wii²¹ mii¹i tyani Jesús 'e cwo'íi¹o 'e fuu²¹ do, tsú līi¹ 'goo²¹o. La joon nga'² Jesús tsi barco. Joon ganga²mo. ³⁸La nū'gi 'e tsee²i, 'in tsañuu¹ 'in ga'wooi²¹ 'in 'līi³ alma tya' do gami²¹i tyani Jesús 'e tse²mo coon¹³on. Pe Jesús-gi gatyá²ø to² 'e jáñ²o. Joon gasuu²¹i 'ido:

³⁹—Cweei¹¹ fu tyi¹i joon cwotya²a júu³ jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Dios coon¹³ 'nū.

Joon ganga²mo 'in tsañuu¹ do. Joon gatyá¹o júu³ la jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Jesús 'wii²¹ tya'a.

Jamíi¹i Jairo coon¹³ tsamí²
'in gasú² siin¹³ Jesús

⁴⁰Mo gaci¹² Jesús fu 'ngoo¹³ jmíi²¹ do ga'íi²¹mo tsá² 'ii jløø¹³mo tsú jilee²¹mo sijéen¹³in 'ii. ⁴¹Joon gacwéi¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Jairo. 'ii 'in tyu² to² cwo¹. 'In tsañuu¹ lo gasii²¹i 'wojníi¹i 'wii²¹ tii² Jesús joon gamii¹ tyani Jesús 'e tsáa¹a fu tya'a. ⁴²Jaan²¹mo jónon¹ seein²¹ 'in ngóo¹ dyatun¹ jiin¹. 'In raain¹ ti li júun²mo. Mo gango¹ Jesús līi¹ fúui¹ tsá² ngalíin² coon¹³on. Áa¹mo cuu¹² li ngalíin² do.

⁴³Joon jee²¹ 'ii ngóo¹ jaain²¹ tsamí² tsaa¹³. Ningóo¹ dyatun¹ jiin²¹ 'e niganii²¹ wúu¹ 'áai¹ coon¹³ 'e jmoowúu¹ tuuin²¹ do. Joon 'áa¹mo niga'fin² cuu² coon¹³ tim¹. Nigatsaa²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o pe jo mo ga'láai². ⁴⁴Joon gangatyéen¹in li caluu Jesús. Joon gasuu²¹ ti' siin¹³ 'ido. Joon la tsifu joon gawuun¹³mo tuuin²¹. ⁴⁵Joon gaunngii¹i Jesús:

—'Ilin gasú² sin¹³iin?
Jilee²¹mo tsá² jo júu³ gatyaa¹a.
Joon Té³ coon¹³ 'in catyaa²gi do gajin²in:

—Tifo², līi¹ cuui²¹ tsá² 'nū joongi lee¹²i tsá² 'nū. Joon unngii²i: “'Ilin gason¹ tyi¹i?”

⁴⁶Joon gajin² Jesús:
—Líi¹³moo la li¹i seein²¹ 'in gasú² tyiia tsú galili¹³oo gaun'láa²moo jaain²¹ tsá² coon¹³ 'ii²¹ tyiia.

⁴⁷Mo galili¹³i 'in tsamí² do 'e galili²i Jesús 'e nigaláa²mo joon gajó² jlee¹i. Joon gasii²¹i 'wojníi¹ tyani Jesús. Joon gatyaa¹a júu³ tyani jilee²¹ tsá² do 'ee cwáain¹ nigason¹on siin¹³in joon xiiala

niga'láa²mo coon¹³ jmoowúu¹ 'e
tyaan¹. ⁴⁸Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—Niga'láa²mo'o, 'mí², tsu 'wii¹³
nigalitsáa¹mo-'o'o jna. Jløø¹³mo'o
icwoo²mo'o.

⁴⁹Siin¹²mogi Jesús faa²¹gi mo
gatyía¹ jaain²¹ 'in jó¹ fu tya' Jairo,
'in tyú² to² cwo¹ do. Joon gasii²¹i
Jairo jin²in:

—Najuun²¹mo yuuun²¹ tyi'i. Jo
untyúin²gi*í* 'in tifo² no.

⁵⁰Pe ganúu² Jesús joon gajin²in:
—Jo jmaa²a 'goo²¹o canii² jmáa²
tsái¹-'o'o. Joon iláa²mo yuuun²¹ tyi'i.

⁵¹Mo gatyía¹ Jesús 'a inuu do joon
jo gacwoo¹ ngatáai² jiin¹³ jaain²¹ 'in
catyáai². Jiin¹³ Tá³-u nga'i² coon¹³
Jacobo coon¹³ Wó³. Joongi jiin¹³
jmii²¹ 'in yuuun²¹ do coon¹³ jiin¹³
sáa³o nga'i². ⁵²Jilee²¹mo tsá² ci²i
xuui²¹-tsi tya' 'ido. Joon gajin²
Jesús:

—Jo ci²ii' tsu jo mo júuin¹ 'in
yuun²¹ no jiin¹³ lí' 'e cwuu²¹mo.

⁵³Pe jmai² 'in gangíi³i tsu ñi¹o
'e najuun²¹mo 'ido. ⁵⁴Joon gason¹
Jesús cwoo²¹o tya' 'in najóin¹ do.
Joon gafaa²¹a coon¹³ coon²¹ júu³ tá
lí², jin²in:

—Simí², ráan¹un.

⁵⁵Joon gajii¹o 'ido tún¹. Joon
la tsifu joon garóon². Joon gatyú²
Jesús to² 'in tsá² do 'e cwoo²¹xu 'e
dø¹ 'ido. ⁵⁶Joon líi¹ ts'a'goo²¹-tsi
tsacóø¹³ tya'a. Pe joon gatyú²
Jesús to² 'e jo 'in sii²¹i ce jiin¹³
jaain²¹ jilaa²¹ 'e nigalí¹ do.

Sii²¹i Jesús jí dyatuuin¹ tsá²
tya'a 'e tsacwo¹ júu³ tyú²

9 Jesús gauncaaín²¹ jí dyatuuin¹
tsá² tya'a joon gacwo¹o 'ido
'ii²¹ to² jmáa¹a 'e 'wooi²¹ 'ido jilee²¹

nii² espíritu gó² taai² alma tya' tsá²
joongi un'láai² tsatsaa¹³:

²—Síi³na 'naa', jin²in, 'e
cwolín²naa cwocwo²oo' tsá² júu³
tyú² tya' xiuala tyú² Dios to² tsá²
joongi un'láa²naa tsatsaa¹³.

³Joongi sii²¹ Jesús 'ii:

—Jo 'ee cóñ²oon' coonti tya' tya'i
fu li cwolín²naa'. Jo sóñ²oo' 'mo'u²
jon'gi cóñ²oon' mora¹. Jon'gi cóñ²oon'
'iñi¹ jon'gi cuu² cóñ²oon'. Tyaan¹aan'
jmai¹² coon²¹ 'mi² tyí²ii' jo cóñ²oon'
tún². ⁴Joon jmoo³ joon³ coon²¹ 'ná¹
li tyalín²naa', do-o jon²oon' jiin¹³
la i'woo²¹naa' 'e fuu²¹ do. ⁵Joon
doñixia¹ li jo 'iin²¹in tsá² 'ii²¹ 'naa'
joon xú²uu 'laa²¹ toon²¹ tíi¹³ii' lawa
coon²¹ li² 'e jmá²aa' cwáain¹ tya'a.

⁶Joon ga'woo²¹mo. Joon ngalín²
lacaain²¹ li san² do ngacwoo¹ júu³
tyú² tya' xiuala tyú² Dios to² tsá².
Joongi gaun'láai² jilee²¹ tsatsaa¹³
'in seein²¹ lacaain²¹ do.

Mo gajúin¹ Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹

⁷Tsaa'to² Herodes mo galíñi¹
jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jesús jiin¹³ jo ñii¹
'ee 'f-tsí tsu 'wii¹³ 'inlíi¹³ tsá² jin²in
'e Wó³-o nigajiin¹in jee²¹² líi²¹².

⁸'Inlíi¹³gi tsá² jin²in 'e nigajnéi¹
jaain²¹ tsá² nigacwo¹ júu³ tyú² sii²¹
Elías. 'Inlíi¹³gi jin²in 'e nigajiin¹in
jaain²¹ tsá² 'in nigacwo¹ júu³ tyú²
calii. ⁹Pe joon gajin² Herodes:

—Jna-a tsai¹ gatyú³uu to²
gawuun²¹ mootyi² Wó³. 'Ilingi 'in lo
'in núu³uu faa²¹ tsá² liili¹?

'Áai¹ líi¹ gajóoin²-tsi Herodes wa'a
tyii¹²a xiuala nii¹in Jesús.

Cwoo¹ Jesús 'e gó² 'ná² mil tsá²

¹⁰Mo gatyaliin¹in tsá² tya' Jesús
joon gasii²¹o jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a.

Joon gajée¹i Jesús 'ii 'e gangaliin²
coon²¹ co² fuu²¹ Betsaida. ¹¹Joon
mo galiñi¹ tsá² joon ngalíin²mo jon.
Joon ga'ii²¹ Jesús 'ii. Joon gasi²¹i
'ido xiala mo tyu² Dios to² tsá².
Joon gaun'láai² tsatsaa¹³.

¹²Ningóo¹ nicalóo²xu. Joon
gangatyéen¹in tsá² tya' Jesús. Joon
gasi²¹i 'ido:
—T² júu³ tsá² 'e cwotyalíin² 'ii²¹xu
'woo²¹o. Joongi tsa'naa²¹xu 'e dō¹ø
'e li tyan' no tsu 'e li toon²¹on' lo jo
'ee sá² coonti.

¹³Joon gajin² Jesús siii²¹i 'ido:
—Cwooo¹³xu 'naa' 'ino 'e dō¹ø.
Joon gajin² tsá² tya'a do:
—Jo 'ee sá² coonti. Líi²mo jiin¹³
'ñá² 'iñi¹ joongi gá¹mo joo²¹ taai²
jmi²¹. Joon xiala lí² laa²¹na'a 'e dō¹
jilee²¹ 'in tsá² lo.

¹⁴Tsu tii² la coon²¹ 'ñá² mil 'in tsá²
do. Joon gajin² Jesús gasi²¹i tsá²
tya'a:

—Sii¹³ tsá² cwocwaa¹ ti' coon²¹
'iin¹³ ca'no¹³ cíein¹³.

¹⁵La joon gajmaa¹a. Gacwó²
jilee²¹mo. ¹⁶Joon gason¹ Jesús
ji 'ñá² 'ini¹ do coon¹³ 'in gá¹ joo²¹
taai² jmi²¹ do. Joon gajóø² fu yu¹ fu
uncwii²¹. Joon gacwo²o 'maai¹³ Dios
tya' 'e dō¹ø do. Joon mo ngayuu¹³
gajmaa¹a 'no¹³ joon gacwo²o tsá²
tya'a 'e jmaa¹a jmai¹²xu jee²¹tsá²
do. ¹⁷Jilee²¹mo tsá² gagøø²¹ø ce
ganeee¹³ tyu²-tsi. Joon mo ngayuu¹³
joon jilaa²¹ 'no¹³ 'e gasái¹ garóø²mogi
dyatun¹ 'motó²gi.

Jmaa¹ Tá³ júu³ 'e Jesús líi¹i Cristo

¹⁸Coon²¹ jmi²¹ mo gafaa²¹a
Jesús júu³ tyu² coon²¹ li yaa-i joon
téen²mo tsá² tya'a coon¹³on. Joon
gaunngii¹i Jesús:

—¿'lin jna jin² tsá²?

¹⁹Idogi gañii¹, jin²in:

—Inlíii¹³ tsá² jin²in 'e 'nu-ü Wó³
saai¹ tsá² jmi²¹. Inlíii¹³gi tsá² jin²
in 'e 'nu-ü Elías. Pe 'inlíii¹³ jin²in 'e
'nu-ü jaain²¹ tsá² 'in nigacwo¹ júu³
tyu² calii 'in nigajiin¹ tún¹.

²⁰Joon gaunngii¹ tún¹ Jesús:

—¿'Naa'gi¹, 'ee fó'oo' 'in jna?

Joon gañii¹ Tá³ do jin²in:

—'Nu-ü Cristo Jóon¹ Dios.

Jesús jmoo¹o júu³ xiala mi júun²in

²¹Pe Jesús líi¹ ga'ii¹ júu³ joongi
gauntsaa¹²i 'e jo 'in siii²¹ tsá² tya'a
'elo ce jiin¹³ jaain²¹. ²²Joon gajin²in:

—In Tsá² Ruu²¹mo tsá² noogi iní²
wúu¹ liili¹. Joongi jo i'ii²¹ tsacóøi¹³
'ii. Caan²¹mo coon¹³ 'in tyu² to² tya'
untsá² coon¹³ tifo² tya' ley ijaa²¹in
injnga²mo 'i. Pe mo ti 'ni¹ jmi²¹
ijmáa¹a jiin¹o tún¹.

²³Mo ngayuui¹³ joon gasi²¹i
jilee²¹:

—Wana 'in 'iin²¹in jó¹ coon¹³ jna
cwojmaa¹a 'íin²-tsi jilaa²¹ 'e 'oo¹o.

'Ná²-a cwotyaan¹an crúu¹³ tya'a la
coon²¹ jmi²¹ joon cwojaa¹ coon¹³
jna. ²⁴Tsu jilee²¹ 'in 'iin²¹in lái¹

yaai iccaa²¹mo fu juncwii²¹ tya'a. Pe
jilee²¹ 'in caai²¹ fu juncwii²¹ tya'
'wii²¹ tyiia 'in tiin¹³mo 'ii. ²⁵Jo 'ee

to² 'íi³ tya' tsá² wa'a 'e galf² tya'a la
tóøi² fu juncwii²¹ joon caa²¹mo fu

juncwii²¹ tya'a 'ña'a. ²⁶Tsu wana
'in ga'aa¹ fa'ii²¹ 'wii²¹ tyiia coon¹³

jilaa²¹ júu³ tya' xiala mo tyu² Dios
to² la joon jon jna, 'in Ruu²¹na

Tsá², ni 'aa²¹oo fa'ii²¹ 'wii²¹ tya'a
mi yi³aa lawa Róøi¹³ coon¹³ 'ii²¹
tya' 'Na'ñu¹u' coon¹³ jilee²¹ ángeles
tya'a. ²⁷E la ja²mo fuu²¹uu 'naa'
'inlíii¹³ jee²¹ 'in téein² lo nano jo

ijúun²in nü'gi la jo mo gatyü² Dios
to² tsá².

Unsíi² Jesús la lí'i*l*

28 Mo gatí² jná² jmii²¹² 'e gafaa²¹
Jesús 'elo joon gasoo¹o coon²¹ moo²¹
'e tsafaa¹²a júu³ tyü². Ngoo²¹-o coon¹³
Tá³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. **29** Joon
la 'ii²¹² faa²¹ Jesús júu³ tyü² la tøøi²
ní'i coonti coon²¹ galisíi²mo la 'ii¹.
Joongi siin¹³in galí taa²¹ jíi¹ liili¹.
30 Joon gajnéi¹ gói¹ tsáñuu¹ co' li
siin¹²in. Gajna² joo²¹ la 'ui li siin¹³in.
Jaain²¹ sii²¹ Moisés, jaain²¹gi sii²¹
Elías. **31** Téein² coon¹³ Jesús sii¹i
xiuala mi jóon²in. 'E 'ná² nii²¹ wúu¹ fu
Jerusalén. **32** Líi¹ jalicwuu¹ i Tá³ coon¹³
'in tsá² catyaaai²¹gi do. Pe jo gacwuu²¹i.
Joon ganii²¹o jilaa²¹ 'e 'ya²gi tyá'
Jesús. Joon ganii²in jí gói¹ tsáñuu¹ do
'in téein² coon¹³on. **33** Mo gangalíin²
'in tsá² do co' li siin¹² Jesús joon gajin²
Tá³ do:

—Tífo², líi¹ tyü² 'e toon²¹o'on lo!
Jmoo²¹o'o 'ni¹ 'nú¹ lo; coon²¹ 'nú²u
coongi tyá' Moisés coongi tyá' Elías.

Pe Tá³ do coonti jo níi¹ jilaa²¹ 'e
faa²¹a. **34** La 'ii²¹² faa²¹a do-o gajó²
coon²¹ jnii¹ 'e gaciin¹³in. Joon
gafoo¹mo mo gataai² jee²¹² jnii¹ do.
35 Joon ganuu¹ coon²¹ júu³ jee²¹² jnii¹
do 'e gajin¹² 'elo:

—Yuuun²¹ tyiia 'in 'iin²¹²na lo.
Nuu²uu¹ júu³ tyá'a.

36 Mo ngayuuil¹³ gafaa²¹a 'e júu³
do joon ganíi²mo jin¹³ 'ña'a Jesús.
Jo 'ee gajin²in coonti jon'gi gasii²¹i
tsá² ce jilaa²¹ 'e nigani²i.

Gaun'láai² Jesús jaain²¹ simii²¹
'in 'yuui 'in 'livi¹³ alma tyá'a

37 Mo gajna² jmii²¹² do coon²¹
gajgáa'i 'e moo²¹ do joon líi¹ fúui¹

tsá² ngaunjiin²¹in Jesús. **38** Joon
jaain²¹ tsáñuu¹ 'in ngó¹ jee²¹² tsá²
do gasii²¹i coon²¹ júu³ tá² li¹, jin³in:

—Tífo², jmaa²a feei¹-'o'o jøøi²¹²du'
yuun²¹ tyiia lo tsú camuui¹³ 'in no
seein²¹ tyiia. **39** Yuui jaain²¹ espíritu
gó² 'e jmoo¹ 'e 'oo¹o joongi joon²¹in
níi¹i. Joongi 'yee²¹ jon¹ moo'oo²o.
Joongi 'e²e wúu¹. Jo 'iin²¹²in túu¹.
40 Nigamí³oo tyani tsá² tyi'i 'e
tyíi²mo 'in 'livi¹³ 'yuui alma tyá'a pe
jo mo gali²i.

41 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá²
fúui¹ do:

—iTá² 'in jo tsáai¹-tsi 'naa! Jiin¹³
'e gó² 'øøi²¹-oo'. Jo ní²ii lii²¹ 'e
'ná²-a 'e siin¹³na coon¹³ 'naa' joongi
jmáa³aa taa²¹a 'wii²¹² tyii.

Joon jin¹² Jesús sii²¹i jmii²¹ xuui²¹²
do:

—Ñijee¹du' yuuun²¹ tyi'i fu lo.

42 Pe mo gangatyéen¹ 'in simii²¹ do
'in espíritu gó² do gapíin² 'ii ni 'wó².
Gajmaa¹a 'e gajooin²¹ níi¹i 'ido tún¹.
Pe Jesús gatyü² to² 'in espíritu do
wa'a cwo'ñi¹i. Joon gaun'láa²mo 'in
simii²¹ do. Joon gajaan¹mo 'ido jmii²¹.
43 Jilee²¹mo tsá² ganga'goo²¹-tsi jilaa²¹
'e jmii²¹² cii¹³ Dios jmaa¹a.

Jmoo¹ Jesús júu² xiuala mi júun²in

La 'ii²¹² jmoo¹o tsa'goo²¹-tsi tsá²
coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹ Jesús joon
gasii²¹i Jesús tsá² tyá'a:

44 —Nuu²duu' coon²¹ tún² 'elo.
Joon jo cwa'iin¹³-oo'. Jna-a 'e
Ruu²¹na Tsá². Pe 'ná²-a ijaaín²¹ tsá²
jna ja'cwoo²¹ tsá².

45 Pe tsá² tyá' Jesús do jo
ga'øøi²¹-tsi jilaa²¹ 'e sii²¹i 'ii tsú jo
mo galisá² 'ii²¹ wa'a 'øøi²¹-tsi. Joon
'goo²¹-o wa'a mii²¹i Jesús wa 'e
nijin¹²in la li 'e najin¹²in.

'E²e Jesús tsá² 'iin 'in tyín¹³gi ni fu

46 Joon tsá² tya'a galáa² 'wii²¹² jo cwo¹²⁰ júu³ ruu²¹¹ 'iin jee²¹² 'ii 'in tyín¹³gi. **47** Pe Jesús galili³o jilaa²¹ 'e 'i'-tsi 'ido. Joon gasaan¹²in jaain²¹ xuui²¹² joon gasiin²¹in jee²¹² 'ii.

48 Joon gasiit²¹i 'ido:

—Jileei²¹ 'in 'ii²¹ 'in xuui²¹² lo coon¹³ e sii²¹ jna 'ii²¹mo jon jna. Joon jileei²¹ 'in 'ii²¹ jna 'ii²¹mo jon 'in gasiit²¹in jna. Jileei²¹ 'in 'woi¹gi jee²¹² 'naa' 'ii 'in tyín¹³gi la jee²¹² jileei²¹.

'In jo jmoo¹ 'e gó² tyl' 'ii 'in tyúi¹ coon¹³ jna'

49 Joon gajin² Wó³ gasiit²¹i Jesús: —Tifo², nigajøø²¹ø'ø jaain²¹ 'in ngf¹ to² 'wooi¹ espíritu gó² coon¹³ e sii²¹ 'nu. Joon gauntsaa¹³moo'o tsu jo ngiit¹ coon¹³ jna'.

50 Joon gajin² Jesús gasiit²¹i 'ido: —Jo untsaa¹³naa' tsu jileei²¹ 'in jo jmoo¹ 'e gó² tyl' 'ii 'in uncaain²¹ coon¹³ jna'.

Jiin²mo Jesús Jacobo coon¹³ Wó³

51 Mo gatf² li tsei¹ Jesús fu ññfú² ga'i²¹o fu¹ tsáa¹a fu Jerusalén tá²-a taain²-tsi. **52** Joon gasiit²¹in tsá² tya'a nifugi. Joon ngalíin² coon²¹ fuu²¹ 'e náa¹ co' Samaria gamii¹i li jáñ².

53 Pe tsá² seein²¹ Samaria do jo ga'i²¹i Jesús tsu galili³o 'e tsáa¹ 'ido fu Jerusalén. **54** Mo ganí² tsá² tya'a Jacobo coon¹³ Wó³ 'elo joon gasiit²¹i: —Ñañu¹u', cja 'iin²¹²u'un wa'a siin²¹na'a júu³ 'e xiia¹a goon²¹ po¹³ jf² fu yu' fu juncwii² tya'a? Joon ityee²¹mo coon²¹ tya' jilee²¹i 'in tsá² no la gajmaa¹a jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² calii 'in sii²¹ Elías.

55 Joon gajóoi² Jesús 'ii joon gajin²in:

—'Naa'a jo ñí²ii' coonti xiala líii¹ espíritu jeei¹³ 'naa'. **56** Jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá², jo góo³oo wa'a 'e 'iin²¹²na fu juncwii²¹ tya' tsá² xuli¹ jmáa³aa tiin¹³mo tsá².

Joon gangalíin² coon fuu²¹ pi¹³ li xiaia'.

'Ee 'ná² jmaa¹a wa'a 'iin²¹² tsá² ngf¹ coon¹³ Jesús

57 Mo gangalíin² fu¹ táai² jaain²¹ tsaañuu¹ nijin² gasiit²¹i Jesús:

—'In²¹²na ní³ii coon¹³ 'nu doñixia' ca cwoos²o.

58 Joon gañii¹ Jesús:

—Jileei²¹ cwii¹ sá² tóo²-o tsu' xá² joongi jileei²¹gi ton¹ sá² sít²-i pe jna-a Ruu²¹na Tsá² jo 'óo³oo xiaia' li cwuu²¹na.

59 Joon gajin² Jesús gasiit²¹i jaain²¹gi:

—Na¹ coon¹³ jna.

Pe 'idogí gajin²in:

—Cwó³du'u cata ní³ii jéei¹ niáai¹duu ñu³uu.

60 Joon gajin² Jesús:

—Já¹du' cwo'aa¹i 'in jo tsáai¹-tsi jna 'in 'lii²¹² do. Pe 'nu-uu cwoo²du'u, cwocwo²o júu³ tyú² tya' xiala mi tyú² Dios to² tsá².

61 'In xeei²¹gi gajin²in:

—Ñañu¹u' 'iin²¹²na ní³ii coon¹³ 'nu pe jéei¹ cwoo²du'u ni'l¹ii júu³ tsá² néel¹ inuu tyia.

62 Pe Jesús gajin²in:

—Tsu lawa jaain²¹ tsá² 'in galáa² 'wii²¹² níu²un júu³ tya' Dios pe jo gacón² cwáain¹ coon²¹ tún². Jo tíi² 'ii²¹ Dios 'ii li tyú² Dios to².

Sii¹in Jesús setenta tsá² 'e tsacwo¹ júu³ tyú²

10 Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo joon gatyii¹² Jesús

coon²¹gi setenta tsá² tún¹. Joon gasii¹in tí' gáí¹ tí' gáí¹ tyaníi¹i 'e tsacwoo¹ jíu³ tyú² la caain²¹ fuu²¹ li 'ná² tsáa¹a. ²Joon gasii²¹i:

—'E la ja¹²mo, líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹ 'in 'ná²gi núu² jíu³ 'e 'iin²¹mo Dios tsá². Pe xu tsá² seein²¹ 'e lí² tsalfín² tsajmáa² jíu³. ³Wii¹³ joon mí²ii' tyani Dios 'in 'iin²¹in tsá² wa'a sín¹gi tsá² 'in cwó¹gi 'e jíu³ lo. ³Cwoliín²naa!. Tyán²aan' cwáain¹ tsú sít³na 'naa' lawa joo'saa²¹ yuu²¹ jee²¹ 'yiai¹ tsiinuu²¹. ⁴Jo 'ee cóñ²oon' jon' mora¹² jon'gi tuloo²¹ taa¹³ cuu² jon'gi míi¹³ii'. Joon jo un'iii²¹ yaanaa' foo¹³naa' tsá² tyá'i fu¹. ⁵Mi cwotaa²¹naa' tsi inuu jée¹ foo²¹oo' 'in tsá² do: "Míi²¹ii' tyani Dios 'e uncwaa¹³i inuu¹lo." ⁶Wana 'in tsá² do røø²¹ 'ii²¹ tyá'a i'ii²¹mo coon²¹ 'e tyú² la lí 'e nuu¹. Wana jo la joon jo tñii² 'e jíu³ tyú² do. ⁷Do-o jón¹³oo', dogi jon cõø²øø' joongi úu²uu' jilaa²¹ 'e cwoo¹ 'naa' tsú jileei²¹ tsá² 'in jmoo¹ to² tñi²mo 'e 'uun²¹un dø¹ø. Jo ngf²ii' la tyi 'ná¹. ⁸Wana xiai' fu li gatyaliín²naa' 'ii²¹ tsá² 'naa' cõø²øø' jilaa²¹ 'e cwo²o 'naa'. ⁹Un'láa²naa' tsatsaa¹³ 'in seein²¹ do. Joon sít¹³ii': "Tya'an nijó¹ 'e tyú² Dios to² 'naa!." ¹⁰Pe wana gatyaliín²naa' coon²¹ fuu²¹ li jo 'ii²¹i tsá² 'naa' cwo'woo²¹naa' tyá'i fu¹ joon fóo¹³oo' la lo: ¹¹"Cagi 'laa²¹ sá² góo²oo' lo 'e taa¹³ míi²¹ii' xuú²u' lo lawa coon²¹ li² 'e jmoo²¹o'o tyá' 'e gó² tyii'. Pe cwoliñ²ii' 'áa¹mo nijatyéen¹in 'e tyú² Dios to² 'naa!." ¹²'E la ja¹²mo fuu²¹uu 'naa' —jin¹² Jesús—, mi 'íin² fu juncwii²¹ líi¹gi wúu¹ iní² 'in tsá² seein²¹ fuu²¹ do lagí tyá' tsá² seein²¹ fuu²¹ Sodoma.

tsá² néei¹ fuu²¹ 'e jo nuu¹³

¹³Fuu²¹uu 'naa' tsá² néei¹

Corazin. Fuu²¹uu 'naa' jon tsá² néei¹ Betsaida. Wa'a la caain²¹ fuu²¹ Tiro coon¹³ Sidón wa galí² coon²¹ milagro 'e nigalí² jee²¹ 'naa' ca la mo jéei¹ la mo 'iin²¹in unsíi² 'e 'i¹-tsi. Joongi 'e tyii¹ coon²¹ 'mi² lí¹ tyii²¹ joon gaíi²i fó² mootyíi¹ lawa coon²¹ li² 'e gajo²o-tsi. ¹⁴Pe mi 'iin²in fu juncwii²¹ 'naa²¹a lí¹ wúu¹gi móo³naa' lagí 'in tsá² néei¹ Tiro coon¹³ Sidón. ¹⁵Joongi 'naa'a 'in néei¹ Capernaum, čti líi²naa' isaa²¹ 'naa' fu 'ññ¹fú²? Xujoon ixaa²¹moo' fu li 'ii²¹. ¹⁶Jilee²¹ 'in nuu¹u jíu³ tyii' —jin¹² Jesús sít²¹i tsá² tyá'a—, nuu¹o jon jíu³ tyii. Jilee²¹ 'in jo 'ii¹² 'naa' la joon jon jo 'ii¹i jna. 'In jo 'ii¹³ jna la joon jon jo 'ii¹i 'in gasii¹in jna.

Joon mi yuui¹³ gajin¹² Jesús 'elo gangalíi²mo tsá² tyá'a do.

Gacwolíi²mo tsá² 'in gasii¹in Jesús

¹⁷Joon gacwolíi²mo 'in setenta tsá² do jløø³mo jin²in:

—Ña'ññ¹u', cagi espíritu gó² galinuu¹³o to² tyuu¹³ jna'a coon¹³ 'e sít²¹ 'ná.

¹⁸Joon gajin¹² Jesús:

—Jo¹²o. Gamóo³oo xiiala mo gatøø²¹i Satanás fu yu' fu juncwii²¹ lawa coon²¹ ji² cwaain²¹ 'ññá². ¹⁹Jna gacwo¹²oo 'naa' 'ii²¹ 'e 'øø¹³øø' moo'woo²¹ míi²¹ coon¹³ ticún³ joongi ilii²¹oo' jilaa²¹ wa' pi³ tyá' tsá² 'lññ³. Joon jo tñ² 'nii²¹ tyii'. ²⁰Mo tyú²uu' to² 'in 'wóí¹ 'in 'lññ³ taai² alma tyá'a tsá² joon 'woo²¹mo joon pe jo jmaa²aa' jløø³naa' 'wii¹³ joon, pe jmáa²aa' jløø³naa' tsú

'wii¹³ nigatyii¹³mo Dios 'naa' e
cwolín²naa' ñu'fú².

Jløø³mo Jesús

²¹La tsifu joon gajmaa¹ 'in Esíritu
Tyá² tyá' Dios galijløø³mo Jesús.
Joon gajin²in:
—Cwóo³oo 'maai¹³ Ña'ñu¹u'.
'Nt-ü fii²¹ ni 'wó² joongi fu
juncwii²¹. Cwóo³oo 'maai¹³ tsu
niga'máa²o'o jilaa²¹ júu³ tyi'i 'e
jo ñí² tsá² jmií¹-tsi coon¹³ 'in tsá²
'øoi²¹-tsi. Joon nigae¹²o'o tyani
tsá² 'wol¹ 'in líii¹ la líii¹ xuui²¹² 'in jo
mo gauntsáa¹. Tsu la joon Ña'ñu¹u'
nigali'iin²¹²mo'o.

²²Nu²oo nigacwo²o jna jilaa²¹.
Ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí² licwii¹in
Jón¹ Dios jiin¹³ 'ña'a Dios Jmii²¹
cwii¹in 'ii. La joongi jon ce jiin¹³
jaain²¹ jo lí² licwii¹in Dios Jmii²¹
jiin¹³ 'ña'a Jón¹on licwii¹in 'i coon¹³
jilee²¹ 'in 'iin²¹²in 'in Jón¹-o 'e
licwii¹in 'ii.

²³Joon gajóøi² Jesús tsá² tyá'a.

Joon jin²in gasii²¹i 'ido:

—Jløø³mo ce jilee²¹ 'in jøø²
jilaa²¹ coon¹³ unníi¹ i'e jøø² 'naa'.

²⁴Tsu 'ela ja²mo fuu²¹²uu 'naa', líi¹
fúui¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyá² calii
coon¹³ jilee²¹ røøl¹³ nigali'iin²¹²in
jøø² jilaa²¹ 'e jøø² 'naa' nano. Pe jo
gangoo¹o. Nigali'iin²¹²in núu²un
ce jilaa²¹ 'e núu²uu' nano. Pe jo
ganúu²un.

Lawa jaain²¹ tsá² Samaria

²⁵Joon garoon¹ jaain²¹ tifo² tyá'
ley. Joon gangasii¹²i Jesús. 'Iin²¹²in
jøø²do xiala líii¹ Jesús. Joon
gaunngii¹i:

—Tifo², 'ee 'ná¹ jmáa³aa itiin¹³na
fu juncwii²¹ tyiia?

²⁶Joon gañii¹ Jesús:

—'Ee to² tyu² ni jí² tyá' ley?

xiiala gafaa¹²a 'e ley do líi²u?

²⁷Joon gañii¹i 'in tifo² tyá' ley do:

—“Cwoli'née¹mo'o Ña'ñu¹u' Dios
tyi'i la tóøi² alma tyi'i, joongi coon¹³
la tóøi² 'waa²¹ pi² tyi'i, joongi
coon¹³ la tóøi² 'e 'f¹-'o'o. Joongi
cwoli'née¹mo'o tsagóo²o lawa'a
woo²o'o” —jin² tifo² tyá' ley do.

²⁸Joon gajin¹² Jesús:

—Tyú²-u nigafaa¹³a. Wana
gajmaa¹³a jilaa²¹ 'elo tiin¹³mo'o.

²⁹Pe 'in tifo² tyá' ley do 'iin²¹²in
untyú¹mo 'ña'a joon gajin²in
gasii²¹i Jesús:

—'iin tsagóo³oo?

³⁰Joon gajin¹² Jesús:

—Lawa jaain²¹ tsá² gajgáa¹i
fu¹ tyá'i fu Jerusalén 'e tsáa¹a fu
Jericó. Joon gasain² 'uun²¹ 'ii. Joon
ga'uun²¹o ce jilaa²¹a cagi siin¹³in.
Joongi gajmee²¹i liili¹ coon²¹ xuu
gajnga²mo. ³¹La coon²¹ jo ngaa²¹mo
joon jaain²¹ untsá² gajgáa¹i 'e fu¹
do-o jon. Pe mo ganí² 'ido li' ti'
gangí¹i. ³²La joon jon jaain²¹gi tsá²
levita gangí¹i fu do. Joongi coon²¹
tsáa¹ joon gangí¹i mo ganí²i. ³³Pe
jaain²¹ tsá² coon²¹ fuu²¹ 'in seein²¹
Samaria 'in gangí¹i fu do-o jon.
Joon mo ganí² 'ido joon fúu² galí¹i.

³⁴Joon gangatyéen¹in li ráain² 'in
tsañhu¹ do. Joon gajmaa¹⁰ mf¹ li
sicwuu²¹ tyá' 'ido. Gasuun²¹ aceite
coon¹³ vino. Joon gapaa²¹a 'mi² li
sicwuu²¹ tyá' 'ido. Joon gatyée¹mo
'ido bu³ tyá'a. Joon gangajée¹ 'ido
coon²¹ li cwói¹ jáñ². Joon ga'aa¹i.

³⁵Mo gajná² jmií²¹² do itsei² 'in tsá²
do joon gatyii²¹xu cuu² gacwo²o
fii²¹² 'e 'ná¹ do. Joon gasii²¹i 'ido:
“Jøø² 'in tsañhu¹ no. Jøø²du' joon

wana ga'íin¹gi'í cuu² no icíí³oo tyi'i
mi li gaa¹³na."

³⁶ Joon gajin² Jesús gasii²¹i 'in
tifo³ tyá' ley do:

—¿'In líi²u jee²¹² 'in gaai²¹ do
galíi¹i lawa jaain²¹ tsagoo¹o 'in
tsañuu¹ 'in gajmeei²¹ 'uun²¹ do? —
jin² Jesús.

³⁷ Joon gajin² tifo² tyá' ley do:
—'In tsá² coon²¹ fuu²¹ do 'in fíu²
galíi¹i 'in tsá² siciwui²¹ do:
Joon gajin² Jesús gasii²¹i 'ido:
—Ngí², cwajmáa² ce tf² la joon.

Jesús tyíin¹³in tyá' Marta coón¹³ María

³⁸ Joon ngoo²¹² Jesús la fu¹ 'yúu²i.
Joon gatyí¹a coon²¹ fuu²¹. Joon do-o
jaain²¹ tsamí² sii²¹ Marta gatóø¹ø
fu tyá'a. ³⁹ Joon Marta do seein²¹
jaain²¹ ruu²¹i sii²¹ María. Joon 'ido-o
gacwoo²¹ 'wii²¹² tii² Jesús 'e 'iin²¹²in
núu² jilaa²¹ 'e jin² Jesús. ⁴⁰ Pe Marta
do líi¹ cwo²-tsi coon¹³ jilaa²¹ to²
jmoo¹o. Joon gangatyéein¹³ li tyíin¹
Jesús joon gasii²¹i:

—Ña'ñu¹u', ñti jo cu²xu'-o'o coonti
'in ruu²¹na no coonti tuui¹ jna 'ñii'a
coon¹³ jilaa²¹ to² jmoo³oo? Sii¹³i
cwouncoon¹³xu jna.

⁴¹ Joon gañii¹ Jesús:

—Marta, ¿'ee lí' cu²-o'o coon¹³
jilaa²¹ to² 'e jmoo²o? ⁴² Pe coon²¹ 'e
sá² 'e tyiin²gi. María lo nigatyii¹³o
coon²¹ 'e tyú²gi. Joon ce jiin¹³
jaain²¹ jo 'in cwooi²¹ tyí² tyá'a.

'E²e Jesús tsá² tyá'a xiiala faa²¹ tsá² júu³ tyú²

11 Cafu mo galí² gafaa²¹ Jesús
júu³ tyú² joon mo ngayuuí¹³
gafaa²¹a joon jaain²¹ jee²¹² tsá²
tyá'a gasii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', 'e²e jna'a xiiala
faa¹³a'ja júu³ tyú² la ga'e² Wó³ tsá²
tyá'a.

² Joon gajin² Jesús:

—Mi fó²oo' júu³ tyú² tyii¹ fá²aa' la
lo:

Ña'ñu¹u' tyíin¹u'un ñu'fú² tyi'i.
Jiin¹³ 'nu-ü 'in tyúi¹ la jee²¹²
jileei²¹ 'in seein²¹.
Tyuu²¹ to² jna'a.
Fu ñu'fú² jilaa²¹ ilí² jiin¹³ la
'iin²¹²u'un.

Jmáa² jon ni cwoo¹³ juncwii²¹.

³ Cwo³o jna'a 'e liin¹ 'e tyée³e'e
jmií²¹² no.

⁴ Joon 'iin¹u'un tsaa² tyii'i tsu la
joon jon jna'a 'iin²moo'o tsaa²
tyá' jileei²¹ 'in gajmaa¹a 'e gó²
tyii'i.

Un'øø¹u'u jna'a 'e jo 'naa¹³a'a
tsaa².

⁵ Gajin²in jon Jesús gasii²¹i 'ido:

—Jmoo¹³du' cwáain¹ lawa jaain²¹
jee²¹² 'naa¹ 'in 'aa¹i jaain²¹ tsá²
seein²¹ tyú² coon¹³. Joon la 'woo¹
tyíia² núa¹ ngóo¹-o fu tyá' 'ido.

Joon gasii²¹i 'ido: "Jmáa² fee¹-o'o,
tyí³ta'a 'n íñi¹ 'iní¹ 'ná³aa. ⁶ Tsu jaain²¹
tsá² seen²na tyú² coon¹³ sá² coon²¹

li jaa¹²i. Joon gacwaa¹²i fu tyíia
joon jo 'ee 'oo³oo coonti wa'a 'e
cwo³oo." ⁷ Joon 'in dogí gajin²in ca

ti tsi inuu li raain²¹: "Jo untyíi²u
jna tsu sijníi¹ 'nú³uu. Joongi yuu²¹
tyíia tee¹³mo coon¹³ jna cwuu²¹mo
ni coo'mó². Jo lí² raan²¹na wa'a
'e lí² cwo³oo 'ná coonti." ⁸ E la

ja²mo fo³oo —jin² Jesús — fiin¹³
jo roon¹on 'e cwo²o 'ido tsu 'wii¹³

tsá² seein²¹ tyú² coon¹³on do ilí²
roon¹on cwo²xu 'ido la coon²¹ 'e jo

untyíi²gi 'ido 'ii. Joon cwo¹o jiin¹³
'e 'náxu. ⁹ E la joon fuu²¹²uu 'naa',

mi²ii' tyani Dios tsu joon cwo²o
'naa'. 'Nee¹³naa' tsu joon tyee²¹moo'.
Pó²oo' 'ooca'ná¹ tsu joon inaa²¹o.

¹⁰Tsu jilee²¹ 'in mi¹ 'ii²¹mo. Joongi
jilee²¹ 'in 'noo² tyiia¹³o. Joongi
jilee²¹ 'in pó² 'ooca'ná¹ naa²¹o tya'
'i.

¹¹Jmoo² joon² jaain²¹ 'naa' líii¹naa'
tsacó²oi¹³, éti cwó²oo' yuun²¹ tyii'
coon²¹ cuun²¹² wa mo gamii¹i 'íñi¹¹?
¿Tí cwoo¹³naa' jaain²¹ mi² wa
mo móo¹i joo²¹ taai² jmii²¹, ¹²owa
cwoo¹³naa' ee jaain²¹ ticún³ wa mo
gamii¹i coon²¹ mootú?²¹ ¹³Pe wana
'naa', 'in jo tyú¹naa' cwó²oo' yuun²
tyii' e tyú² xiiati líi¹gi icwo²o
Na'ñu¹u' tyiin¹ ñu'fú² 'in Espíritu
Tyú² tya'a tya' jilee²¹ 'in mi¹.

Cwo² tsá² tsaa² Jesús 'e coon¹³
'ii²¹ tya' 'in 'líii³ jmoo⁰

¹⁴Seein²¹ jaain²¹ tsá² 'in galí² 'in
'líii³ alma tya'a. Joon jo cwo¹ faa²¹
'ido. Mo gatyii¹ Jesús 'in 'líii³ 'yuui
alma tya'a galí²-i faa²¹o. Joon líili¹
ganga'goo²¹-tsi tsá² 'elo. ¹⁵Pe 'in
líii³gi gajin²in:

—In tsáñuu¹ lo 'wool¹ 'in 'líii³
coon¹³ 'ii²¹ tya' Beelzebú 'in tyú²
to² 'ii.

¹⁶In xeei²¹gi galíiin²¹²in coon²¹du
cwáain¹ xiiala líii¹ Jesús joon
gamii¹i coon²¹ milagro. ¹⁷Pe ñii¹
Jesús 'ee 'í¹-tsi 'in tsá² do. Joon
gasíi²¹ i 'ii:

—Lawa coon²¹ fuu²¹ 'e tún² 'ii¹³
líii² joon tñi¹i jee²¹² yaa-i. 'E fuu²¹
do jo taa²¹a. Joon wana tñi¹ tsá²
la 'oo²¹ ruu²¹i tsi inuu jo taa²¹a.
¹⁸¿Xiiala ilí² tyú² Satanás to² wa'a
téen¹in jiin¹³ la 'ña'a? Pe 'naa' fó²oo'
'e wóo³na 'in 'líii³ coon¹³ 'ii²¹ tya'
Beelzebú. ¹⁹Wana jmáa³aa la joon,

éiin coon²¹ cwo¹ 'ii²¹ tsagoo²oo'
wa'a 'wool¹ 'ido 'in 'líii³ taai² alma
tya' tsá²? Coon¹³ to² 'e jmoo¹ 'ii-o
cwoliñi¹ tsá² 'e lí¹ ci¹² fó²oo'.

²⁰Coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios 'wóo³na
espíritu gó² —jin² Jesú^s—, joon
coon¹³ 'e joon 'øøi²¹-tsi tsá² 'e
nigacwa¹ 'ii²¹ tya' Dios jee²¹² 'naa'.

²¹Lawa jaain²¹ tsáñuu¹ pí²-tsi
joongi 'oo¹o ñí³ wa'a un'øøi¹ 'ña'a
joon jóø²o tya'a. Jilaa²¹ 'e sí'móo¹
tya'a jo lí² coon¹ tsá² coonti. ²²Pe
wana tyíia¹ jaain²¹ 'in pí²gi-tsí lagí
'ii joon líi¹i 'ii. Joon 'woo²¹-o jilaa²¹
ñí³ tya'a 'e gajmaa¹ 'e jo cu²-tsi.
Joon gajmaa¹ mai²xu ce jilaa²¹ 'e
ga'wo²o tya' 'ido.

²³Jilee²¹ 'in jo faa²¹ tyú² tyiia
'laa²¹a faa²¹a tyiia. Joongi jilee²¹
'in jo jéei¹ tsá² 'e uncaain²¹ coon¹³
jna jmaa¹a 'e 'eei¹ tsá² jna.

'Ee¹³ Jesús tsá² xiiala líii² espíritu gó²

²⁴Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Mo cwo'íi¹ espíritu gó² tya' tsá²
ngi¹o la caain²¹ cwoo¹³ tyuun²¹
'noo²¹o li ján². Joon mo jo tyii¹a
joon 'í¹-tsi: "Nii¹³moo fu tyiia lí
gajúu³uu." ²⁵Mo gatyee¹²i joon
ní²in 'in tsáñuu¹ do lawa coon²¹
'nú¹ 'e líii² joongi sii¹i tyú². ²⁶Joon
tsaa²¹o tsate²e dyái¹gi espíritu 'in
'líii³gi. Joon jilee²¹mo itsataa²i tya'
'in tsáñuu¹ do. Joon líi¹ galigoo²¹gi
seein²¹ 'in tsáñuu¹ nano lagí mo
jéei¹.

'E jløø³mo la jai²

²⁷La 'íi²¹² siin¹² Jesús faa²¹a 'elo
jaain²¹ tsamí² jee²¹² 'in tsá² do
ga'oo¹o jin²in:

—lÍi¹ tyú¹-i 'in ningatyéein¹ 'nu
joongi 'in gacwo¹ tuu²¹ cu²u!

28 Jesú-s-gí gajin²in:
—iPe líi¹gi tyúi¹ 'in ganúu² joongi
náu¹³o júu³ tya' Dios!

Tsá² gó² mii¹i coon²¹ milagro

29 La 'ii²¹² joon líi¹ ngafúui¹ tsá²
la cu² li' li siin¹² Jesú-s joon galáa²
Jesú-s 'wii²¹² gafaa²¹a sii²¹i 'ido:

—Tsá² gó² 'in seein²¹ nano mii¹i
coon²¹ li² milagro. Pe jiin¹³ coon²¹
li² ilisá² tya' 'in tsá² no jiin¹³ la
li² gacwoo¹ jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹
júu³ tyú² calii sii²¹ Jonás. **30** Lawa
Jonás, 'ii jaain²¹ lawa coon²¹ li² 'e
gali² tya' tsá² seein²¹ Nínive. La
joongi jna 'in Ruu²¹na Tsá², jna-a
lawa coon²¹ li² tya' tsá² seein²¹ nano.

31 Mi 'ín² fu juncwii² ili² 'ii²¹ tya'
tsá² seein²¹ nano jaain²¹ 'in tyú² to²
coon²¹ fuu²¹ náa¹ li' cwoo²¹ tooin²¹²
li' yuui² ní¹ niroon²¹ njmáa¹
'ii²¹ tya'a tsu 'ii gajó² li wiingi ni
cwoo¹³ fu juncwii²¹ 'e janáu²du
jilaa²¹ 'e jmii¹-tsi Salomón. Joon
'elo seen²¹mo jaain²¹ 'in feei¹gi lagi
Salomón. **32** Jileei²¹ tsá² seein²¹
fuu²¹ Nínive do mi 'in² fu juncwii²¹
niroon²¹ mi jmáa¹ Dios 'ii²¹ tya'
tsá² seein²¹ nano. Joon icwoo¹ tsaa²
tya'a. Tsu tsá² seein²¹ Nínive do
gaunsii²¹mo 'e 'i¹-tsi mo gaíi² Jonás
do júu³ tyú² tya' Dios. Joon nano
lo-o seein²¹ jaain²¹ 'in tyúi¹gi lagi
Jonás.

Jí² coo²¹ tya' tsá²

33 'Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in dyi²
coon²¹ jí² joon sii²¹i coon²¹ li 'uuin²¹
jon'gi náu¹ coon²¹ cwóo¹. Sii²¹i tsá²
coon²¹ yú¹-u joon jnéei² tya' tsá² 'in
taai². **34** Unni² tsá² 'e lí lawa coon²¹
jí² coo²¹ tya' tsá² wana tyú² unni²
tsá² la joon jon róøi³ coon¹³ 'e tyú²

la tóøi². Joon ngii¹ li jná². Pe wana
gó² unni² tsá² la joon jon gó² la
tóøi². Ngii¹o li náu²¹. **35** Tí² mo'o ní²i
'e tyú² 'e jo ngí²i li náu²¹. **36** Wana
røø²¹u coon¹³ 'e jí² do jiin¹³ capi²
jo 'ii²¹gi náu²¹ la joon jon níjøø²o'o
coon²¹ tyaa² lawa mo coo²¹ jí² jnéei²
tyí*i*.

Jí²mo Jesú-s tsá² fariseo

37 Mo gatséi¹ gafaa²¹ Jesú-s 'elo
jaain²¹ tsá² fariseo gatøø¹o Jesú-s
fu tya'a 'e dø²ø. Galí² Jesú-s joon
gacwoo²¹ ti' mesa. **38** Ganga'goo²¹-tsi
tsá² fariseo do mo ganí²i 'e jo
gauntiin¹²in Jesú-s 'e run²un cwoo²¹
jiin¹³ la tiisi¹² la nügi dø²ø. **39** Pe
joon gajin² Jesú-s:

—'Naa', tsá² fariseo, ruun¹³naa'
jiin¹³ li' caluu coon²¹ vaso coon¹³
wúun¹ pe 'naa'gíi' li' tsi sirøø²¹moo'
coon¹³ jilaa²¹ 'e nigalaun²¹²uun'
joongi coon¹³ jilaa²¹ 'e nigatyáa²aa'
coon¹³ 'e gó². **40** iTsá² bón¹ 'naa'! ¿Ti
jo ní²ii' 'in gajmaa¹ li' caluu 'ii-gi jon
gajmaa¹ li' tsi? **41** La joon cwoo²¹xuu'
tsá² tañíi² 'e dø²ø 'uunñi² tyí*i* la
joon jilaa²¹a nilí² tyú² tyí*i*.

42 Fúu² 'naa' tsá² fariseo, cwo²naa'
Dios diesmo tya' jilaa²¹ 'oosee²¹²
coon¹³ jilaa²¹ 'oo² ruda coon¹³
jilaa²¹ nii²gi 'oonuu²¹, pe coonti jo
unjíi² 'naa' 'e jmaa²aa' 'e tyú² tya' tsá²
jon'gi 'in²¹²naa' Dios. 'Elo-ogi 'ná¹
jmaa²aa' la jéei¹gi. Pe la joon jon jo
'in²-oo² 'e jmaa²aa' 'e xiia²¹gi do.

43 iFúu² 'naa' tsá² fariseo, 'in²¹²naa'
ní²ii' li tñí² cwa² 'in tyúin²mo inuu
cwo¹ tyí*i* sii²¹ sinagogas! Joongi
'in²¹²naa' 'e li'gøø²mo tsá² 'naa' mo
ngí²ii' jee²¹² 'ná¹.

44 iFúu² 'naa' tifo² tya' ley coon¹³
'naa' tsá² fariseo! Li' cií¹²i jmoo²oo'

'e 'é²ee' tsá² no. Líi¹naa' la li 'e 'aan¹ roon¹ jo jnée³in do-o. Jilee²¹mo tsá² ngúi¹mo li ni do-o mo jo li²i.

45 Joon gañii¹i jaain²¹ tifo² tyá' ley jin²in:

—Tifo², jilaa²¹ 'e fó²o no lawa'a 'e fu²u jna'oo'o.

46 Joon gajin² Jesús:

—iFúu² 'naa' jon tifo² tyá' ley!
Coon¹³ tiisi² tyii' cwó²oo' tsá² coon²¹ laa²¹² 'e jo roon²¹ jiin¹³ jaain²¹.
Joon jogi 'iin²¹²naa' uncóon¹³oon' jiin¹³xu.

47 iFúu² 'naa', jmoo²¹oon' ni'aan¹ tyá' tsá² 'in nigacwo² júu³ tyú² calii 'in nigangaai¹² 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyii' calii! 48 La no-o 'øøi²¹-tsi 'e røø²¹ sii¹³naa' coon¹³ 'e gajmaa¹ 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyii'. 'Ii-o nigajngaa¹²i joon 'naa'gii' jmoo²¹oo' ni'aan¹ tyá'o.

49 Joon níi² Dios mo nigajin²in:
"Sii³na tsá² cwo² júu³ tyú² tyia coon¹³ 'in líii¹³gi tsá² tyá'a joon 'in líii¹³ ijnga²mo 'in líii¹³gi 'øøi¹mo." 50 'Wii¹³ joon tsá² seein²¹ nano nityii²¹o cwáain¹ tyá' tsá² 'in nigacwo² júu³ tyú² tyá' Dios 'in nigajúin¹ ca mo nigaroon¹ cwoo¹³ juncwii²¹. 51 Ity² jmi¹ 'øøi² ca Abel joongi ca tñ² Zacarías 'in nigajngaa¹³i 'oo² cwo¹ do. 'Wii¹³ joon fo¹³oo icoon¹ Dios cwáain¹ tyá' 'in nigajúin¹ la joon 'in seein² nano icoon¹ cwáain¹ tyá'a.

52 iFúu² 'naa' tifo² tyá' ley! Tsú níi² 'naa' xiuala li cwii¹in tsá² Dios pe yaaigii' jo mo jmaa²aa' jogi cwó²oo' 'e licwii¹in 'in xeei²¹ Dios.

53 Mo gasii²¹ Jesús 'ii 'elo 'in tifo² tyá' ley do coon¹³ tsá² fariseo líi¹ gatf² 'nii²¹-tsi 'ido tyá'a. Joon galáa² 'wii²¹² gauntyii² coon¹³ júu³ 'láai² lii¹. 54 Coon²¹ cwáain¹ wa'a isá² coon²¹ júu³ 'e xiuala i'nii¹ ni do.

'E²e Jesús tsá² 'e jo jmoo¹o
la jmoo¹o tsá² tajuui²¹

12 La jee²¹² joon galicaain²¹ tsá² fúui¹ liili¹ ca 'øøi²¹ tsaruu²¹i la jaain²¹ la jaain²¹. Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² sii²¹²i tsá² tyá'a:
—Lii³ jmaa²aa' coon²¹ tún² e 'i¹-tsi tsá² fariseo no. Jmoo¹-o lawa 'in tyú¹mo 'ii. 2Tsu jiin¹³ coon²¹ júu³ 'uuin²¹ 'e sá² wa'a jo liñi¹ tsa². Jon'gi jiin¹³ coon²¹ e si'mó¹ wa'a jo li sá² júu³. 3Joongi la joon jon wa'a 'e nifaa²¹ tsá² linuu²¹ inuu²¹ joon lijmi²¹². Joongi jilaa²¹ 'e sii¹ tsá² 'uuin²¹ 'e jni¹ 'ná¹ inúu² cayu¹ 'ná¹.

'In jo cwooi¹ 'gøøi²¹ tsá²

4Faa²¹gi Jesús:
—La lo-o fuu²¹²uu 'naa' 'wii¹³ tyú²-u seen²¹na coon¹³ 'naa'. Jo foo¹³naa' 'in jngaa¹³ tsá² pe mi yuu¹³ joon jo 'e sá²gi jmáa¹a.

5Fu²¹²oo 'naa' 'in cwooi¹ jmaa²aa' 'gøø²¹naa'. Jmaa²oo' 'gøø²¹naa' 'in mi yuu¹³ jngai¹² tsá² tyú²o jon to² 'e tsalfin² li 'lii³. Jmaa²oo' 'gøø²¹naa' 'ii.

6 'Tí jo 'niii¹ tsá² 'ñeei² tón¹ coon¹³ jee²¹² tún² wi³? Pe Dios-gi jo 'iin²-tsi ce jiin¹³ jaain²¹ tón¹ do. 7 Ca jilaa²¹ jññ² tsí³ mootyí²ii' nigau^{ii²¹} Dios la ca mi¹³ la ca mi¹³-i. Jo jmaa²aa' 'goo²¹ tsú tyíin¹gi 'naa'a lagí tón¹ fúui¹gi.

'Ná¹-a róøi¹ tsá² 'e cwii¹in
Jesucristo tyani tsá²

Faa²¹gi Jesús:

8 —'E fuu²¹²uu 'naa', jileei²¹ 'in jin²in 'in jna tyani tsá², jna-a jón, 'in Ruu²¹na Tsá², ifo¹³oo jón 'e cwii¹na 'ii tyani ángeles tyá' Dios

Jmii²¹. ⁹Pe jileei²¹ 'in jo røøi²¹ cwii¹in jna tyani tsá² la joon jon jna jo røø¹na 'ii tyani ángeles ty'a Dios.

¹⁰'Doñi*iin* 'in gafaa²¹a 'laa²¹ tyia 'e Ruu²¹na Tsá², lí²-i 'iin²mo tsaa² do ty'a pe jileei²¹ 'in faa²¹ júu³ 'laa²¹ ty'a 'in Espíritu Tyú² ty'a Dios jo lí² 'iin²gi 'e tsaa² do ty'a.

¹¹'Mi tsajéei¹³ tsá² 'naa' inuu cwo¹ si tyani 'in jmoo¹ 'ii²¹ 'ee si tyani tsaa'to² 'ee jo cuu¹³-'oo' xiala ifó'oo' si xiala ingfí²ii 'ee. ¹²Mi tí² 'ii²¹ joon i'ee²¹² 'in Espíritu Tyú² ty'a Dios 'naa' xiala 'ná² fó'oo'.

Fo' 'íi¹ mo sá² cuu²

¹³Jaain²¹ jee²¹² tsá² do gasii²¹i Jesús:

—Tifo², sii¹³ ruu²¹na cwocwoo¹-o jiin¹³ tyíia³ 'e gatíi²na.

¹⁴Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:
—Tsáñuu¹, ë'iin gajin² 'e líí¹na tsaa'to² si 'in jmoo¹ jmai'xu jee²¹² 'naa' 'ee?

¹⁵Gajin²o jon:
—Tyaan²duu' cwáain¹ joongi un'øøi¹³ yaanaa' wana canii² 'iin²¹²naa' cuu² tsu fu juncwii²¹ ty'a tsá² jon' wa'a jilaa²¹ 'e 'oo¹ tsá².

¹⁶Joon gasii²¹i 'e cwáain¹ lo:
—Galiseein²¹ jaain²¹ tsá² sá² cuu². Joon cwoo¹³ 'wó² ty'a líí¹ 'láai² garoo²¹ 'e gajñii²¹ do. ¹⁷Joon 'in tsá² sá² cuu² do gaí¹-tsi: "ë'Ee ijmáa³aa coon¹³ jilaa²¹ 'e garoo²¹ tyiia lo? Jo 'óo³gii xia'a' li to³oo." ¹⁸Joon gaí¹-tsi jin²in: "Liñí³oo xiala ijmáa³aa. Cii¹³moo jilaa²¹ 'ná³uu lo. Joon ijmaa¹³aa 'e fee¹gi. Joon do-o i'máa³aa jilaa²¹ 'e roo²¹ tyiia coon¹³ jilaa²¹ 'e 'óo³oo. ¹⁹Joon ifuu²¹²uu 'ñii'a: Alma tyiia, cwo'lí²i 'woo²¹o tsu 'láa²mo 'e nisi'mo²o. Taa²¹o

ty'a 'láa²mo jiin²¹. 'In²¹in, tyee²¹. Unjløøi¹³ 'wo'o." ²⁰Pe Dios gasii²¹ 'ii: "Tsañuu¹, 'in jo 'øøi²¹-tsi 'nu. Nano-o ijuun²¹mo'o. Joon jilaa²¹ 'e 'oo²o'o, ë'iin lí² ty'a?" ²¹La joon tsangii¹i 'in tsá² 'in 'iin²¹² 'e sá² ty'a' 'ña'a 'láai¹ liili¹ pe joon tañii²mo tyani Dios 'i —jin² Jesús.

Un'øø²mo Dios jóon¹on

²²Mo ngayuui¹³ joon²¹ gasii²¹ Jesús tsá² ty'a:

—'E joon fuu²¹²uu 'naa'. Jo cuu¹³-'oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e cøø²øø' taa²¹²naa' fu juncwii²¹ jon'gi coon¹³ siin²¹ 'e cii²ii'. ²³Fu juncwii²¹ ty'a tsá² 'e tyiin²gi lagí 'e dø² tsá². Joongi 'e cuerpo ty'a tsá² tyiin²gi lagí siin³ tsá² 'e tyi²i. ²⁴Tyaan²duu' cwáain¹ lawa jaain²¹ tyalaa²¹ jo jñii¹i jon'gi roo¹ ty'a jon'gi 'oo¹ lí¹ 'má¹ jon'gi tyuu²¹ sá² li to²o. Pe Dios cwoo¹ 'e gø²ø. Joon 'naa', tyiin²gi 'naa' lagí ton¹. ²⁵ë'iin jee²¹² 'naa' 'e 'áai¹gi cu¹²-tsi gajmeei¹ 'ña'a coon²¹ ñii²gi coon¹³ 'e cu¹²-tsi do? ²⁶Wa jo lí² jmaa²aa' ce jiin¹³ 'e xugí coon¹³ 'e cu¹²-'oo', ë'ee lí¹ cu¹²-'oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e fee¹gi? ²⁷Tyaan²duu' cwáain¹ xiala cwáain¹ lí³ 'e jo 'ee to¹ jmoo¹o. 'E la ja¹²mo fuu²¹²uu 'naa', ca 'lí²¹² røøi¹³ Salomón jo galisá² siin³ 'e 'ya²gi ty'a lagí 'e lí³ do. ²⁸Wana ijmaa¹ Dios 'e 'ya²gi 'oonuu²¹ 'e sá² nano jee²¹² tyiia²¹ joongi mi jñá² tsa'oo²¹ ijún² coon¹³ jí² 'e ja¹²mo ityí² Dios 'naa' 'mi². iTsá² 'in jo tsáai¹-tsi 'naa'! ²⁹Jo ngfí²ii 'e cu¹²-'oo' 'e 'nó²oo' 'e cøø²øø' joongi 'e 'ú²uu'. ³⁰Tsu tsá² 'in jo tsái¹-tsi Dios 'in seein²¹ fu juncwii²¹ nglí¹o 'noo²¹ o jilaa²¹ 'elo, pe 'naa' seen²¹mo jaain²¹ Ñá²uu¹ 'in ñí¹ jilaa²¹ 'e 'ná²gi tyii'.

31 'Áai¹gi tyú² wa'a 'e cwooi¹³naa'
yaanaa' 'e tyú² Dios to² 'naa' joon
i'ii¹³mo jilaa²¹ 'elo.

Jilaa²¹ 'e tyú² fu ñu¹fú²

32 Faa²¹gi Jesús:

—Tsá² tyia, jo jmoo²gi¹ 'goo²¹'oo.

Tsu xuu 'naa' pe Ñú²u¹ 'áa¹mo
'yáai²-tsi cwo¹o 'naa' to² 'e 'oo¹o.

33 Níi²ii¹ jilaa²¹ 'e sá² tyii' joon
cwó²oo' 'in sityein¹ jmii²¹.

Jmaa²aa' la joon coon²¹ tuloo²¹ tyii'
'e jo litsáai¹ joon 'áai¹gi ilisá² tyii' fu
ñu¹fú² 'e jo tya¹. Jileei²¹ 'uun²¹ jo lí²
tsataai² do jon'gi joo¹³ fu² lí² ngú¹.
34 Xiaa' li 'oo²oo' jilaa²¹ 'e 'yaai²¹'oo'
do-o jon i'í¹'oo'.

Ná²-a náa¹ tyú² tya' tsá²

35 Faa²¹gi Jesús:

—'Ná²-a tyá²aa' tyú² tyii'. 'Ná²-a
téen³naa' coon¹³ jí² 'e coo²¹.

36 Jmáa²aa' lawa tsaleei¹³ 'in
sijéen¹³in fii²¹i. Mi cwaa¹i fii²¹i li
cui² cwoo²¹ tsá² joon pó² 'ooca'nú¹
do tsifu lí² no²o 'ooca'nú¹. **37** Áa²mo
tyú² 'ii²¹-tsi 'in tsaleei¹³ do 'in jo
cwuu²¹i mi cwai² fii²¹i. Tsu júu³

ja²mo fuu²¹uu 'naa', 'in fii²¹i do
ityá² tyú² siin³ 'ido joongi iunjí²mo
'ido. Joon ityu²u to² cwá¹ tsá² li
si² mesa 'e dø²ø. Joon cwaa²¹o
dø²ø. **38** Fiin¹³ la 'woo²¹ tyiia² náu¹
cwaa²¹i sí la ngoo¹ ca jná² 'ee
tyú² 'ii²¹-tsi tsaleei¹³ wana 'in
jnaa¹-tsi mi tyee¹³i fii²¹i do. **39** Joon
cwoliñi²ii¹ 'elo, wana jaain²¹ tsá²
fii²¹ 'nú¹ iní¹ 'ee 'ii²¹ cwée¹ 'uun²¹
nijmaa¹o li²o. Joon jo ná¹ 'núu¹u¹ 'e
jmá² 'ido 'uun²¹. **40** La joon jon 'naa'
cwotyá²aa' tyú² tyii' tsu coon²¹ wa
jo i'í¹'oo' ijó¹ 'in Ruu²¹i Tsá² —jin¹²
Jesús.

Lawa tsa'leei¹³ 'in tyú¹
coon¹³ 'in jo tyú¹

41 Joon gaunngii¹i Tú³ sii¹²i Jesús:
—Ña'ñu¹u¹, čti gafaa¹³a 'e cwáain¹
lo jiin¹³ tyijna'a owa'a tya' ce jilee²¹
tsá² 'ee?

42 Jin² Jesús:

—'Ilin tsa'leei¹³ 'in tyú¹ joongi 'in
'øøi²¹-tsi mo tyu² fii²¹i to² 'e tyaal¹
cwoo²¹ jilee²¹ tsá² taai² inuu¹ 'e
cwoo¹ 'e dø²ø mi tf² 'ii²¹? **43** Áa¹mo
tyú¹ 'in tsa'leei¹³ mi tyeei¹²
fii²¹i tyee¹³mo 'ido jmaa¹a la to²
nigatyu²u. **44** E la ja¹²mo fo³oo, 'in
fii²¹i do nityaa¹o cwoo²¹ 'ido jilaa²¹
'e 'oo¹o 'e tyu² 'ido to². **45** Pe wana
'in tsa'leei¹³ do i'í¹-tsi 'e li'ii²¹mogi
fii²¹i do tyee¹²i joon 'láa² 'wíj²¹
jíi²in 'in tsa'leei¹³ catyaai²¹ do.

Joongi 'láa² 'wíj²¹ gø¹²ø joongi
'uun²¹o. Joon li'íin²mo. **46** Joon 'in
fii²¹i do ijó¹ coon²¹ jmii²¹ 'e jo
sijée¹³in tsaleei¹³ tya'a do. Jon'gi
ñi¹ 'ee 'ii²¹. Joon líi¹ i'e¹²e 'ido wúu¹.
Joon idye¹²mo 'ido fu li 'ii²¹ coon¹³
jilee²¹ 'in jo nuu¹²u.

47 Jileei²¹ tsaleei¹³ 'in níi¹
jilaa²¹ 'e 'iin²¹in fii²¹i pe jo
tyaa¹ tyú² jon'gi unjíi²i i'e¹²o wúu¹
joongi ij mee¹³mo liili¹. **48** Pe jilee²¹
tsaleei¹³ 'in jo níi¹ pe jmoo¹-o
jiin¹³ 'e tñi²i xugí wúu¹ iní² 'ii. 'In
nigacwo¹²o Dios 'láai²gi imf¹ jon
Dios 'láai²gi. Joon 'in jo cu¹²-tsi
coon¹³ liili¹ imf¹ 'ido 'láai²gi.

Gajó¹ Jesús wa'a jmáa¹a tún² 'ii¹³ tsá²

49 Joon faa²¹gi Jesús:

—Gagoo²¹ jna ga'uu²na jí² ni
cwoo¹³ fu juncwii²¹. Joon tsei²
nisijaan¹oo wa'a icoo²¹. **50** 'Ná²-a
tsangíi¹na coon²¹ 'e la jai¹². Joon

líf² móo³oo wúu¹ ca gatséi². ⁵¹ ¿Tí líf²naa' 'e gagoo²¹²oo 'e sín¹ tsá² róø² coon¹³ tsaruu²¹i nicwoo¹³ fu juncwii²¹? Fo³oo 'e jo la joon. Jiin¹³ gagoo²¹²oo wa'a jmáa³aa 'ii¹³ tya' tsá². ⁵²Tsú nano la ngóo¹ 'naai¹³ 'in tsá² coon²¹ inuu ilíin² tún² 'ii¹³. Wana néel¹ 'ñéei² tsá² tsi coon²¹ inuu gaai²¹ ili'ee²¹i 'in gái¹ do, joon 'in gái¹ do ili'ee²¹i 'in gaai²¹ do. ⁵³In jmii²¹ do niseein²¹ gó² coon¹³ jónon. La joon gó² seein²¹ jónon coon¹³ jmii²¹. Joon sáa³gi seein²¹ gó² coon¹³ jamíi¹. Jamíi¹i la joon jon seein²¹ gó² coon¹³ sáa³a. Joon 'yiaunsáa³a niseein²¹ gó² coon¹³ tsaulloo²¹ tya'a. Joon tsaulloo²¹ tya'gi niseein²¹ gó² coon¹³ 'yiaunsáa³a.

Tíi²mo tsá² coon²¹ cwáain¹ xiuala ngóo¹ tiempo

⁵⁴Gasii²¹i jon Jesús tsá²: —Mo moo²oo' rón² jníf¹ lí' li yuuuin¹² ñí¹ joon jin¹² tsá² ijó¹ jmí¹. Joon 'e la joon lí². ⁵⁵Joon mo 'ii¹ tyí² lí' tooin²¹² li yuuuin¹³ ñí¹ joon jin² tsá² ilityí² 'yiaa²¹ no. Joon 'e la joon lí². ⁵⁶'Naa', ilíi¹naa' tsá² 'in jo untiin¹³ 'e 'é'e' tsá²! Tyú²-u nii¹² 'naa' xiuala lí² juncwii²¹ joongi cwoo¹³ fu juncwii²¹. ¿Xiuala jo ñí²ii 'ee jiin²¹ taan²¹²naa'?

Cwoján² mii¹³ 'e seen²¹un coon¹³ tsá² 'in 'eei¹ 'nu

⁵⁷Faa²¹gi Jesús: —¿Ee lí' jo jmaa²aa' 'ii²¹ la 'oo²¹ yaanaa' coon¹³ coon²¹ 'ii²¹ 'e tyú²? ⁵⁸Wana 'in jmoo¹o tsaa² tyí'i joon cwóo²o coon¹³on tyani tsaa'to² pe 'nu-ú jmaa²a coon²¹ tún² coon¹³on la 'ii²¹² cwolfin²naa' tya'i fu. Joon

jo tsajéei¹ 'nu tyani 'in jmoo¹o 'ii²¹. Tsú 'in jmoo¹o 'ii²¹ dogi nijaan²¹in 'nu miyóo¹³. ⁵⁹Joon miyóo¹³ dogi tsajéei¹ 'nu 'nuñí³. 'E la ja²mo fo³oo jo júu¹³u do ca gatyí²i 'e róø²u tya'a joon gatsee²¹ coonti.

13 'E tyiin²gi 'e unsíii² tsá² 'e 'i¹-tsi Jee²¹² jmii²¹² joon gatyaliin² tsá² sií²¹i Jesús xiuala gajngaa¹²i Pilato tsá² seein²¹ Galilea. Joongi xiuala gacaai²¹ Pilato jmi¹ 'óø²i 'in tsá² do jmi¹ joo²¹ núu³ 'e gajngaa¹²i 'in tsá² do tya' 'e un'goo²¹ Dios. ²Joon gajin² Jesús: —¿Tí 'i¹-oo' 'e jilaa²¹ 'elo nigangfíi¹ 'in tsá² seein²¹ Galilea do tsu 'áai¹gi róøi²¹ tsaa² lagí 'in tsá² ca tyaai²¹ do 'in seein²¹ Galilea? ³Pe jna fo³oo jon' la joon. Joon wana 'naa' jo unsíi²naa' 'e 'i¹-oo' la joon jon ijuun²¹mo 'naa'. ⁴¿Tí líf²naa' 'e 'áai¹gi róøi²¹ tsaa² 'in dyajnéei² tsá² gajúin¹ do mo gacíi²¹ 'e po² ñíi¹³ tya' Siloé? ¿Tí 'áai¹gi róøi²¹ tsaa² 'ido lagí jileei²¹ 'in néei¹ Jerusalén? ⁵Pe jna fo³oo jon' la joon. Joon la joon wana 'naa' jo unsíi²naa' 'e 'i¹-oo' la joon jon i'fin²mo 'naa'.

Júu³ tya' 'mocwaríi³ 'e jo 'oofuu²¹ tsí³

⁶Joon gajin² Jesús 'e cwáain¹ lo tya' 'in tsá² do:

—Jaain²¹ tsanuu¹ ni'oo¹ 'mocwaríi³ sijná² cwoo¹³ 'wó² tya'a. Joon ngajóø²o wana tsí³ cwaríi³. Pe jo 'ee gatsaa²¹a ce jiin¹³ coon²¹. ⁷Joon gasii²¹i 'in tsá² jóø² cwoo¹³ 'wó² tya'a do: "Jóø²du", ningóo¹ 'ni¹ jiin²¹ góo³oo ga'naa¹³aa cwaríi³ 'e² 'mó² lo pe jo mo gatsaa³aa. Tyuu¹³ coonti 'e 'mó² no tsú lí' ti' jmoo¹gi jín¹ cwoo¹³ 'wó²." ⁸Pe 'in tsá² jóø²

cwoo¹³ 'wó² do gañii¹: “Ñi'fii²¹’, cwojan¹du' coon²¹ jiin²¹gi. Joon nogi tyí³aa jla¹ cwoo¹³ joon to³oo 'oo³. ⁹Jongaa²¹mo wana nicwo¹, wana jo gacwo¹ joon tyu³oo.”

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsamí² 'in tuu²¹ moo'wó¹ mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ¹⁰Coon²¹ jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Jesús 'yuumi cwo¹ 'e²e tsá². ¹¹Joon do-o 'yuumi jaain²¹ tsamí² ningóo¹ dyajñá² jiin²¹ 'e 'yuumi jaain²¹ espíritu gó² alma ty'a 'e nigajmaa¹a tuu²¹ moo'wó¹. Joon jo lí² siin¹² 'ña'a røø²¹ coonti. ¹²Mo ganí² Jesús 'ii joon gatø²ø. Joon gajin²in:

—Tsamí², ni'láa²mo'o 'e jmoowúu¹ tyán²an no.

¹³Joon gataan¹ cwoo²¹o ty'a 'ido. Joon la tsifu joon ganii¹³mo 'ña'a 'in tsamí² do røø²¹. Joon ga'láa² 'wii²¹² cwo¹o 'maai¹³ Dios. ¹⁴Pe 'in tsá² tyu² to² cwo¹ sinagoga do gatí² 'nii²¹-tsi tsu 'wii¹³ gaun'láai² Jesús 'ido mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon 'in tyu² to² cwo¹ do gasii²¹i tsá²:

—Sá²-a jnúu² jmii²¹² 'e lí² to². Lí²-i jalíin² tsá² jee²¹² jmii²¹² joon ilí² mi¹ ty'a. Joon jo jalíin² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

¹⁵Joon gajin² Jesús:

—'Naa' lí¹'naa' tsá² 'in jo untiin¹³ jiin¹³ 'e 'é'ee' tsá². ¹⁶Joon 'naa' doñi¹iin jee²¹² 'naa' si joo²¹ si bu³ 'ee cwotya'iin²¹xu mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²? ¹⁶Joon 'naa' 'in tsamí² lo jún² 'lif²¹² Abraham-mo 'ii. Joon ningóo¹ dyajna¹ jiin²¹ jmoo¹ 'in 'lili³ tsaa¹³ 'in tsamí² no. ¹⁷Mo ngayuumi¹³ gajin² Jesús 'elo jileei²¹ tsá² 'in 'eei¹¹ 'ii ga'aa¹o fa'ii²¹.

Pe jileei²¹gi tsá² jløø³i coon¹³ jilaa²¹ 'e fee¹ 'e gajmaa¹ Jesús.

Cwáain¹ ty'a' jún² jon² tasa

¹⁸E joon gajin² Jesús:

—¿Xiiala cwooi²¹ lí² li tyu² Dios to²? ¹⁹Joon 'ee coon¹³ 'e lí² jmaa¹ coon²¹ røøi²¹ coon¹³ joon? ¹⁹E lí² la lí² jún² jon² tasa 'e jñí² tsá² cwoo¹³ 'wó² ty'a. Joon do-o cwaain²¹ ca galí² 'mó² fee¹. Cagi ton¹ jmaa¹ sii²i ni cwáa¹ 'mó² do.

Júu³ cwáain¹ ty'a' tyiian³

²⁰Joon gajin² Jesús:

—¿Xiiala cwooi²¹ 'e jmáa³aa 'e litsáai¹-tsi tsá² li tyu² Dios to²? ²¹E lí² lawa tyiian³ 'e gacaai²¹ tsamí² 'ni¹ cwaai¹³ fu² 'iñi¹. Joongi ca galí² con² 'e fu² 'iñi¹ la tøøi²¹.

Cwáain¹ ty'a' 'ooca'ná¹ cuu¹³

²²Gangóo¹gi Jesús fu Jerusalén. Ngíi¹i fuu²¹ coo¹³ joongi fuu²¹ pi¹³. La caain²¹ joon li ga'ee¹e. ²³Joon gaunngi¹xu tsá² 'ii:

—Ña'ñu¹u', ñti xu-ü 'in itiin¹³?

Joon gañii¹i Jesús:

²⁴Tyán²duu' cwáain¹ xiiala ngii²¹²naa'. Tyán²duu' cwáain¹ 'e ngii²¹²naa' lí¹ 'ooca'ná¹ li cuu¹³ tsu 'e la ja¹²mo fo³oo: lí¹ fúui¹ tsá² 'in²¹²in tsataai² pe jo lí². ²⁵Tsu mi yuui¹³ 'in tsafii²¹² 'ná¹ do iroon¹ jniilí¹ 'ooca'ná¹ joon 'naa' téen¹naa lí¹ caluu pó²oo' 'ooca'ná². Joon ifó²oo': “Na² no, tsaañuu¹.” Pe 'ii-gi iñii¹i: “Jo ñí³ii 'in 'naa!” ²⁶Joon 'naa' ifó²oo': “Niga'nee²¹e', nigatyee²¹e' coon¹³ 'ná. Joon 'nugi nigae¹²e' jna'a ty'a' fu¹ tyii¹i.” ²⁷Pe 'ido-gi niñii¹i: “Jna fo³oo: jo ñí³ii xiia seen²¹naa'. Tíuui¹duu' jna jileei²¹ 'naa' 'in

jimoo²oo' jilaa²¹ 'e gó²." ²⁸Do-o
cwotyíi¹³ii' joongi cwocuu¹³naa'
moojón²oon' mi máa¹³naa' Abraham
coon¹³ Isaac coon¹³ Jacob coon¹³
jileei²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú²
calii. Do-o tása²mo li tyú² Dios to²
joon 'naa'gíi' taa²¹naa' fu caluu.
²⁹Tsu ijalíin²mo tsá² fu li 'yeei²¹ ñí¹
joongi fu li' li yuuin¹³ ñí¹. Joongi li'
caai²¹ tsáa¹ li' li 'yeei²¹ ñí¹ joongi li'
caai²¹ tooin²¹² li' li 'yeei²¹ ñí² ijalíin²
tsá². Joon icwaal dó²ø li tyú² Dios
to² tsá². ³⁰Joon 'inlíii¹³ siciiin²¹
nano 'ii ijmáa¹a nifu, joongi 'inlíii¹³
'in sijéei¹ nano 'ii ijmáa¹a li cíiin²¹.

Cí²i Jesús 'wii²¹² tya' Jerusalén

³¹Jee²¹² jmii²¹² joon gatyaliin²
'inlíii¹³ tsá² fariseo. Joon gajin²in
sii²¹i Jesús:
—Lo-o júu¹³u nano tsu Herodes
'iin²¹²in jnga²mo 'nu.

³²Joon gañi¹i Jesús:

—Cwolíin²naa' joon cwoسى¹³ii'
'in gó² do: "Jóø²du' no. Jmii²¹² no
joongi tsa'oo²¹ 'woo²na espíritu
gó² alma tya' tsá². Joongi un'láa²na
tsatsaa¹³. Joongi 'yíia¹ untyéé¹moo
to² tyia." ³³Joon níi³oo jiin¹³ la fu¹
'yúu³na no coon¹³ tsa'oo²¹ joongi
'yíia¹. Tsu jiin¹³ fu Jerusalén lí²
júun²in jaain²¹ tsá² cwo¹ júu³ tyú².

³⁴,iTsa² Jerusalén, tsá² Jerusalén,
'naa' jngaa¹³naa' jileei²¹ tsá² cwo¹
júu³ tyú² joongi tyú²uu' cuun²¹²
jileei²¹ tsá² 'in gasii¹in Dios ijma²a
'naa' júu³ 'e fu¹ tása²naa! iJoon
jna-a gal'iin²¹²na 'e uncaa¹na
'naa' la jmoo¹o jaain²¹ tuiyá² 'e
uncaa²¹ tutí² nu' cwáa¹a! iPe jo
gal'iin²¹²naa! ³⁵Jóø²du' 'naa' isiján¹
'naa' ituu¹mo 'naa'. Joon fuu²¹²uu
'naa' 'e jo jóøi²gi 'naa' jna ca mi

gacwá² jmii²¹² ifó²oo': "Cwaa¹mo 'in
jó¹ coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u."

Gaun'láai² Jesús jaain²¹ tsañuu¹ 'in
líi¹ jmoowúu¹ 'e yiian²¹ tya'a

14 Galf² coon²¹ jmii²¹² 'ii²¹
'woo²¹ tsá² 'e gangóo¹ Jesús
nga'ee¹²e fu tya' jaain²¹ 'in tyú² to²
fariseo. Joon 'inlíii¹³ tsá² fariseo
gacoon²¹ cwáain¹ do. ²Joon tyifin¹
jaain²¹ tsañuu¹ jee²¹² 'in tyan¹
jmoowúu¹ 'e yiian²¹ tya'a. ³Joon
gajin² Jesús sii²¹i tifo² tya' ley
coon¹³ tsá² fariseo:

—¿Tí cwooi¹ un'láai² tsá² jaain²¹
tsatsaa¹³ mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²
owa jo lí² 'ee?

⁴Pe 'ido-gi gajoon¹ ti-i. Joon
gataan¹ Jesús cwoo²¹o 'in tsatsaa¹³
do joon gaun'láa²mo. Joon gasii²¹i
'ido 'e tsee²¹mo 'ido. ⁵Joon gasii²¹i
Jesús tsá² fariseo do:

—¿'In jee²¹² 'naa' wana gatøøi²¹
bu³ tyii' si' jootsáa² 'ee coon²¹ tsi
too²¹, ti jo tyiin¹³naa' la tsifu fiin¹³
jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²?

⁶Joon 'in tsá² do jo níi² 'e ñii¹gi
jiin¹³ coon²¹.

Tsá² 'in tøø²¹ø tsá² li
cuui¹³ cwoo²¹ tsá²

⁷Mo ganii²¹ Jesús jileei²¹ tsá² 'in
gatø¹ tsá² li cuui¹³ cwoo²¹ tsá²
'noo²¹o li cwaal¹a li tyiin²gi joon
gasii²¹i Jesús 'e cwáain¹ lo:

⁸—Wana 'in gatø¹ 'nø coon²¹ li
cuui¹³ cwoo²¹ tsá² jo ní²i 'e 'mosíi¹
nifu tsu coon²¹ jo ngá¹mo cwéei¹²
jaain²¹ 'in tyiin²gi lagí 'nø. ⁹Joon
'in gatø¹ 'naa' cwee¹i sii²¹i 'nø:
"Cwóo¹³o 'ino 'mosíi¹ tyiin¹u'un no."
Joon la joon ráan²un coon¹³ fa'ii²¹.
Cwaní²i 'mosíi¹ ca li gatséi². ¹⁰Lí'

cii¹³i jmaa²a. Mo tø¹ tsá² 'nú coon²¹ li cuui¹³ cwoo²¹ tsá² ní²i 'mosii¹ li tséi². La coon¹³ mi jó¹ 'in gatø¹ 'nú sii²¹i 'nú: "Ngiii²¹² ní²i 'e 'mosii¹ nifu do." La joon 'e tyú²gi tyi'i tyani 'in néei¹ coon¹³ 'nú. ¹¹Tsu jilee²¹ 'in jmaai²¹ cøøi¹³ yaai, 'ii li tséi¹ joon jilee²¹ 'in jmaai²¹ yaai li tséi² 'ii nifu.

¹²Gasii²¹o joon 'in tsañuu¹ 'in nigatø¹ 'ido:

—Mo 'iin²¹²u'un tø²ø tsá² cwo¹²xu⁴ 'e dø¹ 'ido jo tø²ø 'in seein²¹un tyú² coon¹³ jon'gi ruu²¹u jon'gi tsá² néei¹ co' li tyiin¹u'un wa' 'in sá² cuu². Tsu ici²o tún¹ icwó²o do. ¹³Jo jmaa²a la joon, pe mo 'ee coon²¹ jmii²¹² jmaa²a tø²ø jilee²¹ tsá² tañi²mo coon¹³ jilee²¹ 'in 'wo² si¹-tsi coon¹³ tsajluui¹³ coon¹³ tsatiui². ¹⁴La joon tyú²-u 'i¹-o'o tsu 'ii jo lí²gi tyí² tyi'i 'e cwo²o do. La joon ityii²¹² tyi'i mi jiin¹ jilee²¹ 'in jo røøi²¹ tsaa².

Júu³ cwáain¹ ty'a coon²¹ jmi²¹² 'e gjamaa¹ jaain²¹ tsá²

¹⁵Mo ganúu² jaain²¹ 'in néei¹ gøø²¹ coon¹³ Jesúus 'e do joon gajin²in sii²¹i 'ii:

—In jløø³mo 'in dø¹ iñi¹ li tyu² Dios to² tsá².

¹⁶Joon gajin² Jesúus:

—Jaain²¹ tsañuu¹ gjamaa¹a coon²¹ jmii²¹² li gø² tsá². Joon gatø¹ fúui¹ tsá² 'e dø¹o do. ¹⁷Joon mo gatf² 'ii²¹ 'e dø¹ tsá² gasii¹in tsa'leei¹³ ty'a 'in ngajamaa¹³a júu³ 'in tsá² nitø¹ø do. Jin²in: "Naná¹-a tyú²." ¹⁸Joon jilee²¹mo galáa² 'wii²¹² mii¹ jmii²¹² 'aa²¹². 'In ni fu do gajin²in: "Jmáa² feei¹-o'o jo níi³ii. No-o tá²gi galoo²¹²oo coon²¹ cwoo¹³ 'wó².

Joon 'ná¹ níi³ii nijøø²øø." ¹⁹In xeei²¹gi jin²: "Feei¹du'-o'o 'wii²¹² tyiia. Niløø²na 'néei² jmuui¹ joo²¹." 'Inijøø²duu wa'a tít²i jíi¹i." ²⁰In xeei²¹gi jin²: "La gangayuu¹³mogi cui² cwóø³oo joon jo lí² níi³ii."

²¹Joon mo gangai² 'in tsa'leei¹³ do, ngajmaa¹²a júu³ níi²fii²¹²i do. Joon lí¹ gatf² 'nii²¹-tsi tsafii²¹² do. Joon gasii²¹i tún¹ 'ido: "Jmoono cwoo¹³o jee²¹² 'nú¹ 'e fuu²¹ lo. Cwotee²e jilee²¹ tsá² tañi² coon¹³ tsá² 'wo² si¹-tsi coon¹³ tsajluui¹³ coon¹³ tsatiui²." ²²Mo ca'lloo¹gixu joon gajin² 'in tsa'leei¹³ tya'a do: "Nigajmáa³oo to² gatyu²ø do. Joon sá²gi li cwá² tsá²." ²³Joon gajin² 'in tsafii²¹² do gasii²¹i tún¹ tsa'leei¹³ tya'a: "Cwoo¹³o tya'i fu¹ ca tñ² fuu²¹ coonti. Cwote²e tsá² tyitsaai²¹² 'in xeei²¹gi cwongíi¹, tsu cworøøi²¹ tyiia lo coonti. ²⁴Tsu fo³oo ce jiin¹³ jaain²¹ 'in gatø²oo nifu jo idø¹gi jiin¹³ coon²¹ 'yu'oo² 'e 'uunñi² sá² tya' jmii²¹² tyiia lo," jin² 'in tsafii²¹² —gajin² Jesúus.

Wa'a ingf¹ tsá² coon¹³ Jesúus
'ná¹ tñu²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o

²⁵Fúu¹mo tsá² ngalíñi² coon¹³ Jesus. Joon gajiin¹³ Jesúus níi¹ joon gajin²in:

²⁶—Wana 'in 'iin²¹²in jó¹ coon¹³ jna 'ná¹-a li 'iin²¹²in jna. Wana jo 'iin²¹²in jna lí²gi lagí jmii²¹ joongí lagí sáa³a, lagí tsamf² tya'a, lagí jón'on, lagí ruu²¹i, joongí ca fu juncwi²¹ tya'a 'ñá'a jo lí² lín² 'ido tsá² tyiia. ²⁷Wa 'in jo náa¹ tyú² tya'a júuín² la ijúuín² jna jo lí² lín² tsá² tyiia. ²⁸Wana jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'iin²¹²in jmaa¹²a coon 'nú¹, çti jo jéei¹ tyl¹du cwáain¹ xiiati jiin¹² i'iin²

wana 'yeei¹? ²⁹Tsu wana jmoo¹²o tiifuu²¹ joongi gatsá² cíu¹u la jo mo 'yeei¹ 'náu¹u joon i'láa² tsá² 'wii²¹² ungøø²mo 'i. ³⁰Ijin²in: "In tsañuu¹ no ga'láa² 'wii²¹² jmaa¹²a joon jo lí² un'yeei¹gi." ³¹Wana jaain²¹ røøi¹³ iin²¹²in jmáa¹a 'nii³ coon¹³ jaain²¹gi røøi¹³, eti jo cwá²a nifu joon i'f¹-tsi wa'a iliín² dyái¹ mil 'láa² ty'a ilii¹i 'in dyái² mil 'láa² ty'a 'in røøi¹³ jaain²¹gi do? ³²Joon wana jo lí², la 'ii²¹² e taain²¹² wfin²gi 'in tsá² røøi¹³ jaain²¹gi do joon isín¹mo tsá² ty'a mii¹i júu² røø²¹. ³³La joon jon jmoo²¹ joon jaain²¹ 'naa' 'in jo tuu¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o jo lí² líin² tsá² tyiia.

Mo jo ñi²gi ñi²

³⁴"Ee tyú²-u ñi² pe wana jo ñi²gi xiuala cwooi¹ 'e liñi²gi tún¹. ³⁵Jo 'e to² 'fin³gi ty'a cwoo¹³ 'wó² jon'gi ty'a poo²¹² 'oo². Ligon dya¹²a tsá². Jileei²¹ 'in núu² cwonuu¹o.

Júu³ cwáain¹ ty'a' joo'saa²¹ si'iin²¹²

15 Jileei²¹ tsá² cóñ² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá² coon¹³ tsá² røøi²¹ tsaa² gangatyéen¹ in lí siin¹² Jesús 'e núu² júu³ ty'a'a. ²'Wii¹³ joon tsá² fariseo coon¹³ tifo¹² ty'a' ley 'laa¹² gafaa²¹a ty'a' Jesús jin²in:

—In tsañuu¹ lo 'ii²¹mo jileei²¹ 'in røøi²¹ tsaa² joongi gøø²¹o coon¹³ 'ido.

³Joon gasii²¹i Jesús 'ii 'e cwáain¹ lo:

⁴—'In jee²¹² 'naa' wana 'aa¹ ciein¹³ joo'saa²¹ joon tsa'iin²¹² jaain²¹ jee²¹² 'ii, eti jo tiui²¹ 'in catyaai² do jee²¹² nuu²¹ joon tsa'nee¹²i 'in jaain²¹gi do ca gatsee²¹i? ⁵Joon mo gatsee²¹i gauntseen¹ yu' 'nóo¹on jløø³mo. ⁶Joon mo gatyee¹²i ty'a'a

gauncaain²¹ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ coon¹³ tsá² néei¹ co' li tyiin¹in. Joon gasii²¹i: "Jløø³naa' jmaa²aa' coon¹³ jna tsu nigatsee³moo 'in joo'saa²¹ 'in galín¹ tyiia do." ⁷La joon jon fuu²¹²uu 'naa' mo joo²¹-tsi jaain²¹ tsá² røøi²¹ tsaa² jløøi¹³gi 'áai fu ñufu 'wii¹³ 'ii lagi 'in noventa y nueve tsá² 'in jo 'oo¹o tsaa², 'in jo 'ná² jaa²¹-tsi.

Júu³ cwáain¹ ty'a' cuu² si'iin²¹²

⁸Faa²¹gi Jesús:

—Wa' jaain²¹ tsamf² 'in 'oo¹o dyá² cuu² joon ganga'ín¹ coon²¹ cuu² do, eti jo dyi¹i coon²¹ jí² joon 'ya¹a inuu do? Coon²¹ túñ² 'noo¹o ca gatsaa²¹a. ⁹Joon mo gatsaa²¹a joon uncaaín²¹ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³on coon¹³ tsá² 'in néei¹ co' li tyiin¹in. Joon siif²¹i 'ido: "Jløø³naa' jmaa²aa' coon¹³ jna tsu nigatsaa²¹oo cuu 'e nga'ín¹." ¹⁰La joon jon fuu²¹²uu 'naa', jløø³mo ángeles ty'a' Dios mi jaa²¹-tsi xufiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in røøi²¹ tsaa².

Júu³ cwáain¹ ty'a' jaain²¹ simii²¹ 'in gatiui²¹ jmii²¹

¹¹Gajin²in jon Jesús gasii²¹i tsá²:

—Lawa jaain²¹ tsafuu¹ 'aa¹i gáí simii²¹ ty'a'a. ¹²Joon jaain²¹ 'in xaai²¹gi do gasii²¹i jmii²¹: "Ñu², cwo²¹o jna jiin¹³ tyiia ty'a' cwoo¹³ 'wó² 'e gatii²na." Joon gajmaa¹a jmii²¹ do jmai²xu jee²¹² 'ii jilaa²¹.

¹³Xu-ü ngoo²¹gi joon 'in xaai²¹gi do gajmaa¹² caaín²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o. Joon gangóo¹ coon²¹ fuu²¹ li wiñ². Joon do-o ga'lín² cíu¹u jilaa²¹ coon¹³ 'e gó². ¹⁴Joon mo gatsá² cíu² do ga'lí² coon²¹ 'oo² 'e fuu²¹ li ngóo¹on do. Joon gatsá² un'aa²i.

¹⁵Joon ganga'náa² to² jmáa¹a coon¹³ jaain²¹ tsá² seein²¹ 'e fuu²¹ do. Joon 'idogi gasii¹ ni 'ido li roon¹ 'wó² tya'a 'e tsa'áa¹i ñí¹. ¹⁶Joon 'áa¹mo gali'iin²¹in unróø²i tu²u coon¹³ jilaa²¹ 'e gø² ñí¹ do. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo 'in cwo¹. ¹⁷Joon ga'¹-tsi: "Jøøi¹³ tsa'leei¹³ 'in jmoo¹o to² tya' ñu¹³uu saai²¹gi 'e gø²ø joon jnagi fu lo júun³na 'oo². ¹⁸Nii¹³moo fu li tyíin¹ ñu¹³uu. Joon fuu²¹uu: Ñu¹³, fee¹ niga'lee²¹na tyani Dios joongi tyani'i. ¹⁹Joon jo cwooi¹ 'e jmáa²gi¹ yuun²¹ tyi'i jna. Jmaa¹³ cwáain¹ lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ tyi'i jna."

²⁰Joon gangaa¹³mo fu tya jmii²¹. "Wíin²gi 'ná¹ tyee¹²i li siin¹² jmii²¹ mo ganii²in jmii²¹ 'ii. Galifeei¹mo-tsi 'wii²¹ tya'a. Joon gangóo¹o cwiin¹ ngajeen² ni 'ido. Joon ga'ii³mo 'ido. Joon gariin¹in joongi gacu¹u 'oo² 'ido. ²¹Joon gasii²¹i jónon¹ 'ii: "Ñu¹³, niga'lee²¹moo tyani Dios joongi tyani'i. Jo tíii²gi¹ 'e fo²o yuun²¹ tyi'i jna." ²²Pe jmii²¹ dogi gasii²¹i tsa'leei¹³ tya'a: "Tyí² goon' jmooono coon²¹ 'mi² e tyú²gi la jee²¹ jilaa²¹, joon tyiin¹³goon' yuun²¹ tyiia lo. Joongi toon²¹goon' ñí³ unni²¹ cwoo²¹o. Joongi øøi¹³ goon' mii²i. ²³Joon cwotée'ee' jaain²¹ joo²¹ xuui²¹ 'in na'ooin¹³. Joon jngaa¹³naa', cwotyé³e' joongi cwojmoo²¹o' jmii²¹. ²⁴Tsu 'in yuun²¹ tyiia lo lfi²na 'e nijuun²¹mo pe nano nigacwa²mo tún¹. 'In ninga'fin¹³mo pe gatsee²¹moo'o tún¹." Joon galáa²'wii²¹ jmaa¹a jmii²¹.

²⁵'La jee²¹ joon 'in jóon¹ 'in nifeei¹gi jee²¹ to² taain¹. Joon mo gatyee¹²i tyan' co' 'núu¹u joon ganúu² nináa¹ súuin¹³. ²⁶Joon

gatø¹ø jaain²¹ 'in tsá² do joon gaunngii¹i 'ee jmii²¹ nináa¹. ²⁷Joon gajin¹² 'in tsá² do: "Nigacwa²mo ruu²¹mo'o. Joon gatyu² ñu¹²u to² gajngaa¹²i jaain²¹ joo²¹ 'ooin¹³ tsu gacwa²mo tyú¹mo jo tsaa¹³a." ²⁸Joon gatsá² 'nii²¹-tsi 'in ruu²¹i nifeei¹gi do. Joon jo 'in²¹in tsa'ii²¹ fu tsi. Joon gacwo'fi¹ jmii²¹ 'e gamii¹i tyani 'ido 'e tsa'ii²¹. ²⁹Pe gajin¹² 'in simii²¹ gasii²¹i jmii²¹: "Niñii²¹o'o joo¹³ jiin²¹ 'e nigajmáa³aa to² tyani'i. Pe jiin¹³ coon²¹ 'naa¹³ jo mo cwoo¹³o jna jiin¹³ jaain²¹ chivo-pi¹ 'e jmáa³aa jmii²¹ coon¹³ tsá² seein²¹na tyú² coon¹³. ³⁰Pe la no 'e gacwai² 'in yuun²¹ tyi'i no. Nga'ín¹in cíu²u coon¹³ tsamí². Joon gajngáa¹³u'un 'in joo²¹ 'ooin¹³gi no." ³¹Joon gajin¹² jmii²¹ do: "Yuun²¹ tyi', coon²¹ tøø²mo tyíin¹u'un coon¹³ jna. Joon jilaa²¹ 'e '6o³oo lo 'e tyi-o'o. ³²Joon nano tyiin²mo jmoo²¹o' jmii²¹ joongi jløø¹³na' tsu 'in ruu²¹u 'e líi²na najuun²¹mo pe cwa²mo tún¹. Líi²na 'e ninga'fin²mo joon nigatsee²¹moo'o tún¹."

Júu³ cwáain¹ tya' tsa'leei¹³
'in gajmaa¹a 'e gó²

16 Gajin¹²in jon Jesús sií²¹i tsá² tya'a:

—Galiseein²¹ jaain²¹ ñifii²¹sá² cuu² joon seein²¹ jaain²¹ 'in tyu² to² tsa'leei¹³ tya'a. Joon gajma²a tsá² 'in ñifii²¹ do júu³ 'e 'in tsá² tyu² to² do 'áal¹ 'íin²in cuu² tya'a. ²Joon 'in ñifii²¹ do gatø¹ø 'ido. Joon gasii²¹i: "¿Ti jo¹² 'e sii²¹ tsá² jna cwáain¹ tyi'i? Joon¹²du'u cwáain¹ to² jmoo²o tsu jo jmáa²gi¹ to² coon¹³ jna. Jo cwooi tyu²gi¹ to² tsa'leei¹³ tyiia no."

³Joon ga'i¹-tsi 'in tsá² tyú² to² do:
"¿Ee ijmáa³aa? Tyí¹mo ñi'fii³ii jna
jee²¹² to² tya'a. Jo 'waa²¹ pi² 'óo³oo
wa'a jmáa³aa to² jee²¹² tyiia²¹ joon
'óo³oo fa'ii²¹ wa'a mf³ii caridad.

⁴Níi³oo 'ee jmáa³aa 'e 'ii²¹mo tsá²
jna inuu ty'a mo jo to² 'óo³gi."

⁵Joon gatø¹ø ti' jaain²¹ ti' jaain²¹ 'in
røøi²¹ tya' ñi'fii²¹²i. Joon gaunngii¹i
'in nifu: "Cxiiati røø²¹u tya' ñi'fii²¹²i?"

⁶Idogi jin²: "Røø²¹moo cíein¹³
barril aceite." Joon 'in tsá² tyú²
to² do si²¹i 'ido: "Lo-o saan¹³aan
mo'ji² tyi'i. Ní²du' jmoono joon
jmáa² coon²¹ 'e coon²¹ tsá²gi."

⁷Joon gaunngii¹i 'in xeei²¹gi tún¹:
"Nügi, cxiiagi ti røø²¹u?" Idogi
jin²in: "Cíein¹³ 'motuu¹ trigo." Joon
gasii²¹i: "Lo-o saan¹³aan mo'ji² tyi'i.
Jmáa² coon²¹gi jin¹³ ochenta." ⁸Pe
galili²¹i ñi'fii²¹² do 'e líi¹ 'øøi²¹-tsi 'in
tyú² to² do coon¹³ 'e gajmaa¹a do.
Tsú li²gi tsá² 'in jo tsaa¹²-tsi Dios
coon¹³ 'e jmoo¹o la jaain²¹ la jaain²¹
lagi 'in tsaaa¹²-tsi Dios.

⁹Fuu²¹² jna 'naa' —jin² Jesús—
jmáa² 'naa' 'in liseein²¹ tyú² coon¹³
'naa' coon¹³ 'e 'oo²oo' fu juncwii²¹.
Joon mi tyá¹ jilaa²¹ 'e sá² fu
juncwii²¹ iseen²¹mo 'in 'ii²¹ 'naa'.
In 'ii²¹ 'naa' li taan²¹naa' coon²¹
tøø²mo.

¹⁰Wa jmoo¹ tsá² 'e tyú² fiin¹³
capii¹³ 'e 'oo¹o, ijmáa¹o 'e tyú² jon
wa'a sá² 'láai². Pe wana coon²¹ tóo²
tya' capii¹³, icoon²¹o jon tóo² tya'
'e 'láai². ¹¹Wana jo jmoo²oo' tyú²
coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹ lo
'e jo tyiin² xiala líi²naa' icwo¹o Dios
'naa' 'e sá² 'e tyiin² la jai². ¹²Wana
jo gajmaa²aa' røø²¹ coon¹³ 'e sá² tya'
'inxeei²¹ jo cwooi¹ cwo¹o 'naa' 'e tyii'
yaanaa'.

¹³Ce jiin¹³ jaain²¹ tsa'leei¹³ jo
lí² jmaa¹a to² tyú² gái¹ ñi'fii²¹². Tsú
nilí'ee¹mo jaain²¹ joon 'in jaain²¹gi
do nilí'nee²¹mo si ilityúu¹mo coon¹³
jaain²¹ joon coon¹³ 'in jaain²¹gi do
gó²o liseein²¹. Jo lí² 'iin²¹² tsá² Dios
la jee²¹² 'iin²¹²in cuu².

¹⁴In tsá² fariseo do 'in líi¹ 'iin²¹²in
cuu² núu²o jilaa²¹ 'elo. Joon
gaungøø¹mo Jesús. ¹⁵Joon gajin²
Jesús si²¹i 'ido:

—Ngii²¹naa' coon¹³ 'e tyú² jee²¹²
tsá² pe ñi¹ Dios 'ee líi²naa'. Jilaa²¹
'e 'øøi²¹-tsi tsá² 'e tyiin² 'e joon 'e
'ee¹mo Dios.

Ná² untsiin¹ ley tya' Moisés

¹⁶Jin² Jesús:

—Ca mo jó¹ Wó³ gatyú²u to² 'e ley
tya' Moisés coon¹³ 'e júu³ tya' tsá²
cwo¹ júu³ tyú² calii. Ca 'yiai¹³ joon
galisá² júu³ tyú² xiala mi tyú² Dios
to² tsá². Joon jilee²¹mo cwoo¹ pi²
tsatai²¹² li tyú² Dios to².

¹⁷Tyan¹gi to² jo tsín¹ jiin¹³ coon²¹
letra tya' ley la coon²¹gi 'íin² coonti
jilaa²¹ yú¹ fu juncwii²¹ coon¹³
cwoo¹³ fu juncwii²¹.

**Jesús 'e²e tsá² 'e tsaa² fee¹
wa'a 'øøi¹ tsá² tsamí² tya'a**

¹⁸Wana jaain²¹ tsáñuu¹ 'ee¹mo
tsamí² tya'a joon cui² cwoo²¹ coon¹³
'in xeei²¹ fee¹ tsaa² 'noo¹on. Joon
wana cui² tsá² cwoo²¹ coon¹³ 'in
tsamí² do la joon jon fee¹ tsaa²
'noo¹on.

**Cwáain¹ tya' jaain²¹ tsá² sá²
cuu² coon¹² Lázaro**

¹⁹Gajin²in jon Jesús gasii²¹i tsá²:
—Lawa jaain²¹ tsá² sá² cuu² 'in
tyi¹ jmaai¹³ siin³ tyú² joongi

'ya²gi. Joon la coon²¹ jmii²¹²
jmaa¹a jmii²¹² coon¹³ 'e 'ya²gi liili¹.
20 Galiseen²¹mo jon jaain²¹ tsá²
tañí² 'in sii²¹ La². La tøøi² ngúu¹u
sirøøi²¹ 'mi². Joon gacwó²o ni wó²
'ooca'ná¹ tya¹ 'in tsá² sá² cuu² do.
21 'In tsá² tañí² do 'iin²¹²in røøi²¹
tu²u coon¹³ jilaa²¹ 'e xuu²¹ 'wii²¹²
mesa li gø² 'in tsá² sá² cuu² do.
Joon cagi tsii²¹ jalifin² li tyiin¹in
'e 'lø²u li jgoo²¹ tya'a. **22** Coon²¹
jmii²¹² gajuun²¹mo 'in tsá² tañí²
do. Joon ángeles gatøø²mo 'ii 'e
cwaal coon¹³ Abraham fu ñu'fú².
La joon jon gajúun²mo 'in tsá² sá²
cuu² do. Joon ga'aa¹mo tsá² 'ii.
23 'In tsá² sá² cuu² do 'áai¹ ganí²in
wúu¹ li tsalíin² 'in najúin². Joon
gasaa¹³a unnií¹i. Joon wíin² ganí²in
Abraham coon¹³ La². **24** Joon
ga'oo¹o jin²in: "Ñu¹u¹ Abraham,
fúu² cwolfin²un jna. Síi²in La²
no cwoun'lá²xu unniicwoo²¹o
coon¹³ jmii²¹. Joon cwojaa²¹²,
cwouncwii²¹xu unniisi¹³ii tsu líi¹
móo³oo wúu¹ jee²¹² jf² lo." **25** Pe
joon gajin² Abraham: "Yuuñ²¹ tyi¹,
cwotii¹³du'o'o 'áai¹ tyú² 'ii'-o'o mo
gateen²¹²un fu juncwii²¹. Joon La²
logi 'áai¹ gó² gangii¹. Joon nano
tyé² seein²¹ lo. Joon 'nugi moo²o
wúu¹. **26** Coon²¹gi 'e sá² lo. Sá² goon²¹
juu¹³ cwó² jee²¹² jna'a coon¹³ 'nu.
Jileei²¹ 'in 'iin²¹²in tsalíin² fu no
jo lí². La joongi jileei²¹ 'in 'iin²¹²in
jalíin² li¹ lo jo lí²." **27** Joon gajin² 'in
tsá² sá² cuu² do: "Míi³ii tyani'i jon,
ñu¹³ Abraham, sii²¹u La² no fu tya'
ñu¹³uu. **28** Seen²¹mo 'ñeéi²gi ruu²¹na.
Cwofee¹i la joon jon jo cwo¹o wa'a
jalíin² lo 'a li tyafa² ni² tsá² wúu¹.
29 Pe joon gajin² Abraham gasii²¹i
'ido: "Oo¹-o 'ido jilaa²¹ 'e nigajin²

Moisés coon¹³ tsá² cwo¹ júu³ tyú².
Lí²-i unjii²¹o 'ido júu³ tya¹ 'ii."
30 Joon gañii¹ 'in tsá² sá² cuu² do:
"E ja²mo, ñu³ Abraham, pe wana
tyíia¹ jee²¹² 'ii jaain²¹ 'in nigajúin²
ija²a-tsi." **31** Joon gajin² Abraham:
"Wana jo 'iin²¹²in núu³ júu³ tya'
Moisés coon¹³ tsá² cwo¹ júu³ tyú²
jon'gi inúu²un júu³ tya' jaain²¹ 'in
nigajii¹ jee²¹² 'lii²¹²."

Tsaai¹³ wa'a un'leei²¹ tsá² tsaruu²¹i

17 Gajin²in jon Jesús gasii²¹i
tsá² tya'a:

—'Láa²mo sá² 'e jmoo¹ un'leei²¹
tsá² pe fúu² 'in tsá² jmoo¹ un'leei²¹
'in xeei²¹ do. **2**Aai¹gi tyú² tya'a
wa'a 'ñuu¹ tsá² coon²¹ too¹ lúu¹u
joon píin¹in tsi jmíiñi¹³ la coon²¹
jo jmáa¹a i'leei²¹gi 'in xuui²¹² lo.
3Un'øoi¹duu' yaanaa' coon²¹ tún².

'Wana jmaa¹a ruu²¹u 'e gó² tyi¹i
joon fu²¹u: "Jo jmaa²gi'i." Joon wa
gaunsíi²i 'e 'i¹-tsi jmáa² feei¹-'o'o
'wii²¹² tya'a. **4**Xuifiin¹³ dyíá¹ naa¹³ la
coon²¹ jmii²¹² gajmaa¹a 'ido 'e gó²
tyi¹i pe joon dyíá¹ naa¹³ cwooi¹ sii²¹
'nu: "Jo jmáa³gi." Cwooi¹ jmaa²o'o
feei¹-'o'o 'wii²¹² tya'a.

Xiala ilitsáai¹gi-tsí tsá²

5 Joon gajin² tsá² tya' Jesús sii²¹ 'ii:
—Jmáa² e lijai²gi-tsii¹i 'nu.

6 Joon gajin² Jesús:

—Wuxu¹u tsáai¹du-'oo' fiin¹³ la
ti camí¹³ jún² jon² tasa lí²-i fú²uu'
'e 'mó² fee¹ lo: "Ráain²du'u no
cwojñi²i 'wo'o tsi jmíiñi¹³." Joon
ninúu²o 'e 'mó² do júu³ tyii'.

Jilaa²¹ 'e 'ná¹ jmá² tsá² 'e tyiin²

7 Wana 'in jee²¹² 'naa' seein²¹
jaain²¹ tsa'leei¹³ tyii' 'in jaai¹³ jee²¹²

to², ngajii²¹i si nga'aai¹ joo²¹ 'ee, xufo'o fú²uu': "Ngiii²¹², ní²i, tyee¹³ 'í¹." ⁸ Joon' la joon tíii² faa²¹ tsá². Tyú²gi isii²¹ tsá² 'ii: "Tyá¹ tyú² 'e døø¹³øø. Cwoo¹³-'o'o tyá¹ tyú² døø¹³øø joongi 'e duu¹³uu joon mi yuui¹³ joon 'uu¹²u, cøø¹²øø." ⁹ ¿Ti cwool¹ cwo¹o 'maai¹³ tsaa¹³ tíleei¹³ ty'a'mo jmoo¹o jiin¹³ to² 'e tyú²u? ¹⁰ La joon jon 'naa', mi yuui¹³ jmaa²aa' jilaa²¹ to² tyú² Dios 'ná¹ fó²oo': "Tsa'leei¹³ tyio'o jna'a 'in jo 'ee to² ti tsu nigajmoo²¹o'o jiin¹³ 'e 'ná¹ jmoo²¹o'o."

Jesús un'láai² dyéi¹ tsá² 'in líii² jmoowúu¹ jgøøi²¹

¹¹ Mo gangóo¹ Jesúus la fu¹ 'yuui fu Jerusalén. Gangíi¹in la caain²¹ li sii²¹ Samaria coon¹³ Galilea.

¹² Mo gatyíi¹a coon²¹ fuu²¹ pi³.

Joon ga'wooi²¹ dyéi¹ tsá² 'in líii¹ jmoowúu¹ jgøøi²¹. Pe wíin² gajaan¹ li siin¹²in Jesúus. ¹³ Joon ga'oo¹o jin²in:

—iJesús, Tifo², fúu² cwolíin²un jna'a!

¹⁴ Joon mo gajøøi² Jesúus 'ii joon gajin²in:

—Cwolíin²naa' cwo'ee¹³naa' untsá² yaanaa'.

Joon la 'ii²¹² ngalíin² fu¹ joon galáa²mo. ¹⁵ Joon jaain²¹ jee²¹² 'ii do mo ganí²i 'e galáa²mo joon gacii¹³o cwoo¹o 'maai¹³ Dios coon¹³ júu³ tá² líili¹. ¹⁶ Joon gasii²¹ iwojníi¹ tyani Jesúus. Joon gaxiai¹ níl'i gajun²un ca ti ni 'wó² 'e cwoo¹o 'maai¹³ Jesúus. Joon 'in tsá² lo seein²¹ li sii²¹ Samaria. ¹⁷ Joon gajin² Jesúus:

—¿Ti jo galáai² ce jí dyéi¹ do? 'Náai¹³gi 'in níui²gi do? ¹⁸ ¿Ti jiin¹³

ino-o tsá² coon²¹ fuu²¹ nigacii¹³o cwoo¹o 'maai¹³ Dios?

¹⁹ Joon gasii²¹ i 'in tsaañuu¹ do: —Ráan²un no. Cwei². Niga'láa²mo'o tsu jo¹²o galíi²u'u.

'E¹² Jesúus tsá² xiuala mi cwá² 'e tyú² Dios to² tsá²

²⁰ Tsá² fariseo gaunngii¹i Jesúus líii²¹² mi cwá² 'e tyú² Dios to². Joon gajin² Jesúis:

—Mi cwá² 'e tyú² Dios to² joon¹² wa'a coon²¹ 'e lí² jøø² tsá². ²¹ Jo lí² wa'a jin² tsá² 'elo si 'e do-o 'ee. Tsu nigalí²-i 'e tyú² Dios to² jee²¹² 'naa'.

²² Joon gasii²¹ i Jesúus tsá² ty'a:a:

—Nicwaa²¹² jmi²¹² mi li 'iin²¹²naa' jøø²øø¹ 'e jmi²¹² 'e jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá², 'láa² 'wii²¹² tyú²u to². Joon jo lí² jøø² 'naa'. ²³ Joon isii²¹ tsá² 'naa': "Lo-o siin¹²in", si "Do-o siin¹³in", 'ee. Pe jo cwolíin²naa' coon¹³on. ²⁴ Tsu lawa coon²¹ jf² cwaain² 'ná³ 'e jná² joo²¹ ca ti¹ cataain²¹ lí¹ caluu fu juncwii²¹ la joon jon jna 'in Ruu²¹na Tsá² mi cwá² jmi²¹² tyia. ²⁵ Pe jéei¹ nifu 'ná¹ mó³oo wúu¹ líili¹. Joon tsá² seein²¹ nano 'in jo 'e 'i²¹ jna. ²⁶ Jiin¹³ la galí² jmi²¹² mo seein²¹ Noé la joon jon ilí² jmi²¹² mi gó² jna 'in Ruu²¹na Tsá². ²⁷ Gø²ø tsá² joongi 'un² tsá² joongi cui¹² cwoo²¹ tsá². Joon gacwool¹ tsá² jamíi¹ 'e cui¹² cwoo²¹ ca jmi²¹² mo ga'lí² Noé fu tsi barco do. Joon gajó² coon²¹ jmi¹ joon jilee²¹ mo gajúun²mo jon. ²⁸ La joon galí² mo seein²¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Lot. Gø²ø joongi 'un²un. Joon galó² joongi 'nii¹i. Jñii¹ tsá² joongi jmoo¹³ tsá² 'ná¹. ²⁹ Pe mo gacwo'lí¹ Lot 'e fuu²¹ Sodoma Dios gasii¹in coon²¹ jmi¹ 'e lí² jf² caai¹³ cuun²¹² 'e

coo²¹. Joon gatsee²¹mo jileei²¹ 'in néei¹ fuu²¹ do. ³⁰La joon ilí² mi jnee²¹na 'in Ruu²¹na Tsá².

³¹Mo ti jmíi²¹ joon wana 'in téein² yu' 'né¹ joon 'oo¹o jilaa²¹ si'mo² inuu² tya'a jo cwoxaai¹ ja'woo¹²o. Joon wa' 'in téein²¹ jee²¹ tyia²¹ jo cwojaa²¹i fu tya'a. ³²Cwotii¹¹³'oo' e galí² tya' tsamí² tya' Lot. ³³Jileei²¹ 'in 'iin²¹in tiin¹³ fu juncwii²¹ tya'a i'fin²mo joon. Pe jileei²¹ 'in 'iin² fu juncwii²¹ tya'a tiin¹³mo joon.

³⁴'E la ja¹²mo fo³oo: 'E 'woo¹ joon wana teei¹³ gáí¹ tsá² ni coo'mó² yatée³ee jaain²¹, 'in jaain²¹gi jan¹. ³⁵Gáí¹ tsamí² taai²¹tsi¹i caain²¹, yatée³ee jaain²¹ 'in jaain²¹gi jan¹. ³⁶Gáí¹ tsáñuu¹ taain²¹jee²¹to² yatée³ee jaain²¹ 'in jaain²¹gi jan¹.

³⁷Mo ganúu² tsá² tya'a 'elo joon gaunngii¹i:

—¿Xiala li ilí² 'elo, Ña'ñu¹u?

Joon ii-gi gajin²in:

—Jileei²¹ 'in jo cwoi¹ 'ña'a 'e tyu² Dios to² ii i'fin²mo.

Júu³ cwáain¹ tya' jaain²¹ tsamí² 'níf² coon¹³ tsá² jmoo¹ ii²¹

18 Joon gasii²¹ Jesús tsá² 'e cwáain¹ lo 'e 'ee¹ xiala 'ná² faa²¹a tsá² júu³ tyú² joon jo cu¹²-tsi coon¹³ Dios. ²Joon gajin²in:

—Lawa coon²¹ fuu²¹ galiseein²¹ jaain²¹ tsá² jmoo¹ o 'ii²¹. Jo tsaa²-tsi Dios jon'gi un'goo²¹ tsá². ³Fuu²¹ do-o joon seein²¹ jaain²¹ 'yia'níf² 'e coon²¹ tøø²mo tsafee¹²i 'in tsá² jmoo¹ o 'ii²¹ do. Tsamíi²¹ 'e jmaa¹ 'ido 'ii²¹ coon²¹ mii¹³ 'e seein²¹ coon¹³ 'in 'eei¹ ii. ⁴Woo²-o 'áai¹ nangóo¹ 'e jo 'iin²¹in 'in tsá² jmoo¹ o 'ii²¹ do 'e jmáa¹a 'ii²¹. Joon mo

galiciiin²¹gi ga'i¹-tsi: "Jo tsaa¹²-tsii Dios jon'gi tsá² un'góó³oo pe tsu 'wii¹³ untyíi²in 'in tsamí² lo jna jmáa³oo 'ii²¹ tya'a ⁵la coon²¹ jo untyíi²gi jna."

⁶Joon gajin¹² Jesús:

—Náu²duu' e 'øøi¹²-tsi tsá² júu³ tya' 'in tsá² jmoo¹ o 'ii²¹ 'e gó² do. ⁷¿Ti líi²naa' e li'ii²¹-i Dios un'øø¹i tsá² tya'a, 'in nigatyii¹²in, 'in nimii¹i tyaníi¹i la 'woo¹ la jmíi¹? ⁸Fuu²¹uu 'naa' 'e la jmoono-o ijmáa¹a 'ii²¹ tya' 'ido. Pe jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá² mi yíi³aa, ¿ti lisseein²¹gi tsá² ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'in tsaa¹²gi-tsi jna?

Júu³ cwáain¹ tya' jaain²¹ tsá² fariseo coon¹³ jaain²¹ 'in cóñ² 'laa¹³ 'e 'níf¹ tsá²

⁹Gasii²¹i jon Jesús coongi cwáain¹ tya' 'inlíi¹³ 'in jmaai²¹ yaai 'e tyú¹-i joon un'woo¹i tsá² catyaai²gi. Joon jin²in:

¹⁰—Gáí¹ tsáñuu¹ ngalíi² fu cwo¹. Ngafaa¹³a júu³ tyú². Jaain²¹ jee²¹ 'ii líi¹i tsá² fariseo, 'in jaain²¹ dogi líi¹i tsá² cóñ² 'laa¹³ 'e 'níf¹ tsá². ¹¹In tsá² fariseo do siin¹²in, joon gafaa²¹a la lo: "Ña'ñu¹u' Dios, cwóo³oo 'maa²u'un tsu² jo líi¹na la líi¹ 'in tsá² catyaai² do. Jo líi¹na la 'in jmoo¹ o 'uun²¹, lagí 'in jo nüu¹³. Jo líi¹na la líi¹ tsá² 'in fee²¹i tsamí². Ce jiin¹³ capii¹³ jo líi¹na la líi¹ 'in cóñ² 'laa¹³ 'e 'níf¹ tsá² lo. ¹²Tún² fu 'gø¹³øø tyiañi¹ la coon²¹ semóo¹³. Joon cwo¹³oo 'nu coon²¹ 'e jee²¹ dyá² 'ii¹³ 'e gajna²aa." ¹³Pe 'in tsá² cóñ² 'laa¹³ 'e 'níf¹ tsá² do wíin² gajaan¹. Joon jo tá²-tsi saa¹²a unníi¹li fu yu¹ juncwii²¹. Jiin¹³ 'e gajmaa¹a tyuun¹nitsi¹-o. Joon gafaa²¹a: "Ña'ñu¹u' Dios, cwolifee¹mo-'o'o 'wii²¹ tyia

tsu 'áa¹mo røø²¹na tsaa²." ¹⁴'E la ja²mo fo³oo 'e nigauntyú¹mo Dios 'in tsá² cóñ² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹ tsá² do pe 'in jaain²¹ do jiin¹³ la líi²mo líf²i. Tsu jileei²¹ 'in jmaa²¹i yaai cøø¹³gi xujoon li'weei²¹gi 'ii pe jileei²¹ 'in un'weei²¹ yaai joon licøøi¹³gi.

Uncwaa³i Jesús xuui²¹²

¹⁵Jajéé¹mo tsá² xuui²¹² tya'a li siin¹² Jesús 'e taan¹ cwoo²¹ tya' 'ido. Pe joon mo ganí¹ tsá² tya'a ga'láa² 'wii²¹² 'øø¹³mo jileei²¹ 'in jajééi¹ xuui²¹² do. ¹⁶Joon gatø¹¹ Jesús 'in xuui²¹² do. Joon gajin²in:

—Cwóó'oo' cwojalíin² xuui²¹² tyani³ii joon jo 'øø²¹²naa' tsu li tyu² Dios to² líin² jmai² 'in líi¹in la 'ii-o joon. ¹⁷'E la ja²mo fo³oo jileei²¹ 'in jo cwooi¹ 'e tyu² Dios to² 'ii lawa jaain²¹ xuui²¹² jo lí² tsataai² li tyu² Dios to².

Jaain²¹ tsá² sá² cuu² fee²¹i Jesús

¹⁸Jaain²¹ 'in tyu² to² gaungii¹i Jesús:
—Tifo² tyúi¹, 'ee 'ná² jmáa³aa 'e tiin¹³na juncwii²¹ tyiia?

¹⁹Joon gasii²¹ Jesús 'ii:
—'Ee lí*í* fu²u jna 'in tyúi¹? Jaan²¹mo 'in tyúi¹ seein²¹gi, jiin¹³ 'ña'a Dios. ²⁰Ní³o'o jiin¹³ la to² tyu² Moisés: "Jo foo¹³o tsamí². Jo jngáa¹u'un tsá². Jo jmaa²a 'uun²¹. Jo jmaa²a júu³ tajuu²¹. La joon jo con¹²on tsá² tóo² ce jiin¹³ jaain²¹. Cwoli'gøø²¹mo'o ñu²¹u coon¹³ saa²a."

²¹Joon gajin² 'in tsañuu¹ do:
—Jilaa²¹ 'elo nigalinuu¹³uu ca la mo xuu²¹²moo.
²²Moganúu² Jesús 'elo joon gajin²in:

—Coon²¹gi 'e 'ná² jmaa²a. 'Nf³i jilaa²¹ 'e 'oo²-o'o joon cwo²o tsá² tañíi². Joon líi¹gi il'i oo²-o'o ñu'fú². Mi yuui¹³ joon na¹ coon¹³ jna.

²³Pe mo ganúu² 'in tsanuu¹ do 'elo 'áai¹ fa'³ gajmaa¹a tsu 'áa¹mo sá² cuu² tya'a. ²⁴Mo ganí² Jesús xiala fa'³ jmaa¹a joon gajin²in:

—i'Áa¹mo tyan¹ to² cwóoi¹ tsá² sá² cuu² yaai wa'a tyu² Dios to² 'ii! ²⁵Áai¹gi tyan¹ to² tya' jaain²¹ camello 'e ngíi¹ too²¹ li ngíi¹ ñi¹ tya' moocúu³ lagí jaain²¹ tsá² sá² cuu² tsu i'iin ñu'fú².

²⁶'In ganúu² 'elo gajin²in:

—¿Xiaagi la itiin¹³ tsá²?

²⁷Joon gajin² Jesús:

—Jilaa²¹ 'e jo lí² jmaa¹a tsañuu¹ lí²-i jmá¹ Dios.

²⁸Joon gajin² Té³:

—Ña'ñu¹u', jna'a nigatuu²¹²oo'o jilaa²¹ 'e 'oo²¹o'o joon nijalii²¹i'i coon¹³ 'nu.

²⁹Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fo³oo, 'e doñi¹iin si tuu²¹ 'náu¹u si tiui² sáa³a jmíi²¹ 'ee si ruu²¹i 'ee si tsamí² tya'a 'ee si jóon¹ 'ee 'wii²¹² tya' cwáain¹ 'e tyu² Dios to² ³⁰líi¹gi 'ii²¹i fu juncwii²¹ lo. Joon mi júun²in 'ii²¹mo jon coon²¹ juncwii²¹ tya'a 'e ta²a coon²¹ tøø²mo.

Jesús jmoo¹o júu³ 'e ti lí júun²in

³¹Jesús gatø¹¹ø coon²¹ ji dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gasii²¹i 'ido:

—Nano tsaa²¹a fu Jerusalén.

Do-o lí² tsín¹ jilaa²¹ 'e gafaa²¹a tsá² gacwo¹ júu³ tyú² calii cwáain¹ tya' 'in Ruu²¹na Tsá². ³²Ijaan²¹in tsá² 'ii tyani tsá² jalíin² wíin². Joongi niungøøi¹ tsá² 'ii. Joon ijmee²¹i tsá² 'ii. Joongi i'ñí¹ tsá² tya'a. ³³Joongi

ipóoi² tsá² 'ii. Mi yuui¹³ joon ijngá²mo tsá² 'ii. Pe mi tí² 'ni¹ jmii²¹² ijiin¹o jee²¹² 'lhi²¹².

³⁴Pe 'idogi coonti jo ga'øøi²¹-tsi. Jo ñi¹ 'ee 'e sii²¹ Jesús 'ii. Lawa coon²¹ júu³ 'e jo ñi¹ xiala 'ee i'øøi²¹-tsi.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² tiui² seein²¹ Jericó

³⁵Xuu 'ná²gi 'e tyí¹a Jesús fuu²¹ Jericó. Jaain²¹ tsá² tiui² tyíñin¹in caai¹ fu¹ mií¹ caridad. ³⁶Mo ganúu²un ningíi¹i tsá² fúui¹ liíli¹ joon gaunngíi¹i tsá² 'ee-gi galí². ³⁷Joon gajin¹² tsá² 'e Jesús tsá² Nazaret 'in ngíi¹ no. ³⁸Joon ga'oo¹o 'in tsá² do jin¹²in:

—iJesús, Jón¹ David, fúu² cwolíin²un jna!

³⁹Pe 'in tsá² do 'in ngalíñin² nifu gasíi²¹i 'ido:

—Ca tii², jo to¹²o mií¹³.

Joon jo cwofaa²¹gi 'ido. Pe 'ii coon²¹ 'ii¹³gi tá² oo¹o:

—iJón¹ David, fúu² cwolíin²un jna!

⁴⁰Joon gajan¹ Jesús joon gatyá²u to² 'e tsatee²¹² tsá² 'ido. Joon mo gatyá¹a tyan¹² joon gaunngíi¹i Jesús 'ii:

⁴¹—¿Ee 'in²¹²u'un ijmáa³aa tyí¹i?

Joon gañí¹ 'in tsá² tiui² do:

—Ña'ñu¹u', 'in²¹²na ijóø³oo.

⁴²Joon gajin¹² Jesús:

—Jóø²o'o tsu 'wii¹³ nigalija²mo líi²u.

⁴³Joon la tsifu joon 'in tsá² tiui² do gajóø²o. Joon gangóo¹o coon¹³ Jesús cwo¹²o 'maai¹³ Dios. Joon jileei²¹ tsá² 'in gajóø²elo la joon jon gacwo¹²o 'maai¹³ Dios.

Jesús coon¹³ Zaqueo

19 Joon ga'í² Jesus fuu²¹ Jericó.
²Joon do-o niseein²¹ jaain²¹

tsá² sá² cuu² 'in ni sii²¹ Zaqueo. 'Ii tyu² to² jileei²¹ 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá². ³'In Zaqueo lo 'iin²¹²in jóø²i Jesús. 'In²¹²in licwii¹in pe jo lí² tsu líi¹ pi³ 'ii. Joon líi¹ fúui¹ tsá² taai². La 'ii²¹² ngíi¹i Jesús 'e fuu²¹ do ⁴joon gangóo¹ Zaqueo do cwiin¹in nifugi 'e 'iin²¹²in jóøi². Joon gasoo² coon²¹ yu¹ 'mó² si² co¹² fu¹ li 'ná² ngíi¹ Jesús. ⁵Joon mo gangíi¹ 'ido joon gajóø² fu yu¹. Joon gajin²¹in:

—Zaqueo, cwúui¹ jmoono tsu no 'ná¹ níi³ii nijáan³aan fu tyio'o.

⁶Joon gajngáa¹i Zaqueo jmoono. Joon líi¹ jløø¹³i ga'ii²¹i Jesús. ⁷Mo ganí² 'in tsá² fariseo do jilaa²¹ 'elo joon ga'láa² 'wii²¹² gafaa²¹a 'laa²¹ tyá' Jesús joon jin¹²in 'e Jesús nigajaan¹ tyá' jaain²¹ tsá² róøi² tsaa². ⁸Joon Zaqueo do gajmaa¹a siin¹²in joon gasíi²¹i Jesús:

—Jóø²dú, Ña'ñu¹u', cwo³oo tsá² tañíi² coon¹³ tsa¹² jin¹³ 'e 'óo³oo. Joon wana nigajmáa³aa 'uun²¹ coon¹³ júu³ tajuu²¹ nicí³oo tyán² 'ii¹³gi líi¹.

⁹Joon gajin¹² Jesús:

—No-o gatyá¹ 'e tiin¹³ tsá² taai² inuu¹ lo. No-o ilíin² 'in tsañuu¹ lo jún² tyá' 'lhi²¹² Abraham. ¹⁰Tsu jna, 'in Ruu²¹na Tsá², gagoo²¹²oo 'e 'naa²¹na tsá² joongi 'e jmoo³oo tiin¹³ tsá² 'in róøi² tsaa².

Júu³ cwáain¹ tyá' dyá² cuu² cwanáá¹

¹¹La 'ii²¹² núu²un tsá² júu³ tyá' Jesús faa²¹a 'e júu³ lo joon gasíi²¹i coon²¹ cwáain¹ tsu tyan¹ niteein¹ co¹ Jerusalén. Tsu 'in tsá² fúui¹ ngíi¹ coon¹³ Jesús do tyá'i fu¹ líi²i 'e ti li tí² 'e tyu² Dios to² tsá². ¹²Joon gasíi²¹i Jesús 'ido:

—Lawa jaain²¹ tsá² 'in líi¹ tsafeei¹. Joon gangóo¹ coon²¹ fuu²¹ wíin²

i'ii²¹i to² róøi¹³ 'e fuu²¹ wíin²
do. Joon mi yuui¹³ joon cií¹²i
fuu²¹ goo¹o. ¹³Pe la nü'gi cwo'fi¹i
gatø¹ø dyéi¹ tsa'leei¹³ ty'a. Joon
gajoon¹²o la jaain²¹ la jaain²¹ 'ido
jmaai¹³ coon²¹ cuu² 'e tyíin² líi¹.
Joon gasii²¹i 'ido: "Jmaa²aa' to²
coon¹³ 'e cuu² lo ca mi cwaa²¹na."
¹⁴Pe tsagoo¹o do 'ee¹mo 'ii. Joon
gasii¹in júu³ ca li ngóo¹on 'e jin²:
"Jo 'iin²¹na'a wa'a líin² 'in tsañuu¹
lo róøi¹³ tyii¹i." ¹⁵Pe ga'ii²¹mo
to² róøi¹³ do. Joon ganga²mo fu
goo¹o. Joon mo gatyee¹²i joon
gatø¹ø tsa'leei¹³ ty'a 'in ngacwo²o
cuu² do. 'In²¹in litsáai¹-tsi xiiati
nigajna²a la jaain²¹ 'ido. ¹⁶In gatyía¹
nifu gajin²in: "Ñi'fii²¹i, 'e cuu² do
nigacwáa¹mo dyá²gi." ¹⁷Joon 'in
róøi¹³ do gajin²in: "'Áa¹mo tyá².
Jaain²¹ tsa'leei¹³ tyú¹mo 'nu. Nano,
'wii¹³ 'e nigalityú¹mo'o coon¹³ 'e
xuu, cwóo³oo 'e tyuu¹²u to² jee²¹
dyá² fuu²¹." ¹⁸In xeei²¹gi gatyía¹
joon gajin²in: "Ñi'fii²¹i, 'e cuu² do
nigacwáan¹mo 'ná²gi." ¹⁹La joon
jon gasii²¹i 'in róøi¹³ do 'ii: "'Nu-gi
lí² tyuu¹²u to² 'ná² fuu²¹." ²⁰Joon
'in xeei²¹gi gatyía¹. Joon gajin²in:
"Ñi'fii²¹i, lo-o roon¹ 'e cuu² do.
Ga'máa³oo gaci¹ii coon²¹ póo¹.
²¹Gali'gøø²¹moo 'nu tsu jaain²¹
tsá² 'waa²¹-tsi 'nu. Joon ñí³oo 'e
cón¹³o 'e jo gacwo²o. Joon
coon¹²on li jo gajñi²in." ²²Joon
gajin² róøi¹³ do: "Tsa'leei¹³ 'in
gó² 'nu. Coon¹³ júu³ tyiio'o jmoo²o
'ii²¹ tyi'i. Ñí²i 'e líi¹na jaain²¹ tsá²
'waa²¹-tsi. Joon cóñ³oon li jo 'e
gacwóo³oo. Joongi cóñ³oo coon²¹ li
jo 'e gajñi²¹ii. ²³¿'Ee li jo gata²a
cuu² banco joon lí² 'ii¹³na láai²gixu
mi tyee¹²na tyia?" ²⁴Joon gajin²

róøi¹³ do sií²¹i 'in téein² do: "Tyí²ii'
'e cuu² no. Joon cwó²oo' 'in 'oo¹
dyá² no." ²⁵Joon gajin² 'in téein²
do: "Pe ñí'fii²¹i, ni'oo¹o 'ido dyá²
cuu²." ²⁶Joon gañii¹i 'in róøi¹³ do:
"Fuu²¹uu 'naa': jileei²¹ 'in 'oo¹o líi¹gi,
la joon líi¹gi icwóo³oo. Pe jileei²¹
'in jo 'oo¹o lí¹ 'woo¹³gi 'e ca pi¹³ 'e
'oo¹o. ²⁷Joon jileei²¹ 'in 'eei¹ jna,
'in jo 'iin²¹in jmáa³aa róøi¹³ ty'a
cwotee²duu' lo joon jngaa¹³naa'
tyaní³ii lo."

Jesús tsa'ii²¹ fu Jerusalén

²⁸Mo ngayuui¹³ gajin² Jesús
'elo joon gangóo¹ la fu 'yúu¹i fu
Jerusalén. ²⁹Xuu 'ná²gi tyíi¹a fuu²¹
Betfagé coon¹³ Betania co' moo²¹ sii
Olivos. Joon gasii¹in gái¹ tsá² ty'a.
³⁰Joon gasii²¹i 'ido:

—Cwolíin²naa' 'e fuu²¹ pi¹³ náa¹
tyaní² do. Joon mi tyalíin²naa' joon
ityee²naa' jaain²¹ bu³ neei²¹. Ce
jiin¹³ jaain²¹ jo 'in mo cwó². Sii¹³
'nii²¹ ty'a joon tó²øø' fu lo. ³¹Joon
wana 'in gajin²in: "¿'Ee li*í* sii¹³ii'
'nii²¹ ty'a?" Joon fú²uu: "Néi²ta
cata Ña'ñu¹u'."

³²Joon ngalíin²mo tsá² ty'a. Joon
gatsee²¹mo jiin¹³ la lí² 'e nigajin²
Jesús. ³³Joon teen²¹mo si¹i 'nii²¹
ty'a bu³ do joon gaunngi¹i 'in tsá²
fii²¹ do:

—¿'Ee li*í* sii¹³ii'
'nii²¹ ty'a bu³ no?

³⁴Idogi gañii¹i:

—Ña'ñu¹o 'nái²ta cata.

³⁵Joon gatøø²¹o 'ido tyani Jesús.
Joon gaunffu²¹ siín¹³in moo'wóo¹
bu³ do. Joon gatyée'e Jesús
moo'wóo¹ bu³ do. ³⁶La 'íi²¹ ningóo¹
Jesús joon ganii¹³ tsá² siín¹³in tyá'i
fu¹. ³⁷Mo gati² lixaai¹ moo²¹ Olivos
jileei²¹ tsá² jo² líi² 'in ngalíin²

coon¹³on ga'láa² 'wii²¹² ga'oo¹ jløø³i.
Joongi gauntyúu¹i Dios coon¹³
jilaa²¹ milagro 'e niganí²i. ³⁸ Joon
jin²in:

—i'In cwaal³mo Róøi¹³ 'in jó¹
coon¹³ júu³ tyá' Ña'ñu¹! iTyú²-u 'íi¹
ñu'fú²! i'In tyú¹mo Dios!

³⁹ Joon 'inlíii¹³ tsá² fariseos 'in
téein² jee²¹² 'in tsá² do gasii²¹i 'ido:

—Sii¹³ tsá² ngi¹ coon¹³ 'nu 'e jo
cwota²a lf¹ mii¹³.

⁴⁰ Joon gajin² Jesús:

—E la ja²mo fo³oo, wana 'inlo 'e
jo to²o mii¹³ cagi 'e cuun²¹² roon¹
lo ito²o mii¹³.

⁴¹ Mo gatyíi¹a tyan² gajóø²ø Jesús
fuu²¹ Jerusalén joon gatyíi²i 'wii²¹²
tya'a. ⁴² Jin²in:

—Wuxu^u 'øøi²¹-oo' fiin¹³xu.
Jmii²¹² no-o jmii²¹² tyii', 'in jmá¹
'ii²¹ róø² tyii' nigacwéi¹. Pe nano
'e si²mo². Joon jo lí² jóø²øø'. ⁴³ Pe
ijó² coon²¹ jmii²¹² 'e gó² tyii' mi
jalíin² tsá² 'in 'eei¹ 'naa'. Joon
ijmáa¹ coon²¹ po³ cwoo¹³ ñii¹ cu²
li¹ li née¹naa'. Joon nitsatáai² joon
nijmeei²¹ 'naa' la 'uu². ⁴⁴ Joon iffin²
'e fuu²¹ lo tí ni'wó². Itsajngaa¹³i
tsá² néei¹ li tsi joon jo isái²gi jiin¹³
coon²¹ cuun²¹² 'e sifúui¹ tsu¹ jo
galiñii² 'naa' mo gajó² Dios itiin¹³
'naa'.

Untyá² Jesús 'e cwo¹ fee¹ si² do

⁴⁵ Joon ga'ii²¹ Jesús tsi inuu^u cwo¹
fee¹ si² Jerusalén do joon ga'láa²
'wii²¹² ga'øø¹i 'in 'nii¹ coon¹³ jilee²¹
'in ló¹. ⁴⁶ Joon gajin²in gasii²¹i 'in
taai² do:

—Ni jí² tyá' Dios jin²: "Nú³uu
'elo li tsalíin² tsá² tsafee¹³i Dios pe
'naa'gii' nigajmaa²aa' lawa coon²¹
too²¹ xá² tyá' 'uun²¹."

⁴⁷ La coon²¹ jmii²¹² ga'ee¹ Jesús
inuu^u cwo¹ fee¹ do. Pe tsá² tyu²
to² tyá' untsá² coon¹³ tifo² tyá'
ley la joon jon 'in tyu² to² fuu²¹
do 'noo²¹o xiiala ijngaa¹³i Jesús.

⁴⁸ Pe jo 'e tyii²a xiiala ijmáa¹a tsu¹
jilee²¹mo tsá² taai² jløø³mo núu²o.

To² 'e 'oo¹ Jesús

20 Coon²¹ jmii²¹² 'yuu²i Jesús
fu tsi inuu^u cwo¹ fee¹ 'e
'e²e tsá². Joon cwoo¹ júu³ tyu² tyá'
tiin¹³ tsá². Joon gatyalíin² 'in tyu²
to² tyá' untsá² coon¹³ tifo² tyá' ley
coon¹³ tsacøøi¹³. ²Joon gajin²in
sii²¹i Jesús:

—Jmáa²du'u júu³, 'ee coon¹³ to² 'e
jmoo²o jilaa²¹ 'elo? 'Ilin gacwo² 'nu
'e to² do?

³Joon gañii¹i Jesús:

—La joon jon jna unngi¹duu 'naa'.
Ñii²duu': ⁴'Ilin gasii¹in Wó³ saai¹ tsá²
jmii²¹? ⁵Ti gasii¹in Dios 'ii owa'a tsá²
'ee?

⁵Joon ga'láa² 'wii²¹² jo cwo²o júu³
ruu²¹i jee²¹² 'ii. Jin²in:

—'Ee faa²a? Wana faa²a' 'e Dios
gasii¹in, joon iñii¹i: "¿'Ee lí¹ jo
'ii¹³naa' júu³ tyá'a?" ⁶Joon wana
faa²a' 'e tsá²-a jilee²¹mo tsá² ityuu¹²i
jna cuun²¹² tsu¹ tsáai¹-tsi tsá² 'e faa²¹
Wó³ do cwáain¹ tyá' Dios.

⁷Joon gañii¹i jin²in:

—Jo nee²e 'iin gasii²in Wó³ saai¹
tsá² jmii²¹.

⁸Joon gajin² Jesús:

—La joon jon jna jofo³oo 'ee coon¹³
to² 'e jmoo³oo 'elo.

Júu³ cwáain¹ tyá' tsá² jñi¹ wuunjøø¹³

⁹Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹²
gafaa²¹a. Joon gasii²¹i tsá² 'e
cwáain¹ lo:

—Lawa jaain²¹ tsaañuu¹ 'in gajñi¹ wuunjøø³ cwoo¹³ 'wó² tya'a. Joon gacwo²o 'áai¹ tsá² xee²¹mo. Joon gangóo¹ li xiia²¹. Wóo² galí¹i.
10 Joon la jee²¹ joon gatí² jiin²¹ 'e garoo²¹ mi² wuunjøø³ do. Joon gasii¹in jaain²¹ tsaleei¹³ tya'a 'e tsamí¹i tya' 'in jmoo¹o to² do jiin¹³ 'e gatí² tya' fii²¹ cwoo¹³ 'wó² do. Pe 'idogi gajmee²¹mo 'ido. Joon gasii¹in jaain²¹ tsaleei¹³ tya'a. La joon jon 'ido gajii²i. Gajmee²¹mo 'ido. Joon gasii¹in tsá² fii²¹ do gasii¹in 'in xeei²¹gi. Pe 'idogi la joon jon gajmee²¹i. Joon ga'wooi¹ caluu.

13 'Mo gangí¹ 'elo 'in tsá² fii²¹ 'wó² do ga'i¹-tsi: "¿'Ee jmáa³aa no? Isíi³na yuun²¹ tyiia 'in 'iin²¹na 'áai¹. Joon mi ní²i yuun²¹ tyiia foowa nijmaa¹o náu¹³an." **14** Pe joon mo ganí²i 'in tsá² jmoo¹o to² do 'ido joon gasii²¹i ruu²¹i: "In lo-o 'in 'ii²¹ 'e sá² tya' jmii²¹. Cwojngaa¹³na' 'ii joon jna'o' ilfin²na' fii²¹ 'wó² do." **15** Joon gatyii¹mo caluu joon gajngaa¹³mo.

Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿'Ee cwooi¹ jmaa¹o 'in fii²¹ cwoo¹³ 'wó² do coon¹³ 'in tsá² do?
16 Itsaa¹o joon tsajngaa¹³i 'in tsá² jmoo¹o to² do. Joon cwo²o 'in xee²¹mo cwoo¹³ 'wó² do.

Mo ganúu²un 'in tsá² taai² do 'elo joon gajin²in:

—Jo cwo¹ Dios ingiii¹ 'elo!

17 Joon gajóø²i Jesús 'ii. Joon gajin²in:

—¿'Ee cwooi¹ 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ taa¹³ ji² tya' Dios? 'E jin²: 'E cuun²¹ 'e nigapí² tsaa² jmoo¹³ 'ná¹ 'e joon galí² cuun²¹ nifu.

18 Doñi¹iin gatøøi²¹ ni cuun²¹ do li'no²o 'ii. Joon wana gatoo²¹ 'e cuun²¹ do tya' tsá² fu² ilíin².

Júu³ tya' cuu² 'e cóñ² tsá² li 'nii¹

19 'E jmii²¹ joon 'in tyu¹² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley 'iin²¹in saan¹in Jesúz do. Tsu nii¹o 'e cwáain¹ 'e nagafaa²¹ Jesúz do cwáain¹ tya' 'ii-o. Pe 'gøø²¹mo tsá². **20** Joon gasii¹in tsá² lawa tsá² tyúu¹ 'e tsasii¹³i coon¹³ júu³ tajuu²¹ lawa júu³ jai² wa ilí² cwoo¹o tsaa² coon¹³ júu³ tya'a. Joon ijaan²¹ in tyani 'in oo¹ to². **21** Joon gaunngii¹i:

—Tifo², ne²oo'o 'e fo²o joongi e²e²júu³ jo². Jmoo²o 'ii²¹ róø². Jo con²on cwáain¹ wa tsá² sá² cuu² si tsá² tañíi² 'ee. Jiin¹³ fu¹ tyúu² tya' Dios e²e. **22** Sii¹³ jna'a, ñti cwooi¹ tyí²i 'laa¹³ tya' tsaa²to² tyiin¹ Roma? ¿Cwooi¹ owa jo cwooi¹ 'ee?

23 Pe galili³i Jesús jilaa²¹ 'e gó² 'e¹-tsi 'ido. Joon gasii²¹i 'ido:

—¿'Ee li¹i jmaa²a' lawa coon²¹ nilá² coon¹³ júu³ tajuu²¹? **24** La 'ééduu' jna coon²¹ cuu², nee²¹e. ñti in ni² 'inlo? ¿'Ee tyan¹ 'e sii²¹ 'in taai² lo?

Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—Tya' tsaa²to² tyiin¹ Roma.

25 Joon gajin¹² Jesús:

—Cwoo²oo' tsaa²to² jiin¹³ 'e tñii² joon cwoo²oo' Dios jiin¹³ 'e tya'a.

26 Joon jo galí¹i wa'a 'e teei²¹ Jesús jiin¹³ coon²¹ tsaa² coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹a jee²¹ tsá². Li' cii¹²i, ganga'goo²¹o-tsi tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹a. Joon gajaan¹ tii².

Unngii¹i tsá² xiuala mi jiin¹ tsá²

27 Mo ngayuu¹³ joon 'inlñii¹³ tsá² saduceos gangaliin¹ ngajóøi² Jesús. Tsá² saduceos jin²in 'e jo jo² jiin¹gi tsá² mo najúuñ²in. Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

28—Tífo², Moisés gataan¹ ni jí² tyá'a 'e jíu³ lo: "Wana jaain²¹ tsaañuu¹ jíun²in joon gatúu² tsamí² tyá'a 'ña'a jiin¹³ jaain²¹ jón¹ jo seein²¹. Ruu²¹i 'in najóin¹ 'ná' cu²i cwoo²¹ coon¹³ 'in tsamí² 'ña'a do. Joon liseein²¹ yéun²¹ cwáain² tyá'r uu²¹i najóin¹ do." **29** La joon galí² dyá'i ruu²¹i seein²¹. 'In nifu gacu²mo cwoo²¹. Joon jo 'in yéun²¹ liseein²¹ tyá'a. Gajúun¹mo 'ido. **30** Joon 'in tí² gáí¹ do gacu²mo cwoo²¹ coon¹³ 'yia'a'níí² do. La joon jon gajúun¹mo. Jo 'in yéun²¹ seein²¹ tyá'a. **31** Joon 'in gati² gaai²¹ gacu²mo cwoo²¹ coon¹³ 'ido. La joon jí dyáí¹ do gajúun¹mo. Ce jiin¹³ jaain²¹ yéun²¹ jo liseein²¹gi tyá'a. **32** La joon jon gajúun¹mo 'in tsamí² do. **33** Joon mi jiin¹in, 'iin jee²¹² 'in dyáí¹ do icwaai²¹ tsamí² tyá'a 'ido?

34 Joon gañii¹i Jesús:

—Mo taain²¹² tsá² 'e fu juncwii²¹ lo tsaañuu¹ coon¹³ tsamí² cu²mo cwoo²¹. **35** Pe jileei²¹ 'in tyaliin¹ juncwii²¹ cataain²¹ joon jiin¹in jee²¹² 'lii²¹² do jo cuui¹³gi cwoo²¹ ruu²¹i jon'gi cwooi¹gi tsá² jón¹on wa'a icui² cwoo²¹. **36** Jon'gi lí² juuin²¹gi tsú nalíí¹i lawa'a ángeles. Jón¹ Dios 'ii tsú 'wii¹³ nigajiin¹o. **37** Cagi Moisés fí'a gajmaa¹a júu³ 'e jiin¹ 'lii²¹². Mo gajóó² 'e 'mó² pi³ 'e coo²¹ do gaunsii²¹ Náñuu¹u' Dios tyá'a Abraham coon¹³ tyá'a Isaac coon¹³ tyá'a Jacob. **38** Pe Dios jon' Dios tyá'a 'lii²¹², Dios tyá'a tsá² jiin¹ 'ii tsú tyani Dios seen²¹mo jileei²¹mo.

39 Joon 'inlííi¹³ tífo² tyá'a ley gasii²¹i 'ii jin²in:

—'Áa¹mo tyá'u foo²¹o, Tífo².

40 Joon jo gatá²gi-tsi 'e unngi¹gi.

¿Tí jún² tyá'a 'lii²¹² David Cristo?

41 Joon gajin¹² Jesús:

—¿Xiala lí² 'e jin² tsá² 'e Cristo jún² tyá'a 'lii²¹² David? **42** Ná'a David do gajin²in jee²¹² jí² Salmo: "Náñuu¹u' Dios gajin²in sii²¹i Náñuu¹u': Ní² lí² caa²¹na tsáa¹ **43**ca mi tyée¹³na jileei²¹ 'in 'eei¹¹ 'nu 'wii²¹² tífí¹³i." **44** ¿Pe xiala lí² Cristo ilí² jón¹ David tsú 'ña'a David gaunsii²¹ 'ii Náñuu¹u'?

Jesús cwo¹²o tífo² tyá'a ley tsaa²

45 Jilee²¹mo tsá² níu²un mo gasii²¹ Jesús tsá² tyá'a:

46—Tíi¹moo' coon¹³ tífo² tyá'a ley. Tí¹-tsi ngi¹ coon¹³ siín³ cwoo²¹.

Joon 'iin²¹²in 'e feei²¹ tsá² 'ii coon²¹ tún². Joongi 'noo¹o 'mosíí¹ si² nifu icwaa²¹ fu tsí inuu² cwoo¹.

Joon 'iin²¹²in 'mosíí¹ tyá'a tsá² 'in tyíí²mo li gó² tsá². **47** Joon tyíí²o 'nú¹ 'yia'a'níí² joon faa²¹a júu³ tyá'u² 'e cwoo²¹ wa'a coon²¹on tsá² tóo². Pe 'ái¹gi wúu¹ inii²¹ 'ido.

Cuu² gacwo¹ 'yia'a'níí²

21 Tsi inuu² cwo¹ ganí²i Jesús tsá² sá² cuu² 'in to² cuu² tsí caja lí to² tsá² cuu². **2**Ganí²mo jon jó¹ jaain²¹ 'yia'a'níí² tsá² tañíí² 'áai¹ 'in gato² tún² cuu² yéun². **3** Joon gajin² Jesús:

—E la ja²mo fo²oo 'in 'yia'a'níí² tsá² tañíí² lo nigacwoo¹o láai²gi la jee²¹² jileei²¹. **4**Tsú jileei²¹ 'in catyai² do cwoo¹o jiin¹³ 'e sáai² tyá'o. 'Inogi tañíí²mo 'áai¹ pe nigacwoo¹o jiin¹³ 'e sá² tyá'a.

Jesús tyaa¹ júu³ i'íin² tsá² 'e cwo¹ do

5'In líii¹³ tsá² sii¹i jee²¹² yaai xiala jnáei² 'e cwo¹ fee¹ do tsú 'áai¹ 'ya²gi jilaa²¹ cuun²¹² coon¹³ jilaa²¹ 'e cwoo¹ tsá² 'yaai¹-tsi. Joon gajin¹² Jesús:

6—Nijóø³øø coon²¹ jmii²¹² mi
 fiin²¹ jilaal¹²¹ 'e jóø²øø'. Jiin¹³ coon²¹
 cuun²¹² jo 'e sá²gi ni 'e ruui²¹ do.

Li² ilí² la nʉ'gɪ mi i'ín² juncwii²¹

⁷ Joon gaunngii¹i tsá² Jesús:

—Tifo¹, ¿līi ilí² jilaa²¹ 'elo? ¿Noo coon²¹ li² mi lí² jilaa²¹ 'elo?

⁸Joon gajin¹² Jesús:

—Tíí'moo' jon. Jo cwóo¹³naa'
yaanaa' in coon²¹ 'naa' tóo'. Tsu lfi¹
fúui¹ in jaliin¹ in jin² sii²¹i 'naa':
"Jna-a Cristo." Joongi jin²in: "Nano
gatí² 'ii²¹ ilí² sá² 'ii²¹." Pe 'naa' jo
unjii²ilí² jíuu³ ty'a. ⁹Joon mi níu¹³uu'
'e faa²¹ tsá² ty'a' nii²¹ joongi 'e tíí²i
tsá² jee²¹² yaai jo foo¹³naa'. Tsu 'e
joon 'ná¹ ilí² nifu. Pe 'ná¹gi ityía¹
'ii²¹ ilí² la joon.

¹⁰ Joon gafaa' ²¹gi Jesús:

—Coon²¹ fuu²¹ itéen¹in coon¹³
fuu²¹ xiiia'. Coongi fuu²¹ xiiia' ijmáa¹a
'nii²¹ coon¹³ fuu²¹ dogi. ¹¹Joongi
ijøø²¹ 'wó² liil². Joon líi¹ il² 'oo²
coon¹³ jmoowúu¹ la caain²¹ coonti.
Joongi yu¹ juncwii²¹ imoo²oo' jilaa²¹
'e fo² coon¹³ li² 'e coo¹³gi.

¹²'Pe la nu'gi insaan¹²mo tsá² 'naa'. Joon tsajée'i 'naa' li lí² sá² 'ii²¹ tyii' fu cwo¹. Joon itaa²¹i 'naa' 'nuñí³. Joon tsajée'i 'naa' tyani róói¹³ coon¹³ tsá² 'oo¹ to² tsu 'wii¹³ jo²o líí²naa' jna. ¹³Coon¹³ 'e la joon lisá² coon²¹ 'ii²¹ 'e foo²oo 'e tyá² 'wii²¹² tyiia. ¹⁴Tyá²-'oo' mi ngíii² joon, jo cuu¹³-'oo' 'ee ifoo²oo' cwáain¹ tyii-oo' la jéei¹.

¹⁵Tsʉ jna-a icwóó³oo júu³ joongi
'e jmii¹-oo' ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² lí²
lii¹¹i 'naa' jon'gi lí² faa²¹ 'laa²¹ tyii'.

¹⁶Pe 'naa' i'níí²mo tsá² 'naa'. Cagi
'ñú³uu' coon¹³ ruu²¹naa' coon¹³ tsá²
seen²naa' tyú² coon¹³ i'níí² 'naa'.

Ijnga²mo tsá² 'inlíi¹³ 'naa'. ¹⁷Joon
jilee²¹mo tsá² seein²¹ ni cwoo¹³
juncwii²¹ ni li 'eei¹ 'naa' 'wii¹³ jo²o
líf²'naa' jna. ¹⁸Pe jiin¹³ coon²¹ jñt¹
tsi tyf²ii' l'iín². ¹⁹'Wii¹³ 'e taa²¹-'oo'
joon itiin¹³naa' juncwii²¹ tyii'.

²⁰'Mi jóø²naa' láa² la 'uui fuu²¹
Jerusalén joon lí² ñii²¹oo' e tì li
'iin²mo. ²¹Joon jilee²¹ 'in néei¹ fu
Judea 'ná¹ cwiin²¹o fu moo²¹. La
joon jon jilee²¹ 'in néei¹ fuu²¹
Jerusalén 'ná¹ 'woo²¹mo do. Joongi
jilee²¹ 'in taain²¹² jee²¹² to² jo li
jaliin¹in. ²²Tsù jmii²¹² joon jmii²¹²
'e ní² tsá² wúu¹. Jee²¹² jmii²¹² joon
itséin¹ jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios.
²³Lí¹ fúu² tsamí² 'in tyéein¹ yuuñ²¹
si 'in cuu²¹ tuu²¹ ee. Tsù líi¹ wúu¹
'in néei¹ la caaín²¹ fuu²¹ do. Jmáa¹a
Dios 'ii²¹ tya' 'in tsá² do. ²⁴'Inlifi¹³
ijúun³in coon¹³ ñí³. 'Inlifi¹³gi
insaan²mo tsá² joon tsajée¹i la
caaín²¹ fuu²¹ li wiin². Joon tsá²
jaliin² wiin² ityú² to² Jerusalén
ca mi tyeee¹ jmii²¹² tya' tsá² 'in jo
seein²¹ Israel.

Xiiala ilí² mi jó² 'in Ruu'²¹i Tsá²

²⁵'Joon ñi¹¹ coon¹³ sii²¹ coon¹³
náu¹ icwoo¹o li². Joon ni cwoo¹³
'wó² téein² tsá² 'goo²¹-tsi. Xéei²-tsi
tsá² coon¹³ e 'iin² jmi'ñi¹³ coon¹³ e
jnóo¹ jmii²¹. ²⁶Joon nityu²u-tsi tsá²
coon¹³ e fo² mi 'i¹-tsi jilaa²¹ e gó²
ijó² fu juncwii²¹. Tsú jilaa²¹ 'ii²¹ tya'
juncwii²¹ 'ii²¹ yu¹ ilí² jleei¹. ²⁷Mi
yuui¹³ joon imáa¹³naa¹ 'in Ruu²¹i
Tsá² jó² jee²¹² jnfi¹ coon¹³ jilaa²¹
'ii²¹ tya'a coon¹³ jilaa²¹ 'ya²gi tya'a.
²⁸Joon mi 'láa² 'wii²¹² lf² jilaa²¹ 'elo
tyá²'oo' joon sáa¹³aa¹ mootiyí²ii' tsu
imoono itiin¹³naa¹.

29 Gasii²¹o jon Jesús 'e cwáain¹ lo:

—Jóø²duu' jilaa²¹ 'mó² cwaríí³
 coon¹³ jilaa²¹gi nii¹ 'mó². ³⁰Mo
 gañii²ii' ganii¹³ 'mo² 'mó² sii²¹
 nii²oo' yaanaa' 'e nijatyéein¹ jiin²¹
 jmí¹. ³¹La joon jon mi moo²oo' ilí²
 jilaa²¹ 'elo niñii²oo' 'e nijatyéen¹mo
 'e tyu² Dios to².

³²"E la ja²mo fo³oo, jilaa²¹ 'elo
 nilí² la nü¹gi ijúun²in tsá² 'in
 seein²¹ nano. ³³Cwoo¹³ 'wó² coon¹³
 juncwii²¹ 'ii²¹ yu¹ ityé²emo pe júu³
 tyiaa jo tyé²i coonti.

³⁴Tí¹moo', jo unbaan¹naa' yaanaa'
 coon¹³ jilaa²¹ 'e gó². Jo ngii²ii' to²
 'iin¹. Jo unbaan¹naa' yaanaa' 'e 'í¹'oo'
 jmaai¹³ 'e jmaai¹ to² tyii'. Tsu la
 joon jo xuu²¹naa' lawa nilá² mi cwá²
 'e jmii²¹ do. ³⁵Lawa coon²¹ nilá² lí¹
 'e jmii²¹ do 'e taain¹³ jileei²¹ tsá² 'in
 néei¹ la caain²¹ cwoo¹³ juncwii²¹.
³⁶Tyaa²aa' tyu² tyii'. Foo²oo' júu³
 tyu² coon²¹ tøø²mo. La ilí² lá²naa'
 ilí² lá²naa' jilaa²¹ 'elo 'e 'ná² ilí².
 Joongi lí²-i tyalíin²naa' tyani 'in
 Ruu²¹i Tsá².

³⁷Mo jmii²¹ ga'ee¹ Jesús inuu
 cwo¹¹ joon mo 'woo¹ ngajáan¹an fu
 moo²¹ sii²¹ Olivos. ³⁸Joon jileei²¹
 tsá² jaliin¹ la coon²¹ mo 'aa²¹ fu
 cwo¹¹ fee¹¹ 'a n úu²un júu³ tyaa'.

'Noo¹² tsá² xiiala saan²¹in Jesús

22 Nigajatyéen¹mo tyan²
 jmii²¹ 'e gó² tsá² 'iñi¹¹ 'e jo
 tyiai³ jeei¹. 'øø¹ii²¹-tsi tsá² jmii²¹ 'e
 sii²¹ pascua. ²Joon 'in tyu² to² tyaa'
 untsá² coon¹³ tifo² tyaa' ley 'noo¹on
 xiiala ijngaa¹³i Jesús pe 'gøø²¹mo
 tsá².

³Joon ga'í² Satanás alma tyaa'
 Judas, 'in sii²¹o jon Iscariote. Jaain²¹
 jee²¹ dyatuuin¹ tsá² tyaa' Jesús 'ii.
⁴Ido ngóo¹o ngafee¹³i 'in tyu² to²

untsá² coon¹³ 'in tyu² to² 'in jóø²
 inuu cwo¹¹ do. Joon ngafee¹³i 'ido
 xiiala jmáa¹a cwáain¹ 'e 'í¹ Jesús
 ja'cwoo²¹. ⁵Idogi galijløø¹³mo. Joon
 gaunrøø¹ júu³ 'e cwó² Judas cuu².
⁶Joon ga'ii²¹mo. Joon ga'láa² 'wii²¹²
 'noo¹²on xiiala jaan²in Jesús mo
 ga'í² tii², mo jo tsá² seein²¹.

Li gatséi¹ gó² Jesús coon¹³ tsá² tyaa'

⁷Joon gatt² jmii²¹² 'e gó² tsá² 'iñi¹¹
 'e jo tyiian¹³ jeei¹. Joon jngaa*i*¹³
 tsá² joo'saa²¹ jiin¹³ la tiisi¹². ⁸Joon
 gasii¹¹in Jesús 'in sii²¹ Té³ coon¹³
 jaain²¹gi 'in sii²¹ Wó³ joon gasii²¹i
 'ii²¹:

—Cwolíin²naa' joon cwotyá²aa'
 tyu² 'e tyé³e' 'e gati² jmii²¹².

⁹Idogi gaunngii¹¹i:

—Xiia 'iin²¹²u'un tsatya²¹a'a
 tyu²? —gajin²in sii²¹i Jesús.

¹⁰Joon gajin² Jesús:

—Mi cwotaa²¹naa' 'e fuu²¹ joon
 jiin¹¹naa' jaain²¹ tsañuu¹ 'in
 tyiian¹ coon²¹ tsuu² si'o² jmii²¹.
 Cwolíin²naa' caluu-u ca xiia²¹ 'nú¹ li
 'í²i. ¹¹Joon fuu²uu 'in fii²¹² 'nú¹ do:
 "La lo-o jin¹² tifo² tyii'i sii²¹i 'nu:
 ¿Xiiali cwo²o yii²¹a'a tyee²e' coon¹³
 tsá² tyia tyaa' jmii²¹² 'e gati²?"

¹²Joon ni'e²e 'naa' coon²¹ tsi inuu
 fee¹¹ li nii². Do-o tyaa²aa' tyu².

¹³Joon ngalíin²mo. Joon galí²
 jiin¹³ la nigajin² Jesús. Joon gatyaa¹
 tyu² 'e dø¹ø mo gatti² jmii²¹² do.

¹⁴Mo gatt² 'ii²¹, joon gacwó²o
 Jesús coon¹³ tsá² tyaa' 'e dø¹ø.

¹⁵Joon gajin² Jesús:

—i'Áa¹mo nagali'iin²¹²na jmáa³aa
 coon¹³ 'naa' 'e tyee²e' tyaa' 'e jmii²¹²
 lo la nü¹gi ijúun²na! ¹⁶Tsu fuu²¹²uu
 'naa' 'e jo jmáa³gi ca mi tí² 'ii²¹ 'e
 tyu² Dios to².

¹⁷Joon gason¹on coon²¹ wúun¹xu
si²o² vino joon gacwo²o 'maai¹³
Dios joon gajin²in:

—Jun² 'elo, joon jmaa²aa' jmai²xu
jee²¹² 'naa'. ¹⁸Tsu la lo-o fo³oo, jo
jmii²¹² yaai¹³gii duu¹³uu jmi¹³ mi¹³
wuunjøø¹³ ca mi tyu² Dios to².

¹⁹Mo ngayuuui¹³ joon gason¹on
coon²¹ iñi¹. Joon gacwo²o 'maai¹³
Dios joon gajmaa¹a ca'no¹³. Joon
gacwo²o tsá² tya'a siif²¹ 'ido:

—E lo-o cuerpo tyiia ijoon¹³oo
'wii²¹² tyii'. Jmaa²aa' 'elo joon
iti¹-oo' jna.

²⁰La joon jon gajmaa¹a coon¹³
coon²¹ wúun¹xu do mo ngayuu¹³
gagøø²¹ø. Joon gajin²in:

—E wúun¹xu lo lawa coon²¹ 'ii²¹
'e 'múui². Joon 'e jmi¹ 'øø³na lo 'e
nituuñ²¹ 'wii²¹² tyii 'e li² tya 'e 'ii²¹
'múui² do.

²¹Pe nano cwoo²¹ tsá² 'in i'niñi¹
jna roon¹ coon¹³ cwóo³oo ni mesa
lo. ²²Pe jna-a 'in Ruu²¹na Tsá² nilí²i
jiin¹³ la 'ii²¹ nigalisá². Pe 'áa¹mo
fúu² 'in i'niñi¹ jna.

²³Joon ga'láa² tsá² tya'a 'wii²¹²
gaunngii¹i jee²¹² 'ii:

—¿I'in jee²¹² jna' 'in jmoo¹o 'e gó²
lo?

Gasíi²i jee²¹² 'ii 'iin 'in tyiin²gi jee²¹² 'ii

²⁴Mo ngayuuui¹³ joon gasíi²i jee²¹²
'ii 'iin 'in tyiin²gi jee²¹² 'ii. ²⁵Joon
gajin² Jesúgasíi²¹i 'ii:

—Jilee²¹ róøi¹³ 'in tyu² to² ni
cwoo¹³ juncwi²¹ tyu²o to² ce
caain²¹-tsi. Joongi jilee²¹ tsacøøi¹³
tya 'ii lawa 'ña'o sii²¹ tsá² tyúi¹.

²⁶Pe 'naa'gii¹ jo tíi²naa' jmaa²aa' la
joon. Li² ciif¹²i jmoo² 'naa'. Jilee²¹
'in tyiin²gi jee²¹² 'naa' 'ná² sii¹³naa'

lawa 'in xuui²¹²gi. Joon 'in tyu² to²
'naa' 'ná¹ jmaa¹o la jmoo¹o tsa'leei¹³.
Jo cwooi¹ tyu² to². ²⁷¿I'in 'in
tyiin²gi awa 'in tyiin¹ go²ø si 'in
gatyáa¹ tyu² 'ee? Pe jna-a 'yuu²na
jee²¹² 'naa' lawa jaain²¹ 'in tyaa¹
tyu².

²⁸"Naa' nigangi²ii' coon¹³ jna
coon²¹ tóøi² la li 'e móo³oo wúu¹.

²⁹E joon jna cwo¹³oo 'naa' coon²¹
li ityuu²uu' to² la lf² 'e gacwo¹²
Ñu³uu' jna. ³⁰E joon ilí² cøø²øø'
joongi 'uu²uu' coon¹³ jna mi tyu³uu
to². Joongi iní²ii' 'aan³ tyii' lawa
tsacøøi¹³ 'e jmaa¹aa' 'ii²¹ tya 'in
dyatun¹ poo²¹² tsá² seein²¹ Israel.

Jmoo¹ Jesújúu³ 'e jo røø¹i Tá³ 'e cwii¹in 'ii

³¹Gajin²in jon Ña'ñu¹u':

—Simóoi¹³, Satanás nigamóoi¹
'naa' 'e jøøi¹² 'naa' la mo untyu² tsá²
trigo 'e coon²¹ cwáain¹ 'naa'. ³²Pe
jna nigam³ii tyani Dios 'wii²¹² tyii
'e jo tú²u 'e jo² cwolíin²un. Joon
mi jaa²¹-o'o cwotyii¹¹²a-tsi 'in
tsaruu²¹¹u.

³³Joon gajin² Simóoi¹³ do:

—Ña'ñu¹u', naná¹a tyu² tyiia 'e
ni³ii 'nñuñ³ coon¹³ 'nu ca xufiin¹³
jún¹moo coon¹³ 'nu.

³⁴Joon gajin² Jesús:

—Tá³, fuu²¹²uu 'nu 'e jmii²¹² no-o
la nu'gi i'ó¹ tuuitsáa² jo røø¹u 'e
cwii¹un jna 'ni¹ naa¹³.

Ityée¹mo júu³ tya' Jesú

³⁵Joon gaunngii¹i Jesús:

—Gasíi³na 'naa' jo 'ee tuloo²¹
tyán²aan', jon'gi cuu² tyán²aan',
jon'on mif¹³ii' ga'øø¹³øø', ¿ti 'ee
gali'ná¹gi tyii?

'Ido-gi gajin²in:

—Jiin¹³ coon²¹ jo 'ee ga'naai²¹ tyi jna'a.

36 Joon gajin² Jesús:

—E ningóo¹ li' cii¹²i no joon jilee²¹ i'n oo¹ tuloo²¹ 'ná² cwotyaan²¹o.

Joongi¹ 'in oo¹ cuu² 'ná² cwotyaan²¹. Joongi¹ jilee²¹ 'in jo oo¹ ñí³ 'ná²

cwo'nií¹ 'mi² tyíia² ty'a a joon ló² ñí³ ty'a a. **37** Tsü la ja² mo fo¹³ oo, 'ná²-a tsangíi¹na jilaa²¹ la li 'e tyaan²¹ ni jí² ty'a Dios 'e jin²: "Síi²i la jee²¹² yaai 'e tsá² gó² 'ii." Tí li tsín¹ jiin¹³ la jin¹² jí² cwáain¹ tyiia.

38 Joon gajin² 'ido:

—Sá² tún² ñí³ lo.

Joon gañii¹ Jesús:

—Naleen¹mo jon.

Ngó¹ Jesús li sii²¹ Getsemaní ngafee¹²i Dios

39 Joon gacwo'íi¹ Jesús. Joon jiin¹³ la tiisi² ty'a a gangóo¹ fu moo¹² Olivos. Joon gangaliin¹mo tsá² ty'a a coon¹²on. **40** Mo gatyalíi² do joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Mf²ii' tyani Dios 'e jo xuu²¹naa²¹ tsaa² tyii'.

41 Joon gangawíin² Jesús coon²¹ jiin¹³ la wíin² mo tyú² tsá² cuun²¹². Joon gasii²¹i wojníi¹i. Joon faa²¹a júu³ tyú². **42** Joon gajin²in:

—Ñú², wana 'iin²¹²un un'øø²¹u jna 'e jo móo³oo wúu¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ná² lí². Pe jo lí² jiin¹³ la 'iin²¹²na pe jiin¹³ la 'ii²¹ tyi'i.

43 Joon gajnéi¹ jaain²¹ ángel jó¹ fu ñú'fú² joon gacwoo²¹gi 'waa²¹ pí².

44 Joon ga'í² 'e nii²¹ wúu¹ liili¹. Joon gamii¹i 'wii²¹² ty'a a coon¹³ 'láai²gi 'waa²¹ pí². Joon ga'yá² untyiia²¹ ty'a a li la li jimi¹ 'e xuu²¹ ni 'wó².

45 Mo róon² joon ngaa¹²in li téein² tsá² ty'a a. Joon gatsee²¹i

'ido cwuu²¹mo coon¹³ jilaa²¹ fa'í³.

46 Joon gajin²in:

—'Ee li cwuu²¹naa'? Ráan²naa', fee¹²naa' Dios joon jo xuu²¹naa' tsaa² tyii'.

Tøø¹ tsá² Jesús 'ñúu¹

47 Faa²¹gi Jesús siin¹²in mo gacwolíin² tsá² fúui¹. Joon jaain²¹ jee²¹² ji dyatuuin¹ tsá² ty'a a 'in sii²¹ Judas jó¹ nifu ty'a 'in tsá² do. 'Ii ngatyeen¹in li siin¹² Jesús ijun²un ju² Jesús. **48** Joon gajin² Jesús:

—Judas, ctí ga'nií²¹²un jna, 'in Ruu²¹na Tsá², coon¹³ 'e gajiin¹¹in ju³uu?

49 Jileei²¹ 'in téein² coon¹³ Jesús mo ganí²i jilaa²¹ 'e lí² gajin²in sii²¹i Jesús:

—¿Jatíi²i' coon¹³ ñí³ 'ee?

50 Joon jaain²¹ jee²¹² 'ii gauncwuú²¹i jaain²¹ tsalee¹³ ty'a 'in tyú² to² untsá² nifú². Gatyú²u cataain²¹ loocwo² li tsáa¹. **51** Joon gajin² Jesús:

—Cwoján²xü la no. Jo caai¹³gii¹ 'ino.

Joon gasáu² Jesús loocwo² 'ido joon ga'láa²mo tsifu. **52** Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in nijalíin² 'e tøø¹ 'ii. Sii²¹i 'in tyú² to² ty'a untsá² coon¹³ 'in tyú² to² 'in jóø² inuu² cwo' coon¹³ tsacøø¹³:

—Nañilífin²naa' coon¹³ ñí³ coon¹³ 'mó² 'e tøø²øø¹ jna lawa jaain²¹ 'uun²¹.

53 La coon²¹ jmii²¹² 'yuu²na jee²¹² 'naa' tsi inuu² cwo¹ fee¹ do. Joon jo mo gaseen²naa' jna coonti. Pe jiin¹³ lo-o 'ii²¹ tyii' mo ga'íi² nuu²¹.

Jo róøi¹ Tá³ 'e cwii¹in Jesús

54 Joon gajée¹ Jesús si'ñúu¹mo fu ty'a 'in tyú² to² untsá² nifú². Joon Tá³

ngaa¹³i caluu Jesús wíin²gixu. **55** Joon do-o gajii² coon²¹ jí² tún² tsá² tyá¹ do. Joon do-o gacwó²o cu' lí¹ lí coo²¹ jí² do. Té³-gi do-o jon tyíin¹in.

56 Joon jaain²¹ tsamí² 'in jmoo¹o to² inuu do mo ganí²i tyíin¹ Té³ co' jí² do joon gajaan¹ jóøi² 'ido. Joon gajin²in:

—Ngíi¹ jon 'in tsañuu¹ lo coon¹³ 'ido.

57 Joon jo garóøi¹i Té³, gajin²in:

—Tsamí², jo cwii¹na 'ido.

58 Mo galí² ciiin²¹gixu joon 'in xee²¹mo gasii²¹i 'ii:

—'Nü-ü, jaain²¹ jee²¹² 'ii.

Joon gajin² Té³:

—Jon 'i jna, tsañuu¹.

59 Coon²¹ hora ngóo¹gixu mo gajin² 'in xeei²¹ gasii²¹i 'ii:

—'E la ja²mo ngíi¹ 'in tsañuu¹ lo coon¹³on tsu 'in seein²¹ Galilea lo.

60 Joon gajin² Té³:

—Tsañuu¹, jo ní³ii 'ee 'e fo²o.

La tsifu joon, la 'í²¹² faa²¹gi Té³ ga'oo¹ jaain²¹ tuuitsáa². **61** Joon jiin²¹ 'í¹a Jesús ní¹i gajóøi² Té³. Joon gati²-tsi Té³ jiin¹³ la nigajin² Jesús sii²¹i 'ii: "La nü'gi 'oøi¹ tuuitsáa² jo røø²¹u 'e cwii¹u jna 'ni¹ naa¹³."

62 Joon gacwo²¹ Té³ joon gatyí²o xuui²¹²-tsi 'áai¹.

Ungøøi¹ tsá² Jesús

63 Jilee²¹ tsá² do 'in 'aa¹i Jesús gaungøøi¹ 'ii 'áai¹ joongi gajmee²¹mo liili¹. **64** Gajnii¹ unní¹i 'ido joon gapoo²¹ ni² 'ido joon gasii²¹i 'ii:

—Faa¹³du', 'i'in pö² tyi*l'i*?

65 Joongi 'láai² júu³ 'laa²¹ gafa²o tyá¹ Jesús.

Ngó¹ Jesús tyani tsá² 'in tyiin²gi tyá¹ tsá² Israel

66 Mo gajná² joon galicaain²¹ tsacøøi¹³ tyá¹ tsá² Israel coon¹³ 'in

tyu¹² to² untsá² coon¹³ tifo² tyá¹ ley. Joon gangajée¹i Jesús li sicaain²¹ tsá² 'in tyiin²gi do. Do-o gaunngii¹i:

67 —Sii¹³ jna'a, 'i ti 'nü Cristo?

Joon gañii¹i Jesús:

—Wana fo³oo, jo jo² ilíin²naa' júu³ tyiia. **68** Joongi wa'a unngí³ii 'naa' jo ní²ii' jon'gi jo laa²¹²naa' jna. **69** Pe ca nano-o ca li ngoo²¹gi jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá², ninii²¹²ii cáai¹ Dios Jmii²¹ lí' tsáa¹.

70 Joon jilee²¹mo gaunngii¹i:

—'Ti 'nü-ü Jón¹ Dios?

Joon gañii¹i Jesús:

—Jnagii¹ i jiin¹³ la nafaa¹³naa'.

71 Joon gajin²in jee²¹² 'ii do:

—Jo 'ee júu³ 'ná¹gi jna'. Yiiana' jon ninuu²¹u' júu³ tyá'a.

Jesús tyani Pilato

23 Joon jilee²¹mo garoon¹ joon gangajée¹i Jesús tyani Pilato. **2** Do-o galáa² 'wii²¹² jmoo¹o tsaa² tyá¹ Jesús jin²in:

—Nigatsee²¹na'a 'in tsañuu¹ lo 'e¹e tsá² tyii¹i 'e faa²¹ 'laa²¹ tyá¹ 'in tsaa'to² tyíin¹ Roma. Jin²in 'e jo 'ná² tyii²ii' 'laa¹³ 'e 'nii¹ tyá¹ 'in tyu¹² to² nifu tyíin¹ Roma. Joongi jin²in 'e 'ii Cristo, 'e 'øøi²¹-tsi tsá² 'e jaain²¹ røøi¹³ 'ii.

3 Joon gajin² Pilato:

—'Ti 'nü-ü Røøi¹³ tyá¹ tsá² Israel?

Joon gajin² Jesús:

—La joon nigafaa¹³gi¹.

4 Joon gajin² Pilato sii²¹i 'in tyu¹² to² tyá¹ untsá² coon¹³ 'in tsá² catyaii²gi:

—Jiin¹³ coon²¹ jo mo gatsaa¹³aa tsaa² tyá¹ 'in tsañuu¹ no.

5 Pe 'idogi gafaa²¹a tá²gi jin²in:

—Jilee²¹ 'in núu²un júu³ tyá¹ 'ino 'iin²¹²in to² mii¹³. Joon ga'e¹o júu³

tya'a la caain²¹ Judea. Ga'láa² 'wii²¹²
fu Galilea joon ca logi ga'ee¹ júu³
tya'a.

Jesús tyani Herodes

⁶Mo ganúu²un Pilato 'elo joon
gaunngii¹ i wana seein²¹ Jesús fu
Galilea. ⁷Joon mo gajin² tsá² joon,
joon gasii¹in tyani Herodes 'in
tyu² to² Galilea. Joon jee²¹² jmii²¹²
joon taain¹ fu Jerusalén. ⁸Mo
ganí²i Herodes Jesús jløø³mo 'áai¹
tsu ningóo¹ e gali*iin*²¹²in jøøi²
Jesús. Ninuu¹o faa²¹ tsá² cwáain¹
tya'a. Joon ni*iin*²¹²in jøø² coon²¹
milagro e jmá¹ Jesús. ⁹Líi¹ 'láai²
e gangii¹ i pe Jesús coonti jo 'ee
gañii¹i. ¹⁰Do-o jon téein² 'in tyu²
to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley.
'Ii jmoo¹o tsaa² fee¹ tya'a coon¹³
'láai²gi liili¹. ¹¹Joon Herodes coon¹³
'láa² tya'a gatyii²mo Jesús joongi
gaunngøø¹mo. Joon gatyii²¹in Jesús
coon²¹ 'mi² jii¹ la li siin³ røøl¹³.
Joon gasii¹³mo tún¹ tyani Pilato.
¹²Jmii²¹² joon røø²¹ gasii²i Pilato
coon¹³ Herodes tsu la mo jéel¹³
'ee¹mo ruu²¹.

Nigalisá² 'ii²¹ ijnga²mo Jesús

¹³Joon gauncaain²¹ Pilato 'in
tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tsacøøi¹³
joongi coon¹³ jilee²¹ tsá². ¹⁴Joon
gajin²in sii²¹i 'ido:

—'Naa'-a ñijee²¹naa' 'in tsaañuu¹
lo foo²oo' e jmoo¹o 'ido to² tsá²
mii¹³. Pe jna-a ga'no³oo tsaa² tya'a
tyaní²il' pe jo gatsaa³aa. Joon
jøø²oo' e jo 'ee tsaa² sá² tya'a coonti
jiin¹³ la tsaa² jmoo²oo'. ¹⁵La joon
jon Herodes 'in nigasiin¹²mo tún¹
fu lo jo nigatsaa²¹a tsaa² tya' 'ido.
Nijøø²oo' e jo 'ee tsaa² sá² tya'a wa'a

'e tíii² júun²in. ¹⁶E¹³duu wúu¹ joon
mi yuui¹³ joon láa²moo.

¹⁷Pilato jiin¹³ la tiisi¹² 'ná² láai²
jaain²¹ tsá² 'yuui²¹² 'nueñí³ jiin¹³
jee²¹² jmii²¹² joon. ¹⁸Joon jilee²¹mo
ga'láa² 'wii²¹² ga'oo¹. Jin²in:
—iJngai²ta 'ino! Cwolaa²¹
Barrabás.

¹⁹In Barrabás do nigataan¹²in
'nueñí³ 'wii¹³ nigajmaa¹a 'e tsá² fuu²¹
lo jmoo¹o 'nii²¹ coon¹³ tsaa'to²
tyíin¹ Roma. Joon nigajnga²mo
tsá². ²⁰Pilato do 'iin²¹²in láai² Jesús.
Joon gasii²¹i tsá² tún¹. ²¹Pe 'idogi
ga'oo¹ tá²gi gajin²in:

—iTáan¹in tsaa' crúu¹³! iTáan¹in
tsaa' crúu¹³!

²²Joon mo gati² 'ni¹ fu joon gajin¹²
Pilato:

—'Ee 'e g6² nigajmaa¹a? Jna-a jo
gatyii³aa jiin¹³ coon²¹ tsaa² wa'a
ijúun²in. E¹³duu wúu¹ joon mi
yuui¹³ joon iláa²moo.

²³Pe 'ido-gi gañii¹i tå² liili¹. Gamiil²
wa'a táan¹in tsaa' crúu¹³. Joon gati²
júu³ tya' 'in tsá² do coon¹³ 'in tyu² to²
tya' untsá². ²⁴Joon Pilato do gajmaa¹a
'ii²¹ jiin¹³ la gali*iin*²¹²in 'in tsá² do.

²⁵Joon galáa²mo jiin¹³ Barrabás 'in
'yui² 'nueñí³ 'wii¹³ gajmaa¹a 'nii²¹ joon
gajngaa¹³i tsá². Joon gajaan²¹mo
Jesús jiin¹³ la nigamii¹ 'in tsá² do.

Táan¹in Jesús tsaa' crúu¹³

²⁶La 'ii²¹² ngalíin² jée¹ Jesús 'e
táan¹in crúu¹³ gasaan¹²in jaain²¹
tsañuu¹ 'e coon²¹ crúu¹³ tya' Jesús.
Simóoi¹³ sii²¹ 'in tsá² do. Galiseein²¹
coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Cirene. 'In jai¹³ fu
coon²¹ fuu²¹ pi³ 'e ná¹ co' do. Joon
joo²¹o caluu.

²⁷Joon fúu¹mo tsá² ngalíin²
coon¹³on coon¹³ tsamí² 'in ngalíin²

ci². Joon 'oo¹o tá² coon¹³ jilaa²¹ fa'í³ 'wii²¹² tya'a. ²⁸Joon gajóø²i Jesús 'ii joon gasii²¹i 'ido:

—Tsamf² seein²¹ Jerusalén, jo cií²ii' 'wii²¹² tyiia. Tyíi¹³ii' 'wii²¹² tyii' yaanaa' joongi 'wii²¹² tya' yuuñ²¹ tyii'. ²⁹Tsú nijo² jmíi²¹ mi jin² tsá²: "Tyúu¹mo 'in jo galiseein²¹ jóon¹on, joon 'in jiin¹³ cafu jo gangatyéein¹ yuuñ²¹, 'in jiin¹³ coon²¹ naa¹³ jo gacuu²¹ xuui²¹² tuu²¹ tya'a." ³⁰Mi tf² 'ii²¹ joon ni'láa² tsá² 'wii²¹² faa²¹a sii²¹i moo²¹ coon¹³ jilaa²¹ tii²¹: "Cwoxaa²o joon cwojlii¹³u'u jna'a." ³¹Tsú wana galf² jilaa²¹ 'elo coon¹³ jna 'in jo røøi²¹ tsaa², ð'ee coon¹³ ilí² coon¹³ tsá² goo²oo 'in røøi²¹ tsaa² 'áai¹?

³²Jée¹mo jon gái¹gi 'in røøi²¹ tsaa² ijngaa¹³i caain²¹ coon¹³ Jesús. ³³Mo gatyalín² coon²¹ li sii²¹ Mootyi² 'Lii²¹² joon do-o gateein¹ Jesús tsaa¹ crúu¹³ coon¹³ 'in tsá² gái¹gi do.

Jaain²¹ li' tsáa¹ jaain²¹gi li' tuuin²¹².

³⁴Joon la 'ii²¹² taain¹ Jesús tsaa¹ crúu¹³ joon gajin²in:

—Ñu³, feei¹ jmaa²-o'o 'wii²¹² tya' 'in tsá² no tsú joñi¹i 'ee 'e jmoo¹o.

Joon 'in 'láa² do gacoo¹o xiala ijmáa¹a jmai²xu jee²¹² 'ii siin¹³ Jesús. ³⁵Jileei²¹ tsá² téen²mo jóøø^ø joon cagi tsacøøl¹³ ungøøl¹ Jesús jin²in sii²¹i 'ido:

—Galáa²mo 'in xeei²¹ 'ii. Joon cwoláai² 'ña'a wana si najai² 'ii Cristo, 'in nityii¹²in Dios.

³⁶La joon jon 'láa² do ungøø¹mo Jesús. Gangatyéen¹in ca tyan¹² joon gacwo¹o Jesús vino tin³. ³⁷Joon jin²in:

—Wana 'nø Róøi¹³ tya' tsá² Israel laai²¹² 'wo'o.

³⁸Joon nigataan¹ tsá² coon²¹ jíu³ yu¹ tyíi¹i 'e jin²: "Inlo-o Róøi¹³

tya' tsá² Israel." 'E jíu³ do lf² jmíi¹ griego coon¹³ jmíi¹ latín coon¹³ jmíi¹ hebreo.

³⁹Jaain²¹ 'in tsá² røøi²¹ tsaa² 'in táain² co' do gasii²¹i Jesús jin²in:

—Wana 'nø Cristo laai²¹² 'wo'o joongi laai²¹² jna'a.

⁴⁰Pe 'in jaain²¹gi do gatyuu¹²i jíu³ tya' 'in jaain²¹ do. Joon gasii²¹i 'ido:

—Jmaa² 'gøø²¹u Dios tsú 'e røø²¹na' tsaa². ⁴¹Jna' 'e tíi²mo' nee²¹e' wúu¹ tsú tyii²¹² jna' tsaa² tyii-o' 'e nigajmoo²¹o'. Pe 'in tsaañuu¹ lo jo 'ee gajmaa¹a 'e gó².

⁴²Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Cwotii¹³-o'o jna mi 'ii¹³u to² 'e gatií²u.

⁴³Joon gañii¹i Jesús:

—'E la ja²mo fo³oo, no-o tyalii²¹i' caan²¹mo coon¹³ jna fu ñu'fú².

Júun²mo Jesús

⁴⁴Ningóo¹ la tyiañi¹ mo galinuu²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ gata² ca gatf² 'in² 'ni¹ ca 'lóo². ⁴⁵Joon fií¹ galiniui²¹. Joon inuu cwo¹ fee¹ si² do li 'fií¹ 'mi², ga'gií¹ túñ² tsa² 'e 'mi² 'fií¹ do.

⁴⁶Joon ga'oo¹ Jesús jin²in:

—Ñu³, ja'cwoo¹o ityia¹³ alma tyiia.

Joon mo ngayuumi¹³ gajin² 'elo joon gajúun¹mo.

⁴⁷Mo ganí²i 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do jilaa²¹ 'e galf² joon gacwoo¹ 'maai¹³ Dios jin²in:

—'E la ja²mo 'in tsaañuu¹ lo 'in tyúu¹ 'áa¹mo no.

⁴⁸Jileei²¹ tsá² 'in téen²in jóøø^ø jilaa²¹ 'e galf² gangaliin¹ fa'í³ tyuuñ¹ ni tsí². ⁴⁹Pe jileei²¹ 'in cwii¹in Jesús coon¹³ tsamf² 'in nigangi¹ coon¹³on tf² Galilea wiin² jaan¹ jóøø^ø jilaa²¹ 'elo.

Ga'á²mo tsá² Jesús

50 Niseen²¹mo jaain²¹ tsañuu¹ tyúi¹, jo tsaa² røøi²¹, 'in nisii²¹ Sé². 'In seein²¹ fuu²¹ sii²¹ Arimatea li tyu² to² Judea 'ii. 'Ii jaain²¹ jee²¹² tsacøøi¹³ 'in tyu² to² tsá² Israel. **51** 'In Sé² lo sijaan¹o mi tyu² Dios to². La joon jo røø²¹ sii²i coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a tsá² do. **52** 'Wii¹³ joon gangajøøi² Pilato joon gangami¹i cuerpo tyá' Jesús. **53** Mo ngayuui¹³ gaxaa²¹i Jesús tsaa' crúu¹³ joon gaciin²in coon¹³ 'mi² taa²¹. Joon ga'á²mo tsi coon²¹ aan¹ li² tsaa' xá¹ li jo 'in mo ga'áai² jiin¹³ jaain²¹. **54** 'E jmii²¹² no cwoun'lø² tyá' jmii²¹² 'e 'ii²¹ woo²¹ tsá². Joon ti li 'láa² 'wii²¹² 'e jmii²¹² do.

55 'In tsamf² 'in ningii¹ coon¹³ Jesús fu Galilea gangalíin² joon gajøø²o 'oo² too²¹ 'aan¹ joongi xiala roon¹ cuerpo tyá' Jesús. **56** Joon mo ngaliin¹ fu tyá'a joon gatyaa¹ tyu² jmii²¹ jmafuu²¹ coon¹³ noo²¹². Joon gajaan¹o jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² jiin¹³ la to² tyu².

Gajiin¹in Jesús

24 Jmii²¹² galáa² 'wii²¹² semóo¹ 'in tsamf² do gangalíin² 'áa³ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Tyaan¹an jmii²¹ jmafuu²¹ 'e nigatyaal tyu². Joon ngalíin²mo tsamf² catyaa²gi coon¹³on. **2** Mo gatyaliin² joon gatsaa²¹ 'e cuun²¹² jni¹ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do jo si²gi 'áan³ tyá'. **3** Joon ngataa²mo pe jo gatsaaa²¹a cuerpo tyá' Náñu¹u' Jesús. **4** La 'ii²¹² téein² jo ñi¹i 'ee jmaa¹a coon²¹ gagoo¹-o téein²¹ gái¹ tsañuu¹ 'in tyi² 'mi² ji¹ co' li téein². **5** Joon gata²a

'in tsamf² do níi¹i ni 'wó² gafoo²i liili¹. Joon gajin² 'in tsañuu¹ do: —'Ee li'i 'naa²¹naa' tsá² jiin¹ jee²¹² lii²¹²? **6** Jo 'yuui²gi lo. Najiin¹o. Cwotii¹³-oo' la gajin²in mo gateein¹ Galilea. **7** Gajin²in 'e 'in Ruu²¹i Tsá² 'ná² tsee¹²i ja'cwoo²¹ tsá² røøi²¹ tsaa² 'e taan²in tsaa' crúu¹³. Joon mi ti² 'ni¹ jmii²¹² joon jiin¹o.

8 Joon gati²-tsi jíu³ tya' Jesús. **9** Joon mo ngayuui¹³ gacii¹²i 'a 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do joon gasii²¹o ji dyajaain²¹ tsá² tya' Jesús do coon¹³ tsá² catyaa²gi 'e nigalf². **10** In ngacoon¹ jíu³ tyani tsá² tya' Jesús do sii²¹ María Magdalena coon¹³ Juana coon¹³ María sáa³ Jacobo coon¹³ tsamf² catyaa²gi. **11** Pe tsá² tya' Jesús do galfi¹i 'e sixeej²¹²-tsi 'in tsamf² no. Joon jo jo² galfi²i.

12 Pe gacwo'í¹ Tú³ joon gangóo¹ cwiin¹ fu 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Joon mo gajøø²ø joon ganí²i 'e 'mi² taa²¹ do roon¹ li² caai²¹. Joon ganga²mo fu tyá'a tsa'goo²¹-tsi jilaa²¹ 'e galfi².

Tsalíin² tsá² Emaús

13 Jmii²¹² joon gói¹ jee²¹² 'ii do ngalíin² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Emaús 'e ti' jiin¹³ dyacoon²¹ kilómetros jiin¹³ Jerusalén. **14** Ngalíin² tyaá¹ jíu³ jilaa²¹ 'e nigalf² do. **15** La 'íi²¹² tyaá¹ jíu³ sfi¹i 'e cwáain¹ do joon gangatyéein¹ Jesús. Joon galáa² 'wii²¹² ngíi¹ coon¹³on. **16** Fiin¹³ jøø²ø pe jo cwooi¹ licwii¹in 'ido. **17** Joon gaunngif¹i Jesús 'ii:

—'Ee 'e sfi¹³naa' li cwolíin²naa' no? 'Ee li'i 'e ngíi²iin' jmoo²oo' fa¹?

18 Jaain²¹ jee²¹² 'ii 'in sii²¹ Cleofas gañii¹i:

—La tóo²mo juncwii²¹ ñi¹i jilaa²¹
 'e nigalí² Jerusalén jee²¹² jmii²¹²
 lo. ¿Ti jaain²¹ 'ná-u 'in jó¹ fu do jo
 nagaliñi³'in?

¹⁹Joon gajin² Jesús:

—¿'Ee ngalí²?

Joon gasii²¹i 'ido:

—La lí² 'e galí² cwáain¹ tyá Jesús
 tsá² Nazaret. Jaain²¹ tsá² cwo¹ júu³
 tyú² joon to² fee¹ gajmaa¹a joon
 júu³ 'gøøi¹² gafaa²¹a tyani Dios
 coon¹³ tyani tsá² taain²¹² juncwii²¹.

²⁰Joon 'in tyu² to² tyá untsá² coon¹³
 tsacooi¹³ tyi' gajaan²¹mo 'ido 'e
 júun²mo 'ido joongi taan¹in tsaa'
 crúu¹³. ²¹Jna'oo'o mo lfi²na'a 'e
 ijmáa¹a tiin¹³ tsá² seein²¹ Israel. Joon
 no nangoo¹ 'ni¹ jmii²¹² 'e gajúun¹in.
²²Joon 'inlifi¹³ tsamí² nangaliín² 'áa³
 'oo²¹ too²¹ 'aan¹. ²³Joon jo gatsaa²¹a
 cuerpo tyá'a. Joon gajaliin¹ jajmaa¹²a
 jna'a júu³ 'e niganii²¹ ángeles 'in
 gasii²¹i 'i' e gajin¹in Jesús. ²⁴Joon
 'inlifi¹³gi tsá² jna'a gangaliín²mo 'oo²¹
 too²¹ 'aan¹ do. Joon jin²o la li 'e jin²
 'in tsamí² do, pe jo gangaai¹ Jesús.

²⁵Joon gajin² Jesús:

—iLíi¹ jo tsáai¹-'oo' 'naa! 'Áai¹
 un'iii²¹²gi yaanaa' 'e litsáai¹-'oo' la
 gajin² tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú².
²⁶¿Ti jo 'ná² nii²¹ Cristo wúu¹ la
 ná'gi i'ii²¹i to² tyá'a ñu'fú²?

²⁷Joon galáa² Jesús 'wii²¹² tyaa¹
 júu³ la jin² ni ji² tyá Dios. Galáa²
 'wii²¹² coon¹³ ji² tyá Moisés joon mi
 yuui¹³ joon gatyaan¹gi júu³ cwáain¹
 tyá 'e ji² catyiia²gi tyá tsá² gacwo¹
 júu³ tyú² calii. Gatyaan¹ júu³ jilaa²¹a
 'e faa²¹ cwáain¹ tyá 'ná'a.

²⁸Mo gatyaliin¹ la fuu²¹ li ngaliin¹
 do joon gajmaa¹a Jesús 'e tsáa¹gi la
 fu¹ 'yúu²i. ²⁹Pe 'ido-gi gamii¹ 'e jaan¹
 Jesús, jin²in:

—Ján² coon¹³ jna'a tsu nica'loo¹.
 Joongi ti lí² linuu²¹.

Joon ga'ii²¹ Jesús 'e jaan¹
 coon¹³on. ³⁰Joon nityíin¹in caain²¹
 'e dø²ø 'íi'i coon¹³ 'ido. Joon
 gason¹o 'iñi¹ joon gauncwaa¹³i.
 Joon gajmaa¹a 'no³. Joon gacwo¹o
 'ido. ³¹La tsifu joon ganó¹ unníi¹in
 'in tsá² do. Joon galicwii¹mo Jesús.
 Pe coon²¹ gaguu¹mo. ³²Joon gasii²i
 jee²¹² 'ii:

—'E la ja²mo líi¹ tyú¹gi ga'ii²-tsi¹ la
 jalii²¹i' sfi¹³i' tyá'i fu¹ 'e tyaa²¹a' júu³
 cwáain¹ tyá' jí² tyá' Dios.

³³Joon jo 'ee gaun'ii²¹²gi. Tsifu
 joon gangatáa¹i fu¹ fu Jerusalén.
 Joon do-o gatsee²¹i ji dyajaain²¹
 tsá² tyá' Jesús sicaain²¹ coon¹³ tsá²
 catyaa². ³⁴Joon gasii²¹i 'in tsá²
 néel¹ Jerusalén 'ii:

—'E la ja²mo nagajiin¹in Jesús.
 Joon niganii²¹mo Simóoi¹³.

³⁵Joon 'in tsá² gái¹ do gatyaan¹ júu³
 'e ningangiii¹ tyá'i fu¹ joon xiiala
 nigliwii¹in Jesús mo gajmaa¹
 Jesús tyfia³ 'e 'iñi¹ do.

Jné¹mo Jesús jee²¹² tsá² tyá'a

³⁶Téen²mogi faa²¹a 'e cwáain¹ do
 mo gajnei¹ Jesús jee²¹² 'ii li téein².
 Joon gajin²in:

—Tyú²-u 'íi'i jee²¹² 'naa'.

³⁷'Ido-gi gafoo²mo. Joon líi¹
 'goo²¹o. 'i¹-tsi 'e jaain²¹ tsa'mootyí²
 nii²in. ³⁸Pe gajin²in Jesús:

—¿'Ee li*í* jo tsáai¹-'oo' coon¹³
 almas tyii¹? ³⁹Jóø²øø' cwóo³oo
 coon¹³ tí³ii. Tsei²jna-a lo. Suu¹³
 joongi jóø²øø' tsu jaain²¹ tsa'mootyí²
 jo ngú¹ sá² jon'gi moo¹ taai² la 'o³
 jna.

⁴⁰Mo gajin²in 'elo joon ga'ee¹
 cwoo²¹o coon¹³ tí¹i. ⁴¹Pe 'ido-gi jo

tsáa¹mogi-tsi coon¹³ 'e jløø³i coon¹³
 'e tsa'goo²¹-tsi. Joon gasii²¹ Jesúis 'ii:
 —cTi 'oo²xuu' 'uunñi² 'e døø¹³øø?

42 Joon gajin²in:
 —'E lo-o ca'no³ joo²¹ taai² jmii²¹ 'e
 too² coon¹³ ca'no³xu wa' to².

43 Joon ga'ii²¹mo Jesúis 'edo joon
 gagøø²¹o tyani 'ido. **44** Joon gasii²¹i
 'ii:

—Jilaa²¹ 'e nagangii¹na jiin¹³ la
 nigafuu²¹uu 'naa' mo gataain¹gi
 coon¹³ 'naa'. Fuu²¹uu 'naa' jilaa²¹
 'ná¹ tséin¹ tyilia 'e taa¹³ ni jí² tyá
 Moisés coon¹³ jí² tyá' tsá² gacwo¹
 júu³ tyú² calii coon¹³ 'e jí² sii²¹i
 salmos.

45 Joon gajmaa¹ Jesúis 'e
 gangaai²¹-tsi 'ido 'e jin² ni jí² do.
46 Joon gasii²¹i 'ido:
 —La lo-o jin² ni jí² tyá' Dios 'e
 Cristo 'ná¹ nii²¹ wúu¹ joongi júun²in,
 joon mi tí² jmii²¹ 'ni¹ 'ná¹ jiin¹o
 jee²¹ 'lii²¹. **47** Joon coon¹³ jiin¹³

'e sii²¹ 'ii 'ná¹ cwo¹ tsá² júu³ la
 tóøi² juncwii²¹. 'E 'láa² tsá² 'wii²¹
 ti' Jerusalén 'e cwoo¹ júu³ 'e 'ná¹
 ja²a-tsi tsá² tyani Dios joon 'iin²mo
 tsaa² tyá'a. **48** Joon 'naa' líi¹naa' tsá²
 'in jmaa¹a júu³ røø²¹ tyá' 'e cwáain¹
 lo. **49** Tyaa¹aa' cwáain¹, jna-a isíi³na
 jee²¹ 'naa' jiin¹³ 'e gajin² Ñu³oo. Pe
 jan²duu' Jerusalén lo ca ga'ii¹³naa'
 'in Espíritu Tyá² tyá' Dios ijó¹ fu
 ñu'fú².

Nga¹²mo Jesúis fu ñu'fú²

50 Joon gangajée¹i Jesúis 'ido fu li
 ngíii¹ ti² fuu²¹. Ca Betania ngalíin².
 Joon gasaa¹ Jesúis cwoo²¹o. Joon
 gauncwaa³i. **51** Joon mo ngayuu¹³
 gauncwaa³i joon gatyii¹mo 'ña'a.
 Joon ganga²mo fu ñu'fú². **52** Joon
 'ido mo ngayuu¹³ gaun'goo²¹ joon
 gangaliin¹mo fu Jerusalén jløø¹³mo.
53 Gangataai² cwo¹ fee¹ do cwoo¹
 'maai¹³ Dios. Amén.

Júu³ tyú² 'e jmaa¹a San Juan

'In Júu³ tya' Dios galíi¹i tsá²

1 La mo jéei¹ mo ga'láa² 'wii²¹² 'e
sá² 'e galisá² seen²¹mo jaain²¹
'in sii²¹ Júu³ tya' Dios. Joon 'in Júu³
do tyiin¹ coon¹³ Dios Jmii²¹ la joon
'in Júu³ do líi¹mo jon Dios Jmii²¹.
2 La mo 'wiin²¹² 'ii-o siin¹²in coon¹³
Dios Jmii²¹. **3** Joon to² tyu²u Dios
Jmii²¹ 'ii-o gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá².
Joon jiin¹³ coon²¹ 'e sá² jo sá² wa jo
gajmaa¹a 'ii. **4** 'Ii-o cwoo¹o juncwii²¹
tya' tsá². Joon lawa jí² coo²¹ líi¹i tsu
coon¹³ 'e jí² do-o jnái¹ tsá² xia²¹ fu
tsalíin². **5** Joon 'e jí² coo²¹ do cwoo¹o
jí² tya'a li 'íi¹ nuu²¹ joon 'e nuu²¹ do
jo mo líi³i dúa¹u 'e jí² do.
6 Joon Dios gasii¹in jaain²¹ tsá²
sii²¹ Wó³. **7** In Wó³ do gajó² fu
juncwii²¹ ifaa²¹o cwáain¹ tya' 'e jí²
do 'e coon¹³ la joon ilí² ní¹ tsá² 'e
gacwa¹² 'e jí² tya' Dios, joon jo¹o
iliin¹in. **8** In Wó³ do jo líi¹ 'e jí² do
jiin¹³ 'e gasii¹in Dios 'ii 'e faa²¹a
cwáain¹ tya' 'e jí² do. **9** Joon 'e jí² 'e
jai² do nigaláa² 'wii²¹² cwoo¹o 'e jí²
tya'a fu juncwii²¹ joon jnée²mo tsá²
xiiala ngii¹i tyani Dios.

10 Gateen¹in 'in Júu³ tya' Dios
do fu juncwii²¹ joon xüfiin¹³ 'ii-o
gajmaa¹a fu juncwii²¹ to² tyu²u Dios
'in tsá² taan²¹²in fu juncwii²¹ jo

mo galicwii¹in. **11** Gacwaa¹³i fu
ni cwoo¹³ juncwii²¹ tya'a pe 'in
tsagoo¹o jo ga'i²¹ 'ii. **12** Pe seen²¹mo
'in ga'i²¹ 'ii joon jo¹o galíi²i. Joon
tya' 'in tsá² 'in jmoo¹o la joon cwói¹
Dios 'ii iliin¹ jónon¹ Dios. **13** Joon 'in
tsá² 'in liin¹ jónon¹ Dios do jon'on
galiseein²¹ la liseein²¹ yuun²¹ tsá²
taain²¹² juncwii²¹ jon'gi galiseein²¹
to² tyu²tsá² jon'gi liseein²¹ la
galiseein²¹ jónon¹ tsamí² coon¹³
tsañuu¹¹ tsu líi¹i jónon¹ Dios 'ii.

14 Joon 'in Júu³ tya' Dios 'in seein²¹
coon¹³on la mo 'wiin²¹² galíi¹i tsá²
joon gacwoo²¹o jee²¹² jna' coon²¹
sii¹³. Joon 'in²¹²in tsá² áai¹ joon
jmaai¹² júu³ ja²mo faa²¹a. Galee²¹e'
cwáain¹ 'e líi¹i to² fee¹gi joon 'e to²
'e líi¹ do 'e tíi² jíin¹³ 'ii-o tsu jíin¹³
'ii-o Jónon¹ Dios Jmii²¹. **15** Joon Wó³
gafaa²¹o 'wii²¹² tya' 'e Júu³ do joon
gajin²¹in sii²¹i tsá² fúui¹:

—Mo gafuu²¹²uu 'naa': "Jaain²¹ 'in
jó¹ ciin²¹gi lagí jna, 'ii 'in feei¹gi
lagí jna tsu naseen²¹mo jéei¹gi lagí
jna. 'Ino-o 'i" —jin² Wó³.

16 Joon tsu 'wii¹³ feei¹-tsi 'áa¹mo
ga'i¹³mo 'e tyu² tyi' la ca 'ii¹³.

17 Joon 'e ley do Moisés gacwo¹o
tsá² to² tyu² Dios pe 'e liñi¹ tsá² 'e
'in²¹²in Dios 'ii joon jilaa²¹ júu³
'e jai² née³ 'tsu 'wii¹³ gacwéi¹

Jesucristo fu juncwii²¹. ¹⁸Jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo mo gangaa¹i Dios Jmii²¹ jiin¹³ ca fu, pe 'in jaan²¹mo Jónon¹on nigae²mo jna' Dios Jmii²¹. Joon tii²¹i 'in Jónon¹on do 'e²mo jna' xiiala líi¹i Dios tsu tyín¹mo coon¹³ Dios Jmii²¹.

**Wó³ saai²¹ tsá² jmii²¹ faa²¹a
'wii²¹ tya' Jesucristo**

¹⁹Jee²¹² jmii²¹² joon 'in tsá² Israel née¹i Jerusalén gasii¹in 'inlífii¹³ untsá² coon¹³ 'inlífii¹³ tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ levitas 'e tsafeei¹³ Wó³. Joon mo gatyalín² li taan¹in Wó³ do gaunngii¹i:
—¿Iin 'nú?

—²⁰Joon coon¹³ coon²¹ júu³ coon²¹ tsáa¹ gañii¹:
—Jon'on jna Cristo.

²¹Joon gaunngii¹gi 'in tsá² do:
—¿Iin 'nú jon? ¿Tí 'nú-ú Elías, 'in tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² tya' Dios calii¹ li¹?

Joon Wó³ do gañii¹:
—Jon'on jna 'i.
Joon tsifu gaunngii¹gi:
—Áai¹ ti li jó¹ jaain²¹ tsá² 'e ijacwoo²¹ júu³ tya' Dios; ¿ti 'nú-ú 'i?
Joon gañii¹i Wó³:
—Jon'on jna 'i.
²²'In tsá² do gajin²in sii²¹i Wó³:
—¿Iin 'nú jon? tsu 'ná¹-a lee²¹e'e júu³ tya' 'in tsá² 'in gasii¹in jna'a. ¿Ee sii¹³i'i cwáain¹ tyi*í*?

²³Wó³ dogi gañii¹:
—Jna jaain²¹ 'in ngi¹ to² oo¹o fu coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹, jna fuu²¹²uu tsá²: “Ná²-a ná³ coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹ tya' Ná²nú¹” —gajin² Wó³ do. La nigajin² 'in tsá² 'in gacwo¹ júu³ tya' Dios calii¹ 'in sii²¹ Isaías.

²⁴'In tsá² do 'in jalín² jafee¹³i Wó³ do jalín² to² tyú² tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ fariseos. ²⁵Joon 'in tsá² jalin¹ do gaunngii¹i jin²in gasii¹²i Wó³:

—¿Ee li' saa¹u'u tsá² jmii²¹ wa'a jon'on Cristo 'nú, jon'on Elías 'nú, jon'on 'in cwoo¹o júu³ tya' Dios 'nú?

²⁶Joon Wó³ do gañii¹:

—Jna-a saá¹³na tsá² jmii²¹ jiin¹³ coon¹³ jmii²¹; pe seen²¹mo jaain²¹ tsá² jee²¹² 'naa' 'in jo cwii¹naa'.

²⁷Joon feei¹gi 'ii lagi jna xüifiin¹³ ciin²¹gixu lagi jna. Jo tii²na sii¹³ii loo²¹ tsu míi¹i.

²⁸Jilaa²¹ 'elo 'e galí² coon²¹ li sii²¹ Betábara li 'ngoo¹³ jmii²¹ Jordán li 'yeel²¹ níi¹. Tsu do-o taan¹in Wó³ saa¹i tsá² jmii²¹.

Wó³ sii²¹i tsá² 'iin Jesús

²⁹Mo gajná² jmii²¹² joon Wó³ gangaa¹i Jesús jatyéen¹in co' li siin¹³ Wó³. Joon Wó³ do gasii²¹i 'in tsá² téen²in do:

—Tyaan²aan' cwáain¹. Ino-o 'in 'iin² tsaa² tya' tsá² taain²¹² fu juncwii²¹ 'in gasii¹in Dios. Líi¹i lawa joo'saa²¹ 'in jngaa¹³ tsá² Israel coon¹³ la joon 'iin²in tsaa² tya' tsá². ³⁰Nigafo³oo cwáain¹ tya'a mo gafuu²¹²uu 'naa': “Ciin²¹gi lagi jna ijó¹ jaain²¹gi 'in feei¹gi lagi jna tsu 'ii 'in seein²¹ jée¹gi lagi jna.” ³¹Ce jiin¹³ jna jo níi³ii 'iin 'i, pe gagoo²¹²oo sáa¹³na tsá² jmii²¹ cwáain¹ 'e licwii¹in tsá² seein²¹ Israel 'i.

³²Joon jin²in Wó³ sii²¹i tsá²:
—Gamáa¹moo 'in Espíritu Tyá² tya' Ná²nú¹ lií¹i maa²¹² jgáa¹i fu 'nú'fú² joon gajaan¹an coon¹³ Jesús do.

³³Jo mo licwii¹na pe 'in nigasii¹in jna 'e sáa¹³na tsá² jmii²¹ sii²¹i jna: “Imáa¹mo'o 'in Espíritu Tyá² tya'

Ña'ñu¹ xáa¹i joon iján² tya' jaain²¹ tsá². Joon 'in tsá² do-o isáa¹i tsá² jmii²¹ coon¹³ Espíritu Tyú² tya' Dios." ³⁴Joon gamáa¹moo joon jmoo³oo júu³ jai² 'e 'ido-o líi¹i Jónon¹ Dios Jmii²¹.

'In tsá² tya'a Jesús gatø²ø nifu

³⁵Mo gajná² joon, jon do-o tún¹ nisiin¹²in Wó³ coon¹³ gáigí 'in ngí² coon¹³on. ³⁶Joon mo ganí²i Wó³ ngí¹i Jesús, joon gajin²in:
—Jóøi²duu', 'ino-o 'in gasii¹in Dios ityí²i tsaa² tya' tsá² lawa jaain²¹ joo'saa²¹ xuui²¹² 'in jngaa¹³ tsá² 'in tyí²i tsaa² tya'a.

³⁷Joon 'in gá¹ 'in ngí² coon¹³ Wó³ do mo ganúu²un 'e faa²¹a 'ido la do joon gangaliin² coon¹³ Jesús. ³⁸Joon gajin¹² Jesús nñí¹i jóø²ø ni 'ido 'e ngaliin²mo 'ido coon¹³on. Joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—¿Lin 'naa²¹naa?

Joon gañii¹i 'ido:

—Tifo² tyii¹, ¿xiiia tyi' 'nu?

³⁹Jesús gajin²in:

—Ñiliin¹naa', cwojøø²duu'.

Joon gangaliin¹mo 'ido joon ganii²¹⁰ xiiia' tya' Jesús. Joon ca'lóo² e jmii²¹² joon 'e ningó¹ 'iin² tyáñ² calóo² joon ganiuu²mo.

⁴⁰Joon Andrés sii²¹ jaain²¹ jee²¹² 'in gá¹ do 'in ganúu²un júu³ tya' Wó³ joon ngaliin¹mo coon¹³ Jesús. Joon ruu²¹i Díi³ do tsá² ngaa¹³i coon¹³ sii²¹ Simón Pedro. ⁴¹Joon Díi³ do tsifu nga'nee¹³i Simóoi¹³ joon gasii²¹i:

—Nitsee²¹moo'o Mesías (Mesías 'øøi²¹-tsi tsá² Cristo coon¹³ jmíi¹ tya'a Díi³ do. Joon coon¹³ jmíi¹ 'øøi²¹-tsi tsá² Cristo 'in gatyii¹³in Dios Jmii²¹.)

⁴²Mo ngayuu¹³ joon tø²ø Díi³ Simóoi¹³ fu li tyíin¹ Jesús. Joon mo ganí² Jesúis 'ii joon gajin²in sii²¹i Tú³:

—Simón sii²¹ 'nu, jónon¹ Jonás 'nu, pe ciin²¹gi 'ilisii²¹ 'nu Cefas ('e 'øøi²¹-tsi tsá² Pedro.)

Jesús tø²ø Felipe coon¹³ Natanael

⁴³Mo gajná² joon gali*iin*²¹²in Jesús tsáa¹a coon²¹ li sii²¹ Galilea. Joon do-o gatsee²¹i jaain²¹ tsá² sii²¹ Felipe, joon gajin²in:

—Moo²¹o' coon¹³ jna.

⁴⁴Joon 'in Lii²¹² do tsagoo¹o Díi³ coon¹³ Tú³ jaliin¹ coon²¹ fuu²¹ li sii²¹ Betsaida. ⁴⁵Joon Lii²¹² do ngóo¹o nga'nee¹³i Natanael joon mo gatsee²¹i joon sii²¹i:

—Ninee²¹²moo'o 'in tsañuu¹ do 'in faa²¹a Moisés ni jí² tya' 'e ley do, joon 'in faa²¹a 'in tsá² 'in gacwo¹o júu³ tya' Dios la mo jéei¹. Jesús 'ii, 'in jónon¹ José 'in seein²¹ fuu²¹ li sii²¹ Nazaret.

⁴⁶Joon gajin²in Natanael:

—¿Ee gon 'e tyú² 'e cwo'fii¹ Nazaret?

Joon gañii¹i Lii²¹² do:

—Ñijøø²du'.

⁴⁷Joon mo ganí²i Jesús jatyéen¹in Natanael, joon gajin²in:

—Logi nijó¹ jaain²¹ tsá² 'in la ja²mo seein²¹ Israel, jo tajuui²¹ lñ¹.

⁴⁸Joon gaungnii¹i Natanael:

—¿Xiala lñ² 'e cwii¹u jna?

Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Nimáa¹moo 'nu 'wii²¹² 'mó² cworíi³ tyíin¹u' la 'nu'gí itøø²¹ Lii²¹² 'nu.

⁴⁹Joon gajin² Natanael sii²¹i Jesús:

—Tifo² tyii¹, 'nu Jónon¹ Dios Jmii²¹; 'nu Róøi¹³ tya' tsá² Israel.

50 Joon gañii¹i Jesús:
 —Tí jo¹o lí²u jna tsu¹ 'wii¹³
 gafuu²¹²uu 'ná¹ e gamáa¹na 'ná¹
 'wii²¹² 'mó² cwaríi³? Nogi imóo³gi¹i
 'e fee¹gi lagí la lí² 'e gañi¹i do.

51 La joon jón² gajin² Jesús:
 —'E ja¹²mo 'e fo³oo lo, 'naa'oo'
 imoo²oo' ná¹ fu ñu¹fú² joon
 imáa¹naa' ángeles tyá' Dios Jmii²¹
 soo²¹o joongi jgaa²¹i li siin¹³in jna
 'in Ruu²¹na Tsá².

**Ngó¹o Jesús coon²¹ li gacui¹
 cwoo²¹ tsá² fu li sii²¹ Caná**

2 'Nf¹ jmii²¹² ningóo¹ joon
 gangó¹ sáa³ Jesús coon²¹ fuu²¹
 sii²¹ Caná 'e ná¹ li sii²¹ Galilea.
 Ngajóø²ø coon²¹ li cui¹² cwoo²¹ tsá².
2 Ngó¹o jon Jesús coon¹³ tsá² tyá'a li
 gatø¹²ø tsá² 'ii 'e li cui¹² cwoo²¹ tsá².
3 Joon la 'ii²¹² joon gatsá²-a 'e vino
 'uun²¹un tsá². Joon gajin²in sáa³
 Jesús sii²¹i 'ii:
 —Jo sa²gi vino 'uun²¹un tsá².

4 Pe joon gajin²in Jesús:
 —Saa²¹², 'eee li 'e fu²u jna la joon?
 Jo mo tñ² 'ii²¹ tyiia.

5 Pe sáa³ Jesús gasii²¹i 'in tsá²
 jmoo¹o tyíia³ taa²i do:
 —Jmaa²aa' jilaa²¹ 'e jin²in.
6 Joon do-o táan² jnúu² tu² 'e lí¹
 cuun²¹² 'e njimaa²¹ 'in tsá² do to²
 jiin¹³ la li 'e nitíi²i run²un. La coon²¹
 tu² do 'e ni'ó² ochenta joongi 'e 'ó²
 cíein¹³ litro jmii²¹. **7** Jesús gajin²in
 sii²¹i 'in tsá² jmoo¹o tyíia³ do:
 —Tyíi¹³aa' jmii²¹ la røøi¹ tu² no.
 Joon gaunrøø¹mo la tsijmuui²¹.
8 Mo ngayuui¹³ joon gajin²in Jesús
 sii²¹i 'ido:
 —'Naa' natyiin²xuu¹ capii¹³ joon
 cwocwoó¹³oo' 'in náa¹ ni² li ti
 jmii²¹².

La joon gajmaa¹a. **9** Joon 'in tsá²
 náa¹ ni² li ti jmii²¹² do ga'un¹xu
 capi¹³ 'e jmii²¹ do 'e galí¹ vino, pe jo
 nii¹i xiia fu sá² 'edo. Jiin¹³ la yaamo
 'in jmoo¹o tyíia³ do nii¹i. Tsu¹ 'ii-o
 gatyiiin¹in 'e jmii²¹ do tsi tu². La
 joon 'in náa¹ ni² do gatø¹²o 'in tsá²
 gacui¹² cwoo²¹o. **10** Joon gajin²in:

—Jiin¹³ joon tii² 'e si² tyá' tsá² 'e
 cwo¹o tsá² vino tyú²gi tyá' jilee²¹
 'in tsá² taai² do nifu joon mo
 ngayuui¹³ ga'un¹un 'láai² joon
 cwo¹o tsá² vino 'wéi¹gi. Pe 'ná-a
 ga'ma²¹a 'e vino tyú²gi ca li gatséi¹.

11 'Elo gajmaa¹a Jesús fu li sii²¹
 Caná li tyú² to² Galilea. 'E joon
 milagro 'e gajmaa¹a nifu 'e ga'ee¹e
 xiiala líi¹i. Joon 'in tsá² ngí¹i
 coon¹³on jo¹o líi²i.

12 Mo ngíi¹ 'e galí² la do gangóo¹
 coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Capernaum.
 Ngalíin² coon¹³ sáa³a joongi coon¹³
 ruu²¹i joongi coon¹³ 'in tsá² 'in
 ngí² coon¹³on. Joon do-o gajaan¹an
 coon²¹ tún² jmii²¹².

**Jesús gauntyú²o 'e cwo¹
 fee¹ si² Jerusalén**

13 Tsu¹ najatyéein¹ jmii²¹² pascua tyá'
 tsá² Israel gangó¹ Jesús fu fuu²¹ li sii²¹
 Jerusalén. **14** Joon inuu¹ cwo¹ fee¹ si²
 do gatsee²¹i tsá² 'in 'nii¹i joo²¹ joongi
 'in 'nii¹i joo'saa²¹ joongi 'in 'nii¹i
 maa²¹² joongi tsá² 'in née¹i li unsii²¹i
 cuu² tyá' tsá². **15** Joon mo ganí²i
 Jesús 'elo joon gajmaa¹a coon²¹ sii² 'e
 tsí³ nii²¹² loo²¹ yu!. Joon ga'woo¹mo
 jilee²¹ 'in taa²i co¹ cwo¹ do fu caluu
 coon¹³ jilee²¹ 'in joo'saa²¹ joongi
 coon¹³ joo²¹. Joongi tyá' 'in unsii²¹i
 cuu² do gadya²o cíuu¹u ni'wó³ joongi
 gajin¹mo mesa tyá'a. **16** Joongi jin²in
 sii²¹i 'in tsá² 'nii²¹i maa²¹²:

—iWooi²naa' 'in no caluu! iJo jmaa²aa' 'moo¹³ inuu ty'a' Ñu³uu!

¹⁷ Joon gati²-tsi tsá² ngí⁴i coon¹³on 'e júu³ tyú² taa¹³ ni jí² ty'a' Dios 'e jin²: "Áa¹mo 'iin²¹na 'nu²u joon jo cwóo³oo wa'a jmaa¹a tsá² 'e gó² ty'a.'a."

¹⁸ Joon 'in tsá² seein²¹ Israel do gaunngii¹i 'ido:

—i'Ee li² lí² jmaa²a jøø²¹ø'ø 'e cwee¹i 'e tsáai¹-tsii¹i 'e tñ²u jmaa²a 'elo?

¹⁹ Joon Jesús gajin²i sii²¹i 'in tsá² do:

—Xee²naa' 'e cwo¹ lo jloon jee²¹² 'ni¹ jmií²¹² iun'yee¹moo tún¹.

²⁰ Joon gi gañii¹i 'in tsá² Israel do:

—Tonló¹ tsi jnáu² jiin²¹ gala'i²¹²i 'in gajmaa¹³a 'e cwo¹ lo; eti¹ 'nugí lii¹i jmaa¹³a jee²¹² 'ni¹ jmií²¹²?

²¹ Pe lí² jin² Jesús cwáain¹ ty'a 'e cwo¹ tsu cuerpo ty'a 'ña'o 'e 'ee¹ do. ²² 'Wii¹³ cwáain¹ la jloon mo gajiin¹in Jesús jee²¹² lñ²¹² jloon gati¹-tsi 'in tsá² ngí² coon¹³on 'e la lí² 'e nijin²i do jo¹o galíi²i 'e júu³ taa¹³ ni jí² ty'a' Dios coon¹³ 'e júu³ 'e la lí² 'e nijin² Jesús.

Jesús nñi¹o jilaa²¹ 'e i¹-tsi tsá²

²³ La ii²¹² taan¹in Jesús fu Jerusalén do la ii²¹² jloon gati² jmii²¹² pascua jloon fúu¹mo 'áai¹ jo¹o galíi²i 'ii. Jo¹o galíi²i coon¹³ jilaa²¹ milagro nigajmaa¹a Jesús. ²⁴ Pe cu¹u-tsi Jesús coon¹³ 'ido tsu goon¹³ nñi¹o 'e i¹-tsi 'ido. ²⁵ Jo 'in tyéen¹in jmii²¹² wa' 'in jma¹² ii júu³ xiala líi¹i tsá² tsu 'ña'o niñii¹i jilaa²¹ 'e i¹-tsi tsá².

Jafee¹³i Nicodemo Jesús

3 'Yia¹³ jloon seein²¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Nicodemo, líi¹i tsá²

fariseo. 'Ii 'in jée¹ jaain²¹ jee²¹² tsacøøi¹³ 'in tyu² to² jee²¹² 'in tsá² Israel. ² Joon 'in Nicodemo do ningoo¹o ngafee¹³i Jesús li¹ canuu²¹. Joon nigasii²¹i:

—Tifo² tyii¹i, nee²oo'o 'e Dios gasii¹in 'nu i'e²i jna'a tsu ce jiin¹³ jaain²¹ jo lí² jmá¹ milagro la li¹ 'e lii¹ 'nu wa jo uncoon¹³on Dios 'nu.

³ Joon gajin²in Jesús sii²¹i 'ii:

—'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'nu, 'in jo liseein²¹ 'múui² jo lí² tsatáa¹i li tyu² Dios to².

⁴ Joon gaunngii¹i Nicodemo:

—Pe xiiala ilí² 'e liseein²¹ 'múui² jaain²¹ tsá² feei¹? ¿Ti lí² tsaa*ii*¹i nu¹ tu²u sáa³a wa'a liseein²¹ tún¹?

⁵ Joon Jesús-gi gani¹i:

—'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'nu, 'in tsá² 'in jo mo galiseein²¹ coon¹³ jmií²¹ joongi coon¹³ 'in Espíritu Tyú² ty'a' Dios jo lí² tsatáa¹i li tyu² Dios Jmii²¹ to². ⁶ Tsu tsá²-a lí¹i 'in galiseein²¹ saa³ jmií²¹ tsá² pe jileei²¹ 'in 'ii²¹i juncwii²¹ ty'a' ty'a 'in Espíritu Tyú² ty'a' Dios lawa'a coon²¹ juncwii²¹ 'e cwo¹ Dios.

⁷ Jo tsagoo²¹-o'o 'e fuu²¹²uu 'nu: "Jilee²¹mo 'ná¹ liseein²¹ 'múu²i."

⁸ Coon²¹ tyí² 'e 'íi¹ doñixia' jloon nñu²un tsá² pe jo ñi¹i tsá² xia' najó² si xia' tsáa¹a 'ee. La jloon jon líi¹i 'in nigacwo¹ 'in Espíritu Tyú² ty'a' Dios juncwii²¹ ty'a'.

⁹ Joon gaunngii¹i Nicodemo tún¹:

—xiiala ilí² 'elo?

¹⁰ Joon Jesús-gi gañii¹i:

—¿Ti 'nu-ü jaain²¹ tifo² jee²¹² tsá² Israel 'in tñ²¹i 'áai¹ jloon jo 'øøi²¹-o'o 'elo? ¹¹ 'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'nu, jna'a faa¹³a'ja iin¹³ 'e née³e'e. Joon júu³ ja²mo jmoo²¹o'o iin¹³ 'e niganee²¹e'e. Pe 'naa' jo

jo¹ líi²naa' e sii¹³i'i. ¹²Wana jo
jo¹ líi²naa' e fuu²¹²uu 'naa' cwáain¹
tya' e juncwii²¹ lo, 'áai jo i'øøi²¹-oo'
cwáain¹ tya' ñu'fú² fuu²¹²uu 'naa'.

¹³'Ce jiin¹³ jaain²¹ jo mo ngó¹o
fu ñu'fú² jiin¹³ 'ii 'in nigajgái¹ fu
ñu'fú². Joon jiin¹³ jna-a 'in Ruu²¹na
Tsá² 'in gacwo² ñu'fú² nigajmaa¹a
la joon. ¹⁴Joon la gasaa¹i Moisés 'in
mii²¹ líi¹i ñí³ tsaa' 'mó² e jøø²i tsá²
'ii fu li jo 'in tsá² seein²¹ wa'a un'láai²
Dios 'ii, la joon jon 'ná¹ saa¹i tsá²
'in Ruui²¹ Tsá² tsaa' 'mó². ¹⁵Joon
jilee²¹ 'in jai² líi²i 'ii jo tee²¹i li
'ii²¹ pe taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹
tøø²mo.

'In²¹²in Dios tsá² taain²¹² fu juncwii²¹

¹⁶'Tsú 'áá¹mo galíi in²¹²in Dios
tsá² taain²¹² fu juncwii²¹, tsú 'wii¹³
joon gacwóo¹i 'in jaan²¹mo Jónon¹on
ijúun²in 'wii²¹² tya' tsá². 'E tya'
jilee²¹ 'in jai² líi²i 'ii jo itsáa¹a fu li
'ii²¹ pe taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹
tøø²mo. ¹⁷Jo gasii¹in Dios Jónon¹on
fu juncwii²¹ wa'a jmoo¹o 'ii²¹ e
júun²in tsá², gasii¹mo wa'a jmaa¹a
tiin¹³ tsá² 'wii¹³ 'ii-o.

¹⁸'Jilee²¹ tsá² 'in jai² líi²i 'in Jónon¹
Dios do, jo ijmaa¹a Dios 'ii²¹ tya'a
wa'a tsáa¹a li 'ii²¹ pe tya' jilee²¹ 'in
jo jai² líi²i 'ii nigajmaa¹a Dios 'ii²¹
tya'a itsáa¹a li 'ii²¹ tsú jo mo galijai²
líi²i 'in jaan²¹mo Jónon¹ Dios Jmii²¹.
¹⁹Nigajmaa¹a Dios 'ii²¹ itsalíin² li
'ii²¹ 'in jo jai² líi²i Jónon¹on tsú 'in
tsá² do jmoo¹o 'e gó². Joon mo gajó²
'e jí² 'e jai² 'e cwo¹ tsá² ñii¹i xiala
ngíi¹i tyani Dios jo galíi²¹ 'in tsá²
do 'e jí² do tsú tf²gi-tsi ngíi¹i li nuu²¹
lagi li sa² jí². Joon tsú 'wii¹³ joon
nigajmaa¹a Dios 'ii²¹ tya'a. ²⁰Jilee²¹
'in jmoo¹o 'e gó² 'aa¹o 'e jí² do joon

jo tsatyéen¹en co' 'e jí² do tsú jo
'iin²¹²in 'e liñii¹i tsá² 'e gó² jmoo¹o.
²¹Pe tsatyéen¹mo co' 'e jí² do jilee²¹
'in tf²-tsi jilaa²¹ 'e jai² tsú 'iin²¹²in
liñii¹i tsá² 'e 'yaai¹-tsi Dios coon¹³
jilaa²¹ 'e jmoo¹o.

'E faa²¹a Wó³ saai²¹ tsá²
jmii²¹ cwáai¹ tya' Jesús

²²Mo ngayuum¹³ joon,
ningalíin²mo Jesús coon¹³ 'in tsá²
ngíi¹ coon¹³on fu li sii²¹ Judea. Joon
do-o gajaan¹an coon²¹ sii¹³xu saa¹i
tsá² jmii²¹. ²³Taain¹ Wó³ fu li sii²¹
Enón co' Salim. Saa¹i Wó³ jon tsá²
jmii²¹ tsú 'áai¹ sá² jmii²¹ do. Joon
do-o gajalíin²mo tsá² wa'a saa¹i Wó³
'ii jmii²¹. ²⁴Jilaa²¹ 'elo galí² la nu'gi
gataain¹³ tsá² Wó³ 'nuñí³.

²⁵Joon 'inlíi¹³ tsá² 'in ngíi¹i coon¹³
Wó³ galí² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³
ruu²¹i coon¹³ 'inlíi¹³ tsá² Israel
cwáain¹ tya' 'e run²un tsá² jin¹³ la
tiisi². ²⁶Joon ngalíin², ngafee¹³i Wó³
joon gajin²in sii²¹i Wó³ do:

—Tifo² tyii¹i, 'in taain¹ coon¹³ 'nu
li' ngoo¹³ jmii²¹ Jordán li 'yee²¹ 'ni¹
joon gasii¹³i jna'a cwáain¹ tya'a;
nano saa¹i tsá² jmii²¹ joon jilee²¹mo
tsá² ngíi¹i coon¹³on.

²⁷Joon jin² Wó³ sii²¹i 'ido:
—Cwó² Dios jilaa²¹ 'e sá² tya' tsá².
Joon jiin¹²xu jo 'ee 'oo¹o wana jo
mo cwó² Dios. ²⁸'Naa' niganuuh²uhun'
júu³ tyia mo gafuu²¹²uu 'naa' júu³
coon²¹ tsáa¹ 'e jon'on jna Cristo. Jna
jaain²¹ tsá² gasii¹in Dios ing³ii
tyaníi¹in 'e jmoo¹³oo tsá² júu³ 'e
tf² li jó¹ Cristo. ²⁹Joon jløø¹³moo 'e
tsalíin² tsá² tsanáuh²un júu³ tya' 'ido.
Jmoo³-oo la jmoo¹o tsá² mo tsalíin²
fu li cui² cwoo²¹ tsá². Jløø¹³mo
'in tsá² do 'wii²¹² tya' tsá² gacui²

cwoo²¹. Ga'ii²¹mo 'in tsamí² do 'ii. La joon jon jna jløø¹³moo mo 'ii²¹i tsá² 'in Cristo do. ³⁰'Ná²-a 'e lifeei¹gi 'ii joon jna ixaa¹gii —jin¹² Wó³ do cwáain¹ tya' Jesús.

Faa²¹a tsá² jiin¹³ 'e ñii¹i

Faa²¹gi Wó³ do jin²in:
³¹—'In gajgái¹ fu juncwii²¹ feei¹gi 'ii²¹ lagi jileei²¹ tsá². 'In tsá² taain²¹² fu juncwii²¹ lo ñii¹o jiin¹³ 'e sá² fu juncwii²¹ lo, la joon sít¹i. Pe 'in nicwa'íi¹ nñfú² jgáa¹i fu juncwii²¹ feei¹gi 'ii lagi jileei²¹ tsá², ³²joon jmoo¹o júu³ jai¹² jilaa²¹ 'e niganii²¹²in coon¹³ jilaa²¹ 'e niganúu²un. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo 'in jo¹ líi²i júu³ tya'a. ³³Pe jilee²¹ 'in 'ii²¹i júu³ tya'a jmo¹²o tsá² júu³ 'e júu³ jai¹² 'e júu³ tya' Dios do. ³⁴Joon 'ii 'in gasii²in Dios faa²¹a jmai¹² júu³ tya' Dios, tsü gacwói¹ Dios 'in Espíritu Tyá² tya'a 'e gasá¹i. ³⁵Joon 'áa¹mo 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ Jónon¹on joon gajan¹²an cwoo²¹o jilaa²¹ 'e sá². ³⁶Jileei²¹ 'in jai¹² líi²i 'in Jónon¹ Dios do taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. Pe 'e²e Dios wúu¹ 'áai¹ jileei²¹ 'in jo 'ii²¹i Jónon¹on. Joon jo taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo.

**Jesús jin²in sii²¹i jaain²¹ tsamí²
cwáain¹ júu³ tya' Dios**

4 Galiñii¹ 'in tsá² fariseos 'e fúu¹mo tsá² gangalín² coon¹³ Jesús lagi Wó³. La joon jon fúu¹mo 'in saai¹ jmi²¹ lagi Wó³. ²Pe tsei¹² jo saai¹ Jesús tsá² jmi²¹ jiin¹³ 'in ngi¹ coon¹³o 'in saai¹ tsá² jmi²¹. ³Joon mo galiñii¹i Jesús 'elo joon gacwo'íi¹fu li sii²¹ Judea joon itsee¹³i fu li sii²¹ Galilea.

4-8 Joon fu li ngangíi¹i 'ná¹ ngíi¹i coon²¹ li sii²¹ Samaria. Joon náá¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Sicar. Joon co' joon roon¹on coon²¹ sii¹³ 'wó² 'e gacwo¹ líi²¹² Jacob jóon¹on 'líi²¹² Sé² calii. Joon nityi³ coon²¹ too²¹ li nísá² jmi²¹ 'e sii²¹ la sii²¹ Jacob. Jesús tyaliin¹ coon¹³ tsá² tya'a 'in ngíi¹i coon¹³ 'e li tyí³ too²¹ do mo tí² tyiañi¹ joon ni'woo²¹-o 'áai¹. Joon tsá² tya'a do nilfin² 'e fuu²¹ ni náá¹ tyan¹ do ningalá¹ 'e idø¹ø. Joon gacwó² Jesús caai² li tyí³ too²¹ do. La 'íi²¹² tyíin¹in joon tyía¹ jaan²¹ tsamí² seein²¹ Samaria tsacoon¹ jmi²¹ 'e tsi too²¹ do. Joon gajin² Jesús:

—Cwoo¹³xü jna jmi¹³i.

9 Joon 'in tsamí² do nigajin²in sii²¹i Jesús:

—¿Xiala 'e mii¹³ 'nú jna jmi²¹, tsü tsá² seein²¹ Israel 'nú joon jnagi¹ 'in seein²¹ fu Samaria?

(Joon gajin²o la joon tsü jo tyá² seein¹ coon¹³ 'in tsá² seein²¹ fuu²¹ do.) **10** Joon gañii¹i Jesús:

—Waxü¹ li 'nú ñi²i jilaa²¹ 'e cwo¹ Dios joon 'iin 'in mi¹ jmi²¹ líi²u, 'nú-ü nogi míi¹²i jna-a joon jnagii icwo¹²oo 'nú jmi²¹ 'e jiin¹¹in.

11 Joon gañii¹i 'in tsamí² do sii²¹i Jesús:

—Tsañuu¹ jo ñi²i xiala søø¹³'ø jmi²¹ 'e tsi too²¹ no jiin¹³ 'nii²¹² jo tyan²an tsü 'o¹²o 'e tsi too²¹ no.

¿Xiala icwo¹²o jna² jmi²¹ 'e jiin¹¹?

12 'Líi²¹² tsacøøi¹³ tyi¹ 'in ningi¹i Jacob 'in gasáa¹a 'e too²¹ sá² jmi²¹ no tyi jna'a. Tsü 'e jmi²¹ sá² noo joon ga'un¹un 'ña'a coon¹³ jónon¹on joongi coon¹³ joo'núu³ tya'a. ¿Ti joon líi²u 'e feei¹gi 'nú lagi 'ii?

13 Joon gajin²in Jesús:

—Jileei²¹ 'in 'uun²¹ 'e jmii²¹ no
 'in 'yá² 'unjmii²¹mo 'i tún¹. ¹⁴Pe
 jilee²¹ 'in 'uun²¹ 'e jmii²¹ cwóo³ jna
 jo jmii²¹ 'ya²gi 'unjmii¹i. Tsü jmii²¹
 'e cwóo³ jna li lawa coon²¹ li nii¹³
 jmii²¹ 'e li tsi alma ty'a. Joon 'e
 jmii²¹ 'e nii¹³ do icwoo¹o juncwii²¹
 ty'a 'e seein²¹ coon²¹ tøø²mo.

¹⁵Joon gajin²¹ 'in tsamf² do:

—Tsañuu¹, si cwoo¹³ jna 'e jmii²¹
 no tsu joon jo 'yá²gi unjmii²¹na.
 Joon jo 'ná²gi yatyíin³aan jmii²¹ 'e
 li tyl³ too²¹ lo.

¹⁶Joon gajin²¹ in Jesús:

—Cwooi¹², cwotee²'e ñuu¹ tyi'i.
 Joon ñiliin¹naa' fu lo.

¹⁷Joon gani¹ 'in tsamf² do:

—Jo seein²¹ ñuu¹ tyiia.

Joon gajin²¹ in Jesús:

—Jo¹o júu³ tyi'i 'e foo²¹o jo ñuu¹
 tyi'i seein²¹. ¹⁸Tsu nigacu²mo
 cwoo¹o 'ñá² naa¹³, joon 'in
 coon¹³on la no jon¹ ñuu¹ tyi'i 'i. 'E
 nija²mo 'e foo²¹o.

¹⁹Mo ganúu²un 'in tsamf² 'e júu³
 do joon gajin²¹in:

—Tsañuu¹, 'y¹-tsii 'e líi¹u'u jaain²¹
 tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² ty'a Dios.

²⁰Lii²¹² tsacøøi¹³ tyii¹ 'in galiseein²¹
 Samaria gaun'goo²¹o Dios 'e moo²¹
 lo. Pe 'naa', tsá² seein²¹ Israel, foo²¹
 'naa' 'e jiin¹³ fuu²¹ li sii²¹ Jerusalén
 li lí² un'goo²¹o tsá² Dios.

²¹Joon gañii¹ Jesús:

—Jo¹ cwlöi¹un jna, yá³, 'e
 nijatyéen¹mo tyan²an 'e un'goo²oo'
 Ña'ñuu¹u' jo tyiin² ñilfin²naa' 'e
 moo²¹ lo jogi tyiin² cwlöin²naa'
 fu Jerusalén. ²²'Naa' tsá² seein²¹
 Samaria, jo ñii²ii' 'naa' 'iin 'in
 un'goo²oo'. Pe jna'a né²oo'o 'iin 'in
 un'goo²¹o'o, tsü Dios gacwo¹o jna'a
 tsá² saan²¹a'an Israel 'e júu³ ty'a 'e

tiin¹³ tsá². ²³Pe ití²-i 'ii²¹ joon 'ii²¹
 joongi tí² la no wana 'e la jai² 'e
 un'goo²¹o tsá² Ñu¹u' iun'goo²¹o 'ii
 jiin¹³ coon¹³ 'ii²¹ ty'a 'in Espíritu
 Tyú² ty'a joongi coon¹³ 'e la
 jai². Tsü la joon 'iin²¹²in Ñu¹u' 'e
 un'goo²¹o tsá² 'ii. ²⁴Tsu Dios 'in
 Espíritu Tyú² joon tsü 'wii¹³ joon
 'in un'goo²¹o 'ii 'ná¹ un'goo²¹o coon¹³
 'ii²¹ ty'a 'in Espíritu Tyú² ty'a
 joongi coon¹³ 'e la jai².

²⁵Joon gajin²¹ 'in tsamf² do:

—Jna niñi²oo ijó¹ Mesías

—'øgi¹²-tsi tsá² 'e Cristo do—; joon
 mi cwee¹i joongi ijin²in sii²¹i jna'
 jilaa²¹.

²⁶Jesús-gi gajin²¹in:

—Jna-a 'in fee²ee 'ná, jnagii jon
 fuu²¹²uu 'ná. Jna-a 'i.

²⁷Tsifu joon gatyaliin¹ tsá² ty'a
 gani'goo²¹o-tsi 'e Jesús do siin¹³in
 fee²¹i jaain²¹ tsamf². Pe jiin¹³ jaain²¹
 jo tá²-tsi wa 'e ungii¹ 'ee 'iin²¹²in
 'ido owa 'ee-gi júu³ tyaa¹ 'ido.

²⁸Joon 'in tsamf² do, do-o gatuu¹u
 tsáu¹u joon gangaa¹³mo fu 'e fuu²¹
 'ido-o. Joon ganijmaa¹³a tsá² júu³:

²⁹—Ñijøø²¹²i duu' jaain²¹
 tsáñuu¹ 'in nigasii²¹i jna jilaa²¹ 'e
 nigajmáa³aa. ¿Wa jon' 'ino-o 'in
 Cristo?

³⁰Joon ga'woo²¹i 'e fuu²¹ do joon
 ganilíin² li siin¹²in Jesús. ³¹La
 'ii²¹² joon 'in ngi¹i coon¹³ Jesús do
 gamii¹i tyani 'ido, gajin²in sii²¹i
 'ido:

—Tifo² tyii*i*, cøø²¹xuu.

³²Pe joon 'ii gajin²¹in:

—'Oo³oo 'e døø¹³øø li 'naa' jo ñí³oo'.

³³Joon 'in ngi¹i coon¹³ 'ido
 gacaain¹³ 'wii²¹² unngii¹ ruu²¹i:

—¿Xufoo' seen²¹in 'in nijacon¹on 'e
 dø²ø 'ino 'ee?

34 Pe joon gajin²¹in Jesús sii²¹i
'ido:

—Mi jmáa³aa jilaa²¹ 'e 'iin²¹in
'in gasii²¹in jna joongi 'e tyee²¹ to²
tya'a 'e joon lawa unñi² tyiia. **35** 'Naa'
foo²¹oo': “Ná²gi tyúuin² sii²¹ 'e
joongi ilee²¹e' jilaa²¹ 'e garoo²¹”,
pe jna fuu²¹uu 'naa': tyán²duu'
cwáain¹ li sijna² la gatón¹ náa²
nilii²¹ coon¹on tsá². **36** Joon jileei²¹
'in jmoo¹o to² joon coon¹o jilaa²¹ 'e
garoo¹o do 'e joon 'e nicí² tya'a.
Joon 'e garoo¹o do 'e coon¹on 'in tsá²
do li la lí'i 'in tsá² 'in 'ii²¹ juncwii²¹
tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo mo jai²
líii² 'e jíu³ tya' Dios. Joon coon²¹
la joon jløø³mo coon²¹ caan²¹mo
'in gajní²i coon¹³ 'in gacón¹on do.
37 Tsü jíu³ ja²mo 'e gasii²¹i tsá²: “In
gajní²i do jmai¹² tyiin²mo coon¹³ 'in
gacón¹on do.” **38** Jna-a gasíi²na 'naa'
'e cwotyiin²aan' 'e do li jo 'e gajní²ii'
do. In xee²¹mo gajmaa¹a to² do joon
'naagíi' coon²¹ tyatyiin²oo' 'e to²
nijmaa¹a 'ido —jin² Jesús do.

39 Joon fúu¹mo 'in tsá² seen²¹in 'e
fuu²¹ do li tyu² to² Samaria jo¹o
galíi²i Jesús 'wii¹³ 'e jíu³ gatyá¹ 'in
tsamí² do mo gajin²in: “In tsáñuu¹
no gajin²in jilaa²¹ 'e nigajmáa³aa.”

40 Joon mo gajalíi² 'in tsá² seen²¹in
Samaria do gamíi¹i tyani Jesús wa
iján²an 'ido coon¹³on. Joon Jesús
gajaan¹an tún² jmií²¹ coon¹³ 'ido.
41 Joon fúui¹ lí¹ líí²gi 'in jo¹ galíi²i
mo ganúu²un jilaa²¹ 'e jin² Jesús.
42 Joon jin²in 'in tsá² do sii²¹i 'in
tsamí² do:

—Nogí jo¹o nilíi²i jna'a jon' wa'a
jiin¹³ jíu³ 'e ni tya¹³ 'nú pe jna'a
ninú³oo' o' jíu³ tya'a joon nee²oo' o' e
ja²mo Cristo 'ii 'in jmoo¹o tiin¹³ tsá²
taan²¹in juncwii²¹.

'Un'láai² Jesús jóon¹ jaain²¹
tsá² 'in 'oo¹o to²

43 Mo gangíi¹i tún² jmií²¹ joon
gacwo'íi¹ Jesús li sii²¹ Samaria
joon gangóo¹-o fu¹ 'yúu²i fu li sii²¹
Galilea. **44** Jo gajaan¹an fuu²¹ li
sii²¹ Nazaret la li 'e nigajin²in 'ñá'a
Jesús, “Jaain²¹ 'in tsacwo¹o jíu³
tyú² jo 'ii²¹i tsagoo¹o 'ii.” **45** Joon
mo gatyíi¹a li sii²¹ Galilea joon 'in
tsá² seen²¹in joon ga'ii²¹mo 'ido 'e
tyú²-u. Tsü 'in tsá² do ni' nilfin²mo
li ti jmií²¹ pascua fu Jerusalén.
Joon do-o niganii²¹ jilaa²¹ 'e
nijmaa¹a Jesús li ti jmií²¹ do.

46 Joon gacií¹³i Jesús, gangaa¹³i
tún¹ fuu²¹ Caná náa¹ li sii²¹ Galilea.
Fuu²¹ joon li nijmaa¹a jmií²¹ 'e
galíi¹ vino. Joon tyíin¹in fuu²¹
Capernaum jaain²¹ 'in ni'oo¹o to²
fee¹ tyani² róøi¹³. Joon seen²¹in
jaain²¹ jón¹on 'in nitsaa¹³. **47** Joon
mo ganúu²un 'in tsá² 'oo¹o to² do 'e
nityíá¹ Jesús fu Galilea, jaa¹³i fu
li sii²¹i Judea, joon gangóo¹ 'in tsá²
do gangamíi¹i tyani Jesús wa 'ii²¹i
'ido itsáa¹a fu tya' 'in tsáñuu¹ do
tsajmaa¹a mfi¹ tya' jón¹on 'ido. Tsü
ti li ijúun¹mo 'ido. **48** Joon Jesús do
gajin²in gasíi²¹i 'ido:

—'Naa' jo jo¹ líí²naa' wa jo jéei¹³
gañii²ii' li² coon¹³ jilaa²¹ milagros.

49 Pe 'in tsá² 'oo¹o to² do gajin²in:
—Laa¹³xu¹ góo³oo, líí³na ti jo
jmaa²a feei¹-o'o 'wii²¹ tyiia wa'a
tsá²a' cwojmaa¹³a mfi¹ tya' yuun²¹
tyiia la nu¹gi ijúun²in.

50 Joon gajin²in Jesús:

—Cwooi¹³ fu tyi¹i tsü yuun²¹ tyi¹i
nityú¹mo.

Joon 'in tsáñuu¹ do jo¹o líí²i jíu³
tya' Jesús joon ganga¹²mo. **51** Joon

ngóo¹o gatyé²mo tyá'a mo ga'wooi²¹
tsa'leei¹³ tyá'a gangaunjiin¹ 'ii. Joon
gajin²in 'in tsá'leei¹³ tyá'a do:

—Nityú¹mo yueun²¹ tyí'i do.

52 Joon gaunngii¹i 'ee 'ii²¹ e
ga'láa²i 'in jóon¹on do. Joon
gajin²in 'in tsá'leei¹³ do:

—Ca mo tyíia² la ngóo¹o 'iin² coon²¹
gacwóo² tyíi².

53 Joon galili¹³ jmii²¹ 'in xuui²¹²
do 'e 'ii²¹ joon mo gajin² Jesús do:
“Cwooi¹³ fu tyí'i tsú yueun²¹ tyí'i
nityú¹mo.” Joon ñá'a 'in tsá² 'oo¹o
to² do jo¹o líi²i Jesús coon¹³ 'in tsá²
seein²¹ inuu tyá'a.

54 'Elo galí² ti tún² milagro 'e
gajmaa¹a Jesús mo tyee¹³i Galilea
jaa¹³i Judea.

Gaun'láa²i Jesús jaain²¹ tsá² 'ii¹³ tá²
cwoo²¹o tii²i co' li si² pila Betesda

5 Mo ngayuumi¹³ 'elo joon gati²
jmii²¹² tyá'a tsá² seein²¹ Israel
joon Jesús gangóo¹ tún¹ fu fuu²¹ li
sii²¹ Jerusalén. 2 Ce cu¹ jin²¹ 'e fuu²¹
do li goon²¹ 'yá² lí² cuun²¹² ñíi¹ 'áai¹.
Joon tyí³ coon²¹ 'ooca'ná¹ fee¹ 'e sii²¹
la sii²¹ Joo'saa²¹. Joon co' joon náá¹
coon²¹ pila fee¹ 'e 'o² jmii²¹ 'e sii²¹
Betesda coon¹³ jmii¹ 'e sii²¹ hebreo.
Joon cu¹ lí¹ do joon sá² 'ñá² 'ooca'ná¹
coo¹³. 3 Joon do-o teei¹³ tsatsaa¹³
fúui¹ 'e ni 'wó². Tsá² 'in tyan¹ jilaa²¹
nii² jmoowúu¹. Seein²¹ 'in tíu¹i,
joongi seein²¹ 'in jluui¹³, joongi
seein²¹ 'in 'fi¹ tá² cwoo²¹o tii²i. Joon
'in tsatsaa¹³ do 'in jáan¹³an ijøø²¹ 'e
jmii²¹ do. 4 Joongi la coon²¹ naa¹³
jgaa¹i jaain²¹ ángel li náá¹ pila do
joon jø¹ø jmii²¹ do. Joon 'in nifu
'in ga'í² tsi jmii²¹ do joon ga'láa²mo
coon¹³ 'e jmoowúu¹ tyaan¹an do.
5 Joon do-o niraan¹in jaain²¹ tsá²

'in ni'oo¹o dyadya¹ tsí jná² jin²¹ 'e
nitsaa¹³a. 6 Joon mo ganíi²in Jesús
'indo 'e raan¹in joon galili³ Jesús 'e
líi¹-i nitsaa¹³a 'ido joon nigajin²in
Jesús:

—¿Ti 'iin²¹²un láá²o?

7 Joon gañii¹i 'in tsatsaa¹³ do:
—Tsañuu¹, jo 'in seein²¹ taan²i
jna tsí pila no mo jøø²¹ jmii²¹. La
coon²¹ naa¹³ mo 'iin²¹²na 'úu³uu 'in
xee²¹mo tsá'í² jéei¹gi lagí jna.

8 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in
tsatsaa¹³ do:

—Ráan²un no, joon saa¹³ tyí¹
raan¹un, joon ngí² no.

9 Joon tsifu joon ga'láa²mo 'in
tsañuu¹ do. Joon gasaa¹³ tyí¹ tyá'a
joon ga'láa² 'wii²¹² gangi¹i. Pe 'e
jmii²¹² joon jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹
tsá², 10 joon gajin² 'in tsá² seein²¹
Israel 'in taan²¹²in do sii²¹i 'in tsá²
ga'láa²i do:

—Jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² no. Jo
cwoo²¹i ngí²i, tyan²an tyí¹ tyí¹.

11 Joon gañii¹i 'in tsáñuu¹ do:

—In gaun'láa²i jna joon gajin²in
sii²¹i jna: “Saa¹³ tyí¹ raan¹un
tsíi²un joon ngí² no.”

12 Joon gaunngii¹i 'ido jin²in:

—¿I'in gasii²¹i 'nu la joon 'e saa¹³a
tyí² tyí¹ joongi ngí² no?

13 Pe 'in tsáñuu¹ do jo ñii¹i 'in 'in
gaun'láa²i 'ii do tsú 'áa¹mo fúui¹ tsá²
'in taa²i do, joon Jesús ni'ngaa¹³mo.

14 Mo ngíi²i joon gajii²in Jesús 'in
tsáñuu¹ do co' cwo¹ fee¹ do. Joon
gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Ni'láa²mo'o no, jo 'laa²¹²gi¹ si
no-o gaci¹ jo¹gi 'e mo líi¹u'u do.

15 Joon ganga¹²mo 'in tsáñuu¹ do
ganijmaa¹³a 'in tsá² seein²¹ Israel
júu³ 'e Jesús do-o 'in nigau'láa²i 'ii.

16 Joon tsú 'wii¹³ gaun'láa²i Jesús 'in

tsá² do jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e
joon 'áai¹ gauntyi²in 'in tsá² seein²¹
Israel do Jesú^s, 'iin²¹²in jnga²mo
'ido. ¹⁷Pe Jesú^s-gi gasii²¹i 'ido:

—Ñu³uu gajmaa¹a to² ca jmii²¹²
no la joon jna jon jmoo³oo to².

¹⁸'Wii¹³ joon 'in tsá² seein²¹ Israel
do 'áai¹gi galii²¹²in jngaa¹³i
'ido. 'iin²¹²in jngaa¹³i 'ido tsu¹ jo
gauntiin¹³in 'e ley tya' jmii²¹² 'ii²¹
'woo²¹ tsá², joon mo gajin²in 'e Dios
jmii²¹i joon gajmee¹i 'ña'a coon²¹
røø²¹mo coon¹³ Dios Jmii²¹.

To² 'e 'oo¹o Jóon¹ Dios

¹⁹Joon gajin² Jesú^s:
—E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jo
li² jmaa¹a 'in Jóon¹ Dios jiin¹³ coon²¹
wa'a 'ña'a. Jmoo¹-o jiin¹³ 'e nii²¹i
jmoo¹o Jmii²¹ do. Jilaa²¹ 'e jmoo¹o
Jmii²¹ do jmoo¹-o jon 'in Jóon¹on
do. ²⁰Joon Dios Jmii²¹ 'iin²¹²mo
'áai¹ Jóon¹on joongi 'e²o jilaa²¹ 'e
jmoo¹o, joon nogi 'ee²¹gi 'e fee¹gi
'áai¹ 'e itsa'goo²¹-oo'. ²¹La jmoo¹o
Dios Jmii²¹ 'e jiin¹ 'lii²¹² joon cwo¹o
juncwii²¹ tya'a, la joon jon 'in
Jóon¹on cwo¹o juncwii²¹ tya' jiin¹³
'in 'iin²¹²in cwo¹o. ²²Joon 'in Jmii²¹
do jo jmoo¹o 'ii²¹ tya' jiin¹³ jaain²¹
pe jiin¹³ Jóon¹on do nicwo¹o 'ii²¹
'e lí² jmáa¹a 'ii²¹ tya' jilee²¹. ²³E
coon¹³ la joon ilitsáai¹-tsi tsá² la
tsáai¹-tsi tsá² Dios Jmii²¹. Wana jo
tsáai¹-tsi tsá² Jóon¹on Dios Jmii²¹
joon la joon jon jo tsáai¹-tsi tsá²
Dios Jmii²¹ tsu¹ Dios Jmii²¹ gasii¹in
Jóon¹on do.

²⁴Tsu¹ júu³ ja²mo 'e fuu²¹²uu 'naa':
Jilee²¹ 'in cóñ² cwáain¹ 'e fo³oo
lo joongi ja²mo líi²i 'in gasii¹in jna
taa¹ juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo.
Joon jo jmáa¹a Dios 'ii²¹ tya'a 'e

tsáa¹a li 'lii¹³ tsu¹ jo júuin²gi, jiin¹o
coon²¹ tøø²mo. ²⁵Tsu¹ júu³ ja²mo 'e
fuu²¹²uu 'naa', nogi ijó¹-o 'ii²¹ joon
jmii²¹² no-o do, inú¹un 'lii²¹² júu³
tya' Jónon¹on Dios joon jileei²¹ 'in
ganúu²un seen²¹mo coon²¹ tøø²mo.
²⁶Tsu¹ Dios Jmii²¹ cwo¹o 'ña'a
juncwii²¹ tya'a 'ña'a la joon jon Dios
Jmii²¹ gacwo¹o Jónon¹on 'ii²¹ 'e lisá²
juncwii²¹ tya'a 'ña'a. ²⁷Joon Dios
Jmii²¹ gacwo¹o Jónon¹on to² ijmáa¹a
'ido 'ii²¹ tya' tsá² tsu¹ Ruu²¹mo Tsá²
'ii. ²⁸Jo cwotyagoo²¹-oo' coon¹³
jilaa²¹ 'elo —jin²in Jesú^s— tsu¹
icwá² 'ii²¹ mi nú¹un jileei²¹ 'lii²¹²
júu³ tya'a ²⁹joon i'woo²¹i tsí 'aan¹
tya'a. Jilee²¹ 'in nigajmaa¹a 'e
tyá² ijiin¹o joon iseen²¹mo coon²¹
tøø²mo; pe jilee²¹ 'in gajmaa¹a 'e
gó² ijiin¹o 'e ilisá² 'ii²¹ tya'a joon
tsaliin² fu li 'lii¹³.

To² 'oo¹o Jesú^s

³⁰Jna, jo li¹ii jmáa³aa cwáain¹
tyia' 'ñii'a jiin¹³xu —jin²in Jesú^s—.
Jmáa³aa 'ii²¹ jiin¹³ la to² nuu¹³oo,
joon røø²¹ 'ii²¹ jmáa³aa. La joon
jo jmáa³aa jiin¹³ la 'iin²¹²na 'ñii'a
'ná¹-a jmáa³aa jiin¹³ la 'iin²¹²in
Ñu³uu, 'in gasii²¹in jna. ³¹Jo lí²
fo³oo 'wii²¹² tyia' 'fiil'a tsu¹ jo tyiin².
³²Seen²¹mo jaain²¹gi tsá² xeei²¹ 'in
faa²¹a 'wii²¹² tyia' joon ñf³oo 'e jin¹²
'ido 'e tyiin¹³mo joon. ³³Joon 'naa'
gasii²¹naa' 'in ganiunngii¹i Wó³ do
cwáain¹ tyia' joon 'e júu³ gafaa²¹a
'ido 'e ja²mo joon. ³⁴Jo 'ná¹ 'ii¹³na
júu³ 'e faa²¹a jaain²¹ tsá² cwáain¹
tyia'. Jiin¹³ fo³oo la joon 'e ilí²
tiin¹³naa' 'wii¹³ 'e júu³ tya'a Wó³
cwáain¹ tyia'. ³⁵Wó³ do líi¹i lawa
coon²¹ jí² 'e coo²¹ joongi jná² joo¹².
Joon 'naa'gii' galijløø³moo' coon²¹

sii¹³xu coon¹³ 'e jí² do. ³⁶Pe jilaa²¹ 'e jmóo³oo 'e tyú²gi 'e joon lagi 'e júu³tya¹a Wó³. Joon jilaa²¹ 'e jmóo³oo 'e joon gajin²in Ñu¹u¹ 'e jmáa³aa. Jilaa²¹ 'elo 'e ja²mo 'e gasii¹in Ñu¹u¹ jna. ³⁷La joon jon 'in Ñu¹u¹ 'in gasii¹in jna faa²¹o 'wii²¹² tyiia xufiin¹³ jo mo ganuu²un' júu³ tya'a, jon'gi mo gañíi² 'naa!. ³⁸Joon 'e júu³tya'a jo mo gaí² tsi alma tyii' tsu jo jo¹ líi²naa' Ñu¹u¹ do 'in gasii¹in jna. ³⁹E la joon 'naa' untsáa¹³oo 'e Jí² tya' Dios coon²¹ ce tún² 'áai¹ tsu 'íi¹'oo' jee²¹² joon ityii²aa' juncwii²¹ tyii' itaa²¹ coon²¹ tóo²mo pe la jee²¹² joon gatí² unni²ii' lí faa²¹a cwáain¹ tyiia. ⁴⁰Joon 'naa' jo 'iin²¹²naa' 'wa' iliin²naa' jna i'ii¹³naa' 'e juncwii²¹ do.

⁴¹Jna røo²¹ náa¹ tyiia wana tsáai¹-tsi tsá² jna owa jo tsáai¹-tsi tsá² jna 'ee. ⁴²Pe jna, cwii¹moo 'naa', joon ñí³oo 'e jo 'iin²¹²naa' Dios Jmii²¹. ⁴³Jna nigoo²¹²oo cwáain¹ tya' Ñu¹u¹ pe 'naa' jo ga'ii¹³naa' jna. Pe wa'a cwéé¹ jaain²¹ 'in xeei²¹ 'in jó¹o cwáain¹ tya'a 'ña'a joon 'ii¹³moo' i. ⁴⁴¿Xiala jo¹ iliin¹naa' jiin¹³ la 'e tsáai¹'oo' yaanaa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'? Joon jo cón² 'naa' cwáain¹ wa'a jløo¹mo Dios cwáain¹ tyi'naa!. ⁴⁵Jo jmáa³aa tsaa² tyii' tyani Ñu¹u¹. Moisés, 'in jo cu²'-'oo' coon¹³, 'ii 'in cwo¹ 'naa' tsaa². ⁴⁶Wana jai¹² líi²naa' 'e gajin² Moisés, la joon jon jo¹o ilíin²naa²¹ jna tsu jí² gajmaa¹a Moisés do faa²¹ a cwáain¹ tyiajna. ⁴⁷Pe wa jo jo¹ líi²naa' 'e jí² gajmaa¹a Moisés, ¿xiagi la jo¹ ilíin²naa' júu³ 'e fuu²¹²uu 'naa'?

Cwo¹o Jesús 'ñá² mil tsá² 'e dø¹ø
6 Mo gangii¹i 'elo gangóo¹o
 Jesús fu li 'ngoo¹³ tyíia¹ sii²¹

Galilea, sii²¹ jon Tiberias. ²Joon 'áai¹ fúui¹ tsá² ngalíin²in ciin²¹gi tsu goon¹³ niní² jilaa²¹ milagro joongi niun'láa²i tsá² 'in tsaa¹³.

³Joon nágasoo²o Jesús coon²¹ moo²¹ joon do-o gacwó² coon¹³ tsá² 'in ngi¹ coon¹³on. ⁴Joon ti li tf² jmii²¹² pascua tya' tsá² Israel. ⁵Joon mo gajóø² Jesús joon ganí² tsá² fúui¹ 'in jalíin² caluu joon gasii²¹i Lii²¹²:

—¿Xiaa 'e tsala²¹²a' 'e dø¹ 'in tsá² fúui¹ no?

⁶Jesús gasii²¹i Lii²¹² do la joon tsu 'iin²¹²in litsáai¹-tsi 'ee ijin¹² Lii²¹², tsu 'ña'a Jesús niñii¹o xiala ijmáa¹a. ⁷Joon gajin² Lii²¹²:

—Jo leen²¹in cuu² jiin¹³ 'e 'lee¹³i tsá² tya' jí² jñéi¹ sii²¹ wa 'e li 'laa²¹²a' 'íni¹ dø¹ 'in tsá² no fiin¹³ jmai¹²xu-ü 'e tii²xu la jaain²¹ tsá².

⁸Joon jaain³¹ 'in ngi¹ coon¹³on do, 'in sii²¹i Díi³, ruu²¹i Simón Pedro, gajin²in:

⁹—Lo-o siin¹³ jaain²¹ xuu²¹² 'in san² 'ñá² 'íni¹ joon gáí¹gi joo²¹ taai² jmii²¹. Pe jo li tsanúu²un 'elo tya' 'in tsá² fúui¹ lo.

¹⁰Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² ngii¹i coon¹³:

—Sii¹³ii' 'in tsá² no cwocwaa²¹a.

Joon 'áai¹ sá² ñii²¹ do joon gacwó²o 'in 'ñá² mil tsá². ¹¹Joon ga'ii²¹i Jesús 'e 'íni¹ do. Gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon mo ngayuu¹² joon gacwo¹o 'in coon¹³on do. Joon 'in tsá² do gajmaa¹a jmai¹²xu cwo¹o 'in tsá² fúui¹ 'in née¹ do. Joon la joon jon gajmaa¹a jmai¹²xu 'in joo²¹ taa²i jmii²¹ do. Cwo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in do. ¹²Joon mo garó¹i tu² 'ido joon gajin²in Jesús sii²¹i 'in ngii¹i coon¹³on:

—Ngí¹³ii' jee²¹² tsá² no, tyiin²aan' jilaa²¹ 'e gasá¹i joon jo tsá¹íi¹ jiin¹³xu.

¹³Joon gacoon²¹o, joon 'e 'no¹² 'e gasá¹i tyá 'e 'ná² 'iñí¹ do garó¹mo dyatún² mii'tó³. ¹⁴Joon mo ganí² 'in tsá² do 'e milagro do 'e gajmaa¹a Jesús, joon gajin²in:

—In tsañuu¹ no 'e la ja²mo 'in 'ná¹ ijo¹o ni cwoo¹³ juncwii²¹ cwo¹o júu³ tyú² tyá' Dios.

¹⁵Pe joon galili³i Jesús 'e 'iin²¹²in 'in tsá² do 'e tøø¹ø 'ido tyitsaa²¹mo wa iliin¹in 'ido róøi¹³ tyá'o, joon gajeen²¹mo Jesús 'ña'o tún¹ jee²¹² moo²¹.

Ngii¹i Jesús ni jmii²¹

¹⁶Joon mo canuu²¹ 'in tsá² 'in ngí¹ coon¹³ Jesús gajgá¹mo fu li náa¹ tyíia¹ do. ¹⁷Joon gangatáa¹i tsi coon²¹ barco joon gata²mo fu¹ itáan¹in li 'ngoo¹³ tyíia¹ do li sii²¹ Capernaum. Joon 'aa²¹ mo niniuu²¹mogi joon jo mo tyee¹³mogi Jesús. ¹⁸Joon garóon²⁰on coon²¹ tyí² tá² 'áai¹ joon gajnáa¹a jmii²¹ tsaa' barco. ¹⁹Joon mo ningó¹o jiin¹³ 'ná² si jnáu² kilómetro ni jmii²¹ joon ganí²mo Jesús 'e nijó¹-o jatyéen¹in tyán' li ngó¹on barco. Joon gafoo¹³mo. ²⁰Pe Jesús gajin²in sii²¹i 'ido:

—Jna-a lo. Jo jmoo¹oo 'goo²¹oo.

²¹Joon jløø³mo 'in tsá² do ga'ii²¹mo Jesús tsi barco do. Joon la'if²¹² do-o tyalín²mo 'wó² tyuu²¹ li 'ná² li nitsalín² do.

'Naa¹i tsá² Jesús

²²Mo gajná² joon 'in tsá² gajan¹an li' la 'ngoo¹³ tyíia¹ do galili²i 'e 'in tsá² ngí¹ coon¹³on do-o gacón² 'e barco do tsu jiin¹³ do-o 'e barco 'e sá². Joon gañii¹i 'e jo gangó¹on Jesús coon¹³ 'ido. ²³La 'ii²¹² joon

gatyalí² barcos xia²¹ taa²i tsá² 'in jalíin² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Tiberias tyan'an li gacwo¹ Jesús 'maai¹³ Dios cwáain¹ tyá 'iñí¹ gagøø²¹ø 'in tsá² do. ²⁴Joon mo galili³ 'in tsá² do 'e jo taan¹in Jesús jon'gi tsá² tyá'a taan²¹²in joon gangataa²mo tsi barco do joon gangalíin²mo jon fuu²¹ li sii²¹ Capernaum ganga'nee¹³i Jesús.

Lawa 'í² 'e gø³ tsá² cwo¹o waa²¹ pi² tyá' tsá² la joon jon Jesús cwoo¹o fu juncwii²¹ tyá' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo

²⁵Joon mo gatyalíin² li 'ngoo¹³ tyíia¹ do joon gatsee²¹i Jesús joon gaunngii¹i:

—Tifo¹² tyíi'i, ¿liigi gacwe²o'o lo?

²⁶Pe Jesús-gi gajin²in:

—'E ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'naa²¹naa' jna tsu gatyee²¹oo' ce ró¹i tuu¹uu' jon'gi wa 'wii¹³ 'øøi²¹-oo' 'e li² milagro gajmáa³aa do. ²⁷Jo jmaa²aa' to² wa 'ná¹ 'e jnaa¹aa' 'e cøø²øø 'e tyá² jmoono pe jmaa²aa' to² tyá' 'e jnaa¹aa' juncwii²¹ tyíi' 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. Joon jna-a, Ruu²¹na Tsá² cwó³oo 'e juncwii²¹ do tsu coon¹³ 'e li² milagro 'e jmoo³oo do jmaa¹a Dios Jmii²¹ júu³ 'e jmoo³oo to² 'e tyú²u.

²⁸Joon gaunngii¹i 'in tsá² do:

—Wa'a jmoo²o'o to² tyá' Dios, ¿eegi 'ná² jmaa²¹a?

²⁹Joon gañii¹i Jesús:

—'E 'ná¹ jmaa²aa' to² tyá' Dios 'e jo¹o liin¹naa 'in gasil¹in Dios Jmii²¹.

³⁰I-gi gaunngii¹i:

—¿Ee li² cwee¹ 'e jmaa²a jøø²¹øø tsu joon jo¹ lii¹na'a 'nu? ¿Ee 'e jmaa²a? ³¹'Lii²¹² tsacøø¹³ tyíi' 'in ningii² gagøø²¹ø 'e sii²¹ maná coon²¹

cwoo¹³ li tyʉʉn²¹. Jiin¹³ la jin² ni jí²
tya' Dios: "Dios gacwo¹o 'in tsá² do
'iñi¹ jól¹ fu ñʉfú²."

32 Joon gañii¹i Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa': Jon'
Moisés 'in gacwo¹ 'naa' e 'iñi¹ jól¹
fu ñʉfú², pe Ñʉ³oo 'in gacwo¹ 'naa'
'e 'iñi¹ la jai² e jól¹ fu ñʉfú². **33** Tsʉ
'e 'iñi¹ 'e cwo¹ Dios Jmii²¹ 'e gajgó¹
fu ñʉfú² joon, 'e 'iñui¹ do-o 'e cwo¹
fu juncwii²¹ tya' tsá².

34 Joon 'in tsá² do gajin²in sii²¹i
Jesús:

—Tsañʉʉn¹, cwoo¹³ jna'a coon²¹
tø²mo 'e iñi¹ no.

35 Joon Jesús-gi gajin²in:

—Jna-a 'e iñi¹ no 'e cwo¹ juncwii²¹
tya' tsá². Joon jileei²¹ 'in uncaan²¹ in
coon¹³ jna jo jmii²¹² 'yá² un'áa¹i
joongi 'in jo¹ líi²i jna jo jmii²¹² 'yá²
unjmúu¹i. **36** Pe jiin¹³ la 'e nifuu²¹²uu
'naa', jo jo¹ líi²'naa' jna xʉfin¹³ wa
niñi¹ii'. **37** Jileei²¹ 'in gacwee¹²
Ñʉ³uu jna inuncaan²¹ in coon¹³ jna
joon jileei²¹ 'in uncaan²¹ in coon¹³
jna jo 'woo²na fu caluu. **38** Tsʉ jo
gó²oo ni cwoo¹³ juncwii²¹ wa'a 'e
tyʉ³uu to² 'ñi'a, gagó³oo ni cwoo¹³
juncwii²¹ 'e jmáa³aa jilaa²¹ 'e
'iin²¹²in 'in gasii¹in jna. **39** Joon 'e
'iin²¹²in Ñʉ³uu 'in gasii¹in jna 'e jo
tsaíi¹i jiin¹³ jaain²¹ 'in nigacwoo¹³i
jna. Iin²¹²in 'e jmáa³aa jiin¹in 'in tsá²
do mi ti jmii²¹² li gatséi¹. **40** Jiin¹³ 'e
'iin²¹²in 'in gasii¹in jna 'e jileei²¹ 'in
jóø²i jna, Jón¹on Dios jna, joongi
jo¹o líi²i jna, itaa²¹a juncwii²¹
tya' coon²¹ tø²mo. Joongi jna-a
jmáa³aa ijiin¹o mi ti jmii²¹² li
gatséi¹.

41 Joon coon¹³ 'e júu³ tya' Jesús
lo galáa² 'in tsá² Israel do 'wii²¹²
gasíi¹ cwáain¹ tya' Jesús 'e 'wii²¹²

gajin²in: "Jna-a 'e 'iñi¹ 'e gajó²
ñʉfú²." **42** Joon gajin²in 'in tsá² do:
—Ino-o Jesús jón¹on José.

Cwii¹mo' jmii²¹i joongi cwii¹mo'
sáa³a. ¿Xiiala li 'e jin²in 'e gajgáa¹i
ñʉfú²?

43 Joon Jesús gasii²¹i 'ido:

—Jo sii¹³naa' jee²¹² yaanaa'
cwáain¹ tyajna. **44** Jiin¹³ jaain²¹ jo
'in uncaan²¹ in coon¹³ jna wa jo
'in cwoo¹³i Ñʉ¹u' jna. Joon jna-a
jmáa³aa ijiin¹in mi ti jmii²¹² li
gatséi¹. **45** Gee²¹² jí² tya'a 'e gajmaa¹a
'in tsá² cwo¹o júu³ tyʉ² tya' Dios
calii¹ 'e 'e jin¹: "Dios i'e²e jileei²¹
tsá²." La joon jileei²¹ 'in nuu¹u júu³
tya' Ñʉ¹u joon galicwii¹mo, joon 'ii
'in tsá² in uncaan²¹ in coon¹³ jna².

46 Jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in taan²¹² in
ni cwoo¹³ juncwii²¹ jo mo ganii¹in
Dios Jmii²¹. Pe seein²¹ jaan²¹mo 'in
gajó² fu ñʉfú² jiin¹³ 'ii niganii¹in
Dios Jmii²¹. **47** E la ja²mo fuu²¹²uu
'naa'; 'in jai¹² líi²i jna 'oo¹o juncwii²¹
tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tø²mo. **48** Jna-a
'e iñi¹ 'e cwo¹o fu juncwii²¹ tya' tsá²
'e taa²¹ coon²¹ tø²mo. **49** In 'líi²¹²
tsacøøi¹³ tyii¹ 'ii 'in gagøø²¹ø 'e sii²¹
maná fu cwoo¹³ tyʉʉn²¹ do joon jo
gasi'neei¹³ gajún¹mo. **50** Pe jna fo¹oo
cwáain¹ tya' 'e iñi¹ 'e gajó² fu ñʉfú²,
joon jileei²¹ 'in gagøø²¹ø 'e iñi¹ do
jo júun²in. **51** Joon jna-a 'e iñi¹ do
'e cwo¹o juncwii²¹ tya' tsá² 'e gajó²
fu ñʉfú². Joon jileei²¹ 'in gó¹ø 'e
'iñi¹ lo taa²¹a juncwii²¹ tya'a coon²¹
tø²mo. Joon 'e iñi¹ icwóo³oo lo,
'ñi¹a lo. Icwóo³oo 'wii²¹² tya' jileel²¹
'in taan²¹²in ni cwoo¹³ fu juncwii²¹
'e lí² sa² juncwii²¹ tya'a —jin² Jesús.

52 Joon galáa² 'in tsá² Israel 'wii²¹²
jo cwo¹o júu³ ruu²¹i, jin²in:

—¿Xiiala icwo¹i 'ña'a ityee¹³ jna 'ii?

53 Joon gajin²in Jesú:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', wa'a jo cō¹³øø' 'naa' iñi¹ ngú¹ Ruu²¹i Tsá², joongi wa'a jo 'úu¹³uu' jmi¹ 'øø²i jo sá² juncwii²¹ tyii'. **54** Pe jileei²¹ 'in gø¹² iñi¹ ngúu³uu joongi 'in 'uun²¹un jmi¹ 'øø²na taa²¹ juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo. Joon jna-a jmáa³aa ijiin¹'in mi ti jmii²¹² li gatséi¹. **55** Tsü ngú¹ taan²na joongi coon¹³ jmi¹ 'øø²na 'e la ja²mo cwo¹'waa²¹ pí² tya' tsá². **56** Joon jileei²¹ 'in gø¹² ngú¹ taan²na joongi 'uun²¹un jmi¹ 'øø²na incaan²¹in coon¹³ jna, joongi jna coon¹³ ii'. **57** Joon Nü¹u', 'in gasii²¹in jna sá²-a juncwii²¹ tya'a, joon 'ii-o cwo¹o jna juncwii²¹ tyiia. La joon jon jna jileei²¹ 'in 'ii²¹ 'waa²¹ pí² tyiia cwo¹oo juncwii²¹ tya'a joon. **58** Fo¹oo cwáain¹ tya' 'e iñi¹ 'e gajó² fu ñu'fú². Joon 'e iñi¹ no jo li la li 'e sii²¹ maná 'e gagøø²¹ 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyii' 'in ningí²i, gagøø²¹o 'e maná do pe jo gasi¹neei¹² jún¹mo. Pe 'in gø¹² 'e iñi¹ 'e fuu²¹²uu 'naa' lo itaa²¹ fu juncwii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo 'i —jin² Jesú.

59 Jesú ga'ee¹e 'e júu³ lo 'e la caan²¹in tsá² inuu cwo¹ sinagoga 'e si¹² coon²¹ fuu²¹ li sii²¹ Capernaum.

Júu³ tya' 'e seein²¹ tsá² coon²¹ tøø²i

60 Joon mo ganúu²un tsá² 'e júu³ lo joon fúu¹mo 'áai¹ 'in ngí¹ coon¹³ Jesú jin²in:

—'Wúu¹mo 'áai¹ i'ii²¹ tsá² 'e júu³ lo. ē'lín in unjí² 'e júu³ lo?

61 Joon galili¹³ Jesú 'e júu³ sii¹i 'in tsá² do joon gaunngii¹i sii²¹i 'ido:

—ē'Ti jo tñ²'-oo' 'e júu³ tyiia lo?

62 ē'Ee i¹'-oo' wa'a ñii¹ 'in Ruu²¹i Tsá² sóo²o fu ñu'fú² li mo tyiin¹in la jéei¹? **63** 'E cuerpo tya' tsá² jo

to² 'íi³in 'e joon, jiin¹³ espíritu tya' tsá² 'e taa²¹ juncwii²¹ tya' coon²¹ tøø²mo. Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios cwo¹o juncwii²¹ tya' espíritu tya' tsá². Joon 'e júu³ fuu²¹²uu 'naa' lo cwáain¹ tya' 'e espíritu do. Joon coon¹³ 'e júu³ fo¹oo lo lñ²-i cwo¹o juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. **64** Pe seen²¹mo jee²¹² 'naa' 'in jo jo¹ lñ²i —jin² Jesú.

Tsü ñii¹i Jesú ca la mo 'wiin²¹² 'iin 'in jo jo¹ lñ²i 'ii joongi ñii¹o 'iin 'in 'ñii¹ 'ii. **65** Joon gajin²in sii²¹i 'in tsá² do:

—'Wii¹³ joon nifuu²¹²uu 'naa' 'e jiin¹³ jaain²¹ jo lii¹ uncaa²¹in coon¹³ jna wa'a jo 'in mo cwóo'i Nü¹u' jna.

66 Mo ngí²i gajin² Jesú 'e júu³ lo, fúu¹mo 'in tsá² 'in la mo ta ngí¹i coon¹³on gatíuu²mo 'ii, joon jo ngí¹gi 'ido coon¹³on. **67** Joon gaunngii¹i Jesú sii²¹i la ji dyatuuin¹ tsá² tya'a do:

—ē'Ti 'iin²¹²naa' cwoliin¹naa' Jon?

68 Pe joon gajin² Simón Pedro:

—Ña'ñu¹u', ē'iin coon¹³ tsaa²¹a'a? Jiin¹³ júu³ tyi'i no 'e cwo¹ juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo.

69 Joon jna'a jo¹o nilf³na'a 'nu joon ne²oo'o 'e 'nu-ü Cristo, Jón¹on Dios Jmii²¹ 'in seein²¹ coon²¹ tøø²mo.

70 Joon Jesú gajin²in:

—Xüfin¹³ 'nii'a'oo nigatyi²moo 'naa' ji dyatuuin¹ 'naa' pe jaain²¹ 'naa' lñ²i 'in 'lii³mo.

71 Faa²¹a Jesú cwáain¹ tya' 'in sii²¹ Judas Iscariote, jón¹on Simón, tsü 'ii in'n¹i Jesú ciiin²¹gi. Ijmáa¹a la joon xüfin¹³ lñ²i tsá² tya' Jesú jee²¹² 'in dyatuuin¹ do.

Ruu²¹i Jesú jo jai² lñ²i

72 Mo ngayuum¹³ gajin² Jesú 'e júu³ lo joon gangii¹ la caain²¹

Galilea. Jo 'iin²¹²in jáñ² coon²¹ li sii²¹ Judea tsu 'in tyu² to² tsá² Israel 'iin²¹²in jinga²mo 'ido. ²Joon tsu 'wii¹³ ti li ti jmii²¹² tyá tsá² Israel 'e sii²¹ 'e jmii²¹² jon¹ tsá² tsí 'nú¹ nuu²¹, ³'in ruu²¹i Jesúus gajin²in sii²¹i 'ido:

—Jo jon³on lo, cwoo¹i fu Judea 'e coon¹³ la joon 'in ngf¹i coon¹³ 'nu 'in taan²¹²in lijóø²ø jilaa²¹ 'e jmoo²o. ⁴Joon wana 'iin²¹²un 'e li cwii¹in tsá² 'nu jo jmaa²a milagro tyi¹i li 'uuin²¹. Jmaa²a li jøø²ø jilee²¹ tsá² wana ijmaa²a milagro.

⁵Jin² ruu²¹i la joon tsu jo jo¹ lí² ruu²¹i 'ii. ⁶Joon gajin² Jesúus sii²¹i 'ido:

—Jo mo ti 'ii²¹ tyiia, pe tyi'naa' jmoo²¹ joon²¹ coon²¹ hora 'e tyú²-u. ⁷'In tsá² taan²¹²in juncwii²¹ jo 'ee¹i 'naa' pe 'ee¹mo jna tsu jna-a jmoo³oo júu³ røø²¹ 'e jilaa²¹ 'e jmoo¹o jmai² 'e gó². ⁸Cwolíin²naa' fu li ti jmii²¹² tsu jna jo nñ³ii tsu jo mo gatséi¹ cwáain¹ tyá 'ii²¹ tyiia.

⁹Joon mo ngayuui¹³ gajin²in 'elo, gajan¹o coon²¹ li sii²¹ Galilea.

Jesúus 'e²e tsá² li ti jmii²¹² 'e sii²¹i jmii²¹² 'e jon¹on tsá² tsí 'nú¹ nuu²¹ ¹⁰Pe mo ngayuui¹³ gangalíin²in ruu²¹i Jesúus, Jesúus gangó¹o ciin²¹mo fu li ti jmii²¹² do. 'Uun²¹mo tyí¹a, jo gangi¹i jee²¹² tsá². ¹¹Joon 'in tsá² Israel do 'áa¹mo 'naa¹i 'ido 'ii jee²¹² li ti jmii²¹². Jin²in:

—¿Xiafu tyee¹i 'in tsanuu¹ no?

¹²Joon jee²¹² 'in tsá² taan²¹²in li ti jmii²¹² do 'áa¹mo sii¹i cwáain¹ tyá Jesúus do. 'Inlíii¹³ jin²in: "Jaain²¹ tsanuu¹ 'in tyú¹mo 'ino." Pe 'inlíii¹³gi jin²: "Jon¹ 'in tyú¹ no, tsu 'in coon²¹on tsá² tóo² 'ino."

¹³Pe jiin¹³ jaain²¹ jo faa²¹a jná² nii²in 'wii²¹² tyá 'ido, tsu 'wii¹³ gøø²¹mo 'in tyu² to² tsá² Israel do.

¹⁴Joon jmii²¹² do ningó¹o coon²¹ tsa¹ mo ga'i² Jesúus inuu¹ cwo¹ fee¹ si² do, joon ga'láa² 'wii²¹² 'e²e tsá² júu³ tyu². ¹⁵Joon 'áai¹ ninga'goo²¹-tsi 'in tsá² tyu² to² Israel do joon gajin²in:

—¿Xiala li 'e galiti²¹i 'in tsanuu¹ no jilaa²¹ 'e jin²in no, tsu jo mo gauntsáa¹a?

¹⁶Joon Jesúus-gi gañii¹i:

—Jilaa²¹ 'e 'ée³ee lo jon¹ 'e tyiia lo tsu 'e tyá 'in gasii¹in jna. ¹⁷Joon wa 'iin²¹²in jaain²¹ tsá² jmáa¹a la to² tyu² Dios Jmii²¹, joon iliñii¹i 'e 'ée³ee lo júu³ tyá 'e Dios si 'e fo³oo la 'øøi²¹-tsi 'ñii'a 'ee. ¹⁸'In faa²¹a jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi yaai 'e la joon wa 'e un'goo²¹o tsá² 'ii-o. Pe 'in faa²¹a 'wii²¹² tyá 'inxeei²¹ 'e un'goo²¹o tsá² 'in gasii¹in 'ii-o infaa²¹a 'e la ja²mo jo júu³ tajuu²¹ lf².

¹⁹'Moisés gacwo¹ 'naa' 'e ley do, ¿ja jo? Pe jiin¹³ jaain²¹ 'naa' jo gauntiin¹³naa' 'e ley do. ¿Ee li¹ 'iin²¹²naa' jngaa¹³naa' jna?

²⁰Joon 'in tsá² taan²¹²in do gañii¹i:

—In 'lii³mo 'yuui² alma tyi¹. ¿In 'iin²¹²in jngai² 'nu?

²¹Joon gajin² Jesúus:

—Gajmáa³aa coon²¹ milagro jmii²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e joon ni'goo²¹-oo' jilee²¹naa'. ²²Moisés do gacwo¹o 'naa' 'e tii² 'e nisis²¹ jee²¹² 'naa' 'e sii²¹ circuncisión (pe jón¹ 'ña'a Moisés gasi²¹i tii², 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyá 'a 'in ningfi²mo gasii²¹ 'e tii² do). Tsu 'wii¹³ joon jmoo² 'naa' 'e tii² no mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². ²³Joon 'naa' 'e untiin¹³naa' 'e

ley tyā' Moisés jmoo²oo' li² xuui²¹² tsañuu¹ e sii²¹ circuncisión xüfiin¹³ jmii²¹² e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Wa 'naa' jmoo²oo' la joon jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², ¿e lí' jmoo²oo' 'nii²¹-'oo' tyiia 'wii¹³ gaun'láa²na jaain²¹ tsañuu¹ jmooowíu¹ e tyaan¹an jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²? ²⁴Jo cwojmaa²aa' 'ii²¹ jiin¹³ la 'øøi²¹-'oo' yaanaa'. Mo jmoo²oo' 'ii²¹, cwojmaa²aa' coon²¹ tsáa¹.

Jesús faa²¹a xiiifu nijaa¹³i

²⁵Joon 'inlíi¹³ 'in taan²¹²in Jerusalén do ga'láa² 'wii²¹² unngii¹i, jin²in:

—¿Ti jon' 'ino 'in 'naa¹i 'ido 'e jngaa¹³i? ²⁶No siin¹³in faa²¹a jee²¹² tsá² jná² nii²mo joon jiin¹³ jaain²¹ jo 'in sii²¹ 'ii. Xüfoo³ lí²i tsaa'to² 'e 'ino-o Cristo 'in gasii¹in Dios Jmii²¹. ²⁷Pe jna' ne²o' xiiifu li gajó² 'in tsañuu¹ no pe mi jó¹ Cristo jiin¹³ jaain²¹ jo 'in ñí¹i xiiifu li jó¹o, —jin² 'in tsá² do.

²⁸Joon mo ganúu²un Jesús 'elo li siin¹³in 'e²e tsá² júu³ tyá² inuu cwo¹ fee¹ do, joon gafaa²¹a tá², jin²in:

—¿Ti jo¹ 'e cwii¹mo 'naa' jna? ¿Ti jo¹ ñí²oo' xiiifu li gó³oo? Jo mo gó³oo 'wii²¹² tyiia 'ñí¹a. Pe gó³oo to² tyá² jaain²¹ 'in ja¹mo seein²¹, 'in jo cwii¹naa!. ²⁹Pe jna, cwii¹moo tsu gó³oo fu li tyíin¹in joongi 'ii-o sii¹in jna —jin² Jesús.

³⁰Joon 'in²¹²in 'in tsá² do saan¹mo 'ii tsajée¹i fu 'nñí³. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo gason¹ tya'a tsu jo mo gatí² 'ii²¹ tya'a. ³¹Pe fúu¹mo 'áai¹ 'in jo¹o galíi² 'ii. Joon gafaa²¹a 'ido jin²in:

—Láai² milagro jmaa¹a 'in tsañuu¹ no. ¿Ti 'ná¹ jmá¹a Cristo mi jó¹o

'láai²gi milagro lagí 'in tsañuu¹ no? Jo 'ná¹ lí²na'a. Lí²na'a 'e Cristo 'ino.

Coon²¹ poo²¹² tsá² sii²¹ fariseo
sii¹in 'ii¹³ moyóo¹³ 'in taa²-i cwo¹
fee¹ do tsaseen¹³in Jesú

³²Joon mo ganúu²un 'in tsá²
coon²¹ poo²¹² sii²¹i fariseo 'e faa²¹a tsá² cwáain¹ tya' Jesú gasii¹i røø²¹
coon¹³ 'in tyá² to² untsá² do 'e sii¹in 'ii¹³ moyóo¹³ 'in taa²i cwo¹ fee¹ do tsaseen¹³in Jesú. ³³Joon gajin²in Jesú:

—Taain²¹²taa coon¹³ 'naa' coon²¹ ca tá² joon mi yuui¹³ joon nii¹³moo túu¹ fu li tyíin¹in 'in gasii¹in jna.

³⁴Joon 'naa' i'naa¹³moo' jna pe jo tyee¹naa' jna tsu jo li tyalíin²naa' fu li nii¹³na.

³⁵Joon gacáin¹ unngii¹i ruu²¹i 'in tyá² to² tsá² Israel do, jin²in:

—¿Xiiifu li tsei² 'ino 'e jo tyee¹na'? Wa jo tsáa¹a 'ino fu li taan²¹²in tsá² Israel jee²¹² tsá²
faa²¹a jmíi¹ griego, joon i'e²e 'in tsá²
faa²¹a jmíi¹ griego júu³ tya'a. ³⁶¿Ee 'øøi²¹-tsi 'e gasii²¹i jna 'e 'nee¹³na'
joon jo tyee¹na' tsu jo li tsaa²¹a'
xiiifu li tsáa¹a?

Júu³ tyá² tya' 'e juncwi²¹ icwo¹o Espíritu Tyá

³⁷E jmii²¹² tyiin²gi la jee²¹² jilaa²¹ 'e lí gatséi¹ 'e jmii²¹², joon jmii²¹² joon garoon¹on Jesú gafaa²¹a tá², jin²in:

—Wana 'in 'í¹-tsi 'e licwii¹in Dios Jmii²¹ lawa jaain²¹ tsá² 'in unjmuu¹ 'áai¹ 'í¹-tsi 'e tyee¹³i lí sá² jmii²¹ 'ná¹ 'e jai² lí²i jna. Joon lawa tsá² 'in ga'un²un jmii²¹ tyá²-u 'í¹-tsi la joon jon 'in jai² lí²i jna tyá² 'í¹-tsi 'e licwii¹in Dios. ³⁸Tsu tya' jileei²¹ 'in

jai¹² líi²i jna ilí² tya'a la lf¹ 'e jin¹²
 ni jí² taa¹³ júu³ tyú² tya' Dios 'e
 jin¹²: "Alma tya' 'in jai¹² líi²i ilí² lawa
 coon²¹ jmii²¹ fee¹ 'e nii¹³ coon²¹
 tøø²mo. Joon la cwaan¹a tí' jmii²¹
 do 'e cwaan²¹mo jilaas²¹ nuu²¹ la
 joon jon 'e jmii²¹ nii¹³ alma tya' tsá²
 icwo¹o juncwii²¹ tya' tsá² 'e taa²¹
 coon²¹ tøø²mo."

³⁹ Coon¹³ 'e la joon 'øøi²¹-tsi 'e
 faa²¹ Jesús 'e i'ii²¹i 'in tsá² jai¹² líi²i
 'ii 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Tsü 'in
 Espíritu Tyú² do jo mo ga'í¹i alma
 tya' 'in jai¹² líi²i 'ii tsü jo mo júin¹
 Jesús wa' 'e i'ii²¹i 'e 'ya¹²gi tya'a 'e
 cwo¹o Dios Jmii²¹ 'ii.

Jileei²¹ tsá² jmai¹² tyii²mo
 'i¹-tsi 'wii²¹² tya' Jesús

⁴⁰ Inlíii¹³ jee²¹² 'in tsá² do mo
 ganúu²un 'e júu³ lo, joon gajin²¹:
 —'E ja¹²mo 'ino 'in tsaañuu¹ 'in 'ná¹
 jó¹ cwo¹o júu³ tyú².

⁴¹ Inlíii¹³gi jin²¹in:

—Cristo no.

Pe 'in xeej²¹gi gañii¹i:
 —¿Xiala cwoo¹i 'e Galilea 'e jó¹
 Cristo? ⁴²Ni jí² tya' Dios faa²¹a 'e
 jún² tya' 'lii²¹² róøi¹³ David Cristo.
 Joon wa'a jún² tya' David 'ná²-a
 liseein²¹ Belén li galiseein²¹ David
 do.

⁴³ La joon gaxé¹i tsá², galí² tsá²
 coon²¹ tún² poo²¹² 'wii²¹² tya' Jesús.
⁴⁴ Inlíii³ 'iin²¹²in tøø¹ø 'ido 'nuñí³ pe
 jiin¹³ jaain²¹ jo gasan¹² nii 'ido.

In tñí²i to² do jo jai¹² líi²i Jesús

⁴⁵ Joon 'in 'ii¹³ moyóo¹³ taai²¹²
 cwo¹ fee¹ ngalíin² tún¹ fu li née¹
 'in fariseos do coon¹³ 'in tsá² tyú²
 to² untsá², joon 'in née¹ do sii²¹i
 'ii¹³ moyóo¹³:

—¿Ee lí' jo té²ee' 'ido?

⁴⁶ Joon gañii¹i 'in 'ii¹³ moyóo¹³ do:
 —Jiin¹³ jaain²¹ jo mo gafaa²¹a la
 lf¹ 'e faa²¹a 'in tsaañuu¹ no!

⁴⁷ Joon gajin²¹in 'in tsá² fariseos do
 sii²¹i 'ii¹³ moyóo¹³:

—¿Ti gacwoo²i yaanaa' con²
 'ido 'naa' tóo²? ⁴⁸Ce jiin¹³ jaain²¹
 tsacøøi¹³ 'in tyú² to² jna' jo jo¹ mo
 galíi²i, jon'gi tsá² fariseos do jo¹
 líi²i. ⁴⁹Pe jiin¹³ tsá² 'in jo cwii¹i 'e
 ley do ja¹²mo líi²i, joon Dios ijmáa¹a
 'ii¹³ tya' 'ido.

⁵⁰ Joon jaain²¹ tsá² 'in nityiin¹³
 jee²¹² fariseos do 'in nisii²¹
 Nicodemo, 'in ningó¹o ngafee¹³i
 Jesús li canuu²¹. Joon nigasi²¹i 'in
 catyaa² do:

⁵¹ —Jiin¹³ la tyú² to² ley tyl' jo
 li un'lí³i' jmo²¹o' 'ii¹³ tya' jaain²¹
 tsaañuu¹ 'e jo mo ganá²u' nifu 'ee 'e
 gó² 'e nigajmaa¹a.

⁵² Joon gañii¹i 'in tsá² do sii²¹i
 Nicodemo:

—¿Ti 'in seen²¹in Galilea 'nu jon?
 Untsáa¹³du' jí² tya' Dios joon liñí²i
 ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² cwo¹o júu³ tya'
 Dios jo mo jó² fu Galilea.

Tsamí² 'in ga'leei²¹

⁵³ Joon la jaain²¹ la jaain²¹
 ngaliin¹mo fu tya'a.

8 Pe Jesús ngóo¹o fu coon²¹
 moo²¹ li sii²¹ Olivos. ²Mo jná²
 joon 'aa²¹a nga¹²mo fu inuu¹ cwo¹
 fee¹ si¹² Jerusalén. Joon jileei²¹ tsá²
 gangalíin² li siin¹³in Jesús. Joon
 gacwó² Jesús joon galláa² 'wii²¹²
 ga'e¹²e tsá² júu³ tyú². ³Joon 'in
 tifo¹² tya' ley do joongi coon¹³ tsá²
 fariseos njée¹i jaain²¹ tsamí² 'in
 gatsee²¹i 'in ngó¹o 'no³ lág¹ coon¹³
 tsaañuu¹. Joon gasiin¹in tún² tsa²

jee²¹² 'in tsá² taai² do, ⁴joon gasii²¹¹
'in tsá² do Jesús:

—Tifo² tyii¹, 'in tsamí² lo
nigaseen¹³moo'o li ngó¹o 'no¹³ 'láa¹a
coon¹³ tsañuu¹. ⁵Joon 'e ley tyaa'
Moisés tyu²u to² jna'a 'e jngaa¹³na'a
coon¹³ cuun²¹² jileei²¹ 'in 'láa¹ la
'láa¹ 'in tsamí² no. ⁶Nu-gi xiala
foo²¹¹o?

⁶Jin² 'in tsá² do la joon sii²¹¹
Jesús coon¹³ 'in²¹²in tsáai¹-tsi 'ee
ijin² Jesús tsu la joon wa iuntyifu¹
'nfi¹ Jesús. Joon gajuu²¹¹ Jesús 'ná'a
joon galáa² 'wii²¹² jmaa¹a letra ni
'wó². ⁷Joon 'in tsá² do ngóo¹gi 'naai¹³
'e unngii¹i. Joon ganii¹³i Jesús 'ná'a,
joon gasii²¹¹i 'in tsá² do:

—Jmoo²¹ joon²¹ jaain²¹ 'naa' 'in jo
mo ga'nóo²o tsaa² joon 'ii tyu²u 'e
cuun²¹² do nifu.

⁸Joon gajmaa¹a 'in tuu²¹¹i,
gajmaa¹a letra ni 'wó² tún¹. ⁹Joon
mo ganúu²un 'in tsá² do 'e júu³ lo
joon ga'aa¹o fa'ii²¹. Joon ga'woo²¹¹i ti'
jaan²¹mo, ga'láa² 'wii²¹² 'in yuu¹³gi
ga'woo²¹¹i nifu li tséi¹gi ga'woo²¹¹i
'in xaai¹gi. Joon mo gatoo¹ 'woo²¹¹i
jileei²¹ joon 'ná'a Jesús gatuui¹gi
coon¹³ 'in tsamí² do. ¹⁰Joon ganii¹³i
Jesús 'ná'a, joon mo gajóo²o jo 'in
seein²¹ jiin¹³ jaain²¹, jiin¹² tsamí²
do 'in tyín¹gi, joon gasii²¹¹i 'in
tsamí² do:

—Yá³, ⁶naaigi 'in jmoo¹o tsaa²
tyi¹i? ⁷Ti jiin¹³ jaain²¹ jo 'in gapíi²
'ná?

¹¹Joon gajin² 'in tsamí² do:

—Un², jiin¹³ jaain²¹ jo 'in cwo¹o
jna tsaa².

Joon gajin² Jesús sii²¹¹i 'in tsamí²
do:

—Jon'gi jna píin²na 'nu. Cwooi¹³
no, jo cwo'laa²¹²gi¹i.

Jesús líi¹i 'yia²¹ ti ni
cwoo¹³ fu juncwii²¹

¹²Jesús sii²¹¹i tsá² tún¹, joon
gajin²in:

—Jna-a líi¹na 'yia²¹ ti ni cwoo¹³
fu juncwii²¹. La jnaa²¹ tsá² coon¹³
'yia²¹ tyaa' ñi¹ la joon jon tsu 'wil¹³
jna iliñi¹ tsá² xiala 'e ngf²i tyani
Dios. Joon 'in ngi¹ coon¹³ jna sá²-a
'yia²¹ tyaa' e cwo¹o juncwii²¹ tyaa'
Joon jo jmii²¹² ngi¹ li nuu²¹.

¹³Joon jin² 'in tsá² fariseos do
sii²¹¹i Jesús:

—Nu foo²¹¹o cwáain¹ tyi¹i 'wo'o, 'e
foo²¹¹o do jo to² lí³in.

¹⁴Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Tyín²mo júu³ tyia xufiin¹³ jna
'ñii'a fo³oo cwáain¹ tyia. Pe 'ñii'a oo
ñi³ii fu li gagoo²¹²oo joongi fu li
ni³ii. Pe 'naa'gi' jo ñi²ii' xiaifu li
gagoo²¹²oo jon'gi fu li ñi³ii. ¹⁵'Naa'
jmoo²oo 'ii²¹ jiin¹³ la 'ii²¹ tyaa' tsá²
taan²¹²in juncwii²¹. Pe jna-a, jo 'in
'ii²¹ tyaa' jmoo³oo. ¹⁶Pe wa jmáa³aa
'ii²¹ tyaa' tsá², jmáa³aa 'ii²¹ røø²¹, tsu
jo jmoo³oo 'ii²¹ 'ñii'a, Nu³oo, 'in
gasii¹in jna jmoo³oo 'ii²¹ caan²¹mo
coon¹³on. ¹⁷Ni ley tyi¹naa' faa²¹a:
wana seein²¹ gái¹ 'in jmoo¹o júu³
røø²¹ faa²¹a røø²¹, joon 'ná¹-a
'ii¹³moo¹ júu³ tyaa'. ¹⁸Joon 'ñii'a
fo³oo 'wii²¹² tyia 'e la goo²¹o'o
coon¹³ Nu¹u' 'in gasii¹in jna.

¹⁹Joon gaunngii¹i 'in tsá² do sii²¹¹i
Jesús:

—Xiaifu tyín¹ ñu²u?

Joon gajin²in Jesús:

—'Naa' jo cwii¹naa' jna jon'gi

Nu³uu cwii¹naa'. Tsu wa'a cwii¹naa'
jna, cwii¹moo' jon Nu³uu.

²⁰Jesús gajin²in 'elo la 'ii²¹² 'ee¹e
júu³ tyá² inuu cwo¹ fee¹ do co' li

roon¹on cwóo¹ to² tsá² cuu². Pe ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin²¹ gasan² ni Jesús tsu jo mo ti 'ii²¹ tyaa.

Xiafu tsei² Jesús

²¹ Jesú sii²¹gi 'in tsá² do:

—Nii¹³moo jna, joon 'naa'gii'
'naa'¹³moo' jna pe mi júun²naa'
røø²¹moo' tsaa². Joon fu li nii¹³na
jo lí² cwolíin²naa'.

²²Joon 'in tyu² to² tsá² Israel do
faa²¹a, ḡwa jon' ijngai² 'ino 'ña'o
'e sii²¹i jna' 'e jo lí² tsaa²a' fu li
tsee¹³i?

²³Joon gajin² Jesú sii²¹i 'in tsá²
do:

—'Naa', 'in seein²¹ li 'wii²¹² lo 'naa',
pe jna 'in seein²¹ li yu¹³ do: 'naa'
jiin¹³ 'in niseein²¹ fu juncwii²¹ lo-o
pe jon' jiin¹³ 'in seein²¹ fu juncwii²¹
lo jna. ²⁴Tsu 'wii¹³ joon fuu²¹²uu
'naa' mi júun²naa' røø²¹moo' tsaa².
Mi júun²naa' røø²¹moo' tsaa² tsu jo
mo galijai² galíi²naa' jna jiin¹³ la li'
e líi¹na.

²⁵Joon gaunngii¹i 'in tsá² do:

—'Lín-gi' nu joon?

Joon gajin² Jesús:

—Ca la mo 'wii²¹²mo gafuu²¹²uu
'naa' 'in jna. ²⁶Láa²mo 'nogi' e
'ná' fuu²¹²uu 'naa' xiala líi¹naa'.
Pe fuu²¹²uu 'naa' tsá² taan²¹²in
juncwii²¹ jiin¹³ 'e ninúu³oo faa²¹a
'in gasii¹in jna joon jmai¹² 'e ja²mo
faa²¹a 'ido.

²⁷Pe 'in tsá² do jo mo ga'øøi²¹-tsi
'e faa²¹a 'ido cwáain¹ tyaa' Ŋu¹u'.

²⁸Tsu 'wii¹³ joon gajin² Jesú sii²¹i
'in tsá² do:

—Mi saa¹³naa' jna, 'in Ruu²¹
Tsá², joon ilicwii¹naa' jna jiin¹³ la
líi¹na. Joon iliñí²ii' 'e jo jmoo³oo ce
jiin¹³ coon²¹ 'e 'øøi²¹-tsii' ñii'a. Pe

jiin¹³ 'e ga'e²e Ŋu¹u' jna fuu²¹²uu
'naa'. ²⁹Tsu 'in gasii¹in jna 'ii-o ngi¹i
coon¹³ jna. Joon Ŋu³uu jo mo
gatíuu²i jna 'ñii'a, tsu jna jmoo³oo
jiin¹³ 'e 'yaai¹-tsi.

³⁰Joon mo gajin² Jesú elo
'áa¹mo fúui¹ 'in jo¹ galíi¹ i 'ii.

Xiala líi¹i jóon¹on Dios joongi 'in jo la líi¹ coon¹³ tsaa² tyaa

³¹Joon gajin² Jesú sii²¹i 'in tsá²
Israel 'in jo¹ galíi¹ i 'ii:

—Wa gasii¹³naa' yaanaa' tá²,
jo túu²uu 'e nigafuu²¹²uu 'naa',
nilíin²naa' tsá² tyia 'e la jai².

³²Joon iliñí²ii' la jai², joon coon¹³ 'e
la jai² do iláa²moo'.

³³Joon gajin² 'in tsá² do:
—Jún² tyaa' Abraham-mo
jna'a, joon ce jiin¹³ cafu jo mo
gajmoo²¹o' to² tyaa' 'in seein²¹ fuu²¹
xiia' wa 'nogi' e láa²naa'. ḡEe líi¹ 'e
fu²¹u jna'a 'e láa²naa'?

³⁴Joon gajin²in Jesús:
—'E júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'naa'
lo, jileei²¹ 'in 'láa¹ tsaa² tyi¹ jo la
tí¹ coon¹³ tsaa² tyaa'. ³⁵Jaain²¹
tsa'leei¹³ jo jmií²¹² wa'a ilíin² tsá²
inuu. Pe jaain²¹ jóon¹on tsá² 'in líi¹
tsá² inuu coon²¹ tøø²mo 'i. ³⁶Joon
wana 'in Jón¹on Dios jmaa¹a
láa²naa', joon la joon 'e ja²mo 'e in
láa²naa'. ³⁷Niñí³oo 'e 'naa'oo' jún²
tya' líi²¹² Abraham, pe 'iin²¹²naa'
jngaa¹³moo' jna tsu jo 'ii¹³naa' 'e
nifuu²¹²uu 'naa'. ³⁸Pe fo¹oo jiin¹³ 'e
ni'e²e Ŋu³uu jna joon 'naa' jmaa²aa'
jiin¹³ 'e njin¹² ñu²uu'.

³⁹Joon 'ii dogi gañii¹i:
—Abraham-mo ñu¹ jna'a.
Pe Jesús gasii²¹i 'ido:
—Waxu líi¹ 'e jai² 'e ñu¹ 'naa'
Abraham ijmáa¹³naa' la li' 'e

gajmaa¹a. **40** Xufin¹³ wa'a fuu²¹²uu 'naa' e júu³ jai² e ga'e²e Dios jna, pe 'naa' 'in²¹²naa' jngaa¹³moo' jna. iAbraham jo gjajmaa¹a la joon!

41 'Naa' 'ná¹ jmaa²aa' la joon la li 'e gjajmaa¹a ñu²uu.

Joon 'ii dogi gajin²in:

—Jna'a jo líi¹na'a tsá² 'in jo jmii²¹ seein²¹ tsu seein²¹ jaan²¹o ñu¹u'u 'in sii²¹ Dios 'i.

42 Jesús joon gasii²¹i 'ido:

—Waxu li' e la jai² ñu²naa' Dios Jmii²¹ 'e la 'in²¹²moo' jna, tsu goo²¹²oo fu tyani Dios, joon lo-o tyín¹na. Jon' gagoo²¹²oo cwáain¹ tyiaa ñii'a tsu Dios Jmii²¹ gasii¹in jna. **43** ¿Ee líi¹ jo 'e 'øøi²¹'-oo' e fo³oo lo? Jo 'øøi²¹'-oo' tsu jo 'in²¹²naa' núu³oo' júu³tyiaa. **44** Joon ñu²naa' 'in 'lii³mo 'ii. Joon jóon¹on 'ii 'naa' 'e joon 'in²¹²naa' jmaa²aa' 'e 'in²¹²in 'ii tsu ca la mo nifu gjajngaa¹³i 'in 'lii³ do tsá². Ce jiin¹³ cafu jo mo gjajmaa¹a 'e jai² jogi faa²¹a 'e jai². Mo faa²¹a júu³ tajuu²¹ faa²¹a jiin¹³ la 'e lí² líi¹i. Tajuu²¹mo 'ii, joon jilaa²¹ júu³ tajuu²¹ 'e faa²¹a tsá² 'in 'lii³mo jmii²¹i 'e júu³ tajuu²¹ joon. **45** Pe jna fo³oo 'e ja²mo, joon 'naa' jo jo¹ líi²naa' jna. **46** ¿Ti seein²¹ jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'in jmá'a júu³ røø²¹ 'e 'oo² jna tsaa² tyi¹? Joon wa'a fuu²¹²uu 'naa' júu³ 'e jai², ¿ee li' jo jo¹ líi²naa' jna? **47** Jileei²¹ 'in jóon¹on Dios nuu¹o júu³ ty'a' Dios, pe 'naa'gi¹ jon' jóon¹on Dios 'naa' tsu 'wii¹³ joon jo 'in²¹²naa' nuu²uu' júu³ ty'a' Dios —jin² Jesús sii²¹i 'in tyu² to² tsá² Israel do.

Cristo 'in niseein²¹ jéei¹gi
lagi líi²¹² Abraham

48 Joon gajin² tsá² Israel sii²¹i 'ido:

—'E ja²mo mo nigafaa¹³a'a 'e tsá² seein²¹ Samaria 'nu joongi 'e 'yuuui² 'in 'lii³mo alma tyi'i.

49 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Jo 'in 'lii³ 'yuuui² alma tyiia. Jilaa²¹ 'e jmóo³oo jmai² ty'a 'e untyuu²¹²na Ñu¹³oo pe 'naa'gi¹ jmai¹² 'e un'lii³moo' jna. **50** Pe jna jo 'noo¹³oon wa' e untyuu²¹²i tsá² jna xufin¹³ seein²¹ jaain²¹ 'in 'noo¹on la joon, joon 'ii jmoo¹o 'ii²¹. **51** 'E la ja²mo fuu²¹²u 'naa', jileei²¹ 'in unjíi²i júu³ tyiia 'e fo³oo lo, jo jmii²¹² ijúun²in.

52 Joon gajin² 'in tyu² to² tsá² Israel sii²¹i Jesús:

—Nogi tsei¹² 'e ja²mo líi²na'a 'e 'yuuui² 'in 'lii³mo alma tyi'i. 'Lii²¹² Abraham joongi jileei²¹ 'in cwo¹o júu³ tyá² 'in gajún¹mo 'i joon 'nugí fu²u jna:a: "In unjíi²i jilaa²¹ 'e fo³oo lo, jo jmii²¹² ijúun²in." **53** ¿Ti líi²u 'e feei¹gi¹ la 'lii²¹² nu¹u' Abraham? Gajún²mo 'i la joon jon gajún²mo 'in gacwo¹o júu³ tyá² la mo jéei¹. ¿Lin 'nu líi²u jon?

54 Jesús gajin²in:

—Jo lí² untyuu²¹²na 'ñii'a, tsu wana untyuu²¹²na 'ñii'a jo to² 'íi³in. Pe 'in untyuu²¹²u jna Ñu¹³oo 'i, tsu 'ii jon foo²¹ 'naa' Dios tyii'. **55** Pe 'naa' jo cwii¹naa' 'ii. Pe jna cwii¹moo. Joon wa jna fo³oo 'e jo cwii¹na 'ido joon jna tajuu²¹moo la líi¹ 'naa'oo'. Pe la jai² cwii¹moo joongi unjíi²oo 'e jin²in. **56** 'Lii²¹² tsafeei¹ tyi'i Abraham galijløøi¹³ 'áa¹mo mo galíñii¹i inf² jmii²¹² tyiia. Ganii²¹, joon galijløøi¹³ 'áai¹.

57 Joon gajin²in 'in tyu² to² tsá² Israel do sii²¹i Jesús:

—Jo mo 'oo²gi¹ cinuenta jiin²¹. ¿Xiiala lí² 'e foo²¹o 'e gañii¹³u'u Abraham?

58 Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa',
la nu'gi 'e la seein²¹ Abraham,
niseen²¹mo jna —jin² Jesús.

59 Joon 'in tsá² do gasaa¹³a
cuun²¹² ityuu¹³i Jesús. Pe Jesús do
ga'mée¹mo 'ña'a joon cwo'í¹o 'e cwo'¹
fee¹ do. Joon gangí¹i jee²¹² 'ido,
ganga²mo.

Un'láa²i Jesús jaain²¹ tsá² tiui²

9 Joon li gangí¹i do nii²in
jaain²¹ tsañuu¹ 'in nigangaai¹³
tiui². **2** Joon 'in tsá² ngí¹i coon¹³on
do nigauungii¹i 'ido, joon
nigajin²in:

—Tifo² tyii*i*, i'ee li' gangaa¹³i 'in
tsañuu¹ tiui²? **3** Xufo' røøi²¹ sáa³
jmii²¹ tsaa² ee si' røøi²¹ 'ña'a no tsaa²
'ee?

3 Joon gajin² Jesús:

—Jo galí² tiui² cwáain¹ tyá' tsaa²
tyá'a 'ña'a jon'gi tsaa² tyá' sáa³
jmii²¹; 'e galí² tiui² 'wii¹³ tyá' coon¹³
'e la joon lí² 'e²e Dios tsá² jilaa²¹ 'e
lí² jmáa¹a. **4** Ná-a jmáa³aa to² tyá'
'in gasii¹in jna mo jmii²¹² tsú najó²-o
'e li nuu²¹ joon jo 'iin líi¹gi jmá¹ to².
5 La 'íi²¹² 'e taan¹na 'e fu juncwii²¹ lo
líi¹na jf² coo²¹ 'e ni cwoo¹³ juncwii²¹
lo.

6 Joon mo ngayuui¹³ gajin²in 'e
júu³ lo Jesús gañí¹³i ni 'wó² joon
gajmaa¹a xu capiléen³ jiin¹ coon¹³
jmii²¹ 'e²e. Joon gasoon²¹on unni²
'in tsá² tiui² do. **7** Joon gajin²in sii²¹i
'in tsá² tiui² do:

—Cwó², cworuun¹³un unni²i
coon¹³ jmii²¹ 'in 'o² tsi pila sii²¹
Siloé —'øøi²¹-tsi tsá² 'e sii²¹, 'in
gasii¹in do, coon¹³ jmii¹.

Joon gangoo²¹-o 'in tsá² tiui²
do, níruun¹³un unni²in joon mo

gacii¹³i joon nijnaa²¹o. **8** Joon 'in
tsá² néé¹i tyan' li tyíñin¹ 'in tuu² do
coon¹³ tsá² 'in niganíi²in 'in tiui do
gajin²in:

—¿Ti jon' 'ino 'in tsá² la mo
tyíñin¹ 'in mi¹i caridad?

9 Inlíii¹³ gajin²in:

—Inoo do.

Inlíii¹³gi gajin²in:

—Jon' 'ino do, pe coonti-i la joon
jnée²i.

Pe 'ña'a 'in tsá² do 'e noo²¹²ta tiui²
gajin²in:

—Jna-a 'in tsá² ta tiui² do.

10 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do:

—¿Xiiala li 'e nijnaa²¹o'o?

11 Joon ganii¹i 'in tsá² ta tiui² do:

—Jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Jesús 'in
gajmaa¹xu jiin¹ gasúun²un unni³ii,
joon jin²in sii²¹i jna²: “Cwó² fu li
náa¹ pila sii²¹i Siloé, joon roon¹³on
unni²i.” Joon gangoo²¹²oon joon
mo garuun¹³uun unni³ii do joon
galí² jnaa²¹oo.

12 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do sii²¹i
'in tsá² ta tiui² do:

—¿Náai¹³gi 'in tsañuu¹ do?

Joon gajin² 'in tsá² ta tiui² do:

—Jo ñii²ii naai¹.

**In tsá² fariseos unngii¹i 'in tsá²
ta tiui² do xiiala galí¹ jnaa²¹a**

13 Joon 'in tsá² taai² do nijaa²¹²mo
'in tsá² ta tiui² do tyani tsá² fariseo.

14 Pe jmii²¹² 'i¹ 'woo²¹ tsá² 'e jmii²¹²
'e gaun'láa²i Jesús 'in tsá² tiui² do.

15 'Wii¹³ joon gaunngii¹i 'in fariseos
do 'in tsá² ta tiui² do xiiala galí² 'e
la no nilí²-i jøø²ø. Joon gajin²in
'ido:

—Jiin¹in gasúun²un 'ido unni³ii
mo ngayuui¹³ joon joon garuun¹³oo,
'wii¹³ joon nijnaa²¹oo la no.

¹⁶Joon 'inlíii¹³ tsá² fariseo jin²in:
—'In tsañuu¹ 'in gajmaa¹a 'elo
jo gajmaa¹a 'ii²¹ tya' Dios tsu jo
tsaai¹-tsi jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

Pe 'inlíii¹³gi gajin²in:
—¿Xiala lí² jmáa¹a 'e li² milagro
no wa'a røøi²¹ tsaa² tyl¹?

Coon¹³ la joon galí² tún² poo²¹² 'ii.
¹⁷Joon gaunngii¹i tún¹ 'in tsañuu¹
ta tiui² do:

—'Nü-gi, ¿xiala foo²¹o cwáain¹
tya' 'in tsañuu¹ 'in gacwo¹o unni²i
do?

Joon 'i-gi gajin²in:
—Jna fo³oo, jaain²¹ tsá² 'in cwo¹o
júu³ tyú² tya' Dios 'ido.

¹⁸Pe 'in tyu² to² tsá² Israel jo jo¹
mo líi²mogi 'e ta tiui² 'in tsañuu¹
do ce gatø¹o 'in sáa³ jmii²¹ 'in
tsá² ni'láa²i do. ¹⁹Joon gaunngii¹i
tsacøøi¹³ tya' 'in tsá² do:

—¿Ti 'ino-o yuun²¹ tyl¹ 'in ca la mo
ganga¹³mo 'e foo²oo' nitiuu²mo?
¿Xiala li 'e la no nijnaa²¹o?

²⁰Joon tsacøøi¹³ tya' 'in tsá² ta
tiui² do gañii¹i:

—Ne²oo'o 'e yuun²¹ tyl-oo'o
'ino, joon ca la mo gangaa¹³i
tiuu²mo. ²¹Pe jo né²e'e xiala li 'e
la no nijnaa²¹o. Jo mo la né²e'e 'iin
gaunláa² unni²i. Unngii¹ duu 'ñáa
no, tsu tsá² 'in nifee¹mo no. 'Ñá'a
noo jmáa¹ júu³ røø²¹.

²²Jmii²¹i gajin²in la joon tsu 'wii¹³
'e 'goo²¹-o. Tsu 'in tyu² to² tsá² Israel
gasii²i røø²¹ 'e jo cwo¹gi tsataa²i
inuu cwo¹ sinagoga jileei²¹ 'in jin²
'e Cristo Jesús. ²³Tsu 'wii¹³ joon
gajin² tsacøøi¹³ tya¹a: "Unngii¹duu'
'ñá'a no, tsu tsá² 'in nifee¹mo no."

²⁴Joon gatø¹o 'in tyu² to² tsá²
Israel do 'in tsañuu¹ ta tiui² do,
joon gasii²¹i:

—Sii¹³ jna'a júu³ ja²mo tyani Dios.
Jna'a ne²oo'o 'e tsá² røøi²¹ tsaa² tyl¹ 'ino.

²⁵Joon gañii¹i 'in tsá² ta tiui² do:
—Jo ñí³ jna ti røøi¹ 'ino tsaa² tyl¹ si jo
røøi²¹ 'ee. Jiin¹³ 'e ñí³ii 'e jna-a tsá² ta
tiuu²mo joon la no nijnaa²¹oo.

²⁶Joon gaunngii¹i 'in tsá² do tún¹:
—¿Ee gajmaa¹a tyl¹? ¿Xiala
jmáa¹a 'e gacwo¹o 'ná unni²i?

²⁷Joon 'in tsá² ta tiui² do gajin²in:
—Nifuu²¹²gi jna 'naa' joon jogi unji²ii.
¿Ee li² 'iin²¹²naa' 'e fo³oo tún¹ 'e nifo³oo
do? ¿Ti 'iin²¹²naa' líin²naa' tsá² tya'a?

²⁸Joon 'in tyu² to² tsá² Israel do
gauntyi²in 'ido joon gasii²¹i 'ido:
—'Nü-u, líi²u'u tsá² tya' 'in tsañuu¹
do pe jna'gii¹ i líi²na'a tsá² tya'
Moisés ²⁹tsu jna'a ne²oo'o 'e Dios
nigafee²¹mo Moisés pe 'in tsañuu¹
do jo né²e'e xia fu seein²¹.

³⁰Joon 'in tsá² ta tiui² do gajin²in:
—i'Aá'i tsal góo²-tsii 'e foo²¹ 'naa'
'e jo ñí²ii' xiai' seein²¹ 'ido pe 'ido
nigacwo¹o jna unni³ii! ³¹Tyá²-u né²
jna 'e jo unji²i Dios júu³ tyú² 'e faa²¹a
tsá² røøi²¹ tsaa² tyl¹. Unji²i Dios jiin¹³
júu³ tya' tsá² 'in un'goo²¹o 'ii joongi
jmoo¹o 'ido jiin¹³ 'e 'iin²¹²in Dios. ³²Jo
mo li sá² júu³ e galí jnaa²¹a jaain²¹
tsañuu¹ 'in tiui² ca la mo gangaa¹³i.
³³Wa' 'in tsañuu¹ no jo gasii¹in Dios 'ii
jo 'e lí² jmáa¹a jiin¹³ coon²¹.

³⁴Joon 'in tyu² to² tsá² Israel
gajin²in sii²¹i 'in tsá² ta tiui² do:
—'Nü-u, 'in gangaa¹³ coon¹³ tsaa²
tyi¹, joongi 'iin²¹²un 'e³e jna'a júu³ tyú².
Joon gatyii¹mo 'in tsá² ta tiui² do
jee²¹² 'ii.

Lawa jaain²¹ tsá² tiuu²mo 'in jo
jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in Dios

³⁵Joon galíñii¹i Jesús 'e gatyii¹in
tsá² Israel 'in tsá² ta tiui² jee²¹² 'ii

joon mo jiin¹¹in Jesús 'in tsá² ta tiui²
do joon gajin²in sii¹²i 'ido:

—cTí jo¹ líi²u Jóon¹on Dios?

³⁶Joon gajin² 'in tsáñuu¹ do:

—Sii¹³ jna 'iin²¹² 'i tsu joon jo¹o
líi²na 'ii.

³⁷Joon gajin² Jesús:

—In niñíi¹mo 'nú 'i. Jna-a 'i 'in
sii¹³u coon¹³on.

³⁸Joon 'in tsáñuu¹ do tsifu
gasii²¹i moojníi¹i tyani Jesús joon
gajin²in:

—Jo¹o líi²na 'nú, Ña'ñu¹u!

Joon gaun'goo¹o Jesús.

³⁹Joon gajin² Jesús:

—Jna goo²¹²oo ni cwoo¹³ juncwii²¹
lo 'e 'ná¹-a li sá² 'ii²¹ 'e li jnaa²¹ 'in
tiui² joon 'in jnaa²¹ ilitiuu²mo
cwáain¹ tyá² tyá² tyá² Dios.

⁴⁰Joon 'in líi¹³ tsá² fariseos 'in
taai² do coon¹³ Jesús mo ganúu²un
'e júu³ do joon gaunngii¹i sii²¹i
Jesús:

—cTí joon tsá² tiuu²mo jna'a jon?

⁴¹Joon gajin² Jesús:

—Wa'a 'naa' 'e tiuu²naa' jo 'e tsaa²
røø²¹naa' cwáain¹ tyá² tsaa² tyí¹. Pe
'e foo²oo' 'e jnaa²¹oo' joon 'oo²oo'
tsaa² tyí¹.

Júu³ tyá² li náa¹ 'yá²

10 Faa²¹gi Jesús:

—E la ja²mo fuu²¹²uu
'naa' —jin² Jesús —jileei²¹ 'in jo
tsataai² li 'oo² 'yá² li taai² joo'saa²¹
pe tsataai² fu li' li xiiia' 'uun²¹ 'i. ²Pe
'in tsaí² li 'oo² 'yá² do 'ii 'in tsá² 'in
ngi¹ to² 'aai¹ joo'saa²¹ do. ³Joon 'in
tsá² 'in ní² 'oo² 'yá² do inó² 'e 'oo²
'yá² do tyá² 'in tsá² 'in 'aai¹ joo'saa²¹
'e tsai² 'ido. Joon 'in joo'saa²¹ do
cwii¹o jmíi¹ tyá² 'in 'aai¹ 'ii. Joon 'in
tsá² 'aa¹ joo'saa²¹ do ñii¹o 'ee sii²¹

'ido la jaain²¹ la jaain²¹. Joon 'woo¹
ni 'ido fu caluu. ⁴Joon mo ngayuu¹¹³
'woo¹ ni 'in joo'saa²¹ do jileei²¹ joon
'in 'aai¹ 'ii gangíi¹i ngóo¹-o nifugi
li ningalíi² 'in joo'saa²¹ do. Joon
'in joo'saa²¹ do ngalíi² caluu tsu
cwii¹i 'ido jmíi¹ tyá'a. ⁵Pe jo tsalíi²
'in joo'saa²¹ do caluu 'in jo cwii¹in
xujoon 'e cwiin¹o, tsu jo cwii¹i jmíi¹i
tyá² 'in tsá² jo cwii¹in —jin² Jesús.

⁶Jesús gatyaa¹ 'e júu³ lo tyá² 'e
'e¹²e tsá² pe 'in tsá² fariseos do jo
ga'øøi²¹-tsi 'e cwoo¹i 'øøi²¹-tsi 'e júu³
do.

Jesús líi¹i 'in 'aa¹i joo'saa²¹ 'in tyúi¹

⁷Joon gajin² Jesús tún¹ sii²¹i 'in
tsá² do:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa': Jiin¹³
jna-a líi¹na 'oo² 'yá² do 'e li tsataai²
joo'saa²¹, tsu la taai² joo'saa²¹ tsi
'yá² coon¹³ 'oo² 'yá² do la joon jon
'wii¹³ jna-a líi²-i tsataai² tsá² ñu'fú².

⁸Jileei²¹ 'in jalíi² jée¹gi la jna
'uun²¹ 'i, la jo unjíi²in 'in joo'saa²¹
do 'in jo cwii¹in la joon jon jo
unjíi²in 'in tsá² tsataai² ñu'fú² 'in
jalíi² jée¹gi lagí jna. ⁹Jna-a líi¹na
'e 'oo² 'yá² do joon jileei²¹ 'in tsataai²
'wii¹³ jna itiin¹³mo 'ii. Líi¹ lawa
joo'saa²¹ 'in tsataai² tsi 'yá² joongi
'woo¹ seen²¹in tyá² sá² 'e dø¹ø.

¹⁰Pe 'in 'uun²¹ do canii² jó²
jajima'a¹ 'uun²¹, joongi jajngaa¹³i 'in
joo'saa²¹ do joongi tyaa¹ cwiin¹³in.
Pe jna nigoo²¹²oo 'e cwoo²oo
juncwii²¹ tyá² tsá² joon jna cwóo³oo
coon²¹ juncwii²¹ tyá² 'aa¹ joo'saa²¹
¹¹La 'in tsá² tíi²i tyá² 'aa¹ joo'saa²¹
la joon jon jna tíi²moo tyá² 'aa²na
tsá². 'In tsá² 'in tíi²i tyá² 'aa¹i
joo'saa²¹ cwoo¹o juncwii²¹ tyá²
'wii²¹² tyá² joo'saa²¹ 'aa¹i. ¹²Pe 'in

ní² joo'saa²¹ e 'lee¹³mo jo jmoo¹o la
joon tsu mo níi²in jó¹ jaain²¹ 'yia¹
lobo joon gatíuu²mo joo'saa²¹ 'aa¹,
gacwiin¹o tsu jo 'née²e 'in joo'saa²¹
do tsu jon' joo'saa²¹ tya'a. Joon 'in
'yia¹ lobo do gasan¹²mo 'in joo'saa²¹
do joon 'in catyaaí² do gaxé¹mo.
¹³In tsáñuu¹ do gacwiin¹o tsu
jmoo¹o to² 'lee¹³mo jo 'ee cwáain¹
tya'a 'in joo'saa²¹ do.

¹⁴⁻¹⁵Jna-a líi¹na tsá² 'in tíi²i tyú²
'aa¹i joo'saa²¹. La cwii¹in Ñu³uu
jna la joon jon cwii¹moo. La joon
jon cwii¹moo tsá² tyiia 'in jai² líi²i
jna 'in líi¹ lawa joo'saa²¹ tyiia.
Joon 'ido cwii¹mo jna jon. Joon
cwó³oo juncwii²¹ tyiia 'wii²¹² tya'
'in joo'saa²¹ do. ¹⁶Joon 'aa²mogii
joo'saa²¹ xeei²¹ 'in taa²i tsí 'yá² li
xiia' 'in jon' taai² tsí 'yá² lo, 'ná¹
nitee²oo jon. Joon ijmáa¹a nuu¹³o
júu³ tyiia joon jilee²¹mo tsataai²
coon²¹ 'yá² tya'a joon jaan²¹mo 'in
'aa¹ 'ii.

¹⁷"Nee¹mo Ñu³uu jna tsu
cwó³oo juncwii²¹ tyiia 'wii²¹² tya'
tsá² joon iñii¹moo tún¹. ¹⁸Ce jiin¹³
jaain²¹ jo 'in jnga²i jna pe 'ñiaa'oo
cwó³oo juncwii²¹ tyiia tsu jiin¹³ la
joon 'iin²¹²na. 'E tíi²moo cwó³oo
joon coon¹³ la joon iñii¹moo tún¹.
Tsu 'ii²¹ joon nijmaa¹a Ñu³uu —jin¹²
Jesús.

¹⁹Joon mo ganúu²un tsá² Israel
'e júu³ lo joon gacoon²¹gi tún²-un
gaxeei¹ yaai. ²⁰Joon fúui¹ tsá² jee²¹²
'ii do gajin²in:

—¿Ee lí¹ 'e unjíi²i' júu³ tya' 'in
tsáñuu¹ no tsu 'in líi³mo 'in yuui²
alma tya' 'ino joongi yu caa²¹²mo
'ino?

²¹Pe 'inlíi¹³gi gajin²in:

—Wa'a 'yuui² 'in 'líi² alma tya'
tsá² jo lí² faa²¹a tsá² la no. Jo lí²
cwó¹o espíritu gó² unni² tya' jaain²¹
tsáñuu¹ 'in tiui².

'In tyú² to² tsá² Israel untyíi²in Jesús

²²Ningóo¹o jiin²¹ cwii² joon gatí²
jmii²¹² 'e unjmuu²¹²i tsá² Israel cwo¹
fee¹ si² fu Jerusalén tíi² la joon
nigasi² 'e unjmuu²¹²i tsá² la coon²¹
jiin²¹ ca la mo nigayee²¹i. ²³Joon sá²
coon²¹ ni'ná¹ fee¹ tya' cwo¹ do 'e
sii²¹i Salomón joon ni'ná¹ joon ngi¹i
Jesús. ²⁴Joon 'in tsá² seein²¹ Israel
do gajmaa¹a coon²¹ líi²¹ ce cu² jiin¹
li siin¹²in Jesús joon gajin²in sii²¹i
'ido:

—¿Líi ca 'e cwo¹²o jna'a 'e la né²e'e
'iin 'nu? Wana 'nu Cristo sii¹³ jna'
coonti júu³ coon²¹ tsáa¹.

²⁵Jesús gajin²in:

—Nifuu²¹² jna 'naa' pe 'naa' jo jo¹
líi²naa' jna. Jilaa²¹ 'e jmoo³oo to²
tyú² Ñu³oo 'e ni'e²e 'naa' 'e Cristo
jna. ²⁶Pe 'naa' jo jo¹ líi²naa' tsu jo
líi²naa' joo'saa²¹ tyiia jiin¹³ la li 'e
nigafuu²¹²uu 'naa' la mo jée¹. ²⁷Tsu
joo'saa²¹ tyiia cwii¹o jmíi¹ tyiia
joongi cwii¹moo joon 'ii-gi jalíin²mo
coon¹³ jna. ²⁸Joon jna icwó³oo
juncwii²¹ tya' 'e taa²¹ coon²¹ tóø²mo
joon jo jmíi²¹² 'iin²gi. Joon jiin¹³
jaain²¹ jo 'iin tyí²in 'ido ja'cwó³oo.
²⁹Ñu³oo nicwoo¹³i jna joon 'ii-gi
'in feei¹gi la jee²¹² jilee²¹ joon
jiin¹³ jaain²¹ jo 'in li² tyí²in 'ido
ja'cwoo²¹o. ³⁰Jna-a coon¹³ Ñu¹u',
jaan²¹mo jna'a líi¹na'a.

³¹Joon 'in tyú² to² tsá² Israel do
son¹²on cuun²¹² la mo 'e tyuu¹³i
Jesús. ³²Joon gajin²in Jesús sii²¹i
'ido:

—'Láa²mo 'e tyú² nigajmáa³aa
tyani 'naa' coon¹³ 'ii²¹ tya' Ñu³uu
čnoo 'e tyú² lo 'e tyuu¹³naa' jna
cuun²¹²?

³³Joon gajin²in 'in tsá² tyú² to²
Israel do:

—Jo tyuu¹³naa' 'nu cuun²¹²
cwáain¹ tya' 'e tyú² nigajmaa¹³a
pe cwáain¹ 'e nigafaa¹³a 'laa²¹ tya'
Dios coon¹³ júu³ tyí'i. Tsu 'nu-a
jaain²¹ tsanuu¹ 'in jmaa¹ 'ña'a Dios.

³⁴Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá²
do:

—Ni jí² ley tyi'naa' 'e faa²¹a 'e
jin²in Dios: "Naa' lfi¹naa' dioses
jon." ³⁵Né²o 'e jin² jí² tya' Dios joon
jo lí² wa' jo røø²¹²na'. Joon Dios
gaunsii²¹i jna' 'in 'ii²¹ júu³ tyú² tya'a,
"dioses." ³⁶Joon wa gatyii¹in Dios
jna joongi sii¹in jna ni cwoo¹³ fu
juncwii²¹, čxiala lii¹naa' 'e foo²oo'
'e nifo³oo júu³ 'laa²¹ mo gafo³oo
Jónon¹on Dios jna? ³⁷Joon wa jo
jmá³aa jilaa²¹ 'e jmoo¹o Ñu³uu joon
jo 'ná¹ jo¹ lfi²naa' jna. ³⁸Pe wa'a
jmá³aa, xüifiin¹³ jo jo¹ lfi²naa' jna,
jo¹ cwolíin²naa' jilaa²¹ 'e jmoo³oo
'e coon¹³ la joon 'e liní²ii' coonti 'e
ngi¹i Ñu¹uu coon¹³ jna joongi jna
ngi³oo coon¹³ Ñu¹uu.

³⁹Coongi tún¹-un 'in²¹²in 'in tyú²
to² tsá² Israel do saan¹i pe Jesús
galáa²mo 'ña'a.

⁴⁰Joon Jesús gangaa¹³i fu li
'ngoo¹³ jmií²¹ sii²¹ Jordán lí' li 'yeei²¹
ñi¹. Joon joon gajaan¹an li mo ta
natyiin¹in Wó³ nisaa¹i tsá² jmií²¹²
ca la jéei¹³. ⁴¹Joon fúu¹mo tsá² 'in
gangalíin² ngajóøi² Jesús. Joon jin²
'in tsá² do cwáain¹ tya' Jesús:

—'E la ja²mo xüifiin¹³ jo gajmaa¹a
Wó³ do jiin¹³ coon²¹ li² milagro pe

jilaa²¹ 'e gajin²in 'wii²¹² cwáain¹ 'in
tsanuu¹ no 'e nilaja²mo.

⁴²Joon fúui¹ 'áa¹mo tsá² 'in jo¹o
galíi²i Jesús li taain¹ do.

Mo gajúin¹ Lázaro

11 ¹⁻²Joon née¹i gaai²¹ la
'oo²¹ ruu²¹i coon²¹ fuu²¹ li
sii²¹ Betania, Lázaro coon¹³ María
coon¹³ Marta. 'In Marfa do, 'ii 'in
nigaxée²i jmií²¹ jmafuu²¹ tii² Jesús
joon gauntyuu²¹ tii² Jesús coon¹³
jnutyi²o. La 'ii²¹² joon galitsaa¹³a
Lázaro do. ³Joon gasii¹in 'in gáí¹
ruui²¹ Lázaro do júu³ fu li taain²
Jesús, sii²¹i 'ido:

—'Áa¹mo jo¹ tsaa¹³a amigo tyí'i
Lázaro.

⁴Joon mo ganúu²un Jesús 'elo,
joon gajin²in:

—Jo ijúun¹in coon¹³ 'e jmoowúu¹
do 'e 'íi³in to² tya' 'e 'el²e tsá² jii¹³
'ii²¹ tya' Dios Jmii²¹ joon coon¹³ la
joon jon iliñi¹ tsá² 'ii²¹ tya' Jónon¹on
Dios.

⁵⁻⁶Joon mo ganúu²un Jesús 'e
júu³ lo 'e tsaa¹³ Lázaro gajaan¹o
tún² jmií²¹²gi fu li taan¹in xüifiin¹³
'áa¹mo 'in²¹²in Marta coon¹³ ruu²¹i
Lázaro. ⁷Mo ngayuui¹³ joon gajin²
Jesús sii²¹i tsá² 'in ngi¹i coon¹³on:

—Tsaa²¹a' tún¹ fu Judea.

⁸Joon gajin² 'in ngi¹i coon¹³on do:

—Tifo² tyí'i, čti coon²¹gi tún¹
'in²¹²u'un cwoo¹³o? Jo 'áai¹ mo ngó¹
'e 'in²¹²in 'in tsá² do jngaa¹²i 'nu
coon¹³ cuun²¹².

⁹Jesús do gajin²in:

—Sá² dyatun¹ hora 'e ti 'yia²¹. Wa
'e ngi¹ tsá² mo jmií²¹² jo tyuin² tsá²
tsu sá²-a 'yia²¹ tya' juncwii²¹ lo tya'
'e jnée²in jøø²ø tsá². ¹⁰Pe wa ngi¹

tsá² mo canuu²¹, tyui² tsá² tsu jo 'yia²¹ jnée²in.

¹¹Mo ngayuui¹³ joon gajin¹² Jesús sii²¹i tsá² tya'a:

—Nicwuu²¹mo amigo tyl' Lázaro. Pe no cun'un ní²ii niunjnaa¹-tsi.

¹²Joon gajin²in 'in tsá² ngf¹ coon¹³on do:

—Ña'ñu¹u', wana jiin¹³ 'e nicwuu¹i lí²-i unláa²mo 'ña'a. Jo 'ná¹gi cwoo¹³o.

¹³Pe Jesús gajin²in 'e 'øøi²¹-tsi júu³ tya'a 'e njúu¹mo Lázaro joon ga'øøi²¹-tsi 'in tsá² 'in ngi¹ coon¹³on do 'e faa²¹a Jesús 'e jiin¹³ 'e canii² 'e cwoo¹mo 'ido. ¹⁴Joongi gajin¹² Jesús la tí²:

—Nijún¹mo Lázaro. ¹⁵Joon jløø²moo 'e jo nitiin¹³ taan¹na do tsu coon¹³ la joon 'e tyú²gi tyii' tya' 'e ja²mo líi²naa'. Pe tsaa²¹a' tsajøø²¹na'.

¹⁶Joon gajin¹² Tomás, 'in nisii²¹ jon Gemelo, sii²¹i 'in tsá² ngi¹ coon¹³on Jesús catyaai² do:

—Tsaa²¹ jna' jon, joon júun²na' caan²¹mo coon¹³on.

Jesús unjiin¹in tsá² jee²¹² líi²¹²

¹⁷Joon mo gatyía¹ Jesús Betania ningó¹o tyén² jmii²¹² jiin¹³ la ni'ái¹ Lázaro. ¹⁸Joon tsu 'wii¹³ náa¹ tyan' Jerusalén Betania, ti tún² kilómetros tsi ca'no¹³o, ¹⁹joon 'áa¹mo fúui¹ tsá² seein²¹ Israel ningaliín² nifee¹³i Marta coon¹³ María cwo¹o 'ido fo'fee¹ cwáain¹ tya' 'e gajúin¹ ruui²¹ 'ido. ²⁰Joon mo galiñi¹ Marta 'e ngó¹o jmoo²¹ tye²mo Jesús joon cwo'fi¹i Marta nijeen²en ni 'ido. Pe María-gi do gajaan¹o inuu. ²¹Joon gajin¹² Marta sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', wa mo'o tyíin¹u'un jo gajúin¹in ruu²¹na do. ²²Pe jna ñí³oo 'e cwo¹o Dios 'nu jilaa²¹ 'e mi³i.

²³Joon gajin¹² Jesús sii²¹i Marta: —Injiin¹in ruu²¹ 'nu tún¹.

²⁴Marta-gi gajin²in: —Jo¹o, jna ñí³oo 'e injiin¹o mi ti jmii²¹² li gatséi¹ mo jiin¹in 'lii²¹².

²⁵Joon gajin²in Jesús sii²¹i 'ido:

—Jna-a jon jmáa³aa 'e jiin¹in tsá² jee²¹² líi²¹², jna-a cwo¹o tsá² juncwii²¹ tya'a 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. 'In jo¹ líi²i jna xufiin¹³ júun²in, ijiin¹o tún¹. ²⁶Joon jilee²¹ 'in jiin¹ 'in jo¹ líi²i jna jo júun²in. Ñi jo¹ líi²u 'e júu³ lo?

²⁷Joon gajin¹² 'in tsamí² do:

—Ña'ñu¹u', jo¹o líi²na 'e 'nu-ü Cristo, Jón¹on Dios Jmii²¹ 'in 'ná¹ jo¹o ni cwoo¹³ juncwii²¹.

Jesús xuui²¹²-tsi mo tyíi¹a ni 'aan¹ tya' Lázaro

²⁸Joon mo ngayuui¹³ gajin¹² Marta 'e júu³ lo gangaté²e ruu²¹ Maríia sii²¹i 'ido 'uun²¹mo:

—Nicwa²mo Tífo² tyl' joon gajmaa¹a júu³ tøø²¹ø 'nu.

²⁹Joon mo ganúu²un María 'e júu² do tsifuu garoon¹on gangóo¹o ngafee¹³i Jesús. ³⁰Jo ga'l¹in Jesús ti 'i fuu²¹ do pe do-o tyíin¹in li gafee²¹i Marta 'ii. ³¹Joon mo ganí²i 'in tsá² Israel 'in taai² cwo¹o fo'fee¹ María 'e garoon¹on 'ido ce tyíi² cwo'fi¹ 'ido fu caluu joon ngalfin² caluu María líi²i 'e tsá¹ 'ido fu ni 'aa¹ do 'e ngatyii¹³ 'ido.

³²Joon mo gatyía¹ María li siin¹³in Jesús, joon gasi²¹i wojnífí¹ tyani Jesús joon jin²in:

—Ña'ñu¹u', wa mo'o tyíin¹u'un jo gajúin¹ ruu²¹na do.

³³Joon mo ganí² Jesús 'e ci¹²i
María coon¹³ 'in tsá² Israel 'in
ningalíin² coon¹³ María joon
galili¹²i Jesús fa'f²-i 'áai¹ joongi
gangatyin²-tsi. ³⁴Joon gaunngi¹²i:

—¿Xiiia li' ga'áa¹naa'?

Joon 'ido-gi gajin²in:

—Ña'ñu¹u', na¹ du' cwojøø²ø.

³⁵Joon gatyi¹²i Jesús. ³⁶Joon
gajin² 'in tsá² Israel do:

—Jøø²duu' áa¹mo ni 'iin²¹²in ni
'ido.

³⁷Pe 'inlíi¹³ jee²¹² 'in tsá² seein²¹
Israel do gajin²in:

—In no-o 'in gacwo¹o unni² 'in tsá²
tiui² do, ¿ti jo 'ee nilii¹i jmá¹xu tya'
'e jo júuin² Lázaro no?

Gajiin¹in Lázaro

³⁸Joon Jesús ngatyin¹²-tsi tún¹,
joon gangatyéen¹in ni 'aa¹ do. Joon
'e 'aa¹ do nilí² too²¹ xá² joon ni injni¹
coon¹³ coon²¹ cuun²¹² fee¹. ³⁹Joon
gajin² Jesús:

—Jan¹² cuun²¹² 'e injni¹ 'oo² no.

Joon Marta, ruui²¹ 'in 'líf²¹² do
gajin²in:

—Ña'ñu¹u', wa jo njimaa²¹a tsu
ningóo¹on tyán² jmii²¹² jiin¹³ la
júin¹ Lázaro.

⁴⁰Pe joon gajin²in Jesús:

—Nifuu²¹²oo 'nu wana jo¹ líí²u
imóo³o'o xiuala 'e tsafee¹mo Dios.

⁴¹Joon gajan²o cuun²¹² do joon
gajøø²ø Jesús fu yu' joon faa²¹a júu³
tyú², jin²in:

—Nu³, cwo³-oo 'nu maa¹³mo'o tsu
niganáu²o'o júu³ tyilia. ⁴²Jna ñí³oo
'e nuu²¹o'o júu³ tyilia coon²¹ tøø²mo.
Foo¹³na 'nu 'wii²¹² tya' 'e jøø²ø 'in tsá²
no 'e ilitsáa¹-tsi 'e 'nu-ü gasii¹un jna.

⁴³Mo ngayuui¹³ jin²in la joon,
joon ga'oo¹o tá², tøø²¹ø Lázaro:

—iLázaro, júu¹ fu lo!

⁴⁴Joon 'in 'líf²¹² do gacwo¹o joon
'in paa²¹ 'mi²i cwoo²¹o coon¹³ tii²i
joon 'in jni¹² 'mi²i tsi níi¹i. Joon
gajin²in Jesús:

—Sii¹³ cwoo²¹o tii²i cwotyee²¹mo.

Síi¹i tsá² røø²¹ saan¹in Jesús

⁴⁵Joon fúu¹mo tsá² Israel 'in
ningalíin² coon¹³ María joon ganí²
'e nigajmaa¹a Jesús jo¹o líí²i. ⁴⁶Pe
'inlíi¹³ 'in tsá² do ngalíin² njimaa¹³a
tsá² fariseos júu³ jilaa²¹ 'e niganii²¹i
'e gajmaa¹a Jesús. ⁴⁷Joon 'in tsá²
fariseos do joongi coon¹³ 'in tyu² to²
untsá² do gauncaain²¹ yaai coon¹³
jilee²¹ tsacøøi¹³ joon gajin²in:

—¿Ee ijmoo²¹o? 'In tsanuu¹ no
'áa¹mo jmoo¹o li² milagro. ⁴⁸Wana
tuu²¹²na' 'ino, jilee²¹mo jo¹o ilfin²
'ii. Joon 'in tsá² 'oo¹o to² Roma
ijalíin² 'e jafiin²mo cwo¹ fee¹ tyi¹
joongi ija'iin²mo jna'.

⁴⁹Pe jaain²¹ jee²¹² 'ii do 'in sii²¹
Caifás 'in tyu² to² fii²¹² untsá² jiin²¹
joon gajin²in:

—'Naa' jo ñí²ii' jiin¹³xu, ⁵⁰jon'gi
li²naa' 'e tyú² tyi-o' 'e júuin²
jaan²¹mo tsanuu¹ tya' goo²¹o' lagí 'e
'in²in la tøøi² li saan²¹an'.

⁵¹⁻⁵²Pe Caifás do jo gajin²in jiin¹³
'e øøi²¹-tsi 'ña'a, Dios gacwo¹ 'ii 'e
ga'øøi²¹-tsi 'e faa²¹a do 'e ijúuin²
Jesús 'wii²¹² tya' jilee²¹ 'in seein²¹
Israel. Jon ijúuin² 'wii²¹² tya' jiin¹³
tsá² 'in seein²¹ Israel pe ijúuin² tya'
iuncaain²¹ jilee²¹ jón¹on Dios
'in née¹i li caain²¹ ni cwoo¹³ fu
juncwi²¹. 'E gacwo¹o Dios 'ii 'e
ga'øøi²¹-tsi la do tsu 'wii¹³ tsafeei¹
tyu² to² fii²¹² untsá² 'ii. ⁵³Ca jmii²¹²
joon gasii²i 'in tsá² 'oo¹o to² do
seein²¹ Israel xiiala ijngaa¹³i Jesús.

54 Wii¹³ joon jo lí² ngí¹gi Jesús jee²¹² tsá² seein²¹ Israel, joon gacwa'íí¹o fu li' Judea joon gangóo¹o co' coon²¹ cwoo¹³ tyúun²¹ fu li sii²¹ Efraín. Joon do-o gajaan¹an coon¹³ 'in ngí¹i coon¹³on.

55 Joon xu 'ná¹gi ti jmii²¹² pascua tyá' tsá² Israel. Joon fúu¹mo tsá² 'in née¹i 'e fuu²¹ náa¹ la caain²¹ co' Jerusalén ngalíin² fu Jerusalén nu'gi lagi ití² jmii²¹² pascua 'e tsaruuin¹³ yaai joon coon¹³ la joon lityúu¹i.

56 'In tsá² jalíin²in Jerusalén ngí¹i 'naa²¹i Jesús joon la 'ii²¹² taai² inuu cwo¹ fee¹ do unngi¹i ruu²¹i:

—Xiiala líí²u, čti ijó¹o li ti jmii²¹² lo 'owa jo jó¹ 'ee?

57 Joon 'in tsá² fariseos coon¹³ 'in tyú² to² untsá² nityú²u to² wana 'in niñíi²in xiia' tyíin¹in Jesús joon 'ná¹ cwayajimaa¹³ 'ido 'ii jíu³ tsú joon isaan¹mo 'ido.

Jaain²¹ tsamí² xée²i Jesús jmii²¹ jmafuu²¹

12 Jñúu² jmii²¹²gi 'ná¹ ti jmii²¹² pascua gangó¹on Jesús fu Betania li tyíin¹ Lázaro 'in gaunjiin¹in Jesús jee²¹² líi²¹². **2** Joon do-o gatyaa¹ tyú² 'e dø¹ø tsá² 'e jløø³ 'e tyíin¹ Jesús jee²¹² 'ii. Marta tyaa¹ uunñí² ni mesa la 'ii²¹² tyíin¹ Lázaro coon¹³ Jesús gø¹ø. **3** La 'ii²¹² joon tyei² María tyiin¹an jmii²¹ jmafuu²¹ éein³ ti coon²¹ tsa² litro 'e tyíin¹ moo¹³ 'áa¹mo. 'E jmii²¹ jmafuu²¹ e sii²¹ nardo do gasóon²on tii² Jesús joon mo ngayuu¹³ joon tsifu gasii²¹ coon¹³ jnú² tyíi¹i. Joon la caain²¹ tsi inuu garó¹i jma² tya' 'e jmii²¹ jmáfuu²¹ do. **4** Joon jaain²¹ 'in tsá² tya' Jesús 'in sii²¹ Judas Iscariote, jóon¹on Simón, 'in ti li 'níi¹i Jesús gajin²in:

5 —č'Ee lí' jo ga'nii²¹² 'e jmii²¹ jmafuu²¹ do 'e uncoon¹³ tya' 'in taníi²in tsú tyíin¹ la ti 'e jnaa¹a tsá² jee²¹² coon²¹ jiin²¹?

6 Pe Judas do jo gajin²in wa' 'e jo¹ 'nee¹i tsá² tañíi²in, 'e gajin²in la do tsú 'uun²¹ 'ii joongi tsú 'wii¹³ 'e 'ii-o náa¹ cwoo²¹o tu'mi² taa¹³ cuu². Joon 'wo²o 'e cuu² taa¹³ tsi. **7** Joon gajin² Jesús sii²¹i Judas do:

—Jo jnii¹³ nu'u, tsú lawa 'e sóon²i jna mi 'á¹na. **8** Coon²¹ tøø²mo seein²¹ tsá² taníi²in jee²¹² 'naa' 'e lí² uncóon¹³oon' pe jna jo coon²¹ tøø² iseen²¹na jee²¹² 'naa'.

Síi¹i 'in tyú² to² untsá² 'e jngaa¹³mo Lázaro

9 Joon mo galíñii¹ tsá² Israel 'e tyíin¹ Jesús fuu²¹ Betania joon 'áa²mo fúui¹ ngalíin² ngajøø²¹²i Jesús, jon' wa' jiin¹³ 'e 'in²¹²in níi²in Jesús 'e 'in²¹²in níi²mo jon Lázaro 'in gajmaa¹a Jesús gajiin¹in jee²¹² 'lii²¹². **10** Joon gasíi¹ 'in tsá² tyú² to² untsá² do røø²¹ 'e jngaa¹³mo jon Lázaro, **11** tsú 'wii²¹² tya' 'ido-o fúu¹mo tsá² Israel jo¹o galíi¹ Jesús joon gatuu²mo 'in untsá² do.

Mo ga'² Jesús Jerusalén

12 Fúu¹mo 'áa¹ tsá² 'in gangalíin² Jerusalén li ti jmii²¹² pascua. Mo jná² joon mo galíñii¹ 'i in tsá² fúui¹ do ityíi¹a Jesús 'e fuu²¹ do, **13** joon ganga'naa¹a ni moo²¹ joon ga'woo²¹i ngajeen¹in Jesús, joon faa²¹a tá¹, jin²i:

—!In tyú¹mo Dios! !In cwaa¹³mo 'in gajó² cwáain¹ tya' Ŋa'ñh¹u! !In cwaa¹³mo 'in Røøi¹³ tya' tsá² Israel!

14 Joon Jesús gatsee²¹i jaain²¹ bu¹³ joon gacwó²o 'ido jiin¹³ la lí² 'e faa²¹a ni jí² tya' Dios:

15 Jo toon²oon' fo¹²'oo' tsá² seein²¹ fuu²¹ li sii²¹ Sion.

Jéø²duu' no-o cwéi¹ Róøi¹³ tyii', tyíin¹ jaain²¹ bu³.

16 La mo 'láa² 'wii²¹² jo 'øøi¹²-tsi 'in tsá² ngi¹i coon¹³ Jesús jilaa²¹ 'e nigalí². Pe mo ngayuu¹³ gangai² Jesús fu ñu'fú² joongi gati¹²i-tsi 'e jilaa²¹ 'elo 'e toon²¹² ni ji² 'e faa²¹a cwáain¹ tyá' Jesús joon la joon nigajmaa¹a tyá' 'ido.

17 In tsá² 'in nitéen²in coon¹³ Jesús la mo gatø²ø Jesús Lázaro 'oo² 'aan¹ joon gaunjiin¹o jee²¹² lii²¹², 'in tsá² do 'áa¹mo tyaa¹a júu³ cwáain¹ tyá' jilaa²¹ 'e gan²i. **18** Tsu² 'wii¹³ 'e júu³ gatyaa¹a 'ido joon ga'woo²¹ 'in tsá² fúui¹ do ngajéen²in Jesús. **19** Joon 'in tsá² fariseos sii¹i la jee²¹² yaai:

—Jóø²oo', jo jmé¹i tyi¹ jilaa²¹ 'elo. Níi²duu', jilee²¹mo tsá² ngalíin² coon¹³ 'ii.

Inlíii¹³ tsá² faa²¹a jmíi¹ griego 'naa¹i Jesús

20 Jee²¹² 'in tsá² ngalíin² fu li gati² jmíi²¹² Jerusalén seein²¹ 'inlíii¹³ 'in nifaaf²¹a jmíi¹ griego. 'E nijalíin² 'e un'goo²¹o Dios. **21** In tsá² faa²¹a jmíi¹ griego do gangatyéen¹in co' li siin¹²in Felipe 'in seein²¹ coon²¹ fuu²¹ li sii²¹ Betsaida náa¹ cwoo¹³ 'wó² tyá' Galilea. 'In tsá² griego do gamíi¹i tyani Lii²¹² do sii²¹i 'ido:
—Tsañuu¹, 'iin²¹²na'a nee²¹²na'a

Jesús.

22 In Lii²¹² do ngajmaa¹³a júu³ Andrés joon mo ngayuu¹³ joon ngalíin² mo je wáai² do ngatyaa¹a júu³ coon¹³ Jesús. **23** Joon gajin²in Jesús:

—E gatyíi¹a gati²-i 'iil²¹ 'e untyú²i Dios jna, 'in Ruui²¹ Tsá², mi

júun²na. **24** E la ja¹²mo fuu²¹²uu 'naa', wa ca mi¹² trigo 'e jo jni²i tsá² ni 'wó² joon wa jo júun²mo, joon la mo lii²¹² ca mi¹²i. Pe wa najúin¹ 'e ca mi¹² do joon 'e iyii¹a 'láai²gi.

25 Jileei²¹ 'in un'øøi¹ juncwii²¹ tya'a icaa²mo juncwii²¹ tya'a pe 'in jo tsái¹-tsi juncwii²¹ tya'a 'e ni cwoo¹³ juncwii²¹ lo iun'øøi¹ juncwii²¹ tya' 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. **26** Wana 'in 'iin²¹²in jmá¹a to² tyu³uu 'ná²a 'e jo tiu² jna. Joon doñixiaa 'siin¹³na joon jon siin¹²in 'in jmoo¹⁰ to² tyu³uu. Joon iuntyú¹mo Ñu³uu 'ii.

Jesús jmoo¹o júu³ 'e ti li júuin²

27 No no 'áai¹ ni'i¹-tsii tya' 'e tsangíi¹na —jin²in Jesús. — ¿Ee ifo¹³oo? ¿Ti lí² fo¹³oo: “Ñu³, un'øøi¹ jna wa'a jo cwotyangu²na jilaa²¹ 'e itsangíi²na?” Pe jo lí² fo¹³oo la joon tsu² 'ii²¹ joon 'yuu²na. Ifo¹³oo:

28 “Ñu³, 'ii²i 'wo¹²o coon¹³ 'e la joon un'goo²¹o tsá² 'nu” —jin² Jesús sii²¹i Jmii²¹ tyíin¹ ñu'fú².

Joon ganuu¹un coon²¹ júu³ jó¹ fu nu'fú² 'e nijin²in:

—Ni'e²moo 'nii'a joongi iée¹³moo 'nii'a tún¹ tya' 'e un'goo²¹o tsá² jna.

29 Inlíii¹³ 'in tsá² téen²in do jin²i:
—Cwaain² 'ñá³ 'in nigalóon²on do.
'In líii¹³gi gajin²in:

—Jaain²¹ ángel gafee²¹i Jesús.

30 Joon gajin²in Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Jon' gafaa²¹a 'e júu³ lo 'wii²¹² tyajna, 'e gafaa²¹a 'wii²¹² tyi'naa'oo'. **31** Pe 'e la no-o gati³ 'e jmá¹a Dios 'ii¹² tya' tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon la no 'i'wó¹mo Dios 'in tyu² to² ni cwoo¹³ juncwii²¹. **32** Joon mi sá¹ tsá² jna tsaa' 'mó² joon ityin²¹an jna jileei²¹ tsá² —jin² Jesús.

³³Joon coon¹³ la joon gajmaa¹a e i'øøi²¹-tsi tsá² xiiala mi júun²in.

³⁴Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—Ninú³oo'o li faa²¹a ji² tyá' ley tyiil'i e Cristo seein²¹ coon²¹ tøø²mo. Xiiala li e foo²¹o e 'ná¹a sá¹i tsá² tsaa' mō² 'in Ruui²¹ Tsá² no? i'in 'in Ruui²¹ Tsá² no?

³⁵Joon gajin² Jesúus sii²¹i 'in tsá² do:

—Joon jee²¹² 'naa' coo²¹gi ji² pe coon²¹ catá²-a. Ngii²ii' la 'ii²¹² e jnée²mogii' coon¹³ e ji² lo tsu joon jol¹ linuu²¹ li ngii²ii', tsu 'in ngi¹i li nuu²¹ jo ñii¹i xiafu tsáa¹a. ³⁶Jo¹ cwolíin²naa' e ji² lo la 'ii²¹² e 'oo²gii' tsu coon¹³ la joon ilíin²naa' tsá² tyá' e ji² lo.

Joon mo ngayuum¹³ gajin²in e júu³ lo, ganga²mo Jesúus, ganga'mée¹³mo ñaa' tyá' 'in tsá² do.

'Inlíii¹³ tsá² Israel jo jo¹ líi²i Jesúus

³⁷Jesúus gajmaa¹a 'láa²mo li² milagro e njijóøø^ø 'in tsá² do pe jo jo¹ líi²mogi, ³⁸tsu 'ná¹gi e litii¹³ jiin¹³ la li e nigataan¹an ni ji² 'in tsá² 'in gacwo¹o júu³ tyá² ca la jéei¹ 'in sii²¹ Isaías:

Ña'ñu¹u', i'in 'in jo¹ nilfii² júu³ tyá² tyi?

¿In nigale¹² Ña'ñu¹u' 'ii²¹ tyá'a?

³⁹Tsu 'wii¹³ joon jo lí² jo¹ líi²i 'in tsá² do. Joon gataan¹an Isaías ni ji² tyá'a:

⁴⁰Dios e gajmaa¹a tiui² 'ido joongi gajmaa¹a e 'waa²¹ alma tyá' 'ido,

tsu joon jo cwolijóøø^ø 'ido coon¹³ unnfi¹i joongi jo cwo'øøi²¹-tsi coon¹³ alma tyá'a, joongi jo cwojalíin² fu li siin¹³na wa e un'láa²na.

⁴¹Isaías gajin²in e júu³ lo tsu 'e gaci¹o e tyá² tyá' Jesúus. Joongi 'e tyá¹ 'ido júu³ 'wii²¹² tyá'a.

⁴²Fúu¹mo 'in tsá² Israel jo¹o líi²i Jesúus pe jo faa²¹a la joon jee²¹² tsá² tsu 'wii¹³ 'gøø²¹mo tsá² fariseos. Cagi tsacøøi¹³ seein²¹ Israel jo¹o líi²i Jesúus. Li' 'goo²¹o wa gatyii¹in tsá² 'ii fu caluu cwo¹. ⁴³'In tsá² do 'iin²¹²in e seein²¹ tyá²gi coon¹³ tsá² lagí wa e iseein²¹ 'ido tyá² coon¹³ Dios.

Júu³ tyá' Jesúus faa²¹a
ijmáa¹a 'ii²¹ tyá' tsá²

⁴⁴Joon Jesúus gafaa²¹a tá², jin²in:

—'In jo¹ líi²i jna jon' jiin¹³ jna jo¹ líi²i, jo¹o jon líi²i Ñu¹u 'in gasii¹in jna. ⁴⁵'In níi²in jna níi²mo jon 'in gasii¹in jna. ⁴⁶Gagoo²¹²oo ni cwoo¹³ juncwii²¹ lawa coon²¹ ji² coo²¹ joon jileei²¹ 'in jai¹² líi²i jna jo ján¹ li 'ii¹ nuu²¹. ⁴⁷Wana seein²¹ 'inlíii¹³ nuu¹un júu³ tyiia, joon jogi unjíi²i, jon' jna jmá³a 'ii²¹ tyá'a tsee¹³i li 'lii¹³, tsu jo gagoo²¹²oo e jmáa³aa 'ii²¹ tyá' tsá² e tsalíin² li 'lii¹³ 'in taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Pe gagoo²¹²oo e jmáa³aa 'e tiin¹³mo tsá². ⁴⁸'In jo tsáa¹-tsi jna joongi jo unjíi² júu³ tyiia ni'oo¹o coon²¹ e 'lei¹² 'ii li 'lii¹³. E júu³ nifo¹oo e joon e 'lei¹² 'ii li 'lii¹³ jmi²¹² mi 'iin² juncwii²¹. ⁴⁹Tsu jo fo¹oo e 'øøi²¹-tsii 'ñii'a, Ñu¹u', 'in gasii¹in jna-a, 'ii gacwo¹o jna jilaa²¹ e 'ná¹ fuu²¹²uu tsá² joongi e 'ná¹ e'lee² tsá². ⁵⁰Joon ñi³oo jilaa²¹ to² tyá² Ñu¹u' cwo¹o tsá² juncwii²¹ tyá'a e taa²¹ coon²¹ tøøi². La joon e fo¹oo lo fo¹oo jiin¹³ la to² tyá² Ñu¹u' jna.

Jesúus run²un tii² tsá² tyá'a

13 'Yia¹³ cwoun'ló¹ pascua
galiñii¹ Jesúus e gatf²-i

'ii²¹ 'e itiui² tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹, joon itse²mo fu li tyín¹ Jmii²¹i. 'Aa¹mo galíiin²¹²in tsá² ty'a'a 'in taain²¹² ni cwoo¹³ fu juncwii²¹. Joon la no ié¹mo 'ña'a jiin¹³ la ti 'e galíiin²¹²in tsá².

²⁻⁴'In 'lii¹³mo ni¹'i alma ty'a' Judas Iscariote, jóon¹on Simón. Joon Judas do 'i¹-tsí 'níf¹i Jesús. Pe Jesús niñii¹o 'e gajó²o li tyín¹³in Dios Jmii²¹ joongi joon itsee¹³i tún¹. Joongi niñii¹o 'e Jmii²¹ do-o nigacwo¹ 'ii to² 'e tyú²o to² jilee²¹. Tsú 'wii¹³ joon la 'ii²¹² 'e tyín¹³in go²o 'i¹ canuu²¹ coon¹³ tsá² ty'a' joon gajmaa¹a siin¹²i li si² mesa joon gatyíi¹o 'mi¹² cwaan²¹ 'e tyi¹²i. Joon ga'aa²¹i coon²¹ 'mi¹² toalla ñuu²¹i. ⁵Joon gatyíi²¹a jmii²¹ tsi coon²¹ 'ú¹ ñí³. Joon ga'láa² 'wii²¹² run²un tii² tsá² ty'a', joon gauntyuu²¹o coon¹³ 'mi¹² toalla 'e in'aai¹³ 'ñuu²¹i.

⁶Joon mo gatf² irun²un tii² Simón Pedro, joon gajin²¹in 'ido:

—Ña'ñú¹u', ðti 'nú iruuun¹³un tii³ jna?

⁷Joon gañii¹i Jesús:

—Jo 'øøi²¹-'o'o la no 'e jmoo³oo pe cihiin²¹xu i'øø²¹mo-'o'o.

⁸Pe Tá³ dogi gajin²¹in:

—Jo jmii²¹² ruun¹³un tii³ jna.

Joon gajin²¹in Jesús:

—Wa jo ruun¹³un tii¹³i jo lf² liin²u tsá² tyia.

⁹Joon gajin²¹ Simón Pedro:

—Wana 'e la joon, Ña'ñú¹u', jon' jiin¹³ tii³ii ruun¹³un, ruun¹³o'o cwóo³oo joongi mootyí³ii.

¹⁰Pe gajin²¹in Jesús sii²¹i Tá³ do:

—In ningayuui¹³ galo¹o jo li 'ná¹ idyíi¹i ty'a'a jiin¹³ tii²o 'ná¹ idyíi¹i tsú nilo¹o. Joon nilaa¹naa' xüfin¹³ jo jilee²¹naa'.

¹¹Tsú niñii¹o Jesús 'iin in'ní¹i 'ii 'wii¹³ joon jin²¹in: "Jo mo laa¹naa' jilee²¹naa'."

¹²Joon mo ngayuui¹³ garun²un tii² 'ido jilee²¹ joon gaci¹o siin¹³in 'mi¹² cwaan²¹ do tún¹, joon gacwó²o tún¹ li si² mesa. Joon gajin²¹in sii²¹i tsá² ty'a'a do:

—¿Tí 'øøi²¹-'oo' 'e nijmá³aa? ¹³Naa' fuu²uu' jna: "Tifo² tyi!." Joongi gasii²ii' jna: "Ña'ñú¹u'!" Joon 'e tii²¹moo' fuu²uu' jna la joon tsú 'ii jna. ¹⁴Joon wana jna garuun¹³un tii¹³ii' joon líi¹moo Tifo² tyii' joongi Ña'ñú²uu', la joon jon 'naa' 'ná¹ jon rúun¹³uun' tii² ruu²¹naa'. ¹⁵Jna-a ni'e²ee 'naa' xiiala 'e jmaa²aa' jiin¹³ la li 'e nigajmá¹ jna. ¹⁶E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ce jiin¹³ jaain²¹ tsá'leei¹³ jo feei¹ la feei¹ ñifii²¹²i. Ce jiin¹³ jaain²¹ 'in sii¹i tsá² wa 'e feei¹gi lagí 'in sii¹in 'ii. ¹⁷Joon wana 'øøi²¹-'oo' 'elo, jløø³moo' wa' jmo²oo'.

¹⁸'Pe jo fo²oo 'wii²¹² tyii' jilee²¹naa'. Jna niñi²oo 'iin 'in nityí¹³na. 'Ná¹-a untiin¹³ la li 'e faa²¹a ni ji² tyaa¹³ júu³ tyú² ty'a' Dios 'e jin¹²: "Jaain²¹ 'in go¹² coon¹³ jna nijmaa¹a 'e gó² tyiajna." ¹⁹Jmoo¹³oon 'naa' júu³ jéei¹ tsú joon mi lí² 'e ja²mo líi²naa' 'e jna-a Cristo jiin¹³ la li 'e nifuu²¹²uu 'naa'. ²⁰E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jilee²¹ 'in 'ii²¹i 'in gasíi²na, 'ii²¹mo jon jna. Joon jilee²¹ 'in 'ii²¹i jna 'ii²¹mo jon 'in gasii¹in jna.

Jesús tyaa¹a júu³ 'e Judas 'in 'ní¹i 'ii

²¹Joon mo ngayuui¹³ gajin²¹in Jesús 'elo joon galityin²-tsí 'áa¹mo alma ty'a'a joon gajin²¹in:

—E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jaain²¹² jee²¹² 'naa' i'ní¹mo jna.

22 Joon 'in tsá² ty'a do ga'láa² 'wii²¹² jýó²i ruu²¹i la jaain²¹ la jaain²¹ jo ñii¹i naai¹ 'in jin²in Jesús. **23** Jaain²¹ jee²¹² tsá² ty'a do 'in 'nee¹i Jesús 'áai¹ tyíin¹in gø²ø caai¹ li tyín¹ Jesús. **24** Joon Simón Pedro do gajmaa¹a li² ty'a wa'a cwounngi¹i 'iin 'in 'i¹i Jesús 'e faa²¹a la do. **25** Joon 'in tsá² do 'in 'nee¹i Jesús joon ganityéen¹in tyan'gi joon jin²in:

—Ña'ñu¹u', ¿lin 'in 'ee¹u'u?

26 Joon gajin²i Jesús:

—'Oo³duu coon²¹ 'no³ 'iñi¹ ts'i uunñi², joon 'in cwo³oo do, 'ii do.

Joon mo ngayuui¹³ gajin²in la joon, joon ga'oo²¹o 'no' iñi¹ do ts'i uunñi² joon gacwo¹o Judas Iscariote, jóon¹on Simón. **27** Joon tsifuu mo gatfi²i Judas 'e 'iñi¹ do joon ga'²i 'in 'lii³ alma ty'a. Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—'E 'nogi jmaa²a, jmaa²a jmoono.

28 Pe jiin¹³ jaain²¹ 'in nee¹i gø²ø ni mesa do jo mo 'øø²¹mogi-tsi 'e 'wii²¹² e gajin²in 'ido la do. **29** Joon tsu 'wii¹³ Judas do 'e 'in 'mo³o tu'mi² taa¹³ cuu², 'inlfi¹³ ga'i¹-ts'i 'e Jesús sii²¹i 'ido 'e tsalá¹a 'e 'ná² ty'a mi ti jmii²¹² sixu 'e cwo¹xu tsá² tanii² cuu². **30** Joon mo ngayuui¹³ gøø²¹ø Judas 'e 'no³ 'iñi¹ do joon gacwo'fi¹o tsifu tsu canuu²¹.

**Jesús tyu² to² 'e 'ná¹
'nee¹mo tsaruu²¹i**

31 Mo ngayuui¹³ cwo'fi¹ Judas, joon gajin² Jesús sii²¹i tsá² ty'a:

—La no iní²i tsá² 'e 'ya²gi ty'a 'in Ruui²¹ Tsá². Joon 'wii¹³o infi²i tsá² 'e 'ya²gi ty'a' Dios Jmii²¹. **32** Joon wana 'in Ruui²¹ Tsá² do 'é²e 'e 'ya²gi ty'a' Dios Jmii²¹, joon Dios

Jmii²¹ i'é²o jon 'e 'ya²gi ty'a' Jónon¹on. Joon la jmoono ijmáa¹a. **33** Tsaru¹u', jo taain²¹²gii coon¹³ 'naa' wóo². 'Naa' i'naa¹³moo' jna, pe la li 'e gafuu²¹²uu 'in tsá² Israel do la joon fuu²¹²uu 'naa': Jo lí² cwolíin²naa' fu li nii¹³ jna. **34** Icwó³oo 'naa' 'e júu³ 'múui² lo 'e jmaa²aa': 'e un'nee¹naa' ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. La 'nee¹naa' la joon jon 'ná¹ 'e 'nee¹naa' ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. **35** Si na 'nee¹mo ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jilee²¹mo tsá² seein²¹ ni cwoo¹³ juncwi²¹ ilili³o 'e 'naa'oo' líi¹naa' tsá² tyiia.

**Jesús jmoo¹o júu³ 'e Pedro
jo róø¹i cwíi¹in Jesús**

36 Joon Simón Pedro gaunngi¹i sii²¹i Jesús:

—¿Xiafu cwoo²u, Ña'ñu¹u'?

Joon gajin² Jesús:

—Fu li nii¹³ jna jo lí² cwoo²u la no coon¹³ jna pe ciiin²¹gi ñii¹³u'un.

37 Joon gajin² Té³:

—Ña'ñu¹u', ¿Ee li' jo lí² tsaa²¹a' caaín²¹? La no nináa¹ tyú² tyiia 'e júun²na 'wii²¹² tyi'i.

38 Joon gajin² Jesús:

—¿Ti jo¹ nináa¹ tyú² tyi'i 'e júun²mo'o 'wii²¹² tyiia? 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'nu, pe joon 'e ifo²o 'ni¹ naa¹³ 'e jo cwii¹u jna la nu'gi i'6¹o tuitsáa².

**Jesús líi¹i fu¹ 'e ngoo¹³ fu li
tyíin¹ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹**

14 Faa²¹gi Jesús:

—Jo cwotaan²¹²naa' cu²-'oo'. Jo jmaa²aa' cuu¹³-'oo' coon¹³ Dios jon'gi cuu¹³-'oo' coon¹³ jna jon. **2**Fu li tyíin¹ Nu¹³uu joo²¹ 'áa¹mo li cwá²a tsá². Wa jo la joon

líf² nifuu²¹²oo 'naa'. Joon inii¹³na nityíi³aa tyú² coon²¹ li ní³iil.
³Nii¹³na nityíi³aa tyú² joon mi yuuu¹³ joon yíia³oo tún¹, yatee²ee 'naa', tsaa²¹a' coon¹³ jna. Joon coon¹³ la joon ili'yii²¹a' coon¹³ jna li tyíin¹³na. ⁴Ñi³ii' 'naa' fu li nii¹³na joongi niñii²oo' fu¹ li' li nii¹³na.

⁵Joon gajin² Tomás sii²¹i Jesús:
 —Ña'ñu¹u', jo ne² jna'a xiaa fu cwoo²¹o, ¿xiala 'e la ne²e'e fu¹ li' li cwoo²u?

⁶Joon gajin² Jesús:
 —Jiin¹³ jna-a 'e fu¹ do, joongi jiin¹³ jna-a 'e jíu³ jai², joongi jiin¹³ jna-a cwó³oo juncwii²¹ tyá' tsá². Jiin¹³ 'wíi¹³ jna-a 'e lí² tyaliin¹in tsá² li tyíin¹ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹. ⁷Joon wana galicwii¹moo' jna joon ilicwii¹moo' joon Ñu³uu. Ca lano joongi li ngóo¹gi cwii¹moo' Ñu³uu joon nijóó²moo'.

⁸Joon gajin² Felipe sii²¹i Jesús:
 —Ña'ñu¹u', cwoo¹³du' jna'a 'e nee²¹²na'a Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹, coon¹³ la joon lífin²mo tyii'i.

⁹Joon Jesús-gi gañii¹i:
 —Ningóo¹ 'áai¹ 'e taan²na jee²¹² 'naa' Felipe, ¿ti joon jo mo cwii¹mogi¹i jna? Tsú 'in ní² jna ní²mo jon Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹, ¿ee lí¹ 'e mi²i 'e ee¹³na 'naa' Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹? ¹⁰¿Ti jo jo¹ lí²u 'e ngii¹i Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ coon¹³ jna joongi jna ngii³oo coon¹³ 'ii? Jilaa²¹ 'e fo²oo jo fo²oo 'e 'i¹-tsii 'nii'a. Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ 'in ngii¹i coon¹³ jna, 'ii-o 'in jmoo¹o 'e to² tyá'a lo. ¹¹Jo¹ cwolíin²naa' jna 'e fuu²¹²uu 'naa' 'e jna-a ngii²ii coon¹³ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ joongi 'ii ngii¹o jon coon¹³ jna. Joon wa jo jo¹ lí²naa' jna 'wíi²¹² jíu³ tyiaa

jo¹o cwolíin²naa' jna 'wíi²¹² tyá' jilaa²¹ to² 'e jmoo³oo. ¹²E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in jo¹ lí²i jna ijmaá¹o jon la jmoo³oo joongi ijmaá¹a 'e fee¹gi lagí jna tsú nii¹³moo fu li tyíin¹ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹. ¹³Joon jilaa²¹ 'e mi² 'naa' coon¹³ 'e la sii²¹ jna, jna ijmaá³oo tyi' tsú coon¹³ la joon 'i¹i Jónon Dios 'ña'a jilaa²¹ 'e 'ya²gi tyá' Jmii²¹. ¹⁴Jna-a ijmaá³aa doñi'ee 'e mi² 'naa' coon¹³ 'e la sii²¹ jna.

Jesús cwoo¹o jíu³ tyá'a isii¹in 'in Espíritu Tyú² tyá' Dios Jmii²¹
¹⁵'Sino 'naa' 'nee¹moo' jna ijmaa²aa' to² tyu¹³uu. ¹⁶Joon imii³ii tyani Ña'ñu¹u' Dios 'e sii¹in jaain²¹gi 'in cwo¹ 'naa' fo'fee¹l in sii²¹ Espíritu tyá' 'e jai². Joon 'ii ingi¹ coon¹³ 'naa' coon²¹ tøø². ¹⁷'In tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹, 'in jo cwii¹in Dios, jo lí² 'ii²¹in tsú jo lí² jøø³i jogí lí² licwii¹in. Pe 'naa' nicwii¹moo' tsú ngii¹o coon¹³ 'naa' joongi i'ii²¹mo alma tyii' joon 'e 'yuu²i coon²¹ tøø²mo. ¹⁸Jo tuu²na 'naa' lawa xuui²¹² 'níi², tsú yíia³oo itaan²¹²na coon¹³ 'naa'. ¹⁹Ciiin²¹gixu tsá² taan²¹²in ni cwoo¹³ juncwii²¹ jo níi²gi jna pe 'naa' máá¹moo' jna. Joon tsú 'wíi¹³ ijiin¹i jna 'wíi¹³ joon ijiin¹ 'naa' jon. ²⁰Joon mi ti jmii²¹² joon, joon iliñi³ 'naa' 'e 'yuu²na alma tyá' Ñu³oo joon 'naa'gi' taa²naa' alma tyajna-a joon jna-gi 'yuu²na alma tyi'naa'oo'. ²¹Jileei²¹ 'in níi¹i joongi 'in ijmaá¹a to² tyu²uu 'in 'ii¹i yaai¹ 'e ja²mo 'nee¹i jna. Joongi Ñu³uu ili'nee¹mo jon 'ii, joon jna 'nee¹moo jon. Joon 'ii¹moo jon 'nii'a 'ii —jin² Jesús.
²²Joon Judas (jon' Iscariote 'ii) gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ña'ñu¹u', ñ'ee lí' i'íi¹i 'wo'o jna'a
pe jo 'íi¹i 'wo'o tsá² taain²¹² ni
cwoo¹³ juncwii²¹?

23 Joon gajin² Jesús:

—In 'nee¹i jna unjíi²o 'e fo²oo joon
ili'nee¹mo Ñu³uu 'ii. Joongi Ñu³uu
ijá²oo'o coon¹³on 'e toon²¹²o'on
alma ty'a.a. **24** Joon 'in jo 'nee¹i jna jo
unjíi²i 'e fo²oo. 'E júu³ tyá² 'e nuu²¹
'naa' jon' e tyajna, 'e ty'a' Ñu¹o' in
gasii¹in jna.

25 Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo la
'ii²¹² 'e taan¹na coon¹³ 'naa'. **26** Pe
Ña'ñu¹u' Dios isii¹in 'in Espíritu Tyá²
ty'a coon¹³ 'e la sii²¹ jna 'e cwo¹oo
'naa' fo'fee¹. Joon 'in Espíritu do
i'e² 'naa' jilaa²¹ joongi 'e untii¹³ 'oo'
jilaa²¹ 'e nifuu²¹²uu 'naa'.

27 Coon²¹ 'e tyá² cwóo³oo 'naa' 'e
tyá² si'íi¹'oo' la tyá² 'íi¹-tsii. Joon jo
lí la lí 'e tyá² 'in 'íi¹-tsi tsá² taain²¹²
ni cwoo¹³ juncwii²¹. Jo cu²'-'oo' jogi
jmaa²aa' 'goo²¹oo'. **28** Nináu²oo' 'e
nifo²oo 'e nii¹³moo joongi 'e yíia³oo
'e taan²¹²na coon¹³ 'naa' tún¹. Joon
wana jo¹ 'nee¹naa' jna ilijlø³moo'
mi liñí²ii' 'e nii¹³na li tyíiñ¹ Ñu¹u',
tsu 'in feei¹gi 'i lagí jna. **29** Fuu²¹²uu
'naa' 'elo jéei¹gi tsu mi lí² joon jo¹
ilfin²naa'.

30 Jo fú³gii 'láai² 'áai¹ 'naa' tsu
nijó¹-o 'in tyá² to² ni cwoo¹³
juncwii²¹ lo. Joon xüifiin¹³ jo to²
cwoo¹ tyá² jna **31** la joon 'na¹ lí² tsu
coon¹³ la joon iliñí² tsá² taain²¹² ni
cwoo¹³ juncwii²¹ 'e 'nee¹mo Ñu¹u'
joongi jmóo³oo jilaa²¹ to² tyá²u.
Téen²naa' jmaa²aa. Moo²¹na.

Cwáain¹ ty'a' wuunjøø¹³

15 'E¹²gi Jesús tsá² ty'a' jin²in:
—Coon²¹ wuunjøø¹³ lí²
'mó² 'ñá² coon¹³ jilaa¹³ cwáa¹ ty'a.a.

Joon seen²¹mo jaain²¹ 'in un'øøi¹¹
sa¹³ do. Joon jna-a líí²na lawa 'mó²
'ña¹² wuunjøø¹³ joon 'naa' 'in jai¹² líí²i
jna líí¹naa' lawa cwáa¹ do. Joon 'e
tyá² seein²¹ 'in jai¹² líí²i Dios lí la
lí 'oofuu²¹ 'in'íi¹³ tya'a. Joon Ñu³uu
líí²i lawa 'in un'øøi¹¹ sa¹³ do. **2** Joon
'in un'øøi¹¹ wuunjøø¹³ tyá¹o jilaa²¹
cwáa¹ 'e jo cwoo¹o 'oofuu²¹ pe ji²i
to² tya' jilaa²¹ cwáa¹ 'e cwoo¹o
'oofuu²¹ 'e joon cwoo¹o 'láai²gi. La
joon jmoo¹o Ñu³uu, tyuu¹³i jileei²¹
'in jo 'in'íi¹³ 'oofuu²¹ tya'a. Pe jileei²¹
'in 'in'íi¹³ 'oofuu²¹ tya'a untyúu¹i
Dios 'ii wa'a si'íi¹³ 'láai²gi 'oofuu²¹.
3 Coon¹³ júu³ tyia 'e ga'e²ee 'naa'
nigalityúu'l moo!. **4** Joon la siseen¹³
cwáa¹ wuunjøø¹³ 'mó² 'ña¹², la
joon jon 'naa' 'ná¹ seen²¹naa' 'in
caan²¹naa' coon¹³ jna la 'in caan²¹na
coon¹³ 'naa'. Coon²¹ cwáa¹ wuunjøø¹³
jo lí² cwoo¹o 'oofuu²¹ tya'a wa jo
siseen¹³ 'mó² 'ña¹² tya'a, la joon jon
'naa' jo lí² cwoo²oo' 'oofuu²¹ tyii' wa
jo seen²¹naa' 'in caan²¹naa' coon¹³
jna.

5 Jna-a líí²na 'mó² 'ña¹² do joon
'naa' líí¹naa' cwáa¹ do. Joon jileei²¹
'in ngí¹ sicaaain²¹ coon¹³ jna joongi
jna sican²¹na coon¹³ 'ido, 'láai²
'oofuu²¹ 'in'íi¹³ tya'a. Tsu 'naa' jo lí²
jmaa²aa' jiin¹³xu wa'a jo uncoo¹³
jna 'naa'. **6** Joon jilee²¹ 'in jo jón²
sicaaain²¹ coon¹³ jna líí²i la lí coon²¹
cwáa¹ wuunjøø¹³ 'e gapí² joon
galityúu²¹ joon tsu¹³u tsá² joon
dya¹² tsá² ni jf² 'e jún¹.

7 Joon wana jáñ²naa' sicaan²¹naa'
coon¹³ jna joon jo tuu²uu' júu³ tyia
lí²-i mf²ii' doñi'ee 'iin²¹²naa' joon
cwo¹oo 'naa'. **8** Mo si'íi¹³ 'láai²
'oofuu²¹ tyii' un'goo²¹o tsá² Ñu³uu
joon coon¹³ la joon 'ii¹ 'naa' yaanaa'

'e líin²naa' tsá² tyiia. ⁹'Nee¹moo 'naa' la 'nee¹i Ñu¹u' jna, ngíi¹³ii', jmoo²oo' ce jilaa²¹ 'e iin²¹²na.

¹⁰Wa'a jmaa²aa' jilaa²¹ to² tyú³uu ngíi¹³ii', jmoo²oo' 'e li'nee¹moo 'naa'. Tsu jmóo³oo jilaa²¹ to² tyú² Ñu¹u' joon ngíi³ii', jmóo³oo 'e li'neemo jna.

¹¹'Fuu²¹²uu 'naa' la joon 'e lí² jmaa²aa' jløø³naa' coon¹³ jna joon jo 'nái¹ 'e jløø³naa'. ¹²Joon 'e to² tyú³uu li la lí 'elo: 'nee¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jiin¹³ la 'nee¹moo 'naa'. ¹³Joon 'ii¹i tsá² 'ña'a 'e 'nee¹i 'in seein²¹ tyú² coon¹³ mi júun²in 'wii²¹² tya'o. Jo sá² 'e fee¹gi lijmáa¹a. ¹⁴Joon 'naa' líi¹naa' tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ jna wa jmoo²oo' jilaa²¹ to² tyú²uu. ¹⁵Jo mo gafuu²¹²uu 'naa' lawa ts'a'leei¹³ tyiia pe gafuu²¹²uu 'naa' lawa tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ jna, tsu 'in ts'a'leei¹³ jo ñii¹i 'e jmoo¹o fii²¹²i. Pe gafuu²¹²uu 'naa' tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ jna tsu ni'e²ee 'naa' jilaa²¹ 'e gasii²¹i Ñu¹u'uu jna. ¹⁶Jo gatyí¹³naa' jna pe jna-gí gatyí²na 'naa' 'e jmaa²aa' to² tya' Dios joon l'áa²mo 'oofuu²¹ ilisá² tyii'. Joon 'iin²¹²na 'e wóo² taa²¹ 'e 'oofuu²¹ tyii' do. 'E la joon icwó¹ Ñu¹u' jilaa²¹ 'e mfí¹i tsá² coon¹³ la sii²¹ jna. ¹⁷Joon 'e lo-o to² tyú³uu: 'nee¹moo' la jaain²¹ la jaan²¹naa'.

'Ee¹mo 'in tsá² 'in tñ²-tsí jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ Jesús

¹⁸Faa²¹gi Jesús:
—Wa 'ee¹mo 'in tsá² 'in tñ²-tsí jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ 'naa', cwoliñí²ii' 'e galíee²mo 'ido jna nifu. ¹⁹Joon wa'a 'iin²¹²naa' jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ ili'nee¹mo 'naa' jilee²¹ tsá² 'in tñ²-tsí 'e sá² juncwii²¹ la 'nee¹mo 'in tsá² tya'a catyaai². Pe

jna-a ga'woo²¹moo 'naa' jee²¹² 'in tsá² do 'in tñ²-tsí 'e sá² juncwii²¹ tsu 'wii¹³ joon 'ee¹mo 'in tsá² do 'naa' tsu jo líi¹naa' tsá² 'in tñ²-tsí 'e sá² juncwii²¹. ²⁰Untii¹³-'oo' 'e júu³ gafuu²¹²uu 'naa': "Jo fee¹gi jiin¹³ jaain²¹ ts'a'leei¹³ lagí fii²¹²i."

Wana ga'óo¹ 'in tsá² do jna, la joon jon in'þøi²¹² 'naa' jon. Joon wana gajmaa¹a nuu¹³un tsá² júu³ tyiia la joon jon ijmá¹a nuu¹³un júu³ tyiia'. ²¹Joon tsu 'wii¹³ jo cwii¹in 'in tsá² do 'in gasii¹in jna ijmaa¹a jilaa²¹ 'elo tyi'naa' tsu líi¹naa' tsá² tyiia.

²²Joon wa mo'o jo gagoo²¹²oo fuu²¹²uu 'in tsá² do jo 'ee tsaa² sá² tya'a. Pe gagoo²¹²oo joon nano jo tíi²igí 'noo¹o tsaa². ²³Joon jileei²¹ 'in 'ee¹i jna 'ee¹mo jon Ñu¹u'uu.

²⁴Joon wa mo'o jo gajmaa³aa jee²¹² 'ido to² 'e jo gajmaa¹a jiin¹³ jaain²¹ jo 'ee tsaa² sá² tya'a. Pe ganí²i 'in tsá² do jilaa²¹ 'e gajmaa³aa. Joon xuñiin¹³ ganí²i jilaa²¹ 'e gajmaa³aa, gali'ee¹mo 'in tsá² do jna, joon gali'ee¹mo Ñu¹u'uu. ²⁵Pe 'nái¹ lí² jilaa²¹ 'elo 'e coon¹³ la joon lí² untiin³in 'e júu³ taa¹³ ley tya'a 'e jin²: "Xuñiin¹³ jo tíi²i gali'ee¹mo 'in tsá² do jna."

²⁶'Síi³na 'naa' 'in Espíritu 'e la Jai² 'in jai¹¹ fu li tyíin¹ Ñu¹u', ijó¹o cwáain¹ tya' Ñu¹u'. Joon mi jo¹ ifaa²¹o 'wii²¹² tyiia. ²⁷La joon jon 'naa' isii²¹²naa' tsá² 'wii²¹² tyiia tsu gangf²ii' coon¹³ jna ca mo 'wiin²¹².

16 'Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo 'e jo tiui¹-'oo'. ²I'woo¹mo tsá² 'naa' caluu cwo¹ sinagogas tya'a joon tñ li tyíia¹ jmii²¹² mo líi²i 'in tsá² 'in jngaa¹³i 'naa' 'e jmoo¹o to² tyú² Dios. ³Jmóo¹o la joon tsu jo mo galicwii¹in Ñu¹u'

jon'gi galicwii¹in jna. ⁴Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo joon mi lí² joon itisii¹³-'oo' 'e gafuu²¹²uu 'naa'²¹ — jin² Jesús.

**'E jmoo¹o 'in Espíritu
Tyú² tya' Dios Jmii²¹**

Faa²¹gi Jesús:

—Jo gafuu²¹²uu 'naa' 'elo mo 'wiin²¹² tsu taan²na jee²¹² 'naa'.

⁵Pe nano nii¹³moo fu li tyín¹ in gasii¹in jna. Joon jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' nigauungii¹i xiafu nii¹³na. ⁶Li¹ jmoo²oo' fa'í³ tsu 'wii¹³ fuu²¹²uu 'naa' 'elo. ⁷Pe fuu²¹²uu 'naa' la jai': 'e tyú²gi tyii' 'e nii¹³na, tsu wa'a jo nii¹³na jo ijó¹ ing¹ coon¹³ 'naa' 'in icwo¹o 'naa' fo'fee¹. Pe wa nii¹³na isii²na 'ido. ⁸Joon mi jó¹ 'ido 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ icoon²¹ cwáain¹ 'ña'a 'e jo røø²¹ 'i¹-tsi cwáain¹ tya' 'e røøi²¹ tsaa², jon'gi cwáain¹ tya' xiala ngf¹ tsá² tyú² tyani Dios, jon'gi røø²¹ 'i¹-tsi cwáain¹ tya' ijmá¹ Dios 'ii²¹ tya'a. ⁹Røø²¹i tsaa² tsu jo jai² lfi²i jna. ¹⁰Joon iliñi¹ 'e fu¹ coon²¹ tsaa¹ tsu nii¹³na fu li tyín¹ Ñu¹u'. Joon jo móo¹gi¹ jna. ¹¹Joon iliñi¹ 'in tsá² do ijmá¹a Dios 'ii²¹ tya' tsá² tsu nigajmaa¹a 'ii²¹ tya' 'in 'lili³ 'in tyé² to² fu juncwii²¹ lo.

¹²'Áai¹ 'láai² jilaa²¹ 'e 'i¹-tsii fuu²¹²uu 'naa' pe nano 'naa' jo lli¹nii¹ 'ii¹³naa'. ¹³Pe mi jó¹ 'in Espíritu 'e la Jai², 'ii 'in 'e²e 'naa' jilaa²¹ 'e la Jai², tsu jo ifaa²¹a 'in Espíritu do cwáain¹ tya' 'ña'a. Ifaa²¹o jiin¹³ jilaa²¹ 'e niníu²un, joon isii²¹i 'naa' jilaa²¹ 'e 'ná¹ lí². ¹⁴Iuntyúu¹i jna tsu i'e²e 'naa' júu³ tyiiia. ¹⁵Joon jilaa²¹ júu³ tya' Ñu¹u' la joon jon júu³ tyiiia. Tsu 'wii¹³ joon lí²-i fuu²¹²uu 'naa' 'in Espíritu do i'e²e 'naa' júu³ tyiiia.

Fa'í³ seen²¹naa' pe ilijløø³moo'

¹⁶"E coon²¹ nogi jó¹ 'e jo máa¹moo' jna pe jée¹gixu joon imáa¹moo' jna tún¹ tsu nii¹³na fu li tyín¹ Ñu¹u' — jin² Jesús.

¹⁷Joon gaunngii¹i 'in tsá² tya'a do la jee²¹² 'ii:

—¿'Ee cwoo¹i 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ no 'e gatyaa¹a 'ido? Gafaa²¹a jna' 'e coon²¹ nogi jó¹ 'e jo nee²¹²mo' pe mi lí² ciin²¹gixu nee²¹²mo' tún¹. Joon jin²in 'e lí² la joon tsu tse¹³mo li tyín¹ Ñu¹u'. ¹⁸¿'Ee 'øøi²¹-tsi tsá² júu³ tya'a 'e jin² "coon²¹ nogi jó¹"? Jo 'øøi²¹-tsi 'ee faa²¹a 'ino.

¹⁹Joon galíñi²mo-tsi Jesús 'e 'in tsá² do 'iin²¹²in unngii¹i tsu 'wii¹³ joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'in tsá² do:

—Jna gafuu²¹²uu 'naa' 'e coon²¹ nogi jó¹ 'e jo máa¹moo' jna, joon ciin²¹gixu imáa¹naa' jna tún¹. ¿Ti 'inoo júu³ tyiiia 'e sfi¹³ii' jee²¹² yaanaa'? ²⁰E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', icii²ii' 'e joongi fa'í³ jmoo²oo' pe 'in tsá² 'in tñ²-tsi 'e sá² juncwii²¹ lo, jløø³mo 'e seen²¹in. Joon xüifiin¹³ fa'í³ jmoo²oo', 'e fa'í³ do jmoo²oo' ilisii²i 'e seen²¹moo' jløø³moo'. ²¹E li la li mo liseein²¹ yüun²¹. Wúu¹ ni² 'in sáa³a yüun²¹ do tsu gatí² 'ii²¹ iliseein²¹ yüun²¹ tya'a. Pe mo galiseein²¹ yüun²¹ do jo ti²gi-tsí sáa³a 'e wíu¹ ganii²¹i do tsu jløø³mo 'áai¹ 'e galiseein²¹ jaain²¹ xuui²¹² tsañtus¹. ²²La joon jon 'naa' jmoo²oo' fa'í³ nano pe la joon góo³oo yajóo²na 'naa' tún¹ la joon jløøi¹³ alma tyii' 'áai¹. Joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí² tyii¹i 'e jløøi¹³ yü alma tyii'.

²³Joon mi tñ² jmii²¹² joon jo 'e iunngii¹ii' jna jiin¹³xu. 'E la ja²mo

fuu²¹²uu 'naa': Ñu¹ic' icwo¹o 'naa'
jilaa²¹ 'e mf¹³ii' coon¹³ la sii²¹ jna.
24 Ca nano jo mo gamf²ii' coon¹³
la sii²¹ jna jiin¹³xu. Mf³ 'naa'
joon iⁱⁱ¹³naa' 'e coon¹³ la joon
ilijløø¹³naa' 'áai'.

'E nali²i Jesús 'e sá² juncwii²¹

25 Nifuu²¹²uu 'naa' coon¹³ júu³
jnii²i pe ti li tf² 'ii²¹ 'e jo fuu²¹²gii
júu³ jnii²i pe ifuu²¹²uu 'naa' cwáain¹
tya' Ñu¹coo¹³ júu³ coon²¹ tsáa¹.
26 Joon mi ti' jmiif²¹² joon imf²ii'
coon¹³ la sii²¹ jna pe jo 'ná¹gi mif³ii'
tyani Ñu¹ 'wii²¹² 'naa' **27** tsu 'ñ'a
Ñu¹ 'nee¹mo 'naa'. 'Nee¹mo Ñu¹ 'naa'
'naa' tsu 'wii¹³ gal¹nee¹moo' jna,
joon jo¹o líi²naa' 'e Dios gasii²¹in
jna. **28** Gajuu³uu fu li tyiin¹ Ñu¹ 'naa'
joon gagoo²¹²oo 'e juncwii²¹ lo.
Joon nano itt³uu 'e juncwii²¹ lo
joon nii¹³moo túu¹ fu li tyiin¹ Ñu¹ 'naa'.

29 Joon gajin²in tsá² tya' sii²¹i
Jesús:

—Nano foo²¹gi¹i coon¹³ júu³
coon²¹ tsáa¹ jo foo²¹gi¹i coon¹³ júu³
jnii²i. **30** Ni lee²¹e'e cwáain¹ 'e nii²i
jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá², joon jo 'ná¹ wa'a
unngii¹i tsá² 'nu. Tsu 'wii¹³ joon
jo¹o líi²naa' 'e gañi¹i li tyiin¹ Dios
Jmii²¹.

31 Joon Jesús-gi gañii¹i:

—¿Tí jo¹ jo¹o líi²naa? **32** Ijó¹o
'ii²¹ joon 'ii²¹ joon ixee²¹moo',
joon ituu²moo' jna. Pe jo 'ñii'a 'e
jón³oon tsu sii¹³mo Ñu¹ 'coo¹³
jna. **33** Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'elo 'e
jo cu¹³-oo' coon¹³ jna joon coon¹³
la joon seen²'naa' tyú². La 'ii²¹²
taan²¹²'naa' jee²¹² tsá² 'in tf²-tsi 'e
sá² juncwii²¹ imoo²oo' wúu¹. Pe
tá² taain²¹²-oo' tsu nigali¹oo 'e sá²
juncwii²¹ —gajin² JesúS.

Faa²¹a Jesús júu³ tyú² tya' tsá² tya'a

17 Joon mo ngayuuui¹³
gafaa²¹a Jesús 'e júu³ no
joon gasaa¹³a níi¹i gajóø²ø ñufú²
joon gafaa²¹a júu³ tyú², gajin²in:
—Ñu¹, 'e gatf² 'ii²¹ tyiia.

Untyúu¹³u yuhn²¹ tyl'i, joon
coon¹³ la joon jon iuntyúu¹ 'nu.
2 'Nu nigacwo²¹o 'ii²¹ yuhn²¹ tyl'i
'e lí² tyú²o to² jileei²¹ tsá². Joon
lí² cwoo¹o coon²¹ juncwii²¹ 'e
taa²¹ coon²¹ tøø²mo jileei²¹ 'in
gacwoo¹³mo'o 'ido. **3** Joon 'e
juncwii²¹ do 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo
li la li 'e cwii¹mo 'in tsá² do 'nu, 'in
jaan²¹mo Dios 'in jai¹² joongi 'e
cwii¹mo jon Jesucristo 'in gasii¹un.

4'Jna nigautyúu¹moo 'nu jiin¹³
la taan²na fu juncwii²¹ lo, joon
gajmáa³oo jiin¹³ la tí² to² gatyú²u
jmáa³aa **5** Joon nano, Ñu¹, cwo²o
'e siin¹³na tyani*i* coon¹³ jilaa²¹ 'e
'ya²gi tyiia 'e ga'oo²oo mo tyiin¹na
coon¹³ 'nu la nugi garón¹ ni cwoo¹³
juncwii²¹.

6 'Nigale²ee 'in tsá² 'in ga'woo²u'u
jee²¹² 'in tsá² tf²-tsi 'e sá² juncwii²¹
xiiala líi²u. Ga'wóo²u'u 'in tsá² do
wa'a cwoo¹³u jna. Tsá² tyl'i 'ido
joon gacwoo¹³u jna 'e liin¹mo tsá²
tyiia. Joon 'in tsá² do gajmaa¹a
nuu¹³u júu³ tyl'i. **7** Joon galíñii¹o
'e 'nu gacwo²¹o jna jilaa²¹ 'e sá²
tyiia. **8** Joon gacwo³oo 'in tsá² do
'e júu³ tyl'i 'e nigacwoo¹³o jna,
joon ga'ii¹mo. Gacón²o cwáain¹ 'e
gagoo²¹²oo fu li tyiin¹u'un joon
ja²mo líi²i 'e gasii¹un jna.

9 'Joon mf³ii tyani*i* 'wii²¹² tya' 'in
tsá² do 'in gacwoo¹³u jna tsu tsá²
tyl'i 'ido. Jo mf³ii 'wii²¹² tya' 'in tsá²
'in tf²-tsi 'e sá² juncwii²¹. **10** Jileei²¹

tsá² tyiia líi²i jon tsá² tyi¹i. La joon
jon 'in tsá² tyi¹i líi²i jon tsá² tyiia.
Joon 'wii¹³ jmoo¹o 'ido 'e tyú² faa²¹
tsá² tyú² tyiia.

¹¹'Jo joon²gii ni cwoo¹³ juncwii²¹
tsü nii¹³moo iní³ii coon¹³ 'nü pe
'in tsá² tyi¹i do iján²a fu juncwii²¹.
Ñü³, 'nü-ü jaain²¹ 'in tyú² tyanii²¹i, i,
un'øø¹u'u coon¹³ ii²¹ tyi¹i 'in tsá² do
'in gacwoo¹³u jna 'e coon¹³ la joon
'e coon²¹ júu³ sii¹i lagí sii¹³i. ¹²La
ii²¹ taan²na coon¹³on gaunjíi³na
coon¹³ ii²¹ tyi¹i 'in tsá² do 'in
gacwoo¹³u jna joon ga'aa²moo.
Joon ce jiin¹³ jaain²¹ jo nga'iin²,
ga'iin²mo jiin¹³ 'in 'lii³ do 'in 'ná¹
'iin² 'e coon¹³ la joon 'e tiin¹³ jiin¹³
la jin² ni jí² tyá Dios.

¹³'Joon nano 'e nii¹³na li
tyín¹u'un, pe la 'ii²¹ taain²gii
fu juncwii²¹ lo fuu²¹uu 'e júu³ lo
'e ljløø³mo 'ido 'áai¹ coon¹³ la
jløø³na. ¹⁴Gacwo²oo 'ido júu³ tyi¹i,
joon galíee¹mo 'in tsá² tf²-tsi 'e
sá² juncwii²¹ ii, tsü 'in tsá² tyi¹i do
jo líi¹i tsá² 'in tf²-tsi 'e sá² juncwii²¹
la jo líi¹na jon. ¹⁵Jo mf³ii tyanii¹i
wa'a 'wóo²u'u 'in tsá² do jee²¹ 'in
tsá² tf²-tsi 'e sá² juncwii²¹, mf³ii
tyani¹i wa'a jiin¹³ 'aa²mo'o 'e jo lii¹
'in 'lii³ ii. ¹⁶La jo tf²-tsii jilaa²¹ 'e
sá² fu juncwii²¹ la joon jon 'in tsá²
do jo tf²-tsi. ¹⁷Untyúu¹mo'o 'in tsá²
do coon¹³ 'e jai² líi²i 'e líi² jmáa¹a
to² tyi¹i. Joon júu³ tyi¹i 'e la ja²mo.
¹⁸Joon la gasii¹un jna jee²¹ 'in tsá²
'in tf²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹ la joon
jon jna sii³na 'in tsá² no jee²¹ 'in tsá²
'in tf²gi-tsi 'e sá² juncwii²¹. ¹⁹Joon
'wii¹³ ii-o untyúu¹na 'ñii'a 'e coon¹³
la joon ilityúu¹i 'ido coon¹³ 'e la jai².
²⁰Mf³ii tyanii¹i 'wii²¹ tyá 'ino
joon jon' jiin¹³ tyá 'ino mf³ii tyanii¹i

pe mf³ii jon 'wii²¹ tyá jileei²¹ 'in
jo¹ líi²i jna ciin²¹gi mi nuu¹un júu³
tya' 'ido. ²¹Mf³ii tyanii¹ 'e coon²¹ júu³
sii¹i 'ido, 'e seein²¹ caain²¹ coon¹³
jna', la 'yúi¹ 'nü alma tyiia joon la
joon jon 'yú¹na alma tyi¹i. Mf³ii
tyani¹ 'e coon²¹ júu³ sii¹i 'e coon¹³
la joon 'in tsá² 'in tf²gi-tsi 'e sá²
juncwii²¹ ilijo² líi²i 'e gasii¹un jna.
²²Nigacwo²oo 'ido 'e 'i²¹ tyiia 'e
gacwo²o jna 'e coon¹³ la joon coon²¹
júu³ sii¹i 'ido la sii¹³i. ²³Jna 'yú¹na
alma tyá a la joon jon 'nü-ü 'yú¹u
alma tyiia, la joon jon sii¹i 'ido
coon²¹ júu³ joon 'in tsá² 'in tf²gi-tsi
'e sá² juncwii²¹ icoon²¹on cwáain¹
'e gasii¹un jna. Joongi icoon²¹on
cwáain¹ 'e 'nee¹mo'o 'in tsá² tyiia
jiin¹³ la 'nee¹u' jna.

²⁴Ñü³, 'nü-ü gacwo¹³u 'in tsá²
do tyiia joon 'iin²¹na wa'a taan²in
fu li tyíin¹na 'e coon¹³ la joon
lí² ñii¹o 'e 'ya²gi tyiia 'e gacwo³o
jna. Gacwo²o jna 'e 'ya²gi tyiia do
tsü 'wii¹³ galínee¹mo'o jna la nü'gi
garoon¹on ni cwoo¹³ juncwii²¹.
²⁵Ñü³, røø²¹ 'i²¹ jmoo²o, joon
xüfiin¹³ 'in tsá² 'in tf²gi-tsi 'e
sá² juncwii²¹ jo cwii¹in 'nü, pe
cwii¹mo'o 'nü. Joon galíni²i 'in
tsá² tyiia do 'e gasii¹un jna. ²⁶Joon
gajmáa³aa 'ido júu³ xiala líi²u, joon
ijmáa³oo jon. Ijmáa³aa 'ido júu³
xiala 'nee¹u jna 'e coon¹³ la joon lí²
'nee¹e 'ido tsá² la 'nee¹mo'o jna joon
'ñii'a 'yú¹na alma tyá a.

Jee¹mo tsá² Jesús

18 Mo ngayuui¹³ faa²¹ a Jesús
'e júu³ lo ga'wóo²mo Jesús
coon¹³ tsá² tyá a joon ngalíin² li
ngoo¹³ cwo² 'e sii²¹ Cedrón. Joon
do-o ga'í²i Jesús coon¹³ tsá² tyá a

coon²¹ li sijna² 'mó² olivos. ²Joon ñii¹i Judas, 'in tì li'nfi¹i Jesús jee²¹² 'mó² do tsu 'láai² naa¹³ ngóo¹o Jesús do coon¹³ tsá² ty'a. ³Joon do-o gatyí¹a Judas, jee¹mo coon²¹ poo²¹² 'láa² coon¹³ 'inlífí¹³ 'íi¹³ ty'a' e cwo¹ fee¹ do. Jalín² to² tyú² 'in tyú² to² untsá², joongi to² tyú² tsá² fariseos. Joon san¹an ñí³ joongi san¹an jí² coon¹³ 'no³ cii¹. ⁴Joon tsu 'wii¹³ ñii¹o Jesús jilaa²¹ 'e 'ná¹ ilí² gacwo¹o joon gaunngíi¹:

—¿In 'naa²¹naa?

⁵Joon gañíi¹ 'in tsá² do:

—'Nee¹³na'a Jesús tsá² Nazaret.

Joon gajin²i Jesús sii²¹i 'ido:

—Jna-a 'ii.

Joon Judas, 'in ga'ni¹i Jesús, siin¹³mo jee²¹² 'ii do. ⁶Joon mo gajin² Jesús: "Jna-a 'ii", 'in tsá² fúui¹ do gajin¹in li¹ caluu joon gaci²mo ni 'wó². ⁷Joon gaunngíi¹i Jesús tún¹:

—¿In 'naa²¹naa?

Joon gajin² 'in tsá² do:

—'Nee¹³na'a Jesús tsá² Nazaret.

⁸Joon Jesús-gí gajin²in:

—Gafuu²¹²uu 'naa' e jna-a 'ii. Joon wana 'naa²¹moo' jna cwo²oo' wa'a cwolíin²mo 'in catyaa² no.

⁹Coon¹³ la joon gatiin¹³ júu³ ty'a Jesús mo gajin²in: "Jee²¹² jileei²¹ 'in gacwoo¹³i Ñé¹u¹ jna, jo ga'iin² jiin¹³ jaain²¹." ¹⁰Joon Simón Pedro do, 'in 'oo¹o coon²¹ ñí³, gasø¹o joon gatuhu¹ loocwóo¹o tsáa¹ ty'a jaain²¹ tsaleei¹³ ty'a 'in tyú² to² untsá². Malco sii²¹ 'in tsaleei¹³ do. ¹¹Pe Jesús gatyú² Pedro to² jin²in:

—Ton²-oó ñí³ tyí¹ 'nú¹ ty'a¹a, 'Ná² móo³oo jilaa²¹ wúu¹ icwo¹ Ñé¹u¹ jna.

Jesús tyani Anás

¹²Joon 'in 'láa² do coon¹³ 'in tyú² to² 'ii caan²¹mo coon¹³ 'in 'ii¹³

tya' tsá² Israel do gasan²mo Jesús, galñuu¹u cwoo¹o 'ido. ¹³Joon gatø¹o fu ty'a Anás, tsajmii²¹ Caifás. Caifás do líi¹i 'in tyú² to² nifu ty'a untsá² jiin²¹ no. ¹⁴La mo jéei¹ 'in Caifás do gajin²in sii²¹i tsá² Israel 'e tyú²gi ty'a wa'a jún²in jiin¹³ jaan²¹mo tsá² ty'a goo¹o.

Jo røø²¹i Tú³ 'e cwii¹in Jesús

¹⁵Simón Pedro coon¹³ jaain²¹gi tsá² ty'a Jesús ngalíin² caluu Jesús. Joon 'in tyú² to² nifu ty'a untsá² galicwi¹mo 'in tsá² jaain²¹ do, tsu 'wii¹³ joon lí¹o ga'íi¹i coon¹³ Jesús ty'a tyí¹ ty'a 'in tyú² to² nifu do. ¹⁶Pe Tú³ dogi gajaan¹an lí¹ caluu 'ooca'nú¹ do. Pe 'in jaain²¹ do 'in cwii¹in 'in tyú² to² do gangó¹o, ngafee¹³i 'in tsamí² 'in 'oo¹o 'ooca'nú¹ do joon ga'íi¹mo jon Tú³. ¹⁷Joon 'in tsamí² do 'in 'oo¹o 'ooca'nú¹ gajin²in, sii²¹i Tú³ do:

—¿Ti jon' 'nu-ü jaain²¹ tsá² ty'a 'ido?

Joon Tú³-gi ganii¹i:

—'Un², 'e wa jon' jna-a 'ii.

¹⁸Joon tsu 'wii¹³ cwii² jmoo¹o 'in tsaleei¹³ coon¹³ 'in 'ii¹³ do gajmaa¹a coon²¹ jí² li tyaa¹ tsá². Joon do-o siin¹³in. Do-o jon siin¹³in Tú³ untyaa¹³i 'ña'a.

Unngíi¹i 'in tyú² to² nifu Jesús

¹⁹Joon ga'láa² 'wii²¹² 'in tyú² to² nifu untsá² unngíi¹i Jesús cwáain¹ ty'a 'in tsá² ngí¹ coon¹³on joongi cwáain¹ ty'a 'e 'ee'e do. ²⁰Joon Jesús do gajin²in sii²¹i 'ido:

—Nigafuu²¹²uu tyani jileei²¹ tsá². Ga'e²ee tsá² inuu cwo¹ sinagogas joongi inuu 'e cwo¹ fee¹ lí licaaín²¹ tsá² Israel, jiin¹³ coon²¹ jo 'ee

gafo²oo li 'uuin²¹. ²¹ ¿'Ee li unngii¹ii' jna? Cwounngii¹duu' 'in ganuu²un júu³ tyiia tsu ñii¹o 'ido jilaa²¹ 'e gaé³ee.

²²Mo gajin¹² Jesús 'elo jaain²¹ 'ii¹³ tya' cwo¹ fee¹ do 'in sin² do 'e gajnáa¹ ni² Jesús, joon gajin²in:

—¿'Ee li¹ gañii¹i 'in tyu² to² nifu untsá² la no?

²³Joon Jesús-gi gañii¹i:
—Faa²¹du' 'e gó² 'e gafo²oo wa gafo²oo 'e gó², pe wa gafo²oo 'e tyu²-u, ¿'ee li¹ gajnaa¹a ní³ii?

²⁴Joon mi yuui¹³ joon gasii¹in Anás Jesús, si'ñuu¹mo, tyani Caifás 'in tyu² to² nifu tya' untsá².

Jo røøi²¹ Tú³ tún¹ Jesús

²⁵La 'ii²¹ untyaa¹i Tú³ 'ña'a gajin¹³ 'in tsá² do sii²¹i Tú³ tún¹:
—¿Ti jon' 'nu-ü jaain²¹ tsá² tya' ino?

Pe jo garó¹ Tú³, joon gajin²in:
—'Un², 'e wa jon' jna-a 'ii.

²⁶Joon jaain²¹gi tsa'leei¹¹ tya' 'in tyu² to² nifu tya' untsá² siin¹³in do. Ruu²¹mo 'in gatú² Tú³ loocwóo¹o. Joon 'in tsa'leei¹¹ no gajin²in sii²¹i Tú³:

—¿Ti jon'on gamaa²¹moo 'nu jee²¹ mó² do coon¹³ 'ido?

²⁷Joon jo garó¹ Tú³ tún¹, joon tsifu joon ga'oo¹o jaain²¹ tuuitsáa².

Sin¹mo Jesús tyani Pilato

²⁸Mi yuui¹³ joon gatyii¹mo 'in tsá² do Jesús tya' Caifás joon gajee¹mo tyani Pilato. 'In Pilato do líi¹i gobernado to² tyu² Roma. La ngoo¹gi gataai² 'wó² ijná² joon jo gaíi¹i 'in tsá² Israel do tyani gobernado tsu jo 'iin²¹in un'lii³i yaai jiin¹³ la tiisi². Tsu wa mo'o

gaun'líii³ yaai jo lí² dø¹ø 'uunñi² tya' pascua. ²⁹Tsu 'wii¹³ joon gacwo'íi¹i Pilato ngafee¹³i 'in tsá² do:

—¿'Ee tsaa² cwo²oo' 'ino? —jin²in.

³⁰Joon gañii¹i 'in tsá² do jin²in:

—Wa jo 'lii³mo 'ino, jo lí² jee²¹na'a tyani'i.

³¹Joon gajin¹² Pilato sii²¹i 'in tsá² do:

—'Ná¹ jøø²moo' 'ino, cwojmaa²aa' 'ii²¹ tya' 'ino jiin¹³ la to² tyu² ley tyi'naa'.

Pe 'in tsá² Israel do gajin²in sii²¹i Pilato:

—Pe jna'a, tsá² Israel, jo tii²¹na'a wa'a jngaa¹³na'a tsá².

³²Coon¹³ la joon gauntiin¹³mo júu³ tya' Jesús 'e xiala ijúun²in.

³³Joon gaí² Pilato inuu palacio tya'a joon gatø¹ø Jesús joon gaungii¹i jiin²in:

—¿Ti 'nu-ü 'in Røøi¹³ tya' tsá² Israel?

³⁴Joon gajin¹² Jesús:

—¿Ti la 'i¹'o'o 'wo'o si 'e gafee¹i tsá² 'nu cwáain¹ tyiia 'ee?

³⁵Joon Pilato-gi gañii¹i:

—¿Ti líi²u 'e tsá² Israel jna? Tsá² goo²o coon¹³ 'in tyu² to² untsá² 'in gajajee¹ 'nu tyani³ii. ¿'Ee goon²¹ gó² gajmaa²a tyani 'ido?

³⁶Joon gajin¹² Jesús:

—Jo líi¹na røøi¹³ fu juncwii²¹ lo. Wa'a líi¹na la joon 'e gatiin²mo tsá² tyiia 'e jo gataan¹³mo tsá² Israel jna. Pe líi¹na røøi¹³ fu li xiaa²¹.

³⁷Joon gajin¹² Pilato:

—¿Ti joon røø¹³mo 'nu?

Joon Jesús gañii¹i:

—Jna-a røøi¹³ jiin¹³ la foo²¹ 'nu-ü. Cwáain¹ joon galiseen²¹na, joon cwáain¹ joon goo²¹oo ni cwoo¹³

juncwii²¹. Gagoo²¹²oo gafo²oo
júu³ 'e la ja²mo. Joon jileei²¹ 'in
galinuu¹³, nuu¹o jilaa²¹ 'e fo²oo.

³⁸Joon Pilato-do gajin²in:

—¿Noo 'e júu³ do 'e jai²?

Ty² tsá² to² ijúun²in Jesús

Mo ngayuuu¹³ gaunngii¹i Pilato
Jesús 'elo, gacwo^{fi}¹i tún¹, ngafee¹³i
'in tsá² Israel do tún¹. Jin²in:

—Jo gatsa³aa ce jiin¹³ coon²¹ tsaa²
tya' 'in tsañuu¹ no. ³⁹Pe sá² coon²¹
tiisi² tyii' 'e láa²na jaain²¹ tsá² 'yuui²
'nuñi³ mi ti jimi²¹² pascua no. ¿Ti
'iin²¹²naa' wa'a láa²na tyii' 'in Róoi¹³
no tya' tsá² Israel?

⁴⁰Joon 'in tsá² do ga'oo¹o, jin²in:

—iJo láa²u 'ino! iCwoláa²u'u

Barrabás tyii*i*!

'In Barrabás do 'uun²¹ 'i.

19 Joon 'in Pilato gaty²u
to² 'láa² wa'a tsajée¹i ipóo²i.
²Joon 'in 'láa² do gajmaa¹a coon²¹
corona li jmai² tóon¹, joon gaton¹on
tyi² Jesús. Joon gatyii¹³in 'in 'láa² do
Jesús coon¹³ coon²¹ 'mi² nuu¹. ³Joon
gajatyéen¹in joon gaunlee¹i jin²in:
—iWóo²o seein²¹ 'in Róoi¹³ tya' tsá²

Israel!

Joon gajnáa¹a.

⁴Joon gangó¹o Pilato caluu tún¹
ngafee¹³i tsá² Israel, jin²in:

—Tyaan²aan' cwáain¹, tyiin³duu
'in tsañuu¹ no 'e litsaa²mo-'oo' 'e jo
gatsa³aa tsaa² tya'a jiin¹³ coon²¹.

⁵Joon gacwo^{fi}¹ Jesús 'e inuu do 'e
'y² tyíi¹ corona li tóon¹, joon tyi²i
'mi² nuu¹ do. Joon gajin² Pilato
sii²¹i 'in tsá² Israel do:

—iLo-o siin¹³in 'in tsañuu¹ do!

⁶Joon mo ganii¹in 'in ty² to²
untsá² joongi 'in 'ii¹³ do Jesús joon
ga'láa² 'wii²¹² 'oo¹o tá², jin'in:

—iCwotáan²in tsaa' crúu¹³ 'ino!

iCwotáan²in tsaa' crúu¹³ 'ino!

Joon gajin² Pilato sii²¹i 'in tsá²
do:

—'Naa' jeei¹duu', joon cwotéen¹naa'
'ido tsaa' crúu¹³ yaanaa'. Pe jna-a
cwáain¹ tyia jo gatsa¹³aa tsaa² tya'a
jiin¹³ coon²¹.

7 Pe 'in tsá² Israel do gañii¹i:

—Sá² coon²¹ ley tyii*i*, joon 'e ley
do jin²in 'e 'ná¹ júun²in 'ido tsu
gajmee¹mo 'ña'a Jónon¹on Dios.

⁸Joon mo ganúu²un Pilato 'e júu³
lo 'goo¹gi 'áai¹. ⁹Joon ga'f²i tún¹
palacio tya'a joon gaunngii¹i, sii²¹i
Jesús:

—iXiafu seen²¹u?

Pe Jesús do jo gañii¹i jiin¹³xu.

¹⁰Joon Pilato gajin²in:

—¿Ee li¹ jo ngíi¹³i? ¿Ti jo ní²i 'e
tii²¹moo ty²uu to² taan²u tsaa'
crúu¹³ si laa²¹²moo 'nu 'ee?

¹¹Joon Jesús-gi gañii¹i:

—Nu-^u jo lí² ty²u to² jna wa'a
jo cwoo¹³i Dios tyi*i*. Tsu 'wii¹³ joon
fee¹gi tsaa² tya' 'in tsá² 'in gajajéen¹i
jna tyani*i* lagí tsaa² tyi*i*.

¹²Tsifu joon ga'láa² Pilato 'wii²¹²
'noo¹on xiala lí² laai²¹ Jesús. Pe 'in
tsá² Israel do ga'oo¹o, jin²in:

—iWa'a láa²u 'ino jo ty² seen²¹u
coon¹³ 'in ty² to² nifu tyíin¹
Roma! iDoñi¹in 'in jmeé¹i 'ña'a róoi¹³
la jmoo¹o 'ido, faa²¹a 'laa²¹ tya' 'in
ty² to² nifu tyíin¹ Roma!

¹³Joon mo ganúu²un Pilato
júu³ tya'a, joon gaty²u to² 'láa²
tsajée¹ Jesús fu li jmoo¹o 'ii²¹ tya'
tsá². Joon do-o gacwoo¹o Pilato
ni 'mosíi¹³ tya'a ijmáa¹a 'ii'. Ni 'wó²
do li si² 'mosíi¹³ tya'a taa¹³ jmai²
cuun²¹² coo¹³. Joon do-o galisii²¹
tsá² faa²¹a jmíi¹ hebreo, Gabata.

14 Ningóo¹o itf² tyíia² ñii¹ cwoun'ló¹
jmii²¹² pascua. Joon gajin¹² Pilato
sii²¹i 'in tsá² Israel do:

—iLo-o siin¹³ róøi¹³ tyi'naa!

15 Pe 'idogi ga'oo¹o tá², jin²in:

—iCwojúun²mo 'ino tsaa' crúu¹³
tya'a! iCwojúun²mo 'ino tsaa' crúu¹³
tya'a!

Pilato do gajin²in:

—cTi 'iin²¹²naa' wa'a jngaa¹³na
róøi¹³ tyii?

Pe 'in tyu¹² to² untsá² do gajin²in:

—Jo róøi¹³ xee'i'gi seein²¹ tyijna'a
jiin¹³ 'in tyu¹² to² nifu tyíin¹ Roma
líi¹i róøi¹³ tyijna'a.

16 Li gatséi¹ gajoon¹³ Pilato Jesús
tya' 'in tsá² do wa'a téen'in 'ido tsaa'
crúu¹³. Joon 'in tsá² do gajée¹mo
Jesús.

Gateen¹in Jesús tsaa' crúu¹³

17 Gacwo'ñ¹ Jesús tyaan¹an crúu¹³
tya'a, tsalfín² coon²¹ li sii²¹ Mootyi²
Lii²¹². Joon coon¹³ jmíi¹ hebreo
sii²¹ Gólgota. **18** Joon do-o gateen¹in
tsaa' crúu¹³ caan²mo coon¹³ gáil²gi
tsañuu¹, jmai¹² jaain²¹ la cataain²¹²
caai¹ Jesús. **19** Joon gatyu¹² Pilato
to² 'e toon²¹²on tsá² coon²¹ júu³
yuu¹³ tyi² crúu¹³ tya' Jesús 'e jin²:
"Jesús tsá² Nazaret, Róøi¹³ tya' tsá²
Israel." **20** Joon fúu¹mo tsá² Israel
gauntsáa¹ 'e júu³ do tsu 'e júu³ do
li 'ni¹ 'ii¹³ jmíi¹, jmíi¹ hebreo, jmíi¹
griego joongi jmíi¹ latín. Joon li
tyan' ciudad do li gateen¹in tsá²
Jesús tsaa' crúu¹³.

21 Tsu 'wii¹³ joon 'in tyu¹² to² untsá²
tya' tsá² Israel gajin²in sii²¹i Pilato:

—Jo tóon¹³on 'e júu³ do 'e jin²
Róøi¹³ tya' tsá² Israel." 'E tyu²gi
wa'a tóon¹³on: "Iin 'in gajin²in 'e
líi¹i Róøi¹³ tya' tsá² Israel."

22 Pe gañii¹i Pilato:

—Jiin¹³ la 'e tóon³on, la joon ilí².

23 Joon 'in tyúuin² láa² do

'in gateen¹in Jesús tsaa' crúu¹³
gajmaa¹a jmai¹²xu siin¹³ Jesús la
'oo²¹ yaai. Joon coon²¹gi 'no¹³ 'mi¹² 'e
tyu² gasái¹. 'E 'mi¹² do lí¹ coon²¹ 'no¹³
'mi¹². **24** Joon 'in 'láa² do jin²in sii²¹i
la 'oo²¹ 'ii:

—Jo dyii²¹i 'e 'mi¹² no, tsacoo²¹o,
joon jøø²¹ø' 'in 'in lii¹i.

Joon coon¹³ la joon gauntiin¹³in
'e júu³ taa¹³ jí² tya' Dios 'e jin²:
"Gajmaa¹a jmai¹²xu sin¹³iin jee²¹² 'ii,
joon tya' sin¹³iin dya¹a mi¹³." La
joon gajmaa¹a 'in 'láa² do.

25 Joon tyan' li si² crúu¹³ tya'
Jesús siin¹³in sáa³ Jesús coon¹³
tsamf² ruu²¹i sáa³a, coon¹³ María
tsamf² tya' Cleofas joongi coon¹³
María Magdalena. **26** Joon gajóø²i
Jesús sáa³a joongi jaain²¹ tsá² tya'a
'in 'nee¹mo 'áai¹ joon gajin² Jesús
sii²¹i sáa³a:

—Saa²¹², jin²in —lo-o siin¹²in
yuu²¹ tyi*i*.

27 Joon gajin²in sii²¹i tsá² tya'a do:

—Lo-o siin¹² in saa²a.

Joon jmíi²¹² joon ga'i²i 'in tsá² tya'
Jesús do María, sáa³ Jesús, inuu
tya'a.

Júun²mo Jesús

28 Noo²¹²xu mo galini¹ Jesús 'e
jilaa²¹ gauntiin¹³in, 'e untiin¹³in
jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios, Jesús
gajin²in:

—Unjmíi²na.

29 Joon do-o si² coon²¹ tsuu²
si'oo¹o vino tiin²¹. Joon 'in tsá² do
gauncwii²¹i coon²¹ lawa joo²¹ 'e
sii²¹ esponja coon¹³ vino do. Joon
gatyin¹² 'e joo²¹ do nii²¹² sii² 'mó²

sii²¹ hisopo joon gasaa^{13a} 'oo²o Jesú. ³⁰Joon mo ngayuu¹³ ga'un¹un Jesú 'e vino tiin²¹ do joon gajin²in:
—Jilaa²¹ 'e la tí²-i lí².
Joon tsifu joon gajgó¹ tyí¹i joon gajúun²mo.

'Yaa²¹a 'láa² 'mosuun²¹ caa¹i Jesú
³¹Cwoun'ló² jmii²¹² no tya' pascua, joon tsu 'wii¹³ coon²¹ jmii²¹² fee¹ 'áai¹ mi jná² joon jo 'iin²¹²in 'in tsá² Israel wa'a taain²gi tsaa' crúu¹³ 'in tsá² do mi tf² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ijo¹. Joon ngalín²mo 'in tsá² do tsamf¹i Pilato wa'a tya²ü to² fiin¹in tsaa'mootii² 'in tsá² taan¹in crúu¹ do. Joon jmoono ijúun²in joon lí² xii¹ cuerpos tya'a. ³²Joon 'in 'láa² ngalín² ngaffín¹in tsaa'mootii² tya' 'in nifu do joongi tya' 'in jaain²¹gi do 'in gateen¹in tsaa' crúu¹ coon¹³ Jesú. ³³Pe mo ngalín² ngatyéen¹in caai²¹ Jesú galili³i 'e najún¹mo Jesú tsu 'wii¹³ joon jo gafin¹in tsaa'mootii² 'ido.

³⁴Li coon²¹ ga'ya¹a 'in 'láa² do 'mosuun²¹ caai²¹ Jesú joon tsifu la joon gatuun²¹un jmi¹ sicaai¹³ jmii²¹. ³⁵Joon 'iin 'in jmaa¹a júu³ lo 'e ganí² joon jmoo¹o júu³ jai². Nii¹o 'e júu³ la ja²mo faa²¹a joon jmaa¹a 'naa' júu³ 'e lf² jo¹o líi²naa'. ³⁶Joon jilaa²¹ 'elo galf² wa'a antiin¹³mo 'e júu³ taa¹³ ni jí² tya' Dios 'e jin²: "Ce jiin¹³ coon²¹ mootáa²i ifiin¹³in." ³⁷Joon li xii¹a' jin²in ni jí² tya' Dios: "Ijóø²i tsá² 'in niga'yá² tya'a."

'Aa¹mo tsá² Jesú

³⁸Mo ngayuu¹³ gajúun²in Jesú jaain²¹ 'in jai² líi²i Jesú sii²¹ José ngamii¹i Pilato wa'a cwo¹ 'ido

cuerpo tya' Jesú. 'In Sé³ no ja²mo coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Arimatea joon 'uun²¹mo ngii¹ coon¹³ Jesú tsu 'goo²¹o 'in tsá² tyü² to² tya' Israel. Ga'ii²¹mo Pilato júu³ tya'a joon gangó¹o Sé³ ngatyiin¹an cuerpo tya' Jesú. ³⁹Joon 'in Nicodemo, 'in ngafee¹³i Jesú li 'woo¹, gatyí¹³a tyaan¹an 'oo²¹ jmafuu²¹ mirra coon¹³ áloes ti dyadya¹ kilo. ⁴⁰Je wáai² do gapaa¹³i cuerpo tya' Jesú coon¹³ 'mi¹² caai¹³ 'oo²¹ jmafuu²¹ do jiin¹³ la tiisi² tya' tsá² Israel mi 'áa¹³i tsá². ⁴¹Tyan' li taan¹in Jesú tsaa' crúu¹³ sá² goon²¹ jee²¹² 'mó². Joon jee²¹² do sá² goon²¹ 'aan¹ tya' 'lii²¹² tsi too²¹ tsaa' xá². Jo mo ga'aa¹i tsá² tsá² 'e tsi too²¹ do, jiin¹³ jaain²¹. ⁴²Tsi 'aan¹ do-o ga'aa¹i cuerpo tya' Jesú tsu tyan'an 'áai¹, joongi ti li 'láa² 'wii²¹² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Israel.

20 Mo gajiin¹ Jesú jee²¹² 'lii²¹²
'Aa²¹ jmii²¹² láa² 'wii²¹²
semóo¹³ ngóo¹o Maríá
Magdalena fu li niga'áai¹ Jesú.
'Nuu²¹mogi. Joon ganii²¹i 'e jo si²gi
'áan³ tya'a 'e cuun²¹² 'in jni¹ 'oo²¹
'aan¹ do. ²Joon gangóo¹ cwiin¹in fu
li taain²¹ Simón Pedro coon¹³ 'in
jaain²¹gi tsá² tya' Jesú 'in 'nee¹i
Jesús 'ái¹. Joon gajin² Maríá do
sii²¹i 'ido:

—Nigatyi¹mo tsá² Ña'ñu¹ü' tsi
'aan¹ joon jo nee³e'e xiiafu ngajée¹³i.
³⁻⁴Joon Tú³ coon¹³ 'in tsá² tya'
Jesú catyaa² ngalín²in cwiin¹in fu
li roon²¹on 'aan¹ do. Joon 'in jaain²¹
do, cwii²¹gi cwiin¹in lagí Tú³ joon
tyí¹a 'aan¹ do nifu. Joon nga'ee²¹²e
'oo²¹ 'aan¹ jóø²ø. ⁵Nii²¹o 'e 'no¹³ 'mi¹²
roon¹on do pe jo ga'f²i 'aan¹ do. ⁶Mi

yuum¹³ joon gatyí¹a Simón Pedro caluu joon ga'l²o tsí 'aan¹ do. Nii²¹o jon 'e 'no¹³ 'mi¹² roon¹on do. ⁷Nii²¹o jon 'e 'mi¹² 'e gapaa²¹i ni² Jesús jo roon¹on coon¹³ 'e 'no¹³ 'mi¹² 'e catyia² pe ijuui¹¹³ roon¹on coon²¹. ⁸Joon ga'l²i jon 'in tsá² jaain²¹ do 'in gatyí¹a nifu 'aan¹ do, joon ganii²¹i jilaa²¹ 'e nigalí² joon jo¹¹o galí²i. ⁹Joon jo mo ga'øøi²¹-tsí jiin¹³ la nijin² ni ji² tya' Dios 'e 'ná¹ jiin¹¹ Jesús jee²¹² lii²¹². ¹⁰Joon gangaa¹³mo 'in tsá² tya'a do fu tya'a.

Jné¹i Jesús tyani María Magdalena

¹¹Pe 'in María do gajaan¹an caluu 'oo²¹ 'aan¹, gatyí²i. La 'ii²¹² ci¹²i do ga'lí²i jøø²ø tsí 'aan¹ do. ¹²Joon do-o gangoo²¹o gáil¹ ángeles tysi²i 'mi¹² taa²¹. Do-o née¹i li garoon¹on cuerpo tya' Jesús. Joon jaain²¹ tyíñ yu' li garoon¹on tyíí¹ joon jaain²¹gi tyíñ¹ 'ée² tii² Jesús. ¹³Joon gaunngii¹ 'in ángeles do 'ii:

—Tsamí², 'ée li cii²¹i?

Joon gajin² 'in tsamí² do:

—Ci¹²oo tsu nigajee¹mo tsá² Ñu¹
Fíí³ii joon jo ñí³ii xiaafu ngajée¹.

¹⁴Joon mo gajin²in 'elo gajiin¹in níí¹i joon gangoo¹o Jesús siin¹³in do. Pe jo galili¹³i 'e Jesús 'ii. ¹⁵Joon gaunngii¹ Jesús sii²¹i 'ido:

—Tsamí², 'ée li cii²¹i? 'In 'naai²¹ 'na?

Joon tsu 'wii¹³ 'i¹-tsi 'e 'in 'aa¹a 'wó² do fee¹³i 'ii gajin²in:

—Tsañ¹u¹, owa gajee²mo'o, foo²o xiaafu gatuu²¹u'u joon jna-a nitee²¹²ee.

¹⁶Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsamí² do:

—iMaría!

Joon María do gajiin¹mo joon gajin²in sii²¹i Jesús coon¹³ jmíí¹ hebreo:

—iRaboni! —'e 'øøi²¹-tsi tsá² jin²in: Tifo² tyíl.

¹⁷Joon Jesús-gi gajin²in:

—Jo 'li²u'u jna, tsu jo mo ngóo³gii li tyíñ¹ Ñu¹u. Pe cwoo²¹o, cwosii¹³i 'in ruu²¹na 'e nii¹³na li tyíñ¹ Ñu¹u 'in líí¹i Ñu¹u' jon, li tyíñ¹ Dios tyiaa 'in líí¹i jon Dios tyii¹.

¹⁸Joon gangoo¹o María

Magdalena do ngajmaa¹a 'in tsá² tya' Jesús júu³ 'e niganí²in Ña'ñu¹u' Jesús joon 'e nigafee²¹i 'e júu³ do.

Jné² Jesús tyani tsá² tya'a

¹⁹Canuu²¹ jmíí²¹² joon, jmíí²¹² 'láa² 'wii²¹² semóo¹³ 'in caan²¹in tsá² tya' Jesús. Joon tsu 'wii¹³ 'gøø¹mo tsá² tya² to² tya' Israel 'in jnií¹i ca'nú¹. Joon ga'l²i Jesús tún² tsa¹² jee²¹² 'ii joon ga'l¹i júu³ jin²in:

—Tyú²-u cwooseen²¹naa!

²⁰Mo ngayuu¹³ joon ga'e¹²e Jesús tsá² tya'a cwoo²¹o, caa¹i. Joon 'in tsá² tya'a do galijløø¹³mo 'áai¹ mo jøø²i Ña'ñu¹u' Jesús. ²¹Mo ngayuu¹³ joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido tún¹:

—Tyú²-u cwooseen²¹naa!. La gasii¹in Ñu¹u' jna la joon jon sii¹na 'naa'.

²²Joon gaxuu¹u ni² 'ido joon gajin²in:

—Cwo'ii¹³naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios Jmíí²¹. ²³Wa'a 'naa' jmaa²aa' feei¹'-oo' tsaa² tya' tsá², si'iin²mo tsaa² tya' 'ido. Pe joon wa'a jo jmaa²aa' feei¹'-oo' tsaa² tya' tsá² jo si'iin²in tsaa² tya' 'ido.

Tomás gangaa¹mo Ña'ñu¹u'

²⁴Pe jaain²¹ jee²¹² 'in apóstoles tya' Jesús 'in sii²¹i Tomás jo tyíñ¹in mi tyíí¹a Jesús. Suuin²¹² 'in Tomás do. ²⁵Joon 'in tsá² tya'a catyaai² gajin²in sii²¹i 'ii:

—Ganee²¹²moo'o Ña'ñu^{1u}' Jesú. Pe 'in Tomás do gajin²in:
 —Jo ijai² líi²na wa jo nijøø³øø
 li ga'yá² cwotóon¹ cwoo¹o, joon
 ngíi³na unnicwóo³oo li ga'yá²
 cwotóon¹ do joongi ngíi³na
 cwóo³oo li ga'yá² 'mosuun²¹ caa¹.
26 La coon²¹ dyáa¹ 'in caain²¹ tsá²
 tyá'a coon²¹ inuu joon taan²mo
 Tomás coon¹³on. Joon xüfiin¹³
 tyú² injni¹ jni'ná¹ gaí² Jesú joon
 gajmaa¹a siin¹³in tún² tsa¹² jee²¹² 'ii.
 Joon ga'i¹¹i júu³ jin²in:
 —Tyú²-u cwooseen²¹naa'.
27 Mi yuui¹³ joon gajin²in sii²¹i
 Tomás:
 —Ngíi²u unnicwoo²o lo joon
 jøø²ø li ga'yá² cwotóon¹ cwóo³oo.
 Xá² cwoo²o joon taan¹¹ caa¹na. Jo
 ngíi²¹gi¹ 'e jo jai² líi²u la joon
 cwolitsáa¹mo'-o'o.
28 Joon gañii¹i Tomás jin²in:
 —iÑa'ñu¹ii, joongi Dios tyia 'na!
29 Joon gajin² Jesú sii²¹i 'ido:
 —Tomás, jo¹o galíi²u'u jna tsu
 'wii¹³ gañi²mo'o jna. Pe jløø³mo 'in
 jai¹² líi²i jna xüfiin¹³ jo mo ngaa¹
 jna.
'Yuto² tya' 'e jí² lo
30 Líi¹ 'láai²gi li² milagro gajmaa¹a
 Jesú tyani tsá² tya'a 'e jo taa¹³ 'e
 jí² lo. **31** Pe 'e jí² lo taa¹³ jilaa²¹ 'e
 júu³ lo 'yuto² 'e lí² jai² líi²naa' 'e
 líi¹i Jesú Cristo, Jón¹on Dios.
 Joon tsu 'wii¹³ jo¹o líi²naa' Jesú 'e
 seen²¹moo' coon²¹ tøø²mo coon¹³
 'ii²¹ tya' 'e sii²¹ 'ii.
Jnéi¹ Jesú tyani dyáa¹ tsá² tya'a
21 Mo ngayuu¹³ joon gajnéi²
 Jesú tyani tsá² tya'a
 coon²¹ fu li ti² tyíia¹ sii²¹ Tiberias.

La no galíi²: **2**Dyáa¹ tsá² tya' Jesú
 taain²¹² caan²¹mo. In tsá² do
 sii²¹ Simón Pedro, coon¹³ Tomás
 suuin²¹², coon¹³ Natanael, joon
 jaain²¹ tsá² seein²¹ Caná náa¹ li
 sii²¹ Galilea 'ii. Taain²¹² jon 'in gái¹
 jón¹on Zebedeo coon¹³ gái¹gi tsá²
 tya' Jesú. **3**Joon Simón Pedro do
 gajin²in sii²¹i 'in catyaai² do:
 —Níi³ii, niseen¹²na joo²¹ jmiíi²¹.
 Joon gajin² 'in catyaai² do:
 —Jna'a jon tsaa²¹a' coon¹³ 'nu.
 Joon ngalíi²mo, ngatáa¹i coon²¹
 barco. La tøøi² 'woo¹ táa¹ 'naa¹i
 joo²¹ jmiíi²¹ pe jo gataan¹³in jiin¹³
 jaain²¹. **4**Mo ti li ngó¹o cajná² gajnéi¹
 Jesú li ti tyíia¹ do pe jo galicwii¹in
 tsá² tya'a 'ii. **5**Joon gajin² Jesú
 sii²¹i 'in tsá² taai² barco do:
 —'Naa', ti jo mo taan¹³naa'?
 Joon 'in tsá² do gañii¹i:
 —'Un², jiin¹³ jaain²¹.
6Joon gajin² Jesú sii²¹i 'ido:
 —Lí¹ tsáa¹ caai²¹ barco do nii¹³ii'
 inuu³, joongi iteen¹³naa' joo²¹.
 La joon gajmaa¹a, joon jo lí²
 saa¹³a 'e náu³ tsi barco tsu røø¹mo
 joo²¹ jmiíi²¹ do. **7**Joon 'in tsá² tya'
 Jesú 'in 'nee¹i Jesú 'áai¹ gajin²in
 sii²¹i Tá³.
 —iÑa'ñu¹u 'ido!
 Joon mo ganúu²un Simón Pedro
 'e jin²in: "Ña'ñu¹u 'ido", joon gaci²i
 siin¹³in (tsu gatyii¹i 'e saan¹in
 joo²¹ jmiíi²¹). Joon mo ngayuu¹³
 joon ga'ñi²i tsi jmiíi²¹ itsáa¹a li sin²
 Jesú. **8**Joon 'in tsá² tya'a catyaai²
 'in taai² barco do gatyaliin²mo ti'
 jmiíi²¹ do jñuu¹u náu³ do røø¹ joo²¹
 jmiíi²¹. Ga'i²¹ barco do li 'oo² coon²¹
 cíein¹³ metros 'e li' ti' do. **9**Joon mo
 cwo'ñi¹ 'e barco do li' cwoo¹³ tyuuun²¹
 gajnéi¹ coon²¹ jí² li coo²¹ jí² joon

ni jí² do untyúun²in jaain²¹ joo²¹ jmii²¹. Joon náa¹ 'iñi¹ caai²¹ do.

—Cwotyiin²naa' jaain²¹ gái¹gi joo²¹ do 'in la ngayuu¹³ gataan¹³naa' do.

11 Joon Simón Pedro gaí² tsi
barco do joon gaun'óo¹i 'e náu³ do
fu nitsaa². Røø¹mo 'e náu³ do joo²¹
jmii²¹ cøøi¹³, ti jiin¹³ coon²¹ cíein¹³
tsi ca'no¹³ tsigi gaai²¹. Joon xufiin¹³
'áa¹mo røø¹ 'e náu³ do jo ga'gii²¹i.

12 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:
—Ñiliin²naa', cøø³xuu¹.

Joon jo gatá²-tsi jiin¹³ jaain²¹ tsá²
tya'a do wa'a unngii¹i 'in 'ii tsu
ñi¹o 'e Ña'nú¹u' Jesús 'ii. 13 Joon
gajatyéen¹mo Jesús joon gajmaa¹a
jmai²xu¹e 'iñi¹ do jee²¹² 'ii. La joon
gajmaa¹a coon¹³ 'in joo²¹ jmii²¹ do.

14 Ningóo¹ 'ní¹ naa¹³ 'e gajné¹i
Jesús tyani tsá² tya'a mi yuui¹³
gajiin¹in jee²¹² 'lii²¹².

Jesus sii¹i coon¹³ Simón Pedro

15 Mo ngayuu¹³ gagøø²¹ø
gaunngii¹i Jesus sii²¹i Simón Pedro:
—Simón, jónon¹on Jonás, cti
'nee¹mo'o jna 'láa²gi lagí 'in no?

Joon Tú³ do gañii¹i:
—Joon, Ña'nú¹u', ñi²o'o 'e
'in²¹²moo 'nu.
Jesús-gi gajin²in:
—Joon, cwo²o 'e dø² joo'saa²¹
xuui²¹² tyiia.

16 Joon gati² tún² naa¹³ 'e
gaunngii¹i jin²in:
—Simón, jónon¹on Jonás, cti
'nee¹mo'o jna?

Joon gañii¹i Tú³ do:
—Joon, Ña'nú¹u', ñi²o'o 'e
'in²¹²moo 'nu.
Joon gajin² Jesús:
—Joon, 'aa²mo'o joo'saa²¹ tyiia.

17 Joon gati² 'ní¹ naa¹³ 'e
gaunngii¹i Jesús 'ii, jin²in:

—Simón, jónon¹on Jonás, cti
'in²¹²mo'o jna?

Joon Tú³ do gajmaa¹o fa'í³ tsu
wii¹³ Jesús nigauunngii¹i 'ní¹ naa¹³
wa'a 'in²¹²in Tú³ 'ii. Joon Tú³
gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ña'nú¹u', ñi²o'o jilaa²¹. Ñi²o'o 'e
'in²¹²moo 'nu.

Joon gajin² Jesús:

—Joon, cwo²o 'e dø² joo'saa²¹
tyiia. 18 E la ja²mo fuu²¹²uu 'nu:
mo líi¹u'u simii²¹ gatyii¹i siin²¹i
'wo'o joon gatyii²a doñixia¹f u
'in²¹²u'un. Pe mi li yuu¹³ 'nu inii¹³i
cwaal¹a joon tsá² xee²¹mo ityii¹³i
'nu siin²¹i in joon ijee²¹mo tsá² 'nu
xiia'lí jo 'in²¹²u'un cwoo¹³o.

19 Coon¹³ 'e júu³ joon gajmaa¹a
Jesús júu³ xiiala ijúun²in Tú³ joongi
xiiala iuntyúu¹i Dios. Mo ngayuu¹³
joon gajin² Jesús sii²¹i Tú³:

—i'Na¹ coon¹³ jna!

'In tsá² 'in 'in²¹²in Jesús

20 Joon gajiin¹³in Tú³ níi¹ joon
gajøø²i jaai¹³ caluu 'in tsá² tya'
Jesús do 'in 'née¹ Jesús 'ido. 'In tsá²
do tyíin¹in caai¹ Jesús mo gagøø²¹ø
li tséi¹ do. Joon gaunngii¹i Tú³ sii²¹i
Jesús: "Ña'nú¹u', c'iin 'in 'níi¹
'nu?" 21 Joon mo gangaa²¹i Tú³ 'ii,
gajin²in sii²¹i Jesús:

—Ña'nú¹u', coon¹³ 'in no, c'ee 'ilí²?

22 Joon Jesús do gañii¹i:

—Wa' 'in²¹²na 'e seein²¹ 'ido ca mi
gaa¹³na tún¹, c'ee cwáain¹ tyi'nu?
Jiin¹³ cwáain¹ tyi'i 'e 'na¹ coon¹³ jna.

23 Joon coon²¹ júu³ 'atsaa²¹ gasii¹
'in tsá² jai² líi²i Jesús 'e jo ijúun²in
'in tsá² do tsu Jesus gajin²in: "Wa'
'in²¹²na 'e seein²¹ 'ido ca mi gaa¹³na

tún¹, ḋ'ee cwáain¹ tyi'nʉ?" Pe jo gajin²in 'e jo ijúun²in, gajin²o: "Wa' iin²¹²na 'e seein²¹ 'ido ca mi gaa¹³na tún¹, ḋ'ee cwáain¹ tyi'nʉ?"

²⁴Joon 'in tsá² tya' Jesus no, 'ii 'in nigataan¹an ni jí² 'e júu³ lo. Joon

'ii jin²in 'e ja²mo júu³ tya'a. Joon nee²¹e' 'e ja²mo júu³ tya'a.

²⁵Joon 'láai²gi nigajmaa¹a Jesús. Joon wana to²o tsá² ni jí² jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Jesús iunrøøi¹ jí² 'láai² 'áai¹. Amén.

'E la gjajmaa¹a tsá² tya' Jesús

Dios icwó² Espíritu Tyú² tya'a

1 1-2 Coon¹³ ji³ tyiia la mo 'lái²
 'wii²¹² nifu, tsá² tyú¹ Teofilo,
gajmaa¹³aa 'nu júu² ce jilaa²¹ 'e galáa²
Jesús 'wii²¹² jmáa¹a joongi 'e ga'e²e
tsá² ca gangaa¹²i ñu'fú². La jo mo
yaa¹i Jesús ñu'fú² gauncoon¹³ Espíritu
Tyú² tya' Dios 'ii 'e icwo¹o tsá² tya'a,
'in gatyii¹³in, to² 'e 'ná¹ jmaa¹a. 3 Mo
gangáa² gajúin¹ Jesús do gajné¹mo 'e
jiin¹o jee²¹² tsá² tya'a. La jee²¹² tunlo¹
jmiin²¹² do jnée²mo jee²¹² tsá² tya'a.
Joon gjajmaa¹a 'láai² nii² to² 'e ee¹ 'e
nigalija²mo 'e seen²¹mogi, 'e jo lí² jin²
tsá² 'e jo nijo¹. Joongi gajin²o xiiala mi
tyu² Dios to² tsá².

4 La jee²¹² ngi¹gi Jesús coon¹³ tsá² tya'a
ga'íi² júu³ 'e jo mo 'woo²¹duu' Jerusalén
lo ca gatséin¹ júu³ ga'íi² Dios Jmii²¹.

5 —'E ja¹²mo —jin² Jesús sii²¹i tsá²
tya'a do—, Wó³-o gasaa¹ tsá² jmiin²¹
jiin¹³ coon¹³ jmiin²¹ pe ciiin²¹gixu
icwoo¹²i Dios 'naa' 'in Espíritu Tyú²
tya'a iuncoo¹³ 'naa'.

Ngaa¹¹² Jesús fu ñu'fú²

6 Cafu mo gaicaain²¹ Jesús coon¹³
tsá² tya'a gaunngii¹i tsá² tya'a 'ii:
—Ña'ñu¹u, ¿ti gatf² 'ii²¹ 'e
laa²¹²mo'o tsá² Israel joon la joon
li²-i tya¹u to² yaai?

7 Joon gañii¹i Jesús:

—Jo tiii² 'naa' liñi³ii' lii²¹² tsei² 'e ilí²
jilaa²¹ 'elo. Jiin¹³ 'ña'a Ña'ñu¹u' Dios
Jmii²¹ tiii² liñii¹i lii²¹² 'e ijmáa¹a 'elo.

8 Pe ijoo²¹-o 'in Espíritu Tyú² tya' Dios
joon 'ii ing¹ coon¹³ 'naa'. Joon 'ii²¹
tya' 'ii cwolíin²naa' Jerusalén, joongi
la caain²¹ li san² Judea, joongi li sii²¹
Samaria coon¹³ la caain²¹ li wíin²gi
ni cwoo¹³ juncwii²¹. Icwolíin²naa'
cwojmaa²aa' júu³ 'iin jna.

9 Mo ngayuui¹³ gajin² 'elo, la 'ii²¹²
jóó²mogi 'ido 'ii, joon gasaa¹mo Jesús.
Ngaa¹¹²i fu yu¹. Joon gajó² coon²¹
jníi¹ gaci¹²i Jesús. Joon jo jnéesi²gi.

10 Téen²mogi 'ido jóó²ø fu ñu'fú² la
'ii²¹² ngaa¹¹²i Jesús. Joon gajnéi¹ co' li
téein² 'ido gái¹ tsaañuu¹ taa²¹ siin¹³in.

11 Joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Tsañuu¹ seein²¹ Galilea jo 'ee
to² 'ii³in-gi téen²naa' lo jóó²ø' fu yu¹
juncwii²¹. 'In Jesús no, 'in cwo'íi' jee²¹²
'naa' ngaa¹¹²i fu yu¹ do coon²¹ røø²¹ 'ii
la mo ngaa¹¹²i do, la joon jon ijó¹ tún¹.

Tyii¹³in Matías 'a 'ii²¹in
cwáain¹ tya' Judas

12 Joon ngalín²mo 'a moo²¹
sii²¹ Olivos do. Joon ngaliin¹ tún¹
Jerusalén 'e ná¹ coon²¹ sii¹³xu jiin¹³
la to² gatyu¹² ley tya' Moisés 'e
sá² ngi¹ tsá² mo jmiin²¹² 'ii²¹ 'woo²¹

tsá². ¹³Mo tyaliin¹in 'e fuu²¹ do gasoo²o coon²¹ 'nú¹ li tf² tún² fúi¹. 'In gatyaliin¹in do sii²¹ Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³ Díi³ coon¹³ Tomóo¹³ coon¹³ Bartolomé coon¹³ Untø² coon¹³ Jacobo, jón¹ Alfeo, coon¹³ Simóoi¹³, jaain²¹ tsá² tyá' coon²¹ poo²¹² sii²¹ cananistas. Joon coon¹³ Judas ruu²¹i Jacobo, ¹⁴Jilee²¹mo 'in li caain²¹ coon¹³ ruu²¹i Jesús coon¹³ María sáa³ Jesús coon¹³ 'in tsamí² catyaii² do. Licaain²¹ fee²¹i Dios.

¹⁵Jiin¹³ jee²¹² joon galicaain²¹ tsá² jiin¹³ coon²¹ cíein¹³ tsi dyáai² 'in jai² líii². Joon gajmaa¹a Tú³ siin¹³ in jee²¹² tsaruu²¹i, joon gajin²in sii²¹i 'in tsá² catyaii² do:

¹⁶—Tsaru¹u', 'ná¹-a tsín¹ jiin¹³ la gataan¹an 'lif²¹² yuu¹³ David ni jí² tyá' Dios coon¹³ 'ii²¹ tyá' Espíritu Tyú² tyá' Dios. David do gafaa²¹o xiiala 'e itsangíi² Judas. 'Ii-o jee²¹² 'in gasaain¹² Jesús. ¹⁷Judas jaain²¹² jee²¹² jna'a, joon tíi²mo jmáa¹a to² coon¹³ jna'a. ¹⁸Pe joon ngoo²¹-o Judas ngala¹ coon²¹ si² 'wó² coon¹³ 'e cuu² gajna¹an coon¹³ 'e gó² gajmaa¹a do. Tsifu joon gacii¹²i lí¹ sijiii². Joon ga'gii²¹i tu²u. Joon ga'woo²¹o jilaas²¹ 'un'mii²i. ¹⁹Joon mo galiñi¹ 'in seein²¹ Jerusalén do joon gaunsii²¹ 'e 'wó² do Acéldama, 'øoi²¹-tsi tsá² sii²¹ Coon²¹ Sii¹³ Tyiai²¹ 'in 'O² Jmi¹. ²⁰Tsu 'wii¹³ ni Salmos jin² la no:

Cwosii²¹i 'náu¹u situu¹mo.

Jo 'in seein²¹gi 'in cwaa²¹gi.

Joongi jin²in:

Cwocwoo²oo⁰ 'in xee²¹mo 'in jmá¹ to² jmoo¹o 'ido.

²¹'Wii¹³ joon tsajmoo²¹o 'elo — jin² Tú³—. Jee²¹² jna' jeei¹ 'inlíii¹³

tsá² 'in ningi¹ coon¹³ jna' la tøøi² nigangii²¹i coon¹³ Jesús. ²²Ca la mo gasaa¹i Wó³ Ña'ñu¹u' Jesús jmii²¹ joon ca gangaa¹²i ñu'fú². Tyii¹³mo' jon jaain²¹ jee²¹² 'ii wa'a 'in licaain²¹ coon¹³ jna' a'e ijmáa¹a júu³ 'e nijiin¹in Jesús —gajin² Tú³.

²³Joon ga'wooi²¹ gái¹ tsá² jee²¹² 'ii. Jaain²¹ 'in sii²¹ Sé³, 'in sii²¹ o jon Barsabás, sii²¹o jon Justo. 'In jain²¹gi do sii²¹ Matías. ²⁴⁻²⁵La 'ii²¹² fee²¹i Dios jin²in:

—Ña'ñu¹u', 'ná-ü jøø²ø jilaa²¹ alma tyá' tsá². 'Ee¹³du' jna'a 'naai²¹ 'in jee²¹² gái¹ lo nityi¹u'u 'in jmá¹ to² tsá² tyá' Jesús cwáain¹ tyá' Judas. Gajaan¹an Judas do 'e to² jmoo¹o 'wii¹³ tsaa² tyá'o. Joon ngoo²¹-o 'iin²¹²mo.

²⁶Joon gacoo¹o jee²¹² 'ii. Joon gatii²mo Tíi¹³. Tsifu joon ga'í² Tíi¹³ do cwáain¹ tyá' Judas jee²¹² 'in dyajaain²¹ tsá² tyá' Jesús.

Mo gajó² Espíritu Tyú² tyá' Dios

2 Mo gatsín¹ cincuenta jmii²¹² mo gangíi²i cwaa²¹ jmii²¹² gatíi² jmii²¹² sii²¹ Pentecostés. Coon²¹ li sicaain²¹ la jilee²¹mo 'in jai² líii².

²La 'ii²¹² joon coon²¹ ga'iin² lí¹ yu' lawa mo 'ii¹ tyí² tá² líili¹. Ga'lin² la tøøi² inuu lí néei¹ 'ido. ³Joon gajnéi¹ coon²¹ 'e li la li sii¹³ jí² lí néei¹ la jaain²¹. ⁴Joon ga'í² 'in Espíritu Tyú² tyá' Dios almas tyá' ce jilee²¹mo 'in néei¹ do. Joon galáa² 'wii²¹² faa²¹ jmai¹² jmíi¹ xiia²¹ 'e cwoo¹o 'in Espíritu Tyú² do faa²¹a.

⁵Jee²¹² jmii²¹² lo fúu¹mo tsá² Israel 'in untiin¹³ to² tyú² Dios sicaain²¹. Jalíin² Jerusalén la caain²¹ juncwii²¹. ⁶Mo ganúu²un 'e ga'iin² do joon galicaain²¹ 'in

tsá² do li ga'iin². Pe jo ñii¹ 'in tsá²
fúui¹ do 'ee nigalí² mo ganúu²un la
jaain²¹ la jaain²¹ 'in tsá² tyá' Jesú^s
do faa'²¹a jmíi¹ tyá'a. ⁷Jmai² 'in
ganga'goo²¹-tsi. Joon jmai² 'in
gafo²mo joon síi¹i jee²¹² 'ii:
—'Owa'a jon 'in seein²¹ Galilea
jilee²¹ 'in faa'²¹a no. ⁸¿Xiala lí¹ 'e
núu²¹un' faa'²¹a jmíi¹ tyi jna'? ⁹⁻¹¹Líi¹
fúui¹ tsá² seein²¹ lo, 'in seein²¹
Partia, Media, Elam, Mesopotamia,
Judea, Capadocia, Ponto, joon li
sii²¹ Asia seein²¹ lo. Seen²¹mo jon
'in jalíin² Frigia, Panfilia, Egipto
joongi Africa li' ngoo¹³gi li' Cirene.
Joongi tsá² seein²¹ Roma 'in seein²¹
lo. Caa¹²mo 'inlíi¹³ 'in seein²¹
Israel ca la mo galiseen²¹mo coon¹³
'inlíi¹³gi 'in nigatúu²mo dioses tyá'a
'in gajmeei¹ tsá² joon nigai²¹mo
jon 'in Dios tyá' tsá² Israel. Caa¹²mo
tsá² seein²¹ Creta coon¹³ Arabia pe
jilee²¹mo' nüu²¹un' faa'²¹a coon¹³
jmíi¹ tyi-o' júu³ tyá' tyá' Dios.

¹²Jilee²¹mo tsa'goo²¹-tsi pe joon jo
'øøi²¹-tsi 'ee galí². Joon gaunngii¹i
ruu²¹i:

—¿Ee 'øøi²¹-tsi jilaa²¹ 'elo?

¹³Pe 'inlíi¹³gi ungøø¹i, jin²in:

—Tsá² 'fin¹mo no.

'E gasi²¹ Tá³ tsá²

¹⁴Joon gajmaa¹a Tá³ siin¹³in
coon¹³ ji dyajaain²¹ apóstoles
catyaa² do joon gafaa²¹a tá² jin²in:
—Tsá² seein²¹ Israel, joongi coon¹³
tsá² seein²¹ Jerusalén, cwoliñi²ii'
'elo. Joongi nüu²duu' coon²¹ túu² 'e
ifo³oo lo. ¹⁵In tsáñuu¹ lo jon' 'in
'fin¹ no la lí² 'e 'i'-oo' tsu' aa²¹gi lo.
Jo mo tf² 'ii²¹ wa'a ngi¹ tsá² 'fin¹.
Jiin¹³ la 'iin²¹ ñé² ningóo¹. ¹⁶Elo-o
gatsín¹ 'e gajin² 'in gafaa²¹a júu³

tyá' Dios calii sii²¹ Joel. Joel do
gajin²in:

¹⁷La lo-o gajin² Dios:

La nü'gi mi 'iin² juncwii²¹
icwo³oo Espíritu Tyá² tyiia
la jilee²¹ 'in taain²¹² fu
juncwii²¹.

Yuu²¹ tyiia'i tsáñuu¹ coon¹³
yüu²¹ tyiia'i tsamí² ifaa²¹a
cwáain¹ tyiia.

Joongi simii²¹ sá² coon²¹ iní²i.
Joongi yüu¹³ icwuu²¹mo ilisá²
tyisá² tyá'a.

¹⁸Nicwóo³oo 'in Espíritu Tyá²
tyiia 'e jmíi²¹² joon tyá' jilee²¹
'in jmoo¹o la to² ty³uu la
tsáñuu¹ teen¹³ la tsamí².
Joon ifaa²¹o cwáain¹ tyiia.

¹⁹Li' yu¹ juncwii²¹ 'ée³ee 'a
tsa'goo²¹-oo'.

Jmáa³oo jon li² li ni 'wó².

Coon¹³ jmíi¹, joongi coon¹³ jmíi¹
tyá' uñi² ijmá³aa 'e li² do.

²⁰La nü'gi 'e icwá¹ jmíi²¹² tyá'
Ña'ñu¹u' Jesú^s, coon²¹ jmíi²¹²
fee¹ joongi coon²¹ jmíi²¹²
'ya²gi liili¹, ilinuu²¹ li 'fi¹in ñi¹.
Joongi sii²¹gi iliin¹ la lí¹ jmíi¹.

²¹Joon jilee²¹mo 'in gamii¹i coon¹³
'e sii²¹ Ña'ñu¹u' itiin¹³mo.

La joon júu³ nigalíi² Joel cwáain¹
tyá' Dios Jmíi²¹ —jin² Tú³.

Faa²¹gi Tá³ jin²in:

²²—'Wii¹³ joon nüu²duu', tsáñuu¹
seein²¹ Israel, jilaa²¹ 'e ifuu²¹²uu
'naa' lo —jin' Tá³—. Tyá²-u ñí³oo'
jilaa²¹ milagro 'ya²gi 'e gajmaa¹a
Jesú^s tsá² Nazaret coon¹³ 'i'i²¹
tyá' Dios Jmíi²¹ jee²¹² 'naa'. Joon
coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Jesú^s do
gajmaa¹a Dios júu³ 'e Jesú^s jaain²¹
tsá² 'in 'iin²¹²in. ²³Pe jo 'ee futyí³ la
mo gajaain²¹ tsá² 'ii jee²¹² 'naa' tsu'

'yu to²-o 'e ni'i¹-tsi Dios ca la mo jée¹mo. 'Na'a'gi' gaseen²moo', joon cwáain¹ tyi'naa'oo' gajngaa¹³i tsá² gó² 'ii, gateen¹in tsaa' crúu¹³. ²⁴Pe Dios Jmii²¹ gajmaa¹a jiin¹o túm¹. Nigaláa²mo tsu feei¹gi 'ii lagí 'mó¹. Jo lí² tyu² 'mó¹ 'ii to². ²⁵Joon 'lii²¹ róo'i¹³ David gafaa²¹a ni jí² tya' Dios cwáain¹ tya' Jesúus mo gajin²in:

Máa¹moo Ña'ñu¹u' Dios coon²¹
tøø²mo tyanf³ii.

Li caa²¹na tsáa¹ siin¹²in joon jo
'ee jiin¹³ coon²¹ goo²¹oo.

²⁶'Wii¹³ joon jløø¹³mo alma tyiia.
Joon coon¹³ moo'óo³oo fo¹³oo
jmai² júu³ tyú²-u.
'Wii¹³ joon mo 'ii²¹ 'woo²¹
cuerpo tyiia jo 'ee cu¹²-tsii
coonti.

²⁷Tsu ñí³oo 'e jo saa¹²a alma tyiia
jee²¹² 'lif²¹².

Joongi jo cwo¹²o 'e ixiia²¹
cuerpo tya' 'in gatyii¹³in.

²⁸Gá'ee¹³o'o jna xiala ngí³ii
coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹ 'e cwo¹
juncwii²¹ tya' tsá².
Joon nigalijløø¹³moo 'wii¹³
cwo²¹o coon¹³ jna.

La joon gajin² David cwáain¹ tya'
Jesúus.

²⁹Tsarú¹u', tyú²-u ñíi²¹i 'e 'lif²¹²
tsafeei¹¹ tyi' David juun²¹mo. Joon
ga'áa²mo tsá² 'ii. Joon 'aan¹ tya'a
roon¹gi coon¹³ jna' ca jmiif²¹² no.

³⁰Pe David do jaain²¹ 'in gafaa²¹a
júu³ tyú² tya' Dios. Joon ñíi¹o David
'e gasii²¹i Dios 'ii 'e tyi²mo jaain²¹
tyii²¹a 'in cwa¹ cwáain¹ tya'a. ³¹La
joon 'lif²¹² David do lawa jøø²o ca
la jée¹mo 'a ijiin¹in Cristo. Joon
gajin²in 'e jo jáñ² alma tya'a jee²¹²
'lif²¹². Jon'gi xiaa¹² moo¹ taa²i. ³²Ña'a
Dios Jmii²¹ gajmaa¹a jiin¹ 'in Jesúus

no. Jilaa²¹ 'elo ganee²¹e'e. ³³Joon
gatø¹ Dios Jmii²¹ 'ii lí' cwoo²¹o tsáa¹.
Joon gacwo¹o Dios Jmii²¹ 'ii 'in
Espíritu Tyú² tya'a la li 'e nigajin²in.
Joon jilaa²¹ 'e nigalf² nano, joongi
nijøø²øø' joongi ninúu²uuun' 'e
gajmaa¹a 'ii-o joon. ³⁴⁻³⁵Jon' David
do 'in gangaai¹³ fu ñu'fú² tsu 'ña'a'o
gajin²in:

Dios Jmii²¹ gasii²¹i Ña'ñu¹u'
jin²in:

"Ní³i caa¹na tsáa¹ ca mi jmáa³aa
'ii²¹ e tyée¹na 'wii²¹² tíi¹³i
jileei²¹ 'in 'eei¹¹ 'nu."

³⁶Jileei²¹ tsá² Israel, cwoliñi³oo'
'e la ja²mo 'in Jesúus, 'in gatéen¹naa'
tsaa' crúu¹³, Dios gajmee¹i 'e 'ii
Ñi'fii²¹²i' joongi 'in jmaa¹a tiin¹³naa'
sii²¹ Cristo. La joon gajin¹² Tú³ sii²¹i
'in tsá² fúui¹ do.

³⁷Joon mo ganíu²un 'in tsá² do
'elo joon ga'aa¹a fa'í³ joon gaunngii¹i
Tú³ coon¹³ 'in tsá² tya' Jesúus catyaa¹
do:

—Tsaru¹u', ðee 'ná¹ jmoo²¹o'o?

³⁸Joon gañii¹ Tú³:

—Cwojaa²¹-'o'o coon¹³ Dios joongi
cwosaa²¹naa' jmiif²¹ la jaan²¹naa'
coon¹³ la sii²¹ Jesucristo. Joon la
joon 'iin²mo Dios tsaa² tyii'. La joon
jon icwo¹o Dios 'naa' 'in Espíritu
Tyú² tya'a. ³⁹E júu³ lo 'e tyi'naa'oo'
coon¹³ yuuun²¹ tyii'. Joongi tya'
jileei²¹ 'in seein²¹ wiín². Joongi
tya' jileei²¹ 'in tøø¹ø Ña'ñu¹u' Dios
Jmii²¹.

⁴⁰Coon¹³ 'e júu³ lo gafaa²¹a

Tú³. Joon coon¹³ láai²gi júu³ tyú²
gafaa²¹a jin²in:

—Woo²¹naa' yaanaa' jee²¹² 'in tsá²
gó² no.

⁴¹Joon gasaa¹mo jmiif²¹ jileei²¹ 'in
gacón² cwáain¹ júu³ tya'a. Jiin¹³

jimii²¹² joon galicaan²¹ mogi coon¹³
 'in jai² líii² ca 'ni¹ mil-gi tsá². ⁴² Joon
 coon²¹ tún¹-un gacón² cwáain¹
 jilaa²¹ 'e 'ee¹e 'in apóstoles tyá'
 Jesús do. Tyú²-u seein²¹ la jaain²¹
 la jaain²¹. Joongi galicaain²¹ fee²¹i
 Dios joongi gajmaa¹a jmai²xu 'iñi¹.

Xiala nigajmaa¹a 'in
 jai² líii² Jesús nifu

⁴³ Joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá².
 Joon 'in tsá² tyá' Jesús do líi¹ 'láai²
 milagro gajmaa¹a coon¹³ jilaa²¹
 líi². ⁴⁴ Jileeí²¹ 'in nigajai² líii² do
 líi¹ røø²¹ sii¹i. Jmaa²¹i to² jmai²xu
 jmai²xu-u la jaain²¹ la jaain²¹ jilaa²¹
 'e 'oo¹o. ⁴⁵ Joongi ga'nii¹i jilaa²¹ 'e
 'oo¹o. Joon jmoo¹o jmai²xu cuu²
 coon¹³ la jaain²¹ la jaain²¹ xiiati
 sityéein¹³ jmií²¹ jee²¹ 'ii. ⁴⁶ La
 coon²¹ jmií²¹ la coon²¹ jmií²¹
 licaain²¹ inuu cwo¹ fee¹ tyá' tsá²
 Israel. La caain²¹ inuu tyá'a jmoo¹o
 jmai²xu 'iñi¹. Gø²ø jløø³mo
 coon¹³ 'e 'yaai¹-tsi alma tyá'a. Joon
 gacwoo¹-o 'maai¹³ Dios. ⁴⁷ Joon la
 jileeí²¹ mo jin²o 'e tsá² tyú²-tsi 'in tsá²
 jai² líii². La coon²¹ jmií²¹ gajmaa¹a
 Ña'ñu¹u 'e ngafúu¹mo 'in jo¹ líii².
 Joon 'in jai² líii² do uncaan¹mo
 coon¹³ 'in catyaa² do.

Galáa²mo jaain²¹ tsá² jluui¹³

3 Coon²¹ jmií²¹ nica'lóo²xu,
 ngóo¹ 'iin² 'ni¹, mo gati² 'ii²
 'e faa²¹a tsá² júu³ tyú². Joon Tú³
 coon¹³ Wó³ gasoo²o caan²¹mo
 fu inuu cwo¹ fee¹ tyá' tsá² Israel.
²Tsajéeí¹ tsá² jaain²¹ tsá² jluui¹³
 tyan¹ 'oo² cwo¹ do li ingfi¹i.
 Jluu¹³mo ca la mo galiseen²¹mo.
 Joon la coon²¹ jmií²¹ tsajéeí¹
 tsá² 'ii fu coon²¹ 'oo² cwo¹ do sii²¹

'Ya²gi 'e mii¹i caridad jileei²¹ 'in
 tsatáa¹ cwo¹ do. ³Mo ganí² 'in tsá²
 jluui¹³ do itsataai² Tú³ coon¹³ Wó³
 inuu cwo¹ do joon gamii¹i coon²¹
 caridad. ⁴Joon gajóoi² Tú³ coon¹³
 Wó³ do 'ii. Joon gajin¹² Tú³:
 —Jøøi²¹²du' jna'a.

⁵Joon gacon² 'in tsá² jluui¹³ do
 cwáain¹ coon²¹ tún². 'E sá² 'ee
 cwo¹o 'ido 'ii líii²i. ⁶Joon gasii²¹i
 Tú³ 'ii:

—Jo 'oo³oo cwataa²¹ jon'gi
 cwanáa¹³ sá² tyia pe jiin¹³ 'e
 'oo³oo lo cwo³-oo 'nu. Coon¹³ 'ii²¹
 tyá' e sii²¹ Jesucristo tsá² Nazaret,
 ráan²un, ngi² no.

⁷Joon gason¹ Tú³ cwoo²¹o tsáa¹.
 Joon gauncoo¹³on jmaa¹a siin¹²in
 'ido. La 'ii²¹² joon galipiín²mo moo¹
 taa¹³ luu²¹² tii²i. ⁸Joon ga'íi²i 'in tsá²
 jluui¹³ do fu yu'. Joon galáa² 'wii²¹²
 ngii¹i tii²i. Joon ga'í² 'íi²i fu tsi inuu
 cwo¹ do coon¹³ Tú³ coon¹³ Wó³.
 'íi²i jløø³i líii¹. Cwo¹o 'maai¹³ Dios.
⁹Joon jileeí²¹mo tsá² 'in téein² do
 jøøi² 'ii ngii¹i cwoo¹o 'maai¹³ Dios.
¹⁰Jmai¹² 'in tsá'goo²¹-tsi 'e ganii²¹ do
 'wii¹³ ñi¹o 'e ido-o 'in tsá² jluui¹³ 'in
 tyíin¹ 'oo²¹ cwo¹ sii²¹ 'Ya²gi mii¹i
 caridad.

Júu³ gafaa²¹a Tú³ coon²¹
 ni'nú¹ fee¹ sii²¹ Salomón

¹¹In tsá² jluui¹³ 'in ni'láai² do jo
 mo gati¹ Tú³ coon¹³ Wó³ coonti.
 Joon jileeí²¹ tsá² 'in téein² 'in'yíia²
 cwo¹ do ngalíin² cwiin¹in fu li
 téein² Tú³ do. Téen²in coon²¹ ni'nú¹
 fee¹ 'e sii²¹ Salomón. ¹²Mo ganí² Tú³
 'elo joon gasii²¹i tsá² 'in jalíin² do:
 —Tsá² seein²¹ Israel, 'ee li'
 tsá'goo²¹-'oo'? 'Ee li' jøø²naa¹ jna'a
 lawa yiia-oo'o nigaun'láa²na'a 'in

tsañuu¹ lo? ¿Ti 'i¹'oo' 'e nigangi¹ 'in tsá² lo coon¹³ 'ii²¹ tyijna'oo'o si 'wii¹³i 'e tyúi¹ jna'a 'ee? ¹³ Jo lí² la joon, Dios, 'in gaun'goo²¹o 'lii²¹² tsacøoi¹³ tyi' Abraham coon¹³ Isaac coon¹³ Jacob, nigacwóo¹i jónon¹ on Jesús, 'in feei¹¹gi la jee²¹² jileei²¹ pe 'naa' nigajaan¹³moo' 'i tyani 'in tyu² to². Joon mo gali*iin*²¹²mo Pilato 'e iláa²i pe 'naa'gii' jo gali*iin*²¹²naa!. ¹⁴E 'ii¹³ 'e mf²ii' láai² jaain²¹ 'in tyúi¹, 'in jo 'ee tsaa² røøi²¹, naa'gii' gamf²ii' galáai² jaain²¹ tsá² gó² 'in røøi²¹ tsaa². ¹⁵La joon gajngaa¹³moo' 'in cwo¹ juncwii²¹ tyi'. Pe Dios gajmaa¹a gajiin¹o tún¹. Joon jna'gii¹ faa¹³a'a 'e ja²mo jilaa²¹ 'elo. ¹⁶Joon 'in tsañuu¹ lo, 'in cwii¹moo', Dios gaun'láa²mo tsu 'wii¹³ jo¹⁰ líi² Jesú. Jmai¹² coon¹³ 'ii²¹ tya' 'e sii²¹ Jesú nigalipíin²mo tii² la li nigañi²ii'.

¹⁷'Niñi³oo, tsaru¹u', 'e 'naa'oo' coon¹³ tsacøoi¹³ tyi' mo gajngaa¹³naa' Jesú do gajmaa²aa' 'e jo 'øøi²¹'-oo'. ¹⁸Pe la joon gatsín¹ 'e nii²¹ Cristo wúu¹ jiin¹³ la gejin² tsá² tyúi¹ coon¹³ 'in gacwo¹ júu³ tyu² tya' Dios la jéei¹gi. ¹⁹Wii¹³ joon 'ná¹-a jaa²¹'-oo' joon cii¹³'-oo' coon¹³ Dios joon la joon 'iin²mo tsaa² tyii'. Joon ijó¹-o Ña'ñu¹u' 'e untyúu¹mo 'naa'. ²⁰La joon 'e isíi¹in Dios Jesú, 'in sii²¹ jon Cristo, 'wii²¹² tyi'naa'. ²¹Fiin¹³ ca la mo ñu¹fú² tyúi¹ Jesucristo ca mi tyá² Dios tyu² ce jilaa²¹. La joon gajin² tsá² tyúi¹ 'in gacwo¹ júu³ tyu² tya' Dios calii. ²²La joon gajin² 'lii²¹² Moisés sii²¹i 'lii²¹² tsacøoi¹³ tyi'. Jin¹²o: "Ña'ñu¹u' Dios 'e isíi¹in jaain²¹ 'in cwo¹ júu³ tyu² jee²¹² 'naa', tsaru¹u', jiin¹³ la gasii¹in jna. Cwolináu¹³uun' jilaa²¹

'e jin²in ²³tsu jileei²¹ 'in jo nuu¹³ 'in cwo¹ júu³ tyu² do 'e i'iin²mo 'i jee²¹² tsagoo¹o." La joon gajin² Moisés.

²⁴Joon la joon jileei²¹ 'in gacwo¹ júu³ tyu² tya' Dios ca Samuel nifu gafaa²¹ cwáain¹³ tya' 'e jmii²¹² lo.

²⁵Joon jilaa²¹ júu³ tyi'naa'oo' lo 'e ga'ii²i Dios la mo jéei¹ coon¹³ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyu² tya'a. 'E tyu² tyi'-oo' mo ga'ii² Dios coon²¹ júu³ jéei¹gi coon¹³ 'lii²¹² tsacøoi¹³ tyi' mo gajin²in sii²¹i Abraham: "Jileei²¹ tsá² taain²¹² fu juncwii²¹ ilicwaa¹³mo mi jö¹ yuun²¹ tyi'i."

²⁶Mo gajmaa¹a Dios jiin¹¹ Jónon¹on gasii¹in nifu tyani²ii' iuncwaa³i 'naa'. Joon la joon 'e uncoo¹³o 'naa' 'e tú²oo' jilaa²¹ 'e gó².

Tú² coon¹³ Wó³ tyani 'in tyu² to²

4 Faa²¹gi Tú³ coon¹³ Wó³ téen²in mo gatyalsín² untsá² coon¹³ 'in tyu² to² 'in tsá² 'in ní² inuu cwo' fee¹ do. Joongi ngaliin² 'inlifi¹³ tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹ saduceos. ²Nii²¹-tsi 'wii¹³ Tá³ coon¹³ Wó³ 'e'e tsá² júu³ tyu² joongi 'wii¹³ jin²in la mo gajin¹ Jesú la joon jon ijiin¹in tsá². ³Joon tsifu joon gasan² ni 'ido. Joon ngajée¹ 'nuñi³ ca néet¹ tsu nicalóo² do. ⁴Pe fúu¹mo 'in niganúu²un 'e júu³ do jo¹⁰o líi². Joon jileei²¹ 'in jai¹² líi² tf² 'ñá² mil jmai¹² tsañuu¹.

⁵Mo gajná² jmii²¹² joon galicaain²¹ fu Jerusalén 'in tyu² to² tya' tsá² Israel coon¹³ tsacøoi¹³ coon¹³ tifo² tya' ley. ⁶Joongi néel¹ Anás 'in tyu² to² tya' untsá², coon¹³ Caifás coon¹³ Juan, coon¹³ Alejandro. Joon gauncaain²¹ jileei²¹ tsá² inuu tya' tsacøoi¹³ tya' untsá². ⁷Joon gatyu²u to² gajalín² Tá³ coon¹³

Wó³. Joon gasiin¹²in tún² tsa¹². Joon gaunngii¹ 'in tyú² to² do 'ii:

—¿'In 'ii²¹ tya'a si coon¹³ 'e sii²¹
'in xeei²¹gi 'ee gajmaa²aa' jilaa²¹
'elo?

⁸ Joon Tá³ jin²in coon¹³ 'ii²¹ tya'
'in Espíritu Tyú² tya' Dios:

—Tsacøøi¹³ 'e fuu²¹ lo joongi
tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel: ⁹wana
'iin²¹naa' unngii¹ii' jna'a coon²¹ 'e
tyú²-u gajmoo²¹o'o tya' jaain²¹
tsatsaa¹³ 'e xiuala galáai². ¹⁰Joon
jna'a jmoo²¹o'o júu³ tyaní²ii'.
Cwoliñi³ii' jileei²¹ tsá² Israel 'e 'in
tsañuu¹ 'in siin¹² tyaní²ii' lo nano
niga'láai² coon¹³ 'e sii²¹ Jesucristo
tsá² Nazaret. 'Ii 'in gateen¹naa'
tsaa¹ crúu¹³ do. Joon Dios gajmaa¹a
jiin¹ tún¹. ¹¹'In Jesúz lo líi¹ lawa
coon²¹ cuun²¹ nifu pe 'naa'gii' lawa
'in jmoo¹o to² do nigajaan²aan' li'
co'o. ¹²Ce jiin¹³ jaain²¹ 'in taain²¹
juncwii²¹ jo lí² jmáa¹a tiin¹³naa' tsu²
Dios nigacwoo¹o 'e jiin¹³ Jesúz tíi²i
jmáa¹a tiin¹³naa' —jin¹² Tá³ do.

¹³Mo ganí² jileei²¹ 'in tyú² to²
do xiuala jo 'goo²¹ Tá³ coon¹³
Wó³ faa²¹a joon galili³o 'e jo 'e
jí² tñii²¹ 'ido jon'gi 'ee to² oo¹o
ganga'goo²¹-tsi. Joon galinií¹i 'e
'ido-o 'e nigangi¹ coon¹³ Jesúz.

¹⁴Joongi 'in tsá² 'in niga'láai² do,
do-o siin¹²in jee²¹ 'ii-o. 'Wii¹³ joon
jo 'ee sá² 'e faa²¹gi coonti. ¹⁵Joon
gatyú²u to² 'e 'woo²¹mo li sicaain²¹
do. Joon gasíi²i la jee²¹ yaa-mo 'ee
'e 'ná² jmáa¹a. ¹⁶Joon gajin²in:

—¿'Ee jmoo²¹o coon¹³ 'in tsá² do?
Jilee²¹mo 'in seein²¹ Jerusalén
niñi¹o jilaa²¹ li² nigajmaa¹a 'in
tsá² no. Coon²¹ milagro fee¹ liili¹
nigajmaa¹a 'ido. Joon jo lí² faa¹³a'
'e jon' la joon galí². ¹⁷Tsatáan¹³an'

fo²-tsi 'e jo faa²¹gi jiin¹³ jaain²¹
cwáain¹ tya' Jesúz. Joon coon¹³ 'e la
joon jo núu²gi tsá².

¹⁸Joon 'in tsá² do gatø¹ø tún¹ Tá³
coon¹³ Wó³. Joon gatyú²u to² la jo
faa²¹gi 'ido coonti, jon'gi 'e²gi tsá²
cwáain¹ tya' Jesúz. ¹⁹Pe joon gañii¹i
Tá³ coon¹³ Wó³:

—'Í'du'-oo' yaanaa' no. ¿Ti tyú²gi
tyani Dios 'e jmoo²¹o'o náu¹³u'u to²
tyú² 'naa' lagí to² tyú² Dios 'ee?
²⁰Tsu jna'a jo cwooi¹ tuu²¹u'u 'e
faa¹³a'a jilaa²¹ 'e ganee²¹e'e joongi
ganuu²¹u'u.

²¹Joon 'in tyú² to² do gaton¹on
fo²-tsi pe galáa²mo 'ido. Jo
gatsaa²¹a xiuala ijmeei²¹ ni 'ido wúu¹
tsu 'gøø²¹mo tsá². Jilee²¹mo tsá²
cwo¹o 'maai¹³ Dios jilaa²¹ 'e nigalí².
²²'In tsá² 'in galáai² coon¹³ milagro
do ningoo²¹-o tunlo² jin²¹ líi¹gixu.

Mii¹-o tyani Dios 'in jai² líi² 'e jo
cu²-tsi joon 'e tá²-a taain²¹²-tsi

²³Mo galáai² Tá³ coon¹³ Wó³ joon
nigalín²mo fu li néei¹ 'in tsaruu²¹i
catyaa² do. Joon gatyaa¹ júu³ la
jilaa²¹ 'e nigajin² 'in tyú² to² tya'
untsá² do coon¹³ tsacøøi¹³ do.

²⁴Joon mo ganúu²un, jilee²¹mo
gamiilí¹ sii²¹i Dios:

—Ña'ñu¹u, 'nu-u Dios 'in gajmaa¹a
ñu-fú² joongi ni 'wó², joongi jmi'ñi³
coon¹³ jilaa²¹gi 'e sá² ni cwoo¹³
juncwii²¹. ²⁵Joon 'lii²¹ tsafeei¹ tyii¹
David, 'in gajmaa¹a jiin¹³ la to²
gatyú²u, gafaa²¹a cwáain¹ tyi¹i
mogajin²in coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu
Tyú² tyi¹:

—¿'Ee li' to² li¹ tsá² taain²¹²
juncwii²¹ mii¹³?

Joongi 'i¹-tsi tsá² jmai¹² 'e jo 'ee
to² 'íi³mo.

26 Jileei²¹ tsaa'to² garóon².
 Joongi tsacøøi¹³ 'e fuu²¹
 galicaain²¹.
 Joon gajmaa¹a 'ee¹i Ña'ñu¹u'
 Dios joongi coon¹³ 'in gasii¹in
 Dios sii²¹ Cristo.
27 Tsu ja²mo 'e fuu²¹ lo galicaain²¹
 Herodes coon¹³ Poncio Pilato
 coon¹³ tsá² seein²¹ li xia'gi coon¹³
 tsá² Israel. Joon galicaain²¹ 'e
 jmáa¹a 'e gó² tya' yuu²¹ tyi'i
 Jesús 'in 'iin²¹un. **28** Joon la jon
 gajmaa¹a jilaa²¹ to² 'e nityuu¹²u'
 'e ilí² joongi jilaa²¹ 'e ni'i¹-o'o.
29 Joon la no coon²¹du'u cwáain¹
 fo² gaton¹on. Cwoo¹³ jna'a yuu²¹
 tyi'i 'e jo ngi²¹ii cu²-tsii*i*. La
 joon jo 'goo²¹-oo'o 'e cwoo²¹o'o
 júu³ tyú² tyi'i. **30** Joon mii²¹i
 tyaní²i 'e cwo²o jna'a 'ii²¹ tyi-o'o 'e
 un'láa²na'a jileei²¹ tsatsaa¹³ joongi
 coon¹³ 'e sii²¹ yuu²¹ tyi'i Jesús
 jmoo²¹o'o jilaa²¹ li² coon¹³ milagro
 fee¹.
31 Mo ngayuui¹³ gafaa²¹a júu³ tyú²
 tya'a 'e lí² licaain²¹ do joon gajøø²¹
 'wó² tá² liili¹. Tsifu joon galiseein²¹
 waa²¹ pi² coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in
 Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon jo
 'goo²¹gi faa²¹a júu³ tyú² tya' Dios.
 Jilaa²¹ 'e sa² tya' jilee²¹mo 'in jai² líii³
32 Ca nii² 'e 'i¹-tsi jilee²¹ 'in
 nijo¹ líii². Joongi coon²¹ røø²¹ líi¹i
 jilee²¹mo. Ce jiin¹³ jaain²¹ jo jin²
 wa'a 'e 'oo¹o tya'a 'ña'a. Jilaa²¹
 jmai² tya' jilee²¹mo. **33** Faa²¹gi 'in
 apóstoles tya' Jesús do 'e nigajii¹in
 Ña'ñu¹u' Jesús. Joon taain²¹ tá²-tsi
 liili¹. Joon Dios gataa¹³i cwa³
 jilee²¹mo. **34** Jiin¹³ jaain²¹ jo 'oo¹o
 fa'i³ 'wii¹³ jilee²¹mo 'in 'oo¹o 'wó²
 si 'ná¹ 'ee ni'nii¹o. **35** Joon jilaa²¹ 'e

sá² cwo¹o tsá² apóstoles. Joon
 'ii-gi gajmaa¹a jmai²xu la jaain²¹ la
 jaain²¹ xiala sityéein¹ tsá² jmi²¹o.
36 Lawa la lo-o jmoo¹o jilee²¹.
 Seein²¹ jee²¹ 'ii jaain²¹ jún² Leví
 'in sii²¹ Sé³. Galiseein²¹ coon²¹ 'wó²
 roon¹ ni jmi²¹ sii²¹ Chipre. Joon 'in
 apóstoles do gaunsii²¹o 'ii Bernabé.
 ('øøi²¹-tsi tsá² sii²¹: 'in untyú²-tsi
 tsá².) **37** 'In tsáñuu¹ lo ga'ni¹i coon²¹
 sii¹³ 'wó² tya'a. Joon 'e cuu² gatii²i
 do ngacoon¹on joon gacwo¹o tya'
 apóstoles do.

Tsaa² tya' Ananías coon¹³ Safira

5 Pe jaain²¹gi tsá² sii²¹ Ananías
 coon¹³ 'oo²¹o 'in sii²¹ Safira
 ga'ni¹i coon²¹ sii¹³ 'wó². **2**'In tsá² lo
 gasifí²i røø²¹ coon¹³ 'oo²¹o. Joon
 gasáai¹³ gixu 'e cuu² do tya'a. Joon
 ngacwoo²¹o 'in apóstoles do lawa'a
 la jilaa²¹a. **3** Joon gajin² Tú³ sii²¹i
 'ii:

—Ananías 'ee lí' nigafí² 'in 'lifi³
 alma tya'i 'e gaungøø¹u 'in Espíritu
 Tyú² tya' Dios? Gasaa²¹gi'i 'e cuu²
 gatii²u tya' 'wó² do. **4** 'Wó² tyi-o'o
 do mo ga'ni²¹naa'. Joon 'e cuu²¹
 gatii²u tya-o'o jon, lí²-i jmaa²aa' la
 'in²¹naa'. 'Ee lí' ga'i¹-oo' la joon?
 Nigafáa¹³a coon²¹ júu³ tajuu²¹ tyani
 Dios jon' tyani tsá².

5 Mo ganúu²un Ananías 'elo tsifu
 joon gaci²mo jún¹mo. Jmai² tsá² 'in
 gafoo²mo mo ganúu²un 'elo. **6** Joon
 gatyaliín² jaain²¹ gáj¹ simii²¹ 'in
 gapaai²¹ 'ii' 'mi². Joon ngajée¹ i'ido
 'ii' nga'áa¹³mo.

7 Ji 'ni¹ hora gangí²i mo ngayuui¹³
 joon jon ga'i² 'oo²¹o Ananías. Jo ñii¹i
 coonti 'ee galí². **8** Joon gaunngí²i Té³:

—Ti la gajin²in do-o gaciíin² 'wó²
 ga'nii²¹iin' do?

Joon gañii¹i:

—Jiin¹³ la do-o gacíin².

⁹ Joon gasii²¹i Tá³ 'ii:

—¿Ee lí' gasíin¹³naa' røø²¹ 'e
cón¹³oon' in Espíritu Tyú² tyá'
Ña'ñu¹u' Dios tóo²? Caluu no-o
nijaliin¹ in nga'áai¹³ ñuu¹ tyi'i.
Joon 'nu-gi' injéi¹ 'ino.

¹⁰Tsifu joon cií¹²i 'wii²¹² tii² Tá³.
Joon mo ngataai² in simii²¹ do
joon gangaai¹ in tsamí² ni 'lii²¹²mo
jon. Joon gatyíi¹i, nga'aa²mo caai¹
li si'aai²¹² ñuu¹ tyá'a do. ¹¹Joon
jilee²¹mo tsá² in jai² líii² Jesús
coon¹³ in galiñii¹ jilaa²¹ 'elo
gafoo²i liili¹.

Fúu¹mo 'in gaun'láai² coon¹³ milagro

¹²Láa¹mo li² coon¹³ milagro
gajmaa¹a apóstoles jee²¹² tsá². Joon
galicaain²¹ tsá² coon²¹ ni'ná¹ sii²¹
Salomón. ¹³Fúu¹mo 'in catyaaí²
do jo 'iin²¹²in uncaain²¹ coon¹³ 'ii
tsú 'wii¹³ 'goo²¹-o. Pe jilee²¹mo
tsá² faa²¹a tyú²-u tyá'a. ¹⁴Líi¹ fúu¹
tsañuu¹ coon¹³ tsamí² in nigalijai¹²
líii² Ña'ñu¹u' Jesús. ¹⁵Joon ga'wooi²¹
tsá² in tsatsaa¹³ tyá'i fu¹. Tya'i fu¹
tee¹²i coo¹³ 'mó² si ni jmoo²¹ 'ee.
Joon mo ngíi¹i Tá³ fiin¹³ jiin¹³ tii¹³
'iin¹³ tyá'a joon 'láa²mo. ¹⁶Joon
jilee²¹ tsá² in seein²¹ fuu²¹ co'
Jerusalén do jajéé¹i tsatsaa¹³ tyá'a si
'in 'yuui² in 'lii¹³ alma tyá'a 'ee joon
jilee²¹mo 'láa²mo.

Gatain¹² tsá² Té³ coon¹³ Wó³ 'nuñí³

¹⁷Joon ga'aa¹a tsiiwúu¹ jilee²¹
'in tyú² to² tyá' untsá² joongi tsá²
coon²¹ poo²¹² sii²¹ saduceos. ¹⁸'Wii¹³
joon gasan²mo tsá² in apóstoles do
joon gataan¹²in 'nuñí³. ¹⁹Pe jaain²¹
ángel tyá' Ña'ñu¹u' Dios ganá¹ 'e

'nuñí³ do la 'woo¹. Joon ga'woo¹mo
'ido. Joon gasii²¹i 'in ángel do 'ii:

²⁰Cwolíin²naa' fu inuu cwo¹ do.
Cwojmaa²aa' júu³ xiiala ngi¹ tsá²
coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹ tyá' Dios.

²¹Mo ganúu²un 'elo joon ngatáá¹i
fu cwo¹ do. 'Aa²¹ mo gajná² ga'láa²
'wii²¹² 'e²e tsá².

La 'ii²¹² joon 'in tyú² to² tyá' untsá²
joongi 'in téein² coon¹³on galicaain²¹
'e Junta Suprema tyá'a. ('øøi²¹-tsi
tsá² e licaain²¹ jileei²¹ tsacøø¹³
tyá' tsá² Israel.) Joon gatyú²to²
gajalíin² in apóstoles do 'in taai²
'nuñí³. ²²Mo gatyalíin² 'ii¹³ tsi 'nuñí³
do jo gatseei²¹gi jiin¹³ jaain²¹. Joon
ngaliin¹ tún¹. ²³Ngacoón¹on júu³ li
néel¹ tsacøøi¹³ do gajin²in:

—Mo gatyalijíi²¹i 'nuñí³ do
gatsaa²¹a tyú² sijní¹. Joongi
'ooca'nú² do téen²mo 'láa² 'aa¹a. Pe
mo ganaa²¹²a'ja jiin¹³ jaain²¹ jo 'in
seein²¹gi li' tsi do.

²⁴Mo ganúu²un tsacøøi¹³ tyá'
untsá² coon¹³ 'in tyú² to² 'in ní²
cwo¹ do jilaa²¹ 'elo joon gaunngii¹i
ruu²¹i:

—Júu³ tyá' fo², ¿xiiala iján² jilaa²¹
'elo?

²⁵La jee²¹² joon tyía¹ jaain²¹
tsañuu¹ jin²in:

—Inuu cwo¹ do 'yuui² 'in tsañuu¹
'in gatai² 'naa' 'nuñí³ do. Do-o 'yuu²i
'e²e tsá² júu³ tyú².

²⁶Joon ngalíin² moyóo¹³ coon¹³
'ii¹³ tyá'a. Joon ngatee¹ 'ido tún¹. Jo
'ee gajmee²¹i ni 'ido 'wii¹³ 'goo²¹o
wana gatyuu¹² tsá² 'ii cuun²¹².

²⁷Mo tyaliin¹in tee¹e ngajéé¹i tyani
tsacøøi¹³. Joon 'in tyú² to² tyá'
untsá² do gajin²in:

²⁸—Jna'a nigautsaa¹³moo'o 'naa'
coonti 'e jo 'e¹²gii' júu³ tyá' Jesús

do. Pe 'naa'gii' li' cii¹³i nigajmaa²aa'. Nigaró¹mo la tóori² Jerusalén coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ee²ee'. Joon 'naa'oo' iin²¹naa' cwo¹ jna'a tsaa² 'e gajúin¹ 'in tsáa¹ do.

²⁹ Joon gañii¹i Tá³ coon¹³ 'in apóstoles catyaai² do:
 —'E tii²mo jna'a jmoo²¹o'o nua¹³u¹to² tyu² Dios lagí to² tyu² tsá². ³⁰ Dios tyu' lii²¹ tsacóoi¹³ tyii¹ 'ii gajmaa¹a jiin¹ Jesús 'in gajngaa¹³naa' tsaa' crúiu¹³ do.
³¹ Joon Dios gasaa¹i 'ii 'e cwaa²¹ li' cwoo²¹o tsáa¹. Joongi nicwo¹o to² fee¹ joongi 'e jmaa¹a tiin¹³ tsá². Joon la joon lí²-i jaa²¹-tsi jilee²¹ tsá² Israel. Joongi 'in²mo tsaa² tyu'a. ³² Faa¹³ jna'a 'e la ja²mo jilaa²¹ 'elo. Joongi 'in Espíritu Tyú² tyu'a. Dios, 'in Dios cwóo¹i jilee²¹ 'in nua¹³ to² tyu² Jesús, jmáa¹a júu³ 'e ja²mo jilaa²¹ 'elo.

³³ Mo núu²un jilaa²¹ 'elo lí¹ gatsá² nii²¹-tsi. Joon la mo 'in²¹in jnga²mo 'ido. ³⁴ Jaain²¹ tsá² sii²¹ Gamaliel, 'in lí¹i tsá² tyu' fariseos, 'in tyiin¹ li sicaain²¹ 'ido. Lí¹i tifo² tyu'a 'ley. 'Áa¹mo un'goo¹ tsá² 'ii. Joon garóon² li tyiin¹in, joon gatyu²u to² ga'wooi²¹ 'in apóstoles do. ³⁵ Joon gasii²¹i 'in tyu² to² do jin²in:

—Tsá² Israel, tñi¹moo' 'e jmaa²aa' coon¹³ 'in tsáa¹ no. ³⁶ Cwotii¹³du¹'oo' xügi mo ngoo¹ ga'yeei²¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Teudas. Tsá² tyiin²mo 'ii gajin²in 'ña'a. Joon gajée¹i tyú²ciein¹³ lí¹gi tsá² tyu'a. Pe mo ngayuu¹³ gajngaa¹³ tsá² 'ii jilee²¹mo tsá² tyu'a gasojó¹mo. Joon gatsé¹mo jilaa²¹. ³⁷ Mo galiciiin²¹gixu joon, mo gatáin¹ jilee²¹tsá² ji², ga'yeei²¹ jaain²¹ tsá² seein²¹ Galilea sii²¹ Judas. Joon

fúu¹mo tsá² gajée¹ 'ii. Pe la joon jon gajngaa¹³mo tsá² 'ii. Joon jilee²¹mo jon tsá² tyu'a sojó¹mo. ³⁸ 'Wii¹³ joon tåu¹naa' 'in tsáa¹ no. Joon jo untyii²naa' 'ii. Wana júu³ tyu'a 'in tsá² lo jmai¹² júu³ tyu'a tsá² joon tyee²¹mo jon. ³⁹ Pe wana júu³ tyu'a Dios jo lí² 'in²naa'. Tí¹moo', jo tii¹³naa' coon¹³ Dios.

⁴⁰ Joon gatii¹²i júu³ tyu'a Gamaliel do joon galinuu¹²u jilee²¹mo. Joon gasii²¹mo røø²¹. Joon gatø¹ø 'in apóstoles do tún¹. Joon gajmee²¹mo 'ido. Joongi gauntsaa¹³mo 'a jo faa²¹gi 'ido júu³ tyu'a Jesús. Joon galáa²mo. ⁴¹ Joon ga'woo²¹mo 'in apóstoles do tyani tsacóoi¹³ do. Jløø³mo ngalíin² 'wii¹³ Dios gacwoo¹o wa'a ganii²¹ wúu¹ 'wii¹³ tyu'a Jesús. ⁴² Ca inuu¹ cwo¹ lagí inuu¹ tyu'a tsá² jo gatü²gi 'e e²e tsá² júu³ tyú². Joongi faa²¹a cwáain¹ tyu'a Jesucristo la coon²¹ jmii²¹².

Gatyii¹²in dyái¹ tsá² 'in uncoo¹³ apóstoles do

6 Jee²¹² jmii²¹² joon gangafúu²mo 'in jo¹ lí². Joon 'in faa²¹ jmíi¹ griego ga'láa² 'wii²¹² jmoo¹o tsaa² tyu'a 'in faa²¹ jmíi¹ tyu'a tsá² Israel. Jin²o:

—Mo jmoo¹o tsá² jmai²xu la coon²¹ jmii²¹² 'in 'yia'nfi² tyii¹ xügi lí² go¹ø lagí 'in 'yia'nfi² catyaai².

²Joon gatyu²ji dyatuuin¹ apóstoles to² wa'a galicaain²¹ ce jilee²¹ 'in jai² lí² do. Joon gasii²¹i:

—Jo tseein²¹ wa'a tuu²¹u'e cwoo²¹o'o júu³ tyú² tyu'a Dios 'e jmoo²¹o'o jmai²xu 'e dø¹ tsá². ³ 'Wii¹³ joon, tsaru¹u', 'nee¹naa' dyái¹ tsá² jee²¹² 'naa' 'in jo cu²'oo' coon¹³, tsá² 'in 'øøi²¹-tsi joon 'in 'oo'o 'ii²¹

tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon cwóo¹³oo' 'ido-o 'e to² no cwojmaa¹a jmai²xu. ⁴Pe jna'gii¹i canii² 'e faa¹³a'a fo² joongi 'ee¹³e'e jilaa²¹ júu³ tyú² tya' Dios.

⁵Røø²¹ gasíi²i jilee²¹mo. Joon gatyii¹³in Tée¹³, jaain²¹ 'in tsá²-tsi Dios lili¹. Áai¹ nñuu¹³uñ to² tyu² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Jaain²¹gi 'in sii²¹ Lii²¹, coon¹³ Prócoro, coon¹³ Nicanor, coon¹³ Timón, coon¹³ Parmenas. Joongi jaain²¹ 'in seein²¹ fu Antioquía 'in sii²¹ Culáa¹³. Culáa¹³ do 'in nigaii²¹ tiisi² tya' tsá² Israel ca la mo jée¹mo. ⁶Joon ngajée¹i tyani 'in apóstoles do. Joon 'ii-gi gafaa²¹a júu³ tyú² joongi gataan¹an cwoo²¹o tya' 'ido.

⁷Líi¹ nganii¹²i 'e júu³ tyú² tya' Dios do. Joongi 'in jai¹² líi² 'in néei¹ Jerusalén líi¹ ngafúu²i. Joongi fúu²mo untsá² tya' tsá² Israel galija²mo líi².

Gasain¹² tsá² Tée¹³

⁸Áa¹mo gauncoon¹³ Dios 'e 'iin²¹in Tée¹³ tsá². Jaain²¹ 'in 'oo¹o 'ii²¹ tya' Dios 'ii. 'Láai² li² coon¹³ milagro gajmaa¹a jee²¹ tsá² do.

⁹Joon 'inlffi¹³ tsá² tya' coon²¹ cwo¹ sinagoga 'e sii²¹ Esclavos Libertados coon¹³ 'inlffi¹³ tsá² seein²¹ Cirene, coon¹³ tsá² Alejandría, coon¹³ tsá² Cilicia, coon¹³ 'inlffi¹³ tsá² seein²¹ Asia galáa² 'wii²¹ jo cwo¹ júu³ ruu²¹i coon¹³ Tée¹³ do. ¹⁰Pe jo lí² lii¹i 'in tsá² do coon¹³ 'e júu³ røø²¹ 'e faa²¹a Tée¹³ do. Jo lí² lii¹i tsu Tée¹³ do faa²¹a 'ii²¹ tya' 'in Esíritu Tyú² tya' Dios. ¹¹Joon 'in tsá² do gatyii²¹o 'leel¹³ 'in gafaa²¹a júu³ tajuu²¹ jin²in: —Niñu³oo'o 'e faa²¹ 'ido 'laa²¹ tya' Moisés coon¹³ Dios.

¹²Joon la joon gajmaa¹a gati² 'nii²¹-tsi tsá², coon¹³ tsacøøi¹³, coon¹³ tifo² tya' ley. Joon coon¹³ la joon gasaan¹² ni Tée¹³ do. Joon ngajée¹i li náa¹ Junta Suprema.

¹³Joon ga'naa¹²i 'inlffi¹³ tsá² 'in jmá² júu³ tajuu²¹ jin²in:

—In tsanuu¹ lo jo mo tħu²¹ faa²¹a júu³ 'laa²¹ tya' 'e cwo¹ nacwai¹³ lo joongi tya' ley. ¹⁴Ninuu²¹u'ñ faa²¹a 'e 'in Jesús tsá² Nazaret do 'e ifiin¹mo 'e cwo¹ lo. Joongi 'e iunsíi²i jilaa²¹ tiisi² tya' 'e gacwo¹o Moisés jna!

¹⁵Joon 'in tyu² to² do coon¹³ jileei²¹gi 'in néei¹ do mo gajøø² ni² Tée¹³ do ganii²¹ li níi¹i la li ni² ángel.

Faa²¹a Tée¹ 'wii¹³ tya' 'ña'a
7 Joon 'in tyu² to² tya' untsá² do gaunngi¹i Tée¹³ jin²in:

—¿Tí jo¹o jilaa²¹ 'elo?

²Joon 'ii-gi gañii¹i:

—Tsaru¹u' joongi jileei²¹ tsacøøi¹³ tyi¹, nñuu²duu¹ 'e ifo³oo lo. Ña'ñu¹u' Dios 'in tyíin¹ ñu'fú² ga'ee¹²mo 'ña'a 'lii²¹ tsafeei¹ tyi' Abraham mo gacwó²gita fu Mesopotamia la nu'gi itsacwaa¹a fu Harán. ³Joon gajin¹² Dios sii²¹i 'ii: “Tu¹³u goo²o lo joongi jileei²¹ ruu²¹u'. Joon cwoo²¹o coon²¹ 'wó² li i'é³ee lo.” ⁴Joon gacwo¹i Abraham li sii²¹ Caldea. Joon gangacwaa²¹ fu li sii²¹ Harán. Pe mo gajúu¹ jmii²¹ joon jajée¹mo Dios Abraham fu li seen²¹naa' nano. ⁵Pe jo 'ee gasáa¹a coonti tya' 'ido fu lo. Jiin¹³ coon²¹ sii¹³xu li sii²¹xu tii²i jo sá². Jiin¹³ jo mo seen²¹mogi jóon¹on, joon Dios ga'ñi²i júu³ Abraham 'e cwo¹o jóon¹on 'e 'wó² do. ⁶Joon gajin²in

jon Dios sii²¹i Abraham 'e jileei²¹ tyí²a 'e tsacwaa²¹a goo¹o tsá² xeei²¹ ca gatsín¹ tyán² cíein¹³ jin²¹. Jin²o jon inii²¹ wúu¹. Joon tsá² xee²¹mo 'in tyú² to² 'ii. ⁷Pe joon gajin² Dios: "Jna-a jmáa³aa 'ii²¹ tyá 'in tyú² to² tyí²a do. Mi yuu¹³ joon, joon i'woo²moo 'ido. Joon lo-o lí² ijmáa¹a to tyajna." ⁸Dios gasí²i coon²¹ júu³ jai¹² coon¹³ Abraham. Joon gatyú²u to² 'e jmá² 'ido li² circuncisión tyá' jónon¹on. 'E li² do coon¹³ 'e joon ti²i-tsi tsá² e júu³ gaíí² Dios do. 'Wil¹³ joon mo galiseein²¹ jónon¹on sii²¹ Isaac, joon gajmaa¹a Abraham 'e li² circuncisión do tyá' jónon¹on. Gatyú²u loo²¹ yú¹ cíun¹ 'in xuui²¹ tsanúu¹ do. Joon Isaac-gi gajmaa¹o jon 'e li² do tyá' jónon¹on 'in sii²¹ Jacob. Jacob-gi gajmaa¹o jon 'e li² do tyá' 'in dyatuuin¹ jónon¹on 'in galiseein²¹ tyá'a. Joon 'in dyatuuin¹ do-o galíí¹i tsacóoi¹³ tyá' dyatun¹ poo²¹² tyá' tsá² Israel 'e sá² nano.

⁹"In xuui²¹² tyá' Jacob do, 'in galíí¹ tsacóoi¹³ tyí', ga'aa¹a tsiwúu¹ tyá' ruu²¹i sii²¹ Sé³. Joon ga'níi¹mo 'ido tyá' tsá² 'in tsalíin² Egipto. Pe Dios gauncoon¹³ Sé³ do. ¹⁰Joon galáa²mo coon¹³ jilaa²¹ fa'í³ tyá' 'ido. Joon gajmaa¹a 'e jmíi¹gi-tsi Sé³. Joon gajmaa¹a 'e gali*iin*²¹²in Faraón 'ii. Faraón sii²¹ 'in róoi¹³ tsá² Egipto do. Joon 'in Faraón do gatyú²u to² 'e galí² Sé³ tsaa'to² tyá'a. Joon gatyú²u Sé³ to² la tóoi² Egipto, ca jilee²¹ tsá² néei¹ inuu tyá' róoi¹³ do gatyú²u Sé³ do to².

¹¹'Joon gaí²gon 'oo² la Egipto coon¹³ Canaán li néei¹ 'lii²¹² tsacóoi¹³ tyí'. Joon jo níi¹gi 'ee dø¹ø. ¹²Pe mo galiñii¹i Jacob 'e sá² trigo fu Egipto do joon gasii¹in

jónon¹on 'in líi¹ la líi¹i tsacóoi¹³ tyí'. Do-gi galáa² 'wii²¹² ngalíin². ¹³Mo gatí² tún² naa¹³ tyalíin² do, 'in Sé³ do gajin²o 'e ruu²¹mo 'ido. Joon galiñii¹i 'in róoi¹³ tyíin¹ Egipto do xiala nilíi²i tsacóoi¹³ tyá' Sé³. ¹⁴Joon gatyú² Sé³ to² wa'a jaliíin² jmíi²¹ coon¹³ jileei²¹ ruu²¹i. Gatí²-i ca'no¹³ cíein¹³ tsi dyilia'ñéei² tsá² coon'tya. ¹⁵La joon galíí² gangó² o Jacob fu Egipto. Joon do-o li gajíun¹in coon¹³ jileei²¹ 'lii²¹² tsacóoi¹³ tyí'. ¹⁶Joon moo¹ taai² 'in Jacob do ngalíi¹gixu fu Siquem. Joon do-o ga'áa¹i coon²¹ tsi 'aan¹ nigaló² Abraham tyá' 'lii²¹² tyá'a. Hamor sii²¹ 'in ga'níi¹ 'e 'aan¹ do.

¹⁷'La do-o gangó¹ ca gatsin¹ júu³ jai¹² 'e gasíí²i Dios coon¹³ Abraham. Ti'xu²u gangafúu²mo tsá² seein²¹ Israel li nanéel¹ Egipto do. ¹⁸Joon galí² jaain²¹ róoi¹³ to² Egipto do 'in jo cwii¹in 'lii²¹² Sé³ do. ¹⁹'In róoi¹³ do gacon¹on tóo² 'lii²¹² tsacóoi¹³ tyí'. Joongi ga'e²e wúu¹. Joon gatyú²u to² 'e tóu²mo 'ido la jaain²¹ xuui²¹² tsanúu¹ tyá'a mi liseein²¹. Joon la joon júun²mo 'ido. ²⁰Yiia¹³ joon galiseein²¹ Moisés, 'ii jaain²¹ yúun²¹ 'in gali'iin²¹²in Dios. Gaai²¹ sii²¹ gauncwaain²¹ tsacóoi¹³ tyá'a inuu tyá'a. ²¹Mo gatí² 'ii²¹ 'e gatíi² sáa³a 'ii la joon galíí² 'e 'ña'a 'in jamíi¹ róoi¹³ do gatøø¹o 'in yúun²¹ do. Joon gauncwaain²¹ lawa jónon¹-o. ²²'Wii¹³ joon gauntsáa¹ Moisés jilaa²¹ 'e tif²¹i tsá² Egipto. 'Wil¹³ joon tyú²-u gati²¹i jilaa²¹ 'e faa²¹a joongi jilaa²¹ 'e jmoo¹o.

²³'Tunlo¹ jiin²¹ ningóo¹ 'e seein²¹ mo gali'iin²¹²in tsafee¹³i tsagoo¹o. ²⁴Joon li ngóo¹ do ganí² jaain²¹ tsá² Egipto taai² tíi¹ coon¹³ tsagoo¹o

Israel. Joon 'iin²¹²in Moisés do un'øø¹i tsagoo¹o. Joon gacoon²¹-o ty'a, gajngaa¹³mo 'in tsá² Egipto do. ²⁵Pe 't¹-tsi Moisés 'e lí² lii¹i tsagoo¹o tsu Dios nigarai¹in 'ii 'e tsaláai² 'ido. Pe tsagoo¹o do jo líi²i la joon. ²⁶Mo gajná² joon ganí² Moisés taa²i tsagoo¹o tñi¹i. Joon la mo 'iin²¹²in tyáai¹ 'nii²¹ joon gasii²¹i: "La 'oo¹ruu²¹moo' tñi¹³naa'. 'Ee líi jmaai¹³ruu²¹naa' la no?" ²⁷Pe tsifu joon jaain²¹ 'in tñi¹ do ga'leei¹³gon Moisés. Joon gasii²¹i 'ii: "¿In gatyú² to² 'e jmaa²a 'ii²¹ tyii*i* lawa tsaa'to²?" ²⁸¿Tí iin²¹²un jngaa¹³un jna la gajngaa¹³un 'in tsá² Egipto do tyia²?" ²⁹Mo ganúu²un Moisés 'elo gacwiin¹o. Ngoo²¹-o lí sii²¹ Madián. Do-o gateen¹in lawa tsá² seein²¹ lí wíin². Joon do-o galiseein²¹ gái¹jónon.

³⁰'Ngó¹ Moisés coon²¹ lí jo 'in tsá² seein²¹ co' coon²¹ moo²¹ sii²¹ Sinaí. Do-o taain¹ ningóo¹ tunló¹ jiin²¹ mo gajnéi¹ jaain²¹ ángel. 'In ángel do 'yuu² coon²¹ jee²¹² 'mó² pi³ 'e li la li 'e coo²¹ jf². ³¹Joon líi¹ ganga'goo²¹-tsi Moisés mo ganí² 'edo. Joon gangatyéen¹in tyan'gi wa'a jójø² tyú²gi. Joon ganíu²un coon²¹ júu³tya' Nañu¹u' e jin¹². ³²"Jna-a Dios tya' líi²¹² tsacøøi¹³ tyi¹ Abraham, coon¹³ Isaac, coon¹³ Jacob." Tsifu joon gajlé¹mo Moisés. 'Goo²¹-o. Jo tá²gi-tsi jójø²ø. ³³Joon gajin² Nañu¹u' sii²¹i 'ii: "Woo¹³ míi¹³i no, tsu li 'øø²¹ø no li cwaai³mo no. ³⁴Nimóo³-oo 'e nigani²yuu²¹ tyiaa wúu¹ Egipto. Ganíu³oo ci²i 'wii¹³ joon gacwú¹na ilaa²¹na 'ii. Nañdu' jon. Síi²na 'nu fu Egipto." La joon jin² júu³ ganíu²un Moisés.

³⁵'Coon¹³ 'in ángel 'in ganéi¹ tyani Moisés jee²¹² 'mó² pi³ 'e

coo²¹ do gasii¹in Dios Moisés lawa jaain²¹ tsafeei¹¹ 'in jmaa¹a láá²i tsagoo¹o. Fiin¹³ la mo jéei¹ 'in tsagoo¹o do jo mo ga'ii²¹i 'e tyú²ø to² ii. Joon nigajin¹² tsagoo¹o sii²¹i 'ii: "¿In nigatain¹² 'nu lawa tsaa'to² si 'in jmoo¹o 'ii²¹ 'ee?" ³⁶Moisés do ga'woo²¹i 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi¹ Egipto do. Joongi gajmaa¹a jilaa²¹ milagro coon¹³ líi² 'e fuu²¹ joon. Joongi lí ganó¹ coon²¹ jmiñi¹³ sii²¹ Mar Rojo. Joongi gajmaa¹a milagro lí caain²¹ lí jo 'in tsá² seein²¹ do la jee²¹² tunló¹ jiin²¹. ³⁷'In Moisés do gasii²¹i tsá² Israel: "Dios ityii¹³in jaain²¹ la 'oo²¹ jee²¹² ruu²¹naa' 'in cwo¹ júu³ tyú² ty'a jee²¹² 'naa'. Jiin¹³ la 'ii²¹ 'oo² jna-a jon i'aa¹a." ³⁸Gateen¹in 'in Moisés lo coon¹³ tsá² Israel 'e lí jo 'in tsá² seein²¹ do. Mo gafee¹i 'in ángel do Moisés lí moo²¹ sii²¹ Sinaí, Moisés-gi gasii²¹i 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi¹ 'e júu³ do ga'íi² ty'a xiiala 'e téein² tsá² tyú². Coon¹³ la joon ga'ii¹³naa' 'e júu³ do.

³⁹Pe 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi¹ jo gali*iin*²¹²in núu²un. Joon gajíi²mo Moisés. Joon la mo 'iin²¹²in 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi¹ tsaliin¹ fu Egipto tún¹. ⁴⁰Joon gasii²¹i 'in tsá² do Aarón: "Ii²¹i jmee¹²un dioses tyii¹ 'in tsaliin² jee²¹² jna'a. Tsu jo nee²e'e 'ee galíi¹ 'in Moisés 'in ga'woo¹ jna'a Egipto do." ⁴¹Joon gajmee¹ jaain²¹ joo²¹ xuui²¹² ilíi¹ la líi¹ fi²¹² ty'a. Joon gajngaa¹³i joo'núu³ 'e cwooi¹³ 'in fii²¹² ty'a 'in líi¹ joo²¹ xuui²¹² do. Joon gajmaa¹a jløø³ coon¹³ 'e nigajmee¹ coon¹³ cwooi²¹o do. ⁴²Joon gatú²mo Nañu¹u' Dios. Joon galáa² 'wii²¹² fee¹ i jiin¹³ núu¹ 'in 'ii¹³ yú¹ juncwii²¹. La gajin² ni jí² ty'a 'in cwo¹ júu³ tyú² ty'a Dios:

'Naa', tsá² Israel, jin² Dios: ¿Ti
gacwoo¹³naa' jna 'in joo'núu³
'in nigajngaa¹³naa' do la 'ii²¹²
taan²¹²naa' tunló¹ jiin²¹ li jo
'in tsá² seein²¹ do?
43 Jon'on la joon. Gatyii^{2ii'} capillas
pi³ tyá' dios tyii' 'in sii²¹
Moloc, joongi náu¹ tyá' dios
'in sii²¹ Renfán.
 'Ii gajmee²¹²naa' yaanaa'
ifoo¹³naa'.
 'Wii¹³ joon i'woo²moo 'naa' fu
goo'oo'.
 Joon sii³na 'naa' ca li ngíi¹gi
fuu²¹ Babilonia.
44 Mo gatéein² 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi'
'e cwoo¹³ tyuun²¹ li jo 'in tsá² seein²¹
do ga'oo¹o coon²¹ 'nú¹ 'mi² 'e li la li
cwo¹ tya'a li 'maa¹a jilaa²¹ cuun²¹²
toon²¹² ley. Moisés gajmaa¹a 'e 'nú¹
'mi² do la lf² 'e niganii²¹, jiiin¹³ la
nigatyu² Dios to² 'e jmáa¹a. **45** 'In
'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' ga'ii²¹mo 'e
'nú¹ 'mi² do. Joon gacoón²¹-o mo
gali²ⁱ 'e 'wó² do coon¹³ tsafeei¹
tya'a Josué. Dios ga'wooi²¹ 'in mo
néei¹ 'e 'wó² do, joon gacwo¹o 'ii-o.
 La joon ngó¹ ca la mo galí² 'lii²¹²
róo¹³ David to². **46** Dios gali'iin²¹²in
David. Joon David-gi gali'iin²¹²in
jmaa¹²a coon²¹ cwo¹ li seein²¹ Dios
tya' 'lii²¹² Jacob. **47** Pe jónon¹ David
sii²¹ Salomón²-mo gamaa¹³a 'e cwo¹
do cwái¹ tya' David. **48** Pe Dios, 'in
fee¹mo, jiiin¹³ nü'fú² tyíin¹in jo
tyíin¹in cwo¹ jmoo¹o tsá². Jiin¹³ la
gajin² 'in cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios
do:
49-50 Ñü'fú²-u tyíin¹na jon, jin² Dios.
 Jiin¹³ coon²¹ 'nú¹ jo lí² jmaa¹³a
tyia, jin² Dios.
 Jon'gi 'án³ li 'ii²¹ 'woo²¹oo 'ná²-a,
tsu jilaa²¹ 'e sá² jna-a gajmáa³aa.

51 Pe 'naa'gii' —jin² Tée¹³
do— coon²¹ tøø²mo najmaa²aa'
'waa²¹-oo'. Sá² loocwoo'oo' pe jo
nuu²uun' joon alma tyii' lawa'a jo
cwii¹naa' Dios. Jo nüu¹³uuun' jon'gi
jmaa²aa' la to² tyu² 'in Espíritu Tyú²
tya' Dios. Røø²¹ líi¹naa' coon¹³ 'lii²¹²
tsacøøi¹³ tyii'. **52** 'Líi²¹² tsacøøi¹³
tyii' do gamee²¹mo jilee²¹ 'in cwo¹
júu³ tyú² calii do. 'Ii-o gajngaa¹³i
'in gajin² 'e ijó¹ jaain²¹ 'in jmá1 'ii²¹
røø²¹. Joon mo gajó² 'in jmá1 'ii²¹
røø²¹ do 'naa'gii' gajaan¹³moo'
joongi gajngaa¹³moo'. **53** Fiin¹³
niga'ii¹³naa' 'e ley do coon¹³ 'ii²¹
tya' ángel pe jo galinuu¹³uuun'.
 Jilaa²¹ 'elo gajin² Tée¹³ do.

Jún¹mo Tée¹³

54 Pe joon jilee²¹ 'in néei¹ do
mo ganúu²un 'elo gatsá² 'nii²¹-tsi.
 Joon gacuu²¹i moojóon¹on lili¹.
55 Pe Tée¹³ do røø²¹mo 'in Espíritu
Tyú² tya' Dios gajóø²ø li' yu'. Joon
ganii²¹o xiala jná² joo²¹ Dios. Joon
do-o siin¹² Jesú^s li' cwoo²¹ Dios
tsáa¹ coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ tya'a.
56 Joon gajin² Tée¹³:

—iJóø²duu! Jóø³oo sino² 'oo²
ñu'fú². Joon do-o máa¹moo Jesú^s,
'in Ruu²¹i Tsá², siin¹³mo li' caai¹
Dios Jmii²¹ tsáa¹.

57 Pe 'in tsá² do jo taa²¹gi núu²un.
 Joon gajni¹o loocwoó¹o joon
ga'oo¹o tá² lili¹. Canii² ngalíin²
cwiin¹in gasan²mo 'ido. **58** Joon
gatyii¹mo 'ido 'e fuu²¹ do. Joon
gatyuu¹²i cuun²¹² lili¹. 'In gafaa²¹a
'laa²¹ tya' 'ido gasáa¹o siin¹³in 'e
jóø²ø jaain²¹ tsañuu¹ 'in sii²¹ Saulo.
59 Joon la 'ii²¹² tyuui¹² tsá² 'ii
cuun²¹² joon gasii²¹i Tée¹³ Jesú^s
jin²in:

—Ña'ñu¹u' Jesús, 'ii¹³ alma tyia.

60 Mo ngayuuui¹³ lo gasii²¹i
wojní¹i, joon ga'oo¹o tá² liili¹ jin²in:
—Ña'ñu¹u', jo cwo¹²o tsaa² tya'a e
jmoo¹o lo.

Mo ngayuuui¹³ gafaa²¹a 'elo tsifu
joon jún¹mo.

Saulo jmaa²¹i 'in jai² líii²

8 ¹⁻²Røø²¹ gasíi²i Saulo 'e gajúin¹
Tée¹³ do. Joon 'inlíii¹³ tsá² 'in
'iin²¹²in Dios ganga'áa¹²mo Tée¹³ do.
Áa¹mo galixuui²¹²-tsi tya' 'ido.

Jee²¹² jmií²¹² joon ga'láa² 'wii²¹²
gajmee²¹i tsá² liili¹ jileei²¹ 'in jo¹ líii²
néei¹ Jerusalén. Jilee²¹mo 'in jai²
líii² ga'woo²¹mo Jerusalén. Ngaliín²
la caain²¹ Judea coon¹³ Samaria.
Jiin¹³ apóstoles do gajan¹gi. ³La 'ii²¹²
joon 'óø¹mo Saulo jileei²¹ 'in jai² líii².
Tsa'ii²¹ la coon²¹ 'nú¹ la coon²¹ 'nú¹-u
jnúu¹ i la tsanuu¹ tiin¹³ la tsamí².
'Woo¹i tsataa¹²i 'núñi³.

Cwo¹ tsá² júu³ tyú² li sii²¹ Samaria

⁴ Pe 'in ga'woo²¹i Jerusalén do
gatya¹o júu³ tya' xiuala 'e tiin¹³ tsá²
doñixia' tyalíin². ⁵Jaain²¹ jee²¹² 'ii
do, 'in sii²¹ Lii²¹², gangóo¹on coon²¹
fuu²¹ náa¹ li sii²¹ Samaria. Joon
galáa² 'wii²¹² faa²¹a tya' Cristo do.
⁶Fúu¹mo tsá² galicaain²¹ nuu¹un
coon²¹ tún²-un 'e faa²¹a Lii²¹² do.
Joon gajóø²o jilaa²¹ li² 'e jmoo¹o
coon¹³ milagro. ⁷Fúu¹mo 'in taai²
'in líii³ alma tya'a 'woo²¹mo. Joon
'in líii³ 'in 'wooi²¹ do ga'oo¹o liili¹.
Joongi fúu¹mo 'in sitsuu¹³ cwoo²¹ tií²
coon¹³ 'in jluui¹³ ga'láa²mo. ⁸'Wii¹³
joon jløø³mo jilee²¹mo 'in néei¹ 'e
fuu²¹ do.

⁹Pe seein²¹ jaan²¹ tsá² 'e fuu²¹ do
'in sii²¹ Simóoi¹³ 'in gauntsáa¹ júu³

loo¹ ca la jéei¹gi. Jin²o 'ña'a jon 'e
jaain²¹ tsá² tyiin²mo 'ii. ¹⁰Jilee²¹mo
nuu¹un coon¹³ tún²-un la tsacøøi¹³
tiin¹³ la 'in xuui²¹²gi. Jin²o 'e coon¹³
'ii²¹ fee¹ tya' Dios ngi¹ 'in tsalaai¹ no.

¹¹ Jo¹o líii² tsá² 'ii tsu 'wii¹³
ningóo¹ungøø¹i tsá² coon¹³ jilaa²¹
júu³ loo¹ tya'a. ¹²Pe mo galíi² tsá²
jo¹o júu³ tya' Lii²¹² do fúu¹mo 'in
gasaa¹ jmií²¹ la tsanuu¹ tiin¹³ la
tsamí². Cwoo¹ Lii²¹² do júu³ tya'
xiuala tya' Dios to² tsá². Júu³ tyú²
tya' Jesucristo cwoo¹o. ¹³Joon 'in
Simóoi³ do jo¹o jon galíi²i. Joon
gasaa¹mo jmií²¹. Galáa² 'ido
'wii²¹² ngi¹ coon¹³ Lii²¹² do. Líi¹
tsa'goo²¹-tsi jilaa²¹ milagro coon¹³
li² 'e jmoo¹o 'ido.

¹⁴Mo galíi¹ 'in apóstoles néei¹
Jerusalén 'e ninúu²o júu³ tya' Dios
'in néei¹ Samaria do joon gasii¹in Tú³
coon¹³ Wó³. ¹⁵Joon mo gatyalíin²
do gafee²¹i Dios 'wii²¹² tya' 'in
jo¹ líi²i do 'e cwoo¹³ Dios 'ii 'in
Espíritu Tyú² tya'a. ¹⁶Tsu jo mo 'i²gi
Espíritu Tyú² tya' Dios jiin¹³ jaain²¹.
Li coon²¹ nisaa¹mo jmií²¹ jiin¹³
coon¹³ la sii²¹ Ña'ñu¹u' Jesús-gi.
¹⁷Joon gataan¹an Tú³ coon¹³ Wó³
cwoo²¹o tya' 'ido. La joon ga'ii²¹i
Espíritu Tyú² tya' Dios.

¹⁸⁻¹⁹Mo ganí² Simóoi¹³ 'e ga'í²
Espíritu Tyú² tya' tsá² mo gataan¹an
apóstoles cwoo²¹o joon gajin²in
sii²¹i 'in tsá² tya' Jesús do:

—Cwóo³-oo cuu² wa'a cwoo²oo'
jna 'ii²¹ 'e ilí² jmáa³aa la no. Joon
mi tón³oon cwóo³oo tya' doñi¹in
joon 'ii²¹mo jon 'in Espíritu Tyú²
tya' Dios —gajin¹² Simóoi¹³ do.

²⁰Joon gajin¹² Tú³ sii²¹i 'ii:

—Cwo'iin²mo cuu²u la tyan 'wo'o
coon¹³ li 'ii²¹ tsu 'wii¹³ ga'i¹-'o'o

'e jilaa²¹ 'e cwo¹ Dios lí²-i ló¹ tsá²
 coon¹³ cuu². ²¹Jo tíii² 'nū coonti 'e
 to² lo jon'gi lí² jmáa³a tsu jo tsáa¹
 'í¹-'o'o tyani Dios. ²²Cwojaa²¹-'o'o
 'e gó² jmoo²'o no. Mf²'i tyani Dios
 wa'a i'iin²mo tsaa² tyi'lí jilaa²¹ 'e gó²
 'í¹-'o'o no. ²³Galili³oo 'e 'áai¹ ngí²i
 tsiwiúu¹u. ÁA¹mo røø²u tsaa².

²⁴Joon gajin² Simóoi¹³ do:

—Mf²íi' tyani Ña'ñu¹u' wii²¹² tyiia
 'e jo 'ee cwotyangan²¹na coonti jilaa²¹
 'e nifáa¹³aa' no.

²⁵Mo ngayuum¹³ gafaa²¹a 'in tsá²
 tyi'Jesús do jilaa²¹ 'e ganii²¹ coon¹³
 jilaa²¹ júu³ tyú² tyaa' Dios ngalín² la
 caain²¹ fuu²¹ pi¹³ li sii²¹ Samaria do.
 Ngacwoo¹ júu³ tyú² tyaa' xiiala tiin¹³
 tsá². Joon ngaliin¹in tún¹ fu Jerusalén.

Lii²¹² 'e²e jaain²¹ tsá² seein²¹ Etiopía

²⁶Mo ngayuum¹³ jilaa²¹ 'elo jaain²¹
 ángel tyaa' Ña'ñu¹u' gasii²¹i Lii²¹²:
 —Ráan²un no, cwó² li' tooin²¹² li
 yooin¹³ ñi¹. Cwoo¹²'o fu¹ ngóo¹
 Jerusalén tyiia¹³ fu Gaza.

'E fu¹ do-o ngíi¹ li' cwoo¹³ tyuun²¹.
²⁷Garoon¹on Lii²¹² joon ngó¹-o. Joon
 'yuu²i fu¹ li ngóo¹ do joon gatsee²¹i
 jaain²¹ tsá² te² 'in seein²¹ Etiopía.
 Jaain²¹ tsá² tyiin² 'in 'má¹ cuu² tyaa'
 tsam² sii²¹ Candace 'in tyú² to² tyíin¹
 Etiopía lawa róøi¹³. Ngafee¹²i Dios fu
 Jerusalén. ²⁸'In tsáñuu¹ lo ningaa¹²i
 fu goo¹o. 'Yuu²i coon²¹ tsi care¹³ tyaa'.
 Ngaai¹²i untsáa¹a júu³ tyaa' Dios 'e
 gataan¹an 'lii²¹² Isaías ni mo'jí². Isaías
 do-o jaain²¹ 'in gacwo¹ júu³ tyaa' Dios
 calii. ²⁹Joon gajin² Espíritu Tyú² do
 sii²¹i Lii²¹²:

—Cwotyéen¹un li si² care¹³ do.

³⁰Joon mo ngatyéein¹ Lii²¹² do
 joon ganúu²un 'e untsáa¹ 'ido jí² tyaa'
 Isaías do. Joon gaunngii¹ i 'ido:

—¿Ti 'øøi²¹-'o'o 'e untsáa¹a no?

³¹Joon gajin² 'in tsáñuu¹ do:

—Xiiala lí² 'øøi²¹-tsii mo jo seein²¹
 wa'a 'in cwo¹ jna cwáain¹? Wúu² no,
 'yii²¹a' coon¹³ jna.

³²Jee²¹² jí² tyaa' Dios li untsáa¹ do
 jin² la no:

Lawa jaain²¹ joo'saa²¹ 'in jéei¹
 tsá² jngaa¹³i si 'in joo'saa²¹
 yuun²¹ 'in gajan¹ tii² tyani 'in
 tyu² jnú²,
 la joon jo 'ee gajin²gi coonti.

³³Fiin¹³ jo tsaa² 'oo¹o pe ngoo²¹-o
 tyani 'in 'oo¹o to².

Pe jo 'ii²¹ galisá² tyaa'.

—Xiiala lí² tyá² tsá² júu³ jilaa²¹ 'e
 gó² gajmaa¹a tsá² goo¹o tyaa'?
 Tsu gajngaa¹³mo. Jo seein²¹gi
 juncwii²¹.

³⁴Joon 'in tsá² tyiin² do gaunngii¹i
 Lii²¹²:

—Jmaa² feei¹-'o'o sii¹³du' jna, ¿i'in
 cwáain¹ tyaa' faa²¹a 'in cwo¹ júu³
 tyú² lo? ¿Ti tyaa' 'ñaa'a si tyaa' 'inxeei²¹
 'ee?

³⁵Joon galáa² Lii²¹² doo 'wij²¹²
 faa²¹a 'e li untsáa¹ do. Joon ga'e²e
 jilaa²¹ júu³ tyaa' Jesús. ³⁶Joon mo
 gangíi¹i coon²¹ li sá² jmií²¹ 'in tsá²
 tyiin² do gajin²in:

—Lo-o sá² jmií²¹. ¿Ti jo lí² saa²¹na
 jmií²¹?

³⁷Lii²¹²gi gasii²¹i 'ii:

—Wa jai² lí²u ce caain²¹-'o'o, lí²-i.
 Joon gañii¹i 'in tsáñuu¹ do:

—Lí²moo 'e Jón¹ Dios Jesucristo.

³⁸Joon gatyu²u to² wa'a jan¹ care¹³
 do. Joon gajngá¹mo li sá² jmií²¹ do.
 Joon gasaa¹i Lii²¹² 'ii jmií²¹. ³⁹Mo
 ga'woo¹i li sá² jmií²¹ do 'e gatøø²¹o
 'in Espíritu Tyú² tyaa' Ña'ñu¹u'
 Lii²¹² do. Joon 'in tsá² tyiin² do
 jo ganíi²gi 'ii. Pe ngoo²¹-o la fu¹

'yuu²mo. Tyú²-u ga'íi²-tsi. ⁴⁰Coon²¹ fuu²¹ li sii²¹ Azoto gajné¹ Lii²¹² do. Ngoo²¹-o la coon²¹ fu¹ 'ee¹e júu³ tyá xiuala 'e tiin¹³ tsá² ca gatyíi¹a coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Cesarea.

Gajo¹o-tsi Saulo

9 La 'íi²¹² joon jo mo jan¹ Saulo do toon²¹on fo²-tsi tsá². 'In²¹²in jnga²mo 'in jo¹ líi² Ña'ñu¹u' Jesú. ²'Wii¹³ joon gamíi¹i coon²¹ ji² tyani tsaa'to² tyá' untsá². 'In²¹²in tsá'a coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Damasco tsa'nee¹²i 'in jai² líi² tsi inuu¹ cwo¹ sinagogas si² 'e fuu²¹ do. Tsatee²i taan¹in 'núñi³ fu Jerusalén do la tsañuu¹ tiin¹³ la tsamf². ³Pe la 'íi²¹² ngóo¹ tyá'i fu¹ do li tñ² li tyíia¹ fuu²¹ Damasco. Joon coon²¹ gajná² joo²¹ co' li ngóo¹on. Coon²¹ 'yia²¹ jó² fu ñu'fú². ⁴Joon gaci²mo Saulo ni 'wó². Joon ganúu²un coon²¹ júu³ 'e jin²:

—Saulo, ¿'ee li' 'øø²¹u jna?

—Joon Saulo-gi gañii¹i:

—¿'In 'nu, Señor?

Joon ganii¹i 'e júu³ do:

—Jna-a Jesú 'in 'øø²¹u no.

'Woo²¹-'o'o jmaai²¹ 'wo'o la mo jmoo¹o joo²¹ jii¹ mo 'ø²ø nii²¹² 'mò² suun²¹.

⁶Saulo do-gi gajlée¹i 'goo²¹o.

Gajin²in:

—Ña'ñu¹u', ¿'ee 'in²¹²un jmáa³aa?

Joon Ña'ñu¹u' Jesú gasii²¹i 'ii:

—Ráan²un no. Cwoo¹u 'e fuu²¹ do.

Do-o ijin²in 'ee 'ná¹ jmaa²a.

⁷Jileei²¹ 'in tsañuu¹ 'in ngalíin² coon¹³ Saulo do líi¹ gafoo¹i.

Ganúu²un 'e júu³ do pe jo 'iin ganíi²in coonti. ⁸Joon garóon²on tún¹ Saulo li raain¹ ni 'wó² do, pe mo gatyaal¹i unníi¹i jo lí² jøø²gi. La joon ngóo¹ fu Damasco san² tsá²

cwoo²¹o. ⁹Do-o gateein¹ 'ni¹ jmií²¹² tiui². Jo 'ee gó²ø jon'gi 'uun²¹un coonti.

¹⁰Fuu²¹ do-o seein²¹ jaain²¹ 'in jo¹ líi² sii²¹ Ananías. Joon ganéi¹ Jesú tyaníi¹i lawa tsaci¹. Joon gasii²¹i 'ii: —i Ananías!

Joon 'ii-gi gañii¹i:

—Lo-o tyíin¹³na, Ña'ñu¹u'.

¹¹Joon Ña'ñu¹u' gasii²¹i 'ii:

—Ráan²un, cwó² fu calle sii²¹

Coon²¹ Tsáa¹ no. Joon mo tyii¹²a tyá' jaain²¹ 'in sii²¹ Judas fu³u wa'a tyíin¹ jaain²¹ tsá² Tarso sii²¹ Saulo. Do-o tyíin¹in fee¹i Dios.

¹²Lawa 'e ci¹o niganíi²in jaain²¹ tsá² sii²¹ Ananías ga'l² li tyíin¹in joon gataan¹an cwoo²¹o tya'a 'e lí²-i jøø² tún¹.

¹³Mo ganúu²un Ananías 'elo gajin²in:

—Ña'ñu¹u', fúu¹mo 'in nigatya¹ júu³ tya' 'in tsañuu¹ no. Joongi ninúu³oo jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o tya' 'in jai² líi² 'nu 'in néei¹ Jerusalén. ¹⁴E joon gajó² Saulo do la to² tyé² untsá² 'e tøø¹ø 'núñi³-i jileei²¹ 'in fee¹i 'nu.

¹⁵Pe Ña'ñu¹u' gasii²¹i 'ii:

—Cwó², tsu nityíi¹³moo 'ido 'e cwoo¹o júu³ tyia tya' tsá² seein²¹ fuu²¹ li xialgi, joongi tyani róøi¹ coon¹³ tsá² Israel. ¹⁶Jna-a jmáa³aa 'ii²¹ xiiati wúu¹ inii²¹ wii²¹² tyia.

¹⁷Joon ngóo¹ Ananías fu li tyíin¹ Saulo do. Mo gatan¹an cwoo²¹o tya' 'ido joon gajin²in:

—Ru¹u' Saulo, 'in Ña'ñu¹u' Jesú 'in gajné¹ tya'i fu li ñi¹'i do, 'ii gasii¹in jna ijmaa³aa 'e jøø²ø tún¹ joongi 'e unrøø¹i 'in Espíritu Tyá' tya' Dios alma tyi*l*i.

¹⁸Tsifu joon gaxuu²¹ 'e li la li wii¹³ joo²¹ taai² jmii²¹ unníi¹. Joon

gajóø³o røø²¹ tún¹. Mo ngayuui¹³ joon garoon¹on joon gasaai¹ jmii²¹. ¹⁹Mo gøø²¹ø 'íi¹i joon gacoon²¹o waa²¹ pí² ty'a. Joon gajaan¹gixh coon²¹ tún² jmii²¹gi coon¹³ 'in jai¹² líi² néei¹ Damasco do.

Cwoo¹o Saulo júu³ tyá² fu Damasco

²⁰Tsifu ga'láa² Saulo 'wii²¹ cwoo¹o júu³ tyá² ty'a Jesús la caain²¹ inuu cwo' sinagoga ty'a tsá² Israel. 'Ee¹o 'e Jónon¹ Dios Jesús. ²¹Líi¹ tsa'goo²¹-tsi jileei²¹ 'in nuu¹un júu³ ty'a. Joon sít¹i:

—¿Tí jon' 'in no 'in gangi¹ 'óøi¹ 'in jai² líi² Jesús 'in néei¹ Jerusalén do? ¿Tí jon' 'in no-o 'in jö² jatee¹e tsá² tsajaan¹²in tyani tsaa'to² ty'a untsá² do?

²²Pe coon²¹ 'ii¹³gi jo 'goo²¹ Saulo gacwoo¹o júu³ tyá². 'Ee¹e 'e Jesús do-o 'e la jai² 'ii 'in nigasii¹in Dios 'e ijmáa¹a tiin¹³ tsá². Líi¹ gafaa²¹a Saulo ca gaxéi¹-tsi tsá² Israel néei¹ Damasco do.

Cwiin¹in Saulo

²³Wóo²gixh ngó¹ mo gasíi²i tsá² Israel røø²¹ 'e ijngaa²mo Saulo. ²⁴La coon²¹ jmii¹ la coon²¹ 'woo¹ tsajeen² ni 'ido 'oo² li suui²¹ 'e fuu²¹ do 'e ijngaa¹³mo 'ido. Pe 'indogí galíñii¹o. ²⁵Pe 'in jai² líi² do coon²¹ 'woo¹ gataan¹³ ni 'ido coon²¹ tsi 'motó³. Joon la joon gaxáa² ni 'ido li' coon²¹ tsaa' 'oo²¹ li injuun¹ la 'ui tí¹ fuu²¹ do. Joon la joon galáa²mo Saulo do.

Taain¹ Saulo Jerusalén

²⁶Mo gatyía¹ Saulo Jerusalén joon 'iin²¹in uncaain²¹ coon¹³ 'in jo¹ líi² do. Pe jilee²¹mo tsá² 'gøø²¹mo 'ii. Jo jo¹ líi² 'e nija²mo líi² 'ido

Jesús. ²⁷Joon gajée¹mo Bernabé Saulo tyani 'in apóstoles do. Joon do-o gatyá¹o júu³ xiuala niganíi² Saulo Ña'nú¹u' Jesús ty'a fu¹ do. Joongí xiuala nigasii²¹ Jesús 'ii. Joon gajin²o jon xiuala jo cu²-tsi Saulo gacwoo¹o júu³ ty'a Jesús fu Damasco. ²⁸Mo ngayuui¹³ joon gajaan¹an Saulo Jerusalén do. Caan²¹mo gangii¹i coon¹³ 'in jai¹² líi² catyaa² do. ²⁹Jo cu²-tsi faa²¹a júu³ ty'a Ña'nú¹u' Jesús. Tyaa¹a júu³ joongí jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ tsá² Israel 'in faa²¹a jmí¹ griego. Pe 'ii-gí ga'noo¹²on xiuala 'e ijngaa¹³i 'ii. ³⁰Mo galíñii¹i 'in jai² líi² Jesús catyaa² do ngajée¹i Saulo coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Cesarea. Joon do-gí ganga²mo fu Tarso.

³¹Jilee²¹mo 'in jo¹ líi² jo 'iin 'in untyíin²gi 'ii la caain²¹ Judea, coon¹³ Galilea coon¹³ Samaria. Tyá¹-tsi líi¹ 'e lf² jai²gi líi². Seein²¹ canii² gøø²¹mo Ña'nú¹u' Jesús. Joon gauncoor¹³ 'in Espíritu Tyá² 'ii 'e seen²¹mo jløø³mo. Joon gangafúu²mo 'in jai² líi².

Ga'láa²mo Eneas

³²La 'ii²¹ ngí¹ Tú³ fee¹i tsaru¹u' la caain²¹ joon ngóo¹-o ngafee¹²i 'in jai² líi² néei¹ Lida. ³³Joon do-o gatsee²¹i jaain²¹ tsá² sii²¹ Eneas. Jñá² jiin²¹ ningóo¹ raan¹in coo'mó² 'wii¹³ jleel¹ sitsuu¹³ cwoo²¹o tii²i. ³⁴Joon gajin² Tú³ sii²¹i 'ii: —Eneas, coon²¹ gaun'láa²mo Jesucristo 'nu. Ráan²un no. Tsuu¹³ 'mi'jñu¹u.

Tsifu joon garáan²mo Eneas do. ³⁵Joon jilee²¹ 'in néei¹ fuu²¹ Lida coon¹³ Sarón gajóø²mo 'ii. Joon gatuu²¹o la tiisi¹² goo¹o la mo jée¹. Joon galijai¹² galíñii²i Ña'nú¹u' Jesús.

Mo gajiin¹in Dorcas

³⁶E jmii²¹²joon jon galiseein²¹
jaain²¹ tsamf² 'in jai² lñii² coon²¹ fuu²¹
sii²¹ Jope. 'In tsamf² lo sii²¹ Tabita.
Pe coon¹³ jmíi¹ griego sii²¹ tsá² 'ii
Dorcas. 'In tsamf² lo jmoo¹ o jilaa²¹
'e tyú² tya' tsá². Uncoo¹³ o jileei²¹
'in sityéen¹³ jmii²¹². ³⁷Jee²¹² jmii²¹²
joon gaton¹ tsaa¹³a 'in Dorcas do.
Joon gajún¹mo. Joon mo ngayuu¹³
galaai²¹ tsá² 'ii joon gatain¹² tsá² 'ii
li tf² tún² fúui¹ 'nú¹. ³⁸Tyan¹an Lida
náa¹ fuu²¹ Jope li taain²¹² Tá³ do.
Joon mo ganúu²un 'in tsá² jai² lñii²
do 'e Tá³ taain¹ Jope do gasii¹in gái¹
tsañuu¹ 'e tsasi¹²i do:
—iJmaa² feei¹¹-'o'o! iUn'ø¹¹ø!
Tsaa¹³du' fu Jope do. iJo un'ii²¹²u!

³⁹Joon ngoo²¹o Tá³ coon¹³ 'ii. Joon
mo gatyíi¹a do ngajeei¹ tsá² 'ii li raain¹
lñii²¹² do. Joon jilee²¹ tsamf² 'nñii²
néei¹ ci¹²i. Xuu²¹²-tsi 'áai¹. Ga'e²e Tá³
jilaa²¹ 'mí² 'e nigajmaa¹a mo seein²¹.
⁴⁰Pe Tá³-gi ga'woo¹i jilee²¹mo. Joon
gasii²¹i wojnñi¹i gafaa²¹a jíu³ tyú².
Joon jóø²i 'in 'lñi²¹² do joon gajin²in:
—Ráan²un, Tabita.

Joon ganá¹ 'in tsamf² do unníi¹i. Mo
ganíi² Tá³ do joon garoon¹on gacwó².
⁴¹Joon Tá³-gi gason²on cwoo²¹o
gajmaa¹a siin¹²in. Mo ngayuu¹³ joon
gatø¹ø 'in tsaru¹u' catyaa² do coon¹³
'in tsamf² 'nñii² do. Joon ga'e²e 'ido
'e nijiin¹in. ⁴²Jilaa²¹ 'elo galiñii¹i
tsá² seein²¹ Jope do. Joon fúu¹mo
gatsa²-tsi Ña'ñu¹u' Jesús. ⁴³Joon
lña²mo jmii²¹² gateein¹ Tá³ 'e fuu²¹ do
tya' jaain²¹ tiloo²¹ sii²¹ Simóoi¹³.

Tá³ cwo¹o Cornelio jíu³ tyú²
10 Fu Cesarea do-o seein²¹
jaain²¹ tsá² sii²¹ Cornelio.

Jaain²¹ 'in tyu¹² to² tya' coon²¹
cíein¹³ lña² jee²¹² coon²¹ poo²¹² lña²
sii²¹ Italiano. ²Tsaa¹²-tsi coon¹³ la
tøøi² tsá² inuu tya'a. Un'goo²¹o Dios.
Joon cwo¹o cuu² 'e uncoo¹³on tsá²
Israel. La coon²¹ jmii²¹² fee¹i Dios.
³Coon²¹ jmii²¹² ningóo¹ la 'iin²¹ 'ni¹
ca'lóo² mo gajnéi¹ jaain²¹ ángel tya'
Dios li tyfín¹in. Joon gajin²in:

—iCornelio!

⁴Joon gafoo¹²mo Cornelio. Joon
gajaan¹an jóø²i 'in ángel do. Joon
gaunngi¹i:

—Señor, ¿'ee fú³xu¹u jna?

Joon 'in ángel do-gi gasii²¹i 'ii:

—Ninúu² Dios jíu³ tyú² tyi¹i.

Joongi ninii²¹o xiala uncoo¹³on
'in 'oo¹o fa'i³. ⁵Sii²¹u tsá² tyi¹i 'e fuu²¹
Jope do 'e tsatee¹e Simóoi¹³, 'in
sii²¹o jon Tá³. ⁶Tyfín¹in tya' jaain²¹
tiloo²¹ 'in sii²¹o jon Simóoi¹³. Si²
'núu¹u tyan' ti' jmíi'ni¹³ do. 'Ii ijin² 'ee
'ná² jmaa²o'o no —gajin² 'in ángel
do.

⁷Mo gangaa¹¹i 'in ángel do joon
gatø¹ø Cornelio do gái¹ tsá² tya'a
coon¹³ jaain²¹ lña² 'in tsaa¹²-tsi
Dios. Joongi jo cu¹²-tsi coon¹³on.

⁸Gajma¹²o 'ido jíu³ jilaa²¹ 'ee galí².
Joon gasii¹in fu Jope.

⁹Mo gajna² jmii²¹² joon taa²mogi
fu¹, ti lí² tyalíin² Jope. La 'ii²¹²
joon Tá³-gi gasoo²o yu' 'ná¹ li lí²
tún² fúui¹. La tyíia² ni¹i gasoo²o
ngafee¹²i Dios. ¹⁰Áa¹mo niun'áa¹i.
'In²¹²in dø¹ø. Joon la 'ii²¹² náa¹ tyú²
'e dø¹ø joon ganii²¹ coon²¹ lawa
'e ci¹i. ¹¹Jóø²o lawa ganó² fu yu'
juncwii²¹. Joon ganii²¹ jó² fu ni 'wó²
lawa coon 'mi¹² taa²¹ fee¹ lilí¹. 'E
si'ñúu¹u ji tyán² tyuui¹³. ¹²'E ni 'mi¹²
do tsíin¹³ jilee²¹ nii² joo'nuu²¹ 'in
sá² tyán² tii² coon¹³ mii²¹ coon¹³

'in sá² cwáa¹. ¹³Joon ganúu²un Tá³
do coon²¹ júu³ 'e jin¹²:

—Nano Tá³, jngaa¹²i joongi cuu¹¹i
'in no.

¹⁴Pe Tá³-gi do gañii¹:

—'Un², Náñuu¹u, jo mo gø¹øø
jilaa²¹ 'e gó² 'e jo tii¹na.

¹⁵Joon ganúu²un tún¹ 'e júu³
gajin¹²:

—'E gauntyúi¹ Dios jo foo²¹o 'e
gó².

¹⁶Ní¹ naa¹³ galí² 'elo. Mo ngayuum¹³
joon gasoo² tún¹ 'e 'mi¹² taa²¹ do fu
yu^u. ¹⁷In tsá² 'in gasii¹in Cornelio do
nigajalíin²mo unngi¹i tyá Simóoi¹³.
La 'ii²¹² 'i¹-tsi Tá³ jilaa²¹ 'e ganii²¹
do-o gatyaliin² 'in tsá² do 'ooca'ná¹.
¹⁸Tø¹ø wa tyíin¹ jaain²¹ tsá² sii²¹
Simóoi¹³, 'in sii²¹o jon Tá³. ¹⁹La 'ii²¹²
'i¹gi-tsi Tá³ 'e lawa'a gacii¹ do gasii²¹i
'in Espíritu Tyá² tyá Dios 'ii:

—Níi², gaai²¹ tsañuu¹ 'naai¹³ 'nu.

²⁰Cwúi¹ no, cwó² coon¹³on jo 'ee
'i¹gi¹-o'o coonti tsu¹ jna-a gasíi²na 'ido.

²¹Joon jgá¹mo Tá³ li teein¹ 'in tsá²
gasii¹in Cornelio do. Joon gasii²¹i:

—Jna-a 'in 'naa²¹naa' no. 'Ee to
ñiliin²naa'?

²²'Ido-gi gañii¹i:

—Jalii²¹i'i to² tyu² jaain²¹ fii²¹²
láa² sii²¹ Cornelio, jaain²¹ tsá² tyúi¹
'in tsaa²-tsi Dios. Jileei²¹ tsá² seein²¹
Israel jin²in 'e tsá² tyú¹mo 'ii. Dios
gasii¹in jaain²¹ ángel tyá'a 'e jma¹²a
júu³ Cornelio do 'e tøø²¹ø 'nu fu
tyá'a 'e núu¹un júu³ tyi¹i.

²³Joon gacwo¹ Tá³ gataa²mo inuu.
Joon do-o gajaan¹an canáu¹. Mo
gajná² jmii²¹² joon ngaliin¹mo Tá³
coon¹³ 'ii. Ngaliin²mo jon 'in jai¹² líii²
néei¹ Jope do.

²⁴Mo gajná² jmii²¹² joongi tún¹
tyalíin² Cesarea li sijéen¹in Cornelio

'ii. Sícaain²¹ coon¹³ ruu²¹i coon¹³
'in líi¹³ tsá² seein²¹ tyá² coon¹³ 'in
nigatø¹ Cornelio do. ²⁵Mo gatyía¹
Tá³ do tsifu joon cwo'í¹ Cornelio
ngajéein¹ 'ii. Joon gasii²¹i wojní¹i
tyani Tá³ 'e untyúui¹ 'ii. ²⁶Pe Tá³
do-gi gasaa¹³mo 'ii. Joon gajin²¹in:
—Jmaa² siin¹³un. Tsañuu¹ la 'nu
jon jna.

²⁷La 'ii²¹² tyaa¹ júu³ ngataa²i.
Ga'ii²¹ li fúui¹ tsá² néei¹. ²⁸Joon
gajin¹² Tá³ sii²¹i 'ii:

—Níi²¹ 'naa' 'e jo tíii² tsá² Israel
'e uncaain²¹ coon¹³ tsá² seein²¹ li
xiia'. Jon'gi tsataai² inuu tyá'a. Pe
Dios ni'e²o jna 'e jo tíi²na fo³oo 'e
gó² 'e jin¹³ jaain²¹. ²⁹'Wii¹³ joon tsifu
gagó³oo 'e gate²e jna do. Jo 'ee fo³oo
coonti. 'In²¹²na liñii² 'ee to² tóøø¹ 'e jna.

³⁰Joon gañii¹ Cornelio do:

—Tyún² jmii²¹² ningóo¹ jiin¹³ la
'ii²¹ nano tyíin¹na lo. Jmoo³oo taa²¹
jo mo gøø²¹øø 'i³ii. Foo¹³na Dios la
calloo. La jee²¹² joon gajnéi¹ jaain²¹
tsá² jii¹ siin³ liili¹. ³¹Joon gasii²¹i jna:
“Cornelio, nanúu²un Dios júu³ tyá²
tyi¹i. Joon nacón² cwáain¹ tyá' jilaa²¹
'e nigaucoon¹³on jileei²¹ 'in 'oo¹
fa¹i³. ³²Sii¹in 'in tsalfín² 'e fuu²¹ Jope
do. Tsatee¹e 'in sii²¹ Tá³, 'in sii²¹o jon
Simóoi¹³. Tyfín¹in tyá' jaain²¹ tiloo²¹
'in sii²¹o jon Simóoi¹³mo. Si¹² 'núu¹u
tyan' ti' jmi¹ñi³. Mo cwée¹i joon
ityá² júu³ coon¹³ 'nu.” ³³Joon tsifu
joon gasii²na 'in ja'neei¹³ 'nu. Tyá²-u
nigajmaa¹³a gañi¹o'o. Joon lo-o
náa¹oo'o tyani Dios. 'Ii²¹i'i nuu²¹u
jilaa²¹ 'e nigatyu² Náñuu¹u to² 'e fu³u
jna'a —jin² Cornelio.

Júu³ gatya¹ Tá³ inuu tyá' Cornelio

³⁴Joon galáa² Tá³ 'wii²¹² faa²¹a
jin²in:

—Niñí³oo no 'e tyani Dios jilee²¹mo tsá² coon²¹ røø²¹mo. ³⁵Joon 'ii²¹mo doñi¹iin tsá² seein²¹ Israel tiin¹³ 'in jo seein²¹ joon wa'a tsaa¹²-tsi 'ii joon jmoo¹o 'e tyú². ³⁶Dios gasii¹in Jesucristo jee²¹² tsá² Israel. 'Ií Ñu¹u' jilee²¹o'. Joon gajmaa¹a júu³ xiiala tyia²-tsi tsá² Dios 'e jo téen¹in coon¹³on. ³⁷Tyú²-u ní²ii¹ 'e gal² goo¹o tsá² Israel. Ga'láa² wii²¹² Galilea mo ngayuui¹³ gacwo¹ Wó³ júu³ tyú² 'e 'ná² saai¹ tsá² jmii²¹.

³⁸Joon níi²¹oo¹ xiiala gacwo¹ Dios 'in Jesús tsá² Nazaret do 'in Espíritu Tyú² ty'a. Joon gacwo¹o 'ii²¹ ty'a. La joon gangii¹i lacaain²¹ jmoo¹o 'e tyú². Joon un'láai² jilee²¹ 'in ní² wúu¹ 'ii²¹ ty'a 'in líii³. Jilaa²¹ 'elo gajmaa¹a tsu ngi¹ Dios coon¹³ 'ii. ³⁹Niganee²¹²oo¹ jilaa²¹ 'e lf². Jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Jesúus lacaain²¹ Judea coon¹³ 'e fuu²¹ Jerusalén. Mo gangii² joon gajngaa¹³mo tsá² 'ii. Gateen¹in tsá² 'ii tsaa' críu¹³ do. ⁴⁰Pe Dios gajmaa¹a jiin¹o mo tñ² 'ni¹ jmii²¹². Joon gajmaa¹a jné¹mo tún¹ jee²¹² jna'a.

⁴¹Pe jiin¹³ coon¹³ jna'oo¹o gajnée¹i jon' jilee²¹ tsá². Jiin¹³ 'in gatyii¹²in Dios la jée¹mo gajnée¹i 'e cón² cwáain¹'ii-o. Caan¹mo tún¹ gatyée²e'joongi née²e'coon¹³on mo gangii² jiin¹in do. ⁴²Joon gasii¹in jna'a sii¹³i'i tsá² 'e Dios gatyée¹i 'in Jesúus lo 'e jmá¹ 'ii²¹ ty'a tsá² jiin¹ lagi 'in nijúin¹. ⁴³Joongi ca la jée¹mo jilee²¹ 'in gacwo¹ júu³ tyú² ty'a Dios gajin²o xiiala líii¹ Jesúus 'e jilee²¹ 'in jai² líii² 'ii 'iin²mo tsaa² ty'a coon¹³ 'ii²¹ ty'a 'e sii²¹o.

'Ií²¹mo Espíritu Tyú² la 'in jo seein²¹ Israel

⁴⁴Faa²¹gi Tú³ siin¹²in mo gajó² 'in Espíritu Tyú² ty'a Dios 'e ga'² almas

tya' jilee²¹ 'in nuu¹un júu³ ty'a do. ⁴⁵Líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² Israel 'in jo¹ líii² 'in gajalín² coon¹³ Tú³ do. La ga'² Espíritu ty'a Dios alma ty'a tsá² Israel do-o la joon jon nigali² Espíritu ty'a Dios ty'a 'in jo seein²¹ joon. ⁴⁶Nuu¹o faa²¹ 'ido jmii¹ xiiia' joon gauntyúil¹ Dios jmai² coon¹³ júu³ ty'a. ⁴⁷Joon gajin² Tú³:

—¿Ti lí² jo cwoo²¹o' saa¹ 'in tsá² lo jmii²¹ tsu nigali² mogi Esíritu Tyú² la ga'ii¹³na?

⁴⁸Joon gatyü²u to² gasaai¹ 'ido jmii²¹ coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' Jesúus. Mo ngayuui¹³ joon, joon gami²i Tú³ wa'a jaain²¹²ta 'ido coon²¹ tún² jmii²¹² coon¹³on.

Jmaa¹²a Tú³ tsá² 'in jai² líii² néei¹
Jerusalén júu³ jilaa²¹ 'e nigali²

11 Ganúu²un 'in apóstoles coon¹³ 'in tsaru¹u' catyai² néei¹ Judea 'e nigali²mo júu³ tyú² ty'a Dios cagi 'in jo seein²¹ Israel. ²Mo gacwai² Tú³ Jerusalén 'inlíii¹³ tsá² Israel 'in jai² líii² ga'láa² wii²¹² unngi¹i:

—¿Ee lí' gatyii²a tyatya³a júu³ coon¹³ 'in tsá² jo seein²¹ Israel? Joongi gatyatye²¹e coon¹³on.

⁴Joon ga'láa² Tú³ 'wii²¹² gatyaa¹ júu³ la jilaa²¹a 'e nigali² do ca la nifu. Joon gajin²in:

—Do-o taan¹na Jope do. Joon la jiin¹³ foo¹³na Dios do-o gamóo³oo coon²¹ li². Coon²¹ li² 'e li la li coon²¹ 'mi² taa²¹. Gamóo³oo jgö² si'ñúu¹u ji tyán² tyuu¹³. Joon gacwá² tñ² tyaní³ii. ⁶Mo gajóø³øø coon²¹ tún² li¹ tsi, joon gamáa¹na jilee²¹ nii² joo'nuu²¹ 'in tyúi¹ tiin¹³ 'in gó². Joongi máa¹na mii²¹ coon¹³ 'in sá² cwáa¹. ⁷Joongi ganúu³uun coon²¹

júu³ 'e jin²: "Ráan²un, Tú³. Jngaaí¹³ 'in joo²¹ lo joongí cōo¹²xu'ú." ⁸Pe joon gafo³oo: "Jo lí² dōø¹³øø 'elo, Nú², tsu jiin¹³ cafu jo mo gatoo¹³ 'óo'oo jilaá²¹ 'e gó² 'e jo tíii² dø¹ tsá² Israel." ⁹Joon gajin² 'e júu³ do sii²¹i jna tún¹: "Jilaa²¹ 'e untyúi¹ Dios jo foo¹³o 'e gó²." ¹⁰La joon galí² 'ni¹ naa¹³. Joon mo ngayuuí¹³ joon gasoo² fu ñu'fú². ¹¹La 'ii²¹² joon gatyaliín² gaai²¹ tsañuu¹¹ 'in 'naai¹ jna 'e 'nú¹ li tyíñ¹na do. Nijalíñ² fuu²¹ Cesarea. ¹²Joon 'in Espíritu Tyú² tyá' Dios gasii¹mo jna 'e gangóo¹oo coon¹³ 'in tsá² do jo cu²-tsii. Joon ngalíñ²mo ji jñúui² tsaru¹u' no. Joon jile¹oo'o ngatoo²¹o'oo tsi inuu tyá' 'in tsá² do. ¹³Joon 'in tsá² do gatyaa¹ júu³ la li 'e ganii²¹ jaain²¹ ángel 'in siin¹³ tyaníi¹. Joon gasii²¹ 'in ángel do 'ii: "Sii¹in jaain²¹ gáí¹ tsá² tyí'i fu 'e fuu²¹ Jope do. Tsate²du jaain²¹ tsá² sii²¹ Simóoi¹³, 'in sii²¹o jon Té³. ¹⁴Joon 'ii 'in 'e¹² 'naa' xiala taan²¹²naa' coon¹³ Dios coon¹³ jileeí²¹ tsá² taai inuu tyí'i." ¹⁵Mo galáa² 'wii²¹² gafo³na joon gajo² 'in Espíritu Tyú² tyá' Dios. Galí² li licaan²¹na'a do. Joon 'ii²¹mo jileeí²¹ 'in néei¹ inuu do la lí² mo ga'ii²¹in alma tyijna' la mo 'wiin²¹². ¹⁶Joon gati²-tsi la lí² 'e gajin² Ña'ñu¹u': "E jo¹o 'e Wó³-o gasaai¹ tsá² jmii²¹ jiin¹³ coon¹³ jmii²¹ pe Dios icwoo¹²i 'naa'gii¹ 'in Espíritu Tyú² tyá'a wa'a ngl¹ coon¹³ 'naa'." ¹⁷Pe wana gacwo¹ Dios 'ii la lí² 'e nigacwo¹o jna 'in nigajo¹ líii² Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'iin líi¹na 'e fo³oo 'laa²¹ tyá' Dios? —jin² Tú³. ¹⁸Mo ganúu²un 'in tsá² jo¹ líii² néei¹ fu Jerusalén do gajaan¹an tii². Joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios gajin²in:

—iCa-gí 'in jo seein²¹ Israel
Dios nigacwo¹o coon²¹ 'ii²¹ 'e lí²
jaa²¹a-tsi joon 'e tiin¹³mo!

'In jai² líii² 'in seein²¹ Antioquía
¹⁹Mo ngayuuui¹³ gajngaa¹³i tsá² Tée¹³ galáa² 'wii²¹² ga'øø¹
'in catyaaí²gi 'in tsáai¹-tsi Dios.
Joon 'inlíii¹³ gacwiin¹in fu Fenicia.
'Inlíii¹³gi gacwiin¹in fu Chipre
joongí Antioquía. Joon do-o galáa²
'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyú² tyá' Dios
jiin¹³ tsá² Israel. ²⁰Pe 'inlíii¹³ 'in
jai² líii² tsá² seein²¹ Chipre coon¹³
Cirene gangalíñ² fu Antioquía.
Do-o galáa² 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyú²
tyá' Na'ñu¹u' Jesús. ²¹Ca-gí 'in jo
seein²¹ Israel gacwoo¹. 'Aa¹mo
gauncoón¹³ Ña'ñu¹u' 'ii. Joon la
joon fúu¹mo galijai² líii². Joon
galáa² 'in tsá² do 'wii²¹² tsaa¹-tsi
Ña'ñu¹u'.

²²Mo ganúu²un 'in jo¹ líii² 'in
néei¹ Jerusalén 'e júu³ lo gasii¹in
jaain²¹ tsá² sii²¹ Bernabé 'in gangó¹
fu Antioquía. ²³Mo gatyá¹ Bernabé
do gacón² cwáai¹ 'e Dios gajmaa¹a
jilaa²¹ 'e ganúu²un 'e galí² do.
Joongi galijløø³mo. Joon ga'íí²
júu³ Bernabé jileeí²¹ 'in tsá² do
cwotyia²-tsi ce caaín²¹-tsi Ña'ñu¹u'.
²⁴Tsá² tyú¹mo 'in Bernabé do.
Ja²mo líii² Jesús. Joon galinuu¹³un
'in Espíritu Tyú² tyá' Dios. Joon la
joon líi¹ fúu¹ tsá² gatsa²-tsi júu³ tyá'
Jesús.

²⁵Mo ngayuuui¹³ jon gangó¹
Bernabé fu Tarso. Nga'nee¹³i jaain²¹
tsá² sii²¹ Saulo. Mo gatsee²¹i joon
gatøø¹o fu Antioquía. ²⁶Joon do-o
gateen¹-in la tøøi² coon²¹ jiin²¹ jee²¹²
'in tsá² jai² líii² do. Do-o ga'e¹e
fúu¹mo tsá². Joon fu Antioquía do-o

ga'láa² 'wii²¹² 'e galisii²¹ 'in jai² líi²
Cristo, cristianos.

²⁷ Jee²¹² jmii²¹² lo-o 'inlíii¹³ 'in
cwo¹ júu³ tyú² ty'a' Dios ga'woo²i
Jerusalén. Joon ngalíin² fu
Antioquía. ²⁸ Joon jaain²¹ jee²¹² 'ii,
'in sii²¹ Agabo, gajmaa¹a siin¹²in
jee²¹² la 'oo²¹ tsaru¹u' néei¹ do.
Joon coon¹³ 'ii²¹ ty'a' Espíritu Tyú²
ty'a' Dios gafaa²¹a ijó¹ goon²¹ 'oo² la
tøoi² ni cwoo¹³ juncwii²¹. La joon
galí² jin²¹ mo gatyú² róøi¹³ Claudio
to². ²⁹ Joon 'in tsá² jai² líi² 'in néei¹
fu Antioquía do gaun'ii²¹i júu³ 'e
uncoo¹³on tsaru¹u' 'in néei¹ Judea.
Joon cwo¹o la jaain²¹ la jaain²¹
jiin¹³ ti lí² lii¹i. ³⁰ La joon gajmaa¹a.
Joon gasiin¹²in 'e cuu² do coon¹³
Bernabé coon¹³ Saulo.

Jngaa¹²mo tsá² Jacobo joongi
taain¹ tsá² Tá³ 'núñi³

12 Jee²¹² jmii²¹² joon ga'láa²
Herodes 'wii²¹² galóø¹mo
'inlíii¹³ 'in jai² líi². ² Joongi gatyú²
to² 'e gajngaai¹² tsá² Jacobo ruu²¹i
Wó³ coon¹³ níi³. ³ Mo galili³i 'e
gati²-tsi tsá² Israel 'e gajmaa¹a do
joon gasaan¹²in Tá³. Jilaa²¹ 'elo galí²
la 'ii²¹² 'e gati² jmii²¹² mo gø² tsá²
'iñi¹ 'e jo tyiian² jeei¹. ⁴ Joon gatyú²
Herodes to² 'e 'aa'i tyúñ² poo²¹² 'láa²
Tá³ do. La coon²¹ poo²¹² tí¹ tyúuin²
'láa² do. Joon gataan¹in Tá³ do 'núñi³.
Do-o ga'aai¹ 'láa² do 'ii. Líi²i Herodes
itsajée*i* Tá³ fu tyani tsá² Israel mi
ngíii² cwaa²¹ jmii²¹². ⁵ La joon líi¹
tyú² sijñíii¹³ Tá³ 'núñi³. Pe 'in jai² líi²
líi¹ fee*i* Dios 'wii²¹² ty'a' Tá³ do.

Dios tyii¹in Tá³ 'núñi³

⁶ 'E 'woo¹ joon la nü'gi jmii²¹² 'e
ityii¹in Herodes Tá³ 'e tsajée*i*

tyani tsá² Israel raan¹mo Tá³ jee²¹²
gái¹ 'láa² do. Do-o raan¹in cwww²¹i
si'ñúu¹³mo coon¹³ cadenas. Joon
'inlíi¹³gi 'láa² do téen²mo 'oo² 'núñi³
do. ⁷ La tsifu joon gajnéi¹ jaain²¹
ángel 'in gasi¹in Dios. Joon gajna²
joo²¹ tsi 'núñi³ do. Joon 'in ángel
do ga'líi²¹i moo'wó¹ Tá³ do. Joon
gaunjnaa¹a-tsi Tá³ do. Joon gajin²in
sii²¹i 'ido:

—Jmoono ráan²un.

Tsifu joon gaxuu²¹ cadena 'e
'núñu¹u cwoo²¹o Tá³ do. ⁸ Joon gajin²
'in ángel do:

—Jmoono 'núñu² tuu¹u. 'øø¹³
mífi¹³i no.

Mo ngayuu¹³ gajmaa¹a Tá³ jilaa²¹
'elo gajin² ángel sii²¹i 'ii:

—Jmoono tyán² 'mi'jñu¹u joon na¹
coon¹³ jna.

⁹ Joon gacwo'íi¹ Tá³ caluu coon¹³
'in ángel do. Jjin¹³ jon' líi² jo¹
jilaa²¹ 'e gajmaa¹a 'in ángel do.
Áai¹gi galíi²i 'e lawa'a coon²¹ 'e cií¹o.
¹⁰ Joon gangíi¹mo li téen²in 'in 'láa²
nifu. Joon la joon gangíi¹mo li ti
tún². Joon la joon gatyalfín²mo li
si² jni'nú¹ do li gasuui²¹ 'ooca'nú¹.
Joon 'e jni'nú¹ do lí¹ jmai¹² níi³. Joon
mo gatyalfín² 'ooca'nú¹ do, ña'a
ganó¹. Joon ga'woo²¹mo. Joon
ngalíin² caan²¹mo coon²¹ sii¹³xu.
Joon gatúu²mo 'in ángel do 'ii. ¹¹ Mo
galili³i Tá³ 'e la ja²mo jilaa²¹ 'elo
joon ga'i¹-tsi:

—No-gi jo¹ líi²na 'e nigasii¹in
Ña'ñu¹u' ángel ty'a'a 'e galaai¹ jna
tyani Herodes do joon jilaa²¹gi 'e la
mo 'iin²¹²in tsá² Israel jmee²¹i jna.

¹² Jmai¹² 'edo-o 'i¹-tsi Tá³ gangaa¹²i
fu ty'a' María sáa³ Wó³, 'in sii²¹o Jon
Marcos. Do-o li licaaain²¹ jilee¹² 'in
nigafaa²¹ júu³ tyú² 'wii²¹² ty'a'a.

¹³Mo gapoo²¹ 'ooca'nú¹ do joon gajó² jaain²¹ simf² sii²¹ Rode. Ngajóø² 'iin do. ¹⁴Mo galicwii¹i jmii¹ tyá³ do jo gana¹ 'ooca'nú¹ do. Joon ga'ii²¹ jløø³mo cwiin¹in gajmaa¹²a tsá² catyaa²gi do júu³ 'e Tú³-u siin¹²in 'ooca'nú¹ do. ¹⁵Pe 'in tsá² do gasii²¹i 'ii:

—iTá² caa²¹²mo 'nú!

Pe la jin¹²o jin²¹in 'e jo¹o siin¹² Tú³. Pe joon gajin² 'in tsá² do:

—Jon' Tú³ 'in siin¹² ca'nú¹ do.

Ángel tyá'o do.

¹⁶La 'íi²¹² joon siin¹²o Tú³ poo²¹ 'ooca'nú¹ do. Joon mo ganá¹ 'ooca'nú¹ do joon gajóø²mo gafoo¹mo. ¹⁷Pe Tú³ do gajmaa¹a coon²¹ li² coon¹³ cwoo²¹o 'e jo cwota³ tsá² do miñ¹³. Joon gatya¹ júu³ xiiala galaa¹ 'in ángel do 'ii tsi 'núñi³ do. Joon gajin²in:

—Sii¹³ Jacobo coon¹³ tsaru¹¹u'.

Joon gacwo'íi¹ Tú³. Gangó¹ fu li xii'a.

¹⁸Mo gajná² jmii²¹² do ganá¹ 'goo²¹ jiin¹³ la 'oo²¹ jee²¹² 'in 'lá² do tsu jo nii¹i 'ee galf² coon¹³ Tú³ do. ¹⁹Joon gatyá² Herodes to² 'e 'naa²¹mo 'ido. Pe mo jo gatsee²¹i gajmaa¹a cwáain¹tyá³ 'in 'lá² do. Joon gatyá²u to² ijúun²mo 'ido. Pe mo li ciin²¹xu joon gacwo'íi¹ Herodes coon²¹ li sii²¹ Judea. Joon ngacwaa¹a coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Cesarea.

Xiiala mo gajúin¹ Herodes

²⁰In tsá² seein²¹ Tiro coon¹³ Sidón 'ná²-a tsaláa¹ 'e dø¹ø fu li tyá² Herodes to². Pe gatf² 'nii²¹-tsi Herodes tyá³ 'in tsá² do, 'wii¹³ la joon 'iin²¹²in 'in tsá² do ilisá² 'ii²¹ røø²¹. Joon gajaan²¹an cuu² tyá'

jaain²¹ tsá² 'in 'oo¹o to² tyá' Herodes do 'e 'ido-o faa²¹o 'wii²¹² tyá'a.

²¹Joon tyá² Herodes do to² 'in tsá² do ilicaain²¹ coon²¹ jmii²¹². Joon mo gatf² 'e jmii²¹² joon, joon ci¹ Herodes siin¹³ røøi¹³. Joon gacwó²o 'áan³ tyá'a. Joon gacwo¹o 'in tsá² do cwú¹. ²²Joon ga'láa² 'in tsá² do 'wii²¹² faa²¹a tá²:

—i'In tsáñuu¹ 'in faa²¹ no jon' tsá² no, Dios no! —jin² 'in tsá² do.

²³Joon 'wii¹³ nigunafee¹mo 'ña'a tyani Dios, jo mo gauntyúi¹ Dios, gajó² jaain²¹ ángel tyá' Dios Jmii²¹. Joon gajmaa¹a galitsaa¹²a Herodes. Joon gajuun¹in Herodes do. Gagøø²¹ joo¹³ 'ii.

²⁴Joon la joon líi¹ nganii¹³ júu³ tyá² tyá' Dios.

²⁵Mo gatséi¹ to² tyá' Bernabé coon¹³ Saulo ga'woo²¹mo Jerusalén do. Ngaliin¹mo tún¹ fu Antioquía coon¹³ jaain²¹ 'in sii²¹ Wó³. Sii²¹o jon Marcos.

'Láa² Bernabé coon¹³ Saulo 'wii²¹² tsalíin² tsacwoo¹ júu³ tyá² tyá' Jesús

13 Jee²¹² 'in jai² líi² néei¹ fu 'in cwo¹ júu³ tyá² tyá' Dios joongi 'e²e tsá². Jaain²¹ jee²¹² 'ii sii²¹ Bernabé jaain²¹gi sii²¹ Simón, 'in sii²¹o jon Negro. Jaain²¹gi sii²¹ Lu¹³, 'in seein²¹ fu Cirene. Jaain²¹gi sii²¹ Manaén, 'in gacwaain²¹ caaín²¹ coon¹³ Herodes. (Herodes do-o gatyá²u to² coon²¹ li sii²¹ Galilea.) Joon jaain²¹gi 'in sii²¹ Saulo. ²Joon coon²¹ jmii²¹² la 'íi²¹² faa²¹a 'in tsá² do júu³ tyá² jmoo¹o taa²¹a jo mo gøø²¹ø. La 'íi²¹² joon gajin² Espíritu Tyá² tyá' Dios sii²¹i 'ii: —Cwotyii¹³naa' Bernabé coon¹³ Saulo ijmáa¹a to² la li 'e nigafuu²¹²uu —jin² 'in ángel do.

³Joon gajmaa¹-o taa²¹a jo gagøø¹²¹ø 'in tsá² do ca mo ngayuui¹³ gafaa¹²¹a júu³ tyá². Joon 'in tsaru¹u' do gaíí² cwoo²¹o mootyi² Bernabé coon¹³ Saulo. Joon coon¹³ 'e la joon gaíí¹o júu³ ruu²¹i.

**Cwo¹ apóstoles júu³ tyá² tyá'
Jesús fu li sii²¹ Chipre**

⁴La joon gasii¹in Espíritu Tyá² tyá' Dios 'ii. Ngalín² fu Seleucia. Mo gatyaliín² do-o joon ngatáa¹i tsí coon²¹ barco. Joon gatyaliín² coon²¹ 'wó² roon¹ tún² tsá¹ jmiñi¹³ sii²¹ Chipre. ⁵Mo gatyaliín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Salamina galáá² 'wii²¹² cwoo¹o júu³ tyá² tyá' Dios tsi inuu cwo¹ sinagoga si² do. Joon ngoo¹ coon¹³on jaain²¹ 'in sii²¹ Wó³ 'e uncooni¹³ 'ii. Ngii¹-i la caain²¹ do. ⁶Joon gatyaliín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Pafos. Joon do-o gatsee²¹i jaain²¹ tsá² Israel 'in sii²¹ Barjesús. Tíi²i júu³ loo¹. Coon²¹on tsá² tóo², gajin²in 'e 'ii-o cwoo¹o júu³ tyá² tyá' Dios. ⁷In tsalaai¹ do tyíin¹in coon¹³ jaain²¹ 'in tyu² to² sii²¹ Sergio Paulo. Jaain²¹ tsá² jmií¹-tsí 'in Sergio do joon gatyu² to² 'e gajó² Bernabé coon¹³ Saulo tsú 'iin²¹²in nuu¹un júu³ tyá² tyá' Dios. ⁸Pe 'in tsalaai¹ do sii²¹o jon Elimas. (øøi¹²¹-tsí tsá² sii²¹ Tsalaai¹). Joon 'in tsalaai¹ do gauntyí²in Bernabé coon¹³ Saulo tsú jo 'iin²¹²in 'e jo¹ liin¹ Sergio do. ⁹Joon 'in sii²¹ Saulo do, sii²¹o jon Poo², sirøøi²¹ Espíritu Tyá² tyá' Dios alma tyá'a. Joon gajøøi² coon²¹ tún² liili¹. ¹⁰Joon gajin²in sii²¹i Elimas do:

—i'In coon²¹ tsá² tóo² 'nu2-u! Joon 'in 'lii³mo 'nu. 'In 'aa¹ jilaa²¹ 'e tyu² 'nu, joon jmoo²o jilaa²¹ 'egó². 'Ee

lí¹ fu²u tsá² 'e júu³ gó² 'e júu³ tyá² tyá' ũa' ũa' ũ? ¹¹Pe la nano-o ilisá² coon²¹ 'ii²¹ tyi¹ icwó² ũa' ũa' ũ. Ilitiuu²u. Jo lí² jøø¹³ø 'yia²¹ 'ii¹ juncwii²¹ coon²¹ sii¹³xu —jin² Poo² do.

La tsifu joon galituu²mo. Jo jnaa²¹gi coonti. Joon ga'naa¹²¹i jaain²¹ 'in tsajaa²¹²i 'ii. ¹²Galija¹²mo líii² 'in Sergio do mo ganf²in jilaa²¹ 'elo. Líi¹ ganga'goo²¹-tsi jilaa²¹ júu³ cwáain¹ tyá' Jesús.

**Poo² coon¹³ Bernabé ngataa²i
fu Antioquía li san² Pisidia**

¹³Poo² coon¹³ tsá² coon¹³on ngataa²i tsi coon²¹ barco fu Pafos do. Joon ngaliin² fu Perge 'e náa¹ li sii²¹ Panfilia. Pe do-o gatuu²mo Wó³ 'ii. Joon ganga²mo fu Jerusalén. ¹⁴Mo li ciiin²¹gi 'in catyaai² do-gi gangíi¹ fu Perge. Joongi tyalín² fu Antioquía náa¹ li sii²¹ Pisidia. Mo jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ngataa²i tsi inuu cwo¹ sinagoga tyá' tsá² Israel. Do-o gacwó²o. ¹⁵Joon jaain²¹ tsá² do gauntsáa¹a coon²¹ sii¹³xu li sii²¹ ley tyá' Moisés. Jaain²¹gi coon²¹ sii¹³ tyá' jí² 'e gajmaa¹a 'in gafaa²¹a júu³ tyá² tyá' Dios calii. Mo ngayuui¹³ joon 'in tsafeei¹ tyá' cwo¹ do gatyu² to² gajin²in:

—Tsaru¹u, wana 'oo'oo' coon²¹ júu³ tyá² tyá' 'in tsá² néei¹ no, lí²-i foo²o' nano.

¹⁶Joon garoon²on Poo² li tyíin¹, gajmaa¹a coon²¹ li² coon¹³ cwoo²¹o 'e jáñ² tsá² tií². Joon gajin²in:

—Núu²duu' tsá² Israel joongi jileei²¹ 'in tsáai¹-tsí Dios. ¹⁷Dios tyá' tsá² Israel nigatyii¹² 'in 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi¹. Joon mo gateen¹in li sii²¹ Egipto, do-o gangafúu²mo

tsacøoi¹³ tyi' fiin¹³ jo taain²¹²gi
goo¹o. Mo la ciiin²¹ joon Dios
ga'woo²¹mo 'a Egipto do coon¹³ ii²¹
tya'a. ¹⁸Joon gacwoo²¹o Dios 'in
tsá² do jilaa²¹ 'e 'ná¹ la 'ii²¹² gangii¹i
li jo 'in tsá² seein²¹ jiin¹³ la gatséi¹
tunló¹ jiin²¹. ¹⁹Joon ga'in¹ ca la
dyía¹ fuu²¹ náa¹ fu li sii²¹ Canaán
do. Joon gacwo¹o ji dyía¹ fuu²¹ do
'ii²¹² tsacøoi¹³ tyi' e galí² tya'a. ²⁰Mo
la ciiin²¹ joon²¹ gatyu² Dios to² e
liseein²¹ tsá² jmáa¹a 'ii²¹ jee²¹² ii 'in
tyu² to² 'ii. La joon galí² ca gatséin¹
tyú² cíein¹³ tsi ca'no³gi cíein¹³ jiin²¹.
Ca mo gasii¹in Dios jaain²¹ 'in cwo¹
júu³ tyú² tya'a sii²¹ Samuel. ²¹Mo
ngayuui¹³ joon gamúu¹i tsacøoi¹³
tyi' jaain²¹ røøi¹³ 'in tyu² to² 'ii.
Joon gacwóoi¹ Dios 'ii jaain²¹ røøi¹³
sii²¹ Saúl. Jón¹ Cis 'ii. Benjamín
sii²¹ 'ii²¹² tsafeei¹ tya'a. Tunló¹ jiin²¹
gatyu² Saúl do to² lawa røøi¹³. ²²Mo
la ciiin²¹ joon gatyii¹mo Dios 'ii 'e
jo 'ee to² tyu²gi. Joon gacwo¹o 'ii²¹²
David 'e tyu²u to² cwáain¹ tya' Saúl.
Joon gajin¹² Dios: "Ñíi³oo 'e David,
jón¹ Isaí do, jaain²¹ 'in 'i¹-tsi la
'i¹-tsii. Joon 'e 'ii-o ijmáa¹a jilaa²¹ to²
'e tyu²u." ²³Jaain²¹ jún² tsaruu²¹i
'lii²¹² David do galisiin²¹ Jesú. Joon
Dios gajmaa¹a 'e Jesú do 'in jmaa¹a
tiin¹³ tsá² Israel. Jilaa²¹ 'elo nigajin¹²
Dios calii. ²⁴La nü^gi ijó¹ Jesú gajó²
Wó³ saai¹ tsá² jmi²¹. Joon gacwo¹o
jilee²¹ tsá² Israel júu³ tyu² jin²¹in:
"E 'ná¹-a sáa¹naa¹ jmi²¹. Joongi
unsíi²naa¹ 'e 'i¹-oo!" ²⁵Ti li jatyéein¹
'e tyéi¹ to² jmoo¹o Wó³ joon gajin²¹in:
"Tsá² xee²¹mo jna jon' jna 'i 'in
lii²naa¹. Mi yuui¹³ jna ijó¹ jaain²¹gi 'e
jiin¹³ jo tñi²naa jmáa³aa situu²¹na 'e
sii¹³ii loo²¹ tsi mñi¹i" —jin² Wó³ saai¹
tsá² jmi²¹.

²⁶Joon tyaa¹gi Poo² jíuu³:
—Tsaru¹u, líi¹naa¹ jún² tya' 'lii²¹²
Abraham coon¹³ jilee²¹ 'in tsáai¹-tsi
Dios. Tyi'naa'oo¹ 'e jíuu³ lo tya' xiiala
'e tiin¹³ tsá². ²⁷Jilee²¹ 'in galiseein²¹
Jerusalén joongi tsacøoi¹³ tya'a jo
ñii¹i 'in Jesú do. Jon'gi 'øøi²¹-tsi
júu³ tya' 'in gafaa²¹ jíuu³ tya' Dios
calii fiin¹³ untsáa¹o jíuu³ tya' 'ido la
coon²¹ mo sóo¹. Joon 'in tsá² do mo
ga'niii¹ Jesú do gauntsiin¹in jíuu³
tya' 'in gafaa²¹a jíuu³ tya' Dios calii.
²⁸Joon mo jo gatsaa²¹a jiin¹³ coon²¹
tsaa² tya' 'ido gamii¹i Pilato wa'a
ityu²u to² jngá²mo. ²⁹Joon la joon
mo gatsín¹ jilaa²¹ 'e jin² ni jí² tya'
Dios cwáain¹ tya' 'ii. Joon gaxíi²a
tsá² cuerpo tya'a tsaa¹ crúu¹³. Joon
ga'aa¹mo tsá² 'ii. ³⁰Pe Dios gajmaa¹o
'e gajin¹o jee²¹² 'lii²¹². ³¹Joon líi¹
'láai² jmi²¹² gangíi²i 'in Jesú do
gajnéi¹ tyani 'in ningalíin² coon¹³on
fu Galilea mo ngóo¹ fu Jerusalén.
Joon la joon 'in tsá² do jmoo¹o júu³
jilaa²¹ 'e ganii²¹ sii²¹o tsá².
³²Joon la joon jmoo¹³o'o júu³
'naa¹ jilaa²¹ júu³ tyu² 'e nigacwo¹o
Dios 'lii²¹² tsacøoi¹³ tyi'. ³³Joon mo
gaunjiin¹in Dios Jesú coon¹³ 'e
joon nigauntsiin¹mo 'ii²¹ tya'a la
li² 'e nigajin²in sii²¹i 'lii²¹² tsacøoi¹³
tyi'. Jilaa²¹ 'elo niganee²¹e'e. La li²
'e nigajin² ni jí² tya' Dios. Núu²uu¹ li
ti tún² salmo: "Yuuu²¹ tyia-oo 'nu.
Nano-o nicwóo³-oo juncwii²¹ tyi¹,
jin² Dios Jmii²¹. ³⁴Jin²in jon júu³
tya' Dios: "Icwo³oo 'naa¹ 'e cwaai¹³
la li 'ii²¹ 'e gafuu²¹²uu 'lii²¹² David."
Coon¹³ 'e júu³ lo-o ga'íi² Dios Jmii²¹
júu³ 'e iunjiin¹o Jesú jee²¹² 'lii²¹².
Joon 'e jo ixia²¹ cuerpo tya'a.
³⁵Jee²¹² salmo xia¹ jin¹² David do
sii²¹i Dios: "Jo icwoo²o 'e ixia²¹

cuerpo tya' tsá² tyi¹i, 'in gatyii¹³un.'

³⁶Pe David do-o gauncoo¹³on tsá² jiin¹³ la mo seein²¹ la li 'e gatyu² Dios to². Joon mo li ciin²¹ gajún¹mo jon. Ga'aa¹mo tsá² 'ii. Joon gajgoo²¹ cuerpo tya' 'ido. ³⁷Pe cuerpo 'e nigajmaa¹a Dios gajiin¹ do jo gajgoo²¹ 'e joon. ³⁸Tsaru¹u', 'ná¹-a liñí³ii' 'e Dios lí²-i 'iin² tsaa² tya' tsá² 'wii²¹² cwáain¹ tya' Jesús do. ³⁹'Wii²¹² tya' 'ii-o jilee²¹ 'in tsáai¹-tsi 'ii 'iin²mo tsaa² tya'a. Pe jilee²¹ 'in 'iin²¹²in jmá¹ jiin¹³ la to² tyu² Moisés jo 'iin²in tsaa² tya' 'ii.

⁴⁰Tíi¹moo', un'øøi¹ yaanaa'; xuun cwolí² la li 'e gajin² tsá² gafaa²¹a júu³ tya' Dios calii mo gajin²in:

⁴¹Jóo²duu' tsá² 'in un²gøøi¹ Dios, tsá² 'goo²¹-'oo' joongi cwojuun²naa'.

Tsü jna-a Dios, joon jmoo³oo coon²¹ to² fee¹¹ 'e jo jai¹² ilfi²naa' fiin¹³ jmoo¹³o tsá² naa' júu³.

La joon jin¹² jí² tya' Dios jin¹² Poo² do.

⁴²Mo gacwo'íi¹ Poo² coon¹³ tsá² ngi¹ coon¹³ 'e cwo¹ sinagoga do 'in tsá² jo seein²¹ Israel gamii¹i 'e cwo¹ Poo² 'e júu³ do mi ti tún² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². ⁴³Mo ngayuu'i gatséi¹ 'e sicaain²¹ tsá² 'in taai² cwo¹ do fúu¹mo tsá² Israel gauncaain²¹ coon¹³ Poo² joongi coon¹³ Bernabé. Joongi gauncaain²¹ 'inlñí¹³ tsá² 'in jo seein²¹ joon pe nigaláa² 'wii²¹² tsá¹mo-tsi Dios la líi¹i tsá² seein²¹ Israel. Joon Poo² coon¹³ Bernabé galíi² júu³ 'e jo 'iin²-tsi xiuala 'nee¹ Dios tsá².

⁴⁴Mo gatí² tún² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² do galicaain²¹ jilee²¹mo 'in tsá² seein²¹ 'e fuu²¹ do 'e janáu² júu³

tya' Dios do. ⁴⁵Mo ganí²i 'in tsá² Israel do 'e líi¹ fúui¹ tsá² galicaain²¹ ga'aa¹a tsiiwúu¹. Joon galáa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ Poo². Joon galáa² 'wii²¹² jíi²in Poo².

⁴⁶Joon Poo² coon¹³ Bernabé do jo 'goo²¹o coonti gafaa²¹a jin²in:

—'Naa'-a tíi²naa' nuu²uu' júu³ tyú² tya' Dios nifu tsü tsá² Israel 'naa'. Pe jogi¹ 'iin²¹²naa' cwolíin²naa' coon¹³ Dios coonti. Tsü la joon tsáa³oo'o tsacwoo²¹o'o júu³ 'in jo seein²¹ Israel do. ⁴⁷Tsü la joon nigatyu² Ña'ñu¹u' to² ni jí² tya'a 'e jin²:

Nigajmé¹na 'nu lawa jí² 'e coo²¹ tyani tsá² taain²¹² fu juncwii²¹. 'Ná¹-a jmaa²a júu³ tya' xiuala 'e tiin¹³ tsá² la tøøi² ni cwo¹³ juncwii²¹.

⁴⁸Mo ganíu²un 'in tsá² jo seein²¹ Israel do 'elo líi¹ gatí²-tsi. Joon galáa² 'wii²¹² gajin²in 'e 'áa¹mo tyu² 'e júu³ tya' Ña'ñu¹u'. Joon galija²mo líi² jilee²¹ 'in nigatyiin¹³ Dios. ⁴⁹Joon la joon gafaa²¹a tsá² júu³ tyú² tya' Dios la caain²¹ li san² 'e fuu²¹ do. ⁵⁰Joon 'in tsá² seein²¹ Israel do gasíi²i coon¹³ tsacøøi¹³ 'in tyiin²gi seein²¹ 'e fuu²¹ do coon¹³ 'inlñíi¹³ tsamí² tyúi¹ 'in tsaa¹-tsi dioses tya'a 'áai¹ joon coon¹³ la joon galáa² 'wii²¹² untyí²in Poo² coon¹³ Bernabé. Joon gatyii¹mo 'e fuu²¹ do.

⁵¹Pe Poo² coon¹³ Bernabé ga'wo¹o mii²i. Joon gaxt¹²u' 'laa²¹ toon²¹² mii²i lawa coon²¹ li² 'e fuu²¹ do 'e nigajmaa¹o coon²¹ 'e gó². Joon ngalíin²mo fuu²¹ Iconio.

⁵²Pe 'in jai¹² líi² 'in néei¹ Antioquía do líi¹ jløø¹o³i, joon røø¹mo 'in Espíritu Tyá² tya' Dios.

Poo² coon¹³ Bernabé taain²¹² Iconio

14 Mo gatyaliin² Poo² fu Iconio gangataai² caan²¹mo

fu cwo¹ sinagoga. Joon gafaa²¹a coon²¹ júu³ 'in sicaain²¹ do. Joon líi¹ fúui¹ tsá² Israel do coon¹³ tsá² jo seein²¹ joon gaja²mo líii². ²Pe 'in tsá² Israel do 'in jo jo¹ líii² gajmaa¹a 'e ga'lí-tsi 'in tsá² jo seein²¹ Israel do jilaa²¹ 'e gó² ty'a 'in tsá² jai² líii² do. ³Wii¹³ joon líi¹ wóo² gajaan¹an do. Jo 'goo²¹o. Gacwoo¹o júu³ 'wii¹³ jo cu²-tsi coon¹³ Ña'ñu¹u'. Joon Ña'ñu¹u' gacwoo¹o li² coon¹³ milagro 'e jmoo¹o 'in tsá² do. Coon¹³ 'e la joon litsáa¹mo-tsi tsá² 'e la ja²mo 'iin²¹mo Dios tsá² la lí² 'e faa²¹a 'in tsá² do. ⁴Pe 'in tsá² fuu²¹ do jo cwo¹o júu³ ruu²¹i. 'Inlíi¹³ tsá² faa²¹a tyú² ty'a' tsá² Israel do joon 'inlíi¹³gi faa²¹a tyú² ty'a' tsá² ty'a' Jesús do. ⁵Joon 'in jo jo¹ líii² seein²¹ Israel coon¹³ 'in jo seein²¹ joon sii² røø²¹ coon¹³ 'in tsaa'to² do itsajíi¹ jongi itsatyuu¹²i cuun²¹² 'ido. ⁶Pe mo galili³i Poo² coon¹³ Bernabé do gaciwiin¹o fu Listra coon¹³ Derbe 'e náa¹ li sii²¹ Licaonia coon¹³ la cu' li' joon. ⁷Do-o jon nigacwoo¹o júu³ tyú² ty'a' xiiala 'e tiin¹³ tsá².

Tyuui¹³ tsá² cuun²¹² Poo²

⁸Fu Listra do galiseein²¹ jaain²¹ tsáñuu¹ 'in jo lí² ngi¹. Do-o tyiin¹in tsu tsá² jluui¹³ ca la mo li seen²¹mo. Jiin¹³ coon²¹ naa¹³ jo mo gangi¹i. ⁹Joon 'in tsáñuu¹ do nuu¹o jilaa²¹ júu³ ty'a' Poo² do. Joon gajóøi² Poo² do 'ii. Joon galili³i Poo² do 'e 'ii-o jo¹o líii² Dios 'e 'láa²mo. ¹⁰Joon gajin² Poo² coon¹³ coon²¹ júu³ tå² liili¹:

—Røø²¹ sii²¹ tñi¹³i.

Joon 'in tsáñuu¹ do gasii²¹o tñi²¹i. Coon²¹ ga'ñi² i la no-o. Tsifu joon gangi¹o. ¹¹Mo ganí²i 'in tsá² fuu²¹

do jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Poo² do joon ga'láa² 'wii²¹² ga'oo¹o coon¹³ jmíi¹ ty'a' tsá² seein²¹ Licaonia, jin²¹in:
—iDios 'in líii¹ la líii¹ tsá²-a nigajgái¹ fu li saa²¹²an!

¹²Jin²¹in 'in tsá² do 'e Bernabé do líi¹ dios ty'a' 'in sii²¹ Júpiter joongi 'e Poo² do líi¹ dios ty'a' 'in sii²¹ Mercurio, tsu 'ii líi¹ 'in faa²¹ do. ¹³Joon 'e cwo¹ ty'a' Júpiter do si' tyan' ti' fuu²¹ do. Joon 'in untsá² do gajajéé¹i joo²¹ joongi jilaa²¹ lí³ 'ya²gi li suui²¹ fuu²¹ do. 'I-i coon¹³ 'in tsá² do 'iin²¹²in un'goo²¹o Poo² coon¹³ Bernabé do. Ijngaa¹²i 'in joo²¹ do 'e un'goo²¹o dios ty'a'. ¹⁴Pe mo ganíu²un 'in tsá² ty'a' Jesús do, Bernabé coon¹³ Poo², jilaa²¹ 'elo, ga'láa² 'wii²¹² ga'gii²¹i siin¹³in. Joon ngataai² jee²¹² 'in tsá² do 'oo¹o jin²¹in:

¹⁵—iTsañuu¹! ¿'Ee lí' jmoo²oo' la no? iTsá² la 'naa'-a jna'a! Canii² to² nijalii²¹i 'e sii¹³i 'naa' 'e júu³ tyú² 'e tñ³oo' jilaa²¹ 'elo 'e jo 'ee to² ti'. Joon ngf³oo' coon¹³ Dios, 'in seen²¹mo, tsu 'ii gajmaa¹a juncwii²¹. Joongi 'ii gajmaa¹a ni cwoo¹³ coon¹³ jmíiñi¹³ jongi jilaa²¹ 'e sá² jee²¹² 'ii.

¹⁶La mo jéei¹ gacwoo¹o 'e ngi¹ jileei²¹ tsá² jiin¹³ xiiala 'iin²¹²in.

¹⁷Pe cwoo¹-o li² 'e seen²¹mo coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú² 'e jmoo¹o. No sii¹in jmíi¹ li saan²¹²an' roo²¹ jilaa²¹ 'e jñii²¹i. Joon cwo¹o jna' la líin²mo 'e tyú¹na' —jin² Poo².

¹⁸Pe fiin¹³ gacwoo¹o Poo² jilaa²¹ 'e júu³ lo 'in tsá² do 'iin²¹²mogi jngaa¹²in 'in joo²¹ do. 'Iin²¹²in un'goo²¹o 'in tsá² do.

¹⁹Joon gatyaliin² jaain²¹ gái¹ tsá² Israel 'in néei¹ fu Antioquía coon¹³ 'in néei¹ Iconio. Joon gali¹o gasii²¹i

tsá² 'e tyuu¹³mo cuun²¹² 'in Poo² do. La joon gajmaa¹a. Joon gajñuu¹in li' ti' fuu²¹ do. Líii² 'e nijúun²mo 'ido. ²⁰Pe joon mo galicaain²¹ jaain²¹ gái¹ 'in jai¹² líii² do cu' li' li' raain¹ Poo² do joon garóon²-o. Gaí²-o 'e fuu²¹ do tún¹. Mo gajná² jmii²¹² joon ga'woo²¹mo coon¹³ Bernabé. Ngalín² fu Derbe.

²¹Mo gacwoo¹o jíuu³ tyú² tyá¹ 'e tiin¹³ tsá² tyá¹ 'in néei¹ Derbe do líii² fúui¹ tsá² gajai¹² líii². Mo ngayuu¹³ joon ngaliin¹ tún¹ fu Listra coon¹³ Iconio coon¹³ Antioquía. ²²Do-o nigatyaá¹-tsi 'in nigajai¹² líii² li ningaliin¹ do. Gajin¹²in sii²¹i 'ido: —'Ná¹-a jai¹²gi liin²¹naa' jíuu³ tyá' Jesú. 'Ná¹-a nee²¹e' wúu¹ jiin¹³ la joon lí²-i tsatoo²o' li tyú² Dios to² — gajin¹² Poo² do.

²³Joongi gatyii¹³mo tsacøøi¹³ 'in tyú² to² jee²¹² 'in jai¹² líii² la coon²¹ fuu²¹. La jo mo gøø²¹ø gafaa²¹o jíuu³ tyú² jin²¹in:

—Ña'ñu¹u', uncoon¹³ jileei²¹ tsá² lo tsu nigalija¹²mo líii² nu.

Poo² coon¹³ Bernabé tsataai² tún¹ fu Antioquía 'e náa¹ li sii²¹ Siria

²⁴Mo ngayuu¹³ gangfíi¹ fu li sii²¹ Pisidia gatyaliin¹ li sii²¹ Panfilia.

²⁵Do-o gacwoo¹o jíuu³ tyú² fuu²¹ sii²¹ Perge. Joongi tyaliin¹ fu Atalia.

²⁶Do-o ngataai² tsi barco. Joon ngaliin¹ tún¹ fu Antioquía li ga'láa² 'wii²¹² ee¹ jíuu³ tyú². Mo ga'woo²¹i 'e fuu²¹ do nifu jileei²¹ 'in jai¹² líii² Dios do nigami¹o Dios, 'in iin²¹²in tsá², 'e uncoon¹³on Poo² coon¹³ Bernabé jilaa²¹ to² 'e nigau'n'ye¹mo nano. ²⁷Joon mo gatyaliin¹ fu Antioquía do gauncaain²¹ jileei²¹ 'in jai¹² líii². Joon Poo² coon¹³ Bernabé

gatyaa¹ jíuu³ ce jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Dios li ngalín². Gajin¹²o xiiala gajmaa¹a Dios 'e gajo¹o líii² 'in jo seein²¹ Israel. ²⁸Joon Poo² coon¹³ Bernabé gajaan¹an coon²¹ sii¹³ coon¹³ 'in tsá² jo¹ líii² néei¹ do.

Mo gangóo¹ Poo² li licaain²¹ tsaru¹u' Jerusalén

15 Jee²¹² jmii²¹² joon 'inlíii¹³ tsá² ga'woo²¹i fu Judea. Mo gatyalín² Antioquía do ga'láa² 'wii²¹² e'e 'in jo¹ líii² do 'e 'ná¹ jmáa¹a 'ido jiin¹³ la tiisi² to² 'e nigatyaú² Moisés. Jiin¹³ la joon lí² tiin¹³mo tsá². Líii¹ jo cwo¹ Poo² coon¹³ Bernabé jíuu³ ruu²¹i coon¹³ 'in tsá² do. ²Pe Poo² coon¹³ Bernabé galisá² 'ii²¹ tyá'a coon¹³ 'in tsá² do 'e 'ii-o coon¹³ 'inlíii¹³ catyaai² do itsaliin¹ Jerusalén tsafee¹²i 'in apóstoles néei¹ do coon¹³ 'in tsacøøi¹³ tyá¹ 'in jai¹² líii² do cwaain²¹ tyá¹ 'e jíuu³ do.

³Joon 'in jai¹² líii² fu Antioquía do ngóo¹o 'ii¹ jíuu³ Poo² coon¹³ 'in catyaai² do. Joon gangfíi¹ li caain²¹ fuu²¹ náa¹ li sii²¹ Fenicia coon¹³ Samaria. Li ngalín² do gatyaa¹ jíuu³ 'e xiiala nigatuú²¹ 'in jo seein²¹ Israel tii² tsáai² tyá'a joon gatsa²a-tsi Dios. Joon jileei²¹ 'in jai¹² líii² líii¹ jløø¹³i mo ganúu²un 'e cwáain¹ lo.

⁴Mo gatyaliin² Poo² coon¹³ Bernabé fu Jerusalén 'in tsá² 'in jai¹² líii² néei¹ do coon¹³ apóstoles coon¹³ tsacøøi¹³ ga'ii²¹mo 'ii. Joon Poo² coon¹³ Bernabé do gatyaa¹o jíuu³ xiiala nigajmaa¹a Dios 'wii²¹² tyá'a li ningalín² do. ⁵Pe 'inlíii¹³ tsá² fariseos 'in nigajai¹² líii² gajmaa¹a siin¹²in joon gajin¹²in:

—Jileei²¹ 'in nijai² líii² 'in jo seein²¹ Israel 'ná¹-a jmáa¹a jiin¹³ la to² tyú² Moisés.

6 Joon galicaain²¹ jileei²¹ apóstoles coon¹³ tsacøøi¹³ do 'e lí² 'í¹du'-tsi 'e júu³ lo. **7** Mo ngayuui¹³ gatyaa¹ coon²¹ júu³ cwaas²¹ garóon² Tá³ lí tyíin¹in joon gajin²in:

—Tsaru¹¹u', níi²-i 'naa¹ 'e ningoo¹on coon²¹ sii¹³ mo gatyii¹³in Dios jna jee²¹² 'naa¹ 'e cwóo³oo júu³ tya' xiuala 'e tiin¹³ tsá² tya' 'in jo seein²¹ Israel. Joon lí² ja²mo líii². **8** Joon Dios, 'in níi¹ jilaa²¹ 'e 'í¹-tsi tsá² nigacwoó¹o li² 'e nigaii²¹mo 'in jo seein²¹ Israel. Nigacwo¹o 'in Espíritu Tyú² tya'a la lí 'e nigacwo¹o jna. **9** Coon²¹ røø²¹ líi¹na' tyani Dios lagi 'ii. Gauntyú¹mo Dios 'ii mo galijai¹² líii². **10** Joon nano, 'ee lí' jo jo¹ líi²naa¹ tsá² Israel jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Dios? Cwoo²oo' coon²¹ to² 'ii²¹ 'e jo lí² jmáa¹a. Ca 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' coon¹³ jna' jo mo galii¹i. **11** Lí' ciit¹²i nitiin¹³mo' jin¹³ la lí² 'e nigatiin¹³ 'in tsá² catyaa¹ do. Jo 'ee gaciin² tyi'. Untiin¹³mo Ña'ñu¹u' Jesucristo jna' tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo jna'.

12 Mo ngayuui¹³ joon jmai¹² 'in gajaan¹an tii². Joon ganú²o la 'íi²¹² tyaa¹ Bernabé coon¹³ Poo² júu³ jilaa²¹ lí² coon¹³ milagro 'e nigajmaa¹a Dios jee²¹² 'in jo seein²¹ Israel do. **13** Mo ngayuui¹³ gafaa²¹a joon gajin¹² Jacobo sii²¹i 'in tsá² sicaain²¹ do:

—Tsaru¹¹u', néuu²duu' júu³ tyiaa:
14 Simóoi¹³ Tá³ lo nigatya¹a coon²¹ júu³ xiuala nigatyii¹³in Dios nifu 'in jo seein²¹ Israel 'e galitsáa¹mo-tsi 'ii. La joon galíi¹mo tsá² tya' Dios.
15 Jilaa²¹ 'elo lí la lí 'e gatón¹ mo'jíi²

tya' 'in gafaa²¹a júu³ tyú² tya' Dios calii. La nigajin¹² ni jí² tya' Dios:

16 Yia²oo tún¹ mi tyá² jilaa²¹ 'elo. Joon jmaa¹³oo tún¹ 'nú¹ David 'e nisiciii¹³ no.

Un'mii¹²moo jilaa²¹ 'e sá²gi joon isaa¹³oo, jin² Dios.

17 Joon la joon jileei²¹ 'in seein²¹gi lí²-i 'naa²¹i Ña'ñu¹u' Dios.

Joon jilee²¹ tsá² jo seein²¹ Israel 'in nityi²na lí²-i fee¹i jna.

18 Ca la mo jée²mo Dios gajmaa¹a júu³ jilaa²¹ ijmáa¹a.

Jin² jí² tya' Dios jin² Jacobo.

19 Faa²¹gi Jacobo jin²in:

—'Wii¹³ joon, tsaru¹¹u', la lo-o líi²na: 'E tyú²gi wa'a jo untyi²ingi¹ 'in jo seein²¹ Israel 'in nigatú² tii² tsái² tya'a joon nigatsáa¹-tsi Dios.

20 Liin¹mo wa'a jin¹³ 'e táan³a' ni jí² 'e jo lí²-i dø¹ø 'uunñi² 'e nisii²¹ tsá² tyani dioses tya'a. Joongi jin¹³ coon¹³ 'oo²¹o lí² cwuuui²¹ tsá². La joongi 'oo²¹ tsá² jin¹³ coon¹³ ñuu¹ tya'a. Joongi jo lí² dø¹ø ngú¹ joo²¹ 'in nigawuuin²¹ tyí², jon'gi jimi¹ lí²-i dø¹² tsá². **21** Tsu ca mo lii la coon²¹ mo tñ² jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e²e tsá² inuu¹ cwo¹ sinagoga la coon²¹ fuu²¹ jin¹³ ley tya' Moisés —jilaa²¹ 'elo gajin² Jacobo.

22 Joon la joon 'in apóstoles coon¹³ 'in tsacøøi¹³ coon¹³ 'in jai¹² líii²do galisá² 'ii²¹ 'e tyii¹³in jaain²¹ gái¹ jee²¹² 'ii 'e síi¹in fu Antioquía coon¹³ Poo² coon¹³ Bernabé. Joon gatyii¹³in Judas 'in sii²¹o jón Barsabás, coon¹³ Silas. 'Ii jaain²¹ 'in tyiin²gi jee²¹² 'in tsaru¹¹u' do. **23** Joon coon¹³ 'ii-o gasii¹in 'e jí² do. 'E jí² do jin² la lo:

“Aa²¹²moo' faa¹³ jna'a. Jna'a, apóstoles tya' Jesús, coon¹³

tsacoo¹³, coon¹³ 'in jai² líii²
 catyaai², 'aa²¹²moo' sii¹³i 'naa²¹
 jileei²¹ tsaru^{1u} 'in jo seein²¹ Israel
 'in néei¹ Antioquía coon¹³ 'in
 seein²¹ li sii²¹ Siria coon¹³ Cilicia.
24Niganúu²oo'o 'e jaain²¹ gái¹ tsá²
 Israel 'in jai² líii² néei¹ Jerusalén
 nigacwalín² li seen²¹naa!. Joon
 nigauntyíi²in 'naa!. 'In tsá² do jo
 gasii²¹²na'a. Niganúu²oo'o 'e coon¹³
 júu³ tyá'a nigaxé²mo'-oo'. Nigajin²in
 'e 'ná¹ 'ii¹³naa' li² 'e nigacwo¹ Moisés.
 Jin²in jon 'e 'ná¹ jmaa²oo'o jiin¹³
 la 'ii²¹ tyá'o. **25**Niga'i¹-tsii¹ jilaa²¹
 'elo. Joon røø²¹ gasii²¹i 'e tyú² 'e
 tyii¹³na'a jaain²¹ gái¹ jee²¹² jna'a
 'in jalín² fu li seein²¹ 'naa' coon¹³
 Bernabé coon¹³ Poo² 'in 'iin²¹²na'a.
26'Ido-o nigalín² tóin¹ 'mó¹ 'wii²¹²
 tyá' Ña'ñu¹u' Jesucristo. **27**Joon
 sii²¹²na'a Judas coon¹³ Silas ifee¹i
 'naa' jilaa²¹ 'e faa²¹ 'e jí² lo. **28**'In
 Espíritu Tyú² tyá' Dios nigae²e
 jna'a joon jna'a nigasi²¹i 'i røø²¹ 'e
 jo cwoo¹³gi² 'naa' coon²¹ to² 'e
 'ii²¹gi. Jiin¹³ 'e tyiin²gi la lf² 'elo.
29Jo cøø²øø' jilaa²¹ ngú¹ 'e nigasii²¹
 tsá² tyani dioses tyá'a. Jon'gi jmi¹
 cøø²øø'. Jon'gi cøø²øø' ngú¹ joo²¹ 'in
 júuin² wuuin²¹ tyí². Joongi jiin¹³
 coon¹³ 'oo²¹²o lí² cwuuui²¹ tsá² joon
 tsamí² jiin¹³ coon¹³ ñuu¹ tyá'a lí²
 cwuuui²¹. Wana 'má²aa' jilaa²¹ 'e júu³
 lo canii²mo iliseen²¹naa!. Jiin¹³ la
 joon júu³ tyii¹i."

30La joon ngataa²mo fu¹
 ngaliin¹in fu Antioquía. Mo
 gatyaliin¹in joon gauncaan²¹mo 'in
 tsá² jo¹ líii². Joon gacwo¹o 'e jí² do.
31Mo gajóøø²ø 'in tsá² jo¹ líii² do 'e jí²
 do líi¹ jløø³i jiin¹³ cwáain¹ 'e cwo¹o
 'in tsá² do. **32**Judas coon¹³ Silas do
 tíi²¹mo 'e cwo¹ júu³ tyá' Dios 'wii¹³

joon gacwoo¹o júu³ 'in tsá² do. Joon
 líi¹ fúui¹ 'in tsaru^{1u} 'in gatyá¹-tsi.
33Mo gangíi²i coon²¹ tún² 'ni¹ jmi²¹²
 'in tsaru^{1u} seein²¹ Antioquía do
 ga'íi²o júu³ 'e ngaliin¹mo fu li jalín².
34Pe Silas do-gí gatyá¹-tsi 'e ján²-o.
35Poo² coon¹³ Bernabé gaján²o
 jon fu Antioquía do. 'Ii coon¹³
 'in catyaai² do-gí ga'e²o joongi
 gacwoo¹o júu³ tyá² tya' Dios.

Tsacwoo¹ Poo² tún¹ júu³ tyá² tya' Dios

36Mo liciiin²¹ jmi²¹² joon gajin¹²
 Poo² sii²¹i Bernabé:
 —Tsaa²¹a' tún¹ tsafee¹³na' jilee²¹
 tsaru^{1u} 'in néei¹ la caain²¹ fuu²¹ li
 ningalii²¹i cwoo²¹o júu³ tyá² tya'
 Dios. Tsajøø²¹o xiuala seein²¹.

37Pe Bernabé do 'iin²¹²in jée¹ Wó³,
 'in sii²¹ jon Marcos. **38**Pe Poo² do
 gajin²in:

—'Áai¹gi tyá² wa'a jo jee²¹²mo',
 tsu nigatáu²mo jna' Panfilia do. Jo
 gangóo¹on coon¹³ jna' li ngalii²¹i do.

39Líi¹ gasíi²i 'e ca gajmaa¹a tsá²
 jmai¹² tyíin¹ la jaain²¹ la jaain²¹.
 Bernabé do gatyii¹³in Marcos

joon coon¹³ 'ii ngataa²i tsi coon²¹
 barco. Joon ngalín² fu Chipre.

40La 'ii²¹² joon Poo² do gatyii¹³in
 Silas. Mo ngayuui¹³ ga'íi² tsaru^{1u}
 júu³ gamii¹i tyani Ña'ñu¹u' 'e ngii¹o
 coon¹³on, ga'woo²¹mo. **41**Joon
 gangíi¹ fu li' li sii²¹ Siria joongi
 Cilicia. Do-o gatyá¹-tsi 'in jo¹ líii² li
 la caain²¹.

Timoteo gauncaain²¹ coon¹³ Poo² coon¹³ Silas

16Poo² coon¹³ Silas gatyaliin²
 fuu²¹ sii²¹ Derbe coongi li
 sii Listra. Joon do-o gatsee²¹i jaain²¹

'in jai² líii² sii²¹ Timoteo. 'Ii jóon¹ jaain²¹ tsamf² 'in niseein²¹ Israel. Pe jmii²¹gi jon' tsá² Israel. ²'In jai² líii² seein²¹ fu Listra coon¹³ Iconio tyú² faa²¹a tya' Timoteo do. ³Joon galii²¹in Poo² wa'a 'e tsáa¹a Timoteo coon¹³on. Joon 'e jo faa²¹gi tsá² Israel 'laa²¹ tya' Timoteo Poo² do gatyú²u to² 'e liin¹ Timoteo 'e li² circuncisión tya' tsá² Israel, tséñii¹i tsá² 'e tsá² griego jmii²¹ 'ii. ⁴La caain²¹ fuu²¹ li ngalíin² gajmaa¹a júu³ jiin¹³ la nigajin² ji² tya' in apóstoles coon¹³ 'in tsacøøl¹³ 'in néei¹ Jerusalén. ⁵Joon gauntya¹-tsi jileeji²¹ 'in ni jai² líii². La coon²¹ jmii²¹ gangafúu²mo 'in jai² líii².

**Jaain²¹ tsá² seein²¹ Macedonia
gajnéi¹ tyani Poo²**

⁶'In Espíritu Tyú² tya' Dios jo gacwoo¹o 'e tsacwo²o Poo² júu³ tyú² tya' Dios fu co' li sii²¹ Asia. Joon la joon gangíi¹mo la caain²¹ li sii²¹ Frigia coon¹³ li sii²¹ Galacia. ⁷⁻⁸Joon gatyalfín²mo fu ti' Misia. 'i¹-tsi 'e tsataa²i li sii²¹ Bitinia. Pe 'in Espíritu Tyú² tya' Dios jo cwoo¹o. 'Wii¹³ joon gangíi¹mo coon²¹ tsáa¹ co' li sii²¹ Misia. Joon gatyalfín²mo fu Troas coon²¹ fuu²¹ náa¹ ti' jmi¹ñi³. ⁹Joon do-o ganíi²i Poo² coon²¹ 'e canuu²¹ coon²¹ li². Ganíi²¹ jaain²¹ tsáñuu¹ 'in seein²¹ li sii²¹ Macedonia. Siin¹²in joon gamii¹i tyani Poo² gajin²in:

—Na¹ fu Macedonia. Na¹, uncooon¹³ jna'a.

¹⁰Mo ngayuui¹³ ganíi²i Poo² 'e li² lo, jna-a, Lucas gauncaan²¹na coon¹³ Poo² do. Joon gatyaa²¹a a tyú² tyii¹i. Ngalii²¹i i fu Macedonia. Tsáa¹mo-tsii'i 'e la ja²mo Dios

nigasii¹in jna'a tsacwoo²¹o'o júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá².

Poo² coon¹³ Silas gatyalfín² fu Filipos

¹¹Ngatoo²¹o'o tsi coon²¹ barco fu Troas. Joon ngalii²¹i i coon²¹ tsáa¹ fu coon²¹ cwoo¹³ tyuuun²¹ roon¹ ni jmii²¹ sii²¹ Samotracia. Joon mo gajná² jmii²¹ joon gatyali²¹i i fu Neápolis. ¹²Mo ngayuui¹² joon ga'woo²¹o'o gangalii²¹i i fu Filipos. Coon²¹ fuu²¹ li tyú² to² Roma. Coon²¹ fuu²¹ 'e tyiin²gi la caain²¹ li catyia² Macedonia. Do-o gatoon²¹o'on coon²¹ tún² 'ni¹ jmii²¹. ¹³Coon²¹ mo sóo¹ jmii²¹ 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Israel ngalii²¹i i li gasuui²¹ fuu²¹ do. Coon²¹ li ti' jmii²¹. Coon²¹ li licaain²¹ tsá² tsafaa¹²a júu³ tyú². Do-o gayii²¹a'a gacwóo¹³o'o júu³ tyú² 'inlíii¹³ tsamf² 'in nigalicaain²¹. ¹⁴Jaain²¹ jee²¹ 'in tsamf² do sii²¹ Lidia. Lidia do galiseein²¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Tiatira. Joon jmoo¹o to² 'ni¹i 'mi² nuu¹ tyú². Nitsáa¹-tsi Dios. La 'ii²¹nuu¹ 'e júu³ tya' Poo² do Dios gajmaa¹a 'e ga'øøi²¹-tsi. ¹⁵Joon gasáa²mo jmii²¹ coon¹³ la tøøi² inuu tya'a, Mo ngayuui¹³ joon gamii¹i tyanii²¹i i jin²in:

—Jmaa² fee¹'oo' pe wana ja²mo lii²naa¹ 'e tsáa¹mo-tsii Dios, mo¹o fu tyii¹a —jin² Lidia do.

Joon gajmaa¹a 'e tyitsaa²¹mo 'e gajóon¹³o'on.

¹⁶Cafu galíi² mo ngalii²¹i i ti li tsafaa¹³a'a júu³ tyú² gatseei²¹na'a jaain²¹ simf² 'in 'oo¹o coon²¹ espíritu 'e jmoo¹² júu³ tya' 'e unngii¹i tsá². Joon líi¹ jnaa²¹ 'in ñifii²¹i cuu² coon¹³ 'e júu³ jmoo¹²o do. ¹⁷'In simf² lo galáa² 'wii²¹ gangíi¹i caluu Poo² joongi caluu²¹u'u. Ga'oo¹o tá² jin²in:

—In tsá² lo jmoo¹o la to² tyu¹²
Dios, 'in nii²gi. Joongi tyaa¹ júu³
xiuala lí² tiin¹³ tsá² —jin² simf² do.

¹⁸ Jiin¹³ la joon ngii¹i faa¹a la
coon²¹ jmií²¹ ce jiin¹³ do-o gata¹gi
Poo² nuu¹un júu³ tya' 'in tsamf² do.
Joon gajjin¹³ nii¹i joon gajin²in
sii²¹i 'in espíritu 'yuu² alma tya' 'in
simf² do:

—Cooon¹³ 'ii²¹ tya' 'e sii²¹
Jesucristo, tyu³uu to² 'e júu¹³u
alma tya' 'in simf² lo —jin² Poo².

La tsifu joon gacwo¹i 'in espíritu
gó¹ do.

¹⁹ Mo galiñi¹ jileei²¹ ñii¹fii²¹i 'in
simf² do 'e jo lí²gi jnaa¹a cuu²
coon¹³on joon gasaan¹²in Poo²
coon¹³ Silas. Joon ngajée¹ tyani
tsaa'to² li 'moo¹³ nifu. ²⁰ La joon
gatyalfín²mo tyani tsaa'to² 'in
jmoo¹o 'ii²¹ nifu. Joon gacwoo¹o
tsaa² jin²in:

—In tsá² Israel lo ngii¹i untyíi²in
goo²¹o. ²¹ Ee¹e jilaa²¹ cwáain¹ 'e jo
tii²¹na' jmoo²¹o' tsu tsá² Roma jna'
jin² ñii¹fii²¹ 'in simf² do.

²² Joon fúui¹gi tsá² ga'láa² 'wii²¹
faa¹²a 'laa¹ tya' Poo² do. 'In tsaa'to²
do gatyu¹u to² 'e gacwo² siin¹³
'in tsá² do. Joon gapóo¹i coon¹³
sii² 'ido. ²³ Mo ngayuui¹³ gapóo¹i
liili¹ gataa¹i 'nññí³. Joon gatyu¹u
to² 'in tyu¹² to² 'nññí³ do 'e tsaa'a²i
Poo² coon²¹ tún². ²⁴ Mo ngayuui¹³
ganúu²un 'in tyu¹² to² 'nññí³ do
jilaa²¹ 'elo gangajéel¹ Poo² coon¹³
Silas ti tyan' tsi 'nññí³ do. Joon
gato¹o 'mó² luutii²i 'ido.

²⁵ La 'woo¹ tyianúu¹ Poo² coon¹³
Silas do néel¹i faa²¹a júu³ tyú² joon
ga'øø¹ø 'e un'goo²¹o Dios. Jileei²¹ 'in
catyaai² do 'in taai² 'nññí³ do nuu¹o
jilaa²¹ 'elo. ²⁶ La tsifu joon gajøø²¹

goon 'wó² tá² liili¹. Gadyeei¹³ goon
la tøø² 'nññí³ do. Fuxu tsifu joon
ganó¹ jilaa²¹ 'oo² 'nññí³ do. Joon
gaxuu²¹u jilaa²¹ cadena 'e 'nññí¹u
cwoo²¹o 'in tsá² taai² do. ²⁷ Mo
gajná²-tsi 'in tyu¹² to² 'nññí³ do
ganii²¹ 'e niganó¹ jilaa²¹ 'ooca'ná¹
do. Líi²i 'e niga'woo¹mo coon²¹
tya¹. Joon gatyii¹ ñí³ tya'a 'e la mo
ijngaii¹ ñia'a. ²⁸ Joon gafaa²¹a Poo²
tá² liili¹ jin²in:

—Xuun¹³ jmeei¹³ wo'o tsu lo-o
taan² jna'a coon²¹ tya¹.

²⁹ Joon 'in tyu¹² to² 'nññí³ do
gamií¹i coon²¹ ji² jneei². Joon ga'ii²¹
cwiin¹in jleei¹ 'goo²¹o liili¹. Joon
gasii²¹i 'wojnñí¹i tyani Poo² coon¹³
Silas. ³⁰ Joon ga'woo²¹mo 'ido. Joon
gaunngii¹i sii²¹i 'ii:

—Tsañuu¹, 'e 'ná¹ jmáa³aa 'e
itiin¹³moo?

³¹ 'Ido-gi gañii¹i:

—Cwotya¹-'o'o Ña'ññí¹u' Jesucristo.
Joon la joon tiin¹³mo'o coon¹³ tsá²
inuu tyi'i.

³² Joon gacwo¹o Poo² júu³ tyú² tya'
Jesús 'ido coon¹³ jileei²¹ 'in taai² inuu
tya' 'in tsá² do. ³³ Joon 'woo¹ joon
garun²un 'in tyu¹² to² 'nññí³ do moo'wó¹
Poo² coon¹³ Silas li icwu²¹. Joon 'ii
coon¹³ tsá² inuu tya'a gasáa²mo jmii²¹.

³⁴ Mo ngayuui¹³ joon gató¹o fu tya'a.
Do-o gacwoo¹o 'e gagøø²¹ø Poo² coon¹³
Silas. Joon jløø³mo la tøø² inuu tya'a
tsu nigatsáa¹mo-tsi Dios.

³⁵ Mo gajná² 'aa²¹ 'in tsaa'to² nifu
do gasii¹in 'ii¹³ tya'a 'e tsa'woo²i 'in
taai² 'nññí³ do. ³⁶ Joon gajin² 'in
tyu¹² to² 'nññí³ do sii²¹i Poo² do:

—Ningii¹mo 'ii²¹ 'e laa²¹ moo 'naa'.
La joon nilí²i 'woo²¹naa' 'e tyú²-u.

³⁷ Pe Poo²gi gajin²in sii²¹i 'in 'ii¹³
do:

—Cwosii¹³du'u 'in tyu² to² do 'e tsá² Roma jna'a. Tyfia² do nigapoo¹i jna'a tyani tsá² fuu²¹. Jo gacón²du 'ii²¹ coon²¹ tún². Joongi gataa¹²i jna'a 'nueñí³. Joon nano-gi 'iin²¹²in laai¹ jna'a 'uuin²¹. 'Ee sa lf² la joon. Ce cwojaliin²du yaai do ja'woo²i jna'a.

³⁸'In 'ii¹³ do ngatya¹ júu³ tyani 'in tsaa'to² nifu do. 'Ido-gi gafoo¹mo mo ganúu²un 'e 'in tsá² Roma 'ii. Joon ngalíin²mo gamii¹i wa'a jmáa¹a 'ido fee¹-tsi. ³⁹Joon ga'woo¹mo 'ido fu 'nueñí³. Joon gamii¹i tyani Poo² coon¹³ Silas wa'a 'wooi²¹ tsifu 'e fuu²¹ do. ⁴⁰Mo ga'woo²i 'nueñí³ do ngalíin²mo fu ty'a 'in tsamí² sii²¹ Lidia do. La nu'gi 'e tsalíin² ngajøø²¹i tsaru¹u' joon gatyá¹gi-tsi 'ido. Joon ngalíin²mo.

Gato¹ tsá² mii¹³ fu Tesalónica

17 La caain²¹ ty'a'i fu¹ li ningalíin² Poo² coon¹³ Silas gangíi¹ fuu²¹ 'e sii²¹ Anfípolis coon¹³ Apolonia. Joon mo ngayuumi¹³ joon gatyaliin²mo fu li sii²¹ Tesalónica. Do-o si² coon²¹ cwo¹ sinagoga ty'a' tsá² Israel. ²La jee²¹² 'ni¹ semóo¹ Poo², jiin¹³ la tii² nisi² ty'a, ngóo¹ fu cwo¹ do mo gatíi² jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Israel. ³Ngatyaa¹a júu³ joon jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³on. Pe tyu²-u ga'e²e tsá² xiala jin² ji² ty'a' Dios 'e Cristo 'ná¹-a nii²¹ wúu¹. Joon mi yuui¹³ júun²in 'e 'ná¹-a jiin¹in tún¹. Joon gajin²in sii²¹i 'in tsá² do:

—'In Jesús 'in fuu²¹²uu 'naa' lo, 'ii jon Cristo, 'in nigosii¹in Dios ijmá¹ tiin¹³ tsá².

⁴'Inlíii¹³ tsá² Israel do nigajo¹ líi²i. Joon gauncaain²¹ coon¹³

Poo² coon¹³ Silas. Joon fúu¹mo 'in jo seein²¹ Israel jo¹ galíi²i. Nitsáa¹mo-tsi Dios coon¹³ 'inlíii¹³ tsamí² tyiin²gi. ⁵Pe nigaa¹a tsiiwúu¹ 'inlíii¹³ tsá² Israel 'in jo jo¹ líi². Gauncaain²¹ 'ido 'inlíii¹³ tsá² 'lii³ soo²¹-tsi 'in nglíi¹ jøøi² jee²¹² 'nú¹. Gajmaa¹²a coon²¹ poo²¹² joon gatyaa¹ 'go²¹ 'e fuu²¹ do. Gangii¹i 'e fuu²¹ do 'naa²¹i Poo² coon¹³ Silas. Joon gangataa²i coon²¹ inuu ty'a' jaain²¹ tsá² sii²¹ Jasón. ⁶Pe mo jo gatsee²¹i Poo² coon¹³ Silas do gajñúu¹ 'in tsá² sii²¹ Jasón do coon¹³ 'inlíii¹³ tsá² jo¹ líi². Ngajée¹i tyani tsaa'to² do joon ga'oo¹o jin²in:

—'In tsañuu¹, 'in nigautyíi²in la tøøi² juncwii²¹ nigajaliin² lí² lo jon, ⁷joon 'in Jasón lo nigaa¹i²¹mo fu ty'a. Jilaa²¹ 'e 'ee¹e 'in tsá² no faa²¹a 'laa²¹ ty'a 'in tyu² to² nifu 'in tyíin¹ Roma. Tsu jin²in 'e seen²¹mo jaain²¹ røøi¹³ 'in sii²¹ Jesú 'in feei¹gi lagí 'in tyu² to² Roma.

⁸Mo ganúu²un 'elo 'in tsá² do coon¹³ 'in tsaa'to² galáa² 'wii²¹² to²o mii¹³. ⁹Pe Jasón coon¹³ 'in catyaa²gi do gacwoo¹o cuu² 'e tsáa¹mo-tsi 'in tsaa'to² do 'e i'woo²¹mo Poo² coon¹³ Silas 'e fuu²¹ do. Joon galáa²mo 'ido.

Poo² coon¹³ Silas tsalíin² Berea

¹⁰La tsifu joon 'in tsaru¹u' do ga'woo²¹mo Poo² coon¹³ Silas coon²¹ 'e canuu²¹. Ngalíin² fu Berea. Mo gatyaliin² do joon ngalíin² cwo¹ sinagoga. ¹¹Wo²gi-tsi 'in tsá² néei¹ Berea do lagí 'in tsá² néei¹ Tesalónica. Joon lí¹gi 'yaai¹-tsi ga'i²¹i júu³ tyu². La coon²¹ jmií²¹² gauntsáa¹a júu³ tyu² ty'a' Dios. Gacón²du cwáain¹ wana 'e jo¹o 'e

faa²¹a 'in tsá² do. ¹²'Wii¹³ joon líi¹ fúui¹ 'in gajo¹ líii². Jee²¹ 'in nijai² líii² do seein²¹ tsamí² tyiin²gi 'in faa²¹a jmíi¹ griego. Joon jo¹o galíi² 'inlíii¹³ tsañuu¹. ¹³Mo galiñi¹ tsá² Israel néei¹ Tesalónica 'e Poo² taan¹in fu Berea cwoo¹o júu³ tyá²tya' Dios ngalíin² ngajmáa² mii¹³. ¹⁴Pe 'in tsá² jai² líii² seein²¹ do la tsifu joon gasii¹in Poo² li ti' jmi'ñi¹³. Pe joon Silas coon¹³ Timoteo gajaan¹o fu Berea. ¹⁵'In ningalíin² coon¹³ Poo² ngajée¹i coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Atenas. Joon cwoliin¹in tún¹ gatyaa¹ júu³ 'e Silas coon¹³ Timoteo ná² tsalíin² tsauncaain²¹ coon¹³ Poo la jmoono.

Mo taain¹ Poo² fu Atenas

¹⁶La 'ii²¹ jáan¹in Poo² Silas coon¹³ Timoteo fu Atenas do líi¹ fa'í³ líi¹. Tsú líi¹ 'láai² nii² dioses 'in tsaa²-tsi 'in tsá² do. ¹⁷Tsú 'wii¹³ joon ngafaa¹²o fu cwo¹ sinagoga joongi coon¹³ 'in catyai² 'in tsaa²-tsi Dios. La coon²¹ jmii²¹ ngafaa¹²o coon¹³ jilee²¹ 'in taa²i 'moo¹³ do. ¹⁸'Inlíii¹³ tsá² 'in untsáa¹ júu³ tyá²coon²¹ poo²¹ 'e sii²¹ epicúreos coon¹³ 'inlíii¹³gi 'in niuntsáa¹ júu³ tyá²coon²¹ poo²¹ 'e sii²¹ estoicos gatsee²¹i Poo² joon ga'láa² 'wii²¹gasii²¹:

—¿'Ee 'e jin² 'in tsañuu¹ no? 'Áai¹tyafo² tyaa¹a 'goo²¹.

'Inlíii¹³gi jin²in:

—La líi¹i 'in tyá²coon²¹gi júu³ tyá²dioses 'in xee²¹mo no.

La lo gajin²in tsú 'wii¹³ Poo² do tyaa¹ júu³ tyá² Jesús joongi tyá² xiiala galí² mo gajiin¹in. ¹⁹Joon 'in tsá² do ngajée¹i Poo² fu coon²¹ li sii²¹ Areópago. Do-o li tiii²¹ licaain²¹

mo sá² jilaa²¹ 'e síi¹i. Joon gasii²¹i 'ido:

—Lo-o 'ná² li níi²i 'in jilaa²¹ 'e 'múui² 'e tyá²a 'e²¹e. ²⁰Fu²¹u jna'a coon²¹ júu³ 'e jo mo nuu²¹u'u jiin¹³ coon²¹ naa¹³. 'Ii²¹oo'o tsáai¹-tsi'i 'ee 'øøi²¹-tsi 'e júu³ no —jin¹² 'in tsá² do.

²¹Tsú jileei²¹ 'in seein²¹ Atenas coon¹³ jileei²¹ 'in jalíin² li xiaa¹ 'in néei¹ do canii² 'iin²¹in 'e nuu¹un si 'e faa²¹a 'e jmai¹² 'e 'múu²mo.

²²Joon gamaa¹a Poo² siin¹²in jee²¹ 'in tsá² do 'e fu yu¹ moo²¹ li sii²¹ Areópago do. Joon gajin²in:

—Núu³duu' tsá² seein²¹ Atenas. Nicón³oo cwáain¹ 'e 'áai¹gi tsáai¹-oo' jileei²¹ dioses tyii¹. ²³Tsú mo ningi³ii jóø³øø la caain²¹ li un'goo²oo' dioses tyii¹ joon gatsaa³aa ni altar tyii¹ coon²¹ júu³ 'e jin²: "Tya' 'in dios 'in jo mo galicwii¹naa." Pe 'in dios 'in un'goo²oo' no pe jo cwii¹naa' no 'in lo-gi 'in Dios 'in foo¹³na coon¹³ 'naa'.

²⁴'In Dios lo fii²¹ juncwii²¹ joongi ni cwoo¹³ juncwii²¹ tsú nigajmaa¹o juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e sá². Jo seein²¹ 'ido tsí inuu¹ cwo¹ 'e jmoo¹o tsá². ²⁵Jon'gi sityéen¹in jmi²¹ jilaa²¹ 'e jmá¹ tsá². Tsú 'ii-o nigacwo¹o jna' jilaa²¹ juncwii²¹ tyi¹. 'Ii-o nicwoo¹o tyi² 'e lee²¹e', coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo²¹o' jna' to².

²⁶'Coon¹³ coon²¹ jmi¹ 'øø²mo gajmee¹i jilee²¹ tsá² taain²¹ juncwii²¹. Joon 'ii gatyu² to² lí²-i liseein²¹ tsá² joongi li icwá² tsá².

²⁷'Iin²¹in Dios 'e 'naa²¹mo tsá² 'ii. Coon¹³ la joon tyee¹³mo tsá² 'ii tsú jo wiin² seein²¹ Dios li saan²¹ jna' la jaan²¹na'. ²⁸Tsú 'ii²¹ tyá² Dios saan²¹o' joongi ngii²¹i'. Joongi jmoo²¹o' jilaa²¹a. La gajin² 'inlíii¹³

poetas tyii': "Jón¹ Dios jna'." ²⁹Wana jóon¹ Dios jna' jo 'i¹-tsi' 'e Dios líi¹ lawa jaain²¹ fii²¹² 'in gajmeei¹ tsá² 'na'a 'in líii¹ cwanaáa¹ si cwataa²¹ 'ee si cuun²¹² 'ee. ³⁰La mo jéei¹ la jo mo ñi¹ tsá² jo mo gajmaa¹a Dios jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá². Pe nano nityu²u to² 'e jileei²¹ 'in seein²¹ doñixia' 'e unsíi²mo 'e 'i¹-tsi. ³¹Tsu nigatyii¹³ Dios coon²¹ jmii²¹² mi jmáa¹a 'ii²¹ tyá' tsá² seein²¹ juncwii²¹. Joon coon²¹ tsáa¹ 'ii²¹ tyá'a. Joon ijmaa¹a 'ii²¹ coon¹³ jaain²¹ tsanuu¹ 'in nigatyii¹³in. Joon la joon gacwo¹ Dios coon²¹ li² mo gaunjiin¹in 'in Jesús do jee²¹² 'lhi²¹² —jin² Poo² do sii²¹i 'in tsá² do.

³²Joon mo ganúu²un júu³ tyá' e jii¹ tsá² jee²¹² 'lhi²¹² 'inlíi¹³ do gaungø¹mo Poo² do. 'Inlíi¹³gi gajin²in:

—'E tyú²gi wa'a nuu²¹u' 'e júu³ lo mo coon²¹ túu².

³³Joon gatúu²mo Poo² 'ii. ³⁴Pe 'inlíi¹³ tsá² do jo gatúi² Poo² do. Gajo¹o líi²i. Jaain²¹ jee²¹² 'in jo¹ galíi² do 'in sii²¹ Dionisio. 'Ii jaain²¹ 'in tyu² to² Areópago do. Joongi jo¹o galíi² jaain²¹ tsamí² sii²¹ Dámaris coon¹³ 'inlíi¹³gi.

Poo² taain¹ fu Corinto

18 Mo ngayuui¹³ joon gacwo¹íi¹ Poo² fuu²¹ Atenas. Joon gangoo¹on coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Corinto. ²Joon do-o gatsee²¹i jaain²¹ tsá² Israel 'in sii²¹ Aquila, 'in galiseein²¹ coon²¹ li² sii²¹ Ponto. La mo jéei¹gixu Aquila do coon¹³ 'oo²¹²o, 'in sii²¹ Priscila, ga'woo²¹i Italia gatyaliín² fu Corinto do. Ga'woo²¹mo do tsu 'in tyu² to² nifu 'in sii²¹ Claudio gatyu²u to²

'e 'woo²¹mo jilee²¹ tsá² Israel 'e Roma do. Joon ngafeei¹³ Poo² do 'ii. ³Coon²¹ to² 'e njmoo¹o coon¹³ Poo². Jmoo¹-o 'nu'mi² tsu 'wii¹³ joon do-o gajaan¹o joon gajmaa¹o to² coon¹³on. ⁴La coon²¹ jmii²¹²mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Israel ngóo¹ Poo² fu cwo¹ sinagoga. Do-o gacwoo¹o júu³ tyá' Dios. 'In²¹²in 'e litsáa¹mo-tsi tsá² júu³ tyá' Jesús. Gacwo¹o júu³ tsá² Israel joongi 'in jo seein²¹ joon.

⁵Mo gatyaliín² Silas coon¹³ Timoteo jalfin² fu Macedonia. Poo² canii² gajmaa¹a gacwoo¹o júu³ tyú². Gasii²¹²i júu³ coon²¹ tsáa¹ tyá' tsá² Israel 'e Jesús do 'ii Cristo 'in sijéen¹in. ⁶Pe 'idogi gasii²i yaa-i galáa² 'wii²¹² faa²¹a 'laa²¹ tyá' Poo². Joon Poo² do gajø²ø siin¹³in lawa coon²¹ li² joon gajin²in:

—Tsaa² tyii' yaamoo' 'ejo tiin¹³gii'. Jo tsaa² tyilia tsu líi¹ nigajmáa³oo júu³. La nano-o 'e níi³oo tyá' tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

⁷Joon gacwo¹íi¹o 'e cwo¹ do. Joon gangaa¹²i fu tyá' jaain²¹ tsá² sii²¹ Justo. 'Ii jaain²¹ 'in un'goo²¹ Dios. Tyíin¹in caai¹ cwo¹ do. ⁸Joon jaain²¹ 'in sii²¹ Crispo, 'in tyu² to² cwo¹ do, galitsáa¹mo-tsi Ña'ñu¹u' Jesús coon¹³ la tooi² inuu¹ tyá'a. La joon fíu¹mo tsá² seein²¹ Corinto do galitsáa¹mo-tsi mo ganúu²un 'e júu³ tyú² do. Mo gajo¹ líi² gasáa²mo jmii²¹. ⁹Joon Dios gasii²¹i Poo² coon²¹ lawa 'e cií¹ jin²in:

—Jo jmáa³a 'goo²¹o 'e cwo¹³o júu³ tyú². Jo jón³on tii² ¹⁰tsu siin¹³moo coon¹³ 'nu. Joon jo 'in cwéei² saain¹ 'nu jmee²¹i 'nu jilaa²¹ 'e gó². Líi¹ fíu¹ tsá² tyilia 'in seein²¹ 'e fuu²¹ lo —jin² Dios.

¹¹La joon Poo² gajaan¹o coon²¹ jin²¹ tsi ca'no¹³ 'e fuu²¹ Corinto do.

'Ee¹e júu³ tyú² tyá' Dios jee²¹² 'in tsá² do.

¹²Pe la jee²¹² jmii²¹² joon gatyú² Galión to² li sii²¹ Acaya. Joon jee²¹² jmii²¹² joon 'in tsá² Israel do galicaain²¹ gafaa²¹a 'laa²¹ tyá' Poo³. Joon ngajée¹i Poo² tyani tsaa'to² 'in tyú² to² do. ¹³Joon 'in tsá² Israel do gacwoo¹o Poo² tsaa² tyani 'in tyú² to² do jin²in:

—'In tsaañuu¹ lo ngii¹ to² 'e²e tsá² júu³ 'e 'ná¹-a tsá²-tsi tsá² Dios 'e jo 'ee tiisi².

¹⁴Poo² ningóo¹ 'e faa²¹o mo gajin¹² Galión, 'in tyú² to² do, gasii²¹i tsá² Israel do:

—Tsá² Israel, náu²duu' 'e ifo³oo lo. Wana coon²¹ 'e nigalee²¹i 'in tsá² lo si coon²¹ tsaa² fee¹ inúu³oo coon²¹ tún² júu³ tyii'. ¹⁵Pe wana jiin¹³ coon²¹ la tiisi² tyii' jiin¹³ la 'oo²¹ yaamoo' unrøø²¹oo' 'e júu³ lo yaamoo'. Tsu jo 'iin²¹²moo jmáa³aa ii²¹ jilaal²¹ 'e júu³ lo.

¹⁶Joon ga'woo²¹mo tyitsaa²¹²mo fu caluu. ¹⁷Joon jileei²¹ tsá² 'in faa²¹ jmíi¹ griego 'in jo seein²¹ Israel gasaan¹²in jaain²¹ tsá² sii²¹ Sóstenes 'in tyú² to² cwo¹ do. Joon gajmee²¹i tyani 'in tsaa'to² do. Pe coonti jo 'ee gaunjíi²i Galión do.

Poo² gangáa¹³i tún¹ fu Antioquía

¹⁸Wóo²gixu gajaan¹ Poo² do mo ngayuumi¹³ jilaal²¹ 'elo. Mo liciiin²¹ joon ga'ffí²o júu³ tsaru¹u' do. Joon caan²¹mo ngalíin² coon¹³ Priscila coon¹³ Aquila. Joon fu Cencrea do nigauntsiin¹in Poo² coon²¹ 'ii²¹ tyá'a 'e nigamaa¹a joon gatyú²u po'tyíi¹. Mo ngayuumi¹³ joon nga'ii²¹o tsi coon²¹ barco. Joon ngalíin²mo fu Siria. La nü'gi 'e tyalín² Siria

tyalín² ¹⁹coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Efeso. Do-o gatúu²mo Poo² Priscila coon¹³ Aquila. Joon ngoo²¹-o cwo¹ sinagoga. Do-o ngasiin¹in coon¹³ tsá² Israel 'in licaain²¹. ²⁰Joon 'ido-gi gamii¹i tyani Poo² wa'a iján¹ wóo²gi pe jo gali'iin²¹²in. ²¹Pe Poo² ga'ffí²o júu³ 'ido gajin²in:

—'Ná¹-a taan¹na fu Jerusalén tsu 'ná¹-a jmaa¹³aa jmii²¹² 'e nijó¹. Pe wana cwo¹ Dios 'ii²¹ yafloo¹³moo 'naa' tún¹.

Joon nga'ii²¹o tsi coon²¹ barco. Joon gacwo'ffí¹o fu Efeso. ²²Mo gathee¹²i fu Cesarea joon ngóo¹ Poo² fu Jerusalén. Do-o ngafee¹³i 'in jai² líii² néei¹ do. Mo ngayuumi¹³ joon ngoo²¹-o fu Antioquia. ²³Do-o gajaan¹an coon²¹ sii¹³ cwaa²¹xu. Mo ngayuumi¹³ joon gangoo²¹-o tún¹, gangíi¹i la coon²¹ fuu²¹ li sii²¹ Galacia coon¹³ Frigia. Do-o gatya¹gi-tsi 'in nijo¹ líii².

Apolos cwooo¹o júu³ fu Efeso

²⁴La jee²¹² jmii²¹² joon gatyía¹ fu Efeso jaain²¹ tsá² Israel 'in sii²¹ Apolos. Nigaliseein²¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Alejandría. Líi¹ tyú² tiíi²¹ cwooo¹o júu³ tyú². Joongi líi¹ tyú² cwil¹i ji² tyá' Dios. ²⁵Joon nigauntsáa¹o fu¹ tyá' ũ' ũ'. Mo faa²¹a yaai¹-tsi liili¹. Joon 'ee¹e la ti cwáain¹ tyá' Jesús fiin¹³ ñí¹o jiin¹³ la gasaai¹ Wó³ tsá² jmii²¹. ²⁶Gatyyaa¹ Apolos do júu³ tsi cwo¹ sinagoga. Jo cu²-tsi. Pe mo ganúu²un Priscila coon¹³ Aquila júu³ tyá'a gatøø¹ Apolos do coon²¹. Joon gacwo¹gi cwáain¹ tyá' Jesús tyú²gi 'ido. ²⁷La mo 'iin²¹²in Apolos tsáa¹a fu li sii²¹ Acaya 'in jai² líii² do gauncoo¹³on. Joon 'in tsaru¹u' do gacwo¹o Apolos

coon²¹ jí² 'a 'ii²¹mo 'in tsaru¹u' néei¹ li tsáa¹ 'ii. Mo gatyí¹a fu Acaya do lí¹ tyú² gauncoon¹³on 'in tsaru¹u' 'in nigalijai¹² líi² 'wii¹³ fee¹mo-tsi Dios tya'a. ²⁸Nigatyaal¹ júu³ tyani jileeji²¹ tsá² xiiala nigacai¹²-tsi tsá² Israel. Joon coon¹³ jí² tya' Dios gajmaa¹a júu³ 'e Jesucristo 'in sijéen¹in do. Joon 'in tsá² seein²¹ Israel do jo lí² wa'a jo cwo¹o júu³ ruu²¹i.

Poo² taain¹ Efeso

19 La 'ii²¹² taain¹ Apolos fu Corinto do Poo² gangít¹i fu tsaa' moo²¹. Joon gajgáa¹i fu Efeso. Do-o gatsee²¹i 'inlíi¹³ 'in jai² líi². ²Joon gaunngii¹i:

—¿Tí niga'ii¹³naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios mo galitsáa¹'-oo?

'Ido-gi gañii¹i:

—Coonti jo mo ganuu²¹u' 'e seein²¹ Espíritu Tyú² tya' Dios.

³Joon gajin¹² Poo² gasii²¹i 'ido:

—¿Xiiala nigesáa²naa' jmii²¹?

'Ido-gi gañii¹i:

—Jiin¹³ la nigesaa¹ Wó³ tsá² jmii²¹.

⁴Poo²-gi gajin²in:

—Mo gasaai¹ Wó³ tsá² jmii²¹ lawa'a coon²¹ li² 'e unsí²mo tsá² 'e 'i¹-tsi. Pe gajin²o 'e 'ná¹-a tsái¹-tsi tsá² 'in jó¹ ciin²¹gixu lagí 'ii. Joon 'ii Cristo.

⁵Mo ganuu²un 'elo jilee²¹mo gasáa²mo jmii²¹ coon¹³ 'e sii²¹

Ña'ñu¹u' Jesús. ⁶Joon mo gataan¹an Poo² cwoo¹o tya' 'in tsá² do gajo² 'in Espíritu Tyú² li téen²in. Joon galáa² 'wii²¹² gafaa²¹a jmíi¹ xiai²¹. Joon gacwoo¹o júu³ 'e nigacwo¹ Dios. ⁷In tsá² do tí¹ 'ii dyatuuin¹ coon'tya.

⁸La 'ii²¹² jiin¹³ la gatsín¹ gaai²¹ sii²¹ Poo² tsaa²¹o fu cwo¹ sinagoga.

Joon ngacwoo¹o júu³ jo cu²-tsi. Joon líi²¹o tya¹-tsi tsá² xiiala mi tyu¹² Dios to² tsá². ⁹Pe 'inlíi¹³gi gali'waa²¹-tsi. Joon jo jo¹ galíi¹i lí¹ faa²¹gi 'laa²¹ tya' júu³ tyú² do tyani tsá². Joon gatyí¹mo Poo² 'ñá'a jee²¹² 'in tsá² do. Joon gatøø¹o jiin¹³ 'in nijai¹² líi² do coon²¹. Ngalíin² coon²¹ li untsáa¹ tsá² tya' jaain²¹ tsá² sii²¹ Tiranno. Joon do-o gasíi² la coon²¹ jmii²¹². ¹⁰La joon do-o gateen¹in ce gatsín¹ tú² jiin²¹. Joon jilee²¹mo 'in seein²¹ la caain²¹ li sii²¹ Asia ganúu²o júu³ tyú² tya' Ña'ñu¹u' Jesú. Lagí 'in tsá² Israel lagí 'in tsá² jo seein²¹ joon ganúu²o. ¹¹Dios nijajmaa¹a coon²¹ milagro fee¹ 'wii¹³ cwáain¹ tya' Poo² do. ¹²Cagi pío¹ si 'no¹³ 'mi¹² 'ee 'e nigosoin²¹ Poo² tsalii¹ fu li teei¹² tsatsaa¹³ joon 'láa²mo coon¹³ jmoowúu¹ 'e tyaan¹. Joon jilee²¹ espíritu gó² 'woo²¹mo alma tya'a.

¹³Pe 'inlíi¹³tsá² seein²¹ Israel do 'in jalín² li xiai¹ 'in 'wooi¹ espíritu gó² tya' tsá² gali'iin²¹²in 'wóo¹i espíritu gó² coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' Jesú. Joon gajin²in sii²¹i 'inlíi¹³ 'yuu² alma tya' tsá²:

—Tyu¹³uu to² 'woo²¹naa' coon¹³ 'e sii²¹ Jesú, 'in Jesú 'in faa²¹a Poo² júu³ tyú² tya'a do.

¹⁴La joon nigamaa¹a dyái¹ jóon¹ tya' jaain²¹ tsá² Israel 'in sii²¹ Esceva, 'ii tsafeei¹ 'in tyu¹² to² untsá². ¹⁵Pe mo gajmaa¹a 'elo 'inlíi¹³ do gañii¹i:

—Cwii¹moo Jesú do. Cwii¹mogii jon Poo². ¿Pe 'iin-gi 'naa'?

¹⁶Mo ngayuui¹³ joon 'in tsá² taai² 'inlíi¹³ alma tya'a do ga'íi²i jee²¹² 'in tsá² do. Coon¹³ waa²¹ pi² tya'a gali¹o jilee²¹ 'in tsá² do. Gajmee²¹i

'ido liili¹. Ce gacwiin¹in fu caluu ti' ringuu¹i joongi sicwuu²¹i. ¹⁷Joon jileei²¹ 'in tsá² Israel coon¹³ 'in jo seein²¹ joon 'in néei¹ Efeso do galiñi¹i joon lii¹ gafo¹i. Joon lii¹ gaun'goo²¹ tsá² Náñu¹u' Jesús.

¹⁸Joon fúu¹mo 'in nijo¹ lii² jalíin² jatyaal¹ júu³ jilaa²¹ 'e gó² 'e nigajmaa¹a la mo jéei¹. ¹⁹Fúu¹mo 'in nigauntsáa¹ júu³ loo¹ tyaan¹ jí² ty'a. Joon gajún² tyani tsá². Mo gajmaa¹²a cwáain¹ ty'a 'e jí² lo gacíin² tún² cíein¹³ tsi ca'no¹³ mil cuu². ²⁰La joon fúu¹mogi tsá² ganúu²o júu³ ty'a' Náñu¹u'. Joon gatsá²-tsi tsá² Dios mo nii²¹ 'ii²¹ ty'a Dios.

²¹Mo ngayuui¹¹³ jilaa²¹ 'elo Poo² ga'i¹-tsi 'e tsafee¹²i tsá² 'in néei¹ fu li sii²¹ Macedonia coon¹³ li sii²¹ Acaya. Joon ing¹mogi ca ti' Jerusalén. Joon gajin²in:

—Mi yuui¹³ níi³ii fu Jerusalén ná¹-a jon níi³ii fu Roma.

²²La 'ii²¹² jan¹ Poo² coon²¹ sii¹³gixu fu Asia gasii¹mo Timoteo coon¹³ Erasto, 'in jmoo¹o to² coon¹³on, fu Macedonia.

To² tsá² mii¹³ fu Efeso

²³⁻²⁴La jee²¹² jmii²¹² joon jaain²¹ tsá² sii²¹ Demetrio gajmaa¹a mii¹³ ty'a' cwáain¹ tyá² ty'a' Jesús. Demetrio do-o jaain²¹ 'in jmoo¹o to² coon¹³ cwataa²¹. Jmoo¹-o jilaa²¹ 'e 'ya²gi ty'a' jaain²¹ diosa ty'a' 'in sii²¹ Diana. Joon lii¹ jnaa¹a cuu² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o coon¹³ jileei²¹gi 'in jmoo¹o to² coon¹³on. ²⁵Joon gauncaain²¹ jileei²¹ 'in jmoo¹o to² coon¹³on coon¹³ jileei²¹tsá² 'in jmoo¹o to² la do. Joon gajin²in sii²¹i 'in tsá² do:

—Tsañuu¹, jnaa¹o' jilaa²¹ 'e tsangü²na' 'e tyú²-u saan²an' coon¹³ jilaa²¹ to² 'e jmoo²¹o'. ²⁶Pe la lí² 'e jøø²¹o' joongi nüu²¹u' la li júu³ ty'a Poo² do ngii¹ jin²in 'e jileei²¹ dioses 'in jmaai¹ tsá² jon' dioses 'i. Joon la joon fúu¹mo 'in nigajai² líii² júu³ ty'a. Jon' jiin¹³ lo-o pe la caain²¹ li sii²¹ Asia. ²⁷Áai¹ tyafa² gó² ty'i' tsü jilaa²¹ to² 'e jmoo²¹o' lo itsa'í¹i. La joon intú² tsá² cwo¹ ty'a' diosa ty'i' sii²¹ Diana. Nee²o' 'e jilee¹³ tsá² Asia coon¹³ la tøøl² juncwii²¹ un'goo²¹o 'ii. Pe nano 'aal¹ fo² ty'a' diosa ty'i' 'in fee¹ wana jo 'in un'goo²¹gi 'ii —jin¹² Demetrio do.

²⁸Mo ganúu²un jilaa²¹ 'elo lii¹ gatsá² 'nii²¹-tsi joon ga'oo¹o:

—iFee¹mo diosa ty'i! iFee¹mo Diana, diosa ty'a' 'in néei¹ Efeso!

²⁹Líi¹ gatyaa¹a 'in tsá² do 'go²¹. Gasan²mo jaain²¹ tsá² sii²¹ Gayo coon¹³ jaain²¹gi 'in sii²¹ Aristarco. Gái¹ tsá² seein²¹ Macedonia 'in ngf¹ coon¹³ Poo² do. Tsifu joon gajñuu¹in ti li si² 'ná¹ li licaain²¹ tsá² fuu²¹ do. ³⁰Joon Poo² la mo 'iin²¹²in tsa'íi²¹ tsafee¹²i 'in tsá² do pe 'in jai² líii² catyaa¹ do jo gacwoo¹o. ³¹Joon 'inlíii¹³ tsacøøl¹³ seein²¹ Asia do 'in seein²¹ Poo² tyú² coon¹³ gasi¹ 'in júu³ 'e jo tsáa¹a 'ii jee²¹² do. ³²Áai¹ sicaai¹³ 'e faa²¹a tsá² do la jaain²¹ la jaain²¹ tsü jiin¹³ jo níi¹gi 'ee to² 'e nígalicaain²¹ do. ³³Joon 'in tsá² Israel do gatyii¹³in jaain²¹ tsá² sii²¹ Alejandro 'in gajmaa¹a coon²¹ li² coon¹³ cwoo²¹o. 'In²¹²in faa²¹a cwáain¹ ty'a. ³⁴Pe mo galili¹³i 'in tsá² fúu¹ do 'e tsá² Israel do joon ga'oo¹o wóo² liili¹. Xuu jogi gatf² tún² hora ga'oo¹o 'ido jin²in:

—iFee¹mo Diana diosa ty'i' 'in néei¹ Efeso!

³⁵Joon 'in tiji² tyiin¹ fuu²¹ do mo galí¹i lí² tii² jee²¹² 'in tsá² do gajin²in:

—Tsá² seein²¹ Efeso, la tøø²mo juncwii²¹ ñii¹i e fuu²¹ Efeso lo 'e tñi²mo un'øø²¹mo cwo¹ tyá diosa 'in feei¹ sii²¹ Diana 'in nigatøøi²¹ fu yu' juncwii²¹. ³⁶La joon jo cweei¹ faa²¹a tsá² 'laa²¹. Coon'tún²duu'. Jo jmaa²duu' jiin¹³ la jo mo tyaa²aa' cwáain¹. ³⁷Tsu 'in tsañuu¹ 'in jajéei¹ 'naa' lo jo 'ee mo gajmaa¹a jon'gi mo gafaa²¹a 'laa²¹ cwáain¹ tyá diosa tyii¹. ³⁸Wana 'in Demetrio no coon¹³ jilee²¹ 'in jmoo¹o to² coon¹³ sá² coon²¹ tsaa² cwó² tyá doñi¹iin, lí²-i tsalíin² tyani tsaa'to². 'I-gi unrøø²¹ júu³ no. ³⁹Wana 'oo² 'naa' coon²¹ júu³ xia²¹gi lí²-i mf²ii¹ 'e licaain²¹ tsá² coon²¹ tyá¹. Joon sii¹³oo¹ júu³ ja²mo. ⁴⁰Tsu 'íi¹-i fo² tyi' wana galíni¹ tsaa'to² tyu² to² fuu²¹ lo la lí² 'e nigajmaa²aa' no. Jo 'ee líi¹³ cwáain¹ sá² cwoo²¹o tyá 'e mii¹³ 'e nigali² no.

⁴¹Joon mo ngayuui¹³ gajin² 'elo ga'í¹i júu³ gajø²mo tsá².

Poo² tsáa¹a fu li sii²¹ Macedonia coon¹³ li sii²¹ Grecia

20 Mo gatséi¹ jilaa²¹ 'e mii¹³ do gatø¹ø Poo² jilee²¹ tsá² jo¹ líi². Joon gacwo¹o cwáain¹ 'ido. Mo ngayuui¹³ joon ga'í¹o júu³ 'ido. Garøøn¹in joon gangoo²¹o fu Macedonia. ²Joon ngafee¹²i jilee²¹ 'in néei¹ la náa¹ fuu²¹ do. Gatyá¹gi-tsi tsaru¹u' coon¹³ júu³ tyá'a. Mo ngayuui¹³ joon gatyá¹ fu li sii²¹ Grecia. ³Do-o gajaan¹an gaai²¹ sii²¹. Ni'yuui² fu¹ 'e tsá² barco 'e tsáa¹a fu Siria mo galili³i 'e 'in tsá² Israel do 'iin²¹²in saan¹mo

'ii. 'Wii¹³ joon ga'í¹-tsi gajaa¹²i fu li' cwoo¹³ tyu²¹. Joon gangíi¹ fu Macedonia tún¹. ⁴Gangalfiin² caan²¹mo coon¹³ Sópater, jaain²¹ tsá² seein²¹ Berea. Joongi coon¹³ Aristarco coon¹³ jaain²¹ tsá² sii²¹ Segundo, 'in seein²¹ fu Tesalónica. Ngalíin²mo jon Gayo, 'in seein²¹ Derbe, coon¹³ Timoteo. Joongi ngalíin²mo Tíquico coon¹³ Trófimo 'in néei¹ fu li sii²¹ Asia. ⁵In tsaru¹u' no gangajée¹mo joon ngajeen²in jna'a fuu²¹ sii²¹ Troas ⁶Pe jna'gii¹ ga'woo²¹o fu Filipos mo gangíi² jmi²¹² 'e go² tsá² iñi¹ 'e jo jeei¹ tyiian¹³. Joon ngatoo²-oo'o tsi coon²¹ barco. Tyá¹oo'o fu Troas mo gat² 'ñá² jmi²¹²gi. Do-o gajoon²¹o'on dyía¹ jmi²¹²gi.

Taain¹ Poo² fu Troas

⁷Mo gat² domingo galicaain²¹ tsá² 'in jo¹ líi² ijmáa¹a jmai²xu iñi¹ 'e untii¹³-tsi 'e gajmaa¹a Jesús. Joon Poo²-gi ga'ee¹e júu³ tyú². Tsu 'wii¹³ 'ná-1-a cwo'fi¹i mi jná² jmi²¹² joon líi¹ cwaa²¹ gafaa²¹a. Ca gat² 'woo¹ tyianúu¹ gafaa²¹a. ⁸Coon²¹ tsí inuu¹ iñi¹ li sicaain²¹. Joon líi¹ 'láai² jicoo²¹ 'in 'íi¹³. ⁹Joon jaain²¹ simii²¹ sii²¹ Eutico tyiin¹in 'ootoo²¹ do. 'Wii¹³ cwaa²¹xu júu³ 'e gatyaa¹ Poo² do 'in simii²¹ do gatsá²-a jelicwuu²¹i. Joon la 'íi²¹² tyiin¹ do gacwuu²¹mo. Joon do-o gatøø²¹i ti yu' li tí² 'ni¹ fúu¹ do. Mo gasaai²¹ tsá² 'i ni'lif²¹²mo. ¹⁰Joon gajgái¹ Poo² fu ya' do. Joon gatyaa¹ 'ná'a li raain¹ 'in simii²¹ do. Joon garøøn¹in 'ido. Joon gasi²¹i 'in tsaru¹u' do: —Jo foo¹³naa' tsu 'in jiin¹ 'ino. ¹¹Joon gasóo²o tún¹ Poo² li' yu' li sicaain²¹. Gajmaa¹o jmai²xu iñi¹

do 'e untii¹³-tsi. Mo ngayuumi¹³ joon gagøø²¹ 'íi¹i. Joon gafaa²¹o túñ¹ ce gajná². Joon gacwo'íi¹o. ¹²Joon 'in simii²¹ do tee¹o jiin¹. Jilee²¹mo gatyaa¹-tsi liili¹.

Tsá² ngf² coon¹³ Poo² tsalifin² fu Miletó

¹³Gaunrøø²¹o júu³ jile¹oo'o la gajin² Poo² 'e tsajéen²na'a 'ii fu Asón. Jile¹oo'o ngatoo²o'o tsi coon²¹ barco. Jiin¹³ Poo² do gajaan¹gi 'wii¹³ 'iin²¹in ngl¹ tii²o. Joon ngalii²oo'o fu Asón. Do-o li gajéen²na'a Poo². ¹⁴Mo galicaain²¹ coon¹³ jna'a tsi barco do ngalii²oo'o fu Miletene. ¹⁵Ga'woo²¹-oo'o joon. Mo gajná² joon gangii²¹moo'o fu coon²¹ li sii²¹ Quío. Mo gajná² jmii²¹ túñ² gatyali²¹i'i coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Samos. Fu Trogilio gajón¹³o'on catá² pe mo gajná² jmii²¹ joon gatyali²¹i'i fu Miletó. ¹⁶La joon gajmóo¹³o'o tsu Poo² do jo 'iin²¹in jáñ² wóo² fu Asia do. Jo 'iin²¹in tsáa¹a fu Efeso do tsu 'iin²¹in tyee¹²i la jmoonogi fu Jerusalén. 'Iin²¹in wa'a líi² téen¹in fu Jerusalén mo ti jmii²¹ sii²¹ Pentecostés.

Tyaa¹a Poo² júu³ coon¹³ tsacøøi¹³ néei¹ Efeso

¹⁷La 'íi²¹ taain¹ Poo² fu Miletó do gatyuu²u to² gajalfín² tsacøøi¹³ tyaa¹ 'in jo¹ líi² néei¹ Efeso do. ¹⁸Mo gatyalfín² joon gasii²¹i Poo² 'ii:
—Ñí³oo' xiiala nigangf³ii ca la mo 'láa² 'wii²¹ ngóo³oon fu li sii²¹ Asia. ¹⁹La coon²¹ jmii²¹ mo taan¹na jee²¹ 'naa' jmoo³oo jiin¹³ la to² tyuu² Ña'ñu¹u' Jesús. Jo mo gaunfee¹na 'ñii'a. Liili¹ xuui²¹-tsii. Joon la jee²¹ joon líi¹ gauntyfi²in tsá² Israel

jna. ²⁰Pe jo gatuu²¹uu jilaa²¹ 'e ga'e¹ee 'naa' 'e tyú²-u tyi-oo'. Ga'ee²¹ee tyani tsá² fúui¹ joongi tsi inuu tyii!. ²¹Fúu¹mo tsá² Israel lagí 'in jo seein²¹ joon nigafuu²¹uu 'e jaa²¹a-tsi coon¹³ Dios joon cwotyaa²¹-tsi Ña'ñu¹u' Jesucristo. ²²Nano ní³ii fu Jerusalén la nigatyu² to² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios fiin¹³ jo ñi²ii 'ee tsangfi²na mi tyee¹²na. ²³Canii²mo 'e ñi²ii doñi¹ee fuu²¹ 'e ní³ii 'in Espíritu Tyú² tya' Dios jma¹²a jna júu³ 'e mi tyee¹²na do i'u³uu 'nññi³. Joongi imóo³oo wúu¹. ²⁴Pe jilaa²¹ 'elo jo 'ee cu²-tsii. Jogi cu¹²-tsii wana gajún¹na. Jiin¹³ canii² 'e iin²¹na 'e untyee¹na to² tyiia jløø³moo. Untyee¹moo to² 'e nigacwo¹o Ña'ñu¹u' Jesús jna: 'e cwóo³oo júu³ tya' xiiala untiin¹³ Dios tsá².

²⁵'La mo jéel¹ ngf³ii jee²¹ 'naa' gacwóo³oo júu³ tya' xiiala tyu² Dios to² tsá². Pe nano tsáa¹mo-tsii 'e jiin¹³ jaain²¹ jee²¹ 'naa' 'e jo máai¹gii¹ jna. ²⁶'Wii¹³ joon fuu²¹u 'naa' nano jo tsaa²gi tyiia tya' jiin¹³ jaain²¹. ²⁷Nigacwó³-oo jilaa²¹ 'ii²¹ tya' Dios. Jiin¹³xu jo 'uun²¹mo gajmáa³aa. ²⁸Nano un'øøl¹gixuu² yaanaa'. Joongi un'øøl¹'naa' jilee²¹ 'in jai¹² líii². Tsu 'in Espíritu Tyú² tya' Dios nigatyée¹ 'naa' 'e un'øøl¹'naa' jilee²¹ 'in nigajai¹² líii² Ña'ñu¹u'. Coon¹³ jmii¹ 'øø²i do nigaliin²mo tsaa² tyii!. ²⁹Tsu ñi²oo mi nii¹³na lo ijalfín² tsá² xee²¹mo 'in xéi¹-oo'. Joon jo tyá²gi¹-oo' Jesús. Jalíin² 'in tsá² do lawa joo²¹ 'líii' iuntyee¹mo joo²¹ tyúi¹. ³⁰Joon jee²¹ 'naa'gii¹ seen²¹mo jaain²¹ gáí¹ i'e²e tsá² júu³ tajuu²¹ lagí júu³ jai¹². 'Iin²¹in 'e 'in jai¹² líii² Jesús jo¹o liin¹in júu³

tya'a. ³¹Tíi¹moo'. Cwotii¹³'oo' e 'ni¹ jiin²¹ cwo²oo 'naa' júu³. La jmiit²¹² tiin¹³ la 'woo¹ jo mo gatuu²¹²uu xuui²¹²-tsii nigacwo²oo 'naa' cwáain¹ la jaain²¹ la jaan²¹naa'.

³²Nano, tsaru¹u', gatyaa¹oo ja'cwoo²¹ Dios 'naa' joongi 'e júu³ tya'a e 'e²e jna' xiala 'iin²¹²in Dios tsá². 'E júu³ lo 'oo¹-o waa²¹ pí² 'áai¹. Coon¹³ e júu³ joon jo tå²uu' fu¹ tya' Jesús ca gatyaliin²naa' 'áan³ tyii' e Jesús nigajmaa¹a tya' jilee²¹ 'in nigauntyúu¹i. ³³Jo mo gali*i*in²¹²na jiin¹³xu cuu² tsá² si siin³ tsá² 'ee coonti. ³⁴Ní³ 'naa' e nigajmáa³aa to² coon¹³ cwóo³oo 'e nigali'oo²-oo jilaa²¹ e tyii²gi tyia coon¹³ jilee²¹ 'in ngi¹ coon¹³ jna. ³⁵Líi¹ niga'e²ee 'e 'ná¹-a jmaa¹a tsá² to² 'e uncooon¹³on jilee²¹ 'in 'oo¹o fa'i³. Cwotii¹³'oo' júu³ tya' Náñuu¹u' Jesús la mo gajin²in 'ña'a: "Áai¹gi tyú² si'íi¹-tsi' mo uncooon¹³on' tsá² xeei²¹ lagi 'e uncooon¹³ tsá² xeei²¹ jna".

³⁶Mo ngayuui¹³ gajin¹² Poo² jilaa²¹ 'elo gasii²¹i wojníi¹i. Joon gafaa²¹a júu³ tyú² coon¹³ 'in tsá² do. ³⁷Joon jilee²¹mo tsá² do galixuu²¹²-tsi. Joon garøon¹in Poo² do. Joongi gacuu²¹u 'oo²o 'ido. ³⁸Joon líi¹ fa'í³ líi¹ tsu' e nigajin² Poo² 'e jo níi²gi tsá² do 'ii. Mo ngayuui¹³ joon gangalíin²mo caain²¹ coon¹³ Poo² ca li 'íi¹ barco do.

Poo² tsáa¹a fu Jerusalén

21 Mo gatuu²¹²na'a 'in tsaru¹u' do joon ngatoo²¹o'o coon²¹ barco. Joon ngalii²¹i coon²¹ tsá¹ li li sii²¹ Cos. Mo gajná² jmiit²¹² joongi gatyaliin²¹i fu Rodas. Mo ga'woo²¹o'o joon gatyaliin²¹i ti Pátara. ²Pátara do-o gatsaa²¹a'

coon²¹ barco 'e tsá¹ fu Fenicia. Joon ngatoo²¹o'o joon ngalii²¹oo'o. ³Mo ngalii²¹i ganee²¹e'e coon²¹ cwoo¹³ tyuu²¹ 'e roon¹on ni jmiit²¹ 'e sii²¹ Chipre. Roon¹on li' cwoo²¹o'o tooin²¹². Ngalii²¹i Siria tsu' e barco do 'ná¹-a saa¹²a laa²¹² fu Tiro. Joon ngatoo²¹o'o. ⁴Gatseei²¹na'a 'in jai² líi² néei¹ Tiro do. Joon ga'yii²¹a'a dyía¹ jmiit²¹² coon¹³on. Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios gajmaa¹²a júu³ tya' 'in tsá² do cwáain¹ tya' Poo² joon gasii²¹i Poo² do wa'a jo tsáa¹a 'ido fu Jerusalén. ⁵Mo gatsín¹ 'e jmiit²¹² joon ga'woo²¹o'o. Joon 'in tsá² do coon¹³ 'oo²¹²o coon¹³ xuui²¹² tya'a ngajéé¹i jna'a ti li suui²¹ fuu²¹ do. Do-o gasii¹³i i' wojníi²¹i gafaa¹³a'a júu³ tyú². ⁶Mo ngayuui¹³ joon ga'ii¹³oo'o júu³ la jaain²¹ la jaain²¹. Jna'oo'o ngatoo²¹o'o tsu' barco do pe 'ii-gi ngaliin¹mo fu tya'o.

⁷Ga'woo²¹o'o Tiro do joon gatyaliin²¹i fu Tolemaida do. Do-o ngafee¹³na'a 'in tsaru¹u' néei¹ do. Joon gajoon¹o'on coon²¹ jmiit²¹².

⁸Mo gajná² jmiit²¹² joon jile¹oo'o 'in ngii²¹i coon¹³ Poo² do ga'woo²o'o joon gatyaliin²¹i fu Cesarea. Do-o ngatyaliin²¹i fu li tyiin¹ Lii²¹². 'Ii cwo¹ júu³ tyú² tya' Dios. 'Ii jaain²¹ jee²¹² 'in dyái¹ tsá² do 'in gajmaa¹a jmai¹²xu 'uunñi² fu Jerusalén. Do-o gajoon¹³o'on coon¹³on. ⁹Lii²¹² do seein²¹ tyúuin² jamíi¹ 'in jo mo cuui¹³ cwoo²¹. 'Ido-o 'ii²¹i júu³ cwo¹ Dios cwo¹o tsá². ¹⁰La 'ii²¹² toon²¹o'on do coon²¹ tún² jmiit²¹² cwéi¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Agabo, 'in nijó² fu li sii²¹ Judea. Gacwo¹ Dios 'ii júu³ 'e noo²¹²gi ilí². ¹¹Joon mo gacwée¹i jee²¹² jna'a gatyii¹ loo²¹

'náu¹ tyu² Poo². Joon ga'ñuu²un
cwoo²¹ tii² Poo² do. Joon gajin²in:

—La lo-o jin² Espíritu Tyú² tya'
Dios. "In tsá² Israel i'ñúu¹i fii²¹² e
loo²¹ lo mi tyee¹²i fu Jerusalén.
Joon ijaan²¹i tyani tsá² 'in jo seein²¹
Israel" —la joon gajin² Agabo do.

¹²Mo ganuu²¹tyu² 'e júu³ lo jna'a
coon¹³ 'in néei¹ do gamii²¹i tyani
Poo² wa'a jo tsáa¹a fu Jerusalén.

¹³Pe Poo² dogi gañii*i*:

—¿'Ee lí' ci²ii? ¿'Ee lí' jmoo²oo' 'e
jaa²¹-tsii? Tsu 'wii²¹² tya' Ña'ñu¹u'
Jesús jna ninaa²¹²aa tyú² tyia jon'
jiin¹³ 'e 'nuu²na pe cagi 'e júun²na
mi tyee¹²na Jerusalén —jin² Poo²
sii²¹i tsá² do.

¹⁴Mo jo galí¹gii*i* gajoon¹o'on jo
'ee gasii¹³gii*i*. Jiin¹³ 'e gasii¹³i*i*:

—Cwolf²-i jiin¹³ la 'ii²¹ tya'
Ña'ñu¹u' Jesúus.

¹⁵Mo ngayuu¹¹³ 'elo gatyaa²¹o'o
tyú² tyii*i*. Joon ngalii²¹i fu
Jerusalén. ¹⁶Joon ngalíin²mogi
coon¹³ jna'a 'inlíii¹³gi 'in tsá² jai²
líii² seein²¹ fu Cesarea. Jee²¹² 'in tsá²
do ngoo¹ jaain²¹ tsá² seein²¹ Chipre
sii²¹ Mnasón. Calii, 'aa¹mo ningoo¹,
'e jai² líii². Tya' 'ii gajoon²o'on mo
tyalii²¹i*i*.

Tsafeei¹³ Poo² Jacobo

¹⁷Mo gatyallii²¹i fu Jerusalén do
jløø³mo tsaru¹u' do ga'ii²¹mo jna'a.

¹⁸Mo gajná² jmi²¹² joon gangóo¹
Poo² coon¹³ jna'a 'e ngafee¹³na'a
Jacobo. Joon do-o jon néei¹ jilee²¹
tsacøø¹³ tya' 'in jai² líii². ¹⁹Joon
Poo² do gafee¹mo 'in tsá² néei¹
do. Ga'láa² 'wii²¹² tyaa¹a júu³ la
coon²¹ la coon²¹ 'e nigajmaa¹a Dios
jee²¹² 'in tsá² jo seein²¹ Israel mo
gacwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios. ²⁰Mo

ganúu²un 'in tsá² do la jilaa²¹ 'e
gajin² Poo² do ga'láa² 'wii²¹²
untyúu¹i Dios. Joon 'in tsá² do
gasii²¹i Poo²:

—Tyú²-u, ru¹u', pe nijøø²o'o
joo¹³ mil ti² tsá² Israel 'in nijo¹
líii². Joon 'in tsá² lo jin²in 'e 'ná¹
jmá¹ tsá² jilaa²¹ to² tyu² Moisés.

²¹Joon ninúu²un 'in tsá² do 'e 'ná-u
niga'ee¹³e tsá² Israel 'in néei¹ fu
lí wíin² 'e lí²-i tħu² jiin¹³ la to²
tyu² Moisés. Joon ninúu²un 'e
niga'ee¹³u 'e jo 'ná¹ 'ii²¹gi tsá² li²
tya' Moisés jong'i jmá¹gi la tiisi¹²
tyi'. ²²¿Xiala ijmo²¹o'? Tsu mi
iñi¹ tsá² Israel 'e nicwéi¹o lo
ilicaan²¹mo. ²³Áai¹gi tyú² wa'a
jmaa²a jiin¹³ la no: Seen²¹mo
jee²¹² jna'a tyúuin² tsañuu¹ 'in 'ná¹
jmá¹ coon²¹ 'ii²¹. ²⁴Jee¹i coon¹³
'u joongi untyúu¹ 'wo'o coon¹³on.

Tyíi²i 'laa¹³ cwáain¹ tya' 'in tsá²
no. Tsu la joon lí²-i síi² tyíi¹. Joon
la joon cór²on tsá² cwáain¹ 'e jo
jo¹ 'e niganúu²un. Ilitsáa¹mo-tsi 'e
jmoo²¹gi¹ to² tyu² ley tya' Moisés.

²⁵Pe 'in tsá² jo seein²¹ Israel 'in
nigajai² líii² canii² 'ná¹ jmáa¹ a jiin¹³
la to² 'e nigatyu²¹o'. Jo lí² dø¹ø
ngú¹ 'e nigasii²¹ tsá² tyani dioses
tya'a jong'i jmi¹ jong'i ngú¹ joo²¹ 'in
niwuuin²¹ tyíi² jo lí² dø¹ø. Joongi
jiin¹³ coon¹³ tsamí² tya'a lí² cwuu²¹
tsá². La joongi tsamí² jiin¹³ coon¹³
nuu¹ tya'o lí² cwuu²¹i.

Gasaan²¹mo tsá² Poo² li 'yuui² cwo¹ fee¹

²⁶Joon gajée¹mo Poo² ji 'in tyúuin²
tsá² do. Mo gajná² jmi²¹² joon
gauntyúu¹mo 'ña'a jiin¹³ la tiisi¹²
coon¹³ 'in tsá² do. Mo ngayuu¹
joon ga'ii²¹o fu cwo¹ 'e gajmaa¹²a

tsá² júu³ lii²¹² itsín¹ jmii²¹² jiin¹³ la tiisi² do. 'Øøi¹-tsi tsá² 'e la jaain²¹ la jaain²¹ tsá² 'ná¹-a cwo¹o Dios ty'a a jiin¹³ la tiisi¹².

²⁷Pe la 'ii²¹² taai² inuu cwo¹ do 'e tf² litsín¹ dyía¹ jmii²¹² joon 'inlíii¹³ tsá² Israel 'in néei¹ li sii²¹ Asia ganii²¹ Poo² do. Joon galáa² jaain²¹ gái¹ 'in tsá² do 'wii²¹² to²o mii¹³. La joon jilee²¹ mo tsá² gato²o mii¹³. Joon gasan²mo Poo². ²⁸Joon ga'oo¹o:

—i-Tsañuu¹ seein²¹ Israel, uncoon¹³ jna'a! 'In lo-o 'in tsañuu¹ 'in ngi¹ la caain²¹ 'e¹e jilee²¹ tsá² 'e go² ty'a goo²¹o joongi ty'a ley ty'a Moisés. Joongi 'laa²¹ faa²¹a ty'a cwo¹ fee¹ lo. Joongi nano nijée¹i tsi inuu cwo¹ lo 'inlíii¹³ 'in jo seein²¹ Israel. Joon nigau'lii¹³o 'e cwaai¹³ lo —jin² 'in tsá² do.

²⁹Jilaa²¹ elo gajin²in tsu 'wii¹³ niganíi²mo 'e fuu²¹ do coon¹³ jaain²¹ tsá² sii²¹ Trófimo 'in seein²¹ Efeso. Joon 'i¹-tsi 'e Poo² do nigajé¹mo 'ii fu cwo¹ do.

³⁰Joon jilee²¹ 'in tsá² do galicaain²¹ cwiin¹in. Joon gatyaa¹ 'goo²¹. Joon gasan²mo Poo² do. Joon gajnúu¹in fu caluu cwo¹ do. Tsifu joon gajni¹o 'ooca'né¹ do.

³¹La mo 'iin²¹²in jngá²mo Poo² mo gacwá² júu³ tyani 'in tyu² to² nifu 'láa² 'in néei¹ do. Gacwá² júu³ 'e jilee²¹ tsá² seein²¹ Israel nigajmaa¹a mii¹³. ³²Joon 'in tyu² to² do gauncaain²¹ 'láa² ty'a coon¹³ 'inlíii¹³ 'in tyu²gi to². Joon gatyaliin² cwiin¹in li téein² 'in tsá² to² mii¹³ do. 'In tsá² do gatáu²mo jo jmaai²¹gi Poo² mo ganii²¹ 'in tyu² to² do coon¹³ 'láa² ty'a. ³³Joon 'in tyu² to² do ngatyéen¹in li siin¹²

Poo². Joon gasan²mo 'ido. Joon gatyu²to² wa'a ga'ñuu²in coon¹³ tún² cadena. Mo ngayuumi¹³ joon gaunngi¹i 'in tsá² 'in nigajmeei²¹ Poo² do, 'iin 'i joongi 'ee-gi gó² nigajmaa¹a? ³⁴Pe 'in tsá² do galáa² 'wii²¹² ga'oo¹o sicaa¹³mo. La coon²¹ jo cwo² wa'a 'Øøi²¹-tsi 'in tyu² to² do. Joon gatyu²to² gangai² Poo² fu li taai² 'láa² do. ³⁵Mo gatyaliin² 'oojáain¹³ li taai² 'láa² do 'in 'láa² do gasaa¹i fu yu² Poo² do tsu líi¹ to² tsá² mii¹³. ³⁶Jilee²¹ 'in jalfin² caluu-u 'oo¹o jin²in:

—iCwojúun²mo 'ino!

Poo² faa²¹a 'wii²¹² ty'a tyani tsá² ³⁷La nu'gi itsa'ii²¹ Poo² li taai² 'láa² do gasii²¹i coon¹³ jmii¹ griego 'in tyu² to² 'láa² do:
—Ja ilí² fuu²¹²uu 'nu cajaan²¹²mo júu³?

'In tyu² to² do gajin²in:
—Ti lí² fo²o jmii¹ griego? ³⁸¿Ti jon' 'nu-gi 'in tsá² seein²¹ Egipto 'e ningóo¹xu 'e galicaain²¹ coon²¹ poo²¹² tsá² gajmaa¹a 'nii²¹ coon¹³ tsaa'to²? ¿Ti jon' 'nu fii²¹² 'in jée¹i tyúu² mil tsá² li jo 'iin tsá² seein²¹ 'in gajmaa¹a 'nii²¹?

³⁹Joon gajin² Poo² sii²¹i 'ido:
—Jna-a tsá² Israel. Galiseen²¹na coon²¹ fuu²¹ 'e sii²¹ Tarso. Tyúu¹moo coon²¹ fuu²¹ 'e tyiin²gi li san' Cilicia. Pe un'Øø²o jmaai²a fee¹-o'o cwo²o 'e foo¹³na 'in tsá² lo —jin² Poo².

⁴⁰Joon gacwo¹-o 'in tyu² to² do 'ii. Poo² do gajmaa¹a siin¹²in 'e yu² 'oojáain¹³ do. Joon coon¹³ cwoo²¹o gajmaa¹a li² 'e jo to²gi tsá² mii¹³. Mo ga'ii² ti² joon gafaa²¹o 'ido coon¹³ jmii¹ sii²¹ hebreo. Joon gajin²in:

22 —Tsaru¹u' coon¹³ tsacøøi¹³ tyi', náu²duu' jilaa²¹ 'e ifo³oo 'wii²¹² tyia lo.

²Mo ganúu²un 'e faa²¹ Poo² jmíi¹ hebreo do liili¹gi tii² gañi². Joon gajin²gi Poo² do:

³—Tsá² seein²¹ Israel jna. Galiseen²¹na fu Tarso li san² Cilicia. Pe gacwáan¹na fu Jerusalén lo. Tifo² Gamaliel ga'e²e jna. Gauntsáa¹oo jilaa²¹ tii² 'e si² tyá' tsacøøi¹³ tyi'. Joon jo mo tiui²-tsi¹ 'e jmoo³oo jilaa²¹ to² tyu² Dios la lf² 'e jmoo²oo' jmi²¹² no. ⁴La mo jéei¹ nigøø¹moo 'in njai² lñii² Jesú. Ca nigajngaa²¹moo 'inlñii¹³. 'Inlñii¹³gi gataa²¹na 'nñi³ tsañuu¹ lagi tsamí². ⁵In tyu² to² tyá' untsá² coon¹³ jilee²¹ tsacøøi¹³ nñi¹ o joon lf²-i sii²¹ i 'naa' e nigacwo¹ o jna coon²¹ ji² 'e tyáan³aan tyá' tsagoo²¹ o 'in néei¹ fu Damasco do. Ngóo¹-oo fu do. Nga'nee²¹na 'in jai² lñii² Jesú 'e tó³øø siññiu¹mo 'ido fu Jerusalén lo. Joon i'e²ee wúu¹.

Poo² tyaa¹ júu³ xiiala nigajoo²¹-tsi

⁶'Pe la 'ii²¹² ngóo³oon tyá'i fu¹ do ityfia¹ fu Damasco do la tyiañi¹ mo gajiná² joo²¹ ce cu' li' li ngóo³oo do. Coon²¹ yia²¹ jö² fu ñufú². ⁷La tsifu joon gaci²na ni 'wó². Joon ganúu³uun coon²¹ júu³ 'e gasii²¹i jna: "Saulo, 'e'ee li 'øø¹u' jna?"

⁸Joon gaunngii²ii: "¿Ilin 'nñu no, Señor?" Joon gasii²¹i jna: "Jesú tsá² Nazaret jna 'in 'øø¹u no." ⁹Joon 'in téein² coon¹³ jna ganii²¹o 'e gajiná² joo²¹ do joon gafoo¹mo 'áai¹ pe jo ganúu²un 'e júu³ e gafaa²¹ do. ¹⁰Joon gafo¹oo: "¿Ee 'ná² jmáa³aa, Ña'ññu¹u'?" Joon gajin²in sii²¹i jna: "Raan²un, cwó² fu Damasco.

Do-o isii²¹ tsá² 'nñu 'ee 'ná¹ jmaa²a." ¹¹Coon¹³ 'e ji² do galituu²moo. Joon 'in tsá² ngali²¹i coon¹³ do gason¹on cwóo³oo ca gatyalii²¹i fu Damasco do.

¹²'Do-o niseein²¹ jaain²¹ tsañuu¹ 'in nisii²¹ Ananías. Jiin¹³ la tiisi² tyá' Moisés 'e njmoo¹o. Joon jilee²¹ tsá² Israel néei¹ Damasco do líi¹ tyá² faa²¹a tyá' 'ido. ¹³Ananías do gacwée¹i li tyíin¹na, joon gasii²¹i jna: "Tsaru¹u' Saulo, cwolijnaa²¹o'o túu¹." La tsifu joon gajøø²oo túu¹. Joon gajøø²¹²moo 'ii. ¹⁴Joon gajin²in sii²¹i jna: "In Dios tyá' tsacøøi¹³ tyi' nigatyii¹² 'nñu ca la mo jéei¹ 'e litsáa¹mo-'o'o jilaa²¹ 'e yaa¹mo-tsi. Joongi ijøø²du'u Jesú, 'in tyúi¹, 'e nuu²un júu³ tyá'o. ¹⁵Tsu² 'nñu-u ifoo¹³o tyani jilee²¹ tsá² 'wii²¹² tyá'a. Joongi itya²a júu³ jilaa²¹ 'e niganuu²uun coon¹³ jilaa²¹ 'e nigajøø²ø. ¹⁶Joon nano, 'e'ee li¹ gaun²¹²ii? Ráan²un no. Cwoo¹³o saa¹u jmi²¹. Cwolitsáa¹mo-'o'o jiin¹³ 'e sii²¹ Na'ññu¹u' Jesú, coon¹³ la joon 'iin²mo tsaa² tyi*l*." La joon jin² Ananías do —jin² Poo².

Poo² tyaa¹ júu³ xiiala gasii¹in Dios 'ii tyá' 'in tsá² jo seein²¹ Israel

¹⁷Jin²gi Poo² do:

—Mo ganga²na fu Jerusalén túu¹ la 'ii²¹² foo¹³na Dios 'yuu²na cwo¹ fee¹ lo lawa'a 'e cíi³oo gamá¹na Ña'ññu¹u' Jesú. ¹⁸Joon 'ii gasii²¹i jna: "Jmoono cwoo¹³-'o'o. Júu¹ Jerusalén lo tsu² jo 'ee unjíi² 'in tsá² no jilaa²¹a 'e foo¹³o 'wij²¹² tyia no." ¹⁹Joon gafuu²¹uu: "Ña'ññu¹u' nñi¹ 'in tsá² no 'e ningóo³oo la jilaa²¹ cwo¹ tyá' tsá² Israel ngajée²na 'nññi³ jilee²¹ 'in tsái¹-tsi 'nñu.

Joongi gajmee¹³na 'ii. ²⁰Joon la mo gatuun²¹ jmi¹ 'øøi² tsá² tyi'i sii²¹ Téé¹³, 'in nigafaa²¹ 'wii²¹² tyi'i, jna-a jon siin¹²na do røø²¹ gasíi¹³i' e gajngaai¹² tsá² 'ii. Joon ga'maa²¹oo siin¹³in jileei²¹ 'in gajngaai¹² 'ii."

²¹Pe Ñañuu¹⁴ do gasii²¹i jna:

"Cwoo²¹'o tsu isíi³na 'nø coon²¹ li wiín² tya' tsá² jo seein²¹ Israel."

Poo² tyani 'in tyu² to² fii²¹² lúa²

²²Ce jiin¹³ 'e júu³ lo ganúu²gi 'in tsá² do joon galáa² 'wii²¹² faa²¹a, ga'oo¹o jin²in:

—iCwojúuin² 'in tsañuu¹ no! Jootíi²i seein²¹gi 'ino.

²³Líi¹ ga'oo¹o 'in tsá² do. Joon gajø²ø siin¹³in joongi dya²a 'laa²¹ fu yu'. ²⁴In tyu² to² fii²¹² lúa² do gatyu²u to² 'e tsai² Poo² li taai² lúa² do. Joongi gatyu²u to² ipoo²i. La joon ijmáa¹a júu³ 'ee li' 'e to²o 'in tsá² do mii¹³ 'wii²¹² tya'a. ²⁵La 'ii²¹² 'ñuu'l in Poo² do ipoo²i joon gajin²in Poo² sii²¹i 'in tyu² to² lúa² do:

—¿Tí sá² 'ii²¹ ipoo²¹²naa' jaain²¹ tsá² seein²¹ li tyu² to² Roma jiin¹³ la jo gajmaa²aa' 'ii²¹ røø²¹?

²⁶Mo ganúu²un 'in tyu² to² lúa² do jilaa²¹ 'elo joon gangasii¹²i 'in tyu² to² fil²¹²lúa² do jin²in:

—Tí¹mo coon¹³ jilaa²¹ ijmaa²a tsu 'in tsá² lo fuu²¹ Roma goo¹o.

²⁷Joon 'in tyu² to² fii²¹² lúa² do gangatyéen¹in joon gaunngi¹i:

—¿Tí jo¹ fuu²¹ Roma goo²o?

Joon gañii¹i Poo² gajin²in:

—Jo¹-o.

²⁸Joon gajin² 'in tyu' to² fii²¹² lúa² do:

—Áa¹mo nigacíiin² cuu² tyiia 'e galíi na tsá² seein²¹ Roma.

Joon gajin² Poo² tún¹:

—Jna líi¹na ca la mo liseen²¹moo.

²⁹Joon 'in niga'núui¹ Poo² do galáa²mo tsifu. Gafoo¹mo cagi¹ 'in tyu² to² fii²¹² lúa² do mo galili¹³i 'e fuu²¹ Roma goo¹ 'ido tsu 'wii¹³ nigañuu²mo Poo² do.

Poo² tsáa¹a tyani 'in tyiin²gi tsacøøi¹³ 'in seein²¹ tya' tsá² Israel

³⁰Mo gajná² jmi²¹² joon tsu 'wii¹³ 'iin²¹²in 'in tyu² to² fii²¹² lúa² do litsáai¹-tsi 'ee tsaa² cwo¹ tsá² Israel Poo² do, joon gatyu²u to² galicaain²¹ jileei²¹ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tyiin²gi. Joon gatyu²u to² gajó² Poo² do tyaníi¹.

23 Poo² gajøøi² jileei²¹ tsá² tyiin² 'in néei¹ do. Joon gajin²in:

—Tsaru¹u', nigataan²¹²na ca jmi²¹² no 'yaai¹-tsii. Jiin¹³xu jo 'óo³oo fa'ii²¹ tyani Dios.

²Joon 'in tyu² to² nifu tya' untsá², 'in sii²¹ Ananías do, gatyu²u to² gasii²¹i 'in téein² co' li siin¹² Poo² 'e jnáa¹a moo'oo² Poo² do. ³Poo² dogi gañii¹i:

—iljmee²¹mo Dios 'nø! Líi¹u'u lawa coon²¹ 'oo²¹ 'e gasuun²un tsá² jiinloo²¹² 'e jo jnáei² tsá² jilaa²¹ 'e gó² 'e taa¹³. No-o tyiin¹u'un jmoo²o 'ii²¹ tyiia la to² tyu² ley. ¿Ee li' tyu²u to² ijmeei²¹ tsá² jna la jo to² tyu² ley?

⁴Joon 'in téein² do gasii²¹i 'ii:

—¿Ee li' foo²¹'o 'laa²¹ tya' 'in tsá² tyu² to² nifu tya' untsá² tya' Dios?

⁵Joon gajin² Poo²:

—Tsaru¹u', jo mo galíi¹ii 'e 'in no tyu²u to² tya' 'untsá². Tsu jin¹² ni ji² tya' Dios: "Jo cwool¹ faa²¹ tsá² 'laa²¹ tya' jaain²¹ tsaa'to² 'in tyu² to² fuu²¹ goo¹o."

6 Joon galili¹³i Poo² e 'in tsá² sicaain²¹ do tún² 'ii¹³ líi¹i. 'Inlíii¹³ líi¹i saduceos. 'Inlíii¹³gi líi¹i fariseos. Joon gafaa²¹ Poo² tá²:

—Tsaru¹¹u', tsá² fariseo jna. Joon tsacøøi¹³ tyiia líi¹i fariseos. ē'Ee lí' cwoo²oo' jna tsaa² 'wii¹³ líi²na 'e jiin¹ tsá² tún²?

7 Mo ngayuui¹³ gajin²in 'elo 'in tsá² fariseos do coon¹³ tsá² saduceos galáa² 'wii²¹² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i. Joon galí² coon²¹ tsá² fariseo do coon¹³ tsá² saduceos **8** tsu 'in tsá² saduceos do ga'i¹-tsi 'e jo jiin¹gi tsá² tún¹. Joongi 'i¹-tsi 'e jo jo¹ 'e seein²¹ ángeles jon'gi seein²¹ tsa'mootyf². Pe 'in tsá² fariseos do jo¹o líi² jilaa²¹ 'elo. **9** Jilee²¹mo ga'oo¹o. Pe 'inlíii¹³ tifo² tya' ley 'in líi¹i fariseo gajin²in:

—'In tsanuu¹ lo jo 'ee 'e gó² mo gajmaa¹ 'ino. Wana nigafee¹i tsa'mootyf² si ángel 'ee tii²¹mo' wa jo faa¹³a 'laa²¹ tya' Dios.

10 Líi¹ jo gacwo¹ júu³ ruu²¹i cagi 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do gafoo¹mo wana gajmaa¹a 'no³ Poo². La joon gatyu²o to² 'láa² 'e tsatyii¹i Poo² jee²¹² 'in tsá² do. Joon tsajée¹i fu li taai² 'láa² do.

11 Joon 'woo¹ joon ganéi¹ Ña'ñu¹u tyani Poo². Joon gasii²¹i:

—Tya²-'o'o. La lí² 'e nigafaa¹³a 'wii²¹² tyiia 'e Jerusalén lo, la joon jon ifoo¹³o 'wii²¹² tyiia fu Roma.

'T¹-tsi tsá² Israel ijngaa²¹mo Poo²

12 Mo gajná² jmi²¹² joon 'inlíii¹³ tsá² Israel røø²¹ gasii²i wa'a ijngaa²¹mo Poo². Joon gamaa¹a 'ii²¹ 'e jo 'ee dø¹ø joon'gi 'ee 'uun²¹un jiin¹³xu ca galí¹i. **13** Tíi¹ jiin¹³ tunlái¹ líi¹gixu 'in tsañuu¹ 'in nigacwo¹ júu³

la joon. **14** Gangalíñi² tyani 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel joon gajin²in sii²¹i 'ido:

—Jna'a nigacwoo²¹o'o júu³ joon nigajmoo²¹o'o 'ii²¹ 'e jo 'ee tyee²¹e'e jiin¹³ la ijngaa¹³na'a Poo² do. **15** La joon 'naa' coon¹³ 'in catyaa² 'in 'oo¹o to² jee²¹² 'in tyiin²gi cwoosii¹³ii 'in tyu² to² tya' fii²¹² 'láa² do 'e tsa'oo²¹-o cwojajée¹i tyaní²ii'. Cwoosii¹³duu' 'e iin²¹²naa' núu³gi¹ cwáain¹ tya'a 'e liñi³oo' 'e tyu²gi'. Joon la joon 'mee²¹²moo'o yiia'a tya'i fu¹. Joon ijngaa¹²moo'o la nü'gi icwée²in.

16 Pe jaain²¹ jóon¹ tsamí² ruu²¹i Poo² do galíñi¹i 'e júu³ do. Joon gangóo¹ li taai² 'láa² do. Gangajmaa¹³a Poo² júu³. **17** Mo ngayuui¹³ joon gatø¹ Poo² jaain²¹ 'in tyu² to² 'láa² do gasii²¹i:

—Jéei¹du' 'in xuui²¹² lo tyani 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² tsu sá² 'e jin²in sii²¹i 'ii.

18 In tyu² to² tya' 'láa² do gangajée¹mo tyani 'in tyu² to² fii²¹² 'láa². Joon gajin²in:

—In Poo² 'in 'yuui² 'nññí³ do gatø¹ø jna. Joon gamii¹i 'e gajée²na 'in xuui²¹² lo 'e sá² coon²¹ 'e jin²in.

19 Joon 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do gason¹¹on cwoo²¹o 'in xuui²¹² do. Joon ngajée¹i coon²¹ li yaai. Joon gasii²¹i 'ido:

—ē'Ee 'iin²¹²u'un fu¹³u jna?

20 In xuui²¹² dogi gajin²in:

—In tsá² Israel do røø²¹ nigasíi²i ijngaa¹³i Poo² tsao²¹. Coon¹³ júu³ tajuu²¹ imí²i 'nñ wa'a cwojee¹u tyani tsacøøi¹³ 'in tyiin²gi lawa'a 'e 'iin²¹²in litsáai¹gi-tsi cwáain¹ tya' Poo². **21** Pe jo jo¹ cwolii¹u tsu tunlái¹ líi¹gixu tsá² tya'a 'in nisi'maai² tya'i

fu¹. Joon 'in tsá² do nigajmaa¹a 'ii²¹ 'e jo 'ee dó¹ø jon'gi 'e 'uun²¹un ca ijngaa¹²i Poo². Joon nano jiin¹³ canii² ijan²gi jiin¹³ júu³ tyi-o'o.

²²Joon 'in tyu² to² fii²¹² 'láa² do ga'i¹o júu³ xuui²¹² 'e jo 'in sii²¹i ce jiin¹³ jaain²¹ 'e nigajmaa¹a júu³.

**Jaa²¹in Poo² tyani 'in 'oo¹
to² fee¹ 'in sii²¹ Fée¹³**

²³'In tyu² to² fii²¹² 'láa² do gato¹ø gáil¹ 'in tyu² to² 'láa² do. Joon gajmaa¹a 'ii²¹ 'ii ityaa¹ tyú² cíein¹³ 'láa² 'e ngi¹ tii² coon¹³ sesenta-gi 'in cwá² cwa². Joongi tún² cíein¹³gi 'in san² 'mosshun²¹ cwaa²¹. 'Ido-o tsajée¹i Poo² fu Cesarea la 'iin² ñú¹ canuu²¹. ²⁴Joon gatyu²u to² 'e tyaa²¹ tyú² jaain²¹ gáil¹ cwa² cwá² Poo². Joon gajmaa¹a 'ii²¹ 'e tsajée¹ Poo² tyú¹mo tyani 'in 'oo¹o to² sii²¹ Fée¹³. ²⁵Coon¹³ 'láa² do gasii¹in coon²¹ jí² 'e jin²:

²⁶"Aa²¹²mo'o fo³oo. Jna-a Claudio Lisiás. 'Aa²¹²mo'o 'nu gobernador Fée¹³ 'in un'góo³ jna liili¹. ²⁷'In tsá² seein²¹ Israel lo nigasan²mo 'in tsanuu¹ no. Joon la mo 'iin²¹²in jnga²mo. Pe mo galiñ³ii 'e tsá² Roma 'ii joon ngalii²¹i'co on¹³ 'láa² tyiia. Joon galaa²¹²moo. ²⁸Joon gato³ø 'in tyiin²gi jee²¹² tsá² seein²¹ Israel tsu galii²¹²na linñ³ii tsaa² ty'a. ²⁹Canii² ga'niii¹ jiin¹³ cwáain¹ ty'a ley ty'a yaamo. Jo sá² 'ii²¹ wa'a ijúuín² jon'gi wa'a tsai²¹ 'nuñi³. ³⁰Pe mo galili³ii 'e tsá² Israel nigajmaa¹a 'ii²¹ ijnga²mo 'wii¹³ joon tsifu-u gasí¹³moo. Joon nigamí³ii jilee²¹ 'in cwo¹ tsaa² ty'a 'e cwofaa²¹o tyani-o'o jilaa²¹ 'laa²¹ 'e faa²¹a. Jiin¹³ joon júu³ tyiia, feei¹du'-o'o."

³¹La joon 'in 'láa² do jiin¹³ 'ii²¹ e ni'oo¹o ngajée¹mo Poo². 'Woo¹ joon gatyalfin²mo ti coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Antípatris. ³²Joon mo gajná² jmii²¹² joon 'in 'láa² ngi¹ tii² do gajaliin¹mo fu li taai². Joon 'in néei¹ cwa² do gangalíin²mo la fu¹ taai² coon¹³ Poo². ³³Joon mo gatyalíin² fu Cesarea 'in tyu² to² 'láa² do gacwo¹o gobernador do 'e mo'jí² do. Joon do-o gajaan²¹mo Poo². ³⁴Mo gajóø² gobernador 'e mo'jí² do joon gaunngi¹i xiia goo¹o Poo² do. Mo galiñi¹i 'e goo¹o Poo² sii²¹ Cilicia joon gajin²in:

³⁵—Mo cwolíin² 'in jmoo¹o tsaa² tyi¹i joongi inúu³oo.

Joon gatyu²u to² ga'i² Poo² palacio tya' Herodes. Do-o ga'aa¹mo 'láa² 'ii.

Poo² faa²¹a 'wii²¹² tya'a tyani Fée¹³

24 'Ná² jmii²¹²gi gangíii¹ mo gatyá¹ Cesarea jaain²¹ 'in tyu² to² tya' untsá² sii²¹ Ananías. Tyalfin² coon¹³ 'inlifi¹³ tsacøø¹³ coon¹³ jaain²¹ 'in faa²¹ 'wii²¹² tya'a 'in sii²¹ Tértulo. Gatyalíin² tyani 'in tyu² to² do 'e jmáa¹a tsaa² tya' Poo². ²Mo gajajéé¹i 'in tsá² sii²¹ Tértulo galáa² 'wii²¹² gajmaa¹a tsaa² tya'a. Joon gain²in sii²¹i Fée¹³ do:

—Feei¹du'-o'o tsaa to² tyii¹i. Cwáain¹ tyi-o'o 'e sá² 'ii²¹ 'e tyú²-u la caaín²¹ goo²¹o'o. Joon jo fa'i³ saan²¹a'an. ³La caaín²¹ goo²¹o'o nee²e'e 'elo joon cwo²¹o'o 'maa¹³mo'o. ⁴Pe li la coon²¹ jo un'hi²¹²gii 'nu jmaa²a feei¹l'-o'o núu³du'u coon²¹ cata. ⁵Nigatseei²¹ jna'a 'in tsanuu¹ lo ngi¹i untyí²in jna'a. Ngii¹i coon²¹on tsá² Israel tóo² la 'ui juncwii²¹. 'In no-o jaain²¹

tsá² nifu ty'a tsá² 'in untsáa¹a júu³
 ty'a jaain²¹ tsá² Nazaret. ⁶Joon
 gaun'líi³i cwo¹ fee¹ tyii'i. 'Wii¹³
 joon gaseen¹³moo'o ijmoo²¹o'o 'ii²¹
 ty'a la to² tyu² to² tyii'i. ⁷Pe 'in
 tyu² to² fii²¹² 'lá² do 'in sii²¹ Lisiás
 ga'ii²¹ jee²¹² jna'a coon¹³ 'e gøø¹²i
 lii¹. Joon gatyii'mo 'ido. ⁸Joon
 gajin²in 'e jilee²¹ 'in cwo¹ tsaa² 'ná²
 jalín² tyani'i. 'Nu-ü lí unngii²du'u
 joon lii²i no-o júu³ jai² jilaa²¹ 'e
 tsaa² jmoo²¹o'o ty'a —jin² Tértulo
 do.

⁹'E ja²mo júu³ ty'a jin² jilee²¹
 tsá² Israel téein² co' do. ¹⁰Joon 'in
 'oo¹o to² do gajmee²¹i Poo² coon²¹ li²
 ifaa²¹a. Joon Poo² do gajin²in:

—Yaa¹mo-tsii jna 'e fo³oo 'wii²¹²
 tyiia tyani'i tsuñí³oo 'e ningóo¹xu
 'áai¹ 'e jmoo² 'nu 'ii²¹ 'e fuu²¹ lo.
¹¹'Nu-ü litsáai¹du'-o'o wana jo¹.
 Ningóo¹ jii¹³ dyatun¹ jmi²¹² 'e
 gatyii³aa Jerusalén 'e un'goo¹o Dios.
¹²Joon la 'ii²¹² 'yuu²na cwo¹ fee¹
 do si 'yuu²na cwo¹ pi³ ty'a 'ee si
 doñixia' 'e fuu²¹ do 'ee 'in tsanuu¹ no
 jo mo gatsee²¹i jna 'e jii¹³na coon¹³
 jii¹³ jaain²¹. Jon'gi mo gatsee²¹i
 jna 'e cwo²oo tsá² cwáain¹ wa'a to²
 mii¹³. ¹³'In tsá² lo jo lii¹i jilaa²¹ 'e
 tsaa² cwo¹o jna no. ¹⁴Pe jii¹³ canii²
 'e røø²¹²na tyani'i 'e un'goo²¹ jna Dios
 ty'a tsacøøi¹³ tyiia coon¹³ coon²¹ júu³
 'múui² 'e 'in tsá² lo jin² 'e gó². Pe jo¹o
 lii²na jilaa²¹ júu³ toon²¹² jí² ty'a ley
 coon¹³ júu³ ty'a 'in gafaa²¹a 'wii²¹²
 ty'a Dios calii. ¹⁵La lii²i 'ii-o jon
 lii²na 'e Dios ijmaá'a jii¹ tsá² la 'in
 tyúi¹ tiin¹³ la 'in gó². ¹⁶'Wii¹³ joon
 cwo²-tsii 'e jo li'óo³oo tsaa² tyani
 Dios si tyani tsá² 'ee.

¹⁷"Wóo²xu ningóo¹ 'e ngf³ii la
 caain²¹ li xiiala' joon gatyie²moo fu

góo³oo 'e gacwo¹oo cuu¹ tsagóo³oo
 'in tañíi². Joongi gacwo¹oo 'ñii'a
 'maai¹³ Dios. ¹⁸La joon 'yuu²na
 jmoo³oo inuu cwo¹ fee¹ do mo
 ganíi²mo jna jaain²¹ gáii¹ tsá²
 Israel 'in néei¹ li sii²¹ Asia. Do-o
 ganíi²mo jna tsi inuu cwo¹ fee¹
 do 'yuu²na iuncwaa³na jii¹³ la
 tiisi² do. Pe xuu tsá² seein²¹ coon¹³
 jna jon'gi gato¹² tsá² mii¹³. ¹⁹Pe 'ii
 'in 'na¹ jalín² 'e jmáa¹a tsaa² tyiia
 wuxu⁴ tsaa² tyiia. ²⁰Wana jogi la
 joon cwojin³du 'in néei¹ lo wana
 gatsaa²¹a coon²¹ tsaa² tyiia mo
 gasiin¹²na tyani tsá² tyiin²gi ty'a
 tsá² Israel. ²¹Jii¹³ 'e gafo¹oo tá²
 mo siin¹²na jee²¹² 'ii: "Ti jmi²¹² no
 jmoo²oo' 'ii²¹ tyiia tsu 'wii¹³ jo¹o
 líi²na 'e jii¹in tsá² jee²¹² 'lii²¹² —
 jin² Poo².

²²Mo ganúu²un Fée¹³ do 'elo tsu
 'wii¹³ røø²¹ ñii¹i cwáain¹ ty'a 'in jai²
 líi² Jesúus gatyuu¹²mo 'e júu³ do.
 Joon gajin²in:

—Mi cwéel¹ 'in tyu² to² fii²¹² 'lá²
 do sii²¹ Lisiás joongi ityee¹mo júu³
 'e cwáain¹ tyiil¹ lo.

²³Joon Fée¹³ do gatyu² to² fii²¹²
 'lá² do 'e jo mo láá²mogi Poo². Pe
 gacwoo¹o 'ii²¹ 'e tsaliin² tsá² seein²¹
 Poo² tyu² coon¹³ 'e tsafee¹³i 'ido.
 Joongi 'e cwo¹o 'e dø¹ 'ido.

²⁴Mo gangfii² coon²¹ tún² jmi²¹²gi
 gatyía¹ Fée¹³ coon¹³ 'in tsamí² ty'a
 'in sii²¹ Drusila. 'Ii-i jaain²¹ tsami²
 'in seein²¹ Israel. Joon gatyu² to²
 gajó² Poo². 'In²¹²in núu¹un xiiala lí²
 tsáai¹-tsi tsá² Jesucristo. ²⁵La 'ii²¹²
 mo faa²¹a Poo² xiiala ngi¹ tsá² fu¹
 coon²¹ tsáa¹, joongi xiiala tyu² tsá²
 to² yaai, joongi xiiala mi jmáa¹ Dios
 'ii²¹ ty'a tsá² gafoo¹mo Fée¹³ do.
 Joon gajin²in:

—Cwoo¹mo nano. Joon mi jéøi²giitø³øø 'nù túñ¹.

26 ¶¹-tsi Fée¹³ icwo¹ Poo² 'ii cuu² joon iláa²mo. 'Wii¹³ joon líi¹ 'láai² naa¹³ nigatø¹ø Poo² e síin¹in coon¹³on. **27** La joon gangíi¹ túñ² jiin²¹gi mo cwo²íi¹ Fée¹³ e to² 'oo¹o do. Joon 'in tsá² sii²¹ Porcio Festo ga'i² cwaain²¹ ty'a. Tsú 'iin²¹²in Fée¹³ do iliseein²¹ røø²¹ coon¹³ tsá² Israel jo galáai¹ Poo² do.

Poo² tyani Festo

25 Gatyíi¹a Festo ga'ii²¹mo to² ty'a Fée¹³. Mo gatsín¹ 'ni¹ jmii²¹² gacwo²íi Cesarea gangóo¹ fu Jerusalén. **2**Mo gat² do-o 'in tyu² to² ty'a untsá² coon¹³ tsá² Israel 'in tyiin²gi gacwoo¹o coon²¹ tsaa² ty'a Poo². **3**Joon gamii¹i tyani 'ido lawa coon²¹ júu³ jai² e siin¹²in Poo² fu Jerusalén. Pe 'ii²¹ ty'a i jingga²mo Poo² ty'a fu¹. **4**Pe gajin¹² Festo 'e fu Cesarea siin¹² Poo² joon 'ii-o 'i¹-tsi 'e tsáa¹a fu do jmoo¹ joon coon²¹ jmii²¹². **5**Joon gajin²in:

—Doñi¹iin jee²¹² 'na' 'in 'oo¹o to² 'ná¹ cwolíi²naa' fu Cesarea coon¹³ jna. Joon wana 'in tsáñuu¹ do nig'a¹a coon²¹ tsaa² fee¹ lí²-i jmaa²aa' tsaa² ty'a.

6Líi²mo jñá² si dyá² jmii²¹² gaján¹gi Festo fu Jerusalén do. Joon ganga²mo fu Cesarea. Joon mo gajná² jmii²¹² joon gacwó² 'aan³ ty'a li li tñíi² cwaa²¹. Joon gatyu²u to² jó² Poo². **7**Joon mo gaí² Poo² gajatyeen¹in tsá² Israel 'in nigatyalin² Jerusalén. Joon gajmaa¹a 'láai² tsaa² ty'a Poo². Pe jiin¹³ coon²¹ jo galíi¹. **8**Joon gafaa²¹a Poo² 'wii²¹² ty'a:

—Jiin¹³ coon²¹ tsaa² jo 'ee mo 'nó³oo. Jo mo gafo¹oo 'laa²¹ ty'a

ley ty'a tsá² Israel jon'gi ty'a cwo¹ fee¹ ty'a. Jon'gi mo fo¹oo 'laa²¹ ty'a tsaa²to² nifu tyíin¹ Roma —jin¹² Poo².

9Tsú 'wii¹³ 'iin²¹²in Festo jmaa¹a tyú²-u coon¹³ tsá² Israel joon gaunngi¹i Poo² do:

—Ja 'iin²¹²u'un cwoo³o fu Jerusalén. Joon do-o ijmáa¹a 'ii²¹ ty'i?

10Joon gañii¹i Poo² do:

—Siin¹²na tyani 'in 'oo¹o to² Roma li cwooi¹ lisá² 'ii²¹ tyia. Tsú tyú²-u ñí²i 'e jo 'ee tsaa² mo ga'nó³oo ty'a tsá² Israel. **11**Wana niga'nó³oo coon²¹ tsaa² e tñíi²moo jíun²moo jo cwooi¹ fo¹oo wa'a jo jíun²na. Pe wana jogi sá² coon²¹ jíu³ jo¹ la li 'e tsaa² cwoo²¹ no jiin¹³ jaain²¹ jo 'oo¹o 'ii²¹ 'e jaa²¹in jna tyaníi¹. Mf³oo 'e 'in 'oo¹o to² nifu do 'ñá'o jmáa¹a 'ii²¹ tyia —gajin² Poo² do.

12Joon mo ngayuui¹³ gafaa²¹a Festo coon¹³ 'in tyu² to² coon¹³on joon gajin²in:

—Nigamí³i 'e lisá² 'ii²¹ ty'i tyani 'in 'oo¹o to² nifu. Joon do-o icwoo¹³o.

Poo² tyani róøi¹³ Agripa

13Mo gangíi² coon²¹ túñ² jmii²¹²gi 'in róøi¹³ Agripa coon¹³ Berenice tyalíin² fu Cesarea. Tyalfín² ngafee¹²i Festo. **14**Do-o gajaan¹an wóó²xu. Joon mo gatyaa¹a Festo jíu³ coon¹³ 'in róøi¹³ do cwáain¹ ty'a Poo² gajin²in:

—Lo-o 'yuu¹i jaain²¹ tsanuu¹ 'núñi³ 'in gasáai¹ Fée¹³. **15**Mo gataan²¹²na Jerusalén 'in tyu² to² ty'a untsá² coon¹³ tsacøøi¹³ ty'a tsá² Israel gacwolíi² gacwoo²¹ tsaa² ty'a 'ino. Gamii¹i 'e jmáa²aa 'ii²¹ tsaa² ty'a.

16 Jna-gi gafuu²¹²uu 'e jo lí² tsu jo si² tii² la joon ty'a tsaa'to² néei¹ Roma. La nu'gi ilisá² 'ii²¹ 'e júuin² jaain²¹ tsá² 'ná¹-a téein² 'in cwo¹ tsaa² tyaníi¹ la jaain²¹ la jaain²¹. Coon¹³ la joon lí²-i un'øø¹mo yaai coon¹³ tsaa² 'e cwoo¹o fuu²¹²uu. **17** La joon mo jaliín² fu lo jo 'ee gaunⁱⁱⁱ²¹²gii 'ñii'a. Pe mo gajná² joon ganí³ii 'aan³ tyia li gatii²¹na. Joon gatyu¹uu to² gajo² 'in tsaañuu¹. **18** Pe jileei²¹ 'in jalíin²mo gajmaa¹a teen¹in 'e cwoo¹o tsaa² ty'a jo 'ee gasíi²i 'laa²¹ ty'a 'ino la mo 'f¹-tsii. **19** Líi²mo jiin¹³ tsaa² ty'a 'e cwoo¹o jiin¹³ tii² 'e si² ty'a'o coon¹³ jaain²¹ tsá² sii²¹ Jesús 'in gajún¹. Pe 'in Poo² do jin²in 'e nijiin¹o. **20** Joon jna-a tsu jo ñí³ii 'ee jmáa³aa jiin¹³ 'e cwáain¹ lo gaunngii²ii Poo² wa'a 'iin²¹²in tsee¹²i fu Jerusalén 'e lisá² 'ii²¹ ty'a 'e cwáain¹ lo. **21** Pe 'i-gi gamí²¹i jna 'e 'iin²¹²in lisá² 'ii²¹ ty'a tyani 'in tyu² to² nifu 'in sii²¹ Augusto. 'Wii¹³ joon gatyu²uu to² 'e jo mo láa²mogi ca mi lí² sii³na tyani 'in tyu² to² nifu do —jin² Festo do.

22 Joon gajin² róøi¹³ Agripa do sii²¹i Festo:

—'lin²¹²mo jna jon núu³duu júu³ ty'a 'in tsaañuu¹ no.

Joon gajin² Festo:

—Tsa'oo²¹ inúu³du'u.

23 Mo gajná² jmii²¹² joon ngataa²i Agripa coon¹³ Berenice li²-i líi²¹² 'ya²gi 'áai¹. Do-o ngataa²i tsi li sicaain²¹ tsá² coon¹³ 'in tyu² to² ffi²¹² 'láa² coon¹³ tsá² tyiin²gi 'e fuu²¹ do. Joon Festo do gatyu²uu to² ijo¹ Poo². **24** Joon gajin²in:

—Róøi¹³ Agripa, coon¹³ tsá² 'in sicaain²¹ coon¹³ jna'a, lo-o siin¹² 'in tsanuu¹ no. Fúu¹mo tsá² Israel

nigasii²¹i jna 'laa²¹ ty'a 'ino. La Jerusalén tiin¹³ lagí lo jo mo gajan¹ sii²¹i jna 'e tñii² júuin² 'in tsá² lo. **25** Pe líi²na 'e jo 'ee mo gajmaa¹a wa'a 'e tñii² júun²in. **26** Pe jo mo galiñi³ii róøi²¹ wa'a sii³na jí² tyani ffi³ii. 'Wii¹³ ty'a joon tyu³uu to² jajée¹ tyani²ii. Joongi tyani 'nu-uu 'e tyiin²gi róøi¹³ Agripa. Jmaa² fee¹ '-o'o unngii²du'u wa'a lisá² coon²¹ júu³ 'e sii¹³na. **27** Tsu fa'ii²¹i líi²na 'e sii¹³na jaain²¹ tsá² 'yuu² 'nuñí³ la jo mo ñí³ii 'ee tsaa² ty'a.

Poo² faa²¹a 'wii²¹² ty'a'a
tyani róøi¹³ Agripa

26 Joon gajin² Agripa gasii²¹i Poo²:

—Líi²-i foo²o cwáain¹ ty'i 'wo'o.

Joon Poo² do gajmaa¹a lí² coon¹³ cwoo²¹o. Joon gafaa²¹a la lo:

—Líi¹ jløø³na 'e lí²-i fo³oo tyani¹i róøi¹³ Agripa 'e un'øø²¹na 'ñii'a ty'a' jileei²¹ tsá² Israel 'in nigafaa²¹ 'laa²¹ tyia. **3** Tsu ñí³o'o la jilaai²¹ tñii² 'e si² ty'a' tsá² Israel. Joon ñí³o'o jilaai²¹ cwáain¹ 'e sii¹³ii. 'Wii¹³ joon mf³ii 'e núu³du'u coon²¹ tún².

Tyaa¹a Poo² júu³ xiuala
gangii¹i la nu'gi gajoo²¹-tsi

4 Jilee²¹mo tsá² Israel ñí¹o xiuala mo gataan²¹²na jee²¹² 'ii fu góo³oo coon¹³ Jerusalén ca la mo xuu²¹²na. **5** Ñí¹o joon lí²-i faa²¹o wa' 'iin²¹²in 'e líi¹na fariseo ca la mo simii²¹moo. Joon 'in tsá² 'in líi¹i fariseo do cwo¹ogi-tsi jmoogí jilaai²¹ tñii² 'e si² tyii¹i la jee²¹² jilei¹i. **6** Pe nano cwo¹ 'ido jna tsaa² 'wii¹³ tsáal¹-tsii 'e Dios jmáa¹a jiin¹ 'lii²¹² la li 'e nigajin² 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyii¹i. Fiin¹³ jilee²¹mo tsá² Israel sijan¹o mi

tsín¹ 'e 'ii²¹ do 'e júu³ niga'íi² Dios.
 7 La ji dyatún¹ poo²¹² tsá² goo²¹ o'o
 la jmii²¹² tiin¹³ la 'woo¹ sijan¹.
 Pe 'wii¹³ sijaan²aan 'e joon, róøi¹³
 Agripa, cwo¹ 'ido jna tsaa² nano.
 8 Áai¹ wúui¹ 'e jo¹ líi³u 'e jmoo¹o
 Dios 'e jiin¹ tsá² tún¹, ¿ja jo¹?

Tyaa¹a Poo² júu³ xiiala mo gangii¹
 gajmee²¹i tsá² 'in jo¹ líii² Jesús
 9 "Nii'a la mo jee¹ ga'i¹-tsii
 ijmee¹³na tsá² 'in nigajo¹ líii² Jesús
 tsá² Nazaret. 10 La joon gajmáa³aa
 fu Jerusalén. Joon coon¹³ to² 'e tyu²
 'in tyu² to² ty'a untsá² gataa²¹na
 'náñi³ fúui¹ liili¹ 'in nigajai² líii².
 Joon mo gajingaai¹² tsá² 'ii røø²¹
 sii¹³íi. 11 Líi¹ 'láai² fu ga'e¹ee tsá²
 wúu¹ mo jo garóø¹i jilaa²¹ 'e jo¹
 líii². Jilaa²¹ 'elo gajmáa³aa la caain²¹
 cwo¹ sinagogas. Líi¹ gauntyíi²na
 'ido cagi ganga'óø³na fu li wíiin².

Tyaa¹a Poo² júu³ tún¹ xiiala mo gajo¹-tsi

12'Coon¹³ cwáain¹ la joon ngóo³oo
 fuu²¹ sii²¹ Damasco. Ngóo³oo
 tyaan²aan coon²¹ jí² 'e cwo¹o 'in
 tyu² to² ty'a untsá². Coon¹³ jí²
 do-o isaan¹³moo tsá² jo¹ líii². 13 Pe
 la joon galí² tyia tyalí fu'l li li
 ningóo³oon do. Mo gati² tyiañi¹
 gamóo³oon coon lawa 'yíia² ñi¹ 'e
 gajná² joo²¹ jó¹ fu li' yu'. Pe 'e
 'gøø¹²gi lagi 'yíia² ñi¹. Gajná² cu'
 li' li siin¹³na coon¹³ 'in ngalii²¹i i
 coon¹³ do. 14 Joon jilee²¹oo'o
 gaci²¹na'a ni 'wó². Joon ganúu³uun
 coon²¹ júu³ 'e gasii²¹ jna coon¹³ jmii¹
 hebreo: "Saulo, ¿ee li' 'øø¹u jna? Tsu
 'wo'o jmaai¹³ 'wo'o la mo jmoo¹o
 joo²¹ jii¹ mo 'øø¹ø mo 'yá² fii²¹²i
 sii² shun²¹ ty'a." 15 Joon gafo¹oo:

"¿'Iin 'nu no, Señor?" Joon gasii²¹i
 Ná'ñu¹u' Jesús jna: "Jna-a Jesús,
 jna 'in 'øø¹u no. 16 Pe ráan²un no.
 Jmaa²a siin¹²u'un tsu nigajné¹na
 tyani¹ 'e jmaa²a jilaa²¹ to² tyu³uu.
 Joongi ifoo²o jilaa²¹ 'e nigañi²i
 coon¹³ jilaa²¹ imoo²o 'wii²¹² tyia
 mi li ciini²¹gi. 17 Jun'øø²¹na 'nu
 tyani tsá² Israel coon¹³ jileei²¹ tsá²
 'in néei¹ li wíin². Joon jee²¹² 'in
 tsá² néei¹ wíin² do sii³na 'nu nano
 icwoo³o. 18 Cwooi³du' jee²¹² 'in tsá²
 do tsu nano ngii¹ lawa tsá² tiu²mo.
 Joon ino³o unní¹i. Sii³duu 'nu 'e
 cwoosii²du'u jilaa²¹ 'e gó² 'i'-tsi ca 'e
 tyu². Joon iláa²mo'o 'ido ja'cwoo²¹
 'in líii³ joon tsataa²mo ja'cwoo²¹
 Dios. Joongi ilija²mo líin² jna. Joon
 coon¹³ 'e la joon lí²-i 'in²moo tsaa²
 ty'a. Joon 'ii²¹mo coon²¹ 'áan³
 ty'a 'e 'oo¹o Dios ty'a' jileei²¹ 'in
 nigauntyú¹i."

Tyaa¹a Poo² júu³ xiiala gacwoo¹o júu³ tyu²

19'La joon, róøi¹³ Agripa,
 galinuu¹³oo jilaa²¹ júu³ 'e gasii²¹
 Jesús jna fu yu' ñu'fú² do. 20 Ga'láa²
 'wii²¹² cwóo³oo júu³ tyu² nifu 'in
 néei¹ Damasco. Mo ngayuu¹³
 joon gacwóo³oo júu³ tyu² ty'a 'in
 néei¹ Jerusalén coon¹³ la caain²¹
 li sii²¹ Judea coon¹³ jileei²¹ 'in jo
 seein²¹ Israel. Gafuu²¹²uu 'e 'ná²
 jaa²¹-tsi joon lí² tsáa¹mo-tsi Dios.
 Joon cwojmaa¹o la jmoo¹o tsá² 'in
 nigajo²-tsi. 21 'Wii²¹² cwáain¹ la
 lo-o gasain² tsá² Israel jna fu inuu
 cwo¹ fee¹ ty'a do. La mo 'in²¹²in
 jngaa¹²i jna. 22 Pe coon¹³ 'e joon
 jo gajo¹-tsi tsu gauncoon¹³ Dios
 jna ca nano. Cwo³oo júu³ tyu² ty'a'
 jileei²¹ la 'in tañíi² tiin¹³ la tsacøøi¹³

'in tyiin²gi. Gafuu²¹²uu jiin¹³ la gajin² 'in tsá² gafaa²¹ júu³ tya' Dios calii coon¹³ la gajin² Moisés 'e 'ná¹ ilí². ²³Gajin²o Moisés 'e Cristo 'ná¹ nii²¹ wúu¹. Joon mi yuui¹³ joon júun¹mo. Joon 'ii-o nifu ijiin¹in jee²¹² líi²¹². Joon icwó² júu³ coon¹³ jna'a tsá² Israel coon¹³ tsá² seein²¹ li xia' 'e jilee²¹ 'in jai² líi² 'ii ijiin¹o tún¹ la gajin¹in —jin² Poo² do.

Poo² tyá²-tsi Agripa 'e ijai² líi²

²⁴Mo gafaa²¹ Poo² 'elo 'wii²¹² tya'a joon 'in Festo do ga'oo¹o jin²in:

—i'Yü caa²¹²mo'o, Poo², coon¹³ jilaa¹ 'e nigautsáa¹³a nigariccaa²¹²mo'o!

²⁵Pe Poo² do gañii¹i:

—Jmaa²a fee¹-'o'o, Festo, pe jo 'yü caa²¹²na. Li' cii¹²í lí². Júu³ røø²¹ jilaa²¹ 'elo. Jiin¹³ júu³ ja²mo fo³oo.

²⁶Lo-o tyín¹ røøi¹³ Agripa 'in cwii¹i jilaa²¹ 'elo. 'Wii¹³ joon jo cu²-tsii fo³oo tyaníi¹i tsu tsáa¹mo-tsii 'e ñí¹o jilaa²¹ 'elo. Jilaa²¹ 'elo jo gali'uuin²¹ —jin² Poo² sii²¹i tsá² do.

Joon gajin² Poo² sii²¹i røøi¹³ Agripa:

²⁷—dTí jo¹ líi²u, røøi¹³ Agripa, jilaa²¹ júu³ 'e gafaa²¹ 'in cwo¹ júu³ tyú² calii? Ñí¹oo 'e jo¹o líi²u.

²⁸Joon gajin² Agripa do:

—Coon²¹xu-ü jogi tyá²-'o'o jna 'e jo¹ líi²na Cristo.

²⁹Joon gañii¹i Poo²:

—Coon²¹xu li¹ si 'e 'láai² 'ee 'áai¹ 'ya²gi wa'a icwó² Dios ilitsáa¹mo-'o'o lawa jna. Pe jon' jiin¹³ 'nu 'wo'o pe ce jilee²¹mo 'in nuu¹un júu³ tyiia la nano. Pe jo 'náu¹ cadena cwoo²¹o la 'náu¹ cwóo³oo lo.

³⁰Mo ngayuuil¹³ gajin² Poo² jilaa²¹ 'elo garóon² røøi¹³ coon¹³ 'in 'oo¹o

to² gobernador coon¹³ Berenice coon¹³ jileei²¹gi 'in néei¹ do. ³¹Joon gangalíin²mo li xia' li jo nuu¹un Poo² li ngatyaa¹ júu³ do. Ngasíin¹in 'e júu³ sii¹i jee²¹² 'ii. Jin²in sít¹i:

—In tsanuu¹ lo jo 'ee mo gajmaa¹a wa'a 'e tñí² júuin². Jiin¹³ jo tñí² 'yuui²gi 'núñí³.

³²Joon gajin² Agripa gasii²¹i Festo:

—Lí²-i wuxu' nígaláa²mo'o 'in tsanuu¹ lo wa'a jo 'ña'a mo gamiíi¹ 'e ilísá² 'ii²¹ tya'a tyani 'in tyu² to² nifu tyíin¹ Roma.

Sii¹in Poo² fu Roma

27

Mo gaun'ii²¹i júu³ 'e siin¹²in jna'a fu li sii²¹ Italia joon gatyaa¹ 'ido Poo² cwoo²¹ 'in tyu² to² cíein¹³ 'láa² 'in sii²¹ Julio. Gatyaa¹ cwoo²¹ 'in líi¹³gi 'in taai² 'núñí³ coon¹³ Poo² do. 'In Julio do tyu² to² cíein¹³ 'láa² jee²¹² coon²¹ poo²¹² 'láa² sii²¹ Agusto.

²Gangatoo²¹o'o coon²¹ tsí barco 'e jó¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Adramitio. Jaain²¹ tsá² sii²¹ Aristarco, 'in seein²¹ fu Tesalónica 'e náa¹ li sii²¹ Macedonia ngoo²¹-o jon coon¹³. 'E barco do itsá² la caain²¹ li sii²¹ Asia. ³Mo gajná¹ jmii²¹² joon gatyali²¹i fuu²¹ Sidón. Do-o 'in Julio do gajmaa¹ feei¹-tsi tya' Poo². Gacwoo¹o 'ii²¹ 'e tsafee¹³ Poo² jileei²¹ 'in seein²¹ tyu² coon¹³ 'e fuu²¹ do. 'Ido-gi gaunjíi²mo Poo² do. ⁴Mo ga'woo²¹o'o fu Sidón do gangíi²¹²na'a li' caluu coon²¹ cwoo¹³ roon¹ ni jmii²¹ sii²¹ Chipre li jo jnóo¹ tyí² 'áai¹. Ngaliíi²¹i la joon tsu 'wii¹³ líi¹ ga'íi² tyí² li' li ngaliíi²¹i do.

⁵Gangíi²¹²na'a coon²¹ tsáa¹ tyani li sii²¹ Cilicia coon¹³ Panfilia. Joon gatyali²¹i coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Mira náa¹ li sii²¹ Licia.

⁶Do-o 'in tyu² to² 'láa² do gatsaa²¹a coon²¹ barco 'e jó¹ fu Alejandría 'e tsáa¹a fu Italia. Joon gatyu² to² ngatoo²o'o.

⁷Láa²mo jmi²¹ ngatoo²¹o'o fu¹. Waa²¹²mo gangalii²¹i'i. Líi¹ tyan¹ to² gatyali²¹i'i tyani coon²¹ li sii²¹ Gnido. Tyan¹ to² 'áai¹ tsu líi¹ ga'fi² tyí² lí' li ngalii²¹i'i do. 'Wii¹³ joon gangii²¹²na'a tyani li sii²¹ Salmón. Joon gangii²¹jna'a lí' cwoo²¹o'o tsáa¹ coon²¹ cwoo¹³ roon¹ ni jmi²¹ sii²¹ Creta li jo 'íi² tyí² 'áai¹. ⁸Gangii²¹²moo'o tyan¹ to² ca gatyali²¹i'i coon²¹ 'áa³ tyú² tya' barco. Tyan'an coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Lasea.

⁹Áa²mo nigali²¹²na'a wóo² 'áai¹. Joon ni'íi¹ fo² 'e tsatoo²gii¹ fu¹ ni jmi²¹ tsu ningíi¹mo jmi²¹² 'e gø¹² tsá² Israel tyiiañi¹. Tyan'an nijó¹ jiin²¹ 'e 'íi² tyí² 'áai¹. 'Wii¹³ joon gacwó¹ Poo² coon²¹ cwáain¹. ¹⁰Joon gajin²in:

—Tsañuu¹, líi²na 'e líi¹ 'íi¹ fo² 'e fu¹ ngalii²¹i'i no. Joon cu²u-tsii 'e si no-o ga'lín² barco no coon¹³ jilaa²¹ laa²¹². Cagi jna' cweel¹ júun²na'.

¹¹Pe 'in tyu² to² 'láa² do ligi gaunjíi²i tyá' 'in fii²¹² barco do coon¹³ 'in tyu² to² barco lagí Poo². ¹²Joon tsu 'wii¹³ 'e 'áam³ do lí' li ngalíin² do jo tseein²¹ wa'a ingíi¹ mi tí jiin²¹ 'íi² tyí² xuu jogi jilee²¹mo ga'f¹-tsi 'e 'áai¹gi tyú² wa'a i'wooi²¹ do. 'In²¹²in wa'a ilí² tyaliin² fu Fenice. Tsu Fenice do coon²¹ fuu²¹ náa¹ ti' jmi²¹ tyu² to² Creta do. Joon roon¹ 'e fuu²¹ li jo tii¹³ tyí² 'áai. Do-o itéen¹in jiin¹³ la ti jiin²¹ 'e jo 'íi²gi tyí².

'Áai¹ 'íi¹ tyí² ni jmi¹ñi¹³

¹³Joon ti' xuu mo ga'láa² 'wii²¹² 'íi² tyí² li' caai¹ tsá² tooin²¹² li

yooin¹² ñi¹ líi² ilí²-i tsalíin². Joon ga'woo²¹oo'o. Joon gangii²¹²na'a co' ti' jmi²¹ Creta do. ¹⁴Mo ngayuui¹³xu joon gajnáa¹ coon²¹ tyí² 'gøøi¹³ 'áa¹ tsaa' barco do. 'E tyí² joon sii²¹ Nordeste. ¹⁵Joon ga'láa² 'wii²¹² ga'la²a. Tsu 'wii¹³ jo lii²¹i'i tsajée¹gii¹ coon¹³ tyí² do gacwoo²¹o'o gajée¹mo jna'a.

¹⁶Gangii²¹²na'a caluu coon²¹ cwoo¹³ pi³ roon¹ ni jmi²¹ sii²¹ Claudia li jo 'íi² tyí² 'áai¹. Líi¹ gacwoo²¹o'o to² yiia'a galí¹oo'o gatyili²¹i'i móo¹ 'e jó² caluu barco do. ¹⁷Mo ngayuui¹³ gasaa¹a'móo¹ do joon gajmee¹³na'a to² 'nii²¹² mí² cu' li' barco do. Coon²¹ 'e do-o cwo¹gi pi². Tsu 'wii¹³ 'goo²¹o tsataai² jee²¹² too¹³ 'e sii²¹ Sirte gaxíia¹o 'mi¹² jni¹³ tyí². Joon cwo¹o wa'a gajée¹mo tyí² 'ii. ¹⁸Mo gajná² jmi²¹² joon líi¹ 'íi² tyí². Joon ga'láa² 'wii²¹² gadya¹a laa²¹² ni jmi¹ñi¹³ do la coon²¹ jo 'ii²¹gi. ¹⁹Mo gat² 'n¹ jmi²¹² coon¹³ cwoo¹o'o gadyíi¹a'máa¹ tsí jmi²¹ jilaa²¹ 'e jmaai¹ to² tya' barco do. ²⁰Líi¹ 'láai² jmi²¹² gangíi¹ jo mo gajnée¹ ñi¹ jon'gi náu¹. Coon¹³ jilaa²¹ tyí² 'e nigáii² do ga'f²-tsii¹ 'e jo lí² teein¹³gii¹ coonti.

²¹Líi¹ 'láai² jmi²¹² ningóo¹ 'e jo mo tyée³e'e. Joon Poo² gajmaa¹a siin¹²in jee²¹² 'in tsá² do. Joon gajin²in:

—Tsañuu¹, tyú²gi woxu¹ ganúu²oo' jilaa²¹ 'e gafo³oo do, womo jo ga'woo²oo' 'e Creta do. Joon jo galí² 'e fal³ lo. ²²Pe nano tyá²-oo' tsu jiin¹³ jaain²¹ 'naa' jo júuin²gii¹ fiin¹³ ga'lín²mo barco no. ²³Tsu ca nuu²¹ gajnéi¹ jaain²¹ ángel 'in gasii¹in Dios 'aai¹ jna'. Joongi jmoo³oo la to² tyu²li. ²⁴In ángel

do gasii²¹i jna: "Jo jmaa²a 'goo²¹o, Poo², tsu 'ná¹-a tyée¹u' tyani 'in tyu² to² nifu tyifin¹ Roma. Tsu 'wii¹³ cwáain¹ tyio'o Dios iun'øø¹i jileei²¹ 'in téein² coon¹³ 'nø 'e tsi barco no." ²⁵'Wii¹³ joon, tsañuu¹, —jin² Poo² do— tyá¹'oo' tsu jo cu²-tsii coon¹³ Dios. Jo¹o lí²na jilaa²¹ 'e gasii²¹ 'in ángel do jna. ²⁶'Ná¹-a ixuu²¹na' nitsaa² caai¹ cwoo¹³ tyuuñ roon¹ ni jmii²¹ —jin² Poo².

²⁷Coon²¹ canuu²¹ mo gatsín¹ túñ² semóo¹³ 'e gangii²¹na'a Claudia do gatyali²¹i'i coon²¹ ni jmii²¹ sii²¹ Adria. Gajnáa¹ tyí² cu' lí' li ngalii²¹i'i do. La 'woo¹ tyiianuu¹ 'in tyan¹ barco do galili³i 'e nigatyéen¹ in lí' coon²¹ cwoo¹³ tyuuñ²¹. ²⁸Joon gatyaa¹ 'ii²¹ xiiati jiin¹³ 'o² jmii²¹ do. Joon ni'o²o dyadya¹ tsi jnáu² metros. Joon mo gati² nifugixu gatyaa¹ 'ii²¹ túñ¹. Joon ni'o²gixu jiin¹³ dyfia² dyiia¹ metros. ²⁹Tsu 'goo²¹o wana gatyuin² cuun²¹ joon gaxíia² tyúñ² ñi'loo³ lí caluu barco do. Joon jaan¹ la 'ii²¹ ca jná². Seein²¹ fa'³. ³⁰La 'ii²¹ joon 'in tyan¹ barco do 'iin²¹in cwiin¹o 'e tsi móo¹ do. Joon coon¹³ cwáain¹ la joon gaxíia² móo¹ do tsi jmii²¹. Jmoo¹o lawa'a ixíia² ñi'loo³ do lí' tyani barco do. ³¹Joon gajin¹² Poo² gasii²¹i 'in tyu² to² 'láa² do:

—Wana 'inlo jo ján¹ tsi barco lo jo lí² tiin¹³naa'.

³²Joon 'in 'láa² do gatyu²o 'nii²¹ mi² si'náu¹u 'e do. Joon gangoo¹³ móo¹ do.

³³Joon la ti li jná²-a Poo² gacwo²o cwáain¹ 'in tsá² do 'e dø¹xu jile¹i'. Joon jin²in: —Ningóo¹ túñ² semóo¹ 'e 'naa' jo mo gacwúu¹naa' jon'gi mo tyee²ee'.

³⁴Mf³ii tyaní³i' 'e cøø¹³xuu' capi¹³ tsu 'elo-o 'e tyiin²gi 'e tiin¹³moo'. Ce jin¹³ jaain²¹ 'naa' jo 'ee incwuui²¹.

³⁵Mo ngayuu¹³ gajin¹² Poo² jilaa²¹ 'elo gatíi² coon²¹ 'iñi¹. Joon gacwo¹-o 'maai¹³ Dios tyani jileei²¹. Joon gajmaa¹ ca 'no¹. Joon ga'láa² 'wii²¹ gagøø²¹ø. ³⁶Tsifu joon jileei²¹ gatyaa¹-tsi. Joon ga'láa² 'wii²¹ gagøø²¹ø. ³⁷Joon jee²¹ jile¹e'e coontya dyíia¹ tyuun¹moo'o jo ti jna'a 'ni¹ cíein¹³ tsi barco do. ³⁸Joon mo ngayuu¹³ gagøø²¹ø yaai¹-tsi jile¹e'e joon gadya¹a trigo tsi jmíñi¹³. Coon¹³ 'e la joon jo 'ii²¹gi barco do.

Nga'oo²¹o barco jee²¹ too¹³

³⁹Mo gajná² 'in tyaan¹ barco do jo galicwii¹i cwoo¹³ do. Pe ganii²¹ coon²¹ cwáa¹ jmii²¹ jee²¹ nitsaa². Joon gasíi²i wa'a lí² tsatyéein¹ barco do. ⁴⁰Joon gatyu²u 'nii²¹ mi² tya' ñi'loo³ do. Gati²o tsi jmii²¹ do. Ga'íi²o jla¹ 'mopiin¹² 'e jmaa²¹i to² 'e jiin¹³ barco do. Joon gasaa²¹ o lí 'íi¹ tyí² 'e 'mi² 'íi¹ tyani barco do. Joon 'e barco do ga'láa² 'wii²¹ gangatyéen¹mo fu nitsaa². ⁴¹Pe mo gatyía¹ fu lí seein²¹ túñ² cwáa¹ jmii²¹ do, do-o ganga'oo²¹ 'e barco do jee²¹ too¹³. Lí¹ tá² gason¹ jiin¹³ jo lí² jøø²¹gi. Joon lí' caluu barco do galáa² 'wii²¹ gaffiin¹mo coon¹³ 'e jmii²¹ jnóo¹ do. ⁴²In 'láa² do la mo 'iin²¹in jngá²mo 'in taai² 'nuñí³ do la coon²¹ jo cwoo²¹ cwii¹ 'ido la 'iin²¹ cwa²a tyii²¹. ⁴³Pe 'in tyu² to² 'láa² do jo 'iin²¹in júuin² Poo² do. Joon jo gacwoo¹o júu³ 'e júuin² 'ido. Pe gatyu²u to² jileei²¹ 'in tiii²¹ cwa²a tyii²¹ tsataa²mo jmii²¹ nifu. Cwotyalfín²mo fu cwoo¹³

tyuuun²¹. ⁴⁴Joon 'in catyaai²gi do gangalíin²mo tsíin¹in ni 'mojiin²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'no³ barco do. Coon¹³ 'e la joon gatiin¹³mo jilee²¹ 'in tsá² do fu cwoo¹³ tyuuun²¹.

Poo² taain¹ coon²¹ cwoo¹³ sii²¹ Malta

28 Mo gatiin¹³na'a jile¹e'e coon'tya galinee²e'e 'e cwoo¹³ do nisii²¹ Malta. ²Jilee²¹ 'in niseein²¹ do líi¹ gaunjíi²in jna'a. Joon gajmaa¹²a coon²¹ poo²¹² jí² fee¹ tsú 'wii¹³ líi¹ cwíi². Joongi líi¹ tsáa¹ jmí¹. Joon gasii²¹i jna'oo'o jile¹e'e 'e tsatyée¹na'a 'e untyaa¹na'a yiia'a. ³Joon Poo² gauntiii¹xu coon²¹ poo²¹² 'no³ cwuu²¹² tyuuun²¹. Joon la 'íi²¹² gadya¹²a jee²¹² jí² do gacwo²íi¹ jaain²¹ mii²¹ cwii¹in 'wii¹³ tyíi². Joon gacuu²¹u cwoo²¹ Poo². ⁴Mo ganíi² 'in tsá² do 'e 'íi¹in mii²¹ do cwoo²¹ Poo² joon gasíi²i jee²¹² 'ii: —Jaain²¹ 'in jngaaí¹² tsá²-a 'in tsáñuu¹ lo. Fii¹³ ga'ii¹³mo ni jmi'ñi³ pe 'ii²¹ tya' Dios jo cwo¹gi seein²¹.

⁵Joon gapiin² Poo² 'in mii²¹ do ni jí². Joon jo 'ee galíi¹i. ⁶Jilee²¹mo sijan² 'e iyian²¹ cwoo²¹o li gacuu²¹ mii²¹ do si jee²¹² cata 'ee icíi¹²i jún¹mo. Pe líi¹ sijáan¹an. Joon mo ganii²¹ jo 'ee lí² itsangíi² 'ido gaunsíi²mo 'e 'í¹-tsi. Joon ga'láa² 'wii²¹² faa²¹a 'e Poo² do líi¹i jaain²¹ dios.

⁷Tyan' co' do-o roon¹on coon²¹ cwoo¹³ 'wó² tya' jaain²¹ tsáñuu¹ sii²¹ Publio. Ido-o 'in tyiin²gi 'in seein²¹ do. Joon 'ii ga'ii²¹i jna'a. Joon gaunjíi²in jna'a tyá² líi¹ jee²¹² 'ni¹ jmíi²¹². ⁸Galf² 'e jmíi²¹ Publio do niraain¹ tsaa¹³a. 'Yú tyíi²in joongi siui¹²i. Poo² ngafee¹²i 'ido. Joon mo

ngayuuui¹³ gafaa²¹a júu³ tyá² ga'íi³ cwoo²¹o tya' 'ido. Joon gaun'láa²mo. ⁹Mo galíiñi¹i jilee²¹ tsatsaa¹³ 'in seein²¹gi do gajalíin² joon ga'láa²mo. ¹⁰Joon líi¹ gaun'goo²¹ jna'a. Mo ngayuuui¹³ joon ngatoo²o'o barco xiia²¹. Joon gacwo¹o jna'a jilaa²¹ 'e tyiin²gi tyi'i li tsaa²¹a'a.

Poo² gatyíi¹a fu Roma

¹¹Mo gangíii² gaai²¹ sii²¹ 'e toon²¹o'on do joon ngatoo²o'o tsí coon²¹ barco 'e gajan¹ la 'íi²¹² gangíi¹ jiin²¹ tya' tyí² do. Coon²¹ barco 'e nijó² fu Alejandría. Jée¹mo tyani coon²¹ li² líi¹ dioses 'in sii²¹ Cástor coon¹³ Pólux. ¹²Joon gatyalií²¹i i coon²¹ fuu²¹ ti' jmíi²¹ sii²¹ Siracusa. Do-o gatoon²¹o'on 'ni¹ jmíi²¹². ¹³Mo ga'woo²o'o joon gangíi²¹²na'a tyan' ti'jmíi²¹ ca gatyalií²¹i i fu Regio. Mo gajná² jmíi²¹ joon ga'íi² tyí² fu lí' tooin²¹² li yooin¹³ ni¹. Joon mo gatí² tún² jmíi²¹²gi gatyalií²¹i i fu Puteoli. ¹⁴Do-o gatsee²¹na'a 'inlíi¹³ tsaru¹u'. Gasíi²¹i jna'a 'e joon²o'on coon²¹ semóo¹ coon¹³on. Mo ngayuuui¹³ joon ga'woo²o'o joon ngalíi²¹i i fu Roma. ¹⁵Joon 'in tsá² jai¹² líi² néei¹ Roma do niganúu²o júu³ 'e jo¹o'o. Joon gajaunjiin¹in jna'a ti tya'i fu¹ fu lí sii²¹ Foro de Apio, joongi lí sii²¹ Tres Tabernas. Mo ganí² Poo² gacwo¹o 'maai¹³ Dios joon gatya²gi-tsi. ¹⁶Mo gatyalií²¹i i Roma do 'in tyá² to² 'láa² do gajaan²¹mo 'in ngalíin² 'nñí³ do tyani fií²¹² 'in tyá² to² 'láa². Pe Poo² gacwoo²¹ coon¹³ jaain²¹ 'láa² 'in 'aai¹ 'ii.

Poo² cwoo¹o júu³ fu Roma

¹⁷'Ni¹ jmíi²¹²gi gangíi¹ 'e gatyei² Poo² joon gatya²gi to² 'e jalíin² tsá²

Israel 'in tyiin²gi 'in néei¹ Roma.
 Joon mo galicaain²¹ 'ido gajin²in:
 —Tsaru¹u', fin¹³ jo 'ee gó² 'e
 gajmáa³aa tya' tsá² Israel coon¹³
 jilaa²¹ tii² 'e si² tya' líi²¹² tsacøøi¹³
 'wii¹³ joon gataan¹³na 'uu²¹²uu
 'núñi³ Jerusalén. Joon gajaan²¹in
 jna tyani 'in 'oo¹o to² Roma.

¹⁸Mo ngayuui¹³ gaunngii¹i jna
 galíiin²¹²mo lá¹mo jna tsu jiin¹³
 coon²¹ jo 'ee tsaa² tyia gatsaa²¹a
 wa'a ijngaa¹²i jna. ¹⁹Pe 'in tsá²
 seein²¹ Israel do jo 'iin²¹²in jáñ²
 røø²¹. 'Wii¹³ joon gamf³ii 'e 'in
 tyu² to² nifu ijmáa¹a 'ii²¹ tyia
 fiin¹³ jo 'ee tsaa² sá² jmáa³aa tya'
 tsagóo³oo. ²⁰'Wii¹³ joon nigato¹øø
 'naa' 'e jøø³øø joongi fuu²¹²uu 'naa'.
 Máp¹moo' jna si'núñi¹³na cadena
 cwóo³oo tsu 'wii¹³ líi²na la líii²
 jileei²¹ tsá² Israel. Líi²na 'e Dios
 ijmáa¹a tiin¹³na' —jin² Poo².

²¹Joon 'in tsacøøi¹³ do gajin²in:
 —Jna'a jiin¹³ coon²¹ jí² jo mo
 'ii¹³na'a tya' tsá² néei¹ Judea cwáain¹
 tyi'i. Jon'gi tsagoo²¹²o' néei¹ do
 wa'a nijalíñi² faa²¹a 'laa²¹ tyi'i.
²²'Lin²¹²mo jna'a nuu²¹u'un jilaa²¹ 'e
 'i¹-o'o. Tsu néee² jna'a 'e la caan²¹mo
 faa²¹tsá² 'laa²¹ cwáain¹ tya' 'e júu³
 'múui² lo —gajin²in.

²³La joon gataan² coon²¹ jmii²¹²
 gatyaliñi² fúui¹ tsá² li tyiin¹ Poo²
 do. Joon ca'aa²¹ tiin¹³ ca nuu²¹
 faa²¹a Poo² cwáain¹ tya' xiiala
 tyu² Dios to² tsá². Coon¹³ jí² tya'
 Moisés joongi coon¹³ jí² tya' tsá² 'in
 gacwo¹ júu³ tyá² calii, coon¹³ 'e la

joon gatya¹-tsi tsá² do wa'a ja²mo
 líii² Jesus. ²⁴Joon 'inlíii¹³ ga'ii²¹mo
 jilaa²¹ 'e faa²¹ Poo² do. 'Inlíii¹³gi
 jo jo¹ galíii². ²⁵Ga'láa² 'wii²¹²
 ngaliin¹mo tsu 'wii¹³ jo røø²¹ sii²i
 jee²¹² 'ii. Joon gajin² Poo²:

—'E ja²mo gafaa²¹a 'in Espíritu
 Tyú² tya' Dios mo gacwo¹o jaain²¹
 tsá² 'in gafaa²¹ júu³ tya' Dios calii
 'in sii²¹ Isaías 'e júu³ lo 'e jin²:

²⁶Ngi¹ cwoсиi¹³ 'in tsá² no: 'Naa'
 nuu²un' pe jo 'øø²¹-o'o.
 'Naa' jøø²øø' pe jo coon²oon'
 cwáain¹.

²⁷Tsu ningali'waa²¹a-tsi 'in tsá²
 no.

Líi¹ gó² nuu¹un.

Yaamo jniíi¹i unniíi¹i la coon²¹ jo
 jøø².

Jo-gi nuu¹un coon¹³ loocwóo¹o.
 Jon'gi 'øøi²¹-tsi.

Jon'gi cii¹²i coon¹³ jna wa'a
 un'láa²na.

²⁸Cwoliñi³oo' 'e nano tiin¹³
 lingoo¹gi icwo³oo tsá² 'in jo seein²¹
 Israel 'e júu³ lo tya' xiiala untiin¹³
 Dios tsá². Joon inuu¹o.

²⁹Mo ngayuui¹³ gajin² Poo² 'elo
 'in tsá² Israel do gangalíñi² sii²i lili¹
 jee²¹² 'ii.

³⁰Poo² do gajaan¹gi túñ² jiin²¹gi
 coon²¹ inuu² li cii²¹ 'laa¹³. Joon
 'ii²¹mo jileei²¹ 'in tsalíñi² tsajøøi²¹²
 'ii. ³¹Lí²-i cwo²o júu³ tyá² tya'
 doñi¹in xiiala tyu² Dios to² tsá².
 Joon ga'e²e cwáain¹ tya' Ña'núñi¹u'
 Jesucristo jiin¹³ jo 'iin untyíi²ingi
 'ii.

Jí² gasii¹in San Pablo tíi²i 'in tsá² jai² líi² Jesucristo 'in néei¹ Roma

Síi²i Poo² 'e jí² lo tyá' tsá² néei¹ Roma

1 Jna-a, Poo², sii²na 'e jí² lo
tyi'naa' 'in néei¹ Roma.

Jmoo³oo jiin¹³ la to² tyú² Jesucristo.
Joon Dios Jmii²¹ gatyí¹³in jna 'e
líi¹na apóstol tyá'a. Joon gatø²ø
Dios jna 'e cwóo³oo jíu³ tyú² tyá'a
tyá' xiuala itiin¹³ tsá².

²Joon ni jí² tyá' Dios 'e gajmaa¹a
'in tsá² 'in nigacwo²o jíu³ tyá' Dios la
mo jéei¹, Dios ga'íi²i jíu³ la mo jéei¹
cwáain¹ tyá' 'e jíu³ tyú² do. ³Joon
'e jíu³ do faa²¹a cwáain¹ tyá' Jónon¹
Dios Jesucristo 'in líi¹i Ña'ñu¹u'. Joon
cwáain¹ tyá' 'e gacwéi¹ 'in Jesucristo
lo juncwii²¹ galíi¹i jún² tyá' líi²¹
róo¹³ David. ⁴Pe joon mo gajiin¹in
jee²¹² líi²¹² gajmaa¹a 'in Espíritu
Tyú² tyá' Dios jíu³ 'e Jónon¹ Dios 'ii,
'in líi¹ to² fee¹gi 'ii. ⁵Joon coon¹³ 'e
gajmaa¹a Jesucristo 'wii²¹² tyii'i
ga'íi¹³na'a 'e 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ jna'a
joon 'e cwoo²¹o'o jíu³ tyá'a la caain²¹
ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'e liseein²¹ 'in jo¹
líi²in joon jmáa¹a nuu¹³u. ⁶Joon 'naa'
líi¹naa' tsá² 'in niganúu²un 'e jíu³ do,
joon Dios tø²ø 'naa' 'e líi²naa' tsá²
tyá' Jesucristo.

⁷Síi³na 'e jí² lo tyi'naa' 'in néei¹
Roma 'in Dios 'iin²¹²in joon gatø²ø

'e líi²in tsá² tyá'a. Mf³ii tyani Dios
Ñu¹u' joongi Ña'ñu¹u' Jesucristo 'e
cwauncwaa¹³i 'naa' joon 'e seen²¹naa'
'e tyú².

'In²¹²in Poo² tsafee¹³i 'in néei¹ Roma

⁸Nifu, coon¹³ 'e gajmaa¹a
Jesucristo 'wii²¹² tyi' 'iin²¹²na
cwóo³oo 'maai¹³ Dios Jmii²¹ 'wii¹³
jileei²¹ 'naa' tsu la caain²¹ juncwii²¹
faa²¹a tsá² xiuala jai¹² líi²naa' Dios.

⁹Joon Dios ñi¹o xiuala tii¹³-tsii
'naa' coon¹³ jíu³ tyú² tyiiia. Joon ce
caain²¹-tsii jmoo³oo la to² tyú² Dios,
cwóo³oo jíu³ cwáain¹ tyá' Jónon¹on.

¹⁰Mf³ii tyani Dios wa'a lí² gó³oo
yajø²na 'naa' coon¹³ 'e 'yaai¹-tsi
Dios tsu ningóo¹ 'áai¹ 'e 'iin²¹²na
gó³oo. ¹¹Tsu 'iin²¹²na gó³oo wa lí²
cwóo³oo 'naa' coon²¹ 'e uncoon¹³
'naa' 'e lí² ngf²naa' 'e tyú²gi coon¹³
Dios, joon 'e seen²¹naa' 'e tá²gi
taain²¹²-oo' coon¹³ 'e jai¹² líi²naa'.

¹²Pe fo³oo 'e lí² tyá¹-tsi' la 'oo¹²¹
yii-a' coon¹³ la jai¹² líi²naa' la líi²i
jna'a.

¹³Tsarú¹u', 'iin²¹²na 'e líi² 'naa'
'e 'láai² naa¹³ ga¹-tsii wa igó³oo
yajø²¹²na 'naa' pe ca nano jo mo
galíi³u' gó³oo. Niga¹-tsii gó²oo wa
lí² 'iin³ to² jíu³ tyiiia jee²¹² 'naa' la

nigalí² 'íin³ to² li catyia². ¹⁴Tsu
jna-a tíi²na fuu²¹²uu jilee²¹mo tsá²,
la tsá² néei¹ fuu²¹ si moo²¹ 'ee, 'in
'øøi²¹-tsi si jo 'øøi²¹-tsi 'ee. ¹⁵Joon
tsu cwáain¹ tyiia nináa¹ tyú² tyiia
icwo³oo 'naa' 'in néei¹ Roma 'e júu³
tyú² tya' Dios tya' xiiala itiin¹³ tsá².

Untyúi¹ Dios tsá² jiin¹³ coon¹³ 'e jai² líi²i tsá²

¹⁶Jo fa'ii²¹ líi²na júu³ tya' Dios 'e
jmoo¹o tiin¹³ tsá² tsu 'e júu³ lo 'ii²¹
tya' Dios 'e jmá¹ tiin¹³ jilee²¹ tsá²
'in jai² líi². 'E júu³ lo ijmá¹ tiin¹³ tsá²
Israel nifu pe jmá¹o jon tiin¹³ tsá²
'in jo seein²¹ Israel. ¹⁷Joon 'e júu³
lo 'e²e jna' 'e jmoo¹o Dios tyú¹ tsá²
jiin¹³ coon¹³ 'e jai² líi² tsá². Tsu
jin²in ni ji² tya'a: "Jilee²¹ 'in 'ii²¹
Dios coon¹³ 'e jai² líi² iseen²¹mo
coon²¹ tøø²mo."

Tsaa² tya' tsá²

¹⁸Joon née³oo' ié² Dios, 'in tyiin¹
ñu'fú², wúu¹ 'áai¹ 'in 'eei¹ 'ii joon
jmoo¹o 'e gó². Coon¹³ 'e gó² jmoo¹o
'in tsá² no jnii²¹mo 'e jai² tya' Dios.
¹⁹Tyú² ñii¹ 'in tsá² no jilaa²¹ 'e
lí² cwii¹in tsá² Dios tsu 'ña'a Dios
niga'e¹² 'ii. ²⁰Tsu lí²-i liñi¹ tsá² 'e
jo jnáei¹ tya' Dios coon¹³ jilaa²¹
'e gajmaa¹a Dios. Ca mo garón¹
juncwii²¹ liñi¹ tsá² tyú² 'e Dios 'ii
joon 'oo¹ 'ii²¹ tya'a coon²¹ tøø²mo.
Joon coon¹³ la joon jo lí² wa jo
tsaa² tya' 'ido sá². ²¹Xufiin¹³ 'in tsá²
do galicwii¹mo Dios la joon jo mo
gaun'goo²¹o 'ii 'ido lawa Dios jon'gi
nigacwo¹o Dios 'maai¹¹³. Xujoon
li' ga'laa²¹ 'wii²¹² 'i¹-tsi 'e jo 'ee to²
'íi³. Galinugi 'e gó² 'e 'øøi²¹-tsi.
²²Jin²in 'in tsá² no 'e ñii²¹²-tsi pe
coon¹³ la joon galí¹i tsá² caa²¹mo.

²³Joon gaunsí²i 'e 'ya²gí tya' Dios
Jmii²¹, 'in jo tyéi¹, tya' dioses jmee¹i
tsá² 'in líi¹i la líi¹i tsá², 'in tyéi¹.
Joon ca dioses tya'a 'in líi¹i la líi¹i
joo²¹ tsí² cwáa¹, si mii²¹ 'ee, si joo²¹
ti tyán² tii² 'ee, gajmee¹i 'in tsá² do.

²⁴Tsu 'wii¹³ joon gatu²mo Dios
Jmii²¹ 'ii ilii¹i 'in tsá² do jmáa¹a
jiin¹³ 'e gó² la tf²-tsi. La joon
gajmaa¹a jilaa²¹ 'e gacwo¹o tsá²
fa'ii²¹ coon¹³ la jaain²¹ la jaain²¹ 'in
catyaa². ²⁵Gatu²mo Dios Jmii²¹ 'ii
tsu 'wii¹³ jo jo¹ galí²i 'e jai² tya'
Dios pe jo¹o galí²i 'e júu³ tajuu²¹ do.
Joon 'in tsá² do gaun'goo²¹o joon
gajmaa¹a nuu¹³ 'e gajmaa¹a Dios la
'íi¹³ 'e un'goo²¹o Dios Jmii²¹. iJiin¹³
'ii-o 'e tíi²i 'e un'goo²¹o tsá² coon²¹
tøø²mo! Amén.

²⁶Tsu 'wii¹³ joon gatu²mo Dios
Jmii²¹ 'in tsá² do 'e jmáa¹a jiin¹³ la
'iin²¹²in yaai 'e cwo¹o tsá² fa'ii²¹.
Joon ca tsamf² gaunsí²i 'e jmoo¹o
la tíi²i jmáa¹a coon¹³ tsaañu¹. ²⁷La
joon jon tsaañu¹ gatu²o jmoo¹o
la tíi²i jmáa¹a coon¹³ tsamf² joon
suun¹mo tsaañu¹ ruu²¹i. Joon
tsaañu¹ jo jmáa¹a la 'oo²¹ 'ii 'e
cwo²o fa'ii²¹ tsá². Joon moo¹ taa²¹²i
'e iní²i wúu¹ 'wii¹³ 'e gó² jmoo¹o.

²⁸Joon tsu 'wii¹³ jo 'iin²¹²in 'in
tsá² do licwii¹ingi Dios Jmii²¹,
nigatu²mo Dios 'ii 'ilí² jmáa¹a 'e
jo tíi²i jmáa¹a. ²⁹'In tsá² 'in líi²i la
joon sirøø¹i jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o:
'láa¹a coon¹³ tsamf², joon sóo²-tsi,
joon suun¹mo 'e sá² tya' tsá² xeei²¹.
Sirøø¹i 'e tsí² wúu¹ 'ido, joon tsá²
'in jngaa¹¹³ tsá² 'ii, joon ngii¹ to²
'noo¹ mii¹³, joongi tajúu³i. Joongi
faa²¹a 'e gó² tya' tsá², jmaa¹a
júu³ 'atsaa²¹. ³⁰Cwo¹o tsaa² tsá²
xeei²¹ 'uuin²¹ joon 'e¹mo Dios, joon

ungøø¹i tsá² xeei²¹ joon jmoo¹
jloo³ joon 'gøø¹i¹³ 'áai¹ jíu³ ty'a.
'In tsá² la 'ii jooin²-tsi jmáa¹a 'e gó²
joon jo jmáa¹a nuu¹³u tsacøøi¹³
ty'a.³¹ Tsá² 'in jo 'øø¹²¹-tsi 'ii, jo
untsiin¹ jíu³ ty'a joon 'wa²-tsi joon
jo ñii¹i xiiala jmaa¹a fee¹-tsi ty'a
tsá² xeei²¹, jo lii¹i jmáa¹a 'wo²-tsi
ty'a tsá² xeei²¹.³² Tyú²-u ñi¹ 'in tsá²
lo to² gaty2 Dios, ñi¹o jon 'e tñi²i
júuin² 'in jmoo¹o 'e gó² lo pe jo 'ee
lñii¹ 'ee jmoo¹o jiin¹³ la jmoo¹o do.
Joon ca jløøi¹³ wa nñ² iin jmoo¹o la
do-o jon.

Dios jmaa¹a 'ii²¹ 'e la jai²

2 Tsu 'wii¹³ joon 'nuu¹-u, doñi¹iin
lñi¹u'u, 'in jmaa¹o 'ii²¹ ty'a tsá²
xeei²¹ jo lñ² wa'a jo tsaa² ty'i i sá².
Tsu mo jmoo²o 'ii²¹ ty'a tsá² xeei²¹
'e piin²¹² 'woo²¹o tsu jmoo²o jiin¹³
la jmoo¹o 'ido.² Pe née³oo' 'e jmoo¹o
Dios 'ii²¹ røø² mo 'ii² jíu³ ty'a 'in
gajmaa¹a 'e gó² do.³ ¿Ti lñi²u 'e lñaa²u
'e 'ii²¹ ijmáa¹a Dios ty'a tsá²? Tsu
'nuu¹-u jmoo¹²o 'ii²¹ ty'a 'in tsá² do 'in
jmoo¹o 'e gó² pe jmoo²o jon jiin¹³ la
jmoo¹o 'ido.⁴ ¿Ti jo tsáai¹-o'o 'e tyú²
jmoo¹o Dios tyi¹ 'e 'wo²-tsi 'wii²¹²
tyi¹? ¿Ti jo ñi¹i 'e 'wo²-tsi Dios
'wii²¹² tyi¹ 'e jmáa¹a 'e jaa²¹-o'o
coon¹³ Dios?⁵ Áai¹ 'wa²-o'o joon
jo mo gajoo²¹-o'o joon coon¹³ la
joon unfee¹gi¹ 'e wúu¹ imóo¹³o mi
tñ² jñiin²¹² ijmáa¹ Dios 'ii²¹ røø²¹,⁶ mo
cón² Dios ty'a la coon²¹ nigajmaa¹a
tsá².⁷ Pe icwó² Dios coon²¹ juncwii²¹
'e taa²¹a coon²¹ tøø²mo jileei²¹ 'in
ga'no¹² 'e 'ya²gi¹ ty'a, joon 'in
'i² júui³, joon 'in ga'no¹²o 'e taa²¹
coon²¹ tøø²mo coon¹³ 'e tyú² 'e
nigajmaa¹a.⁸ Pe 'nii²¹-tsi Dios i'e²e
'i² wúu¹ 'in 'iin²¹²in jiin¹³ ña'a, 'in

jo jmoo¹o nuu¹³u la jai¹ jiin¹³
jmaa¹o nuu¹³un ty'a jilaa²¹ 'e gó².
⁹ Joon ilisá² wúu¹ joongi fa'l³ ty'a
'in jmoo¹o 'e gó² joon nifu ty'a tsá²
Israel pe ilisá²-a jon ty'a tsá² 'in
jo seein²¹ Israel. ¹⁰ Pe la joon jon
icwo¹² Dios 'in jmoo¹o 'e tyu¹ 'e 'ya²gi¹
ty'a coon¹³ yu¹ jíu³ i joon iliseein²¹
tyú²-u nifu ty'a tsá² Israel pe la joon
jon ilí² ty'a tsá² 'in jo seein²¹ Israel.
¹¹ Tsu jo jmoo¹o Dios coon²¹
la jaain²¹ la jaain²¹ tsá², coon²¹
røø²¹ mo jilee²¹ mo tyaníi¹. ¹² Jilee²¹
'in ga'no¹² tsaa² jo mo galicwii¹i 'e
ley ty'a Moisés jo ijmaa¹ Dios 'ii²¹
ty'a coon¹³ 'e jíu³ taa¹³ ley do
pe jo sineei¹³ tsalín² mo li 'ii²¹. Pe
jilee²¹ 'in ga'no¹² tsaa² galicwii¹i 'e
ley ty'a Moisés do ijmaa¹ Dios 'ii²¹
ty'a jiin¹³ la jin¹² ley do.¹³ Tsu 'in
tsá² 'in nuu¹un 'e ley ty'a Moisés
do pe jo jmoo¹o, jo untyúi¹ Dios 'ii.
Untyúi¹ Dios jiin¹³ 'in tsá² do 'in
jmoo¹o nuu¹³un 'e ley do.¹⁴ Tsu mo
jmoo¹o 'in tsá² jo seein²¹ Israel jiin¹³
la to² tyu¹ ley ty'a Moisés, xüifiin¹³
jo cwii¹i 'e ley do, 'e lñ² lawa ley ty'a
'ñaa'.¹⁵ Joon coon¹³ 'e jmoo¹o do lñ²
lawa toon¹on 'e ley do tsi alma ty'a.
Joon mi tf² jñiin²¹² ilisá² 'ii²¹ ty'a
'e lñ¹-tsi 'ñaa' icwó¹o tsaa² si faa²¹a
'wii²¹² ty'a ee. ¹⁶ Joon jmii²¹² joon
ijmaa¹ Dios 'ii²¹ jilaa²¹ 'e gajmáa¹a
tsá² uuin²¹ coon¹³ 'e gajmáa¹a
Jesucristo. Joon 'e 'ii²¹ ijmáa¹a lñ¹
la li 'e jíu³ gacwó² jna ty'a xiiala
itiin¹³ tsá².

Xiiala lñi¹i tsá² Israel coon¹³ ley ty'a Moisés

¹⁷ Pe 'nuu¹-fu²¹u tsá² 'e lñi¹u'u tsá²
Israel, joon 'i¹-o'o 'e coon¹³ ley ty'a
Moisés do iseen²¹ mo'o tyú²-u joon

unjloøøi¹³ 'wo'o coon¹³ Dios tyi'i.
18 Ñí²'o'o 'e 'yaai¹-tsi Dios joon 'e ley
do 'e¹² nñ tyí¹³'i 'e tyiin²gi. **19** Joon
coon¹³ 'e 'øøi²¹'o'o lñi²u 'e lii²i
uncooñ¹³on 'in tsá² 'in jo cwii¹in
Dios tyi'i tsü 'in tsá² do lñi¹i lawa
tsá² tiui² jo ñí² xiafu tsalíin². Lñi²u
'e lñi¹u'u lawa ji² coo²¹ ty'a' tsá² néei¹
li nñu²¹. **20** Lñi²u 'e lii¹i cwo²o
cwáain¹ 'in bái¹ joon lñi¹u'u tifo² ty'a'
xuui²¹². Tsü 'f¹'-o'o 'e coon¹³ 'e ley
do 'oo²o jilaa²¹ 'e jai² 'e 'øøi²¹-tsi
tsá². **21** Joon 'nñ-ü 'in 'e¹² tsá² xeei²¹,
¿ee lii¹ jo 'e¹²e 'wo'o? Nñ-ü cwo²o
júu³ ty'a' Dios 'e jo jmá¹a tsá² 'uun²¹,
¿ee lii¹ jmaa²a 'uun²¹ 'wo'o? **22** Nñ-ü
foo²¹o 'e jo lf² fee²¹i tsá² tsam² ty'a'
tsá² xeei²¹, ¿ee lii¹ jmoo²o la joon
'wo'o? Nñ-ü galie¹mo'o dioses 'in jo
jai² ty'a' tsá², ¿ee lii¹ 'uun²un 'e sá²
cwo¹ ty'a'? **23** Unjløøi¹³ 'wo'o coon¹³
ley do pe ifaa²¹ tsá² gó² ty'a' Dios
tsü 'wii¹³ jo jmoo²on la to² tyu¹²ü 'e
ley do. **24** Tsü ni ji² ty'a' Dios jin': "In
tsá² jo seein²¹ Israel faa²¹a gó² ty'a'
Dios tsaa² ty'i naa!"

25 E la ja¹²mo 'ii³mo to² 'wa'a lñi¹i
tsá² li² circuncidado. ('øøi²¹-tsi tsá²
'e li² do 'e gacwo²o Dios Abraham
mo ga'íi²i júu³ jai² ty'a' do. Gatuu¹u
loo²¹ yu¹ cíun¹ xuui²¹².) Íi³mo to² 'e
li² do wa'a jmá¹ tsá² nñu¹³un 'e ley
ty'a' Moisés do. Pe wa jo jmá¹ tsá²
nñu¹³un 'e ley do 'e lf¹ lawa jo 'ee
galíi¹ 'e li² do. **26** Joon wana jmoo¹o
tsá² jiin¹³ la to² tyu¹² ley do pe jo
mo ga'íi²¹ 'e li do lñi²in tyani Dios
lawa galí¹ 'e li² do ty'a'. **27** Joon 'in
nigajmaa¹a nñu¹³un 'e ley do, fiin¹³
jo ga'íi²¹ 'e li² do, ijmáa¹a 'ii²¹ tyi'i
'in nigaii²¹ 'e li² do pe jo gajmaa²a
nñu¹³un fiin¹³ 'oo²o 'e ley do
toon¹on ni ji². **28** Joon jon' tsá² Israel

la jai¹² 'ii 'in nigaii²¹ jiin¹³ 'e li² do
ngú¹ taan²¹²in. Joon 'e circuncisión
la jai¹² jon' jiin¹³ 'e li² do 'e jmá¹ tsá²
coon¹³ ngú¹ taain²¹² tsá². **29** In tsá²
'in lñi¹i tsá² Israel la jai¹² lñi¹i la joon
coon¹³ 'e 'i¹-tsi. Joon 'e circuncisión
la jai¹² li la li coon²¹ to² gajmaa¹a
'in Espíritu Tyú² ty'a' Dios coon¹³
'e 'i¹-tsi tsá² jon'on 'e loo²¹ itú² tsá²
do la to² tyu¹² ley. Joon 'in lñi¹i
circuncisión la jai' jon' wa' 'ii²¹ tsá²
'ii pe Dios 'in 'ii²¹ 'ii.

3 Wana la joon, ¿ee to² 'e jmaai¹
wa'a lñi¹i tsá² Israel si 'ee to²
'ii³ 'ee wa'a lñi¹i tsá² li² circuncisión?
2 Áa¹mo 'ii³ to² lñi²na joon ty'a' lñi¹
'iin¹³. Nifu gacwo¹o Dios 'in tsá²
Israel do 'e júu³ tyú² ty'a'. **3** ¿Ee
lñi²u? Wa mo jo gajai¹² galíi²i 'inlñi¹³
'in tsá² do, ¿ti lñi²u 'e coon¹³ la joon
jo iuntsiin¹ Dios 'e júu³ ga'íi²i do?
4 iJo lf² la joon! Tsü Dios ijmáa¹a la
jai² xüfiin¹³ jilee²¹mo tsá² tajúu³i.
Tsü ni ji² ty'a' Dios jin²in:
Ijin²in tsá² 'e jai² jilaa²¹ 'e
nigafaa¹³a,
joon mi jmá¹ tsá² 'ii²¹ tyi'i
icwo'íi¹u'u 'in tyúi¹.

5 Pe wana tsaa² tyi' jmaa¹i to² 'e
'ee¹e 'e jmoo¹o Dios 'ii²¹ røø²¹, ¿ti
jon' e gó² jmoo¹o Dios mi 'e¹²e jna'
wúu¹? ('E fo¹³oo jiin¹³ la 'i¹-tsi tsá².)
6 iJo lf² la joon! Tsü wana lf² jmá¹
Dios 'e gó², xíxiala lf² jmá¹ 'ii²¹ ty'a'
tsá² taan²¹²in juncwii²¹?

7 Joon wana júu³ tajuu²¹ tyiia
jmaa¹i to² 'e jmoo¹o 'ya²gi 'e jai²
ty'a' Dios, ¿ee li¹ 'oo³gi² tsaa²? **8** Wa
li la joon, ¿ee li¹ jo jmoo²¹o 'e gó²
tsü coon¹³ la joon 'e lifee¹gi 'e tyú²?
'Inlñi¹³ 'in 'in²¹²in jmá¹ 'e gó² tyii¹
'e jin²o 'e la joon 'é² jna'a. Pe tñi²mo
'in tsá² do 'ii²¹ 'e wúu¹ iní².

Jilee²¹o' róø²na' tsaa²

9 ¿'Ee líi²u? ¿Ti tyúi¹gi tyijna' 'e líi¹na' tsá² Israel lagí 'in catyaai² do? iJo lí la joon! Tsú róø²na' tsaa² la tsá² Israel lagí tsá² 'in jo seein²¹ Israel. 'E coon¹³ la joon tyú²u tsaa² to² jileei²¹ tsá². **10** Joon ni jí² tyá Dios jin²in:

Jo 'in seein²¹ 'in tyúi¹ tyani Dios jin¹³ jaain²¹ jo seein.

11 Jo 'in seein²¹ 'in 'øøi²¹-tsi. Jiin¹³ jaain²¹ jo seein²¹ 'in 'naa¹i Dios.

12 Jilee²¹mo ningalfín² lí' caai²¹. Jo 'ee to² iin³ jin¹³ jaain²¹.

Jo 'in seein²¹ 'in jmá¹a 'e tyú², jin¹³ jaain²¹ jo¹ seein²¹.

13 E júu³ 'e 'woo²¹'oo² lí la lí 'e jmá¹ 'e 'woo²¹ coon²¹ 'aa¹ tyá 'líf²¹ 'e sinó¹.

Joon coon¹³ ni sii¹³i jmoo¹o júu³ tajuu²¹.

Joon lawa 'ootyí² tyá mii²¹ taa¹³a 'oo².

14 Jmaai¹³ júu³ 'laa²¹ coon¹³ júu³ tsii²¹² wúu¹i 'yeei²¹ 'oo².

15 Coon¹³ jon¹on tñ² to² iin²¹²in jngaa¹³i tsaruu²¹i.

16 Doñixia¹ tsalíñ² 'in tsá² do jmai² mii¹³mo coon¹³ 'e gô².

17 Joon 'e ful' 'e ng¹ tsá² 'e tyú² jo mo galicwii¹i 'in tsá² do.

18 Jo 'ee 'i¹-tsi wa' un'goo²¹o Dios.

19 Joon né²o' 'e jilaa²¹ 'e jin² 'e ley 'e sá² la mo jéei¹, jin²o tyá 'in tsá² 'in tñ²i jmá¹ 'e ley do. Joon coon¹³ la joon jo lí² faa²¹gi cwáain¹ tyá tsaa² tyá. Joon coon¹³ la joon jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ tñ²i 'e ilisá² 'ii²¹ tyá. **20** Tsú Dios jo untyúi¹ jin¹³ jaain²¹ tsú 'wii¹³ nigajmaa¹a la to² tyú² ley do. 'E ley do jmaa¹i to² jin¹³ 'e liné²o' 'e niga'ná²a' tsaa².

Jmaa¹a Dios tiin¹³ tsá² jiin¹³ coon¹³ 'e jai² líi²i tsá²

21 Pe nano né²o' xiala lí² untyúi¹ Dios tsá² jo 'ee unjii²i 'e ley do. Joon 'e jí² 'e taa¹³ ley do joon 'e jí² gajmaa¹a 'in tsá² gacwó² 'e júu³ tyá' Dios la mo jéei¹ faa²¹o cwáain¹ tyá' elo. **22** La lo lí² untyúi¹ Dios jileei²¹ tsá² 'in jai² líi²i. Untyúi¹mo Dios jileei²¹ 'in jai² líi² 'e gajmaa¹a Jesucristo 'wii²¹² tyá'a. Joon jilee²¹mo coon²¹ røø²¹ líi²i la jaain²¹ la jaain²¹; **23** tsú jilee²¹mo niga'nóo²o tsaa² joon jiin¹³ jaain²¹ wa galí¹i la 'iin²¹²in Dios. **24** Pe Dios untyúi¹ tsá² coon¹³ 'e fee¹-tsi, jo 'ee gajmaa¹a tsá², tsú jmoo¹o Dios tiin¹³ tsá² jin¹³ coon¹³ 'e gajmaa¹a Cristo Jesús 'wii²¹² tyá'a. **25** Joon Dios gacwoo¹i Cristo lawa coon²¹ fa¹ tyá' tsaa² tyá' tsá² mo gajúun²in. Joon mo jai² líi² tsá² Cristo 'ií³mo to² 'e fa¹ do. Joon coon¹³ la joon ga'e²e Dios tsá² 'e xüfin¹³ 'wó¹-tsi coon¹³ 'e tsaa² ga'nóo²o tsá² la mo jéei¹ røø²¹ 'ii²¹ tyá'a. **26** E¹e tsá² jon 'e røø²¹ 'ii²¹ tyá' Dios nano joon røø²¹ 'ii²¹ tyá'a ciin²¹gi mi untyúu¹i tsá² 'in jai² líi² Jesús.

27 Wa lí¹ la joon, ¿ti lí² jmoo²¹o' jloo¹³ 'e tyú¹na'? Jo lí¹i la joon. Tsú jo mo galí¹i 'e tyú¹na' tsú 'wii¹³ gajmoo²¹o' jin¹³ la to² tyú² ley do, inlii¹o' jmoo²¹o' 'e tyú¹na' tsú 'wii¹³ ja²mo galí²na' Jesucristo. **28** Coon¹³ la joon né²o' 'e untyúi¹ Dios tsá² tsú 'wii¹³ 'e jai² líi²i tsá² jo cwáain¹ cón² Dios wa nigajmaa¹a la to² tyú² ley.

29 ¿Ti líi¹ Dios Jmii²¹ jiin¹³ Dios tyá' tsá² Israel? ¿Ti jon' líi¹mo jon Dios tyá' tsá² 'in jo seein²¹ Israel? Tyú² né²e' 'e 'ii-o líi¹i Dios

tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel ³⁰tsü jiin¹³ jaan²¹mo Dios seein²¹. Joon untyúi¹ Dios 'in líi¹ li² circuncisión tsü 'wii¹³ jai¹² líi²i joon untyúi¹mo jon 'in jo líi¹ 'e li² do tsü 'wii¹³ jai¹² líi². ³¹Wa li la joon, ¿ti jo jmoo²¹o' coon¹³ 'e jai¹² líi²na' 'e jo 'ee to² 'íi³gi 'e ley do? i'Esa la joon! Li' cií¹³i jmoo²¹o'. Jmoo²¹o' 'e iuntsiin¹ tsá² 'e jin¹² 'e ley do.

Xiiala gauntyúi¹ Dios Abraham

- 4** ¿'Ee ifá³a' cwáain¹ tya' líi²¹² tsá² feei¹¹ tyi' Abraham?
2 Tsü wana gauntyúi¹ Dios Jmii²¹ Abraham tsü 'wii¹³ 'e tyé² 'e nigajmaa¹a lí²-i jmáa¹a Abraham 'e unjløoi¹³ 'ña'a. Pe jo lí² unjløoi¹ 'ña'a tyaní Dios. **3** Pe ni jí² tya' Dios jin²in: "Ja²mo galíi²i Abraham Dios, joon coon¹³ la joon gauntyúi¹mo Dios 'ii." **4** Tsü mo jmoo¹o tsá² to² 'in fii²¹² do jo cf¹ 'e 'leei¹³ tsá² do lawa' 'e 'yaai¹-tsi pe lawa'a 'e røo²¹i.
5 Pe wana jai¹² líi² tsá² Dios, 'in untyúu¹i 'in røo²¹ tsaa², joon jo 'ee gajmaa¹a 'in tsá² do, pe coon¹³ 'e jai¹² líi² 'in tsá² do untyúi¹mo Dios Jmii²¹ 'ii. **6** Joon líi²¹² David gajin²in xiiala jløoi¹³ 'in tsá² 'in gauntyúi¹ Dios Jmii²¹ jmaai¹³ coon¹³ 'e jai¹² líi² jo 'e cwáain¹ gacón² 'e gajmaa¹a 'in tsá² do. **7** Tsü David do gajin²in:
 Jløo¹³mo jileei²¹ 'in nigajmaa¹a
 Dios fee¹-tsi 'wii¹³ tsaa² tya'a.
 Joon niga'ín¹mo-tsi 'e niga'láa²
 'ido.
8 Jløo¹³mo jon 'in tsá² do 'in jo
 cwáain¹ cóñ² Dios tsaa² tya'a.
9 Jo gacwó² Dios 'e lijløoi¹³ jiin¹³
 'in tsá² 'in niga'ii²¹ 'e li² circuncisión
 do pe nigacwó² tya' 'in jo líi¹ 'e li²
 do jon. Pe gafaa¹³a' 'e nigauntyúi¹

Dios Abraham tsü 'wii¹³ jai¹² galíi²i.
10 Pe né²o' 'e nigauntyúi¹ Dios Abraham la nu'gi 'e ga'ii²¹ Abraham 'e li² circuncisión do. **11** Joon tsü 'wii¹³ gaja¹²mo galíi² Abraham Dios gacwo¹o Abraham 'e li² do 'e li la li coon²¹ sello 'e nigauntyúi¹ Dios 'ii xüfin¹³ jo galíi¹ 'e li² do. Joon coon¹³ la joon galíi¹ 'e líi²in Abraham 'in jmii²¹ jon tya' jileei²¹ 'in jai¹² líi² Dios Jmii²¹ la jo mo ga'ii²¹i 'e li² circuncisión do. La joon jon lí² untyúi¹ Dios 'ii coon¹³ 'e jai¹² líi²i. **12** Líi¹mo Abraham jmii²¹ tsá² 'in niga'ii²¹i 'e li² circuncisión do. Pe jon'on tya' 'in tsá² do 'in ga'ii²¹i jiin¹³ 'e li² do tya' cuerpo tya'a pe tya' 'in tsá² 'in niga'ii²¹ 'e li² do la joon jon ja¹²mo líi²i la jai¹² galíi² líi²¹² tsafeei¹¹ tyi' Abraham la nu'gi ga'ii²¹i 'e li² circuncisión do.

'Ii²¹mo tsá² 'e júu³ galíi²i Dios coon¹³ 'e jai¹² líi²i

13 Joon Dios ga'ii²i júu³ tya' líi²¹² Abraham coon¹³ jún² tya'a i'ii²¹mo 'e juncwii²¹ lo lawa coon²¹ 'e gatíi² tya'a. Pe jo ga'ii²i Dios 'e júu³ do tya' Abraham tsü 'wii¹³ nigajmaa¹a Abraham nuu¹³un 'e ley do, pe ga'ii²¹mo Dios Abraham 'e tyé² tsü 'wii¹³ 'e jai¹² galíi²i. **14** Joon wana jiin¹³ 'in tsá² 'in nigajmaa¹a nuu¹³un 'e ley do i'ii²¹i 'e júu³ jai¹² ga'ii²i Dios jo 'ee to² 'íi³ 'e jai¹² líi²i tsá² joon 'ee júu³ jai¹² do 'e ga'ii²i Dios Jmii²¹ jo 'ee to² tí². **15** Tsü 'e ley do jmoo¹-o jiin¹³ 'e e¹² Dios tsá² wúu¹; pe mo jo ley sá² jo lí² 'láa² tsá² tya' ley.

16 Joon coon¹³ la joon 'ii²¹mo tsá² 'e júu³ galíi²i Dios coon¹³ 'e jai¹² líi²i, lawa coon²¹ 'e 'yaai¹-tsi Dios 'e jo

jnaa¹ tsá²; 'e coon¹³ la joon ilí² tya'
jileeí²¹ jún² tya' 'líf²¹² Abraham.
'óoi²¹-tsi tsá² 'e júu³ jai² do jon'
jiin¹³ tya' 'in jmoo¹o nüü¹³un 'e ley
do, tya'a jon 'in jai² líi²i la nigajai²
galíi² Abraham do, 'in líi²i jmii²¹
jileeí²¹ 'in jai² líi² tyani Dios 'in
jai² galíi² ii. ¹⁷La gajin² Dios
sii²¹i Abraham do mo gajin²in:
"Gajmé¹na 'nu ilfín²un jmii²¹ tsá²
fúui¹." Joon Dios do cwó²o juncwii²¹
tya' 'in najúin¹ joon jmáa¹a lisá² li jo
'e mo lisá² la mo jéei¹.

¹⁸Jo cu²-tsi Abraham coon¹³ Dios.
Joon xüfin¹³ nasuun¹mo 'e liseein²¹
yuuun²¹ tya'a jo¹o galíi²i júu³ jai²
gaíi²i Dios tya'a, joon coon¹³ la
joon galíi²i "jmii²¹ tsá² fúui¹", jiin¹³
la gajin² Dios: "Jiin¹³ la tí² náu¹ la
joon ilí² tí² jún² tyi¹i." ¹⁹Pe xüfin¹³
xuu 'ná¹gi tsín¹ coon²¹ cíein¹³ jiin²¹
jo gatuu²¹ 'e jai² líi² mo gaí¹-tsi
xiiati jiin²¹ ningóo¹o 'ña'a coon¹³
tsamí² tya'a Sara do 'in nasuun¹mo
'e caan²¹in yuuun²¹. ²⁰Jo gacu²-tsi
Abraham do jon'gi wa' jo jai² galíi²i
'e júu³ jai² 'e gaíi²i Dios tya'a.
Jiin¹³ jai²gi galíi²i jo cu²-tsi. Joon
gaun'goo²¹o 'ido Dios. ²¹Joon jo¹
galíi²i Abraham 'e lí² untsiin¹ Dios
'e júu³ jai² gaíi²i do. ²²Tsu 'wii¹³
joon gauntyú¹mo Dios 'ii coon¹³ 'e
jai² líi².

²³Joon gataan¹an Dios ni jí² 'e
nigauntyú¹i Abraham jon' jiin¹³
'wii¹³ tya' Abraham do, ²⁴pe
gataan¹o ni jí² 'wii¹³ tyijna' jon. Tsu
iuntyú¹mo Dios jileeí²¹ 'in jai²
líi²i 'ii, 'in nigajmaa¹a jiin¹ Na'ñu¹u'
Jesús jee²¹² líi²¹². ²⁵Tsu Dios
gacwóo¹i Jesús ijúun¹in ityí² tsaa²
tyi¹ joon gajmaa¹a jiin¹ 'ido tún¹ 'e
lí² jmaa¹a 'e liseen²¹na' tyá² tyaníi¹.

Wana jai² líi²na' jo 'e tsaa² røø²¹na'

5 Joon la joon tsu 'wii¹³
nigauntyú¹mo Dios jna'
coon¹³ 'e jai² líi²na' cwosaan²¹o' tyú²
tyaníi¹i 'wii¹³ 'e nigajmaa¹a Ña'ñu¹u'
Jesucristo 'wii²¹² tyi¹. ²Tsu coon¹³ 'e
jai² galíi²na' nigaii¹³na' 'e fee¹-tsi
Dios 'wii²¹² tyi¹ coon¹³ 'e gajmaa¹a
Cristo tyijna'. Joon jmoo²¹o' jløø³na'
siján³an' i'ii¹³na' 'e 'ya²gi tya' Dios.
³Pe jon' jiin¹³ 'elo, pe jmoo²¹o'
jløø³na' coon¹³ 'e wúu¹ nee²¹en' tsu
nee²¹o' 'e nee²¹en' wúu¹ 'e 'e²e jna'
'e jmoo²¹o' taa²¹a'. ⁴Joon 'e jmó²o'
taa²¹a do jmoo¹o júu³ 'e nali¹i'. Joon
'e galíi¹i joon tsá¹mo-tsi' 'e lí² jmá¹
Dios 'e júu³ gaíi²i do. ⁵Joon jo fa'ii²¹
líi¹na' coon¹³ 'e tsái¹-tsi' tsu Dios
nigacwo¹o jna' Espíritu Tyá² tya'a,
joon 'in Espíritu Tyá² do 'e²e jna'
xiiala 'iin²¹²in Dios tsá². Joon coon¹³
'ii²¹ tya' 'in Espíritu Tyá² do lí²-i
'iin²¹²mo' tsá² la 'iin²¹²in Dios tsá².

⁶Tsu la 'ii²¹² jo lí² jmó²na' tiin¹³na'
yiia', 'in Cristo do, mo gatf² 'ii²¹,
gajúun²in 'wii²¹² tya' tsá² go². ⁷Áai¹
tyan¹ to² wa'a júuin² tsá² 'wii²¹²
cwáain¹ tya' tsá² xeei²¹ xüfin¹³ 'in
tyú²mo 'in júuin² do. Li cóñ² jo
ngáa¹mo wa 'áa¹mo tyú¹ 'in 'ná¹
júuin¹ do iliseein²¹ jaain²¹ tsá² 'in
lí² júuin² cwáain¹ tya' 'in tyú¹ do.
⁸Pe Dios, tsu 'wii¹³ 'iin²¹²in 'e²e
jna' xiiala 'iin²¹²in jna' gacwoo¹o
júin¹ Cristo 'wii²¹² tyi¹ xüfin¹³
tsá² røøi²¹ tsaa² jna'. ⁹Joon nano,
nigauntyú¹mo Dios jna' coon¹³ 'e
gajmaa¹a Cristo tyi¹ mo gajúun²in.
Joon coon²¹ 'ii¹³gi líi²na' iláa¹i jna'
'e wúu¹ li tséi¹ 'wii²¹² tya'a. ¹⁰Tsu
wana gajmaa¹a Dios 'e seen²¹na' tyá²
coon¹³on la 'ii²¹² 'eei²na' 'ii coon¹³

no gajúun²in Jónon¹; coon²¹ 'ii¹³gi líi²na' ijmáa¹a tiin¹³na' coon¹³ 'e seen²¹in tsu nano seen²¹na' tyá² coon¹³on. ¹¹Pe jon' jiin¹³ 'elo, pe jmoo²¹o' jløø³na' coon¹³ Dios 'wii¹³ 'e gajmaa¹a Ña'ñu¹u' Jesucristo 'wii²¹² tyi', tsu 'wii¹³ Cristo saan²¹an' tyá² coon¹³ Dios Jmii²¹.

Adán coon¹³ Cristo

¹²Joon ga'i² tsaa² juncwii²¹ 'wii¹³ 'e ga'láa¹a jaain²¹ tsá² joon júun²mo tsá² 'wii¹³ 'e tsaa² do 'e ga'i² juncwii²¹. Joon coon¹³ la joon 'ná¹ júun¹mo jileei²¹ tsá² tsu jilee²¹mo niga'noo¹o tsaa². ¹³La nu'gi 'e lisá² ley niga'noo¹o tsá² tsaa² xufiin¹³ jo gacón² Dios cwáain¹ mo jo ley mo sá². ¹⁴Pe ca ga'noo¹o Adán do tsaa² ca gacwo¹ Dios Moisés 'e ley do gajúun²mo 'in niga'noo¹o tsaa² xufiin¹³ jo galáa¹a la galáa¹ Adán do. Joon mo 'øøi²¹-tsi tsá² 'e gajmaa¹a Adán do coon¹³ la jon lí² 'øøi²¹-tsi 'ee 'ná¹ jmáa¹a Cristo, 'in ijó¹ ciini²¹gi.

¹⁵Pe 'e cwó² Dios tsá² 'yaai¹-tsi jo li la li 'e tsaa² ga'noo¹o Adán. Tsu coon¹³ coon²¹ tsaa² do, 'e ga'noo¹o jaain²¹ tsá², fúui¹mo tsá² gajúin¹. Pe 'e nigacwoo¹ Dios 'e tiin¹³ tsá², jo 'ee 'laa¹³ tyiin¹, 'wii¹³ jaain²¹, Jesucristo, fee¹gi lagí 'e tsaa² do, joon tyá²-u tyá¹ tsá² fúui¹. ¹⁶'E tsaa² do tyá¹ jaain²¹ tsá² jo li la li 'e jmoo¹o Dios tiin¹³na'. Tsu coon¹³ 'e coon²¹ tsaa² do galisá² 'ii²¹ tyá¹ tsá² fúui¹. Pe coon¹³ 'e jmoo¹o Dios tiin¹³ tsá², xufiin¹³ 'láai¹ tsaa² ga'noo¹o tsá² iuntyú¹mo Dios 'ii jo 'e 'laa¹³ 'ná¹. ¹⁷Galf² ijúun²in tsá² 'wii¹³ tyá¹ tsaa² tyá¹ jaain²¹ tsá². Pe coon²¹ 'ii¹³ 'lí¹gi tyá¹ 'in untyú¹ Dios, jo 'ee 'laa¹³

'ná¹, ilí² tyá²-u to² 'e juncwii²¹ múui² 'wii²¹² tyá¹ 'in tsá² jaain²¹ 'in sii²¹ Jesucristo.

¹⁸Coon¹³ cwáain¹ tyá¹ Adán do galisá² 'ii²¹ tyá¹ tsá² fúui¹ 'wii¹³ tsaa² tyá¹ jaain²¹ tsá² do. Pe cwáain¹ tyá¹ Jesucristo do gauntyú¹mo Dios jileei²¹ 'wii¹³ 'e tyá²-u gajmaa¹a 'in tsá² jaain²¹ do. ¹⁹'øøi²¹-tsi tsá², 'e coon¹³ 'e jo gajmaa¹a nuu¹³un jaain²¹ tsá², fúui¹mo ga'noo¹o tsaa² pe la joon jon 'e gajmaa¹a nuu¹³un jaain²¹ tsá² joon galf² 'e tyú¹mo fúui¹ tyani Dios.

²⁰Joon 'e ley do 'e gajo² 'e lifee¹gi tsaa² tyá¹ tsá². Pe li gangalláai¹gi tsaa² tyá¹ tsá² 'e feei¹-tsi Dios galifee¹gi jon. ²¹Galf²-i la joon 'e la gajúun² tsá² 'wii¹³ 'e tsaa² ga'noo¹o 'e feel¹-tsi Dios lí²-i jmá¹ tsá² tyá² tyaníi¹ joon cwo¹o jna' coon²¹ juncwii²¹ 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo 'wii¹³ cwáain¹ tyá¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo.

Na'líi²¹²mo' wa' 'naa²¹gi' tsaa²
pe jiin¹o' coon¹³ Cristo

6 ¿'Ee ijmoo²¹o' jon? ¿Ti 'naa²¹gi' tsaa² 'e coon¹³ la joon lf² 'e¹ Dios jna' xiuala fee¹-tsi tyi? ²i'Esa la joon! Tsu na'líi²¹²mo' wa' 'naa²¹gi' tsaa². Joon wa la joon jo lii¹gi' sáan¹³an' 'noo²¹o' tsaa². ³¿Ti jo ñí² 'naa' 'e jile¹e' gasaa²¹na' jmii²¹ 'e ilicaan²¹na' coon¹³ Cristo Jesús, mo gasaa²¹na' jmii²¹ lawa'a 'e gajuun²¹mo' coon¹³on? ⁴Lawa galá¹mo' caan²¹mo coon¹³ Cristo joon na'líi²¹²mo'. Joon coon¹³ la joon lf²-i jiin¹i túñ¹ 'e lisáan¹³an' coon²¹ juncwii²¹ 'múui². Tsu coon¹³ la joon gajiin¹in Cristo jee²¹² 'líi²¹² coon¹³ 'ii²¹ 'ya²gi tyá¹ Ñu¹u'.

5Tsu wana uncaan²¹na' coon¹³ Cristo mo gajúun²in; la joon jon iuncaan²¹na' coon¹³on mo gajiin¹in.
6Tsu nee²¹o' e mo gajúin¹ Cristo tsaa¹ crúu¹³ jna'o' e líi¹na' lawa mo jéei¹ gajúun²mo' jon coon¹³on tsaa¹ crúu¹³ do. Joon coon¹³ la joon lí² 'iin² e 'líi¹na' tsá² 'in ngii¹i to² 'noo¹o tsaa². Joon jo líi¹gi' tsaa'leei¹³ jmoo²¹o' nuu¹³u' jiin¹³ la to² tyu² tsaa² 'e gó². **7**Tsu lii²¹² jo lí²gi 'noo¹o tsaa². **8**Wa mo'o gajúun²na' coon¹³ Cristo tsáa¹mo'-tsi' isaan²¹o' coon¹³on, **9**tsu nee²¹o' e mo ngayuum¹³ gajiin¹ Cristo jee²¹³ lii²¹² do coonti jo jmii²¹² wa'a júuin²gi túu¹. Jo lí²gi tyu² 'mó¹ to² 'ii. **10**Tsu mo gajúin¹ Cristo, cafu gajúun²in cwáain¹ tya' tsaa², pe nano la seen²¹mo seein²¹ tya' Dios. **11**La joon jon 'naa' cwolíi¹naa' e 'lii²¹²naa' wa' 'noo¹gii' tsaa² pe cwooseen²¹naa' jiin¹liin¹ tya' Dios sicaan²¹naa' coon¹³ Na'ñu¹u' Cristo Jesús.

12Tsu 'wii¹³ joon jo cwo²naa' yaanaa' e tyu² tsaa² to² 'naa' e jo jmaa²aa' nuu¹³uun' jilaa²¹ e gó² 'e soon²¹in ngú¹ taan²¹²naa'. **13**Jo cwoo²oo' ngú¹ taan²¹²naa', jiin¹³ xu, wa'a 'noo¹gii' tsaa². Li' cii¹³i jmaa²aa'. Cwoo²oo' ngú¹ taan²¹²naa' Dios lawa tsá² 'in nijúin¹ joon gajiin¹in túu¹. Cwo²naa' yaanaa' Dios 'e jmaa²aa' e tyu². **14**Tsu 'e tsaa² do jo lí²gi tyu² to² 'naa'. Joon jo líi¹naa' tsá² 'in 'ná² jmá¹ 'e ley dó², pe líi¹naa' tsá² 'in ga'ii²¹ 'e feei¹-tsi tya' Dios.

Júu³ cwáain¹ tya' 'in tyu² to² jna'
15¿'Ee líi²naa'? ¿Ti 'naa²¹gi' tsaa² tsu 'wii¹³ líi¹na' tsá² 'in jo 'ná² jmoo²¹gi' 'e ley do pe líi¹na' tsá² 'in

niga'ii²¹ 'e feei¹-tsi tya' Dios? i'Esa la joon! **16**Tsu tyu² ní² 'naa', wa cwó² tsá² yaai, 'e jmáa¹a to² tya' jaain²¹ ní²fii²¹² tsá² 'e jmáa¹a nuu¹³uun, líi¹i tsá² tya' 'in ní²fii²¹² do. Joon 'ná² jmáa¹a nuu¹³uun to² tyu² 'ido. La joon ilí² wa'a cwo² tsá² yaai 'e líi¹i tsá² 'in tyu² tsaa² to² 'ii, joon ijúun²in li tyéi¹, si cwo² tsá² yaai 'ee²¹ 'e jmáa¹a nuu¹³uun to² tyu² Dios 'e seein²¹ coon²¹ juncwii²¹ 'e coon²¹ tsáa¹. **17**Pe cwocwó³o' 'maai¹³ Dios, xufiin¹³ galíi¹naa' tsá² 'in tyu² tsaa² to² la mo jée¹, nigajmaa²aa' nuu¹³uun' la jai² 'e júu³ tyu² nigae² tsá² 'naa'. **18**Joon mo galáa²naa' jee²¹² tsaa² ga'ii¹³naa' 'e jmaa²aa' coon²¹ juncwii²¹ coon²¹ tsáa¹. **19**(Joon fuu²¹²uu 'naa' coon¹³ júu³ 'e síii¹ tsá² 'e coon¹³ la joon²¹ lí 'øoi²¹'oo'.) Joon la gacwoo²naa' yaanaa' la mo jéei¹ 'e jmaa²aa' jilaa²¹ 'e 'leei²¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e gó², la joon jon nano, cwoo²naa' yaanaa' jmaa²aa' coon²¹ juncwii²¹ coon²¹ tsáa¹ 'e líin²naa' coonti tsá² tya' Dios.
20La 'ii²¹² líi¹naa' tsá² 'in tyu² tsaa² to² jo mo gajmaa²aa' coon²¹ juncwii²¹ coon²¹ tsáa¹. **21**Pe 'e jmaa²aa' 'e gajmaa²aa' la mo jéei¹ 'e la no cwó² 'naa' fa'ii²¹? Jiin¹³ 'e júu²moo!. **22**Pe nano niláa²moo' tsaa² joon ga'ii¹³naa' 'e jmaa²aa' la to² tyu² Dios. Joon coon¹³ 'elo líi¹naa' tsá² tya' Dios, joon li tyéi¹ 'ii¹³naa' coon²¹ juncwii²¹ itaa²¹a coon²¹ tøø²mo.
23E 'leei¹³ tsá² 'e jnaa¹a mo 'noo¹o tsaa² jiin¹³ 'e 'ná¹ júu²mo. Pe cwo¹o Dios tsá², jo 'e 'laa¹³ tyíin¹, coon²¹ juncwii²¹ 'e taa²¹a coon²¹ tøø²mo sicaain²¹ coon¹³ Ña'ñu¹u' Cristo Jesús.

Lawa'a icuu¹³mo cwoo²¹o tsá²
coon¹³ Jesúś mo jai¹² lí²i tsá² 'ii

7 Tsaru¹¹u', cwii¹oo' e ley do, joon
ní³oo' e 'ná¹ jmá¹ tsá² e ley
do jiin¹³ la jee²¹² e seen²¹mo tsá².
²Lí¹ lawa jaain²¹ tsamf² 'in nicuu¹³
cwoo²¹o. La 'ii²¹² seein²¹ 'in ñuu¹
tya'a do sicfiín¹in coon¹³ 'ido jiin¹³ la
to² tyu² ley do. Pe wana nijúin¹ ñuu¹
tya'a galáa²mo 'in tsamf² do 'e to²
tyu² ley do 'e sicaain²¹ coon¹³ 'ido.
³La joon wana tiu² tsamf² ñuu¹ tya'a
la tyi seein²¹ ñuu¹ tya'a do, joon
cuu²¹i cwoo²¹o coon¹³ tsá² xeei²¹
joon 'noo¹o tsaa² lawa 'e cwuu¹i
coon¹³ tsá² xee²¹mo. Pe wana nijúin¹
ñuu¹ tya'a, galáa²mo 'in tsamf² do
'e to² tyu² ley do joon lí²-i cuu²¹i
cwoo²¹o tún¹ jo 'e tsaa² 'noo¹o.

⁴La joon jon 'naa', tsaru¹¹u', lawa'a
nijúin¹moo' e tyu²gi ley to² 'naa' 'in
sicaain²¹ coon¹³ Cristo. Joon coon¹³
la joon ilisá² coon²¹ e xia²¹ ityú²
to² 'naa'. Joon nano nalíi¹'naa' tsá²
tya' Cristo 'in nigajiin¹ jee²¹² líi²¹².
'E coon¹³ la joon 'e 'fin³na' to² tya'
Dios. ⁵Tsú la jee²¹² e seen²¹na' 'e
'ná¹ jmoo²¹o' jiin¹³ la 'in²¹²in ngú¹
taan²¹²na', 'e ley do 'e jmái¹ to² 'e
unjnaa¹a-tsi 'e gó² e 'i¹-tsi ngú¹
taan²¹²na'. Joon 'elo jmaai¹ to² jiin¹³
'e 'ná¹ júun²mo'. ⁶Pe nano nijúin²mo'
'e lí² tyu²gi ley to² jna' la galí¹ la mo
jéei¹, joon naláa²mo' 'e lí² jmoo²¹o'
la to² tyu² Dios coon¹³ 'e juncwii²¹
'múui² 'e gacwó²o Espíritu Tyú²
tyijna' jon 'wa' jmoo²¹o' la to² tyu² 'e
ley tsaa¹ do 'e toon¹on ni mo'jí² do.

'E² 'e ley do jna' 'ee 'e tsaa²

⁷ ¿Ti lí² faa¹³a' jon 'e ley do 'e
lí¹ tsaa²? i'Esa lí² la joon! Pe jo

mo galicwii¹na' tsaa² wa jo mo
galisá² ley do. Tsú wana 'e ley do
jo mo gajin²in: "Jo cwośón²in 'e
sá² tya' tsá² xeei²¹", jo mo galiñ³ii
'e tsaa² wa'a sóon²in tsá² 'e sá² tya'
tsá² xeei²¹. ⁸Joon tsifu mo nú³uun
'e ley do, 'e gó² 'e 'yu ngú¹ taan²¹²na
ga'láa² 'wii²¹² 'e sóoin² jilaa²¹ níi² 'e
gó² 'e sá². Tsú mo jo ley sá² jo cwíi³
jna tsaa². ⁹Galisá² coon²¹ sii¹³ mo
jo mo cwíi³ii tsaa² tsú jo ley do
sá², joon galíi¹na 'e tyú¹moo tyani
Dios. Pe mo ngíi²gi joon gajó² 'e
ley do, joon 'e gó² 'e 'i¹-tsii lawa'a
gajiin¹o tún¹ joon galiñ³ii xiala
gó² 'e líi¹na tyani Dios. ¹⁰Joon 'e
ley do 'e gacwó² Dios 'e liseen²¹na
tyú² tyaníi¹i galiñ¹i galiñ³ii 'e
seen²¹na 'e jmoo³oo 'e gó²; joon 'e
gó² do lawa'a gajmáa³aa coon²¹
coon¹³ Dios. ¹¹Tsú 'e gó² 'e 'i¹-tsii
gacon²on jna tóo² coon¹³ 'e ley do.
Galíi²na 'e uncaa²¹na coon¹³ Dios
pe gajmáa³aa coon²¹.

¹²Joon 'e ley do 'e tyú² 'áa¹mo
do; joon jilaa²¹ to² tyu² Dios 'e
tyú² 'áa¹mo jon. Jmaai¹³ 'e røø²¹
tyu² Dios to² 'e jmaai¹ to² tya'
tsá². ¹³Wana la joon, éti gajmaa¹a
'e tyú² do 'e líi¹na coon²¹ coon¹³
Dios? i'Esa la joon! 'E gó² 'e 'i¹-tsii
do gajmaa¹a 'e líi¹na coon²¹ coon¹³
Dios. Joon coon¹³ la joon ga'e²e
jna xiala lí¹ tsaa². 'E tyú² ga'e²e
jna xiala lí¹ tsaa² 'e coon¹³ la joon
liñí³ii xiala gó² 'áai¹ lí¹ tsaa² do.

¹⁴Nee²¹o' 'e gacwó²o 'in Espíritu
Tyú² tya' Dios 'e ley do. Pe ngú¹
taan²¹²na tyu² to² jna joon líi¹na
lawa jaain²¹ tsaleei¹³ tya' tsaa² 'in
lí² jmá¹ ñuu¹³an jiin¹³ la to² tyu²
tsaa² do. ¹⁵Tsú jo 'øøi²¹-tsii jilaa²¹
'e jmoo³oo; jo jmoo³oo jiin¹³ la

'iin²¹²na x̄ojoon jmóo³oo jilaa²¹ 'e
jo t̄í²-tsiioo. ¹⁶Pe wana jmóo³oo
jiin¹³ la jo t̄í²-tsii jmóo³oo, coon¹³ la
joon jmóo³oo júu³ 'e tyá² e ley do.
¹⁷Joon jon' jna 'e 'in jmoo¹o 'e gó²
do pe 'e gó² 'e ȳu ngú¹ taan²¹²na.
¹⁸Ts̄u n̄í²oo 'e jo 'ee tyá² sá² tyiia
jee²¹² ngú¹ taan²¹²na ts̄u 'iin²¹²na
jmáa³aa 'e tyá² pe jo t̄í²na. ¹⁹Jo
jmáa³aa 'e tyá² 'e 'iin²¹²na x̄ojoon
jmáa³gii 'e gó² 'e jo 'iin²¹²na
jmáa³aa. ²⁰Wana jmóo³oo 'e jo
'iin²¹²na jmáa³aa joon jon' jna-a 'in
jmoo¹o 'e do pe 'e gó² i¹-tsii 'ȳu ngú¹
taan²¹²na 'e jmoo¹o 'e do.

²¹La lo tsangíí²na: mo 'iin²¹²na
jmáa³aa 'e tyá² joon xu 'e gó²
jmóo³oo joon. ²²Coon¹³ e 'øøi¹²¹-tsii
t̄í²-tsii 'e ley tyā Dios, ²³pe li³i 'e
'ȳu ngú¹ taan²¹²na coon²¹ 'e jñiii²¹
jo cwó² 'e jmáa³aa jiin¹³ la 'iin²¹²na.
'E jñiii²¹ do li la li coon²¹ ley tyā 'e
gó² 'e 'ȳu ngú¹ taan²¹²na 'e tyá² to²
jna 'e joon jo cwó² láai² jna.

²⁴iTsá² 'in fúu² 'áai¹ jna! ²⁵Elin 'in
iláa¹ jna coon¹³ 'e ngú¹ taan²¹²na
ijmáa¹a jíjun²na? ²⁵Ñ'a Dios Jmii²¹
lí² láai¹ jna coon¹³ 'e gajmaa¹a
Ñ'añu¹u' Jesucristo 'wii²¹² tyi'.
iMaa¹³mo Dios! Joon coon¹³ jilaa²¹
'e 'iin²¹²na jmáa³aa 'e ley tyā Dios
do tyá²u jna to² pe coon¹³ 'e ngú¹
taan²¹²na lfi¹na tsa'leei¹³ tyā 'e ley
tyā 'e gó² 'e 'ȳu ngú¹ taan²¹²na.

Xiala lf¹ 'e juncwii²¹ cwó² Espíritu Tyá² tyā Dios Jmii²¹

8 Joon nano jo jmá¹ Dios i¹²¹
tyā jileei²¹ 'in sicaain²¹ coon¹³
Cristo Jesús, 'in jo ngf¹ to² jmoo¹o
'e yaai¹-tsi ngú¹ taain²¹² pe jmoo¹o
'e yaai¹-tsi 'in Espíritu Tyá² tyā
Dios. ²Joon 'e ley tyā 'in Espíritu

Tyá² do 'in gacwo¹² jna juncwii²¹ 'e
sicaan²¹na coon¹³ Cristo Jesús
nigaláai¹ jna tyā 'e ley tyā 'e gó²
do joon wa'a 'e 'ná¹ júun²na. ³Ts̄u
Dios gajmaa¹a coon¹³ Cristo do
jilaa²¹ 'e jo lí² jmáa¹a 'e ley tyā'
Moisés jiin¹³ coon²¹ jñii²¹². Ts̄u 'e
ngú¹ taan²¹²na' do gajmaa¹a la wa'a
jo 'ee 'ii²¹ galisá² tyā 'e ley do 'e
untsiin¹in. Pe Dios gasii¹in Jónon¹on
'e tsá² ngú¹ taan²¹²na' 'e gacwoi¹
'ña'a lawa coon²¹ fa¹ 'e tyí² tsaa² tyā
tsá². Joon coon¹³ la joon gajmaa¹a
'ii²¹ tyā' tsaa² 'e 'ȳu ngú¹ taan²¹²na'.
⁴La lo gajmaa¹a 'e coon¹³ la joon lí²
jmoo²¹o' jilaa²¹ 'e tyá² jiin¹³ la to²
tyá² ley do, jo 'ná² ngf²gi¹ to² tyá²
'e ngú¹ taan²¹²na' pe lí² ngii²¹i¹ jiin¹³
la 'iin²¹²in 'in Espíritu Tyá² do.

⁵Joon 'in tsá² 'in ngf¹ to² jmoo¹o
jiin¹³ la to² tyá² ngú¹ taan²¹²in,
cu²-tsi jiin¹³ coon¹³ 'e jmaai¹ to²
ngú¹ taan²¹²in do. Joon 'in ngf¹ to²
jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in Espíritu
Tyá² do 'i¹-tsi jiin¹³ tyā 'in Espíritu
do. ⁶Joon wa ngf¹ tsá² cu²-tsi jiin¹³
coon¹³ 'e jmaai¹ to² ngú¹ taan²¹²in
jmaai¹ jiin¹³ 'e júun²mo pe wa
'i-tsi tsá² jiin¹³ tyā 'in Espíritu Tyá²
do jmaai¹ 'e seen²¹mo tsá² joon
si²ii¹ tyá²-tsi tsá² tyani Dios. ⁷Joon
jileei²¹ 'in ngf¹ cu²-tsi do lawa'a
'e¹mo Dios ts̄u jo 'iin²¹²in jon'gi¹
cwói¹ 'ña'a wa'a tyá²u ley do to² 'ii.
⁸Ts̄u wii¹³ joon, 'in ngf¹ to² jmoo¹o
jiin¹³ la to² tyá² ngú¹ taan²¹²in jo lí²
jmáa¹a la 'yaai¹-tsi Dios.

⁹Pe 'haa' jo ngf²ii¹ to² jmoo²oo'
jiin¹³ 'e 'yaai¹-tsi ngú¹ taan²¹²naa',
pe 'e 'yaai¹-tsi 'in Espíritu Tyá² do.
Ts̄u 'in Espíritu Tyá² do 'e 'yuu¹mo
ngú² taan²¹²naa'. Joon wana jo
'yuu¹i 'in Espíritu Tyá² do ngú¹

taan²¹²in tsá² jo líi¹i 'in tsá² do tsá² tyá' Cristo. ¹⁰Pe wana 'yuu¹i Cristo ngú¹ taan²¹²naa', 'in alma tyi'naa' jiin¹o Tsú nigauntyú¹mo Dios 'naa' xüfiin¹³ ngú¹ taan²¹²naa' 'ná¹ ijún²in 'wii¹³ tyá' tsaa². ¹¹Joon wana 'in Espíritu Tyá² tyá' 'in nigajmaa¹a jiin¹ Cristo Jesús jee²¹² 'líi²¹² 'yuu¹i jee²¹² 'naa', la joon jon 'in Dios do 'in gajmaa¹a jiin¹ Jesús ijmáa¹a jiin¹ jon cuerpos tyii' 'e 'ná¹ júun²in. Coon¹³ 'ii²¹ tyá' Espíritu tyá' Dios 'in 'yuu¹i jee²¹² 'naa' ijmáa¹a jiin¹ 'naa'.

¹²Tsú 'wii¹³ joon, tsaru¹u', jo tíi²na' ngf²i' to² tyá² ngú¹ taan²¹²na'. ¹³Tsú wana ngf²ii' jiin¹³ la to² tyá² ngú¹ taan²¹²naa', 'ná¹ júun²naa'; pe wana coon¹³ 'ii²¹ tyá' Espíritu Tyá² do jmoo²oo' 'e lawa'a 'e jún²mo ngú¹ taan²¹²naa'. Joon jo jmoo²¹gi' la to² tyá² 'e coon¹³ la joon 'e seen²¹naa'.

¹⁴Jileei²¹ 'in 'e¹e² 'in Espíritu tyá' Dios xiuala 'ná¹ ngf¹ líi¹i jón¹ Dios. ¹⁵Tsú 'in Espíritu 'in niga'ii¹³naa' jo líi¹i la líi¹ espíritu 'in tyá² to² 'ii³ 'naa', 'in lí² jmá¹ 'goo²oo'. In Espíritu 'in niga'ii¹³naa' nigajmee¹ jna' jón¹ Dios. Joon coon¹³ 'in Espíritu do fee¹³na' Dios: "Ñé¹u". ¹⁶Joon 'in Espíritu do røø²¹ sii¹i coon¹³ espíritu tyi' 'e líi¹na' jón¹ Dios. ¹⁷Joon ilfin²na' jón¹on i'ii¹³na' 'e tíi²na' jiin¹³ la júu³ ga'íi²i Dios tyijna'. Caan²¹mo coon¹³ Cristo i'ii¹³na' 'e tíi²na' do. Tsú mo nee²¹en' wúu¹ caan²¹mo coon¹³ Cristo la joon jon i'ii¹³na' caan²¹mo coon¹³on 'e 'ya²gi tyá'a.

¹⁸Tsú líi²na 'e wúu¹ nee²¹e' nano jo 'ee to² tí² mi uncíiin² 'e wúu¹ do coon¹³ 'e 'ya²gi ijneei²¹ tyijna' mi

licíiin²¹gixu. ¹⁹Tsú la tøøi² juncwii²¹ sijáan¹an 'áa¹mo ca mi tí² 'ii²¹ icwó² Dios jón¹on jilaa²¹ 'e tíi²i. ²⁰Tsú 'e juncwii²¹ lo gal¹ 'e jo 'ee to² 'ii³-in. Gal²-i la joon jon' wa'a gali'iin²¹²in 'e fu juncwii²¹ la joon, pe tsu 'wii¹³i la joon gali'iin²¹²in Dios Jmii²¹. Joon sijáan¹an ca mi lí sii²i. ²¹'E juncwii²¹ lo sijáan¹an ca mi láai² 'e gó² sijniii¹³ tyá'a joon lí² 'ii²¹i 'e 'ya²gi 'e siláa²i la siláai² jón¹ Dios. ²²Joon ca jmii²¹² no jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Dios 'oon²on. 'Oon²on la 'oon²on tsamf² mi li cuu²¹ tyá'a iliseein²¹ jón¹on. ²³Joon jiin¹³ 'e gajmaa¹a Dios do 'oon²on pe jna' jon 'ón²on' xüfiin¹³ niga'ii¹³na' 'in Espíritu Tyá² do lawa coon²¹ 'e tsáai¹ tsí' i'ii¹³na' jilaa²¹. 'ÓN²on' 'áa¹ joon siján³an' ca mi líin¹na' jón¹ Dios 'in 'in gacwaan¹³in. Joon coon¹³ la joon 'e ngú¹ taan²¹²na' ilí² siláa² ²⁴tsú natiin¹³na' coon¹³ 'e siján³an'. Pe wana jóø²ø tsá² 'e sijáan¹an joon jo sijáan¹gi. Tsú wana 'e jóø²ø tsá² jo 'ná² sijáan¹an. ²⁵Pe wana jo jóø²¹ø 'e siján³a' 'ná¹ jon²du' coon²¹ tún².

²⁶Coon¹³ la joon jon 'in Espíritu Tyá² do tyá' Dios uncoo¹³ jna' coon¹³ jilaa²¹ wa jo pí³-tsí'. Tsú jo né²na' faa¹³a' júu³ tyá² jiin¹³ la tíi² jna'. Pe 'in Espíritu Tyá² do mii¹i tyani Dios 'wii²¹² tyi' coon¹³ 'e saai¹-tsí 'e jo lí² faa²¹a coon¹³ jmíi¹ tyá' tsá². ²⁷Joon Dios, 'in ñí² jilaa²¹ 'e 'i¹-tsí tsá², ñí²o 'e 'iin²¹²in jin²in 'in Espíritu Tyá² do tsu 'wii¹³ 'in Espíritu do mii¹i 'wii²¹² tyá' 'in cwii¹in Dios jiin¹³ la 'i¹-tsí Dios.

Líi¹i' sicaan²¹na' coon¹³ Cristo

²⁸Tsú né²o 'e jilaa²¹ 'e tsangíi²na' gajmaa¹a Dios 'e sá² 'e tyá² tyá' 'in

'iin²¹²in 'ii, 'e tyú²-u ty'a' 'in gatø²
 Dios iuntsiin¹ jiiin¹³ la 'iin²¹²in.
29 Tsu 'in galicwii¹in Dios la mo jéei¹,
 'ii jon nigatyii¹³in Dios ca la mo
 'wiin²¹² wa'a ilíi²in la líii¹ Jónon¹on,
 'e coon¹³ la joon 'in jóon¹on do
 ilíi²in 'in feel¹gi jee²¹² 'in ruu²¹i
 fúui¹ do. **30** Joon 'in nigatyii¹³in
 Dios ca la mo 'wii²¹², gatø¹o jon;
 joon 'in nigato²ø, nigauntyú¹mo
 jon; joon 'in nigauntyú¹ Dios, 'ii jon
 gacwo¹ Dios ilíi²in la líii¹ Jónon¹on
 do.

31 ¿'Ee jon 'e faa¹³a' cwáain¹ ty'a'
 'elo? Wana 'f¹-tsi Dios 'e tyú² tyi',
 jo 'ee cwáain¹ tyi' wa 'ei¹ tsá² jna'.
32 Tsu wana jo¹ gasáai¹ Dios Jónon¹on
 pe gajaan²¹mo Jónon¹on 'wii²¹²
 tyijna', ¿ti jo cwo¹ Dios jna' jilaa²¹
 caan²¹mo coon¹³ Jónon¹on? **33** ¿'In
 lí² cwo²o tsaa² 'in nigatyii¹³in Dios?
 Tsu Dios 'in niga'ii²¹i 'ii. **34** ¿'In lí²
 píi²in li 'ii²¹? Tsu Cristo 'in nigajúin¹
 'wii²¹² ty'a. Joon 'ii-o gajjin¹in jee²¹²
 'líf² joon nano tyíin¹ lí² cwoo²¹
 Dios tsáa¹, mii¹i 'wii²¹² tyi'. **35** ¿'In
 jon lí² jmáa¹a 'e jo 'iin²¹²gi Dios
 jna? ¿Ti lí² jmáa¹a 'e wúu¹ né²e 'e
 jo 'iin²¹²gi Dios jna', si lí² jmáa¹a 'e
 fa'i³ sáan³an¹ 'ee 'e jo¹ 'iin²¹²gi Dios
 jna? La joon jon wa'a lóoi¹ tsá² jna,
 si júun²na¹ 'oo² 'ee, si 'ná² sin¹in¹ 'ee,
 si toon²¹on¹ tóin¹ 'mó¹ 'ee, si ti li jó¹
 'mó¹ tyi² 'ee. ¿Ti li 'elo jmáa¹a 'e jo
 'iin²¹²gi Dios jna'? **36** La gajin¹² ni ji²
 ty'a' Dios:

'Wii²¹² ty'i sáan³an¹ tóin¹ 'mó¹ la
 coon²¹ jmii²¹²,
 joon líii² tsá² 'e líii¹ jna' la líii¹
 joo'saa²¹ 'in jngaa¹³ tsá².

37 Pe coon¹³ jilaa²¹ 'elo, jna'
 líi¹na' tsá² 'in gali²i jo 'ee galí²
 ty'a. Gali¹i 'wii¹³ cwáain¹ ty'a'

'in nigali¹iin²¹²in jna'. **38** Joon
 tsáa¹mo-tsíi 'e jo sá² jiiin¹³ coon²¹ ilí²
 jmáa¹a 'e jo 'iin²¹²gi Dios jna'; tsu
 wa júun²na' si seen²¹na' 'ee jo lí².
 Jon 'in ángeles si 'in tyu² to² 'ii 'ee;
 jon'gi 'e 'ii²¹ 'e sá² ty'a; 'e tsangfi²na'
 no si itsangfi²na' tsaloo²¹, yíia¹ 'ee;
39 jon'gi 'e sá² fu ñii¹³ si 'e sá² fu
 'wóo¹ 'ee si jee²¹² coon²¹ 'e catyiaa²
 'e gajmaa¹a Dios jo lí² jmáa¹a 'e
 jo 'iin²¹²gi Dios jna' lagí 'e²e jna'
 'iin²¹²in jna' mo gasii¹in Cristo Jesú^s
 Nañu¹u¹u!

Nigatyii¹³in Dios tsá² Israel

9 Mi fo³oo 'ee fo³oo jmai¹² 'e
 ja²mo la tfii² 'in líii¹ tsá² ty'a'
 Cristo. Jo jmoo³ jna júu³ tajuu²¹ tsu
 'in Espíritu Tyú² ty'a' Dios jmo²o
 jna júu³ coon¹³ 'e 'i¹-tsii 'e ja²mo
 júu³ tyia. **2** Áa¹mo xuui²¹²-tsii joon
 'áa¹mo cu²-tsii ty'a' tsá² góo³oo
 Israel. **3** Joon ca 'iin²¹²na 'e líin²na
 coon²¹ coon¹³ Cristo 'e píi²in Dios
 jna wa'a lí² 'e tyú² ty'a' ruu²¹na
 tsagoo³oo. **4** Tsu 'in tsá² do líii¹ jún²
 ty'a' Israel joon Dios niga'ii²¹mo
 'ido lawa jónon¹on. Joon gaí² Dios
 jee²¹² 'in tsá² do 'e cwá² coon¹³ 'e
 'ya²gi ty'a' joon gajmaa¹a júu³ 'ee
 'iin²¹²in jmáa¹a. In tsá² do galii²¹i
 'e ley ty'a' Moisés do, joongi xiala
 lí² un'goo²¹ tsá² Dios. Ga'ii²¹mo jon
 jilaa²¹ júu³ 'e ga'íi²i Dios. **5** In tsá² lo
 líii¹ jún² ty'a' 'in tsacóo¹³ tyi' nifu,
 joon cwáain¹ ty'a' 'e ngú¹ taain²¹
 tsá² Cristo gangaa¹³ in jee²¹² 'in tsá²
 do. Joon Cristo líi¹i Dios joon tyu²u
 to² jilaa²¹. Cwocwaa¹³mo coon²¹
 tøø²mo. Amén.

6 Pe jo mo gaján² 'e júu³ ga'íi²i
 Dios ty'a' tsá² Israel wa jo mo gatsín¹.
 Tsu jileei²¹ 'in líii¹ jún² ty'a' Israel jo

lífí'i la jai² tsá² Israel. ⁷Joon jileei²¹ jún² tyá' Abraham jo lífí'i jóón¹ 'in la jai² tsú Dios nigajin²in sii²¹i 'ii: "Jiin¹³ coon¹³ Isaac do ilisá² jún² tyi'i." ⁸'øø²¹mo-tsi' coon¹³ 'e júu³ lo 'e galífi¹ tsá² jóón¹ Dios jon' wa' cwáain¹ tyá' tsacøøi¹³ tyá'a. Xøjoon, jiin¹³ 'in tsá² do 'in 'ii²¹ 'e júu³ galífi² Dios galífi¹ jún² tyá'a. ⁹Tsú 'e júu³ galífi² Dios tyá' Abraham gajin²in: "Mi cwá² 'ii²¹ joon, góo³oo, joon iliseein²¹ jaain²¹ jóón¹ 'in Sara do."

¹⁰Jon'on jiin¹³ 'e no. Tsú 'in jóón¹on gáí¹ tyá' Rebeca do jaan²¹mo jmii²¹ seein²¹, 'in 'lii²¹ tsafeei¹³ tyi' Isaac do. ¹¹⁻¹³Pe la jo mo seen²¹mogi 'in xuui²¹ do jon'gi 'e mo gajmaa¹a jiin¹³xø, 'e gó² si 'e tyú² 'ee, gajin²in Dios sii²¹i Rebeca do: "In xuui²¹ tyi'i nifu ijmáa¹a la to² tyu² 'in xaai²¹gi do." Coon røø²¹ faa²¹a 'e júu³ lo la gafaa²¹a júu³ tyá¹ Dios li' li' xiia²¹ 'e jin²in: "Iin²¹na Jacob, pe 'e¹moo Esaú", jin² Dios. Coon¹³ la joon galí² 'e tñi² Dios tyi¹³in doñi²in tsá² 'in tyi¹³in, jiin¹³ la gaí¹-tsi joon jo cwáain¹ gacón² 'e gajmaa¹a 'in tsá² do.

¹⁴¿'Ee faa¹³a' cwáain¹ tyá' 'e júu³ lo? ¿Ti jmoo¹o Dios 'e gó²? 'Esa la joon! ¹⁵Tsú Dios gajin²in gasii²¹i Moisé: "Ilifeei¹-tsii tyá' 'in tsá² 'in 'in²¹na jmáa³aa feei¹-tsii tyá'a, joon fúu² ilíi²na 'in tsá² do 'in 'in²¹na líi²na la joon tyá'a."

¹⁶Joon coon¹³ la joon nee²¹e 'e jon' tyá' 'in tsá² 'in 'in²¹in si tyá' 'in tsá² 'in cwo²-tsi 'áai¹ 'ee pe 'ña'a Dios ilifeei¹-tsi. ¹⁷Tsú ni jí² tyá' Dios jin²in la gajin² Dios gasii²¹i 'in røøi¹³ tyá' Egipto: "Gajmée¹na 'nø røøi¹³ jiin¹³ wa' ilí² e²ee tsá² 'ii²¹ tyiia, joon jiin¹³ wa' ilicwii¹in tsá²

jna la caain²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹." ¹⁸La joon ilifeei¹-tsi Dios tyá' 'in tsá² 'in 'in²¹in jmáa¹a feei¹-tsi tyá'a joon ijmée¹ 'waa²¹-tsi 'in tsá² 'in 'in²¹in jmée¹ la joon.

¹⁹Pe ifo¹² jna: "Wana la joon, 'ee li' cwo² Dios tsá² tsaa²? Tsú, 'iin lí² jo jmáa¹a jiin¹³ la 'in²¹in Dios?" ²⁰Pe 'nø jaain²¹ tsaa², 'iin lí² u wa'a jo cwo² júu³ ruui²¹ coon¹³ Dios? Jmoo²o la 'in jmoo¹o coon²¹ tsuu² lñ¹ cwoo¹³ 'e jin² sii²¹i 'in nigajmaa¹a: "¿'Ee li' nigajmee¹³a' uun jna la no?" ²¹Tsú 'in jmoo¹o tsuu² tñi²mo jmáa¹a jiin¹³ la 'in²¹in coon¹³ 'e cwoo¹³ do. Li²-i jmáa¹a coon²¹ tsuu² 'e ya²gi coon¹³ po³ cwoo¹³ do si li²-i jmáa¹a jon coon²¹ tsuu² 'e jo¹ tyiin² cuu² 'áai¹ coon¹³ 'e po³ cwoo¹³ do 'ee.

²²¿'Ee lñ² faa¹³a' tyá' Dios? Jo lí² faa¹³a' jiin¹³xø wa 'in²¹in Dios 'e²e tsá² xiiala 'e¹i tsaa² joon xiiala fee¹ to² tyá'a joon gajmaa¹a taa²¹a coon²¹ túñ² tyá' 'in tñi² ní² wúu¹ joon 'in 'in²¹mo. ²³Tsú coon¹³ la joon gajmaa¹a júu³ xiiati fee¹ 'e ya²gi tyá'a tyá' 'in tsá² do 'in galifee¹-tsi tyá'a. Joon Dios nigatyi¹³in 'in tsá² do la mo jée¹ wa'a 'ii²¹i 'e ya²gi tyá'a do. ²⁴Joon gatø¹²ø Dios jna', joon 'inlñi¹³ jna' líi¹na' tsá² Israel joon 'inlñi¹³gi jna' líi¹na' tsá² 'in jo seein²¹ Israel. ²⁵Jiin¹³ la gajin¹² Oseas ni jí² tyá'a mo gafaa²¹a cwáain¹ tyá' Dios, gajin¹in:

'In tsá² 'in jo mo galíi¹ tsá² tyiia, 'ii iunsíi³ii tsá² tyiia. Joon 'in tsá² 'in jo mo gali¹iin²¹na 'ii iunsíi³ii 'in 'in²¹na. ²⁶Joon 'e cwoo¹³ do li' gafuu²¹uu 'in tsá² do: "Jon'on tsá² góo³oo

'naa", cwoo¹³ joon ilisii²¹ii' jón¹ Dios 'in jiin¹.

²⁷Pe cwáain¹ ty'a tsá² Israel, Isaías gajin²in: "Xufiin¹³ 'in jún² ty'a tsá² Israel tí² la tí² too¹³ taa¹³ tsi jmíñi¹³ tí² jiin¹³ coon²¹ poo²¹²xu 'in tiin¹³, ²⁸Tsú Ña'ñu¹u' iuntsiin¹ júu³ ty'a ty'a 'e cwoo¹³ lo ce tí² la jin²in joon la jmoono ijmáa¹a." ²⁹Jiin¹³ la gajin² 'in Isaías do la nu'gi:

Wa mo'o jo gasái¹ Ña'ñu¹u', 'in feei¹gi, jún² tyijna', joon 'e galíi¹na' la líii¹ 'in tsá² seein²¹ Sodoma coon¹³ Gomorra.

Cuu²¹i tsá² Israel jmáa¹ a la iin²¹²in Dios

³⁰¿'Ee faa¹³a' cwáain¹ ty'a 'elo? 'In tsá² 'in jo seein²¹ Israel 'in jo mo ganoo¹³on wa' untyúi¹ Dios 'ii tsú 'wii¹³i 'e jmaa¹a, gauntyú¹mo Dios 'ii coon¹³ 'e jai² galíi². ³¹Pe ty'a 'in tsá² Israel do, jo mo galíi¹ wa'a untsiin¹ 'e ley do 'e 'ná² jmáa¹a wa'a untyúi¹ Dios 'ii. ³²Tsú 'in tsá² Israel do galíi²¹²in wa'a untyúi¹ Dios 'ii 'wii¹³i 'e jmoo¹o do jon' wa' 'wii¹³i 'e jai² líii². Tsú 'wii¹³ joon gatyuun¹³in tsaa¹² cuun²¹² sii²¹ "cuun²¹² tyuuin¹³ tsá²" 'e líii¹ Cristo. ³³Joon jí² ty'a' Dios jin² cwáain¹ ty'a' 'e cuun²¹² do:

Sii²i fu Sión coon²¹ cuun²¹² tyuuin¹³ tsá² joon 'e cuun²¹² do jmáa¹a cii² tsá².

Joon jileei²¹ 'in jai² líii² 'ii jo 'ee tsatiny²-tsi coon¹³.

10 Tsaru¹u', jiin¹³ 'e iin²¹²na 'áai¹ joon 'e júu³ tyá² 'e foo¹³na Dios 'wii²¹² ty'a 'in tsá² Israel jmáa¹a Dios tiin¹³ 'ii. ²Tsú fo²oo 'wii²¹² ty'a 'e 'áa¹mo

un'goo²¹o 'in tsá² Israel do Dios pe jo røø²¹ nii¹ xiala lí² un'goo²¹o 'a la jai² Dios. ³Jo 'øøi²¹-tsi xiala untyúi¹ Dios tsá² joon 'iin²¹²in wa'a untyúi¹ Dios 'ii jiin¹³ la 'i¹-tsi yaai. Jo cwéi¹ yaai wa' untyúi¹ Dios 'ii jiin¹³ la 'iin²¹² Dios. ⁴Tsú Cristo do líi¹i 'in lí¹ gatséi¹ ty'a 'e ley ty'a' Moisés do joon untyúi¹mo Dios jileeji²¹ 'in jai² líii² 'ii.

⁵Joon mo gafaa²¹a Moisés ty'a' xiala ilí² untyúi¹ Dios tsá² coon¹³ 'e ley do, gataan¹an ni mo'jí² 'e júu³ lo: "'iin tsá² 'in untsiin¹ jiin¹³ la to² tyu² ley, iliseen²¹mo coon¹³ 'edo." ⁶Pe la lo gajin²in ty'a' xiala ilí² untyúi¹ Dios tsá² coon¹³ 'e jai² líii² tsá²: "Jo foo¹³o coon¹³ 'e 'i¹-o'o: ¿'In 'in lí² so¹o fu ñu'fú² wa'a xaa¹i Cristo? ⁷Jon'gi foo¹³o: ¿'In 'in lí² xaa¹i fu li 'i²¹ wa'a jmáa¹a so¹o Cristo jee²¹² líii²¹²?" ⁸¿'Ee jin²in wa'a la joon? 'E jin²in: "E júu³ jai² lo 'i¹ co' liséen²un, ca tsi nu' 'oo¹³o 'íí¹ joon lí² 'i¹du'-o'o 'e júu³ lo." Joon 'e júu³ lo 'e sfi¹³ jna'a li la li 'e júu³ 'ee²¹e'e cwáain¹ ty'a 'e jai² líii² tsá². ⁹Tsú wana coon¹³ júu³ tyi¹i jmoo²o júu² 'e líii¹ Jesúz Ña'ñu¹u' joon wana jai² líii²u 'e nigajmaa¹a Dios 'ii jin¹¹ jee²¹² líii²¹², itiin¹³mo'o. ¹⁰Tsú coon¹³ 'e 'i¹-tsi tsá² ja²mo líii² tsá² wa'a iuntyúi¹mo Dios 'ii, joon coon¹³ júu³ ty'a' jmo²o tsá² júu³ 'e cwii²in Jesucristo joon coon¹³ la joon tiin¹³mo 'ii.

¹¹La jin² ni jí² ty'a' Dios: "Jileeji²¹ 'in jai² líii² 'ii jo tsatiny²-tsi ty'a'a."

¹²Tsú tyani Dios coon²¹ røøi²¹ tsá² Israel lagí 'in tsá² catyaaí² ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon Ña'ñu¹u' líii¹ Ña'ñu¹u' ty'a' jileeji²¹ tsá² joon cwoo¹ ce gasái¹ ty'a' jileeji²¹ 'in mf¹.

13 Tsu jin²in ni jí² do: "Jileei²¹ 'in mí
coon¹³ 'e sii²¹ Ná'ñú¹u' 'in tiin¹³ mo
'ii." **14** Pe, ḡxiuala lí² mí¹ tsá² wa' mo
jo jai² galíi²? Joon, ḡxiuala lí² jai²
lí²i tsá² Cristo wa jo mo ganúu²un
tya'a? Joon, ḡxiuala lí² nuu¹un tsá²
wa jo 'in mo seein²¹ wa'a jmaa¹³a
júu³? **15** Joon, ḡxiuala lí² jmaa¹³a tsá²
júu³ wa'a jo¹ mo sii¹in tsá² 'ii? Jiin¹³
la nigajin² ni jí² tya' Dios: "i'Áa'mo
'ya²gi 'e tii²i tya' 'in tsá² 'in tsacwó²
júu³ tya' xiiala seein²¹ tsá² tyá²
coon¹³ Dios joon 'in cwó² 'e júu³ tyá²
tya' 'e tiin¹³ tsá²!"

16 Pe jon' jileei²¹ jmaa¹ núú¹³un
'e júu³ tyá² do tya' 'e tiin¹³ tsá². La
gajin² Isaías ni jí² tya' Dios: "Ná'ñú¹u',
i'in galijai² galíi²i júu³ tyii*?*" **17** Tsu
'e jai² 'e nigalíi²i tsá² galíi¹ tsu 'wii¹³i
niganúu²un 'e júu³ do. Joon 'e júu³
nuu¹u do 'e júu³ cwáain¹ tya' Cristo.

18 Pe unngíi²ii 'nú: ḡTi jo mo nuu¹u
tsá² Israel 'e júu³ do? iNiganuu¹o!
Tsu ni jí² tya' Dios jin²in:

Niganúu²un tsá² júu³ tya'a la
caain²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹.
Joon 'e júu³ sí¹i nigatyía¹ ca ti¹³
ni 'wó².

19 Pe unngíi²gi¹ 'nú: ḡTi jo mo
ga'øøi¹²¹-tsi tsá² Israel 'e júu³
ninúu²un do? Tsu gajin² Moisés:

Ijmée¹na 'naa' 'e tyíin²-oo' tya'
tsá² coon²¹ fuu²¹ 'in lí²naa' 'e
jo lí² 'ido tsá² tyiia;
joon ijmée¹na 'naa' 'nii²¹-oo'
coon¹³ coon fuu²¹ 'in lí²naa'
'e jo 'øøi¹²¹-tsi 'ido.

20 Joon Isaías do coon²¹ tsáa¹gi
gajin²in:
Nigatsee¹²¹i jna 'in tsá² 'in jo mo
ga'naai¹³ jna;
joon gajné¹na tyani 'in tsá² do
'in mo gamúi¹ jna.

21 Joon mo gafaa²¹ Isaías do cwáain¹
tya' tsá² Israel, gajin²in: "La coon²¹
jmii²¹² fí³ii cwóo³oo 'e tq²øø tsá² 'in
jo jmoo¹o núú¹³, 'in tsá² 'in jo tsi
tsa'goo²¹o."

Tsá² Israel 'in natii¹³

11 Wana la joon, ḡti nigatiui²
Dios tsá² tya'a tsá² Israel?
i'Esa la joon! Tsu jna-a lí¹na tsá²
Israel. Joon lí¹na jún² tya' Abraham
joon 'lí² tsafeei¹ tyiia sii²¹
Benjamín. **2** Jo mo gatiui² Dios tsá²
tya'a 'in nigalicwi¹in la mo jéel¹.
Tsu ní² 'naa' la jin² ni jí² tya' Dios
cwáain¹ tya' Elías mo gafaa²¹a Elías
júu³ tyá² joon gacwoo¹o tsaa² tya'
tsá² Israel. Elías do gajin²in sii²¹i
Dios: **3** "Ná'ñú¹u', nigajngaa¹³mo 'ino
tsá² tyi'i 'in cwoo¹o júu³ tyá² tyi'i
joon nigafiin¹in ni altar tyi'i. Joon
jiin¹³ jna-a seen²¹na joon 'iin²¹²in
'ino jngaa¹³mo jna jon." **4** Pe Dios
gañii¹i: "Nigajmá³aa coon²¹ dyá¹
mil tsá² tyiia 'in jo gasii²¹ 'wojníi¹
tyani 'in tsá² cun'uu¹³ sii²¹ Baal."
5 La joon jon nano nigasáai¹xu
Dios coon¹³ 'e feei¹-tsi tya'a 'inlí²i
tsá² Israel ilíi²in tsá² tya'a. **6** Joon
ga'ii²¹ Dios 'in tsá² do coon¹³ 'e
feei¹-tsi tya' 'ido jon' wa ga'ii²¹i tya'
'e nigajmaa¹a 'ido. Tsu wana ga'ii²¹i
Dios 'ido tya' 'e tyá² 'e nigajmaa¹a jo
ga'ii²¹i 'wii¹³ galifee¹-tsi tya' 'ido.
7 ḡEe ifa²a' cwáain¹ tya' 'elo? 'In
tsá² Israel do gali²iin²¹²in wa'a 'ii²¹
Dios 'ii pe jo 'ee gali²i pe jiin¹³
'in gatyii¹³in Dios galíi¹o. Joon
galibán¹mo 'in catyaa², **8** jii¹³ la
gajin² ni jí² tya' Dios: "Dios jmaa¹a
'e ituun²mo 'e 'i¹-tsi 'in tsá² do;
gacwo¹o 'ido unníi¹i pe jo jna¹²a,
joongi gacwo¹o 'ido loocwóo¹o pe

jo nuu¹un, joon la joon lf² ca jmi²¹² no.⁹ Joon l'i²¹² David gajin²in:

Cwolí² e tyú² seein²¹ coon¹³ 'e gøø²¹ø lawa coon²¹ ni lá², 'e coon¹³ la joon ityuun¹in joon iní² wúu¹.

¹⁰ Cwolitiui² unni¹i joon jo jna²gi, cwoli² e lituu²¹ moowó¹o coon¹³ laa²¹² 'e tyaan¹an coon²¹ tøø²mo.

'In tiin¹³mo 'in tsá² jo seein²¹ Israel

¹¹ Unngíi³ii 'naa', mo gatyuin¹² tsá² Israel, ñti gací¹³i coonti? i'Esa la joon! Xü li' cií¹³i galí. Tsü coon¹² 'e jo gajmaa¹a nñu¹³un tsá² Israel do galí² ijmá¹ Dios tiin¹³ tsá² 'in jo seein²¹ Israel, 'e coon¹³ la joon ili'iin²¹²in tsá² Israel 'e la joon jon. ¹² Joon wana galí² 'e tyú² tya' tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'e jo gajmá¹a tsá² Israel nñuun¹³un, joon ga'laa¹a tsá² Israel ilisá² 'e tyú² tya' tsá² 'in jo seein' Israel, ixiala fee¹gi ilisá² mi 'ii²¹ Dios 'ii tún¹!

¹³ Pe 'iiin²¹²na fuu²¹²uu 'naa', 'in jo seein²¹ Israel. Dios gasii²¹in jna 'e cwó³ jna júu³ tyú² tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel. Joon fee¹ jmoo³oo to² tyiia, ¹⁴'e coon¹³ la joon ili'iin²¹²in 'inlíi¹³ tsagóo³oo jmaa¹a la gajmaa²¹a la joon itiin¹³in. ¹⁵ Tsü wa mo'o gatiui² Dios tsá² Israel joon coon¹³ joon galiseein²¹ 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ tyú² tyani Dios, ñee ilí² mi 'ii²¹ Dios 'ii tún¹? Ilí² 'e iliseen²¹mo tún¹ 'in nijúin¹ do. ¹⁶ Tsü wana joon²¹ tsá² tya' Dios 'e con² nifu la joon jon nigajoon²¹o la tøøi² con² do. Joon wana tya' Dios 'e jmoo³ tya' coon²¹ 'mó² la joon jon tya' Dios 'e cwáa¹ tya'a.

¹⁷ E lf¹ la líii¹ 'inlíi¹³ tsá² Israel líii¹ cwáa¹ tya' 'mó² olivo nawuun²¹

joon 'naa' líi¹naa' lawa cwáa¹ tya' 'mó² olivo 'e cwaain²¹ jee²¹² nuu²¹ 'e si'láai¹ jee²¹² 'e 'mó² olivo 'ee tyú² do. Joon coon¹³ la joon galí¹ ga'ii¹³naa' 'e pí²-tsi tya' jmoo³ 'e 'mó² olivo tyú² do. ¹⁸ Pe jo jmaa²aa' jløø³naa' lagí 'in tsá² Israel 'in líii¹ la lf¹ cwáa¹ tya' 'mó² olivo 'e nasiwuun²¹. Wa jmoo²oo' la joon, cwotii¹³ 'oo' jo 'ii²¹ 'e jmoo³ do wa pí³-tyii¹ pe 'naa' 'ii¹³naa' wa' pí³ tya' 'e jmoo³ do.

¹⁹ Coon²¹ jo¹ ngaa²¹²mo ifu²u jna: "Ja²mo júu³ tyi'nü, pe siwuun²¹ 'e cwáa¹ do 'e lí² 'láa¹na coon¹³ 'e 'mó² olivo tyú² do." ²⁰ Joon, "tyú²-u", fuu²¹²uu, pe 'e cwáa¹ olivo nasiwuun²¹ do, nasiwuun²¹ tsü 'wii¹³ jo jai² mo galíi²i joon 'nü ni'láa¹u'u coon¹³ 'e 'mó² do jiin¹³ tsü 'wii¹³ jai² líi²u. Tsü 'wii¹³ joon, jo jmoo²o jloo¹³, jiin¹³ ngi¹i coon²¹ tún². ²¹ Tsü wana jo gajmaa¹a Dios feei¹-tsi tya' 'in tsá² 'in líii¹ la lf¹ cwáa¹ siwuun²¹ tya' 'e 'mó² tyú² do coon²¹xü jo 'e ijmáa¹a feei¹-tsi tyi¹i wa'a jo jai² líi²u. ²² Cón²on cwáain¹ xiiala feei¹-tsi Dios pe cón²on cwáain¹ jon xiiala coon²¹ tsáa¹ jmoo¹o Dios. Nigajmaa¹a coon²¹ tsáa¹ coon¹³ 'in nigatyuun¹³in do, pe feei¹mo-tsi tyi¹i. Pe 'ná¹ 'ii¹³gi¹ 'e feei¹-tsi tyi¹i tsü wana jo la joon, tsü iwiin²¹ 'nü jon. ²³ Pe joon wana jai² líin²in 'in tsá² Israel do tún¹ ilí² 'láai¹ Dios 'ii tún¹ jee²¹² 'mó² tyú² do. Tsü tíi²mo Dios 'láa¹i 'e lf¹ nisuun²¹un. ²⁴ Tsü wana 'nü, 'in líii¹ cwáa¹ 'mó² olivo gacwáin¹ jee²¹² nuu²¹, ga'laa²u coon¹³ 'e 'mó² olivo 'e tyú² la jo tíi² jmá¹ tsá², ñti jon' jogi tyán² to² wa'a 'e 'laa¹i tún¹ cwáa¹ tya' 'e 'mó² olivo tyú² do tún¹, joon la no líii¹ 'in tsá² Israel do?

Itiin¹³ tsá² Israel li gatséi¹

25 Tsaru¹¹ u', e jo líin² naa' tsá²
 nii²¹²-tsi yaanaa', iin²¹² na 'e liñí²
 'naa' e júu³ uuin²¹ lo: nigalibáin¹ 'in
 tsá² Israel jiin¹³ ca gatí² la tí² 'in
 tsá² jo seein²¹ Israel. **26** Joon mo lí²
 la joon jileei²¹ tsá² Israel itiin¹³ in
 jiin¹³ la nigajin² jí² tyá' Dios:
 'In jmoo¹ láai² tsá² jjó¹ fu Sión,
 joon ja'woo¹³ o jilaa²¹ 'e gó²
 jee²¹² tsá² Israel.

27 Joon, 'elo ilisá² júu³ tyiia²¹²
 isíi¹³ na coon¹³ on, "Icf³ii jilaa²¹
 tsaa² tyá'a."

28 Joon cwáain¹ tyá' e júu³ tyá'
 xiiala itiin¹³ tsá² 'in tsá² Israel do
 galíi¹ lawa tsá² 'in ei¹ Dios 'e ilisá²
 goon¹ fo² feei¹ tyii'. Pe iin²¹² mogi
 Dios 'ii tsu tyii¹³ in 'lili²¹² tsacøoi¹³
 tyá'a. **29** Tsu jilaa²¹ 'e cwó² Dios jo
 tyii²¹ tún¹. Joon jo jaa²¹-tsi wana
 nagatø¹ ø tsá². **30** Jo gajmaa² aa'
 náu¹³ un tyá' Dios la mo jée¹, pe
 nigaii¹³ naa' e feei¹-tsi Dios tyii'
 tsu 'wii¹³ jo gajmaa¹ a náu¹³ un 'in
 tsá² Israel do. **31** Joon galí² 'e jo
 náu¹³ un tsá² Israel 'e coon¹³ la
 joon lí² jmá¹ Dios feei¹-tsi tyá'a
 jiin¹³ la nigajmaa¹ a tyii'. **32** Tsu
 Dios gajmaa¹ a 'e jo jmáa¹ a náu¹³ un
 jileei²¹ 'e coon¹³ la joon lí² jmáa¹ a
 feei¹-tsi tyá' jileei²¹.

33 Líili¹ feei¹-tsi Dios tyá' tsá², joon
 lili¹ jmií¹-tsi joon 'áa'mo 'øøi²¹-tsi.
 Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² 'øøi²¹-tsi jilaa²¹
 'e i¹-tsi Dios jon'gi lí² 'øøi²¹-tsi
 tsá² 'e jmoo¹ o Dios cwáain¹ tyá'
 tsá². **34** 'Ilin in 'øøi²¹-tsi 'e i¹-tsi
 Náñu¹ u? si 'iin ga'e² e 'ii 'ee?
35 'Ilin nigacwo² Náñu¹ u 'e jmáa¹a
 'e røø²¹ Náñu¹ u 'ii? **36** Tsu jilaa²¹
 'e sá² nigacwoo¹ o Dios joon 'ii

gajmaa¹ a jilaa²¹ 'e sá², joon jilaa²¹ 'e
 sá² 'e tyá'o." iCwoungoo²¹ o tsá² Dios
 coon²¹ tøø² mo! Amén.

'Ná¹ cwoi² tsá² yaai Dios

12 Tsu 'wii¹³ joon tsaru¹¹ u',
 mf³ii tyani² ii coon¹³ 'e
 feei¹-tsi tyá' Dios, 'e cwó¹³ naa'
 yaanaa' lawa coon²¹ fa¹ 'e jiin¹
 tyá' Dios. 'E coon¹³ la joon lí¹ naa'
 jiin¹³ tsá² tyá' Dios tsu 'elo 'e tí²-tsi
 Dios. Tsu 'elo 'e tí² na' jmoo²¹ o'
 lawa tsá² 'in 'øøi²¹-tsi. **2** Joon jo
 seen²¹ naa' jmaa² aa' jiin¹³ la tyú²
 to² 'e juncwii²¹ lo. Unsi² naa' 'e i¹-oo'
 'e coon¹³ la joon lí² unsi² naa' 'e
 jmoo² oo'. 'E coon¹³ la joon lí² líñí² ii'
 'e iin²¹² in Dios 'e tyú²-u, joongi 'e
 'yaai-tsi joongi 'e sitiin¹.

3 Tsu fuu²¹² uu 'naa' jileei²¹ 'naa'
 coon¹³ 'e feei¹-tsi Dios gajmaa¹a
 tyiia: xuun i¹-oo' yaanaa' lí¹ gi la
 gatí² naa'. Tyú² gi wa'a i¹-oo' coon²¹
 tún², jiin¹³ la 'e nigacwo¹ Dios 'naa'
 'e jai¹² lí² naa' la jaain²¹ la jaan²¹ naa'.
4 Tsu lawa cuerpo tyá' tsá² 'e lí² láai²
 'ii¹³ joon la coon²¹ 'ii¹³ jmaa²¹ i to²
 pe jo jmoo¹ o la jmoo¹ o 'ii¹³ catyiaa².
5 La joon lí¹ i jna'. 'Láai² 'ii¹³ to² 'e
 jmaai²¹ jna' la jaain²¹ la jaan²¹ naa'.
 Joon sicaan²¹ na' lawa coon²¹ cuerpo
 tyá' Cristo. Joon xüfiin¹³ fúu¹ o 'e
 sicaan²¹ na' tí² ca'ii¹³ tí² ca'ii¹³ 'e
 lí¹ na' coon²¹ cuerpo.

6 Joon Dios nigacwo¹ o jna' 'láai²
 'ii¹³ to² ilí² jmoo²¹ o' la jaain²¹ la
 jaan²¹ naa'. Nigacwo¹ Dios tsá² to² lí²
 jmáa¹ a la jaain²¹ la jaain²¹ jiin¹³ la
 iin²¹² in. Joon jilei¹ e 'ná¹ jmoo²¹ o' 'e
 to² do gacwo¹ Dios jna' coon²¹ tún².
 Wana gacwo¹ Dios tsá² to² 'e jma¹² a
 tsá² júu³ tyú² tyá'a, 'ná¹ cwo¹ 'in tsá²
 do júu³ coon¹³ jilaa²¹ 'e jai¹² lí² i.

⁷ Joon wana gacwo¹ Dios tsá² to² wa'a unjíi²in tsá² xeei²¹, 'ná¹ unjii²in 'in tsá² do 'e tyú². Joon wana gacwo¹ Dios tsá² to² wa'a 'e¹²e tsá² xeei²¹, 'ná¹ cwo¹-tsi 'ido 'e¹²e tsá². ⁸ Joon wana gacwo¹ Dios tsá² to² wa'a tyá¹-tsi tsá² xeei²¹, 'ná¹ cwo¹-tsi jmáa¹a. Joon wana gacwo¹ Dios tsá² to² 'e cwo²o cuu² tsá² xeei²¹, 'ná¹ cwó² 'e cuu² do 'e coon²¹ 'e i¹-tsi. 'In tyú² to² 'ná¹ tyú²u to² coon²¹ tún², joon 'in uncoon¹³on 'in seein²¹ faí³ 'ná¹ jmáa¹a 'e jløø¹³mo.

'E 'ná¹ jmáa¹a 'in jai² líi²i Cristo

⁹ Cwoli'iin²¹naa' 'a la jai² la jaain²¹la jaan²¹naa'. Cwoli'ee¹moo' 'e gó² joon jmaa²aa' 'e tyú². ¹⁰ 'Ná¹ li*iin*²¹naa' la jaain²¹la jaan²¹naa' jiin¹³ la 'iin²¹in tsá² la 'oo²¹ruu²¹.i. 'Ná¹ tsáai¹-oo' la jaain²¹la jaan²¹naa' líi¹gi lagi yaanaa'.

¹¹ Jo cwolíin²naa' tsá² 'in fui². Cwoo²oo' pi³ yaanaa' wa'a jmaa²aa' to²tya' Ña'ñu¹u' ce caain²-oo'.

¹² Jmaa²aa' jløø¹³naa' coon¹³ 'e sijaan²¹aan'. Taa²¹ jmaa²aa' mo moo²oo' wúu¹. Joon jo cwo'fin²-oo' wa'a foo²¹oo' júu³ tyú².

¹³ Uncoon¹³on 'in tsá² jai² líi² Cristo 'in seein²¹ faí³ joon ii¹³moo' 'e tyú²-u 'in jafeei¹³ 'naa'.

¹⁴ Mf²ii' wa'a uncwaai¹³ Dios 'in jmaai²¹ 'naa'. Mf²ii' wa'a uncwaai¹³ Dios 'ii, jo mf²ii' wa'a jmeei²¹ Dios 'ii.

¹⁵ Jmaa²aa' jløø¹³naa' coon¹³ 'in tsá² 'in jløøi¹³ joon cií²ii' coon¹³ 'in tsá² 'in ci¹i.

¹⁶ Cwoseen²¹naa' coon²¹ 'e líi²naa' la jaain²¹la jaan²¹naa'. Jo jmaa²aa' jloo¹³ 'naa' pe ngf²ii' coon¹³ 'in tsá² 'wéi¹ do. Jo cwolíin²naa' tsá² 'in líi¹ 'in ñii²¹-tsi 'áai¹.

¹⁷ Jo cóon¹³oon' tyii' 'e gó² jmoo¹o tsá² tyii' tyaa' jiin¹³ jaain²¹. Cwoo¹³-oo' wa'a jmaa²aa' jmaai¹³ 'e tyú² tyani jilee²¹ tsá². ¹⁸ Jmaa²aa' xiia¹³ jiin¹³ lí² 'e seen²¹naa' tyú² coon¹³ jilee²¹ tsá². ¹⁹ Tsaru¹u', 'in 'iin²¹na, jo coon¹³naa' tyii' yaanaa' pe cwoo²oo' 'a 'e² Dios wúu¹ 'ñia'o 'ido. Tsü ni jí² tyaa' Dios jin²in: "Jna-a tñi²na 'e²e wúu¹, jna-a icí³ii tyaa' 'ino, jin² Ña'ñu¹u'." ²⁰ Joon gajin²in: "Wana un'aai² 'in 'ei'¹ 'nu, cwoo¹³xü 'e dø¹o. Joon wana unjmúu¹i, cwoo¹³xü 'e 'uun²¹un. Tsü wana jmoo²o la joon icwo²o faíi²¹ tyaa' 'in 'ei'¹ 'nu 'e lí¹ lawa'a xu²u mi³ jí² yu' tyíi*i*." ²¹ Jo cwo¹o wa'a lii²¹ 'e gó² 'nu; jmaa²aa' 'e lii¹i 'e gó² do coon¹³ 'e tyú².

13 Jilee²¹ tsá² 'ná¹ jmáa¹a nuu¹³un jiin¹³ la to² tyú² tsaa'to². Tsü Dios cwoo¹o jilaa²¹ to² 'e sá² joon Dios siin²¹in jilee²¹ tsaa'to². ² Joon jilee²¹ 'in jo jmoo¹o nuu¹³un to² tyú² tsaa'to² lawa jo jmoo¹o nuu¹³un to² tyú² Dios tsü Dios gacwo¹o 'in tsaa'to² do 'e to² oo¹o. Joon 'in jo jmoo¹o nuu¹³ 'ii in'láa¹a joon inij²¹ wúu¹. ³ Tsü 'in tsaa'to² do jo jmaai¹ to² wa'a toon²¹on fo²-tsi tyaa' 'in jmoo¹o 'e tyú² pe tyaa' 'in jmoo¹o 'e gó². ⁴Tí 'in²¹u' seen²¹u'un 'e jo fo² 'íi¹ tyí*i* tyani tsaa'to²? Wa'a 'in²¹u'un la joon, jmaa²aa' 'e tyú² joon 'in tsaa'to² do ilitsáai¹-tsi 'nu. ⁴Tsü 'in tsaa'to² do jmoo¹o to² tyaa' Dios 'e seen²¹un tyú². Pe wana jmoo²o 'e gó² 'ná² lífin²u 'e goo²¹o. Tsü 'íi³mo to² 'e 'oo¹o tsaa'to² 'ii²¹ 'e 'e¹²e tsá² wúu¹. Joon Dios gacwoo¹o 'ido to² 'e 'oo¹o wa'a lí² 'e¹²e wúu¹ coon²¹ tsáa¹ tyaa' 'in jmoo¹o 'e gó². ⁵Tsü 'wii¹³ joon

'áá¹mo tyiin² wa'a jmaa²a nuu¹³✉ to² tyu² tsaa'to². 'E coon¹³ la joon jon' wa' e tyu²mo'o 'e wúu¹ do pe jmoo²o la ñi²i tí²mo'o jmoo²o.
6 Joon tsu 'wii¹³ joon ci²ii' laa¹³ tya' tsaa'to² tsu 'in tsaa'to² do jmoo¹o to² tya' Dios joon la joon jmoo¹o.

7 Ci²ii' e jilaa²¹ e røø²¹naa'. Wana røø²¹naa' cuu² e 'íi³in tsá², ci²ii'. Joon wana røø²¹naa' cuu² tya' laa¹³ e 'nii¹i tsá², ci²ii' jon. Jmaa²aa' náu¹³✉ tya' 'in 'ná¹ jmaa²aa' náu¹³✉ joon un'goo²¹oo' 'in 'ná¹ un'goo²¹oo'. **8** Jo cworøø²¹naa' tya' jiin¹³ jaain²¹. Cworøø²¹naa' jiin¹³ e 'ná¹ li'iin²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Tsu 'in 'iin²¹in 'in catyaai² nigajmaa¹o jilaa²¹ jiin¹³ la to² tyu² ley do. **9** Tsu 'e ley do jin²in: "Jo foo¹³o tsamf² tya' tsá² xeei²¹, jo jngaa¹³un tsá², jo jmaa²a 'uun²¹, jo fu²u júu³ tajuu²¹ jiin¹³ jaain²¹, jo jmaa²a 'iin²¹un 'e sá² tya' tsá² xeei²¹." Pe 'e ley lo, joon coon¹³ jilaa²¹ ley catyiia² e sitsiin¹ coon¹³ 'e júu³ lo: "Cwoli'iin²¹mo'o tsagoo²o jiin¹³ la 'iin²¹u'un 'wo'o." **10** In 'iin²¹in tsagoo¹o jo 'ee 'e gó² jmoo¹o tya' 'ido. Joon coon¹³ la joon 'in 'iin²¹in tsagoo¹o iuntsiin¹ 'e ley do.

11 Joon, tsu 'wii¹³ ñi²oo' xiala ngó¹ tiempo, 'ná¹ jnaa¹-oo' e cwwu²¹moo' tsu tyan'gi najó² e tiin¹³na' lagí la mo 'wiin²¹ mo gajai¹² galí²na'. **12** Ningó¹ xuu²¹ niu²¹gi joon najatyéen¹mo 'e jná² jmii²¹ tsu 'wii¹³ joon 'ná¹ tuu²¹✉ 'e jmoo²¹o la jmoo¹o tsá² li nuu²¹; joon 'ná¹ tyíi¹³i' ñí³ la tyan¹an 'láa² 'in ngí¹ li jná² joo²¹. **13** Cwongf²i' la tfii² ngí¹ 'in ngí¹ mo jmii¹. Jo ngf²i' to² 'iin¹ joongi tyá²a' jmii²¹ li to²o tsá² mii¹³. Jo ngf²i' to² feei²¹ tsamf² jon'gi

ngf²i' to² jmoo¹o 'e gó². Jo 'ná²a' mii¹³ jon'gi' i' áá³a' tsiiwúu¹. **14** Nál cwojmaa²aa' la gajmaa¹a Ña'ñu¹✉ Jesucristo joon jo 'í¹-oo' wa' jmaa²aa' jiin¹³ la 'yaa¹-tsi ngú¹ taan²¹naa'.

14 Joon wana seein²¹ tsá² 'in xu jai² lfi² 'i¹³naa' 'ido jee²¹ 'naa' pe jo cwo²o júu³ ruu²¹naa' tya' cwáain¹ e jo 'ee to² 'iin³. **2** Tsu 'inlíi¹³ lfi²i' e lí² dø² doñi'ee 'e sá² pe seein²¹gi 'inlíi¹³ 'in xu jai² lfi² 'in gó²o jiin¹³ jon². **3** Joon 'in tsá² do 'in lí² dø² doñi'ee 'e sá² jo tfii² faa²¹a 'e gó² tya' 'in tsá² 'in jo gó²¹ jilaa²¹ 'i¹³. La joon jon 'in tsá² do 'in jo gó²¹ jilaa²¹ níi³ 'e sá² jo tfii² faa²¹a 'e gó² tya' 'in tsá² do 'in gó²¹ doñi'ee 'e sá², tsu na'ii²¹mo Dios 'i²¹. **4** Xiala cwói¹¹ faa²¹ tsá² 'e gó² tya' jaain²¹ 'in jmoo¹o to² tya' tsá² xeei²¹? Tsu cwáain¹ tya' fii²¹o 'ido lí² 'i¹³ wa jmoo¹o 'e tyá² si 'e gó² 'ee. Joon tyú²-✉ icwo'íi¹ tsu Ña'ñu¹✉ lí² jmáa¹a taa²¹ 'ido.

5 La joon jon seen²¹mo jon tsá² 'in 'í¹-tsi 'e tyiin²gi coon²¹ jmii²¹ lagí 'e jmii²¹ catyiia², joon seen²¹mo 'in 'í¹-tsi 'e coon²¹ røø²¹ jilaa²¹ jmii²¹. Joon jileei²¹ 'ná¹ litsáa¹-tsi 'ñá'a.

6 In un'øøi¹¹ coon²¹ jmii²¹, un'øøi¹¹ 'e jmii²¹ do 'e un'goo¹o Ña'ñu¹✉. La joon jon jmoo¹o 'in jo un'øøi¹¹ jiin¹³ coon²¹ jmii²¹. Jo un'øøi¹¹ jmii²¹ tsu coon¹³ la joon lfi²i 'e un'goo¹o Dios. La joon jmoo¹o 'in gó²¹ jilaa²¹ 'i¹³, gó²¹o 'e un'goo¹o Dios tsu gacwo¹o 'maai¹³ Dios. Joon 'in jo gó²¹ jilaa²¹ 'i¹³, jo gó²¹ø 'e un'goo¹o Dios joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios.

7 Tsu jiin¹³ jaain²¹ jee²¹ jna' 'e seen²¹na' jiin¹³ tyi'yiia' jon'gi

júun²na' tyi'yia'. ⁸Tsu wa' seen²na', seen²mo' tya' Ņa'ñu¹u' joon wana nijúun²na' júun²mo' tya' Na'ñu¹u' jon. Joon wa seen²na' si júun²na' 'ee lí¹na' tsá² tya' Ņa'ñu¹u!. ⁹Tsu Cristo gajúun²in joon gajiin¹o tún¹ joon coon¹³ la joon galíi¹i Ņa'ñu¹u' tya' 'in nigajúin¹ coon¹³ 'in jiin¹.

¹⁰Pe 'nu-ü, ðee lí¹ jmoo²o 'ii²¹ tya' ruu²¹u? ðE lí¹ jmoo²o 'e jo tsáai¹-o'o 'ii? Tsu jilee²¹na' 'ná¹ tsaa²¹a' tyani Cristo ilisá² 'ii²¹ tyi'. ¹¹Tsu ni jí² tya' Dios jin²in:

'Ee la ja²mo seen²na, jin² Ņa'ñu¹u'. Joon coon¹³ 'e joon 'e jai² ijuui²¹ jilee²¹ tsá² 'wojníl'i tyani³ii.

Joon jilee²¹ icwo² 'maai¹³ Dios 'e tyú¹mo 'ii.

¹²Joon jilee²¹na' 'ná¹ jnii²¹i' cwáain¹ tyi' tyani Dios la jaain²¹ la jaan²¹na'.

Jo jmaa²aa' wa'a tyuuin² tsaruu²¹naa' wa' tee²¹i coon¹³ tsaa²

¹³Tsu 'wii¹³ joon jo faa¹³a' 'e gó² tya' la jaain²¹ la jaain²¹ tsá². Li' cii¹³i jmaa²aa' faa¹³aa' 'laa²¹, cwo²-oo' jo jmaa²aa' jiin¹³xu wa'a tyuuin² tsaruu²¹naa' wa'a xuu²¹i coon¹³ tsaa². ¹⁴Ñí²oo joon tsáa¹mo-tsii coon¹³ Ņa'ñu¹u' Jesús 'e jo 'e sá² jiin¹³ coon²¹ 'e gó² tsá² wa'a jmoo¹o 'leei²¹ tsá², pe wana 'i¹-tsi tsá² 'e 'leei²¹i 'ña'a, joon 'lee²¹mo joon. ¹⁵Joon wana coon¹³ 'e tyé²e' jmoo²¹o 'e 'leei²¹ tsaru¹u' jo ngí²i la 'iin²¹na' 'ii. Tsu 'wii¹³ joon jo jmoo²¹o coon¹³ 'e tyé²e' wa' 'leei²¹ 'in tsaru¹u' do tsu gajúin¹ Cristo 'wii¹³ tya'a. Tsu wana 'leei²¹ 'in tsaru¹u' la joon, nigaleei²¹mo jiin¹³ tsu 'wii¹³ nigatyé²e' jiin¹³ 'e 'iin²¹mo'. ¹⁶Tsu 'wii¹³ joon jo

cwoo²¹o' coon¹³ 'e jmoo²¹o 'e faa²¹a tsá² 'e gó² tya' 'e sá² 'e tyú² tyi'.

¹⁷Tsu 'e tya² Dios to² tsá² jo lí¹ jiin¹³ coon¹³ 'e gó² tsá² si 'e 'uun²¹ tsá² 'ee. 'E tya² Dios to² tsá² lí¹ lawa coon²¹ juncwii²¹ tya' tsá² coon²¹ tsáa¹, 'e lí¹ 'e seein²¹ tsá² tyú² tyani Dios, joon 'e seein²¹ tsá² jløø¹³mo coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios. ¹⁸Joon 'in jmoo¹o la joon to² tyú² Cristo, 'e 'yaai¹-tsi Dios tya'a joon ifaa²¹ tsagoo¹o 'ee tyú² tya'a.

¹⁹Joon la joon cwocwoo¹³-tsi' 'e jmoo²¹o' jiin¹³ 'e saan²¹²a' tyú²-u la 'oo¹² jna', joon iuncóon¹³on' la jaain²¹ la jaan²¹na' 'e tsái¹gi-tsi' 'e jai² lí²na'. ²⁰Tyú²gi wa jo jmoo²¹o 'e jo 'ee to² 'ii³ 'e gajmaa¹a Dios coon¹³ 'e tyé²e'. Tsu né²o' 'e la ja²mo 'e tyú² jilaa²¹ 'e gó² jmoo²¹o' wana tyé²e' 'e jma¹ 'e xuuui²¹ tsaa² tsaru¹u'. ²¹E tyú²gi wa jo tyú²u' ngú¹, si 'né²e' vino 'ee, si jmoo²¹o', 'ee doñi'ee ijma¹ tyuuin¹³ tsaru¹u' si jmoo²¹o' xuuui²¹ tsaa² 'ee, si jmoo²¹o' 'e xugí tsái¹-tsi 'ido Dios 'ee. ²²Tsu 'e jai² 'e tsái¹-tsi' la jaain²¹ la jaan²¹na' 'ná¹-a 'e tsái¹-tsi' tyani Dios. ⁱJoon jløø¹³mo 'in tsá² jo cwo²o' Ņa'a tsaa² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o! ²³Pe wana 'in gó² cu²-tsi 'noo¹o tsaa² coon¹³ 'e gó² do tsu jo mo gó² wa 'e tsái¹-tsi, joon jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá² 'e jo tsái¹-tsi, 'noo¹o tsaa².

Jmaa²a 'e 'yaai¹-tsi tsaruu²¹u
jon' 'e 'yaai¹-o'o 'wo'o

15 Joon jilee²¹ jna' 'in tsái¹-tsi lí¹gi 'ná¹ uncóon¹³on' coon²¹ tú² 'in tsá² catyaa² 'in xugí jai² lí²i, joon jo jmoo²¹o' jiin¹³ 'e 'yaai¹-tsi' yiia'.

2 La jaan²¹na' 'ná² jmoo²¹o' jiin¹³ la 'yaai¹-tsi ruu²¹i 'e sá² 'e tyú² tya'a joon ilitsáai¹gi-tsi 'e jai¹² líi²na'.

3 Tsú Cristo jo gajmaa¹a 'e 'yaai¹-tsi 'ña'a, tsú ni jí² tya' Dios jin² xiiala nigalfí: "Jna-a ga'ii¹³na 'e jíu³ 'laa²¹ 'e gacwoi¹² tsá² 'naa'." **4** Tsú jilaa²¹ 'e gataan¹an tsá² ni jí² tya' Dios la mo jéei¹, gataan¹an i'e¹²e jna' 'e coon¹³ la joon 'e sá² 'e sijaan²¹²an' tsú 'wii¹³ 'e jíu³ taa¹³ 'e jí² do ijmaá¹a taa²¹ jna' joon icwo²o jna' fo'fee¹¹ tyi'. **5** Cwocwo²o Dios 'naa' 'e seen²¹naa' jløø¹³naa' coon¹³ 'in catyaai² do. Joon Dios do lí² cwo²o 'naa' 'e jmaa²aa' taa²¹ joon lí² cwo²o 'naa' fo'fee¹¹ tyii'. Cwouncoon¹³ Dios 'naa' 'e canii²mo 'i¹'-oo' coon¹³ 'in catyaai² do la gajmaa¹a Cristo Jesús, **6**'e coon¹³ la joon jilee²¹naa' lí² ungoo²¹oo' coon²¹ caain²¹ Dios, 'in Jmii²¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo.

'E jíu³ tyú² tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel

7 Tsú 'wii¹³ joon 'ii¹³naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jiin¹³ la ga'ii²¹ Cristo jna' 'e coon¹³ la joon un'goo¹o tsá² Dios. **8** Tsú fuu²¹²uu 'naa' 'e Dios gasiin¹in Cristo gauncoo¹³on tsá² Israel 'e coon¹³ la joon gauntsiin¹ jíu³ galíi¹i tya' lii²¹² tsacøoi¹³ tyi'. Joon coon¹³ la joon gajmaa¹a Dios jíu³ 'e jo cuu²¹i jíu³ tya'a. **9** Gajó² jon Cristo 'e lí² un'goo²¹o tsá² 'in jo seein²¹ Israel Dios tsú 'wii¹³ 'e feei¹¹-tsi tya' 'ido. La gajin¹² ni jí² tya' Dios:

Tsú 'wii¹³ joon iun'góo³oo 'nu jee²¹² tsá² 'in jo seein²¹ Israel. Joon i'ðø³øø coon²¹ icwó³oo máa¹³u'un.

10 Joon li' lí² xiiia²¹ jin² ni jí² do:

Cwojløø¹³naa' tsá² jo seein²¹

Israel, coon¹³ 'in tsá² tya' Dios.

11 Joon li' lí² xiiia²¹gi jin²:

Cwoo¹³ 'naa' 'maai¹³ Ña'ñu¹u' jilee²¹naa' tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹.

Joon faa¹³aa' xiiala feei¹¹ 'ii jilee²¹ tsá².

12 Joon Isaías gataan¹an jí² do jin²in:

Lawa coon²¹ jmoo³ 'mó² 'e 'yeei²¹ sun³ tya' la joon inii¹³ jaain²¹ tsá² jee²¹² jmoo³ Isái.

Joon ityu²u to² jilee²¹ tsá² jo seein²¹ Israel.

Joon 'in tsá² do 'in jo seein²¹

Israel 'e jo cu¹²-tsi coon¹³ 'ii.

13 Joon nano mf³ii tyani Dios, 'in cwo² jna' 'e sijaan²¹²an', mf³ii wa'a cwo² Dios 'naa' 'e jløø¹³naa' 'áai¹ joon 'e iliseen²¹naa' tyú² coon¹³ 'ii 'wii¹³ ja²mo líi²naa' 'ii. Joon mf³ii 'e coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios 'e lí² un'láa²naa' 'e i'ðøi¹²gi'-oo' e sijáan²¹²an' ca gasái¹.

14 Joon 'naa' tsaru¹u', tsáa¹mo-tsii 'e 'naa' seen²¹naa' 'e tyúmoo', joon 'øø²¹mo'-oo' jilaa²¹ joon tñi²moo' cwoo²oo' tsá² cwáain¹ la jaain²¹ la jaan²¹naa'. **15** Pe, tsaru¹u', tsú 'wii¹³ 'e feei¹¹-tsi Dios tysiia 'e fuu²¹²uu 'naa' coon¹³ 'e jí² lo coon¹³ jíu³ coon²¹ tsáa¹, 'e coon¹³ la joon jo 'in²'-oo'.

16 Gajmaa¹a Dios feei¹¹-tsi tysiia 'e jmáa³aa jiin¹³ la to² tyu² Jesucristo jee²¹² tsá² 'in jo seein²¹ Israel. Joon 'e to² jmoo³oo do 'e cwó³oo 'e jíu³ tya' Dios tya' 'e tiin¹³ tsá². Joon yu to² cwó³oo 'e jíu³ lo 'e lí² líin²in 'in tsá² jo seein²¹ Israel do lawa coon²¹ fa¹ 'in nigatyii¹³in Espíritu Tyú² 'e ti¹¹-tsi Dios.

17 Joon tsú 'wii¹³ líi¹naa' tsá² tya' Cristo Jesús 'áa¹mo jløø¹³naa' coon¹³

'e to² gajmáa³aa tyá' Dios. ¹⁸Joon fuu²¹²uu 'naa' jiin¹³ la gajmaa¹a Cristo 'wii¹³ jna wa'a ilí² jmá¹ nñu¹³ tsá² jo seein²¹ Israel. Joon jilaa²¹ 'elo galí² júu³ fo²oo coon¹³ 'e gajmáa³aa. ¹⁹Galf² la joon jon coon¹³ 'ii²¹ tyá' li² joongí tyá' milagros joongí coon¹³ 'ii²¹ tyá' Espíritu Tyú². Joon coon¹³ la joon nigacwó³oo jíu³ ce jilaa²¹ tyá' xiiala itiin¹³ tsá² 'wii¹³ cwáain¹ tyá' Cristo. Nigacwó³oo 'e jíu³ lo ca Jerusalén joongí la caain²¹ fuu²¹ ca tyá¹ fu cwoo¹³ li sii²¹ Ilírico. ²⁰Joon nigacwo³-tsii 'e cwó³oo 'e jíu³ tyú² tyá' 'e tiin¹³ tsá² li jo mo ganúu²un tsá² jiin¹³ cafu xiiala gajmaa¹a Cristo tyá' tsá², 'e coon¹³ la joon jo jmóo³oo to² li nga'naa¹ tsá² xeei²¹ jmoo¹o to² la lo. ²¹Pe la jin² ni jí² tyá' Dios:

'In jo mo ganúu²un jiin¹³ coon²¹
naa¹³ cwáain¹ tyá' Cristo
inúu¹un jíu³ tyá' 'ido.

Joon in'øoi²¹-tsi 'in tsá² do 'in jo
mo ganúu²un cwáain¹ tyá'a.

'In²¹² Poo² tsáa¹a fu Roma

²²Tsú 'wii¹³ joon jo galí¹ii
yafoo¹³na 'naa' xufiin¹³ 'láai²
naa¹³ galí¹ii²¹na góo³oo. ²³Pe
nano niga'yee²¹mo to² tyia fu
li taan²¹²na lo. Joon tsú 'wii¹³
nigali¹ii²¹na ca la mo jéei¹
'áai¹ yafoo¹³na 'naa', ²⁴I¹-tsii
yafoo¹³na 'naa' mi ngí³na níi³ii fu
li sii²¹ España. Joon lí²na wa'a ilí²
uncoon¹³naa' jna 'e fu¹ yuu²na do
mi yuui¹³ 'e li'yaai¹-tsii 'e jóø²na
'naa'. ²⁵Pe nano ningóo³oo 'yuu²na
fu¹ níi³ii Jerusalén 'e nicóon³xuu¹ 'e
cwo³oo 'in ru¹u' 'in néei¹ do. ²⁶Tsú
'in tsaru¹u' néei¹ li sii²¹ Macedonia

coon¹³ 'in néei¹ li sii²¹ Acaya
niga'i¹-tsi wa'a 'e uncaain²¹xu cuu² 'e
síin¹in tyá' 'in tsaru¹u' tañí² néei¹
Jerusalén. ²⁷Joon 'yaa¹mo-tsi 'e
gajmaa¹a la lo tsú lawa 'e róø²mo
'ido. Tsú 'in tsá² jai² lí²i néei¹
Jerusalén do nigajmaa¹a coon²¹ 'e
tyú² tyá'a 'e jai² lí²i coon¹³ 'in tsá²
do 'in jo seein²¹ Israel do. Joon 'in
tsá² jo seein²¹ Israel do cwáain¹
tyá'a 'ná¹ jmáa¹a coon²¹ 'e tyú² tyá'a
coon¹³ 'in tsá² Israel do. ²⁸Joon
mo ga'yeei²¹ 'e cwáain¹ lo, joon
nijoon¹³oo 'e cuu² do, ijúu³uu fu
España do, joon yafoo¹³na 'naa'
mi ngí¹³na. ²⁹Joon tsáa¹mo-tsii
igaa¹³na fu li née¹naa' 'ii¹³na'
coon²¹ caan²¹mo 'e cwaai¹³ tyá' jíu³
tyá' Cristo do.

³⁰Tsaru¹u', mf³ii tyani²ii' coon¹³
'e tsáa¹mo-tsii' Ña'ñu¹u' Jesucristo
joongí coon¹³ 'e 'ii²¹ 'e cwo²o
Espíritu Tyú² do jna' 'e 'in²¹²mo'
'ii, coon¹³ joon mf³ii tyani²ii' 'e
cwoo²oo' pi³ yaanaa' caan²¹mo
coon¹³ jna 'e mi²ii' tyani Dios 'wii²¹²
tyajna. ³¹Mf²ii' tyani Dios wa'a
iláa²mo jna ja'cwoo²¹ 'in jo jai²
líi² néei¹ Judea joon wa'a i'ii²¹mo
røø²¹ 'in tsaru¹u' néei¹ Jerusalén 'e
cuu² tyáan³aan do. ³²Mf²ii' jon, wa'
'in²¹²in Dios, icwéi¹na yajø²na 'naa'
jløø³moo joon i'ii²¹xu 'woo²¹oo
jee²¹² 'naa'. ³³Mf³ii tyani Dios, 'in
cwó² 'e seein²¹ tsá² tyú² coon¹³, 'e
iuncoo¹³ 'naa'. Amén.

Sii¹i Poo² 'aai²¹² tsá²

16 Fuu²¹²uu 'naa' wa'a 'ii¹³naa'
coon²¹ tún² 'in tsamf² ru¹u'
Febe. Gauncoo¹³ 'áai¹ 'ido 'in
tsá² jai² lí²i Cristo 'in néei¹ fuu²¹
Cencrea. ²I¹¹³naa' 'ii coon¹³ 'e

sii²¹ Ña'ñu¹⁴ la tí²i jmá¹ tsá² la 'oo²¹ ru¹u' in jai² líi² Cristo. Joon 'naa' uncoor¹³oon' Febe do coon¹³ jilaa²¹ 'e jmaai¹ to² ty'a tsu 'in lo nigauncoor¹³ tsá² fúui¹ 'áai¹ la joongi jon nigauncoor¹³o jna jon.

³'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' Priscila coon¹³ Aquila 'in nigajmaa¹a to² ty'a Cristo Jesús coon¹³ jna. ⁴'E tooin² 'mó¹ 'ii²¹ ty'a 'e galaa²¹ jna 'e fo² 'e 'ii¹ tyia ijúun²na do. Joon jna cwóo³oo 'maai¹³ 'ido joon jon' jiin¹³ jna cwóo³oo 'maai¹³ pe jilee²¹ tsaru¹u' in jai² líi² Cristo 'in jo seein²¹ Israel. ⁵'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' jilee²¹ tsaru¹u' in jai² líi² 'in licaain²¹ inuu ty'a Priscila coon¹³ Aquila do. 'Aa²¹²moo' fo²oo jon Epeneto, jaain²¹ tsá² 'in 'iin²¹²na 'áai¹ joon 'ii nifu jee²¹² 'in néei¹ li sii²¹ Acaya do ja²mo galíi² Cristo. ⁶'Aa²¹²moo' fo²oo María 'in nigajmaa¹a to² 'áai¹ jee²¹² 'naa'. ⁷'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' in tsagóo³oo Andrónico coon¹³ Junias. Caan²¹mo táa¹i 'ido coon¹³ jna tsi 'núñi³ joon tyú²-u cwii¹in 'in tsá² ty'a Cristo 'in líi¹ apóstoles 'ii. Joon jo¹o galíi² Cristo la jéei¹gí jna.

⁸'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' Amplias, 'in líi¹ tsaru¹u' in 'iin²¹²na coon¹³ 'e jai² líi²na' Ña'ñu¹⁴. ⁹'Aa²¹²moo' fo²oo Urbano 'in nigajmaa¹a to² ty'a Cristo Jesús coon¹³ jna'a, la joon jon Estaquis, 'in tsá² 'in 'iin²¹²na. ¹⁰'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' Apeles, 'in nigacwo²íi¹ tyú² jilaa²¹ wúu¹ 'áai¹ ganii²¹i wii¹³ 'e jai² líi² Cristo. La joon jon 'aa²¹²moo' fo²oo 'in tsá² néei¹ inuu ty'a Aristóbulo. ¹¹'Aa²¹²moo' fuu²uu' 'in tsagóo³oo Herodión. La joon jon fuu²uu' 'in tsá² néei¹ inuu Narciso 'in jai² líi²i

Ña'ñu¹⁴. ¹²'Aa²¹²moo' fuu²uu' jon Trifena coon¹³ Trifosa 'in jmoo¹o to² ty'a Ña'ñu¹⁴. 'Aa²¹²moo' fuu²uu' jon 'in tsamf² ru¹u' 'in 'iin²¹²na', Pérsida, 'in nigajmaa¹a to² ty'a Ña'ñu¹⁴ 'áai¹. ¹³'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' Rufo, 'in tsá² jai² líi² Cristo 'in 'yu júu³i 'áai¹, coon¹³ sáa³o 'in nigalíi¹ lawa sáa³aa jon. ¹⁴'Aa²¹²moo' fo²oo fuu²uu' jon Asíncrito, coon¹³ Flegonte, coon¹³ Hermas, coon¹³ Patrobas, coon¹³ Hermes, coon¹³ jilee²¹ tsaru¹u' 'in taain²¹² coon¹³ 'ii. ¹⁵'Aa²¹²moo' fuu²uu' jon Filólogo, coon¹³ Julia, coon¹³ Nereo coon¹³ tsamf² ruu²¹i, coon¹³ Olimpas coon¹³ jilee²¹ tsaru¹u' 'in jai² líi² 'in taain²¹² coon¹³.

¹⁶'Aa²¹²naa' la 'oo²¹ ru¹u' la jaain²¹ la jaan²¹naa' cuu²uu' caai²¹ ni² ruu²¹naa'. Jilee²¹ 'in jai² líi² Cristo 'in néei¹ lo sii¹in 'aa²¹²naa'.

¹⁷Tsaru¹u', mf³ii tyani²ii 'e cóon²oon' cwáain¹ 'in tsá² do 'in jmoo¹o poo²¹² jee²¹² 'naa' coon¹³ 'e 'ee¹e si jmoo¹o tyuuin²¹ tsá² 'ee joon 'noo¹o tsá² tsaa². Tsu jilaa²¹ 'elo li' cií¹³i líi¹ la niga'e² tsá² 'naa'. Jmaa²aa' coon²¹ coon¹³ 'in tsá² no, ¹⁸tsu 'in tsá² no jo jmaa¹ 'ii²¹ to² ty'a Ña'ñu¹⁴ Jesucristo. 'In tsá² no jmaa¹a 'ii²¹ to² jiin¹³ 'e ijmaa²¹i to² 'ña'o joon júu³ ty'a 'áai¹ to² joongi 'áai¹ jlloo¹³ joon coon¹³ júu³ joon cóñ² tóo² tsá² jo li²i. ¹⁹Joon jilee²¹mo ñí² xiiala jmoo² 'naa' néu¹³uuun' joon tsu 'wii¹³ joon jlø¹³moo coon¹³ 'naa'. Joon 'iin²¹²na ilíin²naa' tsá² 'in 'yuui¹³ 'e jmá¹ 'e tyú² jón' wa'a 'in jmá¹ 'e gó². ²⁰Joon 'in Dios 'in jmoo¹o 'e seein²¹ tsá² tyú² tyaníi¹ jmoono idyee¹³i 'in 'lii¹³ Satanás

'wii²¹² tíi¹³ii' in'øø'¹³naa' 'ii.
Cwauncwaai³ Ña'ñu¹⁴ Jesucristo
'naa'.

21 Sii¹mo jon 'aa²¹²naa' 'in tsá²
sii²¹ Timoteo 'in jmoo¹o to² coon¹³
jna. Sii¹mo jon Lucio, coon¹³
Jasón coon¹³ Sosípater 'in líi¹i
tsagóo³oo.

22 Joon jna-a, Tercio, 'in
nigataan¹an ni jí² 'e júu³ lo sii³na
jon 'aa²¹²naa' lawa tsá² 'in jai² líi²i
Cristo jon.

23 Aa²¹²moo' jon jin² Gayo, 'in
fii²¹² 'ná¹ li tyín¹³na joon cwoo¹o
'ido jon 'náu¹u li licaain²¹ 'in
jai² líi²i Cristo. La joon jon sii¹in
Erasto 'aa²¹²mo 'naa'. Erasto do
líi¹i 'in naní² cuu² tya' fuu²¹ lo.
Joon 'in tsaru¹u' Cuarto sii¹in

'aa²¹²moo'.

24 Cwouncwaai³ Dios jileei²¹ 'naa'.

Amén.

Júu³ li gatséi¹

25 Joon nano cwoun'goo²¹o' Dios
'in lí² jmá¹ 'e pi³gi'-oo' coon¹³ 'e
júu³ tyú² tyiia tya' xiiala itiin¹³
tsá². Cwóo³ jna 'e júu³ lo joongi
'e¹² jna tsá² cwáain¹ tya' Jesucristo.
Joon 'e júu³ tyú² do jmoo¹o júu³ 'e
júu³ 'uuin²¹ gasáa¹a Dios ca la mo
'wiin²¹² juncwii²¹. **26** Pe nano coon¹³
'e to² tyu² 'in Dios 'in seein²¹ coon²¹
tøø²mo, nigajmaa¹a júu³ coon¹³ 'e
jí² tya' Dios 'e gajmaa¹a 'in tsá² 'in
nigacwó¹ júu³ tya' la mo jéei¹. Joon
'e júu³ 'uuin²¹ do gajmaa¹a Dios 'e
cwii¹i jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹
'e coon¹³ la joon lí² jo¹o líin²in joon
lí² jimáa¹a náu¹³u.

27 i'Ii²¹mo Dios 'e un'goo²¹o tsá²
'ii 'wii¹³ Jesucristo coon²¹ tøø²mo!
Joon jiin¹³ 'ii-o líi¹i Dios 'in níi²¹²-tsi.
Amén.

Jí² 'láa² 'wii²¹² gasii¹in San Pablo tíi²i 'in tsá² 'in néei¹ Corinto

Poo² gasii²in 'e jí² lo tyá' 'in
jai² líi²i Dios néei¹ Corinto

1 Jna, Poo², 'in sii¹i 'e jí² lo. Joon
líi¹na apóstol tyá' Jesucristo
coon¹³ 'ii²¹ tyá' Dios 'in gatyii¹³in
jna. Coon²¹ caan²¹mo sii²¹na'a 'e
jí² lo coon¹³ ru^{1u} sii²¹ Sóstenes.

2 Síi³na 'e jí² lo tyi'naa' tsaru^{1u} 'in
cwii¹in Dios néei¹ fuu²¹ sii²¹ Corinto.
Joon líi²moo' tsá² tyá' Dios tsu
licaan²¹moo' coon¹³ Cristo Jesús.
Joon Dios gatø²ø 'naa' galíi²naa'
tsá² tyá'a 'in tyúi¹ coon¹³ jileei²¹gi
'in un'goo²¹o Náñu^{1u} Jesucristo
'in néei¹ la caain²¹gi li xiia²¹. 'Ii
tsá² feei¹ tyá' 'ii joongi tyijna' jon.
3 Cwauncwaa³mo Náñu^{1u} Dios coon¹³
Náñu^{1u} Jesucristo 'naa' joon
canii²mo liseen²¹naa'.

Galicwaa³moo' 'wii¹³i Cristo

4 Dios gauncwaaai³ 'naa' joongi
'wii¹³i Cristo Jesús. 'E joon fuu²¹²uu
'maai¹³ coon²¹ tøø²mo. **5** 'Wii¹³i
icaan²¹moo' coon¹³ Cristo do; Dios
nigacwo^{1o} 'naa' 'e tyú² 'f¹-oo', lagi
jilaa²¹ 'e foo^{1o} 'e joongi jilaa²¹ 'e
ñii²ii'. **6** Joon jilaa²¹ jíu³ 'e gatyá³aa
cwáain¹ tyá' Cristo galí¹ ja¹²mo
jee²¹² 'naa'. **7** 'Wii¹³ joon la lo jo 'ee

li'øøi²¹ tyii' jilaa²¹a 'e cwo² Dios tsá²
la 'ii²¹² ijaan²aan' jmii²¹² mi ijneei²¹
Ña'ñu^{1u} Jesucristo tún¹. **8** Joon 'ii
isaan²¹in 'naa' tá² ca li tséi¹. La joon
jo 'in cwo¹ 'naa' tsaa² coonti mi
ngíi²i 'ii²¹ jmá¹a Ña'ñu^{1u} Jesucristo.
9 Dios gatø²ø 'naa' ilicaan²¹naa'
coon¹³ Jón¹on Jesucristo. Joon 'in
Dios do, 'in gatø²ø 'naa', jo tsacoo²¹
júu³ tyá'a.

'In sixéei¹³ jee²¹² 'naa'

10 Tsaru^{1u}, mf³ii tyaní²ii' coon¹³
'e sii²¹ Náñu^{1u} Jesucristo, síi¹³naa'
røø²¹, jo xeei²¹ ruu²¹naa'. Síi¹³moo'
røø²¹, coon²¹ 'f¹-oo', coon²¹ 'e
jmaa²aa'. **11** Fo³oo la joon, tsaru^{1u},
'wii¹³ 'inlíi¹³ tsá² inuu tyá' Cloé
gajin²o 'e jo cwo¹² jíu³ ruu²¹naa'.
12 'øøi²¹-tsi tsá² 'e 'láa²mo 'f¹-oo' la
jaain²¹ la jaan²¹naa!. 'Inlíi¹³ jin²in:
"Tsá² tyá' Poo² jna"; 'inlíi¹³gi jin²in:
"Tsá² tyá' Apolos jna"; 'inlíi¹³gi
jin²in: "Tsá² tyá' Tú³-u jna";
'inlíi¹³gi jin²in: "Tsá² tyá' Cristo
jna." **13** ¿Ti líi²moo' 'e 'iin²¹² Cristo
wa'a líi²naa' poo²¹² jee²¹² 'naa'?
¿E wa líi²naa' 'e gasaa²naa' jmii²¹
coon¹³ 'e sii²¹ Poo²? ¡Jo lí¹ la joon!
14 'Maa¹³mo Dios jo gasáa¹na jmii²¹
jiin¹³ jaain²¹ 'naa', jiin¹³ ña'a Crispo

coon¹³ Gayo. **15**'Wii¹³ joon jo 'in lí²
jin² coonti 'e gasáa²i jmii²¹ coon¹³
'e sii²¹ jna. **16** Fiin¹³ nigasáa¹³mogii
jmii²¹ 'in tsá² inuu tyá Estéfanas
pe jo tii¹³-tsii gasáai¹³gii jmii²¹
'in xeei²¹gi. **17** Náñtu¹⁴ Cristo jo
gasii¹in jna wa'a sáa¹³na tsá² jmii²¹.
Gasii¹in jna 'e jmaa¹³aa tsá² júu³
xiiala itiin¹³mo tsá² tyani Dios.
Joon gajma¹³aa tsá² júu³ coon¹³ júu³
coon²¹ tsáa¹, la joon lií² tsá² xiiala
gajúin¹ Fii²¹²i' tsaa' crúu¹³ tyá'a.
Joon coon¹³ 'e júu³ coon²¹ tsáa¹ do
jo tsá¹ 'wa'a pí³ 'e 'oo¹o 'e júu³ do
tyá' xiiala itiin¹³mo tsá² tyani Dios.

Jmii¹-tsi 'in jai² lí²i Cristo

18 Jileei²¹ 'in ngaliin¹ lí gó² jo
tsáa¹-tsi 'e júu³ tyá' xiiala mo
gajúin¹ Fii²¹²i' tsaa' crúu¹³ tyá'a 'e
'íin² tsaa² tyá' tsá². Júu³ tyá' tsá²
caa²¹mo joon líí²i. Pe tyijna'gi, 'in
gajmaa¹a Dios tiin¹³na, 'ii²¹ tyá'
Dios 'a la joon. **19** Jiin¹³ la jin² ni jí²
tyá' Dios:

Jna-a i'íin¹³na 'e 'í¹-tsi 'in
jmii¹-tsi,
joon 'in tá¹-tsi, ijni¹³na tyá'a 'e
jo 'yeei²¹ to² tyá'a.

20 Wa'a la joon ñ'ee to² 'íi³gi 'in
jmii¹-tsi, si tifo² ee, si 'in jo cwó²
júu³ 'e lí juncwii²¹? Jo 'ee to² 'íin²gi
'ido tsu Dios gajmaa¹a 'e jilaa²¹ 'e
joooin¹-tsi 'ido lawa júu³ tyá' tsá²
caa²¹mo. **21** Ní¹ Dios 'e jmoo¹o, joon jo
gacwo¹ Dios 'e ilicwii¹in 'in jmii¹-tsi
'ií coon¹³ jilaa²¹ 'e joooin²¹-tsi. Pe
Dios-gi galíiin²¹²in jmáa¹a tiin¹³ tsá²
coon¹³ júu³ tyú² tyá' jileei²¹ 'in jai²
líí² 'ií-o xüfiin¹³ 'in catyaai²gi líí²
júu³ tyá' tsá² caa²¹²mo lo.

22 'In tsá² Israel mii¹i coon²¹ milagro
joon litsáai¹-tsi. Joon 'in tsá² griego-gi

jmaai² 'iin²¹²in lijmií¹-tsio **23** pe
jna'gií¹ tyaa²¹a' júu³ tyá' Cristo 'in
gateen¹in tsá² tsá' crúu¹³ do-o. Fa'ii²¹i
'aa¹a 'in tsá² Israel 'wii¹³i 'e júu³ lo
joon 'in tsá² jo seein²¹ Israel líí²i júu³
tyá' tsá² caa²mo joon. **24** Pe tyá' jileei²¹
'in gatø² Dios ilíiin²in tsá² tyá'a,
xüfiin¹³ tsá² Israel si jo tsá² Israel 'ee,
'ii²¹ tyá' Dios jmoo¹o Cristo tiin¹³ tsá²
joongi 'e jmii¹-tsi. **25** Wa'a líí²i tsá² 'e
jo jmii¹-tsi Dios, 'ii 'in jmii¹gi'-tsi lagí
'e jmii¹-tsi tsá² juncwii²¹. Joongi wa'a
líí²i tsá² jo 'oo¹o Dios pí², 'ii 'in 'oo¹gi
pí² lagí tsá² juncwii²¹. **26** Li²¹du-'oo',
tsaru¹u', xiiala líí¹naa' mo gatø² Dios
'naa', xüu 'naa' líí¹naa' tsá² jmii¹-tsi
tyani tsá² juncwii²¹, joongi xüu 'naa'
'oo¹o to², joongi xüu líí¹naa' tsá² tyiin².
27 Pe Dios-gi gatyii¹³in 'in tsá² líí¹i
tsá² bái¹ 'e coon¹³ la joon cwo¹o fa'ii²¹
'in jmii¹-tsi. La joon jon gatyii¹³ Dios
'in tsá² líí²i tsá² jo pí²-tsi joon coon¹³
la joon jon cwo¹o fa'ii²¹ 'in pí²-tsi.
28 Joon la joon Dios gatyii¹³in 'in líí¹i
tsá² jo tyiin², 'in jo tsáa¹-tsi tsá², ('in
jo to² 'íi³ do) 'ii 'in tyá² røø²¹ tyá' 'in
líí²i tyiin²gi. **29** La joon jiin¹³ jaain²¹ jo
'in lí² jmaa¹gi jloo¹³ tyani Dios. **30** Pe
'ñ'a Dios nigauancaan²mo 'naa' coon¹³
Cristo. Joongi 'wii¹³ Cristo do-o
galijmií¹-oo', 'wii¹³ 'ii gauntyúu'mo
Dios 'naa' la joon ilíí² jmaa²aa' jilaa²¹
to² tyú² joongi tiin¹³moo' tyaníí¹.
31 Jiin¹³ la jin² ni jí² tyá' Dios: "Wa'a
'iin²¹² tsá² unjløøi³ yaai 'ná¹-a unjløøi³
yaai coon¹³ Náñtu¹⁴ Jesucristo."

Jo¹o líí²naa' tsu 'wii¹³ 'ii²¹ tyá' Dios

2 Tsaru¹u', mo gatyáa³aa júu³
jai² tyá' Dios jee²¹² 'naa', jo
gafo²oo júu³ jmii¹-tsi jon'gi júu³
taai²¹² 'áai¹. **2** Mo gatyáa³aa júu³
coon¹³ 'naa' jo júu³ xiiala'gi gatyáa³aa,

gatyáa³oo jmaai² júu³ la mo gangi¹i
Jesucristo juncwii²¹ joongi la mo
gajúin¹ Jesucristo tsaa' crúu¹ tya'o.
³Gasiin²¹na 'ñii'a 'wéi¹ coonti-i
tyani²il, jlée³moo 'goo²¹oo wa jo
gatyáa³aa la ti jilaa²¹a 'e júu³ tyá²
do. ⁴Jo gauntsáa¹na-'oo' coon¹³ júu³
jmií¹-tsi; gauntsáa¹moo-'oo' tsu
'wii¹³ ga'e²e 'e Espíritu Tyá² tya'
Dios 'naa' joon coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios
galitsáa¹mo-'oo' 'e júu³ lo. ⁵Tsu 'wii¹³
joon 'ii²¹ tya' Dios lija²mo líi²naa'
jon' wa'a coon¹³ júu³ jmií¹-tsi tya'
tsá².

Licwii¹mo tsá² Dios 'wii¹³ Espíritu Tyá² tya'a

⁶Pe 'e la ja²mo, jna'a tya²¹a'a
júu³ 'e jmií¹-tsi tya' jileei²¹ 'in tyá²
'øøi²¹-tsi 'e jai¹² líi²i. Pe 'e júu³ do
tyii¹ jo li la li 'e júu³ jmií¹-tsi tya' 'in
tsá² taan²¹in juncwii²¹ lo jon'gi la
li 'e júu³ tya' 'in 'oo¹o to² 'e juncwii²¹
lo, tsu ti li tyé¹mo 'in tsá² do. ⁷La
ti júu³ faa²¹oo' o jmaai² júu³ 'e
'i¹-tsi Dios. Júu³ 'e Dios ga'e²e tsá²
tya' nano. Ni'ii²¹-tsi Dios jée¹mo
xiuala ijmaa¹³a tyú¹mo tsá² ca nu'gi
ijmaa²¹o 'e juncwiin²¹ lo. ⁸'Wii¹³
joon jiin¹³ jaain²¹ 'in 'oo¹o to²
juncwii²¹ lo jo galøøi²¹-tsi, tsu wa
mi'i ga'øø²¹mogi-tsi 'in 'oo¹o to² do
jo gateen¹gi Ña'ñu¹¹tl' Jesucristo do
tsaa¹¹ crúu¹³ tya'a. ⁹Pe jiin¹³ la jin¹²
ni jí² tya' Dios:

Tya' 'in tsá² 'in 'iin²¹in 'ii,
nigatyaa¹ Dios tyá² 'e sá² tya'a
coon²¹ 'e jo 'in mo ganí² jogi
'in nuu¹un jon'gi 'in mo 'i¹-tsi
coonti.

¹⁰Joon jilaa²¹ elo 'ña'a Dios
gajmaa¹a 'e liné³e' coon¹³ 'ii²¹ tya'
'in Espíritu Tyá² tya'o. Joon 'in

Espíritu Tyá² tya'a do jøø²o ce
jilaa²¹, ce jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi Dios 'ña'a
lí² jøø²ø.

¹¹Lawa tsá², jo ñí¹i tsá² 'ee 'i¹-tsi
tsá² la jaain²¹ la jaan²¹in, yaamo
alma tya' tsá² ñii¹i 'ee 'i¹-tsi. 'Wii¹³
la joon jiin¹³ 'ña'a 'in Espíritu
tya' Dios ñii¹i jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi Dios.

¹²Joon jna'o' ga'ii¹³mo' 'in Espíritu
tya' Dios do, jo'on ga'ii¹³na' espíritu
tya' tsá² taan²¹in juncwii²¹ lo.
Joon 'wii¹³ 'in Espíritu Tyá² do-o
'øø²¹mo-tsi' jilaa²¹ 'e gacwo¹ Dios
jna' 'yaa¹-tsi. ¹³La joon tyii²¹a'a 'e
júu³ 'e gacwo¹ Espíritu Tyá² do jna'a
tya' 'in niga'ii²¹ 'in Espíritu Tyá² do.

¹⁴In jo mo 'ii²¹ 'in Espíritu Tyá²
do jo 'ii²¹i júu³ tyá² tya' Espíritu
Tyá² tya' Dios 'e tya²¹a'a tsu líi²i 'e
júu³ tya' tsá² caa²¹mo joon. Jo lii¹i
'øøi²¹-tsi 'e júu³ tyaa²¹a'lo tsu jiin¹³
Espíritu tya' Dios lí² jmá¹ 'øøi²¹-tsi.

¹⁵Pe 'in tsá² 'in niga'ii²¹ 'in Espíritu
Tyá² tya' Dios lí²-i cón² cwáain¹ ce
jilaa²¹a. Joon ce jiin¹³ jaain²¹ tsá²
'in jo cwii¹in Dios jo lí² 'øøi²¹-tsi
xiuala 'i¹-tsi 'in tsá² 'in cwii¹in.

¹⁶Jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios: "¿I'in
niga'øøi²¹-tsi 'a 'i¹-tsi Dios? ¿I'in lí²
'e¹² Dios?" Pe jna'gí' 'i¹-tsi' la 'i¹-tsi
Cristo.

Tsa'leei¹³ tya' Dios jile¹e'

3 Tsaru¹u', jo lí² fú² jna 'naa'
lawa tsá² 'in 'oo¹o Espíritu
Tyá² tya' Dios. Gafuu²¹uu 'naa'
lawa tsá² taan²¹in juncwii²¹, 'in
jo cwii¹in Dios. 'Naa' líi¹naa' lawa
xuui²¹ jo mo cwáan¹mo. Jo mo
gauncwaan¹naa' cwáain¹ tya' Cristo.
²Jmaai¹² júu³ jo taa²mo ga'e¹ee 'naa'.
Lawa yuu²¹ 'uun²¹ fi² jo mo li
dø²ø 'i¹, la joon jna jo lí² 'e¹ee

'naa' coon¹³ júu³ taai²¹². Pe jo mo li'øøl¹'-oo' júu³ taai²¹², ³tsu 'i¹gi'-oo' la 'i¹-tsi tsá² taain²¹² juncwii²¹. La 'i²f¹² 'oo'oo' tsiiwúu¹, 'noo²oo' miii¹³, joongi xeei² ruu²¹naa' jmaai¹² la 'i¹-tsi tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'i¹-oo' joongi jmoo²oo' jmaai¹² 'a la jmoo¹o tsá² taain²¹² juncwii²¹ lo. ⁴Tsu wa mo jin¹² tsá²: "Tsá² ty'a Poo²-o jna", joon 'in líi¹³gi jin²in: "Tsá² ty'a Apolos jna", jmoo²oo' la jmoo¹o tsá² taain²¹² juncwii²¹.

⁵Pe, 'iin 'in Poo² do? 'Iingi 'in Apolos do? Caníi³ líi²moo'o tsá² ty'a Dios, joon 'wii¹³ jna'oo'o ja¹²mo galíi²naa' Ña'ñu¹u' Jesucristo. Jmoo²¹² jna'a la jaain²¹ la jaan²¹na'a jiin¹³ la to² gatyu² 'ña'a Dios.

⁶Lawa coon²¹ 'e jñií² tsá² lí² 'e júu³ ty'a Dios, joon jna-a gato²o 'e jún² do, joon Apolos-gi ga'ee¹e jmii²¹ pe 'ña'a Dios gajmaa¹a gacwáin¹ 'e jún² do. ⁷La joon lí², 'in gajñí² lo coon¹³ 'in ga'ee¹e jmii²¹ do jo 'ee to² 'íi³ jiin¹³ 'ña'a Dios 'in tyiin²gi tsu 'ii jmoo¹o cwaain²¹ jilaa²¹a. ⁸'In jñií² jún² do la joon jon 'in 'ee¹e jmii²¹ coon²¹ røø²¹mo, pe Dios tyí² 'lee¹³i la jaain²¹ la jaain²¹ jiin¹³ la to² gajmaa¹o. ⁹Pe jna'a caan²¹mo jmoo²¹o'o to² ty'a Dios joon 'naa'gi¹ líi¹naa' lawa coon²¹ tyiia²¹ li jmoo¹o Dios to².

Joongi líi²moo' jon lawa coon²¹ 'ná¹ 'e jmoo¹³ Dios. ¹⁰Joon Dios gajmee¹i jna lawa jaain²¹ tifuu²¹ 'a jmaa¹³aa tiifuu²¹ do joon 'in xee²¹mo 'in uncwaan²¹in 'oo²¹ do. Joon jileei²¹ 'in uncwaan²¹in 'oo²¹ ni tiifuu²¹ do 'ná¹-a coon²¹ cwáain¹ xiiala jmáa¹a. ¹¹Joon jiin¹³ jaain²¹ li jma²gi coon²¹gi tiifuu²¹ xiai', tsu 'ña'a Jesucristo líi¹ 'e tiifuu²¹

do. ¹²Pe ni do lí²-i uncwaain²¹ tsá² coon¹³ cwanáa¹, si coon¹³ cwataa²¹ 'ee, si coon¹³ cuun²¹² 'moo¹³ 'ee 'e ta'a 'wóo²o. Lí²-i jon uncwaain²¹ tsá² coon¹³ 'mó², si coon¹³ 'nuu²¹ 'ee si coon¹³ 'mo² cwañi¹¹ 'ee 'e jo ta'a 'wóo²o. ¹³Joon mi cwá² jmii²¹² icwée²i Cristo tún¹, røø²¹ liñi² tsá² 'ee coon¹³ gajmaa¹³a 'e 'ná¹ do. Tsu 'e jmii²¹² joon ijó¹ coon¹³ jí²i joon coon¹³ 'e jí² joon iliñi¹ tsá² 'ee to² nijmaa¹a tsá² si 'e tyú² si 'e gó² 'ee la jaain²¹ la jaain²¹. ¹⁴Joon wa 'ná¹ 'e tyú² nigajmaa¹³a tsá² jo coo¹o coon¹³ 'e jí² do pe 'in i'ii²¹mo 'lee¹³i. ¹⁵Pe wa'a 'in nigajmaa¹³gi 'ná¹ gó², 'e coo²¹-o joon. Joon jilaa²¹a i'ín²mo ty'a, jiin¹³ 'ña'o tiin¹³gi tyani Dios lawa jaain²¹ 'in galáa²i 'ña'a jee²¹² jí².

¹⁶¿Ti yo ñí³ 'naa' 'e líi¹naa' lawa cwo¹ ty'a Dios Jmii²¹ joon 'in Espíritu Tyú² ty'a' Dios do tyiin¹³mo jee²¹² 'haa'? ¹⁷Joon wa'a 'in i'in²¹²in xéi¹ cwo¹ ty'a' Dios, Dios-gi 'iín²mo 'ii tsu cwo¹ ty'a' Dios 'e cwaai³mo joon. Pe 'naa' yaamoo' líi¹naa' 'e cwo¹ joon.

¹⁸Jo cóñ²oon' 'naa' tóo² yaanaa', wa' 'in líi²'e jmii¹-tsi 'i jiin¹³ la líi¹ 'in tsá² jmii¹-tsi taain²¹² juncwii²¹ 'ná¹-a líin²in lawa jaain²¹ 'in jo 'ee tii²¹i coonti joon coon¹³ la joon lí²-i líin²in jaain²¹ 'in jmii¹-tsi la jai².

¹⁹Wa'a ty'a' Dios 'in líi¹i jmii¹-tsi 'e juncwii²¹ lo lawa tsá² caa²¹mo 'i. Ni jí² ty'a' Dios jin²: "Dios jmoo¹o xuui²¹ yaai 'in tii²¹i coon¹³ yaamo 'e tii²¹i do." ²⁰Jin²o joon 'e jí² do:

"Ña'ñu¹u' ñí²o 'e jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi 'in jmii¹-tsi jo 'ee to² 'íi³ 'e joon."

²¹Tsu 'wii¹³ joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí² unjløøi¹³ yaai wa'a líi²i líi¹tsá²

tya' tsá². Pe 'e tí²i 'naa'a jilaa²¹ 'e sá². ²²Poo² si Apolos 'ee, si Té³ 'ee si juncwii²¹ lo 'ee, si 'e seen²¹ mogii^{'ee}, si 'e najúun²moo^{'ee}, si jilaa²¹ 'e sá² nanó² 'ee, si jilaa²¹ 'e ilisá² 'ee jilaa²¹a tyi'naa'a. ²³Joon 'naa' líi¹naa' jóon¹on Cristo, joon 'in Cristo do tya' Dios 'i.

To² 'ná¹ jmaa¹a apóstoles

4 'fí¹-oo' jna'a lawa tsá² 'in uncoon¹³ Cristo, 'in náa¹ cwoo²¹o'o 'ná¹a e¹² tsá² 'e i¹-tsi Dios. ²La joon wa'a 'ee náa¹a cwoo²¹o tsá² júu³ tyú² tya' Dios 'ná¹ jmaa¹a 'i júu³ la tí³i, joon la joon tsáa¹mo-tsi tsá² 'ii. ³Pe jna, xuu cu¹²-tsii wa'a 'naa' iin²¹naa' jmaa²aa' 'ii²¹ tyiia si tyí³aa tyani 'in 'oo¹o to² 'ee. Ce jiin¹³ 'ñii'a jo jmoo³oo 'ii²¹ tyiia. ⁴Joon jon'gi 'ñii'a jo ñii³ii ti 'oó³oo tsaa², 'elo jon 'øøi²¹-tsi wa'a jna 'e jo 'oó³oo tsaa² pe 'ña'a Ña'ñu¹u' ijmáa¹a 'ii²¹ tyiia. ⁵Tsu 'wii¹³ la joon, jo cóon²oon' cwáain¹ xiala seein²¹ 'in xeei²¹ la nu^gi iti² jmii²¹ icwée²i Ña'ñu¹u' Jesucristo. Ján²duu' cóon²oon' cwáain¹ ca mi cwée²i Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'ña'-o i'wo²o li jnee²i la jilaa²¹ 'e si²mo² li nuu²¹ no. Mi tf² 'e jmii²¹ joon, joongi ijmáa¹a Ña'ñu¹u' Jesucristo iliñi² jilee²¹ la jilaa²¹a 'e ni¹-tsi tsá² la jaain²¹ la jaain²¹. Joon Dios-gi ifaa²¹-o 'ee 'e tyú² gajmaa¹a tsá² la jaain²¹ la jaain²¹.

⁶Tsaru¹u', tyí³aa 'e júu³ lo cwáain¹ tya' Apolos coon¹³ jna 'e tyú² tyi'naa', tsu 'iin²¹na 'e liñi³oo' jo ngiii²¹gii¹ jiin¹³ la jin² jí² tya' Dios. Joon la joon jiin¹³ jaain²¹ jo unjløøi¹³ yaai coon¹³ jaain²¹ tifo², jo'gi ijmáa¹a 'e jo tsáai¹-tsi 'in jaain²¹.

7 ?'lin 'in jmoo¹o tyú²gi tyii' lagí 'in catyaa²gi? ?'Ee 'oo²¹oo', ti jon'on Dios gacwoo¹o? Joon wana 'ii-o gacwoo¹o jilaa²¹ 'e 'oo²¹oo', ?'ee lí² unjløøi¹³ yaanaa' 'e 'oo²¹oo' do lawa'a yaanaa' gajmaa²aa' 'e 'oo²¹oo' do?

⁸Nalíi¹naa' lawa'a 'e líi¹naa' tsá² sá² cuu², 'oo²oo' jilaa²¹ 'e iin²¹naa'. Líi¹naa' 'e 'naa'oo' nityu²u' to² lawa røøi¹³. Joon jna'gií i li' co'o 'lee¹³naa' jna'a. Áa¹mo 'iin²¹na wa xu^u ja²mo 'e líi¹naa' røøi¹³ joon ca jna'oo'o lí²-i jon tyuu¹³u' to² coon¹³ 'naa'. ⁹Líi²na la líi¹ jna'a 'in líi¹ apóstoles ni'i sáa¹i Dios jna'a ti li tsé¹mo. Líi¹na'a lawa 'inlíi¹³ 'in niteen¹en ijúun²mo. Nalíi¹na'a lawa coon²¹ 'e sá² tsa'goo²¹-tsi tsá² jileei²¹ 'in taain²¹ juncwii²¹ la jileei²¹ ángeles lagí jileei²¹ tsá² jøø²mo jna'a. ¹⁰Líi²i tsá² lawa tsá² caa²¹mo jna'a 'wii¹³i cwáain¹ tya' Cristo joon 'haagii' líi²naa' 'e líi¹naa' tsá² jmii¹-tsi cwáain¹ tya' Cristo. Líi¹na'a tsá² 'wóo²mo la 'ii²¹ 'naa'gii' líi²naa' 'e líi¹naa' tsá² pí²-tsi. Jo tsáai¹-tsi tsá² jna'a, pe 'naa'oo' un'goo¹o tsá². ¹¹Ca nanoo²¹ niliøølmo 'e tyee²e'e, nilí² unjmii²¹na'a, niliøøl i si¹²i in, nijmee²¹mo tsá² jna'a, jogi tyii²¹i i sá². ¹²Joongi ni'woo²¹-oo'o to² jmoo¹ to². Joon mo jíi²in tsá² jna'a, jna'gií i síi¹³i, "Ná¹ uncwaa¹³mo Dios 'naa'." Øø¹mo tsá² jna'a pe jmoo²¹o'taa²¹-oo'o. ¹³Líi³i faa²¹ tsá² 'wii²¹ tyii²¹i pe fee¹mo-tsii'i júu³ tyaa²¹a coon¹³on. Jmaai²¹ tsá² jna'a lawa tyi¹ taa¹³ juncwii²¹, lagí wa 'e ti' co' tsá²a jmaai²¹ tsá² jna'a ca jmii²¹ no. ¹⁴Jo jmoo³oo 'e jí² lo wa'a cwo²oo 'naa' fa'ii²¹, jmoo³oo 'e jí² lo lawa'

cwo³oo cwáain¹ yʉun²¹ tyiia 'in 'iin²¹²moo. ¹⁵Xʉifiin¹³ 'naa' 'á'a¹naa' tifo² tyii' fúui¹ 'in 'é² cwáain¹ tyá Cristo, pe jaan²¹mo 'ñá²ʉ' seein²¹ cwáain¹ tyá' mo galija²mo líi²naa' joon jna-a 'i. Tsʉ 'wii¹³i 'e júu³ tyú² tyá' xiuala itiin¹³ tsá² tyani Dios 'e gatyáa³aa coon¹³ 'naa' galija²mo líi²naa' Cristo Jesús. ¹⁶Tsʉ 'wii¹³ joon mí³ii tyani²ii' tyan²aan' cwáain² xiuala jmóo³oo joon la joon jmaa²aa'.

¹⁷Tsʉ 'wii¹³ gal'iin²¹²na 'a untiin¹³duu'-oo' xiuala mo gangf³ii jee²¹² 'naa' lawa jaain²¹ tsá² 'in jai¹² líi²i Cristo, 'wii¹³ joon sí³na Timoteo, 'in 'iin²¹²na. Lawa yʉun²¹ tyiia-oo 'i coon¹³ to² jmoo²¹⁰o' tyá' Ña'ñʉ¹u'. Joon, untiin¹³in júu³ tyá'a. 'Ii-o i'e²e 'naa' la li 'e ga'ée³ee la caain²¹ jee²¹² tsá² 'in jai¹² líi²i Cristo. ¹⁸Inlíi¹³ jee²¹² 'naa' gaunjloøi¹³ yaai, líi²i 'e jo cwéei³giⁱⁱ jee 'naa'. ¹⁹Pe 'i¹-tsii yíia³oo la jmoono wa icwo¹ Ña'ñʉ¹u'. Joon iyajóø³oo ti 'e ijmá² 'in tsá² unjløøi¹³ yaai do 'e la lí² 'e faa²¹a do. Yajóø³ø wa'a cwo¹o Dios wa² pi² tyá' 'ido si jo cwo¹-o 'ee. ²⁰Tsʉ li tyʉ² Dios to² tsá² jon' lí² júu³ pe coon¹³ 'ii²¹ tyá'o to² 'e tyʉ²u tsá². ²¹¿'Ee 'iin²¹²naa' jmá³aa tyíi' mi cwéi¹na, ti 'e 'e³ee 'naa' wíu¹, owa'a 'iin²¹²naa' jmáa³aa tyú²-tsii, un'née³moo 'naa' 'ee?

Coon²¹on cwáain¹ 'e ga'láa²a tsá²

5 Niñii¹i tsá² 'e jaain²¹ jee²¹² 'naa' tyíin¹in coon¹³on lawa tsamf² tyá'o jaain²¹ tsá² nee¹³ sáa³a. 'E lo-o coon²¹ 'e gó² líili¹ ca jiin¹³ 'in jo cwíi¹in Dios jo tiii²¹ jmáa¹a. ²¡Joon jløø²mogi 'naa!' ¡Pe tyú²gi wa'a ngí²ii' fa'ii²¹! 'In tsá² 'in gajmaa¹a 'e gó² lo tyú²gi wa'a gajeen²¹mo jee²¹²

'naa'. ³Joon xʉfiin¹³ jo siin¹³na la si'ye²¹na jee²¹² 'naa' pe 'íi³-tsi 'naa' joon nigajma¹oo 'ii²¹ tyá' 'ido 'in gajmaa¹a 'e gó² do lawa'a siin¹³moo coon¹³ 'naa'. ⁴Uncaan²¹naa' ruu²¹naa' coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñʉ¹u' Jesucristo. Joon siin¹³moo coon¹³ 'naa' coon¹³ jilaa²¹ 'e 'í¹-tsii. La joon jon 'ii²¹ tyá' Ña'ñʉ¹u' Jesúus uncoo¹³on 'naa'. ⁵Joon 'ná¹ tyíi¹³moo' 'in tsañʉ¹ ga'láa¹a do 'in tyiin¹³ jee²¹² 'in jo¹ líi² do, jaan¹³naa' Satanás, joon coon¹³ la joon i'in²mo 'e ngú¹ taan¹in pe itiin¹³mo alma tyá'a mi jó¹o tún¹ Ña'ñʉ¹u'.

⁶Jo lí² unjløøi¹³ 'naa' yaanaa' coon¹³ 'e jmoo²oo' lo. ¿Tí jo nii²ii' júu³ 'e jin² tsá²: "Coon¹³ ca pii³ tyíian¹³ caai²¹ tsá² 'e con² do coon¹³ 'e joon jmoo¹o roon¹on la tøøi² con² do?" ⁷Tú²ʉ' jilaa²¹ 'e gó² jmoo²oo' 'e li la li tyíian¹³ tsáai² 'e jmoo¹o 'láa¹ tyá' tsá². Joon líiin²moo' lawa 'íni¹ 'míi² 'e jo tyíian¹³ jeei¹ tsʉ la joon tsai¹² líi¹naa'. Tsʉ nigajún¹mo Cristo 'ña'a 'wii²¹² tyijna'o'; ngangí²i la ngangí²i joo'saa²¹ yʉun²¹ jngai¹² tsá² Israel cuu²¹i mo ti jmii²¹² pascua. ⁸La joon jmoo¹³o jmii²¹² pascua tyi' la ti la lí¹-i coon¹³ 'e tsáai¹-tsi' joongi 'e jai¹² líi²naa' 'e li la li 'íni¹ jo jeei¹ tyíian¹³. Jon'on jmoo²¹o jmii²¹² pascua tyi' coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² jmoo²¹o' jon'gi' coon¹³ 'e gó² 'í¹-tsi' 'e li la li 'e tyíian¹³ tsáai² do.

⁹Ni jí¹ tyiia 'láa² 'wii²¹² do gafuu²¹²uu 'naa' jo sí¹naa' røø²¹ coon¹³ 'in ngí¹ to² 'láa¹ coon¹³ tsamf² xeei²¹ si tsamf² ngí¹ to² 'láa¹ coon¹³ tsañʉ¹ xeei²¹ 'ee.

¹⁰Jo 'øøi²¹-tsi 'e fuu²¹²uu 'naa' wa'a

tú²naa' coonti tsá² taain²¹² juncwii²¹
 'in 'láa¹, si 'in tsii²¹ cuu² lii¹ 'ee,
 si 'in jmoo¹o 'uun²¹ 'ee, si 'in
 ungoo²¹o 'in jon'on Dios la jai² tsu
 'ná¹ 'woo²¹moo' 'a juncwii²¹ lo wa
 jo 'iin²¹²naa' seen²¹naa' jee²¹² tsá² la
 'ii. ¹¹'øøi²¹-tsi 'e gafoo²¹oo do jo 'ná¹
 sii²¹naa' røø²¹ coon¹³ jiin¹³ jaain²¹
 'in jin² 'e jai² lfi²i Cristo pe la 'ii²¹²
 joon ngi¹ 'láa¹o, si tsii²¹mogi cuu²
 lii¹ 'ee, si ungoo²¹o 'in jon' Dios la
 jai² 'ee, si jmoo¹o júu³ 'atsaa²¹ 'ee, si
 ngi¹ to² 'uun²¹ 'máa¹ 'áai¹ 'ee, si 'in
 jmoo¹o 'uun²¹ 'ee²¹. Jiin¹³ jo cøø²¹ø'
 caain²¹ coon¹³ 'in la 'i. ¹²⁻¹³Tsu jo
 tii²naa jmáa³aa 'ii²¹ ty'a 'in jo jai²
 lfi²i Cristo tsu Dios 'in jmáa' 'ii²¹
 ty'a. Pe 'naa'gi¹ tif²¹naa' jmaa²aa'
 'ii²¹ ty'a jileei²¹ 'in jin² 'e jai² lfi²i
 Cristo. 'Wii¹³ joon tyii²moo' 'in tsá²
 ga'noo¹o tsaa² no jee²¹² 'naa'.

'Ná¹ jmaa²aa' 'ii²¹ tyii' la
 'oo²¹ jee²¹² yaamoo'

6 Wa mo sá² coon²¹ mii¹³
 jee²¹² 'naa' joon 'in xeei'gi
 'ná¹ nuu¹un, i'ee li' tá²'oo' mf²ii'
 ilí² 'ii²¹ tyani 'in jo cwii¹in Dios la
 cwii¹in jna' lagi 'e mf²ii' tyani 'in
 tsá²-tsi Dios? ²¿Tí jo ní²ii' 'e 'naa' 'in
 tsá²-tsi Dios ijmaa²aa' 'ii²¹ ty'a tsá²
 taain²¹² juncwii²¹ lo? Joon wana
 'naa' ijmaa²aa' 'ii²¹ ty'a tsá² taain²¹²
 juncwii²¹, lf² jmaa²aa' jon 'ii²¹ jilaa²¹
 cwáain¹ pi³ 'e sá² jee²¹² 'naa'. ³¿Tí
 jo ní²ii' 'naa' ijmo²¹o 'ii²¹ ca ty'a
 ángeles ty'a Dios? Joon wa' la joon
 tá²gi galí² jmoo²¹o 'ii²¹ 'a lf² 'e
 juncwii²¹ lo. ⁴Wana 'naa' tí¹naa'
 cwaain¹ ty'a 'e sá² juncwii²¹ lo, lf²i
 mf²ii' ilí² 'ii²¹ tyani doñi¹in tsá²
 'wóí¹ jee²¹² 'in jai² lfi²i. ⁵Fuu²¹²uu
 'naa' la joon, joon i'aa²aa' fa'ii²¹. ¿Tí

jo 'in seein²¹ jiin¹³ jaain²¹ jee²¹²
 'naa' 'in lí² jmáa' 'ii²¹ jee²¹² la 'oo²¹
 ruu²¹naa' 'in jai² lfi²i? ⁶¿Tí 'ná¹
 'nii¹i tsaruu²¹i tyani 'in jmoo¹o 'ii²¹
 'in jo tsá²-tsi Dios?

⁷Joon 'e tfí¹naa' la 'oo²¹ ruu²¹naa'
 jmoo¹o 'e faa²¹ tsá² 'laa²¹ ty'a 'e
 jai² lfi²naa' tsu jo untiin¹³naa' júu³
 tyii'. Tyú²gi wa'a jo mii¹³ jmaa²aa'
 mo nasá² 'ii²¹ 'e gó² tyii'. Tyú²gi jon
 wa'a jo mii¹³ 'ii²¹ 'e ga'uun¹un tsá² tyii'.
⁸Pe 'naa'oo' jmoo²oo' 'e gó²gi. 'Ii²¹ 'e
 gó² 'iin²¹²naa' jmaa²aa', joon ca la
 'oo²¹ ruu²¹naa' 'iin²¹²naa' jmaa²aa'
 'uun²¹.

⁹⁻¹⁰¿Tí ní² 'naa' 'in jmoo¹ 'e gó² jo
 ití²i lí² li tyu² Dios to²? Jo cóñ²oon'
 tóo² yaanaa', jo itsaí²i lí² tyu² Dios
 to² jileei²¹ 'in 'láa¹ coon¹³ tsamí²
 'in jon' 'oo²¹²o jon'gi itsaí²i lí² tyu²
 Dios to² 'in ungoo²¹o dios ty'a 'in
 gajmeei¹ tsá², jon'gi 'in fee¹i tsamí²
 xeei'gi. Jon'gi itsaí² 'in tsanuu²¹ do
 'in 'láa¹a la 'oo²¹ tsanuu²¹, jon'gi 'in
 jmoo¹o 'uun²¹, jon'gi 'in 'iin²¹²in cuu²
 'áai¹, 'in ngi¹i to² 'fin¹, 'in jmoo¹o
 'atsaa²¹, si 'in tyi²i cuu² tsá² xeei' 'ee
 jo itsaí² li tyu² Dios to². ¹¹Joon la
 joon galí²i 'in lí² 'naa' pe lawa
 garun¹o nigajmeei¹ Dios 'naa' 'in
 tyú¹, gatyii¹³in Dios 'naa' 'e líin²naa
 tsá² ty'a nigauntyuu²¹mo Dios 'naa'
 coon¹³ 'e sii²¹ Ña'nú¹ü' Jesúz joongi
 coon¹³ 'ii²¹ ty'a 'in Espíritu Tyú² ty'a
 Dios tyi¹.

Jmaa¹i to² cuerpo tyii' ty'a' e tyú²-ü

¹²Jin² tsá²: "Lí²-i jmoo¹o tsá²
 doñi¹ee 'e 'iin²¹²in." Joon jna
 fuu²¹²uu 'e jo¹o júu³ ty'a pe jilaa²¹
 'e jmoo¹o tsá² jo jméi¹ ty'a. Jo¹o,
 lí²i jmáa³aa doñi¹ee 'e 'iin²¹²na, pe jo
 cwóo³oo wa'a jiin¹³ coon²¹ tyuu¹³ü

to² jna. ¹³Ja²mo júu³ 'e jin² tsá²: "Jmaa¹i to² 'uunñi² tya' tu² tsá², la joon jon, tu² tsá² jmaa¹i to² tya' 'uunñi²." Pe ji tún² do iuntyee¹mo Dios. Jo gajmaa¹a Dios 'e cuerpo tya' tsá² wa'a 'láp¹a coon¹³ tsamí². Gajmaa¹a Dios 'e cuerpo tya' tsá² tya' Ña'ñu¹u, la joon joon Ña'ñu¹u tya' cuerpo tya' tsá². ¹⁴Joon la gajmaa¹a Dios jiin¹in Ña'ñu¹u, la joon jon ijmáa¹a jiin¹in' coon²¹ 'ii²¹ tya'a.

¹⁵¿Ti jo ñí² 'naa' 'e la jaain²¹ la jaan²¹naa' líi¹naa' lawa coon²¹ ti' ca'naa¹³i cuerpo tya' Cristo? ¿Wa lí² la joon, xiala iliuncaan²¹naa' 'e ti' ca'naai¹³ cuerpo tya' Cristo coon¹³ jaain²¹ 'yiaacuungó²? iJo lí² jmoo²¹o' la joon coonti! ¹⁶¿Owa jo ñí² 'naa', mo fee²¹i tsá² jaain²¹ 'yiaacuungó² líi²mo 'ido lawa coon²¹ cuerpo coon¹³ 'in 'yiaacuungó² do? Jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios, "In gái¹ do ilíi¹in lawa jaan²¹mo."

¹⁷La joon jon, mo uncaan²¹in tsá² coon¹³ Ña'ñu¹u' ilíi²in lawa coon²¹ espíritu coon¹³ Ña'ñu¹u' do.

¹⁸Cwíin¹iin¹ jon jilaa²¹ 'e 'láa¹³aa' coon¹³ tsamí². Jilaa²¹ tsaa² 'e catyiia² do 'e 'noo¹ tsá² lí' caluu²¹ cuerpo tya'a pe mo fee²¹i tsá² tsamí² xeei' 'noo¹o tsaa² lí' tsi cuerpo tya'a. ¹⁹¿Ti jo ñí³ 'naa', 'e cuerpo tyii' li la lí coon²¹ cwo¹ tya' 'in Espíritu Tyú² 'in gacwooi¹³ Dios 'naa'? Jo líi¹naa' tsafii²¹ yaanaa' ²⁰tsu 'wii¹³ joon 'naa' 'e 'moo³ 'áai¹. Tsu 'wii¹³ joon 'naa' 'e ungoo¹oo' Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o cuerpo tyii'.

Júu³ cwáain¹ tya' mo cui¹² cwoo²¹ tsá²

7 No ingíi³ii júu³ tyii' 'e taa¹³ jí² do 'e gasíi²naa' jna. Áai¹gi

tyú² wa'a 'e jo cui¹² cwoo²¹ tsá². ²Pe tsu 'wii¹³ 'áai¹gi 'láa¹a tsá² coon¹³ tsamí², 'áai¹gi 'ná¹ 'aa¹i tsá² tsamí² tya'a la jaain²¹ la jaain²¹, la joon jon la jaain²¹ tsamí² 'ná¹-a 'aa¹i ñuu¹ tya'a la jaain²¹. ³Joon 'in tsañuu¹ do 'ná¹ untiiin¹³in coon¹³ jaan²¹mo tsamí² tya'a la joon jon tsamí² do 'ná¹ untiiin¹³in coon¹³ jaan²¹mo ñuu¹ tya'a. ⁴In 'oo²¹o tsá² jo lí¹ tyu²u to² cuerpo tya'a 'ña'a, 'e cuerpo tya'a, tya' ñuu¹ tya'o. La joon jon 'e cuerpo tya' tsañuu¹ jo lí² tyu²u to² cuerpo tya'a 'ña'a pe tya' 'oo²¹o cuerpo tya'a. ⁵Wa'a tsañuu¹ si 'oo²¹o 'ee 'iin²¹in 'e nuu¹un Dios coon²¹ sii¹³xu, 'ná¹-a siin¹in røø²¹ coon¹³ 'oo²¹o si ñuu¹ tya'a 'ee 'e jo cwuu¹i caain²¹ la 'ii²¹fee¹i Dios. Mo gangíii² joon 'ná¹-a cwuu¹i caain²¹ tún¹ 'e coon¹³ la joon jo cwo¹ 'e 'ii¹in Satanás joon i'nóo¹on tsaa² 'in jo tyu²u to² 'ña'a.

⁶Fuu²¹ 'haa' jilaa²¹ 'elo jon'on tyu¹uu to² 'naa'. ⁷Tsu 'ñii'a 'iin²¹na wa'a jo cui¹² cwoo²¹ tsá² la líi¹ jna. Pe ñi¹oo 'e Dios nigacwo¹ xiala ijmáa¹ la jaain²¹ la jaain²¹. Seein²¹ 'inlíi¹³ taa²¹ a jo cuui¹² cwoo²¹o, seen²¹gi 'in jo taa²¹.

⁸Fuu²¹uu jileei²¹ 'in jo mo cuui¹² cwoo²¹o coon¹³ jileei²¹ 'yiaa'ñíi² tyú²gi tya'a wa'a jo cuui¹² cwoo²¹o la líi¹ jna. ⁹Pe tyu²gi icui¹² cwoo²¹o lagí isoon¹in cagi 'láa¹a. 'Ná¹-a cui¹² cwoo²¹o wa jo lí² tyu²u to² 'ña'a.

¹⁰Pe tya' jileei²¹ 'in nicui¹² cwoo²¹o tyu²uu to² 'e jo lí² tuu²¹ 'oo²¹o ñuu¹ tya'a. Jon'on jna 'in tyu²u to² lo jiin¹³ 'ña'a, Ña'ñu¹u' tyu²u to² lo. ¹¹Pe wana gatuu²¹ 'oo²¹o ñuu¹ tya'a jo lí² cui¹² cwoo²¹o coon¹³ tsá² xeei' jiin¹³ lí² licaain²¹

coon¹³ ñuu¹ ty'a. La joon jon tsañuu¹ jo lí² tuu²¹i 'oo²¹²o.

¹²Fuu²¹²uu 'in catyaa² júu³ tyiia jon'on ty'a Ña'ñu¹u'. Wa jo jai² lí²i 'oo²¹²o tsañuu¹ 'in jai² lí²i Cristo pe 'iin²¹²in 'in 'oo²¹²o jáñ² coon¹³on jo lí² tuu²¹i 'in tsañuu¹ do 'ii. ¹³La joon wa jo jai² lí²i ñuu¹ ty'a tsamf² 'in jai² lí²i pe 'iin²¹²in 'in tsañuu¹ jáñ² coon¹³on jo lí² tuu²¹i 'in tsamf² do 'ii. ¹⁴Tsu¹ 'in tsañuu¹ do 'in jo jai² lí²i 'ii²¹ 'e tyú² ty'a Dios 'wii¹³ ja²mo lí²i 'oo²¹²o. Joon 'in tsamf² 'in jo jai² lí²i 'ii²¹ 'e tyú² ty'a Dios 'wii¹³ ja²mo lí²i ñuu¹ ty'a. Wa jon la joon 'in xuui²¹² ty'a ilín²in la lí¹i xuui²¹² ty'a tsá² 'in jo jo² lí²i. Pe jo lí¹i la joon tsu¹ 'ii²¹mo 'e tyú² ty'a Dios tsu¹ 'wii¹³ ja²mo lí²i sáa³ jmii²¹. ¹⁵Pe wana 'in tsañuu¹ si 'in tsamf² do 'in jo jai² lí²i 'iin²¹²in tuu²¹mo 'oo²¹²o si ñuu¹ ty'a 'ee cwolf² jmáa¹a. Joon mo gangai² 'in jo jo² lí²i do joon galáa²mo 'in jai² lí²i tsu¹ gatø²ø Dios jna¹ 'e toon²¹on' fu juncwii²¹ lo 'e tyú²-u. ¹⁶Tsu¹ jo iñii²¹²-tsi 'in tsamf² 'in jai² lí²i wa'a ijai² lí²i ñuu¹ ty'a 'wii¹³ 'ii-o. Joon 'in tsañuu¹ do 'in jai² lí²i jo ñii¹in ti ijai² lí²i 'oo²¹²o 'wii¹³ 'ii-o.

¹⁷Pe la lo-o tyu³uu to² jee²¹² jileei²¹ 'in jai² lí²i Cristo, jileei²¹ 'ná¹-a jmáa¹a jiin¹³ la nigacwo¹ Ña'ñu¹u' 'ii ijmáa¹a, jiin¹³ la lí¹i mo gatø²ø Dios 'ii. ¹⁸Wa'a lí¹i tsá² circuncidado, 'øøi²¹-tsi tsá²; tsá² seen²¹in Israel, mo gatø²ø Dios 'ii, 'ná¹-a lí¹gi circuncidado. Pe jo lí¹i la joon mo gatø²ø Dios 'ii jo 'ná¹ 'ii²¹ 'e li² circuncisión do. ¹⁹Jo tyiin² wa'a ga'ii²¹i si jo ga'ii²¹i 'ee 'e li² do, jiin¹³ 'e tyiin² 'e jmoo¹o tsá² ñuu¹³u 'e to² tyu² Dios. ²⁰Jileei²¹ tsá² 'ná¹

jmáa¹a jiin¹³ la 'e gajmaa¹a mo gatø²ø Dios 'ii. ²¹Wana galí¹u'u tsal'eei¹³ ty'a tsá² jo jmaa²¹a cu²-o'o. Pe wa galí²i iláa¹u'u 'wo'o cwojmáa¹³a.

²²Jileei²¹ 'in nilí¹i esclavo mo gatø²ø Dios 'ii lawa'a jaain²¹ 'in niláa²mo lí¹i ijmaa¹a jilaa²¹ to² tyu² Ña'ñu¹u'. Joon jileei²¹ 'in niláa²mo mo gatø²ø Dios 'ii lawa esclavo ty'a Cristo lí¹i no. ²³Dios nigalóø²mo 'naa' (coon¹³ jmi¹i 'øøi¹ Joon'on) 'e 'moo¹³ 'áai¹ tsu¹ 'wii¹³ joon jo cwo²oo' wa'a jme²i tsá² 'naa' lawa esclavos ty'a. ²⁴Joon, tsaru¹u', 'ná¹-a jmaa²gii¹ jiin¹³ la gajmaa²aa' mo gatø²ø Dios 'naa' pe nano lí¹naa' tsá² ty'a. ²⁵Dios.

²⁵Jo 'óo³oo júu³ gacwo¹ Ña'ñu¹u' fuu²¹²uu 'in jo mo cui² cwoo²¹o pe fuu²¹²oo 'e 'i¹-tsii joon lí²-i jo cu²-tsi tsá² tyiia tsu¹ galifee¹mo-tsi Ña'ñu¹u' tyiia. ²⁶Tsu¹ 'wii¹³ taa²¹²mo 'áai¹ 'e toon²¹on' fu juncwii²¹ 'i¹-tsii wa'a lí¹gi tsá² jiin¹³ la lí¹i. ²⁷Wana seein²¹ tsamf² ty'i jo 'hoo¹³o xiiala itúu¹u'u tsamf² ty'i. Joon wana jo seein²¹ ty'i jo 'náa¹u'u. ²⁸Pe wa¹ cu²mo cwoo¹o jo tsaa² 'noo²o. La joon jon ty'a simf² wa' cu²mo cwoo²¹o jo tsaa² 'nóo¹o. Pe jileei²¹ 'in cu²mo cwoo²¹o iseein²¹ fa'f³ mo taan²¹²in fu juncwii²¹. Joon cwo²oo cwáain¹ 'ido 'e jo cui²gi cwoo²¹o 'e joon jo tyan¹gi 'e fa'f³ do.

²⁹Tsaru¹u', 'elo-o 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa': Xü tiempo sá²gi. Joon nano ca lí² ngoo²¹²gi 'in tsá² 'aa¹i 'oo²¹²o 'ná¹-a 'i¹-tsi cwáain¹ ty'a Dios la 'i¹-tsi 'in tsá² 'in jo seein²¹ 'oo²¹²o. ³⁰La joon jon, 'in tsá² xuui²¹²-tsi 'ná¹-a jmáa¹a la jmoo¹o tsá² 'in jo xuui²¹²-tsi. Joon 'in tsá² jløø¹mo 'ná¹-a jmáa¹a la jmoo¹o tsá² 'in jo jløøi¹3. Joon 'in tsá² 'in ló¹ 'e sá²

juncwii²¹ lo 'ná¹-a jmáa¹a lawa'a jon' ty'a'o 'e galó¹ do. ³¹Joon 'in tsá² 'in jmai² to² 'e sá² juncwii²¹ lo 'ná¹-a jo lii¹i tyú²u to² 'e sá² fu juncwii²¹ lo. Tsú 'e juncwii²¹ lo jøø²¹øø' ngoo²¹o ti li ityeei²¹.

³²'In²¹na 'e taan²¹naa' 'e jo cu²'-oo' coon¹³ 'e sá² fu juncwii²¹ lo. Joon mo 'ña' tsá², jo 'oo²¹o seein²¹, 'í¹-tsi jiin¹³ 'e sá² ty'a' Ña'ñu¹u', joon 'in²¹in jmáa¹a jiin¹³ la 'in²¹in 'ii. ³³Pe joon mo naseein²¹ 'oo²¹o tún² 'í¹-tsi. 'In²¹in jmáa¹a to² tyú² Ña'ñu¹u' pe cu²u-tsí coon¹³ 'e sá² fu juncwii²¹ joon 'in²¹in jmáa¹a 'e tyú²-u coon¹³ 'oo²¹o. ³⁴La joon jon tsamí² 'in nicui² cwoo²¹o. Cu²u-tsí coon¹³ 'e sá² fu juncwii²¹ joon 'in²¹in jmáa¹a tyú²-u coon¹³ ñuu¹ ty'a. Pe 'in tsamí² 'in jo seein²¹ ñuu¹ ty'a 'í¹-tsi jiin¹³ 'e sá² ty'a' Ña'ñu¹u', joon 'in²¹in cwo²i 'ña'a Dios tiin¹³ la ngú¹ taan¹in lagi alma ty'a.

³⁵Fuu²¹uu 'naa' jilaa²¹ 'elo 'e tyú² tyii' jon'on wa'a 'e tyuu¹³ 'naa' pe 'in²¹na 'e taan²¹naa' jiin¹³ la tí²naa' joon canii²mo 'í¹-oo' cwáain¹ ty'a' Ña'ñu¹u'.

³⁶Wana seein²¹ jamí² tsá² joon 'in jamí¹i do ngí¹ nili²o joon jmii²¹i do líi²i 'e tyú²gi wa'a cuu²¹i cwoo²¹o jamí¹i do tsú 'wii¹³ naraa²¹mo. Wa'a seein²¹ 'in mú¹ i'i, lí¹-i cu²mo cwoo²¹o 'ido jo tsaa² 'nóo¹o. ³⁷Pe wana 'í¹-tsi jmii²¹i 'ido 'e tyú²gi ty'a' jamí¹i 'e jo cu²mo cwoo²¹o, joon jo cwóo¹i mo móu¹i tsá² 'ii, jmoo¹o 'ido 'e tyú². ³⁸La joon, 'in cwóo¹i jamí¹i do 'e cu²mo cwoo²¹o jmoo¹-o 'e tyú² pe 'in jo mo cwóo¹i jmoo¹-o 'e tyú²gi.

³⁹Jo cwo¹ ley wa'a tuu²¹i tsamí² ñuu¹ ty'a la 'ii²¹ seein²¹gi ñuu¹

ty'a. Pe wana gajúin¹ ñuu¹ ty'a' joon tuu²mo 'ña'a 'in tsamí² do, 'in tsamí² do líi²-i cu²mo cwoo²¹o coon¹³ doñi¹iin yaa¹-tsi wa'a ja²mo líi²i 'in tsañuu¹ do Cristo. ⁴⁰Pe 'í¹-tsii 'e jløø³mogi 'in tsamí² do wa'a jo cui²gi cwoo²¹o tún¹. Joon líi²na 'e 'í¹-tsii la 'í¹-tsi 'in Espíritu Tyú² ty'a' Dios.

Cwáain¹ ty'a' uunñi² 'e ty'a¹a tsá² lawa fa¹ tyani dios ty'a 'in gajmee¹i tsá²

8 ⁸ Joon nano fuu²¹uu 'naa' cwáain¹ ty'a' 'e uunñi² 'e ty'a¹a tsá² tyani dios ty'a 'in gajmee¹i tsá² lawa fa¹. 'E la ja²mo, sá²-a 'e 'øø²¹mo-tsí' pe jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsí' 'e unjløøi³ yia'. Pe wana 'nee²¹na' ru¹u' joon 'e jmoo²¹o 'e pí²gi-tsí'. ²Wa 'í¹-tsi tsá² 'e 'øøi²¹gi-tsí jo mo galíñii¹i la jai². ³Wa mo galíñii²¹in tsá² Dios, joon Dios galicwii¹mo 'ido.

⁴Tsú 'wii¹³ joon mi síi¹³i' cwáain¹ ty'a' uunñi² 'e ty'a¹a tsá² tyani dioses ty'a nee²¹e 'e jaan²¹mo Dios seein²¹, joon jileei²¹ dioses catyaai²gi do 'e un'goo²¹o tsá² jon' wa' jai² 'ido.

⁵Tsá²-a gajmee¹mo dioses ty'a 'in líi¹i la li 'e sá² fu juncwii²¹, la joon jon 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹ joongi un'goo²¹o 'ii. Coon¹³ la joon líi²-i 'í¹-tsi tsá² 'e fúu¹mo dioses seein²¹ joon fúu¹mo fii²¹i' seein²¹. ⁶Xufiin¹³ gajmee¹mo tsá² dioses ty'a fúui¹ pe tyijna'o' jaan²¹mo Dios seein²¹, jiin¹³ 'ña'a Dios Jmii²¹. Dios Jmii²¹ do gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá² joon 'wii¹³ 'ii-o toon²¹on'. Seen²¹mo jon jaan²¹mo Ña'ñu¹u', joon Jesucristo 'ii. 'Wii¹³ 'ii-o galisá² jilaa²¹ 'e sá² ca la jeei²¹ jna' yia'.

⁷Pe jo jileei²¹ 'in jai² líi²i Cristo ní¹ 'e júu³ lo. Joon 'inlíi¹³ 'in gaty'a¹

'uunñi² tyani dioses ty'a jiin¹³ la tiisi² la mo jéei¹ 'i¹-tsi gajmaa¹a 'e gó² wa'a dø¹ø 'e 'uunñi² do tsu 'i¹gi-tsí 'e ja²mo seein²¹ 'in dioses gajmeei¹ tsá². Jo mo galitii²¹i la jai² joon 'wéi¹gixu 'e 'i¹-tsi. ⁸ Jo 'ii²¹ Dios tsá² 'wii¹³ ty'a 'e gó² tsá². Jo lityúi¹gi' tyani Dios wa'a tyé³e 'si gó²gi' 'ee wa jo tyé³e. ⁹ Pe tíi¹moo' coon¹³ jilaa²¹ 'e líi² jmaa²aa' 'e jo jmaa²aa' 'nóo¹o tsaa² 'in tsá² 'in jo mo røø²¹ 'øøi²¹-tsi 'e jai² líi²i. ¹⁰Tsu wa mo'o jaain²¹ tsá² 'in jo tiii²¹ 'e tyú² i'nee²mo 'nø 'in tiii²¹ tyú² 'u²u cwo¹ li un'goo²¹o tsá² dioses ty'a joon wa' dø¹ø 'uunñi² tyá¹ tsá² tyani dioses ty'a, ityaa²¹-tsi 'in tsá² do idø²ø jon 'e 'uunñi² 'e gatyá² tsá² tyani dioses ty'a 'in jo jai². ¹¹Joon tsu 'wii¹³ 'øø²¹mo-o'o jilaa²¹ 'elo jo jmá¹ 'nii²¹ tyi¹i, pe 'in tsá² jo tíi² tyú² do 'iin²¹in jmáa¹a la gajmaa² 'nø, la joon i'in²¹mo-tsi Cristo. Pe gajún¹mo Cristo 'wii²¹ ty'a 'in tsá² do lagi júin¹ 'wii²¹ tyi¹i. ¹²Tsu 'wii¹³ joon mo 'laa²¹a la no ty'a jaain²¹ tsaru¹u' 'in jo 'øøi²¹-tsi tyú² la 'øøi²¹-tsi' 'laa²¹o'o jon ty'a Cristo. ¹³Joon wana i'nóo¹o tsaa² 'in ruu²¹na' tsu 'wii¹³-i ty'a 'e gó³øø, 'e tyú²gi jo jmii²¹ cu³gii ngú¹ wa'a la joon jo i'nóo¹o 'ido tsaa².

'E tíi²i jmaa¹a apóstol

9 Jna-a tíi²na jmáa³aa jilaa²¹ ilíi² jmáa¹a jaain²¹ apóstol tsu gamaa²¹moo Jesús, Ña'ñu¹u'. Joon 'naa'-a, ja²mo líi²naa' Cristo 'wii¹³i to² 'e nigajmáa³aa ty'a Ña'ñu¹u'. ²Iin xeei¹ líi²-i jin²in 'e jo líi¹na apóstol, pe 'naa' 'in née¹i Corinto 'in jai² líi²i Cristo líi¹naa' lawa coon²¹ sello 'e ja²mo gatyii¹³in Ña'ñu¹u' jna 'e líi¹na apóstol ty'a.

³Elo-o fuu²¹²uu 'in tsá² 'in faa²¹ 'laa²¹ tyia: ⁴Tíi²na 'ii²¹ jilaa²¹ e cwo¹ tsá² jna 'e 'né³e' joongi 'e tyé³e', ⁵tíi²moo jon wa'a 'áa³na tsamf² 'in jai² líi²i Cristo la 'áa²i 'in apóstoles catyaaai²gi, la jmoo¹o 'in ruu²¹i Ña'ñu¹u' coon¹³ Tú³. ⁶¿'Owa' líi²naa' 'e jin¹³ Bernabé coon¹³ jna jo tíi²na'a tuu²¹u' to² 'e líi² cwoo²¹o'o júu³ tyú² ty'a 'e tiin¹³ tsá²? ⁷¿'Iin 'láa² 'ná¹ tyí² 'e jma²i to² ty'a? ¿'Iin jmoo¹o to² jee²¹² wuunjøø¹³ joon jo cuu²¹u mi¹³ wuunjøø¹³ do? ¿'Iin 'aa²¹²i joo'núu³ joon jo 'uun²un fi² ty'a 'ido? ⁸Jo fuu²¹²uu la joon wa'a jin¹³ 'e jooin²-tsi tsá² tsu 'e ley ty'a Moisés jin²in la joon jon. ⁹Tsu ni jí² ty'a ley do 'e jin²: "Jo toon¹³on noo¹³ ta'i²i joo'tsáa² mo 'ø²ø trigo." Joon jo gajin²in Dios la joon 'wii¹³ 'i¹-tsi jin¹³ ty'a joo'tsáa². ¹⁰E gajin²o 'e iliné³e' xiiala 'ná¹ jmoo²¹o. 'E ty'a 'e tyú² tyi¹ 'e ley lo tsu 'in tsá² 'in jíi¹ 'ná¹ jíi¹ 'e sijaan²¹ líi²¹i 'e tíi²i ty'a 'e garoo²¹o jin¹³ la 'ii²¹i 'in tsá² 'in 'ø² do. ¹¹Joon mo ga'ee¹³e'e 'naa' cwáain¹ ty'a 'e fu¹ tyú² ty'a' Dios 'e lí² lawa 'e nigajñii²¹i'jún² ty'a júu³ tyú² ty'a' Dios jee²¹² 'naa'. Joon nano, 'ti jo tíi²na'a 'i'ii¹³na'a' 'e galf² tyii¹ 'e lí² lawa 'e garoo²¹o? ¹²Joon wana tsá² xeei²¹ tíi²i 'ii²¹i 'lee¹³i, jna'gii¹i tíi²gii¹i 'áai¹gi. Joon xüifiin¹³ tíi²na'a 'ii¹³na'a' la joon, jo gajmoo²¹o'o. Li cii¹³-i gajmoo²¹o'o. Jna'a gata²-oo'o jilaa²¹ 'e coon¹³ la joon jo jmoo²¹o'o jíi¹ cwáain¹ ty'a Cristo 'e gacwoo¹³o'o 'naa'. ¹³Ñí² 'naa' 'e jileei²¹ 'in jmoo¹o to² 'yuui¹ cwo¹ fee¹¹ ty'a tsá² Israel døø²¹ø 'e sá² cwo¹ do. 'øøi²¹-tsi tsá² 'e 'in tsá² 'in jun¹ 'e fa¹ cwo¹ tsá² jun¹ ni altar, 'in tsá² do tíi²i cuu²¹u 'e

ngú¹ tya' 'in joo'núu³ 'in cwói¹ tsá².
14 La joon gatyu¹u to² Ña'ñu¹u 'e
 jileeⁱ²¹ 'in cwo¹ júu³ tyú² tya' 'e
 tiin¹³ tsá² l²-i 'ii²¹i 'e 'lee¹³i 'in tsá²
 'in nuu¹un júu³ tyú² tya'a. **15** Pe jiin¹³
 ca fu jo ga*'ii*¹³na 'e gatfi²na jon'gi
 sif³na 'e jí² lo tyi'naa' wa'a cwo²oo'
 jna no. **16** In²¹²gii júun³na 'oo² lag¹ 'e
 mi³ii cuu² tsu¹ 'wii¹³ cwóo³oo 'e júu³
 tyú² tya' Dios. Jlø³moo cwóo³oo 'e
 júu³ do 'e 'yaai¹-tsii.

16 Tsu¹ jo cwóo³oo 'e júu³ tya' 'e
 tiin¹³ tsá² wa'a 'e unjlø³ 'nii'a,
 tsu¹ gatyaa¹o Dios cwóo³oo. Joon
 fúu²-u jna wa jo cwóo³oo 'e júu³ do.
17 Tsu¹ 'wii¹³ joon mo jmoo³oo 'e
 'yaai¹-tsii 'e jlø³moo 'áai¹ pe wa'a
 jmoo³oo 'e l² tsai² 'ná¹ jmáa³aa,
 'ná¹ jmáa³oo tyitsaai²¹² tsu¹ gatyaa¹a
 Dios cwóo³oo. **18** Joon 'e 'lee¹³na 'e
 jmoo¹o jlø³moo 'áai¹ 'e cwóo³oo 'e
 júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² jon'gi 'e
 cóon³oon cuu² jiin¹³ la tif²na 'nii'a
 lawa jaain²¹ 'in cwo¹ júu³ tya' Dios.

19 Joon xufiin¹³ l¹i¹na 'in tsá² 'in
 iláa²mo, jiin¹³ jaain²¹ l² tyu² to²
 jna, pe gajm¹na 'nii'a 'e l¹i¹na lawa
 jaain²¹ esclavo tya' jileeⁱ²¹ tsá² 'e
 coon¹³ la joon fúu¹mogi tsá² ijai²
 l¹i²i Cristo 'wii¹³-i jna. **20** Mo ngif³ii
 jee²¹² tsá² Israel l¹i¹na lawa jaain²¹
 tsá² Israel 'e coon¹³ la joon ijai² l¹i²i
 Cristo. Joon xufiin¹³ jo tyu²gi jna
 to² 'e ley tya' Moisés mo ngif³ii jee²¹²
 'in jmoo¹o nuu¹³u 'e ley do jmoo²oo
 jon nuu¹³u 'e coon¹³ la joon il²
 jai² l¹i²i 'ii Cristo. **21** Joon mo ngif³ii
 jee²¹² tsá² 'in jo jmoo¹o nuu¹³u 'e ley
 tya' Moisés la joon ngif³ii 'e coon¹³
 la joon il² jai² l¹i²i 'ii Cristo. Pe
 tyu²u-gi jna to² 'e ley tya' Dios tsu¹
 jmoo³oo nuu¹³u 'e ley tya' Cristo.
22 Mo ngif³ii jee²¹² 'in tsá² 'in jo

røø²¹ 'øøi²¹-tsi 'e jai² l¹i²i jmoo³oo
 la jmoo¹o 'e coon¹³ la joon il² jai²gi
 l¹i²i 'ii Cristo. Jmoo³oo jiin¹³ la
 jmoo¹o coon¹³ doni¹iin ngif³ii 'e
 coon¹³ la joon wa'a il² jmáa¹a Dios
 tiin¹³ 'ido. **23** Jmoo³oo jilaa²¹ 'elo
 'wii²¹² tya' 'e júu³ tyu² tya' 'e tiin¹³
 tsá², tsu¹ 'in²¹²na 'ii¹³na 'e tyu²-u 'e
 cwo²o 'e júu³ tyu² do tsá².

24 Ní² 'naa' mo cwiin¹in tsá²
 carrera joon jileeⁱ²¹ do cwíin¹in pe
 jaan²¹mo jee²¹² 'in cwiin¹in do ilii¹i.
 Joon juncwii²¹ tyi' li la li coon²¹
 carrera, tsu¹ 'wii¹³ joon cwiin²in' la
 li 'e ili¹i. **25** Joon jileeⁱ²¹ 'in 'in²¹²in
 lii²¹ mi cwiin¹in coon²¹ carrera
 tyu²u to² 'ña'a joon jo jmoo¹o 'e
 jmoo¹o 'nii²¹ tya'a. Joon 'in tsá² do
 jmoo¹o la joon wa'a il² lli¹i coon²¹
 premio lawa coon²¹ corona l² mo²
 l¹³ cwuu²¹ 'e jo ta²a. Pe jna'o tyu²u
 to² yiai' 'e li¹i' jon coon²¹ premio. Pe
 'e premio do ili¹i' ita² coon² tø²mo.
26 Joon cwáain¹ tyiia, jo cwíin³in
 carrera tyiia lawa jaain²¹ tsá² tiuui²,
 ní²oo li ní³ii. Joon juncwii²¹ tyiia
 li lawa coon²¹ 'e tif¹ tsá² joon jo
 unif¹³ii wa' pi² tyiia faa¹³na tyi².
27 Pe 'e³ee wúu¹ cuerpo tyiia, joon
 tyu²u to² 'e jmoo¹o jiin¹³ la
 'in²¹²na tsu¹ jo 'in²¹²na 'oo²oo fa¹³ii
 tyani Dios tsu¹ jo gatséi¹ carrera
 tyiia 'e tyu² xufiin¹³ nigale²ee tsá²
 xeei' 'e 'ná¹ jmáa¹a.

Júu³ cwáain¹ tya' dioses
 gajmee¹i tsá² 'in jo jai²

10 'in²¹²na 'e iliñi² 'naa',
 tsaru¹u, 'e jnii¹ do gajée¹mo
 jileeⁱ²¹ 'in 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi'. La
 joon jon jileeⁱ²¹ 'lii²¹² tsacøøi¹³
 tyi' do gangif²i 'e Mar Rojo do.
2 Joon lawa'a 'e uncaan²¹na' coon¹³

Cristo mo saa²¹²na' jmi²¹, la joon gauncaan²¹in jilee²¹ 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' coon¹³ Moisés mo gajé¹mo 'e jni¹ do 'ii joon gangí²i 'e Mar Rojo do. ³Joon jilee²¹ 'ido gagøø¹ø 'e iñi¹ 'e gacwo¹o Dios 'ii. ⁴Joon jilee²¹ 'ido ga'uun²¹o 'e jmi²¹ gacwo¹o Dios 'ii. Tsü ga'uun²¹o 'in tsá² do 'e jmi²¹ ga'yeei²¹ tsaa² cuun²¹² do. Joon lí² la lí¹i Cristo 'e cuun²¹² do. Joon ngi¹ Cristo coon¹³ 'in tsá² do. ⁵Xüfin¹³ joon, coon²¹xü jo jilee²¹ 'in 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' do gajuun²¹²mo li taa²i cwoo¹³ tyuun²¹ do, tsü jo gajmaa¹a la ti¹-tsi Dios.

⁶Joon jilaa²¹ 'elo galí² 'e cwo¹o jna' cwáain¹ wa'a jo 'iin²¹²na' jmoo²¹o 'e gó² la nigajmaa¹a 'ido. ⁷Tsü 'wii¹³ joon jo ungoo²o 'in dioses 'in jmeel¹i tsá² 'in jo jai² la nigajmaa¹a 'inlíi¹³ 'in tsá² do. Tsü nigajin² ni jí² tyi' Dios: "In tsá² do gacwo²¹²o gagøø¹ø joongi ga'uun²¹²un, joon mi yuui¹³ joon garoon²¹on gajmaa¹³a jmi²¹²." ⁸La joon jon jo tseein²¹ wa'a fee¹³na' tsamf² xeei' la nigajmaa¹a 'inlíi¹³ 'in tsá² do joon 'wii¹³ joon nigajúin¹ dyaa'i niii¹ mil tsá² jee²¹² coon²¹ jmi²¹². ⁹Jo tseein²¹ jon wa¹ jo lee²¹² jna' cwáain¹ xiiala lí¹i Ña'ñu¹u' wa'a 'wo²-tsi 'áai¹ la nigajmaa¹a 'inlíi¹³ jee²¹² 'ii joon mii²¹ gacuu²¹i joon fúui¹ gajúin¹. ¹⁰Jo tseein²¹gi jon wa'a cwoo¹³o' Dios tsaa² lagí gacwo¹o 'inlíi¹³ 'in tsá² do Dios tsaa² joon Dios gasii¹in jaain²¹ ángel tyi' 'in jngaa¹³ 'ii.

¹¹Jilaa²¹ 'elo galí² tyi' 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' joon Dios gataan¹an ni jí² tyi'a 'e 'e²e jna' 'in taan²¹²in juncwii²¹ 'e ti li tyéi¹. ¹²Tsü 'wii¹³ joon 'in 'i¹-tsi 'e 'øøi²¹-tsi tyú² 'ná¹

ngi¹ coon²¹ tún² wa'a jo xuu²¹i tsaa² tyi'a. ¹³Joon 'e tsaa² 'ilí² xuu²¹naa' coon²¹ røø²¹ coon¹³ e tsaa² ilí² xuu²¹i jilee²¹ tsá² catyaa².

Pe jo cu²'-oo' coon¹³ Dios tsü jo cwo¹ wa'a seen²¹naa' fa'í³ gøøi¹³gi lagí itaa²¹aa'. Tsü wana sá² fa'í³ gøøi¹³ Dios icwo²o 'naa' xiiala lí² 'woo²¹naa' 'e fa'í³ do. Joon la joon itaa²¹aa'.

¹⁴Tsü 'wii¹³ joon tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, jo ngii²¹gi¹ li siin¹ dioses jmeel¹i tsá² 'e un'goo²o'. ¹⁵Fuu²¹²uu 'naa' lawa tsá² 'in 'øøi²¹-oo', joon 'naa' lí²-i cón²oon' cwáain¹ wa jo¹ si jo jo¹ 'ee júu³ tyiia. ¹⁶Mo 'né³e' 'e i'ó¹ copa nicwaa¹³ 'e nigacwoo¹³o' 'maai¹³ Dios 'e iuncaan²mo' coon¹³ jmi¹ 'øøi² Cristo. La joon jon mo tyé³e' 'e iñi¹ 'e jmoo²¹o' jmai¹³xü jee²¹² jna' 'e iuncaan²mo' coon¹³ cuerpo tyi' Cristo. ¹⁷Joon xüfin¹³ fúu¹mo', tyé²e' 'e iñi¹ coon²¹ do joon tsü 'wii² joon lí¹na' coon²¹ cuerpo tyi'.

¹⁸La nigajmaa¹a 'in tsá² Israel mo gajmaa¹a fa¹, mo gagøø¹ø 'e nigacwo¹ lawa coon²¹ fa¹, jaain²¹mo lí¹i coon¹³ 'e fa¹ do. ¹⁹Jo 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'e 'oo¹o 'ii²¹ 'in dioses jmeel¹i tsá² 'in jo jai², jongí¹ fuu²¹²uu 'e tyú²gi¹ 'e ngú¹ 'e tyá² tsá² tyani dioses tyi' lagí 'e ngú¹ xiiia¹. ²⁰Jiin¹³ 'e 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa', 'in tsá² 'in jo cwil¹in Dios Jmii²¹ mo cwo¹o fa¹ dioses tyi'a, cwo¹o 'e fa¹ do tyi' 'in espíritu gó² jon' tyi' Dios Jmii²¹. Joon jo 'iin²¹²na uncaan²¹naa' yaanaa' coon¹³ 'in espíritu gó² do.

²¹Jo lí² 'uu¹³uu' 'e copa tyi' Ña'ñu¹u' 'e un'goo¹oo' 'ii la 'ii²¹² un'goo¹oo' 'in espíritu gó² do. Jon'gi lí² cii¹³ii¹ 'e tyi' Ña'ñu¹u' la 'ii²¹² cii¹³ii¹ 'e tyi' 'in

espíritu gó² do. ²² ¿Ti tyú²gi wa'a 'e jmoo²¹o' 'e tsa'nii²¹-tsi ty'a' coon¹³ Ña'ñu¹¹u'? ¿Ti 'gøø¹³gi jna' lag'i 'ii?

Jo sí'ñuu¹ 'in jai² líi²i Cristo

²³ Ja²mo, lí²-i jmoo¹o tsá² jilaa²¹ doñi'ee 'e 'iin²¹²in pe jon' jilaa²¹ 'e jméi¹ ty'a'a. Lí²-i jmoo¹o tsá² jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in pe jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in tsá² jmáa¹a jo uncoon¹³ wa'a 'e cwii¹ingi Dios. ²⁴ Ná¹-a jmoo¹o tsá² 'e tyú² ty'a' 'in xeei' jon' 'e tyú² ty'a' 'ñia'a.

²⁵ Cóø¹³øø¹ jilaa²¹ 'e 'nii¹l i' 'moo¹³ jo unngii²ii' wa gatyá² tsá² tyani dioses ty'a' 'e lí² ñi²ii' wa lí² cíi¹³ii' si jo lí² ee. ²⁶ Tsü tya' Ña'ñu¹¹u' fu juncwii²¹ lo coon¹³ jilaa²¹ 'e sá³.

²⁷ Joon wa jin² jaain²¹ tsá² 'in jo jai² líi²i Cristo sii²¹i 'nu: "Ja tsaa²¹a', tsatye³e'xu'." Joon wa'a 'iin²¹²u'un cwoo²u'u, cwotye²du'u, jo unngii²in wa nigatyá²a 'e 'uunñi² do tyani dioses ty'a'a. ²⁸ Pe wana gajin² tsá²: "Nigatyá²a tsá² 'e 'uunñi² lo tyani dioses ty'a'a lawa coon²¹ fa¹", jo cóø¹³ø. Tsü wana gatyé²e 'in jaain²¹ do 'in jo røø²¹ øøi²¹-tsi ixuu²¹ tsaa² ty'a' tsü 'wii¹³ gatyé²e. ²⁹ Fuu²¹²oo 'e 'øøi²¹-tsi 'in jaain²¹ do jon'on 'e 'øøi²¹-o'o.

Pe lí²-i unngii²i tsá²: "¿Ee lí' 'ná¹ jmáa³aa jiin¹³ la i'-tsi tsá² xeei' 'in jo 'øøi²¹-tsi røø²¹? ³⁰ Tsü wana gacwóo³oo 'maai¹³ Dios Jmii²¹ ty'a' 'e gó²øø, ¿ee lí² lí² cwo¹ tsá² jna tsaa²?" ³¹ Pe 'naa' wa cøø²øø' si 'uu²uu' 'ee, si doñi'ee ijmáa²aa' 'ee, jmáa²aa' jilaa²¹ 'e cwo¹ tsá² 'maai¹³ Dios. ³² Coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo²oo' jo cwo¹o wa' ixuu²¹i jiin¹³ jaain²¹ tsá² tsaa² ty'a'a, wa'a tsá² Israel, si jo tsá² Israel 'ee, si 'in jai² líi²i Dios 'ee. ³³ Tsü jna-a, cwáain¹ tyiia, cwo²-tsii

jmáa³aa jilaa²¹ 'e 'yaai¹-tsi tsá² xeei'. Jo 'noo¹³oo jiin¹³ 'e tyú² tyiia pe 'e tyú² ty'a' tsá² xeei' 'noo¹³oo, 'e coon¹³ la joon itiin¹³in.

11 Joon 'naa', jmaa²aa' la jmoo³oo tsü jna-a jmáa³aa la gajmaa¹ Cristo.

Xiuala 'ná¹ jmáa¹a tsamí² mi licaaín² 'in jai² líi²i

² Tsaru¹u', júu³ tyú² fuu²¹²uu 'naa' tsü coon²¹ tøø²mo untili¹³'oo' jna, joon jmoo²oo' jiin¹³ la tí² 'e júu³ gacwo²oo 'naa'. ³ Pe 'iin²¹²na 'e li'øø²¹mo'oo' 'e Cristo líi¹ lawa'a mootyi² ty'a' jileei²¹ tsaañuu¹¹, joon tsaañuu¹¹ do lawa mootyi² ty'a' 'oo²¹²o la líi¹ Dios mootyi² ty'a' Cristo. ⁴ Wana jlf² tsá² mootyi¹i mi faa²¹a júu³ tyú² si cwoo¹o júu³ tyú² 'e gacwo¹ Dios 'ii 'ee jee²¹² líi sicaan²¹in 'in jai² líi²i lawa'a 'e cwoo¹o fa'ii²¹ mootyi¹i. ⁵ Pe wana tsamí² faa²¹a júu³ tyú², si cwoo¹o júu³ gacwo¹o Dios 'ii 'ee joon jo jlf² mootyi¹i lf² lawa fa'ii²¹ ty'a' mootyi¹i. 'E lf² lawa'a 'e nigaasi¹i jñá² mootyi¹i. ⁶ Wa jo 'iin²¹²in tsamí² jlf² mootyi¹i 'ná¹-a tyu²u jñá² tyí¹i. Pe wana fa'ii²¹ líi²i 'e gawuun²¹ tyí¹i si 'e gasii¹ 'ee, 'ná¹a jlf² mootyi¹i jon. ⁷ Jo jméi¹ wa'a jlf² tsá² mootyi¹i tsü la líi¹ Dios líi¹. Joon 'e 'ya²gi ty'a' Dios líi¹ tsá². Pe 'e 'ya²gi ty'a' tsá²-a líi¹ tsamí². ⁸ Joon mo gajmee¹i Dios tsá², gajmée¹mo tsamí² coon¹³ ca'naai¹³ tsaañuu¹¹ joon'on tsaañuu¹¹ coon¹³ ca'naai¹³ tsamí². ⁹ Gajmee¹mo Dios tsamí² 'wii²¹² ty'a' tsaañuu¹¹ joon'on tsaañuu¹¹ 'wii²¹² ty'a' tsamí². ¹⁰ Tsü 'wii¹³ joon 'ná² jlf² tsamí² mootyi¹i 'e lf¹ lawa coon²¹ li² 'e nuu¹³ joongi 'wii¹³ ty'a'

ángelos. ¹¹Pe tyani Dios jo seein²¹ tsañuu¹ wa jo seein²¹ tsamf² la joon jon jo seein²¹ tsamf² wa jo seein²¹ tsañuu¹. ¹²E la ja²mo gajmee¹i Dios tsamf² coon¹³ ca'naai¹³ tsañuu¹ pe ja²mo jon 'e liseein²¹ tsañuu¹ tya' tsamf². Joon jilaa²¹ 'e sa 'wii¹³ tya' Dios.

¹³'í²du'-oo' yaanaa' wa 'e tyá²-u 'e faa²¹a tsamf² jíu³ tyá² líi² tyíi¹. ¹⁴Tsú jo cwaa²¹ cwaan²¹in jñú² tsañuu¹ la cwaa²¹ jñú² tsamf², joon fa'ii²¹ líi²li wa'a cwaan²¹in cwaa²¹. ¹⁵Pe cwaa²¹ cwaan²¹in jñú² tsamf² joon lawa coon²¹ 'e 'ya²gi tya'a tsú Dios gacwo¹⁰o tsamf² jñú² cwaa²¹ 'e lí² lawa coon²¹ 'e jíi² mootyíi¹. ¹⁶Pe wana 'iin²¹²in tsá² jo cwo¹⁰o jíu³ ruu²¹²i cwáain¹ lo, cwoliñi²i 'e jon jna'a jon'gi 'in jai² líi²i Dios catyaaai² jo jmoo²¹o la tiisi² lixiia'.

'E gó² jmoo²oo' cwáain¹ tya'
'uunñi² tya' Ņa'ñu¹u'

¹⁷E jíu³ lo ifuu²¹²uu 'naa' jon'on jíu³ tyá² tyii', tsú ninúu³oo 'e gó² jmoo²oo' mo licaan²¹naa' jon'on 'e tyá². ¹⁸E fo³oo nifu 'e jin¹² tsá² 'e jmoo²oo' poo²¹² jee²¹² 'naa' mo licaan²¹naa' un'goo¹⁰o' Dios. Joon sá²-a coon²¹ 'e la jai² líi²na 'e jíu³ do. ¹⁹E la ja²mo 'ná¹-a ilí² poo²¹² jee²¹² 'naa' 'e coon¹³ la joon ilí² níi² tsá² 'iin 'in la jai² jai² líi²i Cristo. ²⁰Joon tsú 'wii¹³ 'e poo²¹² 'e galí² jee²¹² 'naa' mo licaan²¹naa' jo cóø¹³øø' jiin¹³ la ti 'e 'uunñi² tya' Ņa'ñu¹u'. ²¹Tsú mi tf² 'ií²¹ 'e dø' tsá² do, jéé¹gi tsalíin²in 'inlífíi¹³ joon døø²¹ø 'uunñi² tya'a 'ña'a joon la 'ii²¹² joon 'inlífíi¹³gi gajaan¹-o la un'áa¹i do. Joon 'inlífíi¹³gi galíi¹mo. ²²¿Ti jo 'oo²oo' tyii' li

lí² cóø¹³øø' joongi li lí² 'uu²uu'? Tsú mo jmoo²oo' la joon lawa'a 'e jo tsáai¹³-oo' 'in tsá² catyaaí² 'in jai¹² líi²i Dios joon cwoo²oo' fa'ii²¹ 'in jo sá² tya'a. ¿Ee ifuu²¹²uu 'naa'? E cwáain¹ 'e jíu³ lo jo lí² fuu²¹²uu 'e tyá² tyii'.

Xiiala 'ná¹ jmaa²aa' cwáain¹
tya' 'uunñi² tya' Ņa'ñu¹u'

²³Pe Ņa'ñu¹u' 'ña'a ga'e²e jna 'e jíu³ lo cwáain¹ tya' 'uunñi² tya'a. 'E nüü²¹ mo ga'nii¹i Judas Ņa'ñu¹u' Jesúz, 'e la nüü²¹ joon gason² Jesúz coon²¹ iñi¹. ²⁴Joon mo ngayuuí¹³ gacwo¹⁰o 'maai¹³ Dios, gajmaa¹a 'no¹³ 'e iñi¹ do, joon gajin²in sii²¹i tsá² tya'a: "Tyee²ee', tsú lawa'a 'e cuerpo tylia 'e si'no¹³ tya' 'e tyá² tyii'. Joon mo cøø²øø' untii¹³du'-oo' jna." ²⁵La joon jon, mo ngayuuí¹³ gagøø²¹ø 'in tsá² do, gacón² Jesúz coon²¹ copa vino, joon gajin²in: "E copa lo lí² lawa coon²¹ jíu³ 'múui² 'e tyiin² 'e lí² coon¹³ jmi¹ 'øø¹na. Lacafu 'uu²uu' 'elo untii¹³du'-oo' jna." ²⁶Joon lacafu cøø²øø' 'e iñi¹ lo joon lacafu 'uu²uu' 'e copa 'e 'o² vino lo jmoo¹³oo' jíu³ ca mi cwéé¹i tún¹ 'e nigajún¹mo Ņa'ñu¹u' Jesúz 'wii²¹² tyi'.

Tyá² tyá² yaai ilí² døø²¹ø
'e 'uunñi² tya' Ņa'ñu¹u'

²⁷Tsú 'wii¹³ joon, doñi¹iin 'in gøø²¹ø 'e iñi¹ do si 'un²un 'e copa tya' Ņa'ñu¹u' 'ee, jo tsí tsá'goo¹, 'e gal'láa¹a coon¹³ cuerpo tya' Ņa'ñu¹u' la joon jon coon¹³ jmi¹ 'øø¹i. ²⁸E tyiin² 'áai¹ jon 'e cóñ² tsá² cwáain¹ xiiala líi²i 'ña'a la jéé¹gi idø²ø 'e iñi¹ do si 'un²un 'e copa 'in 'o² vino do 'ee. ²⁹Tsú wana dø¹² tsá² joongi 'un² tsá² 'e lí² lawa cuerpo tya'

Ña'ñu¹ u' joon jo mo gacón² cwáain¹
xiuala líi¹i 'ña'a, gøø²¹ø joongi
'un²un lawa coon²¹ wúu¹ e²e 'ña'a.

³⁰Tsu 'wii¹³ joon seen²¹mo 'inlíii¹³
tsatsaa¹³ joon 'in wo² si¹³-tsi jee²¹²
'naa' no. Joon 'inlíii¹³gi nijún¹mo.

³¹Pe wana lee²¹e' cwáain¹ yiia'
xiuala líi¹na', joon jo 'e tsaa² lí² sá²
tyi' 'e icwo¹o Ña'ñu¹u' jna'. ³²Pe mi
jmáa¹a Ña'ñu¹u' ii²¹ tyi', joon 'e¹e
jna' wúu¹, jmoo¹o la joon wa'a jo 'ná'
tsaa²¹a' lí 'ii²¹ coon¹³ 'in tsá² xeei²¹
'in taan²¹²in fu juncwii²¹ lo.

³³La joon tsaru¹u' mo
uncaan²¹naa' 'e tyee²ee' 'e 'uunñi²
tya' Ña'ñu¹u' jaan²naa' la jaain²¹ la
jaan²¹naa'. ³⁴Joon wa un'aa²naa',
tyee²ee' tyii'. Joon coon¹³ la joon jo
i'ná' e²e Dios 'naa' wúu¹ tsu 'wii¹³
'e gó² jmoo²oo' mo la caan²¹naa'.
Joon 'e júu³ catyiia² lí² unrøø²na mi
yajøø³na 'naa'.

Cwo¹o Espíritu Tyú² 'waa²¹ pi³
ijmá'a tsá² 'e gacwoo¹o

12 Tsaru¹u', fuu²¹²uu 'naa' no
cwáain¹¹ tya' 'e 'waa²¹ pi³
'e cwo¹o 'in Espíritu Tyú² tsá² ilí²
jmáa¹a 'e to² gacwoo¹o la jaain²¹ la
jaain²¹.

²Tyú²-u ñí² 'naa', tsaru¹u', 'e
la nu^gi galija²mo galíi²naa'
Cristo líi¹naa' tsá² 'in xeei²¹-tsi 'e
jo¹o galíi²naa' dioses tyii' 'in jo
faa²¹ gajmee¹i tsá². ³Tsu 'wii¹³
joon 'in²¹²na iliñi² 'naa' 'e jiin¹³
jaain²¹ jo lí² faa²¹a coon¹³ 'ii²¹
tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios wa
ngajin²in: "iJo ñíi³ii 'in²¹ta no
Jesús!" La joon jon jiin¹³ jaain²¹ jo
lí² jin²: "iÑa'ñu¹-o Jesús!" wa jo mo
gacwoo¹o 'ii²¹ 'in Espíritu Tyú² tya'
Dios 'ii.

⁴Láai² nii² to² sá² 'e cwoo¹o
'in Espíritu Tyú² tya' Dios tsá² 'e
ijmáa¹a, joon cwoo¹-o jon 'waa²¹
pi³ 'e iuntsiin¹mo. Pe jaan²¹mo 'in
Espíritu Tyú² do. ⁵Láai² 'ii¹³ 'e
sá² ilí¹ uncoo¹³ tsá² tsaxeei²¹ pe
jaan²¹mo Ña'ñu¹u' seein²¹. ⁶Joon
xufiin¹³ jmoo¹o tsá² to² tya'a
la ca 'ii¹³, jaan²¹mo 'in Dios 'in
uncoo¹³ 'in tsá² do la jaain²¹ la
jaain²¹. ⁷Joon 'wii¹³ jna'o' la jaain²¹
jna', 'in Espíritu Tyú² do 'e² tsá² 'e
'ii²¹ tya' Dios 'e jmoo¹o 'e tyú² tya'
jileei²¹. ⁸Joon 'wii¹³ 'in Espíritu
Tyú² do cwo¹o Dios 'inlíii¹³ to²
wa'a faa²¹a júu³ 'e 'i¹-tsi Dios. Joon
'wii¹³ Espíritu joon-on cwo¹o Dios
'inlíii¹³gi to² wa'a faa²¹a júu³ 'e
ñii²¹²-tsi 'áai¹. ⁹Joon 'inlíii¹³gi
jo¹gi líi²i Dios 'wii¹³ 'in Espíritu
do. Joon 'wii¹³ 'in Espíritu Tyú²
do 'inlíii¹³gi 'ii²¹i 'ii²¹ ilí² un'láa²i
tsatsaa¹³. ¹⁰Joon 'inlíii¹³gi 'ii²¹i
'ii²¹ ilí² jmáa¹a milagros. Joon tsá²
xeei¹ faa²¹o júu³ cwo¹ 'ii 'wii¹³ 'in
Espíritu do. Joon tya' 'in xeei¹gi
cwo¹o Dios 'ii²¹ 'e iliñi¹i wa'a
faa²¹a jaain²¹ espíritu 'in jo jai¹² si
faa²¹a 'ee 'in Espíritu jai¹² tya' Dios.
Joon 'in xeei¹gi 'ii²¹i 'ii²¹ 'e faa²¹a
jmíi¹ xiia' 'e jo 'øøi²¹-tsi tsá², joon 'in
xeei¹gi 'ii²¹i 'ii²¹ ilí² jmáa²a tsá² júu³
'ee 'øøi²¹-tsi 'e júu³ gafaa²¹ 'ido. ¹¹Pe
jilaa²¹ 'e jmoo¹o 'in tsá² lo, jmoo¹o
'ii²¹ tya' 'in jaan²¹mo Espíritu Tyú²
tya' Dios. Joon 'in Espíritu Tyú² do
cwo¹o tsá² to² jmáa¹a la jaain²¹ la
jaain²¹ jiin¹³ la 'in²¹²in 'ña'a.

Lawa coon²¹ cuerpo jna'

¹²'E cuerpo tya' Cristo lí² láai² 'ii¹³
pe coon²¹ cuerpo tya'a sá²; la joon
jon jna'o' 'in jai¹² líi²i 'ii, fúu¹mo

jna' pe lawa coon²¹ cuerpo líi¹na'.
13 Joon mo galijai² galíi²na' Cristo lawa'a 'e gasaa¹mo 'in Espíritu jaain²¹ do jna' jmii²¹ 'e líi¹na' coon²¹ cuerpo. Xüfiin¹³ tsá² Israel jna' si tsá² jo seein²¹ joon 'ee, si tsá² tyú² tsá² to² 'ee, si tsá² 'in jo tyú² tsá² to² 'ee galíi¹na' lawa jaan²¹na'. Lawa'a 'e nigané³e' tyá' jaain²¹ Espíritu.

14 'E cuerpo tyá' tsá² lí² lái² 'ii¹³ jon'on wa'a ca'ii¹³. **15** Joon wa'a lí² jin² tií² tsá²: "Jo líi¹na cwoo²¹ tsá² tsú 'wíi¹³ joon jo líi¹na 'no³ cuerpo tyá' tsá²." Joon xüfiin¹³ jin²in la joon pe líi¹mogi 'no³ cuerpo tyá' tsá². **16** Joon wana jin² loocwo² tsá²: "Jo líi¹na mi² unni² tsá² tsú 'wíi¹³ joon jo líi¹na 'no³ cuerpo tyá' tsá²." Joon xüfiin¹³ jin²in la joon pe líi¹mogi 'no³ cuerpo tyá' tsá². **17** Tsú ñxiuala ilí² nuu¹ tsá² wa'a cuerpo tyá' tsá² li la li jiin¹³ ca mi² unnií¹i? La joon jon wa'a cuerpo tyá' tsá² li la li jiin¹³ unni² tsá² xiuala lí² con¹ tsá² jmá¹. **18** Pe Dios gataan¹³-o la ca 'ii¹³ cuerpo tyá' tsá² jiin¹³ la 'iin²¹in. **19** Joon wa'a jiin¹³ ca 'no³ galisá² jo galí² coon²¹ cuerpo. **20** Joon la no-o galí² xüfiin¹³ 'lái² 'ii¹³ 'e sá² pe galí² coon²¹ cuerpo.

21 Joon tsú 'wíi¹³ joon 'e unni² tsá² jo lí² jin²in sii²¹i cwoo²¹ tsá²: "Jo jmii²¹ intyéen¹na 'ná." Jon'gi lí² jin² mootyi² tsá² sii²¹i tií² tsá²: "Jo jmii²¹ intyéen¹na 'ná." **22** Jon'on la joon tsú 'e 'no³ cuerpo 'e 'wéi¹gi 'e tyiin²gi. **23** Joon 'e 'no' cuerpo-gi 'e jo tsáal¹-tsí' jlii²¹i coon²¹ tún². Joon 'e 'no³ cuerpo 'e jo 'iin²¹na' jøø¹ tsá² un'øø²¹na' 'e jo jøø² tsá². **24** Pe jo un'øø²¹na' 'e 'no³ cuerpo 'e jo 'e to² 'iin³ wa'a jøø² tsá². Joon Dios gajmaa¹a 'e cuerpo tyá' tsá² 'e 'no³

xaai²¹gi tsáa¹mo-tsi tsá² 'áai¹gi 'e coon¹³ la joon la ca 'no' cuerpo 'e unjíi² 'e 'no³ catyia do. **25** Joon jo lí² 'no³ 'e cuerpo do. **26** Joon wana ca 'no³ cuerpo ní¹ wúu¹ lawa'a 'e wúu¹ la tøøi². Joon jløø¹³mo la tøøi² wa'a ga'ii²¹ ca 'no' 'e tyú² tyá'a.

27 La joon jon 'naa', 'in jai² líi²i Cristo, líi¹naa' lawa cuerpo tyá' Cristo, joon la jaan²¹naa' líi¹naa' lawa ca 'no³ 'e cuerpo do. **28** Joon Dios cwo¹ 'inlíi¹³ jee²¹² 'in jai² líi²i Cristo to² 'e 'ná¹ jmáa¹a. 'E nifu gacwo¹ Dios 'e líin²in 'inlíi¹³ apóstoles; joon 'e tñ² tún² 'e cwo¹o tsá² tsá² júu³ 'e gacwo¹o Dios 'ii. Joon 'e tñ² 'nì¹ 'e líin²in tsá² tifo². Mi yuuí¹³ joon 'in tsá² 'in lí² jmáa¹a milagros, joon 'in un'láa²i tsatsaa¹³, joon 'in lí² uncoon¹³ tsá² xeei¹, joon 'in tiii²¹ tyú² to² 'in catyaaí² do. Gacwo¹o jon 'inlíi¹³ 'e ilí² faa²¹a jmíi¹ xiai¹. **29** ¿Ti líi¹i jileeí²¹ apóstoles, owa'a líi¹i jileeí²¹ tsá² 'in cwo¹o tsá² júu³ 'e gacwo¹ Dios 'ii? ¿Ti líi¹i jileeí²¹ tifo²? ¿Ti jmoo¹o jileeí²¹ milagros? **30** ¿Ti líi² jileeí²¹ un'láa²i tsatsaa¹³? ¿Ti líi² faa²¹a jileeí²¹ jmíi¹ xiai¹? ¿Ti líi² jmoo¹o jileeí²¹ tsá² júu³ 'ee 'øøi²¹-tsí tsá² 'e jmíi¹ xiai²¹ faa²¹ tsá² do? Tyú²u 'øøi²¹-tsí' 'e jon'on la joon.

31 Cwoo¹³-oo' 'e 'ii¹³naa' 'e tyú²gi cwo¹o Dios tsá² jmáa¹a jee²¹² 'in jai² líi²i. Pe ifuu²¹uu 'naa' coon²¹ to² 'e tyú²gi 'áai¹ ijmaa²aa'.

To² nifu 'e 'ná¹ jmáa¹ tsá²

13 Xüfiin¹³ lí²-i fuu²¹uu jilaa²¹ jmíi¹ sí¹ tsá² joon ca jmíi¹ tyá' ángeles tíí²na pe jo 'iin²¹na Dios jon'gi tsá² xeei¹ líi¹na jiin¹³ la lí² coon²¹ ní³ 'e pó² tsá² 'e 'iin²in tá² si

coon²¹ mi² ñí³ taliin² 'ee 'e to² mif¹³ 'áai¹. ²La joon jon, xüfiin¹³ lí²-i fuu²¹²uu tsá² júu³ 'e ga'ii¹³na cwo¹o Dios jna, joon 'øøi²¹ jilaa²¹ 'e 'í¹-tsi Dios 'uun²¹²mo, joon ñii²oo jilaa²¹, joon xüfiin¹³ lí²-i jan²aan moo²¹ 'e si² do 'áan³ ty'a coon¹³ 'e jai² lí²na pe jo 'iin²¹²na Dios jon'gi tsá² xeei' jo 'ee to² 'iin³gii. ³Joon xüfiin¹³ jmoo³-oo jmai²xü jee²¹² tsá² jilaa²¹ 'e 'óo³oo, joon xüfiin¹³ cwo¹oo ca cuerpo tyiia 'e ijúun³na 'wii²¹² ty'a tsá² pe jo 'iin²¹²na Dios jon'gi tsá² xeei' jo 'ee to² 'íi³ tyiia.

⁴Tsü fee¹mo-tsi 'in 'iin²¹²in Dios coon¹³ tsá² xeei'. 'Wo²-tsio jon'on tsii²¹² wúu¹i, jon'gi faa²¹a júu³ 'gøøi¹³ 'áai¹, jon'gi unjløøi³ yaai. ⁵Jo lí²i tsá² 'in faa²¹a júu³ 'laa²¹ jon'gi 'in jiin¹³ 'í¹-tsi yaai, jon'gi 'in 'nii²¹-tsi, jon'gi 'in 'yú²-tsi 'in tsá² 'in 'iin²¹²in Dios coon¹³ tsá² xeei'. ⁶Joon jo jmoo¹o jløø³i tsaa² ty'a 'in xeei', pe jløø³mo coon¹³ jilaa²¹ 'e la jai². ⁷In tsá² 'in 'iin²¹²in Dios coon¹³ tsá² xeei' jmoo¹o taa²¹ coon¹³ jilaa²¹, joon jo cu²-tsi coon¹³ tsá² xeei', 'í¹-tsi jiin¹³ 'e tyú² ty'a, jo tiuu²i.

⁸Jo 'e ityéi¹ 'e 'iin²¹²in tsá² Dios coon¹³ tsá² xeei'. Pe ijø¹o coon²¹ jmii²¹² 'e jo tyiin²gi 'íi¹³naa' júu³ gacwo¹ Dios tsá² xeei', jon'gi tyiin²gi 'e faa²¹ tsá² coon¹³ jmii¹ xiiia, jon'gi tyiin²gi 'e ñi¹ tsá². ⁹Tsü nano jo galicwii¹na' la tøøi², la joon jon jo fuu²¹² jna' la jilaa²¹ júu³ ty'a Dios ¹⁰pe mi licwii¹na' la tøøi² ixee¹mo 'e jo cwii¹na' no.

¹¹Mo galí² xuu²¹²na gafaa²¹aa la faa²¹a xuu²¹², joon 'øøi²¹-tsii la 'øøi²¹-tsi xuu²¹² joon ga'í²-tsii la 'í¹-tsi xuu²¹², pe mo galí² fee¹na gatúu³uu jilaa²¹ 'e lf² la mo

xuu²¹²na. ¹²La joon nano mi ine² jna' jilaa²¹ 'e sá² ty'a Dios lawa coon²¹ 'e icaai¹³, lawa'a 'e jøø²¹ø' coon²¹ 'u² gð². Pe mi tf² jmif²¹² joon ijøø²¹ø' níi¹i jo 'ee sicaai¹³gi. Tsü nano jo tsai¹² cwii¹na 'ii 'e tyú², pe mi tf² jmii²¹² joon ilicwii¹moo jiin¹³ la ti², la cwii¹in Dios jna la no. ¹³Jilaa²¹ 'e jai² lí²i tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e sijéein¹³ tsá², coon¹³ 'e 'iin²¹²in tsá² Dios coon¹³ tsá²² xeei' taa²¹a coon²¹ tøø²mo pe 'e tyiin²gi jee²¹² 'e 'ni¹ lo 'e 'iin²¹²gi tsá² Dios coon¹³ tsá² xeei'.

Jmíi¹ xiiia' 'e sii¹i tsá²

14 Tsü 'wii¹³ joon cwoo¹³ 'oo' 'e 'iin²¹²naa' Dios coon¹³ tsá² xeei'. Joon la 'íi²¹² joon cwoli¹iin²¹²naa' 'e cwo¹o Dios 'naa' coon²¹ to² jmaa²aa' jee²¹² 'in jai² lí²i Cristo. Joon 'iin²¹²gii' 'e cwo¹o Dios 'naa' 'e to² do 'e foo²oo' júu³ ty'a 'e ga'ii¹³naa' cwo¹ 'ido. ²Tsü 'in tsá² 'in faa²¹a jmíi¹ xiiia' sii²¹i Dios jon'on tsá² tsü jo 'øøi²¹-tsi tsá² xeei'. Faa²¹-o 'ii²¹ ty'a 'in Espíritu Tyú² pe jmaai¹³ júu³ 'uun²¹mo. ³Pe 'in tsá² 'in faa²¹a júu³ 'e gacwo¹ Dios 'ii faa²¹-o 'e lf² jai²gi lí²i tsá², si 'e tyá²-tsi tsá² 'ee si²i cwo¹ tsá² fo'feei¹ 'ee. ⁴'In tsá² 'in faa²¹a jmíi¹ xiiia' 'e lf² jo¹gi lí²i 'ña'a pe 'in faa²¹a júu³ gacwo¹ Dios 'ii 'e lf² jai²gi lí²i 'in catyaii² 'in jai² lí²i Cristo.

⁵'In²¹²na wa'a lf² jileei²¹ 'naa' foo²oo' coon¹³ jmii¹ xiiia' pe 'iin²¹²mogii' áai¹ 'e foo²oo' júu³ gacwo¹ Dios 'naa'. Tyú²gi 'e faa²¹ tsá² 'e júu³ joon lagi 'e faa²¹ tsá² coon¹³ jmíi¹ xiiia' 'e jo 'øøi²¹-tsi tsá². Pe jmée¹mo to² 'e jmíi¹ xiiia' do wa'a seein²¹ jaain²¹ jee²¹² do 'in lf²

jima¹² tsá² júu³ 'ee 'øøi¹²¹-tsi tsá² 'e
júu³ xia' do joon coon¹³ la joon lí²
fee¹gi 'e jai¹² lí²i 'in jai¹² lí²i Cristo
'in ganúu²u. ⁶Joon, tsaru¹u', jo 'e
to² 'íi³ tyii' wa'a cwéé¹na jee²¹² 'naa'
joon sí³na 'naa' coon¹³ jmíi¹ xia' 'e
jo 'øøi¹²¹mo-'oo'. Pe jmaa¹i to² tyii'
wa'a cwóo³oo coon²¹ júu³ 'e gacwo¹
Dios jna 'e 'øøi¹²¹-tsii, si coon²¹ júu³
jmíi¹-tsi 'ee, si coon²¹ júu³ ga'ii¹³na
cwo¹ Dios jna 'ee, si coon²¹ júu³ tya'
xiala 'ná¹ ngí¹i tsá² 'ee. Jmaa¹i to²
tyii' 'e júu³ joon.

⁷Jiin¹³ la lí² lúu¹ 'e xáu² tsá² si
tun¹ 'ee 'e jo 'iin²in røø²¹. Wa'a jo
'iin²in 'e lúu¹ do jiin¹³ la to² tyú²
solfa jo iliñ² tsá² 'ee sóoin¹ 'in².
⁸La joon jon coon¹³ 'e lúu¹ 'láa² 'e
xáu² tsá² li náa¹ 'nii²¹, wa'a jo røø²¹
'iin²in jo 'e tyú² tya¹ 'láa² 'e tsalfín²
jee²¹² 'nii²¹. ⁹La joon lí² coon¹³ 'naa',
wa'a sií²¹ tsá² 'naa' coon¹³ jmíi¹ 'e
jo 'øøi¹²¹-'oo', xiala ilí² 'øøi²¹mo-'oo'
'e jin²in? Lawa'a 'e gafaa²¹o jee²¹²
tyí². ¹⁰E la ja²mo 'láa² jmíi¹ sá² 'e
sííi¹ tsá² la 'ui juncwii²¹ joon 'in tiii²¹
'e jmíi¹ do 'øøi²¹mo-tsi. ¹¹Pe wa jo
'øøi¹²¹-tsii 'e jmíi¹ fee¹ tsá² jna lawa
tsá² coon²¹ fuu²¹ lí²na tya'a la joon
jon 'ido tyajna. ¹²Joon, tsu 'wii¹³
joon, tsu 'wii¹³ iin²¹²naa' 'áai¹ 'e
cwo¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'naa'
to² jmaa²aa' jee²¹² 'in jai¹² lí²i Cristo,
cwoo¹³-'oo' iíi¹³naa' 'e tyiin²gi 'e to²
do 'e uncooon¹³ 'in tsá² xeei' do 'in
jai¹² lí²i Cristo 'e ilí² jai²gi lí²i.

¹³Joon 'in tsá² 'in faa²¹a jee²¹²
'naa' coon¹³ jmíi¹ xia²¹ 'ná¹-a mí²
tyani Dios wa'a cwo¹ Dios 'ii 'ii²¹
ilí² jma²a júu³ 'naa' 'ee 'øøi¹²¹-tsi 'e
gajin²in do. ¹⁴Wa'a fuu²¹²uu coon²¹
júu³ tyú² coon¹³ jmíi¹ xia' 'e jo
'øøi¹²¹-tsii jiin¹³ espíritu tyiia 'in

faa²¹a 'e júu³ tyú² do joon jo 'ee
to² 'íi³ 'e 'øøi¹²¹gi-tsii. ¹⁵Wa lí² la
joon, 'ee 'ná¹ jmáa³aa? Ifuu²¹²uu
júu³ tyú² tyiia coon¹³ espíritu tyiia
pe la joon jon coon¹³ 'e 'øøi²¹mo-tsii.
I'øø³øø jon coon¹³ espíritu tyiia pe
i'øø³oo jon coon¹³ 'e 'øøi²¹mo-tsii.
¹⁶Tsu wa'a jiin¹³ coon¹³ espíritu tyi'i
un'goo¹o Dios 'in tsá² 'in gacwéi¹
jee²¹² 'naa' jo i'øøi¹²¹-tsi 'e 'ma²u'un
cwo¹o Dios, joon jo lí² uncaan²¹in
coon¹³ 'nú coon¹³ 'e fo²o do. ¹⁷Joon
xüifiin¹³ 'áa¹mo tyú² 'e júu³ fo²o
do jo iuncooon¹³ 'in tsá² do wa'a
jai²gi ilí²i. ¹⁸Cwo¹oo 'maai¹³ Dios
'e fuu²¹²gii lagí jileei²¹ 'naa' coon¹³
jmíi¹ xia'. ¹⁹Pe mo nitaan²¹²na jee²¹²
'in jai¹² lí²i Cristo 'iin²¹²gii 'áai¹ wa
fuu²¹²uu fiin¹³ 'ñá² júu³ 'e 'øøi¹²¹-tsi
'in tsá² do 'e 'e²e 'ido lagi dyá² mil
júu³ xia' 'e jo 'øøi¹²¹-tsi.
²⁰Tsaru¹u', jo 'i¹-'oo' la 'i¹-tsi
xuui²¹². Cwoliin¹naa' lawa' yuu²¹
cwáain¹ tya' jilaa²¹ 'e gó² pe
lawa'a tsacøoi¹³ 'in nii²¹²-tsi coon¹³
jilaa²¹ 'e 'i¹-'oo'. ²¹Ni jí² tya' ley 'e
jin²: "Ifuu²¹²uu 'in tsá² lo coon¹³
jmíi¹ xia', coon¹³ tsá² coon²¹ fuu²¹
'in faa²¹a jmíi¹ 'e jo 'øøi¹²¹-tsi pe
jo icón² 'in tsá² do cwáain¹ tyiia,
jin²in Ñalñuu¹u." ²²Coon¹³ la joon
ilí² tii²¹na 'e 'e jmíi¹ xia' faa²¹ tsá²
'ii²¹ tya' Espíritu tya' Dios lí² lawa
coon²¹ li² tya' 'in jo jai¹² lí²i Dios.
Pe mo faa²¹ tsá² júu³ cwo¹ Dios 'ii
'e lí² lawa coon²¹ li² tya' 'in jai¹² lí²i
Dios jon' tya' 'in jo jai¹² lí²i. ²³Joon
wa foo²oo' jileei²¹ 'naa' jmai¹² jmíi¹
xia' la 'ii²¹² incaan²¹naa' joon 'in líi¹³
'in jo ñí¹ si jo jai¹² lí²i 'ee i'ilí²¹ jee²¹²
'naa', éti jon' ijin² 'in tsá² do: Joon
galí² tsá² caa²¹mo 'naa'? ²⁴Pe wana
jileei²¹ 'naa' foo²oo' jmai¹² júu³ cwo¹

Dios 'naa' joon i'ii²¹i jee²¹² 'naa' 'in tsá² 'in jo jai² líí²i si 'in jo níl¹ 'ee ilí² tsáa¹-mo-tsi 'e røø²¹i tsaa² joon icón² ii²¹ tya' 'ñaa'a. ²⁵Joon iliñí¹ la tí² jiin¹³ la 'í¹-tsi mi nuu¹un 'e júu³ foo²oo' 'naa' joon isii¹¹i woníi¹i tyani Dios, joon ijin²in 'e la ja²mo seein²¹ Dios jee²¹² 'naa'.

Jmaa²aa' jilaa²¹ coon²¹ tún²-un

²⁶La joon, tsaru¹u', mo licaan²¹naa' jmoo²oo' jilaa²¹ 'e lijai²gi líí²i jilee²¹ 'in jai² líí²i Cristo. La jaan²¹naa' lí²-i jmáa¹a coon²¹ sóoin¹ 'e cwo¹o 'maai¹³ Dios si coon²¹ júu³ 'e 'e²e tsá² 'ee, si coon²¹ júu³ 'e gacwo¹ Dios 'e ili'øø²¹mo-'oo' 'ee, si lí²-i faa²¹a tsá² coon¹³ jmíi¹ xiiia' 'ee, si lí²-i jma² tsá² júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi 'e júu³ xiiia' do 'ee. Pe jilaa²¹ 'e jmoo²oo' jmai² ilijai²gi líí²naa'. ²⁷Joon wa'a faa²¹ tsá² coon¹³ jmíi¹ xiiia' 'ná¹ faa²¹ tsá² ti' ca jaain²¹ joon jiin¹³ gáí¹ lí² faa²¹a si wa fúui¹ 'ee gaai²¹ lí² faa²¹a. Joon 'ná¹ lisseein²¹ tsá² 'in lí² jma²a júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi 'e jmíi¹ xiiia' do. ²⁸Joon wa jo 'in seein²¹ 'in lí² jmá² júu³ 'e jmíi¹ xiiia' do 'e tyú²gi wa'a jáñ² tii² 'ido li sicaan²¹naa' joon fee¹i 'ñaa'a coon¹³ Dios. ²⁹Joon 'in faa²¹a júu³ cwo¹ Dios 'ii jiin¹³ gáí¹ si gaai²¹ 'ee lí²-i faa²¹a joon 'in catyaai²gi do 'ná¹ jmáa¹a 'ii²¹ wa røø²¹ si jo røø²¹ 'ee. ³⁰Joon wa'a faa²¹ tsá² joon la 'ii²¹² joon Dios cwo¹ tsá² xeei¹ 'in tyíin¹in do coon²¹ júu³gi, 'in faa²¹a nifu dogi 'ná¹ jáñ² faa²¹a. ³¹Joon coon¹³ la joon jilee²¹ 'naa' 'in 'ii²¹ júu³ cwo¹ Dios 'naa' lí²-i foo²oo' ti' jaain²¹ ti' jaain²¹ joon jilee²¹ ilith²¹mo joon itya²gi-tsí. ³²Lí²-i tyú² to² espíritu yaai 'in tsá²

'in gacwo¹ Dios júu³ do. ³³Tsú Dios líí¹i Dios 'in jmoo¹o coon²¹ tún² jon' wa'a to²o mii¹³.

Joon la jmoo¹o jilee²¹ tsaru¹u' catyaai² la caain²¹ li jai² líí²i tsá² ³⁴jo cwói¹ faa²¹a tsamí² jee²¹ licaain²¹ tsá² jai² líí²i Cristo, tsú tsaa¹³mo la joon. 'Ná¹ jmáa¹a nuu¹³u' jiin¹³ la to² tyú² ley tya' Dios. ³⁵Wa 'iin²¹²in litsáai¹-tsi 'ná¹ unngi¹i ñuu¹ tya'a mo cwoliin¹in tya'a. Tsú 'e gó² wa'a faa²¹a tsamí² jee²¹² li li caain²¹ tsá².

³⁶Untii¹³du'-oo' 'e júu³ tyú² tya' Dios jo mo ga'láa² 'wii²¹² jee²¹² 'naa' jon'gi jiin¹³ 'naa' 'in ga'ii²¹i 'e júu³ tyú² do. ³⁷Joon wa 'inlíí¹³ jee²¹² 'naa' 'i¹-tsi 'e ga'ii²¹i to² tyú² Dios 'e cwoo¹o júu³ gacwo¹o Dios 'ii, si 'i¹-tsi 'ee 'e faa²¹a 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² cwoliñí¹o 'e júu³ fuu²¹²uu 'naa' lo lawa' júu³ 'e gatyú² to² 'ná¹-o Ña'ñu¹u'. ³⁸Joon wa jo 'iin²¹²in licwiil¹i 'e júu³ tya' Dios lo joon jo 'ná¹ licwiil¹in tsá² 'ii.

³⁹Joon, tsaru¹u', cwoo¹³-'oo' 'e i'i¹³naa' júu³ 'e gacwo¹ Dios 'naa' joon jo tsaa¹³ faa²¹ tsá² coon¹³ jmíi¹ xiiia'. ⁴⁰Pe coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo²oo', jmoo²oo' jmai² 'e røø²¹ joongi coon²¹ tún².

Mo gajiin¹ Cristo jee²¹² líí²¹²

15 Joon nano, tsaru¹u', 'iin²¹²na untii¹³ii'-oo'naa' tún¹ 'e júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² 'e gacwo¹oo' 'naa' la mo jéei¹. Joon ga'ii¹³naa' 'e júu³ tyú² do joon tá² taan²¹²naa' coon¹³ 'e júu³ do. ²Joon coon¹³ 'e júu³ tyú² do gaantiin¹³naa' wa'a jo tuu²uu' 'e júu³ gacwo¹oo' 'naa' wa'a jo 'e to² 'ii³gi 'e jai² galí²naa'.

³Tsu gacwo³oo 'naa' 'e júu³
tyiin²gi 'e ga'i¹³na. Ga'e²ee
'naa' 'e gajúin¹ Cristo 'wii²¹² tsaa²
tyijna' jiin¹³ la jin² ni ji² tyá' Dios.
⁴Ga'e³ee 'naa' jon 'e ga'aa¹mo tsá² 'ii
pe mo gangúi²i 'hí¹ jmii²¹² gajiin¹o
tún¹ jiin¹³ la jin² ni ji² tyá' Dios.
⁵Joon gajné¹mo tyani Té³ joon mi
yuui¹³ joon tyani 'in apóstoles tyá'a.
⁶Joon mo ngayuuui¹³ joon gajné¹mo
tyani tsaru¹u 'in 'ñá² cíein¹³
líf¹³gi 'e coon²¹ tiempo do. Joon
seen²¹mogi fúui¹ 'in tsá² do, xüifiin¹³
'inlíf¹³ nigajún¹mo. ⁷Mo ngayuuui¹³
joon gajné¹mo tyani Jacobo, joon
mo liciin²¹gi joon tyani jilee²¹
apóstoles catyaai²gi.

⁸Joongi li gatséi¹ gajné¹mo
tyaní³ii joon líi¹na lawa jaain²¹ 'in
galiseein²¹ 'e g6². ⁹Joon jna-a 'in
'wéi¹gi la jee²¹² jilee²¹ 'in apóstoles
do. Ca jo tñi²na wa unsii²¹ tsá² jna
apóstol tsü niga'øø¹moo 'in tsá² 'in
gajai² líi²i Cristo. ¹⁰Pe tsü 'wii¹³
fee¹mo-tsi Dios tyia líi¹na jiin¹³ la
líi¹moo. Joon 'e galí² feei¹-tsi tyia
jo gangó¹ li caai¹, li ci¹³ gajmaa¹a
tsü jna-a gajmáa³aa to² 'áai¹gi
lagi 'in catyaai²gi do. Pe jon'gi jna
'in gajmaa¹a 'e to² do, 'e feei¹-tsi
Dios 'wii²¹² tyia gacwo¹o jna pi³.
¹¹Coon²¹ røø²¹ 'e júu³ cwoo¹³o 'naa'
joon jo 'ee to² 'ii³ wa'a jna-a si 'ido
'ee, pe 'naa'gi¹ laja²mo galí²naa' 'e
júu³ do.

Xiala líf² mi jiin¹ tsá² jee²¹² 'lii²¹²

¹²Pe wana ga'ee¹³e 'naa' 'e Cristo
nigajiin¹o jee²¹² 'lii²¹², xiala lí² jin²
'inlíf¹³ jee²¹² 'naa' 'e jo jiin¹gi tsá²
jee²¹² 'lii²¹²? ¹³Tsu wa mo jo ijiin¹
tsá² jee²¹² 'lii²¹² jiin¹³ 'ña'a Cristo jo
mo gajiin¹in jee²¹² 'lii²¹². ¹⁴Joon wa

jo mo gajiin¹in Cristo jee²¹² 'lii²¹² 'e
júu³ tyú² do 'e fuu²¹u'u 'naa' jo 'ee to²
'ii³ joon jo 'ee to² 'ii³gi 'e nigalijai²
galí²naa!. ¹⁵Joon wa mo jo
gajiin¹in Cristo jee²¹² 'lii²¹² galí¹na'
tsá² tajúu³i cwáain¹ tyá' Dios, tsü
nigasi¹³oo'o 'e Dios nagaunjiin¹in
Cristo jee²¹² 'lii²¹². Joon wa mo'o
jo¹o 'e jo jiin¹in tsá² jee²¹² 'lii²¹² la
joon jon jo gaunjiin¹in Dios Cristo
jee²¹² 'lii²¹². ¹⁶Tsu wa jo jiin¹gi 'lii²¹²
jon'gi gajiin¹ Cristo jee²¹² 'lii²¹².
¹⁷Joon wa jo mo gajiin¹in Cristo jo
'ee to² 'ii³ 'e nigajai² galí²naa' 'in
Cristo do. Joon røøi²¹gi¹ tsaa² tyii¹.
¹⁸Joon jo tiin¹³mo 'in tsá² 'in najóin¹
jo¹o líi²i Cristo. ¹⁹Joon wa 'e jai²
líi²na' Cristo jmaa¹i to² tyi¹ jiin¹³ mo
toon²¹²on' fu juncwii²¹ lo líi²na' tsá²
'in fúu²-u 'áai¹.

²⁰Pe 'e la ja¹²mo nigajiin¹in Cristo
jee²¹² 'lii²¹² joon líi¹i lawa' 'e oofuu²¹
'e cún¹ tsá² nifu 'e garoo²¹. 'Ii gajiin¹o
jéei¹gi lagí jilee²¹ 'in jiin¹in. ²¹Joon
la ga'naai²¹ 'wii²¹² 'e júuun²in tsá²
'wii²¹² tyá' jaain²¹ tsá² la joon jon
'wii²¹² tyá' jaain²¹ tsá² jiin¹in tsá²
jee²¹² 'lii²¹². ²²Tsu jilee²¹²mo nigajúin¹
'wii²¹² 'e gajmaa¹a Adán do, la joon
jon jilee²¹ lí²-i jiin¹in 'wii²¹² 'e
gajmaa¹a Cristo. ²³Joon ijiin¹o la
jaain²¹ jiin¹³ la tñi²i, Cristo nifu, líi¹i
la lí² 'e oofuu²¹ 'e cún tsá² nifu, joon
mo ngayuuui¹³ joon, mi cwee¹i Cristo
tún¹ ijiin¹o jon jilee²¹ 'in líi¹i tsá²
tyá'a. ²⁴Joon mo ngayuuui¹³ joon ijó¹
jmii²¹² li tséi¹, joon Cristo i'íin²in
jilaa²¹ to² coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ 'e sá²
joon ijón²-o ja'cwoo²¹o Dios Jmii²¹
jilaa²¹ 'e tyú²u 'e to² 'ii. ²⁵Tsu Cristo
'ná¹ tyú² to² jilaa²¹ ca galí²o jilee²¹
'in eei¹ 'ii. ²⁶Joon 'e júuin² tsá² lí² la
líi²i jaain²¹ 'in eei¹ 'ii. Pe li gatséi¹

i'íin²in jon Cristo 'e júuin² tsá². ²⁷Tsú Dios gacwo¹o Cristo 'e ilí² tyu²u to² jilaa²¹ pe mo gajin¹² 'e júu³ tya' Dios la joon 'øøi¹²-tsi tsá² 'e jo gacwo¹o Dios Cristo wa tyu²u to² 'ii, tsú 'ii-o gacwo¹o wa'a tyu²u to² jilaa²¹. ²⁸Joon mo ga'yee²¹i 'e tyu¹² Cristo to² jilaa²¹ joon icwóo¹i fña'a Cristo 'e ityu¹² Dios to² 'ii tsú 'ii Jón¹on Dios. Joon coon¹³ la joon Dios 'e ilí² tyu²u to² la jilaa²¹.

²⁹Joon seen²¹mo 'inlfii¹³ 'in saai²¹ tsá² jmií²¹ tya' 'in najúin¹. Pe wa jo ijiin¹in jee²¹² lff²¹² 'in najúin¹ do, ð'ee lí' saai²¹ 'in tsá² do jmií²¹ tya' tsá² xeej²¹, tsú jo ijiin¹in tún¹?

³⁰Joon, wa jo ijiin¹in tsá² tún¹, ð'ee lí' toon²¹² jna'a tóoin¹ 'mó¹ la coon²¹ tøøi²? ³¹Tsú la coon²¹ jmií²¹² tsai¹³ ilí² júun²na. Joon ja²mo júu³ tyiia. Joon ja²mo jon júu³ tyiia 'e 'áa¹mo jløø¹³na 'e ja²mo jon líi²naa' Ñañu¹u' Jesucristo. ³²Joon ð'ee gajmee¹i tyiia mo gatíi¹na coon¹³ 'in tsá² néé¹ Efeso do 'in líi¹ lawa' joo²¹ lff¹³ wa jo ijiin¹in tsá² tún¹ jee²¹² lff²¹²? Wa jo ijiin¹in tsá² jee²¹² lff²¹² 'øøi²¹mogi-tsí 'in tsá² 'in jin¹²in: "Cwotyé³e' joongi cwo'né³e' tsú tsa'oo¹gi ijúun²mo".

³³Jo cwoo²oo' wa'a cón² tsá² 'naa' tóo². 'E lí² jii¹³ la jin¹² tsá²: "Wa'a 'in tyúi¹ ngf¹ coon¹³ 'in tsá² 'in jmoo¹o 'e go² un'lff¹³i 'in tyúi¹ do." ³⁴Cwongf²ii' tún¹ coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹, ngf²ii' coon²¹ tún² joon jo 'noo²oo' tsaa² tsú 'inlfii¹³ jee²¹² 'naa' jo cwii¹in Dios. Fuu²¹²uu 'naa' 'e wa'a cwo¹oo 'naa' fa'íi²¹.

Xiala líi¹i tsá² mi jiin¹in

³⁵Pe lí²-i unngií¹i tsá²: "Xiala ijiin¹in tsá² jee²¹² lff²¹²? Xiala

ilí² cuerpo tya'a?" ³⁶Lawa'a tsá² caa²¹mo 'in unngií¹i wa' la joon. Tsú mo jñi² tsá² jún², 'e jún² do 'e gajñí² tsá² 'ná¹ júun²mo wa' icwaan²¹in 'e saa²¹ tya'a do. ³⁷'E jún² 'e jñi² tsá² jo li la lí 'e saa²¹ inii¹³ do. Jiin¹³ 'e lí la lí coon²¹ mi³ trigo si coon²¹ mi³ xiiia' 'ee do. ³⁸Pe mo ngayuuí¹³ joon gacwo¹ Dios 'e mi³ jún² do la lí 'e 'iin²¹²in. ³⁹Joon jo jilaa²¹ cuerpo 'e jo coon²¹ røøi²¹ lf². Ca 'ii¹³ 'e ngú¹ taan²¹²in tsá², joon ca 'ii¹³gi 'e ngú¹ taan²¹²in joo'núu³ la joon jon ngú¹ ton¹ 'e xiiia' lf², joon ngú¹ xiiia' tya' joo²¹ taai² jmií²¹. ⁴⁰La joon jon sá² cuerpo tya' 'in taan²¹²in fu ñu'fú² la joon jon sá² cuerpo xiiia' tya' 'in taan²¹²in fu juncwii²¹. Joon 'e 'ya²gi tya' 'e cuerpo sá² fu ñu'fú² sisíi¹mo coon¹³ 'e 'ya²gi tya' 'e cuerpo sá² fu juncwii²¹. ⁴¹'E jná² joo²¹ tya' ñi¹¹ sisíi²mo coon¹³ 'e jná² joo²¹ tya' sisíi²mo coon¹³ 'e jná² joo²¹ tya' nüu¹. La joon jee²¹² 'in nüu¹ do jmaai¹³ tyiin²gi 'ii. ⁴²La joon lf² mo jii¹ tsá² jee²¹² lff²¹². Ga'aa²¹mo tsá² ngú¹ 'e ilí² jgoo²¹ pe ijiin¹in 'e jo igoo²¹gi. ⁴³Aa²¹mo 'e jo tsáai¹-tsí tsá² pe ijiin¹in coon²¹ 'e 'ya²gi 'áai¹. Aa²¹mo 'e 'wói¹ pe ijiin¹in 'e gøøi¹³ 'áai¹. ⁴⁴Aa²¹mo tsá² coon²¹ cuerpo 'e sá² fu juncwii²¹ pe ijiin¹in coon²¹ cuerpo 'e sá² fu ñu'fú². Tsú wana sá² cuerpo fu juncwii²¹ lo la joon jon sá² cuerpo fu ñu'fú².

⁴⁵Tsú la joon jin¹² júu³ tya' Dios: "In tsaañuu¹ nifu, Adán, ga'ii²¹mo juncwii²¹ tya'a", pe 'in Adán 'in ti gáí¹, jaain²¹ espíritu 'ii joon 'ii cwoo¹ juncwii²¹ tya' tsá². ⁴⁶'E cuerpo 'e 'iin¹³na' 'e icwo¹² Cristo jna' lf² fu ñu'fú² jo 'ii¹³na' nifu pe ga'ii¹³na'

nifu coon²¹ cuerpo lí² fu juncwii²¹
 lo. Pe ciin²¹gi i'ii¹³na' e cuerpo
 jó¹ fu ñu'fú². ⁴⁷In tsañuu¹ nifu
 galí¹i cwoo¹³, pe 'in ti gá¹ do jó¹
 fu ñu'fú². ⁴⁸Joon jilaa²¹ cuerpo tya'
 tsá² taan²¹²in fu juncwii²¹ lo li la li
 cuerpo tya' 'in nifu do, lí¹i cwoo¹³.
 Pe 'e cuerpo jó¹ fu ñu'fú² lí¹i la
 lí¹i 'in ti gá¹ do 'in cwéi¹ fu ñu'fú².

⁴⁹Joon la galí¹na' la galí¹ 'in nifu
 do, la joon jon ilí¹na' la lí¹i 'in
 cwéi¹ fu ñu'fú².

⁵⁰Fuu²¹²uu 'naa', tsaru¹u', jo
 lí² tsalii²¹li tyu¹² Dios to² 'e
 ngú¹ taan²¹²na' tsu 'e jo ta² jo lí²
 uncaan²¹in coon¹³ 'e ta² coon²¹
 tøø²mo. ⁵¹Pe 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa'
 coon²¹ júu³ 'uuin²¹: Jo jilee²¹na'
 ijúun²na' pe jilee²¹e' iunsii²¹mo'.
⁵²E cataa²¹² ilisi²¹na', jiin¹³ coon¹³
 'e jøø²¹ unni² tsá² ilisi²¹na' mi
 nuu²¹u' 'e 'iin² 'e lúu¹ tya' Dios li
 tsé¹. Tsu i'iin²in 'e lúu¹ do joon
 iunjiin¹in Dios 'in nijúin¹ 'e jo
 júuin²gi joon jna'gi' ilisi²¹na'. ⁵³Tsu
 'e ngú¹ taan²¹²na' no 'e jo taa²¹ 'ná¹
 lisii²¹co on¹³ 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo.
 'E cuerpo tyl' 'e lí² júuin² 'ná¹ lisii²¹i
 coon¹³ 'e jo júuin²gi. ⁵⁴Joon mi lí²
 jilaa²¹ 'elo, mi lisii²¹i ngú¹ taan²¹²na'
 'e jo taa²¹ coon¹³ 'e taa²¹ coon²¹
 tøø²mo, joon mi lisii²¹i cuerpo
 tyl' ilí² júuin² coon¹³ 'e jo júuin²gi
 itiin¹³in jiin¹³ la jin² ni jí² tya'
 Dios: "Gatsé¹mo coonti 'e júuin²gi
 tsá² tsu gali¹o Dios. ⁵⁵Jo 'goo²¹gi'
 wa' ijúuin²gi' tsu jo tyu¹²gi 'mó¹ jna'
 to²." ⁵⁶Tsu la mo jéei¹ lí²-i tyu¹²u
 jna' to² coon¹³ 'e tsaa² ga'naa²¹ jna'
 joon 'e ley do ga'e¹²o jna' jilaa²¹ tsaa²
 'e ga'naa²¹a'. ⁵⁷Pe cwoo²¹o' 'maai¹³
 Dios 'e wii²¹² Ña'ñu¹u' Jesucristo
 Dios ga'iin²in tsaa² tyl' jo 'ná¹gi

nuu²¹u' to² tyu¹² 'mó¹ ijúun²na'.

⁵⁸Joon tsu 'wii¹³ joon, tsaru¹u' tá²
 taaín²¹-oo', joon jo tú²u' 'e jai¹²
 lí²naa', cwojmaa²gii' 'e to² gacwo¹
 Ña'ñu¹u' 'naa' jmaa²aa' tsu ñí³ 'naa'
 'e jilaa²¹ 'e jmoo²oo' sicaan²¹naa'
 coon¹³ Ña'ñu¹u' jon'gi 'e ngó² li
 caai²¹.

Sáa¹³naa' cuu² tya' tsaru¹u'

16 Joon cwáain¹ tya' 'e cuu²
 isaa¹³ 'naa' tya' 'in tsaru¹u'
 'in jai¹² lí²i, cwojmaa²aa' jiin¹³ la
 nigafuu²¹²uu 'in jai¹² lí²i néei¹ li sii²¹
 Galacia. ²Gafuu²¹²uu 'ido wa'a la
 coon²¹ jmi²¹² 'e 'láa² wii²¹² semóo¹
 la jaain²¹ 'ná¹ saa¹³xu jiin¹³ la
 nigajna²a. Joon coon¹³ la joon jo
 'ná¹ un'laa²¹i mi cwé¹na. ³Joon mi
 cwé¹na isii²¹na tsá², 'in gatyii¹³naa',
 'e tsacoon¹on 'e cuu² do fu Jerusalén.
 Joon icwo³oo ji² tya' 'in tsá² do 'in
 tsacoon¹on cuu² do tya' 'in tsaru¹u'
 néei¹ Jerusalén. ⁴Joon wana jméi¹
 tyiaa ní³ii jon, joon 'in tsá² do lí²
 tsalíin²in coon¹³ jna.

'E 'i¹-tsi Poo² lí' tsáa¹a

⁵'Yuu²na fu¹ ingf³na fu li sii²¹
 Macedonia joon mi yuui¹³ joon
 icwe¹na fu Corinto. ⁶Joon coon²¹
 jo ngá¹mo wa' ijoon²¹oo coon¹³
 'naa' coon²¹ sii¹³xu, si ijoon²¹oo
 coon¹³ 'naa' la tøøi² jiin²¹ cwii²¹ 'ee.
 Joon 'naa', ilí² uncoo¹³naa' jna fu¹
 'yuu²na. ⁷Tsu jo 'iin²¹²na wa'a jiin¹³
 'e jøø³na 'naa' li ngf³na. Pe 'iin²¹²na
 jón³oon coon¹³ 'naa' coon²¹ sii¹³xu
 wa'a cwoo¹i Ña'ñu¹u'. ⁸Pe ijón³oo
 lo fu Efeso ca mi ngfii² jmi²¹²
 Pentecostés tsu ⁹xufiin¹³ fúu¹mo 'in
 'eei¹ jna lo pe fee¹gi to² sá² tyiia 'e
 lí² lawa coon²¹ 'e ino².

¹⁰Joon cwoo¹³'oo' e tyú²-u' ii¹-tsi Timoteo mi cwee¹i tsu jmoo¹-o jon 'ido to² tya' ña'ñu¹u' jii¹³ la jmoo³ jna. ¹¹Tsu 'wii¹³ joon jo cwoo²oo' wa'a jii¹³ jaain²¹ jo tsáai¹-tsi 'ii. Jajøø²¹²i jna 'wii¹³ joon uncoo¹³naa' 'ii fu¹ 'yúu¹i coon¹³ 'e tyú²-u'. Joon lo-o sijeen²na'a coon¹³ 'in tsaru¹u' catyaa² 'ii.

¹²Joon cwáain¹ tya' 'in tsaru¹u' Apolos do. Áa¹mo gamí³ii tyaníi¹ wa'a itsajóø¹i 'naa' coon¹³ 'in tsaru¹u' catyaa² pe jo mo galíi²¹²in nano. Joon joo²¹-o mi jøø²i.

'Aa²¹²-o jin² Poo²

¹³Li³ jmaa²aa' joon tá¹ taain²¹²'oo' coon¹³ 'e jai² líi²naa'. Jo jmaa²aa' 'goo²oo', ngíi²ii' la tíi² ngí¹ tsá² 'in uncoo¹³ Dios 'ii. ¹⁴Joon jilaa²¹ 'e jmoo²oo', jmoo²oo' tsu 'wii¹³i 'iin²¹²gii' áai¹ Dios coon¹³ tsá².

¹⁵Joon, tsaru¹u', ñíi² 'naa' 'e Estéfanas coon¹³ 'in tsá¹ inuu tya'a 'ii nifu jai² galíi²i 'e jíu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² jee²¹² 'in néei¹ fu li sii²¹ Acaya. Joon gacwo²-tsi gaunjíi²in 'in jai² líi²i Cristo catyaa². ¹⁶Tsu 'wii¹³ joon mí³ii tyani²ii' wa'a

ijmaa²aa' náu¹³uu' tsá² la 'ii la joon jon jileei²¹ 'in uncoo¹³ joon 'in jmoo¹o to² tya' Dios. ¹⁷Galíjløø¹³moo 'e cwolfin² Estéfanas, coon¹³ Fortunato, coon¹³ Acaico. 'In do gajmee¹ tyaia 'e jo lí² jméi¹ 'naa' tsu jo toon²¹²o'o coon¹³ 'naa'. ¹⁸Tsu 'in tsá² do gauntyú²-tsii la joon jon 'naa' gauntyuu²¹'oo'. 'Ná¹-a un'goo³o' tsá² la 'ii.

¹⁹'Aa²¹²moo' fuu²¹²uu jin² 'in jai² líi²i Cristo 'in néei¹ la caain²¹ li sii²¹ Asia. La joon jon jin² Aquila coon¹³ Priscila coon¹³ jileei²¹ 'in jai² líi²i Cristo 'in uncaan²¹in inuu tya'a 'e un'goo²¹o Dios. Jin²in la 'oo²¹ ru¹u' coon¹³ ña'ñu¹u'. ²⁰Joon jileei²¹ 'in jai² líi²i Cristo néei¹ lo jin²in: "Aa²¹²moo!" Fee¹³naa' 'e tyú²-u la jaiin²¹ la jaan²¹naa' la 'oo²¹ruu²¹naa'.

²¹Jna-a, 'in sii²¹ Poo², jmoo³oo 'e jíu³ lo coon¹³ cwóo³oo.

²²Cwoli'ee¹mo Dios jileei²¹ 'in jo 'iin²¹²in ña'ñu¹u' Jesucristo. i'Ná¹jee²¹² jna', ña'ñu¹u'!

²³Cwouncwaai¹³ ña'ñu¹u' Jesucristo 'naa'. ²⁴Joon cwolíní²ii' 'e 'iin²¹²na 'naa' 'wii¹³i Cristo Jesús. Amén.

Jí² tí tún² 'e gasii¹in San Pablo tíi²i 'in tsá² 'in néei¹ Corinto

Siiñ²¹in Poo² 'e jí² lo tyá' 'in
jai² líi²i néei¹ Corinto

1 Jna-a, Poo², síf³na 'e jí² lo
tyíl tíi²i 'in tsá² néei¹ Corinto.
Joon jna-a, Poo², líi¹na apóstol
tyá' Jesucristo to² tyú² Dios Jmii²¹.
Øøi¹²¹-tsi tsá² 'e gatyii¹³in Dios jna
'e cwo¹³oo tsá² júu³ tyú² tyá'a. Siin²¹²
jna'a caan²¹mo coon¹³ tsaru¹¹u'
Timoteo 'e jí² lo tíi²i 'in tsá² jai²
líi²i Dios 'in néei¹ fuu²¹ Corinto
coon¹³ jileei¹²¹ 'in jai² líi²i licaain²¹
li sii²¹ Acaya. ²Cwauncwaa³i Ñu¹¹u'
Dios coon¹³ Ña'ñu¹¹u' Jesucristo
jilee¹²¹naa' 'e cwoseen²¹naa' tyú²-u'.

Ní² Poo² wúu¹

³Cwoo¹³ jna'a 'maai¹³ 'in Dios
tyá' Ña'ñu¹¹u' Jesucristo, 'i Jmii²¹o
jon. Joon fee¹mo-tsi 'wii²¹² tyii²i 'in
Jmii²¹ do. Cwo¹¹o 'in Dios do jna'a
jilaa¹²¹ fo'fee¹¹ tyá'a. ⁴Joon Dios do
cwo¹¹o jna'a jilaa¹²¹ fo'fee¹¹ coon¹³
jilaa¹²¹ wúu¹ nee²¹e'e 'e coon¹³ la
joon jna'oo'o lí²-i cwóo¹³o'o 'e
fo'fee¹¹ do 'e gacwo¹¹o Dios jna'a tyá'
tsá² xeei²¹ 'in seen²¹in fal¹². ⁵Tsu
lagi nee²¹e'e 'e wúu¹ áai¹ 'e ganí²
Cristo la joon jon 'ii¹³na'a coon²¹
fo'fee¹¹ tyá'a. ⁶Tsu 'wii¹³ joon mo

ganee²¹e'e wúu¹ joon gacwo¹¹ Dios
jna'a fo'fee¹¹ coon¹³ la joon 'e galisá²
fo'fee¹¹ tyii²i 'e cwóo¹³o'o 'naa'. Joon
coon¹³ 'e fo'fee¹¹ 'e ga'ii¹³na'a joon
gacwóo¹³o'o 'naa' jon, coon¹³ la joon
taa²¹ jmaa²aa' 'e fee¹¹-oo' coon¹³
'e wúu¹ ióo²oo' 'e li la li 'e wúu¹
ganee²¹e'e. Jmoo¹¹o Dios la joon
ilisá² fo'fee¹¹ tyii² joon itiin¹³naa'.
⁷Joon jo cu¹²-tsii²i coon¹³ 'naa' tsu
nee²¹oo'o 'e xufiin¹³ ñí³ 'naa' wúu¹
la ganee²¹e'e la joon jon i'ii¹³naa'
fo'fee¹¹ tyá' Dios la ga'ii¹³ jna'a.

⁸Tsaru¹¹u', 'iin²¹²na'a 'e liñii²¹ 'naa'
'e fa'i³ 'e galiseen²¹na'a coon²¹ li
sii²¹ Asia. Tsu 'áa¹mo ganee²¹e'e
wúu¹ ca jiin¹³ jo itaa²¹gií¹. Joon
galíi²na'a 'e jo iwóo¹³o'o 'e jiin¹¹i'in.
⁹Líi¹na'a la líi¹i tsá 'in tí li ijúun²mo.
Pe coon¹³ la joon ga'e¹²e Dios jna'a
xiuala ngii²¹i'jo cu¹²-tsii²i coon¹³on.
Joon 'in Dios do jmoo¹¹o jiin¹¹in tsá²
'in najúin¹. Dios do ga'e¹²e jna'a wa'a
ngii²¹i'coon¹³ 'wa'pi³ tyá'a jon'gi
coon¹³ 'wa'pi³ tyii²i yia'a. ¹⁰Dios
ga'woo¹¹i jna'a jee²¹² 'e fa'i³ do
ijúun²na'a joon ca no nogi i'wóo¹¹i
jna'a. Joon jo cu¹²-tsii²i wa'a iwóo¹¹gi
jna'a tsao²¹ yfia¹ ¹¹wa'a 'naa'gií'
uncooon¹³ jna'a coon¹³ 'e júu³ tyú²
tyii². Joon mi lái¹ Dios jna'a 'wii¹³

júu³ tyú² 'láai² do 'e gafuu²¹² 'naa'
do joon fíu¹mo icwo² Dios 'maai¹³.

**Cwoo¹ Poo² cwáain¹ 'e jo
mo cwéé'i Corinto**

12 Jløø³moo'o 'wii¹³ 'e 'i¹-tsii'i 'e
nigangii²¹²i tyani²i' e tyú²-u
joon jo mo tyii¹a'a 'naa' tóo²
jiin¹³xu. Gauncoo¹³ Dios jna'a 'e
gajmoo²¹o'o tyani tsá² la joon 'e
tyú²-u jon' wa'a 'e jmii¹-tsii'i. **13** Joon
mo gasii²¹²na'a jí² tñi²i 'naa' e taa¹³
jiin¹³ 'e júu³ tyii'i 'e lf² untsaa¹³naa'
joon lí² 'øø²¹mo-'oo'. Joon ga'i¹-tsii
'e lí² 'øø²¹mo-'oo' tyú²-u. **14** Tsu nano
cwii¹moo' jna'a capii³ pe 'iin²¹²na 'e
ilicwii¹moo' jna'a 'e tyú²gi 'e coon¹³
la joon lí²-i jmaa²aa' jløø³naa' 'wii¹³
jna'a, lagi ijmoo²¹o'o jløø³naa' 'wii¹³
'naa' mi tf² jmii²¹² icwéé'i Ña'ñu¹u'
Jesucristo.

15 Jo¹o galíi²na jilaa²¹ 'elo, joon
tsu 'wii¹³ joon, ga'i¹-tsii yajøø²naa'
'naa' nifu 'e coon¹³ la joon lí²-i
jløø³naa' tún² fu. **16** E ga'i¹-tsii li
gangii²¹²na li née²naa' mi ní³ii fu li
sii²¹ Macedonia. Joon mi gaa¹³na
tún¹ foo¹³na 'naa'. Joon mi yuui¹³
joon lí² uncoo¹³ 'naa' jna fu¹
'yuu²na fu Judea. **17** ?Ti líi²naa' 'e
túin¹ júu³ tyia mo ga'i¹-tsii jmoo³oo
'elo pe jo gajmáa³aa? ?Ti líi²naa'
'e líi¹na la líi¹i 'in tsá² taan²¹²in
juncwii²¹ 'in jo untiin¹³ júu³ tyia'a?
?Ti líi²naa' ifuu²¹²uu 'naa': "E joon
ilí²", pe 'i¹-tsii 'e jon¹² la joon ilí²;
si ifuu²¹²uu 'naa' ee: "Jon¹² la joon
ilí²", pe 'i¹-tsii 'e joon ilí²? **18** Esa la
joon-on, tsu Dios jma²a 'naa' júu³ 'e
jo líi¹na'a tsá² túin¹ júu³ tyia'a. **19** Tsu
Cristo Jesús, 'in Jóon¹ Dios, jo líi¹i
la líi¹i 'in túin¹ júu³ tyia'a, joon
Silvano, coon¹³ Timoteo coon¹³ jna

cwoo¹³o'o 'naa' jiin¹³ 'e júu³ tyia' 'ii.
Jmai¹² júu³ ja²mo 'e sá² tyia' Cristo.
20 Joon jilaa²¹ júu³ ga'i¹i Dios
itiin¹³in coon¹³ Cristo. Joon tsu
'wii¹³ joon un'góo³o' Dios mi sii¹³i'i
'e ja²mo júu³ tyia'a 'wii¹³i Cristo
Jesús. **21** Joon 'in Dios do, 'ii 'in
nigajmaa¹a taa²¹-a jna'a joongi taa²¹
'naa' jon. Joon 'ii gatyii¹³in jna'a.
22 Joon lawa sello tyia'a gateen¹in
jna' 'e líi¹na' tsá² tyia'a joon gasii²¹i
Espíritu Tyú² tyia'a tsí jna' 'e líi¹i
lawa coon²¹ 'e sijniii¹³ 'e i¹ii¹³na'
jilaa²¹ 'e tñi²naa'.

23 Pe fuu²¹²uu 'naa' tyani Dios jo mo
gacwéi¹na jee²¹² 'naa' 'in néei¹ Corinto
tsu jo mo gali*iin*²¹²na jmáa³aa 'e gó²
coon¹³ 'naa'. **24** Jo mo gali*iin*²¹²na'a
tyuu¹³u' 'naa' to² 'ee 'ná¹ jai² líi²naa',
jiin¹³ gali*iin*²¹²na'a 'e ljløø³mogii' tsu
ta² taan²¹²naa' coon¹³ 'e jai² líi²naa'.

2 Joon tsu 'wii¹³ joon ga'i¹-tsii jo
góo¹gi 'e líi¹na fa'i³ tsu 'ná¹-a
jíi¹na 'naa' joon si cwo³oo 'naa' fa'i³.
2 ?Xiiala ilí² jmáa³aa jløø³na coon¹³
'in do 'in jmáa³aa jmaa¹a fa'i³ 'ido?
Coon¹³ la joon jo lí² jmáa³aa jløø³na
coon¹³ 'naa'. **3** Tsu 'wii¹³ joon gajíi³na
'naa' coon¹³ 'e jí² do 'e gasíi³na 'naa'
tsu jo 'iin²¹²na góo³oo wa'a jmáa³aa
fa'i³ coon¹³ 'in 'ná¹ unjløø³na coon¹³.
Tsu líi²na wa'a ijløø³na la joon jon
'naa' ijmaa²aa' jløø³naa'. **4** Joon mo
gajmáa³aa 'e jí² do joon ga'óo³-oo
fa'i³, xuu²¹²-tsii gatoo²¹o jmii²¹ uni³ii
tsu jo 'iin²¹²na jmáa³aa 'e 'óo'oo' fa'i³
coon¹³ 'e jí² do. Gali*iin*²¹²na 'e lí² ní²ii'
xiati 'áai¹ 'e 'iin²¹²na 'naa'.

Jmaa²aa' feei¹-oo' 'wii²¹²
tya' 'in ga'láa¹ do
5 Joon jon'on jiin¹³ jna 'in
ga'aa¹a fa'i³ 'wii¹³ 'e gajmáa¹a 'in

tsá² do pe joon ga'aa²xuu' fa'i³ jon. Gafuu²¹²uu 'naa': "Ga'aa²xuu' fa'i³" tsu jo 'in²¹²na lifee¹gi tsaa² tya' 'ido. ⁶Joon 'e wúu¹ ganí² 'in tsá² do to² tyuu²¹naa' la jee²¹² fúu¹moo', líin²mo 'e wúu¹ do. ⁷Joon nano 'ná¹ jmaa²aa' feei¹'-oo' 'wii²¹² tya'a, joon 'ná¹ cwo²oo' fo'feei¹ tya'a 'e coon¹³ la joon jo lí² xuui²¹²gi-tsi. ⁸Tsu 'wii¹³ joon mif³ii tyaní²ii 'in²¹²moo' 'ido tún¹ jiin¹³ la nigali*iin*²¹²moo'. ⁹Joon mo gajmáa³aa 'e jí² do, gajmáa³-oo yuto² ijøø³na wa'a 'in²¹²naa' jmaa²aa' jiin¹³ la fuu²¹²uu 'naa'. ¹⁰Joon wana jmaa²aa' feei¹'-oo' coon¹³ doñi*iin* tsá², jna-a jon feel¹mo-tsii tya'a. Jmoo³oo feei¹-tsii tya'a, wa'a la jai² niga'láa¹a tyia. Jmoo³oo la joon 'wii²¹² tyii' tyani Cristo. ¹¹Jmoo³oo la joon 'e jo lí² tsai² Satanás jee²¹² jna' tsu ñé³o' xiuala jmoo¹o 'ido.

Mo taan¹in Poo² fu Troas

¹²Joon mo gacwéi¹na 'e fuu²¹ Troas 'e cwó³oo 'e jíu³ tyá² tya' Cristo tya' 'in néei¹ do lawa'a ganá¹ Dios coon²¹ fu¹ fee¹ tyia 'e icwó³oo 'e jíu³ tya' Ña'ñu¹¹u'. ¹³Pe jo gatsee²¹na 'in tsaru¹¹u' Tito 'e fuu²¹ do, joon gajmaa¹a cu²u-tsii tsu jo gatsee²¹na. Tsu 'wii¹³ joon galíi³ii jíu³ 'in tsá² do joon gangoo³oon fu li sii²¹ Macedonia.

Lí²o' 'wii¹³i Cristo

¹⁴Cwóo¹³o' 'maai¹³ Dios tsu coon¹³ ii²¹ tya'a ilii¹¹i 'in 'lili³ do 'wii¹³ Cristo Jesú. Joon la nii¹³ coon²¹ jmá² jmafuu²¹ la caain²¹, la joon gajmaa¹a Dios 'wii¹³ jna'a, ganii¹³ 'e jíu³ tyú² tya'a la caain²¹ li lí² nuu¹ tsá². ¹⁵Tsu, jna'o, líi¹na' lawa coon²¹

'e líi¹na' jmafuu²¹ 'e cwo¹o Cristo Dios. Joon 'e jmafuu²¹ do nii¹³ la 'o² 'in tiin¹³in tiin¹³ la 'in jo tiin¹³in. ¹⁶Joon tya' 'in jo tiin¹³ 'e jmafuu²¹ do lí² lawa coon²¹ jmá² jmaxuu² 'e jngoo² tya' tsá². Nuu¹o pe jo nuu¹³u. Pe tya' 'in tsá² 'in tiin¹³ 'e jmá² do lí lawa coon²¹ jmafuu²¹ 'e cwo¹ fu juncwii²¹ tya' tsá². Joon jiin¹³ jna'o'o lí² jmá¹ jilaa²¹ 'elo tsu jo líi¹na'a la líi¹i 'in catyaai²¹ 'in cwo¹ jíu³ tya' Dios wa'a lí² jna¹a cuu². ¹⁷Li' ciif¹³i jmoo²¹o'o, tsu faa¹³a'a 'e cwáain¹ tya' Cristo tyani Dios coon²¹ cee tún²-un lawa tsá² 'in gasii²¹in Dios.

'E jíu³ 'múui² 'e ga'ii¹i Dios

3 Mi faa¹³ jna'a la no, ñti líi²naa' 'e jiin¹³ 'e untyuu²¹²na'a yilia'a tún¹? ²Si líi²naa' 'ee 'e 'ná¹-a cwo¹³o'o 'naa' jí² 'e jin² xiuala líi¹na'a, si 'ná¹-a 'ee mii²¹i'í 'naa' 'e cwo²oo' jna'a jí² la joon la jmoo¹o 'inlíii¹³? ²Jo 'ná¹ mii²¹i'í la joon tsu 'naa'o'o yaanaa' líi¹naa' lawa coon²¹ jí² 'e jin² xiuala líi¹na'a. Jo 'ná¹gii¹ coon²¹ jí² xiilia. Tsu mo jóøi² tsá² 'naa' cóñ² tsá² cwáain¹ xiuala líi¹na'a. ³Tsu 'naa', líi¹naa' lawa coon²¹ jí² 'e gajmaa¹a Cristo joon jna'o'o' gajoon¹³oo'o tya' tsá². Pe jo líi¹naa' coon²¹ jí² 'e gajmaa¹a tsá² coon¹³ 'in¹ jmijní². Galíi¹naa' lawa coon²¹ jí² 'e gajmaa¹a 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon 'in Dios 'in jiin¹¹ 'ii. Jo galíi¹naa' lawa jí² 'e gataan²an tsá² tsaa² cuun²¹² pe 'in Espíritu Tyú² do gataan²an 'e jíu³ do tsi corazones tyii'.

⁴Lí²-i sii¹³ jna'a 'naa' la joon tsu jo cu²u-tsii¹i coon¹³ Dios 'wii¹³i Cristo. ⁵Jo lí² jmoo²¹o'o jiin¹³ coon²¹ yilia'a

pe jmoo²¹o'o jilaa²¹ 'ii²¹ tyá' Dios.
6 Joon Dios do cwo¹o jna'a pí³ wa'a
 cwóo¹³o'o 'e jíu³ 'múui² 'e ga'ii¹i.
 Joon 'e jíu³ 'múui² do jo lí² wa'a
 jmaa¹a tsá² nñu¹³u 'e jíu³ gajmaa¹a
 'lii²¹² Moisés tsaa² cuun²¹². Pe 'e jíu³
 'múui² do lí² lawa coon²¹ juncwii²¹
 'múui² 'e cwo¹ 'in Espíritu tyá'
 Dios tsá². Tsu 'e jíu³ gacwo¹ 'lii²¹²
 Moisés do jmoo¹o jíu²ná'. Pe 'in
 Espíritu Tyá² tyá' Dios do cwo¹o fu
 juncwii²¹ tyi.

7 Joon 'e ley do 'e gacwo¹ 'lii²¹²
 Moisés galí² tsaa² cuun²¹². Joon mo
 gacwo¹ 'lii²¹² Moisés tsá² Israel 'e
 cuun²¹² 'e taa¹³ ley do galí² lawa
 coon²¹ 'e ya²gi 'áai¹. Joon 'e ni²
 Moisés do galijii¹mo 'áai¹ ca 'in tsá²
 Israel do jo lí² jíø²ø nñi¹i xüfiin¹³
 nigaguui²¹ 'e jii¹ do. Pe wana gacwo¹
 Dios coon¹³ 'e ya²gi 'áai¹ 'e ley do 'e
 jmoo¹o jíu²tsá² **8**'e fee¹gi 'áai¹ 'e
 'ya²gi tyá' 'e jíu³ 'múui² 'e cwo¹ 'in
 Espíritu Tyá² jna'. **9** Coon¹³ 'e ya²gi
 galíi²¹ tsá² 'e ley do 'e píin² tsá² lí²
 'ii²¹ pe 'e ya²gi 'áai¹mo 'e jíu³ 'múui²
 tyá' Dios 'e jin² 'e jo tsaa² røøi²¹gi'.
10 Tsu 'e ya²gi tyá' 'e ley do jo 'áai¹
 'ya²gi mo 'i¹-tsi tsá² tyá' 'e ya²gi
 'áai¹gi tyá' 'e jíu³ 'múui² do. **11** Joon
 wa'a 'ya²gi 'e itaa²¹a catá² 'e ya²gi
 'áai¹mo 'e itaa²¹a coon²¹ tøøi².

12 Joon tsu 'wii¹³ né³e'e xiuala lí²
 jíu³ tyii¹ lí²-i faa¹³ jna'a jo cu²-tsii¹.
13 Jo jmoo²¹o' la gajmaa¹a Moisés
 do tsu 'in Moisés do gajlii²¹i nñi¹i
 coon¹³ coon²¹ 'mi² 'e coon¹³ la joon
 jo lí² cón² 'in tsá² Israel do cwáain¹
 'e gaguu¹ 'e jii¹ nñi¹i. Tsu jo taa²¹a
 'e jii¹ nñi¹i do. **14** Pe galí² tuun²¹mo
 'e øøi²¹-tsi 'in tsá² Israel do. Joon
 ca jmi²¹² no mo untsáa¹a tsá² Israel
 'e jíu³ tsáai² gacwo¹ Moisés lawa'a

'ii¹³gi 'e 'mi² do tyaníi¹i joon jo
 'øøi²¹-tsi. Jo mo gajan²an 'in tsá²
 Israel do 'e 'mi² do tsu jiin¹³ Cristo
 lí² jan²an 'e 'mi² do. **15** Joon ca
 jmi²¹² no jo 'øøi²¹-tsi tsá² Israel mi
 untsáa¹a 'e jí² tyá' Moisés tsu lawa'a
 coon²¹ 'e jni¹³mo 'e 'mi² do joon jo
 tsatoo¹³ alma tyá'a 'e jíu³ do. **16** Pe
 lawa'a coon²¹ 'e gajan¹an 'e 'mi² do
 mo ja²mo galí²i Ña'ñu¹u'. **17** Joon
 'in Ña'ñu¹u' do lí¹i Espíritu Tyá² tyá'
 Dios. Joon jo injniii¹³gi 'e 'øøi²¹-tsi
 tsá² 'e 'mi² do jileei²¹ 'in 'ii²¹i 'in
 Espíritu Tyá² do. **18** Joon jo jni¹³gi
 nñi²i coon¹³ 'e 'mi² do pe lawa coon²¹
 'u¹ lí² nñi²i joon la jii¹ coon²¹ 'u¹
 coon¹³ 'yiañi¹ la joon jon nñi²i jii¹
 coon¹³ 'e ya²gi tyá' Ña'ñu¹u'. Joon
 ti²xu ti²xu-u isíi¹³ jna' ilíi¹na' la líi¹.
 Tsu 'e ya²gi tyá' 'e lí² tyu²gi jee²¹²
 jna'. Joon 'in Ña'ñu¹u' do jmoo¹o
 jilaa²¹ 'elo joon 'ii líi¹ Espíritu do.

4 Joon Dios gacwo¹ jna'a 'e to²
 jmoo²¹o'o 'wii¹³ 'wo²-tsio. Joon
 tsu 'wii¹³ joon jo mo gajóon¹³o'on
 jii¹³xu jmoo²¹o'o 'e to² lo cwóo¹³o'o
 'e jíu³ tyá² do. **2** Pe gatuu²¹²oo'o
 jilaa²¹ 'e jmoo¹o tsá² lí'ooin²¹ coon¹³
 jilaa²¹ 'e cwo¹ tsá² fa'ii²¹. Joon
 jo tyiian¹³ jna'a tsá² tóo² jon²gi
 unsíi²na'a 'e jíu³ tyé² tyá' Dios. Pe
 síi¹³i i jileei²¹ tsá² jiin¹³ la tí² 'e
 jíu³ jai² do. Joon coon¹³ la joon
 la jaain²¹ la jaain²¹ lí² cón² cwáain¹
 tyani Dios xiuala jmoo²¹o'o si 'e tyá²
 si 'e gó² 'ee. **3** E la ja²mo 'e sijniii¹³
 tyá' 'inlíi¹³ 'e jíu³ tyá² tyii¹i tyá' 'e
 tiin¹³ tsá² pe sijnii¹³mo jiin¹³ tyá'
 'in tsá² 'in 'yuui² fu¹ lí 'ii²¹. **4** Joon
 'in tsá² do jo jo¹³ líi²i tsu 'wii¹³ 'in
 Satanás, 'in tyu² to² juncwii²¹ lo,
 gajmee¹ 'in tsá² do lawa'a tsá²
 tuu²mo coon¹³ 'e 'øøi²¹-tsi. Joon

jo jnée²i xiuala jná² joo²¹ 'e júu³
 tyú² tya' Cristo tyíin¹in fu ñú'fú².
 Joon 'in Cristo do líi¹ la líi¹ Dios.
5 Joon mi cwóo¹³o'o 'e júu³ tyú² do,
 jo faa¹³a'a cwáain¹ tyii'i yiia'a pe
 faa¹³a'a cwáain¹ tya' Jesucristo 'in
 líi¹ Ña'ñú¹u'. Joon jna'oo'o jiin¹³
 líi¹na'a tsá² 'in unjii²in 'naa' 'wii¹³
 Cristo. **6** Tsú Dios do gajin²in:
 "Cwojnee²¹ joo²¹ li 'íi¹ nuú²¹." 'Ii
 jon lawa'a gajmaa¹a 'e jná² joo²¹
 tsi alma tyi' coon¹³ 'e 'øoi²¹-tsi' 'e
 coon¹³ la joon liné²e 'e 'ya²gi tya'
 Dios 'e 'e²e Jesucristo jna'.

'Ii²¹ tya' Cristo saan²¹o'

7 Joon 'e júu³ tyú² tyii'i lo lee²¹e'e
 coon¹³ cuerpos tyii'i 'e li la li tu²
 cwoo¹³ 'e 'wó¹mo 'áai¹ tsú coon¹³
 la joon lí² ñí² tsá² 'e 'ii²¹ fee¹ tya'
 Dios jilaa²¹ 'elo jon' tyijna'a yiia'a.
8 Joon xúfiin¹³ 'oo²¹o'o fa'l³ doñixia'
 tsaa²¹a'a jo tyuu²¹u'u 'e fu¹ taa²aa'a,
 joon xúfiin¹³ 'i¹-tsii*i* 'láai² 'áai¹ jo
 'goo²¹o'o jmoo²¹o'o. **9** Joon xúfiin¹³
 'ø¹mo tsá² jna'a jo tiuui²gi Dios
 jna'a. Joon xúfiin¹³ tyuu²¹ tsá²
 jna'a ca ti ni wó² jo júun²na'a.
10 Joon doñixia' ngii²¹i*i*, ngii²¹i*i*
 coon²¹ fu¹ li lí² júun²na'a la gajúin¹
 Jesús. Joon coon¹³ la joon lí² ñí²
 tsá² 'e 'ii²¹ tya' Jesús do 'e uncoo'n¹³
 jna'a 'e jo júun²na'a. **11** Joon la 'ii²¹
 toon²¹o'on fu juncwii²¹ lo ngii²¹i*i*
 ijúun²moo'o 'wii¹³i Jesús 'e coon¹³
 la joon lí² cón² tsá² cwáain¹ 'e
 ngii²¹i*i* 'wii¹³ cwáain¹ tya' Jesús la
 'ii²¹ too²¹o'o cuerpo tyii*i*. **12** Joon
 ngii²¹i*i* ijúun²moo'o 'e coon¹³ la
 joon ilisá² fu juncwii²¹ tyii*i*.
13 Ni jí² tya' Dios 'e jin²: "Ja²mo
 galíi²na, tsú 'wii¹³ joon gafo³oo."
 Joon la jai² galíi²i 'in tsá² do la joon

jon ja²mo líi²na'a joon faa¹³oo'o.
14 Tsú né³oo'o 'e Dios gaunjiin¹in
 Ña'ñú¹u' Jesúis jee²¹² lii²¹² joon
 né³oo'o jon 'e Dios do iunjiin¹in
 jna'a caan²¹mo coon¹³ Jesúis. Joon
 caan²¹mo coon¹³ 'naa' itee²e jna'a
 fu li tyíin¹in. **15** Joon jilaa²¹ 'elo galíi²
 tya' 'e tyú² tyii*i*, tsú mo gangafuu¹i
 'in tsá² do 'in ga'ii²¹i 'e tyú² 'e cwo¹
 Dios tsá² la joon gacwo¹ 'láai²gi
 'maai¹³ Dios joon coon¹³ la joon
 untyúi¹gi tsá² Dios.

16 Tsú 'wii¹³ joon jo tuu²¹u'u 'e
 fu¹ taa²a'a jiin²¹xu. Joon xúfiin¹³
 'e ngú¹ taan²¹na'a ningatsáa²i ti'
 xu-u, 'e espíritu tyii*i* ningalimú²mo
 la coon²¹ jmií²¹². **17** Tsú jo 'ii²¹ 'e
 wúu¹ saan²¹a'an fu juncwii²¹ lo
 tsú jmoono ityeej²¹. Pe 'e wúu¹
 saan²¹a'an lo jná² tyijna'a coon²¹ 'e
 fee¹ 'e tyú²gi tyii*i*, 'e 'ya²gi 'áai¹ 'e
 jo tyé¹. **18** Tsú 'wii¹³ joon jo cwáain¹
 lee²¹e'e coon¹³ 'e lí² jnée²i tsá² pe
 lee²¹e'e cwáain¹ coon¹³ 'e jo jnée²i
 tsá². Tsú jo taa²¹a 'e lí² jnée²i tsá²
 pe taa²¹a coon²¹ tøø²mo 'e jo jnée²i
 tsá².

5 Tsú né³-oo'o 'e moo¹ taa²na'a
 li la li coon²¹ 'nú¹ 'e jo taa²¹.
 Joon wa'a gaxéi¹ 'e moo¹ taa²na'a no
 nigatya'a Dios tyú² coon²¹ 'e 'míi²
 fu ñú'fú² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo.
 Joon jo gajmaa¹ tsá² 'e 'míi² do.
2 Joon la 'ii²¹² taa²na'a 'e moo¹ no
 'ón² jna'a tsú 'iin²¹²na'a 'áai¹ 'e
 tyii¹³i*i* 'e pe lawa'a sin¹i'in 'e 'míi²
 do 'e sá² fu ñú'fú². **3** Joon coon¹³ la
 joon jo ti' ringú¹na'a tsú ityii¹³i*i*
 'e sin¹i'in 'míi² do. **4** Joon la 'ii²¹²
 taa²na'a 'e moo¹ taa²na'a, 'e lí² lawa
 'nuu²¹u'u, 'ón² jna'a joon saan²¹
 jna'a fa'l³. Pe jo 'iin²¹²na'a wóo¹³o'o
 'e sin¹i'in tsáai² pe 'iin²¹²mogii¹

'áai¹ 'e tyii¹³i'i 'e sin¹i'in 'míi² do 'e
sá² fu ñúfú² 'e coon¹³ la joon 'e
jo taa²¹ tyii'i iunsíi²moo'o coon¹³
coon²¹ juncwii²¹ 'míi². ⁵Joon 'yú²
to² la joon gajmee¹ Dios jna'a joon
gacwo¹o jna'a 'in Espíritu Tyú² tyá'
ili² tsaa²¹mo-tsii'i i'iin¹³na'a jilaa²¹
icwo¹ Dios tsá².

⁶Tsu 'wii¹³ joon jo cu²-tsii'i
joon né³oo'o 'e la 'ii²¹ taa²na'a 'e
moo¹ taa²na'a lo jo toon²¹o'on
coon¹³ Ña'ñú¹u'. ⁷Joon coon¹³ 'e
jai¹² líi²na'a ngii²¹i'i jon' coon¹³
'e nee²¹e'e. ⁸Jo cu²-tsii'i joon
'iin²¹mogii¹ 'e tuu²¹u'u 'e moo¹
taa²na'a lo joon tsacwoo²¹o'o coon¹³
Ña'ñú¹u'. ⁹Tsu 'wii¹³ joon cwo¹-tsii'i
jmoo²¹o'o jiin¹³ la 'iin²¹in Ña'ñú¹u'
xufiin¹³ taa²na'a moo¹ taa²na'a no si
jo taa²na'a 'ee. ¹⁰Joon Cristo ijmáa¹a
'ii²¹ tyá' jile¹e' joon la jaain²¹ la
jaain²¹ i'ii²¹i 'e tii²i tyá' 'e gajmaa¹a
mo táa¹i moo¹ táa¹i. I'ii²¹i jiin¹³ la
'e nigajmaa¹a si 'e tyú² si 'e gó² 'ee.

Tyú² 'ii¹ fu juncwii²¹ 'wii¹³i Cristo

¹¹Joon tsu 'wii¹³ né³e'e 'e 'ná¹ li
'gøoi²¹ tsá² Ña'ñú¹u' cwo¹-tsii'i 'e
liñí² tsá² xiuala líi¹na'a. Pe ñí² Dios
xiuala líi¹na'a joon 'i¹-tsi 'e 'naa'oo'
jon ñí²ii'. ¹²Jo faa¹³a'a 'naa' 'e
untyuu²¹moo'o yiia'a tyaní²ii'. Pe
'ii²¹ jna'a 'e jløø¹³naa' 'wii¹³ jna'a.
Joon coon¹³ la joon 'e sá² 'e fuu²¹
'naa' 'in tsá² do 'in unjløøi¹³ yaai
jiin¹³ coon¹³ 'e lí²jnee¹i tsá² jon'
coon¹³ 'e sá² 'e 'yú²-tsi. ¹³Joon wa'a
'i¹-tsi 'in tsá² do 'e tsá² caa²¹mo
jna'a cwáain¹ tyá' Dios 'e joon, pe
wa'a jo caai²¹ jna'a jmai¹² 'e tyú²
tyii' jmoo²¹o'o. ¹⁴Joon tsu 'wii¹³
gali¹iin²¹in Cristo jna'a 'ná¹ untiin¹³
jna'a jiin¹³ la to² nñú¹³u'u. Joon

'i¹-tsii'i 'e gajúin¹ jaain²¹ tsá² tyá'
jilee²¹mo, joon wana gajúin¹ 'in
jaain²¹ do tyá' jilee²¹mo joon nijúin¹
jilee²¹. ¹⁵Joon Cristo gajún¹mo
'wii²¹ tyá' jilee²¹. Joon tsu 'wii¹³
gajún¹mo Cristo 'wii²¹ tyá'a joon
gajiin¹o jee²¹ líi²¹ 'e coon¹³ la
joon 'ná¹ jmá¹ tsá² taan²¹in fu
juncwii²¹ jiin¹³ la to² tyú²u, jo
'ná¹gi jmáa¹ a jiin¹³ la to² tyú² yaai.
¹⁶Tsu 'wii¹³ joon jo lé²gii¹ cwaáain¹
tyá' tsá² la jmoo¹o 'in tsá² 'in 'i¹-tsi
jiin¹³ 'e sá² fu juncwii²¹ lo. La joon
ga¹-tsii'i tyá' Cristo la mo jéel¹ pe
jo 'i¹gi-tsii'i la joon no. ¹⁷Tsu mo
licaan²¹in tsá² coon¹³ Cristo galí²
'míi²mo 'ii. Gatsé¹mo 'e siiin¹³ do
tsu gacwá² 'e 'míi².

¹⁸Joon Dios gajmaa¹a jilaa²¹
'elo. Joon 'in Dios do gajmaa¹a 'e
saan²¹an' røø²¹ coon¹³on 'wii¹³i
Cristo. Joon gacwo¹o Dios jna'a
to² 'e jmoo²¹o'o 'e seein²¹ tsá²
tyú² coon¹³ Dios. ¹⁹E 'øøi²¹-tsi
tsa² 'e 'wii²¹ Cristo jmoo¹o Dios
'e seein²¹ tsá² taain²¹ juncwii²¹
røø²¹ coon¹³on, jo cóñ²gi cwaáain¹
tsaa² 'noo¹o tsá². Joon gatyaa¹a
Dios cwoo²¹o'o 'e júu³ tyú² do 'e
jmoo¹o tsá² røø²¹ coon¹³ Dios. Joon
jna'oo'o 'ná¹ cwoo¹³o'o tsá² xeei'.
²⁰Tsu 'wii¹³ joon líi¹na'a lawa'a tsá²
'in gasii¹in Cristo. Joon lawa 'e míi²
Dios tyaní²ii' mi mii²¹i'i tyaní²ii'.
Joon mii²¹i'i tyaní²ii': Cwoseen²¹naa'
røø²¹ coon¹³ Dios. ²¹Jo ga'ngo¹o
Cristo jiin¹³ coon²¹ tsaa². Pe 'wii¹³i
tyijna' gacwo¹o Dios Cristo tsaa² tyíl
'e coon¹³ la joon lí²-i lisaan²¹ jna'a 'in
tyú¹ la tyú¹ Dios.

6 Caan²¹mo jmoo²¹o'o to²
coon¹³ Dios, joon mii²¹i'i
tyaní²ii' jo cwóo²oo' wa tsáa¹a li'

caai¹ 'e gajmaa¹a Dios feei¹-tsi 'wii²¹²
tyi'naa!. ²Tsū ni ji² tya' Dios jin²in:

Ganúu³oo júu³ tyl'i mo galf²
feei¹-tsii;
gauncoo¹³ jna 'nu 'e jmii²¹²
gajmáa³aa tiin¹³ 'nu.

Joon nano sii¹³i 'naa' jmii²¹² no-o
'e feei¹-tsi Dios tya' tsá²; 'e jmii²¹²
no-o 'iin²¹²in Dios jmaa¹a tiin¹³ tsá².

³Joon jo jmoo²¹o'o jín¹ tya' jin¹³
jaain²¹ tsū la joon jo li² faa²¹ tsá²
'laa²¹ tya' 'e to² jmoo²¹o'o. ⁴Pe
'iin²¹²moo'o 'ee¹³e'e tsá² coon¹³
jilaa²¹ 'e jmoo²¹o'o 'e jmoo²¹o'o
jiin¹³ 'e to² tyu² Dios. Coon¹³
jilaa²¹ 'e ngii¹i jna'a 'ee¹³e'e tsá²,
coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ 'e ganee²¹e'e
joongi coon¹³ jilaa²¹ jmii²¹² 'aa²¹²
tyi'i joongi coon¹³ jilaa²¹ faí³ galf²
saan²¹a'an 'ee¹³e'e tsá² 'e jmoo²¹o'o
to² tyu² Dios. ⁵Nigapó² tsá²

moowoo²¹o'o; joon nigatain² tsá²
jna'a 'nuñi³, joon gajmee²¹mo tsá²
jna'a mii¹³. Joon nigajmoo²¹o'o to²
'ii²¹. Sá²-a mo jo gacwuu²u'u joon
gangii²¹na'a 'e jo sá² tye¹e'e. ⁶Joon
coon¹³ 'e jmoo²¹o'o jmai¹² 'e tyú²;
joon coon¹³ 'e 'øøi²¹-tsii'i 'ee¹³e'e tsá²
'e jmoo²¹o'o to² tya' Dios. 'Ee¹³e'e jon
coon¹³ 'e 'wó²-tsii'i joongi coon¹³ 'e
feel¹-tsii'i joongi coon¹³ in Espíritu
Tyú² in uncoo¹³ jna'a. 'Ée¹³e'e jon
coon¹³ xiala 'iin²¹²moo'o tsá² xeei'
'e jmoo²¹o'o to² tyu² Dios. ⁷Joon lini
tsá² 'e jmoo²¹o'o 'e to² tyu² Dios
'wii¹³ coon¹³ 'e júu³ jai¹² 'e cwoo¹³o'o
tsá² joon 'wii¹³ 'e 'ii²¹ tya' Dios 'e
'oo²¹o'o. Joon tsū 'wii¹³ jmoo²¹o'o
jiin¹³ 'e tyú²-u lawa'a un'gøø¹³na'a
yia'a. ⁸Sá²mo 'e un'goo¹ tsá² jna'a,
sá²mo jon jo un'goo¹ tsá² jna'a.
Sá²mo 'e faa²¹ tsá² tyú² tyi'i, sá²mo
jon faa²¹ tsá² 'laa²¹ tyi'i. Inlíi¹³

jin¹² 'e tsá² tajuu²¹mo jna'a, 'inlíi¹³gi
jin¹² 'e ja²mo júu³ tyaa²¹a'. ⁹Sá²mo
faa²¹a lawa'a jo cwii¹in jna'a, pe
sá²mo jon 'e faa²¹a lawa'a cwii¹in
jna'a. Mo líii¹³ ngii²¹i' toín¹ 'mó¹
pe saan²¹gii¹i. Nee²¹e'e wúu¹ 'áai¹
pe jo mo gajúun²na'a. ¹⁰Joon
xüfiin¹³ toon²¹o'on faí³, toon²¹o'on
'e jløø¹³moo'o jon. Joon xüfiin¹³
tañi²moo'o fúu¹mo tsá² 'ii²¹i 'láai²
'e jmaai¹ to² tya'a 'wii²¹² tyi'i. Joon
xüfiin¹³ jo 'e sá² tyi'i Dios cwo¹o
jna'a jilaa²¹ 'e 'naa²¹na'a.

¹¹Tsaru¹u 'in néei¹ Corinto,
nigafee¹³na'a 'naa' coon¹³ júu³
coon²¹ tsáa¹. Nigafee¹³na'a 'naa'
jiin¹³ la ti² 'e 'i¹-tsii'i. ¹²Jløø¹³moo'o
'wii¹³ 'naa' pe 'naa'gii¹ jo jløø¹³naa'
coon¹³ jna'a. ¹³Tsū 'wii¹³ joon mífí³ii
tyaní²i lawa jaain²¹ jmii²¹ tsá²,
untyuu²¹-oo' 'wii²¹² tyia la galf²
tyú²-tsii 'wii²¹² 'naa'.

Taain²¹² Dios jee²¹² jna'

¹⁴Jo uncaan²¹naa' coon¹³ 'in tsá²
'in jo jai² líi²i tsū jo jmee¹ tyi'i. Jo
lí² uncaain²¹ tsá² 'e tyú² coon¹³ 'e
gó². Jo lí² cai² tsá² 'yiaani¹ coon¹³ 'e
nuu²¹. ¹⁵Jo lí² jmá¹ tsá² coon²¹ røøi²¹
Cristo coon¹³ Satanás. Wa'a la joon,
xiuala líi² uncaain²¹ 'in tsá² jai² líi
coon¹³ 'in jo jai² líi²i? ¹⁶Xiuala
lí² tsalí² dioses 'in gajmee¹ tsá² li
tyú² Dios to²? Pe 'naa' líi¹naa' tsá²
'in tyu² Dios, 'in jiin¹, to². Jiin¹³ la
nigajin² Dios:

Intaan²¹²na joon ingii²¹²na jee²¹²
'ii; joon ilíi¹na Dios tya'a, joon
'in tsá² do ilíin² tsá² tyiia.

¹⁷Tsū 'wii¹³ joon gajin²o jon
Ña'ñu¹u:

Jeen¹³naa' jee²¹² 'in tsá² do joon
siin¹³naa' coon²¹.

Jo un'líi²¹naa' yaanaa' coon¹³ 'e
gó²

¹⁸ joon i'i¹³na 'naa' joon ilfí¹na
lawa jaain²¹ 'Ná²uu' joon
'naa'gii¹ ilíin²naa' lawa xuui²¹²
tsañuu¹ joon xuui²¹² tsamí²
tyiia.

La jon jin² 'in Ña'ñu¹u' 'in
jmaa¹a jilaat²¹ 'e 'iin²¹²in.

7 'E lo-o 'e júu³ ga'ii¹i Dios tyi,
tsaru¹u', 'in 'iin²¹²na. Tsu
'wii¹³ joon 'ná¹-a tuu²¹²u' jilaat²¹ 'e
un'líi²¹ jna', tiin¹³ la ngú¹ toon²¹²o'
lagi espíritu tyi!. Joon tsu 'wii¹³
un'goo²o' Dios 'ná¹ cwoow¹³-tsi' 'e
ngii²¹i' 'e tyú²na' tyanfi¹i.

Jløø¹mo Poo² coon¹³ 'in tsá² néei¹ Corinto

² iWa'a núu³duu' júu³ tyiia! Jo mo
ga'laa²¹a'a tya' jiin¹³ jaain²¹ 'naa'
jon'gi ga'ee¹³e'e júu³ gó² jon'gi mo
gatyíin¹³a'an 'naa' tóo² jiin¹³ jaain²¹.
³ Joon jo fuu²¹²uu 'naa' wa'a cwo²oo
'naa' tsaa² tsu la mo gafuu²¹²uu 'naa'
la jéei¹ jløø¹moo coon¹³ 'naa' wa'a
saan²¹gi¹ si júun²mogi¹ caan²mo
'ee. ⁴ Jo cu²-tsii coon¹³ 'naa' joon
jløø¹moo 'áai¹ coon¹³ 'naa'. Joon
xufiin¹³ nee²¹e'e wúu¹ jo tåu²uu 'e
fu¹ 'yuu²na joon jløø¹moo.

⁵⁻⁶Tsu nicwée¹i Tito joon coon¹³
júu³ tyaan¹an Dios gatyá²-tsii'i
'e unjløø¹na'a 'wii¹³ 'naa'. Joon
xufiin¹³ jo mo ga'ii² wo¹oo'o ca
gatyalii²¹i'i fu Macedonia, ñí² Dios
xiuala tya¹-tsi tsá² 'in seen²¹in
fa'i³. Tsu doñixiaa' ngii²¹i'i lawa'a
coon²¹ 'e injnii¹³moo'o. Gali'iin²¹²in
tsá² jmaa¹a 'e gó² tyii*1* joon 'i¹-tsii*1*
'áai¹, 'goo²¹-oo'o wa' coon²¹ to² tyii*1*
'e ngó¹ li caai¹. Pe gatyaa-tsii*1* mo
gacwéi¹ Tito. ⁷Gatyaa¹-tsii*1* tsu 'wii'

gacwéi¹ Tito pe gatyaa¹-tsii*1* jon
tsu 'wii¹³ jløø¹mo Tito 'wii¹³ 'naa'.
Joon gatyaa¹o júu³ xiuala 'iin²¹²naa'
jøø²¹²naa' jna'a. Gatyaa¹o jon júu³
xiuala galixuu²¹²-'oo' joongi xiuala
ga'i¹-oo' 'áai¹ 'wii²¹² tyiia. Joon mo
gatyaa¹a 'e júu³ lo galijløø¹na 'áai¹gi.

⁸Caan²¹moxu galíi¹na mo
galixuu²¹²mo-'oo' 'wii¹³ 'e jí² do
'e gasii²na 'naa'. Pe jo líi¹gii la
joon. Tsu wana ga'i¹-tsii caan²¹mo
'wii¹³ xuu²¹²mo-'oo' coon²¹ sii¹³xu,
⁹ pe nano jløø¹moo. Jløø¹moo
jon' tsu 'wii¹³ galixuu²¹²mo-'oo'
pe jløø¹moo tsu 'wii¹³ gajo²o-'oo'
coon¹³ 'e galixuu²¹²mo-'oo' do. Joon
gajmaa²aa' jiin¹³ la galíiin²¹²in Dios
tsu 'wii¹³ joon jo gajmee¹³na'a 'naa'
coon¹³ 'e xuu²¹²mo-'oo' do. ¹⁰Tsu
wa'a jmoo¹o tsá² la 'iin²¹²in Dios
'wii¹³ galixuu²¹²mo-tsi itiin¹³mo
joon jo 'ná¹ caain²¹ líi²i. Pe wa'a
jmoo¹ tsá² xuu²¹²-tsi jiin¹³ la
líi¹i tsá² taain²¹ fu juncwii²¹,
ijúun¹mo jon. ¹¹Joon tsu 'wii¹³
galixuu²¹²mo-'oo' coon¹³ 'e jí² do
gajmaa²aa' la 'iin²¹²in Dios. iJoon
jóø²øø¹ xiuala cwo'í¹i! Ga'i¹-oo'
coon²¹ tún² 'e cwáain¹ do. Joon
gali'iin²¹²naa' jmaa²aa' jna júu³ jiin¹³
la tí². Gatii²¹² 'niil²¹-oo' 'wii²¹² tyi¹
yaanaa'. Pe joon gafoo²moo' jon.
Pe mo ngíi²i joon gali'iin²¹²naa'
jøø²¹²naa' jna joon gali'iin²¹²naa'
'e ee' wúu¹ 'in tsá² 'in ga'láa¹a do.
Coon¹³ jilaat²¹ 'elo ga'ee¹³oo' jna 'e
jo 'e tsaa² tyii¹ sá². ¹²Joon gasii²¹na
'e jí² do tyii¹ pe jo gasii²¹na 'e jí² do
wa'a 'e 'iin²¹²na uncoo¹³ 'in tsá²
do 'in ga'láa¹ jon'gi 'wa'a 'iin²¹²na
uncoo¹³ 'in ga'láa¹ tya'a do.
Gasii²¹na 'e jí² do tyii¹ wa'a icón²
'naa' cwáain¹ xiati 'e 'i¹-tsii*1* 'naa'

tyani Dios. ¹³Joon gatya¹-tsiiⁱ mo ganuu²¹u^u 'e juu³ do.

Gatya¹-tsiiⁱ 'e juu³ do pe jløø³mogiiⁱ 'áai¹ 'e tyú²-u 'íi¹-tsi Tito, tsu jilee²¹naa' gauncoo¹³ 'ii tsu joon jo cu¹²gi-tsi tyii¹. ¹⁴Tsu gafuu²¹²uu Tito 'e tyú²-u tyii¹ joon 'naa' jo mo gacwóo²oo' fa'íi²¹ tyii¹. Pe gatiin¹³ 'naa' jilaa²¹ juu³ jai¹² 'e gafuu²¹²uu Tito tyii¹ joon la jai¹² 'e juu³ gafuu²¹²uu Tito tyii¹ la joon jon juu³ ja¹²mo 'e juu³ gafuu²¹²uu 'naa'. ¹⁵Joon 'áa¹mo galii²¹²gi Tito 'naa' mo gati¹²-tsi xiiala gajmaa²aa' náu¹³u^u, joon ga'ii¹³naa' 'ii joon 'gøø²¹moo' wa'a jo jmaa²aa' jiin¹³ la 'iin²¹²in. ¹⁶Joon nano jløø³moo 'e jo 'e 'ná¹gi ngii²¹²na cu¹²-tsii coon¹³ 'naa'.

Cwó²oo' cuu² 'e 'yaai¹'-oo'

8 Joon, tsaru¹u', 'ii²¹² jna'a jmoo¹³o'o juu³ 'naa' xiiala líi¹ 'in tsá² néei¹ Macedonia 'in jai¹ líi²i Dios, xiiala gauncoo¹³ Dios 'ii. ²In tsaru¹u' 'in néei¹ Macedonia do ga'aa¹a fa'í³ 'áai¹ joon xüfiin¹³ nii¹in wúu¹ 'áai¹ jløø³mo. Tañii²mo 'áai¹ pe tsu 'wii¹³ jløø³mo 'áa¹mo gacwo¹o cùu¹u tyaa 'in tsaru¹u' néei¹ Judea lawa líi¹i tsá² sá² cuu². ³Joon jmáa³aa juu³ jai¹² 'e 'in tsá² do gacwo¹o 'yaai¹-tsi ce xiiia²¹ jiin¹³ lí². Pe 'í¹-tsii 'e 'in tsá² gacwo¹o 'láai²gi ce xiiia²¹ jiin¹³ lí². ⁴'Áai¹ gamii¹i 'in tsá² do tyanii²¹i wa'a cwooi²¹² jna'a 'ido 'e uncoo¹³on 'in tsaru¹u' catyaai² néei¹ Judea. ⁵Joon gajmaa¹a 'láai²gi la ga'i¹-tsiiⁱ. Tsu nifu gacwóo¹i 'yaai tyaa 'Ña'ñu¹u' joon ngii¹ joon gacwóo¹i 'yaai tyijna'a jiin¹³ la 'iin²¹²in Dios. ⁶Joon tsu 'wii¹³ ga'láa² Tito 'wii²¹² la mo

jéei¹ 'e unaan²¹in 'e cuu² do 'e 'iin²¹²naa' cwóo²oo' gamfíi² tyanii¹ wa' 'e untiin¹³mo 'e to² do. ⁷Naa' nigajmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú²-u. Ja¹²mo líi²naa' juu³ tya' Dios, joon ñí² 'naa' 'é²ee' 'e juu³ do. Joon røø²¹ 'øø²¹'-oo'. 'Áa¹mo 'iin²¹²naa' jna'a. Joon nano fee¹gi jmaa²aa' coon¹³ 'e licaain²¹ 'e cuu² do.

⁸ Jo fuu²¹²uu 'naa' 'elo wa'a tyu²uu 'naa' to² jiin¹³ 'iin²¹²na 'e liñii²¹ 'naa' xiiala jmoo¹o 'in tsá² catyaai² 'in 'yaai¹-tsi. Jiin¹³ 'iin²¹²na litsáai¹-tsii wa'a la ja¹²mo 'iin²¹²moo' Dios coon¹³ tsá². ⁹Tsu ñii²¹ 'naa' xiiala gajmaa¹a Ña'ñu¹u' Jesucristo feei¹-tsi 'wii¹³ 'naa'. Fu ñu'fú² ga'aa¹a jilaa²¹, pe tsu 'wii¹³ galii²¹²in 'ido 'naa' gatuu¹u jilaa²¹ 'e sá² tya'a joon galíin²in lawa tsá² tañii²mo 'wii¹³ 'naa'. Joon tsu 'wii¹³ galíi¹ Cristo lawa'a tsá² tañii²mo 'naa'gii¹ galíi¹naa' lawa'a tsá² 'in 'oo¹o jilaa²¹.

¹⁰No-o 'e 'í¹-tsii 'e tyú²gi tyii¹ cwáain¹ tya' 'e cuu² do. Ningóo¹ coon²¹ jiin²¹ 'e 'naa' nifu galáa² 'wii²¹² uncaain²¹ 'e cuu² do. Jo gacwóo²oo' tyitsaai²¹² pe 'yaai¹'-oo' gacwóo²oo'. ¹¹Joon nano cwóo²gii¹ 'e 'yaai¹'-oo' ce gatséi¹ jiin¹³ la galáa² 'wii²¹². Cwóo²oo' la jaan²¹naa' jiin¹³ la ti² 'e 'oo²oo'. ¹²Tsu wa'a tsai¹² 'iin²¹²in tsá² cwo¹ pe xü-uh 'oo¹o 'iin²¹²in Dios 'e cwo¹ tsá² 'e 'oo¹o jon' 'e jo 'oo¹o.

¹³Jo 'iin²¹²na 'e uncoo¹³ 'naa' tsá² xeei²¹ joon 'naa'gii¹ tuu²naa' jo 'e sá² tyii¹. ¹⁴Jiin¹³ 'e 'iin²¹²na 'e lí² coon²¹ røø²¹mo jee²¹² jna'. Tsu nano 'oo²oo' 'e iuncoo¹³ coon¹³ jmiíi²¹² 'aa²¹² tya' 'ido pe ijö¹ coon²¹ jmiíi²¹² 'oo¹o 'ido 'e iuncoo¹³ 'naa' coon¹³ jmiíi²¹² 'aa²¹² tyii¹. Coon¹³ la joon ilí² coon²¹

røø²¹i. ¹⁵Jiin¹³ la jin² ni jí² ty'a' Dios: "Joon 'in 'oo¹o 'láai²gi jo gasái¹ ty'a'; joon 'in 'oo¹o xu jo ga'naai²¹ ty'a;."

Ijaa²mo Tito tún¹

¹⁶Pe cwo¹³-oo 'maai² Dios tsu 'wii¹³i Dios do-o i¹-tsi Tito 'naa' jiin¹³ la i¹-tsii. ¹⁷Joon mo gafuu²¹²uu Tito wa'a itsajøøi²¹² 'naa' ga'ii²¹mo júu³ røø²¹ tsu líi¹gi 'aa¹mo 'naa'. Joon nano itsajøøi²¹² 'naa' e 'yaai¹-tsi 'ñaa'-o.

¹⁸Joon caan²¹mo coon¹³ Tito siin²¹na'a jaain²¹gi tsaru¹u 'in jileeji²¹ tsaru¹u catyaaai²gi faa²¹ tyú² ty'a. Faa²¹ tsá² tyú² ty'a a tsu røø²¹ gajmaa¹a to² ty'a 'e júu³ tyú² ty'a 'e tiin¹³ tsá². ¹⁹Joon 'in tsá² jai¹² líi²i Cristo 'in néei¹ lo gatyii¹³in 'in tsaru¹u 'no 'e tsáa¹a caan²¹mo coon¹³ jna'a 'e uncoo¹³ jna'a la ii²¹² uncaan²¹na'a 'e cuu² do. Jmoo²¹o'o la joon tsu 'iin²¹²na'a 'e cwo¹ tsá² 'maai¹³ Ña'ñu¹u' joon 'e 'iin²¹²na'a uncoo¹³ jna'a tsá² xeei²¹. ²⁰Joon coon¹³ la joon lí²-i tyuu¹³na'a 'e cwo¹ tsá² jna'a tsaa² cwáain¹ ty'a 'e cuu² 'e uncaain²¹ jna' no. ²¹Tsu cwoo¹³-tsii'i jmoo²¹o'o jilaa²¹ 'elo 'e tyú²-u' jon'on jiin¹³ tyani Ña'ñu¹u' pe tyani jilee²¹mo tsá² jon.

²²Joon, caan²¹mo coon¹³ 'ido siin²¹ jna'a jaain²¹gi tsaru¹u 'in ga'e² jna'a 'e cwo²-tsi tsáa¹a joon 'áai¹gi nano 'e jo cu²gi-tsi coon¹³ 'naa'. ²³Joon wa'a ungii¹i tsá² 'naa' cwáain¹ ty'a Tito, cwoosii¹³duu' 'e jaain²¹ 'in ngi¹ coon¹³ jna 'ido joon jmaa¹a to² coon¹³ jna wa'a uncoo¹³ 'naa'. Joon wana ungii¹i tsá² 'naa' cwáain¹ ty'a 'in tsaru¹u' catyaaai² do cwoosii¹³duu' 'e 'in tsá² jai¹² líi²i Dios

néei¹ Macedonia gasiin²¹ 'ii joon jmaa¹³a tsá² júu³ 'e 'ya²gi ty'a' Cristo. ²⁴Tsu 'wii¹³ joon mi cwolíin²in 'in tsá² lo jee²¹² 'naa' é²ee' 'in tsá² lo xiiala 'iin²¹²naa' 'ii joongi 'ee 'wii²¹² jløø¹³na'a coon¹³ 'naa'. Joon iliñí² jileeji²¹ 'in catyaaai² 'in jai¹² líi²i.

Cuu² gauncaaain²¹ do

9 Joon cwáain¹ ty'a 'e cuu² do 'e uncaan²¹na'a ty'a 'in tsá² ty'a' Dios néei¹ Judea jo 'ná¹ fuu²¹²uu 'naa' 2tsu ñíi³oo 'e 'iin²¹²naa' uncóon¹³oon'. Jløø¹³moo mo fuu²¹²uu 'in tsá² néei¹ li sii²¹ Macedonia 'e ningóo¹ coon²¹ jiin²¹ 'e galii²¹²naa' 'in néei¹ Acaya 'e jmoo²oo'. Joon tsu 'wii¹³ 'iin²¹²naa' jmaa²aa' 'e 'yaai¹-'oo' gatyia¹-tsi 'in tsá² néei¹ Macedonia 'e jmoo¹o jon. ³Jo 'e si¹neel¹³ isíi³na 'in tsaru¹u' no 'e jo ngíi¹i licaai²¹ jilaa²¹ júu³ tyú² 'e gafuu²¹²uu tsá² 'wii²¹² tyi¹naa' cwáain¹ ty'a cuu² do. Joon coon¹³ la joon lí²-i tyaa²aa' tyú² 'e cuu² jiin¹³ la gafuu²¹²uu 'in tsá² néei¹ Macedonia. ⁴Tsu wa'a yií³aa coon¹³ 'in tsá² seein²¹ Macedonia joon jo náa¹ tyú² tyii¹ mi cwée¹na fa'ii²¹ ilíin²na'a tsu jo 'ee galí² cu²-tsii'i coon¹³ 'naa'. Joon 'naagii¹ i'oo²oo' fa'ii²¹ jon. ⁵Tsu 'wii¹³ joon galitsáa¹mo-tsii 'e tyú²gi wa'a 'e sií³na 'in tsaru¹u' do tsajøøi²¹² 'naa' jéei¹gi lagi jna. Joon coon¹³ la joon lí²-i uncoo¹³ 'naa' 'e licaain²¹ 'e cuu² do jiin¹³ la júu³ ii²¹ 'naa' la mo jéei¹. Joon 'e cuu² do 'e lí² lawa'a coon²¹ 'e 'yaai¹-'oo' jon' coon²¹ 'e gatyii²¹i'i tyitsaa²¹mo.

⁶Untii¹³duu'-'oo' 'e júu³ lo: 'In tsá² 'in jñí² ca pii¹³, ca pii¹³-i jon cóon¹on mo garoo²¹o, pe 'in gajñí² 'láai²gi, la

joon jon 'láai²gi incoón¹on. ⁷Joon la jaain²¹ 'ná¹ cwo¹ jiin¹³ 'e 'yaai¹-tsi jon' tsu 'wii¹³ 'e 'i¹-tsi 'e 'ná¹-a jon'gi tyitsaaí²¹ 'ee. Tsu 'lin²¹²mo Dios 'in cwo¹o júu³ røø²¹. ⁸Joon Dios lí²-i cwo¹o 'naa' coon²¹ tøø²mo jilaa²¹ 'e jmaa¹i to² tyii' joon jiin¹³ tya 'e tiii²¹ tyii' yaamoo' pe ilisá²gi 'e uncóon¹³oon' tsá² xeei²¹. ⁹Jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios:

Cwo¹ Dios tsá² taníí² 'e 'wo²-tsio.
Joon 'e tyú²-tsio taa²¹a coon²¹
tøø²¹mo.

¹⁰Cwoo¹o Dios 'e jún² 'e jñii²¹i',
cwoo¹-o jon 'e 'f¹ 'e tyee²e'. La joon
jon icwo¹o 'naa' jilaa²¹ e jmaai¹i to²
tyii' 'e lí² uncóon¹³oon' tsá² xeei²¹
'e cwaiin²¹ 'e to² tyú² tyii'. ¹¹Joon
coon¹³ la joon ilisá² tyii' 'e cwó²oo'
'e 'wo²-oo'. Joon mi joon¹³o'o 'e cuu²
do 'e gauncaan²¹naa' tyá 'in tsaru¹u'
néei¹ Judea, 'in tsá² do icwo¹o 'maai'¹³
Dios. ¹²Tsú mi uncoon¹³oon' 'in tsá²
tyá' Dios do jon' wa'a uncoo¹³oon' 'e
jmii²¹² 'aa²¹² tyá' ido pe 'wii¹³ 'naa'
icwo¹o 'maai¹³ Dios áai¹. ¹³Joon
tsú 'wii¹³ 'e to² tyú² do 'e gajmaa²aa'
iun'goo²¹o tsá² Dios. Iun'goo²¹o tsá²
Dios tsú 'wii¹³ gauntiin¹³naa' júu³
tyii' 'e ja²mo líi²naa' 'e júu³ tyú² tyá'
Cristo. Joon iun'goo²¹o Dios 'wii¹³ 'e
cuu² gacwóo¹³oo' 'ido coon¹³ jileei²¹
'in catyaa² do 'e 'wo²-oo'. ¹⁴Joon 'in
tsá² do cwáain¹ tyá'-o ifaa²¹o júu³
tyú² 'wii²¹² tyi'naa' tsú 'iin²¹²mo 'naa'.
Tsú Dios nigaucoon¹³on 'ido coon¹³
'e tyú²moo'. ¹⁵iCwoo²¹o 'maai¹³ Dios
'wii²¹² jilaa²¹ 'elo! iJo 'øøi²¹-tsi' jilaa²¹
'e gajmaa²a Dios Tyi'!

Tyu² to² Poo² lí*i*¹i apóstol

10 Tsu né³e 'e 'wo²-tsi joongi
'e feei¹-tsi Cristo, joon jna,

Poo², 'iin²¹²na foo¹³na 'naa' lagí 'e
feei¹¹ Cristo 'naa'. Joon seen²¹mo
tsá² 'in jin²in 'e tsá² 'wó¹mo jna mo
taan¹na jee²¹² 'naa' pe soo²¹-tsii mo
taan¹na li wíin². ²Joon seen²¹mo
'inlífíi¹³ jee²¹² 'naa' 'in jin²in 'e
jmoo²¹o'o jilaa²¹ la jmoo¹o tsá²
taain²¹² fu juncwii²¹, 'in jmoo¹o
jiin¹³ la 'iin²¹²in 'yaa. Pe mífíi
tyani²ii 'e jmáa²gíi 'e tyú² 'e mi
yíi³aa jee²¹² 'naa' jo 'ná¹ jmáa³aa
soo²¹-tsii coon¹³ 'naa' la ijmáa³aa
coon¹³ 'in catyaa² do. ³E la ja²mo
lífíi'na'a tsá² taain²¹ fu juncwii²¹ pe
jo tñíi¹ jna'a la tñíi¹ tsá² taain²¹² fu
juncwii²¹. ⁴Tsú 'wii²¹ 'e 'oo²¹o'o
'ii²¹ gøøi¹³ tya' Dios 'e joon lii¹oo'o
jileei²¹ 'in 'eei¹¹ jna'a. Joon 'e 'ii²¹
joon jo li la li 'ii²¹ 'e sá² fu juncwii²¹
lo. ⁵Joon coon¹³ la joon ilíi¹i'i
jileei²¹ 'in coon²¹ tsá² tóo² coon¹³
júu³ jloo¹³. Ilíi¹i'i jon jileei²¹ 'in
jo cwo¹ júu³ ruu²¹o coon¹³ jna'a
cwáain¹ tya' xiala lí² cwíi²in tsá²
Dios. Joon lii¹i'i jilaa²¹ 'e 'i-tsi
tsá² 'e jmoo¹o jo nñú¹³ to² tyú²
Cristo. ⁶Joon mi ngíi¹i 'e jmoo²oo'
nñú¹³ ññú¹³ jiin¹³ la tñíi² to² tyú²
Cristo 'e tyú² tyíi¹ náa¹a 'e 'e²e wúu¹
jileei²¹ 'in jo jmaa¹a nñú¹³.

7'Ná¹ cóñ²oon' cwáain¹ coon²¹
tún²-un. Wa'a 'í¹-tsi tsá² 'e líi¹i 'e
tsá² tyá' Cristo 'ii, 'ná¹ ti²-tsi jon 'e
líi¹na'a tsá² tyá' Cristo jon. 8 Joon
xúfiin¹³ foo¹³na 'naa' 'láai² lagí 'e
tíi²na cwáain¹ tyá' 'e to² gacwo¹
Cristo jna'a jo 'e fa'ii²¹ líi²na, tsú
Ña'ñú¹⁴u' gacwo¹ jna'a 'e to² do wa'a
lí² uncoon¹³ jna'a 'naa' 'e cwii¹mogii'
Dios jon 'wa'a 'e xee²na'a 'e jai¹²
líi²naa'. 9 Joon 'e ji² gasí³na tíi²
'naa' jo 'yúto² wa'a ton²oon' fo²'oo'.
10 Pe 'inlífí¹³ jin²in 'e jmóo³oo 'gööi¹³

coon¹³ jí² tyiia pe mo taan²¹²na jee²¹² 'naa' lawa'a 'yú'goo²¹oo joon 'wo² 'áai¹ júu³ tyiia. ¹¹ Pe cwoliñí² 'in tsá² do, 'in tsá² 'in jin² la joon, 'e ijmoo²¹o'o 'gøøi¹³ coon¹³ jilaa²¹ ijmoo²¹o'o la 'gøøi¹³ júu³ tyiili'e sii²¹na'a li wíin² mi gatyali²¹i'i jee²¹² 'naa'.

¹²Xuun² 'i¹-oo' 'e 'ii²¹²na'a jmoo²¹o'o la jmoo¹⁰ 'in tsá² 'in faa²¹a 'e tyú² ty'a yaai, tsú jiin¹³ tsá² caa²¹mo jmoo¹⁰ coon²¹ røøi²¹ coon¹³ tsá² xeei²¹. ¹³Joon ifaa¹³a'a 'e tyú² tyiili'i yilia'a jiin¹³ ty'a 'e to² 'e 'oo²¹o'o, joon Dios gacwo¹¹ jna'a wa'a cwóo¹³o'o 'e júu³ tyú² ca jee²¹² 'naa' 'in néei¹ Corinto. ¹⁴Joon tsú 'wii¹³ jna'oo'o nifu gacwo¹ júu³ tyú² ty'a' Cristo jee²¹² 'naa' jo faa¹³a'a 'láai²gi lagí 'e tñi²na'a. ¹⁵Jon'gi faa¹³a'a 'láai²gi tyiili'i yilia'a ty'a 'e to² nigajmaa¹a tsá² xeei²¹ lawa'a 'e to² tyiili'i yilia'a. Pe 'i¹-tsii'i mo nigafee¹ 'e jai¹ lñi²na'a la joon ilifee¹ 'e to² tyiili'i jee²¹² 'naa'. ¹⁶Joon mi ngii¹i joon 'i¹-tsii'i 'e cwooo²¹o'o 'e júu³ tyú² ty'a' 'e tiin¹³ tsá² li 'ngoo¹³ li néee¹²naa'. Tsú jo 'ii²¹² jna'a faa¹³a'a tyú² tyiili'i cwáain¹ ty'a 'e to² nigajmaa¹a tsá² xeei²¹.

¹⁷Joon wa'a 'iin²¹² tsá² faa²¹a júu³ tyú² ty'a yaai, cwoofaa²¹a jilaa²¹ 'e tyú² 'e gajmaa¹a Ña'ñu¹u' ty'a'o. ¹⁸Tsú jon' 'in tsá² do 'in faa²¹a tyú² ty'a yaai 'in 'ii²¹ Dios pe 'ii²¹mo Dios 'in tsá² 'in faa²¹a Ña'ñu¹u' tyú² ty'a'a.

Un'øøi¹¹ Poo² 'ña'a

11 iJmaa²aa' feei¹-oo' 'wii²¹² tyiia jiin¹³ la nigajmaa²aa' la 'i²¹² jmáa³aa caa²¹na! ²Tsú tsá tyiili'i jna coon¹³ 'naa' 'wii¹³ Dios.

Tsú lawa cwo¹ tsá² júu³ ty'a 'e 'ii²¹i 'in gamúui¹ jamíi¹ la joon 'in tsá²naa' jmáa³aa coon¹³ 'naa' ty'a' Cristo. 'In²¹²naa jée¹naa 'naa' tyaníi¹i líi¹naa' lawa jaain²¹ simí² 'in tyú¹, 'in jo mo galáa¹a. Lawa'a jaain²¹ simí² 'in nacui² cwoo²¹o coon¹³ jaan²¹mo tsáñuu¹. ³Pe 'goo²¹-oo 'e nigacon² tsá² 'naa' tóo² la nigacon² 'in mii²¹ do tóo² Eva coon¹³ 'e jmii¹-tsi ty'a'a. Canii²¹mo gali*iin*²¹²naa' Cristo mo 'wiin²¹ pe 'goo²¹-oo 'e la mo túu¹³uu' 'e jai² lñi²naa' do. ⁴Tsú 'ii¹³naa' júu³ røøi²¹ 'in tsá² jalíin²in cwo¹¹ 'naa' júu³ ty'a' jaain²¹ Jesúis 'in siii²¹gi lagí 'in Jesús 'in gacwoo¹³o'o 'haa'. Joon jløø¹³moo' 'ii²¹naa' 'e espíritu 'e jon' 'in Espíritu Tyú gacwo¹¹ Dios 'naa'. Joon 'e júu³ ty'a' 'in tsá² do sisii²¹i lagí 'e júu³ ty'a' 'e tiin¹³ tsá² 'e ganuu²¹uu'. ⁵Pe lñi²na 'e jo xáai¹gi jiin¹³xu lagí 'in tsá² do 'in 'i¹-tsi 'e lñi¹i apóstoles 'in tyiin²gi 'áai¹. ⁶Joon xüfin¹³ jo tñi²naa foo²¹oo cwú¹ la tñi²i 'ido, 'øø²¹mo-tsigii lagí 'ido. Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmoo²¹o'o ga'e¹² jna'a 'naa' la joon.

⁷⁻⁸Joon mo taan²¹²na jee²¹² 'naa' 'in tsá² jai¹² lñi² Cristo 'in néei¹ li xia'a gacwo¹⁰ jna cuu² la 'i²¹² cwo³oo 'naa' 'e júu³ tyú². Coon²¹ jo ngáa¹mo gajmáa³aa 'e gó²-o ty'i'naa' mo gacwo³oo 'naa' 'e júu³ tyú² jo 'e 'laa²¹ gacón³oon. Gajmée¹na 'nií'a 'in wéi¹ tsú galíiin²¹²naa jmáa³aa 'e tyú² tyiili'. ⁹Joon mo galóo³oo jmii²¹² 'aa²¹² jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' galíin²in cíu'u 'wii²¹² tyiia, tsú 'in tsaru¹u' 'in néei¹ Macedonia gacwoo¹⁰ 'e jmaai¹ to² tyiia. Joon coon¹³ la joon jo gauntyiili²naa jiin¹³ jaain²¹ 'naa'. Joon la joon-on ijmáa³gii. ¹⁰Ñí³oo

'e júu³ jai² tyá' Cristo la joon jon
ñí³oo 'e tñ²-tsii cwó³oo 'e júu³ tyú²
tyá' Cristo jo 'ee 'laa¹³ cón³oon.
Joon jiin¹³ jaan²¹naa' 'in néei¹
Acaya ityuu¹³mo jna 'e jmoo³oo la
joon. ¹¹Joon mo jmoo³oo la joon,
cti lñi¹naa' 'e jo 'iin²¹²gii 'naa'? Jo
lñi¹naa' la joon tsu ñí² Dios xiuala 'e
'iin²¹²na 'naa'.

¹²Joon ijmáa³gii jiin¹³ la
nigajmáa³aa. Joon coon¹³ la joon
jo lí² faa²¹a tyú² tyá'a yaai 'in
tsá² do 'in 'iin²¹²in jmáa¹a coon²¹
røøi²¹ coon¹³ jna'a coon¹³ 'e to²
jmoo²¹o'o. ¹³Tsu 'in tsá² do jo tsei²
lñi¹i apóstoles, coon²¹ 'ido tóo². Li'
jmoo¹-o 'e lñi¹i apóstoles tyá' Cristo.
¹⁴Joon jo 'ná¹ jmoo²¹o' tsá'goo²¹-tsi'
mi líin²in la joon, tsu 'wii' ña'a
Satanás jmeei¹³ ña'a 'e lñi¹i lawa
jaain²¹ ángel 'in tyúi¹. ¹⁵Joon wana
gajmee¹i fii²¹²i 'ña'a 'in tsá² do 'e lñi¹
'in tyúi¹, la joon ijmáa¹a tsá² tyá'a.
Pe mo li tséi¹ 'iin²¹²i 'in tsá² do jiin¹³
la tñi²i tyá' 'e gajmáa¹a.

Wúu¹ 'e ganí²¹ Poo²

¹⁶Fuu²¹²uu 'naa' tún¹: jo lñi²naa'
'e tsá² caa²¹na. Pe wana lñi²naa' la
joon, nuu²¹duu' 'e júu³ lo 'e faa²¹a
jaain²¹ tsá² caai²¹ 'e tyú² tyá'a
'ña'a. ¹⁷Jo gatyú² ña'ñu¹u' jna
to² 'e fuu²¹²uu 'naa' 'e júu³ lo, jiin¹³
'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa' 'e tyú² tyiia
'nii'a lawa'a jaain²¹ tsá² caa²¹na.

¹⁸La faa²¹a júu³ tyú² tyá'a yaai la
joon ifuu²¹²uu. ¹⁹Tsu 'naa' jmaa²aa'
'e wo²-oo' coon¹³ jileei²¹ tsá² caai²¹
tsu jmii¹-oo' 'áai¹. ²⁰Joon 'naa'
jmaa²aa' 'e wo²-oo' coon¹³ jileei²¹
'in 'iin²¹²in líin²in fii²¹² 'naa', si 'in
'iin²¹²in cón² jilaa²¹ 'e 'oo²oo' 'ee,
si 'in 'iin²¹²in tyú² to² 'naa' 'ee, si

jo tsáai¹-tsi 'naa' 'ee, si jnáa¹a ní²ii'
'ee. Áai¹ 'wo²-oo' coon¹³ jileei²¹
la 'ii. ²¹Pe jna'oo'o, jo gatyá¹-tsii'i
jmoo²¹o'o jilaa²¹ 'elo joon tsu 'wii¹³
joon jo galitsáai¹-oo' jna'a.

Joon wana lí² faa²¹a tsá² xeei²¹
'e tyú² tyá'a ña'a la joon jon lii¹¹i
jna, xüfiin¹³ lawa'a tsá² caa²¹na
ifaa²¹a. ²²¿Ti faa²¹a 'in tsá² do jmíi¹
tyá' tsá² Israel? Fo²oo jna jon. ¿Ti
lñi¹i 'in tsá² do tsá² Israel? Jna jon
lñi¹na la joon. ¿Ti lñi¹i 'in tsá² do
jún² tyá' 'lñi²¹² Abrraham? Lñi¹na la
joon jon. ²³¿Ti jmoo¹o 'ido to² tyú²
Cristo? Jna jmoo³gii lagí 'ido xüfiin¹³
lagí tsá² caa²¹mo fo²oo. Nijmáa³aa
to² 'iin²¹gi lagí 'ido, joon gapoo¹i
tsá² jna 'láai²gi lagí 'ido, joon
gatain² tsá² jna 'nñi³ 'láai²gi lagí
'ido, joon 'láai² naa¹³ coon²¹xu-ü jo
gajún¹na. ²⁴Joon 'ñá² naa¹³ gapoo¹i
'in tsá² Israel jna coon¹³ 'nij²¹² azote.
Dyadyá² tsi 'ñé¹ tsi gapoo¹i jna la
cafú. ²⁵Joon 'ni¹ naa¹³ gapoo¹i tsá²
jna coon¹³ sii². Joon cafú gatyuii¹³
tsá² jna coon¹³ cuun²¹². Joon 'ni¹ fu
gatá² 'e barco do 'e 'yúu³na. Joon
cafú 'yúu³na jmíi¹ coon²¹ náu¹
coon²¹ jmii²¹². ²⁶Coon²¹ tøø²mo
'yúu³na fu¹ li licón² jmii²¹ jna, joon
li seen²¹in 'uun²¹. Joon 'iin²¹²in tsá²
jmee¹i jna la tsá² góo³oo tiin¹³ la 'in
jo lñi¹i la joon. Joon doñixia' ngíi³ii
ngíi¹na tóí¹ 'mó¹ si 'yúu³na ciudad 'ee,
si jee²¹² tyiia²¹ 'ee, si ni jmíi¹ 'ee, si
jee²¹² tsá² 'e li² jin²o 'e jai¹² lñi²i 'ee.
²⁷Ga'woo²¹oo 'áai¹ joon gamóo³oo
wúu¹, 'láai²gi fu jo cwúu³na li ngíi³ii
joon tsauñ'áa³na joon unjmíi³na tsu
jo 'e sa² døø¹³øø. Joon galicwocñ³na
tsu jo 'ee sin³ii sa².

²⁸Joon fee¹gi lagí jilaa²¹ 'elo
ga'i¹-tsii 'áai¹ tyá' jileei²¹ 'in tsá²

jai¹² lí²i Cristo catyaai². ²⁹La lí¹i 'ii lí¹i jna jon, wa'a 'woo¹i, la joon jon 'woo¹i jna jon. Joon wa'a xuu²¹i tsaa², jna jon 'í¹-tsii 'áai¹ 'wii²¹² ty'a. ³⁰Tsu 'wii¹³ joon wa fuu²¹²uu 'naa' e tyú²ti tyiia 'ñii'a ifuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ e 'e¹e²e 'naa' e wa'a jo pi³-tsii. ³¹Joon Dios, Jmii²¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo, ñii¹o' e fuu²¹²uu la jai¹². Joon jiin¹³ 'i tí²i wa'a un'goo¹o tsá² 'ii coon²¹ tøø²mo. ³²Joon mo taan²¹²na fuu²¹ Damasco 'in tsaa'to² do to² ty'a røøi¹³ Aretas gali'iin²¹²in taain¹³ jna 'ñuñi³. Joon gasii²¹i 'láa² wa jøø²ø la caain²¹ li ngí¹i tsá² e 'oo²¹ e ngó¹ cu² li² e fuu²¹ do. ³³Pe gaxaa¹mo tsá² jna, yúu³na mi'tó², coon²¹ 'ootoo²¹ tsi e 'oo² do. Joon galáa²moo la joon.

La wa'a e gacii¹o Poo²

12 Jo 'ee to² 'í³gi tyiia wa'a fuu²¹²gii 'e tyú² tyiia 'ñii'a pe 'ná¹-a fuu²¹²gii jilaa²¹ e gacíi²ii coon¹³ jilaa²¹ e ga'e² Ña'ñu¹u' jna. ²Cwii¹moo jaain²¹ tsá² 'in jai¹² lí²i Cristo. Joon ningóo¹ dyatyún² jiin²¹ 'e gasaa¹i 'ido fu ñu'fú². Gangóo¹ fu coon²¹ li sii²¹ ñu'fú² ti² 'ni¹. Jo ñíi³ii wa'a gangóo¹ moo¹ taa²i si jo ngóo¹ 'ee. Jiin¹³ Dios ñii¹i. ³Pe ñíi³oo 'e gasaa¹i 'in tsá² do fu ñu'fú² jiin¹³ jo ñíi³ii wa'a 'yuu¹i moo¹ taa²i si jo 'yuu¹ 'ee. Jiin¹³ Dios ñii¹i. ⁴Joon fu ñu'fú² do ganúu²u júu³ 'uuin²¹ 'áai¹ 'e jiin¹³ jaain²¹ tsá² tí²i faa²¹a. ⁵Lí²-i jmáa³aa jløø'na 'nii'a 'wii¹³ jaain²¹ tsá² la 'ii, pe jo lí² jmáa³aa jløø¹³na 'wii¹³ 'ñii'a. Unjløø¹³na 'nii'a jiin¹³ wa'a jo pi¹-tsii. ⁶Joon wana fuu²¹²uu 'e tyú² tyiia 'ñii'a jo 'yuñ²caa²¹na tsu fuu²¹²uu jiin¹³ la jai¹² pe jo fuu²¹²uu la joon. Tsu jo 'in²¹²na

wa'a 'í¹-tsi tsá² e fee¹gi tyiia lagí jøø²ø 'e jmoo³oo si 'e ganúu²uu foo²¹oo 'ee.

⁷Joon xüfiin¹³ fee¹ 'áai¹ jilaa²¹ 'e ga'e¹² Dios jna, jo unjløø¹³na 'ñii'a tsu Dios gacwo¹o jna 'e galíi¹na coon²¹ jmoowúu¹ 'e lf² lawa coon²¹ tóon¹ yu² ngú³uu. Lawa'a 'e¹e²Satanás jna wúu¹. ⁸Joon gamíi³ii 'ni¹ naa¹³ tyani Ña'ñu¹u' wa'a iláa²na 'e jmoowúu¹ tyán³aan do. ⁹Pe Ña'ñu¹u' gajin¹²o sii²¹i jna: "Líin²mo tyi'i e 'in²¹²na 'nu. Joon mo 'woo²i tsá², joon lí² li²i tsá² e 'ii²¹ tyiia uncoo¹³ 'ido." Tsu 'wii¹³ joon unjløø¹³na 'e jo pi³ 'oo²oo tsu coon¹³ la joon lí² li²i tsá² e coon¹³ 'ii²¹ ty'a Cristo jmoo³oo jilaa²¹. ¹⁰Unjløø¹³na 'e jo pi³ 'oo²oo, unjløø¹³na jon mo ungøø²i tsá² jna, coon¹³ jilaa²¹ jmii²¹² 'aa²¹², joongi mo 'óor¹ tsá² jna coon¹³ jilaa²¹ fa'l³ ga'oo²oo 'wii²¹² Cristo. Tsu mo jo pi³ 'oo²oo 'ñii'a lí² cwo² Cristo jna pi³.

'í¹-tsi Poo² 'in tsá² jai¹² lí²i Cristo néei¹ Corinto

¹¹Tyitsaa²¹²mo gafuu²¹²uu 'e tyú² tyiia 'ñii'a tsu jo mo faa¹³naa' la joon. Joon 'naa'oo' 'ná¹ foo¹³naa' e tyú² tyiia, tsu jiin¹³xu 'e feei¹gi lagí jna 'in tsá² do 'in jin²in 'e lí¹i apóstoles 'in tyiin²gi lagí jna, 'in tsá² do 'in lí¹naa' tsá² ty'a. Joon jo 'ee to² 'íin³ jna. ¹²Joon la 'ii²¹² taan²na jee²¹² 'naa' gajmáa³aa la jmoo¹o apóstoles 'e litsaa²mo-'oo' 'e la ja²mo lí¹na apóstol ty'a Cristo. Gajmáa³aa milagros, joon gajmáa³aa jon li² 'e ganga'goo²¹-'oo' xüfiin¹³ gafaa²¹ tsá² 'laa²¹ tyiia. ¹³Joon cwáain¹ tyii' jo gajmee¹na 'naa' xaai²¹gi lagí 'in tsá² jai¹² lí²i

Cristo 'in néei¹ li xiia', jiin¹³ jo mo gacóon³oon 'laa'¹³ tya' jiin¹³ jaan²¹naa' 'wii¹³ 'e júu³ tyú² do. iFeei¹ jmáa²'oo' 'wii²¹² tyiia!

14 Ti lí² ti 'ni¹ naa¹³ 'e yajóo³na 'naa' joon jo 'iin²¹²na untyíi²na 'naa'. Tsu jo 'iin²¹²na 'e 'oo²xuu', jiin¹³ 'e 'iin²¹²na wa'a 'ii¹³naa' jna 'e 'yaai¹'oo'. Tsu sáa³ jmii²¹ tsá² 'ná¹ uncaaain²¹ cuu² tya' jónon' on jon'on jónon' on tya' sáa³ jmii²¹. **15** Joon 'e 'yaai¹-tsii 'in'lín³na jilaa²¹ 'e 'oo²oo tya' 'e tyú² tyi' joon ca icwo³oo 'nii'a tya' 'e tyú² tya' almas tyii' xufiin¹³ líi²na 'e 'láai²gi 'e 'iin²¹²na 'naa' 'e xugü 'iin²¹²naa' jna.

16 Joon xufiin¹³ 'inlífii¹³ jee²¹² 'naa' nii¹o 'e jo gacóon³oon 'laa'¹³ tya'naa', 'in tsá² do jin²in 'e tii²¹na 'áai¹ joon gacon³oon 'naa' tóo². **17** Fee¹³naa' jna: ¿Ti gacon³oon 'naa' tóo² 'wii¹³i 'in tsá² do 'in gasiin³na jee²¹² 'naa'? **18** Gamf³ii tyani Tito wa'a tsajóo²¹²i 'naa' joon gasi³na 'in tsaru¹u' catyaai²¹ do. ¿Ti gacon² Tito do 'naa' tóo²? 'E la ja²mo, 'in tsá² do 'i¹-tsi la 'i¹-tsii cwáain¹ tya'naa' joon jmoo¹o la jmoo³oo tyii'. **19** ¿Ti líi²naa' 'e un'øo¹na'a yia'a tyaní²ii'? Jo jmoo²¹o la joon tsu tyani Dios fee¹³naa' 'naa' joon coon¹³ 'e sii²¹

Cristo. Joon jilaa²¹ 'e jmoo²¹o'o, tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, jmoo²¹o'o wa'a lí² licwii¹mogii' Dios. **20** Tsu 'goo²¹oo 'e mi yajóo²¹²na 'naa' jo ngi¹ 'naa' jiin¹³ la 'yaai¹-tsii jon'gi jmoo³oo jiin¹³ la 'yaai¹'oo' 'naa'. 'Goo²¹oo 'e xee²¹naa' ruu²¹naa', joongi 'oo²oo' tsiiwúu¹. Seen²¹mo jee²¹² 'naa' 'in 'nii²¹-tsi, joongi 'in 'i¹-tsi yaai, joongi 'in jmoo¹o 'atsáa¹-a, 'in faa²¹a 'e gó² tya' ruu²¹i, 'in unløø³i yaai, joon 'in to² mii¹³. **21** Joon 'goo²¹oo

'e 'áa³aa fa'ii²¹ tyani Dios 'wii¹³ 'inlífii¹³ 'naa' mi yajøø²¹²na 'naa' joon 'wii¹³ 'inlífii¹³ 'naa' ci³oo 'áai¹ 'wii¹³ tsaa² ga'naa¹a 'naa' la mo jéei¹. Joon jo gatúuu² 'naa' jilaa²¹ 'e galíi³naa', joon jo gatúuu² 'naa' feei²¹ tsamí² tsá² xeei²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e gó²gi 'e gjamaa²aa'.

Júu³ li gatséi¹

13 Ti li ti 'ni¹ naa¹³ 'e yajøø²¹²na 'naa'. Joon lí²-i 'nii¹i tsaruu²¹i jiin¹³ coon¹³ e júu³ røø²¹ coon¹³ tya' gái¹ gaai²¹ testigo. **2** Joon mo gataan²¹²na jee²¹² 'naa' li ti tún² gafuu²¹²uu 'naa' joon fuu²¹²uu 'naa' li wíin² jileei²¹ 'naa' coon¹³ 'in tsá² do 'in ga'noo¹o tsaa² 'e jo jmáa³gií feei¹-tsii tya' 'in 'noo¹o tsaa² mi yíi³aa tún¹. **3** Cwoliñii²ii' 'e faa²¹a Cristo 'wii²¹² jna, joon jo galíi¹i Cristo 'e 'wóí¹ jee²¹² 'naa' pe ga'e² 'naa' 'e 'ii²¹ tya'a. **4** 'E la ja²mo, gajúun²mo Cristo tsaa' crúu¹ lawa jaain²¹ tsá² 'wóí¹ pe jiin¹o coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios. La joon jon jna'a, líi¹na'a tsá² 'wóí¹mo la 'ii, pe sicaan²¹na'a coon¹³on jiin¹i'in jon coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios. 'E coon¹³ la joon lí² uncoo¹³na'a 'naa' cwii¹naa' Dios.

5 Cón²oon' cwáain¹ wa'a ngii²ii' jiin¹³ la jai² líi²naa'. Cón²oon' cwáain¹ yaanaa'. Cwoliñii²ii' 'e ngi¹ Jesucristo jee²¹² 'naa' wa'a 'e la ja²mo jai² líi²naa' 'ii'. **6** Joon líi²naa' 'e liñii² 'naa' 'e ngi¹ Jesucristo coon¹³ jna'a. **7** Joon mii²¹íi tyani Dios 'e jo jmaa²aa' jiin¹³ coon²¹ 'e gó². Jo mii²¹íi la joon wa'a 'i¹-tsi tsá² tyú² tyii¹i. Jiin¹³ 'e 'ii²¹² jna'a 'e jmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú². Jo 'ee lí¹ wa'a 'i¹-tsi tsá² 'e jo tseein²¹ to² tyii¹i. **8** Tsu

'wii¹³ joon, wa'a jmoo²oo' 'e jai¹²
 jo 'e sá² 'e fee¹³na'a 'naa' jiin¹³ li
 uncoo'n¹³na'a 'naa' 'e jai¹²gi' líi²naa'.
9 Joon jløø³moo'o mo líi¹na'a
 tsá² 'wói¹ pe 'naa'gii' líi¹naa' tsá²
 pí³-tsi joon mii²¹i' tyani Dios 'wii¹³
 'naa' 'e ijmee¹³i Dios 'naa' tsá² 'in
 galityú¹mo 'naa'. **10** Yuto² joon sii³na
 'e jí² lo tíi²i 'naa' mo jo taan²¹²na
 jee²¹² 'naa' 'e jo 'ná¹-a jmáa³aa
 'gøøi¹³gi' coon¹³ 'e to² 'óo³oo mi
 yíi³aa, tsü 'in Ña'ñü¹ü' gacwo¹o jna
 'e to² do wa'a lí² uncoo'n¹³ jna 'naa'
 'e licwii¹naa' 'ii jon' wa'a 'e xée¹na 'e
 jai¹² líi²naa'.

11 Tsee²mo júu³ tyiia, tsaru¹u',
 joon mf³ii tyani²ii' wa'a 'noo²oo'
 jiin¹³ 'e tyú²-u, joon nuu²uu'
 júu³ tyiia, canii²mo 'i¹-'oo', joon
 cwooseen²¹moo' 'e tyú². Joon 'in
 Dios 'in 'iin²¹²in jna' joon jmoo¹o
 'e tyú² si¹³-tsi' ingi¹ coon¹³ 'naa'.
12 Aa²¹²moo' la jaain²¹ la jaan²¹naa'
 coon¹³ júu³ tyú². **13** Joon 'in tsá²
 jai¹² líi²i Cristo 'in néei¹ lo jin²in
 'aa²¹²moo'.

14 E 'ii¹³naa' 'e cwa³ tya' Ña'ñü¹ü'
 Jesucristo. Cwoliñi²ii' 'e 'iin²¹²in
 Dios 'naa' joon 'e ngi¹ 'in Espíritu
 Tyú² tya' Dios jee²¹² 'naa'. Amén.

Jí² gasii¹in San Pablo tíi²i tsá² 'in néei¹ Galacia

Siin¹in Poo² 'e jí² lo tíi²i 'in
jai¹² líii² Cristo néei¹ Galacia

1 Jna-a, Poo², síi³na 'e jí² lo.
Joon líi¹na apóstol, joon jon'
tsá² 'in nigatyiin¹³ jna la joongi jon'
tsá² 'in nigasiin¹¹in jna pe Jesucristo
coon¹³ Dios Jmii²¹ nigatyiin¹³ jna
joon 'ii nigasiin¹¹in jna. Joon Dios
Jmii²¹ gajmaa¹a jiin¹¹ Jesucristo do
jee²¹² líi²¹². **2** Jna, Poo², coon¹³ 'in
tsaru¹¹u' catyaa² 'in taain²¹² coon¹³
jna lo, sii²¹ jna'a 'e jí² lo tya' 'in
tsá² jai¹² líii² Cristo néei¹ coon²¹ li
sii²¹ Galacia. **3** Cwauncwaai³ Dios
Jmii²¹ 'naa' joon cwoseen²¹mo 'naa'
tyú²-u tyaníi¹i coon¹³ Ña'ñu¹u'
Jesucristo. **4** Joon Jesucristo do
gajaan²¹mo 'ña'a ijuun¹in 'wii¹³
tsaa² tyijna' 'e coon¹³ la joon lí²
láa²mo jna! 'e juncwii²¹ gó² lo jiin¹³
la nigali'iin²¹²in Dios Ñu¹u' tyii'
jmáa¹a. **5** iCwoun'goo²¹o tsá² Dios
coon²¹ tøø²mo! Amén.

Jo 'e sá¹ júu³ xiia²¹ wa'
lí² jmá¹ tiin¹³ tsá²

6 Tsagoo²¹-tsii 'áai¹ tsu jmooono
nigatiui² 'naa' Dios 'in nitø¹²ø 'naa'
coon¹³ 'e nigajmaa¹a Cristo 'wii¹³
'naa', joon niga'láa² 'wii²¹² jmaa²aa'

náu¹³uu' coon²¹ júu³ xiia' wa' lí² jmá¹
tiin¹³ tsá². **7** Pe jo 'ee júu³ xiia' sá² 'e
la jai¹² wa' lí² jmáa¹a tiin¹³ tsá². Pe
seen²¹mo 'inlíii¹³ 'in untyíi² 'naa'
joon 'iin²¹²in 'in tsá² do unsii²i 'e
júu³ tyú² tya' xiaala jmoo¹o Cristo
tiin¹³ tsá². **8** Pe wana cwo¹ tsá² 'naa'
coon²¹ júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² 'e sisíi²i
lagi 'e júu³ tya' Cristo 'e ga'ii¹³ 'naa'
'e gacwóo¹³o'o 'naa', cwojmee²¹mo
Dios 'ii xüfini¹³ jna 'ñii'a si jaain²¹
ángel jó¹ fu ñu'fú² 'ee. **9** Joon la
nigafö²oo la mo jée¹ joon nano
fo²oo tún¹: wana cwo¹ 'inlíii¹³
tsá² 'naa' júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² 'e
sisíi² lagi 'e júu³ 'e ga'ii¹³ 'naa',
cwojmee²¹mo Dios 'ii.

10 Mo fo²oo la joon, ¿ti líi²naa' 'e
'iin²¹²na liseen²¹na tyú² coon¹³ tsá² si
coon¹³ Dios 'ee? ¿Ti líi²naa' 'e jmoo³oo
jmaai¹³ 'e tí²-tsi tsá²? Tsu wana
jmoo³oo jiin¹³ 'e tí²-tsi tsá² jo líi¹na
tsá² 'in jmoo¹o jiin¹³ la to² tyu² Cristo.

Xiala galí² 'e líi²in Poo² apóstol

11 Pe cwoliñí² 'naa', tsáru¹u', jo
gajoooin²-tsi tsá² 'e júu³ tyú² tya' 'e
tiin¹³ tsá² 'e cwóo³oo. **12** Jo ga'ii¹³na
'e júu³ do wa' tya' jiin¹³ jaain²¹ tsá²,
jon'gi wa' tsá² ga'e²e jna, pe 'ña'a
Jesucristo gajmaa¹a 'e liní³ii.

¹³Joon niganuu² 'naa' xiala nigajmáa^{3aa} la mo jéei¹ mo gaun'góo^{3oo} Dios coon¹³ la tiisi² tyá' tsá² Israel. Ñí³ 'naa' xiaala ga'lóo^{2na} coon¹³ 'e 'gøøi¹³ tyá' 'in tsá² jai² líii² Cristo 'in gatyiin¹³ Dios. Joon gali'iin²¹²na wa' 'íin^{2na} 'in jai² líii² Cristo coonti. ¹⁴Joon cwáain¹ tyá' 'e tiisi² tyá' tsá² Israel gacwán^{1na} líii^{gi} lagí 'in tsá² góo^{3oo} 'in coon²¹ røø^{2na} coon¹³, tsu jna-a gajmáa^{3gii} coon²¹ túñ² la tiisi² tyá' tsacøøi¹³ tyiia. ¹⁵Pe Dios nigatyiin¹³ jna la ñugí iliseen²¹na, joon gatò^{2ø} jna coon¹³ 'e feei¹¹-tsi tyiia. Joon mo gali'yaai¹-tsi, ¹⁶gajmaa^{1a} 'e licwii^{1na} Jónon^{1on}, 'e coon¹³ la joon ilijmaa^{13aa} júu³ tsá² jo seein²¹ Israel 'e júu³ tyá' 'e tiin¹³ tsá². Joon mo galí² jilaa²¹ elo, jo 'in gaunngíi³ⁱⁱ jiin¹³ jaain²¹, ¹⁷jon'gi wa'a gangó^{3oon} Jerusalén wa'a ngajøø²¹²na 'in tsá² do 'in líii¹ apóstoles la jéei¹ gi lagí jna. Lí' cií¹³ⁱ gajmáa^{3aa}, gangó^{3oon} la jmoono fu coon²¹ li sii²¹ Arabia joon mo ngayuum¹³ joon gangó^{3oon} fu Damasco túñ¹.

¹⁸Joon mo ningó¹ 'ni¹ jiin²¹ gangó^{3oon} fu Jerusalén. Joon galicwii^{1na} Tá³ joon gataan²¹²na dya'ñá² jmíi²¹² coon^{13on}. ¹⁹Pe jo 'in apóstoles catyaa² do gamáa^{1na} jiin¹³ Jacobo 'in ruui²¹ Ña'ñu^{1u}. ²⁰Joon tyani Dios fuu^{212uu} 'naa' 'e la jai² 'e júu³ lo.

²¹Mo galiciiin²¹gi joon gangó^{3oon} coon²¹ li sii²¹ Siria coon¹³ li sii²¹ Cilicia. ²²Joon 'in tsaru^{1u} 'in jai² líii² Cristo 'in néei¹ li sii²¹ Judea jo mo gangaa¹ⁱ jna jiin¹³ coon²¹ naa¹³. ²³Jiin¹³ nigajmaa^{1a} 'in tsá² do júu³ jin²ⁱⁿ: "In tsá² 'in niga'lóo² jna' la

mo jéei¹, nano ngii¹ⁱ to² cwo¹ 'e júu³ tyá² 'e jo² líii^{2na} lo. Cwo¹ 'ido 'e júu³ tyá² 'e la mo jéei¹ galíiin²¹²in wa' 'íin^{2mo}." ²⁴Joon gacwo^{1o} 'in tsá² do 'maai¹³ Dios cwáain¹ tyajna.

Ga*ii*²¹ 'in apóstoles catyaa² do Poo²

2 Joon mo gangíii^{1gi} dyatyá² jiin²¹ joon gangó^{3oon} túñ¹ Jerusalén coon¹³ Bernabé. Joon gajée^{1moo} jon Tito. ²Gangó^{3oon} tsu Dios gajma^{1a} jna júu³ 'e 'ná¹ ní³ⁱⁱ. Joon fu Jerusalén do ga'e^{13ee} 'in tsá² do 'e júu³ tyá² 'e nigacwo^{2oo} 'in tsá² 'in jo seein²¹ Israel. Pe ga'e^{13ee} lí' coon²¹ 'in líii¹ tsacøøi¹³ jee²¹² 'ii tsu jo galíiin²¹²na wa'a 'e to² 'e nigajmáa^{3aa} si 'e to² ijmáa^{3aa} 'ee ilíi² jo 'ee to² tí². ³Joon 'in Tito do, xüfiin¹³ jo líii¹ tsá² seein²¹ Israel do, jo galí² wa'a 'ii²¹in 'ido 'e líi² circuncisión, ⁴xüfiin¹³ 'inlíii¹³ tsá² do gali'iin²¹²in wa'a 'ii²¹in Tito do 'e líi² do. Joon 'in tsá² do, 'in gali'iin²¹²in la joon, jo líii¹ tsaru^{1u} la jai², jiin¹³ ga'lí² jee²¹² jna'a 'uun²¹mo. Ga'lí² 'in tsá² do jee²¹² jna'a wa'a ilíi² jøø^{2ø} xiaala galáai² Cristo Jesús jna'a la to² tyá² ley do, joon 'iin²¹²in wa'a líi² ñúu¹ⁱ jna'a coon¹³ ley do túñ¹. ⁵Pe jiin¹³ catá² jo gacwóo^{13o} wa'a jéei¹ⁱ jna'a, tsu gali'iin²¹²moo'o 'e líi² 'e 'oo²gií² 'e júu³ jai² do tyá' 'e tiin¹³ tsá².

⁶Joon 'in tsacøøi¹³ do jo gatsaa^{21a} jiin¹³ coon²¹ wa'a líi² un'láai² 'e júu³ tyiia. Pe cwáain¹ tyiia jo 'ee tsagoo¹-tsii tyá' 'in tsacøøi¹³ do tsu jo jmoo^{1o} Dios 'ii²¹ coon¹³ 'e ní² tsá². ⁷Xu la wa'a tsaláai² júu³ tyiia, galiñí² 'in tsá² do 'e nigacwo^{1o} Dios jna 'e to² do wa'a cwo^{13oo} 'in tsá² jo seein²¹ Israel 'e júu³ tyá² tyá' 'e

tiin¹³ tsá². Nigacwo¹o Dios jna 'e to² do jiin¹³ la nigacwo¹o Tú³ to² wa'a cwo¹o tsá² e júu³ tyú² do tya' tsá² Israel. ⁸Tsu coon²¹ røø²¹ 'in Dios 'in nigesii¹in Tú³ líii¹ apóstol jee²¹² tsá² Israel, 'ii jon nigesii¹in jna líii¹na apóstol jee²¹² tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

⁹Tsu 'wii¹³ joon, Jacobo, coon¹³ Tú³ coon¹³ Wó³, 'in líii¹ 'in tyiin²gi jee²¹² 'ii, mo galiñii¹i xiala nigajmaa¹a Dios coon¹³ jna, gason¹on cwóo³oo coon¹³ cwoo²¹ Bernabé lawa coon²¹ li² 'e røø²¹ sii²¹í'i coon¹³on. Sii²¹í'i røø²¹ wa'a tsá² jna'a 'e tsajmoo²¹o'o to² jee²¹² 'in tsá² jo seein²¹ Israel la 'ii²¹² tsajmaa¹a 'ido to² jee²¹² tsá² Israel do. ¹⁰Gamii¹o wa'a jiin¹³ jo 'íin²-tsii¹ 'in tsá² tañii² do. Joon gacwo¹²-tsii nigajmá³aa 'elo.

Mo gajíi²in Poo² Tú³ fu Antioquía

¹¹Pe mo gacwéi¹ Tú³ fu li taan²¹²na fuu²¹ Antioquía gajíi²na 'ii tyaníi¹i tsu nigajmaa¹a 'e jo tñii¹ jmaa¹. ¹²Tsu la nifu mo gatyíi¹a Antioquía do gagøø²¹o caain²¹ coon¹³ 'in tsá² jo seein²¹ Israel do. La joon gajmaa¹a ca mo gatyalíi² 'inlíii¹³ tsá² gasii¹in Jacobo. Mo ngayuu¹³ joon ga'láa² Tú³ 'wii²¹² jmaa¹ coon²¹ 'ñá'a, jo góø²¹gi caain²¹ coon¹³ 'in tsá² jo seein²¹ Israel do tsu 'goo²¹o Tú³ nei² liñi¹ 'in tsá² coon²¹ poo²¹² 'in jin¹²in 'e 'ná¹ 'ii²¹ tsá² e li² circuncisión do joon jmáa¹a jilaa²¹ tiisi¹² tya' tsá² Israel. ¹³Joon 'in tsá² Israel catyaa² 'in jai¹ líii² Cristo néei¹ do gal² tú² 'ñ¹-tsi coon¹³ Tú³ do joon cagi Bernabé gasii²i røø²¹ coon¹³ 'ido coon¹³ 'e gó² jmoo¹o. ¹⁴Pe mo gamó³oo xiala

jo njmoo¹o røø²¹ coon¹³ 'e jai¹² tya' e júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² gafuu²¹²uu Tú³ tyani jileei²¹ tsá² do: "Nü-a, 'in líii¹ tsá² Israel, joon nigajmaa²a la jmoo¹o 'in tsá² jo seein²¹ Israel, jon'on la jmoo¹o 'in tsá² Israel; ñxilia líii¹ 'in²¹²u'un tyu¹²u to² tsá² jo seein²¹ Israel wa'a jmáa¹a la jmoo¹o tsá² Israel?"

Nijmaa¹a Dios tiin¹³ tsá² Israel tsu 'wii¹³ jo¹o líii²

¹⁵Jna'a líii¹na'a tsá² Israel coon¹³ 'e seen²¹na'a, jo líii¹na'a tsá² 'noo¹ tsaa² lagí 'in tsá² catyaa². ¹⁶Xufiin¹³ joon né²oo'o 'e jo mo gajmee¹ Dios tsá² tyú¹ tyaníi¹jjiin¹³ jaain²¹ tsu 'wii¹³ nigajmaa¹a 'ido jiin¹³ la to² tyu¹² ley tya' Moisés. Gajmee¹ Dios tsá² tyú¹ tsu 'wii¹³ ja¹²mo galíii¹ Jesucristo. Tsu 'wii¹³ joon jo¹o galíii² jna'a Jesucristo 'e coon¹³ la joon li² jmeei¹ Dios tyú¹na'a tsu 'wii¹³ 'e jai¹² líii²na'a jon' wa' tsu 'wii¹³ nigajmoo²¹o'o la to² tyu¹² ley. Tsu jo untyúi¹ Dios jiin' jaain²¹ tsá² tsu 'wii¹³ 'e nigajmaa¹a la to² tyu¹² ley.

¹⁷Joon jna'a, wa'a 'in²¹²na'a 'e untyúi¹ Dios jna'a 'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo gal² 'e líii¹na'a tsá² 'in røøi²¹ tsaa². Wana la joon, ñti li² 'øøi²¹-tsi tsá² 'e Cristo nigajmaa¹a wa'a 'ná² jna'a tsaa²? iEsa la joon tsu jo li² jmá¹ Cristo wa'a 'ná² jna'a tsaa²! ¹⁸Tsu wana gajma¹aa tún¹ 'e ni¹ín¹na do pe jna-a nigarøø²¹na tsaa². ¹⁹Tsu najúun²moo cwáain¹ tya' ley do, joon 'e ley do nigajngaa¹³mo jna. Najúun²moo cwáain¹ tya' ley do yu to² 'e liseen²¹na tya' Dios. ²⁰Jna ni'líii²¹²moo tsu najúun²moo caan²¹mo coon¹³ Cristo tsaa¹ crúu¹³.

Tsu 'wii¹³ joon jon' jna 'in seein²¹ nano pe Cristo seein²¹ coon¹³ jna. Joon x̄ifiin¹³ e seen²¹ mogii, seen²¹ moo tsu 'wii¹³ e jai² l̄i²na 'in Jón¹ Dios, 'in nigali*iin*²¹²in jna joon gajan²mo 'ñaa' e júun²in 'wii²¹² tyia. ²¹Joon jo jmáa³aa 'e jo 'ee to² tí² e feei¹-tsi Dios tyia tsu wana gajmeei¹ Dios x̄ifiin¹³ jaain²¹ tsá² 'e tyú¹ tsu 'wii¹³ nigajmaa¹a la to² tyu² ley jo 'ee to² ií³ 'e nigajuuin² Cristo wa' la joon.

¿Noo 'e gajmaa¹a tiin¹³ 'naa', 'e ley do si 'e júu³ jai² e galíi²naa' 'ee?

3 iLiili¹ bái¹ 'naa', tsaru¹u' néei¹ Galacia! iLin nigacoon²¹ 'naa' tóo² 'e jo jmaa²gií' n̄uu¹³uuun' 'e júu³ jai² do? Tsu coon¹³ 'e júu³ nigacwoo²¹o'o tyi'naa' gasíi¹³i'i 'naa' coon²¹ júu³ coon²¹ tsáa¹ xiaala gajuin¹ Jesucristo tsaa¹ crúu¹³. ²Síi¹³duu' jna 'e 'iin²¹²na foo²oo': ¿Ti ga'ii¹³naa' 'in Espíritu Tyá² tyá Dios tsu 'wii¹³ gajmaa²aa' jiin¹³ la to² tyu² ley tyá Moisés si 'wii¹³ gajai² galíi²naa' 'e júu³ ganuu²uuun' 'ee? ³¿Ti caa²¹²naa' 'e lí² l̄in²naa' wa lí² tyée¹naa' coon¹³ waa²¹ pi³ tyii' yaanaa' 'e nigallá² 'wii²¹² jmoo²oo' coon¹³ ii²¹ tyá Espíritu tyá Dios? ⁴¿Ti jo 'e nigali²in³ to² jilaa²¹ wúu¹ 'e nigañí²ii'? iJo cwo¹o Dios wa la joon! ⁵Joon mo gacwei¹² Dios 'in Espíritu Tyá² tyá tyi'naa' joon gajmaa¹a milagros jee²¹² 'naa', xiia lí²i gajmaa¹a la joon, tsu 'wii¹³ nigajmaa²aa' la to tyu² ley si tsu 'wii¹³ jai² galíi²naa' 'e júu³ niganuu²uuun' do 'ee?

⁶Joon ja²mo galíi²i Abraham Dios joon tsu 'wii¹³ joon ga'ii²¹mo Dios 'ii 'e tyú¹-i. ⁷Joon tsu 'wii¹³ joon

cwoliñí² 'naa', 'in jo² l̄i²i Dios la jo² l̄i²i Abraham do, 'i-i l̄i²i la jai² jún³ tyá Abraham. ⁸Joon Dios, ñii¹o jéei¹gi, iuntyú¹i tsá² 'in jo seein²¹ Israel coon¹³ 'e jai² l̄i²i Cristo. Joon Dios gajmaa¹a Abraham júu³ 'e júu³ tyá² lo, jin²in: "Iuncwaa¹³na jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'wii¹³ cwáain¹ tyi'i." ⁹La joon iuncwaa¹³ Dios 'in jai² l̄i²i 'ii caan²¹mo coon¹³ Abraham, 'in nigajai² l̄i²i².

¹⁰Joon jileei²¹ 'in tsáai¹-tsi wa ilí² jmáa¹a ley tyá Moisés ijímá¹ Dios 'ii²¹ 'ii²¹ tyá'a tsu ni jí² tyá Dios jin²in: "Jileei²¹ 'in jo untsiin¹ jilaa²¹ 'e toon¹on ni jí² tyá' ley ijímá¹ Dios 'ii²¹ 'ii²¹ tyá 'i." ¹¹Joon tyá² nee²¹e' 'e jo untyú¹i Dios jiin¹³ jaain²¹ tsu 'wii¹³ nigajmaa¹a jiin¹³ la to² tyu² ley do; tsu ni jí² tyá' Dios jin²in: "In nigautyú¹i Dios 'ná² ngí¹ 'e jai² l̄i²i² Dios." ¹²Joon 'e gajmaa¹a tsá² 'e ley tyá Moisés do jo coon²¹ røø²¹ 'e jai² l̄i²i² Dios tsu jin² ni jí² do: "In jmoo¹o la to² tyu² ley do, coon¹³ joon iseein²¹."

¹³Joon Cristo nigaláa²mo jna' 'e jmá¹ Dios 'ii²¹ 'ii²¹ tyi' 'wii¹³ cwáain¹ tyá' ley do tsu Dios gajmaa¹a 'ii²¹ 'ii²¹ tyá' Cristo 'wii¹³ jna', tsu ni jí² tyá' Dios jin²: "Ijmá¹ Dios 'ii²¹ 'ii²¹ tyá' jileei²¹ tsá² 'in táain² tsaa¹ crúu¹³." ¹⁴La lo galí² 'e lí² uncwaa¹³ Dios tsá² jo seein²¹ Israel 'wii¹³ cwáain¹ tyá' Cristo Jesús jiin¹³ la júu³ galíi²i tyá' Abraham. La joon lí² 'ii¹³naa' coon¹³ 'e jai² l̄i²naa' 'in Espíritu tyá' Dios 'in nigajin² Dios incwoi¹² jna'.

'E ley do coon¹³ 'e júu³ ga'ii²i
Dios tyá' Abraham

¹⁵Tsaru¹u', fuu²¹²uu 'naa' coon²¹ cwáain¹ la jmoo¹o tsá²: Mo síi¹i

tsá² coon²¹ júu³ tyiin² si 'íi¹i tsá²
 coon²¹ júu³ tyiin² 'ee joon tsaa²¹
 tsá² unnicwoo²¹ o joon jiin¹³ jaain²¹
 jo lí² wa jo la jai² jon'gi lí² wa'a
 tsa'láai²gi. ¹⁶Joon ga'íi¹i Dios 'e júu³
 do tya' Abraham coon¹³ jún² tya'a.
 Joon 'e júu³ tya' Dios do jo gajin²in:
 "jileei²¹ jún² tyi'i", wa' 'øøi²¹-tsi
 tsá² 'in fúui¹. Pe gajin²in: "jún²
 tyi'i"; 'e coon¹³ la joon 'øøi²¹-tsi
 tsá² jaan²¹mo, joon 'in jaain²¹ do
 líi¹i Cristo. ¹⁷E fuu²¹uu 'naa' lo:
 Gacwoo¹o Dios 'e ley tya' Moisés
 tyún² cfein¹³ jiin²¹ tsi dyadya¹ jiin²¹
 mo gangiii¹ ga'íi¹i 'e júu³ tyiin² do
 tya' Abraham. Joon 'e ley do jo
 líi² wa'a jo tseein²¹gi 'e júu³ tyiin²¹
 ga'íi¹i Dios tya' Abraham ca la mo
 jéei¹gi. ¹⁸Joon wa mo'o gauntyúi¹
 Dios tsá² 'wii¹³ cwáain¹ tya' ley tya'
 Moisés, jo mo gauntyúi¹ Dios 'in
 tsá² do 'wii¹³ cwáain¹ tya' 'e júu³
 ga'íi¹i tya' Abraham do. Pe gacwo¹o
 Dios Abraham 'e júu³ tyiin² do 'e
 'yaai¹-tsio tsu ja²mo galíii² Abraham
 'ii.

¹⁹Wa'a la joon, 'ee to² 'íi³ 'e ley
 tya' Moisés do? 'E ley do gajó² mo
 li ciiin²¹gi 'e júu³ tyiin² do i'e²e
 tsá² xiaala lí² tsaa². Joon gataa²¹a
 'e ley do ca gajó² 'in "jún²" do 'in
 gacwo¹o Dios 'e júu³ tyiin² do. Joon
 'in ángeles gacwo¹o Moisés 'e ley do,
 joon Moisés do galíii¹ 'in ngíii¹ júu³
 tya' Dios. ²⁰Joon wana 'íi¹i tsá² júu³
 tyiin² jiin¹³ la 'íi¹-tsi 'ña'a jo 'néi² 'in
 ngíii¹ júu³ tya'a. Joon 'in Dios líi¹i
 jaan²¹mo.

'Yü² to² tya' ley

²¹¿Tí lí² jin² tsá² 'e ley tya' Moisés
 'e faa²¹a li ciif¹³ lagí faa²¹a 'e júu³
 tyiin² ga'íi¹i Dios? iEsa lí² la joon!

Tsu wa mo'o galisá² coon²¹ ley 'e lí²
 jmée¹i tsá² tyúi¹ coon¹³ Dios joon
 i'ii²¹ Dios tsá² coon¹³ 'e gajmaa¹a 'e
 to² tyu² ley lo. ²²Pe jiin¹³ la gajin²
 jí² tya' Dios 'e jilee²¹mo líii¹ tsá² in
 jmoo¹o jiin¹³ la to² tyu² tsaa². 'E
 coon¹³ la joon lí²-i 'ii²¹ jilee²¹ 'in
 jai² líi²i Jescuristo 'e júu³ tyiin² do
 'e ga'íi¹i Dios.

²³Joon la nu'gi incwéi¹ Cristo
 líi² 'e jai² líin²na' 'ii, la wa'a
 sijníi¹³mo' coon¹³ 'e ley lo. La wa'a
 nisijníi¹³mo jna' 'yiai¹³ joon ca mo
 gacwéi¹ Cristo. ²⁴Joon 'e ley do la
 wa'a niga'aa¹mo jna' ca mo gacwéi¹
 Cristo joon ngajée¹³mo jna' tyani
 Cristo do 'e coon¹³ la joon lí²-i
 untyúu¹mo Dios jna' coon¹³ 'e jai²
 líi²na'. ²⁵Pe nano nicwéi¹mo Cristo
 'e lí² jai² líin²na' 'ii joon la joon jo
 'ná²gi¹ 'e ley no 'e 'ái¹gi jna'.

²⁶Tsu coon¹³ 'e jai² líi²naa'
 Cristo Jesús líin²naa' jónon¹ Dios.
²⁷Joon jilee²¹ 'naa' 'in gasaai²¹
 jmii²¹ ilicaan²¹naa' coon¹³ Cristo
 nigalín²naa' 'e líi¹naa' la líi¹ Cristo.
²⁸Joon tyani Dios jo líi¹gii¹ tsá²
 Israel jon'gi líi¹gii¹ tsá² jo seein²¹
 Israel; jo líi²gii¹ tsá² 'in jmoo¹o to²
 tyu² tsá² si tsá² 'in jmoo¹o to² la
 'iin²¹in yaai 'ee; jo líi¹gii¹ tsañuu¹
 si tsamí² 'ee, tsu jaan²¹mo líi¹naa'
 'in nigaucaain²¹ coon¹³ Cristo
 Jesúz. ²⁹Joon wana líi¹naa' tsá² tya'
 Cristo líi¹moo¹ jon jún² tya' 'líi²¹
 tsafeei¹ Abraham. Joon i'ii¹³naa'
 lawa coon²¹ 'e tíf²moo¹ 'e júu³ tyiin²
 do 'e galíii¹ Dios tya' Abraham.

4 'E 'øøi²¹-tsi 'e fo³oo lo: la jee²¹
 sján² jaain²¹ jónon¹ tsá² 'íi²¹
 tya' 'e itíi²i coon²¹ røø²¹ líi¹i la líi¹
 tsá² 'in jmoo¹o to² tyu² tsá², xüifiin¹³
 'ii-o líi¹i fii²¹ jilaa²¹ 'e sá². ²Tsu

seen²¹mo tsá² 'in 'aai¹ 'ii joon tyú² to² 'ii ca tsín¹ jiin²¹ jiin¹³ la gajin² jmii²¹. ³La joon jon lí² coon¹³ jna', lawa'a 'e xuu²¹²mo', joon 'e ley do tyú² to² jna' joon gaí¹-tsi' jiin¹³ 'e sá² juncwii²¹ lo. ⁴Pe mo gatsín¹ jiin²¹ jiin¹³ la gaí¹-tsi Dios 'ña'a, gasiin¹in Dios Jónon¹on 'in gangatyéin¹ jaain²¹ tsamf². Joon galí¹i jaain²¹ tsá² Israel 'in 'ná² jmá¹ la to² tyú² ley. ⁵Gajó² la joon, joon coon¹³ la joon ilí² láai² jna' coon¹³ 'e ley 'e tyú² to² jna' do. 'E coon¹³ la joon lí² 'ii²¹mo Dios jna' lawa jóon¹.

⁶Joon, tsu 'wii¹³ líi¹naa' jóon¹ Dios, gasiin¹in Dios Espíritu tyá Jónon¹on Jesús 'e tsa'i² alma tyi'naa'. Joon 'in Espíritu 'yuui² alma tyi'² 'oo¹, tó¹ø Dios Jmii²¹ jin²in: "iÑu²!" ⁷Joon tsu 'wii¹³ joon jo líi¹gí¹ la líi¹ tsá² 'in jmoo¹o la to² tyú² tsá², pe líi¹naa' jóon¹ Dios. Joon wa' líi¹naa' jóon¹ Dios 'wii¹³ cwáain¹ tyá Cristo iiii¹³ naa' la tñí²i 'ii²¹ jóon¹ Dios.

Cu²-tsi Poo² coon¹³ 'in jai¹² líi²i 'in néei¹ Galacia

⁸Joon la mo jéei¹, mo jo mo galicwii¹naa' Dios Jmii²¹, líi¹naa' tsá² 'in jmoo¹o la to² tyú² dioses 'in gajmeei¹ tsá², 'in jo líi¹ dios la jai¹². ⁹Pe la no nigalicwii¹moo' Dios Jmii²¹ owa'a 'e tyú²gi fo²'oo 'ee, nigalicwii¹mo Dios 'naa'. Wa'a la joon, 'ee le lí'i cíii¹³ yaanaa' jmoo²oo' tún¹ 'e jo 'oo¹o pi³ wa'a jmá¹a tiin¹³ 'naa' joon jo 'ee to² 'í? Líi¹naa' la líi¹ tsá² 'in 'iin²¹²in jmá¹ la to² tyú² 'e joojin¹-tsi tsá² yaai. ¹⁰Jmoo²oo' jmii²¹² 'áai¹, mo tñí² jmii²¹² tyá 'sii²¹, si jmii²¹² tyá jiin²¹ 'ee, si doñi'ee jmii²¹² 'ee 'e seen²¹naa' tyú² coon¹³

Dios. ¹¹Cu²-tsii 'e to² tyiia 'e gajmáa³aa jee²¹² 'naa' jo 'e galilíii¹³ 'ee.

¹²Tsaru¹u', mf³ii tyaní²ii' ilíi²naa' tún¹ la líi¹ jna tsu nigalíi¹na la líi¹ 'naa'. Jo mo gajmee¹³naa' jna jiin¹³xu la mo jéei¹ la joon jon nano. ¹³Tsu ní² 'naa' 'e gacwo³oo 'naa' 'e júu³ tyú² tyá 'e tiin¹³ tsá² mo 'wiin²¹² tsu 'wii¹³ 'e tsaa¹³oo. ¹⁴Joon jo gali'ee¹naa' jna tsu 'wii¹³ 'e jmoowúu¹ 'e tyaan¹ lo. Pe ga'ii¹³moo' jna lawa 'e líi¹naa jaain²¹ ángel tyá Dios si lawa 'e líi¹na 'ña'a 'ee Cristo Jesú. ¹⁵¿'Ee galí² coon¹³ 'e tyú² sáan²aan' coon¹³ jna? Lí²-i fo³oo 'wii²¹² tyi'naa' wu xu'ü ilí² 'wóo¹³oo' mi² unní²ii' yaanaa' cwoo²¹oo' jna. ¹⁶Pe nano, tñí nigali'ee¹naa' jna tsu 'wii¹³ nigafuu²¹²uu 'naa' 'e júu³ 'e la jai¹²?

¹⁷'In tsá² 'in 'e¹² 'naa' no 'áai¹ untyúu¹i 'naa' pe 'e gó² 'i¹-tsi. Jiin¹³ 'e tyaa¹-oo' wa' ituu²naa' jna'a. 'E coon¹³ la joon ijmaa²aa' nüü¹³uu'n to² tyú² 'ii. ¹⁸Joon tyú²-u wa'a untyúu¹i tsá² tsá² xeei²¹ wa'a 'i¹-tsi tsá² jiin¹³ 'e tyú²-u, pe 'ná² jmáa¹a la joon coon²¹ tóø²mo, jon' wa'a jiin¹³ mo ngíi³ii coon¹³ 'naa'. ¹⁹Lawa xuu²¹² tyiia líi¹ 'naa', joon 'wii¹³ tyi'naa' 'e móo³oo wúu¹ la wúu¹ ni² tsamf² mo ti lí² liseein²¹ yüün²¹ tyá'a. Joon la joon imóo³oo wúu¹ ca galíi¹naa' tsá² 'in jmoo¹o jiin¹³ la to² tyú² Cristo. ²⁰Áa¹mo 'iin²¹²na wa' mo tyíin¹³na coon¹³ 'naa' nano 'e lí² fuu²¹²uu 'naa' coon¹³ júu³ xia¹gi tsu jo ní³ii 'ee 'í-tsii tyi'naa'.

Xiala galíi¹ Agar coon¹³ Sara

²¹Sii¹³du 'naa' jna jileei²¹ 'naa' 'in 'iin²¹² 'naa' 'e tyú² ley to² 'naa': tñí

jo mo ganúu¹³ yuuun' la gajin² ley do?
22 Tsu'e ley do jin² e galiseein²¹ gáil yuuun²¹ tsañuu¹ tya' Abraham. Joon 'in yuuun²¹ nifu do galiseein²¹ tya' jaain²¹ tsamí² 'in jmoo¹o to² inuu tya'a. 'In tsamí² lo líii¹ esclava, 'e 'øøi²¹-tsi tsá² 'in jmoo¹o la to² tyu² tsá² 'ii. Joon, 'in yuuun²¹ jaain²¹ dogi galiseein²¹ tya' tsamí² tya'a 'in lí² jmá¹ jiin¹³ la 'in²¹²in. **23** Joon 'in yuuun²¹ 'in galiseein²¹ tya' 'in tsamí² líii¹ esclava do galiseein²¹ la liseein jileeí²¹ yuuun²¹ catyaai². Pe mo galiseein²¹ Isaac, 'in yuuun²¹ tya' 'in tsamí² 'in lí² jmá¹ jiin¹³ la 'in²¹²in, gauntsiin¹mo 'e júu³ tyiin² 'e ga'ii¹i Dios tya'a. **24** E cwáain¹ lo lf¹ lawa coon²¹ cwáain¹ tya' tsá². La je tún² júu³ tyiin² ga'ii¹i Dios líii¹ 'in gáil¹ tsamí² no. 'In tsamí² galisií²¹ Agar, 'in líii¹ esclava do, líii¹ la li'e júu³ tyiin² ga'ii¹i Dios yu'moo²¹ Sinaí. Joon jileeí²¹ 'in jónon¹on 'in tsamí² lo 'in líin² esclavos jon. **25** Agar do líi¹ la li'e moo²¹ sii²¹ Sinaí 'e si¹² coon²¹ li sii²¹ Arabia. La li'e moo²¹ Sinaí la mo jéei¹ la joon li Jerusalén nano tsu' jileeí²¹ 'in tsagoo¹o 'e fuu²¹ do 'ná untsiin¹ jiin¹³ la to² tyu² ley 'e ga'ii²¹i yu'moo²¹ Sinaí. **26** Pe'e Jerusalén ná¹ fuñu'fú² jo tyu² to² ley do joon líii¹na' tsagoo¹o 'e fuu²¹ joon.
27 Tsu' la jin² jí² tya' Dios:

Tsamí² jo 'in yuuun²¹ tsatyéein¹, cwounjløøi¹³ 'wo'o. Unjløøi¹³ 'wo'o 'in jo 'in xuui²¹² seein²¹ tya'a.

'Nu' 'in jo mo gangó¹ wúu¹ tya' tsamí² mo liseein²¹ jónon¹on, 'oo' o 'e jløø¹³u'u.

Tsu' 'in tsamí² 'in jo mo galiseein²¹ yuuun²¹ tya'a, 'ii-i 'in tsafúui¹gi jónon¹on lagi 'in tsamí² 'in seein²¹ ñuuu¹ tya'.

28 Tsaru¹u', jna' líii¹na' la líii¹ Isaac tsu líi¹na' jónon¹on jiin¹³ la júu³ tyiin² ga'ii¹i Dios. **29** In xuui²¹² tya' Agar do galiseein²¹ la liseein²¹ jileeí²¹ xuui²¹² catyaai². Joon 'in xuui²¹² jaain²¹ do 'in galiseein²¹ coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú². La joon jon lf² la no. 'In tsá² 'in jmoo¹o jiin¹³ la to² tyu² ley i'øø¹mo jna' 'in jai¹² líii² Cristo. **30** Pe e'ee jin² júu³ tya' Dios? La joon jin²: "Wóoi caluu 'in tsamí² 'in líii¹ esclava coon¹³ jónon¹on tsu 'in yuuun²¹ tya' 'in esclava do jo lf² 'ii²¹i caain²¹ 'e gatíi²i coon¹³ 'in yuuun²¹ tya' 'in tsamí² 'in lí² tyu² to² do."

31 La joon, tsaru¹u', jo líii¹na' xuui²¹² tya' 'in esclava do 'e tyu² to² ley jna' pe líii¹na' xuui²¹² tya' Sara 'in tsamí² 'in lf² tyu² to².

Tá² téein¹-'oo' tsu' nígaláa²mo Cristo 'naa'

5 Tsu' wii¹³ joon tá² téein¹-'oo' coon¹³ 'e galáai² Cristo jna' joon jo cwéi¹gi yaanaa' wa' a líin²naa' tsá² tún¹ 'in jo lf² tyu² to² yaai. Tsu' e ley do lf², lawa coon²¹ 'mô² tsityi² tya' tsá², 'e joon jo lf² cwó² wa'a tyu² tsá² to² yaai.

2 Núu²duu', tsu' jna, Poo², fuu²¹²uu 'naa', jo 'ee to² 'ii³ Cristo tyii' wa' 'ii¹³naa' 'e li² circuncisión. **3** Tsu' fuu²¹²uu 'naa' tún¹ 'e doñi'iin 'in 'iin²¹²in 'ii²¹ 'e li² do 'ná² untsiin¹ jilaa²¹ ley tya' Moisés. **4** Joon jileeí²¹ 'naa' 'in 'iin²¹²in wa'a untyú¹ Dios 'naa' tsu' wii¹³ nigajmaa²aa' jiin¹³ la to² tyu² ley do nigatíu¹moo' Cristo, joon nigajmaa²oo' coon²¹ wa'a 'e li² feel¹gi-tsi Dios tyii'. **5** Pe jna'gii¹i coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu sijaan²¹a'an wa'a untyú¹ Dios jna'a tsu' wii¹³ jai¹²

líf²na'a Cristo. ⁶Tsú wana sicaan²¹na' coon¹³ Cristo Jesús jo 'ee to² 'íi³ wa líi¹na' e li² circuncisión do si jo líi¹na' 'ee. 'E 'íi³ to² tyi' e li'iin²¹²na' la jaain²¹ la jaan²¹na' tsú 'wii'¹³ ja²mo galíf²na' Dios.

⁷'Naa', cwolfsín²naa' røø²¹ la mo jéei¹. Pe nano, c'iin gajmaa¹a gajnii²¹ 'naa' wa jo jmaa²gii' nýú¹³uun' e júu³ la jai¹² lo? ⁸Jon'on Dios gajmaa¹a 'e joon, li¹ 'ii-o catø²ø 'naa'. ⁹La øøi¹-oo' no, coon¹³ ca pi¹³ tyiian¹³ do ilí² iróon² jilaa²¹ con² do; la joon jon jaain²¹ tsá² lí² uncaain²¹ tsá² fúui¹ wa'a núu²uun júu³ ty'a. ¹⁰Joon jo cu¹²-tsii coon¹³ Ña'ñú¹u' 'wii'¹³ 'naa' 'e jo unsii²¹naa' 'e 'i¹-oo' jilaa²¹ 'e nigae¹²ee 'naa'. Pe i'e² Dios wúu¹ 'in untyiin² 'naa', jo 'ee cwáain¹ tyagí doñi¹iin.

¹¹Joon 'inlíi¹³ cwo¹o jna tsaa² 'e 'ee¹ jna tsá² 'e 'ná² 'ii²¹ tsá² 'e li² circuncisión do. Pe jo i'øøi¹gi tsá² Israel jna wa mo'o 'ee²¹ee 'e 'ná¹ 'ii²¹ tsá² li² circuncisión. Pe øøi¹gi 'ido jna tsú 'wii¹³ fuu²¹²uu 'ido 'e gajuuin²¹ Jesús tsaa² crúu¹³ 'wii' i ty'a' tsaa² ty'a. Joon 'wii¹³ joon 'ee¹mo 'ido jna. ¹²Pe ty'a' 'in tsá² 'in ngí¹ to² untyiin² 'naa' tsáai¹gi-tsii wa' 'wó¹mo yaa-i jee²¹² 'naa' coonti.

¹³Tsaru¹u', gatø¹² Dios 'naa' 'e seen²¹naa' siláa²naa' 'e tyá²uut' to² yaanaaa'. Seen²¹naa' siláa²naa' pe jo cwéi¹ yaanaaa' wa'a jmaa²aa' 'e gó² 'e 'yaai¹-tsi ngú¹ taan²¹²naa'. Pe cwéi¹ yaanaaa' wa'a uncóon¹³on' la jaain²¹ la jaan²¹naa' tsú 'wii¹³ 'iin²¹²naa' yaanaaa'. ¹⁴Tsú wana jmoo²oo' jiin¹³ la jin¹² e júu³ lo: "Cwoli'iin²¹²moo' tsaruu²¹naa' jiin¹³ la 'iin²¹²naa' yaanaaa'", iuntsiin¹naa' jilaa²¹ ley catyiia². ¹⁵Pe wana 'eei¹ 'naa' joongi

mii¹³ 'naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa', ¿xiiala iliseen²¹naa' tyú² la 'oo²¹ yaanaa' 'e la joon?

Xiiala líi¹i tsá² 'in jmoo¹o jiin¹³ la 'yaai¹-tsi ngú¹ taain²¹²

¹⁶Pe fuu²¹²uu 'naa': Ngí²ii' to² jmoo²oo' la to² tyu² Espíritu ty'a' Dios joon coon¹³ la joon jo jmaa²aa' 'e gó² jiin¹³ la 'yaai¹-tsi ngú¹ taan²¹²naa'. ¹⁷Tsú 'e ngú¹ taan²¹²naa' 'e jo 'iin²¹²in jmá¹ 'e 'yaai¹-tsi Espíritu ty'a' Dios. La joon jon 'in Espíritu do jo 'iin²¹²in jmá¹ 'e 'yaai¹-tsi 'e ngú¹ taan²¹²naa'. 'Aa¹a ngú¹ taan²¹²naa' 'in Espíritu do, la joon jon Espíritu 'aa¹o ngú¹ taan²¹²naa'. Joon tsú 'wii¹³ joon jo cwói¹ jmaa²aa' jiin¹³ la 'iin²¹²naa'. ¹⁸Tsú wana cwéi¹ 'naa' yaanaa' 'e tyu² Espíritu to² 'naa' jo tyu²gi ley to² 'naa'.

¹⁹Joon jo wúui¹ liñí² tsá² 'e 'iin²¹²in ngú¹ taan²¹²naa' jmá¹, 'iin²¹²in fee¹²i tsamí² ty'a' tsá² xeei²¹, 'iin²¹²in jmá¹ jilaa²¹ 'e 'leei²¹ tsá², joon 'iin²¹²in jmá¹ jilaa²¹ 'e 'yaai¹-tsi 'ña'a. ²⁰Joon 'e ngú¹ taan²¹²naa' 'iin²¹²in un'goo¹ jileei²¹ dioses ty'a 'in gajmee¹i yaai joon tñ²-tsi jmáa¹a júu³ loo¹, 'eei¹ ruu²¹²i, 'hoo¹o mii¹³ joon 'iin²¹²in 'e sá² ty'a' tsá² xeei²¹. Joon jo wúui¹ tñ² 'nii²¹-tsi, joon jilaa²¹ 'e jmoo¹o jiin¹³ ty'a' 'e yaai. Joon 'iin²¹²in jmáa¹a poo²¹² la 'ii¹³ tsá², si jmáa¹a coon²¹ poo²¹² ty'a' 'ña'a 'ee. ²¹Joongi 'oo¹o tsii²¹² wúu¹, joongi jngaa¹³ tsá², joongi ngíi¹ to² 'íin¹ joongi to² o mii¹³ mo 'íin¹in joongi jmoo¹o jilaa²¹ 'e catyiia² 'e li la lo. Joon fuu²¹²uu 'naa' tún¹ la nafo¹oo la mo jéei¹ do, 'in jmoo¹o la lo jo lí² wa' tsatáai¹ li tyu² Dios to² tsá².

Xiaala lí¹i tsá² 'in jmoo¹o
jiin¹³ la 'iin²¹in Espíritu

²²Pe 'in Espíritu do jmoo¹o wa'a
li'iin²¹mo tsaruu²¹i joongi jmoo¹o
wa'a jmá¹ tsá² jløø¹³i, joongi 'e
seein²¹ tyú² coon¹³ Dios la joon
jon la 'oo²¹ yaai. Coon¹³ 'ii²¹ tya'
Espíritu Tyú² do lí² líin² tsá² tsá²
fee¹-tsi, joongi tsá² 'wó²-tsi, joongi
tsá² 'in uncooon¹³ tsá² xeei²¹, joongi
tsá² 'in untiin¹³ jíu³ tya'a. ²³'In
Espíritu do uncooon¹³ tsá² 'e seein²¹
tyú²-tsi joon 'e lí² tyú² to² yaai.
Joon jiin¹³ coon²¹ ley jo sá² wa'a
jmaa¹a 'ii²¹ tya' 'in tsá² 'in jmoo¹o
jilaa²¹ 'elo.

²⁴Joon jileei²¹ 'in líi¹ tsá² tya'
Cristo Jesúus lawa nigatáan¹in
tsaa¹ crúu¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'iin²¹in
ngú¹ taan²¹in. ²⁵Joon wa' seen²¹na'
coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² do,
cwongf²i' jon coon¹³ 'ii²¹ tya'
Espíritu do.

²⁶Joon coon¹³ la joon jo lí²
jmée¹na' jlloo¹³ yia' tsu wana
jmoo²¹o jlloo¹³ untyí²na' la jaain²¹
la jaain²¹ tsá² joongi 'oo²¹o' tsii²¹
wúu¹.

Uncóon¹³oon' la jaain²¹ la jaain²¹
6 Tsaru¹u', wana gajiin²¹naa'
jaain²¹ tsá² 'in nigatöi¹² tsaa²
tya'a, 'naa', 'in ngí¹gi coon¹³ 'ii²¹
tya' Espíritu, 'ná² uncóon¹³oon'
'ido 'e jiin¹³in coon¹³ Cristo. Joon
'ná² jmaa²aa' 'e 'wó²-'oo' coon¹³on.
Coon²¹ tún² há² jmaa²aa' tsu coon²¹
jo¹ ngái¹ la no wa 'naa'gíi' gaxuu²¹
'naa' tsaa² tyii'. ²Uncóon¹³oon' la
jaain²¹ la jaain²¹ tsá² 'in 'oo¹o fa'í³
joon coon¹³ la joon lí² untsiin¹naa'
'e ley tya' Cristo.

³Tsu coon²¹ tsá² tóo² yaai wa'a
lii² tsá² 'e tsá² 'in tyiin² 'ii, pe
jon'gi 'in tyiin² 'ii. ⁴'Ná¹-a tyá²a tsá²
cwáain¹ tya'a la jaain²¹ la jaain²¹
xiuala to² nigajmaa¹a wa'a cwo'íí¹
'e tyúu¹i cwáain¹ tya' 'ñá'o, jon' wa'
cwáain¹ tya' tsá² xeei²¹. ⁵'E juncwi²¹
tya' tsá² li la li láá¹a joon la jaain²¹
la jaain²¹ tsá² 'ná¹ cón² láá¹a 'ñá'a.

⁶Joon jileei²¹ 'in núu²un 'e
júu¹ tyú² tya' Dios 'e 'e²e tsa tíi²i
uncooon¹³ 'in tsá² do 'in 'e² 'ii coon¹³
'e tyú² tya'a.

⁷Jo cóon¹³oon' tóo² yaanaal: 'e
líi²naa' 'e lí² unsíii² tsá² 'e to²
nigaty¹ Dios. Tsu 'e jún² 'e jñi¹
tsá² la joon jon cón² tsá² mi tf² 'e
garoo²¹. (Wa jñi¹ tsá² cwuu²¹ joon
coon²¹ tsá² cwu¹ tya'a mo garoo²¹o.)

⁸La joon jon wa' jmoo¹o tsá² jilaa²¹
'e gó² 'iin²¹in ngú¹ taan²¹in, 'e gó²
do jon ijmá¹ júuin² li gatséi¹. Pe
wana jmoo¹o tsá² jiin¹³ la 'yaai¹-tsi
Espíritu tya' Dios, 'in Espíritu do
ijmáa¹a 'e seen²¹mo 'in tsá² do
coon²¹ tøø²mo. ⁹Jo cwo'woo²¹oo' 'e
jmoo²oo' 'e tyú²; tsu wana jmoo²¹o
taa²¹gi¹ ca gati² 'ii²¹ 'e garoo²¹ 'e
sá² 'e 'lee²¹e'. ¹⁰Tsu 'wii¹³ joon
cwojmoo²¹o 'e tyú² tya' jileei²¹
tsá² mi lí². Cwojmoo²¹o la joon 'e
tyiin²gi¹ nifu tya' tsaru¹u' 'in jai¹²
líi²i Cristo.

Júu³ li tséi¹

¹¹Ñí²duu' xiaala coo¹³ 'e jíu³ lo
'e gatón³oon ni mo'jí² lo coon¹³
cwóo³oo. ¹²'In tsá² do 'in 'iin²¹in
wa' 'ii¹³naa' 'e lí² circuncisión,
'iin²¹in la joon jiin¹³ wa' iliseen²¹in
tyú² coon¹³ 'in tsá² Israel catyaaí²
do, 'e coon¹³ la joon jo 'e iní²i
wúu¹ 'wii¹³ tya' 'e jíu³ tyú² do 'e

gajuin¹ Cristo tsaa¹¹ crúu¹³ 'wii¹³ tyi'. ¹³Jon' wa' jiin¹³ 'in tsá² líii¹ li² circuncisión lí² jmáa¹a jilaa²¹ la jin² ley pe 'iin²¹²in 'e 'ii¹³naa' 'e li² do 'e coon¹³ la joon ijmá¹ jloo³ 'e to² tyu² 'ii-o ga'i¹³naa' 'e li² do. ¹⁴Pe wa jna, cwáain¹ tyiia 'ñii'a, jo 'e sá² wa' jmá³aa jloo¹³ 'ñii'a. Pe wa'a jmá³aa jloo¹³, jloo¹³ jmá³aa tsu 'wii¹³ nigajuin¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo tsaa¹¹ crúu¹³ 'wii²¹² tyiia. Tsu 'wii¹³ cwáain¹ tya' 'e crúu¹³ do 'e fu juncwii²¹ lo jo tyu¹²gi to² jna, joon la wa' na'líi²¹²moo tya' 'e fu juncwii²¹ lo. ¹⁵Tsu wana sicaan²¹na' coon¹³

Cristo Jesús jo 'ee to² 'íi³ tyl' wana 'ii¹³na' 'e li² do si jo mo 'ii¹³na' 'ee. Jiin¹³ 'e 'íi³ to² tyl' wa' 'e líin³na' 'in 'múu²mo'. ¹⁶Joon cwoliseein²¹ tyú² tyani Dios jileei²¹ 'in líi¹ la joon, joon cwolifee¹mo-tsi Dios tya'a, tsu líin² 'ido tsá² tya' Dios 'e la jai¹².

¹⁷Nano tiin¹³ li ngóo¹gi do jo 'iin²¹²na wa'a untyíin² tsá² jna jiin¹³ jáain¹. Tsu lí²-i liñí² tsá² 'e líi¹na tsá² tyu² 'ñu¹u' Jesú coon¹³ 'e li² li sícwuu²¹ tyiia lo.

¹⁸Tsarú¹u', cwoseen²¹moo' 'e feei¹-tsi Ña'ñu¹u' Jesucristo 'wii²¹² tyiia' coon¹³ jilaa²¹ 'e 'f¹'-oo'. Amén.

Jí² gasii¹in San Pablo tíi²i tsá² 'in néei¹ Efeso

Siiñ¹ Poo² 'e jí² lo tya' tsá² 'in
jai² líii² Cristo 'in néei¹ Efeso

1 Jna-a, Poo², síf³na 'e jí² lo.
Joon líi¹na jaain²¹ apóstol tya'
Jesucristo tsú 'wii¹³ gali'iin²¹² Dios
la joon. Síf³na 'e jí² lo tyi'naa' 'in
líi¹ tsá² tya' Dios 'in jai² líii² Cristo
Jesús néei¹ Efeso. ²Mf³ii tyani Dios
'e wa uncwaa³mo 'naa' joon wa
cwo¹ Dios Ñú¹u' joongi Ña'ñú¹u'
Jesucristo 'naa' 'e seen²¹moo' tyú²
tyaníi¹i.

'E gajmaa¹a Dios Jmii²¹
tyijna' 'wii²¹² tya' Cristo

³Ungoo²¹o' Dios tya' Ña'ñú¹u'
Jesucristo 'in líi¹ Jmii²¹, tsú
'wii¹³ sicaan²¹mo' coon¹³ Cristo
gauncwaai³ Dios jna' coon¹³ jilaa²¹
'e cwai¹³ 'e sá² ñúfú² 'e cwo²o
Espíritu Tyú². ⁴Joon Dios gatyii¹³in
jna' 'wii²¹² tya' Cristo la nü'gi garón²
juncwii²¹. Dios gatyii¹³in jna' 'e
saan²¹an' 'e cwaa³na' tya'a joon 'e
jo tsaa² røøi²¹gi'. ⁵Joon tsú 'wii¹³
gali'iin²¹² Dios jna' jiin¹³ la ga*í*¹-tsi
'e jmáa¹a tyi' la mo jéel¹, ga*í*²¹
Dios jna' 'wii¹³ tya' Cristo 'e líin²na'
jón¹on jiin¹³ la gal² 'yaai¹-tsi
'ña'a. ⁶Joon coon¹³ la joon lí² ñí²i

jileei²¹ xiala 'ya¹²gi 'e fo'fee¹ tya'a.
Joon coon¹³ 'e fo'fee¹ tya'a do
gajmaa¹a Dios ilí² 'ii²¹in jna' coon¹³
'e gajmaa¹a Cristo tyijna'. ⁷Joon
tsú 'wii¹³ gali'iin²¹² Dios jna' 'áai¹,
gajmaa¹a Dios tiin¹³ jna' 'wii¹³ mo
gajúin¹ Jón¹on, galifee¹mo-tsi
'wii¹³ tsaa² tyijna'. ⁸Joon Dios
niga'e¹²e jna' xiala 'iin²¹²in jna' 'áai¹
mo gacwo¹o jna' 'e jmi¹-tsi' joongi
'e 'øøi²¹-tsi' 'áai¹. ⁹Joon niga'e¹²e jna'
'ee 'e 'iin²¹²in jmáa¹a 'e la 'í¹-tsi' 'ña'a
'e jo lí² 'øøi²¹-tsi tsá². ¹⁰Joon ga*í*¹-tsi
'ee ijmáa¹a mo gacwá¹ jmi²¹² wa'a
uncaain²¹ jilaal²¹ ilí² tyú² Cristo to²,
la 'e sá² ñúfú², la joon jon 'e sá² ni
cwoo¹³ juncwii²¹.

¹¹Joon coon¹³ 'e sicaan²¹na' coon¹³
Cristo ga*í*²¹ Dios jna' la mo jéel¹
'e 'i¹³na' 'e tif²¹na' icwó²o 'ii. Joon
jilaal²¹ 'elo røø²¹ gal² jiin¹³ la 'í¹-tsi
Dios joon jmoo¹o Dios jilaal²¹ 'e
'yaai¹-tsi 'e 'í¹-tsi. ¹²Joon la joon,
jna'a, 'in nigajai¹² líii² Cristo nifu,
lí² lisaan²¹a'an jmoo²¹o 'e cwo¹
tsá² 'maai¹³ Dios 'wii¹³ 'e 'ya¹²gi
tya'a. ¹³La joon jon 'naa' nigajai¹²
gal²naa' Cristo mo ganuu²uuun' 'e
júu³ jai¹² tya'a, 'e júu³ jai¹² do tya'
xiala lí² jmáa¹a Dios tiin¹³naa'.
Joon galicaan²¹naa' coon¹³ Cristo,

joon ga'ii¹³naa' 'in Espíritu Tyú²
 ty'a' Dios, 'in líi¹ lawa coon²¹ sello
 ty'i'naa' 'e líi¹naa' tsá² ty'a' Dios.
 Joon ga'íi² Dios júu³ la mo jéei¹
 icwoo¹i 'in Espíritu Tyú² ty'a' do.
14 Joon 'in Espíritu Tyú² do líi¹ lawa
 coon²¹ júu³ tyiin² 'e cwó² Dios ca
 mi 'ii¹³naa' 'e tii²¹naa'. Joon coon¹³
 la joon iun'goo²¹o tsá² 'ii 'wii¹³ 'e
 'ya²gi ty'a'a.

Mi¹i Poo² tyani Dios 'wii²¹²
tya' 'in jai² líi²¹ Jesús

15 Joon tsu 'wii¹³ joon mo
 ganú³un xiala jai² líi²naa'
 Náñu¹u' Jesú joongi xiala
 'iin²¹²naa' jileei²¹ tsá² ty'a' Dios
 catyaaí², **16** jo¹ ga'iin²-tsii cwóo³oo
 'maai¹³ Dios 'wii²¹² ty'i'naa' coon²¹
 tøø²mo, joon mf³ii tyani Dios 'wii²¹²
 ty'i'naa'. **17** Mf³ii tyani Dios ty'a'
 Náñu¹u' Jesucristo, 'in líi¹ Jmi²¹
 ty'a' jilaa²¹ 'e 'ya²gi. Mf³ii tyaníi¹
 wa'a cwo¹ 'naa' ilijmii¹-oo'. E coon¹³
 la joon lí² 'øø¹ 'oo' jilaa²¹ i'e²e
 'naa' joon licwii¹moo 'ii 'e tyú²gi.
18 Mf³ii tyani Dios wa'a uncoon¹³on
 'naa' i'øø¹ 'oo' jilaa²¹ 'e sijan²
 jileei²¹ 'in tø² Dios. Mf³ii jon wa'a
 iliñi²ii' xiala 'ya²gi joon xiala fee¹
 'e sa² ty'a' Dios icwo¹o 'e tii²i jileei²¹
 tsá² ty'a'a. **19** Mf³ii jon wa'a iliñi²ii'
 xiala fee¹ 'e wa'a pi³ ty'a' Dios 'e
 jo tyéi¹. Joon 'e wa'a pi³ ty'a' do
 jmoo¹o to² coon¹³ jna' 'in jai² líi²
 Cristo. Joon 'e wa'a pi³ ty'a' Dios do
 ga'e² Dios jna' **20** mo gajiin²¹ Dios
 Cristo jee²¹² líi²¹² joon gajmaa¹a
 cwó² 'ido li' cwoo²¹o tsáa¹ fu ñu'fú².
21 Joon gacwo² 'ido li' ñigi la jee²¹²
 jileei²¹ tsaa'to², coon¹³ jileei²¹ 'in
 'oo' o to². Ñigi 'ii la jee²¹² jileei²¹ 'in
 lí² unsii¹i tsá² jee²¹² 'e juncwii²¹ lo

si jee²¹² 'e juncwii²¹ ijó¹ 'ee. **22** Joon
 Dios gacwoo¹o wa'a tyú² Cristo to²
 jilaa²¹ 'e sa². Joon gacwo¹o Dios
 Cristo wa'a iliin¹ mootyl² ty'a' jileei²¹
 'in jai² líi²i 'ii. **23** Joon 'in tsá² 'in
 jai² líi² Cristo líi¹ lawa cuerpo
 ty'a' Cristo. Joon jileei²¹ 'in jai² líi²
 Cristo do lawa'a la tøø² cuerpo ty'a'
 Cristo. Joon Cristo cwáain¹ ty'a'a
 unrøø²¹i jileei²¹ 'ido.

'lin²¹²mo Dios jna' 'wii¹³ joon
gajmaa¹a tiin¹³ jna'

2 Joon xüfiin¹³ líi¹naa' lawa
 tsá² líii²¹² la mo jée¹ coon¹³
 jilaa²¹ tsaa² røø²¹naa' joongi coon¹³
 jilaa²¹ 'e nigala²¹² 'naa', pe Dios
 nigajmeei¹ 'naa' tsá² jiin²¹ coon²¹
 caan²¹mo coon¹³ Cristo. **2** Yilia¹³
 joon gajmaa²aa' la jmoo¹o 'in tsá²
 taain²¹² juncwii²¹ catyaaí², joon
 gajmaa²aa' jiin¹³ la 'iin²¹²in 'in
 espíritu gó² 'in tyú² to² li' ty'a'cwii²¹
 lacaain²¹ juncwii²¹. Joon 'in espíritu
 gó² do tyaa¹-tsi jileei²¹ 'in jo jmoo¹o
 nuu¹³ to² tyú² Dios. **3** La joon líi¹
 jna'a jon la mo jéei¹, ngii²¹i'i to²
 jmoo¹o jiin¹³ la 'ii²¹i'i, jmoo²¹o'o
 jiin¹³ la 'yaai¹-tsi ngú¹ taan²¹²na'a
 joongi joon jiin¹³ la 'i¹-tsi*l'i*. Joon
 galíi¹ jna'a tsá² 'in tii² 'ii²¹ 'e
 wúu¹ i'é²e Dios, coon²¹ røø²¹ la 'in
 catyaaí² 'in e²e Dios wúu¹. **4** Pe
 jo tyéi¹ 'e fúu² líi²i Dios jna' joon
 galíi²¹²mo jna' 'áai¹, **5** joon
 xüfiin¹³ lawa 'lii²¹² jna' coon¹³ 'e
 tsaa² røø²¹naa' gajmeei¹ Dios jna'
 tsá² jiin²¹ coon²¹ caan²¹mo coon¹³
 Cristo. Tsu Dios gajmaa¹a 'e tiin¹³
 'naa' tsu 'wii¹³ 'e feei¹-tsio. **6** Joon
 Dios gajmaa¹a jiin¹³ caan²¹mo
 coon¹³ Cristo Jesú joon gajmaa¹a
 'e 'yii²¹a' caain²¹ coon¹³on fu ñu'fú².

7 Joon gajmaa¹a Dios la joon 'e lí 'é²e jéei¹gi xiuala galí*iin*²¹²in jna' 'áai¹ joongi xiuala 'wo²-tsi 'áai¹ tyijna' coon¹³ 'e gajmaa¹a Cristo Jesús tyi'. **8** Joon Dios gajmaa¹a tiin¹³ 'naa' coon¹³ 'e jai² lfi²naa' tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo 'naa'. Joon jo gajmaa² 'naa' 'yaanaa' 'elo, pe Dios nigajmaa¹a tyi'naa' 'e jo 'ee 'laa¹³ tyíin¹. **9** Jo jmaa¹a Dios tiin¹³ tsá² tsu 'wii¹³ 'e tyú² 'e nigajmaa¹a tsá², tsu coon¹³ la joon jo lí² jme¹i tsá² jloo¹³ yaai. **10** Tsu Dios nigajmee¹i jna', gajmee¹i jna' sicaan²¹na' coon¹³ Cristo Jesús yu to² 'e jmoo²¹o' jilaa²¹ to² 'e tyú² jiin¹³ la niga'i¹-tsi la mo jéei¹.

**'E tyú² 'e saan²¹an' 'wii¹³
cwáain¹ tyá' Cristo**

11 Tsu 'wii¹³ joon cwotii¹³-'oo' xiuala líi¹naa' la mo jéei¹. Jo líi¹naa' tsá² Israel 'in niga'i²¹ 'e li² circuncisión 'e jmoo¹o tsá² do ngú¹ taain²¹² tsá². Joon 'in tsá² 'in líi¹ li² do gaunsii¹i 'naa' tsá² 'in jo líi¹ li² circuncisión. **12** 'Yiaa¹³ joon jo cwii¹naa' Cristo. Jo galíi¹naa' tsá² Israel joon jo ní²ii¹ 'e júu³ ga'líi²i Dios jon'gi 'e júu³ tyiin² gajmaa¹a Dios coon¹³ 'in tsá² do. Taan²¹²naa' 'e juncwii²¹ lo jo 'e sá² wa' sijaan²aan' joon jo cwii¹naa' Dios. **13** Pe nano, sicaan²¹naa' coon¹³ Cristo Jesús nigangatyéen¹naa' coon¹³ Dios, xufiin¹³ la mo jéei¹ wíin² taan²¹²naa' coon¹³on. Coon¹³ 'e jmi¹ 'øøi² Cristo Jesús nigangatyéen¹naa' coon¹³ Dios. **14** Joon tsu 'wii¹³ Cristo seen²¹na' tyú² tyani Dios. Joon Cristo do gajmaa¹a wa' iliin¹na' tsá² goo²¹o' la tsá² Israel lagi tsá² 'in jo¹ seein²¹ Israel. Joon gauntyee¹e 'e gó² 'i¹-tsi

'e lí la li coon²¹ 'oo²¹ cwoo¹³ 'e si² jee²¹² tsá² Israel coon¹³ tsá² 'in jo seein²¹ joon. **15** Joon mo gajúin¹ Cristo gatséi¹mo 'e ley do 'e lfí¹ jmaai¹³ 'e 'ná¹ jmaa¹a tsá² joon coon¹³ la joon gajmaa¹a coon²¹ fuu²¹ 'múui² jee²¹² je túm² fuu²¹ do. Joon sicaan²¹mo coon¹³ 'ido 'e fuu²¹ 'múui² do. Joon coon¹³ la joon gajmaa¹a Cristo 'e seein²¹ tsá² tyú²-u jee²¹² ii. **16** Joon mo gajúin¹ Cristo tsaa¹ críuu¹³ gauntyee¹e 'e gó² do jee²¹² 'e túm² 'e fuu²¹ do joon gajmaa¹a 'e seein²¹ 'ido tyú² coon¹³ Dios. Joon coon¹³ la joon galíi¹ jaan²¹mo.

17 Joon Cristo gajó¹ joon gajma²a júu³ jileei²¹ 'e júu³ do tya' xiuala seein²¹ tsá² tyú². Gajma²a 'naa' júu³ 'in seein²¹ wíin² la joon jon 'in seein²¹ tyan¹. **18** Joon tsu 'wii¹³ Cristo 'e lí² tsatyéen¹na' coon¹³ Dios Jmii²¹ si líi¹na' tsá² Israel si jo¹ líi¹na' 'ee. Jaan²¹mo Espíritu 'in ngí¹ coon¹³ jna'. **19** Tsu 'wii¹³ joon jo liin¹gii¹ tsá² coon²¹ fuu²¹ pe líi¹naa' tsá² goo²¹o' la líi¹ jileei²¹ 'in líi¹ tsá² tya' Dios. Líi¹na' tsá² 'in taai²¹² inuu tya' Dios. **20** Joon 'naa' líi¹naa' lawa coon²¹ 'ná¹ 'e si² ni coon²¹ tiifuu²¹. Joon 'in tsá² apóstoles coon¹³ 'in gacwoo¹o júu³ tyú² la mo jéei¹ líi¹ lawa 'e tiifuu²¹ do. Joon 'ña'a Jesucristo líi¹ lawa 'e cuun²¹² nifu tya' 'e tiifuu²¹ do. **21** Joon ni Cristo do cwaain²¹ 'e 'ná¹ do tyú² sifúui¹³ ca ga'yeei²¹ coon²¹ cwo¹ nacwaa¹³ tya' Náñu¹u'. **22** Joon 'naa' 'in sicaain²¹ coon¹³ Cristo uncaa²¹naa' coon¹³ jileei²¹ 'in catyaa² ca galíi¹naa' coon²¹ 'ná¹ li seein²¹ 'in Espíritu Tyú² tya' Dios.

Dios gatyaa^{1'a} cwoo²¹ Poo² 'e
júu³ tyú² tya'a wa'a cwó^{2'o} 'ido
tya' tsá² jo seein²¹ Israel

3 ¹⁻²Tsu 'wii¹³ joon jna-a, Poo²,
'e mf³ii 'wii²¹² tyi'naa', joon
'yuu²na 'nññí³ 'wii¹³ cwáain¹ tya'
Cristo Jesús. Joon nanuu¹uu' 'e
'yuu²na 'nññí³ 'wii¹³ cwáain¹ tya'
Cristo tsu Dios gatyaa^{1'a} cwó³oo 'e
júu³ tyú² tya'a wa' cwo³oo 'naa' 'in
jo seein²¹ Israel. ³Joon nanuu¹uu'
xiuala ga'e² Dios jna 'e júu³ 'uuin²¹
tya' jiin¹³ la júu³ gatoon²xuu
ni jí². ⁴Joon mo jóø²øø' 'e jí² lo
tsáa¹mo-'oo' 'e cwíi³oo 'e júu³ 'uuin²¹
tya' Cristo. ⁵Joon jo gacwó² Dios
wa'a 'e licwii¹i 'e júu³ 'uuin²¹ do
jiin¹³ jaain²¹ la mo jée¹, pe nano
niga'e² Dios 'e júu³ 'uuin²¹ do tya'
'in apóstoles 'in gatyii¹in coon¹³ 'in
tsá² 'in cwo¹o júu³ tyú² tya'a. 'In
Espíritu Tyú² tya' Dios ga'e²e 'in tsá²
do 'e júu³ 'uuin²¹ do. ⁶Joon 'e lo-o
'e júu³ 'uuin²¹ do: 'e coon¹³ 'e júu³
tyú² tya' xiuala ijmá¹ Dios tiin¹³ tsá²
'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo Jesús 'in
tsá² 'in jo seein²¹ Israel i'ii²¹ 'e tñii²
coon²¹ røø²¹ coon¹³ 'in tsá² Israel.
Joon iliin¹ coon²¹ cuerpo tya' Cristo
la lñii¹ 'in tsá² do. Joon 'e júu³ galii¹i
Dios cwáain¹ tya' Cristo Jesús tya'
tsá² Israel, 'e júu³ do tya' tsá² 'in jo
seein²¹ Israel jon.

⁷Joon xufin¹³ jo tñi²na 'e liin¹na
tsá² tya'a, Dios gatyii¹³in jna joon
gatyaa^{1'a} cwó³oo wa'a cwó³oo júu³
tyú² tya'a. Joon jmaai¹³ coon¹³ i'ii²¹
tya'a galfl¹ jilaa²¹ 'elo. ⁸Joon jna-a
lñii¹na 'in xaai¹gi la jee²¹² jileei²¹
tsá² tya' Dios; pe 'ii-o gacwo¹ jna
'e to² lo 'e 'ya¹gi wa'a jmaa¹³aa
júu³ 'in tsá² jo seein²¹ Israel 'e

júu³ tyú² tya' Cristo, joon jiin¹³
jaain²¹ jo lí² 'øøi²¹-tsi la tí¹ xiuala
fee¹ 'e gajmaa^{1'a} Cristo 'wii²¹² tyi'.
⁹Joon gatyaa^{1'a} Dios cwó³oo wa'a
jmaa¹³aa jileei²¹ tsá² júu³ 'e júu³
'uuin²¹ ga'i¹-tsi Dios ca la mo 'wiin²¹²,
joon Dios gajmaa^{1'a} jilaa²¹ 'e sá².
¹⁰Galf¹ la joon, 'e coon¹³ la joon lí²
'é²e Dios 'in tyú² to² coon¹³ 'in 'oo¹o
to² fu ñu'fú², xiuala gajmaa^{1'a} tya' 'in
jai¹² lñii² 'ii². Joon coon¹³ la joon lí²
lñii¹ 'ido xiuala jmii¹-tsi Dios coon¹³
jilaa²¹ 'e sá². ¹¹Joon jilaa²¹ 'elo jiin¹³
la ga'i¹-tsi Dios ilí² coon¹³ Ña'ñu¹u'
Jesucristo, joon gali'iin²¹²in Dios
la joon ca la mo 'wiin²¹² joongi
coon²¹ tøø²mo. ¹²Joon tsu 'wii¹³ jai¹²
lñii²na' Jesucristo lí²-i tsatyéen¹na'
tyani Dios jo cu¹²-tsi' wa' jo 'ii²¹in
jna'. ¹³Tsu 'wii¹³ joon mf³ii tyanf²ii'
jo cwoliin¹naa' tsá² 'in jo tyaa¹-tsi
cwáain¹ tya' 'e móo³oo wúu¹ wii¹³
cwáain¹ tya' 'e naa', tsu coon²¹ 'e 'yú³
júui³ 'naa' 'elo.

'In²¹²in Cristo tsá²

¹⁴Tsu 'wii¹³ joon si³ii wo²jnf³ii
tyani Jmii²¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo,
¹⁵'in cwó²o nombre tya' jileei²¹,
lagi 'in taai² ñu'fú², lagi 'in taain²¹²
juncwii²¹. ¹⁶Mf³ii tyani Jmii²¹ 'e
cwoo¹³i 'naa' 'in Espíritu Tyú² tya'a
'e cwo¹² 'naa' wa'a pi³ tsi alma
tyii. ¹⁷Mf³ii 'e 'wii¹³ 'e jai¹² lñii²naa'
'icwó² Cristo alma tyii. Mf³ii jon 'e
tsu 'wii¹³ tå² taan²¹²-'oo' coon¹³ 'e
'in²¹²naa' Dios coon¹³ tsá². ¹⁸Mf³ii 'e
li'øøi²¹-'oo' tyú² coon¹³ 'in catyaa²
'in jai¹² lñii²i Dios xiuala fee¹ 'iin²¹²in
Cristo tsá² 'áai¹. ¹⁹In²¹²na iliini²¹i'
xiuala 'ú² joongi xiuala cwaa²¹
joongi xiuala 'o¹2 joongi xiuala ñíi¹
'e 'iin²¹²in Cristo tsá². ²⁰Mf³ii 'e

iliñí³ 'naa' xiuala 'iin²¹²in Cristo tsá²
xüfiin¹³ jo lí² ne²na' la tí¹. Mf³ii
tyani Dios wa'a unrøø¹i Dios 'naa'
coon¹³ 'ña'a.

20 Joon nano, cwolí² jilaa²¹ 'e
'ya²gi tyá' Dios. Joon coon¹³ 'e 'ii²¹
tya'o 'e taa² jna' lí² jmáa¹a Dios
'wii¹³ tyi' láai²gi 'áai¹ la la mf²í, lí²-i
jmáa¹a Dios tyi' láai²gi 'áai¹ ce jo lí²
'i¹-tsi' jilaa²¹ 'e lí² jmáa¹a Dios tyi'.

21 iCwoun'goo¹o jilee²¹ 'in jai² líii²
'ii 'wii¹³ cwáain¹ tyá' Cristo Jesúis!
iCwoun'goo¹o 'ii coon²¹ tøø²mo!
Amén.

Sicaain²¹ jna' coon¹³ Espíritu tyá' Dios

4 Joon tsü 'wii¹³ joon, jna-a,
'in 'yui² 'nuní³ 'wii¹³ cwáain¹
tya' Ña'ñu¹u', mf³ii tyanii²ii'
wa' jmaa²aa' la tíii² jmáa¹ 'in
nigatø² Dios. **2**Cwoseen²¹naa' 'e
'wo²-'oo' joongi feel¹-'oo' tyá' tsá²
xeei²¹. Cwolifee¹mo-'oo' joongi
'i²du-'oo' la jaain²¹ la jaan²¹naa' tsü
'wii¹³ 'nee¹naa' la 'oo²¹ ruu²¹naa'.
3Cwoo¹³-'oo' wa' liseen²¹naa' tyú²
la 'oo²¹ 'naa' coon¹³ 'ii²¹ tyá' 'in
Espíritu Tyú². **4**Jaan²¹mo líi¹naa'
'in jai¹ líii² Cristo, joon jaan²¹mo
Espíritu tyá' Dios seein²¹, joon
gatø² Dios 'naa' 'wa'a canii²mo
sijá²aan'. **5**Joon jaan²¹mo Ña'ñu¹u'
seein²¹, joon coon²¹ 'e jai² líi²na',
joon canii²mo jmii²¹ saa²¹na', **6**joon
seen²¹mo jaan²¹mo Dios 'in líii¹
Jmii²¹ jilee²¹ 'in jai² líii² 'ii. Joon
'in Dios do tyu²u to² jilee²¹ 'in jai²
líii² 'ii, joon uncoon¹³on jilee²¹ 'in
jai² líi² 'ii, joon ngi¹ coon¹³ jilee²¹
'in jai² líii² 'ii.

7Pe Cristo nigacwo¹o jna' la
jaan²¹na' coon²¹ to² jmoo²¹o jiin¹³

la nigali'iin²¹²in 'ña'a. **8**Tsü 'wii¹³
joon jin²in ni ji² tyá'a:

Mo gasoo¹o fu yu² juncwii²¹
gatøø²¹o fúui¹ 'in galí¹i,
joon gacwo¹o tsá² 'e 'yaai¹-tsio.

9Joon, 'e 'øøi²¹-tsi tsá² mo jin² 'e
ji² do "gasoo¹o fu yu² juncwii²¹"
'øøi²¹-tsi tsá² 'e jin² 'e nifu 'ii-o
gajgaai¹ fu ni cwoo¹³ juncwii²¹.

10Joon 'in nigajngaai¹ do 'ii-i 'in
nigasoo¹o li² nii²gi fu ñu²fú² 'e
coon¹³ la joon lí² unrøø¹i jilaa²¹
coon¹³ 'ña'a. **11**Joon gacwo¹o la
jaain²¹ la jaain²¹ tsá² coon²¹ to² 'e
jmáa¹a. 'Inlíii¹³ gajmee¹i Cristo
apóstoles, 'inlíii¹³gi gacwo¹o to² 'e
jma²a tsá² júu³ tyá' Dios, joon
seein²¹gi 'in gacwo¹o wa'a cwoo¹o
'e júu³ tyú² tyá' xiuala jmá¹ Dios
tiin¹³ tsá². Seen²¹mo joon tsacøøi¹³
'in 'e²e 'naa'. **12**Gajmaa¹o la joon 'e
tyaa¹ tyá² jilee²¹ 'in jai² líii² 'ii
ijmáa¹a 'ido to² tyá'a. Gajmaa¹o la
joon jon 'e cwo¹o pi³ jilee²¹ 'in
jai² líii² 'ii. **13**Joon ijmáa¹a la joon
ca liin¹na' jaain²¹na' coon¹³ 'e jai²
líi²na' joongi coon¹³ 'e cwii¹na'
'in Jón¹ Dios; ca liin¹na' tsá² 'in
nicøøi¹³ coon¹³ 'e jai² líi²na', joon
ca liin¹na' ce tí¹ la líii¹ Cristo.

14Joon jo líi¹gi' la líi¹ xuui²¹² 'in
unsii²i 'e 'i¹-tsi jmoono tsü jo nii¹
joon tsalíin²mo coon¹³ 'ido jmoono
mo jalíin²tsá² 'in jmií¹-tsi 'e²e 'ido
jilaa²¹ júu³ xiia²¹. Joon coon¹³ júu³
to² tyá'a coon²¹on tóo² tsá² 'in jo
líi¹ tsá² 'in nicøøi¹³ coon¹³ 'e jai²
líi². **15**Pe jna'gilí¹ sii¹³ 'e júu³ jai²
tsü 'wii¹³ 'in²¹²na' la jaain²¹ la
jaan²¹na', icwaan²¹na' coon¹³ jilaa²¹
'e 'øøi²¹-tsi' cwáain¹ tyá' Cristo. Joon
Cristo do líii¹ mootyi² tyá' cuerpo
tyá'a, joon cuerpo tyá'a lí¹ jilee²¹

'in jai¹² líi² i'i. ¹⁶Joon tsu 'wii¹³
Cristo 'yuu² cuerpo tya'a, 'wii¹³ 'ii
tyá² sitaai² jilaa²¹ cuerpo tya'a,
joon mo jmoo¹o to² tyú² jilaa²¹
'e cuerpo do icwaan²¹mo joon
ili*iin*²¹mo 'áai¹gi.

'E juncwii²¹ 'múui² 'e sá² coon¹³ Cristo

¹⁷Tsu 'wii¹³ joon cwo³oo 'naa'
cwáain¹ joon mf³ii tyaní²ii' coon¹³
'e sii²¹ Ña'ñu¹u' 'e jo ngii¹gi' to²
jmoo²oo' la jmoo¹o 'in tsá² jo
cwii¹in Dios. 'In tsá² do ngii¹i 'i¹-tsi
'e jo 'e to² tí¹, ¹⁸joon galinuu²¹ 'e
'øoi²¹-tsi. Joon tsu 'wii¹³ 'wa²-tsio
tsá² bán¹mo 'ii joon jo 'oo¹o 'e
juncwii²¹ 'e cwo¹ Dios tsá². ¹⁹Joon
tsu 'wii¹³ jo li²gi fa'ii²¹ canii²
jmoo¹o jilaa²¹ 'e gó². Cwo¹-tsi
jmoo¹o jilaa²¹ 'e 'leei²¹ tsá². ²⁰Pe
'naa', jo mo galití²naa' jilaa²¹ 'elo 'e
cwáain¹ tya' Cristo, ²¹wana la jai²
niganuu²un' cwáain¹ tya' 'ii, si
wana ga'e²e Cristo 'naa' 'e jai² 'e sá²
tya' Jesú^s 'ee. ²²Pe 'naa', lawa tsá²
'in jai² líi² Cristo, 'ná¹ tuu²un' 'e gó²
'e jmaa²aa' 'e najmaa¹a 'leei²¹ tsá² la
mo jéei¹, tsu 'e gó² do 'e tf²-tsi tsá²
jmoo¹o coon²¹on tsá² tóo². ²³Joon
cwaun'múu²mo Dios alma tyii'
coon¹³ 'e 'i¹-oo'. ²⁴Joon cwoliin²¹naa'
tsá² 'in 'múui² 'in gajmeei¹ Dios.
Joon Dios gajmeei¹ 'in tsá² 'múui²
do 'e jmáa¹a 'e tyá² joon 'e liin¹in
tsá² tya'a la jai².

²⁵Tsu 'wii¹³ joon jo foo²¹gií¹ júu³
tajuu²¹ pe fáa¹³aa' 'a la jai² la jaain²¹
la jaan²¹naa' tsu jile¹e' líi¹na' lawa
jaan²¹na' coon¹³ cuerpo tya' Jesú^s.

²⁶Joon wana gatsá² 'nii²¹-oo', jo
'noo²oo' tsaa²; jo cwoo²oo' 'e 'nii²¹-oo'
la tøoi² jmii²¹ ce yuu¹² ñi¹. ²⁷Jo
cwoo²oo' jiin¹³xu wa' lí² tya' 'in 'livi³.

²⁸Joon 'in gajmoo¹o 'uun²¹ 'ná¹
tú²o jmáa¹a 'uun²¹ joon 'láa² 'wii²¹
jmáa¹a to², 'ná¹ jmáa¹a to² tyá²
coon¹³ cwoo²¹o 'e coon¹³ la joon
ilisá² 'e cwo²o 'in seein²¹ fa'i³.

²⁹Joon jo foo²oo' jilaa²¹ júu³ 'e
gó², fáa¹³aa' jmai² júu³ tyú² 'e lí²
uncoo¹³ tsá² xeei²¹. Joon júu³ tyii'
ityá¹-tsi tsá² 'e ngí¹ coon¹³ Dios.

³⁰Joon jo cwoo²oo' fa'i³ 'in Espíritu
Tyá² tya' Dios coon¹³ 'e jmoo²oo'
tsu Dios gacwoo¹³i 'naa' 'in Espíritu
Tyá² tya'a 'e liin¹ lawa coon²¹ sello
tyi'naa' 'e liin¹naa' tsá² tya'a ca
jmii²¹ mi untiin¹³in jmáa¹a 'e tiin¹³
'naa'.

³¹Tuu²un' 'e 'láai² 'i¹-oo' coon¹³ 'e
'yá²-oo', coon¹³ 'e 'nii²¹-oo' coon¹³
jilaa²¹ júu³ 'laa²¹ 'e 'oo¹o tó² tsá²,
coon¹³ jilaa²¹ júu³ 'e gó². Tuu²un'
jilaa²¹ 'e tsii²¹-wúu¹naa'. ³²Joon
lii¹naa' tsá² tyúi¹, 'in 'wo²-tsi tya'
tsá² la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Jmaa²aa'
feei¹-oo' la jaain²¹ la jaan²¹naa'
jiin¹³ la gajmaa¹a Dios feei¹-tsi tyii'
'wii¹³ cwáain¹ tya' Cristo.

5 Tsu 'wii¹³ joon cwoliin¹naa'
tsá² 'in líi¹ la líi¹ Dios.
Cwoliin¹naa' lawa xuui²¹ tya'a 'in
'in²¹in. ²Joon 'iin²¹naa' 'in catyaai²
jiin¹³ la galí*iin*²¹in Cristo jna' joon
gajaain¹² 'ña'a lawa jaain²¹ joo'saa²¹
xuui²¹ 'in jngaa¹³ tsá² 'e cwo² tsá²
Dios lawa coon²¹ fa¹ 'wii²¹ tyijna'.
Joon 'yaai¹-tsi Dios coon¹³ 'e fa¹ do.

³Pe 'naa', tsu 'wii¹³ líi²naa' tsá²
tya' Dios jo cwoo²oo' lí² jiin¹³
coon²¹ naa¹³ 'e foo¹³naa' tsamí² tya'
tsá² xeei²¹, jon'gi síi¹³naa' la 'oo²¹
yaanaa' tya' 'in jmoo¹o la no. Jo
jmoo²oo' doñi'ee 'e 'leei²¹ tsá². ⁴Jo
foo²oo' júu³ 'e un'leei²¹ tsá² yaai, si
júu³ 'e jo 'ee to² tí¹ 'ee, si júu³ ngí¹

'e gó² 'ee. Pe tyú²gi wa'a cwoo²oo' 'maai¹³ Dios. ⁵Tsú nañí³ 'naa' 'e jo lí² tsataai¹² tsá² li tyú² Cristo coon¹³ Dios to² 'in tsá² 'in fee¹i tsamí² jo mo cui² cwoo²o, si jmoo¹o 'e 'leei²¹ tsá² 'ee, si 'iin²¹in 'e sá² tyá' tsá² xeei²¹ 'ee (tsú lawa un'goo¹o tsá² dioses 'in gajmeei¹ tsá² mo 'iin²¹in 'e sá² tyá' tsá² xeei²¹). ⁶Jo cwoo²oo' wa' coon¹³ tsá² 'naa' tó² coon¹³ júu³ 'e jo 'ee to² tí¹, tsú Dios i'e²e wúu¹ 'in tsá² 'in jmoo¹o jilaa²¹ 'e gó² lo, 'in jo nüu¹³u. ⁷Tsú 'wii¹³ joon jo uncaan²¹naa' coon¹³on jiin¹³xu.

⁸La mo jéei¹ jo mo galicwii¹naa' Dios joon lawa néee¹naa' li nüu²¹, pe nano sicaan²¹naa' coon¹³ Ña'ñu¹u' joon lawa néee¹naa' li tí¹ 'yiia²¹. Tsú 'wii¹³ joon ngii²ii' la tíii² ngi¹ tsá² 'in néee¹i li tí¹ 'yiia²¹. ⁹Joon 'e 'yiia²¹ do jmoo¹o wa' seein²¹ tsá² 'in tyú¹, joongi wa' jmá¹ tsá² tyú² coon¹³ ruu²¹i joongi wa' jmá¹ tsá² 'e jai². ¹⁰Cwoo¹³-'oo' 'e cwoliñii²ii' 'ee 'e 'yaai¹-tsi Ña'ñu¹u'. ¹¹Joon jo cwotaan²naa' coon¹³on 'ido 'in néee¹li nüu²¹ joon jmoo¹o 'e jo 'ee to² tí¹. Tyú²gi wa'a jmaa²aa' iliñi¹ tsá² 'e gó² jmoo¹o 'ido. ¹²Tsú 'e jmoo¹o 'in tsá² do li 'uuin²¹ cwoo¹o tsá² faii²¹ wa'a faa²¹ tsá² 'e e jmoo¹ 'ido. ¹³Pe mo najóo² tsá² 'e gó² jmoo¹o 'in tsá² do coon¹³ 'e 'yiia²¹ tyá' Dios do, lí²-i liñi tsá² tyú² tsú 'e 'yiia²¹ do jmoo¹o e níl'i røo²¹ 'ee lí¹. ¹⁴Tsú 'wii¹³ joon jin²in ni jí² tyá'a:

'Nu, 'in cwúu²i, unjnaa²-'o;o; joon
ráan²un jee²¹² líi²¹², joon cwo¹
Cristo 'nu iseen²¹u jee²¹² 'yiia²¹
tyá'a.

¹⁵Jóo²øø⁰ xiala ngii²ii' cataain²¹
cataain²¹ coon¹³ túñ² joon jo
seen²¹naa' la seein²¹ 'in tsá² 'in jo

nii²¹²-tsi, líi¹naa' tsá² jmii¹-tsi. ¹⁶E cwoo¹³-'oo' jmaa²aa' 'e sá² jmoo²¹o jee²¹² jmii²¹² no tsú 'e gó² jmoo¹o 'in catyaai². ¹⁷iJo cwoliin¹naa' tsá² bón¹! Cwoo¹³-'oo' 'e lí'øøi²¹-'oo' 'ee 'iin²¹²in Ña'ñu¹u' jmaa²aa'. ¹⁸Jo ngi²ii' to² 'iin¹ tsú caa²¹naa' jilaa²¹ 'e 'oo²oo' coon¹³ ca juncwii²¹ tyii' 'in ngi¹ la joon. Pe cwoo²oo' wa'a unrøøi²¹ Dios 'naa' coon¹³ 'in Espíritu Tyú² tyá'a. ¹⁹Síin¹³naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' coon¹³ salmos, joongi coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyú² 'e 'ø¹ tsá². Coon¹³ jilaa²¹ 'wa' pí³ tyii' 'øø²øø⁰ 'e jløø³moo' joon un'goo²¹oo' Ña'ñu¹u'. ²⁰Joon coon²¹ tøø²mo cwoo²oo' 'maai¹³ Dios tyá' jilaa' coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo.

Xiala jmoo¹o tsá² la 'oo²¹ ruui²¹ tsá²

²¹Joon tsú 'wii¹³ un'goo²¹oo' Cristo jmée¹³naa' yaanaa' tsá² 'in nüu¹³ la 'oo²¹ yaanaa' no.

²²Joon 'in tsamí² tyá' tsá² 'ná' jmáa¹a nüu¹³u to² tyú² nüu¹ tyá'a 'wii¹³ 'iin²¹²in jmáa¹a 'e 'yaai¹-tsi Ña'ñu¹u'. ²³Tsú 'in nüu¹ tyá'a do líi¹ mootiyi² tyá' tsamí² tyá'a tsú la joon líi¹ Cristo mootiyi² tyá' 'in jai² líi¹ 'ii. Joon Cristo do gajmaa¹a tiin¹³ 'in tsá² jai² líi² 'ii. Joon 'in tsá² 'in jai² líi² 'ii líi¹ lawa cuerpo tyá'a.

²⁴Joon la jmoo¹o 'in jai² líi² Cristo nüu¹³u to² tyú² Cristo la joon jon tsamí² 'ná' jmáa¹a nüu¹³u jilaa²¹ to² tyú² nüu¹ tyá'a.

²⁵Joon 'in tsanüu¹ 'ná' 'iin²¹²in 'oo²¹o la galíi²¹²in Cristo 'in tsá² 'in galíjai² líi² 'ii, joon gacwo¹o Cristo juncwii²¹ tyá'a 'wii¹³ 'ii. ²⁶La lo-o gajmaa¹a Cristo 'e gauntyúu¹ 'in njai¹ líi² 'ii tsaa² tyá'a. 'E galityúu²mo coon¹³ jmií²¹ 'e gasaa¹i

joongi coon¹³ júu³ tyá² tya' Dios.
27 Joon coon¹³ la joon lí² jaain²¹ Cristo tyani 'ña'a 'in jai¹² líi² 'ii 'in 'ye²gi 'áal¹; jiin¹³ coon²¹ tsaa² jo 'e 'oo¹gi jon'gi wa'a 'e gó² catyiia²gi pe jmaai¹³ 'in tyúu¹mo jo 'ee si'naai²¹ tya'a.
28 Joon la joon 'in tsaañuu¹ 'ná¹ 'iin²¹ in tsamí² tya'a jiin¹³ la 'iin²¹ in cuerpo tya'a 'ña'a. Joon 'in 'iin²¹ in tsamí² tya'a la wa'a 'e 'iin²¹ mo 'ña'o.
29 Jiin¹³ jaain²¹ wa' eei¹¹ cuerpo tya' 'ña'a li' jiin¹³ 'e unjíi²o joongi un'øøi¹ 'ña'a. La joon jmoo¹o Cristo tya' 'in jai¹² líi² 'ii,
30 tsú lawa cuerpo tya¹o 'ii. Joon jna'o' líi¹na' 'no³ tya' 'e cuerpo do, tsú 'wii¹³ ngú¹ taan²¹ in joongi moo¹ taa²¹i líi¹na' 'in líi¹ tsá² tya'a.
31 "Tsú 'wii¹³ joon ituu²mo tsaañuu¹ sáa³ jmií²¹ joon iuncaain²¹ coon¹³ tsamí² tya'a joon 'in gáí¹ do iliin¹ lawa jaan²¹mo." **32** Coon²¹ júu³ 'uuin²¹ 'áai¹ 'elo pe fo¹oo 'e faa²¹a 'e júu³ do cwáain¹ tya' xiala líi¹ Cristo coon¹³ 'in tsá² 'in jai¹² líi² 'ii.
33 Pe fuu²¹uu 'naa' jon 'e 'ná¹ 'iin²¹naa' jilee²¹naa' tsamí² tyii' la 'iin²¹naa' yaanaa', joon 'in tsamí² do 'ná¹ un'goo¹o ñuu¹ tya'a.

6 Joon 'in xuui²¹, tsú 'wii¹³ jai¹² líi²i, 'ná¹ jmáa¹a nuu¹³ tsacøøi¹³ tya'a tsú la joon 'e tyá².
2 Joon 'e ley nifu 'e jéei¹ coon²¹ júu³ tyiin² 'e jin² la lo: "Un'goo¹o ñuu¹²t coon¹³ saa²a **3**'e coon¹³ la joon 'e seen²¹un jløø³mo'o joon wóo² inf²i fu juncwii²¹ lo."

4 Joon 'naa', 'in líi¹naa' tsacøøi¹³ tya' xuui²¹ jo jmaa²aa' 'e tyá² 'nii¹²-tsi xuui²¹tyii', pe 'e tyá²gi wa'a uncwaan²¹naa' coon²¹ tún² joon 'ee'ee' cwáain¹ tya' Ña'ñuu¹u'.

5 Joon 'naa', 'in jmoo¹o to² tya' tsá², jmaa²aa' nuu¹³uu' ñi'fii¹ii' 'in

taain²¹ juncwii²¹ lo. Joon lawa jmoo²oo' to² tya' Cristo jmoo²oo' to² tya'a coon¹³ 'e un'goo²oo', canii²mo 'e 'i¹-oo'. **6** Jmaa²aa' to² tu²u la tsaleei¹³ tya' Cristo jon' wa' jiin¹³ lí² jøø²naa' 'e seen²¹naa' tyá² coon¹³on. Jmaa²aa' coon¹³ jilaa²¹ wa² pí³ tyii' 'e 'iin²¹in Dios. **7** Jmaa²aa' to² tyii' 'e 'yaaí¹-oo' lawa to² tya' Ña'ñuu¹u' jon' wa' to² tya' tsá². **8** Tsú ñi³ 'naa' 'e la jaain²¹ la jaain²¹ i'i²i tya' Ña'ñuu¹u' jiin¹³ la 'e tyá² 'e nigajmaa¹a si jmoo¹o to² tya' tsá² si jmoo¹o to² tya'a 'ee.

9 Joon 'naa', 'in líi¹ ñi'fii²¹ tsá², coon²¹ røø²¹ jmaa²aa' la jmoo¹o 'ido, jo toon²oon' fo¹-tsi. Cwotii¹³-oo' 'e 'in Ña'ñuu¹u' 'in tyíin¹ ñu'fú² 'in tyu² to² 'in tsá² do tyu²u to² 'naa' jon. Joon canii²mo líi¹ tsá² tyanii¹i, jo 'ee sisii¹i tsá².

'E cwoo¹o 'in Espíritu Tyá² tya' 'in jai¹² líi² Dios

10 Joon nano tsaru¹u', tá² teen¹-oo' sicaan²¹naa' coon¹³ Ña'ñuu¹u' joon coon¹³ jilaa²¹ 'waa²¹ pí³ tya'a.

11 Joon lawa tyi² 'láa² 'láai² nii² ñi³ 'e un'øøi²¹ yaai la joon jon 'naa' 'ná¹ ci²ii' lawa ñi³ tya' 'láa² 'e cwo¹o Dios 'naa' 'e tá² táain¹-oo' coon¹³ jilaa²¹ júu³ tajuu²¹ tya' 'in líi³. **12** Tsú jo 'e tiii²¹ jna' coon¹³ tsá² taain²¹ juncwii²¹ pe tiii²¹ jna' coon¹³ 'in espíritu gó² 'in tyu² to² tya'cwii²¹. Tiii²¹ jna' coon¹³ 'in tyiin²gi, joongi 'in 'oo¹o to² wa'a tyu²u to² 'e juncwii²¹ lo 'e 'i¹ li nuu²¹. **13** Tsú 'wii¹³ joon cii²ii' ñi³ tya' 'láa² icwo¹2 Dios 'naa' 'e coon¹³ la joon tá² lí² táain¹-oo' mi tf¹ jmií²¹ 'e gó². Joon mo gajmaa²aa' jilaa²¹ 'e ilí², joon tá²

taain¹'oo'. ¹⁴Tá² téin¹'oo' coon¹³ 'e jai² si'ñúu¹ tuu¹uu' lawa coon²¹ loo²¹ 'náa¹ tu²u tya' 'láa². Joon lawa coon²¹ ñí³ 'e toon¹on 'láa² ni tsí¹ jmaa²aa' 'e 'yaai¹-tsi Dios coon²¹ tøø²mo. ¹⁵Joon tyá²aa' tyá² tyi² 'e cwoo²oo' 'e júu³ tyá² tya' xiuala seein²¹ tsá² tyá² coon¹³ Dios la tyá² 'láa² tyá² mo 'ø²ø mí¹i. ¹⁶La joon 'e jai² cwoliin¹naa' 'e lí¹ lawa coon²¹ 'mojmó² 'ú²xu 'e saan²¹a 'láa² 'e 'íi¹i tyaní¹i 'e coon¹³ 'e joon lí² díu¹u jilaa²¹ sii² suun²¹ tya' lí² 'e coo²¹ tya' 'in 'líii¹³. ¹⁷Joon toon²oon' tyí²ii' lawa coon²¹ lootyi² tya' 'láa² 'e nigajmaa¹a Dios tiin¹³ 'naa'. Joon lawa coon²¹ ñí³ cwaal²¹ lí¹ 'e júu³ tyá² tya' Dios 'e cwo¹ 'in Espíritu Tyá² 'naa'; soon²oon' tá². ¹⁸Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo²oo' foo²oo' júu³ tyá², mÍ²ii' tyani Dios coon²¹ tøø²mo coon¹³ 'i¹²¹ tya' Espíritu Tyá². Joon la joon líi²ii' jmaa²aa' jo tú²oo'; foo²oo' júu³ tyá² tya' jileei²¹ 'in jai² líii² Dios. ¹⁹MÍ²ii' jon 'wii²¹² tyiajna 'e cwo¹o Dios jna jilaa²¹ júu³ 'e fo³oo. MÍ²ii' 'wii²¹² tyiajna 'e jo

'goo²¹oo ijmaa¹³ jna tsá² júu³ 'e júu³ 'uuin²¹ do tya' xiuala jmoo¹o Dios tiin¹³ tsá². ²⁰Joon Dios gasi¹in jna wa'a jmáa¹³aa tsá² júu³ 'e júu³ tyá² lo; joon 'wii¹³ 'e júu³ tyá² lo 'yuu²na 'nuñí³ nano. MÍ²ii' tyani Dios wa'a cwo¹³ jna tsá² 'e júu³ tyá² lo jo 'goo²¹oo jiin¹³ la tíi²na jmáa³aa.

Júu³ li gatséi¹

²¹⁻²²Síi³na 'in Tíquico lo jee²¹² 'naa' 'e jma²a 'naa' júu³ xiuala seen²¹na, 'e coon¹³ la joon lí² tyá²-'oo'. Joon 'in Tíquico lo jaain²¹ tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na 'áai¹ joon nigajmaa¹a to² tya' Ña'ñu¹u' coon²¹ tún². 'Ii ijma²a 'naa' júu³ xiuala tsang³na joongi jilaa²¹ 'e jmoo³oo.

²³MÍ²ii tyani Dios 'wii¹³ tya' jileei²¹ tsaru¹u' wa'a seein²¹ 'ido tyá² tyani Dios joon wa'a cwo² Dios Jmii²¹ coon¹³ Na'ñu¹u' Jesucristo 'ii 'e 'iin²¹²mo ruu²¹ coon¹³ 'e jai² líii². ²⁴Cwauncwaai¹³ Dios jileei²¹ tsá² 'in 'iin²¹²in Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'in jo tyéi¹ 'e 'iin²¹²in 'ido. Amén.

Jí² gasii¹in San Pablo tíí²i tsá² 'in néei¹ Filipos

Poo² taain²¹² 'nūñí³ joon sii¹in jí² tyá¹
'in jai² líii² Cristo néei¹ fuu²¹ Filipos

1 Poo² coon¹³ Timoteo sii¹ⁱⁿ 'e ji²
lo. Jna'oo'o líi²na'a tsá² jmoo^{1o}
to² tyú² Jesucristo. Sii²na'a 'e jí² lo
tíii² jilee²¹naa' 'in jai² líii² Cristo 'in
néei¹ fuu²¹ Filipos. Sii²moo' o 'e jí² lo
jon tyá' 'in tyú² to² 'naa' coon¹³ tsá²
'in uncooon¹³ 'in tyú² to² do. Tsá² tyá'
Dios 'naa' joon nisicaan²¹naa' coon¹³
Cristo Jesús. **2**Cwouncwaai¹³ Dios
'naa' joon cwocwoo¹ Ná¹ú¹ Dios
Jmii²¹ coon¹³ Ná¹ú¹ú¹ Jesucristo 'e
seen²¹naa' tyú²-u.

Poo² faa^{'21}a júu³ tyú² tya' 'in
jai^{'2} líii² Ña'ñu^{'1}u'

³La coon²¹ naa¹³ mo tiii¹³-tsii
'naa' cwo³oo 'maai¹³ Dios tyiia.
⁴Mo fo³oo júu³ tyú² mf³ii tyani
Dios Jmii²¹ 'wii²¹² tyii' e jløo³moo.
⁵Cwo³oo 'maai¹³ Dios 'e ca jmii²¹²
li ga'naai²¹² 'wii²¹² la joon jon ca li
no nigajmóo²oo' to² caan²mo coon¹³
jna'a 'e cwoo²¹o' júu³ tyú² ty'a' Dios.
⁶Cwo³oo 'maai¹³ Dios joon nf³oo, jo
cu²-tsii coon¹³ Dios 'in ga'láa² 'wii²¹²
jmoo¹o coon²¹ to² tyú² jee²¹² 'naa', 'ii
ijmaa¹gi la ngó¹ 'naai¹³ ca tñ² jmii²¹²
mi cwéel¹ Ñaññ¹tl' Jesucristo.

'ÁA¹mo tyú² 'e 'í¹-tsii la no 'wii¹³
'naa' tsü 'áA¹mo 'iin²¹²na 'naa' tsü
'wii¹³ niga'ii¹³mo' ca nñi³mo fo'fee'i¹
tya' Dios. Joon xüfin¹³ 'úu³na
'nñi³ joongi xüfin¹³ isii¹³na tyani
tsaa'to² liili¹ un'ø¹moo 'e júu³tyú²
tya' xiiala itiin¹³ tsá². Siin³moo
'ñiia' e júu³jai² 'e júu³ lo. 8 Ñi¹ Dios
xiiala 'iin²¹²na jilee'i²¹ 'naa' la
'iin²¹²in Jesucristo 'naa!. 9-10 Mi fo¹³oo
júu³tyú² mñ³ii tyani Dios 'wii²¹²
tyii' 'e ili'iin²¹²gii' Dios coon¹³ tsá².
Mñ³ii jon icwó² Dios 'e 'øoi¹gi-'oo'
joon 'e lijmiit¹gi-'oo' 'e liñ²ii' jmaai¹³
'e tyú²gi'. Tsü la joon jo 'leei²¹gii'
tyani tsá². Joon jiin¹³ coon²¹ jo 'ee
tsaa² nñ²gii' mi cwéei¹ Cristo Jesús.
¹¹ Joongi mñ³gii 'e coon¹³ 'ii²¹tya'
Jesucristo ijmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú²
joon coon¹³ 'e tyú² jmoo²oo' iun'goo¹
tsá² Dios Jmii²¹ joon ifaa²¹a júu³
tyú²tya' Dios Jmii²¹.

Juncwi²¹ tyiia 'e ty'a Jesucristo jon
12 Tsaru¹ u', 'iin²¹ na 'e liñf²ii' 'e
jilaa²¹ 'e ningii³na gauncoon¹³ on
tyiia joongi gauncoon¹³ on ty'a 'in
catyaai² 'e cwoow²¹o'o 'e jíuu³ tyú²
tya' xiala itiin¹³ tsá². ¹³ La joon
ce jileei²¹ 'láa² 'in néei¹ inuu ty'a'
róøl¹³ joon jileei²¹ 'in catyaai² ñiø

'e siin¹³na 'nūñi³ 'wiin¹³ 'iin²¹²na júu³ tya' Cristo. ¹⁴Joon mo galini³ tsaru¹u' e'yúu³na 'nūñi³ xii²¹ jo jilee²¹mo gatyaa¹-tsi cwo² júu³ tyá² tya' Dios jo 'ee 'goo²¹o, jo 'ee-gí cu²-tsi coon¹³ Nā'ñu¹u'.

¹⁵E ja²mo, seen²¹mo 'in líii¹³ 'in cwó¹ júu³ tya' Cristo tsiwíu¹i, 'noo¹o 'mii¹³ pe 'in líii¹³gi cwoo¹o júu³ tyá² 'e jløø³mo. ¹⁶⁻¹⁷In tsá² do cwoo¹o júu³ tyá² tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo jna. Ñi¹o 'ido 'e Dios gasii¹in jna lo 'e un'ø¹moo 'e júu³lo. 'In catyaa²gi do cwoo¹o júu³ tyá² tya' Cristo la 'øøi²¹-tsi yaai 'yu to² jmoo¹ móo³gi wúu¹ tsi 'nūñi³. Jon' jai¹² to² ngí²i. ¹⁸Jo ñí³ii 'ee e lí² do, jna-a, jløø³moo ngóo¹ 'naai¹³ cwoo¹o júu³ tyá² tya' Cristo. Jløø³moo mo cwoo¹ tsá² júu³ tya' Cristo 'wii¹³ 'iin²¹²mo Nā'ñu¹u'. Jløø³moo jon mo cwoo¹ tsá² júu³ tya' Cristo xüfiin¹³ jon' jo² 'iin²¹²in Cristo tsu coon¹³ la joon inúu²u tsá² júu³ tya' Cristo.

Joon ilijløø³moo ¹⁹tsu ñí³oo 'e coon¹³ júu³ tyá² tyii¹ joongi coon¹³ 'e uncoo¹³ icwó² 'in Espíritu Tyá² tya' Dios jna ilaa²¹moo. ²⁰⁻²¹Jiin¹³ 'e 'iin²¹²na ijaan¹gi jo cwoli¹i lí²na, joon lí²-i fo³oo jo 'e cu²gi-tsii jiin¹³ la nifo³oo la joon ifo³oo túu¹. Iin²¹²na un'góo³oo Jesucristo coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo³oo. Jo 'e lí² xüfiin¹³ wa'a jin¹³iin si najúun³na 'ee. Tsu wana taaa³na jiin²¹iin la jiin²¹ Cristo si ni'lfi³na 'ee 'e nisáa¹mo joon tyiia. ²²Pe wana taaa²mogii juncwii²¹ jmáa³gi to² la ngóo¹ 'naai¹³ 'e cwóo³oo júu³ tyá² tya' Dios. Jo ñí³ii 'ee ijmáa³aa, ²³'áai¹ tyáan² to² tyiia la ji túu² 'ii¹³. Coon²¹ lí²na 'e jmee²¹gi tyiia 'e júun³na joon nii¹³na ninii²¹²ii

coon¹³ Nā'ñu¹u'. ²⁴Pe coon²¹ 'elo jmee²¹gi tyii¹ 'e taan²¹²mogii juncwii²¹ lo. ²⁵Niliñi³mo-tsii itaan²¹²mogii juncwii²¹ coon¹³ 'naa' 'e uncoo¹³on 'naa' 'e liñí²gi¹ 'e taan²¹²naa' 'e jløø³moo' coon¹³ júu³ tyá² tya' Cristo. ²⁶Tsu icwaa¹³moo jee²¹² 'naa' 'e coon¹³ la joon ingí²ii¹ jløø³moo' coon¹³ Cristo joon unfee¹gi¹ Cristo.

²⁷Cwoo¹³-'oo' 'e ngí²ii¹ jiin¹³ la tíii² ngí² tsá² 'in jai¹² líii² Cristo tsu la joon xüfiin¹³ yajøø³na 'naa' si wíin² taan²¹²na 'e inúu³oo xiuala ngóo¹ 'naai¹³ seen²¹naa' tá² taain²¹²-'oo'. Caan²mo ngí²ii¹ cwoo¹o' júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá². ²⁸Joon jo foo¹³naa' wana 'in 'iin²¹²in toon²¹ fo²-'oo' 'in 'eei¹ 'naa'. Tsu coon¹³ la joon iliñi¹ 'in 'eei¹ 'naa' 'e tsalíin² li 'ii²¹ pe 'naa'gi¹ cwolíin²naa' fu ñufú². Joon Dios gajmaa¹a jilaa²¹ 'elo. ²⁹Joon jon' wa'a jiin¹³ 'e jo² lí²naa' Jesucristo pe Dios cwo¹o 'naa' 'e wíu¹ móo²oo' 'wii²¹² tya' Jesucristo. ³⁰Móo¹³-'oo' ngí² i' jmoo²¹o' caan²mo. Ñí²oo' jilaa²¹ wíu¹ nimoo²¹²oo. Joon la no níu²oo' 'e wíu¹ móo³oo. Joon 'naa' itsangí²naa' la joon.

Xiuala líi¹i Jesucristo mo jó¹ juncwii²¹ joongi jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a

2 In cáan²na' tsu 'wii¹³ ja²mo líi²na' Jesucristo joon tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo' la jaain²¹ la jaan²¹na' cwóo¹³o' pí² yiia', joongi cwóo¹³o' fo'fee¹ ru¹u'. Nigajmoo²¹o' to² caain²¹ coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyá² tya' Dios. Ningali²¹i' 'e fíu² líi²na. ²'Wii¹³ joon 'naa' jmoo²oo' 'e jløø³moo' 'e naseen²¹moo' 'e tyá². In caan²moo' tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo' ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'.

Jløø¹³moo wana 'e seen²¹naa' 'e coon²¹ 'e 'i¹'oo'. ³Jo jmaa²aa' wa 'in²¹naa' 'e sáai² tyii' jon'gi 'e jmaa²aa' jloo¹³. Jmée¹³naa' yaanaa' tsá² coon²¹ tún². Tyíin²gi 'e 'i¹'oo' cwáain¹ tyaa' 'in catyaaai² do lagi yaanaa'. ⁴Jo jmaa²aa' wa'a jiin¹³ 'e tyú² tyii' yaanaa', 'ná²-a jmaa²aa' 'e tyú² tyii' ce jilee²¹mo.

⁵Tyíin²mo 'e 'i¹'oo' la li 'e ga'i¹-tsi Cristo Jesús. ⁶Tsú xüfiin¹³ Dios 'ii jo fúu² galíi²i 'ña'a. Jo gajmaa¹a jiin¹³ 'e tñi² jmáa¹a tsú 'wii¹³ Dios 'ii. ⁷Joon gatyaa¹a caa¹mo jilaa²¹ 'ii²¹ 'ya² tyaa', joon ga'íi¹i lawa jaain²¹ tsá² ti' tsá². Joon gaunjii²¹i tsá² seein²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹. ⁸Joon líi¹i jaain²¹ tsáñuu¹¹ joon ga'íi²¹mo jo 'ee fa'íi²¹ líi²i 'e ijúu² tsaa¹ crúu¹³. ⁹'Wii¹³ joon gacwo²o Dios Jmii²¹ 'ii to² fee¹gi la jee²¹² jileei²¹. Joon gacwo²o 'ii 'e sii²¹ Cristo Jesús. Joon 'e sii²¹ do 'e joon 'e tyíin²gi la jee²¹² jilaa²¹. ¹⁰Tsú jiin¹³ coon²¹ moojni² tsá² jo sá² wa'a jo juui¹³ tyaníi¹i mo núu²uu 'e sii²¹ 'in no Cristo Jesús, xüfiin¹³ 'in taain²¹² ñu²fú² si 'in taain²¹² juncwii²¹ lo 'ee, si 'in najóin¹ 'ee. ¹¹Joon coon¹³ la joon ijmaá¹ jileei²¹ tsá² júu³ 'e Jesucristo líi¹i Ña'ñu¹¹u. Coon¹³ 'e la joon iuntyú¹mo Dios Jmii²¹.

'In jai² líi² Jesucristo 'ná² uncooñ¹³ 'in catyaaai² ilicwii¹mo jon Jesús

¹²Tsú 'wii¹³ joon, tsaru¹u', 'in 'in²¹na, galinuu¹³oo' júu³ tyaa' Dios mo gataan²¹na jee²¹² 'naa'. Jmaa²gi¹ 'núu¹³uu' la ngóo¹ 'naai¹³ xüfiin¹³ jo ngí³ii jee²¹² 'naa'. Cwoo¹³-'oo' untiin¹³naa' jilaa²¹ júu³ 'e 'in²¹² Dios lí² jee²¹² 'naa'. Jmaa²aa' coon²¹ ce tún². Jmaa²aa' cu²-'oo'

yaanaa'. ¹³Tsú cwo²o Dios 'naa' 'e 'in²¹²naa' jmaa²aa' joongi uncooñ¹³o 'naa' ilí²ii' jmaa²aa' jiin¹³ la lí² 'e 'in²¹² Dios.

¹⁴Jmaa²aa' jilaa²¹ 'e 'ná² jmaa²aa' 'e tyaa¹³-'oo' jon'gi wa'a 'e jo cwoo¹oo' júu³ ruu²¹naa'. ¹⁵Coon¹³ la joon jo lí² cwo² tsá² 'naa' tsaa, jogi lí² wa'a jin² tsá² 'e jo untiin¹³naa' 'e jo²o lí²naa'. Li' la cií¹³i 'e lí² nogi ilíiñ²naa' jónon¹ Dios Jmii²¹. Jo 'in 'leei²¹naa' xüfiin¹³ taan²¹naa' jee²¹² tsá² 'líi³, tsá² 'in jo tsáa¹ ngí¹. Ijná² joo²¹ 'naa' jee²¹² 'ii lawa jaain²¹ núa¹ 'ii²¹ juncwii²¹ mo núa²¹. ¹⁶Ngí²ii' la ngóo¹ 'naai¹³ cwoo¹oo' tsá² júu³ tyú² tyaa' Dios tsú joon cwoo¹oo' Dios juncwii²¹ tyaa' tsá² coon¹³ 'e júu³ no. Tsú la joon mi jó² Jesucristo joon jløø¹³moo coon¹³ 'naa'. Jløø¹³moo tsú níi³oo 'e jo ti² gagoo²¹²oo jee²¹² 'naa' jon'gi jo ti² to² gajmáa³aa jee²¹² 'naa'. ¹⁷Joon xüfiin¹³ 'ná² júun³na 'e uncooñ¹³oo 'naa' ijmaá³gi¹ jiin¹³ la to² tyú² Dios. Joon ilijløø¹³moo coon¹³ 'naa'. ¹⁸Joon la joon 'in²¹²na 'e jløø¹³moo' coon¹³ jna.

Xiiala líi¹ Timoteo coon¹³ Epafroditó

¹⁹I¹-tsii wa'a icwó² Ña'ñu¹¹u' Jesucristo isíi²na Timoteo 'e jajóø²i 'naa'. Tsú joon ilijløø¹³moo mi liñí³ii xiiala seen²¹naa'. ²⁰Jiin¹³ 'ii-o 'i¹-tsi la li 'e 'i¹-tsii cwáain¹ tyii'. Joon 'e la ja²mo cu²-tsii¹ xiiala seen²¹naa' coon¹³ 'e tyú² tyii'. ²¹Jileei²¹ catyaaai² 'noo²¹on jiin¹³ 'e tyú² tyaa' yaamo, líi²i 'e jo 'ee cwáain¹ tyaa' 'e júu³ tyaa' Jesucristo. ²²Pe níi³oo xiiala líi¹ Timoteo, tsá² tyú²-tsi 'ii. 'Áa¹mo nigaucooñ¹³ jna cwóo¹³o'júu³ tyú². Lawa'a yuun²¹ tyia-oo 'ii.

²³Joon 'i¹-tsii isíi³na Timoteo jajóø²i 'naa' mi liñíi³ii xiiala ngóo¹ seenna.

²⁴Líi²na 'e Ñañu¹u' icwó² wa'a yajóø²na 'naa' la jmooño.

²⁵Pe la joon jon líi²na 'ná² sii²na jon 'in tsaru¹u' Epafroditu 'in gasiin¹ 'naa' iuncoón¹³ jna jilaa²¹ jmaai¹ to² tyiia. Nigajmoo²¹o'o to² caain²¹ coon¹³on coon¹³ jilaa²¹ fa'í³ 'e seen²na'a. ²⁶Áa¹mo galíi²¹in jajóø¹i 'naa' tsu cu²-tsi tyii¹ tsu ñi¹o 'e ñíi²ii' júu³ 'e tsaa¹³o. ²⁷E ja²mo galitsaa¹³a Epafroditu do, la mo júun¹mo pe Dios galifeei¹-tsi 'wii²¹tya'a. Joon jon'gi wa'a jiin¹³ tya' 'ii pe cagi 'wii²¹tyiia 'e jo galifee¹gi fa'í³-tsii 'e seen²na. ²⁸Tsu 'wii¹³ joon isíi³na Epafroditu tsu joon lí² jløø³moo' mi máa¹naa' 'ii tún¹. Coon¹³ la joon jo cu²gi-tsii tyii¹ mi liñíi³ii 'e taain²¹ jee²¹ 'naa'. ²⁹Mi tyii¹a no 'ii¹³naa' 'ii 'e jløø³naa' lawa jaain²¹ ruu²¹moo' 'in jai² líi² Ñañu¹u' Jesucristo. Joon cwoli*iin*²¹naa' jileei²¹ catyaa² 'in líi¹ la líi¹ 'ino. ³⁰Coon²¹ xuu jo gajúun¹in 'wii¹³ jmoo¹o la to² tyu² Jesucristo. Ga'ii²¹ fu¹ ngóo¹ li 'ii²¹ fo² 'áa¹ tya'a 'e jmáa¹a to² tyani³ii 'e jo lí² jmáa² 'naa' yaanaa'.

'In la jai² jóon¹ Dios 'in un'goo²¹o Dios Jmii²¹

3 Tsaru¹u', cwoli²du' doñi'ee lí² jløø³naa' jmaa²aa' tsu tsá² tya' Ñañu¹o 'naa'. Tya jna-a jo 'ee untyií¹ wa'a fo³oo tún¹ la lí² 'e nifo³oo ni ji² 'e nisíi²na tsu 'áa¹mo tyiin² tyii¹. ²Un'øø¹ 'naa' yaanaa' coon¹³ 'in tsá² jmoo¹o 'e gó², 'in jmoo¹o lí² sii²¹ circuncisión tya' tsá². Jna-a unsii²¹ 'in tsá² do "tsii²¹". ³In tsá² do jin²in 'e coon¹³ 'e lí² jmoo¹o no 'e líi¹na'

jóon¹ Dios. Pe jo jo² la jin²in. 'Elo-o 'e júu³ jo²: 'In tsá² 'in un'goo²¹ Dios coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios líi¹ jóon¹ Dios. Jna'o 'in la jai² jóon¹ Dios Jmii²¹. Saan²¹an 'e jløø³mo' tsu Cristo Jesús galáa²mo jna' joon cu²u'-tsi' coon¹³ 'e lí² ngii¹ i jma²i tsá². ⁴Wa lí² 'i¹-tsi tsá² 'e jóon¹ Dios Jmii²¹ 'wii¹³ cwáain¹ tya' 'e lí² jmoo¹o tsá² 'e joon ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in lí²gi la lí³ii jna tsu tsai' tsá² Israel jna. ⁵Mo gatí² jná² jmii²¹ 'e ngaa¹³ii joon galíi¹na 'e lí² circuncisión do. Coonti líi¹na jún² tsá² Israel tsu 'lii²¹ tsauñáai¹ tyiia sii²¹ Benjamín joon jileei¹³ tsacøø¹³ tyiia 'in ngaa¹³i Israel 'i. Ga'øø¹-tsii ley tya' Moisés la 'øø¹-tsi tsá² tya' fariseos.

⁶Gajmáa³aa ce caain²¹-tsii 'e ley do. Joon gasaan²¹moo 'in jai² líi² Cristo taa²¹na 'ii 'nñi³. Gajmáa³aa la to² tyu² ley tya' Moisés ce jiin¹³ jaain²¹ jo lí² jmá¹ tsaa² tyiia. ⁷Jilaa²¹ 'elo ca la jéel¹ 'áa¹mo tyiin² tyiia pe la no jo 'ee tyiin²gi coonti tyiia 'wii¹³ tya' Jesucristo. ⁸Pe jilaa²¹ 'e la mo i'oo³oo do gatí³tsu lí¹ caa²¹mo tsu 'i¹-tsii jo 'ee tyiin² jiin¹³xu mo gaunciii¹ la tyiin² mo galicwi¹in tsá² Jesucristo lawa'a Ñañu¹u'. Joon 'wii¹³ Jesucristo ga'íin²moo jilaa²¹ 'elo joon jmoo³-oo cwáain¹ lawa tyi¹-i tsu 'iin²¹na 'ii¹³na jilaa²¹a 'e cwo² Cristo jna. ⁹Joon 'iin²¹na 'e tye¹ Dios jna 'e licaa²¹na coon¹³ Cristo jon' wa' 'wii¹³ jmoo³oo 'e tyu² jiin¹³ la to² tyu² ley do pe tsu 'wii¹³ Dios gauntyú¹mo jna 'wii¹³ ja²mo líi²na Jesucristo. Tsu tyú¹mo tsá² tyani Dios jiin¹³ wii¹³ ja²mo líi² Cristo. ¹⁰Cristo gajiin¹in jee²¹ líi²¹ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya'

Dios Jmii²¹. Joon 'iin²¹²na 'e cwo²o
 Dios Jmii²¹ jna jon 'e taan²¹²na
 juncwii²¹ coon¹³ 'ii²¹ do 'e gajmaa¹a
 jiin¹in Cristo. 'In²¹²na móo³oo
 wúu¹ la ganii²¹ 'ido wúu¹. 'In²¹²na
 'e taan²¹²na juncwii²¹ 'e 'i-tsii la li
 'e ga'i¹-tsi Jesucristo la mo gajúu¹
 cwáain¹ tyáa¹ tsá² taain²¹² ni cwoo¹³
 juncwii²¹. ¹¹'In²¹²na jmáa³aa jilaa²¹
 'elo wa'a li¹ii jon jin¹iin jee²¹² 'lii²¹²
 la gaijin²¹ 'ii-o.

**'Áa¹mo cwo²-tsi Poo² untiin¹³in
 jiin¹³ la to² tyá² Dios**

¹²Jo 'iin²¹²na fuu²¹²uu 'naa' e
 nigaantiin¹³mo Dios jmeei¹ jna
 jiin¹³ la 'iin²¹²in, jon'gi 'iin²¹²na
 fuu²¹²uu 'naa' e seen²na jiin¹³ la
 'e fo³oo nota. Pe jmáa³gii la ngóo¹
 'naai¹³ 'e ilíin²na la joon. Tsú 'wii¹³
 joon Jesucristo gatø²ø jna ilíin²na
 tsá² tyá'a nifu. ¹³Tsaru¹u', jo
 fuu²¹²uu 'naa' wa'a nigaantiin¹³na
 jilaa²¹, pe la no ngóo¹ 'no² jmóo³oo
 'e 'iin²mo-tsii jilaa²¹ 'e nijmáa³aa
 la jéei¹ joon cwo³oo pí³ 'ñii'a 'e
 untiin¹³na jilaa²¹ 'e 'ná² jmáa³aa
 nifu. ¹⁴In²¹²na untiin¹³na joon
 coon¹³ la joon iuntiin¹³mo Dios
 Jmii²¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in cwáain¹
 tyiaa¹ 'wii¹³ Jesucristo. Joon 'iin²¹²in
 Cristo cwo²o jna 'e nii¹³na ninii²¹²ii
 coon¹³on ñu'fú².

¹⁵Joon tyá'a jileei²¹ tsá² 'in la jai²
 líi² júu³ tyá'a Dios joon jmoo¹-o tyiin²
 'áa¹mo 'e 'i¹-tsi la no. Joon wana 'i¹-oo'
 'e xiiia²¹ joon Dios ijmáa¹a 'øøi²¹-oo'
 'elo. ¹⁶Pe 'elo 'áa¹mo tyiin² jmoo²¹o.
 'Ná²-a 'i¹-tsi', la joon jon 'ná²-a ngii²¹i
 tyani tsá² jiin¹³ la nigøøi²¹-tsi' júu³
 tyá'a Dios.

¹⁷Tsaru¹u', jmáa²aa' la jmóo³oo,
 joon tyáan²aan' cwáain¹ 'in jmoo¹

la jmoo²¹o'o. ¹⁸Nifuu²¹²oo 'naa' láai²
 naa¹³ joongi¹ ifo³oo tún² ca 'e la
 xuui²¹²-tsii 'e fíu¹mo 'in jin² 'e jo²o líi²
 júu³ tyá'a Jesucristo pe jilaa²¹ 'e jmoo¹
 la mo 'ee²¹mo júu³ tyá² do 'e jin²in
 'e nijuun¹mo Jesucristo tsaa¹² crúu¹³
 'wii²¹² tyi'. ¹⁹Joon li tséi¹ i'fin²mo 'in
 líi² la joon. Un'goo¹-o 'ido wa'a lisá²
 jiin¹³ 'e la 'iin²¹²mo 'e 'íi¹³ lawa'a 'e
 un'goo²¹o Dios. Tsú joon 'e jløø³mo
 'e 'íi¹³ lawa 'e fa'ii²¹ líi²i. Canii² 'e 'i-tsí
 jiin¹³ 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ²⁰Pe
 'in 'íi³mo jna 'ñu'fú² joon sijáan³o 'e
 ñu'fú² jíjó² 'in jmáa¹ tiin¹³ jna 'in sii²¹o
 Ña'ñu¹u' Jesucristo. ²¹Coon¹³ jilaa²¹
 'ii²¹ 'e 'oo¹o iunsíi²mo cuerpos tyi'
 ijmáa¹a lawa cuerpo tyao 'e 'ya²gi
 'áa¹mo. Coon¹³ 'ii²¹ joon tyu²o to²
 jilaa²¹ 'e sá² jmaa¹a jiin¹³ la 'iin²¹²in.

Jløø³naa' jmáa²aa' tyani Ña'ñu¹u'

4 'Wii¹³ joon, tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na,
 tå² siin²naa' yaanaa' tyani
 Ña'ñu¹u'. Áa¹mo 'iin²¹²na 'naa' joon
 'áa¹mo 'iin²¹²na jøø²na 'naa'. 'Naa'oo'
 jmóo²o' jløø³na. Joon 'naa' ilíin²naa'
 lawa corona tyiaa mi cwéei¹ Ña'ñu¹u'.

²Mf³ii tyani Evodia, la joon jon tyani
 Síntique wa'a cwošíi¹³mo røø² lawa
 ruu²¹mo 'in jai² líi² Ña'ñu¹u'. ³Joon
 'ñu', tsaru¹u' 'in nijmáa³aa to² caain²¹
 coon¹³ lawa cajmuui¹ joo²¹ 'iin¹ 'in
 'ñúui¹³, mf³ii tyani²i uncoon¹³on 'in
 tsamí² ru¹u' do. 'Ii gauncoo¹³o jna
 cwoo²¹o' júu³ tyá² tyá'a Dios tyá'a 'e tiin¹³
 tsá². Coon²¹ caan²¹mo gacwoo²¹o' 'e
 júu³ tyá² do coon¹³ Clemente coon¹³ 'in
 catyaa² do. Joon Dios gataan'an ni jí²
 tyá'a xiiala sii²¹ jileei²¹ 'ii.

⁴Jmaa²aa' jløø³naa' tyani Ña'ñu¹u'
 coon²¹ tøø²mo. Fo³oo tún², jløø³naa'
 jmáa²aa'. ⁵Cwolicwii¹mo tsá² 'naa' 'e
 'wo²-'oo'. Ti li cwéei¹mo Ña'ñu¹u'.

6 Jo jmaa²aa' cu²'oo' ce jiin¹³xu, li'
cii¹³i jmaa²aa', m²ii² tyani Dios Jmii²¹
tya' jilaa²¹. Fáa¹³aa' jíu³ tyú², cwóo²oo'
'maai¹³ Dios jon. **7** Tsu joon icwo²o
Dios 'naa' e seen²naa' tyú² la li' e
seein²¹ 'ñá'a. Joon ce jiin¹³ jaain²¹ tsá²
wa ilí² 'øøi²¹-tsi jilaa²¹ e tyú² seein²¹
Dios, tsu e tyú² do e fee¹gi e jo 'in
cwéei¹ 'øøi²¹-tsi. Tsu e tyú² do iun'øøi¹
almas tyii' coon¹³ jilaa²¹ e 'í¹-oo' tsu
'wii¹³ jai² lí²naa' Cristo Jesús.

'í²-oo' jmai² 'e tyú²

8 Coon²¹gi 'iin²¹na fuu²¹uu 'naa',
tsaru¹u, 'í²-oo' jilaa²¹ e jai², joongi
jilaa²¹ e tyú², coon¹³ jilaa²¹ e róø².
Jo 'í¹-oo' coon¹³ jilaa²¹ e un'leei² tsá²
yaai. 'í²-oo' jilaa²¹ e 'ya²gi coon¹³
jilaa²¹ ifaa²¹ tsá² e tyú². 'í²-oo' jiin¹³
e tyú²gi coon¹³ jilaa²¹ e cwóo²oo'
'maai¹³ Dios.

9 Untii²naa' yaanaa' jilaa' ga'e³ee
'naa' joon jmaa²aa'. Jmaa²aa' jilaa²¹
jiin¹³ la ganéu²uu' e nifo³oo coon¹³
jilaa²¹ e gañí²ii' jmóo³oo. La joon 'in
Dios 'in cwo²'naa' e tyú² seen²naa'
ingi¹ caain²¹ coon¹³ 'naa'.

'E gacwo¹ 'in seein²¹ fuu²¹ Filipos gauncoo¹³on Poo²

10 Jløø³na 'áa¹mo tyani Ña'ñu¹u'
mo galinii² e gati²-oo' jna tún¹. Jo
'iin²¹na fo³oo 'e gaíñ¹-oo' jna pe jo
mo gauntyi² fu wa'a e uncoo¹³ 'naa'
jna. **11** Jo fuu²¹uu 'naa' wa' mo 'in
tyéen¹³na jmii²¹. Tsu nilitii²¹moo
xiuala itaan²¹na juncwii²¹ jløø³moo
coon¹³ e xu 'e 'oo³oo. **12** Niñí³oo xiuala
li mo tañí² tsá² la joon jon ñí³oo wa'a
mo 'oo³oo sáai²xu. Nilitii²¹na xiuala
taan²¹na e 'yaa²¹-tsii' e róøi² tu³uu
si 'e un'áa³na 'ee. Jløø³moo coon²¹
tøø²mo wa'a mo 'oo³xu la joon

jon wa'a mo jo 'ee sá² tyii. **13** Lí²-i
jmáa²aa doñi'ee tsu Jesucristo cwo²o
jna wa² pi² tyii. **14** Pe 'naa' e tyú²
gajmáa²aa' tyii mo gauncoo¹³on
jna coon¹³ falí² e seen²na.

15 Joon ñí²oo' e jiin¹³ 'naa' tsá²
seein²¹ fuu²¹ Filipos gauncoo¹³on
jna mo gajú³uu Macedonia nifu,
nicwó³oo jíu³ tyú² tya' e tiin¹³ tsá².
Jiin¹³ 'naa'oo' jee²¹ jileei²¹ 'in nijai²
líii² Jesucristo gacwóo²oo' jna e
jmaai¹ to² tyii tsu 'wii¹³ nicwó³oo
jíu³ tyú² jee²¹ 'naa' e ni'ii¹³naa'.

16 Tsu la 'í² 'e taan²¹na fuu²¹
Tesalónica gauncoo¹³on' jna cafu
lí¹gi tya' jilaa²¹ e tyée¹³na. **17** Jon'
wa'a 'í¹-tsii jiin¹³ e 'ii¹³na, pe jiin¹³
e 'iin²¹na e lióo²oo' líi¹gi cwáain¹
tyii' tyani Dios Jmii²¹. **18** Ni'ii¹³moo
jilaa²¹ ca gasaai²gi. Coon¹³ 'e
gasii¹naa' coon¹³ Epafroditó 'oo³oo
'láai²gi. 'E gasii¹naa' do tyii lí¹ lawa
coon²¹ fa¹ tyani Dios, lawa sún²
jmafuu²¹ 'áai¹. Joon 'yaai²¹-tsi Dios
'wii¹³ e gauncoo¹³on' jna. **19** La
joon jon Dios tyii-oo icwo²o 'naa'
jilaa²¹ e 'náa²aa'. Icwo²-o 'naa' e
'náa²aa' 'wii¹³ Jesucristo tsu 'áa¹mo
sá² tya'a fu ñu'fú² li 'ya²gi 'áai¹.

20 iCwoun'goo²¹o jileei²¹ tsá² seein²¹
juncwii²¹ Dios Jmii²¹ coon²¹ tøø²mo!
Amén.

Júu³ li gatséi¹

21 Aa²¹mo tsá² fu²u 'e fo³na coon¹³ la
sii²¹ Jesucristo jileei²¹ 'in jai² líii² Dios
Jmii²¹. Jileei²¹ tsaru¹u 'in taain²¹ coon¹³
jna lo si¹mo jon 'aa²¹moo'. **22** La joon
jon si¹mo 'aa²¹moo' jileei²¹ 'in 'iin²¹in
Dios Jmii²¹ 'in jmoo¹o to² inuu tya'
tsaa'to² nifu tyíin¹ Roma.

23 Cwouncwaai¹³ Ña'ñu¹u'
Jesucristo jileei²¹ 'naa'. Amén.

Jí² gasii¹in San Pablo tíi²i tsá² 'in néei¹ Colosas

Sii¹in Poo² 'e jí² lo tyá' tsá² jai²
líii² Cristo 'in néei¹ Colosas

1 1·2 Jna-a, Poo², 'in sii³na 'e jí²
lo tyii' 'in jai² líii² Jesucristo
'in néei¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Colosas.
Joon líii¹na apóstol tyá' Jesucristo
to² tyú² Dios Jmii²¹. Sii²¹na'a 'e jí²
lo coon¹³ tsaru¹u' Timoteo tyi'naa'
'in tsaru¹u' 'in jai² líii² Jesucristo.
Cwotaan²¹ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹
'naa' cwa³ joongi cwocwo¹ 'naa' 'e
seen²¹naa' 'e tyú².

Faa²¹ Poo² júu³ tyú² 'wii²¹
tyá' 'in jai² líii² Jesucristo

3 Coon²¹ tøø²mo cwoo²¹o'o 'maai¹³
Dios Jmii²¹, 'in Jmii²¹ Ña'ñu¹u'
Jesucristo, la coon²¹ naa¹³ mo
faa²¹a'a júu³ tyú² 'wii²¹ tyii'.

4 Nilinéé³e'e júu³ 'e ja²mo líi²naa'
Cristo Jesús, joongi xiala 'iin²¹moo'
jilee²¹ 'in jai² líii² Dios Jmii²¹.

5 'In²¹moo' 'ii tsu 'wii' injaan²oo'
icwo² Dios 'naa' i'ii²¹ 'ido 'naa' fu
ñu'fú² inf²ii' coon¹³ Jesús jløø³naa'.
Ca la mo 'láa² 'wii²¹ ganuu²uuun' 'e
júu³ tyú² tyá' 'e tiin¹³ tsá² gal¹·oo'
la joon. 6 Joon 'e júu³ lo 'e cwo¹ tsá²
la caain²¹ juncwii²¹. Joon 'ii²¹mo
tsá² 'e júu³ do la ga'ii¹³naa' la mo

ganuu²uuun' joon ja²mo galíi²naa'
'e jo¹o 'e 'iin²¹ Dios tsá². 7 La li 'e
galitii²¹naa' 'e ga'e¹ ru¹u' Epafras, 'in
'iin²¹naa', 'in gajmaa¹a to² coon¹³ jna'.
Joon 'ii jaain²¹ 'in jmoo¹o to² tyu²
Cristo 'in cwo² 'naa' júu³ tyú² joongi
jo cuu¹³·oo' coon¹³on. 8 Joongi 'ii
gajma²a jna'a júu³ xiala seen²naa'
joongi xiala 'iin²¹naa' Dios coon¹³
tsá² coon¹³ 'ii²¹ tyá' 'in Espíritu Tyú²
tyá' Dios.

9 Tsu 'wii¹³ joon 'e jmii²¹ mo
galiné³e'e xiala jai² líi²naa' 'e
mo gatu²¹u'u 'e faa³a júu³ tyú²
'e mii²¹i'i tyani Dios Jmii²¹ 'e
cwocwo²o 'naa' 'e liñi²ii' jilaa²¹ 'e
'iin²¹in 'e jmaa²aa', joongi coon¹³
tyá' Espíritu Tyú² tyá'a 'e 'øøi²¹·oo',
iliñi²ii' 'e tyú², jogi jmaa²aa' sóoin²
jon'gi wa' jo untiin¹³naa'. 10 Joongi
mii²¹i'i 'e jmaa²aa' 'e tyú² u jiin¹³ la
tíii² la jmoo¹o 'in jai² líii² Ña'ñu¹u'
Jesucristo, jmaa²aa'gii' coon²¹ tøø²
jiin¹³ la 'yaai¹-tsi, joon ilicwii²naa'
'áai¹gi Dios Jmii²¹. 11 Mii²¹i'i 'wii²¹
tyii' 'e cwojmaa¹a Dios Jmii²¹ 'e
tá²gi taain²¹·oo' coon¹³ 'ii²¹ tyá'a 'e
'ya²gi, 'e coon¹³ la joon 'e taa²¹·oo'
jmaa²aa' coon¹³ ce tún², joon 'e
jløø³moo'. 12 Cwoo³oo' 'maai¹³
Ña'ñu¹u' 'in nityá² tyú² tyi' i'ii¹³na'

jilaa²¹ icwo² Dios jileei²¹ 'ii injneei²¹ tyani Dios. ¹³Joon Dios Jmii²¹ lawa'a ga'wool¹ jna' 'e juncwii²¹ do li 'ii² n̄uu²¹ joon gatōo¹ø jna' li jná² joo²¹ li tyu²u Jónon¹, 'in 'iin²¹²in do to². ¹⁴'In Jónon¹on do gajmaa¹a tiin¹³ jna', gajúun¹in 'wii²¹² tyi' joon ga'iin² tsaa² 'wii²¹² tyi'.

**Seen²na' e tyu²-u coon¹³ Dios
Jmii²¹ tsu 'wii¹³ gajúun²mo
Jesucristo 'wii²¹² tyi'**

¹⁵Jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí² níi²in Dios Jmii²¹. Pe mo gacwéei² Jónon¹on líi¹i tsá²-a joon ganii²¹mo tsá² 'ii. Joon 'ii-o 'in nifu la jee²¹² jileei²¹ 'in seein²¹. ¹⁶'Wii¹³ 'ii-o gajmaa¹a Dios Jmii²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ joongi coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² yu¹ juncwii²¹. Joon gajmaa¹o jilaa²¹ 'e jo jnáei² la joon jon 'e jnáei². Jilee²¹mo ga'i²¹ to² e tyu² 'ii xufiin¹³ 'in tsaa'to² nifu si 'in tñ² túñ² ee si 'in tñ² 'nñ¹ ee. Tsu jilaa²¹ 'e galí² 'wii¹³ 'ii-o joongi 'e tyi' 'ii-o. ¹⁷Seen²¹mo Jesucristo ca la jéelí¹gi la jee²¹² jilaa²¹ 'e sá². Joon 'wii¹³ 'ii²¹ tyi' 'ii-o jo xéei². ¹⁸Joongi Cristo líi¹i mootyi² tyi' jileei²¹ 'in jai² líi² 'ii. La to² tyu² mootysi² tsá², tyu²o to² la tñogi² cuerpo tyi' tsá², la joon jmoo¹o Jesucristo. Joon 'ii-o cwoo¹o juncwii²¹ tyi' la jilee²¹ 'in jai² líi² 'ii. 'Li-o 'in tyiin²gi nifu la jee²¹² jilee²¹ 'in nigaijin¹ jee²¹² líi²¹² 'e jo júuin² túñ¹ tsu 'wii¹³ la joon 'ii-o nifu la jee²¹² jilaa²¹. ¹⁹Tsu Dios Jmii²¹ nigali¹in²¹²in wa'a líi¹i Cristo ce tñ² la líi¹i 'ii 'nñ¹a. ²⁰Joon ga'i¹-tsi jon Dios Jmii²¹ 'e 'wii¹³ tyi' Jesucristo 'e seein²¹ tsá² tyu² coon¹³on. Dios ga'iin² tsaa² tyi' jilee²¹ 'wii¹³ jmi¹ 'øøi² Jesucristo

'e gatuun²¹ mo júun¹in tsaa¹ crúu¹³. 'Wii¹³ coon¹³ 'e joon gajmaa¹a Dios 'e sñi¹i røø²¹ coon¹³on jilee²¹ 'in taain²¹² ñu'fú² coon¹³ 'in taain²¹² juncwii²¹.

²¹Joon 'naa' la mo jéei¹ jo seen²¹naa' tyu² coon¹³ Dios. 'Ee¹moo' Dios 'wii¹³ jilaa²¹ 'e gó² jmoo²oo'. Pe la no Dios gajmaa¹a 'e seen²¹naa' røø²¹ coon¹³on. ²²'Wii¹³ tyi' 'e gajúun¹in cuerpo tyi' Cristo. 'E galí² 'elo 'e lawa'a sá² coon²¹ 'e cwo²o Dios Jmii²¹. Ijaain²¹ Dios Jmii²¹ 'naa' tyani 'ña'a 'e líi¹naa' tsá² jon'gi un'leei²¹gi' yaanaa', jon'gi 'e røøi²¹gi' tsaa². ²³Pe 'elo lano 'ná¹ n̄gí²ii' canii²mo jiin¹³ 'e jai² líi²naa!. Lawa coon²¹ jmoo³ 'mó² 'e yu¹ 'o² 'áai¹ 'e jo tsajan² jiin¹³xu la joon jon jo xee²-oo' jiin¹³ 'e 'øøi²¹-oo' tsu 'wii¹³ 'e júu³ tyu² 'e nanuu²uu' itiin¹³naa!. Joon nigacwoo¹ tsá² 'e júu³ lo la 'uu²¹mo ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon jna-o, Poo², gauncoo¹³oo cwóo³oo 'e júu³ tyu² do.

Xiala jmoo¹o Poo² tyi' 'in jai² líi²

²⁴Jløø³moo coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ 'e móo³oo 'wii²¹² tyii' tsu coon¹³ la joon coon¹³ cuerpo tyiaa líi¹ii untiin¹³na jilaa²¹ wúu¹ 'e 'ná¹ ní²gi Cristo cwáain¹ tyi' 'in jai² líi² 'ii.

²⁵Joon Dios Jmii²¹ gatyaa¹ cwóo³oo icwo³oo 'naa' 'e júu³ tyu² do tyi' 'e tyu² tyii'. Dios Jmii²¹ gatyaa¹ cwóo³oo júu³ tyi' 'e cwóo³oo jiin¹³ la tñ². ²⁶Ijmá³aa liñi²ii' 'e júu³ 'e la mo tá² 'ín³ 'mo² líi¹-i 'áai¹. Ce jiin¹³ ángeles jo nñii¹ la joon jon tsá² jo nñii¹. Pe la nano Dios gacwoo¹o 'e licwii¹naa' jiin¹³ 'in líi¹ tsá² tyi'a. ²⁷Dios ga'i¹-tsi cwo²o jilee²¹ 'in jai²

líii² 'ii 'e licwii¹ 'e júu³ la mo tá² 'ín³ 'mo². Joon 'ya²gi 'áai¹ joongi 'áa¹mo tyiin² tyi¹ jilee²¹ 'in jon' seein²¹ Israel. Joon 'e júu³ 'ooin²¹ do 'e jin² 'e 'yúu¹i tsi Cristo 'in tsá² 'in jai² líii² 'ii. Joon 'wii¹³ 'ii do 'øøi²¹-'oo' i'iil¹³naa' li 'ya²gi icwo²o 'naa'.

28 Cwoo²¹o'o júu³ tyá² tya' Cristo. Joon cwoo²¹o'o tsá² cwáain¹ jilee²¹mo. Joon 'ee¹e' e jilee²¹mo tsá² joon cwo'øøi²¹-tsi tyá²-u. Tsü joon la jaain²¹ la jaain²¹ 'ii isaain²¹-tsi tyá²-u jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Cristo 'wii²¹ tya'a. **29** 'Wii¹³ joon jmóo³oo to² 'ii²¹ la joon jon jmóo³-oo xia²¹ jiin¹³ li¹ii jiin¹³ wa² pí² icwo² Jesucristo jna.

2 Tsü 'iin²¹na 'e liní²ii 'e jmóo³oo xia²¹ jiin¹³ li¹ii 'wii¹³ tyii' joongi 'wii¹³ 'in tsá² néei¹ Laodicea joongi 'wii¹³ jilee²¹ 'in jo mo níi² jna 'nii'a. **2** La joon 'iin²¹na 'e táain¹ tá²-tsi alma tya'a joon gauncaain²¹ tsü 'wii¹³ 'iin²¹in la jaain²¹ la jaain²¹. 'In²¹na jón 'e 'øøi²¹gii¹-'oo' 'e coon¹³ la joon jo cu²-''oo' coonti. 'In²¹na jón 'e cwii²¹moo' Cristo. Joon jo lí² cwii¹in tsá² 'ii wa'a jo cwoo¹ Dios. **3** Tsü Dios gacwo¹o Cristo jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmi¹-tsi. **4** 'E la fuu²¹uu 'naa' 'e jo 'in icwotyiian²¹ 'naa' tóo² coon¹³ júu³ tajuu²¹. **5** Xüfiin¹³ jo siin¹³na 'nii'a coon¹³ 'naa' 'áa¹mo líi²naa' 'naa'. Joon gi 'áa¹mo jløø¹³na coon¹³ 'naa' 'e untiin¹³moo' joon 'e teen¹naa' taa²¹ jiin¹³ 'e jai² líi²naa' Cristo.

6 'La ni¹ii¹³naa' Jesucristo la joon jon 'ná¹ taan²¹naa' juncwii²¹ 'in caan¹²naa' coon¹³on. **7** 'In caan²¹naa' coon¹³o lawa'a coon²¹ 'mó² jéei¹ jmóo³ 'áai¹ 'e sa² tá² 'e il¹ cwii²¹naa'

Cristo 'áai¹gi la coon²¹ jmi²¹. Jo cwoxeei²¹-oo' jiin¹³ 'e jai² líi²naa' jiin¹³ la ga'e² tsá² 'naa'. Coon²¹ tøø²mo cwoo²oo' 'maai²¹ Dios Jmii²¹.

'E 'míi² 'e juncwii²¹ tya' tsá²
mo jai² líii² Cristo

8 Tíi¹moo', jo cwóoi¹ yaanaa' 'e caain¹ 'naa' wíin² 'in tsá² tajuui²¹ 'in tíii² júu³ 'e jóoin²-tsi tsá². Joongi jo cwo²o 'ido júu³ ruu²¹i coon¹³ 'e júu³ 'e jo jai². 'In tsá² do jo cwoo¹o júu³ tya' Cristo. Cwoo¹-o jmai¹² júu³ 'e la tiisi² tya' tsá², jiin¹³ la 'e 'øøi²¹-tsi yaamo.

9 Tsü lawa'a Dios Jmii²¹ 'ñaa'a líi¹i Jesucristo. **10** Joon 'naa' sirøø¹naa' coon¹³ Dios tsü 'wii¹³ 'in caan²¹naa' coon¹³ Cristo. Joon 'ii tyu¹² to² jilee²¹ 'in 'oo¹o to² juncwii²¹ coon²¹gi. **11** Joon 'naa' ga'ii¹³naa' 'e li² sii²¹ circuncisión, 'e jmaa¹a tsá² júu³ 'e tsá² tya' Dios 'haa'. Pe 'e li² ga'ii¹³naa' 'e jón' gajmaa¹a tsá². 'E li² 'e nilfi¹naa' 'e Cristo gacoon²¹-o jilaa²¹ tsaa² tyii'. **12** Mo gasaa²¹naa' jmi²¹ lawa'a 'e gajún¹moo' coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'i'-oo' la gajúin¹ Jesucristo. Joon mo gajmaa¹a Dios Jmii²¹ 'ii²¹ 'e gajiin¹in Jesucristo jee²¹² líi²¹² la joon jon 'naa' gacwo¹o Dios Jmii²¹ 'naa' juncwii²¹ tyii' 'e 'múui² 'wii¹³ jo¹o galíi²naa' Jesucristo. **13** 'Naa' la mo jéei¹ lawa'a 'e 'lii²¹²moo' coon¹³ tsaa² tyfi² 'e røø²¹naa', jo li² líi¹naa'. Pe la nano nicwo¹o Dios 'naa' juncwii²¹ tyii' caan²¹mo coon¹³ Cristo. Ga'sín²mo 'ido jilaa²¹ tsaa² tyii'. **14** Ga'ín² tsaa² tyi¹ 'e røø²¹naa' tyaníi¹i. Coon¹³ 'e tsaa² tyii² do 'e la mo tsaa²¹a' li 'lii³. Mo gateein¹ tsá² Cristo tsaa¹ crúu¹³ joon gajúin¹in.

Joongi gatsé¹mo 'e tsaa² røø²¹na' do. ¹⁵Mo gajúuin² Jesucristo tsaa¹ crúu¹³ do gali¹'o 'in 'lili¹³ coon¹³ jileei²¹ 'in 'oo¹o to² tya' 'in 'lili¹³. Joon coon¹³ la joon Dios ga'e²o jileei²¹ 'e feei¹gi Cristo lagi 'in 'lili¹³ do.

Jmaa²aa' jiin¹³ la to² tyu² Dios

¹⁶Tsu 'wii¹³ joon jo cwóoi¹ 'naa' wa'a jmá¹ tsá² 'ii²¹ tyii¹ coon¹³ 'e 'uu²uu' cøø²øø'. Jon'gi cwóoi¹ 'naa' wa'a jmá¹ tsá² 'ii²¹ tyii¹ coon¹³ mo tf² jmi²¹ si jmi²¹ mo 'láa² 'wii²¹ la jaain²¹ sii²¹ 'ee, si jmi²¹ mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'ee. ¹⁷Tsu 'wii¹³ jilaa²¹ 'elo li lawa 'iin¹³ tya' Cristo, jmaa¹a tsá² júu³ xiiala ilfíi¹ Cristo ijó¹ pe najó²-o joon la no lí²-i licwii¹in tsá² 'ña'a Cristo. ¹⁸Jo cwooo²oo' 'e cóñ² 'in tsá² do 'naa' tóo² 'e jo 'ii¹³naa' jilaa²¹ 'e sá² tyii¹ coon¹³ Jesucristo. 'In tsá² do jmaai²¹ yaai lawa tsá² 'wéi¹ joon un'goo²¹o ángeles. Faa²¹a 'e jo 'øøi²¹-tsi. Joon jløøi¹³ 'ña'a coon¹³ 'e 'i¹-tsi xüfiin¹³ 'i¹-tsi jiin¹³ la 'i¹-tsi tsá² 'in jo cwii¹in Dios. ¹⁹Jo ngii¹ 'in caaín²¹ coon¹³ Cristo. Pe Cristo do líi¹i tsafeei¹ tya' jileei²¹ 'in jai¹² líii² 'ii. Joon 'ii do cwooo¹o jilaa²¹ 'e ñí¹ tsá² cwáain¹ tya' Dios Jmii²¹. 'Wii¹³ 'ii-o sicaain²¹ jileei²¹ 'in jai¹² líii² 'ii jiin¹³ la 'i¹-tsi Dios.

²⁰Mi yuui¹³ gajúuin¹ Cristo 'in tsá² taain²¹ juncwii²¹ jo lí² tyu²gi to² 'ii. La joon jon jna' lawa'a jún¹mo' jon coon¹³ Cristo. Joon jo lí²gi tyu²gi tsá² jna' to². ²¹Jo 'há¹ jmoo²¹o' 'ii²¹ 'e tyu²gi lagí jo gø¹ø si jo 'uun²¹un 'ee si jo li²i coon¹³ cwooo²¹o 'ee. ²²Tsu jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ ityé¹mo mi yuui¹³ ijméi¹ to² tya' tsá². Joon 'e 'ii²¹ 'e jmoo¹o 'in tsá² do lí² jiin¹³

la to² tyu² tsá², joon jiin¹³ júu³ 'e 'e²e tsá². ²³In tsá² jmoo¹o 'ii²¹ lo 'e la mo líi¹ la líi¹i tsá² 'in cwó¹-tsi jmoo¹o la to² tyu² Dios. Pe jiin¹³ jmaa²¹i yaai tsá² 'wéi¹ joon 'e¹e wúu¹ yaai. Jo 'ee to² 'ii³ jilaa²¹ 'elo tsu 'in tsá² 'in jmoo¹o la joon jmoo¹-o jiin¹³ la 'iin²¹gi 'ña'a.

3 La gajúun²naa' coon¹³ Cristo la joon jon nigajiin¹naa' tún¹ coon¹³on. 'Wii¹³ joon 'naa²¹aa' 'e sá² fu ñøfú² li tyín¹ Cristo li' cwooo²¹o Dios Jmii²¹ tsáa¹. ²Cwo¹o'-oo' 'e sá² fu ñøfú² jon' 'e sá² ni cwooo¹³ juncwii²¹. ³Gajúun²naa' coon¹³ Cristo joon nano un'øø²¹mo Dios juncwii²¹ tyii¹ coon¹³ Cristo. ⁴Joon Cristo 'ña'a líi¹i juncwii²¹ tyi'. Joon mi jnéi¹ Cristo tún¹ la joon jon jna' injnéi¹mo' coon¹³on. Joon 'e 'ya¹²gi ty'a ilisá² tyi'.

E² Poo² tsá² xiiala teein²¹ tsá² juncwii²¹

⁵'Wii¹³ joon 'na¹ joon²¹on' jmaa²¹a' jilaa²¹ 'e 'iin²¹naa' 'e gó² 'e jmoo²¹o'. Jo foo¹³naa' tsamí² tya' tsá² xeei²¹, jon'gi jmaa²aa' doñi¹ee 'e gó². Jo jmaa²aa' 'e gó² 'e 'iin²¹naa' jmaa²aa' jon'gi 'e gó² 'e 'i¹-oo'. Jo 'iin²¹gi² 'áai¹gi lagí 'a 'oo²oo' no tsu lawa'a un'goo²oo' dioses jmaa¹i tsá² wa'a jmoo²oo' la joon. ⁶Joon tsu 'wii¹³ jilaa²¹ 'e gó² lo i'ee¹ Dios wúu¹ jileei²¹ 'in jo mo jmaa¹a nñø¹³. Joon 'áa¹mo wúu¹ inii² 'ido. ⁷Joon 'naa' gajmaa²aa' jilaa²¹ 'e gó² lo la mo seen²¹naa' la mo jéei¹. ⁸Pe nano tñø²ñø¹ jilaa²¹ 'e gó² lo: tñø²ñø¹ 'e 'nii²¹-oo', jo jmaa²gii¹ 'e 'nii²¹-oo'. Tñø²ñø¹ jilaa²¹ 'e gó² 'e tf²-oo' joon jilaa²¹ júu³ gó² 'e foo²¹oo' tya' tsá² xeei²¹. Tñø²ñø¹ jilaa²¹ júu³ 'lii¹³ 'e

síi¹naa'. ⁹Jo fu²uu' tsá² júu³ tajuu²¹ la jaain²¹ la jaan²¹naa' tsu ni gatuú²oo' jilaa²¹ 'e gó² seen²¹naa' la mo jéei¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² gajmaa²aa'. ¹⁰Joon nigaⁱⁱ¹³naa' coon²¹ juncwii²¹ 'múui². Joon la coon²¹ jmii²¹² nigalicwii²ingii' Dios 'in gacwo¹ 'naa' 'e juncwii²¹ 'múui² do. Joon coon¹³ la joon ti²xu-ú 'e juncwii²¹ tyi' do lisfii² ca li la li juncwii²¹ tyá' Dios Jmii²¹. ¹¹Mo ngii¹ tsá² coon¹³ 'e juncwii²¹ 'múui² do ca nii²mo tsá² líi¹i. Jo 'e cwáain¹ tyá' tsá² doñixiaa' jalíin², la joon sáa³ jmii²¹ tsá² doñixiaa' jalíin². Jo tyiin² joo²¹ jiin²¹ gauntsáa¹ tsá² jí² si 'ee to² tii²i tsá² 'ee. Jiin¹³ 'e tyiin²mo 'e cwii¹in 'ido Jesucristo tsu jiin¹³ 'ii 'in tyiin²gi.

¹²Iin²¹²mo Dios 'naa' joon gatyii¹³in 'naa' ilfin²naa' tsá² tyá'a, 'wii¹³ joon cwolfi²naa' tsá² 'wo²-tsi, tsá² 'in jmoo¹o tyá² tyá'a tsá² xeei²¹. Jo jmaa²aa' jlloo³ pe cwolfi²naa' tsá² coon²¹ tún¹ 'in feei¹-tsi. ¹³Jmaa²aa' feei¹-oo' 'wii¹³ tyá'a ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Joon wana 'e niga'láa¹ tsá² tyi' jmaa²aa' feei¹-oo' tyá'a tsu jiin¹³ la joon gajmaa¹ Cristo tyii'. ¹⁴Pe 'e tyiin²gi 'e iin²¹²naa' tsaru¹u', tsu jiin¹³ coon¹³ la joon incaan²¹naa' joon síi¹³if' røø²¹. ¹⁵'Wii¹³ Cristo seen²¹naa' tyá² coon¹³ Dios Jmii²¹ tsu 'wii¹³ joon jmaa²aa' jiin¹³ la tii²i jmáa¹a 'in seein²¹ tyá² coon¹³ Dios Jmii²¹. Tsu 'u to² joon gatø²ø Dios 'naa' 'e canii²mo ilíi²naa'. Joon cwoo²oo' 'maai¹³ Dios Jmii²¹.

¹⁶Cwotii¹³-oo' jilaa²¹ júu³ tyá' Cristo 'e ganuu²uu'. Jmaa²aa' náu¹³uuun' 'e júu³ do. 'Ee²ee' 'e júu³ do joongi tyá²-oo' la jaain²¹ la

jaan²¹naa' coon¹³ jilaa²¹ 'e 'øøi¹²¹-oo' 'e gacwo² Dios. 'øø²øø' jilaa²¹ júu³ tyú² salmos coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyá² tii²¹gii', cwoo²oo' 'maai¹³ coon¹³ 'e 'øø²øø' do. ¹⁷Joon jilaa²¹ 'e jmoo²oo' si fó²oo' 'ee, jmaa²aa' jilaa²¹ 'wii²¹² tyá' Náñu¹u' Jesucristo. Joon cwoo²oo' 'maai¹³ Dios Jmii²¹ 'wii¹³ 'ii-o.

Xiiala 'ná¹ jmaa¹a 'in jai² líi² Jesucristo

¹⁸Joon jileei²¹ 'naa' tsamf² 'in seein²¹ náu¹ tyá'a jmaa²aa' náu¹³uu' coon¹³ náu¹ tyii'. Tsu coon¹³ la joon 'ná¹ jmáa¹a 'in jai² líi² Náñu¹u'. ¹⁹Joon 'naa' tsañuu¹ 'in seein²¹ tsamf² tyá'a cwoli*iin*²¹²moo' tsamf² tyii'. Jo jmaa²aa' 'eei¹ 'naa'. ²⁰Jileei²¹ 'naa' 'in xuui²¹²gii' jmaa²aa' náu¹³uu' to² tyu² 'nú²uuun' coon¹³ saa²aa' tsu 'yaai¹-tsi Náñu¹u' coon¹³ 'elo. ²¹Joon 'naa' 'in líi¹i tsacøøi¹³ jo untyii²naa' xuui²¹² tyii' ce tyá² 'nii²¹-tsi tsu joon jo tyuu¹²-tsi. ²²Jileei²¹ 'naa' 'in líi¹i tsaleei¹³ jmaa²aa' náu¹³uu' to² tyu² níifi²ii' 'in seein²¹ juncwii²¹ lo. Jmaa²aa' náu¹³uu' coon²¹ tøø²mo jon' wa'a jiin¹³ mo jøø²i 'naa' coon²¹ liseen²¹naa' tyá² coon¹³on. Pe cwoseen²¹naa' canii²mo un'goo²¹oo' Dios Jmii²¹. ²³Joon doñi¹ee 'e jmaa²aa', jmaa²aa' 'e jløø³moo' lawa to² tyá' Náñu¹u' jon' to² tyá' tsá². ²⁴Joon niñí²oo' 'e Náñu¹u' icwo¹² 'naa' lawa coon²¹ 'e tii²naa' 'e iiii¹³naa' níufú² tsu jmoo²oo' to² tyá' Cristo 'in líi¹i Níifi²ii' la jai². ²⁵Joon jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e gó² iiii²¹mo 'e 'lee¹³i tyá' 'e gó² gajmaa¹a. Joon coon²¹ 'ii²¹ 'oo¹o Dios 'e jmáa¹a tyá' la jaain²¹ la jaain²¹ tsá².

4 La joon 'naa' 'in líi¹naa' ñi'fii²¹²
tsá² 'ná¹ jmaa^{2aa}' ii²¹ røø²¹
coon¹³ tsa'leei¹³ tyii'. Cwotii¹³ 'oo' 'e
seein²¹ jaain²¹ Ñi'fii²ⁱⁱ 'nøtfú².

²Faa^{2aa}' jíu³ tyú² coon²¹ tøø^{2mo},
lii²ⁱⁱ jmaa^{2aa}, cwoo^{2oo} 'maai¹³
Dios Jmii²¹. ³Faa^{2aa}' jon jíu³ tyú²
'wii¹³ tyijna'a 'e cwo² Ña'ñu^{1u}' 'e
cwoo^{21o}'o jíu³ tyú² tya'a. Joon 'wii¹³
'e jíu³ do 'yuu^{2na} 'nuñi³. ⁴Mf²ⁱⁱ'
tyani Dios 'e liñi³ⁱⁱ tyú² xiiala ilí²
cwóo^{3oo} 'e jíu³ do.

⁵Ngí²ⁱⁱ' coon²¹ tsáa¹ tyani 'in
jo cwii¹ⁱⁿ Ña'ñu^{1u}' Jesucristo.
Cwoo¹³ 'oo' jmaa^{2aa}' 'e sá² jmaa^{2aa}.
⁶Síi^{1naa}' coon¹³ jíu³ coon²¹ tún².
Cwoliñi²ⁱⁱ xiiala ngí²ⁱⁱ tya' 'in
unngíi¹ⁱ.

Jíu³ li tséi¹

⁷Joon 'in tsaru^{1u} Tíquico, 'in
'iin²¹²na'a, ijma^{1l} 'naa' jíu³ xiiala
seen²¹na. Joon 'in Tíquico do
nigauncoon¹³o jna 'áai¹ joon coon²¹
caan²¹mo gacwoo^{21o}'o jíu³ tyú² tya'
Ña'ñu^{1u}'. ⁸Wii¹³ joon síi^{2na} 'ii isii²¹
'naa' xiiala seen²¹na'a joon wa lí²
tyá² 'oo'. ⁹Joon tsagoo^{1oo} Onésimo
ingi¹ coon¹³ Tíquico. Tsaa¹³-tsi
Onésimo Ña'ñu^{1u}' Jesucristo 'áai¹
joon 'áa¹mo 'iin²¹²moo'o 'ii. Je waai¹
do ijma² 'naa' jíu³ xiiala li lo.

¹⁰Joon 'in Aristarco, 'in taai²¹²
'nøñi³ coon¹³ jna sií¹ⁱ 'aa²¹²moo'.
La joon jon sií¹ⁱ Marcos, 'in líi¹ⁱ
ruu²¹ⁱ Bernabé sií¹ⁱ 'aa²¹²naa' jon.

Niga'ii¹³moo' jíu³ cwáain¹ tya'a
joon wa jafee¹³i 'naa' 'ii¹³moo'
'ii 'e tyú²-u. ¹¹'In Jesúz do, 'in
sii²¹o jon Justo, sií¹ⁱ 'naa' jon
'aa²¹²moo'. Jiin¹³ 'in gaaí²¹ no,
jee²¹² tsá² Israel 'in jai¹² líii² Cristo,
gauncoon¹³o jna cwoo^{21o}'o jíu³
tyú² tya' Dios. Joon gacwo^{1o}
jna fo'feei^{1l} 'áai¹. ¹²'In tsagoo^{1oo}'
Epafras sií¹ⁱ 'aa²¹²moo'. Tsá² jmaa^{1a}
to² tyú² Cristo 'ii joon 'áa¹mo
mii¹ⁱ tyani Ña'ñu^{1u}' 'wii²¹² tyii'.
Mii¹ⁱ tyani Dios 'e taan²¹²naa' tá²
táain¹ 'oo' joon 'e ñii²¹oo' jilaa²¹
'e 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ 'e jmaa^{2aa}'.
¹³Tsú jna-a jmóo^{3oo} jíu³ xiiala
cu²-tsi Epafras tyii' joongi¹ tya' 'in
néei¹ fuu²¹ Laodicea coon¹³ 'in
néei¹ fuu²¹ Hierápolis. ¹⁴'In timí¹
Lucas, 'in 'iin²¹²na'a, sií¹ⁱ 'aa²¹²moo'.
La joon jon Demas sií¹ⁱ 'aa²¹²moo'.

¹⁵'Aa²¹²mo fuu^{21uu} 'in jai¹² líii²
Cristo 'in néei¹ fuu²¹ Laodicea.
'Aa²¹²mo'o fuu^{21uu} fo^{3oo} Ninfas
coon¹³ 'in incaaín²¹ inuña¹ tya'a.
¹⁶Mo ngayuuí¹³ jøø^{2øø}' e ji² lo
jee²¹² 'naa' joon síi^{1naa} tya' 'in jai¹²
líii² Cristo néei¹ Laodicea. Jøø^{2øø}'
jon 'e ji² ga'ii²¹ 'in néei¹ Laodicea.
¹⁷Síi¹³ⁱⁱ Arquipo: "Tyán² cwáain¹
'e untii¹³mo'o røø²¹ jilaa²¹ to² 'e
gacwo¹ Ña'ñu^{1u}' 'nø ijmaa^{2a}."

¹⁸Jna-a, Poo², jmóo^{3oo} 'e jíu³ lo
coon¹³ cwóo^{3oo}. Untii¹³i-'oo' 'e
'yuu^{2na} 'nuñi³. Cwouncwaai¹³ Dios
Jmii²¹ 'naa'. Amén.

Jí² 'láa² 'wii²¹² 'e gasii¹in San Pablo tíi²i tsá² 'in néei¹ Tesalónica

Poo² coon¹³ 'in ngi¹
coon¹³ sii¹in 'e ji² lo

1 Jna-a, Poo², coon¹³ Silvano
coon¹³ Timoteo jmoo²¹o'o 'e
ji² lo 'e sii²¹na'a tyii' 'in jo¹ lífi²
Cristo 'in seein²¹ fuu²¹ Tesalónica,
jilee²¹ 'naa' 'in sicaain²¹² coon¹³
Dios Jmii²¹ joongi coon¹³ Jesucristo.
'lin²¹²moo'o 'e Dios, 'in Ñuu¹³o',
cwouncwaa³i 'naa'. Joongi
cwouncwaa³i Ña'ñu¹u' Jesucristo
'naa' joongi 'e cwo¹ 'e seen²¹naa' 'e
tyú² juncwii²¹ tyii'.

Xiiala nigae²e Poo² tsá²
seein²¹ Tesalónica 'e tsáai¹-tsi
Dios coon²¹ tøø²mo

²Coon²¹ tøø²mo cwoo¹³o'o
'maai¹³ Dios 'wii²¹² tyii'. Joon
mi faa¹³a'a júu³ tyú² mii²¹ii
'wii²¹² tyii'. ³Tii¹³i-i-tsii¹i tyani
Dios Jmii²¹ xiiala gajmaa²naa'
to² wii¹³ ja²mo galíi²naa'; joongi
xiiala gauncóon¹³oon' tsá² 'wii¹³i
'iin²¹²moo' Dios; joongi xiiala
nisijaan²¹²oo' tá taain²¹²-'oo' 'e
untsiin²¹mo Ña'ñu¹u' Jesucristo júu³
tya'a. ⁴Tsarú¹u', 'iin²¹²mo Dios Jmii²¹
'naa' joon nee²o'o 'e nigatyi¹³in Dios
'naa'. ⁵Jna'a mo gacwoo¹³o'o 'naa'

júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá² jon' wa'a
jmaai¹² júu³ pe coon¹³ jilaa²¹ ii²¹
tya' Espíritu Tyú² tya' Dios joon
jo cu²-tsii¹i wa' líi²naa' 'e jo jo¹ 'e
júu³ do. Tyú²-u ñí³oo' yaanaa' xiiala
nigajmoo²¹o'o jee²¹² 'naa' coon¹³ 'e
tyú² tyii'.

⁶Joon 'naa' cwáain¹ tyii' gañí³ii'
wúu¹ la gamó¹ jna wúu¹ la joon
jon ganí² Ña'ñu¹u' Jesucristo
wúu¹ 'wii¹³ júu³ tya' Ña'ñu¹u' Dios
Jmii²¹. Joon ga'ii¹³moo' júu³ tya'
Dios coon²¹ 'e jløø³moo' fiin¹³ líi¹
wúu¹ nigañíi²ii'. In Espíritu Tyú²
tya' Dios gauncoón¹³ 'naa' 'e li
jløø³moo'. ⁷Coon¹³ cwáain¹ la joon
ga'ee¹³ee' tsá² 'in jai¹² líi² Cristo
fu li sii²¹ Macedonia coon¹³ fu li
sii²¹ Acaya xiiala ingí². ⁸Jon'gi
jiin¹³ joon niganúu²un júu³ tya'
Ña'ñu¹u' 'wii¹³ 'naa' pe la caan²¹mo
galiñíi¹o xiiala nigalitsáa¹mo-'oo'
Dios. Jo 'ná¹ jmó²gii¹i júu³. ⁹Li'
cií¹²i galf². Yaamo 'in tsá² do sii¹i
xiiala ga'ii¹³naa' jna'a coon¹³ 'e tyú².
Gatuu²¹oo' jilaa²¹ 'e gaun'goo²¹oo' 'e
litsáa¹mo-'oo' Dios 'in jiin¹ joongi 'in
jai¹². ¹⁰Joongi tya¹o 'in tsá² do júu³
xiiala sijaan²aan' mi jól¹ fu ñu¹fú²
'in Jón¹ Dios 'in gajmaa¹ Dios
gajiin¹in jee²¹² líi²¹². In Jesús do

'ii 'in niláa²mo jna' jilaa²¹ 'ii²¹ tyá' Dios ijó¹.

To² e gajmaa¹ Poo² fu Tesalónica

2 Tyú²-u ñí² 'naa', tsaru¹u', jilaa²¹ to² gajmoo²¹o'o jee²¹² 'naa' jo ti' galf². ²Ñí²oo' xiala gaun'líi² jna'a fu Filipos, joongi jilaa²¹ wúu¹ 'e niganee²¹e'e pe jo ní³ii 'ee lí² Dios tyii'i gauncoo¹³on jna'a 'e nigacwoo²o'o 'naa' júu³ tyú² tyá' 'e tiin¹³ tsá² jo 'ee cu²-tsii'i fiin¹³ jo cwo¹ tsá² júu³ ruu²¹i 'áai¹. ³Tsu jilaa²¹a 'e faa¹³a'ja jmai² júu³ ja²mo. Jo ga'ee¹³e'e 'naa' 'e un'lee²¹naa' yaanaa' jon'gi tyiin²a'an 'naa' tóo². ⁴Jon'on la joon tsu Dios nigatyii¹³in jna'a joon gatyaa¹ cwoo²¹o'o júu³ tyú² tyá' 'e tiin¹³ tsá². Joon jiin¹³ la joon faa¹³a'ja jon'gi wa'a joon¹o'on tyú² coon¹³ tsá² pe coon¹³ Dios 'in ñíi¹i jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi' si 'e tyú² si 'e gó² 'ee. ⁵Tsu tyú²-u ñí²ii' xiala gauntyúi¹ jna'a 'naa' tyaní²ii' jon'gi 'naa¹³a'a cwaáain¹ wa'a xiala jnaa²a'cuu² tsu Dios tyan¹ cwaáain¹ elo. ⁶Jon'gi 'naa¹³a'a cwaáain¹ wa'a un'goo²¹ tsá² jna'a jon' 'naa' tiin¹³ jon'gi tsá² xeei²¹ 'ee xüfin¹³ 'in tyiin² jna'a coon¹³ to² 'e 'oo²o'o coon¹³ 'ii²¹ tyá' Cristo. ⁷Lí cií¹²i jmí² jna'a 'e 'wo²-tsiioo'o 'wii¹³ tyii' lawa jaain²¹ tsamí² 'in jóø² jóon¹on joon 'nee¹mo. ⁸Líi¹ li'nee¹na'a 'naa'. Jilaa²¹ 'e cwoo¹³o'o 'naa' jon'on jiin¹³ júu³ tyú² tyá' 'e tiin¹³ tsá² pe ca juncwi²¹ tyiioo'o nicwoo¹³o'o 'naa' tsu líi¹ nigali¹iin²¹²na'a 'naa!. ⁹'Naa', tsaru¹u' niñí²¹oo' xiala jmoo²¹o'o. To²-o jmoo²¹o'o la 'woo¹ tiin¹³ la jmii¹. Joon saan²¹ tyii'i tsu 'wii¹³ jo 'iin²¹²na'a 'e untyíi²na'a 'naa' jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'naa' la 'ii²¹² cwoo¹³o'o 'naa' júu³ tyú² tyá' Dios.

¹⁰'Naa' jøø²øø' joongi jøø² Dios xiala toon²¹o'on 'e tyú² joongi coon²¹ tsáa¹ coon¹³ 'naa' 'in jai¹² líi². Gatoon²¹o'on 'e jo lí² cwo¹ tsá² jna'a tsaa² ce jiin¹³ coon²¹. ¹¹Tyú²-u joongi ñii²¹oo' xiala nigacwoo¹³o'o 'naa' pi² joongi nigacwoo¹³o'o 'naa' cwaáain¹ la jaain²¹ la jaan²¹naa' la jmoo¹ jaain²¹ jmii²¹ tsá² coon¹³ jón¹on. ¹²Niga'ee¹²e'e 'naa' xiala 'ná¹ ngí³naa' tyani tsá² tsu tsá² tyá' Dios 'naa' tsu Dios gatø¹ø 'naa' 'e ní²ii' jee²¹² jilaa²¹ 'e 'ya²gi li tyu² 'ii to². ¹³Wii¹³ joon coon²¹ tøø²mo cwoo¹³o'o 'maai¹³ Dios tsu 'naa' mo ganuu²uuñ¹ júu³ tyá' Dios 'e gafaa¹a'ga'i¹³moo' lawa júu³ tyá' Dios jon'on ga'i¹³naa' lawa júu³ tyá' tsá². Joon 'e la ja²mo 'e júu³ do júu³ tyá' Dios 'e cwo¹o'o pi² jee²¹² 'naa' 'in jai² líi². ¹⁴Tsaru¹u', mo gajmeei¹² tsagoo²oo' 'naa' gangíi²¹²naa' la ngangíi¹ 'in tsá² Israel 'in jai¹² líi² Dios seein²¹ Judea tsu 'in tsá² Judea do 'in nigajai² líi² Cristo nigajmee²¹mo tsagoo¹o 'ii. ¹⁵La joon jon 'in tsá² do nigajnga²mo Ña'ñu¹u' Jesúz la nigajngaa¹²i tsagoo¹o 'in gacwo¹ júu³ tyú² tyá' Dios ca la mo jéei¹. Joon ga'øø¹mo jna'a. Jo gaun'goo²¹ 'ido Dios joon 'ee¹mo jileei²¹ tsá². ¹⁶Jo cwo¹ faa¹³a'a júu³ tyú² tyá' Dios tyá' 'in jo seein²¹ Israel itiin¹³in. Cwaáain¹ la joon galí² fee¹gi tsaa² tyá'a pe la ja²mo injó¹ wúu¹ tyá' Dios jee²¹² 'ii.

'In²¹²in Poo² tsafee¹²i tsá² Tesalónica coon²¹gi tún¹

¹⁷Tsaru¹u', nigaxee²¹na' coon²¹ sii¹³xu coon¹³ 'naa' pe fiin¹³ jo nee²¹na'a 'naa' 'i¹-tsii'i 'naa'. Pe líi¹ 'yaai¹-tsii'i jajøø²¹²na'a 'naa' tún¹.

¹⁸Gaſ²-tsii'i jaa²¹a'a, joon jna-a, Poo², galii*iin*²¹²na yii³aa 'lái² naa¹³ pe 'in 'lii³ Satanás gajnii²¹mo. ¹⁹E taan²¹²naa' coon¹³ jna'a ilí² 'e tyú² tyii'i mi jó¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo. Najløø³na'a joongi 'yaai¹-tsii'i tsu 'wii¹³ 'naa' taan²¹²naa' do. ²⁰E ja²mo 'wii¹³ 'naa'oo' ilijløø³moo'o joon tyú²-u si'íi¹³-tsii'i.

3 Joon tsu 'wii¹³ 'i¹-tsi' 'áai¹ 'wii²¹² tyii' nisíi¹i' wa'a joon²¹oo 'ñii'a jiin¹³ fu Atenas. ²Joon sii²¹na'a tsaru¹u' Timoteo jajøø²¹²i 'naa' tsu tsá² tyá Dios 'ii 'in nigajmaa¹a to² coon¹³ jna'a. 'Ii gauncoo¹³on jna'a 'e cwoo¹ júu³ tyú² tyá xiiala itiin¹³ Cristo tsá². Joon lí²-i cwo¹o 'naa' 'e 'øøi²¹gi¹'oo' joongi 'e tsáai¹gi¹'oo' Jesús. ³Joon la joon 'naa' jo cwo'fin²-'oo' 'e cwáain¹ lo 'wii¹³ faí³ 'e sá² tyii' tsu ñí³oo' 'e iøø¹mo tsá² jna' jile¹e' jiin¹³ 'in jai² líi² Jesucristo. ⁴Wii¹³ joon la mo gatoon²¹o'on jee²¹² 'naa' ga'ii²¹i' júu³ 'naa' 'e iøøi¹ tsá² jna'. Joon la joon galí² la li 'e ñí²ii'. ⁵Wii¹³ joon cu²-tsii 'wii²¹² tyii'. Joon gasíi²na Timoteo jaunngii²i 'naa' xiiala seen²¹naa' ti tsáai¹gi¹'oo' Cristo. Cu¹²-tsii líi²na wa'a 'in 'lii³mo niga'lee¹²i 'naa' 'e ti' nigangó¹ li caa¹mo coon¹³ jilaa²¹ to² tyii'i.

⁶Pe nano Timoteo nicwa¹²mo jaa¹²i fu Tesalónica. Joon tyíian²o júu³ tyú² 'e jo¹gi líi²naa' joon xiiala 'iin²¹²naa' tsá². Tyaa²¹o júu³ 'e 'áa¹mo tif¹³-'oo' 'e jløø³moo'. Joongi 'yaai¹-'oo' 'e jøø²¹²naa' jna'a la joon jon jna'a 'iin²¹²moo' jøø²¹²na'a 'naa'. ⁷Wii¹³ joon tsaru¹u', fiin¹³ taan²¹²na'a fa'í³ 'áai¹, mo ganuu²¹u' 'uñ 'e tsáa¹mogi¹'oo' Jesús galijløø³moo'o 'áai¹. ⁸Galf² lawa

coon²¹ juncwii²¹ 'múui² tyii'i mo galinee²e'e 'e tsáa¹mogi¹'oo' júu³ tyá' Ña'ñu¹u'. ⁹Lili¹ cwoo¹³o'o 'maai¹³ Dios tyi' tsu líi¹ jløø³na'a tyani Dios 'wii¹³ 'naa'. ¹⁰La 'woo¹ jmii¹ fee¹³na'a Dios ce caain¹-tsii'i 'e cwocwoo¹ Dios jøø²¹²na'a 'naa'. Coon¹³ la joon untsiin¹na'a jilaa²¹ 'e 'ná¹-gi litsáai¹'oo'.

¹¹'Yaa¹mo-tsii'i 'e 'ña'a Dios Ñu²o' coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo iuncoo¹³o jna'a joon lí²-i jafee¹³na'a 'naa'. ¹²Joon 'iin²¹²na 'e iuncoo¹³ Ña'ñu¹u' 'naa' 'e ilii² 'neel¹gi¹ ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' coon¹³ jilee²¹ tsá² xeei²¹ la 'nee¹na'a 'naa'. ¹³Coon¹³ la joon tá² taain²¹²-'oo' jo tsaa² røøi²¹gi¹ tyani Dios, Ñu²o', mi jó¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo coon¹³ jilee²¹ tsá² ty'a.

Xiiala jmoo¹o tsá² 'e 'iin²¹²in Dios

4 La no tsaru¹u', jmii²¹i' tyaní²ii' joongi tyaa²¹a'a cwoo¹oo' 'elo coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' Jesús. Jiin¹³ la cwáain¹ 'e niga'ee²¹e'e jmaa²aa' la ngoo¹ 'naai¹³ no. Niga'ee²¹e'e xiiala ngí¹ tsá² 'e 'yaai¹-tsi Dios ty'a. Cwojmaa²gi¹ jiin¹³ la ga'ee¹³e'e 'naa'.

²Nii²¹² 'naa' jilaa²¹ cwáain¹ 'e gacwoo²o'o 'ii²¹ tyá' Ña'ñu¹u' Jesús. ³Jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ 'e cwoseen²¹moo' 'e tyia¹-'oo' jiin¹³ 'ii-o joongi 'e jo 'nóo³oo' tsaa². Jiin¹³ jaain²¹ 'naa' jo cwo'laa²¹² 'naa' coon¹³ tsamí² xeei²¹ jiin¹³ la coon¹³ tsamí² tyiioo!. ⁴Jilee²¹mo cwoliñii¹ 'e lisee²¹mo coon¹³ tsamí² ty'a 'e tyú²-u tyani Dios 'e jo faa²¹ tsá² 'laa²¹ ty'a. ⁵Jo jmaa²aa' la li¹ 'e jmoo¹o tsá² 'in jo tsáai¹-tsi Dios 'in caa²¹i tsamí² jiin¹³ la 'iin²¹²in 'ña'a. ⁶Jiin¹³ jaain²¹ jo 'in cwofeei¹ 'oo²¹²o

tsañuu²¹ ruu²¹i la li' e jmoo¹o 'in jo tsáai¹-tsi Dios tsu Ñañu¹u' i'e²e wúu¹ jilee²¹ 'in 'láa¹ la joon jiin¹³ la nigafaa¹³a'a. ⁷Tsu Dios nigato¹ø jna' e toon²¹on' jmoo²¹o' jmaai¹³ 'e tyú² e tyu² 'ido to² jon'on 'e 'laa²¹²a'. ⁸La joon jilee²¹ 'in jo tsáai¹-tsi 'e júu³ lo jon'on tsá² wa'a jo tsáai¹-tsi, Dios 'in jo tsáai¹-tsi 'ido tsu Dios nigacwooi¹ jna' 'in Espíritu Tyú² ty'a'a.

⁹Jo 'ná¹ jmáa³gii júu³ 'e li'nee¹naa' tsaruu²¹naa' tsu Dios niga'e²e 'naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' e un'nee¹naa' yaanaa'. ¹⁰La joon jmaa²aa' jee²¹² jilee²¹ tsá² jo¹ líi² 'in seein²¹ Macedonia. Pe mii²¹ii tyaní²ii 'e 'áai¹gi un'iin²¹²naa' tsaruu²¹moo'. ¹¹Cwoo¹³-'oo' cwoliseen²¹moo' tyú²-u cwáain¹ tyii'. Jmaa²aa' to² coon¹³ cwoo¹oo' jiin¹³ la li' júu³ 'e niga'ii²¹i'i. ¹²Cwoseen²¹naa' coon¹³ la joon tsu joon iun'goo²¹o tsá² 'in jo tsáai¹-tsi Dios 'naa'. Joon la joon jo 'ee i'naai²¹ tyii'.

Mi jó¹ Ñañu¹u' Jesú

¹³Tsaru¹u', jo 'iin²¹²na wa'a jo liñii²ii' xiiala mi júuin² tsá². Jo 'ná¹ jmaa²aa' fa'³ la jmoo¹o 'in tsá² 'in jo ñii¹i 'e jiin¹in tsá². ¹⁴Jiin¹³ la mo líi²na' gajún¹mo Jesucristo joongi gajiin¹in tún¹. Jiin¹³ la joon jon tsáai¹-tsi 'e Dios ijmáa¹a jiin¹in jilee²¹ 'in tsáai¹-tsi 'ii mi júun²in. Joon jalíin²mo coon¹³ Jesú mi jó¹ tún¹.

¹⁵'Wii¹³ joon sii¹³li' naa' jiin¹³ cwáain¹ 'e ga'e'e'e Ñañu¹u' jna' e jilee¹³ jna' 'in saan²¹²an' ca mi jó¹ Ñañu¹u' Jesú jo saa¹³na' nifugi lagí 'in nijúin¹. ¹⁶Joongi i'iin² líu¹ trompeta tya' Dio tsá²

lili¹. Joon 'in Ñañu¹u' Jesú lo ixaa¹ fu ñu'fú². Joon coon¹³ to² tyu² Jesú do i'oo²¹²o 'in arcángel. Joon jilee²¹ 'in nijúin¹, 'in tsáai¹-tsi Jesú, 'ii nifu ijiin¹in tún¹. ¹⁷Mi yuu¹¹³ joongi jilee²¹ jna' e saan²¹o' tsaa²¹a' caan²¹mo jee²¹² jnúi¹. Joon licaan²¹na' coon¹³ Jesú tya'cwii²¹. Joon la joon tsaa²¹a' coon¹³ coon²¹ tøø²mo. ¹⁸'Wii¹³ joon cwoo²oo' pi² ruu²¹naa' la jaain²¹ la jaain²¹ coon¹³ e júu³ lo.

5 Tsaru¹u', jo tyiin²gi sii³na jí² cwáain¹ tya' jmii²¹² li gatséi¹ jatyéein¹ 'ii²¹. ²Tsu niñí³oo' 'e 'ii²¹ tya' Ñañu¹u' ijó¹ 'uun²¹mo. Lawa jaain²¹ 'uun²¹ 'in jó¹ mi 'woo¹. ³Mi jin² tsá² 'e jilaa²¹a nináa¹ røø²¹ jo 'e fo² sá²gi, jmii²¹² joon ijó¹ 'ii²¹ la jmoono 'e i'fin² jilaa²¹ 'e sá². Lawa jmoo²¹ wúu¹ tya' tsamf² tyéein¹ yuu²¹ 'in 'ná¹ liseein²¹ jónon¹on, jo ñi² li² liseein²¹ la joon jon jó¹ jmii²¹² joon 'e i'fin². Jo li² tsasúuin¹. La joon jon ilí² jmii²¹² mi 'in² jilaa²¹ do. ⁴Pe 'naa', tsaru¹u', jo ngf³ 'naa' li nuu²¹ 'e 'ii¹³moo' 'e jmii²¹² no jiin¹³ jo ñii²¹²-'oo' la li² mo saain²¹ 'uun²¹ tsá² jo ñii²¹²-tsi. ⁵Tsu jilee²¹mo 'naa' see²¹naa' la tsá² 'in ngi¹ li' jmii¹. Jo seen²¹naa' la tsá² 'in ngi¹ li' 'woo¹ 'in jo tsáa¹-tsi. ⁶'Wii¹³ joon jo 'ná¹ cwuu²¹na' la cwuu²¹ 'in catyaai². Cwounjnaa¹-tsi' cwongii²¹i' coon¹³ 'e tyú² mootyii²¹i'. ⁷Jilee²¹ 'in cwui²¹ li² 'woo¹ joongi 'in ngi¹ to² 'fin¹ li' 'woo¹ joon. ⁸Pe jna' 'in 'e saan²¹²an' tsáai¹-tsi' cwoli²-tsi' coon²¹ tøø²mo. La toon²¹ 'láa² ñi³ nitsí¹ 'e un'øø¹mo 'ña'a la joon jon jna' un'øø¹mo' yiia' mi li'ii²¹²i' tsá² joon jo¹o li¹na'. Lawa po¹³ ñi³ taa¹³ tyi² 'láa² 'ná¹ tsáa¹mo-tsi' itiin¹³ Dio tsá². ⁹Tsu

Dios jo gajmaa¹a 'ii²¹ wa'a nee²¹e' wúu¹ pe gajmaa¹o 'e tiin¹³mo' li tyá² 'wii¹³ cwáain¹ tya' Ña'ñu¹u' Jesucristo. ¹⁰ Jesucristo gajúun²in 'wii¹³i jna' 'e joon cwoseen²¹mo' coon¹³ jiin¹³ saan²¹an' si najún¹na' 'ee mi cwéei¹ tún¹. ¹¹ 'Wii¹³ joon sít¹³naa' 'e cwáain¹ lo jee²¹² 'naa' 'e cwó²oo' pí² yaanaa' jiin¹³ la jmoo²oo' nano.

Poo² cwo¹o cwáain¹ 'in jai² líii² Cristo

¹² Jilee^{'21}naa', tsaru¹u', mii²¹ii tyaní²ii' 'e un'goo²oo' jileei^{'21} 'in jmoo¹o to² tya' Dios jee²¹² 'naa'. 'Ii tsacó¹ji¹³ tyii' joon cwoo¹o 'naa' cwáain¹ xiala jmaa²aa' coon¹³ 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹u'. ¹³ 'Ná¹ un'goo²oo' 'ido joongi 'nee¹naa' coon¹³ jiin¹³ to² 'e jmoo¹o. Cwoliseen²¹moo' canii²mo la jaain²¹ la jaan²¹naa'.

¹⁴ Joon 'ii²¹i 'naa' júu³, tsaru¹u' 'e cwosii¹³ii' 'e cwocwo³-tsi jileei^{'21} 'in jo 'iin²¹²in jmáa¹a to². Cwocwoo²oo' pí² jileei^{'21} 'in jo mo tya¹-tsi. Cwouncoo¹³oon' jileei^{'21} 'in tóin¹ i¹-tsi. Joon cwolifee¹mo-'oo' tya' jilee^{'21}mo.

¹⁵ Tsáa¹mo-'oo' 'e jo jmaa²aa' 'e gó² tya' 'in nigajmaa¹a 'e gó² tyii'. Li' cií¹²i jmaa²aa' 'e gó², jmaa²aa' coon²¹ tøø²mo 'e tyá²-u la jaain²¹ la jaan²¹naa' joongi coon¹³ jileei^{'21} tsá² taain²¹² juncwii²¹.

¹⁶ Coon²¹ tøø²mo cwolijløø¹³moo'. ¹⁷ Faa¹³aa' júu³ tyá² coon²¹ tøø²mo. ¹⁸ Coon¹³ jilaa^{'21} 'e lí¹ cwoo²oo' 'maai¹³ Dios tsü la joon 'iin²¹²in Dios jmaa²naa' 'in tsáai¹-tsi Cristo Jesús.

¹⁹ Jo jnií^{'13}naa' 'in Espíritu Tyá² tya' Dios. ²⁰ Nuu²uu' jilaa^{'21} júu³ 'e faa^{'21} tsá² tya' 'e sii²¹ Ña'ñu¹u' 'e gacwo¹ Dios. ²¹ Í²du'-oo' jilaa^{'21} júu³ tya'a joon 'ii¹³naa' jiin¹³ 'e tyá²-u do. ²² Jeen^{'13}naa' co' coon¹³ jilaa^{'21} 'e gó². ²³ Mf²ii tyani Dios, 'in jmoo¹o 'ii²¹ røø²¹, 'e untyú¹mo 'naa' coonti. Joon mf³ii jon tyaníi¹i 'e aa²mo 'naa' la tøøi², jilaa^{'21} espíritu tyii', coon¹³ jilaa^{'21} juncwii^{'21} tyii', joongi coon¹³ jilaa^{'21} cuerpo tyii'. Mf³ii 'e jaan²¹naa' coon¹³ jiin¹³ coon²¹ tsaa² ca mi jó¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo. ²⁴ Tsaaí² 'in nigatyii^{'13} 'naa' 'ii-i, jon iuntsiin¹ júu³ tya'a. Jo 'ná¹ jmaa²aa' cu²-oo' coon¹³on.

'ii² Poo² júu³

²⁵ Tsaru¹u', faa¹³aa' júu³ tyá² 'wii²¹² tyii'i.

²⁶ 'Aa²¹²moo' fú²uu' jileei^{'21} ruu^{'21}naa' 'in jo¹ líii² júu³ tya' Dios.

²⁷ Tyíi³aa cwoo¹oo' coon¹³ 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹u' 'e untsáa¹oo' 'e jí² lo tyani jileei^{'21} tsá² 'in jo¹ líii².

²⁸ Cwouncwaa¹³mo Jesucristo 'naa'. Amén.

Jí² tí tún² 'e gasii¹in San Pablo tíi²i tsá² 'in néei¹ Tesalónica

Jí² gasii¹in Poo²

1 Jna-a, Poo², coon¹³ Silvano
coon¹³ Timoteo jmoo²¹o'o 'e jí²
lo 'e sii²¹na'a tyii' 'in jo¹ líii² Cristo
'in seein²¹ fu Tesalónica. Jileei²¹naa'
'in sicain²¹ coon¹³ Dios Jmii²¹
joongi coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo.
2 Dios cwouncwaa³i 'naa' joon
cwoseen²¹naa' 'e tyú² coon¹³ 'ii²¹
tya' Dios Jmii²¹ coon¹³ tya' Ña'ñu¹u'
Jesucristo.

Dios ijmáa¹o 'ii²¹ tya' jileei²¹ 'in
røøi²¹ tsaa² mi jó¹ Cristo

3 Tsaru¹u', 'ná¹ cwoo¹³o'o 'maai¹³
Dios coon²¹ tøø²mo 'wii²¹² tyii'
jiin¹³ joon tii²¹moo'o tsu líi¹
ngalifee¹ 'e jai² líi²naa'. Joongi
líi¹gi un'iin²¹²naa' tsaruu²¹naa' la
jaain²¹ la jaan²¹naa'. **4**Cwáain¹ la
joon faa¹³a'a 'yaai¹-tsii¹ 'wii²¹² tyii'
jee²¹² 'in jai² líi² Dios. Faa¹³a'a
xiiala jmaa²aa' taa²¹ 'e tsáai¹-oo'
Jesús fiin¹³ moo²oo' wúu¹ 'áai¹ tya'
tsagoo²oo' joon seen²¹naa' faí³.
5 Jilaa²¹ 'e la lo-o jmoo¹-o júu³ 'e
røø²¹ jmaa¹a Dios 'ii²¹ tsu coon¹³
wúu¹ 'e moo²oo' cwáain¹ tya' tyú²
Dios to² 'e tyá² Dios 'naa' tyú²
ingii²¹²moo' fu ñu'fú².

6Pe 'ii²¹ røø²¹ jmaa¹a Dios mi 'e²e
wúu¹ 'in niga'e² 'naa' wúu¹. **7**Joon
jileei²¹ 'naa' 'in gangóo¹ wúu¹ i'ii²¹
'woo²¹o coon¹³ jna'a mi jó¹ jmi²¹²
ijneei²¹ Ña'ñu¹u' Jesúus jó¹ fu ñu'fú².
Ijó¹ coon¹³ ángeles tya'a 'in jmoo¹o
to² tyú²u. Ijó¹ jee²¹² sii¹³ jí² jii¹
'áai¹. **8**Ijó¹ i'e²e wúu¹ jileei²¹ 'in jo
cwii¹in Dios joongi jileei²¹ 'in jo
nuu¹²uun júu³ tya' 'e tiin¹³ tsá² tya'
Ña'ñu¹u' Jesúus. **9**Jileei²¹ 'inlo inii¹
wúu¹ coon²¹ tøø²mo. I'woo²¹mo
tyani Ña'ñu¹u' joon wíin² i'lee¹²i
'ido 'ii. Jo jøø²gi jilaa²¹ 'e ya²gi
'ii²¹ tya' Dios. **10**Jo jøø² mi jó¹ Jesúus
jmii²¹² mi untyúu¹ tsá² tya'a 'ii
joon mi un'goo²¹ jileei²¹ 'in jai²
líi² 'ii. Do-o itaan²¹²naa' tsu 'wii¹³
nigalitsáa¹mo-'oo' júu³ gacwoo²¹o'o.
11'Wii¹³ 'elo-o faa¹³a'a júu³ tyú²
'wii²¹² tyii'. Mi²¹i tyani Dios 'e
untyúu¹ Dios 'naa' tsu joon líi¹naa'
tsá² jiin¹³ la 'in²¹²in. Faa¹³oo'o
jon júu³ tyú² tyani Dios tya' 'e
cwountiin¹³mo coon¹³ 'ii²¹ tya'a
jilaa²¹ tyú² 'e 'in²¹²naa' jmaa²aa'
coon¹³ la to² 'e jmoo²oo' 'e
tsáa¹mo-'oo'. **12**Coon¹³ la joon
iun'goo²¹o tsá² Ña'ñu¹u' Jesucristo
'wii¹³ to² fee¹ nigajmaa¹a coon¹³
juncwii²¹ tyii'. Joongi niun'goo²¹o

'naa' 'wii¹³ Dios tyi' coon¹³ Ña'ñu¹⁴' Jesucristo galifee¹mo-tsi 'wii²¹² tyiil.

Tsá² 'in røøi²¹ tsaa²

2 La joon, tsaru¹¹u', cwáain¹ tya'
mi jó¹ Ña'ñu¹⁴' Jesucristo
jauncaain²¹ jna', 'e toon²¹²on'
coon¹³on, mii²¹i' tyaní²¹i' 2jo
unsíi²naa' 'e 'i¹'oo' 'e jo to² tyan¹.
Joon jo cwofee²¹naa' wa sá² coon²¹
júu³ 'e jin² 'e gacwá² najó¹ jmii²¹²
tya' Ña'ñu¹⁴' xüfin¹³ jin² tsá² 'e
júu³ do siin¹²in Espíritu Tyú² tya'
Dios si júu³ 'e faa²¹a tsá² 'e coon²¹
ganuu²uuu' 'ee. Jon'gi cwofee²¹naa'
fiin¹³ cwá² coon²¹ jí² 'e jin² tsá² 'e
siin²¹²naa'. ³ Jo cwoo²oo' 'in coon²¹
'naa' tóo² jin¹³ coon²¹ cwáain¹. Tsú
jéei¹gi jmii²¹² joon itíui² tsá² Dios
joongi ijnéi¹ tsá² røøi²¹ tsaa² 'in jo
tiin¹³gi. ⁴Inlo-o 'in unfee¹mo 'ña'a
lagi Dios joon 'in 'aa¹ tya'a jilaa²¹
'e un'goo²¹ tsá². Joongi 'in tsá² do
itsacwaa¹ cagi tsi inuu cwo¹ tya'
Dios. Tsacwaa¹ lawa Dios. Joongi
ijmeei²¹ 'ña'o lawa Dios.

⁵ 'Ti jo tii¹³'oo' 'e gafuu²¹²uu 'naa'
jilaa²¹ 'elo mo gataan²¹²na jee²¹²
'naa'? ⁶Joon ñí³oo' 'ee jniii² tya'a
'e joon jo lí² cwéi¹ 'ido. Joon jo lí²
jneel¹ ce gatí² ii²¹ tya'a. ⁷Jilaa²¹
júu³ 'e gó² tya'a nijmoo¹o to² 'uuin²¹
nano. Joon jin¹³ 'e 'ná'gi mi 'e cwéi¹
'in gó² do 'e ityímo Dios 'in jniii²¹
'in jmoo¹o 'e gó² no. ⁸⁻¹²Mi yuui¹³
la tyii¹ Dios 'in jniii²¹ do lawa'a
ijné¹mo 'in tsá² gó² do. Ijmáa¹a li²
'áai² joongi milagro 'láai² pe jmai²
júu³ tajuu²¹. Ni'noo²¹on jilaa²¹ 'e
gó² icoon²¹on tóo² jilee²¹ 'in jo
tiin¹³gi. Tsú jo galii²¹in 'in tsá²
do nuu¹un júu³ tyú² wa'a 'e tiin¹²in.
'Wii¹³ joon jmaa¹a Dios 'e 'ii²¹ 'in tsá²

do júu³ gó² 'e lí² tsáai¹-tsi jilaa²¹ júu³
tajuu²¹. Joon tsaliin¹mo lí jo tiin¹³gi
tsú jo galitsáai¹-tsi júu³ tyú². Joon
gatí²gi-tsi jilaa²¹ 'e gó². Pe joon
Ña'ñu¹⁴' Jesúus ijngaa¹²mo 'in gó²
do coon¹³ tyí² 'woo²¹ 'oo²o. Joongi
iduum¹ coon¹³ 'e jná² joo²¹ tya'a mi
jó¹.

Gatyii¹³mo Dios 'naa' 'e tiin¹³moo'

¹³Pe jna'a tii²¹moo'o cwoo¹³o'o
'maai¹³ Dios 'wii²¹² tyii' tsaru¹¹u'
'in 'iin²¹²in Ña'ñu¹⁴' tsú Dios
nigatyii¹³in 'naa' ca la mo 'wiin²¹² 'e
tiin¹³moo'. Joon gajmaa¹o tiin¹³naa'
coon¹³ Espíritu Tyú² tya'a 'in
nigauntyú¹ 'naa' joongi coon¹³ júu³
tyú² 'e nigalitsáai¹'oo'. ¹⁴Gatø¹¹ø
Dios 'naa' 'e ilíi²naa' tsá² tya'a.
Coon¹³ júu³ 'e xiiala tiin¹³ tsá² 'e
gacwoo¹³o'o 'naa' gatø¹¹ø Dios 'naa'
'e iíi¹³xuu¹ 'e tyú² 'e cwoo¹o Dios
Jmii²¹ Ña'ñu¹⁴' Jesucristo.

¹⁵La joon 'naa', tsaru¹¹u', taa²¹
jmaa²aa' jo cwo¹in²'oo' jilaa²¹
cwáain¹ 'e nigacwoo¹³o'o la mo
gatoon²¹²o'on coon¹³ 'naa' joongi
mo gasiin²¹na'a jí². ¹⁶⁻¹⁷Joon mf³ii
tyani Ña'ñu¹⁴' Jesucristo joongi
tyani Dios Jmii²¹ 'e cwo¹o 'naa'
pi² 'e jmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú². Tsú
'wo²-tsi Dios nigali*iin*²¹²mo jna'.
Joon gacwo¹o jna' 'e seen²¹na'
tyú²-u coon²¹ tøø²mo. Joon gajmaa²a
jna' júu³ 'e jmáa¹a 'e tiin¹³naa' 'wii²¹²
feei¹-tsio.

Faa¹³aa' júu³ tyú² 'wii²¹² tyii'i

3 Coon²¹gi júu³ fuu²¹² 'naa',
tsaru¹¹u', faa¹³aa' júu³ tyú²
'wii²¹² tyii'i 'e la jmoono ityí¹a
júu³ tya' Ña'ñu¹⁴' la caain²¹. Joon
iíi²¹mo tsá² 'e júu³ do 'yaai¹-tsi

la galí² jee²¹² 'naa'. ²Faa^{13aa}' jon júu³ tyú² 'e cwloláa²mo Dios jna'a jee²¹² tsá² 'lili³ joongi soo²¹-tsi tsu jo jileei²¹ tsá² tsáai¹-tsi Jesús. ³Pe untiin¹³mo Ña'ñu^{1u} júu³ ty'a'a. Joon 'ii icwo^{1o} 'naa' pí² joon un'ø¹³mo 'naa' jilaa²¹ 'e gô². ⁴Joon tsáa¹mo-tsii'i 'e Ña'ñu^{1u} iuncoo¹³on 'naa' 'a jmoo²oo' joongi ijmaa²aa' jilaa²¹ to² 'e tyuu^{13u}'naa'. ⁵Cwouncoo¹³on Ña'ñu^{1u} 'naa' 'e 'øø²¹mogi-'oo' xiuala 'iin²¹²in Dios Jmii²¹ 'naa' joongi xiuala gajmaa¹a Cristo taa²¹a 'wii²¹² tyii'.

'Ná¹ jmaa¹a tsá² to²

⁶Tsaru^{1u}', tyuu^{13u}'naa' to² coon¹³ 'e sii²¹ Ña'ñu^{1u} Jesucristo coon²¹ jmaa¹aa' yaanaa' jileei²¹ tsaru^{1u} 'in jo 'iin²¹²in jmá¹ to² joongi 'in jo jmoo^{1o} nuu¹³ júu³ 'e nigacwoo²¹o'o. ⁷Tsu niñí³ 'naa' xiuala cwooi¹ taain²¹² tsá² 'e jmáa¹a la jmó² jna'a. Jo saan²¹na'a jee²¹² 'naa' wa'a jo jmoo²¹o'o to². ⁸Jo gatyee²e'e 'uunñi² ty'a jiin¹³ jaain²¹ wa'a jo gatyii²¹i'i 'laa¹³. Tsu jmoo²¹o'o to² 'woo¹ jmii¹ la coon²¹ jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin cwotyapai¹¹ jee²¹² 'naa'. ⁹Fiin¹³ 'oo²o'o 'ii²¹ 'e mii²¹i'i 'naa' jo gamii²¹i'i 'naa'. Gajmoo²¹o'o to² 'e 'ee¹³e'e 'naa' xiuala 'ná¹ jmaa²aa'. ¹⁰Tsu mo

gatoon²¹²o'on jee²¹² 'naa' joon gacwoo²¹o'o 'e 'ii²¹ lo: "Jileei²¹ 'in jo 'iin²¹²in jmaa¹a to² joon jo dø¹ø." ¹¹Tsu nee²e'e júu³ 'e 'inlifi¹³ jee²¹² 'naa' seein²¹ jo 'ee to² jmoo^{1o}. Jøø²mo taain²¹² ngii¹i to² jmoo^{1o} 'atsaa²¹. ¹²Tya' tsá² 'in lít¹i la joon tyuu^{13u}'naa' to² tyaa²¹a'a cwoo²¹ coon¹³ 'ii²¹ ty'a Ña'ñu^{1u} Jesucristo 'e cwojmaa¹o to² joon dø¹ø jilaa²¹ 'e jnaa²¹a.

¹³Tsaru^{1u}', jo cwo'woo²oo' 'e jmaa²aa' 'e tyú². ¹⁴Wana 'iin 'in jo jmoo^{1o} nuu¹³ jilaa²¹ 'e faa^{13a}'a coon¹³ 'e ji² lo cóñ²duu' cwáain¹ 'iin 'i joon jo 'ee cwoliseen²¹naa' coon¹³on la coon²¹ 'e 'aa'a fa'ii²¹. ¹⁵Joon jo cwoli'ee¹naa' pe cwoo²oo' cwáain¹ lawa jaain²¹ ruu²¹moo'.

Júu³ tyú² li gatséi¹

¹⁶Joon 'in Ña'ñu^{1u} 'ná'a, 'in jmoo^{1o} 'e seein²¹ tsá² 'e tyú², cwocwo¹o 'naa' 'e siiffi¹³'oo' 'e tyú²'naa' coon²¹ tøø²mo la joon jon coon¹³ jilaa²¹ itsangíi²naa'. Joon cwotaan¹in Ña'ñu^{1u} jee²¹² 'naa'.

¹⁷Jna-a, Poo² jmoo³oo 'e júu³ lo coon¹³ cwóó³oo. Fo³oo 'aa²¹²moo'. La joon tíi²na jmoo³oo jilaa²¹ ji² 'e jmoo³oo. ¹⁸Ña'ñu^{1u} Jesucristo cwouncwaa¹³mo 'naa' jileei²¹ 'naa'. Amén.

Jí² 'láa² 'wii²¹² gasii¹in San Pablo tíf²i Timoteo

Sii¹in Poo² jí² tyá' Timoteo

1 Jna-a, Poo², sii³na 'e jí² lo.
 Dios Jmii²¹ 'in jmoo¹o tiin¹³na'
 joongi to² tyú² Ña'ñu¹u' Jesucristo.
 'Ii-o uncoon¹³ jna' la ngóo¹ 'naai¹³.
2 Síi³na 'e jí² lo tyi'i, Timoteo, joon
 lawa yuu²¹ tyiia 'nu tsu galija²mo
 líi²u Jesús 'wii¹³ jna. Cwocwo¹o
 Dios Ñu¹u' coon¹³ Ña'ñu¹u'
 Jesucristo 'e jmaa¹a feei¹-tsi
 tyi'i coon¹³ fo'feei¹ tyi'i joon 'e
 seen²¹mo'o tyú².

Jo cwo¹o 'e²e tsá² xeei²¹ júu³ tajuu²¹

3 La jéei¹gi gangóo³oo li sii²¹
 Macedonia gamf³ii tyani'i 'e jon¹on
 fu Efeso, 'e tyuu¹³u to² 'inlíi¹³ tsá²
 do 'e jo 'e²e tsá² xeei²¹ júu³ 'e jo
 jo¹. **4** Cwo¹o cwáain¹ 'in tsá² do
 'e jmáa¹a cu²-tsi coon¹³ júu³ tyá'
 tsauñáai¹ joongi coon¹³ jí² 'láai²
 tyá' líi²¹² tsacøøi¹³ tsu 'e júu³ lo
 jmoo¹o jmai¹² 'e jo cwo¹ tsá² júu³
 ruu²¹i. Jo uncoon¹³ 'e júu³ do wa'a
 litsáai¹gi-tsi tsá² Dios.

5 E 'yu to² tyá' júu³ tyú² tyá' Dios
 'e iin²¹²mo tsaruu²¹i coon¹³ 'e
 tyú²-u, jo tóin¹ júu³ tyá'a, joon
 joo¹o líi². **6** Pe 'inlíi¹³ gatuu²¹o 'e

júu³ lo joon galii²¹²in nuu¹un júu³
 'e jo tyiin². **7** Iin²¹²in lii¹in tifo¹² pe
 jiin¹³ yaai jo 'øøi²¹-tsi 'ee 'e faa²¹a
 jon'gi 'øø²¹-tsi 'ee 'ee¹e xüfiin¹³ 'ee¹o
 jo cu¹²-tsi.

8 Ne²o' 'e tyú²-u 'e ley gacwo¹o
 Dios tsá² wa'a li' jmoo¹o tsá² coon¹³
 jiin¹³ la 'iin²¹² Dios. **9** Ne²o' 'e ley do
 jon' tyá' 'in jmoo¹o 'e tyú², pe tyá'
 jileei²¹ 'in jmoo¹o 'e gó², tyá' 'in jo
 'ee tsaa²¹gi-tsi, tyá' 'in jo nuu¹³un,
 'in jo un'goo²¹ Dios, 'in røøi²¹ tsaa².
 'E ley do tyá' jileei²¹ 'in ungøøi¹
 Dios, 'in faa²¹a 'laa²¹ tyá' 'e tyú², 'in
 jngáai¹³ sáa³ jmii²¹ joongi jngáai¹³
 ruu²¹i. **10** Joongi 'e ley do tyá' 'in
 feei¹ tsam² joongi tyá' tsá² 'in tóin¹,
 'in 'iin²¹²in tsanñuu¹, joongi tyá' tsá²
 'in ngí¹ to² 'uun²¹in tsá². 'E ley do
 tyá' 'in jmoo¹o júu³ tajuu²¹ tyá'ní
 tsaa'to², joongi tyá' doñi¹in tajuu²¹.
 'E ley do tyá' jilaa²¹ 'e sá² 'e faa²¹a
 'laa²¹ tyá' 'e júu³ tyú². **11** Joon 'e júu³
 tyú² lo júu³ tyá' Dios 'in tyú¹ joon
 'ii gatuya¹ cwóo³oo.

Cwoo¹-o Poo² 'maai¹³ Dios 'wii¹³
 fee¹mo-tsi Dios 'wii²¹² tyá'a

12 Joon cwo¹oo 'maai¹³ Ña'ñu¹u'
 Jesucristo, 'in cwo¹ jna pí². 'Ii-o
 nigacoon²¹o cwáain¹ 'e tyú¹na

joon nigacwo¹o jna to² ty'a 'e jmáa³aa. ¹³Nigacwo¹o jna 'e to² lo fin¹³ foo²¹-oo 'laa²¹ ty'a la mo jéei¹ joon ga'óø²na tsá² ty'a joongi gajmee¹³na pe Dios galifee¹mo-tsi tyiia tsu la mo jéei¹ jo tsái¹-tsii júu³ tyú² joon jo ñí³i jilaa²¹ 'e jmoo³oo. ¹⁴Pe cwa³ ty'a Ña'ñuu¹ü 'áa¹mo galifee¹ coon¹³ jna joon galili³oo xiuala 'iin²¹in Cristo Jesús jna 'e jo¹o líi²na.

¹⁵E júu³ lo 'e la ja²mo, joon la jilee²¹mo 'ná¹ litsáa¹-tsi Cristo Jesús nigajó² ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'e jmáa¹ta tiin¹³ jilee²¹ 'in røøi²¹ tsaa² joon jna-a nifu-gi jee²¹² 'ii. ¹⁶'Aa¹mo garøø²¹na tsaa². Joon Jesucristo ga'iin²mo tsaa² tyiia. Joon mo gajmaa¹a Jesucristo feei¹-tsi tyiia ga'e²e Dios tsá² e líi²-i 'iin² tsaa² ty'a tsá² 'in jalíin² ciini²¹gi 'in jai¹² líi² 'ii. Joon coon¹³ la joon itéein² tsá² coon²¹ tøø²mo fu li tyfín¹ Dios Jmii²¹. ¹⁷'Wii¹³ joon cwofaa²¹a' coon²¹ tøø²mo júu³ tyú² ty'a 'in Dios Jmii²¹, 'ii seein²¹ coon²¹ tøø²mo, jo júun²in jon'gi lf² jøøi² tsá² 'ii. 'Ii-o jaain²¹ Dios 'in jmii¹-tsi. 'Ná¹-a un'goo²¹o' 'ii. Joon 'ná¹ cwoo²¹o' jilaa²¹ 'e 'ya¹²gi ty'a coon²¹ tøø²mo. Amén.

¹⁸Yuuñ²¹ tyiia, Timoteo, tyii³aa cwoo¹o 'elo. Cwoo¹³-'o'o cwojmaa²a la gafuu²¹²uu 'ná coon²¹ tún² jiin¹³ la gajin² tsaru¹u' la mo jéei¹ 'ii²¹ ty'a Dios. Joon coon¹³ la joon líi² tyuu¹³u jilaa²¹ júu³ 'e jo jai¹². ¹⁹Cwotyán² pi² jilaa²¹ 'e jai¹² líi²u. Jmai¹² 'e tyú²-ü 'i'-o'o tsu 'inlíi¹³ nigaxee¹mo-tsi 'elo, gatu²¹o jilaa²¹ 'e jo¹ líi². ²⁰La joon gangangíi² Himeneo coon¹³ Alejandro. 'Wii¹³ joon gacwo²moo 'in 'lii³ Satanás 'ii

la coon²¹ cwountsáa¹a 'e jo faa²¹a 'laa²¹ ty'a Dios coon¹³ júu² ty'a.

'Ee¹e Poo² xiuala faa²¹ tsá² júu³ tyú²

2 'E júu³ 'ii³ü lo 'e tyiin²gi 'e mí¹ tsá² tyani Dios joon faa²¹a tsá² júu³ tyú², mí¹ tsá² jmii²¹² 'aa²¹² joon cwo¹o 'maai¹³ Dios ty'a jileei²¹ tsá². ²'Ná¹-a la joon ty'a tsaa²to² joongi ty'a jileei²¹ 'in 'oo¹o to², la coon²¹ 'e jo untyiin²gi tsá² jna' joon seen²¹na' tyú²-ü tyani Dios joongi tyani tsaruu²¹na'. Tsaa²-'oo' Dios, tyú¹naa' coon¹³ tsá². ³'Elo-o 'e tyú² joon 'yaa¹mo-tsi Dios Jmii²¹, 'in jmoo¹o tiin¹³na'. ⁴Tsu 'ii-o 'iin²¹²in tiin¹³ jilee²¹mo joon wa'a cwolíni¹o 'e júu³ jai¹². ⁵Jaan²¹mo Dios 'in seein²¹, joon jiin¹³ 'ña'a Jesucristo, 'in galíi¹ tsañuu¹, líi² jmáa¹a 'ii²¹ coon¹³ Dios la joongi coon¹³ tsá². ⁶Tsu 'ii-o gacwóoi¹ 'ña'a 'e tyí² jilaa²¹ tsaa² ty'a tsá². Joon mo tf² 'ii²¹ gajmaa¹a Dios Jmii²¹ júu³. ⁷E júu³ ja²mo lo, Dios gatyii¹³in jna wa'a nicwóo³oo 'e júu³ do. Gatyii¹³in jna 'e 'e¹²ee jilee²¹ tsá² taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ xiuala gajmaa¹a Dios 'ii²¹ 'e tiin¹³ tsá² mo jai¹² líi² tsá² 'e júu³ ja²mo 'e fo³oo lo.

⁸'In²¹²na wa'a 'e faa²¹a tsañuu¹ júu³ tyú² doñixiaa' téein². Joon mi faa²¹a júu³ tyú² do cwoseein²¹ tyú², ca nii²mo alma ty'a jon'gi 'nii²¹-tsi, jon'gi to² tñi¹. ⁹La joon tsamí², 'iin²¹²na 'e ci¹o siin¹³in 'e jo suuin²¹ tsañuu¹ 'ii joon 'e ngi¹ coon²¹ tún², jon'gi coon¹³ jmí³ tyíl¹ 'in caal¹³ cwanáa¹³ si perla 'ee. Jon'gi ci¹i siin¹³in 'e 'moo¹³ liili¹. ¹⁰Pe jmoo¹o jmai¹² 'e tyú² ty'a jileei²¹ tsá² la tñi² jmá¹ tsamí² 'in jin¹²o 'e tsaa²-tsi Dios Jmii²¹. ¹¹Jileei²¹ tsamí² 'ná¹-a

jón² tii² jee²¹² li licaain²¹ tsá² 'in jai¹² líii² Jesucristo joon 'ná¹ nuu¹³o.
12 Jna-a jo cwo¹oo líin² tsamí² tifo² jon'gi tyú²u to² tsañuu¹¹ jiin¹³ 'e ján² tii². **13** Tsú Dios gajmeei¹ Adán nifu joon mi yuui¹³ joon gajmeei¹ Eva. **14** 'In 'líii³ do jo gacon²on Adán tóo² pe gacon²on 'in tsamí² do tóo² joon 'ii ga'aá¹o tsaa² nifu. **15** Xufiin¹³ 'ná¹ nii²¹ tsamí² wúu¹ mi liseein²¹ jóon¹on 'wii¹³ tsaa² tya' Eva jileei²¹ tsamí² lí²-i tiin¹³in wana jo¹o líii² joon 'iin²¹²mo Dios joon un'øo¹¹i yaai 'e ngi¹ coon²¹ ce tún²un.

Xiuala líi¹i 'in tyú² to²
jee²¹² 'in jai¹² líii²

3 Jo¹o 'e júu³ lo: wa'a 'iin²¹²in tsá² e 'áá¹a coon²¹ to² jee²¹² 'in jai¹² líii², 'iin²¹²in 'ido coon²¹ 'e tyú²-u. **2** Jileei²¹ 'in líin² tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai¹² líii² 'ná¹-a ngi¹ 'e jo lí² cwo¹o tsá² 'ido tsaa². Lí²-i liseein²¹ jiin¹³ jaan²¹mo 'oo²¹²o. 'Ná¹-a ngi¹ coon²¹ tún², 'ii¹ ja²mo, jmoo¹o jmai¹² 'e tyú²-u. Joon 'in tsá² do 'ná¹ jmáa¹a feei¹-tsi tya' jileei²¹ 'in tsafeei¹³ 'ii fu tya'a. 'Ná¹-a jon litiii²¹ 'e'e tsá². **3** Jo lí² wa'a ngi to² 'iin¹ jon'gi wa'a tiiin¹in jon'gi wa'a 'iin²¹²in cuu² 'áá¹ 'e jo mo gajna¹²a. Li' cii¹³i soo²¹-tsi 'ná¹ fee¹mo-tsi tya' jileei²¹, jo 'noo¹o mii¹³, jon'gi 'iin²¹²in cuu². **4** 'Ná¹-a jon liñii¹o xiuala tyú²u to² inuu¹ tya'a joongi tyú²u to² jónon¹on cwolinuu¹³u jo to²o mii¹³. **5** (Tsú wa'a jo ñi¹ tsá² xiuala tyú²u to² inuu¹ tya'a xiuala lí² 'áá¹ 'in nigalijai² líii² Dios.) **6** Joon jo lí² líin² tsacøøi¹³ jaain²¹ tsá² 'in njai¹² líii² catá². Jo cweei¹ tyú²u to² tsifu tsú wa'a jmaa¹a jloo¹³ joon i'láa¹ la galáa¹ Satanás. **7** Joon wa'a ilíin²

jaain²¹ tsá² tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai¹² líii² 'ná¹-a líi¹i la líi¹i jaain²¹ tsá² 'in jmoo¹o tyú²-u jee²¹² tsagoo¹o 'in jo jai¹² líii² Jesucristo. Wana jo la joon icwo¹ tsá² 'ii tsaa² joon ifaa²¹a tsá² 'laa²¹ tya' jilee²¹ 'in jai¹² líii² Dios. Joon tee²¹i nilá² tya' 'in 'líii³.

Xiuala líi¹i 'in uncoo¹³
tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai¹² líii²

8 La joon jon 'in tsá² 'in uncoo¹³ 'in tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai¹² líii², 'in sii²¹ diaconeses, 'ná¹-a ngi¹ coon²¹ tún². Jo ngi¹ cwaaa²¹ sii¹³i jon'gi wa'a ngi¹ to² 'iin¹ jon'gi wa'a 'iin²¹²in cuu² 'e jo mo jna¹²a. **9** Joon 'ná¹ ñi¹o jo cu¹²-tsi jilaa²¹ júu³ 'e gacwo¹ Dios jna¹ 'e jo¹ líi²na'. Joon jo 'i¹-tsi 'e gó². **10** La nu'gi ilí² uncoo¹³ tsá² tsacøøi¹³ 'ná¹ cóñ² tsá² cwáain¹ xiuala ngi¹ 'ido joon wana jo 'ee tsaa² tya'a sá² lí²-i uncoo¹³on. **11** La joon jon 'oo²¹²o 'ná² ngi¹ coon²¹ tún². Jon'on tsamí² 'in sii²¹i júu³ 'atsaa²¹. Ca nii²mo jmáa¹a jo 'láá¹a jilaa²¹ 'e jmoo¹o. **12** 'In tsá² 'in uncoo¹³ tsacøøi¹³ do jiin¹³ jaan²¹mo 'oo²¹²o iliseein²¹ tya'o. 'Ná¹-a tyú²u to² jónon¹on tyú²-u coon¹³ jilaa²¹ inuu¹ tya'a. **13** Tsú jileei²¹ 'in untsiin¹ tyú²-u 'e to² 'e uncoo¹³on tsacøøi¹³ do jnaa²¹a coon²¹ 'e tyú² tya'a joon lí² faa²¹a jo cu¹²-tsi cwáain¹ tya' xiuala tsaa¹-tsi tsá² Cristo Jesús.

'E ja²mo líi²na'

14 Jilaa²¹ júu³ lo gatón³oon ni mo'jí² lo 'e síi³na tyí¹ xufiin¹³ 'i¹-tsii yíi³aa la jmoono. **15** Pe wa'a la 'ii²¹²na lí²-i liñí³i xiuala 'ná² jmaa¹a tsá² jee²¹² 'in jai¹² líii² 'in líin² lawa cwo¹ tya' Dios 'in jiin¹. Joon la cwaain²¹ 'oo²¹ ni tiifuu²¹ cwo¹ pí², la joon 'in

jai² líii² Dios cwo¹ pí² tyá' e jai² tyá' Dios. ¹⁶Joon ja²mo. Fee¹ 'áá¹mo 'e júu³ 'uuin²¹ 'e Dios ga'e²e tsá² xiiala seein²¹ tsá² tyú² tyaníi¹i 'e jin²:

Gacwéi Dios líii¹ tsá², joon 'in Espíritu Tyú² ga'íí² júu³ 'e tyú¹mo 'ii.

Níi²mo ángeles 'ii.

Joon gacwo¹ tsá² jileei²¹ 'in taain²¹² nicwoo¹³ juncwii²¹ júu³ tyú² tyá'a.

Joon jo¹o galíii² tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'ii.

Joon ga'i²¹mo Dios 'ii fu ñu'fú² tún¹.

Xiiala líii¹ 'in tú² 'e júu³ jai² tyá' Dios

4 'In Espíritu Tyú² gatyaa¹ júu³ 'a la ti 'e jee²¹² jmii²¹² li gatséi¹ 'inlíii¹³ ituu²¹ jiin¹³ 'e tsáai¹-tsi. Joon iunjii²o jilaa²¹ espíritu gó² incón² 'ii tóo² coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyá' 'in líii¹³. ²Inúu¹u tsá² 'in faa²¹a júu³ tajuu²¹ lawa júu³ ja²mo, tajuu²¹mo 'in jo li³gi 'e gó². La jo li³gi tyíi² mo suu²¹ tsá² ní³ tyíi² la joon jon 'in tsá² do jo li³gi 'e gó². ³Untsaa¹³mo 'in tsá² do wa'a cui² cwoo²¹o tsá² joon tyú²u to² 'e sá² 'láai² níi² 'uunñi² 'e jo lí² dø² tsá². Pe Dios gacwoo¹ jilaa²¹ 'e lí²-i dø² tsá². Joon jilee²¹ 'in jo¹o líii², 'in níi¹ júu³ jai², lí²-i dø²ø 'yaai¹-tsi wa'a cwo¹o 'maai¹³ Dios. ⁴Tsu tyú²-u jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Dios joon lí²-i dø² tsá² wa'a 'ii²¹i coon¹³ 'maai¹³ Dios, ⁵tsu nicwaa¹³mo coon¹³ júu² tyá' Dios joongi coon¹³ 'e júu³ tyú² 'e faa²¹a tsá².

Xiiala líii¹ 'in jmoo¹o to² tyú² Jesucristo

⁶Joon wana 'e²e 'in jai² líii² Jesucristo jilaa²¹ 'elo joon tyú²

jmoo²o, jmoo²o jiin¹³ la tíii² jmá¹ tsá² 'in cwoo¹ júu³ tyá' Jesucristo. 'Ii cwo¹gi pf³ alma tyi'i coon¹³ júu³ 'e jai² líii² tsá² joon coon¹³ júu³ røø²¹ 'e nuu¹³u coon²¹ tún². ⁷Jo unjii²i 'e cwáain¹ tsáai² coon¹³ cwáain¹ jo ní²i ti jo¹. Cwoo¹³'o'o jmaa²a jiin¹³ la to² tyu² Dios. ⁸E tyiin²moxu wa'a 'e yeen²¹ fiin²¹ tsá² yaai pe tyiin²gi 'áai¹ 'e cóñ² tsá² cwáain¹ xiiala ngí¹ tyani Dios. Tsu 'e júu³ lo tyan¹ 'ii²¹ 'e sáan³an' tyú² nano joongi li ngó¹gi. ⁹E júu³ lo 'e la ja²mo, joon la jilee²¹mo 'ná¹ litsáai¹-tsi. ¹⁰Née²o' 'e tyiin²gi 'wii¹³ joon jmoo²¹o' to² 'ii³ joon nee²¹ 'e wúu¹. Jmoo²¹o' la joon tsu nigalitsáa¹mo-tsi' Dios 'in jiin¹. Ii-o un'øø²¹i jilee²¹mo jiin¹³ 'in tsáai¹-tsi 'ii nifu.

¹¹Jilaa²¹ 'elo 'ná¹ tyuu¹³u to² joon 'e²e tsá². ¹²Jo ngí¹¹i wa'a jo ungoo¹o tsá² 'nu 'wii¹³ xaai¹gi¹i. Pe jmee¹u'un 'wo'o lawa coon²¹ li² 'e tyú²-u tyani 'in jai² líii². Jmee¹² 'wo'o lawa coon²¹ li² 'e tyú²-u coon¹³ xiiala ngí³i, joongi coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyá¹³a, joongi coon¹³ xiiala 'iin²¹²mo'o tsá², joongi coon¹³ xiiala jo¹o líi²u Dios, joongi coon¹³ xiiala jmaai¹³ 'e tyú²-u 'i¹-o'o. Coon¹³ jilaa²¹ li² 'e tyú²-u. ¹³Ca mi cwéé¹na cwoo¹³-o'o fo²'o júu³ tyú² tyá' Dios jiin¹³ la faa²¹a ni jí² tyá' Dios, faa¹³a cwonáu² jilee²¹ tsá². Cwo'íi² júu³ 'ee 'ná¹ jmáa¹a. Joon 'e¹³e tsá² 'ee 'øø¹²¹-tsi tsá² júu³ tyá' Dios. Gacwo¹ Dios 'nu 'ii²¹ tyá'a 'e jmaa²a to² tyá'a. ¹⁴Jo cuu¹³u jmaa²a 'e júu³ gacwo¹o Dios 'nu mo gataan¹an tsacøøi¹³ cwoo²¹o tyi'i joongi gafaa²¹a 'ii²¹ tyá' Dios.

15 Í²du'-o'o jilaa²¹ 'elo.
 Cwoo¹³-o'o e jmaa²a. Joon liñi¹
 tsá² e 'øøi²¹gi'-o'o. ¹⁶ Jøø²ø 'wo'o
 coon²¹ túñ² coon¹³ jilaa²¹ e 'e³e.
 Cwojmaa²gi¹ tsü coon¹³ la joon
 itiin¹³mo'o 'wo'o coon¹³ jilee²¹ 'in
 nuu¹un júu³ tyí*i*.

Xiiala 'ná¹ jmáa¹a Timoteo
 tyani 'in jai² líii²

5 Jo jii²¹u'u tsacøøi¹³ pe mf²i
 tyaní¹i lawa e 'ññ²o'o. Joon
 cwo¹²o cwáain¹ simii²¹ lawa
 ruu²¹mo'o. ²La joon jon tsayuui¹³
 lawa saa²o'o. Joon mi cwo¹²o
 cwáain¹ 'in simí² jiin¹³ coon¹³ e
 tyú²-u 'i¹-o'o.

³Unjíi²u'u 'in 'yia'níi² 'in
 jo 'in seein²¹ tya'a. ⁴Pe wana
 seein²¹ jóón¹on si tyii²¹a 'ee 'ii 'ná¹
 untiin¹³in jilaa²¹ 'ee 'e 'ná¹ seein²¹
 tsacøøi¹³ tya'a coon¹³ la joon ityí¹
 jilaa²¹ e røø²¹i tsacøøi¹³ tya'a tsü
 la joon 'e tyú² joongi la joon tf²-tsi
 Dios. ⁵In 'yia'níi² 'in jo seein²¹
 tya'a 'in tsáai¹-tsi Dios mii¹i tyani
 Dios joon faa²¹a júu³ tyú² la 'woo'
 jmií¹. ⁶Pe 'in 'yia'níi² 'in seein²¹
 jmai² unjløøi¹³ 'ña'a jo tsaa¹-tsi Dios,
 xufiin¹³ jiin¹o pe lí¹i lawa jaain²¹
 'in najúun²mo. ⁷Cwo'l¹í²i 'e júu³ lo
 'in jai² líii² 'e jo lí² cwoo¹ tsá² tsaa².
⁸Wa jo unjíi²in tsá² tsaruu²¹i, joon
 tyiin²mo 'in taai² inuu tya'a, líi¹i
 lawa jaain²¹ 'in jo untiin¹³in jilaa²¹
 'e jin²in 'e jo¹ líii². Joon gó²gi 'ii lagí
 'in jo tsaa¹-tsi Dios.

⁹Jo taan¹u'un ni mo'jí² 'in
 'yia'níi¹ 'in jo mo tsín¹ sesenta
 jiin²¹ joongi coon²¹ naa¹³ 'e gacui²
 cwoo²¹o. ¹⁰Lí²-i litaan¹u'un mo'jí²
 wa'a cwii¹in tsá² 'ii jiin¹³ 'e tyú² 'e
 nigajmaa¹a. Wa'a nigaunjíi²in

jón¹on joongi wa'a nigacwoo¹o
 'nú¹ li joon¹ tsá². Joongi wa'a
 nigauncoo¹³o tsaru¹u'. Joongi wa'a
 nigauncoo¹³o 'in seein²¹ fa'i³. Joon
 wa'a gacwoo²-tsi 'in 'yia'níi² do 'e
 jmoo¹o jilaa²¹ 'e tyú² lí²-i taan¹u'un
 mo'jí².

¹¹Pe jo taan¹u'un mo'jí² 'in 'yia'níi²
 'in xuui²¹²gi tsü 'ii ili'iin²¹²in
 cui²-cwoo²¹o túñ¹ joon tuu²¹o júu³
 tya' Cristo. ¹²Joon ilí² tsaa² tya'a tsü
 jo gauntiin¹³in júu³ gajin²in nifu.

¹³Joon mi licfiin²gi joon ilijøø²mo
 joon ingf¹ la tya 'nú¹. Joon jiin¹³ 'e
 jøø¹mo pe ngí¹ tyá² júu³ 'atsaa²¹
 coon¹³ tsá². Coon²on cwáain¹ 'ee
 seein²¹ tsá² xeei²¹ siii¹ júu³ 'e jo
 tíii². ¹⁴Tsu 'wii¹³ la joon 'iin²¹²na
 'e cuu²¹i 'in 'yia'níi² xuui²¹²gi do
 cwoo²¹o. Joon liseein²¹ jóón¹on.
 Joon 'ii-o inii²¹ 'nú¹ joon jo cwooi¹
 faa²¹a tsá² 'laa²¹ tya'a. ¹⁵Tsu 'inlífíi¹³
 'yia'níi² gatuu²o júu³ tya' Cristo
 joon galifí¹i tsá² tya' 'in 'líii³.

¹⁶Joon wana tsaañuu¹ si tsamí² 'ee
 seein²¹ inuu tya'a jaain²¹ 'yia'níi²
 'ná¹-a unjíi²in mo 'ido. Jo cwo¹³o
 unjíi²in 'in jai² líii² tsü jiin¹³ la joon
 lí²-i unjíi²in 'in jai² líii² 'in 'yia'níi²
 'in jo 'in seein²¹ tya'a.

¹⁷Cwoun'goo²¹gi tsá² 'áai¹gi 'in
 tsacøøi¹³ 'in jmoo¹o to² tya'a tyú².
 Tyiin²gi 'in cwó² júu³ tyú² joon 'in
 'e²e tsá². ¹⁸Tsu ni jí² tya' Dios jin²in:
 "Jo toon²oon' noo¹³ moo'oo²o
 joo'tsáa² mo 'ø¹ø mi¹³ trigo mo
 untyú² tsá²." Joon jin²in: "In
 jmoo¹o to² tíi²mo 'i¹²i 'lee¹³i."

¹⁹Jo unjíi²in wana seein²¹ jaain²¹
 tsá² cwo¹o tsaa² tsacøøi¹³ tyani¹in.
 Pe wana tí² gáí¹ gaai²¹ tsá² joon
 'ná¹ nuu²un júu³ tya'a. ²⁰Jilee²¹
 'in 'noo¹o tsaa² jíi²nu'un tyani

jileei²¹ e 'in catyaa² do itoon²¹on fo²-tsi cwoli'goo²¹o. ²¹Tyi³aa cwoo¹o 'elo tyani Dios joongi tyani Jesucristo coon¹³ 'in ángeles tyaa 'in nigatyii¹³in: Cwojmaa²a jilaa²¹ 'elo júu³ røø²¹. 'Ná¹ jmaa²a coon²¹ røø²mo tsá². ²²Jo tyi¹u'u jaain²¹ tsañuu¹ ilin² tsaa²to² jee²¹² 'in jai² líii² la jmoono, tsu wana ga'láa¹a lawa'a ga'i¹u'u tsaa² tyaa'. Jo un'líi²u'u 'wo'o coon¹³ cwáain¹ lo.

²³Lawa mo tsaa¹³ tuu¹u joon mo tf¹ coon²¹ naa' mo li tsaa¹²a 'wo'o jo 'uu¹²u jiin¹³ jmi²¹ pe 'uu³x⁴u vino ijma¹ mf¹ tyi¹.

²⁴Jilaa²¹ tsaa² tyaa¹ 'inlíii¹³ líi²-i jná² níi² la nügi¹ 'e lisá² 'ii²¹. Pe tsaa² tyaa 'in catyaa² ijná² níi² ciiin²¹ gixu. ²⁵La joon jon jilaa²¹ 'e tyú² 'e jmoo¹o 'inlíii¹³ iliñii¹ tsá² la jmoono. Joon 'e catyiaa²gi iliñii¹ tsá² ciiin²¹ gixu.

6 Jileei²¹ tsá² 'in jai² líii² Cristo 'in nitaa² tyaa' níifii²¹²i 'ná¹-a un'goo²¹o níifii²¹²i la coon²¹ jo cwofaa²¹a tsá² 'laa²¹ tyaa' e sii²¹ Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ee²¹e. ²Joon wana jo¹ líii² níifii²¹² do Cristo 'in nitaa² tyaa'do 'ná¹ un'goo²¹gi níifii²¹²i. Joon 'ná¹ jmaa¹a to² tyú² tyaa' níifii²¹²i do tsu 'wii¹³ jo¹o líii² Cristo. Joon mo jmoo¹o 'in taai² tyaa'a to² jmoo¹o to² tyaa' jaain²¹ 'in jo¹o líii² Dios joon 'inlíii¹³ nigesuun²mo, nigatu²¹o júu³ tyú² tyaa' Dios joon lfi¹ wúu¹ niganii²¹ juncwii²¹ tyaa'.

Cwojmaa²o'o la ngóo¹ 'naai¹³ 'e jai² líii²u

¹¹Pe 'nu-ü, tsu 'wii¹³ tsá² tyaa' Dios 'nu, tñ² jilaa²¹ 'e gó² lo, joon cwocwoo¹³-'o'o 'e jmaa²a 'e tyú². Jmaa²a to² tyú² Dios. Jo¹gi cwolíi²un. Cwoli'iin²¹²mogi¹i Dios coon¹³ tsá². Jmaa²a taa²¹-'o'o. 'Wo²-'o'o jmaa²a tyaa' tsá². ¹²Cwocwoo¹³-'o'o ce caai²¹-'o'o ngf²i la nigangi¹ 'in jai² líii² Cristo. Cwoo¹³-'o'o 'e ngf²i coon¹³ Dios 'e seen²¹mo'o coon¹³on coon²¹ tøø²mo, tsu la joon gatø¹ø Dios 'nu. Joon

'In jai² líii² 'ná¹ jløø³mo

³Joon wana 'e¹e tsá² júu³ xii²¹a jmoo¹ 'ido jloo³ 'na'a. Jo røø²¹ sii¹i coon¹³ júu³ tyú² 'e ga'ee¹ 'Nañu¹u Jesucristo, jon'gi jo røø²¹ sii¹i coon¹³ júu³ 'e 'e¹e tsá² xiala ngf¹

tsá² tyú²-ü tyani Dios. ⁴Tsá² 'in jo ñii¹ 'ii coonti. Jiin¹³ 'inlíii²¹ 'in 'ido jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ jilaa²¹ 'e sii¹i. Joon jiin¹³ coon¹³ 'elo-o lí²-i litfii² tsá² 'e tsiiwúu¹i, jo cwo¹o júu³ ruu²¹i, faa²¹a tsá² 'laa²¹ tyaa' tsá² xeei²¹, joon cu²-tsi tyaa'. ⁵Tsá² 'in gó² 'i¹-tsi 'in 'noo¹o mii¹³ coon²¹ tøø²mo. Tsá² jo ñi¹ la jai². 'In tsá² do 'i¹-tsi 'e ijnáa¹a cuu² wa'a un'goo²¹o Dios. Jeen²¹mo'o coon¹³ 'in jmoo¹o la joon. ⁶Pe wana ngii²¹i 'e tyú²-ü tyani Dios sá² 'lee¹³na' wa ngii²¹i 'yaai¹-tsi'. ⁷Tsu jo 'ee lée³e coonti 'e juncwii²¹ lo, la joon jon jo 'ee lf² lee²¹e jiin¹³ coon²¹ mi júun²na'. ⁸Joon wana 'oo²¹o sin¹in' joongi 'e tyée³e cwojmoo²¹o jløø³mo'. ⁹Jileeji²¹ 'in 'inlíii²¹ in lisá² cuu² tyaa' jo itaa²¹a tyaa' joon 'ii²¹o lawa coon²¹ sí² tyaa' 'in 'líii³. Jilaa²¹ 'e súun²in ijmaá¹a 'nii²¹ tyaa' 'in 'inlíii²¹ in joon ipfin² 'ña'a li jo tiin¹³ tsá². ¹⁰Suun²¹un tsá² cuu² 'wii¹³ joon jó¹ jilaa²¹ 'e gó² tyaa'. Joon 'inlíii¹³ nigesuun²mo, nigatu²¹o júu³ tyú² tyaa' Dios joon lfi¹ wúu¹ niganii²¹ juncwii²¹ tyaa'.

tyani tsá² fúui¹ nigai¹i júu³ jilaa²¹
'e nigajmaa¹a Dios 'wii²¹² tyi¹i.
¹³Joon nano 'i³ii 'ná júu³ tyani Dios
'in cwo¹ juncwii²¹ tya' jileei²¹ 'in
seein²¹ joongi tyani Jesucristo 'in
gajmaa¹a júu³ jai² 'e tyú²-u tyani
Poncio Pilato. ¹⁴Jo cuu¹³u'un
jmaa²a jilaa²¹ to² gacwo¹o Dios
'ná 'e jo lí² faa²¹a tsá² 'laa²¹ jiin¹³
coon²¹ ca mi tyu² Dios Jmii²¹ to² 'e
jneei¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo. ¹⁵Tsü mi
tyíia¹ 'ii²¹ tya' Dios Jmii²¹ ijmáa¹a
lí² jilaa²¹ 'elo. Jiin¹³ Dios Jmii²¹ lí²
lúi²in tsaa'to² 'in feei¹gi. Joon 'in
cwaa³mo 'ii. Joon 'ii-o lí¹i róoi¹³
'in feei²gi la jee²¹² jileei²¹ róoi¹³
catyaai²gi do. La joon jon 'ii-o
tsaa'to² 'in feei¹gi la jee²¹² jileei²¹
tsaa'to². ¹⁶Jiin¹³ 'ii-o lí² cwo¹ tsá² 'e
seein²¹ tsá² coon²¹ tøø²mo tsü jo
tyéi¹ 'ii. Joon táan¹in lí jná² joo²¹
liili¹. Joon jo lí² tsá² tsatyéen¹in.
Joon jo mo niglijóø²i tsá² 'ii jon'gi
lí² joo²i tsá² 'ii. Cwoun'goo²¹o tsá² 'ii
ce jileei²¹. Cwolisá² 'ii²¹ tya'a coon²¹
tøø²mo. Amén.
¹⁷Cwotyá³a-tsi 'in sá² cuu²
juncwii²¹ lo 'e jo unjløøi³ 'ñá'a

jon'gi ngi¹ cu²-tsi cúu¹u pe
ngi¹o jo cu²-tsi tya' Dios 'in
jiin¹. 'Ii-o cwo¹o jna' jilaa²¹ 'e
jløø³na'. ¹⁸Cwotyá³a-tsi 'ido 'e
jmáa¹a 'e tyú². Joon cwoliseein²¹
'e tyú²-u coon¹³ jilaa²¹ tyú² 'e
jmoo¹o. 'Ná¹-a tyaa¹ 'ido tyú²
tya'a 'e cwo¹o tsá² 'e 'oo¹-o joon
uncoon¹³on 'ii 'in tyéein¹³ jmii²¹².
¹⁹E tyú² 'e jmoo¹o do 'e lí² lawa
tsá² jñi¹ cwuu²¹, 'iin²in uncwu²
mi jñi² do, pe joon mo roo²¹
joon coon²¹ tsá² 'láai²gi lagi
ga'iin² mo gajñii¹i do. Coon¹³ la
joon ilisá² juncwii²¹ tya'a 'e jo¹.

Tyaa¹ Poo² cwoo²¹o Timoteo
'e cwo¹gi tsá² júu³ tyú²

²⁰Timoteo, un'øøi¹ jilaa²¹
'e gatyyaa¹ Dios cwoo¹o. Jo
núu³un júu³ 'e jo tseein²¹ jon'gi
'e jo to² 'íi³in coon¹³ jilaa²¹ júu³
'e jin¹² tsá² 'e 'áai¹gi jo¹, pe jon'
jo¹ 'e júu³ joon. ²¹Joon 'inlíi¹³
niganúu²o 'e júu³ do joon jo
gauntiin¹³in 'e júu³ jo¹ tya'
Dios.

Cwouncwaai³ Dios 'ná. Amén.

Jí² tì tún² 'e gasii¹in San Pablo tíi²i Timoteo

Sii¹in Poo² 'e jí² lo tyá' Timoteo

1 Jna-a, Poo², joon líi¹na jaain²¹ apóstol tyá' Jesucristo. Dios gasii¹in jna yaai¹-tsi 'e jmáa³aa júu³ 'e Dios cwoo¹o juncwii²¹ 'múui² tyá' tsá² 'wii¹³ Cristo Jesús. ²Síi²na 'e jí² lo tyi¹i, Timoteo. 'Iin²¹²na 'nu lawa yuuñ²¹ tyiia. Cwocwo¹o Dios Jmii²¹ coon¹³ Naññu¹u' Cristo Jesús 'e jmaa¹a fo'fee¹ tyi¹i coon¹³ feei¹-tsi tyi¹i joon 'e seen²¹mo'o tyú².

Íi² Poo² Timoteo júu³ 'e cwo² júu³ tyú²

³Untii¹³oo 'nu coon²¹ tøø²mo coon¹³ júu³ tyú² tyiia 'e fo³oo la 'woo¹ la jmii¹. Cwo³oo 'maai¹³ Dios 'in un'góo³oo la gaun'goo²¹o 'lìi²¹² tsacøøi¹³ tyiia joon jo con² jna tsá² tóo². ⁴Tíi¹³-tsii jmii²¹ gatoo²¹ unni²in joon líi¹ 'iin²¹²na jøø²¹²na 'nu la coon²¹ lijløøi¹³xuu. ⁵Tii¹³-tsii jon xiala jai¹² líi²u la jai¹² galíi² si'yíi¹²a Loida nifu la joon jon saa²a Eunice.

⁶'Wii¹³ joon 'íi²ii júu³ 'nu 'e cwojmaa²gi¹i jiin¹³ 'ii²¹ 'e 'oo²o 'e gacwo¹ Dios 'nu mo gatón³oon cwóo³oo tyi¹i. ⁷Tsu 'in Espíritu 'in cweei¹³ Dios jna' jo jmoo²¹o 'go¹o' pe cwo¹-o jna' pí³ joon 'e 'iin²¹²mo'

tsá² joon 'e 'øøi²¹-tsi' tyú². ⁸Tsu 'wii¹³ joon jo fa'ii²¹ líi²u 'e røø²¹u'u cwáain¹ tyá' Naññu¹u' jon'gi fa'ii²¹ líi²u 'wii¹³ tyiia tsu siin¹³na 'nuñi³ 'wii¹³ jmoo³oo to² tyu² Jesús. Pe nee²¹e' wíu¹ coon¹³ jna caáain¹ tyá' júu³ tyú² tyá' Dios coon¹³ pí³ cwoo¹ Dios. ⁹Ii-i gajmaa¹a tiin¹³ jna' joon gatø²ø jna' ngii²¹i' tyú²-u tyaníi¹i. Gatø²ø jna' jon'on 'wii¹³ jilaa²¹ tyú² 'e jmoo²¹o' pe galí²-i jiin¹³ la 'iin²¹²mo coon¹³ jilaa²¹ 'e feei¹-tsi tyi¹ 'e gajmaa¹a cwáain¹ tyá' Jesús 'wii²¹² tyi¹ la nu'gi garón¹ juncwii²¹. ¹⁰Pe la no-o gajmaa¹a liñi¹ tsá² jilaa²¹ 'elo mo gajnéi¹ Jesucristo, 'in jmaa¹a tiin¹³ jna'. Ii-o gauntyee²¹mo 'e júuñ²in tsá². Joon coon¹³ júu³ tyú² tyá'a gacwo¹o tsá² juncwii²¹ 'e jo tyéi¹.

¹¹Joon Dios gatyii¹³in jna lawa tsá² tyá'a 'e nicwóo³oo joon ni'e¹³ee tsá² 'in jon' seein²¹ Israel 'e júu³ tyú² do. ¹²Joon tsu 'wii¹³ joon móo³oo wíu¹ pe jo 'óo³oo fa'ii²¹ tsu cwii¹moo 'iin 'in jai¹² líi²na joon jo¹o líi²na 'e 'ii-o líi² 'má¹ ca mi tí² jmii²¹² joon jilaa²¹ 'e gatyaa¹ cwóo³oo.

¹³Cwosaain²¹ 'o'o jilaa²¹ júu³ røø²¹ 'e ganuu²uñ¹ fo³oo. Joon

cwoseen²¹mo'o jo¹'o lí²u joon
 'in²¹mo'o Dios coon¹³ tsá² 'wii¹³
 sicaan²¹mo'o coon¹³ Cristo Jesús.
14 Coon¹³ 'e uncooon¹³ Espíritu Tyú²
 'in seein²¹ jee²¹² jna' un'øøi²¹ jilaa²¹
 júu³ 'e tyiin² 'e gatyaa²¹²aa cwooo¹'o.

15 Niñii²¹²o'o jileei²¹ 'in néei¹ li
 sii²¹ Asia gatuu²mo jna. Joon
 Figelo coon¹³ Hermógenes jee²¹²
 'ii. **16** Cwouncwaa³i Ña'ñu¹u' tsá²
 inuu² tya' Onesíforo tsu' lása²mo
 naa' Onesíforo do nijacoon²¹ fo'fee¹
 tyiia. Joon jo ga'aa¹a fa'ii²¹ 'e
 'yuu²na' nññi³. **17** Pe mo nateein¹ fu
 Roma ga'naa¹²i jna coon²¹ tún² ca
 gatsee²¹i jna. **18** Cwolifee¹mo-tsi
 Na'ñu¹u' tya' 'ii mi tf² jmii²¹² joon.
 Tyú²-u' nii²¹²o'o xiala unjíi²in jna
 mo taan²¹²na fu Efeso do.

Xiala lí¹i tsá² 'lása² tya' Jesucristo

2 Joon 'nu-ü, yuuun²¹ tyiia,
 'ii¹³mo'o 'e uncooon¹³ Dios 'nu
 'wii¹³ sicáan²un coon¹³ Cristo Jesús.
2 Joon jilaa²¹ júu³ 'e ganuu²un 'e
 gafo³oo foo²¹o tyani tsá² fúui¹,
 tya²a cwoo²¹o 'in jo cu²-'o'o coon¹³,
 tsanuu¹ 'in tiii²¹ e¹e tsá² xeei²¹.
 Joon 'ii-o jon lí²-i e¹e tsá² xeei²¹ 'e
 júu³ do.

3 Joon 'nu-ü lawa jaain²¹ 'lása² 'in
 tyúi¹ 'in jmoo¹o to² tyu² Jesucristo
 jmoo²o taa²¹a jilaa²¹ wúu¹ 'e
 moo²o. **4** Tsu' 'in jmoo¹o 'nii²¹ to²
 tyu² fii²¹²i jo ngii¹ cu²-tsi coon¹³
 jilaa²¹ jmaa²¹i to² tya'a 'e coon¹³ la
 joon jløø¹³mo fii²¹²i 'in gatyii¹³in 'e
 lí¹i 'lása² tya'a. **5** Coon²¹ røø²¹ jon
 wa'a coo¹o tsá². Cwo²-tsi pe jo
 lí² 'ii²¹i 'e galí¹i la jo røø²¹ coo¹o
 la to² tyu²u. **6** Joon 'in jmoo¹o to²
 'ii²¹ jee²¹² tyiia²¹ tí²i dø¹ø 'e lisá²
 nifu. **7** Cwo'ii²¹du'-o'o 'e fo³oo lo

joon icwo²o Ña'ñu²u' 'e 'øøi²¹'o'o
 jilaa²¹a.

8 Cwotii¹³gi-'o'o 'e Jesucristo jún²
 tya' 'lii²¹² David 'ii joon gaunjiin¹in
 Dios 'ii jee²¹² 'lii²¹² jiin¹³ la júu³ tyú²
 cwóoo³oo. **9** Joon 'wii¹³ tya' júu³ tyú²
 joon móo³oo wúu¹ lawa tsá² gó² ca
 gaton²on ñí³ cadena cwóoo³oo. Pe
 júu³ tya' Dios jo lí² 'nuu¹ tsá² coon¹³
 cadena. **10** Tsu' 'wii¹³ joon jmoo³oo
 ta¹oo coon¹² jilaa²¹ 'wii²¹² tya'
 'in gatyii¹³in Dios 'e 'ii-o lí² 'ii²¹i
 itiin¹³mo 'wii¹³ Cristo Jesús. Lí²-i
 'ii²¹o jon li 'ya²gi 'e jo tyéi¹.

11 Tsu' júu³ ja²mo lo:
 Gajúun²mo' coon¹³ Cristo la
 joon jon itoon²¹on' coon¹³ 'ii.

12 Joon wana nee²¹e' wúu¹ la joon
 jon ityuu²¹u' to² coon¹³. Wana
 faa¹³a' 'e jo cwii¹na' 'ii la joon
 jon 'ii ijin²in 'e jo cwii¹in jna'.
13 Wana cuu¹³na' 'a jo¹o lí²na'
 'ii pe 'ii coonti jo cuu¹i
 untiin¹³mo júu³ tya'a.

Xiala jmoo¹o tsá² 'e 'yaai¹-tsi Dios

14 Cwountii¹³-tsi tsá² jilaa²¹ júu³
 lo, cwoo¹²o cwáain¹ 'ii tyani Dios 'e
 jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³ júu³ 'e
 jo 'ee to² 'ii³in. 'E júu³ do i'in²mo
 'in tsá² 'in ganúu²un. **15** Cwoo¹³-o'o
 jmaa²a jilaa²¹ 'e 'yaai¹-tsi Dios 'wii²¹²
 tyi¹i la joon lii¹u tsa'leei¹³ tya'a 'e jo
 fa'ii²¹ lí²u. Jmaa¹³ tsá² júu³ røø²¹
 jiin¹³ la tí² 'e lí² júu³ tya' Dios. **16** Pe
 tuu²¹ júu³ 'e faa²¹ tsá² 'in jo ñí¹, júu³
 'e jo 'e to² 'ii³in. 'In tsá² tyaa¹ júu³ do
 un'láai²gi jiin¹³ 'e gó² jmoo¹o tyani
 Dios. **17** Joon júu³ tya'o inii² lawa
 jmoowúu¹. Joon Himeneo coon¹³
 Fileto lí¹i la joon. **18** 'Ii-o gajmaa¹a 'e
 gó² cwáain¹ tya' júu³ jo¹ tsu' jin²in
 'e nasuun²mo 'e jiin¹in tsá². Joon

'wii¹³ júu³ tajuu²¹ tya' in tsá² do ga'iin²mo-tsi 'inlíii¹³ e'jo¹o líii².

19 Pe jo lí² lisfíi² júu³ tya' Dios, 'e li lawa coon²¹ po'xá¹ e'jo jøø²¹. Joon júu³ tya' Dios jin': "Cwii¹mo Ña'ñu¹u jileei²¹ tsá² tya'a." Jin¹o Jon: "Tuu²¹ jilaa²¹ e'go² jileei²¹ 'naa' in jin² e' cwii¹mo Cristo."

20 Pe coon²¹ tsi inuu li sá² cuu² jon'on jmai¹² wúun¹ l² cwanáa¹ si cwataa²¹ 'ee pe sá²-a jon wúun¹ l² 'mó² coon¹³ cwoo¹³ jon. Sá²-a tya' mo t² jmii²¹ joon sá²-a jon tya' li to² tsá² tyi¹. **21** La joon jon wana tuu²¹ tsá² e'go² ilíi²in lawa coon²¹ wúun¹ tya' mo t² jmii²¹, maa¹ coon²¹ jmaa²¹i to² tya' fii²¹i. Natyaal¹ tya² tya' doñi¹ee to² tyu².

22 Tuu²¹o'o jilaa²¹ e'go² t²-tsi simii²¹ jmáa¹a pe 'nu-u coon¹³ jileei²¹ 'in m¹ tyani Ña'ñu¹u jo¹o cwolín²naa'. 'Ná¹-a cwoo¹³-oo' ngii²ii' tyani Dios e'tyu²-u, cwoo¹³-oo' e' jo¹o lín²naa' joon e' iin²¹naa' Dios coon¹³ tsá² joon e'taan²¹naa' tyu²-u. **23** Pe t²u² jilaa²¹ júu³ e'jo tseein²¹ coon¹³ jilaa²¹ e'unngi²i tsá² 'in jo ñi¹ tsu ñii²¹o'e'júu³ do jmoo¹o'e'jo cwo¹o júu³ ruu²¹i. **24** Joon 'in jmoo¹o to² tyu² Ña'ñu¹u jo lí² ngi¹ to² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i pe 'ná¹ e'tíi²mo e'e'ne tsá². Jmáa¹a jmai² e'wo²-tsio tya' jileei²¹ tsá². **25** 'Ná¹-a e'¹e' coon²¹ tún²-un 'in jo jai¹² líi² la jo¹o líi² wa coon²¹ jo ngáa¹mo icwoo¹o Dios ijaa²¹a-tsi joon i'øøi²¹-tsi ilicwii¹i e'júu³ jai¹² do. **26** Joon iláa¹mo 'ña'a coon¹³ júu³ tajuu²¹ tya' in'líi³ in gacon¹² 'ii tóo² e'jmoo¹o la iin²¹in.

Xiiala ilíin² tsá² jee²¹² jmii²¹² li tséi¹
3 Cwolinii²¹o'o ca jmii²¹² li gatséi¹ ijó¹ jiin²¹ e'íi¹ fo².

2 Tsu tsá² jo 'iin²¹²mo wa' tsá² xeei²¹, jiin¹³ i'in²¹²in cuu² joon jloo¹³ 'oo²¹o. Jmaai¹ jloo¹³ 'ña'a joon faa²¹a 'laa²¹ tya' Dios. Joon jo nuu¹³un to² tyu² sáa³ jmii²¹, jo cwo¹o 'maai¹³ jiin¹³ jaain²¹ joon jo jmoo¹o 'e'yaai¹-tsi Dios. **3** 'Waa²¹-tsi 'in tsá² do. Tsá² 'in jo cwéi¹-tsi joon 'in faa²¹a 'e'go² tya' tsá². Tyu²u to² yaai 'ido jo un'goo²¹o tsá². Líi²in 'ido lawa joo²¹ líi³ joon 'ee¹mo jilaa²¹ e'tyú². **4** Tsá² 'in 'niíi¹ tsá² 'ii joon jmoo¹o jiin¹³ la 'í¹-tsi, joon 'in tsá² do tsafeei¹ jmaai²¹ 'ña'a. Nitya¹-tsi coonti 'noo¹o juncwii²¹ tya'a jo 'naai²¹gi Dios. **5** Líi¹i lawa tsá² 'in jai¹² líi² Dios pe jo cwó² tyu² Dios to² 'ii.

Cwotuu²¹ jileei²¹ 'in líi¹i la joon. **6** Tsu 'in líi¹i la joon tsataai² waa²¹²mo inuu tya' tsá² joon icoon²¹ tóo² tsamf² jøøi² 'in røøi²¹ tsaa² 'in gatuu²¹ júu³ tyu² 'wii¹³ tya' jilaa²¹ 'e'suuin²¹. **7** Nuu¹o júu³ tya' doñi¹in pe jo litoon¹ galíi¹ la jai¹². **8** La gajmaa¹a tsaláai¹ 'in sii²¹ Janes coon¹³ Jambres mo ngauntyíi²in Moisés, la joon jon jmoo¹o 'in tsá² 'in 'ee¹ e'júu³ la jai¹² lo. Tsá² 'in jo gauntiin¹³ e'júu³ tya' Dios 'ii. Joon cwáain¹ tya' júu³ tya' Dios 'e' joon 'in xee²¹²mo-tsi júu³ tya'a. **9** Pe jo linii¹² júu³ tya'a tsu coon¹³ e'go² jmoo¹o iliñi¹ tsá² la gango¹ 'in tsá² gó¹ 'in ngauntyíi²in Moisés do.

**Tyaa¹ Poo² cwoo²¹⁰
Timoteo 'ee 'ná¹ jmáa¹**

10 Ñii²¹o'o jilaa²¹ e'niga'ee²¹²ee joon nigajøø²o jiin¹³ la taan²¹²na juncwii²¹ tyiia. Nigacoon²on cwáain¹ e'iin²¹²na jmáa³aa. Nii²¹o'o xiiala jai¹² líi²na Dios Jmii²¹. Ñii²¹o'o jón 'e'wo²-tsii joon xiiala 'iin²¹²na

Dios coon¹³ tsá². Joon nii²¹o'o 'e fee¹mo-tsii. ¹¹Nañii²¹o'o xiuala 'øøi¹ tsá² jna coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ 'e gamóo³oo fu Antioguía joon fu Iconio coon¹³ Listra. Nii²¹o'o jilaa²¹ wúu¹ 'e galí² tyiia pe Ña'ñu¹u' gatiin¹³mo jna jee²¹ jilaa²¹. ¹²Joon tsei² jileei²¹ 'in 'iin²¹in jmáa¹a la to² tyu² Cristo Jesús inee²¹ wúu¹ ty'a' tsá². ¹³Pe tsá² gó² coon¹³ 'in tajuii²¹ do iun'láai¹gi jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o, coon²¹on tsá² tóo² joon icoon²¹on 'i tsá² tóo².

¹⁴Pe 'nu-ü, jo té²u jilaa²¹ 'e nigautsaa¹²a, jilaa²¹ 'e nighalitsáa¹mo-'o'o la jai², tsu² cwii¹mo'o iin 'e¹e 'nu'elo. ¹⁵Joon ca mo xuu²¹mo'o galíñi³i júu³ tyú² 'e ga'e¹e 'nu' xiala tiin¹³ Dios tsá² mo jo¹o líf²u Cristo Jesús. ¹⁶Dios gacwo¹o tsá² jilaa²¹ júu³ tyú² ty'a. Gacwo¹o tsá² júu³ tyú² ty'a' e jmaa²¹i to² 'e¹e joon 'e jmoo¹o júu³ xiala 'noo²¹on tsá² tsaa² joon jmáa¹a røø²¹ 'e 'øøi²¹-tsi tsá² joon 'e¹e tsá² xiala lí² jmáa¹a 'e tyú²-u tyani Dios. ¹⁷Gacwoo¹o Dios júu³ ty'a' e jileei²¹ tsá² ty'a' lí² tyá² tyú² ty'a' jmáa¹a doñi'ee 'e tyú².

4 Tyíi³aa cwoo¹o tyani Dios
joongi tyani Ña'ñu¹u'
Jesucristo 'in ijó¹ jajmaa¹ 'ii²¹ ty'a'
tsá² jii¹ joongi ty'a' 'in nijúu¹ mi
jó¹ tyu²u to². ²Cwó³ júu³ tyú² ty'a'
Dios. Cwó³'o cwo²o júu³ wa'a
'iin²¹in tsá² nuu¹un 'yaai¹-tsi si jo
'iin²¹in 'ee. Cwojmaa¹³ tsá² júu³ 'e
jo cwo'naa¹ tsá² tsaa². Mi²'i tyaníl'i
cwojaa²¹a-tsi. Tyá²'a-tsi 'in jai² líin.
Cwolifeei¹¹'o'o coon¹³ tsá² joon 'e³e
coon²¹ tún²-un. ³Tsu² ijjoo²¹-o coon²¹
sii¹³ mo jo 'ii²¹ tsá² júu³ røø²¹ joon
'iin²¹in nuu¹un jii¹³ júu³ 'e la

tí²-tsi. Joon itøø¹ø tifo² ty'a' 'in fúui¹ 'in unti² loocwóo¹o coon¹³ júu³ 'e 'iin²¹in nuu¹un. ⁴Joon ituu²¹o júu³ jai² nuu¹un joon inúu¹un jii¹³ júu³ 'e tsaai²¹. ⁵Pe jmaa²a coon¹³ tún². Taa²¹a jmaa²a coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ mó²o. Cwojmá²a to² la jmoo¹o tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² ty'a' Dios. Cwountii¹u'u jilaa²¹ to² 'e cwoo¹o Dios jmaa²a.

⁶Tsu² nanáa¹ tyú² tyiia 'e ijúun³na 'wii²¹ tya' júu³ tyú² tya' Dios. Ti li tí² 'ii²¹ 'e nii¹³moo. ⁷Joon gacwo¹³-tsii jmáa³aa to² cwoo¹o Ña'ñu¹u' joon nano gatsée¹mo tyiia joon cwáain¹ tya' 'e jai² líf²na' jo galaa²¹aa. ⁸Joon nano gasaa¹a Dios coon²¹ corona tyiia icwo²o jna tsu² gajmáa³oo to² tyu²u., Joon Ña'ñu¹u', 'in jmoo¹o 'ii²¹ røø²¹, icwo¹o jna mi tí² jmií²¹ joon. Jon'on jii¹³ jna icwo²o pe icwoo²¹-o corona tya' jileei²¹ 'in ján¹ 'yaai¹-tsi mi cwéé¹i.

Jmaa¹o Poo² júu³ xiala ngóo¹ seein²¹

⁹Cwó³'o'o na¹ la jmooño.
¹⁰Tsu² gatu²¹mo Demas jna tsu² gali*iin*²¹gi 'e sá² juncwii²¹ joon gangóo¹o fu Tesalónica. Joon gangóo¹-o jon Crescente fu li sii²¹ Galacia. Tito-gi gangó¹ li sii²¹ Dalmacia. ¹¹Jiin¹³ Lucas taain²¹gi coon¹³ jna lo. Cwo'nei²du' Marcos joon nijee¹o. Tsu² jmeé¹³na 'ii to² tyiia 'e uncooon¹³on jna. ¹²Nigasíi³na Tíquico fu Efeso. ¹³Mi ní³i no cón³on 'mi'jnú² yuu² lúu³uu 'e gasáa³aa fu inuu² tya' Carpo 'in tyíin¹ Troas. 'Nó²'on cón³on jon 'e jí² 'e gasáa³aa pe tyiin²gi 'e mo'jí² tyiia do, 'nó²'on joon cón³on.
¹⁴'In tiñí³ 'in sii²¹ Alejandro nigajmaa¹a 'e gó² tyiia 'áai¹.

Intyii²¹o ty'a Ña'ñu¹⁴ jilaa²¹ 'e gó²
nigajmaa¹a do. ¹⁵Un'øøi²¹ 'wo'o ty'a
'ii tsu nigali'aa²¹o júu³ ty'i.

¹⁶La mo nifu siin¹³na tyani
tsaa'to² jiin¹³ jaain²¹ jo 'in
gauncoon¹³o jna. Jilee²¹mo gatíui²
jna. Mf³ii tyani Dios 'e jo cwo²
Dios tsaa² ty'a 'ido. ¹⁷Pe joon
Ña'ñu¹⁴ gauncoon¹³on jna joon
gacwo¹o jna pi³ 'e coon¹³ la joon
gacwó³ jna jilaa²¹ júu³ tyú² ty'a'a.
Joon ganúu²un 'in tsá² jo seein²¹
Israel. Gatyíi²mo Ña'ñu¹⁴ jna 'e
tóin¹ 'mó¹. ¹⁸Joon ityi²mo Dios
jna jee²¹² jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o
tsá² tyia. Joon iun'øø²¹i jna
ca tye²na ñu'fú² li tyú² 'ii to².

iCwoun'goo²¹o tsá² 'ii²¹ 'e jo tyéi¹
Amén.

Júu³ li tséi¹

¹⁹Aa²¹²mo'o fu³uu fo²'o Prisca
coon¹³ Aquila coon¹³ tsá² taai² inuu
tya' Onesiforo. ²⁰Gajaan¹ta Erasto
fu Corinto joon gasáa³na tsaa¹³a
Trófimo fu Miletio. ²¹Cwó³-o'o
ñí'u'u la nu'gi itf² jiin²¹ cwíi². Síi³na
'aa²¹²mo'o fu²u Eubulo coon¹³
Pudente coon¹³ Lino coon¹³ Claudia
coon¹³ jileei²¹ tsaru¹u 'in jai² líi².

²²Cwocwoo¹o Ña'ñu¹⁴ Jesucristo
wa²a pi³ ty'i 'e siin¹³mo coon¹³
'nu. Cwouncwaai¹³ Dios 'naa' jileei²¹
'naa'. Amén.

Jí² gasii¹in San Pablo tíi²i Tito

Poo² sii¹in 'e jí² lo ty'a' Tito

1 ¹⁻²Jna-a, Poo², sii³na 'e jí² lo. Joon jna jaain²¹ tsá² 'in jmoo¹o jilaa²¹ to² tyú² Dios. Joon jna jaain²¹ apóstol 'in gatyii¹³in Jesucristo 'in cwoo¹o júu³ ty'a 'e uncoor¹³on 'e jai²gi líii² 'in gatyii¹³in Dios joon iliñii²¹o la jai² xiuala ngí¹ tsá² tyú² tyani Dios ca mi 'ii²¹i coon²¹ juncwii²¹ icwo² Dios 'ii. Ga'íí² júu³ Dios, la nügí ga'láa² wii²¹ 'e juncwii²¹ toon²¹on lo, icwo¹o coon²¹ juncwii²¹ 'e jo tyéi¹. Joon Dios jo lí² faa²¹a júu³ tajuu²¹. ³Joon mo gatyia¹ 'ii²¹ ty'a' júu³ ty'a' gajmaa¹a 'e liñii¹ tsá² coon¹³ júu³ tyú² 'e gatyaa¹ cwóo³oo. Joon Dios 'ña'a, 'in jmoo¹o tiin¹³na', gatyú²u to² la joon.

4Sí³na 'e jí² lo ty'i*i*, Tito. Líi²un lawa yuu²¹ tyiia coon¹³ jilaa²¹ 'e tsáai¹-tsi'. Cwouncwaai³ Dios 'nu joon cwocwoo¹o Dios Jmii²¹ coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'in jmoo¹o tiin¹³na', 'e tyú²-u seen²¹un.

To² 'ná¹ jmaa¹ Tito fu Creta

5Mo gatáu²na 'nu fu Creta, gatáu²na 'nu 'e unrøø²¹ø 'e 'ná¹-a lí² røø²¹. Gatyu³u² 'nu to² 'e 'naa¹u'u tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai² líii² Cristo

la coon²¹ fuu²¹. ⁶'In tsá² 'in ilín² tsacøøi¹³ do 'ná¹-a seein²¹ jo lí² faa²¹a tsá² 'laa²¹ ty'a' joon jiin¹³ jaan²¹mo 'oo²¹o iliseein²¹ ty'a'. Joon wa'a jóon¹on tsaa¹-tsi Dios joongi wa'a jmoo¹o nüu¹²u, jo to¹o jóon¹on do mii¹³, joon lí²-i líin²in 'in tsá² do tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai² líii². ⁷Tsu 'in tsaa'to² do lawa'a tsalee¹³ ty'a' Dios 'ii joon 'ná¹-a ngí¹ 'e jo lí² cwo¹o tsá² jiin¹³ coon²¹ tsaa². Jo lí² líin²in tsaa'to² 'in jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in, jon'gi 'in 'nii²¹-tsi, jon'gi 'in ngí¹ to² 'iin¹, jon'gi 'in ngí¹ to² tíi¹, jon'gi 'in 'iin²¹²in líin² tsaa'to² 'e jna²a cuu².

⁸Pe 'ná¹-a 'ii²¹mo tsá² inuu ty'a' yaai¹-tsi, 'ná¹-a 'iin²¹²in jilaa²¹ 'e tyú². 'In tsaa'to² do 'ná¹ øø²¹-tsi 'áai¹, joon jmoo¹o jilaa²¹ 'ii²¹ røø²¹, joon ngí¹ tyú²-u tyani Dios. Joon 'in tsá² do 'ná¹ jmáa¹a jilaa²¹ to² tyú² Dios. Joon 'in tsá² do 'ná¹-a lí² tyú²u to² juncwii²¹ ty'a' yaai.

⁹'In 'iin²¹²in líin²in tsaa'to² 'ná¹-a saain²¹-tsi 'e júu³ 'e jo caai¹ 'e ga'e¹ tsá² ty'a' Dios 'ii. Joon coon¹³ júu³ tyú² la joon lí²-i tyia¹-tsi tsá² júu³ ty'a' Dios. Joon lí²-i lii¹i 'in jo cwo¹o júu³ ruu²¹i coon¹³.

¹⁰Líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹ 'in jo nüu¹³u² júu³ røø²¹. Joon 'in tsá² Israel nifu jee²¹² 'ii. Síi¹i 'in tsá² do

jmai¹² jíuu³ 'e jo 'e to² tí² coon²¹on tsá² tóo². ¹¹'Ná¹-a tyuu¹²'u 'e faa²¹ 'ido. Tsú 'ii-o siuin²¹ tsá² cuu² joon coon²¹on tsá² tóo² jileei²¹ 'in taai² inuu, 'e¹¹e jíuu³ 'e jo tíii² 'e¹¹e.

¹²Tsú jaain²¹ tsagoo¹⁰ 'in jmoo¹ jíuu³ jee²¹² 'ii gajin²in 'e tsá² néei¹ li sii²¹ Creta do coon²¹ tøø²mo faa²¹a jíuu³ tajuu²¹. Líi¹i lawa joo²¹ 'líii³. Tsá² jló² tu²u, 'iin²¹²in dø¹ø 'áai¹ pe fu²mo jmáa¹a to². ¹³Joon jíuu³ tya' 'in tsañuu¹ do jíuu³ ja²mo. 'Wii¹³ joon cwo²o cwáan¹mo 'in tsá² néei¹ Creta do coon¹³ jíuu³ 'gøøi¹³. Coon¹³ la joon ingí¹ coon²¹ tsáa¹ coon¹³ 'e jai² líii². ¹⁴Jo ilinuu¹²un jíuu³ 'un'áai¹ 'e júuin²-tsi tsá² seein²¹ Israel 'e jo 'ee to² tí² jon'gi ilinuu¹²un to² tyú² tsá² 'in nigatuu²¹ jíuu³ jai² tya' Dios.

¹⁵Tya' jileei²¹ 'in tyú¹ tyani Dios 'e tyú²-u jilaa²¹. Pe tya' tsá² 'in sí'leei²¹, 'in jo jai² líii² Dios, jiin¹³ coon²¹ 'e tyú²-u tya' jo sá². Tsú ca-gi¹-tsi joongi coon¹³ 'e 'øøi²¹-tsi galí² sí'leei²¹. ¹⁶Jin²in 'e tsei² cwii¹in Dios pe coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹jo røø¹i. 'Ee¹mo Dios 'ii. Joon 'in tsá² do jo nuu¹²un joon jiin¹³ coon²¹ to² tyú²-u tya' jo 'ii²¹i Dios.

Jíuu³ røø²¹ 'e 'ná¹ 'e¹¹e

2 Pe 'nuu²un 'e¹³e tsá² jíuu³ tyú² tya' Dios jiin¹³ la tí². ²E¹³e tsá² nicøøi¹³ 'e ngí¹ coon²¹ túñ², 'e jo 'uun²¹un máa¹ 'áai¹, jon'gi 'e gó¹ø 'áai¹. 'Ná¹ 'ii¹i ja²mo joon 'i¹-tsi 'e jmáa¹a coon²¹ túñ². Joon cwo²o caáin¹ 'e 'øøi²¹-tsi jilaa²¹ 'e jo¹o líii², joon 'e¹³e cwolijo¹o líii² la ngóo¹ 'naai¹³ xøifiin¹³ nii²¹ wúu¹ 'wii¹³ jíuu³ tyú². ³La joon jon tsayuui¹¹ 'e¹³e 'e ngí¹ tyani tsá² la tíii² ngí¹ 'in taain²¹

tyú² tyani Dios. 'E¹³e 'e jo jmáa¹a jíuu³ 'atsaa² jon'gi 'e ngí¹ to² 'ín¹. Pe i'é¹ jilaa²¹ 'e tyú²-u. ⁴Coon¹³ la joon i'e¹¹e 'in tsamí² xuui²¹²gi 'e ngí¹ 'ido coon²¹ túñ², joon ili'iin²¹²in ñuu¹ tya'a coon¹³ jóon¹on. ⁵Joon 'e¹³e jon 'in tsamí² xuui²¹²gi 'e 'if¹ jai² joon jo sooin²¹ tsá². Pe unjii²i inuu¹ tya'a, joon ilíin² tsamí² tyúi¹ 'in nuu¹³ to² tyu² ñuu¹ tya'a. Coon¹³ la joon jo lí² faa²¹a tsá² 'laa²¹ tya' jíuu³ tya' Dios.

⁶La joon jon cwo²o cwáain¹ tsáñuu¹ xuui²¹²gi 'e ngí¹ coon²¹ túñ². ⁷Jmeei² 'wo'o lawa coon²¹ li² coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú²-u 'e jmoo²o. Jo caa¹u'u jilaa²¹ 'e 'e¹³e coon¹³ 'e gó². Pe 'e¹³e xiala jo¹ cwolii²u 'nu. Jo¹o líi²u jilaa²¹ 'e 'e¹³e. ⁸Fo²o jmai¹² jíuu³ 'e tyú²-u 'e jo lí² cwo¹ tsá² 'nu tsaa². Joon coon¹³ la joon lí² faii²¹ líi²i jileei²¹ 'in 'eei¹¹ 'nu tsu jiin¹³ coon²¹ jíuu³ 'laa²¹ jo lí² faa²¹a tyi¹i.

⁹Cwocwoo¹²o cwáain¹ 'in taai² coon²¹ li taai² 'e jmáa¹a nuu¹²un to² tyu² ñi'fii²¹²i 'e taain²¹² 'yaai¹-tsi. 'Ná¹-a cwo¹o jíuu³ ruu²¹i coon¹³ ñi'fii²¹² do. ¹⁰Jo jmáa¹a 'uun²¹ pe coon¹³ jilaa²¹ lí²-i ngí¹ ñi'fii²¹²i jo cu²-tsi coon¹³on. Cwocwoo¹²o cwáain¹ 'e ngí¹ 'ido tyani tsá² isiuin²¹ tsá² jíuu³ tya' Dios 'in jmoo¹o tiin¹³na¹.

¹¹Tsú Dios nigajma¹a jíuu³ jileei²¹ tsá² 'e feei¹-tsi tya' tsá² joon 'iin²¹²in jmáa¹a tiin¹³ tsá². ¹²E jíuu³ do 'e¹¹e jna 'e 'ná¹ tú²u' jilaa²¹ 'e jo 'yaai¹-tsi Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'e suun²¹na¹ 'e sá² juncwii²¹. 'Ná¹-a toon²¹on' coon²¹ túñ², ngii²¹i coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹ joon jmoo²¹o 'e 'yaai¹-tsi Dios la 'ii²¹² toon²¹on' juncwii²¹ lo. ¹³Sijaan²¹an' mi tyéi¹

júu³ 'ya²gi ga'íí² Dios. Ga'íí² Dios, 'in feei¹¹, ijnée¹i coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ ty'a'a, coon¹³ Jesucristo 'in jmoo¹⁰ tiin¹³na'. ¹⁴'Ii-o gacwói¹ 'ñ'a'a 'wii¹³ jna' e 'wóo¹i jna' jee²¹² jilaa²¹ 'e gó². Joon iuntyúu¹i jna' ilín²na' tsá² ty'a'a 'in 'iin²¹²in jma¹ jilaa²¹ 'e tyú² ce caain²¹-tsi.

¹⁵Coon¹³ jilaa²¹ to² 'e 'oo²¹o'o lawa tsá² ty'a Dio cwo'e²e tsá² cwo'ii²¹ júu³ ty'a' tsá² joon jmaa¹³a júu³ jileei²¹ 'in jmoo¹⁰ 'e gó² jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹⁰. Jo cwo²o 'e jøøi² tsá² 'nø wói¹.

Jilaa²¹ to² 'ná¹ jma¹ 'in jai² líii²

3 Cwountii¹³-tsi tsá² 'e jo cwo'haa¹ mii¹³ ty'a' tsaa'to² pe 'e cwolinuu¹³o júu³ ty'a' tsaa'to². Joon 'ná¹-a náa¹ tyú² ty'a' jmáa¹a jmai¹² 'e tyú²-u. ²Joon jo cwofaa²¹a 'laa²¹ ty'a' jiin¹³ jaain²¹. Cwosii¹²i tsá² 'e jo 'noo¹⁰o mii¹³ pe cwotaan²¹mo 'wo²-tsio, jmáa¹a jmai¹² 'e tyú²-u ty'a' jileei²¹ tsá².

³Tsu la joon jon jna' la mo jéei¹ jo néee²e' seein²¹ Dios, jo jmoo²¹o' nuu¹³un!. Joon jo leein¹-tsi' 'e gó² jmoo²¹o, gapii²¹i li wíin² tñ'xuu fu¹ ty'a' Dios. Galisaan²¹an' 'e soo²¹-tsi!. Tsiwúu¹na' joon 'ee¹mo tsá² jna' joon jna'o' 'ee¹³mo' la jaain²¹ la jaan²¹na'. ⁴Líii¹ jna' la joon mo gajmaa¹a Dios, 'in jmaa¹a tiin¹³na', ilinée²e' jilaa²¹ 'e tyú²-tsi ty'a' coon¹³ jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in Dios tsá². ⁵Joon gajmaa¹a Dios tiin¹³mo' tsu 'wii¹³ fee¹mo'-tsi ty'i' jon'on tsu 'wii¹³ 'e tyú²-u nigajmoo²¹o' tsu 'wii¹³ tyú²-umo'. Gajmaa¹a tiin¹³mo' mo gacwo¹o jna' coon²¹ juncwii²¹ 'múui² 'wii¹³ ty'a' Espíritu Tyú² ty'a' 'in gacwo¹o jna' e juncwii²¹ 'múui² do. Joon mi 'ii¹³na' e juncwii²¹ 'múui² do Dios garuun¹³mo jna' ⁶joon 'wii¹³ cwáain¹ ty'a' 'in jmaa¹ tiin¹³na',

'in sii²¹ Jesucristo, Dios gacwoo¹²i jna' líi¹gi 'in Espíritu Tyú² ty'a'a. ⁷Coon¹³ la joon líi²-i 'íí² Dios, 'in feei¹-tsi, júu³ 'e tyú²-mo' joon 'ii¹³mo' juncwii²¹ 'e jo tyéi¹ 'e sijaan²¹an'.

⁸Júu³ ja²mo 'e júu³ lo joon 'iin²¹²na 'e jo cwo²o cuu²¹i jmáa¹a 'in jai² líii² Dios jilaa²¹ 'elo. Coon¹³ la joon icwó¹-tsi jmáa¹a 'e tyú²-u. Tyú²-u 'e júu³ lo joon jmaai¹ to² ty'a' jileei²¹ tsá². ⁹Tu² jilaa²¹ júu³ 'e tyá¹ tsá² 'e jo 'e to² tñ² coon¹³ jilaa²¹ cwáain¹ tsaa² ty'a' líi²¹² tsacøøi¹³. Tu² jon jilaa²¹ júu³ 'e sii¹i tsá² jo cwo¹o júu³ ruu²¹i ty'a' ley ty'a' Moisés tsu jo 'ee to² 'ii³in, jo jmaai¹ to² ty'a' jiin¹³ jaain²¹.

¹⁰Wa 'e¹e tsá² júu³ xia', joon jmoo¹³o poo²¹² jee²¹² 'in jai² líii², joon wana jo nuu¹²un mi tñ² tún² naa¹³ cwo²o cwáain¹ joon tñ'amo'o 'ido. ¹¹Tsu cwolíñi²o'o 'e 'in tsá² do nigatuu¹ la jai² joon jmoo¹⁰ 'ii²¹ 'ñ'a'a coon¹³ tsaa² 'e 'noo¹⁰.

'E 'ná¹ jma¹ Tito

¹²Síi³na Artemas si Tíquico 'ee fu li tyiin¹u'un. Mi cwaai¹i cwo²-'o'o jin¹in' li' fuu²¹ Nicópolis tsu nigai¹-tsii 'e taan²¹²na do la tøøi² jiin²¹ cwíi².

¹³Cwouncoon¹³ Zenas, 'in tñii² ley, coon¹³ Apolos jilaa²¹ 'e 'ná¹ ty'a' fu'l 'e jo si'naai²¹. ¹⁴La joon jon jileei²¹ tsá² ty'i' 'ná¹ litñii² jmáa¹a to² tyú²-u ilisá² jilaa²¹ 'e jmeel²¹i to² joon líi²-i uncoon¹³ tsá² xeei²¹.

Júu³ 'e tséi¹

¹⁵Joon jileei²¹ 'in taain²¹² coon¹³ jna lo sii²¹²na'a 'aa²¹²mo'o. Joongi 'aa²¹²mo'o fu²¹u tsaruu²¹u 'in jai² líii² Jesucristo 'in 'iin²¹²in jna'a. Cwouncwaai¹³ Dios 'naa' jilee²¹naa'. Amén.

Jí² gasii¹in San Pablo tíi²i Filemón

Sii¹i Poo² jí² tyá' Filemón

¹Jna-a, Poo², sii³na 'e jí² lo tyi¹i,
Filemón, 'in jmoo¹o to² coon¹³ jna'.
Sii¹mo jon ru¹u' Timoteo. Jna-a,
Poo², 'yuu²na 'nūñi³ 'wii¹³ cwóo³oo
júu³ tyú² tyá' Cristo Jesús. ²Sii³na
jon 'e jí² lo tyá' 'in tsá² jai¹² líii² júu³
tyá' Jesucristo 'in uncaaín²¹ inuu
tyi¹i joongi tyá' ru¹u' Yá² Apia
coon¹³ Arquipo 'in jmoo¹o to²
coon¹³ jna'. ³Cwocwo¹o Dios Jmii²¹
coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo fo'feeí¹
'naa' joon 'e nii²oo' 'e jløø³mo Dios
Jmii²¹ coon¹³ 'naa'.

Xiala 'iin²¹²in Filemón tsá²

⁴Coon²¹ tøø²mo cwo³oo 'maai¹³
Dios Jmii²¹ joon mf³ii tyaníi¹
'wii²¹² tyi¹i ⁵tsu nanúu³oo xiala
'iin²¹²mo'o Ña'ñu¹u' Jesús joon
xiala tsáa¹mo'o 'o'i joongi xiala
'iin²¹²mo'o jileei²¹ 'in tsáa¹-tsi
Jesucristo. ⁶Mf³ii tyani Dios 'e
jilaa²¹ 'e tyú² jmoo²o wii¹³ ja²mo
líi²u Jesucristo ilí² 'e²e tsá² jilaa²¹
'e tyú² ngóo¹ 'naai¹³ jmoo¹o Dios
tyi¹, joon ⁷fúu¹mo tsá² 'in jai² líii²
nigatya²a-tsi joon 'iin²¹²mo'o
jilee²¹e'e tsu 'wii¹³ joon 'áa¹mo
jløø³na joon tyáa³-tsii 'wii¹³ 'nú
tsaru¹u'.

Poo² mii¹i tyani Filemón

'wii²¹² tyá' Onésimo

⁸'Wii¹³ joon jmaa²a feeí²¹-'o'o
'wii¹³ tyiia. Jo 'iin²¹²na tyu³uu to²
tyi¹i la tíi²moo tyu³uu to² tsu líi¹na
apóstol tyá' Jesucristo. ⁹Pe jna-a,
Poo², 'iin²¹²na mf³ii tyani¹ 'e jmaa²a
feeí¹-'o'o 'wii²¹² tyiia tsu 'wii¹³
'iin²¹²mo'o jna. Jna-a nayuu¹³na
joon 'yuu²¹²na 'nūñi³ cwáain¹
tyá' Cristo Jesús. ¹⁰Mf³ii tyani¹
cwáain¹ tyá' Onésimo 'in líi¹ lawa'a
xuui²¹² tyiia tsu 'wii¹³ jo¹o galíi²
Jesucristo la 'íi²¹² 'yuu²¹²na 'nūñi³.

¹¹Tsá² 'in galée¹³u'u 'ii joon jo 'ee
to² galíi¹tyi¹i tsu gacwiin¹o. Pe
nano-o 'fin³ 'ido to² tyi¹i la joon jon
'ií³mo to² tyiia. ¹²Sii³na Onésimo
fu tyi¹i tún¹. 'Áa¹mo fúu² líi²na
lawa'a 'nii'a'o jmá²a feeí¹-'o'o 'wii¹³
tya'a, 'ií¹³mo'o. Waxu¹u li jo líi¹i
tsá² tyi¹i. ¹³'In²¹²na iján² Onésimo
lo la 'íi²¹² 'yuu²¹²na 'nūñi³ cwáain¹
tyá' júu³ tyú² tyá' Dios. Joon coon¹³
la joon lí² unjíi²in jna cwáain¹
tyi¹i. ¹⁴Pe jo 'iin²¹²na jmáa³aa jiin¹³
coon²¹ wana jo cwo¹o júu³ tyi¹i.
Tsu jo 'iin²¹²na ijmaa²a coon²¹ 'e
tyú² tyiia tyitsái¹ pe 'iin²¹²na 'e
'yaai¹-'o'o. ¹⁵Gacwo'íi¹o Onésimo
tyi¹i joon no gaa¹³mo tún¹ joon no

'ii¹³mo'o jo cwo'ii¹gi. ¹⁶Pe la no jo lí² jmaa¹³gi¹í cwáain¹ 'e galée¹³u'u tsu ni ja³mo líi² Jesucristo. 'Ii¹³mo'o 'ii lawa'a tsaruu²¹mo'o 'in 'née²mo'o. 'In²¹²moo 'ii 'áai¹ pe 'nu ili'iin²¹²u'un 'i 'áai¹gi tsu tsá² tyi-o'o 'ii. Joongi ja²mo líi²i Ña'ñu¹u'.

¹⁷Pe joon wana 'i¹-o'o la 'i¹-tsii la 'oo²¹² jna' tsá² cwoo²¹o' júu³ tyú² tya' Jesucristo 'ii¹³mo'o 'ino lawa jna.

¹⁸Joon wana na'laa¹a tyi'i si røøi¹ tyi'i 'ee, jna-a icíi³ii cwáain¹ tya'a. ¹⁹Júu³ tyiia 'e gataan¹ Onésimo ni ji². Jna-a, Poo², 'in gatóon³oon 'e la fo³oo icíi³ii tyi'i wana røø¹i tyi'i. Pe jo fuu²¹²uu 'nu xiiati røø²u tyiia xufin¹³ jna-a cwoo¹³oo 'nu júu³ tyú² tya' Dios. ²⁰Tsaru¹u', jmaa²a coon²¹ 'e tyú² tyiia tsu jo¹o líi²na' Ña'ñu¹u'. Cwo²'o jna pí² tsu ru¹u' coon¹³

Cristo. Jmaa²a 'e fo³oo lo tsu 'wii¹³ ru¹o' coon¹³ Cristo coon¹³ la joon ijłøø³na.

²¹Síi³na 'e jí² lo tsu tsáai¹-tsi 'e jo'on jmaa²a nuu¹³un pe ijmaa²a 'láai¹gi la gamf³ii. ²²Mf³ii jon 'e tya²a tyú² li jóon³oon. Líi²na icwo¹ Dios 'e yajóø³na 'naa' tsu 'wii¹³ júu³ tyú² 'e gafaa²aa' 'wii²¹² tyiia.

Júu³ li tséi¹

²³Síi¹i jon Epafras 'aa²¹²mo'o. 'Ii 'yuu¹ 'nuñi³ coon¹³ jna jon 'wii¹³ tya' cwáain¹ tya' Cristo Jesús. 'Aa²¹²mo'o jon jin¹² ²⁴Marcos coon¹³ Aristarco coon¹³ Demas coon¹³ Lucas 'in taain²¹² jmoo¹o to² coon¹³on.

²⁵Cwouncwaai¹³ Ña'ñu¹u' Jesucristo 'naa'. Amén.

Jí³ tíi²i Tsá² faa²¹ Jmíi¹ Hebreo

Li gatséi¹ gafee²¹i Jónon¹ Dios
tsá² cwáain¹ tyá' Dios Jmii²¹
1 Ca la jéei¹ Dios gafee²¹i 'líf²¹
tsacøøl¹³ tyi' 'láai² naa' joongi
'láai² 'ii¹³ jiin¹³ la 'øøi²¹-tsi coon¹³
'in tsá² 'in gacwo¹o júu³ tyá² tyá'a.
2 Joon nano nagatséi¹ nigafee²¹i
Dios jna' coon¹³ Jónon¹. Joon Dios
gajmaa¹a juncwii²¹ coon¹³ Jónon¹.
Joon nigatyaa¹a cwoo²¹o Jónon¹
jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹. 3'E 'ya²gi
tyá' Jónon¹ li la li 'e 'ya²gi tyá'
Dios Jmii²¹ tsü la líi¹ Dios Jmii²¹ la
joon jon líi¹ Jónon¹. Joon coon¹³
júu³ 'goøi¹³ tyá'a jmoo¹o 'e jo tyéi¹
jilaa²¹ 'e sá². Joon mo ngayuu¹³
gauntyúu¹i jna' joon gacwo²o li'
caai²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹ 'in tyín¹
ñu'fú².

Feei¹gi Jónon¹ Dios lagí ángeles tyá'a

4 Nigalf² 'e feei¹gi Jónon¹ Dios lagí
ángelos tyá' Dios. Joon ga'ii²¹mo
'e gatfii² 'e tyiin²gi lagí 'in ángeles
do. 5 Tsü jiin¹³ cafu jo gasii²¹i Dios
Jmii²¹ jiin¹³ jaain²¹ ángel jin²in:
'Nu-ü yuuun²¹ tyia;
joon nano nigacwo¹o 'nu
juncwii²¹ tyi'i.

Jon'gi gasii²¹i jiin¹³ jaain²¹ ángel:
Jna-a ilfin²na Ñu²¹ü,

joon 'nu-ü ilín²un yuuun²¹ tyia.
6 Joon mo gacwo¹i Jónon¹on 'in nifu
ni cwoo¹³ juncwii²¹ gajin² Dios
Jmii²¹:

Cwoun'goo²¹o jileei²¹ ángeles
tyia 'ii.

7 Cwáain¹ tyá' ángeles do gajin²in:
Dios jmoo¹o líi¹ ángeles tyá'a la
lí² tyí²,
joon 'in jmoo¹o la to² tyu²ü líi¹
la lf¹ jf² 'e coo²¹.

8 Pe cwáain¹ tyá' Jónon¹on gajin²in:
'Nu-ü, Dios, ityü²ü to² coon²¹
tøø²mo.

Joon coon²¹ tsáa² tyu²ü to².

9 'Nu-ü, 'iin²¹mo'o 'e jmoo¹ tsá² la
to² tyu² Dios joon jo¹ tf²-o'o²
'e gó².

Tsü 'wii¹³ joon Dios Jmii²¹, 'in
líi¹ Dios tyi'i, nigajmaa¹a 'e
jløø³mo'o lagí 'in catyaai².

10 Jin²o jon Dios Jmii²¹ sií²¹i
Jónon¹on:

'Nu-ü, mo ga'láa² 'wii²¹,
Ña'ñu¹ü', najmaa²a ni cwoo¹³
juncwii²¹ joon coon¹³ cwoo¹o
gajmaa²a juncwii²¹.

11 Ityee¹mo jilaa²¹ 'e sá² pe 'nu-ü
coon²¹ tøø²mo iseen²¹mo'o
røø².

Jilaa²¹ 'e sá² ilitsáai² lawa 'mi²
'e tsáai².

¹² Joon ijuu¹³u jilaa²¹ 'e sá² lawa
 siin³ tsá²,
 joon ilisí²mo.

Pe, 'nu-✉, jo lisí²u jiin¹³x✉,
 joongi juncwii²¹ tyí'i jo tyéi¹.

¹³ Ce jiin¹³ cafu jo gasii²¹i Dios
Jmii²¹ jiin¹³ jaain²¹ ángel tya'a:
 Ni²i li¹ cwóo³oo tsáa¹, ca mi
 tyée²na 'in 'eei¹ 'nu.

¹⁴ Jileei²¹ ángeles líii¹ la líii¹ espíritus
'in jmoo¹o la to² ty✉² Dios Jmii²¹.
Joon isii²¹in 'ii 'e tsaucoon¹³on
jileei²¹ 'in jmaa¹a Dios tiin¹³.

'Ná¹ nuu²¹✉ coon²¹ túñ²gi
 júu³ tya' Dios

2 Tsu 'wii¹³ joon 'ná² nuu²¹✉
 coon²¹ túñ²gi jilaa²¹ 'e júu³ 'e
 niganuu²¹✉'n' la coon²¹ jo li sií²¹na'
 fu¹ xiai²¹. ²Tsu wa gajaan¹ la joon
 jilaa²¹ júu³ ty✉² 'e galisá² ca la mo
 jéei¹ 'e gacwo² ángel, joon jileei²¹
 'in ga'noo¹o tsaa² jo galinuu¹³✉'n 'e
 júu³ ty✉² do joon ganí²i wúu¹ jiin¹³
 la tíii². ³¿Xiiala ililaa²¹na' yiia'
 wana jo jmoo²¹o' nuu¹³✉'n 'e júu³
 'gøøi¹³ 'áai¹ lo tya' 'e tiin¹³ tsá²? Tsu
 ga'láa² Ña'ñuu¹✉ Jesucristo 'wii²¹² 'íi²
 'e júu³ lo tya' 'e tiin¹³ tsá² nifu joon
 'in ganúu² júu³ tya'a galitsáa¹mo-tsi
 'e la ja²mo 'e júu³ do joon 'ii
 gacwo¹o jna' 'e júu³ do. ⁴Joon Dios
 Jmii²¹ gajmaa¹a júu³ 'e ja²mo 'e
 júu³ do coon¹³ li² joongi coon¹³
 milagros coo¹³ 'áai¹ 'e nigajmaa¹a.
Joon jiin¹³ la 'iin²¹²in gacwoo¹o
Espíritu Tyá² tya'a tya' tsá² 'e coon¹³
la joon liñ¹ tsá² 'e ja²mo 'e júu³ do.

Galín¹in Jesucristo lawa
 tsá² taain²¹² juncwii²¹

⁵ Jo mo gajmaa¹ Dios Jmii²¹ wa'a
 ángelos ty✉²u to² 'e juncwii²¹ ijó¹ 'e

faa²a' nano. ⁶Li' cii¹³ gajmaa¹a tsu
 ni jí² tya' Dios seein²¹ jaain²¹ 'in
 gajin²in:

Dios Jmii²¹, ¿xiiala líii¹ tsá²
 taain²¹ juncwii²¹ 'e ti²-o'o 'ii?
¿Xiiala líii¹ tsá² icu²-o'o
 coon¹³on?

⁷ Tsu gajmée¹mo'o 'ido 'wéei¹gi
 lagi ángeles coon²¹ sii¹³x✉,
 joon gacwo²o 'ii 'e 'ya²gi tyí'i.
Joon gacwo²o 'ii 'e ty✉²u to²
 jilaa²¹ 'e nigajmaa²a.

⁸ Jilaa²¹a gasii²¹i 'wii²¹² tii²i.

La joon jilaa²¹ 'e gana¹ 'wii²¹² tii²
 tsá². Jiin¹³x✉ 'e sá² 'e jo¹ ty✉² tsá²
 to². Pe xufiin¹³ joon lé²du' cwáain¹
 'e jo jilaa²¹a jmoo¹o nuu¹³✉. ⁹Pe
 né²mo' Jesú^s 'in Dios Jmii²¹ gajmeei¹
 'wéei¹gi lagi ángeles coon²¹ sii¹³x✉
 joon tsu 'wii¹³ 'iin²¹²mo Dios
 Jmii²¹ jna' gajúin¹ Jesú^s 'wii²¹²
 tya' jileei²¹ tsá² joon nano Dios
 Jmii²¹ nigacwo¹o Jesú^s 'e jilaa²¹
 'ya²gi tya'a tsu 'wii¹³ 'e wíu¹ 'e
 nigangoo¹on 'e joon mo 'y✉ júu³.

¹⁰ Jilaa²¹ 'e sá¹ tya' Dios Jmii²¹
 joon 'ii gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá². Joon
 Dios 'iin²¹²in 'e jmáa¹a coon²¹ jilaa²¹
 'e 'ya²gi tya'a jee²¹² jileei²¹ jónon¹on
 fúui¹. Tsu 'wii¹³ joon coon¹³ 'e
 wíu¹ gangoo¹on Jesucristo, 'in
 gajmaa¹a tiin¹³ tsá² do, gauntsiin¹in
 Dios Jmii²¹ jilaa²¹ 'e 'ná² jmaa¹a
 'in Jesucristo do. ¹¹Wii¹³ joon
 Jesucristo do lí²-i uncaain²¹ tsá²
 coon¹³ Dios Jmii²¹, joon 'ii Jmii²¹ 'in
 Jesucristo do, 'ii jon Jmii²¹ tsá² 'in
 sicaain²¹ coon¹³ Dios 'wii¹³ Jesú^s
 do. Tsu 'wii¹³ joon 'in Jónon¹ Dios
 do jo 'oo¹o fa'if²¹ wa'a sií²¹i tsá²,
 'ru¹u". ¹²Tsu ni jí² tya' Dios jin²in:

Ifuu²¹²uu cwáain¹ tyí¹i tyaní
 tsaruu²¹na,

joon i'þø³øø coon¹³ 'in sicaain²¹
iun'goo²¹o 'Ñu².

¹³ Jin' e ji² lo jon:
Tsáa¹mo-tsii Dios.

Joon gajin¹²o jon:
Lo siin¹³na coon¹³ yuu²¹ 'in
gacwo²i Dios jna.

¹⁴In jóon¹ tsá² coon²¹ inuu
tya'a coon²¹gi ngú¹ taain¹ joon
coon²¹gi jmi¹ 'þø¹i coon¹³ 'ido. La
joon jon Jesús galf² ngú¹ taain¹
la lí¹ ngú¹ taain¹ tsá² la joon jon
jmi¹ 'þø¹i 'e joon la joon ilijúun²in
la júin¹ tsá². Joon mo gajúun²in
gatsé¹mo 'ii²¹ tya' 'in jngaaí¹³ tsá²,
'þø¹i²¹-tsi tsá² 'in 'líf³mo. ¹⁵Joon
coon¹³ la joon galáa²mo jileeí²¹ 'in
'goo²¹ injúun²in la jee²¹² taan²¹²in
juncwii²¹ lo tsu lawa 'in si'nuu¹mo
'in lí¹ la joon. ¹⁶Tsu 'e la ja²mo
jo gajó² Jesús iuncooon¹³ ángeles,
gajó² jauncooon¹³ 'in jún² tya' 'líf²¹²
Abraham. ¹⁷Joon 'ná² lí²in Jesúus la
lí¹ruu²¹i coon¹³ jilaa²¹ 'e coon¹³
la joon lí² jmaa¹a to² lawa untsá²
'in tyiin²gi nifu tyani Dios, ilfin¹in
untsá² 'in tyúi¹ joongi 'in 'wóo¹-tsi.
Joon mo gajúin¹ Jesúus 'e lí¹ lawa
coon²¹ fa¹ 'e gatyí²i jilaa²¹ tsaa² tya'
tsá². ¹⁸Joon tsu 'wii¹³ gangoo¹ Jesúus
wúu¹ 'é'e 'in 'lifi³, 'wii¹³ joon lí²-i
uncooon¹³ Jesúus jileeí²¹ tsá² 'in 'e²e
'in 'lifi³ wúu¹ nano.

Tyiin²gi Jesúus lagí 'líf²¹² Moisés

3 La joon tsaru¹u' 'in nicwaai³,
'in nigato¹ Dios 'e lí²in tsá²
tya'a, tyaan¹duu' cwáain¹ coon²¹
tún² Cristo Jesúus. Joon lí²na' 'e
Dios gasii¹in Cristo Jesúus do joon
'ii lí²in untsá² 'in tyiin²gi nifu tya'.
2 Joon Jesúus, 'in gatyí¹³in Dios
'e jmáa¹a 'e to² no, galinuu¹³un

jilaa²¹ la galí² nuu¹³un Moisés
jilaa²¹ jee²¹² 'in tsaa¹-tsi Dios. ³In
jmoo¹³o coon²¹ 'ná¹ 'yú²gi júu³i lagi
'e 'ná¹ do. La joon jon Jesucristo
líf²i 'e 'yú²gi júu³i lagi Moisés. ⁴La
coon²¹ 'ná¹ tsá² 'ná¹ jmaa²a tsá², pe
Dios gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá². ⁵La
joon Moisés lawa jaain²¹ tsaléei¹³
'in tyúi¹ gajmaa¹ nuu¹³un jee²¹² 'in
tsaa¹-tsi Dios 'in líf¹ lawa coon²¹
'ná¹. Joon 'e to² tya' Moisés 'e faa²¹a
'e 'noogi ijin²in Dios mi liciiin²¹.
⁶Pe Cristo, Jónon¹ Dios Jmii²¹ 'ii,
gajmaa¹a nuu¹³un jee²¹² jna' 'in
tsaa¹-tsi Dios. Joon lí¹na' 'ná¹ tya'
Dios wana jmoo²¹o' taa²¹a' joongi
tsáa¹mo-tsí' ca lityéi¹. Joon wa'a
jmoo²¹o' la joon jløø³na' coon¹³ 'e
'þø¹i²¹-tsi'.

Lí²-i 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² tya' Dios

⁷Wii¹³ joon la gajin¹² 'in Espíritu
Tyá² tya' Dios ni ji² tya' Dios:
Nano, wana núu²uun' 'e jin²
Dios.

⁸ Jo cwoli'waa²¹'oo' la
gali'waa²¹-tsi 'in galiee¹i Dios
joon gacón² cwáain¹ xiuala
líf¹i Dios coon²¹ li jo 'iin tsá²
seein²¹.

⁹Tsu do-o galitsáai¹-tsi 'líf²¹²
tsacøøi¹³ tyl' xiuala lí¹na.
Xufiin¹³ tunló¹ jiin²¹gi ngó¹ o' e
ganii²¹i jilaa²¹ 'e ni gajmáa³aa.

¹⁰Joon tsu 'wii¹³ joon gatsá²
'nii²¹-tsii tya' 'in tsá² do.
Joon gafuu²¹²uu: "Tf²gi-tsi 'in
tsá² do ngí¹ lí¹ caai²¹.

Jo 'iin²¹²in liñii¹ fu¹ tyiia."

¹¹Joon tsu 'wii¹³ joon gatí²
'nii²¹-tsii tya'a joon ga'íi³ii júu
'e jo lí² 'ii²¹ 'woo²¹o coon¹³
jna.

¹²Tsaru¹u', un'øø²¹naa' yaanaa' e coon²¹ jo ngáa¹mo jaain²¹ jee²¹² 'naa' jo tsáa¹gi-tsi Dios joon coon¹³ e gó² do ti' xuu itsawiín²mo caai²¹ Dios 'in jiin¹. ¹³Li cii¹³i jmaa²aa'. Jmaa²aa' tyaa¹'oo' la jaain²¹ la jaan²¹naa' la coon²¹ jmií²¹² la 'ii²¹² e lí² jin²gi tsá², "nano". E coon¹³ la joon jo 'e coon²¹ tsaa² 'naa' tóo² jiin¹³ jaain²¹ e lí'waa²¹'oo'. ¹⁴Tsu wana tá² taain²¹²-tsi' coon¹³ e tsáai¹-tsi' ca la mo 'wiin²¹² ca li gatséi¹ coon¹³ la joon 'i'i¹³na' caain²¹ coon¹³ Cristo jilaa²¹ e 'ya²gi tya'a.

¹⁵Tsu la joon jin²in:
Nano, wana nuu²uun' e jin²
Dios,
jo cwoli'waa²¹'oo' la
gali'waa²¹-tsi 'in gali'ee¹i Dios.
¹⁶¿Ilingi 'in niganúu²un jíu³ tya¹ Dios joon mi yuui¹³ joon gali'ee¹mo Dios? 'Ii 'i 'in nigá'wooi¹ Moisés fu li sii²¹ Egípto. ¹⁷¿Ilingi 'in gajmaa¹a Dios 'nii²¹-tsi 'wii²¹² tya'a ce tséin¹ tunló¹ jiin²¹? Gatsá² 'nii²¹-tsi Dios tya' 'in tsá² do 'in ga'noo¹o tsaa², 'in nigajúin¹ jee²¹² cwoo¹³ tyuuh²¹ do.
¹⁸Joon, ¿Ilingi ga'íí²i Dios jíu³ e jo i'i²¹ 'woo²¹ coon¹³? Ga'íí²i Dios 'e jíu³ do tya' 'in tsá² 'in jo gajmaa¹a nuuh¹³un jíu³ tya'a. ¹⁹Né²o' 'e 'in tsá² do jo gali²i gangatáa²i tsu 'wii²¹³ jo gajo¹ galíí²i.

4 La joon jon jna' ná¹ jmoo²¹o' coon²¹ tún² la 'ii²¹² sá²gi jíu³ tya' Dios 'e lí² tsataai²¹² tsa'ii¹i 'woo²¹ coon¹³ Dios 'e coon²¹ jo ngaa¹mo 'inlíí¹³ jee²¹² jna' jo lí¹i 'e tsataai²¹². ²Tsu la joon jon jna' niganú³o' 'e jíu³ tya' xiiala 'e tiin¹³ tsá² la ganúu²un 'in tsá² do. Pe 'in tsá² do 'ee to² 'ii³in 'e ganúu²un

e jíu³ do tsu mo ganúu²un jo jo¹ galíí²i. ³Pe jna' 'in jai² nigalíí²na' itsatoo³o' li 'ii²¹ 'woo²¹o'. Gajin² Dios cwáain¹ tya' e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² do:

Joon tsu 'wii¹³ joon gatsá²
'nii²¹-tsii tya'a joon ga'íí²ii jíu³
'e jo i'i²¹ 'woo²¹ coon¹³ jna.

Xufiin¹³ ga'yée²mo to² tya' Dios ca mo garoon¹on juncwii²¹. ⁴Tsu ni jí² tya' Dios 'e jin²in cwáain¹ tya' jmií²¹² li gatf² dyía¹:

Jmií²¹² li gatf² dyía¹ ga'ii²¹
'woo²¹ Dios coon¹³ jilaa²¹ to²
tya'a.

⁵La joon jon ni jí² tya' Dios jin²in:
Jo i'i²¹ 'woo²¹ 'in tsá² do coon¹³
jna.

⁶Pe 'inlíí¹³ 'ná¹gi itsataai² 'in 'ii²¹i 'woo²¹ do. Joon 'in tsá² 'in ganúu²un 'e jíu³ tyú² do nifú² jo gangataai² li 'ii²¹ 'woo²¹ tsu jo galinuu¹³un. ⁷Tsu 'wii¹³ joon nigafaa²¹a Dios coon²¹ jmií²¹² jée¹gi, 'e jmií²¹² no. Tsu David gafaa²¹a cwáain¹ tya' Dios mi liciin²¹ ga'wee²¹ tsá² Israel Egípto do. Joon gataan¹an ni jí² tya' Dios:
Nano, wana nuu²uun' e jin²
Dios, jo cwoli'waa²¹'oo'.

⁸Tsu wana gacwó¹ Josué 'e 'ii²¹
'woo²¹ 'in tsá² Israel do jo 'e faa²¹gi Dios coon²¹ jmií²¹² jée¹gi tún¹. ⁹Sá² jon coon²¹ mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e nacwaai³ tya' tsá² tya' Dios; ¹⁰tsu 'in 'ii²¹ 'woo²¹ coon¹³ Dios, 'ii²¹
'woo²¹ coon¹³ to² tya'a jiin¹³ lagi 'ii²¹ 'woo²¹ Dios coon¹³ to² tya'a 'ña'a. ¹¹Jna' jon 'ná¹ cwoo¹³-tsi' wa tsatoo³o' 'e 'ii²¹ 'woo²¹o' joon jo jmá¹ jiin¹³ jaain²¹ lagi gajmaa¹a 'in jo gajai² líí².

¹²Tsu jíu³ tya' Dios lí¹ lawa 'e jiin¹in joon 'áa¹mo 'gøøi¹³. Joon

li la li coon²¹ ñí³ e 'má¹ 'áai¹ la je tún² taain²¹. Joon mo núu²un tsá² 'e júu³ lo lawa 'e jmoo¹o júu³ 'in tsá² do 'e 'f¹-tsi joon 'e 'øøi²¹-tsi. Jo cwói¹ wa'a cóñ²on 'ña'a tóo². ¹³Jo 'e sá¹ jiin¹³ coon²¹ 'e gajmaa¹a Dios 'e lí² 'mé¹i 'ña'a tyani Dios. Tsü tyaníi¹ jo sá² jiin¹³ coon²¹ wa'a sijlíi¹³ wa'a jo jnee¹i. Joon 'ii 'in jni¹i jilaa²¹ cwáain¹ tyi'.

Jesús líi¹i untsá² 'in tyiin²gi nifu

¹⁴Jesús, 'in Jónon¹ Dios, líi¹i untsá² 'in tyiin²gi nifu tyi' joon 'ii nigá'i² tyani Dios Jmii²¹. Tsü 'wii¹³ joon 'ná¹ seen²¹na' tá² taain²¹-tsi' coon¹³ 'e jai² líi²na'. ¹⁵Joon 'in untsá² 'in tyiin²gi nifu tyi' lí² feei¹-tsi 'wii²¹ tyi' coon¹³ fa'i³ 'e sáan³an' tsü la jilaa²¹ 'e galí¹ tyi' la joon galí¹ ty'a, pe jiin¹³ coon²¹ tsaa² jo 'ee ga'noo¹on. ¹⁶Tsü 'wii¹³ joon 'ná¹ tsatyéen¹na' jo cu²-tsi' tyani Dios 'in 'iin²¹in jna' 'e 'ii¹³na' 'e feei¹-tsi tyi' joon 'e uncoon¹³on jna' coon¹³ fo'feei¹ ty'a mo sityéen¹na' jmii²¹.

5 Dios gatyii¹³in jee²¹ tsá² jileei²¹ untsá² 'in tyiin²gi nifu joon gacwo¹o to² 'e faa²¹a cwáain¹ ty'a tsá² tyaníi¹, joon icwo²o fa¹ joon jngaa¹³i joo²¹ 'wii¹³ tsaa² ty'a tsá². ²Joon tsü 'wii¹³ 'in untsá² do seein²¹ fa'i³ la seein²¹ jileei²¹ tsá² catyaai² lí²-i jmaa¹a 'wó²o-tsi coon¹³ 'in jo ñí¹i joongí coon¹³ 'in nigawíin¹. ³Joon tsü 'wii¹³ seein²¹ fa'i³ 'in untsá² do la seein²¹ 'in catyaai², 'hoo¹o tsaa², joon 'há¹ jngaa¹³i joo²¹ 'wii¹³ tsaa² ty'a 'ña'a jiin¹³ la jngaa¹³i joo²¹ 'wii¹³ tsaa² ty'a 'in catyaai².

⁴Jiin¹³ jaain²¹ jo lí² jméi² 'ña'a 'e líi²in untsá² 'in tyiin²gi nifu. Jiin¹³

Dios lí² tøø²¹ tsá² 'e jmaa¹a 'e to² joon. Jiin¹³ Dios lí² cwoo¹ to² joon la gajmaa¹a coon¹³ Aarón. ⁵La joon galf² coon¹³ Cristo, jo gajméi¹ 'ña'a untsá² 'in tyiin²gi nifu do pe Dios Jmii²¹ gacwo¹o 'ii 'e to² joon. Joon gajin² Dios sii²¹i 'ii:

'Nü-ü yuuun²¹ tyiia;
joon nano nigacwo¹o 'nu
juncwii²¹ tyi'i.

⁶Joon li xiia' ni jí² ty'a' Dios 'e jin²in:

'Nü-ü jaain²¹ untsá² coon²¹
tøø²mo,
lawa untsá² Melquisedec líi¹u'u.
⁷Joon mo gateein¹ Jesúus ni cwoo¹³ juncwii²¹ gafaa²¹a júu³ tyú² joon gamií¹i tyani Dios Jmii²¹ coon¹³ júu³ tá² li¹ joongí gatoo²¹ jmii²¹ unní¹i. Joon Dios, 'in lí² jmáa¹a 'e jo jún²in, ganúu²o júu³ tyú² ty'a tsü 'wii¹³ tsáa¹-tsi. ⁸Joon xüfin¹³ Jónon¹ Dios Jesúus galitíi²mo 'e jmáa¹a nuu¹³un to² tyú² Dios coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ 'e gangoo¹o. ⁹Joon mo ga'yeei²¹ røø²¹ jilaa²¹ 'e 'ná¹ jmáa¹a galíi¹ 'in jmáa¹ tiin¹³ tsá² coon²¹ tøø²mo jileei²¹ 'in jmáa¹ nuu¹³.

¹⁰Tsü Dios Jmii²¹ gajméi¹ 'ii untsá² 'in tyiin²gi nifu jiin¹³ la galíi¹ Melquisedec.

Wúu¹moxü 'øøi²¹-tsi tsá²

¹¹Sá²gi 'áai¹ 'e fuu²¹uu 'e cwáain¹ ty'a 'e júu³ lo pe wúu¹mo lí¹ 'áai¹ tsü jo 'iin²¹naa' 'e 'øøi²¹-oo'. ¹²Jiin¹³ la wóo² ningóo¹ 'naa' tíf²naa' líi²naa' tifo² ty'a 'e júu³ lo pe xu 'naa' 'ná¹ 'naa' 'in sii²¹naa' xiia'gi tún² 'e júu³ jo wúui¹ ty'a' Dios 'e nuu²uuun¹ nifu. Nigajmaa²aa' 'wo² si'ff¹-oo' coon¹³ 'e jai² líi²naa'. Lawa yuuun²¹ cuu²¹ tuu²¹ 'naa' coon¹³ 'e jai² líi²naa' jo lí² cøø²øø

'í¹ tyú². ¹³Joon jileeí²¹ 'in 'uun²¹ fi²
líf¹i lawa yuuñ²¹ joon jo ñí¹ xiuala
'øøí²¹-tsi 'e júu³ tya' 'in ngí¹ coon²¹
tsáa¹. ¹⁴Pe 'uunñí² tyú² tya' tsacøøí¹³
'in nili³ tsü nígalití²i 'e jmáa¹a 'ii²¹
røø²¹ coon¹³ 'e tyú², coon¹³ 'e gó².

6 Moo²¹o' nifugi jon líi²na'
tsacøøí¹³ coon¹³ 'e jai² líi²na'.
Mo jée¹gixü 'e júu³ nifu tya' 'e jai²
líi²na'. Jo faa³gi¹ 'e joo²¹-tsi' jmoo²¹o'
'e to² do 'e jo 'ee to² 'ii³in. Jo faa³gi¹
'e ná¹ litsaa¹-tsi tsá² Dios. ²Jon'gi
faa³ tya' 'e saai²¹ tsá² jmii²¹ si 'e
toon¹ tsá² cwoo²¹ tya' tsá² 'ee. Jon'gi
faa³a' tya' mi jiin¹in tsá² jee²¹² líi²¹²
si mi lisá² 'ii²¹ li tyéi¹ 'ee. ³Moo²¹o'
nifugi wa'a cwó²o Dios la jon.

4-6 Jo lí² tsatyéein¹gi tsá² tún¹
tyani Dios doñi¹iin 'in niga'ii²¹ 'e júu³
tya' Dios joon gatuu²o tún¹. Tsü 'in
nigati²-tsi 'e tyú² 'e cwo²o Dios tsá²
joon niga'ii²¹mo Espíritu Tyú² tya'
Dios joon galí²¹²in 'e júu³ tyú²
tya' Dios joon gangóo¹o 'e 'ii²¹ tya'
'e juncwii²¹ ijó¹ wana tuu²o 'e júu³
do lawa'a 'e 'ña'a gataain¹ 'in Jónon¹
Dios tsaa¹ crúu¹³ do, ungøø¹ni 'ido
jee²¹² tsá² fúui¹. ⁷In 'ii²¹ 'e júu³ do
coon²¹ tún² líi¹ i la lí¹ cwoo¹³ 'wó²
mo tsáa¹ jmí¹ ni do tí² coon¹³ naa¹³.
Joon cwo²xü 'e jmaal¹ to² tya'a 'in
gají²i do. Nacwaa³mo 'e 'wó² do
tya' Dios. ⁸Pe wana gacwo¹o 'e 'wó²
do jiin¹³ 'motóon¹ si toonñí¹ 'ee jo
'ee to² 'ii³in 'e 'wó² do joon tí² lijmaa¹
Dios 'ii²¹ tya'a joon li tyéi¹ ijún¹o 'e
'wó² do la joon jon ilí² tya' tsá² 'in jo
'ii²¹ 'e júu³ ló².

Sijan³an' tá² taain¹-tsi' 'e
'ii¹³na' 'e cwo²o Dios jna'

9Xüfiin¹³ foo²na la joon, tsaru¹u',
pe líi²na jo tsangí²i 'naa' la joon.

Tsáai¹gi-tsii itsangí² 'naa' 'e
tyú²-u jiin¹³ la cwó² Dios tsangí²
'in nigajmaa¹a tiin¹³. ¹⁰Tsu 'in
tyú¹mo Dios 'e jo 'iin²-tsi jilaa²¹ 'e
nigajmaa²aa', jon'gi 'iin²-tsi xiuala
gali*iin*²¹²naa' 'in tsaru¹u' catyaaí²
joon gauncoon¹³ 'naa' 'ii 'wii²¹² tya'a.
Joon jmoo²gi¹ 'elo. ¹¹Pe 'iin²¹²na
jmaa²aa' la jaan²¹naa' ca lityéi¹ 'e
cwó²-oo' 'e 'ii¹³naa' 'e siján²aan'
jiin¹³ la cwó²-oo' 'iin²¹²naa' 'in
tsaru¹u'. ¹²Jo 'iin²¹²na wa' fu²uu
'naa' pe 'iin²¹²na 'e jmaa²aa' jiin¹³ la
jmoo¹o 'in tsá² 'in 'ii²¹i 'e tíi²i jiin¹³
la júu³ ga'í² Dios. 'In tsá² do 'ii²¹i
'e tíi²i tsü 'wii¹³ jo¹o líi²i joon tá²
taain²¹²-tsi.

¹³Joon mo ga'í² Dios júu³ tya'
Abraham ga'éi¹ 'ña'a coon¹³ 'ido
tsü jo 'in seein²¹gi¹ 'in feei¹gi¹ lagí
'ii. ¹⁴Gajin²in sii²¹i Abraham: "E
la ja²mo iuncwaa³na 'nú, joon líi¹
fúui¹ tyíi¹a incwoo¹³na 'nú." ¹⁵Joon
coon²¹ tún² gasijaan¹an Abraham
'e júu³ ga'í² Dios tya'a joon coon¹³
la joon ga'í²¹mo 'e júu³ ga'í² Dios
tya'a. ¹⁶Mo 'éi¹ tsá² Dios tsü feei¹gi¹
'ido lagí 'ii. Pe jo ñí¹i tsá² 'e jin²gi¹
mo 'éi¹ tsá² Dios. ¹⁷Tsu 'wii¹³ joon
ga'éi¹ 'ña'a Dios 'e jai² 'e júu³ 'íi² do.
Tsu galí²¹²in iliñí¹i tsá² 'e 'iin²¹²in
untsín¹ 'e júu³ ga'í² do jo sisíi²
jiin¹³ xü. Joon ga'í² Dios 'e júu³ do
tya' tsá² 'in 'ii²¹ 'e tíi²i tya' júu³ do.
¹⁸Joon coon¹³ la joon nee²¹o 'e sá²
tún² júu³ 'e jo lí² lasíi², 'e júu³ ga'í²
Dios joon 'e ga'éi¹ 'ña'a. Jee²¹² 'e
tún² júu³ lo jo lí² jmaa¹a Dios júu³
tajuu²¹. Joon coon¹³ 'e tún² júu³ do
Dios nigacwo¹o jna' coon²¹ fo'feei¹
tya'a. Dios nigacwoo¹ fo'feei¹ tya'a
lo tyijna' 'in ningatóo³o' ja'cwoo²¹o
'e tá² taain¹-tsi' 'e 'ii¹³na' 'e júu³ ga'í²

tyi'. ¹⁹Joon 'e júu³ ga'íí² Dios tyi' 'e sijaan²an' li la li coon²¹ ñi'lloo³ tya' barco 'e pf² tsá² tsi jmii²¹ mo 'iin²¹² tsá² ján¹ tii² 'e barco do. Tii² si'íí¹ alma tyi' coon¹³ júu³ do jo lí² tsawíin² la li 'e barco do. Joon 'e júu³ tyi' li la li ñi'lloo³ do tyú² sityiin¹³ li' caluu 'mi² 'fi¹ inuu cwo¹ fee¹ si¹² ñu'fú². ²⁰Joon ga'í² Jesús li' caluu li 'ií¹ 'mi² do nifu 'e ná¹ 'wii²¹² tyi' tsu galíí¹ untsá² 'in tyiin²gi nifu coon²¹ tøøi² la galíí¹ Melquisedec.

Jesús líí¹ ca'ii¹³mo untsá² coon¹³ Melquisedec

7 Joon 'in Melquisedec do líí¹i róøi¹³ tya' coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Salem, joon galíí¹ untsá² tya' Dios 'in ñii¹gi. Joon mo gajai² Abraham fu li galíí²i 'in róøi¹³ catyaaai² do gacwo'íí¹ Melquisedec ngafee¹³ ni 'ido joon gauncwaa³ ni 'ido. ²Joon Abraham do gacwo¹o 'ido ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ tya' jilaa²¹ 'e galíí¹ coon¹³ 'nii²¹ do. 'In Melquisedec 'øøi²¹-tsi tsá² 'e sii²¹ nifu, "róøi¹³ 'in jmoo¹o 'ii²¹ røø²¹", pe joon 'e sii²¹ 'ii jon, "róøi¹³ tya' 'e jmoo¹o tyú² 'ií¹-tsi tsá²". Tsu 'in Melquisedec do líí¹i róøi¹³ tya' Salem, 'e 'øøi²¹-tsi tsá², "e jmoo¹o tyú² 'ií¹-tsi tsá²". ³Joon jo 'in sáa³, jmii²¹ seein²¹ tya'a jon'gi tsacøøi¹³ tya'a seein²¹. Jo 'e júu³ sá² mo galiseein²¹ jon'gi tya' mo júun²in. Joon la joon 'e lí² líí¹ Jón¹ Dios, untsá²-a 'ii coon²¹ tøø²mo.

⁴Í²du'-oo' xiuala galíí¹ Melquisedec do jaain²¹ tsafeei¹ 'e gacwo¹ 'lìi²¹² tsafeei¹ tyi' Abraham 'ii ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ tya' jilaa²¹ 'e galíí¹ tyi' 'in róøi¹³ catyaaai² do. ⁵Joon 'in jún² tya' Leví, 'in galíí¹ untsá², 'ná¹ 'ii²¹ i ca'ii¹³

jee²¹² dyá² 'ii²¹ tya' tsaruu²¹i do jiin¹³ la to² tyu² ley tya' Moisés xüfin¹³ jilee²¹ 'ido la 'oo²¹ jún² tya' Abraham 'ii. ⁶Pe Melquisedec fiin¹³ jon' tyiia²¹² Leví ga'ii²¹mo ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹gi jiin¹³ 'e nigajna²a Abraham 'in ga'ii²¹i 'e júu³ ga'íí²i Dios, joon mo ngayuui¹³ joon gauncwaa¹³ Melquisedec Abraham do. ⁷Joon jilee²¹mo ñi¹i 'e feei¹gi 'ii 'in uncwaai¹³ tsá² lagí 'in nicwaai¹³ do. ⁸Joon la 'oo²¹ jna¹ 'in tsanuu¹ 'in 'ii²¹ 'e ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ 'e cwó²o tsá² jmai² tsanuu¹ 'in júun²mo 'i. Pe faa²¹a ni jí² tya' Dios cwáain¹ tya' Melquisedec 'e seen²¹mo 'i coon²¹ tøø²mo. ⁹Abraham gacwo²o Melquisedec ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ 'e gajna²a do. Joon xüfin¹³ jo mo galiseein²¹gi Leví coon¹³ jilee²¹ untsá² 'in líí¹i jún² tya'a 'in 'ii²¹ 'e ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ 'e ci¹ tsaruu²¹i lawa'a gacwo¹o jon Melquisedec 'e ca'ii¹³ jee²¹² dyá² 'ii²¹ do tsu ¹⁰lí²-i 'øø²¹-tsi tsá² 'e 'in tsá² do tää¹i tsi cuerpo tya' 'lìi²¹² tsafeei¹ Abraham, jee²¹² jún² tya'a, mo gacwo'íí¹ Melquisedec ngafee¹³ 'ii. Joon mo gatyí² Abraham gatyí²-i jon jún² tya'a.

¹¹Wana lí² líí²in tsá² Israel tsá² tyú¹i tyani Dios coon¹³ 'e to² jmoo¹o 'in untsá² 'in líí¹ jún² tya' Leví jo 'néi²gi jaain²¹ untsá² 'in líí¹ la líí¹ Melquisedec. ('In tsá² Israel do ga'ii²¹mo 'e ley do 'wii¹³ 'in untsá² do.) Ilíin²mo untsá² 'in líí¹ jún² tya' Aarón. ¹²Tsu wana gaunsíí²i tsá² 'in lí² líí²in untsá² tya'a 'ná¹-a jon unsíí²i ley tya'a. ¹³Joon Ña'ñu¹u' Jesús líí¹ jún² tya' Judá. Joon jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² jún² tya' Judá do galíí¹ untsá² coon¹³ 'e ley do. ¹⁴Joon ñi¹i

tsá² e Ña'ñu¹¹u' líi¹i jún² tyá Judá.
Joon Moisés jo gajin²in jiin¹³xu wa'
iliseein²¹ untsá² jee²¹² jún² tyá Judá
do.

¹⁵Joon 'áai¹gi liñi¹i tsá² e galisíi²i
e ley do tsu in untsá² 'múui² do-o
líi¹i la galíi¹i Melquisedec. ¹⁶Joon jo
galíi¹i untsá² tsu 'wii¹³ coon²¹ ley
gajin² e jiin¹³ jún² tyá Leví lí² líi²in
untsá². Pe galíi¹i Jesús untsá² tsu
'wii¹³ 'ii²¹ tyá coon²¹ juncwii²¹ tyá
e jo tyéi¹. ¹⁷Tsu la lo-o jin² Dios
Jmii²¹ 'wii²¹² tyá:a:

Ñu-ü líi²u'u jaain²¹ untsá² coon²¹
tøø²mo,
coon²¹ untsá² líi²u'u la lí² e
galíi¹ Melquisedec.

¹⁸Joon coon¹³ la joon e ley do e
galisá² la mo jéei¹ ga'ín¹mo tsu jo
'gøøi¹³ joon jo 'ee to² galíi³. ¹⁹Tsu
e ley tyá Moisés do jo lí² jmaa¹a
e tyu² tyani Dios jiin¹³xu. Joon
cwáain¹³ tyá e ley do sá² coon²¹ e
'íi¹³-tsi¹ e tyú²gi, joon coon¹³ e joon
itsatyéen¹na' coon¹³ Dios.

²⁰Joon Dios ga'eí¹ 'ña'a ilíi²in
'ido untsá². ²¹In untsá² catyaaí²
gangatáá¹i to² untsá² pe jo ga'ée¹i
Dios 'ña'a wa' jmá¹ 'ido untsá². Pe
'in untsá² do ga'í²i to² tyá tsu 'wii¹³
ga'eí¹ Dios 'ña'a tsu ni jí² tyá Dios
gajin¹in:

E ni ga'ée¹ Dios 'ña'a, joon jo
gaunsí²igi e najin²in:
"Ñu-ü líi¹u'u jaain²¹ untsá² coon
21 tøø²mo,
ca 'i¹³mo untsá² líi¹u'u coon¹³
Melquisedec."

²²Joon mo ga'í²i Jesús to² tyá untsá²
gajmaa¹a Dios júu³ e tyú²gi e júu³
'múui² ga'í²i do tyá xiala ijmáa¹a
tiin¹³ tsá² lagí e júu³ ga'í² nifu.
²³Gangafúu¹mo 'in untsá² catyaaí²

do tsu mo gajúun²in jo lí² jmá¹gi
to² tyá:a. ²⁴Pe Jesús do jo gajúun¹in
wa'a 'ná² cwo²o tsá² xeei²¹ to² tyá:a
e líi²in untsá². ²⁵Tsu 'wii¹³ joon 'in
Jesus do lí²-i jmáa¹a tiin¹³ jileeí²¹
'in tsatyéein¹ coon¹³ Dios 'wii¹³ 'ii
tsu seen²¹mo Jesús coon²¹ tøø²mo
joon míi¹i tyani Dios Jmii²¹ 'wii²¹²
tyá: tsá².

²⁶Coon¹³ la joon Jesus galíi¹i
untsá² 'in tyiin²gi nifu 'in 'néi¹na'.
Joon jiin¹³ la 'í¹-tsi Dios Jmii²¹ la
joon jon 'í¹-tsi 'ii, jo jmoo¹o 'e gó²
jon'gi 'noo¹o tsaa². Jo taain²¹²gi lagí
coon¹³ 'in røøi²¹ tsaa² joon Dios
gasaaí²¹ 'ii níi¹gi lagí tyá: cwii²¹.

²⁷Joon jo líi¹i la líi¹ 'in untsá² 'in
tyiin²gi nifu catyaaí² do 'in 'ná¹
jngaai¹³ joo²¹ la coon²¹ jmii²¹² 'wii¹³
tsaa² tyá: tsá². 'Ná¹ jngaai¹³ 'ido
joo²¹ tyá: tsaa² tyá: 'ña'a nifu joon
mo ngayuui¹³ joon lí² jngaaí¹³
joo²¹ tyá: tsaa² tyá: tsá² catyaaí².
Pe mo gacwóí¹ 'ña'a Jesús coon²¹
naa¹³ gacwóí¹ 'ña'a tyá: tsaa² tyá:
jileeí²¹ coonti. ²⁸E ley tyá: Moisés
gatyii¹³in tsá², 'in jo lí² cwo² pí³
yaai wa' jmáa¹a la 'iin²¹²in Dios,
ilíi²in untsá² 'in tyiin²gi nifu pe mo
ngayuui¹³ e ley do Dios, coon¹³ e
júu³ ga'eí¹ 'ña'a, gatyii¹³in Jónon¹on
ilíi²in untsá² 'in tyiin²gi nifu. Joon
la joon jiin¹³ coon²¹ tsaa² jo lí² sá²
tyá: coon²¹ tøø²mo.

Jesús líi¹i 'in faa²¹a 'wii²¹² tyá: tsá²
coon¹³ júu³ 'múui² ga'í² Dios

8 Jilaa²¹ e tyiin²gi 'e síi¹³! lo 'e
'in untsá² 'in tyiin²gi nifu tyí¹
líi¹ untsá² la galíi¹ Melquisedec
do joon gacwó²o lí¹ cwoo²¹o Dios
Jmii²¹ tsáa¹ 'in tyiin¹ ñu'fú². ²Joon
do-o líi¹i to² untsá² tsi ináu cwo¹

fee¹ si² do 'e gajmaa¹³ Ña'ñu¹'o' jon' gajmaa¹³a tsá². ³Nigatyii¹³in Dios Jmii²¹ jileei²¹ untsá² 'in tyiin²gi nifu wa icwo²o fa¹ joon jngaa¹³ joo²¹ 'wii²¹² tya' tsá² tsu 'wii¹³ joon 'ná¹ lisá² coon²¹ 'e cwo¹ Jesucristo Dios Jmii²¹. ⁴Joon wana taain²¹²gi Jesús juncwii²¹ jo lí² wa'a ilíi²in untsá tsu seen²¹mo untsá² fu juncwii²¹ 'in cwo¹ fa¹ Dios jiin¹³ la ley tyu² Moisés. ⁵Pe 'in untsá² do cwoo¹ o fa¹ 'e li la li 'iin³ tya' fa¹ la jai² 'e sá² ñu'fú². Nec²¹⁰ 'e li la li jiin¹³ 'e sá² ñu'fú² tsu mo gajin²in Dios sii²¹ Moisés xiuala 'ná jmáa¹a 'e 'nú¹ 'mi² santuario do gajin²in: "Cón²du' cwáain¹ jiin¹³ la nigae²ee 'nu ni moo²¹ do joon la joon jmaa¹³a."

⁶Pe Cristo, 'in líi¹ untsá² tyi' gaí²i coon²¹ to² tyú²gi lagi 'e tsáai² do tsu tyú²gi 'e júu³ gaí² Dios tyi' joon coon¹³ 'e júu³ tyú²gi do faa²¹a Cristo 'wii²¹² tyi'.

⁷Tsu wa mo'o jo 'ee 'ná¹gi 'e júu³ nifu 'e gaí² Dios joon jo 'ee 'ná¹gi 'e júu³ 'e gaí² Dios li gatí² tún². ⁸Pe Dios tsee¹i 'in ga'ii²¹ 'e júu³ gaí² nifu jo galí² tyúu¹i coon¹³ 'e joon tsu ni jí² tya'a gajin²in:

Jin²in Ña'ñu¹u': Ijó² coon²¹ jmií²¹² mi sii³na coon²¹ júu³ 'múui² coon¹³ tsá² Israel joongi coon¹³ tsá² tya' Judá.

⁹Jo ilí¹ la li júu³ gasí³na coon¹³ 'lii²¹² tsacøøi¹³ tya'a 'e jmií²¹² mo gason³oon cwoo²¹o joon ga'wóo²na cwoo¹³ li sii²¹ Egípto.

Tsu jo gauntsíñ¹ 'in tsá² do 'e júu³ tyiia.

Joon tsu 'wii¹³ joon jo gaunjí²na 'in tsá² do, jin¹² Ña'ñu¹u'.

¹⁰'E júu³ 'múui² isíi³na coon¹³ 'in tsá² Israel mo gangí¹ jmií²¹² joon 'e li la li 'elo, jin² Ña'ñu¹u': 'E júu³ 'e sii³na tya' 'in tsá² do 'e lí¹ lawa'a 'e 'i¹-tsi yaamo jiin¹³ la 'i¹-tsii.

Lawa'a 'e tóon³oon júu³ tyiia tsí alma tya'a.

Joon jna-a ilíi²na Dios tya'a joon 'ii-gí ilíi²in tsá² tyiia.

¹¹Joon jo 'ná¹ 'e²gi la jaain²¹ la jaain²¹ xiuala licwii¹in Ña'ñu¹u'.

Jo 'ná¹ 'e²gi tsagoo¹o jon'gi tsaruu²¹i.

Tsu jilee²¹mo inlicwii¹in jna. La 'in pi³ la 'in cøøi¹³ jee²¹² 'ii inlicwii¹in jna.

¹²Joon ilifeel¹-tsii tya' jilaa²¹ 'e gó² tya'a,

Joon jo ti³gi-tsii tsaa² nigano¹o.

¹³Joon mo fee²¹i Dios tsá² cwáain¹ tya' coon²¹ júu³ 'múui² ijmáa¹a tya'a lawa'a 'e jmoo¹o júu³ 'e nitsáa²mo 'e júu³ gajmaa¹a nifu do. Joon 'e júu³ nitsáa² nisiin¹³mo joon tí li tyé¹mo.

Cwáain¹ tya' 'e cwo¹ si² ni cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ 'e cwo¹ si² ñu'fú²

9 Joon júu³ 'e sá² nifu do gatyu²u to² xiuala iun'goo²¹o tsá² Dios pe tsí coon²¹ inuu cwo¹ si² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ²Joon 'e cwo¹ si² do li la li coon²¹ 'nú¹ 'mi² lí¹ tún² 'ii¹³ tsí do. Joon gaunsii²¹ tsá² 'e tsí li tsataai² untsá² nifu do, li nacwaai¹³. Joon tsí do si² coon²¹ candelero coon¹³ coon²¹ mesa li náa¹ 'iñi¹ nacwaai¹³. ³Joon li' caluu 'e 'mi² 'íi¹ tsí do gaunsii²¹ tsá², li nacwaai¹³ 'áai¹gi. ⁴Joon tsí do-o si² coon²¹ altar li jun¹ untsá² fuu²¹²

sún². Si²i jon inuu li tñ² tún² do coon²¹ cwóo¹ toon²¹² cwanáa¹³ la caain²¹ tsaa¹ dó². Joon 'e cwóo¹ do gaunsii²¹ tsá², cwóo¹ tyá' júu³ galíi² Dios. Joon tsi cwóo¹ do si¹²i coon²¹ tsuu² si 'ó'o maná. Tsi joon 'yu coon²¹ 'mo'ú² tyá' Aarón 'e ganii¹³. Tsi joon jon taa¹³ 'e cuu²¹² 'e toon²¹²on júu³ tyaa¹³ júu³ 'e ga'íi² Dios mo nifu. ⁵Joon ni cwóo¹ do téein² 'in gá¹ querubines tsí² cwáa¹ 'in lí*l*'i la lí*l*' e 'ya²gi tyá' Dios. Joon si'íi¹ cwáa¹a ni cwóo¹ do li cwo¹o untsá² fa¹ tyá' tsaa² tyá' tsá². Pe jo fuu²¹²gi 'naa¹ 'láai² 'e júu³ lo.

⁶Joon mo ga'yee²¹i ganá¹ tyá² jilaa²¹ joon la joon gangataas²i untsá² la coon²¹ jmi²¹² inuu cwo¹ 'ná¹ 'mi² nifu do 'e un'goo²¹o Dios jiin¹³ la tiisi². ⁷Pe jiin¹³ 'in untsá² 'in tyiin²gi nifu lí² tsá¹i coon²¹ naa¹³ la coon²¹ jiin²¹ li tsi li gati² tún² do. Joon mi tsá¹i do 'ná¹ nityaan¹an jmi¹ tyá' joo²¹ 'e lí¹ lawa coon²¹ fa¹ tyá' tsaa² tyá' 'ná'a joongi tyá' tsaa² tyá' tsá² catyaa² do. ⁸Joon coon¹³ 'ii²¹ tyá' 'in Espíritu Tyá² tyá' Dios lí²-i 'óøi¹²¹-tsí¹ 'e la 'ii²¹² jmaai²¹gi to² 'e cwo¹ 'ná¹ 'mi¹² gasi¹² nifu do 'e un'goo²¹o tsá² Dios sijnii¹³mo tsi do. Li cwaai¹³gi 'áai¹ do. ⁹Joon jilaa²¹ 'elo lawa coon²¹ cwáan¹mo tyá' nano. Tsu jilaa²¹ fa¹ 'e gacwó² tsá² 'yia¹³ joon coon¹³ jileei²¹ joo²¹ 'in gajngaa¹³ tsá² 'e cwoo¹³i Dios 'wii¹³ tsaa² tyá' tsá² jo lili² 'e 'i¹-tsi tsá² 'e tyá² la joon. ¹⁰Jilaa²¹ 'elo jmaai¹ to² jiin¹³ coon¹³ 'e gó²¹ø tsá² joon coon¹³ 'e 'uun²¹un tsá² joongi coon¹³ xiuala lo² tsá². Jmaai¹² 'e sá² li caluu tsá² 'elo joon jmaai¹ to² jiin¹³ ca mi unsíi²i Dios jilaa²¹ 'elo.

¹¹Pe nijó² Cristo joon nano lí*l*'i untsá² 'in tyiin²gi nifu tyá' jilaa²¹ 'e tyá²gi 'e nigajó². Joon 'e cwo¹ li lí*l*'i untsá² 'e tyá²gi joon jo 'e si'ná²i. Jon' gajmaa¹³a tsá² 'e cwo¹ do. Joon 'óøi¹²¹-tsí tsá² 'e jo si¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹. ¹²Cristo nigangíi¹ li cwaai¹³ 'áai¹ joon jon' coon¹³ jmi¹ 'óøi¹i joo'saa²¹ si joo'xuui²¹² 'ee pe coon¹³ jmi¹ 'óøi¹ 'ná'o. Joon coon¹³ la joon ga'í² Cristo li cwaai¹³ 'áai¹ 'nú'fú² coon²¹ naa¹³ tyá' jileei²¹ tsá² joon la joon gajmaa¹a itiin¹³ tsá² coon²¹ tøø²mo. ¹³E la ja²mo mo xee¹i untsá² 'e jmi¹ tyá' joo'tsáa¹ coon¹³ jmi¹ tyá' chivo joongi coon¹³ fó² tyá' joo²¹ 'in júun²in ni altar tyá' 'in si'leei²¹ lí²-i jmáa¹a tyúi¹ 'ido pe jmaai¹² lí¹ caluu-u. ¹⁴Joon wana la joon fee¹gi 'ii²¹ sá² tyá' jmi¹ 'óøi¹ Cristo 'in gacwói¹ 'ná'a Dios jo 'ee si'lee²¹i coon¹³ 'ii²¹ tyá' Espíritu Tyá² tyá' Dios 'in seein²¹ coon²¹ tøø²mo. Joon 'e jmi¹ 'óøi¹ untyúi¹ jna¹ coon¹³ jilaa²¹ to² 'e jo 'ee to² 'íi³in ilí² jmoo²¹o la to² tyá² Dios 'in jiin¹. ¹⁵Tsu coon¹³ la joon 'in Jesucristo galíi¹ 'in lí² faa²¹a 'wii²¹² tyí¹ coon¹³ 'e júu³ 'múui² do. Joon coon¹³ la joon lí²-i 'ii²¹ 'in nigatø²ø Dios 'e gati²i 'e ta¹a coon²¹ tøø²mo jiin¹³ la júu³ ga'íi² Dios. Tsu Cristo gajjúun²in gatyí² jilaa²¹ tsaa² 'e ga'noo¹o tsá² 'in seein²¹ la jee²¹² tyá²gi to² 'e ley tyá' Moisés do. ¹⁶Tsu mo naroon¹on coon²¹ jí² tyá' tyíia³ tyá' tsá² ce 'ná¹ júun²in 'in tsá² 'in gajmaa¹a 'e jí² do joongi ilí² jmaai¹a coon²¹ 'e la jin² jí² do. ¹⁷Jo 'ee to² 'íi³in 'e jí² do la jee²¹² seein²¹gi 'in gajmaa¹a 'e jí² do. 'íi³mo to² 'e jí² do mi yuui¹³ júun²in 'in gajmaa¹a. ¹⁸Tsu 'wii¹³ joon 'e júu³

nifu do gali'íi³mo to² mo ngayuui¹³ gatoon¹on jmi¹ 'øøi¹ joo'núu³. ¹⁹Tsu Moisés do gajma²a júu³ jilee²¹ 'in tsá² do jilaa²¹ júu³ tya' ley joon mo ngayuui¹³ joon gauncwii¹i capoo²¹² jná² joo'saa²¹ yéun² coon¹³ coon²¹ nii²¹² sii² sii²¹ hisopo. Gauncwii¹i 'e do coon¹³ jmi¹ joo'xuui²¹ coon¹³ jmi¹ chivo sicaai²¹ jmii²¹ joon gaxee¹i 'e jmi¹ do ni jí² tya' ley do joongi jilee²¹ 'in tsá² do. ²⁰Joon gajin²in: "E jmi¹ lo jmoo¹o jai² 'e júu³ 'e ni'íi² Dios tya'naa!". ²¹Joon gaxee¹i Moisés 'e jmi¹ do ni 'e cwo¹ 'ná¹ 'mí² joongi ni jilaa²¹ 'e jmaai¹² to² inuu² cwo¹ do. ²²Coon¹³ 'e ley do jilaa²¹ 'e 'ná¹ lityá² jiin¹³ coon¹³ jmi¹. Joon wa jo tuun²¹ jmi¹ jo lí¹ 'iin² tsaa² tya' tsá².

Mo gajúuin¹ Cristo gatyí²i tsaa² tya' tsá²

²³Tsu la joon 'e tyiin² 'e li tyú² coon²¹ jmi¹ 'øøi² joo²¹ 'e cwo¹ 'e si¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'e li la lí 'e cwo¹ si² ñu'fú². Pe 'e cwo¹ si² ñu'fú² 'ná¹ jmi¹ 'e tyiin²gi lagi jmi¹ tya' joo²¹. ²⁴Tsu Cristo jo ga'í²i 'e cwo¹ 'e gajmaa¹³ tsá² 'e jiin¹³ lí la lí 'e cwo¹ 'e jai². Pe Cristo ga'í²i fu ñu'fú² joon nano siin¹³in mií¹i tyani Dios Jmii²¹ 'wii²¹² tyi'. ²⁵Pe Cristo jo gacwói¹ 'ña'a 'láai² naa¹³ la jmoo¹ 'in untsá² 'in tyiin²gi nifu tya' tsá² Israel tsataa²¹²i lí nacwaai¹³ 'áai¹gi coon²¹ naa¹³ la coon²¹ jiin²¹ 'e cwo¹o fa¹ 'e lí¹ jmi¹ pe jon' jmi¹ 'øøi²i 'ña'a 'e jmi¹ do. ²⁶Wa gajmaa¹a Cristo la jmoo¹ 'in untsá² do 'e ná² júun²in 'láai² naa¹³ ca la mo garoon¹on juncwii²¹. Pe nano mi tí² lityéi¹ coon²¹ naa¹³ gajnéi¹ Cristo 'e cwoi¹ 'ña'a lawa coon²¹ fa¹ 'e 'iin² jilaa²¹ 'ií²¹ tya' tsaa². ²⁷La joon jilee²¹mo tsá² 'ná¹

júuin² coon²¹ naa¹³ joon mi yuui¹³ joon ilisá² 'ií²¹ tya'a. ²⁸La joon Cristo jon gacwói¹ 'ña'a coon²¹ naa¹³ lawa coon²¹ fa¹ 'e tyí²i tsaa² tya' tsá² fúui¹. Joon ijnéi¹ tún¹ jon' wa' tyí²i tsaa² tya' tsá² pe 'e jmáa¹a tiin¹³ jilee²¹ 'in sijéein¹ 'ii.

10 'E ley tya' Moisés jo lí la lí 'e tyú² ijó¹, 'e líí¹ jiin¹³ la lí¹ 'iin¹³ tya' 'e joon. ²Tsu 'e ley do coon¹³ 'e fa¹ 'e cwó²o tsa² la coon²¹ jiin²¹ jo lí² untyúu²i 'in tsá² 'in ningatyéein¹ coon¹³ Dios 'wii²¹² 'e fa¹ do. Tsu wana lí² untyúu²i 'e ley do tsá² 'e jáñ²an 'in tsá² do cwoo¹ 'e fa¹ do tsu jo lí³gi róø²i tsaa² mo ngayuui¹³ ga'íin² tsaa² tý'a. ³Pe 'e fa¹ 'e cwó¹o 'in untsá² do 'e jmoo¹o 'e tii¹³-tsi tsá² 'e tsaa² niganoon¹on la coon²¹ jiin²¹. ⁴Tsu 'e jmi¹ tya' joo²¹ joongi tya' chivo jo jmii²¹² wa'a lí² 'iin² tsaa² tya' tsá² coon¹³ 'e joon.

⁵Tsu 'wii¹³ joon mo ga'í²i Cristo ni cwoo¹³ juncwii²¹ gajin²in sii²¹i Dios Jmii²¹:

Jo 'iin²¹²u'un wa'a jngaaí¹³ tsá² joo²¹ 'e cwo¹ 'nu fa¹, pe nigatyaai¹ 'nu tyú² coon²¹

cuerpo tyajna 'e cwo¹oo 'nu.

⁶ Jo tí¹-'o'o 'in joo'núu³ 'in júuin² tsá² 'e lí¹ fa¹ jon'gi tí¹-'o'o 'e fa¹ 'e cwo¹ tsá² 'nu wa' tyii¹ tsaa² tya'a.

⁷ Joon gafuu²¹²uu: "Jna-a goo²¹²oo ijmáa³aa jiin¹³ la tí¹-'o'o, Dios tyiia, jiin¹³ la jin¹² ni jí² cwáain¹ tyiia."

⁸Nifu jin² 'e júu³ do 'e jo 'iin²¹² Dios jon'gi tí¹-tsi Dios jilee²¹ joo'núu³ jngaaí¹³ tsá² 'e cwó² tsá² lawa coon²¹ fa¹ jon'gi 'e fa¹ 'e juun¹ do wa' tyí² tsaa² tya' tsá² jiin¹³ la to² tyú² ley. ⁹Joon mo ngayuui¹³ joon gajin²in:

"Jna-a goo²¹²oo ijmáa³aa jiin¹³ la ti¹'o'o, Dios tyiia." E 'øøi²¹-tsi tsá² jin¹² e nisuun²mo 'e fa¹ e gacwó² tsá² nifu joon la joon ií²i fa¹ li gatí² tún². ¹⁰Joon Dios gajmee¹i jna' tsá² ty'a tsu Jesucristo gajmaa¹a jiin¹³ la ti¹-tsi Dios mo gacwói¹ ña'a lawa coon²¹ fa¹ coon²¹ naa¹³ ty'a jileei²¹.

¹¹Jileei²¹ untsá² ty'a tsá² Israel jmoo¹o to² ty'a la coon²¹ jmii²¹² joon cwoo¹o 'láai² naa¹³ 'e fa¹ ruui²¹ 'e fa¹ gacwoo¹o la mo jéei¹ xüifi¹³ 'e fa¹ e cwoo¹o do jo lí² tyí² tsaa² ty'a tsá². ¹²Pe Jesucristo gacwoo¹o coon²¹ fa¹ ty'a tsaa² ty'a tsá² 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo, joon mo ngayuui¹³ joon gacwó²o lí² cwoo²¹ Dios Jmii²¹ tsáa¹. ¹³Do-o tyíin¹in sijáan¹³an ca mi tyéi¹ Dios 'in 'ei¹ 'ii 'wii²¹² tii²i. ¹⁴Tsu coon¹³ 'e coon²¹ fa¹ do gauntyúu²i Cristo jileei²¹ 'in lí²in tsá² ty'a Dios coon²¹ tøø²mo. ¹⁵Joon 'in Espíritu Tyú² ty'a Dios røø²¹ jon faa²¹a tsu gajin²in nifu:

¹⁶E júu³ 'múui² ijmáa³aa coon¹³ 'ido mi ngíi² jmii²¹² joon ilí la lí 'elo, jin² Ña'ñu¹u':

Itóon³oon júu³ tyiia tsi alma
ty'a,
joon ií¹-tsi la 'i¹-tsii jna.

¹⁷Joon mo ngayuui¹³ joon gajin² 'in Espíritu do:

Jiin¹³ coon²¹ naa¹³ 'e ti¹gi-tsii
tsaa² ty'a jon'gi 'e gó² 'e
nigajmaa¹a.

¹⁸Joon coon¹³ la joon mo ga'fin²
tsaa² ty'a jo 'ná¹gi cwoo¹o tsá² fa¹
ty'a tsaa² ty'a.

'Ná¹-a tsatyéen¹na' coon¹³ Dios

¹⁹Tsu 'wii¹³ joon, tsaru¹u', lí²-i
tsatoo³o' jo cu¹²-tsi' lí nacwaai¹³
'áai¹gi 'wii¹³ cwáain¹ ty'a jmi¹ 'øø²i

Jesucristo. Lí²-i tsaa²¹a' 'e fu¹ 'múui² joongi 'e jiin¹ 'e ganá¹ Jesucristo, coon²¹ fu¹ 'e ngó¹o lí' caluu li 'íi¹ 'mi² do. ²⁰Ganá¹ Jesucristo 'e fu¹ do mo ga'gi¹i 'e 'mi² 'íi¹ do 'e 'øøi²¹-tsi tsá² cuerpo ty'a mo gajúun²in.

²¹Joon Jesús líi¹i untsá² tsafeei¹ ty'i tsi inuu cwo¹ ty'a Dios. ²²Joon tsu 'wii¹³ joon 'ná¹-a tsatyéen¹na' coon¹³ Dios 'e jo tóin' 'øøi²¹-tsi' joon jo cu¹²-tsi' 'e tsáai¹-tsi' tsu Jesús do nigauntyúu²i jna' coon¹³ 'e 'i¹-tsi' 'e coon¹³ joon li³gi jna' 'e røø²na' tsaa², joon cuerpo ty'i sijgíi¹i coon¹³ jmii²¹ tyú². ²³Cwoseen²¹mo' tå² taain²¹²-tsi' coon¹³ 'e jai¹² líi²na' tsu Dios Jmii²¹ iuntsíin²in 'e júu³ ga'íi² tyijna'. ²⁴Joon cwo'øøi²¹-tsi' xiala lí² cwóo³o' cwáain¹ la jaain²¹ la jaan²¹na' 'e 'ii²¹²mo ruu²¹i joon jmaa¹a 'e tyú². ²⁵Jo jmoo²¹o' la jmoo¹o 'inlíi¹³ 'in jo uncaaín²¹ coon¹³ jna' 'e ungoo²¹o' Dios. Pe 'ná¹-a tyá²a'-tsi' la jaain²¹ la jaan²¹na'. Joon 'e tyiin²gi jmoo²¹o' la joon mi nee²e' 'e njatyéein¹ jmii²¹² mi jó¹ Ña'ñu¹u'.

²⁶Tsu wana 'naa¹gi' tsaa² jiin¹³ la 'yaai¹-tsi' mi yuuui¹³ licwii²¹i 'e júu³ jai² do jo 'e fa¹ sá²gi wa' lí² tyí²gi tsaa² tyi'. ²⁷Jiin¹³ 'e sá²gi tyi' 'e sijaan³an' 'e jmá¹a Dios 'ii²¹ tyi' joon 'e jí² ico¹ iífin²in jileei²¹ 'in 'ei¹ Dios.

²⁸Wa naseein²¹ jaain²¹ 'in jo jmoo¹o nuu¹³un to² tyu² ley ty'a Moisés joon wana galiseein²¹ gáí¹ gaai²¹ 'in jmoo¹o júu³ jai² xiala nigaláa¹ 'in tsá² do 'ná² júun²in 'ido jo lí² fúu² líi²in tsá² 'ii. ²⁹Wana lí² la

joon coon¹³ 'in 'láa¹ coon¹³ ley ty'a Moisés, 'ee líi²naa' 'e tít¹i ilí² ty'a 'in 'øøi²¹ Jón¹ Dios joon jo tsáai¹-tsi jmi¹ 'øø²i 'e gatúun²un 'e jmoo¹o jai¹²

'e júu³ ga'íí² Dios, tsu coon¹³ 'e jmi¹
do galityúu¹mo tsá²? ¿Ee líi²naa'
ilí² tyá 'in ungøø¹i 'in Espíritu Tyé²
tyá' Dios 'in 'iin²¹²in 'ii? ³⁰Tsu né²o'
'in nigajin²: "Jna-a icóon²oon tyiia;
joongi jna joon incíi³ii." Gajin²o
jon: "Na'ñu¹u' ijmáa¹a 'ii²¹ tyá' tsá²
tyá'a." ³¹t'Áa¹mo wúu¹ wa'a xuui²¹
tsá² jacwoo²¹o Dios 'in jiin¹¹!

³²Pe cwotii¹³du'-'oo' xiuala
gañí²ii' wúu¹ la mo jée¹ mo
ngayuuu¹³ ga'íi¹³naa' 'e júu³ jai² 'e
gajmaa²aa' taa¹aa' coon¹³ jilaa²¹
fa'i³ 'e galiseen²¹naa'. ³³Inlíii¹³ 'naa'
gajíin²in tsá² 'naa' joongi gajmeei²¹
tsá² 'naa' tyani tsá². Joon 'inlíii¹³gi
'naa' líi¹naa' 'in seein²¹ tyé² coon¹³
'in ga'e² tsá² wúu¹ do. ³⁴Naa', fúu²
galíi¹naa' 'in tsá² taai² 'nñíi³. Joon
gajmaa²aa' jløø³naa' mo ga'wo² tsá²
'e sá² tyii', tsu ñíi² 'naa' 'e fu ñu'fú²
'e sá² 'e tyé²gi tyii' 'e ta²a coon²¹
tøø²mo. ³⁵Tsu 'wii¹³ joon jo tú² 'naa'
'e jo 'goo²oo' tsu 'áai¹gi fee¹ 'e jnaa¹
tsá² 'in jo cu²-tsi. ³⁶Tsu 'naa' 'ná¹-a
taan²¹²naa' tá² tåain²-oo' 'e jmaa²aa'
la 'iin²¹² Dios joon wa i'ii¹³naa' 'e
júu³ ni'íí²i. ³⁷Tsu ni jí² tyá' Dios
gajin²in:

La jmoo no-o ijó¹ 'in 'ná¹ ijó¹
joon jo 'áai' líi²¹²gi.

³⁸Pe 'in seein²¹ tyé² coon¹³ Dios
'ná¹ liseein²¹ 'e jai²gi líi²i,
tsu 'in tú² 'e jai² líi²i jo ití²gi-tsi
Dios 'ii.

³⁹Pe jna' jo líi¹na' la líi¹i tsá² 'in tú²
'e jai² líi²i joon i'íin²mo. Tsu jna'o'
líi¹na' la líi¹i tsá² 'in jai² líi²i, 'in
jmóo¹ tiin¹³ alma tyá'a.

Xiuala nigajmaa¹a 'in jai² galíi² Dios
11 Wana jai² líi²na' jo cu²-tsi'
'e 'ii¹³na' 'e sjáan³an' jogi

cu²-tsi' 'e la jai² 'e jo jøø²ø'. ²Li²¹mo
Dios 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyi' coon¹³ 'e
jai² galíi²i.

³Coon¹³ 'e jai² líi²na' né²o' 'e Dios
gajmaa¹a juncwii²¹ coon¹³ júu³ tyá'a
joon 'e jøø²ø' lano jon' galí² coon¹³
'e sá² la mo jéei.

⁴Coon¹³ 'e jai² galíi² Abel
gacwoo¹o Dios coon²¹ fa¹ tyé²gi
lagi 'e fa¹ gacwoo¹o Caín. Joon
gajmaa¹a Dios júu³ 'e tyé²mo Abel
joon ga'ii²¹mo Dios fa¹ 'e gacwoo¹o.
Joon xüifiin¹³ nijúun¹mo Abel
fee²¹mogi jna' coon¹³ 'e jai² galíi².

⁵Coon¹³ 'e jai² galíi² Enoc
ganga¹³i 'e juncwii²¹ 'e sá² li'
cataain²¹ jo gajúun²in. Joon jo
tyéi¹gi tsá² 'ii tsu gatøø²¹o Dios 'ii.
Joon jin¹² ni jí² tyá' Dios cŵáain¹
tyá' 'ido 'e la nu'gi gatøø²¹ Dios 'ii
jløø³mo Dios tyá' 'ido. ⁶Jo li² Dios
jløø³i tyá' tsá² wa jo jai² líi²i tsá²
júu³ tyá'a tsu wana 'iin²¹²in tsá²
tsatyéen¹in coon¹³ Dios 'ná¹ 'e jai²
líi²i 'e seein²¹ Dios joon ityí² Dios
tyá' 'in 'naai¹ 'ii.

⁷Coon¹³ 'e jai² galíi² Noé
gajmaa¹a nuu¹³un tyá' Dios mo
gajmaa¹a Dios 'ii júu³ 'ee ilí² 'e
jo mo galí² jøø²ø. Gajmaa¹a Noé
nuu¹³un joon gajmaa¹a coon²¹
barco 'e jmáa¹a tiin¹³ familia tyá'a.
Joon coon¹³ la joon gajmaa¹a Noé
júu³ 'e go² 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹
joon ga'ii²¹mo Dios 'ii coon¹³ 'e jai²
'e galíi²i.

⁸Coon¹³ 'e jai² galíi² Abraham
gajmaa¹a nuu¹³un joon ga'wo²i
goo¹o mo gatøø²ø Dios 'ii. Joon
ngalíin² coon²¹ cwoo¹³ icwo¹² Dios
'ii 'e lí¹ lawa coon²¹ 'e gatíi²i. Joon
ga'wo²i goo¹o do jiin¹³ jo ñí¹ xiifu
tsalíin². ⁹Tsu coon¹³ 'e jai² galíi²

Abraham gatéein² 'e cwoo¹³ do 'e gajin² Dios 'e cwó²o 'e cwoo¹³ do tya'a. Líi¹i la liii¹ tsá² coon²¹ fuu²¹ gasii²¹i coon²¹ 'ná¹ 'mí² gatéein² do. La joon gajmaa¹a jónon¹on Isaac coon¹³ tyii²¹a Jacob tsu 'ii jon ga'ii²¹mo 'e júu³ ga'ff² Dios do. ¹⁰Tsu Abraham gasijáan¹an 'e fuu²¹ do 'e si² coon²¹ ni tiifuu²¹ 'e gajmaa¹³a Dios.

¹¹Coon¹³ 'e jai² galíii² Sara, xüfiin¹³ nasuun²¹mo tsatyeein¹ yuuun²¹, gacaan²¹mo yuuun²¹. Joon galiseein²¹ yuuun²¹ tsanuuu¹ tya'a tsu 'wii¹³ jo¹o galíii² iuntsiin¹ in Dios 'e júu³ ga'ff²i tya' 'ii. ¹²Joon coon¹³ la joon Abraham xüfiin¹³ tf² lijúun²mo galiseein²¹ jún² tya'a fúui¹ 'in tí² la tí² náu¹ 'ii¹³in tsaa²¹ juncwii²¹ joongi la tí² too¹³ taa¹³ ti² jmi¹ñi³ 'in tf² jún² tya'a. Jo lili¹i tsá² un'ii²in.

¹³Joon 'in tsanuuu¹ no jo ga'ii²¹ la nu'gi ijúun²in 'e júu³ ga'ff²i Dios tya'a. Pe tsu 'wii¹³ jai² galíii² lawa sá² coon²¹ 'e gangóo¹ 'wín² joon tsu 'wii¹³ ja¹mo líi²i ga'i¹-tsi jløø³mo 'áai¹. Joon coon¹³ la joon gajmaa¹a 'in tsá² do júu³ e líi¹i tsá² coon²¹ fuu²¹ li taan²¹in 'e juncwii²¹ lo, la coon²¹ ingí¹i 'e juncwii²¹ lo. ¹⁴Joon 'in jmoo¹o la joon jmoo¹o júu³ e 'noo¹o coon²¹ goo¹o li xia'. ¹⁵Tsu wana 'i¹-tsi tsá² tsalín²mo 'e fuu²¹ ga'woo²i do tún¹ li¹o tsalín² tún¹. ¹⁶Pe 'in tsá² do galíii²¹in coon²¹ goo¹o 'e tyá²gi, 'øøi²¹-tsi tsá² 'e goo¹o 'e sá² ñufú². Tsu 'wii¹³ joon jo fa'ii²¹ líi²i Dios wa unsii²¹ 'in tsá² do 'ii: "Dios tyi!" Tsu Dios nigatayaa¹ tyá² coon²¹ fuu²¹ tya' 'in tsá² do.

¹⁷Joon coon¹³ 'e jai² galíii² Abraham, ngajée¹i jónon¹on, 'in sii²¹ Isaac, fu yu' moo²¹ ijngaa¹³i icwo¹²o

Dios fa¹ mo gali'iin²¹in Dios liñi¹ xiiala 'i¹-tsi Abraham. Nigatayaa¹ Abraham tyá² 'e cwó¹i 'in jónon¹on camuui¹³ do fa¹a xüfiin¹³ nigajin² Dios sii²¹i Abraham: ¹⁸"Coon¹³ Isaac 'e tsafúu¹i jún² tyi*l* jiin¹³ la júu³ ga'ff³ii." ¹⁹Tsu ñi¹ Abraham lí² jmáa¹a Dios jiin¹in tsá² 'in nijúuin¹. Joon lí²-i 'øøi²¹-tsi tsá² 'e lawa 'ii²¹mo Abraham jónon¹on tún¹ gajiin¹in jee²¹² líi²¹².

²⁰Joon coon¹³ 'e jai² galíii² Isaac ga'ff²i júu³ tya' Jacob coon¹³ Esaú 'e iuncwaai¹³ Dios 'ii. ²¹Joon coon¹³ 'e jai² galíii² Jacob mo tf² lijúun²in ga'ff²i júu³ tya' xuui²¹² tya' José 'e iuncwaai¹³ Dios 'ii. Joon ga'uu¹ mootoyí¹i yu' 'mo'ú² tya'a joon gacwo¹o 'maai¹³ Dios. ²²Joon coon¹³ 'e jai² galíii² José, mo tf² lijúun²in, gatyu²u to² tsagoo¹o 'ee 'ná¹ jmáa¹a coon¹³ 'moo¹ tää¹i, tsu jin²in José 'e tsá² Israel 'in 'wóo²mo Egipto mi licíiin²gi.

²³Coon¹³ 'e jai² galíii² saa² jmii²¹ Moisés ga'mée¹ gaai²¹ sii²¹ mo licíiin² gangaa¹³i Moisés. Tsu galili²o 'e xuui²¹² 'yei²gi 'áai¹ do. Joon jo 'goo²¹o xüfiin¹³ nigatayu¹² róøi¹³ to² wa'a júuin² jileei²¹ xuui²¹² tsanuuu¹. ²⁴Joon coon¹³ 'e jai² galíii² Moisés mo galíii¹ tsanuuu¹ jo galíii²¹gi 'e líi¹gi jónon¹ jamf²-i róøi¹³ do. ²⁵Gati¹gi-tsi 'e ní¹i wúu¹ coon¹³ tsagoo¹o 'in líi¹i tsá² tya' Dios lagi wa'a ngí¹ 'e jløø³i coon¹³ tsaa² coon²¹ si²xu. ²⁶Galíii²gi 'e tyá²gi wa'a coon²¹on fa'ii²¹ tya' Cristo lagi 'oo¹o jilaa²¹ 'e sá² fu Egipto, tsu 'in²¹²gi 'e 'lee¹³i icwo¹²o Dios 'ii. ²⁷Coon¹³ 'e jai² galíii² Moisés gacwo¹o cwoo¹³ Egipto do jo 'ee 'goo¹o xüfiin¹³ 'nii²¹-tsi

róo'i¹³ ty'a'. Gajmaa¹a ta²a coon¹³ 'e ga'i¹-tsi lawa gangaai¹ Dios 'in jo nee¹in tsá².

²⁸Coon¹³ 'e jai² galíii² Moisés gajmaa¹a 'e jmii²¹² pascua nifu joon gatyú²u to² wa'a xee¹i tsá² jmi¹ jiin¹ taan¹an caai¹ 'oca'nú¹. 'E coon¹³ la joon 'in ángel 'in gasii²¹in Dios ijngaa¹¹³i 'in jóon¹ tsá² nifu ty'a' tsá² Egipto jo jngaa¹³i 'in xuui²¹² tsañuu¹ lisseein²¹ nifu ty'a' tsá² Israel. ²⁹Joon coon¹³ 'e jai² galíii² 'in tsá² Israel do gangíi¹ ni cwoo¹³ tyuuñ²¹ li ná¹ 'e jmiñ³ sii²¹ Mar Rojo. Joon mo galíiin²¹²in 'láa² Egipto jmaa¹a la joon gajgoo²¹o jmii²¹.

³⁰Joon coon¹³ 'e jai² galíii² tsá² Israel do gacii²¹mo 'e 'oo² 'e si² cu' li' Jericó. Mo ngayuumi¹³ gangii¹i tsá² Israel dyía¹ jmii²¹² cu' li' li lf² 'oo do gacii²¹mo 'edo. ³¹Joon coon¹³ 'e jai² galíii² Rahab, 'in yiatsangó¹ do, jo gajúun²in coon¹³ 'in tsá² jo nuuñ¹³un do tsu ga'ii²¹mo tyú²-u Rahab 'in tsá² Israel 'in tyalíin² 'e fuu²¹ do 'e joo²ø.

³²¿Ee 'ná² fuu²¹²gii 'naa'? Tsu jo cwooi¹ wa'a 'e fuu²¹²gii 'áai¹ 'naa' cwáain¹ ty'a' Gedeón coon¹³ Barac, coon¹³ Sansón, coon¹³ Jefté, coon¹³ David, coon¹³ Samuel, coon¹³ 'in tsá² 'in nigacwoo¹o júu³ tyú² ty'a' Dios la mo jéei¹. ³³Coon¹³ 'e jai² galíii² 'ino galíi¹i róo'i¹³ catyaa² joon gatyú²u to² coon²¹ róo²¹. Joon gauncoo¹³ Dios 'ii jiin¹³ la júu³ nigaíi²i. Joon gajnii¹i moo'oo²¹ 'yiia¹ ³⁴joon gadyuu¹u jí² 'e coo²¹ 'áai¹. Coon¹³ 'e jai² galíii² galáa²mo ijúun¹in coon¹³ ñí³. In jo piín³ galíi¹ tsá² pí³-tsi joongi gatyú²u to² 'láa² fúui¹ wa'a lii¹i 'in jmaa¹a 'nii²¹ coon¹³. ³⁵In líi¹³ tsamí² ga'ii²¹mo

tún¹ jiin¹ 'in nijúuin¹ ty'a' coon¹³ 'e jai² galíii².

Joongi 'in catyaa²gi tsu 'wii¹³ 'e jai² galíii² 'ido gajmee²¹mo tsá² 'ii. Jo ga'ii²¹i 'e láa²ni 'ido wa'a tó² 'ido 'e jai² líi²i. Jo gaunsíi²i 'ido 'e jai² líi²i tsu 'iin²¹²in 'ii²¹i coon²¹ juncwii²¹ ty'a' 'e tyú²gi ñuñfú².

³⁶Joon 'in catyaa²gi gaungøø¹i tsá² 'ii, joongi gapoo²i 'ido. Joon cagi ñí³ gato²o luu²¹² tii² 'ido joongi gata² ni 'ido 'nuñí³. ³⁷Joon gajngaa¹³ ni 'ido coon¹³ cuun²¹² joon seein²¹gi 'in gatuu²¹ coon¹³ sierra gajmaa¹a túñ² 'no³ 'ido. Joon seein²¹gi 'in ga'e²e wúu¹ gajóø²ni 'ido xiiala líi² 'ido. Seein²¹ 'inlíi¹³ gajúuin¹ coon¹³ ñí³i. Seen²¹mo 'inlíi¹³ gangii¹i cataain²¹² cataain²¹² jlíi¹i jiin¹³ coon¹³ loo²¹ ty'a' joo'saa²¹ si loo²¹ chivo 'ee. Nitañíi²mo 'ido 'áai¹ joon nigango¹on wúu¹ joon nigajmaa¹a tsá² 'e gó² ty'a' 'áai¹. ³⁸'In tsá² lo ngí²i la caain²¹ li jo 'in tsá² seein²¹ joongi li' moo²¹ joon tsataa²¹²i too²¹ xá¹ si too²¹ nu' 'wó² 'ee. Joon tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'in 'ei¹ Dios jo tii²i licwii¹in 'in tsá² tyú¹ lo. ³⁹Joon 'in tsá² lo xüifiin¹³ ga'ii²¹mo Dios 'ii tsu 'wii¹³ 'e jai² galíii² jo ga'ii²¹i iuntsiin²¹ 'e júu³ ga'ii² Dios; ⁴⁰tsu Dios niganíi²i coon²¹ 'e tyú²gi tyi', 'e 'in tsá² lo jo i'ii²¹i 'e júu³ ga'ii² Dios ty'a' ca mi toon²¹on' sicaan²¹na' coon¹³ 'ii.

Jóø²na' Jesús

12 Tsu 'wii¹³ joon mi nee²¹²na' 'in tsá² lo 'in 'e² jna' xiiala jai² galíii² tue²¹² jna' li' caai²¹ jilaa²¹ 'e jmoo¹o jín¹ coon¹³ jilaa²¹ tsaa² 'e jmoo¹o jnúui¹³ jna' joon 'ná¹ cwoo¹³-tsi' ngii²¹i 'e fu¹ cwo¹ Dios

jna' ngii²¹i'. ²Cwojóø²na' jiin¹³ Jesús 'in cwo²o jna' 'e jai² líi²na', 'ii jon iuntsín² 'e jai² líi²na'. Tsu 'ii-o, tsu 'wii¹³ ñi¹o 'e jløøi³ 'e ilisá² tya'a mo gangíi¹ gani²i wúu¹ tsaa¹ crúu¹³, jo 'ee cwáain¹ gacón² wa'a sá² fa'ii²¹ 'in júuin² la joon. Joon gacwaa²¹a líi² cwoo²¹o tsáa¹ li tyíin¹ Dios li sili²¹ tya'a.

³Untii¹³du'-oo' xiiala líi¹i Jesús mo gani²i wúu¹ áai¹ jacwoo²¹o tsá² róø²i tsaa² joon jo 'wóo²oo', joon jo tyá¹a'-oo' líi²naa'. ⁴Tsu 'naa' jo mo gatiin²naa' coon¹³ tsaa² ca júun²moo'. ⁵¿Ti niga'íin²mo'-oo' 'e júu³ cwáain¹ nigacwo¹ Dios jileeji²¹ jónon¹ 'in jai² líi²i 'ii? Gajin² Dios ni jí² tya'a:

Yuuñ²¹ tyiia, jo jmaa²a 'e jo tsáai¹gi-'o'o mi 'e²e Ña'ñu¹u' 'nu wúu¹ 'e ilijmaa²a nuu¹³uun, jon'gi wa jo tya¹'o'o mi tyu² Dios to² 'nu jmaa²a nuu¹³uun. ⁶Taa²¹ jmaa²aa' mo 'e²e Dios 'naa' wúu¹ tsu Ña'ñu¹u' cwo²o cwáain¹³ jiin¹³ 'in iin²¹²in. Joon 'e²e wúu¹ jiin¹³ 'in niga'ii²¹i ilíi²in jónon¹.

⁷Dios jmoo¹o lawa jónon¹on 'naa' mo 'e²e wúu¹ 'naa' 'e jmaa²aa' náu¹³uun' to² tyu²u. Jo jónon¹ tsá² seein²¹ wa' jo tyu² jmi²¹ to² 'e jmaa¹a nuu¹³uun. ⁸Joon wana jo 'e²e Dios 'naa' wúu¹ 'e jmaa²aa' náu¹³uun' la jmoo¹o Dios tya' jileeji²¹ jónon¹ catyaa² do jo líi¹naa' jónon¹on 'in la jai², jiin¹³ líi¹naa' jónon¹ tsá². ⁹La joon jon mo líi¹naa' xuu²¹² gatyu²u ñu¹u' to² jna' joon gaun'goo²¹o' 'ii. ¿Ti jon tyú²gi wa jmoo²¹o' náu¹³uun' to² tyu²u Ñu¹u' 'in tyíin¹ ñu¹fú² 'e coon¹³ la joon liseein²¹mo' coon¹³on? ¹⁰Mo toon²¹on' juncwii²¹ gatyu²u ñu¹u'

to² tyi' coon²¹ catá² jiin¹³ la líi²i 'e tyú²-u. Pe Dios tyu²u jna' to² jmaai¹³ 'e tyu²tyi' 'e líi²na' 'e tyú¹na' la tyúi¹ 'ii. ¹¹E la ja²mo jiin¹³ coon²¹ wúu¹ 'e 'e²e Dios jna' jo ti²-tsi' mo nee²¹e' 'e wúu¹ do tsu wúu¹ líi²na'. Pe mo gangi¹gi joon tya' 'in galitíi²i coon¹³ 'e wúu¹ gangoo¹o do gali¹ín³mo to² tya' juncwii²¹ coon²¹ tsáa¹ tya'a 'e seein²¹ coontun.

Tsaa¹³mo wa'a jo jmoo²¹o
náu¹³uun' júu³ tya' Dios

¹²Tsu 'wii¹³ joon sáa¹³aa' cwóo²oo' 'e 'í¹ infá² 'e jmaa²aa' la to² tyu² Dios joon cwoo²oo' pi³ moojní²i 'e ngí²ii' li iin²¹²in Dios. ¹³Naa²aa' 'e fu¹ coon²¹ tsáa¹ 'e 'in tsá² 'in 'fí¹ túin²-tsi ilíi² coon²¹ 'e 'í¹-tsi 'e jo tsawíin² coon¹³ Dios.

¹⁴Cwoo¹³'oo' 'e seen²¹naa' tyú² coon¹³ jileeji²¹ tsá². Cwoo¹³'oo' 'e ngí²ii' jiin¹³ la iin²¹²in Dios tsu jiin¹³ coon¹³ la joon líi² máa¹³naa' Dios. ¹⁵Tíi²moo' tsu 'nei¹² jo 'ii¹³naa' jilaa²¹ 'e iin²¹²in Dios jmáa¹a tyii'. Tíi²moo' wa'a líi¹naa' lawa coon²¹ 'mó² ootyi¹ coon¹³ 'e 'í¹'-oo' joon coon¹³ la joon fúu¹mo 'in'leei²¹.

¹⁶Un'øø¹³naa' yaanaa' 'e jo foo¹³naa' tsamí² tya' tsá² xeei²¹ si jo tsáai¹'oo' 'e cwaai¹³ 'e le gajmaa¹a Esaú. Tsu Esaú do ga'ni¹i 'e tíi²i 'wii¹³ 'e galiseein²¹ nifu. Ga'ii²¹i jiin¹³ coon²¹ wúu¹ 'uunñi² tya' 'e tíi²i do. ¹⁷Joon ñi² 'naa' mo licíiin²¹gi mo gali'iin²¹²in Esaú 'e uncwaai¹³ jmi²¹ 'ii pe jo júu³ joongi wa'a uncwaai¹³gi jmi²¹ 'ii. Joon jo gatsaa²¹gi xiiala unsñii²gi 'e nigajmaa¹a do xüfin¹³ tyi¹gi 'áai¹.

¹⁸Tsu 'naa' jo mo gangatyéen¹naa', la gajmaa¹a 'in tsá² Israel do,

coon²¹ moo²¹ 'e jo li lii²¹ tsá². 'E
moo²¹ do gacoo¹o coon¹³ jí², ga'íi²¹
náu²¹ joongi ga'íi²i tyí². ¹⁹Joon jo
ganúu²uuun' e lúu¹ gaxáu²u do si 'e
júu³ tya' Dios 'e ganúu²un 'in tsá²
do gafaa²¹ Dios 'ee. Joon 'in tsá²
do 'in ganúu²un 'e júu³ tya' Dios do
gamii¹i tyani Moisés 'e jo faa²¹gi 'e
júu³ do 'laai²gi. ²⁰(Tsú jo ta² 'in tsá²
do 'e to² gatyú² 'e júu³ do: "Wana
jaain²¹ joo'núu³ soo¹o 'e moo²¹ do
'ná1 jngaa¹³mo tsá² 'ii, tyuu¹² tsá²
'ii cuun²¹² si 'yá²a tsá² 'mosuuun²¹
tya'a 'ee." ²¹Joon 'áai¹ fo² jnee¹i
ca 'ñaa' Moisés gajin²in: "Jlee¹na
'goo²¹-oo.")

²²Pe 'naa'gii' lí' cii¹i tyii'.

Ningatýeen¹moo' coon²¹ moo²¹ sii²¹
Sión li náa¹ fuu²¹ tya' Dios 'in jiin¹.
'øøi²¹-tsi tsá² 'e fuu²¹ Jerusalén 'e
náa¹ ñu'fú² li sicaain²¹ ángeles
fúui¹ ²³e un'goo²¹o Dios 'e jløø¹mo.
Ningatýeen¹naa' li sicaain²¹ 'in
jónon¹ Dios 'in toon¹on jí² 'e náa¹
ñu'fú², joongi Dios 'in jmoo¹o 'ii²¹
tya' jilee²¹. Ningatýeen¹naa' almas
tya' 'in tsá² 'in gauntyúi¹ Dios
joongi ²⁴Jesús 'in faa²¹a 'wii²¹² tyi'
coon¹³ 'e júu³ 'múui² ga'íi² Dios tyl'.
Ningatýeen¹naa' 'e jmi¹ tya' Jesús
gaxée²i jna' 'e faa²¹a jmo¹o jna' júu³
tya' 'e tyú²gi lagí jmi¹ tya' Abel do.

²⁵Tsú 'wii¹³ joon 'aa²¹²naa' yaanaa'
wa'a jo 'ii¹³gii' 'in fee²¹naa' no.
Tsú wana jo galáai² 'in tsá² do 'in
gafee²¹i Dios ni cwoo¹³ juncwii²¹ lo,
xúfoo² jna'gí¹ 'e laa¹na' wa jo 'ii¹³na'
'in gafee²¹i jna' fu ñu'fú². ²⁶'E júu³
tya' Dios do yiaa¹³ joon gajmaa¹a
jle¹e ni cwoo¹³ ni 'wó²; pe nano jin¹²
Dios: "Coon²¹ naa¹³gi ijmáa³aa jlé¹
jon' wa' jiin¹³ ni 'wó² pe ijlé²e jon
ñu'fú²." ²⁷Joon mo gajin²in, "coon²¹

naa¹³gi", 'øøi¹³-tsi tsá² ityí²i jilaa²¹
'e sá² ilí² jlé¹ 'e gajmaa¹a Dios joon
jiin¹³ coon²¹ isaai¹gi 'e jo jlé¹gi.

²⁸Joon cwo²o Dios jna' 'e tsatoo³o' li
tyu¹² to² joon jo 'ee sá² lí² jiin¹³xu li
tyu¹² 'ii to². Tsú 'wii¹³ joon cwoo³o'
'maai¹³ joon un'goo²¹o' Dios coon¹³
jilaa²¹ 'e tsáai¹-tsi' joongi ligøø¹mo'
'ii jiin¹³ la tí²i. ²⁹Tsú Dios tyl' líi¹i
la lí¹ coon²¹ jí² 'e coo²¹ jilaa²¹ 'e gó².

Xiala jmoo¹o tsá² la tí²-tsi Dios

13 Jo tuu²uu' 'e 'iin²¹²naa'
la jaain²¹ la jaan²¹naa'
lawa ruu²¹moo'. ²Jo cwo'iin²-oo'
'e 'ii¹³naa' tsá² xeej²¹ inuu tyi'
tsú coon¹³ la joon 'inlíi¹³ tsá²
niga'ii²¹mo ángeles inuu tya'a
xüifiin¹³ jo ñiij¹in.

³Untii¹³du'-oo' 'in tsá² taai²¹²
'nuñí³ lawa'a taa²moo' coon¹³on Jon.
Untii¹³du'-oo' 'in tsá² 'in gajmeei²¹
tsá² tsú 'naa'oo' Jon líi¹naa' tsá² sá²
moo¹taai².

⁴Un'goo²¹oo' 'e cui² cwoo²¹ tsá²
joon 'e tyú²-u 'e jmá²a tsá² 'ee
jmáa¹a jiin¹³ coon¹³ 'oo²¹²o tsú
ijmáa¹a Dios 'ii²¹ tya' tsá² wana 'lá²a
tsá² la jo mo cui² cwoo²¹o joongi
tya' 'in 'lá²a coon¹³ tsamí² tya' tsá²
xeei²¹.

⁵Jo cwo'iin²¹-oo' cuu² 'áai¹³ joon
jmaa²aa' jløø¹naa' coon¹³ 'e sá² tyi'
tsú Dios gajin²in: "Jiin¹³ coon²¹
naa¹³ icuu¹³na tyi' joon jiin¹³
coon²¹ jmi²¹² wa'a tuu²na 'naa'."

⁶La joon jna', 'in jai¹² líi²i Cristo,
lí²-i fíaa³a' jo cu¹²-tsi':

Ña'ñu¹u' 'in uncooon¹³ jna.
Jo 'goo²¹oo jiin¹³xu 'e gó² lí²
jmá²a tsá² tyiia.

⁷Untii¹³du'-oo' 'in tyu¹² to² jee²¹²
'naa', 'in cwo¹ 'naa' 'e júu³ tya' Dios.

'I²du'-'oo' xiiala ngí¹ 'in tsá² do joon tsáa²mo-'oo' la tsáai¹-tsi 'ido.

⁸In Jesucristo do coon²¹ líi¹i tyíia² joongi jmii²¹² no joongi coon²¹ tøø²mo jo sisíii² coonti. ⁹Jo cwó² 'naa' wa'a cóñ² tsá² 'naa' tóo² coon¹³ 'láai² nii² júu³ 'e sisíii²i. Tsü tyú²gi wa'a pí²-tsi' tsü 'wii¹³ 'iin²¹mo Dios jna' lagí tyú² 'in tsá² do to² 'e tyee³e', tsü 'e to² tyú² 'in tsá² do jo mo gauncoón¹³ jiin¹³ jaain²¹ tsá².

¹⁰Pe jna' 'oo²¹o' coon²¹ fa¹ 'e xiia²¹ 'e jo tfí²i døø²¹ø 'in untsá² 'in gajmaa¹a to² tsi inüü cwo¹ tsáai² do. ¹¹'In untsá² 'in tyiin²gi nifu tyá' tsá² Israel gacón² jmí¹ tyá' joo²¹ 'in njúuin¹ inüü li nicwaai¹³gi 'áai¹ lawa coon²¹ fa¹ tyá' tsaa² tyá' tsá². Pe moo¹ taai² 'in joo²¹ njúuin¹ do gajúun² li caluu li taai² tsá². ¹²La joon jon Jesús gajúun²mo li caluu jon ilí² tyí² tsaa² tyá' tsá² coon¹³ jmí¹ 'øø²i 'ña'a. ¹³Moo²¹o' jon li caluu fuu²¹ tyá' tsá²² Israel. Tsajøø²¹²na' Jesús, cwolí² cwofaa²¹a tsá² gó² tyí' la gafaa²¹a tsá² gó² tyá'a. ¹⁴Tsü juncwii²¹ lo jo 'oo²¹o' coon²¹ goo²¹o' 'e taa²¹a coon²¹ tøøi² pe naa²¹a' coon²¹ fuu²¹ ijó¹ mi liciiin²¹gi.

¹⁵Tsü 'wii¹³ joon 'ná¹-a un'goo²¹o' Dios Jmii²¹ coon²¹ tøø²mo 'wii¹³ 'e gajmaa¹a Jesucristo 'wii²¹² tyí'. Joon 'e fa¹ 'e 'ná¹ cwó²o' li la li 'e júu³ fáa¹³a' mo un'goo²¹o' 'ii. ¹⁶Joon jo un'iin²-'oo' 'e jmaa²aa' 'e tyú² jon'gi un'iin²-'oo' 'e uncoón¹³oon' 'in tsá² sityéein¹ jmii²¹² coon²¹ 'e sá² tyii' tsü 'elo 'e fa¹ 'e tfí²-tsi Dios.

¹⁷Jmaa²aa' nüü¹³üün' 'in tyú² to² 'naa', jmaa²aa' jiin¹³ la jin²in. Tsü 'in tsá² no 'áai² almas tyii' joon

ñí¹o 'e 'ná¹ joon¹²on cwáain¹ coon¹³ Dios. Cwóo²-'oo' 'e jogí tyaan²¹ to² 'e to² tyá' 'in tsá² do, joon lí² líi¹i to² jløø³mo. Tsü la joon ilí² tyú²gi tyí'naa'.

¹⁸Fáa¹³aa' júu³ tyú² 'wii²¹² tyii' i tsü ca níi³mo 'e saan²¹a'an, 'iin²¹²moo'o jmoo²¹o'o 'e tyú² coon²¹ jilaa²¹.

¹⁹Cwomfíi' tyani Dios 'wii²¹² tyiia wa'a cwó² Dios 'e 'yaa¹³na la jmoono.

Júu³ li tséi¹

²⁰⁻²¹Mii²¹i: 'wii²¹² tyii' tyani Dios, 'in jmaa¹a 'e tyú² seen²¹na', 'e uncoón¹³on 'naa' 'e naná² tyú² 'naa' 'e jmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú² jiin¹³ la 'iin²¹²in. Joon 'in Dios Jmii²¹ do gajmaa¹a jiin¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo jee²¹² 'lif²¹². Joon Ña'ñu¹u' Jesucristo líi¹i la líi¹ jaain²¹ 'in 'aa¹i joo'saa²¹ 'in feej¹gi. Joon coon¹³ jmí¹ 'øø²i gajmaa¹a jai² 'e júu³ ga'ffí² Dios. Joon 'e júu³ do itaa²¹ coon²¹ tøø²mo. Mii²¹i: 'e jee²¹² 'naa' jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in coon¹³ 'ii²¹ tyá' Jesucristo. iCwolí² jilaa²¹ 'e 'ya²gi tyá' Cristo coon²¹ tøø²mo! Amén.

²²Tsaru¹u' mífí³ii tyaní²ii 'e nuu²uun' coontun 'e júu³ cwáain¹xu 'e nigafó²oo lo. ²³Jmóo³oo júu³ 'e tsaru¹u' Timoteo nisiláa²mo joon wa jo li²ii²¹²i yatée³oo mi gó²oo yajøø²na 'naa'.

²⁴Aa²¹²moo' fo²oo fú²uu' 'in tyú² to² 'naa' coon¹³ jileei²¹gi tsaru¹u' 'in jai² líi²i. In tsaru¹u' 'in néei¹ Italia síi²i jon 'aa²¹²i 'naa'.

²⁵Cwouncwaai¹³ Dios Jmii²¹ jileei²¹ 'naa'. Amén.

Jí² gasii¹in Santiago tíi²i 'in jai'² líii² Jesucristo

Síi¹i Santiago 'e jí² lo tyá' tsá² Israel

1 Jna-a, Santiago, síi³na 'e jí² lo.
Joon jna-a jaain²¹ 'in jmoo¹o to²
tyú² Dios joongi to² tyú² Ña'ñu¹u'
Jesucristo. Síi³na 'e jí² lo tyá' tsá²
góo³oo 'in taai² jee²¹² tsá² seein²¹ li
xiia²¹. Joon jna'o' líi¹na' jún² tyá' 'in
dyatúin² jóon'on l'ii²¹² Israel.

Uncoon¹³ Dios tsá² 'e línni²¹²-tsi

2 Jilee²¹naa', tsaru¹u', 'ná¹ jmaa²aa'
jløø³naa' mi moo²oo' doñi'ee fa'f³.
3 Tsú nee²o' 'e ee¹e' tsá² 'e la ja²mo
líi²na' jú³ tyá' Dios wa lí² itaa²¹-tsi'
coon¹³ jilaa²¹ fa'f³ 'e sá² tyi'. **4** Wíi¹³
joon cwolijai²gi líi²naa' wana 'ee
fa'f³ seen²¹naa', jo cu²'oo'. Joon
coon¹³ la joon icwo¹o Dios pí³ 'naa'
itaa²¹'oo' doñi'ee fa'f³.

5 Wana seein²¹ jaain²¹ jee²¹²
'naa' 'in jo níi¹i 'ee jmáa¹a seein²¹
fa'f³ cwomii¹i 'ido tyani Dios tsú
cwoo¹-o Dios tyá' jileei²¹ tsá² 'in
mí¹. Cwoo²¹-o láai²gi lagí gamí¹ do
joon jo jíi²in-gí. **6** Pe tyiin²mo 'áai¹
'e jo¹o líi² tsá² 'e cwoo¹ Dios jilaa²¹
'e mí¹ tsá², li mí¹ tsá² 'e jo cu²-tsio.
Tsú wana mii¹i tsá² cu²-tsi líi¹i la lí
jmi¹ní³ jnóo¹o coon²¹ tøø²mo. **7** Tsú
jileei²¹ 'in líi¹i la joon jo cwo'f¹-tsi

wa'a i'ii²¹i tyá' Dios. **8** Tsú jaain²¹ tsá²
'in túin² 'i¹-tsi jo lí² jmaa¹a canii².

9 In tsá² tañíi² jee²¹² tsaru¹u'
'ná¹-a unjløø³mo yaai wa 'ee fa'f³
seein²¹ tsú Dios nigajmee¹ i'i 'e
galíi¹i jóon¹ Dios. **10** Joon 'in sá²
cuu² jee²¹² tsaru¹u' 'ná¹-a jmáa¹a
jløø³tsú galili³i jo cweei²¹ cu²-tsi
coon¹³ cíu¹u tsú tsáa¹mo-tsi Dios.
Tsú cuu²o tsá² li la lí fí³, jo wóo²
taa²¹a. Mi 'yee²¹ ní¹ joon lityíi²
'áai¹, **11** joon lityúun²¹ 'mó² lí³ do
joon xúu²¹u lí³ tyá'a joon tyé¹mo 'e
'ya²gi tyá'a. La joon lífí¹ 'in sá² cuu²
tsú joon ityé¹mo la 'íi²¹² ló¹ níi¹i.

Tyaa¹ Santiago júu³ xiiala
taain²¹² tsá² juncwii²¹
jløø³mo fiin¹³ níi¹ wúu¹

12 Jløø³mo 'áai¹ 'in tsáñuu¹ 'in
jmoo²o taa²¹a mo seein²¹ fa'f³ joon
jo joo²¹-tsi. Tsú 'wíi¹³ la joon jo
gatuúu¹u júu³ tyá' Dios i'i²¹mo
coon²¹ juncwii²¹ tyá'a 'e taa²¹ coon²¹
tøø²mo 'e Dios Jmii²¹ galíi² júu³
icwo¹ tyá' jileei²¹ 'in 'iin²¹²in 'ii.

13 Pe wa 'inlífíi¹³ 'i¹-tsi jmaa¹a 'e gó²
wa mo seein²¹ fa'f³ jo cwo'f¹-tsi 'e
Dios gajmaa¹a 'e 'i¹-tsi 'e gó² do. Tsú
Dios jo 'i¹-tsi jmáa¹a 'e gó² jon'gi
jmoo¹o 'e 'i¹-tsi tsá² 'e gó². **14** 'i¹-tsi

tsá² jmáa¹a 'e gó² tsú 'wii¹³ jiin¹³
la joon tñ²-tsi jmáa¹a. ¹⁵Joon tsú
'wii¹³i tñ²-tsi jmáa¹a 'e gó² 'e joon 'e
'i¹-tsi jmáa¹a 'e gó² joon mi yuui¹³
joon 'nóo¹o tsaa². Joon 'e tsaa² do
jmoo¹o 'e tñ²mo 'in tsá² do Dios
joon tsalíin² li 'iin²¹mo.

¹⁶Ru¹u 'in 'iin²¹na, jo coon²¹oon'
tóo² yaanaa'. ¹⁷Jilaa²¹ 'e tyú² 'e
'i¹³na' jö² fu ñu'fú². Dios cwo¹o jna'
jilaa²¹ 'e tyú², 'ii gajmeei¹ ñi¹ coon¹³
sii²¹ coon¹³ jileei²¹ néu¹. Joon jo
lisíii² Dios la coon²¹ jmii²¹ la lisíii²
ñi¹ coon¹³ 'in catyaal². ¹⁸Joon 'ii
gacwo¹o jna' 'e lñ²na' jónon¹on tsú la
joon 'iin²¹in. La joon gajmaa¹a mo
jo¹o galíi²na' júu³ jai² ty'a. Joon
jna' nifu la jee²¹ jileei²¹ 'in jai² lñ²
la jéei¹. Joon jløø³mo Dios 'wii²¹
jna'.

Cwáain¹ 'e tyú²-u 'e 'iin²¹in Dios

¹⁹'Wii¹³ joon, tsaru¹u 'in 'iin²¹na,
cwotyaa²aa' tyú² tyii¹ nuu²uu' la
jmooono la jaain²¹ la jaan²¹naa' pe
jo cwéei¹ fo²'oo' jon'gi jmaa²aa'
'nii¹²-oo' ce tyíi². ²⁰Tsú jo jmoo¹o
tsá² jilaa²¹ tyú² 'e tñ²-tsi Dios mo
'nii¹²-tsi. ²¹'Wii¹³ joon tñ²uu' jilaa²¹
'e 'leei²¹ tsá² coon²¹ jilaa²¹ 'e gó²
joon cwo'ii¹³naa' coon²¹ ce tún¹ 'e
júu³ ganuu²uu'. Tsú coon¹³ 'e júu³
do itiin¹³naa'.

²²Pe cwojmaa²aa' jon' wa' jiin¹³
nuu²uu' la to² tyú² júu³ do joon jo
coon²¹ tóo² yaanaa'. ²³Tsú 'in tsá²
'in nuu¹o 'e júu³ do pe jo nuu¹³u
lñ¹i lawa jaain²¹ tsá² 'in jóø²i 'ñaa'
tsi coon²¹ u¹. ²⁴Coon²¹ cata jóø²i
'ñaa' joon cwo'ii¹ ngóo¹-o joon tsifu
'ín²mo-tsi xiala iñ¹i do. ²⁵Pe jileei²¹
'in jo 'ín¹-tsi jilaa²¹ 'e nuu¹un joon
coon²¹o cwáain¹³ jiin¹³ la to² tyú²

júu³ ty'a' Dios 'e jmoo¹o láai² tsá²
joon jo tñ²u' jmoo¹o to² tyú². 'A
jløø³mo lñ¹i coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o.

²⁶Wana 'inlñ¹³ lñ¹i 'e jmoo¹o la
to² tyú² Dios pe jo lñ² tyú²u to²
nisii¹¹i 'e faa²¹a, coon²¹ 'ñaa' tóo².
Jo 'ee to² iñ³in jilaa²¹ 'e jo² lñ².

²⁷Wa'a 'iin²¹naa' jmáa²aa' jilaa²¹
'e 'yaai¹-tsi Dios Jmii²¹ 'e 'ná¹-a
uncoo¹³oon' xuui²¹ tsa'níi² coon¹³
'yia'níi² jilaa²¹ fa'i³ 'e sá² ty'a. Joon
jo un'laai¹ yaanaa' coon¹³ jilaa²¹ 'e
gó² 'e jmoo¹o tsá².

**Jo tseein²¹ wa'a jmoo¹o tsá²
jmai¹² tyíin¹ jee²¹ tsá²**

2 ²Ru¹u, 'in tsáai¹-tsi Ña'ñu¹u'
Jesucristo 'in 'yei¹²gi 'áai¹, jo
jmaa²aa' jmai¹² tyíin¹ tsá². ²Wana
taa²i jee²¹ 'naa' li sicaan²¹naa' gái¹
tsá², jaain²¹ tsá² 'yu ñí³ cwanáá¹
unnij²¹ cwoo²¹o joon tyi²i siin¹³in
'e tyú². Joon 'in jaain²¹gi tyi²i
siin¹³in 'e gó². ³⁻⁴Jo unjíin²gi'
coon²¹ 'ii¹³gi 'in tyi²i siin³ tyú² lagí¹
'in tyi²i siin³ 'e gó². Wa fuu²uu' 'in
tsá² sá² cuu² do: "Ní²ta'a lo li tyú²",
joon wa fuu²uu' 'in tañíi²in do:
"Jaan² lo", si fuu²uu' 'ee: "Ní², ni 'wó²
lo", un'goo²¹gi'¹ 'in jaain²¹ do lagí¹ 'in
tañíi²in. Joon wa jmaa²aa' la joon
jmaa²aa' jmai¹² tyíin¹ tsá². Joon jo
jmaa²aa' 'ii²¹ røø²¹.

⁵Ru¹u 'in 'iin²¹na, nuu²uu' 'e
fo³oo lo: Dios nigatyii¹³in 'in tsá²
tañíi²in taain²¹ juncwii²¹ lo ilfi²in
lawa'a tsá² sá² cuu² coon¹³ jilaa²¹ 'e
jo¹ lñ². Joon iñ²¹mo lawa coon²¹
'e gatíi²i 'e tsataa²i li tyú² Ña'ñu¹u'
Dios Jmii²¹ to² la júu³ ga'íi² Dios
Jmii²¹ ilf² ty'a' jileei²¹ 'in 'iin²¹in 'ii.
⁶Pe 'naa'gi'¹ lawa'a 'ee¹moo' 'in tsá²
tañíi²in do pe tsá¹mo-'oo' 'in tsá²

sá² cuu² 'in tyú²u to² 'naa'. 'In tsá² sá² cuu² do, 'ii 'in jéé¹i 'naa' tyani tsaa'to², čja jo¹? ⁷Joon 'ii 'in faa²¹a 'laa²¹ tya' Jesucristo. Joon 'naa' jo¹o líi²naa' Jesucristo.

⁸Wana la jai² iuntiin¹³naa' jiin¹³ la to² tyú² Jesucristo 'ná¹-a un'nee²¹naa' jileei²¹ tsá² coon²¹ røø²¹, la 'in 'oo¹o cuu² tiin¹³ lagí tsá² tañíi²in. Tsú ni jí² tya' Dios jin²: "Jmaa²a 'iin²¹u'un tsaruu²¹u lawa'a 'woo²¹o." ⁹Pe wana jo tsáai¹-oo' la jaain²¹ la jaain²¹ tsá² 'e ga'naa²aa' tsaa² joon gaun'lee²¹mo yaanaa' tyani Dios. ¹⁰Tsú wana gajmaa¹a tsá² jilaa²¹ to² 'e tyú² Dios pe fiin¹³ coon²¹ naa¹³ tsaa² ijmáa¹a 'lee²¹i galáa¹a 'iii¹ lawa'a jo 'ee jmaa¹a jiin¹³ coon²¹ to² tyú² Dios. ¹¹Tsú Dios gajin²in: "Jo foo¹³o tsamí² tya' tsá² xeei²¹." Jin²o jon: "Jo jnga¹u'un tsá²." Joon jiin¹³ jo foo¹³o tsamí² tya' tsá² xeei²¹ pe wana gajnga¹u'un tsá² galaa²¹a tya' Dios, jo galinuu¹³un 'ii²¹ tya'a. ¹²'Wii¹³ joon ngii²ii', fo²oo' la jmoo¹o tsá² 'in galáa² Dios 'e jo ngii¹gi 'noo¹o tsaa². Tsú coon¹³ la joon ijmá¹ Dios 'ii²¹ tyii'. ¹³Tsú jileei²¹ 'in jo mo jmaa¹a feei¹-tsi 'wii²¹ tya' tsá² xeei²¹ la joon jon jo fee¹-tsi Dios tya'a mi jmáa¹a Dios 'ii²¹ tya'a. Pe 'in nigajmaa¹a feei¹-tsi ijmaa²¹ jon Dios feei¹-tsi 'wii²¹ tya' 'in tsá² no mi tí² 'ii²¹ tya'a.

'In jin¹² 'e ja²mo líii² Dios
'ná¹ jmáa¹a jon 'e tyú²-u

¹⁴Tsaru¹u', jo 'ee to² 'ii³in wa'a jin² tsá² 'e tsáa¹-tsi Dios joongi jiin¹³ coon²¹ 'e tyú² jo jmoo¹o. ¹⁵⁻¹⁶'I¹du'-oo'. Wa jaain²¹ tsá² sii²¹i tsaru¹u 'in

sityéein¹ jmii²¹² siin¹³in joongi 'íi¹i, lí¹ jin²o: "Cøø²xu² tyú²-u joon jo li²i cwíi²." "Áai¹du' jmaa²." Pe joon jo 'ee gacwo¹o 'ido jiin¹³xu. Coonti jo 'ee to² 'ii³in júu³ tya'a. ¹⁷La joon lí² coon¹³ tsá² 'in jin¹² 'e ja²mo líii² júu³ tya' Dios joon jo jmoo¹o 'in jai² líii². Jo 'ee to² 'ii³in 'e jin²in 'e jai² líii² júu³ tya' Dios.

¹⁸La cun' jo ngáa¹mo isii²¹ tsá²: "Líin²mo jiin¹³ 'e jai² líii²na Dios, jo 'ná¹ jmáa³aa 'e tyú² 'e tiin¹³na. Pe 'nu-ü fo²o 'e 'ná¹ jmá¹ tsá² 'e tyú²-u' jon. Joon ifo²oo 'in jaain²¹: 'E³du' jna 'e jai² líii²u xuifiin¹³ jo jmoo²o 'e tyú² joon jna-a i'e²oo 'nu 'e jai² líii²na coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú² jmoo³oo. ¹⁹'Nu-ü, ja²mo líii²u 'e jaan²¹mo Dios seein²¹ joon tyú²-u la joon pe ca jilee²¹ 'in 'lii³ líii²i la joon, joon jlee¹in 'goo²¹o. ²⁰¿Ti jo 'øøi²¹-o'o 'e jo 'ee to² 'ii³in jilaa²¹ 'e jai² líii² tsá² wa mo jo tyaa¹-tsi 'ii 'e jmáa¹a 'e tyú²? La líii¹i tsá² caa²¹mo líii¹i. ²¹Tyú² níi²i 'e Dios ga'íi² júu³ 'e 'lii²¹² tsafeei¹ tyi' Abraham jaain²¹ tsá² tyú¹mo. Joon Dios ga'íi²¹mo 'e gajmaa¹a 'lii²¹² tsafeei¹ tyi' Abraham mo gacwoo¹i lawa coon²¹ fa¹ 'in jónon do 'in sii²¹ Isaac. ²²Liñi²i 'e coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a Abraham do ga'e¹o xiiala jai² líii². Joon coon¹³ la joon gauntsiin¹ jilaa²¹ 'e jai² líii² coon¹³ 'e gajmaa¹a do. ²³Coon¹³ la joon gatsín¹ la gajin² jí² tya' Dios: "Ja²mo galíi² Abraham ijmáa¹a Dios jiin¹³ la gajin²in, joon tsú 'wii¹³ ja²mo galíi²i, ga'íi² Dios júu³ 'e jo 'ee tsaa² røø²¹gi. Joon 'e jí² tya' Dios jin²in 'e Abraham do galiseein²¹ tyú² coon¹³ Dios."

²⁴Joon coon¹³ la joon liñ²ii' 'e Dios 'íi² júu³ 'e tyú²mo tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o jon'on jiin¹³ coon¹³ 'e jai² líii². ²⁵La joon galí² coon¹³ Rahab, jaain²¹ 'yiiatsangó¹, tsu Dios ga'fí² júu³ 'e jo 'ee tsaa² røøi²¹gi Rahab do coon¹³ 'e gajmaa¹a cwáain¹ tyá' 'in tsá² do 'in gasii¹in Josué. Gaunjíi²in Rahab do joon gauncoo¹³o gacwo'íi' 'ido lí' la xii²¹a. ²⁶Ñí²oo' wa jo 'yugi alma tyi' cuerpo tyi' 'in 'lii²¹mo', la joon jon wa jo jmoo¹o tsá² 'e tyú² jo 'ee to² 'íi³in jilaa²¹ 'e jai² líii². Jo tsacwaa¹a coon¹³ Dios coon²¹ tøøi².

Jo moo¹ jéei¹ unnisii¹³ tsá²

3 Tsaru¹u', jo cwoo¹³-oo' 'e líi²in 'naa' tifo² fúui¹ 'e ee²ee' júu³ tyú² tyá' Dios. Tsu ñí² 'naa' 'e jileei²¹ 'in 'e² tsá² fee¹gi tsaa² tyá'a ilisá² wana jo untiin¹²in júu³ tyá'a 'a 'ee¹ do. ²Joon jilei¹e' lí' un'lee²¹na' 'áai¹ joon wana jo un'laai³ tsá² yaai coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹a jo un'leei¹³ 'ña'a coonti. Tsu wana lí² cwo¹ tsá² cwáain¹ yaai 'e faa²¹a jmai² 'e tyú²-u, joon jmoo¹o jiin¹³ 'e tyú²-u joon. ³Taan¹an' 'nii²¹ ní¹ cwa² 'e jmáa¹a nuu¹²un joon coon¹³ la joon tyú¹to² la tøøi² cwa² do. ⁴Cón²duu' cwáain¹ xia la tyú² tsá² to² coon²¹ barco fee¹. Fiin¹³ fee¹ 'áai¹ 'e barco do joon 'gøøi¹³ 'áai¹ 'e tyí² 'e 'la²a 'in tyan¹ barco do tyaan¹ ngóo¹-o xiali¹ 'iin²¹in coon¹³ coon²¹ 'mó² pi³ li jiin¹in. ⁵La joon lí² jon unnisii¹³ tsá², pi³ 'áai¹ pe lí² jmáa¹a coon²¹ 'e fee¹. Coon²¹ moo²¹ fee¹ lí² jún¹ tsá² coon¹³ coon²¹ jí² pi³. ⁶Joon la lí² coon²¹ jí² pi³ lí² unnisii¹³ tsá². Unnisii¹³ tsá² jo moo¹ jéei¹, yíia¹³ cataain²¹ cataan²¹mo joon coon¹³

la joon un'leei²¹ tsá² yaai. Joon coon¹³ 'ii²¹ tyá' lí 'in 'lii³mo jmoo¹o unnisii¹³ tsá² 'e 'wii²¹ mii¹³ seein²¹ tsá² ngoo¹ la li ngóo¹ jí² coon¹³ jilaa²¹ 'e jo to² tí². ⁷Lí²-i un'wó¹ tsá² tsi jilee²¹ joo²¹ tsí³ cwáa¹ coon¹³ mii²¹ coon¹³ joo²¹ taai² jmiñi³. ⁸Pe jiin¹³ jaain²¹ jo mo lí² tyú²u to² unnisii¹³i. Jo tii² 'yu unnisii¹³ tsá² 'e jmoo¹o 'e gó². Joon 'e faa²¹a tsá² lí² lawa 'ootyíi². ⁹Coon¹³ unnisii¹³i' un'goo²¹o' Ñá'ññ¹u' Dios Jmii²¹ joon coon¹³ unnisii¹³i' do faa¹³a' júu³ 'laa²¹ tyá' tsá². Joon lawa faa¹³a' 'laa²¹ tyá' Dios tsu Dios gajmeei¹ tsá² 'e líi¹ la líi¹ i-ii-o. ¹⁰Coon²¹ moo'oo²¹ tsá² 'yeei²¹ júu³ tyú² joongi júu³ 'laa²¹. Tsaru¹u', jo tseein²¹ 'e faa²¹a tsá² jí tún² 'ii¹³. ¹¹Cón²duu' cwáain¹. Jo ja lí² 'yeei²¹ jmií²¹ tyú² coon²¹ li 'yeei²¹ jmií²¹ ñii²¹. ¹²Tsaru¹u', coon²¹ 'mó² cwaríi³ coon²¹ lí² líi²naa', 'ti lí² 'i¹ poo²¹? Owa coon²¹ wuunjøø³ 'ee, 'ti lí² 'i¹ mi³ cwaríi³ 'ee? Coon¹³ la joon jo lí² 'yeei²¹ jmií²¹ tyú² li 'yeei²¹ jmií²¹ ñii²¹.

Cwo¹o Dios tsá² jilaa²¹ 'e tyú² 'e 'i¹-tsi

¹³Wana seein²¹ jaain²¹ jee²¹ 'naa', jaain²¹ 'in 'øøi²¹-tsi 'áai¹, 'ná¹ jmaa¹a 'ido 'e tyú² joon jo jmaa¹a jloo³. 'Ná¹ ngí¹ 'ido 'wo²-tsi la tñí² ngí¹ 'in jmií¹-tsi. Tsu 'in 'øøi²¹-tsi la jai¹² jo jmoo¹o jloo³. ¹⁴Pe jo foo²oo' 'e 'øøi²¹-oo' 'áai¹ wana tsiiwúu¹naa' jon'gi wana 'iin²¹naa' jmee²¹naa' yaanaa' tsacøøi¹³. Tsu 'in 'øøi²¹-tsi la jai¹² jo jmoo¹o la joon. ¹⁵Dios jo gacwoo¹ wa'a 'áai¹a tsá² tsiiwúu¹. Joon 'in 'øøi²¹-tsi la joon líi¹ la tsá² 'in jo cwii¹in Dios. Jmoo¹-o jiin¹³ la 'iin²¹in. Jmoo¹o jiin¹³

la 'iin²¹²in 'in 'lii³mo. ¹⁶Tsu mo jmoo¹o tsá² feei¹¹ 'ña'a joon jmoo¹o tsá² mii¹³i jee²¹² yaai jo 'ii²¹ ilisá² jee²¹² 'ii joon ilisá² jilaa²¹ 'e gó². ¹⁷Dios cwo¹o tsá² jiin¹³ 'e tyú²-u 'e 'øøi²¹-tsi. Joon jilee²¹ 'in 'øøi²¹-tsi la joon jo un'leel²¹ yaai jee²¹² tsá², joon jmáa¹a 'e jo to²o tsá² mii¹³i. Jmáa¹a jon inuu¹un 'ee faa²¹a tsá² joon fee¹mo-tsi. Tyú²-u jmaa¹a tya' jilee²¹ tsá². Jo lí² tún² júu³, jmai¹² coon²¹ tún²-un jmoo¹o. ¹⁸In jmoo¹o 'ii²¹ røø²¹ jee²¹² tsá² iuncoo¹³ tsá² xeei²¹ 'e jmáa¹a 'e tyú².

'In jai² líii² Dios jo lí² jmáa¹a la jmoo¹o 'in jo cwii¹in Dios

4 Ifuu²¹²uu 'naa' 'e lí' líili¹ 'nii²¹ 'naa' joon jmoo²oo' mii¹³naa' jee²¹² yaanaa'. Jmoo²oo' la joon tsu 'wii¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'e iin²¹²naa'. Joon jilaa²¹ 'e iin²¹²in tsá² jmoo¹o lawa 'nii²¹ jee²¹² yaai. ²'In²¹²naa' coon²¹ 'e tyii' pe jo lí² 'e lí¹oo' joon 'wii¹³ joon 'iin²¹²naa' jngaa¹³naa' ruu²¹²naa'. 'Wii¹³ 'oo²oo' tsiiwúu¹ tya' 'e 'oo¹o tsá² xeei²¹ tí¹³naa' joon 'noo²oo' mii¹³ tsu jo lii²ii' tyaa²aa' tyú². Jo 'ii¹³naa' jilaa²¹ 'e iin²¹²naa' tsu jo mf²ii' tyani Dios. ³Joon wa mo gamf²ii' jo nii²naa' tsu mii¹³ii' jiin¹³ 'e 'yaai¹-oo'. Mf²ii' jiin¹³ jilaa²¹ 'e suun²¹naa'. ⁴i'Naa' líi¹naa' tsá² 'in ngatiui² Dios! ?Ti jo ní² 'naa' 'in tsá² 'in tí²-tsi 'e sá² juncwii²¹ 'ee¹mo Dios? Jilee²¹ 'in 'iin²¹²in liseein²¹ tyú² coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹ 'ee¹mo Dios. ⁵?Ti 'í¹-oo' 'e jo 'ee to² tí² 'e jin² jí² tya' Dios mo jin²in: "Áai¹ súun²in tsá² jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹?" ⁶Pe Dios gauncoo¹³gi tsá² 'áai¹. La jin² jí² tya'a: 'Ee¹mo Dios jilee²¹

'in jmoo¹o jloo¹³ pe uncoo¹³o 'in tsá² 'wéi¹. ⁷Cwoo¹³-'oo' jon 'e tyú² Dios to² naa'. Jo jmaa²aa' náu¹³xuu¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in 'in 'lii³. Tyuu¹³naa' to² 'e tyú² 'in 'lii³, jo jmaa²aa'. Joon ijaan²o 'in 'lii³ do. ⁸Mf²ii' 'e uncoo¹³ Dios 'naa' tsu uncoo¹³o. Jo jmaa²¹gii' 'e gó² pe jmai² 'e tyú² jilee²¹ 'naa' 'in jmoo¹o 'e gó². Joon jilee²¹ 'naa' 'in jo 'iin²¹²in jmá¹ la to² tyú² Dios 'láa² 'wii²¹² jmáa¹a. ⁹Cain¹² cwolí²naa' 'wii¹³ tya' tsaa² tyii'. Seen²¹naa' xuui²¹²-oo' joon cii²ii' 'wii²¹² tyii'. Joon jilee²¹ 'naa' 'in ngí¹³ii' 'ná¹-a cii²ii'. Joon 'e jløø³moo' cwolí² jiin¹³ 'e xuui²¹²-oo'. ¹⁰Cwo'wo²-oo' yaanaa' tyani Ña'ñu¹u' joon isaa²¹i 'naa' jløø³mo 'wii²¹² tyii'.

Jo 'nii¹³ 'naa' tsaru¹u'

¹¹Tsaru¹u', jo foo²oo' 'laa²¹ tya' tsaruu²¹naa' tsu jilee²¹ 'in faa²¹a 'laa²¹ tya' ruu²¹i faa²¹a 'laa²¹ jon tya' to² tyú² Ña'ñu¹u' Jesucristo. Tsu 'ii gatyu¹o to² 'e 'ná¹-a iin²¹²in tsá² ruu²¹i. Jo cwéi¹ tyii' jiin¹³ 'e 'iin²¹²naa' jmaa²aa', 'ná¹ jmaa²aa' jilaa²¹ to² tyú² Ña'ñu¹u' Jesucristo. ¹²Jiin¹³ Dios lí² tyú² to² tsá². Jiin¹³ 'ii-o jon ijmaa¹a 'ii²¹ tya' tsá². Jiin¹³ 'ii lí² jmáa¹a tiin¹³ tsá² si untyée¹i 'ee. Joon, ?i'in²¹²naa' 'e 'nfi¹³ 'naa' tsaru¹u'?

Jo ní³ 'naa' 'ee ilí² tsa'oo²¹ yíia¹

¹³Nuu²duu' jilee²¹ 'naa' 'in jin² la lo: "Tsa'oo²¹ yíia¹ ní³ii 'e fuu²¹ náa¹ do joon taan²¹²na coon²¹ jiin²¹ loo²¹²xuu¹ 'e 'nfi³ii joon jnaa¹³xuu cuu²." ¹⁴Pe coonti jo ní²ii 'e ilí² tsa'oo²¹ yíia¹. Tsu, ?ee lí² juncwii²¹ tya' tsá²? 'E juncwii²¹ tya' tsá² li la

li coon²¹ jnii¹ fu taa²¹ ni 'wó². Taa²¹ catá² joon jeen²¹mo tún¹. ¹⁵Tyú²gi wa'a foo²oo': "Wa cwoo¹ Ña'ñu¹u' toon²¹o'o lo joon jmoo²¹o'o 'elo si 'edo 'ee." ¹⁶Pe 'naa' jmoo²oo' jloo³ tsu líi²naa' e yaamoo' tyú²uu' to² juncwii²¹ tyii'. Joon 'áai¹ gó² la jmoo²oo' do. ¹⁷Tsu jilee²¹ 'in ní¹ e tyú² pe jo jmoo¹o, 'noo¹ 'ido tsaa² la joon.

Jo tiin¹³ tsá² sá² cuu² coon¹³ cuu²u

5 iNuu²duu' coon²¹ tún¹ jilee²¹ 'naa' tsá² sá² cuu²! 'Ná¹ tyii²-'oo' joongi 'na¹ 'oo²oo' li xuui²¹²-'oo' ty'a' jilaa²¹ wúu¹ imoo²oo'. ²Jo 'ee to² 'íi³in jilaa²¹ e sá² tyii'. Joon lawa'a 'e joo¹³ cuu²¹u siin¹³ tyú² tyii'. ³Lawa'a 'e 'yia²¹ soo³ ty'a' jilaa²¹ cwanáa¹ coon¹³ jilaa²¹ cwataa²¹ tyii'. Joon tsu 'wii¹³ jo líin²-tsi cuu² 'e gasáa¹naa' do joon ityée¹moo' coon¹³ cuu²uu' tsu jee²¹² catá² ijmáa¹a Dios 'ii²¹ ty'a' tsá². ⁴Gatí² loocwoo¹o Dios júu³ ty'a' tsá² 'in njimaa¹a to² ty'a' tsá² sá² cuu². In tsaleei¹³ do gajmaa¹a to² jee²¹² tyiaa²¹ pe 'in tsá² sá² cuu² jo gatyí¹ 'leel¹³ ty'a' 'in tsá² jmaa¹a to² ty'a'. Joon Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ ijmáa¹a 'ii²¹ ty'a' 'in tsá² 'in 'oo¹o cuu² do. ⁵Gateen¹in juncwii²¹ coon¹³ jmai¹² e tyú²-u 'in tsá² sá² cuu² do. Gagø²¹o tyú²-u lawa joo²¹ núu³ 'e tf² li júuin². Joon gatí² jmii²¹² ty'a'. ⁶Ni'nii¹ 'in tsá² sá² cuu² do tsá² tyúi¹ coon¹³ jmai¹² júu³ tajuu²¹. Joon nigajngaa¹²mo 'ido. Joon 'in tyúi¹ do jo lí² un'øoi¹³ ña'a.

Taa²¹ jmaa²aa' ca mi jó¹
Ña'ñu¹u' Jesucristo

⁷Tsu 'wii¹³ joon, tsaru¹u', tá² téein¹-oo' ca mi jó¹ Ña'ñu¹u'

Jesucristo. Ñí²oo' 'e jilee²¹ 'in jmoo¹o to² ni cwoo¹³ 'wó² 'ná¹-a sijaan¹an coon²¹ tún² ce garoo²¹o 'e gajñii²¹i. Sijaan¹o ca mi ngíii¹ jmí¹ jó¹ nifu. 'Ná¹-a sijaan¹o jon jmí¹ jó¹ li tsé¹. Ngíii² joongi roo²¹ 'e nijñii²¹. ⁸La joon 'ná¹-a sijaan²aan' coon²¹ ce tún² wa'a jo cwovíin²naa' tsu tf² lí² jó¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo. ⁹Tsaru¹u', jo jmaa¹aa' tsaa² ty'a' tsá² xeei²¹, joon jo i'náa¹ lisá² 'ii²¹ tyii', tsu Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'in jmoo¹o 'ii²¹ intf² lí² jó¹. ¹⁰Tsaru¹u', coon²¹duu' cwáain¹ xiala ngóo¹ 'in gafaa²¹a cwáain¹ ty'a' Ña'ñu¹u'. Gangóo¹-o wúu¹ ty'a' pe tsá² 'in ngí¹ coon²¹ tún¹ 'ii. ¹¹Joon ñí²oo' 'e jløø³mo 'in nigajmaa¹a taa²¹ do. Nanuu²oo' xiala gajmaa¹a Job taa²¹a. Joon ñí²oo' 'e tyú² gajmaa¹a Ña'ñu¹u' ty'a' mi yuui¹³ ganii²¹ wúu¹. Áa¹mo feei¹-tsi Ña'ñu¹u' tyi', 'wo²-tsi 'ii.

¹²Pe nifu, tsaru¹u', jo 'ee¹³naa' Dios jon'gi 'ée¹³naa' ni 'wó². Tyú²gi tyii' wa jo 'ée¹³naa' coonti. Mo foo²oo': "Joon²", foo²oo' iliñi¹ tsá² 'e ja²mo júu³ tyii". La joon jon mi foo²oo': "Ún²". Joon coon¹³ la joon jo ijmáa¹a Dios 'ii²¹ tyii".

¹³Wa seein²¹ 'in 'oo¹o fa'fí² jee²¹² 'naa' cwofaa²¹a júu³ tyú². Wa seein²¹ 'in jløø³mo cwo'øø¹ø coon²¹ júu³ tyú² 'e untyúu¹i Dios. ¹⁴Wa seein²¹ 'inlíi¹³ tsatsaa¹³ jee²¹² 'naa' cwote²e 'in tsatsaa¹³ do 'in tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai¹² líii² 'e faa²¹a 'ido 'wii²¹² ty'a' joon 'e suun¹un aceite ty'a' la lf² 'e gatyú² Ña'ñu¹u' to². ¹⁵Joon tsu 'wii¹³ ja¹²mo líii² iláa²mo. Joon Ña'ñu¹u' ijmá¹ isiin¹³mo. Joon wana nigano¹o tsaa² joon 'ii²mo Ña'ñu¹u' tsaa² ty'a'. ¹⁶'Wii¹³ joon jmaa²aa' 'naa' júu³ la jaain²¹ la jaan²¹naa' tsaa²

ga'noo²oo', joon foo²oo' júu³ tyú²
 'wii²¹² tya'a la jaain²¹ la jaan²¹naa'.
 Coon¹³ la joon iun'láa²moo'. 'E
 júu³ tyú² 'e faa'²¹a jaain²¹ tsá² 'in jo
 røøi²¹gi tsaa² tyani Dios lí² jmáa¹a
 coon²¹ 'e fee¹. ¹⁷'In 'lii²¹² tsagoo²¹o'
 Elías, 'in gafaa²¹a cwáain¹ tya'
 Dios calii, líi¹i la líi¹i jna' joon mo
 gamii¹i tyani Dios 'e jo tsá² jmí¹ jo
 gangó¹ jmí¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹
 'ni¹ jiin²¹ tsi ca'no¹³. ¹⁸Joon mo

ngayuui¹³ joon gafaa²¹a júu³ tyú²
 joon gangó¹ jmí¹ tún¹ joon garoo²¹
 'e jñii²¹ tsá² tún¹.

¹⁹⁻²⁰Tsaru¹u', wana tuu²¹ la jai¹²
 jaain²¹ jee²¹² 'naa' joon 'in xeei²¹gi
 uncoon¹³o 'e jaa²¹a-tsi cwoliñí²
 'naa', 'in gajmaa¹a la joon galáa²mo
 jaain²¹ 'in røøi²¹ tsaa² fu¹ gó². Joon
 gauntiin¹³mo 'in tsá² røøj²¹ tsaa² do
 'e jo tsáa¹a li 'lii³. Joon 'láa²mo tsaa²
 tya' tsá² ga'ín¹.

Jí² 'láa² 'wii²¹² 'e gasii¹in San Pedro tí²i 'in jai² líii² Jesucristo

Sii¹in Té³ 'e jí² lo tyá' 'in
taain²¹² li xiai²¹

1 Jna-a, Té³, 'in líi¹ apóstol
tyá' Jesucristo, síi³na 'e jí²
lo. Síi³na 'e jí² lo tyá' jileeji²¹, 'in
gatyii¹³in Dios 'in taain²¹² li xiai²¹,
'in taain²¹² la caain²¹ li sii²¹ Ponto,
Galacia, Capadocia, Asia coon¹³
Bitinia. ²Síi³na tyá' 'in nigatyii¹³in
Dios Jmii²¹ jiin¹³ la nigai¹-tsi la mo
jéei¹. Joon nigai¹-tsi Dios 'e jmée¹i
'naa' tsá² tyá'a cwáain¹ tyá' Espíritu
tyá'a 'e linéu¹³un¹ joon 'e untyúui¹
'naa' coon¹³ jmi¹ 'øø¹i Jesucristo.
Cwocwo²gi Dios 'naa' fo² feei¹ tyii¹
joon 'e seen²¹naa' tyé²-u.

'In jai² líii² Cristo 'i¹-tsi
icwaa¹ coon¹³ 'ii fu ñø¹fú²

³Cwocwoo²¹o 'maai¹³ Dios
Jmii²¹, 'ii Jmii²¹ Ña'ñø¹ü¹ Jesucristo.
Joon tsø 'wii¹³ feeli¹-tsi tyi¹ 'áai¹
gacwoo¹o 'e galiseen²¹na' tún¹ 'e
sijaan²¹an¹ 'e tyú² mo gajmaa¹a jiin¹
Jesucristo jee²¹² 'lii²¹². ⁴Joon coon¹³
la joon 'ii¹³moo¹ coon²¹ tyíia³ 'e jo
tyéi¹ tyii¹ 'e nigamaa¹ Dios tyii¹ fu
ñø¹fú². Joon 'e tyíia³ do jo lí² li'leei²¹
jon'gi li tsáai². ⁵Si'mo²o tyá' jileeji²¹
'naa' 'in un'øø¹ Dios tsø 'wii¹³

ja²mo líi²naa'. Iun'øøi¹ Dios 'naa' ca
mi 'ii¹³naa' 'e tiin¹³naa'. Nanáa¹ tyú²
joon i'ee¹ Dios mi tf² jiin²¹ li tséi¹.

⁶'Wii¹³ joon jmaa²aa' jløø³naa'
xufiin¹³ moo²oo' wúu¹ coon²¹ sii¹³
coon¹³ 'láai² nii² fa'í³. ⁷Joon 'e fa'í³
'e seen²¹naa' nano li la li coon²¹ jí² 'e
untyú² tsá² cwanáa¹ coon¹³. Joon 'e
jai¹ 'e líi²naa' tyiin²gi lagí cwanáa¹
'e tyéi¹. Pe coon¹³ 'e fa'í³ do iuntyú²
Dios jilaa²¹ 'e jai¹ líi²naa'. Joon mi
cwo'íi¹naa' tyú²-u jilaa²¹ 'e fa'í³ do
'in Jesucristo, mi jó¹ tún¹, icwo¹²o
'naa' 'e tyú¹-unaa'. Joon 'ii¹³naa' 'e
ya¹gi tyá'a joon iun'goo²¹o tsá² 'naa'
la un'goo²¹o tsá² 'ii.

⁸Fiin¹³ jo mo ñii² 'naa' Jesucristo
'in²¹²moo' 'ii joon jløø³moo' 'e jiin¹³
jo ñí²ii' xiala foo²oo' jløø³moo'.
Joon róøi² jilaa²¹ 'e jløø³naa' líi²naa'
'e ya¹gi 'e sá² ñøfú². ⁹Joon jløø³naa'
tsø 'wii¹³ i'ii¹³naa' 'e tiin¹³naa' 'wii¹³
galijai² galíi²naa'.

¹⁰Joon 'in tsá² 'in gacwo¹ jíu³ tyú²
tyá' Dios ca lii²¹² gafaa²¹o tyá' xiala
itiin¹³naa' Dios. Joon gacwo¹²-tsi
'ido untsáa¹a joon gamii¹i xiala ilí².
¹¹Ga'naa²¹i 'in tsá² si 'ee jiin²¹ 'ee
'e faa¹a 'in Espíritu tyá' Cristo mo
gajmaa¹a jíu³ 'e 'ná¹ nii²¹² Cristo
wúu¹ joon i'ii²¹i 'e ya¹gi tyá'a. ¹²Pe

Dios gajma¹²a júu³ 'in tsá² do 'e
jon'on ty'a 'ii 'e júu³ do pe tyijna'o'.¹³
Joon 'in cwo¹ júu³ tyú² nano coon¹³
'ii²¹ ty'a' Espíritu Tyú² 'in Dios
gasii¹in fu ñu'fú², 'ii-i jma¹²a 'naa'
júu³ 'e cwáain¹ do. Joon 'in ángeles
'iin²¹in 'áai¹ litsáai¹-tsi 'e cwáain¹
do.

Gatø¹ø Dios 'e seein²¹ tyú¹-u mo 'in jai² líii² 'ii

¹³'Wii¹³ joon tyaa¹aa' tyú² tyii',
'i¹du'-oo'. Coon²¹ tún² seen²¹naa'.
Cwolii²¹oo'. Cwolijlø¹³moo'
jilaa²¹ fo'fee¹-tsi i'ii¹³naa' mi jnéi¹
Jesucristo. ¹⁴Jmaa²aa' la jmoo¹
xuui²¹² 'in nuu¹³. Jon'on seen²¹naa'
jmaa²aa' jilaa²¹ 'e gó² 'ii²¹²naa' la
gajmaa²aa' la nu'gi ilicwii¹naa' Dios.
¹⁵Pe seen²¹naa' la seein²¹ 'in nigatø²
'naa'. Joon tyú¹mo 'ii coonti. ¹⁶Tsu
ni jí² ty'a 'e jin²: "Cwoli'ee¹moo'
jilaa²¹ 'e gó² tsu jna 'aa¹oo jilaa²¹ 'e
gó²".

¹⁷Joon 'ná¹-a ngii²ii' tsa'goo²¹-oo'
la 'ii²¹² taan²¹²naa' juncwii²¹ lo
wana foo'oo' Dios: "Ñu'ñu'", tsu
'ii jmoo¹ 'ii²¹ røø² ty'a' tsá² la
jaain²¹ la jaain²¹ tsá². ¹⁸Ñi² 'naa'
'e Dios gaty¹ 'e láa²moo' jee²¹²
coon²¹ juncwii²¹ 'e jo 'e to² 'ii³in
'e gacwo¹ tsacøø¹³ ty'i'naa'. Joon
jo gaty¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e tyéi¹ 'e
la lí² cwataa²¹ si cwanáa¹ 'ee.

¹⁹Gatyyi²¹o coon¹³ jmi¹ 'øø¹ Cristo
'e tyiin² 'áai¹. Gatuun²¹ jmi¹ 'øø¹ la
tuun²¹ jmi¹ 'øø¹ jaain²¹ joo'saa²¹
xuui²¹² 'e jo 'ee líi¹i coonti 'e cwo¹
tsá² lawa coon²¹ fa¹. ²⁰Nigasíi²mo
Dios røø² coon¹³ Jesucristo 'ee
ijmáa¹a coon¹³ Jesucristo la nu'gi
ijmáa¹a juncwii²¹ joon 'wii²¹² ty'i'naa'
gajmaa¹a liñí² 'naa' jee²¹² jiin²¹ li

tséi¹. ²¹Coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a
Cristo jo cu¹²gi¹'oo' coon¹³ Dios tsu
Dios do gajmaa¹a jiin¹ 'ido jee²¹²
'lii²¹² joon gacwoo²¹ jilaa²¹ 'e 'ya¹²gi¹
tya'a 'e jo cu¹²-'oo' coon¹³on coon¹³
jilaa²¹ 'e jai¹² líi²naa' coon¹³ jilaa²¹
'e sijaan²aan' 'e cwo¹²o jna'.

²²Joon tsu 'wii¹³ nigan²uu²uu¹ 'e júu³
jai² ty'a' Dios nigalityú¹naa' 'e li*iin*²¹²naa'
'in tsaru¹u' la jai² cwoli*iin*²¹²naa' la
jaain²¹ la jaan²¹naa' ce caain²¹-'oo' 'e
gauntyú¹ Dios. ²³Galiseen²¹naa' tún² 'ii²¹
tya' júu³ tyú² ty'a' Dios 'e li la li jún² 'e
jo tyéi¹ nii¹³. Galiseen²¹naa' tún² 'ii²¹
tya' Dios jon' ty'a' sáa³ jmii²¹ tsá² 'in
júu¹. Joon coon¹³ júu³ tyú² ty'a' Dios
do cwo¹o Dios juncwii²¹ tyii' joon 'e
juncwii²¹ do jo tyéi¹. ²⁴La gajin² jí² do:

Jileei²¹ tsá² líi¹i la líi¹i nii²¹,
joon jilaa²¹ 'ya¹²gi¹ ty'a' li la li lí³
tya' nii²¹ do.

Lity²uu²¹ nii²¹ do joon xuuh²¹ lí³
tya'a.

²⁵Pe júu³ ty'a' Ña'ñu¹u' taa²¹a
coon²¹ tøø²mo.

Joon nigacwo¹ tsá² 'naa' 'e júu³ tyú²
do ty'a' xiuala jmaa¹ Dios tiin¹³naa'.

2 ²⁶'Wii¹³ joon tå¹ 'naa' jilaa²¹ nii²
tsi²¹² wúu¹ 'naa' 'e líi²naa' joon
jo cóñ² 'naa' tsá² tóo², jo cwolíñ²naa'
tajuu²¹ joon jo suun²¹naa' 'e sá² ty'a' tsá²
xeei²¹. Tå¹ 'naa' jilaa²¹ júu³ atsaa²¹. ²⁷La
líi¹i yuu²¹ 'in 'in²¹²in cuu²¹ tuu²¹ 'e
lí² cwaain²¹ coon¹³ la joon joon 'naa'
cwoli*iin*²¹²moo' 'e júu³ ty'a' Dios 'e jo lí²
caai²¹ 'e coon¹³ la joon 'e li ní³gi¹ xiuala
itiin¹³naa' Dios. ²⁸Tsu nigalitsáa¹mo-'oo'
'e la ja²mo jmoo¹o Ña'ñu¹u' tyú² tyii'.

Líi¹i Cristo lawa coon²¹
cuun²¹² 'e jiin¹in

²⁹Ñityéen¹naa' jon coon¹³ Ña'ñu¹u'
Jesús icwo² 'naa' juncwii²¹ tyii'. 'Ii

líi¹i lawa coon²¹ cuun²¹² 'e nigapii²¹ tsá² co' lawa 'e jo tseein²¹. Pe tyani Dios líi¹i lawa coon²¹ cuun²¹² 'e gatyii¹¹²i joon 'áa¹mo tyiin². ⁵Joon 'naa' cwolf²naa' lawa cuun²¹² 'e jiin¹ 'e lí²-i jmaa¹³a Dios coon²¹ cwo¹ li cwaas²¹ 'in Espíritu Tyú² tya'a. Joon coon¹³ la joon liseein²¹ coon²¹ poo²¹² untsá² 'in jmoo¹o jiin¹³ to² tyu² Dios Jmii²¹. ¹⁰Ii²¹ tya' Jesucristo cwo¹ 'ido fa¹ joon jiin¹³ 'ii-o lí² cwo² Dios fa¹ jiin¹³ 'e lí² 'ii²¹ in Dios. Joon 'e fa¹ do lawa'a 'e faa²¹o jilaa²¹ júu³ tyú² coon¹³ jilaa²¹ to² tyu² 'e jmoo²oo!. ⁶Tsú ni jí² tyú² tya'a Dios 'e jin²:

Jna-a isáa¹³na fuu²¹ Sión jaain²¹ tsá² 'in nityii¹³na ilfín² lawa coon²¹ cuun²¹² tyú² 'e toon²¹ tsá² nifu mo jmoo¹²o 'ná¹. Joon tyiin²mo 'ii. Joon jilee²¹ 'in jai² líi² 'ii jo 'e ioo¹o fa'ii²¹ tya'a, pe iun'goo²¹ tsá² 'ii.

⁷Tsú joon tya' jilee²¹ 'naa' 'in jai² líi² 'ii 'áa¹mo 'yei¹²gi 'ii tyii', pe tya' jilee²¹ 'in jo jai² líi² 'ii pe li lí¹ 'ii² tyu²o to² la mo ngóo¹ 'naa¹³mo. Ingíi²mo 'ii jmáa¹a la lí² 'e jin² ni jí²: 'E cuun²¹² 'e gapí² 'in tsá² jmoo¹³ 'ná¹ li co² jo 'ee to² 'ii³in joon galíi¹mo la li 'e cuun²¹² nifu.

⁸Galf² jiin¹³ la gajin² 'e jí² do: Ilí² lawa cuun²¹² 'e tyuuin¹³ tsá² 'e jmoo¹o cihi¹³ tsá².

Cii¹³mo 'in tsá² do tsú jo jmoo¹o náu¹²un júu³ tya' Dios. Tsú la joon gatyu² Dios to² itsangíi² jilee²¹ 'in jo náu¹³.

Xiala líi¹i 'in gatyii¹³in Dios

⁹Pe 'naa', Dios gatyii¹³in 'naa' 'e líi¹naa' tsá² tya'a. Gatyiin¹³in 'naa'

'e líi¹naa' coon²¹ poo²¹² untsá² 'in jmoo¹o jiin¹³ la to² tyu² Dios. Líi¹naa' tsá² tya' Dios 'in lí² jmáa¹³aa' tsá² júu³ jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Dios 'in nigatø¹ 'naa' 'e 'woo²¹naa' li náu²¹ 'e cwotaan²¹²naa' li jná² joo²¹ tya'a. ¹⁰Naa', la mo jéei¹ jo 'ee fuu²¹ li goo²oo' pe nano líi¹naa' lawa'a tsagoo¹o 'in tyu² Dios to². La mo jéei¹ jo mo galíi² 'e 'ii¹³naa' fo'fee¹ tya' Dios pe nano niga'ii¹³moo!.

Xiala 'ná¹ jmoo¹o 'in jai² líi² Dios

¹¹Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, líi¹naa' tsá² coon²¹ fuu²¹ 'in cwá² juncwi²¹ lo cata. Mf²ii tyani²ii' cwoján¹ caai²¹ jilaa²¹ 'e gó² 'e 'iin²¹²in tsá² jmáa¹a tsú jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in tsá² jmaa¹a ixé¹mo alma tya' tsá². ¹²Ngíi²ii' 'e tyú² coon²¹ tøø²mo tyani 'in jo cwii¹in Dios tsú wa mo faa²¹a 'ido 'laa²¹ tyii' 'e líi¹naa' tsá² gó² inii²¹o jilaa²¹ tyú² 'e gajmaa¹aa' joon ifaa²¹a tyú² tya' Dios mi ti jmi²¹² ifee²¹i Dios 'ii.

¹³Cwojmaa²aa' náu¹³uun' 'in 'oo¹o to² 'e jo lí² faa²¹a tsá² 'laa²¹ tya' Náu¹³uun'. Cwojmaa²aa' náu¹³uun' to² tyu² 'in tsaa'to² tyii' 'in fee¹gi si jmoo²¹ joon jaain²¹ tsá² 'oo¹o to² 'ee ¹⁴'in tsaa'to² do gasii²in i'e¹e wúu¹ jilee²¹ 'in jmoo¹o 'e gó² joon tyaa¹-tsi jilee²¹ 'in jmoo¹o 'e tyú². ¹⁵Lin²¹²mo Dios 'e coon¹³ jilaa²¹ tyú² 'e jmoo²oo' ilí² jmoo²oo' jáñ¹ tii² jilee²¹ 'in tuuin²¹² jo 'øøi²¹-tsi.

¹⁶Ngíi²ii' lawa tsá² 'in galáai² Jesús, 'in jo 'há¹-a jmá¹ jilaa²¹ tiisi² tya' tsá² pe jo jmaa²aa' 'e gó² joon mi yuu¹³ joon foo²oo': "Jmoo²o' jiin¹³ to² tyu² Dios tsú naláa²mo jna'." Jmaa²aa' la tíi² jmá¹ tsá² 'in tyu² Dios to². ¹⁷Un'goo²¹oo' jilee²¹

tsá². Cwoli'iin²¹²moo' jilee²¹ tsá² 'in jai² líi² Cristo. Cwoli'gøø²¹moo' Dios, joon un'goo²¹oo' 'in tsaa'to² nifu.

'E¹e Cristo jna' xiuala jmoo²¹o'
taa²¹ mi moo²¹o' wúu'

¹⁸'Naa', tsá² jmoo¹o to² inuu tsá², cwojmaa²aa' náu¹³uuun' to² tyú² nífiil¹i' coon²¹ tún² 'e tsáai¹·'oo'. Cwojmaa²aa' náu¹³uuun' 'in tyúi¹ la joon jon 'in soo¹-tsi. ¹⁹'Yaai¹-tsi Dios tyá' tsá² 'in nii²¹² wúu¹ 'e jo tíi² jo 'nii²¹-tsi tsu 'iin²¹²in jmáa¹a la 'iin²¹²in Dios. ²⁰Pe wana jmoo¹o tsá² 'e gó² joon 'e²e tsá² 'ii wúu¹ tyá' 'e gó² gajmaa¹a, 'e ee to² 'ii³in wa nii²¹² wúu¹ joon jo 'nii²¹-tsi? Pe wana gajmaa¹a tsá² coon²¹ 'e tyú²-u joon jo 'nii²¹-tsi mo 'e²e tsá² 'ii wúu¹ tyá' 'e tyú² gajmaa¹a, 'yaai¹-tsi Dios tyá'a. ²¹Tsu 'wii¹³ joon gatø¹ø Dios 'naa' tsu Cristo gajmaa¹a lawa coon²¹ li² tyii' mo ganii²¹² wúu¹ 'wii²¹² tyii' 'e 'ná1-a jmaa²aa' la gajmaa¹a. ²²Jiin¹³ coon²¹ tsaa² jo ga'noo¹o, jon'gi jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo gacon²on tóo². ²³Joon mo gajíi²in tsá² 'ii jo gañii¹in jiin¹³xu. Joon mo ga'e²e tsá² 'ii wúu¹ jo gaton¹on fo¹-tsi 'in tsá² 'in ga'e²e 'ii wúu¹ pe 'e líi¹³ la 'e ñii¹i gatyaa¹a cwoo²¹o Dios jilaa²¹ tsu Dios 'in jmoo¹o 'ii²¹ røø²¹. ²⁴Cristo mo gateein¹ tsá² 'ii tsaa' crúu¹³ 'ña'o gatyí¹ tsaa² tyi' coon¹³ wúu¹ 'e ganii²¹ do. Joon gajmaa¹a la joon 'e jo tyú²gi tsaa² jna' to² pe 'e ilisáan³an¹ 'e tyú². Tsu naláa²moo' coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ 'e ganii²¹. ²⁵Tsu galíi¹naa' lawa joo'saa²¹ 'in nigatuui¹ pe nano nigaciil¹³oo' tyá' 'in 'aai²¹ 'naa', tyá' 'in un'øøi¹ 'naa' 'e itiin¹³naa'.

Xiuala 'ná¹ jmá¹ 'in nicui² cwoo²¹o

3 Coon¹³ la joon jon 'naa', tsamí² 'in seein²¹ náu¹tya'a, 'ná¹-a jmaa²aa' náu¹³uuun' 'e coon¹³ la joon wa seein²¹ 'inlíi¹³ náu¹ tyii' 'in jo jo¹ líi² júu³ tyá' Dios jo 'ná¹ foo²oo' pe jiin¹³ coon¹³ 'e tyú² jmaa²aa' ilítsáa¹mo-tsi 'in náu¹ tyii' do. ²Náu¹ tyii' icoon²¹ cwáain¹ xiuala ngíi²ii' coon²¹ tún² joongi xiuala un'goo²¹oo'. ³Jo cu¹²·'oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e jmaa²aa' 'e yei²gii' lagi xiuala tyá² tsamí² tyú² tyii¹ coon¹³ jilaa²¹ cwanáa¹ joongi coon¹³ 'mi¹² 'e tyí² tsá² 'ee. ⁴Pe cwooseen²¹naa' coon²¹ tún² 'e tyú¹naa' li tsi, 'e seen²¹naa' wo²·'oo' joongi jo cu¹²·'oo' tsu jo tyéi¹ jilaa²¹ 'elo. Joon tyani Dios 'áa¹mo tyiin² 'e seein²¹ tsá² la joon. ⁵Tsu la joon líi¹i 'in tsamí² 'in seein²¹ calii², 'in líi¹i tsamí² tyá' tsacøøi¹³ tyi', gatsaa¹-tsi Dios joon gajmaa¹a náu¹²un to² tyú² náu¹ tyá'a 'e jméi¹ 'ña'a 'yei²gi. ⁶La joon gajmaa¹a Sara, gajmaa¹a náu¹²un náu¹ tyá'a Abraham, joon gajin² Sara: "Náu¹ tyia no." Joon líin²naa' jamíi¹ Sara wa'a jmoo¹oo' 'e tyú² joon jo jmaa²aa' 'goo²¹·'oo'.

⁷La joon jon 'naa' tsá² seein²¹ tsamí² tyá'a, cwotaan²¹²naa' coon¹³ tsamí² tyii' lawa 'in 'øøi²¹-tsi. Tsáa¹mo·'oo' tsamí² tyii' jiin¹³ la gatíi². Tsáai¹·'oo' 'ido jon'on wa' 'wii¹³ 'e tsaa¹gi lagi 'naa' pe tsu 'wii¹³ niga'ii²¹i fo'fee¹tyá' Dios la ga'i¹³naa'. Joon coon¹³ la joon jo sijníi¹³ júu³ tyú² tyii'.

Xiuala 'ná¹ jmá¹ 'in nii²¹ wúu¹

⁸Coon²¹gi júu³ fuu²¹²uu 'naa' jilee²¹ 'naa'. Canii²mo 'i¹·'oo'

la jaain²¹ la jaan²¹naa'. Fúu²
 cwolín²naa' ruu²¹naa' la jaain²¹ la
 jaan²¹naa'. Cwo'iin²¹²moo' tsá² xeei²¹
 lawa tsaruu²¹moo'. Cwoseen²¹naa'
 wo²'oo' la joongi tsá² jo jmoo¹o feei¹
 'ña'a. ⁹ Jo jmaa²aa' e gó² tya' tsá² 'in
 jmoo¹o e gó² tyii', la joon jon jo
 jíi²¹²naa' tsá² 'in jíi²in 'naa'. Li' cii¹²i
 jmaa¹aa' la jmaa¹a 'ido. Mf²ii² tyani
 Dios 'wii²¹² tya'a joongi foo²oo' e
 tyú² tya'a, tsu Dios gatø¹ø 'naa' e
 'ii¹³ 'naa' jilaa²¹ e tyú² tya'a. ¹⁰ Jin¹²
 jí² tya'a:
 Jileei²¹ 'in 'iin²¹²in liseein²¹
 'yaai¹-tsi coon¹³ juncwii²¹
 tya'a,
 joon táa¹i tyú²-u la coon²¹
 jmii²¹²;
 'ná¹-a cwoun'øø¹²i sii¹²i 'e jo
 cwofaa²¹ e gó²,
 la joon jon loosii²¹²i 'e jo cwoo²¹
 faa²¹a jíu³ tajuu²¹.
¹¹ 'Ná¹-a cwotuu²¹ jilaa²¹ e gó²,
 joon cwocwo²-tsi 'e seein²¹ tyú²
 coon¹³ jileei²¹ tsá².
 Joon cwocwo²gi-tsi.

¹² Tsu un'ø²¹i Ña'nú¹u 'in tsá²
 tyú¹,
 joon nuu¹o jíu³ tyú² tya' 'in tsá²
 tyú¹ do,
 pe 'nii²¹-tsio tya' jileei²¹ 'in
 jmoo¹o e gó².

¹³ Jo 'in seein²¹ jiin¹³ jaain²¹ 'in lí²
 jmeei²¹ 'naa' wa cwo¹²'oo' jmoo²oo'
 'e tyú². ¹⁴ Tsu xufiin¹³ e¹² tsá²
 'naa' wúu¹ tya' e tyú² gajmaa²aa'
 jløø³moo'. Jo foo¹³moo' coon¹³
 jilaa²¹ fo² toon²¹'oo', jo cu²'oo'
 líi²naa'. ¹⁵ Caai¹ jeen¹³naa' jilaa²¹
 e gó² tsu Jesucristo jo 'ee to² sá²
 jmeei¹ e gó² joon nanaa²¹ tyú² tyii'
 jmáa¹³aa' tsá² jíu³ jileei²¹ tsá² 'in
 'iin²¹²in linii²¹ e lí' e ijeen²naa'

Jesucristo. Jo foo²oo' coon¹³
 jíu³ jloo¹³ pe sii¹³naa' coon¹³ e
 un'goo²¹oo' Dios Jmii²¹. ¹⁶ Cwoñf²ii'
 'e jmai² e tyú²-u 'e nigajmaa²aa'
 'e 'áa¹a fa'ii²¹ jileei²¹ 'in faa²¹a e
 gó² tyii' lawa tsá² gó²; 'in faa²¹a
 jíu³ tajuu²¹ tya' e tyú² jmoo²oo' e
 líi¹naa' tsá² tya' Cristo. ¹⁷ Tsu tyú²gi
 tyii' wa'a 'in²¹²in Dios la joon e
 moo²oo' wúu¹ tya' e tyú² gajmaa²aa'
 lagi ñi²ii' wúu¹ tya' coon²¹ e gó² e
 nigajmaa²aa'.

¹⁸ La joon gal² tya' Cristo mo
 gajúin¹ gatyii¹ tya' tsaa² tya' tsá²
 coonti. In tsá² tyú¹ do gajúun²in
 'wii²¹² tya' tsá² gó² e lí² ii²¹ Dios
 jna'. Gajnga²mo tsá² ngú¹ taan¹in
 pe gajiin¹o tún¹ ii²¹ tya' Espíritu
 Tyú² tya' Dios Jmii²¹. ¹⁹ Joon alma
 tya'o ngacwoo¹ jíu³ tya' Dios tya' 'in
 alma tya' tsá² 'in taai²¹² sijníii¹³. ²⁰ Li
 calii jo mo gajmaa¹a nuu¹³un la ii²¹²
 gajmaa¹a Noé 'e barco tya'a. Jee²¹²
 jíi²¹ joon fee¹mo-tsi Dios tya'a. Pe
 coon¹³ barco do xuu gatiin¹³ coon¹³
 jmii²¹ do, tí² jíi¹³ jíeéi². ²¹ La joon
 jon jna' mo sáa¹na' jmii²¹ nano
 lawa'a e tiin¹³mo' coon¹³ jmii²¹ do.
 Mo saai²¹ tsá² jmii²¹ e jmii²¹ do
 jon'on wa' jan² 'la² toon²¹ caluu pe
 lawa coon²¹ lí² e nigami¹² 'in tsá² do
 Dios e unsíi² Dios e gó² e í¹-tsi
 'wii²¹² nigajiin¹ Jesucristo. ²² Joon
 'in Jesucristo do naganga²mo fu
 ñu'fú² joon gacwoo²¹ lí' caai¹ Dios
 Jmii²¹ lí tsáa¹. Joon 'ii-o tyú²to²
 jileei²¹ ángeles coon¹³ jileei²¹ 'in
 'oo¹o to² coon¹³ jileei²¹ 'in tyú² to².

Jmoo²oo' to² tyii' coon¹³ waa²¹
 pí² e nicwoo¹ Dios Jmii²¹

4 'Wii¹³ joon, la mo ganí³ Cristo
 wúu¹ 'wii²¹² tyii' coon¹³ moo¹

táa¹i, la joon jon 'naa' 'ná¹ náa¹ tyú²
 tyii¹ moo²oo' wúu¹. Tsü jileei²¹ 'in
 niganí³ wúu¹ coon¹³ moo¹ táo¹i
 nigatu²¹o jilaa²¹ tsaa². ²Joon
 taan²¹²mo jon la tøøi² 'e seein²¹
 jiin¹³ la 'yaai¹-tsi Dios joon jo
 'iin²¹²gi jmáa¹a jilaa²¹ 'e nigatyuu¹³
 Dios 'e la jmoo¹ tsá² catyaa² seein²¹
 juncwii²¹. ³Tsü líin²mo jiin¹³ la
 nagajmaa²aa' la mo jéei¹ 'e jmaa²aa'
 la tñ²-tsi tsá² jmoo¹ 'in jo cwii¹in
 Dios. Tsü 'ii yænii¹i jmáa¹a jilaa²¹
 'e gó². Suun¹in jilaa²¹ 'e gó², ngi¹
 to²'fin¹, tñ²-tsi tsáa¹ li náa¹ jmi²¹²
 'un²un máa¹. Joon un'goo²¹o tsá²
 jileei²¹ dioses 'in jo jai¹² 'e jo tñii².
⁴Joon tsa'goo²¹-tsi 'áai¹ 'in tsá²
 do mo jo sicaan²¹naa' coon¹³ 'e
 jmaa²aa' 'e gó² do coon¹³on. Joon
 faa²¹a 'laa²¹ tyii. ⁵Pe 'in tsá² do
 ing¹ coon²¹ ty'a tyani 'in niganáa¹
 tyú² ty'a ijmaa¹a 'ii²¹ ty'a 'in jiin¹
 lagi 'in najúuin². ⁶Tsü 'wii¹³ joon
 ganúu²un 'in tsá² najúuin² júu³ ty'a
 Dios 'e xüifiin¹³ najuun²¹mo ngú¹
 taan¹in la júuin² jileei²¹ tsá², joon
 jiin¹o tún¹ 'ii²¹ ty'a Espíritu Tyú²
 ty'a Dios. Coon¹³ la joon jiin¹ coon²¹
 tøø²mo la jiin¹ Dios.
⁷Nijatyéen¹mo 'ii²¹ ty'a jilaa²¹ 'e
 sá², 'wii¹³ joon cwongii²¹ coon²¹
 tún² 'e cwo²-'oo' foo²oo' júu³ tyú².
⁸Joon tyiin²gi la jee²¹² jilaa²¹ jo
 tñ² 'naa' 'e 'iin²¹²naa' la jaain²¹ la
 jaan²¹naa' tsü coon¹³ la joon
 fee¹mo-tsi' ty'a 'e 'láa²mo tsaa² ty'a
 tsá² xeei²¹. ⁹'Ii¹³naa' tsá² xeei²¹
 inuu tyil' 'yaai¹-'oo'. ¹⁰Joon la joon
 la jaain²¹ la jaan²¹naa' uncooon¹³
 ruu²¹naa' jiin¹³ la 'ii²¹ ty'a Dios 'e
 gacwo¹¹ Dios la jaain²¹ la jaain²¹.
 Cwolíi²naa' lawa 'in náa¹ ni 'in tyui¹
 ty'a jilaa²¹ nii² 'e tyú²-u cwo²o

Dios tsá². ¹¹Mo cwoo¹ tsá² júu³ tyú²,
 cwo faa²¹ lawa jaain²¹ 'in faa²¹ júu³
 tyú² ty'a Dios. Joon wana unjín²
 tsá² tsá² xeei²¹ cwojmaa¹a coon¹³
 'ii²¹ 'e cwo¹ Dios 'ii. Tsü coon¹³ la
 joon jilaa²¹ 'e jmaa²aa' 'ii²¹ ty'a
 Jesucristo ijmaa¹a feei¹gi Dios. Joon
 tñ²mo Cristo jilaa²¹ 'ya²gi coon¹³
 jilaa²¹ to² coon²¹ tøø²mo. Amén.

'In jai² líi² Cristo 'ná¹ nii²¹
 wúu¹ coon²¹ ce tún²

¹²Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, mo
 moo²oo' wúu¹ Dios jøøi² du 'naa'
 wana taa²¹-'oo', 'wii¹³ joon 'i¹-'oo'
 wa'a 'e tsa'goo²¹-'oo' 'áai'. ¹³Li'
 jmaa²aa' jløø³moo' tsü coon¹³ la
 joon moo²oo' coon²¹ si¹³ wúu¹ la
 ganí² Cristo wúu¹. La joon jon
 ijmaa²aa' jløø³moo' 'áai' mi jne¹i 'e
 'ya²gi ty'a Cristo. ¹⁴Wana faa²¹ tsá²
 'laa²¹ tyii' 'wii¹³ jo¹o líi²naa' Cristo,
 tsá² jløø³mo 'naa' tsü 'in Espíritu
 Tyú² ty'a Dios 'in ng¹ coon¹³ 'naa'.
 Joon 'in 'yei²gi 'áai' mo 'ii la 'yei²gi
 Dios Jmii²¹ 'ña'o. 'In tsá² do faa²¹
 'laa' ty'a 'in Espíritu Tyú² do pe 'naa'
 un'goo²¹oo' 'i. Joon jo 'iin²¹²na wa'a
 moo²oo' 'naa' wúu¹ jiin¹³ jaan²¹naa'
 coon¹³ 'e gó² nijmaa²aa'. ¹⁵Tsü 'wii¹³
 joon 'iin²¹²na 'e jo jngaa¹²naa' tsá²,
 jon'gi jmaa²aa' 'uun²¹, jon'gi 'noo²oo'
 mii¹³, jon'gi jmaa²aa' doñi'ee 'e gó².
¹⁶Pe wana ní³ tsá² wúu¹ tsü 'wii¹³
 jo¹o líi² Cristo jo cwo'aa¹a fa'ii²¹,
 pe cwo¹o 'maai¹³ Dios tsü tsá² ty'a
 Cristo 'ii.

¹⁷Tsü gatf² jiin²¹ 'e 'láa² 'wii²¹²
 jmáa¹a Dios 'ii²¹. Joon i'láa² 'wii²¹²
 coon¹³ 'in jai¹² líi² 'ii. Joon wa
 i'láa² 'wii²¹² coon¹³ jna' 'in jai¹²
 líi² 'ii, ñee ilíi² coon¹³ 'in 'in jo mo
 galinuu¹²un júu³ tyú² ty'a Dios?

¹⁸Wa coon²¹xu-ü itiin¹³ 'in tsá² tyúi¹ tyani Dios, 'ee ilí² coon¹³ 'in tsá² 'in jo tsaa¹-tsi Dios joon 'noo¹ tsaa². ¹⁹Tsu 'wii¹³ joon jileei²¹ 'in ní³ wúu¹ la galí*iin*²¹in Dios 'ná¹-a jmaa²gi 'e tyú² la ngóo¹ 'naai¹³ joon tyaa²¹a cwoo²¹o Dios alma tya'a. Dios gajmee¹ 'ii joon jo cuu²¹i Dios júu³ tya'a.

**Cwoo¹ Tá³ cwáain¹ 'in
jai² líii² Jesucristo**

5 Tsu joon 'íi³ii júu³ tya'
tsacóoi¹³ jee²¹² 'naa' joon
jna-a jon jaain²¹ jee²¹² 'ii. Joon
gamóo³-oo mo gangóo¹ Cristo wúu¹
joon sicaan²¹na coon¹³on 'e 'ii¹³na'a
'e 'ya²gi tya'a 'e tí² li jnéi¹. ²⁻³'íi³ jna
júu³ 'e 'áa¹naa' 'in tsá² do 'in jai²
líii² Dios 'in líi²naa' tsacóoi¹³ tya'a
lawa 'in 'áai¹ joo'saa²¹. 'Ii¹³naa' to²
'yaai¹-'oo' tsu la joon 'in²¹²in Dios.
'Ii¹³naa' to² do jon'on wa'a jnaa²aa'
cuu² pe ce caain²¹-'oo'. Jo tyuu²uu¹ 'i
to² 'ii²¹ 'in líi¹i tsá² tyii' pe jmaa²aa'
lawa coon²¹ li² tyú² tyanií¹i. ⁴Joon
mi jnéi¹ 'in tyuu² to² nifu i'ii¹³naa'
coon²¹ corona 'ya²gi 'e jo lifin³ la li
corona lí¹ mo³.

⁵La joon jileei²¹ 'in xuuí²¹²gi
cwotyaa¹ yá² júu³ tya' tsacóoi¹³.
Joon 'ná¹ ungoóoo' tsaruu²¹naa'
la jaain²¹ la jaan²¹naa' joon
uncoo¹³oo', tsu jin² ni jí² tya' Dios:
'Nii²¹-tsi Dios coon¹³ 'in jmoo¹o
jloo³ yaai,
pe uncoo¹³o 'in 'wéi¹.

⁶Cwóil¹ yaanaa' 'e tyú² Dios to²
'naa' tsu 'gøø¹³mo 'áai¹ 'ii joon la
joon mi tí² jin²¹ tya'a ijméei¹ 'naa'
tsafeei¹. ⁷Tyaa²aa' cwoo²¹o Dios

jilaa²¹ 'e ifee¹naa' tsu 'ii-o cu²-tsi
'wii²¹² tyii'.

⁸Cwongf²ii' coon²¹ tún², li²
jmaa²aa' tsu 'in 'liii³ 'naa²¹i tsá² 'e
'iin²¹²in untyée¹mo. 'Iin²¹²in jmáa¹a
'e 'iin²mo-tsi tsá² Jesucristo. Joon
lawa 'yia²ttí³ 'in ngí¹ to² 'oo¹o, la
joon jon 'in 'liii³ ngí¹ 'naa²¹i 'in
tsá² do. ⁹Tíi¹moo' coon¹³on, taa²¹
jmaa²aa' coon¹³ jilaa²¹ 'e jai²
líi²naa!. Cwoliñi²ii' 'e jileei²¹ 'in
jai² líii² la caain²¹ juncwii²¹ nii²¹
wúu¹ la joon. ¹⁰Pe mi li ciiin²¹ 'e
niganii²¹ wúu¹ coon²¹ sii¹³ Dios
'ña'a ijméei¹ 'naa' 'múui². Ijméei¹ 'naa'
'e tá² taain²¹²-'oo' joon icwo² 'naa'
pi². Joon seen²¹naa' tá² coon¹³ 'e
jai² líi²naa!. Joon Dios do cwo¹ 'naa'
jilaa²¹ fo'fee¹ joon 'ii do gatø¹ø
'naa' coon¹³ 'e gajmaa¹a Cristo tyii'
'e 'ii¹³naa' 'e 'ya²gi tya'a 'e jo tyéi¹.
¹¹Cwolí² tya'a jilaa²¹ 'e 'ya²gi joongi
jilaa²¹ 'ii²¹ coon²¹ tøø²mo. Amén.

Júu³ li tséi¹

¹²'In tsaru¹u' sii²¹ Silvano
gatoon²¹² júu³ 'e jí² lo. Joon cwáain¹
tyiiia 'ii jaain²¹ tsá² 'in tsáa¹-tsi.
Coon¹³ 'e jí²xu lo gamf³ii tyanií²ii'
joon jmóo³oo 'naa' júu³ 'e faa²¹ 'e
jí²xu lo la jai² xiala 'iin²¹²in Dios
tsá². Tá² téein²-'oo' 'e júu³ lo.

¹³'In tsá² catyaai² 'in jai² líii²
Cristo 'in taain²¹² Babilonia lo, 'in
gatyii¹³in Dios jon, siil'i 'aa²¹²moo'.
La joon jon jin² Marcos 'in líi¹ lawa
yuun²¹ tyiiia. ¹⁴Fee¹³naa' ruu²¹naa'
la jaain²¹ la jaan²¹naa' coon¹³ coon²¹
'e tyú²-u.

Cwoseen²¹naa' tyú² jileei²¹ 'naa'
'in jai² líii² Cristo. Amén.

Jí² tí tún² 'e gasii¹in San Pedro tíi²i 'in jai² líii² Jesucristo

Sii¹in Tú³ 'e jí² lo tyá' in
jai² líii² Jesús

1 Jna-a, Simón Pedro, sii³na 'e jí² lo. Joon jmoo³oo la to² tyú² Jesucristo joon 'ii gasii¹in jna 'e líi¹na apóstol tyá'a. Sii³na 'e jí² lo tyi'naa' 'in jai² líii² la jai² líi³na. Joon 'áa¹mo 'ya²gi 'e jai² líi²na'. Joon tsú 'wii¹³ 'in tyú¹mo Dios coon¹³ Jesucristo, 'in jmoo¹o tiin¹³na', ga'ii¹³na' 'e jíu³ 'e jai² líi²na'. Joon fee¹mo-tsi tyá' jilee²¹ tsá². **2**Cwocwo²gi Dios 'naa' fo'fee¹ tyá'a joon cwoseen²¹naa' tyú² tsú nigalicwii¹moo' Dios coon¹³ Ña'ñu¹u' Jesús.

Xiala 'ná¹ ngi¹ tsá² 'in
jai² líii² Jesucristo

3Joon tsú 'wii¹³ nigalicwii¹mo' Dios, 'ii gacwo¹o jna' waa²¹ pi² tyá'a jilaa²¹ 'e jmái¹ to² tyi' joongi 'e seen²¹mo' tyú² tyani jilee²¹ tsá² 'wii¹³ tyá' 'in gató¹ø jna' ga'ii¹³mo' jilaa²¹ 'elo. Joon gató¹ø jna' coon¹³ jilaa²¹ 'ya²gi tyá'a joon coon¹³ 'e tyúu¹i. **4**Joon coon¹³ la joon nigacwo¹o jna' jíu³ 'e fee¹ joongi 'e tyiin². Joon coon¹³ jíu³ ga'fi² do galíi¹naa' la líi¹i Dios. Galáa²moo'

jilaa²¹ 'e gó² 'e sá² juncwii²¹. Joon 'áai¹ sá² 'e gó² juncwii²¹ 'wii¹³ 'e gó² 'i¹-tsi tsá². **5**'Wii¹³ joon cwo²'oo' 'e un'láa¹naa' 'e jai² líi²naa' coon¹³ 'e ngi²ii' tyú². La joon jon un'láa¹naa' 'e ngi²ii' tyú² coon¹³ 'e ñí³'oo'. **6**Un'láa¹naa' jon 'e ñí³'oo' coon¹³ 'e tyuu²uu' to² yaanaa'. La joon jon un'láa¹naa' 'e tyuu²uu' to² yaanaa' coon¹³ 'e jmoo²oo' taa²¹a. Un'láai¹gii' 'e jmoo²oo' taa²¹a coon¹³ 'e un'goo²¹gii' Dios. **7**Un'láai¹gii' 'e un'goo²¹gii' Dios coon¹³ 'e 'iin²¹²naa' tsaru¹u'. Un'láai¹gii' 'e 'iin²¹²naa' tsaru¹u' coon¹³ 'e 'iin²¹²gii²¹ Dios coon¹³ jilee²¹ tsá².

8Wana jmoo²oo' jilaa²¹ 'elo joon un'láai¹gii' jmaa²aa' ili'íi³mo to² 'e galicwii²naa' Ña'ñu¹u' Jesucristo. Jo tsá'íi¹ juncwii²¹ tyii'. **9**Joon 'in jo jmoo¹o la joon líi¹i lawa tsá² tiui² 'in jo jnaa²¹ wiín². Ga'íi²mo-tsi 'e Dios ga'íi²mo tsaa² tyá'a la mo jéei¹. **10**'Wii¹³ joon, tsaru¹u', cwoo¹³'oo' litsáai¹'oo' 'e gató¹ø Dios 'naa' joon gatyii¹³in 'naa'. Joon wana jmoo²oo' la joon jo jmii²¹² xuu²¹naa'. **11**Coon¹³ la joon icwo¹ Dios ingi¹naa' jløø¹³moo' li tyú² Ña'ñu¹u' Jesucrist to² coon²¹ tøø²mo. 'Ii jmoo¹o tiin¹³naa'.

12'Wii¹³ joon xüfiin¹³ ñí³oo' jilaa²¹
'e jai² lí²naa' joon nasan²aan' tá²
'iin²¹²mogi untii¹³i'-oo' jilaa²¹ elo.
13'Laa¹³ lí²naa' e tyú²-u' e untii¹³i'-oo'
'elo la jee²¹² seen²na 14'tsü ñí³oo 'e
tí² li jó¹ 'mó¹ tyiia jiin¹³ la júu³ ga'íí²
Ña'ñu¹u' Jesucristo. 15 Pe cwo¹³-tsii
jmáa³aa jilaa²¹ ilí² itii²'oo' coon²¹
tøø²mo jilaa²¹ 'elo mi yuui¹³
júun²na.

**'In ganí² jilaa²¹ 'e 'ya²gi
tya' Jesucristo**

16 Jo ga'e¹ee 'naa' júu³ 'e juuin¹-tsi
tsá² 'e jo jo¹ mo gafo¹³oo cwáain¹
tya' 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹u' joon xiala
mi jó¹ tún¹ tsü coon¹³ unni³oo'o
ganée²na'a Ña'ñu¹u' coon¹³ jilaa²¹
'e 'ya²gi tya'a. 17 Ganée²moo'o mo
gauntyúu¹i Dios Jmii²¹ 'ii coon¹³ 'e
'ya²gi mo gafaa²¹a coon júu³ jó¹ fu
ñu¹fú² 'e jin²: "In lo-o yuu²¹ tyiia
'in iin²¹²na. Joon jløø¹³moo 'wii²¹²
tya'a." 18 Jna'a ganuu²¹oo'o 'e júu³ do
'e jó¹ fu ñu¹fú² tsü toon²¹oo'o coon¹³
Ña'ñu¹u' yuu¹³ 'e moo²¹ 'e cwaai¹³
do.

19 Gamoo²¹oo'o jilaa²¹ 'elo pe
sá² goon²¹ 'e jmoo¹o 'e tsáai¹gi-tsi'.
Tsáai¹gi-tsi' coon¹³ 'e jí² gajmaa¹a
'in gacwoo¹ júu³ tya' Dios calii.
Joon jmaa²aa' 'e tyú² wa'a nuu²uun'
coon²¹ tún² 'e júu³ do tsü 'e júu³ do
lf² lawa coon²¹ jí² jná² joo²¹ li nuu²¹.
Coon²oон' cwáain¹ 'e júu³ do ca
ga'øøi²¹-'oo' tyú²-u. Joon jilaa²¹ 'e
'øøi²¹-'oo' ilíi²in lawa 'núu¹ 'áa³ 'in
'yeei²¹ mo 'aa²¹ jmoo¹ jná² joo²¹ tyii.
Tí² li 'yee²¹ ñí¹ 'e jmá¹ jnée² tyú².
20 Cwoliñí³ 'naa' 'e wa'a 'ña'a tsá² jo
lí² 'øøi²¹-tsi' 'e jí² do 'e nigajmaa¹a
'in gacwo² júu³ tya' Dios calii. 21 Tsü
'in Espíritu Tyú² tya' Dios gacwoo¹o

'in tsá² tya' Dios do 'ee 'e faa²¹a. Jo
gafaa²¹a 'in tsá² do 'ña'a.

Seen²¹mo tsá² 'in tfí²-tsi júu³ tajuui²¹
2 La galiseein²¹ tifo¹² tajuui²¹
jee²¹² 'in tsá² Israel calii la
joon jon iliseein²¹ tifo¹² tajuui²¹
jee²¹² 'naa'. Joon 'uun²¹mo 'in tifo¹²
do i'e² júu³ 'e tsaa¹³. Ca gali'e²mo
Ña'ñu¹u' 'in gatyí² tsaa² tya'a. Joon
coon¹³ la joon 'e²e wíu¹ yaai. La
jmoono i'ín²mo coonti. 2 Joon
fúu¹mo itsalíin² coon¹³on la fu¹ gó²
'yuui². Joon 'wii²¹² tya' 'ii-o ifaa²¹a
tsá² 'laa²¹ tya' 'e fu¹ la jai². 3 Joon
tsü 'wii¹³ iin²¹²in 'in tifo¹² do cuu²
'áai¹ coon²¹on 'naa' tóo² 'e jnaa¹a
cuu². Pe ningóo¹xü 'e náa¹ tyú² 'ii²¹
tya'a. Nisijaan²¹o fu tää¹i.

4 Tsü Dios jo ga'fin² tsaa² tya'
'in ángeles do 'in ga'láa¹ tya'a,
gadyee¹²i li 'ii²¹. Gataa¹²i too²¹ li
nuu²¹ ca gatí² 'ii²¹ i'ín²mo. 5 Jon'gi
ga'íin² Dios tsaa² tya' 'in tsá²
taain²¹² juncwii²¹ calii. Gasii¹in
jmí¹ joon gaunrøøi²¹ coon¹³ jmii²¹
'e juncwii²¹ lo li taain²¹² tsá² in jo
'iin²¹²in un'goo²¹o 'ii. Jiin¹³ Noé do
coon¹³ 'in dyái¹ tsá² catyaai² do
jo gajúun²in. Jaain²¹ tsá² 'in cwo¹
júu³ xiala seein²¹ tsá² tyú² tyani
Dios lí¹i 'in Noé do. 6 Gatyí²o jon
Dios to² 'a 'íin² fuu²¹ Sodoma coon¹³
Gomorra. Gasii¹in coon²¹ jí² gacoo²o
ca galí¹ fó² coonti. Galí¹i 'in tsá² do
lawa coon²¹ li² tya' 'in tsá² gó² 'in
liseein²¹ ciin²¹gixü. 7 Pe gatiin¹³mo
Dios jaain²¹ tsá² sii²¹ Lot jee²¹² 'in
tsá² gó² ga'ín¹. Gali'a¹o Lot do
jilaa²¹ 'e gó² jmaa¹a 'in tsá² do. 8 Tsá²
tyú¹mo 'in Lot do. Joon gacwo²
jee²¹² 'in tsá² fuu²¹ do galixuui²¹²-tsi
'wii¹³ tya' jilaa²¹ jøø² o joon nuu¹un

'e gó² jmoo¹o 'in tsá² do. ⁹Ñii¹i Dios xiiala láá¹ 'in tsaa¹-tsi 'ii jee²¹² 'in gó². Ñii¹o jon xiiala 'mée¹i 'in gó² ca tñ² 'ii²¹ ty'a'a 'e nii²¹² wúu¹.

¹⁰I'e¹e Dios wúu¹ nifugi 'in ngí¹ to² jmoo¹o jiin¹³ 'e gó² 'e 'i¹-tsi coon¹³ 'in 'eei¹ 'in 'oo¹o to² ty'a' Ña'ñu¹u'. In tsá² lo jo tsí¹ tsá² gó², jmoo¹o jiin¹³ la to² tyu²u' ña'a. Jo 'goo²¹o coonti, faa²¹a 'laa²¹ ty'a' 'in tñ²i un'goo²¹o.

¹¹Joon ca 'in ángeles jo cwoo¹o tsaa² ty'a' 'in 'oo¹o to² do pe cøøi¹³gi 'i¹ lagi 'in tsá² gó² do joon 'oo¹gi 'ii²¹.

¹²In tsá² do lñ²in lawa joo'nuu²¹ 'in jo 'øøi²¹-tsi. Jmaai²¹ to² jiin¹³ 'e saan²¹mo tsá² joon jngaa¹³mo tsá² 'ii. Faa²¹a 'in tsá² do 'laa²¹ ty'a' jilaa²¹ 'e jo 'øøi²¹-tsi. Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² jmoo¹o ijúun²mo la júin¹ joo'nuu²¹. ¹³I'i²¹mo 'e gatñ²i 'ii²¹i 'wii²¹² 'e gó² jmoo¹o. Tñ²-tsi jmoo¹o la 'woo¹ jmii¹ jiin¹³ la 'iin²¹²in. Coon²¹on 'naa' la 'ii²¹² taan²¹²naa' jmoo²oo' jmii²¹². Faa²¹a tsá² 'láai² tyii¹ 'wii¹³ 'e 'lñ³ jmoo¹o 'ii.

¹⁴In tsá² do jo lí² jøø²i tsamí² jmai¹² 'iin²¹²in 'láá¹a coon¹³on. Jo 'ii²¹ 'woo²o jmai¹² 'noo¹o tsaa². Tñ²mo caain²¹ 'in tsá² tóin²-tsi. Jmai¹² 'i¹-tsi 'iin²¹²in 'e sá² ty'a' tsá² xeei²¹. Tsá² lñ³mo 'ii joon 'ee¹mo Dios 'ii. ¹⁵Nigatñ²o 'in tsá² do 'e fu¹ coon²¹ tsá¹ joon ga¹f² fu¹ gó². Jmoo¹o la gajmaa¹a Balaam, jón¹o Beor. Tsu¹ 'in Balaam do galí*iin*²¹²in jmáa¹a 'e gó² 'e jnaa²¹xu¹ cuu². ¹⁶Pe jaain²¹ bu³ gajii²in 'ii coon¹³ jmíi¹ ty'a' tsá² 'wii¹³ tsaa² ty'a'a. Joon gatyu²mo 'e gó² jmoo¹o.

¹⁷In tsá² gó² do lñ¹i lawa li sá² jmii²¹ cwii²¹ 'e galityu²un²¹. Jmoo¹o 'e lawa'a faa²¹o júu³ tyu²ty'a' Dios pe jon' la joon. Lawa jnii¹ tyu²un²¹

lñ¹i 'ido, roon¹on coon¹³ tyí² 'e jnii¹ do pe jo jmí¹ jéei¹. Joon Dios ga'mée¹ coon²¹ li nuu²¹gi 'áai¹ ty'a'a. ¹⁸In tsá² do faa²¹a júu³ 'gøøi¹³ pe 'e jo 'ee to² 'iin³ coonti 'e faa²¹a do. Joon coon¹³ jilaa²¹ e 'i¹-tsi tsá² coon²¹on tóo² 'in tsá² nigaláai² no-o tá² jee²¹² 'in tsá² jo ñii¹ la jai². ¹⁹Jin¹² 'in tsá² do 'e lí² láai² tsá² xeei²¹ pe 'ii-o lñ¹i tsá² 'leei¹³ ty'a' 'in gó². Tsu doñi'ee ngí¹ tsá² to² jmoo¹o 'e 'iin²¹²in coon¹³ 'e joon 'ii²¹mo 'e tñ²i. ²⁰Wana galáai² jaain²¹ tsá² jee²¹² jilaa²¹ 'e gó² sá² juncwii²¹ tsu¹ 'wii¹³ galicwii¹mo Ña'ñu¹u' Jesucristo, 'in jmoo¹o tiin¹³ tsá², joon mi yuui¹³ joon wa'a gatuu²o 'e fu¹ coon²¹ tsá¹ joon 'i²o tún¹ fu¹ gó² joon xüjoon gó²gi ty'a'a lagi mo 'wiin²¹². ²¹Tyú²gi ty'a'a wa'a jo galicwii¹i 'e fu¹ coon²¹ tsá¹ wa' jee²¹² catá² cií¹²i joon tñ²u¹ júu³ ty'a' Dios 'e naga'ii²¹i. ²²Galf²-i ty'a'a la gajin² júu³ ty'a' tsá² 'e jin¹²: "No-o gacii¹²i 'in tsii²¹ gagøø¹ø 'e nañu²¹ do tún¹. Joon 'in ñí¹ 'in nalaa²¹i tyu² gacii¹²i tún¹ jee²¹² jiin¹".

Xiiala ilñ² mi jó¹ Ña'ñu¹u' tún²

3 ¹⁻²Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, tñ² tún² 'e jí² lo 'e sñ³na tyi'naa'. Coon¹³ jí tún² jí² do galí*iin*²¹²na tyáa³-'oo' 'e 'i¹du¹-'oo' coon²¹ tún² jilaa²¹ júu³ gacwoo¹o 'in gafaa²¹a júu³ ty'a' Dios la mo jéei¹ coon¹³ jilaa²¹ júu³ tyi²i. Joon 'in Ña'ñu¹u' 'in jmáa¹a tiin¹³ tsá² gasii¹in jna'a tsacwoo²¹oo'o júu³ tyú² ty'a'a.

³Cwoliñí²ii' nifu 'e mo tñ² li tyéi¹ juncwii²¹ iliseein²¹ tsá² 'in ungii¹i jilaa²¹ 'e cwaai³ joon ngí¹ to² jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in. ⁴Iunngií¹ 'naa': "Ee li¹i jo mo cwéi¹ Cristo la

li 'e gajin²¹in? Tsu ca la mo júun¹in tsacoí¹³ tyi' lii²gi ca la mo la l² la mo garóon¹ juncwii²¹." ⁵In tsá² do jo 'iin²¹in coon²¹ cwáain¹ 'e gajmaa¹a Dios 'e juncwii²¹ lo coon¹³ júu³ tya'a. La joon jon to² tyu² Dios ga'yee²¹ cwoo¹³ tyuun²¹ jee²¹ jmií²¹ 'e roon¹on tún² tsa² jmií²¹. ⁶Joon 'e juncwii²¹ sá² yiia¹³ joon ga'ín²mo Dios coon¹³ jmií²¹ 'e gajl¹. Joon gajin²o Dios 'e la no jo ityéi¹ ce ijún² coon¹³ jí² ijó¹. ⁷Mi tí² jmií²¹ i'íin² juncwii²¹ 'e jí² do icaa¹i 'in tsá² jo tsaa¹-tsi Dios.

⁸Pe, tsaru¹u', jo cwo'ín²'oo' 'e coon²¹ jmií²¹ li la li coon²¹ mil jiin²¹ tya' Ña'ñu¹u', la joon jon coon²¹ mil jiin²¹ li la li coon²¹ jmií²¹.

⁹Jo li'íi²¹ Ña'ñu¹u' iuntsiin²¹ júu³ tya'a la 'í¹-tsi 'inlíii¹³. Jo mo jó² tsu 'wii¹³ feei¹-tsi Dios tyi'. Jo 'iin²¹in Ña'ñu¹u' 'e i'íin² jiin¹³ jaain²¹ pe 'iin²¹in 'e ijaa²¹a-tsi jilee²¹mo.

¹⁰La jó¹ jaain²¹ 'uun²¹ mo 'woo¹, la joon ijó¹ jmií²¹ tya' Ña'ñu¹u'. Joon coon¹³ coon²¹ i'íin² tá² li¹ idyuu²mo la tøøi² juncwii²¹. Joon coon¹³ coon²¹ 'e tyíi² 'áai¹ ilí² jmií²¹ jilaa²¹. Ijún¹ juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a tsá².

¹¹Ñí²-i 'naa' xiala ityéi¹ jilaa²¹ 'e sá² 'wii¹³ joon cwoo¹³'oo' cwoseen²¹naa' tyu²-u tyani tsá² joongi tyani Dios. ¹²Sijaan²aan' 'e jmií²¹ do jløø¹³moo'. Jmaa²aa' 'e

lí² jó¹ jmií²¹ do la jmoono. Joon xuñiin¹³ idyuu²¹mo juncwii²¹ coon¹³ jí² do joon jilaa²¹ ilí² jmií²¹ coon¹³ 'e tyíi² 'áai¹, ¹³jna'o' sijáan²o' coon²¹ juncwii²¹ 'múui² coon¹³ coon²¹ po³ juncwii²¹ li sá² jmai¹² 'e tyu²-u jiin¹³ la ga'í² Dios júu³.

¹⁴'Wii¹³ sijaan²aan' jilaa²¹ 'elo fuu²¹uu 'naa', 'in 'iin²¹na: Cwoo¹³ -oo' 'e seen²¹naa' tyu²-u mi jiin¹in Dios 'naa' 'e jo sá² jiin¹³ coon²¹ tsaa² cwo¹o Dios 'naa' joon 'yaai¹-tsi 'wii²¹ tyii'. ¹⁵Joon cwotii¹³ -oo' wa jogi mo ijó¹ 'wii¹³ cwo'gi ilí² tiin¹³gi tsá². Jiin¹³ la gajin² jí² gasii¹in tsaru¹u' Poo² 'in 'iin²¹na'. Tsu Dios gacwoo¹o 'e jmií¹-tsi 'áai¹. ¹⁶Coon¹³ jilaa²¹ jí² tya'a faa²¹a 'e cwáain¹ lo fiin¹³ wúui¹ 'áai¹ 'øøi¹²-tsi tsá². Joon 'in jo mo gauntsáa¹ jí² caan²¹mo coon¹³ 'in tóí¹-tsi 'e jai² líii² síii² 'e faa²¹a jí² tya' Poo² do la sisíii² 'e 'øøi¹²-tsi tsá² jí² tya' Dios 'e catyiia². Joon coon¹³ la joon 'in²mo 'ña'a.

¹⁷'Wii¹³ joon, tsaru¹u' 'in 'iin²¹na, ñíi² 'naa' jéei¹gi jilaa²¹ 'elo joon un'øø¹³naa' yaanaa' 'e jo coon²¹ 'in tsá² gó² do 'naa' tóó² coon¹³ júu³ tajuu²¹ tya'a joon jo xuu²¹naa' 'e jai² líi²naa!. ¹⁸Pe cwolicwii¹gi¹ Ña'ñu¹u' Jesucristo 'in gajmaa¹a tiin¹³naa'. Joon cwoli'øøi¹²gi¹ 'oo' fo'feei¹ tya'a. Cwolí² jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya'a ca nano la joon jon coon²¹ tøø²mo. Amén.

Jí² 'láa² 'wii²¹² 'e gasii¹in San Juan tíi²i 'in jai² líii² Jesucristo

Júu³ tyá' juncwii²¹ 'e cwo¹ Dios tsá²

1 Jmoo²¹o'o 'e jí² lo cwáain¹ tyá'
'in tyán¹ júu³ tyá' Dios jacoón¹
jee²¹² jna' ca la jéé¹gi la mo 'wiin²¹²
seen²¹mo 'ii. Nanuu²o'o júu³ tyá'a
joon nanee²¹²moo'o coon¹³ unnii²¹i
joon gajóø²moo'o, gasaan¹³a'a tyá'a
coon¹³ cwoo²¹o'o. **2** Joon gajnéi¹
'e juncwii²¹ no jee²¹² jna'a joon
gaee²¹e'e jmoo²¹o'o júu³ joon 'ee¹³e'e
'naa' 'e juncwii²¹ no 'e jo tyéi¹ do. E
juncwii²¹ no gateen¹ coon¹³ Ñu¹u'
joon gajnée¹i jee²¹² jna'a. **3** Jmoo²¹o'o
'naa' júu³ jilaa²¹ 'e ganee²¹e'e joongi
ganuu²¹u'u 'e ilisicaan²¹naa' coon¹³
jna'a. Joon jna'o'o 'e la ja²mo
sicaan²¹moo'o coon¹³ Dios Jmii²¹
joongi coon¹³ jón¹on Jesucristo.
4 'Wii¹³ joon siin²¹ jna'a 'e jí² lo tyii'
itsiin²mo 'e jløø³moo'.

Dios jmoo¹o jná² joo²¹ li
taain²¹² tsá² juncwii²¹

5 'E júu³ lo ga'ee¹ Jesucristo jna'a,
joon jmoo²¹o'o 'naa' júu³: Dios 'in²
tyúi¹gi liilf¹ joon ñi¹o jilaa²¹, ce
jiin¹³xu¹ 'e gó² jo sá² tyá'a. **6** Wa
jin² tsá² 'e sicaain²¹ coon¹³ Dios
joon ngii¹ to² gó², tajuu²¹mo 'ii
coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹a joongi

jilaa²¹ 'e jmoo¹o. **7** Pe wana ngii²¹i'
jmai¹² 'e tyú²-u la ngi¹ Dios 'in tyúi¹
sicaan²¹na' la jaain²¹ la jaan²¹na'.
Joon iuntyúu¹i jna' jilaa²¹ tsaa² tyi'
coon¹³ 'e jmi¹ øø²¹i 'e gatuun²un tyá'
Jón¹ Dios 'in sii²¹ Jesucristo.

8 Wa faa¹³a 'e jo 'e tsaa² 'óo³'
tyiin²an' tóo² yia', líi²na' tajuu²¹.
9 Pe wana røø²¹²na' tsaa² tyi' tyani
Dios, i'fin²mo Dios tsaa² tyi' jiin¹³
la nifo²o. Joon iuntyúu¹i jna' jilaa²¹
'e laa²¹a' tsu¹ 'ii²¹ røø² jmoo¹ Dios.
10 Wana faa¹³a 'e jo mo ga'naa²¹a'
tsaa² cwóo¹³o' Dios tsaa² 'e
tajuu²¹mo 'i. Joon jo mo ga'ii¹³na'
júu³ tyá' Dios 'e jai² to².

Jesucristo, 'in faa²¹a 'wii²¹² tyi'

2 Síi³na 'e jí² lo tyi'naa' yuu²¹
tyia' 'e jo 'noo²oo' tsaa². Pe
wana gatoo¹¹ tsá² tsaa² tyá'a seein²¹
jaain²¹ sii²¹ Jesucristo 'in lí² faa²¹a
'wii²¹² tyá'a tyani Dios Jmii²¹. **2** Joon
'in Jesucristo jo ga'noo¹ jiin¹³
coon²¹ tsaa². Joon coon¹³ la joon
'in Jesús do gatyii¹ jilaa²¹ tsaa² tyi'
mo najúun²in. Joon coon¹³ la joon
gauntyá²-tsi Dios 'wii²¹² tyi'. Joon
jon' jiin¹³ tsaa² tyi' gatyí², gatyí²
jon tsaa² tyá' jilee²¹ tsá² 'in taain²¹
juncwii²¹.

³Wana nuu²¹u' júu³ tyu² ty'a' Dios nee²¹o' e galicwii¹moo' ii'. ⁴Pe wana jin¹² tsá²: "Cwíi³moo 'ii", joon jo jmoo¹o nuu¹³u, tajuu²¹mo 'ii. ⁵In jmoo¹o nuu¹³ júu³ ty'a' Dios 'e la ja¹²mo 'iin²¹in 'ido Dios jiin¹³ la lf² 'e 'iin²¹ Dios. Joon coon¹³ la joon linee³e' e licaan²¹mo' coon¹³ Dios. ⁶Joon 'in jin¹² e sicaain²¹ coon¹³ Dios tíii² ngi¹ la gangi¹ Jesucristo.

E júu³ 'múui² tyu²u to²

⁷Tsarú¹u', jo 'múui² 'e to² tyu³uu no. Ca la mo 'wiin²¹ ganuu²uu'. Coon²¹ røø²¹ lf¹ 'e to² tyu³uu no la lf¹ 'e niganuu²uu' la mo jéei¹. ⁸Pe Jesús gasi²¹ jna' 'e mfi²mo 'e júu³ lo 'e to² tyu³uu no. Jesús do ga'láa² 'wii²¹ jmaa¹a 'elo joon ga'ii¹³naa' 'e jmaa²aa'. La mo jéei¹ la jo mo licwii¹na' Jesucristo lawa'a ngi²¹i' li nuu²¹. Pe tí li ngi²¹mo 'e nuu²¹ no. Na'láa² 'wii²¹ jná² joo²¹ li saan³an' tsu 'wii¹³ galicwii¹mo' Jesucristo.

⁹Joon wana jin¹² tsá² 'e ngi¹ li jná² joo²¹ ty'a' Dios joon 'ee¹mo ruu²¹i ngi¹o li nuu²¹gi. ¹⁰Tsu 'in 'iin²¹in ruu²¹i ngi¹ li jná² joo²¹ ty'a' Dios joon ce jiin¹³ coon²¹ jo 'ee sóon³in. ¹¹Pe 'in tsá² 'in 'ee¹ruu²¹i seein²¹ 'e ngi¹ li nuu²¹. Joon jo jnaa² jóo²o xiia'fu tsaa¹a. Lawa'a tsá² tiui² líi¹i.

¹²Sfi³na 'e jí² lo tyii', yuu²¹ tyiia, tsu nigá'fin²mo Dios tsaa² tyii' 'wii¹³ ty'a' Jesucristo nityi² ty'a'a.

¹³Sfi³na 'e jí² lo tyii' tsacøøi¹³ tsu nigalicwii¹moo' 'in gaseein²¹ mo láa² 'wii²¹ juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e sá². Sfi³na 'e jí² lo tyii' simii²¹ tsu nigali²oo' 'in 'líii¹³ do.

Joon gasi³na 'e jí² lo tyii', yuu²¹ tyiia tsu nigalicwii¹moo' Dios Jmii²¹. ¹⁴Joon gasi³na 'e jí² lo tyii' tsacøøi¹³

tsu nigalicwii¹moo' 'in seein²¹ mo láa² 'wii²¹ jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹. Joon gasi³na 'e jí² lo tyii' simii²¹ tsu 'wii¹³ pii²¹'oo' joon ga'ii¹³moo' júu³ ty'a' Dios. Joon galí²oo' 'in 'líii¹³ do.

¹⁵Jo jmaa²aa' 'e 'iin²¹naa' 'e juncwii²¹ lo jon'gi jmaa²aa' 'iin²¹naa' jilaa²¹ 'e sá² juncwii²¹. Tsu wana jmoo²oo' 'e 'iin²¹naa' juncwii²¹ jo iin²¹naa' Dios Jmii²¹. ¹⁶Tsu jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e suun²¹in tsá² coon¹³ unni¹i coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o jloo¹³ ty'a'jon' ty'a' Dios Jmii²¹ 'e la joon, 'e ty'a' juncwii²¹ jilaa²¹ 'e la joon. Jiin¹³ juncwii²¹ lo-o taain²¹ tsá² 'e la joon. Jo cwo²gi Dios Jmii²¹ 'e la joon. ¹⁷Ti li tyé¹mo juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² 'e jmoo¹o tsá² 'e jo 'e to² tí2. Pe jileei²¹ 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios seen²mo coon²¹ tøø²mo.

Xiuala lf¹ júu³ jai² joongi xiuala lf¹ júu³ tajuu²¹

¹⁸Yuu²¹ tyiia, tyan¹² 'áa¹mo nijó¹ i'in² juncwii²¹. Joon nanáu²oo' 'e ijó¹ 'in 'eei¹ Cristo joon seen²mo fúui¹ 'in 'eei¹ Cristo nano, 'wii¹³ joon nee²¹e' 'e ti li tyéi¹ juncwii²¹.

¹⁹In tsá² do ga'wóo²i jee²¹ jna' pe jon' tsá² tyi¹ 'ii. Tsu wana galíin² tsá² tyi¹ la jai² jo ga'wóo²i jee²¹ jna'. Pe la lo-o galf² ilini¹ tsá² tyu² 'e jileei²¹ 'in ngi¹ coon¹³ jna' jon' jileei²¹ líii¹ tsá² tyi¹.

²⁰Pe Dios nigacwo¹o 'naa' 'in Espíritu tyu² ty'a' 'wii¹³ joon níi²¹oo' jilaa²¹. ²¹E sfi³na 'e jí² lo tyii' 'wii¹³ níi³ 'naa' jilaa²¹ 'e la jai² jon' wa'a jo mo cwii¹ii'. Níi³oo' jon' e jiin¹³ coon²¹ júu³ tajuu²¹ jo 'ee la jai².

22 Joon wana 'in jin¹² 'e jo jo¹² gatyii¹³ in Dios Jmii²¹ Jesus 'in tyán¹ júu³ tya'a sii²¹ Cristo, tajuu²¹ mo 'in jin¹² la joon. 'In no 'in 'eei¹¹ Cristo. Jileei²¹ 'in la 'í jo róø²i Dios Jmii²¹ coon¹³ Jónon¹on. **23** Jilee²¹ 'in jo róø¹i Jónon¹ Dios jo cwii¹in jon Dios Jmii²¹. Pe wana jin¹² tsá² Jónon¹ Dios Jmii²¹ Jesú, 'in no cwii¹mo jon Dios Jmii²¹.

24 'Wii¹³ joon cwotii¹³-oo² 'e ganuu²uu¹ ca la mo 'wiin²¹. Joon wana jo tuu²uu¹ 'e júu³ do 'e ganuu²uu¹ ca la mo 'wiin²¹ ijoon²on' licaan²¹naa' coon¹³ Jónon¹ Dios joongi coon¹³ Dios Jmii²¹. **25** Joon Jesucristo ga'íí² jna' júu³ 'e icwo¹o jna' coon²¹ juncwii²¹ itoon²¹on' coon¹³ Dios coon²¹ tøø²mo.

26 Jmoo¹³oo⁰ 'naa' júu³ coon¹³ jí² lo cwáain¹ tya' 'in 'iin²¹in cóñ² 'naa' tóo². **27** Pe Jesucristo gacwo¹ 'naa' Espíritu Tyú² tya'a joon jo 'ná¹ jiin¹³ jaain²¹ e²e 'naa' tsu 'ña'o 'in Espíritu do i'e²e 'naa'. Joon jilaa²¹ e 'e²e 'naa' jmai² 'e ja²mo jiin¹³ coon²¹ 'e tajuu²¹. Cwoseen²¹naa' sicaan²¹naa' coon¹³on la ga'e²e 'in Espíritu Tyú² do 'naa'.

28 Joon nano, yuuun²¹ tyia, cwoseen²mogii' sicaan²¹naa' coon¹³ Cristo. Coon¹³ la joon jo cu²-tsi' mi jnéi¹ 'ido tún¹. Joon mi jö¹ jo fa'íi²¹ líi²naa' tyaníi¹i. **29** Tyú²-u ñí³oo⁰ 'e jmai² 'e róø²¹ jmoo¹o Jesucristo. Cwoliñí³oo⁰ 'e jilee²¹ 'in jmoo¹o róø²¹ jónon¹ Dios 'ii.

'In líi¹i jónon¹ Dios

3 Cwo'íi²du¹-oo⁰ xíiala 'iin²¹in Dios Jmii²¹ jna' 'e gaunsii²¹ jna' 'e jónon¹ Dios jna'. Joon la joon líi¹na'

'Wii¹³ joon 'in jo cwii¹in Dios taain²¹ juncwii²¹ jo cwii¹in jna' 'in tsu jo mo galicwii¹in Dios. **2** Tsaru¹u' 'in 'iin²¹na, la no líi¹na' jónon¹ Dios joon jo galinee²¹e 'ee líi²na' pe nee²¹o' 'e mi jnái¹ Jesucristo ilíi²mo' la líi¹i tsu inee²¹mo' jiin¹³ la líi¹i. **3** Joon jilee²¹ 'in jéein¹ 'ii untyúú¹ yaai tsu tyú¹mo Jesucristo.

4 Jilee²¹ 'in 'noo¹o tsaa² jo untiin¹³in júu³ tya' Dios. La joon líi¹ tsaa² mo jo untiin¹³ tsá² júu³ tya' Dios. **5** Ñí³oo⁰ 'e Jesucristo nicweei¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'e tyii²¹ tsaa² tyi'. Joon jo mo ga'noo¹o 'ido jiin¹³ coon²¹ tsaa². **6** La joon jon jilee²¹ 'in sicaain²¹ coon¹³on, jo ngi¹ to² 'noo¹o tsaa². Tsu jilee²¹ 'in ngi¹ to² 'noo¹o tsaa² jo mo ní² tiin¹³ jo mo licwii¹in Jesucristo. **7** Yuun²¹ tyia, jo cwoo²oo' 'e cóñ² tsá² 'naa' tóo²: 'In jmoo¹o 'e tyú², 'in tyú¹mo 'i la tyú¹ Jesucristo. **8** La joon jon jilee²¹ 'in ngi¹ to² 'noo¹o tsaa² 'in 'lii³mo 'i. Tsu la mo 'wiin²¹ ga'noo¹o 'in 'lii³ do tsaa². Joon najó¹ 'in Jónon¹ Dios jaxée¹ 'e nigajmaa¹a 'in 'lii³ do.

9 Jin¹³ jaain²¹ jónon¹ Dios jo ngi¹ to² 'noo¹o tsaa² tsu Dios nigacwo¹o 'in tsá² do coon²¹ juncwii²¹ 'múui². Jo líi² 'noo¹gi tsaa² tsu jónon¹ Dios 'ii. **10** Líi²-i licwii¹mo' 'in jónon¹ Dios joongi 'in jónon¹ 'in 'lii³ tsu jilee²¹ 'in jo jmoo¹o 'e tyú² 'e jonegi¹ 'in 'lii²in ruu²¹i jo líi¹i jónon¹ Dios.

Ili'nee²mo' la jaain²¹ la jaan²¹na'

11 Tsu joon 'e júu³ niganuu²uu¹ ca la mo 'wiin²¹ líi¹ 'elo: Cwoli'iin²¹na' la jaain²¹ la jaan²¹na'. **12** Jo jmoo²¹o' la gajmaa¹a Caín, 'in líi¹ jónon¹ 'in 'lii³ joon gajngaa¹²mo ruu²¹i. 'Ee 'wii²¹ gajngaa¹³i? Gajngaa¹²mo 'wii¹³

'in ruu²¹i do gajmaa¹a 'e tyú² joon
 'ii-gí gajmaa¹a 'e gó².
¹³Tsaru¹u', jo jmaa²aa'
 tságoo²¹-oo' 'e eei¹ 'naa' 'in tsá² 'in
 jo cwíi¹in Dios, 'in tí²-tsi jiin¹³ 'e
 sá² fu juncwii²¹ lo. ¹⁴Néec³o' 'e ca la
 mo jéei¹ jo 'in caan²¹na' coon¹³ Dios
 pe la no galicaan²¹mo' coon¹³ Dios
 tsú 'iin²¹mo' 'in ru¹u' catyaai² do.
 'In jo 'iin²¹in ruu²¹i jo mo licaain²¹
 coon¹³ Dios. ¹⁵Jilee¹ 'in 'ee¹ ruu²¹i
 lawa'a 'in jngaaí¹² tsá² 'ii. Joon
 ní³oo' 'e jiin¹³ jaain²¹ 'in jngaaí¹²
 tsá² jo téen²in juncwii²¹ tyá' Dios
 coon²¹ tøøi². ¹⁶Nee²¹o' 'e gacwo¹
 Jesucristo juncwii²¹ tyá' 'wii¹³ tyi'.
 Joon coon¹³ la joon galitsáa¹mo'-tsi'
 xiiala 'ná¹ 'e 'iin²¹mo' Dios coon¹³
 tsá² xeej²¹. La gacwo¹ 'ii juncwii²¹
 tyá' la joon jon jna' 'ná¹ cwoo²¹o'
 juncwii²¹ tyi' tyá' tsaru¹u'. ¹⁷Wa
 jaain²¹ tsá² 'in 'oo¹o jilaai²¹ 'e jmaa¹i
 to² tyá' a jøø²i jaain²¹ tsaruu²¹i 'in
 sitiéein¹ jmii²¹ joon jo jmoo¹
 feei¹-tsi 'wii²¹ tyá' 'ido jo ní³ii
 xiiala cwéi¹ jin² 'in tsá² do:
 "lin²¹moo Dios." ¹⁸Yuuñ²¹ tyiia, jo
 to² 'íi³ wa'a jiin¹³ fáa³a: "lin²¹mo'
 Dios coon¹³ tsá²." Tyú²gi wa'a 'ee²e'
 tsá² 'e 'e la ja²mo 'iin²¹mo' Dios
 coon¹³ tsá² coon¹³ jilaai²¹ 'e jmoo²¹o'.

'E jo cu²-tsi' tyani Dios Jmii²¹

¹⁹Joon wa ngi²¹i' la joon
 cwoo¹³na' cwáain¹ yiaa' 'e jo
 nitajuui²¹ jna'. Joon cwoo¹³na'
 cwáain¹ yiaa' 'e jo nitajuui²¹ jna'
 tyani Dios. ²⁰Wana cwóo¹³o' tsaa²
 yiaa' nee²¹o' 'e feei¹gi Dios lagí
 jna' joon ní¹ Dios jilaai²¹. ²¹La
 joon, tsaru¹u' 'in 'iin²¹na, wa'a jo
 cwóo¹³o' tsaa² yiaa' lí²-i seen²na' jo
 cu²-tsi' tyani Dios. ²²Joon icwo¹o'

Dios jna' jilaai²¹ 'e mii²¹i' tsú
 jmoo²¹o' nüü¹³u' to² tyú²u coon¹³
 jilaai²¹ 'e 'yaaí¹-tsi tyi'. ²³Joon
 to² tyú²u 'e ja²mo líi²na' Jónon¹on
 Jesucristo joon tyú²u jna' jon to²
 'e 'iin²¹mo' la jaain²¹ la jaan²¹na'
 jiin¹³ la nigajin²¹in. ²⁴Jilee¹ 'in
 jmoo¹o la to² tyú²u téen¹in sicaain²¹
 coon¹³ Dios la joon jon téen¹in Dios
 sicaain²¹ coon¹³ 'ii. Joon linee²¹e'
 'e téen¹in Dios sicaain¹ coon¹³ jna'
 'wii¹³ 'in Esíritu Tyú² tyá'a 'in
 gacwei¹² jna'.

Xiiala líi¹i 'in Espíritu Tyú² tyá' Dios joongi xiiala líi¹i 'in sii²¹ anticristo

4 Tsaru¹u' 'in 'iin²¹na, jo jai²
 cwolfin²¹naa' jilee¹ 'in jin² 'e
 faa²¹o cwáain¹ tyá' Dios. Cooón²oon'
 cwáain¹ coon¹³ ce tún² 'ee 'e
 faa²¹a 'ido. Nuu²uu' wana faa²¹a
 cwáain¹ tyá' Dios owa jo faa²¹a 'ee.
 Røø²mo cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³
 'in tsá² tajuuí²¹ 'in jin²in 'e faa²¹o
 cwáain¹ tyá' Dios pe jo jo². ²Pe 'naa'
 cwii¹moo' 'in Espíritu Tyú² tyá' Dios.
 Joon jilee¹ 'in jin² 'e Jesucristo
 najo³ líi¹i tsá² faa²¹o 'ii²¹ tyá'
 Espíritu Tyú² tyá' Dios. ³Joon jilee¹
 'in jin² 'e jo mo jø¹ Jesucristo 'e líi¹i
 tsá² jo faa²¹a 'ii²¹ tyá' Dios. Joon 'in
 jin² la joon 'ee¹mo Jesucristo. Joon
 'in tsá² 'in jin² la joon seen²mo fu
 juncwii²¹ nano jiin¹³ la nanúu²uu'
 ijaliin².

4 Yuñ²¹ tyiia, líi¹naa' jónon¹ Dios
 joon galii²oo' 'in tajuuí²¹ do tsú 'in
 feei¹gi 'in cwo¹ 'naa' pi³ lagí 'in
 cwo¹ pi³ 'in catyaai²¹ do xüifiin¹³
 tyú² 'ido to² juncwii²¹. ⁵In tsá²
 tajuuí²¹ do faa²¹o jmai² tyá' 'e sá² ni
 cwoo¹³ juncwii²¹ tsú tiii²¹ jmai¹ 'e
 sá² juncwii²¹ lo. Joon líi¹ tí²-tsi tsá²

taain²¹² juncwii²¹ núu²un júu³ ty'a'a.
6 Pe jilee²¹ jna' líin²na' jóon¹ Dios.
 Joon jilee²¹ 'in cwii¹in Dios núu²o
 'e faa¹³a' joon 'in jo núu²un 'e faa¹³a'
 do jo líi¹i tsá² ty'a' Dios. Joon coon¹³
 la joon lí² tsáa¹mo-tsi' 'iin faa²¹ la
 jai² joongi 'iin faa²¹ júu³ tajuu²¹.

'In²¹²mo Dios jna' 'áa¹mo

7 Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na,
 cwoli*iin*²¹²mo' la jaain²¹ la jaan²¹na'.
 Dios jmaa¹a 'ii²¹ 'e li*iin*²¹²na' la
 jaain²¹ la jaan²¹na'. Joon jilee²¹
 'in 'iin²¹²in Dios joon 'iin²¹²mo jon
 tsá² líi¹mo jóon¹ Dios joon cwii¹mo
 Dios. **8** In jo 'iin²¹²in Dios la joon
 jon jo 'iin²¹² tsá² jon'gi Dios mo
 licwii¹in tsá² tsu jilaa²¹ 'e jmoo¹o
 Dios Jmii²¹ 'e 'e²e tsá² 'e 'iin²¹²mo
 Dios Jmii²¹ tsá². **9** Jaan²¹mo Jóon¹
 Dios 'in seein²¹ joon gasii¹in Dios 'i
 fu juncwii²¹ 'e 'wii²¹² 'ii lí² cwo¹ jna'
 coon²¹ juncwii²¹ 'múui². Coon¹³ la
 joon ga'e²e Dios jna' xiuala 'iin²¹²in
 jna'. **10** Gali*iin*²¹²mo Dios Jmii²¹
 jilaa²¹ 'e gajmaa¹a. Joon gasii¹in
 Jóon¹on fu juncwii²¹ lawa coon²¹
 fa¹ 'e jatyí¹i jilaa²¹ tsaa² tyi¹ 'e jo
 jmaa¹gi Dios Jmii²¹ 'nii²¹-tsi tyi¹.
 Gajmaa¹ Dios Jmii²¹ la joon 'wii¹³
 'iin²¹²mo jna' jon' wa'a jna' 'ná¹ e
 li*iin*²¹²na' 'ii.

11 Tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, wana
 nagali*iin*²¹² Dios jna' la joon jon jna'
 'ná¹-a li 'iin²¹²mo' tsaru¹u'. **12** Jiin¹³
 jaain²¹ jo mo ganii²in Dios pe wana
 'iin²¹²mo' la jaain²¹ la jaan²¹na' ngii¹
 Dios coon¹³ jna' joon coon¹³ la
 joon untsiin²¹ jna' 'e 'iin²¹²mo Dios
 jna'. **13** Gacwo¹o Dios Jmii²¹ jna'
 'in Espíritu Ty² ty'a'a, 'wii¹³ joon
 tsáa¹mo-tsi' 'e ngii²¹i sicaan²¹na'
 coon¹³ Dios 'e joon ngii¹ 'ido jon

coon¹³ jna'. **14** Joon niganee²¹e' joon
 jmoo²¹o' júu³ 'e Dios Jmii²¹ gasii¹in
 Jóon¹on 'e jmaa¹a tiin¹³ tsá² taain²¹²
 fu juncwii²¹. **15** Joon doñi¹iin ijin¹² 'e
 Jesús líi¹i Jóon¹ Dios Jmii²¹ ngii¹
 Dios caain²¹ coon¹³ 'i la joon jon
 ngt¹ 'ii caain²¹ coon¹³ Dios.

16 Galinee²o' joon galija¹²mo líi²na'
 'e 'iin²¹² Dios Jmii²¹ jna'. Jilaa²¹ 'e
 jmoo¹o Dios 'e 'e²e tsá² 'e 'iin²¹²mo
 Dios Jmii²¹ tsá² joon jilee²¹ 'in
 ngt¹ 'née²i tsaruu²¹i ngii¹ 'i coon¹³
 Dios joon Dios ngii¹o jon coon¹³
 'i. **17** Coon¹³ la joon untii¹³ jna' 'e
 'iin²¹²mo' Dios coon¹³ tsá² 'e jo
 cu¹²-tsi' mi cwá¹ jmi²¹² lí tséi¹ mi
 jmáa¹a Dios Jmii²¹ 'ii²¹ tsu la líi¹i
 Jesucristo líi¹na' toon²¹on' juncwii²¹
 lo. **18** Jo 'goo²¹o tsá² mo 'iin²¹²in la
 jai² Dios coon¹³ tsá². Mo 'iin²¹²in
 tsá² Dios coon¹³ tsá² xeei²¹ la jai²
 jo cwoo¹i li'goo²¹o. Tsu mo jmoo¹o
 tsá² 'goo²¹o ní³ tsá² wúu¹ coon¹³ 'e
 jmoo¹o 'goo²¹o. Joon 'in jmoo¹o
 'goo²¹o jo mo gaun'yee²¹i 'e 'iin²¹²in
 Dios la jai².

19 Jna' o' 'iin²¹²mo' Dios coon¹³ tsá²
 tsu 'wii¹³ nigali*iin*²¹²mo Dios jna'
 jéei¹gi. **20** Wana jin² tsá²: "In²¹²moo
 Dios", pe joon 'ee¹mo ruu²¹i,
 tajuu²¹mo 'ii. Tsu jo ñí³ii xiuala
 cwoí¹ 'e jin²in 'e 'iin²¹²in Dios 'in jo
 mo níi¹i pe 'ee¹mo ruu²¹i 'in niganí².
21 Dios nigatyú²u jna' to²: Jilee²¹ 'in
 'iin²¹² Dios 'ná¹-a jon 'iin²¹²in ruu²¹i.

E níli¹o' jilaa²¹ 'e gó²

5 Jilee²¹ 'in jai² líi² 'e Jesús líi¹
 Cristo, ('øøi²¹-tsi tsá² jaain²¹ 'in
 Dios gasii¹in jajmaa¹a tiin¹³ tsá²)
 jaain²¹ jóon¹ Dios 'ii. Joon wa'a
 'iin²¹²in tsá² jmii²¹ xuui²¹² i'iin²¹²mo
 jon 'in xuui²¹² do. **2** Wana 'iin²¹²na'

Dios joon jmoo²¹'o jilaa²¹ to² tyá² tsú coon¹³ la joon tsáa¹mo'-tsí' e 'iin²¹mo' jon jilee²¹ 'in tsaru¹u' 'in líi¹i jóon¹ Dios. ³lin²¹mo tsá² Dios jiin¹³ mo jmoo¹o tsá² nuu¹³un jilaa²¹ to² tyá² tsú joon jo 'áai¹ 'ii²¹ to² tyá² tsú, ⁴tsú jilee²¹ 'in líi¹i jóon¹ Dios galí¹o 'naai²¹ jilaa²¹ e gó² jmoo¹o tsá² taain²¹ juncwii²¹. Joon líi¹³o' 'naai²¹ jilaa²¹ e gó² e jmoo¹o tsá² 'in 'eei¹ jna' 'wii¹³ galija²mo líi²na' Jesús. ⁵Joon jiin¹³ 'in nigaja²mo líi² e Jesús líi¹ Jónon¹ Dios lí²-i líi¹i 'naai²¹ e gó² e jmoo¹o tsá².

**'E júu³ ja²mo ga'ii¹ Dios
Jmii²¹ 'wii²¹ tya' Jónon¹on**

⁶Gasaai¹ Wó³ 'in Jesús do jmií²¹. Joon coon¹³ jmií²¹ e gasaai¹ Wó³ do joon coon¹³ jmií¹ e tuun²¹ tya'a mo júun²in je túr² do gajmaa¹a júu³ e la ja²mo najó³ Jesucristo. Jon' wa' jiin¹³ jmií²¹ do pe coon¹³ jmií²¹ joongí coon¹³ jmií¹ do. La joon jon 'in Espíritu Tyá² tya' Dios jmaa¹a júu³ joon 'in ja²mo 'in Espíritu Tyá² do. ⁷⁻⁸Joon ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'ni¹ 'ii¹³ 'in 'elo jmoo¹³ júu³. Joon e 'láa² 'wii²¹² 'in Espíritu Tyá² tya' Dios Jmii²¹, joon tñ² tún² jmií²¹ joon tñ² 'ni¹ jmií¹ 'øø²i. Joon jee²¹² 'ni¹ do røø²¹ júu³ jmoo¹³. ⁹Wa 'ii¹³mo' lawa e jai² júu³ jmoo¹o tsá², e tyiin²gi e 'ii¹³mo' júu³ gajmaa¹a Dios tsú feei¹gi Dios lagí tsá². Joon e júu³ gajmaa¹a Dios jmo¹²o jna' júu³ cwáain¹ tya' Jónon¹on. ¹⁰Joon jilee²¹ 'in jai² líi²i Jónon¹ Dios ñí¹o yaai e ja²mo e júu³ ga'íí² Dios cwáain¹ tya'a. Pe jilee²¹ 'in jo jai² líi² Dios sáa¹i Dios lawa jaain²¹ tsá² tajuui²¹ tsú jo mo ga'ii²¹i júu³ ga'íí² Dios cwáain¹ tya' Jónon¹on. ¹¹Joon e júu³ jai² ga'íí² Dios cwáain¹ tya' Jónon¹on jin¹² e Dios nigacwo¹ jna' coon²¹ juncwii²¹

'múui² e taa²¹ coon²¹ tøø²mo. 'Wii¹³ tyá' Jónon¹on gacwo¹ Dios jna' e juncwii²¹ 'múui² do. ¹²Joon jilee²¹ 'in ngí¹ sicaain²¹ coon¹³ Jónon¹ Dios nigalíi²¹mo e juncwii²¹ 'muui²¹ do. Pe jilee²¹ 'in jo jai² líi² Jónon¹ Dios jo mo ga'ii²¹ e juncwii²¹ do.

Júu³ tyá² li gatséi¹

¹³Nigasií¹na e jí² lo tyii' 'in jai² líi² Jónon¹ Dios e litsáa¹mo'-oo' e nigalíi¹³mo' coon²¹ juncwii²¹ 'múui² e jo tyéi¹.

¹⁴Jo cu²-tsí' coon¹³ Dios tsú nee²o' wa mo mií²¹i' e 'yaai¹-tsí Dios ití² júu³ tyí'. ¹⁵Joon nee²o' wa ganúu²un Dios júu³ tyá² tyí' nee²o' jon e ga'ii¹³mo' e gamíi²¹i'.

¹⁶Wa nali³i' e 'noo¹o jaain²¹ ru¹u' tsaa² e jmoo¹ jo júun²in tsá² 'ná¹-a faa¹³a' júu³ tyá² 'wii²¹² tya'a. Joon iíin¹mo Dios tsaa² tya'a wa jo ga'noo¹o tsaa² e jmoo¹o júun²in tsá². Sá²-a tsaa² e jmá¹ júun²in tsá² joon jo 'há¹ faa¹³a' júu³ tyá² tya'a e joon. ¹⁷Jilaa²¹ e gó² jmoo¹o tsá² lí² tsaa² tyani Dios pe sá²-a coon²¹ tsaa² e jo júun²in tsá².

¹⁸Nee²o' e jilee²¹ tsá² 'in líi²i Jónon¹ Dios jo ngí¹ to² 'noo¹o tsaa² tsú un'øø¹mo Jónon¹ Dios 'ii. Joon jo líi²¹i 'in líi³ 'ii.

¹⁹Nee²o' e líin²na' Jónon¹ Dios joon tyá²tsú 'in líi³ to¹ jilee²¹ 'in catyaaí², 'in jo cwii¹in Dios.

²⁰Nee²o' jon e najó³ Jónon¹ Dios. Joon 'ii-o nagacwo¹ jna' e licwií¹mo' Dios 'in jai². Joon toon²¹on' sicaan²¹na' coon¹³ 'in jai² do. 'In 'in Jónon¹ Dios Jesucristo. Joon Jesucristo Dios 'in jai² joon 'oo¹-o coon²¹ juncwii²¹ e cwo¹ Dios tsá² e jo tyéi¹. ²¹Yuuun²¹ tyiaa, un'øø¹yaanaa' coon¹³ jilee²¹ dioses 'in gajmeei¹ tsá² 'in jo jai². Amén.

Jí² ti tún² 'e gasii¹in San Juan

Ngó¹ tún² jí² sii¹i Wó³

¹Tsá² fee¹mo jna joon sii³na 'e jí² lo tyi'i Yá³ coon¹³ yuu²¹ tyi'i 'in gatyii¹³in Dios. 'E la ja²mo 'iin²¹moo 'naa'. Joon jon' jna 'in 'iin²¹na 'naa' pe jilee²¹mo 'in ñi¹ 'e la ja²mo seein²¹ Dios.
²Iin²¹moo 'naa' 'wii²¹ 'e júu³ ja²mo 'e líi²na' joon ilí² la joon coon²¹ tøø²mo. ³Cwojmaa¹a Dios feei¹¹-tsi tyi'. Joon cwocwo¹⁰ Dios fo'feei¹¹ tyi' 'e saan²¹an' tyú²-u. Wana mo li'iin²¹na' la jai¹² i'i¹³mo' jilaa²¹ 'elo ty'a' Dios Jmii²¹ joon ty'a' Ña'ñu¹¹u' 'in Jónon¹ Dios.

⁴Galijløø³moo 'e tsee²¹moo 'inlíi¹³ xuui²¹ tyi'i 'in jmoo¹⁰ nuu¹³u júu³ jai¹² ty'a' Dios jiin¹³ la gatyú²u Dios Jmii²¹ jna' to².
⁵Mf³ii tyani'i, Yá³, 'e jmaa²a la to² tyú² Dios coon¹² júu³ ty'a'. Joon jo 'múui² 'e júu³ do tsu ca la

mo 'wiin²¹ ninee² jna' to² tyú²u 'e 'iin²¹mo' la jaain²¹ la jaan²¹na'.
⁶Joon 'iin²¹mo' Dios coon¹³ tsá² mo jmoo²¹o' la to² tyú²u. Joon 'e to² tyú² Dios do 'e ganuu²u ca la mo 'wiin²¹ 'e un'iin²¹u'un Dios coon¹³ tsaru¹¹u'.

Xiiala líi¹i 'in con¹² tsá² tóo²

⁷Tsu fúu¹mo 'in con¹² tsá² tóo² ningalíin² la caain²¹ juncwii²¹. 'In tsá² do jo røø¹¹ 'e nigajó¹ Jesucristo juncwii²¹ líi¹i tsá². 'In jin¹² la joon con¹²on tsá² tóo² joon 'ee¹mo Cristo Ña'ñu¹¹u'. ⁸Unøø²¹naa' yaanaa' 'e caa¹naa' 'e njmoo²¹o'o jee²¹ 'naa'. Joon coon¹³ la joon jo caa²naa' jiin¹³xu icwo¹² Dios 'naa'.

⁹Jilee²¹ 'in líi² 'e 'øøi¹²gi-tsí la júu³ ga'e¹ Cristo joon jo jmoo¹gi 'e júu³ do jo ngii¹gi coon¹³ Dios. Pe 'in jmoo¹o 'e júu³ do ngii¹o coon¹³ Dios Jmii²¹ joongi coon¹³ Jónon¹ Dios Jmii²¹. ¹⁰Wa jalíin² tsá² fu tyi' 'in jo 'e¹ 'e júu³ do jo 'i¹³naa' tsi inuu¹ jón'gi fuu²uu': "Aa²¹mo'o." ¹¹Tsu wana jin¹² tsá²: "Aa²¹mo'o", lawa'a røø² sii¹i tsá² coon¹³ 'e gó² jmoo¹o 'ido.

Júu³ li tséi¹

¹²Sá²gi 'e fo³oo pe jo 'iin²¹na tóon³oon ni mo'ji² coon¹³ 'in¹. Pe 'i¹-tsii yaa¹³na yafoo¹³na 'naa' ñii1 'e coon¹³ la joon itsín¹ 'e jløø³mo'.

¹³'In jónon¹ ruu²¹u tsamf² no, 'in gatyii¹²in Dios jon sii¹i: "Aa²¹mo'o." Amén.

Jí² ti 'ni¹ 'e gasii¹in San Juan

Faa²¹a tsá² tyú² tya' Gayo

¹Tsá² fee¹mo jna joon sii³na 'e jí² lo tyi'i, Gayo, 'in tyú² seen²¹na coon¹³. 'E la ja²mo 'iin²¹moo 'nu.

²Ru¹u' 'in 'iin²¹na, mí³ii tyani Dios 'e 'yee¹mo tyú² jilaa²¹ 'e jmoo²o joon 'e tyú² liseen²un jíin¹³ la tyú² seen²un tyani Dios. ³Galijløø³moo mo gajalíin² 'in líiñ¹³ tsaru¹u' joon gajmaa¹a jíu³ xiuala ngl²i coon²¹ tsáa¹ joon xiuala jmaa²a 'e la jai². ⁴Jo 'e sá²gi 'e jløø³na coon²¹ ii¹³gi la mo ganúu³uun 'e ngii¹ yuu²¹ tyia coon¹³ 'e jo¹ líiñ².

⁵Ru¹u' 'in 'iin²¹na, tyú²-u jmoo²o mo unjii²i 'in tsaru¹u' jalíin² coon fuu²¹. ⁶Joon 'in tsá² do nigamaa¹ jíu³ tyani jilee²¹ 'in taai² sicaain²¹ xiuala nigali'iin²¹mo'o 'ii. Jmaa²gíi 'e tyú² uncooon¹³on 'in tsá² do fu¹ taai² jíin¹³ la tñi²i 'in jmoo¹o to² tyú² Dios. ⁷In tsá² do ningalíin²mo to² tyú² Jesucristo joon jo 'ii²¹i jíin¹³xu tya' 'in jo cwii¹in Dios. ⁸Wii¹³ joon 'ná¹-a uncooon¹³on 'in tsá² do joon coon¹³ la joon jmoo²¹o' to² caan²¹mo coon¹³ 'in cwo¹ jíu³ tyú².

E gó² jmoo¹o Diótrefes

⁹Gasii²na coon²¹ jí² tya' 'in catyaai² 'in jai² líiñ²taai² do. Pe jo 'ii²¹i to² tyú³uu 'in Diótrefes tsu¹ 'iin²¹in líiñ²

tsafee¹mo jee²¹² 'in tsá² do. ¹⁰Wii¹³ joon mi yaa¹³na iuntii¹³ii-tsi Diótrefes do jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a joon jilaa²¹ jíu³ 'atsaa²¹ 'e gafaa²¹a tyii'i. Joon jo leein²¹-tsi 'in Diótrefes do 'e faa²¹a pe jo ga*ii*²¹in 'in tsaru¹u' cwolíin². Joon gatyuu¹²mo tya' 'in catyaai² 'in 'iin²¹in 'ii²¹in 'in tsá² do. Joon jilee²¹ 'in ga*ii*²¹in 'in tsá² do ga'wóo²mo Diótrefes 'ii jee²¹² 'in jai² líiñ².

¹¹Ru¹u' 'in 'iin²¹na, jo jmaa²a 'e gó², jmaa²a jmai² 'e tyú² tsu¹ 'in jmoo¹o 'e tyú² líiñ² jón¹ Dios joon 'in ngl¹ to² jmoo¹o 'e gó² jo mo galicwii¹in Dios.

E tyú² jmoo¹o Demetrio

¹²Jilee²¹mo faa²¹a tyú² tya' Demetrio. Joon jilaa²¹ 'e jmoo¹o jmai² 'e tyú² la joon. Joon jna'oo'o sii²¹i 'n'aai¹ 'e jmai² 'e tyú² jmoo¹o joon nñ³oo' 'e ja²mo jíu³ tyii'i.

Jíu³ li tséi¹

¹³Sá² 'láai² 'e 'iin²¹²na fo³oo pe jo 'iin²¹²na tóon³oon ni mo'jí² coon¹³ 'in¹.

¹⁴I¹-tsii yaa¹³na la jmoono joon mi cwaa¹na sii¹³i' coon²¹ caan²¹mo.

¹⁵Cwoseen²mo'o 'e tyú². Jilee²¹ 'in seein²¹ lo 'in seen²un tyú² coon¹³ sii¹³: 'Aa²¹²mo'o. 'Aa²¹²mo'o jin² Wó³ fu²¹u la jaain²¹ la jaain²¹ 'in seein²¹ tyú² coon¹³ jna'a.

Jí² gasii¹in San Judas tíí²i 'in jai² líii² Jesucristo

Sii¹i Judas jí² tya' 'in gatø¹² Dios

1 Jna-a Judas sif³na 'e jí² lo. Jna-a
jaain²¹ 'in jmoo¹o jilaa²¹ to² tyu¹²
Jesucristo, joon ruu²¹na Jacobo.
Sif³na 'e jí² lo tyii' 'in gatø¹ Dios
Jmii²¹ 'e nuu²uu' júu³ tya'a. 'In²¹²mo
Dios 'naa' joon un'øø'l'i 'naa' 'wii'¹³
Jesucristo. ²Cwocwo¹o Dios
fo'feei¹¹-tsi tyii' joon 'e ñí²oo' 'e
jløø¹³mo Dios Jmii²¹ coon¹³ 'naa',
joon 'iin²¹²mo Dios 'naa'.

La no-o jmoo¹o 'in 'ee¹ júu³ tajuu²¹

³Tsarū¹u' 'in 'iin²¹²na, 'áá¹mo
gali'iin²¹²na sii³na coon²¹ jí² tyii'
cwáain¹ tya' to² jmoo¹o Dios 'wii²¹²
tyi'. Pe la no-o sityée¹na jmii²¹² wa'a
sii³na 'e jí² lo tyii' 'e mi³ii tyaní²ii'
'e jmaa²aa' taa²¹a 'wii²¹² tya' júu³ 'e
tsáa¹mo'oo', júu³ gacwoo¹ Dios tsá²
tya'a coonti. ⁴Tsü¹ 'inlíii¹³ tsá² jee²¹²
'naa' jin² 'e jai² líi²i Cristo pe tsá²
tajuu²¹mo 'ii. 'Uun²¹mo 'e²e tsá² júu³
'e jo jo¹. Tsá² gó² 'ino. 'In tsá² tajuui²¹
no jin²in 'e tsü¹ 'wii¹³ feei¹-tsi Dios
'wii²¹² tya' tsaa² tya' tsá² lí²-i jmá¹
tsá² doñi'ee 'e gó² 'e 'iin²¹²in. Joon
coon¹³ la joon jmoo¹o jo tsáai¹-tsi
'in jaan²¹mo Fii²¹i' Dios Jmii²¹ coon¹³
Ña'ñi¹u' Jesucristo. Joon gajin² jí²

tya' Dios calii 'ee ilí² tya' 'in tsá²
tajúui²¹ no.

⁵Xuifiin¹³ tyú² ñí²oo' 'e gajmaa¹a
Ña'ñu¹u' 'iin²¹²na untii¹³i-'oo' xiuala
ga'ín¹ Ña'ñu¹u' joon gauntyée¹mo
'in jo jai² galii² jee²¹² tsá² Israel
xuifiin¹³ gatyíi¹³mo jileei²¹ li sii²¹
Egipto do. ⁶Cwotii¹³-'oo' jon xiuala
gatain¹ Dios Jmii²¹ 'in ángeles do
tya'a 'nuñf³ tsu' 'wii¹³ gatuu¹u 'án³
tya'o. Do-o taain²¹² li nuuu²¹ si'máa¹i
ca tf² jmii²¹² ilisá² 'ii²¹ tya'a. ⁷La
joon lí² coon¹³ 'in tsá² néel¹ fuu²¹
Sodoma coon¹³ Gomorra coon¹³
fuu²¹ náa¹ co'. Gatuu¹o 'in tsá² do 'e
tíii² jmáa¹a tsá² coon¹³ tsamí² joon
gajmaa¹a coon¹³ 'in tún²mo. 'E joon
lawa coon²¹ li² tya' Dios Jmii²¹ líi¹i
'in tsá² do tya' jilee²¹ tsá² taain²¹²
juncwii²¹. Gajuun²¹ Dios fuu²¹ goo¹o
'ido joon ní² 'in tsá² do wúu¹ coon¹³
jf² e coo²¹ coon²¹ tøø²mo. ⁸La joon
líi¹i 'in tsá² tajuui²¹ no 'e tyaá¹ júu³
'e gacii¹ e lí¹o jmaa¹a 'e gó². Tyaa¹
'in tsá² do júu³ 'e lí² un'leei²¹ tsá²
yaai coon¹³ tsamí² si coon¹³ 'in
túin¹ 'ee. Tyaa¹o júu³ 'e lí² 'ee¹mo
tsá² 'in 'oo¹o to² joon faa²¹a 'laa' tya'
ángel tya' Dios. ⁹Pe jiin¹³ Miguel,
'in ángel 'in feei¹gi tya' Dios, jo
gaiii²in 'in 'livi³ mo jo gacwo¹ júu³

ruu²¹i coon¹³ 'in 'liii³ cwáain¹ tya' moo¹ taai² 'lii²¹² MoiséS. Li¹ jiin¹³ 'e faa²¹o: "Cwo'e²e Ña'ñu¹u' 'nu." Tsu['] in 'liii³ do líii¹ 'ii¹³ nifu tya' Dios la mo jéei¹. ¹⁰Pe 'in tsá² tajuui²¹ no faa²¹a 'laa²¹ tya' 'e jo ñi¹i. Joon coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o la jmoo¹o joo'núu³ 'in jmoo¹o jiin¹³ la 'iin²¹²in joon un'lee²¹mo ti li 'lii³. Li 'lii³ tsalíin².

¹¹Fúu² 'áa¹mo 'ido tsu ningalíin² la fu¹ gangó¹ Caín 'in gajmaa¹a jiin¹³ la 'iin²¹²in. Joon gatuu²o 'e fu¹ tyú² la gatuu²¹ Balaam 'e jnaa²¹a cuu². Joon ityée¹mo Dios 'ii la gatséi¹ Coré 'wii²¹² tya' ga'noo¹o mii¹³ tya' 'in tyú² to². ¹²Joon 'in tsá² tajuui²¹ no jalíin² gó²ø jo 'ee un'goo²¹ 'e cwo² Dios. Joon un'lii²i li sicaan²¹naa' cöö²øö¹ jmií²¹² mo untii¹³-tsi ruu²¹ ijo¹ Ña'ñu¹u'. Líi¹i 'in tsá² do la lf¹ jnii¹ tyuun²¹. Jmai¹² tyí² 'e jnii¹ do jo jmf¹ jéei¹. La joon jon júu³ tya' 'ino, jmai¹² tyí² taa¹³ jo 'ee to² 'iin³ tya' jiin¹³ jaain²¹. 'Ino líi¹i la lf¹ 'mó² 'oofuu²¹ 'e mo tf² jiin²¹ tya'a jo cwo¹ 'oofuu²¹. Joon gasø¹ tsá² la tyan¹ jmoo³ joon lityuun²¹ coonti. ¹³Jmoo¹o 'ino la jmoo¹o jmiíñi¹³ 'e jnóo¹on ti¹² la ngóo¹ 'naai¹³ jo jáñ². Lí¹ jon¹ 'lii³ coonti. 'Inlíii¹³ tyaal¹ cwoo²¹o 'in tajuui²¹ do juncwii²¹ tya'a 'e líi¹i coon¹³ la joon tiin¹³in tyaní Dios pe jon' la joon. Joon Dios ipii¹in 'ii li nuu²¹ coonti.

¹⁴La gajin¹² 'lii²¹² Enoc tya' 'in tsá² tajuui²¹ no. 'In Enoc do 'in galiseein²¹ (tí¹ dyía²) ciiin²¹gi lagí 'lii²¹² Adán. Joon coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios gajin²in: "Gamáa'na Ña'ñu¹u' joon ijó¹ coon¹³ 'ii¹³ tya'a fúui¹ 'áa¹mo. ¹⁵Joon jímáa¹a 'ii²¹ røø²¹ tya' jileei²¹ 'in nigajmaa¹a 'e gó², jo

tsaa²-tsi Dios, joon ni gafaa²¹a 'laa²¹ tya' Dios Jmii²¹." Jiin¹³ 'eno-o júu³ gatyaa¹ Enoc do. ¹⁶Tsá² jo 'ee tf²-tsi 'in tsá² tajuui²¹ no, jmai¹² to² cwoo¹ tsaa². Jiin¹³ ngí¹ to² 'noo¹o jiin¹³ 'e 'iin²¹²in. Tyaa¹ júu³ 'e jmoo¹o jloo¹³ joon faa²¹a 'e tyú² tya' tsá² 'iin²¹²in wa'a 'ee icwoo¹ tsá² 'ii.

'H¹ Judas júu³ 'e 'ná¹ jmáa¹a 'in jai¹² líii²

¹⁷Pe 'naa', tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, cwotii¹³-'oo' la gajin² 'in apóstoles tya' Ña'ñu¹u' Jesucristo ca la mo jéei¹: ¹⁸"Mi tf² jiin²¹ 'e ti lityéi¹ juncwii²¹ iliseein²¹ tsá² 'in ungøøi¹ 'naa' jilaa²¹ 'e tsáai¹-'oo' joon ingi¹ to² jmoo¹o jiin¹³ 'e gó² 'e tf²-tsi. Jo jmoo¹o la to² tyú² Dios." Jin¹² apóstoles do. ¹⁹"In tsá² no jmoo¹³ poo²¹² jee²¹² 'naa', tf²-tsí 'e jmoo¹o jilaa²¹ 'e gó² sá² juncwii²¹ joon jo mo 'i² Espíritu Tyú² tya' Dios almas tya'a.

²⁰Pe 'naa', tsaru¹u' 'in 'iin²¹²na, tå² tääin¹-'oo' coon¹³ jilaa²¹ júu³ 'e tsáai¹-'oo' 'e gacwoo¹ Dios. Joon jmaai¹³ júu³ 'e tyú²-u tya' Dios. Fáa¹³aa' júu³ tyú² coon¹³ 'ii²¹ tya' Espíritu Tyú² tya' Dios.

²¹Cwoliseen²naa' 'e li'iin²¹²mo Dios 'naa', joon sijaan²¹oo' 'e jmií²¹² mi cwo² Ña'ñu¹u' Jesucristo jna' coon¹³ 'e feei¹-tsi coon²¹ juncwii²¹ 'e jo tyéi¹.

²²'In jo mo galitsáai¹-tsi tyú² cwotyáa²aa'-tsi. ²³'Inlíii¹³gi tyíi²naa' jee²¹² jí² 'e itiin¹³mo. Jmaa²aa' feei¹-'oo' 'wii²¹² tya' 'inlíii¹³. Pe cwo'ee¹moo' 'e gó² 'e nigajmaa¹a 'ino.

'H¹ Judas júu³ 'e un'goo²¹ tsá² Dios Jmii²¹

²⁴⁻²⁵Pe Dios lf²-i un'øø²¹i 'naa' 'e jo xuu²¹naa' tsaa² tyii'. 'Ii-o lf²

tø¹ø 'naa' li tyíin¹in li 'ya²gi ty'a
jløø³moo' 'áai¹ coon¹³ jiin¹³ coon²¹
tsaa² tyii'. Cwolfí² jilaa²¹ 'e 'ya²gi
tya' 'in Dios 'in jmii¹-tsi. Jaan²¹mo
'ii. Cwolí² feei¹gi 'ii joon jiin¹³ 'ii

tíii² to², jiin¹³ 'ii-o lí² jmaa¹a
'ii²¹ 'wii¹³ cwáain¹ ty'a' Ņa'ñu¹u'
Jesucristo. Cwolfí² ty'a' jilaa²¹ ca la
mo 'wiin²¹², ca nano, ca la tøø²mo.
Amén.

El Apocalipsis

Júu³ gajmaa¹³a Jesucristo

1 'E jí² lo taa¹³ júu³ 'e gacwo¹
Dios Jmii²¹ Jesucristo 'e cwo²o
tsá² jmoo¹o to² ty'a iliñi¹i 'ee ilí² la
jmoono. Joon coon¹³ jaain²¹ ángel
ty'a Jesucristo gajmaa¹a 'e liñi¹i
jaain²¹ tsá² 'in jmoo¹o to² ty'a
sii²¹ Juan 'e júu³ lo. ²Joon 'in Wó³
do gajin²o la jai¹ jilaa²¹ 'e ganij²¹²
cwáain¹ ty'a Dios Jmii²¹ joongi júu³
ty'a Jesucristo.

³Jløø³mo jileei²¹ 'in jøø²ø 'e jí² lo
joon jløø³mo jon jileei²¹ 'in núu²un
mo untsaa² tsá² 'e jí² lo 'e gacwó²
Dios wa mo jmoo¹ tsá² nñu¹³un tsu
ti li tf² ityéi¹ 'e júu³ lo.

Sii¹i Wó³ jí¹ ty'a dyía¹ poo²¹²
tsá² jai¹² líii² Cristo

⁴Jna-a, Wó³, jmoo³oo 'e jí² lo ty'a
'in dyía¹ poo²¹² tsá² jai¹² líii² Cristo
néei¹ li sii²¹ Asia. Cwouncwaai¹³
Dios Jmii²¹ 'naa' 'e seen²¹naa' tyú²
coon¹³on. Tsu seen²¹mo Dios nano,
seein²¹ calii jon, joon ijó¹. 'Ii¹³naa'
cwa¹³ jon ty'a dyái¹ espíritu 'in téein²
tyani li sili²¹² li tyíin¹ Dios Jmii²¹.
⁵'Ii¹³naa' cwa¹³ jon ty'a Jesucristo
'in ga'ii¹ júu³ 'e jai². 'Ii nifu
gaijin¹ jee²¹² lii²¹² joon tyú²u to²
jileei²¹ róøi¹³ taain²¹² fu juncwii²¹.

'lin²¹²mo Cristo jna' joon gatyii¹o
tsaa² tyi' coon¹³ jmi¹ 'øø¹i. ⁶Cristo
do nigajmee¹i jna' 'e líi¹na' róøi¹³
joongi untsá² ty'a 'e jmoo²¹o' to²
tyú² Dios Jmii²¹. Cwoli² ty'a jilaa²¹
'e 'ya²gi la joon jon jilaa²¹ 'ii²¹ ty'a
coon²¹ tøø²mo. Amén.

⁷iJøø²øø¹, ijó¹ Cristo jee²¹² jnii¹
Joon jileei²¹ tsá² taain²¹² fu
juncwii²¹ ijøø²i 'ii. Ca 'in gajmee²¹i
'ii ijøø²i 'ii. Joon jileei²¹ tsá²ityi²i
xuui²¹²-tsi mi nii¹in. Ja¹mo, la joon
ilí².

⁸"Jna-a 'in nifu, la joon jon li tyéi¹.
La lf¹ letras A coon¹³ Z líi¹na", jin¹³
Ña'ñu¹u 'in seein²¹ nano, 'in seein²¹
la mo 'wiin²¹² joongi ijó¹. 'Ii 'in
feei²¹gi la jee²¹² jileei²¹.

Wó³ jøø²i Cristo

⁹Jna-a, Wó³, 'in líi¹i ruu²¹naa'. Jna
'in caan²¹moo coon¹³ 'naa' jilaa²¹
wíu¹ 'e nee²¹e. Tyú² Dios to² jna'
la 'oo²¹ tsaru¹u' joon gauncoo¹³on
Jesucristo jna' 'e seen²¹na' 'e
feei¹-tsi'. Yuu²na 'nñi³ coon²¹ li
sii²¹ Patmos. Patmos do coon²¹
cwoo¹³ tyú²un² roon¹ tún² tsa¹ ni
jmi¹ñi¹. 'Uu²¹²uu 'nñi³ tsu 'wii¹³
nigacwó²oo júu³ tyú² ty'a' Dios joon
gafo¹oo 'wii¹³ ty'a' Jesucristo. ¹⁰Galf²
coon²¹ jmi¹ñi¹ mo 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

gatyú¹² 'in Espíritu Tyú² tyá' Dios jna to² joon ganú³uun lí' caluu jna coon²¹ júu³ 'e faa²¹a tá², 'e lí² la 'iin² coon²¹ trompeta, ¹¹'e jin¹² sii²¹i jna:

—Táan¹ ni jí² jilaa²¹ 'e jøø²ø joon sii²¹u'u tyá' 'in tsá² dyía¹ poo²¹² 'in jai² líii² Cristo 'in néei¹ li sii²¹ Asia; ca fuu²¹ li sii²¹ Efeso, coon¹³ fuu²¹ Esmirna, coon¹³ fuu²¹ Pérgamo, coon¹³ fuu²¹ Tiatira, coon¹³ fuu²¹ Sardis, coon¹³ fuu²¹ Filadelfia, coon¹³ fuu²¹ Laodicea.

¹²Joon gajjiín¹³na 'ñii'a 'e jójø³øø 'iin 'in gafee²¹ jna do joon gamoo²¹oo dyía¹ candeleros 'e lí¹ cwanáa¹. ¹³Joon tún² tsa¹ jee²¹² candeleros do siin¹³ jaain²¹ tsá² 'in líii¹ la líii¹ 'in Ruu²¹i Tsá². Joon tyi²i siin¹³in cwaas²¹ 'e 'íi' ca luutii²i. Joongi lawa coon²¹ loo²¹ lí¹ jmai¹² cwanáa¹ 'náu¹u nitsii¹i. ¹⁴Joon jnutyíi¹ taa²¹ la taa²¹ jnú² joo'saa²¹ taai²¹ joongi la lí¹ 'moo²¹. Joon unnií¹ li la li jí² coo²¹. ¹⁵Joon tii²i li la li ñí³ bronce tyú² 'e coo²¹ ni jí². Joon jmíi¹ tyá'a 'íin² lawa li 'yú jmíi²¹² 'lái¹ 'áai¹. ¹⁶Joon seen¹³in dyái¹ náu¹ cwoo²¹o tsáa¹. Joon tsi nü' oo²¹²o 'yeei²¹ coon²¹ espada 'e 'má¹ 'áai¹ la je tún² taain²¹². Joon níi¹ jíi¹ la jíi¹ ñí¹ mo tyíi² 'yíia²¹.

¹⁷Mo gajjó³na 'ii tsifu gacii²¹na 'wii²¹² tih²i lawa'a gajuun²¹moo. Pe 'ii do tyaa¹a cwoo²¹o tsáa¹ tyíia joon jin²in sii²¹i jna:

—Jo foo¹³o. Jna-a 'in nifu, la joon jon li tyéi¹. ¹⁸Jna-a 'in seen²¹moo, gajjúun¹na pe nano seen²¹moo coon²¹ tøø²mo. Jna-a tyú²ø to² mi júun²in tsá² joongi li tsalfíin²in mi yuui¹³ júun²in. ¹⁹Táan² ni jí² jilaa²¹ 'e niñii²i, jilaa²¹ 'e sá, coon¹³ 'e ilí² mi licíiin²¹gi. ²⁰Elo 'øøi²¹-tsi

tsá² cwáain¹ tyá' 'in dyái¹ náu¹ 'in gañíi¹³u'u lí¹ cwóó³oo tsáa¹ joongi 'e dyía¹ candelero lí¹ cwanáa¹. 'In dyái¹ náu¹ do 'in líi¹i lawa 'in dyái¹ tsá² cwoo¹ júu³ tyá' Dios jee²¹² 'e dyía¹ poo²¹² tsá² jai¹² líii² Cristo do. Joon 'e dyía¹ candelero lí¹ lawa 'e dyía¹ poo²¹² tsá² jai¹² líii²i Cristo.

Júu³ tyá' tsá² néei¹ Efeso

2 ²Jin¹² in ángel do:

—Táan¹ ni jí² 'e júu³ lo 'e sii²¹u'u tyá' 'in cwoo¹o júu³ tyá' Dios jee²¹² 'in jai¹² líii² Cristo néei¹ Efeso: "La joon jin² 'in seen¹³in 'in dyái¹ náu¹ do coon¹³ cwoo²¹o tsáa¹ joon ngíi¹o jee²¹² 'e dyía¹ candelero lí¹ cwanáa¹ do. ²Ñí³oo jilaa²¹ 'e jmoo²oo', coon¹³ jilaa²¹ to² wúu¹ 'e jmoo²oo' joongi xiiala feei¹-'oo'. Ñí³oo 'e jo taa²aa' coon¹³ 'in gó². Ñí³oo xiiala nilatsáai¹-'oo' 'in jin¹² 'e líii¹ apóstoles tyá' Cristo pe jo líii¹ la joon. Joon gataan¹³moo' 'e tajúu³mo. ³Nigalifee¹mo-'oo', joon gañíi²ii' wúu¹ joongi gajmaa²aa' to² 'wii¹³ cwáain¹ tyíia jíi¹³ jo 'ee ga'ii²¹ 'woo²oo'. ⁴Pe ñí³oo coon²¹ 'e gó² tyíi': jo 'iin²¹²gíi' jna la 'ii²¹²naa' jna mo 'wiin²¹². ⁵Tsú 'wii¹³ joon untii¹³-'oo' xiiala líi¹naa' la mo jéei¹. Cwojaa²¹-'oo' joon jmaa²aa' la gajmaa²aa' mo 'wiin²¹² do. Wa'a jo jmaa²aa' incwéei¹moo la jmoono joon ityíi³oo candelero tyíi' 'áa³ tyá'. ⁶Pe coon²¹ 'e tyú² sá² tyíi', 'aa²¹-'oo' 'e jmoo¹o 'in tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ nicolaitas, joon 'aa¹oo jon to² jmoo¹o. ⁷Jileei²¹ 'in níu²un, cwonuu²¹un 'ee 'e jin² 'in Espíritu tyú² tyá' Dios tyá' tsá² 'in jai¹² líii² Cristo: Tya' jilee²¹ 'in lii¹ icwóó³oo 'e cu²u 'e 'oofuu²¹ tyá' 'e 'mó² si¹²

tún² tsa² li sá² 'mó² tya' Dios. Joon 'e mó² do sii²¹: 'mó² 'e cwoo¹o fu juncwii²¹ tya' tsá²".

Júu³ tya' tsá² néei¹ Esmirna

⁸'Táan¹ jon ni jí² 'e júu³ lo 'e sif²¹u'u tya' 'in cwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios jee²¹² 'in jai² líii² Cristo néei¹ Esmirna: "La joon jin² 'in seein²¹ mo ga'láa² 'wii²¹², seen²¹mo li tyéi¹ jon, 'in nigajúin¹ joon gajiin¹o tún¹: ⁹Ñí³oo jilaa²¹ 'e jmoo²oo', coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ seen²¹naa', joongi 'e tañí²moo'. Pe coon¹³ fo'fee¹ tya' Dios 'e galatyú¹moo' tyaní¹i. Ñí³oo jon xiiala faa²¹ 'laa²¹ tyii' 'in tsá³ 'in jin²o 'e tsá² Israel 'ii: pe jo jo¹ tsu tsá² tya' Satanás 'ii. ¹⁰Jo jmaa²aa' 'goo²oo' wúu¹ imoo²oo' tsu 'in 'lili³ itaa²¹ i 'inlíii¹³ 'naa' 'núñi³, 'in²¹²in litsáai¹-tsi xiiala líi²naa'. Joon imoo²oo' wúu¹ ce tséin¹ dyá² jmii²¹². Pe jmaa²aa' tá²-oo' 'e jai² líi²naa' ca mi júun²naa' joon icwo¹oo 'naa' lawa coon²¹ corona tyii' 'e seen²¹naa' coon¹³ Dios Jmii²¹ coon²¹ tøø²mo. ¹¹Jileei²¹ 'in núu²un, cwonuu²¹un 'e jin² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios tya' tsá² 'in jai² líii² Cristo: Tya' jileei²¹ 'in lii¹ icwóo³oo maná 'e dø²ø 'e jö¹ fu nufú². Cwóo³oo jon coon²¹ cuun²¹² taa²¹ 'e toon¹ coon²¹ nombre 'míi² tya'a. Joon jiin¹³ 'in ga'ii²¹ 'e cuun²¹² do iliñi¹i xiiala sii²¹ do."

Júu³ tya' tsá² néei¹ Pérgamo

¹²'Táan¹ ni jí² 'e júu³ lo 'e sif²¹u'u tya' 'in cwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios jee²¹² 'in jai² líii² Cristo néei¹ Pérgamo: "La joon jin² 'in tsá² do 'in 'yeei²¹ 'oo²¹²o coon²¹ ñí³ espada 'e má¹ la je tún² taain²¹². ¹³Ñí³oo jilaa²¹ 'e jmoo²oo'. Joon xüifiin¹³ née¹naa' li tyú² Satanás to² jo mo tuu²uu' cwáain¹ tyia. Jo mo tuu²uu' 'e jo¹o líi²naa' jna. Jogi gatuu²uu'

júu³ tyia mo gajúin¹ jaain²¹ tsá² tyia jee²¹² 'naa' 'in sii²¹ Antipas. 'Ii gajúin¹ 'wii¹³i gafaa²¹a júu³ tyia. Fuu²¹ goo²oo' li tyíin¹ Satanás gajún¹mo 'ido. ¹⁴Pe sá²gi coon²¹ tún² júu³ 'e gó² tyii': seein²¹ 'inlíii¹³ jee²¹² 'naa' 'in jai² líii² Cristo néei¹ Pérgamo do 'in jo 'in²¹²in tú² jilaa²¹ júu³ 'e ga'ee¹ Balaam, 'in gacwo¹ cwáain¹ Balac. Coon¹³ júu³ ga'ee¹ Balaam do joon ga'noo¹o tsaa² 'in tsá² Israel do mo gagøø²¹ø 'uunñi² 'e gatyaa²¹ tsá² tyani tsá² cun'uun²¹ joon ga'láa¹a coon¹³ tsamf² tya' 'in xeei²¹. ¹⁵Seen²¹mo jon 'inlíii¹³ tsá² 'in jo 'in²¹²in tú² júu³ 'ee¹ tsá² coon²¹ poo²¹² 'in sii²¹ nicolaitas. Joon 'aa¹oo 'e júu³ do 'e 'ee¹ 'in tsá² do. ¹⁶Tsu 'wii¹³ joon cwojaa²¹-oo' la jmoono tsu igóo³oo jmáa³aa 'nii²¹ coon¹³ 'in tsá² do coon¹³ 'e ñí³ espada 'yeei²¹ moo'oo³oo. ¹⁷Jileei²¹ 'in núu²un, cwonuu²¹un 'ee 'e jin² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios tya' tsá² 'in jai² líii² Cristo: Tya' jileei²¹ 'in lii¹ icwóo³oo maná 'e dø²ø 'e jö¹ fu nufú². Cwóo³oo jon coon²¹ cuun²¹² taa²¹ 'e toon¹ coon²¹ nombre 'míi² tya'a. Joon jiin¹³ 'in ga'ii²¹ 'e cuun²¹² do iliñi¹i xiiala sii²¹ do."

Júu³ tya' tsá² néei¹ Tiatira

¹⁸'Táan¹ ni jí² jon 'e júu³ lo 'e sif²¹u'u tya' 'in cwoo¹o júu³ tyú² tya' Dios jee²¹² 'in jai² líii² Cristo néei¹ Tiatira: "La joon jin² 'in Jón¹ Dios Jmii²¹, 'in 'oo²¹²o 'unni² 'e li la li jí² coo²¹ joon tii²i li la li ñí³ bronce 'e jii¹: ¹⁹Ñí³oo jilaa²¹ 'e jmoo²oo'. Ñí³oo jon xiiala 'née¹moo' tsá², xiiala tsáai¹-oo' jna joongi xiiala uncoon¹³naa' tsá² 'e fee¹mo'-oo'. Áai¹gi nijmoo²oo' 'e tyú² nano lagí

mo 'wiin²¹². **20** Pe coon²¹ 'e gó² 'e sá² tyi'naa': 'Naa' jmoo²oo' taa²¹ coon¹³ 'in tsam² do sii²¹ Jezabel, 'in jin² 'e faa²¹a cwáain¹ tya' Dios. Pe jmai² 'e coon²¹on tsá² tyiia tóo² coon¹³ júu³ 'e 'ee¹ do. Joon tsu 'wii¹³ 'e júu³ 'e¹e 'ido tsá² tyiia 'láa¹o coon¹³ tsam² tya' tsá² xeei²¹ joon cøø²¹ø 'uunñi² tyaa¹ tsá² tyani dioses tya'a 'in gajmee¹i tsá². **21** Nigacwóo³oo 'áai¹ wa'a jaa²¹-tsi 'in tsam² do 'e gó² jmoo¹o coon¹³ tsáñuu¹ pe jo mo galii¹in²¹in. **22** Ijo¹ coon²¹ jmoowúu¹ 'gii¹² tya'a isíi³na 'e tyii¹a 'e jo lí² róon²gi. Joon wa jo jaa²¹-tsi tsá² 'in galáa¹ coon¹³on joon wa jo tħu² 'in tsá² do 'e gó² ga'e²e 'in tsam² do 'ii i'e³ee wúu¹ 'áa¹mo. **23** Joon ijngaa³moo jóon¹on 'in tsam² do. 'E coon¹³ la joon ilicón² cwáain¹ jileei²¹ 'in jai² líii² Cristo 'e ñíi²oo ce jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi tsá² coonti coon¹³ jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi. Joon icwo³oo 'naa' la jaain²¹ la jaan²¹naa' jiin¹³ la 'nigajmaa¹a. **24** Pe tya' 'in catyaa¹ 'in néei¹ Tiatira 'in jo mo galii¹i 'e júu³ ga'e² 'in tsam² do jo cwo³gii 'naa' to² jmaa²aa'. Jin¹² tsá² 'e júu³ 'é² 'in tsam² do 'e júu³ jmii¹gi-tsi 'áai¹, pe 'e jo¹o 'e gajooin¹-tsi Satanás 'e júu³ do. **25** Fuu²¹²uu 'naa' un'øø¹³naa' 'e ni²oo' ca mi cwéi¹na juncwii²¹. **26** Joon 'in lii¹ joongi 'in jmoo¹o jilaa²¹ 'e 'iin²¹na 'e jmáa¹a icwo³oo 'ii 'ii²¹ ityu²u to² tsá² taain²¹² juncwii²¹ la gacwo¹¹ Ñu³uu jna 'ii²¹ ityu²u to². **27** Joon ityu²u to² coon¹³ coon²¹ 'ii¹³ lí¹ ñí³ joon wa jo nħu¹³ tsá² ifiñi¹in tsá² lawa coon²¹ tsħu² cwo¹³. **28** Icwóo³moo joon náu¹ 'áa³ mo 'aa²¹. **29** Jileei²¹ 'in náu²un, cwonuu²¹un 'ee 'e jin² 'in Espíritu Tyá² tya' Dios tya' tsá² 'in jai² líii² Cristo."

Júu³ tya' tsá² néei¹ Sardis

3 'Táan¹ jon ni jí² 'e júu³ lo 'e sif²¹u'u tya' 'in cwoo¹o júu³ tya' Dios jee²¹² 'in jai² líii² Cristo néei¹ Sardis: "La joon jin²in 'in 'áa¹i 'in dyái¹ espíritus tya' Dios joongi 'in dyái¹ nħu¹: Ñí³oo jilaa²¹ 'e jmoo²oo'. Áai¹ taa¹³ júui³ 'naa' 'e seen²¹naa' 'e jiin²iin' pe jiin¹³ 'e 'i¹-tsi tsá². **2** 'Wii¹³ joon unjnaa²¹-oo'. Cwóo¹³oo' pí² yaanaa' jilaa²¹ 'e jai² líi²naa' tsu ti li tħu³moo 'naa'. Tsu nicón³oo cwáain¹ 'e jo mo 'yeei²¹ to² tyii¹ tyani Dios tyiia. **3** 'Untii¹³-oo' jilaa²¹ júu³ tyá² 'e ga'e² tsá² 'naa', joon jmaa²aa', joon cwojaa²¹-oo'. Joon wana jo unjnaa²¹-oo', igóo³oo tyii¹ lawa jaain²¹ 'uun²¹ jiin¹³ jo ñí²ii 'ee 'ii²¹ igóo³oo. **4** Xħifiin¹³ la joon, seen²¹mo 'in líii¹³ fuu²¹ Sardis do 'in jo mo gaun'líi¹³ siin¹³in. Joon 'ii ingi¹ coon¹³ jna tyi¹i siin¹³ taa²¹ tsu la joon gatii²¹i. **5** Joon jileei²¹ 'in líi¹i ici²i siin¹³ taa²¹ joon jo 'iin¹³na 'e sii²¹ 'ii jee²¹³ 'e jí² tya' juncwii²¹ tya' tsá². Ifo³oo 'e cwii¹moo 'in tsá² do tyani Dios Jmii²¹ coon¹³ ángeles tya'a. **6** Jileei²¹ 'in náu²un, cwonuu²¹un 'ee 'e jin² 'in Espíritu Tyá² tya' Dios tya' 'in jai² líii² Cristo."

Júu³ tya' tsá² néei¹ Filadelfia

7 'Táan¹ ni jí² jon 'e júu³ lo 'e sii²¹u'u tya' 'in cwoo¹o júu³ tyá² tya' Dios jee²¹² 'in jai² líii² Cristo néei¹ Filadelfia: "La joon jin²in 'in tyúi¹, 'in jmoo¹o jmai¹² 'e la jai². Joon jiin¹³ 'ii-o 'oo¹o 'e jonñí³ tya' 'iin²¹² róøi¹³ David joon mi ná² jiin¹³ jaain²¹ jo lii¹ 'e jní², joon la joon mi jní² jiin¹³ jaain²¹ jo lii¹gi ná².

8 Ñí³oo jilaa²¹ 'e jmoo²oo'. Joon gasii²¹ii tyani²ii' coon²¹ 'ooca'nú¹ 'e sinó² 'e lí² cwo²oo' júu³ tyá² tya' Dios joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí² jní². Joon xufiin¹³ jo 'oo²oo' wa' pí³ 'áai¹ nigaunjii²¹oo' júu³ tyiia. Joon jo mo gafáa¹³aa' 'e jo cwii¹naa' jna.

9 La joon 'in tsá² tajúu³ 'in jin² tsá² Israel 'ii pe jo jo¹², ijuu²¹i moojní¹i tyani²ii' to² tyu² jna. Joon coon¹³ la joon 'in tsá² do lí¹i tsá² tya' Satanás iliñi¹i 'e galii²¹na 'naa'. **10** Joon tsu 'wii¹³ nigajmaa²aa' nüu¹³oo' to² tyu³uu 'e seen²¹naa' tå² taain²¹²'oo', jna iunøø¹na 'naa' mi jó¹ wúu¹ juncwii²¹ 'e coon²¹ cwáain¹ xiiala lí¹i jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹. **11** Joon góo³oo la jmoono, unøøi¹ 'e sá² tyii' joon jo 'in tyii¹ jiin¹³ jaain²¹ corona tyii'. **12** Joon tya' jileei²¹ 'in lii¹ ijméé³na lawa tsacøøi¹³ jee²¹² 'in jai¹² líi² Dios tyiia. Joon jo jmii²¹² i'woo¹gi. Joon itóon³oon tya'a xiiala sii²¹ Dios tyiia joon ilíi²in tsagoo¹o coon²¹ fuu²¹ 'múui² tya' Dios tyiia 'e sii²¹ Jerusalén ixaa¹ fu nüfú². Itóon³oo jon tya'a 'e 'múui² 'e sii²¹ jna. **13** Jileei²¹ 'in níu²un, cwonuu²¹un 'ee 'e jin² 'in Espíritu Tyá² tya' Dios tya' 'in jai¹² líi²i Cristo."

Júu³ tya' tsá² néei¹ Laodicea

14 Táan¹ ni jí² jon 'e júu³ lo 'e sii²¹u'u tya' 'in cwooo¹o júu³ tyá² tya' Dios jee²¹² 'in jai¹² líi²i Cristo néei¹ Laodicea: "La joon jin² 'in jmoo¹o jmai¹² 'e la jai¹², 'in jin²in júu³ la jai¹², 'in gajmaa¹a jilaa²¹ 'e sá² to² tyu² Dios Jmii²¹. **15** Ñí³oo jilaa²¹ 'e jmoo²oo'. Ñí³oo 'e jo tyá³-'oo' 'áai¹ júu³ tyiia, jogi ni tú²uu'. Áai¹gi 'in²¹²na wa'a 'e tyá³-'oo' 'áai¹ si 'e

tá²uu' coonti 'ee júu³ tyiia. **16** Pe tsu 'wii¹³ líi¹naa' lawa jmií²¹ tyíia², tún¹mo 'e '1¹-'oo', jo tyá³-'oo' júu³ tyiia jogi ni tú²uu', ijeen¹³na 'naa' lawa mo nüu¹ tsá² mo jo jmá² ti nü' 'oo² tsá². **17** Naa' 'e foo²oo' 'e tsá² sá² cuu² 'naa', jo 'e tyá² seen²¹naa' juncwii²¹, 'e jo 'ee i'naai²¹ jilaa²¹ 'e jmaa¹³ 'naa' to². Jo mo li lii²ii' 'e tsá² 'in nifúu² 'naa', fa'í²-i seen²¹naa', tañíi²moo', joongi tú²moo' jo siin¹iin' tyíi¹³ii'. **18** Tsu 'wii¹³ joon wana 'in²¹²naa liseein²¹naa' tyá² cwo³oo 'naa' cwáain¹ 'e coon¹³ jna-a ló²oo' cwanááa¹ 'e taa²¹ coon²¹ tøø²mo 'e galf² tyá² coon¹³ jf² joon la joon ilíin²naa' 'in sá² cuu² la jai¹². Cwoláa¹³aa' jon siin¹iin' taa²¹ cii²ii' joon jo ti' ringú¹gi 'naa'. Cwoláa¹³aa' jon 'oomf¹ tó²oo' unní²ii' joon lf² jøø²øø' 'e tyá². **19** Tsu jileei²¹ 'in 'in²¹²naa cwo³oo cwáain¹, joon taa²¹na fu¹ røø²¹ tsu 'wii¹³ joon cwoo¹³-'oo' jmaa²aa' júu³ tyiia joongi cwojaa²¹-'oo'. **20** Nüu²duu', alma tyii' li lawa coon²¹ 'nú¹, joon siin¹³na 'ooca'nú¹ do tøø³øø, joon wana seein²¹ 'in níu²un 'e tøø³øø do, joon wana ná² 'e 'ooca'nú¹ tya'a do i'úu³uu fu inuu joon idøø¹³øø coon¹³ 'ii la joon jon 'ii idø¹²o coon¹³ jna. **21** Joon tya' jileei²¹ 'in lii¹i icwóo³oo cwaáa¹ 'ido coon¹³ jna li tyu³uu to² jiin¹³ la galí³ii joon ganí³ii coon¹³ Ñí³uu li tyu² 'ido to². **22** Jileei²¹ 'in níu²un, cwonuu²¹un 'ee 'e jin² 'in Espíritu Tyá² tya' Dios tya' 'in jai¹² líi²i Cristo."

Gamóo³oo un'goo²¹o 'in
néei¹ nüfú² Dios

4 Mo ngayuu¹³ galí² jilaa²¹ 'elo
gajøø³øø joon gamóo³oo lawa

coon²¹ 'ooca'ná¹ 'e sinó² fu ñu'fú².
 Joon 'e júu³ ganúu³un la mo
 'wiin²¹² 'e 'fin² la 'fin² trompeta 'e
 gajin²in sii²¹i jna:
 —Wúu² fu lo joon i'e³ee 'nu' jilaa²¹
 'e 'ná² lí² mi yuui¹³ jilaa²¹ 'elo.

²Joon tsifu gasaa²¹i 'in Espíritu
 Tyú² tyá' Dios jna joon gamóo³oo
 si² fu nu'fú² coon²¹ li silií²¹². Joon
 tyín¹mo jaain²¹ 'in tyín¹ li tyín¹
 tsafeei¹ li silií²¹² do. ³Joon 'in tyín¹
 do jíii¹ la jíi¹ cuun²¹² sii²¹ jaspe sí
 cuun²¹² cornalina 'ee. Joon la caain²¹
 co' li silií²¹² do si² coon²¹ cuuntuu²¹
 'e jíi¹ la jíi¹ cuun²¹² esmeralda.
⁴Joon gamáa³na dyiiatyuu¹in
 tsacóo¹³ co' li silií²¹² do. Joon 'in
 tsacóo¹³ do née¹i yu' li silií²¹² tyá'a
 joon tyí²i 'mi² taa²¹ joon coronas lí¹
 cwanáa¹ taa¹³ tyí¹i. ⁵Joon li silií²¹²
 do 'yeei²¹ jí² cwaainñá³ joon 'fin²
 lii¹ joon tyíia²¹ cwaainñá³. Joon
 tyani li silií²¹² do coo¹o dyía¹ po³ jí².
 Joon 'e po³ jí² do líi¹i dyía¹ espíritus
 tyá' Dios do. ⁶Joon tyani li silií²¹²
 do náa¹gon tyíia¹ 'e li la li sí³ 'e jíi¹
 'áai¹.

Joon jee²¹² li silií²¹² do la joon
 jon lacaain²¹ caai²¹ taain²¹² tyúuin²
 joo²¹ jin¹. Joon unni² tyá' 'in joo²¹
 do jnee¹ li lí' tyaníi¹ la joon jnee¹
 unnií¹ li caluu jon. ⁷In joo²¹ jin¹
 nifu do líi¹i la líi¹ 'yíia² león. Joon
 'in lí gatí² gáí¹ do líi¹ la líi¹ jaain²¹
 joo'tsáa². Joon li gatí² gaai²¹ do joon
 tyaan¹ coon²¹ ni² la li ni² tsáñuu¹.
 'In gatí² tyúuin² do líi¹ la líi¹ mii²¹
 'in 'íi' yu' do. ⁸Joon la jaain²¹ 'in
 joo²¹ jin¹ do tsí² jnúu² cwáa¹a.
 Joon tsí² unnií¹ li 'uu²¹mo li' caluu
 la joon jon lí' nu' cwáa¹a. Joon 'in
 joo²¹ jin¹ do jo joon¹on faa²¹a la
 'woo¹ jmii¹. Jin²in:

'In tyú¹mo 'ii. 'In tyú¹mo 'ii.
 'In tyú¹mo Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹
 'in líi¹ jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in.
 'Ii-o 'in gateein² la mo jéei¹, la
 joon jon seen²¹mo nano, joon
 ijó¹-o tún¹.

⁹Joon la cafu mo un'goo¹o 'in
 joo²¹ jin¹ do Dios 'in seein²¹ coon²¹
 tøø²mo 'in tyín¹ li silií²¹² do,
 gaunfee¹i joon gacwoo¹o 'maai¹³ 'ii.
¹⁰La cafu jmoo¹o 'in joo²¹ jin¹ lo
 la joon 'in dyiiatyúuin² tsacóo¹³ do
 gasii²¹i wojnfi¹i tyani 'in tyín¹ li
 silií²¹² do joon gaun'goo¹o 'in seein²¹
 coon²¹ tøø²mo do. Joon gasii²¹
 coronas tyá'a tyani li silií²¹² do joon
 gajin²in:

¹¹Ña'ñu¹u' Dios tyii*i*, jin¹³ 'nu-u
 tfí²u wa'a i²u'u 'e 'ya²gi,
 joongi 'e un'goo¹ tsá² 'nu coon¹³
 to² oo²¹o'o.

Tsu 'nu-u gajmaa²a jilaa²¹ 'e sá²
 joon tsu 'wii¹³ galíi²¹²mo'o
 la joon galisá² 'e sá², joon
 sá²gi ca nano.

'E jí² taa¹³ sellos lí¹ cera
 coon¹³ Cordero do

5 Joon gamóo³oo 'e san¹² 'in
 tyín¹ li silií²¹² do li cwoo²¹o
 tsáa¹ coon²¹ jí² 'e sipéi¹ siseen¹³
 dyía¹ sellos táá¹ coon¹³ cera. Joon
 'e jí² do taa¹³ júu³ la ji tún² taain²¹².

²Joon gamáa¹na jaain²¹ ángel
 'in 'gööi¹³ 'áai¹. Joon 'in ángel do
 gaungnii¹ coon¹³ júu³ táz²:

—¿lin 'in tíii² iná² 'e jí² lo joon
 ifíin¹ 'e sellos tyá'a?

³Pe jo gatsee²¹i jin¹³ jaain²¹ 'in
 lí² ná² jon'gi 'in lí² jøø² 'edo. Jo
 gatsee²¹i fu ñu'fú² jon'gi fu juncwii²¹
 jon'gi li nu' 'wó². ⁴Joon gaci¹oo
 'áai¹ tsu 'wii¹³ jo gatsei² jin¹³

jaain²¹ 'in tíi²i ná² jon'gi 'in jóø² 'e
jí² do. ⁵Joon gajin² jaain²¹ jee²¹² 'in
tsacøøi¹³ do sii²¹i jna:

—Jo cií²¹gi¹, tsu no-o siin¹³ jaain²¹
jún² tya' 'lìi²¹² tsacøøi¹³ Judá, joon
lawa jaain²¹ 'Yia¹² León 'ii. Jún² tya'
'lìi²¹² róøi¹³ David 'ii joon tsu 'wii¹³
gali¹o gatíi² ná² 'e jí² do joon lì²
fíiñ¹in 'e dyía¹ sellos tya'a.

⁶Joon gajóø³øø, joon gamáa¹na
sin¹² do Jesús 'in gateein² tsá² tsaa¹
crúu¹ do 'in líii¹ la líii¹ jaain²¹
joo'saa²¹ xuui²¹² 'e jngaa¹³ tsá²
tya' tsaa² tya' tsá² 'in sii²¹ coon¹³
juuñi¹¹, Cordero. Joon Jesús do
siin¹³in jee²¹² li silii²¹² do joon
jee²¹² 'in tyúuin² joo²¹ jiin¹ do joon
jee²¹² 'in tsacøøi¹³ do. Tyaan¹o li²
li sicwu¹ mo gajngaa¹³ tsá² 'ii
líii¹ lawa coon²¹ fa². Joon tsí² dyía¹
mooff³ tya'a joon sá² dyía¹ unníi¹.
Joon 'e dyía¹ unníi¹ do 'e lì¹ dyía¹
espíritus tya' Dios 'in gasi¹in la
'úui¹ cwoo¹³ juncwii²¹. ⁷Joon 'in
Jesús do ngóo¹ son²o 'e jí² 'e san²a
'in tyfin¹ li silii²¹² do cwoo²¹o tsáa¹.
⁸Joon mo gason²on 'e jí² do joon
'in tyúuin² joo²¹ jiin¹ do coon¹³ 'in
dyiatiyúuin² tsacøøi¹³ do gasii²¹i
wojníi¹ tyani li sin¹² Jesús do. Joon
jileei²¹ 'in tsacøøi¹³ do san²an jmai²
coon²¹ tuntuu²¹. Joon san²an jmai²
coon²¹ tsu² pi¹³ li jmai² cwanáa¹ 'e
taa¹³ fuusán². Joon lawa júu³ tyú²
tya' tsá² jmoo¹o la to² tyú² Dios
'e fuusán² do. ⁹Joon gaøø¹ø 'in
tsacøøi¹³ do coon²¹ canto 'míi² 'e
jin¹².

Tíi²mo'o cóñ²on 'e jí² sipéi¹ do
joon 'e fiin¹u'u sellos tya'a,
tsu gajngaa¹²mo tsá² 'nu joon
coon¹³ jmi¹ 'øø¹u'u galee¹u'u
jna'a cwáain¹ tya' Dios Jmii²¹.

Joon jna'oo'o líi¹na'a jún² tya'
jilee²¹ nii² tsá² taain²¹² ni
cwoo¹³ juncwii²¹.

Foo¹³oo'o jilaa²¹ jmií¹ 'e sá² ni
cwoo¹³ juncwii²¹.
Tsá² 'in jalíin² jilaa²¹ fuu²¹ pi²
joongi jilaa²¹ naciones líii¹
jna'a.

¹⁰Joon gajmée¹u'u 'e líi²na'a lawa
róøi¹ joongi untsá² tya' Dios
tyi¹.

Joon ity¹²oo'o to² ni cwoo¹³
juncwii²¹.

¹¹Joon gajóø³øø joon ganúu³uun
faa²¹o a ángeles fúui¹ 'in taain²¹² cu'
li¹ li silii²¹² do joon li taain²¹² 'in
joo²¹ jiin¹ do coon¹³ 'in tsacøøi¹³
do. Fúui¹ 'áa¹mo 'in taai² do,
millones coon¹³ millones. ¹²Joon
faa²¹o a coon¹³ júu³ tá² líili¹ jin²in:
Tíi²mo 'in joo'saa²¹ xuui²¹² do 'in
gajngaa¹³ tsá² 'e 'ii²¹i jilaa²¹
to² coon¹³ jilaa²¹ 'e tyiin² líili¹.

Tíi²mo 'øøi²¹-tsi jilaa²¹ 'e
jmií¹-tsi joongi wa' pi² tya'a.
Tíi²mo jon 'e un'goo¹o tsá² 'ii,
cwo¹o tsá² 'ii jilaa²¹ 'e 'ya²gi
coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ø¹ tsá².

¹³Joon ganúu³oo faa²¹o jileei²¹ 'in
taain²¹² fu ñu'fú² coon¹³ 'in taain²¹²
ni cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ 'in
taain²¹² li¹ cwoo¹³ ñu' coon¹³ 'in
taain²¹² ñu' jmi'ñi¹³ coon¹³ jileei²¹
'in taain²¹² do gajin²in:

Cwolí² tya' 'in tyíin¹ li silii²¹² do
jilaa²¹ 'e 'ø¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹
'e un'goo¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹
'e 'ya²gi coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ 'e
sá². Cwolí² jon tya' 'in joo'saa²¹
xuui²¹² do jilaa²¹-a coon²¹
tøø²mo.

¹⁴Joon 'in tyúuin² joo²¹ jiin¹ do
gajin²in:

—Amén, e 'øøi²¹-tsi tsá² cwolí² la
joon.

Joon 'in dyiiatyúuin² tsacøøi¹³ do
gasii²¹i wojníi¹i joon gaun'goo¹o 'in
seein²¹ coon²¹ tøøi² do.

Mo gafiin¹in 'e dyía¹ sellos do

6 Joon gamóo³oo mo gafiin¹in
Jesús, 'in líi¹ 'in joo'saa²¹
xuui²¹do, gafiin¹in 'e sello nifu
jee²¹dyía¹ do. Joon ganúu³uun
lawa'a ga'oон¹on cwáain¹ 'ñá³ faa²¹
jaain²¹ joo²¹ jiin¹ do joon jin²in:
—iNa¹, ñijøø²du!

² Joon gajøø³oo joon gamáa¹³na
jaain²¹ cwa² taai²¹. Joon 'in tsá²
tyín¹ cwa² do san¹an coon²¹ arco.
Joon ga'ii²¹i coon corona joon
cwo'íi¹ galí¹o joon la joon ilii¹gi.

³ Joon mo gana¹ 'in joo'saa²¹
xuui²¹do 'e sello li tf² tún²
ganúu³uun jin² 'in joo²¹ jiin¹ li tf²
gái¹:
—iNa¹, ñijøø²du!

⁴ Joon gacwo'íi¹ jaain²¹gi cwa²
yúuin². Joon ga'ii²¹i 'in tyín¹ cwa²
do coon²¹ ñí³ espada fee¹ joon
ga'ii²¹i joon jíu³ 'e jmá¹ tsá² 'eei¹
ruu²¹i joongi ca ijngai² ruu²¹i la
jaain²¹ la jaain²¹.

⁵ Joon mo gafin¹in Jesús, 'in líi¹
'in joo'saa²¹ xuui²¹do, 'e sello li ti²
'ni¹ ganúu³uun jin² 'in joo²¹ jiin¹ li
ti² gaal²¹:
—iNa¹, ñijøø²du!

Joon gajøø³øø joon gamáa¹³na
jaain²¹gi cwa² laa²¹. Joon 'in tyín¹
cwa² do san¹an coon²¹ cwaai¹³ 'ii²¹.

⁶ Joon ganúu³uun coon²¹ jíu³ jee²¹
'in tyúui² joo²¹ jiin¹ do 'e jin²in:

—Coon²¹ cwaai¹³ mi³ trigo tyín¹
'e jnaa² tsá² jee²¹ coon²¹ jmii²¹ la
joon jon 'ni¹ cwaai¹³ mi³ cebada

tyín¹ 'e jnaa² tsá² jee²¹ coon²¹
jmi²¹. Pe aceite jo sá² jon'on jmi³
mi³ wuunjøø³ jo sá².

⁷ Joon mo gafiin¹ Jesús 'e sello li
tf² tyún² núu³uun jin² 'in joo²¹ jiin¹
li tf² tyúuin²:

—iNa¹, ñijøø²du!

⁸ Joon gajøø³øø joon gamáa³na
jaain²¹gi cwa² néei². Joon 'in tyín¹
cwa² do sii²¹ 'Mó¹, joon caluu-u
jó² jaain²¹ 'in tyu² to² li taai²
'lii²¹. Joon ga'ii²¹ 'ido 'e tyu² to²
catyuum¹³ tsá² taain²¹ juncwii²¹
ijngaa¹³i coon¹³ 'nii²¹ joongi coon¹³
'oo² joon coon¹³ jmoowúu¹ joongi
coon¹³ joo²¹ 'lii¹³ taain²¹ juncwii²¹.

⁹ Mo gafiin¹ Jesús 'e sello li tf²
'ñá² gamáa¹³na nu' altar 'in almas
tya' tsá² 'in najúin¹ 'wii¹³ cwáain¹
tya' jíu³ tyu² tya' Dios Jmii²¹.
Nigajngaa¹³mo tsá² 'ii 'wii¹³i jin²in
'e jai¹² líi²i Jesús. ¹⁰ Joon jin² 'in
almas do coon¹³ jíu³ tá²:

—Ña'ñue¹⁴u, clíigi ijmaa²a 'ii²¹
tyii¹? Tsu jiin¹³ cafu jo mo cuu¹³u
'e jmoo²o jiin¹³ la jíu³ 'ii²i. ¿Liígi
ijmaa²a 'ii²¹ tyii¹ icoon¹³ tyii¹
tya' 'in gajngaa¹² jna'a 'in taain²¹
juncwii²¹?

¹¹ Joon jilee²¹mo 'ido ga'ii²¹i jmai¹²
siin³in taa²¹ joongi coon²¹ jíu³
jin²in siii²¹i 'ii:

—Jaan¹duu' cata ce tsín² jíuuin²
jilee²¹ tsaruu²¹naa' 'in jmoo¹o to²
tyu² Cristo la nigajún²naa'!

¹² Joon mo gafiin¹ Jesús 'e sello
do li tf² jnáu² gajøø³øø joon
gajøø²¹ 'wó² líili¹. Joon ñí¹ coonti
galiniuui²¹. Joon siii²¹ do galíii¹
lawa jmi¹ coonti. ¹³ Joon náu¹gi
gaxuu²¹i ni cwoo¹³ juncwii²¹ la
xuu²¹ mi³ cwaríi³ røø²¹ mo 'íi²i
tyí² tá². ¹⁴ Joon juncwii²¹ gatsu²u,

galf² lawa mo'jí² gape¹mo. Joon jilaa¹³ moo¹³ coon¹³ jilaa¹³ cwoos¹³ tyúun²¹ roon¹ ni jmi'ñi¹³ galisíi²mo 'aan² tya'a. ¹⁵Joon 'in róoi¹³ coon¹³ tsatiyiin² coon¹³ 'in sá² cuu² coon¹³ 'in tyú² to² lúa² coon¹³ 'in 'oo¹o to² cáan²mo coon¹³ tsá² tañii² coon¹³ 'in jmoo¹ to³ tya' tsá² xeei¹³ ga'mee²¹mo yaai tsi too²¹ xá² joongi jee²¹² 'loo²¹² tsa¹ moo²¹. ¹⁶Joon gajin²in sii²¹i 'e moo²¹ coon¹³ 'loo²¹² do:

—Jlii²¹² jna'a, joon 'mé¹u'u jna'a 'e jo nii¹i jna'a 'in tyíin¹ li sili²¹² do. Un'øoi¹³ jna'a coon¹³ 'e wúu¹ i'e² Jesús jna'a.

¹⁷Tsu nigacwaa²¹ 'e jmii²¹² i'e¹ Dios wúu¹ joon, ¿i'in lí² taa²¹?

Tyii¹³in Dios 144,000 tsá² Israel

7 Mi yuu¹³ lo gamáa¹na tyúuin² ángeles 'in téein² jí tyún² tyuui¹³ juncwii²¹. Joon 'in ángeles do jo cwó² wa'a 'í¹ tyí² la caain²¹. Jo cwó² 'í¹ tyí² jon'gi ni cwoos¹³ 'wó² jon'gi ni jmi'ñi¹³ jon'gi jee²¹² jiin¹³ coon²¹ 'mó². ²Gamáa¹na jaain²¹gi ángel 'in jó² li lí² 'yeei²¹ ñi¹ joon san¹ 'ido coon²¹ sello tya' Dios Jmii²¹ 'in jiin¹. Joon 'in ángel do gatö¹²ø 'in ángeles tyúuin² do 'in lí² jmá¹ nii²¹ tya' cwoos¹³ 'wó² coon¹³ jmi'ñi¹³. Gajin²in sii²¹i 'in ángeles tyúuin² do:

³—Jo 'laa²¹²aa' tya' cwoos¹³ 'wó² jon'gi tya' jmi'ñi¹³ jon'gi tya' 'mó² ca galf² tsaa²¹a's sello tya'tyí² tya' tsá² jmoo¹o la to² tyú² Dios Ñu¹u'.

⁴Joon ganúu³uun jøøi¹ti seein²¹ 'in ga'i¹² 'e sello do tya'tyí²i. Joon gatf² coon²¹ cíein¹³ mil tsi tunló¹ tsigi tyún² mil tsá² la jee²¹² coon'tya. Jileei²¹ 'in tsá² do jún² tya' líi²¹²

tsacøøi¹³ tsá² Israel. ⁵Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Judá ga'i¹²i 'e sello do. Joon dyatun¹ milgi jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Rubén ga'i¹²i 'e sello do. Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Gad ga'i¹²i 'e sello do.

⁶Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Aser ga'i¹²i 'e sello do. Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Neftalí ga'i¹²i 'e sello do. Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Manasés ga'i¹²i 'e sello do. ⁷Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Simeón ga'i¹²i 'e sello do. Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Leví ga'i¹²i 'e sello do. Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Isacar ga'i¹²i 'e sello do. ⁸Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Zabulón ga'i¹²i 'e sello do. Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ José ga'i¹²i 'e sello do. Dyatun¹ mil jún² tya' 'lii²¹² tsafeei¹ Benjamín ga'i¹²i 'e sello do.

Gamáa¹na tsá² fúui¹ 'in tyí² 'mí² taa²¹

⁹Mo ngayuui¹³ joon gamáa¹na tsá² fúui¹ líi¹ 'in téein² tyani li sili²¹² do joongi tyani Jesús. 'In tsá² fúui¹ do jalíin² la 'ui juncwii²¹. Líi¹mo jilaa²¹ 'nii²¹ tsá², faa²¹o jilaa²¹ 'nii²¹ jmiíi¹ 'e sá². Jalíin² la caain²¹ fúu²¹. Joon 'áai¹ fúui¹ ca jo lí² uníi²in tsá² 'ii. Joon 'in tsá² fúui¹ do tyí²i 'mí² taa²¹ joon san²an jmai² coon²¹ nii²¹² moo²¹ untyiaa². ¹⁰Joon 'in tsá² do 'oo¹o tá² líi¹ joon jin²in:

Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹, 'in tyíin¹ li sili²¹², coon¹³ Jesús gacwoo¹o 'e gatiin¹³na'a.

¹¹Joon téein² 'in ángeles la caain²¹ co' li téein² 'in tsacøøi¹³ coon¹³ 'in tyúuin² joo²¹ jiin¹ li sili²¹² do. Joon 'in ángeles do gatsaa²¹a níi¹i niwó² tyani li sili²¹² do joon gaun'goo²¹o Dios Jmii²¹. ¹²Joon gajin²in:

iAmén! Cwolí² jilaa²¹ 'e 'ø¹ tsá²
tya' Dios Ñü¹ü.

Cwolí² tya'a jon 'e 'ya²gi coon¹³
jilaa²¹ 'e 'f¹-tsi tsá².

Cwocwo² tsá² 'maa¹³i coon¹³
jilaa²¹ 'e un'goo²¹o tsá² 'ii.

Cwolí² jilaa²¹ 'ii²¹ 'e sá² coon¹³
jilaa²¹ wa' pí² tya'a coon²¹
tøø²mo. Amén.

¹³Joon jaain²¹ jee²¹² 'in tsacøøi¹³
do gaunngi¹i sii²¹i jna:

—¿Iin 'in no 'in tyi² 'mi² taa²¹?

¿Xiaafu jalíin²?

¹⁴Joon gangí³iin:

—Ñí²o'o, tsanñuu¹.

Joon gajin²in sii²¹i jna:

—In no 'in niganii²¹² wúu¹ 'áai¹

joon nigaruun¹un siin³in 'e lf² taa²¹
coon¹³ jmi¹ 'øøi² Jesús. ¹⁵Tsü 'wii¹³
joon táan¹in tyani li sili²¹² tya' Dios
Jmii²¹ joon jmoo¹ la 'woo¹ jmi¹ la
to² tyü²ü inüü cwo¹ tya'a. Joon 'in
tyiin¹in li sili²¹² do 'áai¹ un'øøi¹³ 'ii.

¹⁶Joon jo inii²¹²gi wúu¹ wa'a tyá²
un'áa¹i jon'gi unjmúui²gi. Jon'gi
nii²¹²gi wúu¹ tya' 'yia²¹ jon'gi li²gi
tyi² 'yia²¹. ¹⁷Tsü Jesús, 'in siin¹²
tuntsa' li sili²¹² do, 'in 'á¹ 'ii lawa'a
joo'saa²¹ tya'a. Joon itsajée¹i li náa¹
jmii²¹ 'e cwó¹o juncwii²¹ tya' tsá².

Joon Dios Jmii²¹ iuntyüün²¹ jmii²¹
'e gatoo²¹ unníi¹.

Fiin¹ Jesús 'e sello li tf² dyía¹

8 Joon mo gafiin¹ Jesús 'e sello
do li tf² dyía¹ ga'fi² tii² coon²¹
tsa² hora fu ñü'fú². ²Joon gamáa¹na
'in dyái¹ ángeles 'in téen²in tyani
Dios Jmii²¹ joon ga'ii²¹i la jaain²¹
la jaain²¹ coon²¹ trompeta. ³Joon
gacwéi¹ jaain²¹gi ángel joon
gajmaa¹a siin¹²in nu' altar do. San²
'ido coon²¹ ñí³ cwanáa¹ 'e taa¹³

fuu²¹² sún². Joon ga'ii²¹i fuu²¹² sán²
'láai² 'e jún² tyani Dios Jmii²¹. Joon
la jee²¹² gajún² 'e fuu²¹² sún² do ni
altar lf¹ cwanáa¹ 'e si² tyani li sili²¹²
do gajma² 'in ángel do júu³ Dios
cwáain¹ tya' 'e júu³ tyü² 'e gafaa²¹a
'in jmoo¹o la to² tyü² Dios do. ⁴Joon
'e júu³ tyü² do gasoo¹o caan²¹mo
coon¹³ unñi² tya' fuu²¹² sún² do fu
li tyiin¹ Dios Jmii²¹. ⁵Joon 'in ángel
do gaunrøøi¹ coon¹³ jí² coo¹ ni altar
do 'e ñí³ tya' fuu²¹² sún² joon gapí²
ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon ganii²¹
tá², ga'o'on¹on cwaainñá³, galf² jí²
'áai¹ joon gajøø²¹ 'wó² mo gatoo²¹
ñí³ do ni 'wó².

Mo ga'iin² trompeta do

⁶Joon 'in dyái¹ ángeles do gatyyaa¹
tyü² 'e xüü¹ü lúu¹ tya'a.

⁷Joon 'in ángel nifu gaxüü¹ü
lúu¹ tya'a joon tsifu gaxüü²¹ tsí¹
coon¹³ jí² sicaai¹³ jmi¹ ni cwoo¹³
juncwii²¹. Joon catyuu¹³ líi¹gi
cwoo¹³ juncwii²¹ gacoo²o caan²¹mo
gacoo²o coon¹³ catyuu¹³ líi¹gi
jilaa²¹ 'mó² la joon jon nuu²¹ røø²¹.

⁸Joon 'in ángel li tf² gáí¹ gaxüü¹ü
lúu¹ tya'a joon gaxüü²¹ ni jmi¹ñí³
lawa coon²¹ moo²¹ fee¹ 'e coo²¹ jí².
Joon catyuu¹³ líi¹gi 'e jmi¹ñí³ galf²
jmi¹. ⁹Joon catyuu¹³ líi¹gi jileei²¹
joo²¹ táai² nu' jmi¹ñí³ gajúun²mo.
La joon jon barco gaffiin²mo.

¹⁰Joon 'in ángel li tf² gaai²¹
gaxüü¹ü lúu¹ tya'a joon jaain²¹
núu¹ feei¹ líi¹i lawa coon jí² taa²¹
gatøø²¹i fu ya' juncwii²¹. Gatøø²¹i
jee²¹² catyuu¹³ líi¹gi ni jmii²¹
coon¹³ li 'yá² jmii²¹. ¹¹Joon 'in núu¹
do sii²¹ 'Oo²¹ Tyi¹. Joon catyuu¹³
líi¹gi jmii²¹ galityi¹. Joon fúu¹mo
tsá² gajúin¹ 'wii¹³ galityi¹ jmii²¹ do.

¹²Joon 'in ángel li tf² tyúuin² gaxuu¹ lúu¹ tya'a joon galiniuu¹ catyuum¹³ líi¹gi níi¹ la joon jon catyuum¹³ líi¹gi sii²¹ coon¹³ náu¹ galiniuu¹. Joon catyuum¹³ líi¹gi jmii²¹ jo gatf² 'yiaa²¹ la joon jon li 'woo jo jná² joo²¹gi sii²¹.

¹³Joon gamáa¹na jaain²¹ ángel 'in 'íi¹i tuntsa¹ níu¹fú². Joon ganúu³un jin²in:

—í'Áai¹ fúu² líi¹na 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ mi xuu¹ 'in gaai²¹ ángeles catyaa²¹² do lúu¹ tya'a!

9 Joon 'in ángel li tf² 'náei² gaxuu¹ lúu¹ tya'a. Joon gamáa¹na jaain²¹ 'in líi¹ náu¹ 'in gatøøi²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ joon ga'ii²¹i jonñí³ tya' too²¹ tyí² li sityú². ²Joon ganá¹ 'ido 'e too²¹ tyí² li sityú² joon ga'yeei²¹ 'unñí² lawa li 'yeei²¹ 'unñí² tya' too²¹ horno fee¹. Joon galinuu²¹ níi¹ coon¹³ tyí² 'wii¹³ 'e 'unñí² do-o. ³Joon jee²¹² 'unñí² do ga'weel¹ sinii²¹ 'in gangí¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹. Joon ga'ii²¹i to² i'hi²¹i tsá² la 'íi²¹ ticún³ taain²¹² juncwii²¹. ⁴Pe ga'ii²¹i to² 'e jo lí² 'láa¹ tya' nuu²¹ sá² juncwii²¹ jon'gi tya' jilaa²¹ 'e røø²¹ jon'gi 'mó¹ jiin¹³ 'in tsá² 'in jo mo ga'ii²¹i 'e sello do tya' Dios Jmii²¹ tya'tyíl¹ lí² jmeé²¹i 'i.

⁵Pe jo cwéei¹ jngaa¹³i 'in tsá² do jiin¹³ lí¹ i'e¹e tsá² wúu¹ la li mo 'íi²¹ ticún³ tya' tsá². I'e¹e wúu¹ tsá² ce tsín¹ 'náei² sii²¹. ⁶Joon jee²¹² 'e jmii²¹² joon ijúuin¹-tsi tsá² xiiala ijúuin²in pe jo ityii²¹a. Joon xüfin¹³ iin²¹²in júun²in pe 'in 'mó¹ tya'a intsawíin²mo.

⁷Joon 'in sinii²¹ do líi¹ la líi¹ cwa² 'in nigatyaa¹ tsá² tyú² tya' 'nii²¹. Joon yu¹ tyíl¹ si¹² lawa coon²¹ corona lí¹ cwanáa¹. Joon níi¹ li la

li ni² tsañuu¹. ⁸Tyán² 'in sinii²¹ do jnútyi² tsamí² joon tsí² moojón¹on la li moojón¹ 'yiaa² león. ⁹Tyí² cuerpo tya' sinii²¹ do níi³ joon mo 'íi¹ joon 'iin² cwáa¹a la 'iin² mo cwiin¹in cwa² fúui¹ jnáu¹ care' tsalíin²in li náa¹ 'nii²¹. ¹⁰Joon 'in sinii²¹ do tyaan¹ moocúun¹ ticún³. Lí²-i 'íi¹ coon¹³ moocúun¹ do. Joon nuu¹³un to² 'náei² sii²¹ wa'a jmeé²¹i tsá². ¹¹Joon seein²¹ jaain²¹ 'in tyú² to² 'in sinii²¹ do, 'in ángel tya' li sityú² tyú² to² 'ii. Joon 'in ángel do sii²¹ Abadón coon¹³ jmíi¹ tsá² Israel joon coon¹³ jmíi¹ griego sii²¹ Apolión. 'E 'øøi²¹-tsi tsá² Apolión do 'in 'in² jilaa²¹ 'e sá².

¹²Coon¹³ la joon gangí¹i coon²¹ fa'í³ pe tún²gi fa'í³ ijó¹.

¹³Joon 'in ángel li tf² jnúui² gaxuu¹ lúu¹ tya'a. Joon ganúu³un coon²¹ júu³ jö² fu ni altar lí¹ cwanáa¹ 'e tsí³ tyán² moofí³, coon²¹ la coon²¹ tyuu¹³ altar do. 'E altar do si²i tyani Dios Jmii²¹. ¹⁴Joon 'e júu³ ganúu³un do tya' ángel li tf² jnúui² 'in san² lúu¹ joon jin²in 'e júu³ do:

—Láa²-i 'in ángeles tyúuin² 'in táai² si'núui¹³ tyan² jmii²¹ fee¹ sii²¹ Efrates.

¹⁵La joon galáai² 'in ángeles tyúun² do 'e tsajngaa¹³i catyuum¹³ líi¹gi tsá². Joon tya' jmii²¹² joon nigatyaa¹ 'in ángeles do tyú² tya' 'e jngaa¹³i tsá². Joon sijáan¹an hora, jmii²¹², sii²¹, jiin²¹ 'e laai²¹. ¹⁶Joon ganúu³oo jøøi¹³ 'láa² tya' a seein²¹ 'in náei¹ cwa² joon tí² tún² cíein¹³ millones.

¹⁷Gamáa¹na 'in cwa² do lawa'a 'e cf³oo joon 'in náei¹ cwa² do toon²¹²o níi³ ni tsí¹ joon 'yu¹ 'in¹ yáu² coon¹³ røø²¹ coon¹³ náa². Joon po'tyi²

cwa² do li la li po'tyi² león. Joon 'yeei¹² ji² moo'oo²¹² o coon¹³ unñí¹ coon¹³ azufre. ¹⁸ Joon catyuui¹³ líi¹gi tsá² 'in gajúuin¹ coon¹³ 'e 'ni¹ 'ii¹³ 'e ga'yeei²¹ 'oo²¹² cwa² do. ¹⁹ In cwa² do jmáa¹a 'nii²¹ tya' tsá² jiin¹³ coon¹³ 'oo²¹² o joon coon¹³ moocúun¹un tsu moocúun¹un li la líi¹ mii²¹ tsí³ po'tyíi¹ joon coon¹³ joon jmoo¹o 'nii²¹ tya' tsá².

²⁰ Pe 'in tsá² catyáai² 'in jo mo júin¹ mo gangóo¹ wúu¹ tya' cwa² do jo gajoo²¹-tsi 'e gó² jmoo¹o. Jo gajoo²¹-tsi un'goo²¹ o jileei²¹ espíritu gó² jon'gi gajoo²¹-tsi 'e jo un'goo²¹ o dioses tya'a 'in gajmeei¹ tsá² 'e lí¹ cwanáa¹ si cwataa²¹ 'ee si ñí³ yéun² 'ee si cuun²¹² 'ee si 'mó² 'ee. Tsá²-a gajmeei¹ i, joon jo lí² jóø²ø jon'gi lí² núu²un jon'gi lí² ng¹ tíi¹. ²¹ La joon jon 'in tsá² do jo gatyui²-tsi 'e jo jngaa¹³ i tsá², jo gatú² u 'e jmoo¹o 'e loo¹o la joon jo gatú² u fee²¹ i tsamí² tya' tsá² xeei²¹. Jo gatú² u jmoo¹o 'uun²¹.

Gamáa¹na ángel 'in san²an coon²¹ jí² pi³

10 Joon gamáa¹na jaain²¹gi ángel 'in 'gøøi¹³ 'in gajgáa¹i fu ñu'fú². Tyíin¹³in jníi¹ joon coon²¹ cuuntuu²¹ tsí³ yu' tyíi¹i. Joon níi¹ jii¹ la jíii¹ ñí¹. Joon tyáu² u silf²-i jí². ² Joon san²an coon²¹ jí² pi³ sinii¹³ joon gasi²i tii² lí¹ tsáa¹ ni jmi'ñi¹³ joon tii² lí¹ tooin²¹² gasi²i cwoo¹³ tyuun²¹. ³ Joon ga'oo¹o tá² líiil¹ la 'oon¹on 'yia² león. Joon mo ga'oo¹o 'in ángel do joon ga'o'on¹on cwaain'ñá³ dyía¹ naa¹³ lawa 'e gafaa²¹o. ⁴ Joon mo ngayuui¹³ ga'o'on¹on cwaain'ñá³ dyía¹ naa¹³ do itóon³oon ni mo'jí² júu³ tya'a pe

ganúu³uun coon²¹ júu³ jó² fu ñu'fú² jin²in sii²¹i jna:

—'Ma² e júu³ 'uuin²¹ ganuu²uun mo ga'o'on¹on cwaain'ñá³ dyía¹ naa¹³ do. Jo toon¹³on ni mo'jí².

⁵ Joon 'in ángel 'in gamáa¹na siin¹²in ni jmi'ñi¹³ coon¹³ cwoo¹³ tyuun²¹ gasaa¹³a cwoo²¹o tsáa¹ fu ñu'fú².

⁶ Joon ga'ée¹³mo Dios 'in seein²¹ coon²¹ tøø²mo 'in gajmaa¹a ñu'fú² coon¹³ po¹³ juncwii²¹ coon¹³ jmi'ñi¹³ coon¹³ jilaají²¹ 'e sá². Ga'ée¹mo, gajin²in:

—Jo 'ee li'hi²¹²gi; ⁷ tsu mi tf² 'ii²¹ ixuu¹u ángel do li tf² dyái¹ joon itsé¹mo júu³ 'uun² tya' Dios 'e gacwo²o Dios tsá² tya'a 'in gacwoo¹o júu³ tyá² tya'a calii.

⁸ Joon 'e júu³ ganúu³uun jó² fu ñu'fú² gajin²in gasii²¹i jna tún¹:

—Cwotyán² e jí² san² 'in ángel siin¹²in ni jmi'ñi¹³ coon¹³ cwoo¹³ tyuun²¹.

⁹ Joon gangó³oo li siin¹²in 'in ángel do joon gamf³ii 'e jí² pi³ e san²an. Joon gacwo¹o jna. Joon jin²in sii²¹i jna:

—Jun¹³ 'e jí² lo, joon fíin¹³in joon níi¹³in joon iliróo² ñu' 'oó¹³o la róo² to² pe mi tisii¹³ ñu' tuu¹u ilityi¹.

¹⁰ Joon gacón³oon 'e jí² pi³ san²an ángel do joon gaffiin³iin, ganii²¹iin. Joon ñu' 'oó³oo galiróo² la róo² to² pe mo ngayuui¹³ ganii²¹ii galityi¹i ñu' tu³uu. ¹¹ Tsifu gajin²in sii²¹i jna:

—'Ná¹ cwocwo²o júu³ tyá² tya' Dios cwáain¹ tya' tsá² fúui¹ la joon cwáain¹ tya' naciones xiaa²¹. Joon la caain²¹ li faa²¹ tsá² jmi¹ xiaa²¹ joon tyani róøi¹³ 'ná² cwo²o júu³ tya' Dios.

Gamóo³oo 'ee ilí² tya' gáí¹ tsá² 'in cwoo¹o júu³ tya' Dios

11 Joon gacwo¹o jna ca'nó' tó² 'e tya¹ tsá² 'ii²¹ joon jin²in sii²¹i jna:

—Ráan²u, tyā¹ 'ii²¹ tyā' inuu cwo¹ fee¹ tyā' Dios Jmii²¹ coon¹³ ni altar. Un'ii²in jiii'ti taai² un'goo²¹o Dios inuu cwo¹ do. ²Pe jo tyā¹ 'ii²¹ 'in'yia² cwo¹ tsu tyā' tsá² seein²¹ li wiín² 'in jo líi¹ tsá² Israel. Joon 'in tsá² seein²¹ wíin² do il'áa¹a tyā' e fuu²¹ li cwai¹³ lo ce tsín¹ tunlái¹ sii²¹ tsi gái¹. ³Jna-a isíi³na gái¹ tsá² tyiia 'in faa²¹a cwaáain¹ tyiia ce tsín¹ 'ni¹ jiin²¹ tsi ca'no'. Joon 'in tsá² gái¹ do ityi²¹i 'mi² l¹ tyiia²¹.

⁴Joon 'in gái¹ tsá² tyiia do líi¹ tún² 'mó² olivo joongi líi¹ tún² ní³ taa¹³ cera 'e táan² tyani Dios Jmii²¹ 'in ty² to² juncwii²¹. ⁵Joon wa 'in²¹²in tsá² 'lá¹ tyā' 'in gái¹ tsá² do i'yei² jí² moo'oo²¹²o, joon injúun¹in coonti jileei²¹ 'in 'eei¹ 'ii. Joon coon¹³ la joon ijúun¹in jileei²¹ 'in 'iin²¹²in 'lá¹ tyā'a. ⁶Joon 'in tsá² gái¹ do l²-i ty²u to² wa'a jo jó² jmí¹ la 'ii²¹² ifaa²¹a cwaáain¹ tyā' Dios la joon lí²-i ty²u to² lijmi¹ jmií²¹. Joon doñi'ee 'ii²¹ 'iin²¹²in lí²-i e'¹e tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'láai² 'ii¹³ jmoowúu¹. ⁷Pe mo gatsín¹ cwoo¹ 'in gái¹ tsá² do júu³ tyā' Dios 'in joo²¹ 'lii¹³ 'in gacwo¹i li sityú² do itéen¹in coon¹³ 'in gái¹ do joon ili¹i 'ido ijngaa¹³mo 'in 'lii¹³ 'in tsá² gái¹ do. ⁸Joon 'in gái¹ 'lii²¹² do ityiia²¹ jee²¹² 'ná¹ fuu²¹ fee²¹ li gateen¹in Ña'ñu¹u' Jesús tsaa¹ crúu¹³ tyā'a. Mo líi¹³ unsii²¹ tsá² e fuu²¹ do Sodoma si Egipto 'ee mo 'iin²¹²in jmaa¹a júu³ 'e gó² gajmaa¹a 'in tsá² néei¹ do tyā' Jesús. ⁹Joon jee²¹² 'ni¹ jmií²¹² tsi catyaai¹ 'ni¹ 'in tsá² seein²¹ la caain²¹ juncwii²¹, 'in faa²¹a jilaa²¹ nii² jmíi¹, 'in néei¹ la caain²¹ fuu²¹ coon¹³ jilaa²¹ nii² tsá² ijóø²i 'in gái¹ 'lii²¹² do tsu jo cwoo¹i

wa'a tsa'áai¹³ tsá² 'ii. ¹⁰Joon 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ ijmáa¹a jløø³i 'e gajúin¹ 'in tsá² gái¹ do 'in cwoo¹o júu³ tyá² tyā' Dios Jmii²¹. Jløø³mo 'áai¹ ca gacwo¹o ruu²¹i 'e 'yaai¹-tsi la jaain²¹ la jaain²¹. Tsu 'in gái¹ tsá² do gauntyíi²in tsá² taain²¹² juncwii²¹ coon¹³ júu³ tyá² gacwoo¹o. ¹¹Pe mo gatsín¹ 'ni¹ jmií²¹² tsi catyaai¹ 'ni¹ gaunjii²¹in Dios tún¹ 'in tsá² gái¹ nijúin¹ do joon jmaa¹a teen¹in. Joon gafoo¹³mo jilee²¹ 'in gango¹. ¹²Joon tsifu ganúu²un 'in tsá² gái¹ do coon²¹ júu³ tá² jó² fu ñu'fú² 'e jin²in:

—Ñilíin²naa' fu yu' lo.

Joon gasoo²o jee²¹² coon²¹ jnií¹ fu yu' ñu'fú² la nii²¹²i 'in 'eei¹ 'ii. ¹³Tsifu joon gajøø²¹gon 'wó² l¹ joon catyuumi¹³ jee²¹² dyá² tsa¹² 'e fuu²¹ do ga'ín² joon dyía¹ mil tsá² gajúin¹ mo gajøø²¹ 'wó² do. Joon 'in tsá² catyáai² do 'in gasáai¹ 'e fuu²¹ do gafoo¹³mo joongi gaun'goo²¹o Dios Jmii²¹ 'in tyiin¹ ñu'fú².

¹⁴Coon¹³ la joon gangíi¹ fa'i³ li tf² tún² pe jo la 'if²¹² jo¹ fa'i³ li tf² 'ni¹.

Xuu¹u ángel lúu¹ tyā'a li tf² dyá¹-i

¹⁵Joon gaxuu¹u 'in ángel li tf² dyá¹ lúu¹ tyā'a. Joon gafaa²¹a júu³ tá² jó² fu ñu'fú² 'e jin²in:

Jilaa²¹ to² sa² juncwii²¹ galí²-i
ilí² tyā' Ña'ñu¹u' Dios coon¹³
'in gasii¹in Dios 'in gajmaa¹a
tiin¹³ tsá² 'in sii²¹ Cristo;
joon 'ii 'in ty²u to² coon²¹
tøø²mo.

¹⁶Joon 'in dyiatiyúuin² tsacøøi¹³ 'in néei¹ li sili²¹² tyā'a tyani Dios Jmii²¹ gajmaa¹a 'in tuu²¹i jun²un ni 'wó² 'e un'goo²¹o Dios Jmii²¹. ¹⁷Joon gajin²in:

Cwóo¹³o'o 'ná 'má1u'u, Ña'ñ1u'
Dios tyii'i, 'in lí² jmá¹ jilaa²¹ 'e
'iin²¹²in.

Seen²¹mo'o ca la mo jéé¹, joon
seen²¹mo'o la no, joon iñi³i.
Cwóo¹³o'o 'má1u'u tsu niga'ú²u
to² fee¹ tyi'i.

Joon 'láa² 'wii²¹² tyu²¹ to².

18 Tsá² taain²¹² juncwii²¹
nigajmaa¹a 'nii²¹-tsi tyi'i
pe la no gatí² 'ii²¹ 'e jo ta²gi¹ 'e
la jmoo¹o tsá².
Nigatí² 'ii²¹ ijmaa²a 'ii²¹ tya' 'e
gó² 'e nigajmaa¹a 'in nigajúin¹.
Joon icwo²o tsá² tyi'i 'in
gafaa²¹a cwáain¹ tyi'i 'e tñí²i.
Joon jileei²¹ 'in tsaa¹-tsi 'ná,
jileei²¹ 'in un'goo²¹o 'ná i'ii²¹i
'e tñí² la tsá² feei¹ tiin¹³ la tsá²
'wéi¹.
Joon i'ín¹u'u 'in 'láa¹ juncwii²¹.

19 Joon ganó¹ cwo¹ fee¹ tya' Dios
Jmii²¹ 'e si' ñu'fú². Joon gamóo³oo
cwóo¹ taa¹³ júu³ ga'íi¹ Dios coon¹³
tsá² tya'a tsí inuu² cwo¹ do. Joon
galí² jí² cwaain'ñá³, ganii²¹, gatyia²¹
cwaain'ñá³, joon gajøø²¹ 'wó² joon
gaxuu²¹ tsí¹ liili¹.

'In tsamí² coon¹³ 'in mii²¹ 'líii³

12 Joon galí² coon²¹ lí² 'e fee¹
'áai¹ fu yu' ñu'fú²: lawa
jaain²¹ tsamí² tyi²i 'mi¹² 'e lí la líii¹
ñi¹ joon 'wii²¹² tí¹i 'íi¹ sii²¹. Joon
'u² tyí¹i si² coon²¹ corona taain²¹²
dyatuuin¹ náu¹. ²Joon 'in tsamí² do
tyéen¹in yuun²¹. Joon 'oo¹o coon¹³
wúu¹ 'e nii²¹i mo galiseein²¹ yuun²¹
do. ³Joon coon²¹gi lí² galí² tún²
fu yu' ñu'fú²: lawa jaain²¹ mii²¹
'líii³ yúuin² 'in sá² dyía¹ po'tyi².
Joon tsí³ dyá² mooff³ joon jmai²
coon²¹ corona taa¹³ tyí¹i. ⁴Joon

gaunraan¹³in catyuui¹³ líi¹gi náu¹
si'fi¹³ ñu'fú² coon¹³ moocúun¹un
joon gadyee¹³i fu ni cwoo¹³
juncwii²¹. Joon 'in mii²¹ 'líii³ do
gajaan¹an tyani 'in tsamí² 'in tí lí²
liseein²¹ yuun²¹ tya'a icuu²¹i tsifu
mi liseein²¹ yuun²¹ tya' 'ido. ⁵Joon
galiseein²¹ jaain²¹ xuui²¹² tsañuu¹
tya' 'in tsamí² do. Joon 'in xuui²¹²
do ityú²u to² 'ii jilaa²¹ naciones sá²
juncwii²¹ coon¹³ coon²¹ 'íi¹³ 'e lí¹ ñí³.
Joon tsifu-u gasaa²¹i Dios yuun²¹
tya' tsamí² do fu li tyiin¹in li sili²¹²
do. ⁶Joon 'in tsamí² do gacwiin¹o
fu coon²¹ li jo 'in tsá² taain²¹². Do-o
nigatya¹ Dios tyá² tya'a ilicwo¹ 'ido
'e dø¹ø ce tsín¹ 'nì¹ jiin²¹ tsi ca'no'.

⁷ Mo ngayuui¹³ joon ganá¹ 'nii²¹ fu
ñu'fú². Joon 'in ángel 'in tyiin²gi sii
Miguel coon¹³ ángeles tya'a catyáai²
gatéen¹in coon¹³ 'in mii²¹ 'líii³.

Joon 'in mii²¹ 'líii³ do coon¹³ 'íi¹³
tya'a gateen¹in coon¹³ 'in ángeles
tyúu¹ ⁸pe jo galí² 'in 'líii³. Joon jo
lisá² 'áan³ tya'a fu ñu'fú². ⁹Joon
coon¹³ la joon ga'wóo²i 'in mii²¹
'líii³ do fu ñu'fú². 'In mii²¹ 'líii³ do
sii²¹o jon 'in 'líii³; sii²¹o jon Satanás.
Ca la mo 'wiin²¹² gacón² 'in mii²¹
'líii³ do tsá² taain²¹² juncwii²¹ tóo².
Joon gapí²in Dios 'in mii²¹ 'líii³
do ni cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ 'íi¹³
tya'a.

¹⁰ Joon ganúu³uun coon júu³ tá² jó²
fu ñu'fú² 'e jin²in:

—Nigatí² 'ii²¹ ijma² Dios tiin¹³
tsá². Tí li liñí¹ tsá² Dios 'in fee¹mo
'ii. Ityú²u Dios tyi¹ to². Gattí² 'ii²¹
'ii²¹i Cristo to² tya'a. Tsu Dios
gatyii¹i fu ñu'fú² 'in niga'nii¹ la
'woo¹ jmií¹ tyani Dios 'in jai² líii²
Cristo. ¹¹Joon galí²i 'ido coon¹³ jmií¹
gatún³un tya' Jesús 'in líii¹ Cordero

tya'a. Gali²o joon 'wii¹³ júu³ tya'a 'e nigajin²in xiiala gajmaa¹a Jesús tiin¹³ tsá². Joon jo 'goo²¹o wa'a júuin² 'wii¹³ júu³ tyú² tya'a. ¹²'Wii¹³ joon jmaa²aa' jløø³naa' jileei²¹ 'naa' 'in néei¹ ñu'fú². Pe fúu² 'naa' 'in taain²¹² ni cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ 'in taain²¹² nu' jmiñi³ tsu 'in 'liii³ gajaaí¹ jee²¹² 'naa' joon tyíi²in 'áai¹ tsu ñi¹o 'e jo wóo² lí² jmáa¹a 'e 'iin²¹²in jmáa¹a.

¹³Joon mo galili²i 'in mii²¹ 'liii³ do 'e nigapíi²in Dios 'ii fu juncwii²¹ joon nga'ðø¹³mo 'in tsamí² do 'in galiseein²¹ xuui²¹² tsanñuu¹ tya'a. ¹⁴Pe Dios gacwoo¹o ga'yá³ cwáa¹ mii²¹ feei¹ tya' 'in tsamí² do joon ili'íi¹ fu li jo 'iin tsá² seein²¹ li sa² 'áan³ tya'a. Lí² cwó² Dios 'ni¹ jiin²¹ tsi ca'no' 'e dø¹ø 'in tsamí² do. Do-o táain² wíin² lí jo ngl¹ 'in mii²¹ 'liii³ do. ¹⁵Joon 'in mii²¹ 'liii³ do gaxuu¹u gajmaa¹a lawa coon²¹ jmii²¹ feei¹ 'yeei²¹ 'oo²¹²o wa ilicaain²¹ 'in tsamí² do coon¹³ jmii²¹ 'yeei²¹ 'oo²¹²o. ¹⁶Pe ni cwoo¹³ 'wó² gauncoo¹³o 'in tsamí² do joon ga'gii²¹ ni 'wó² do joon do-o gayuu²¹ jmii²¹ 'e gaxuu¹u 'in mii²¹ 'liii³ do. ¹⁷Mo galí² la joon, joon 'in mii²¹ do lii'lígi tyíi²in tya' 'in tsamí² do joon gangóo¹ ngatín¹in coon¹³ 'in jún² tya' 'in tsamí² do 'in catyáai²gi. Joon 'in jún² tya' 'in tsamí² do líi'i tsá² jmoo¹o la to² tyú² Dios, 'in jmoo¹o júu³ jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Jesucristo 'wii²¹² tya'a.

Máa¹na gái¹ joo²¹ 'liii³

13 Joon gajmáa³aa siin¹³na ni tsáa² ti² jmiñi³ joon gamáa¹na jaain²¹ joo²¹ 'liii³ 'in ga'yeei²¹ jmiñi³ do. Joon 'in joo²¹

'liii³ do tí² dyía¹ mootyi² joon tsí² dyá² mooff³. Taa¹³ jmai¹² coon²¹ corona la coon²¹ mooff³. Joon la coon²¹ mootyi² do toon²¹² coon²¹ e gó² faa²¹ tya' Dios. ²Joon líi'lí la líi'lí 'yia² tui³ 'in joo²¹ 'liii³ do joon li tui¹ la li tui² oso. Joon 'oo²¹²o li la li 'oo²¹² 'yia² león. Joon 'in mií²¹ 'liii³ do gacwo¹ 'ido wa'a pí² tya'a coon¹³ 'áan³ tya'a. Gacwó² 'ido jon to² fee¹. ³Joon coon²¹ mootyi² tya' 'in joo²¹ 'liii³ do sicwuu²¹ ca la li' ijúun²in. Pe 'e mootyi² do li sicwuu²¹ do ga'loo¹o. Joon ganga'goo²¹-tsi jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹. ⁴Joon gaun'goo²¹o tsá² 'in mii²¹ 'liii³ do tsu 'ii-o gacwo¹o 'in joo²¹ 'liii³ do to² 'e 'oo¹o. Un'goo²¹ tsá² jon 'in joo²¹ 'liii³ do jin²in:
—Jo 'in seein²¹ la líi'lí 'in joo²¹ 'liii³ no. Joon, ¿iin lí² tñ² coon¹³ 'ii?
⁵Joon ga'yeei²¹ 'oo²¹²o júu³ jloo³ joongi júu³ gó² tya' Dios. Joon ga'ii²¹i to² tya'a ca tsíñ¹ 'ni¹ jiin²¹ tsi ca'no'. ⁶Joon 'in joo²¹ 'liii³ do gafaa²¹a 'laa²¹ tya' Dios joongi faa²¹a 'laa²¹ tya' 'e sii²¹ Dios. Faa²¹a 'laa²¹ jon tya' lí tyíin¹ Dios coon¹³ jileei²¹ 'in taain²¹² nu'fú². ⁷Joon gacwóo¹i 'e jmáa¹ 'ni²¹ tya' 'in jmoo¹o la to² tyú² Dios ca galí²o. Ga'ii²¹i 'in joo²¹ 'liii³ do 'e lí² tyú²u to² jilaa²¹ nii² tsá² taain²¹² juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ fuu²¹ coon¹³ jileei²¹ 'in faa²¹a jmíi¹ xiia' fu la 'úi³ juncwii²¹. ⁸Joon jileei²¹ tsá² 'in jo taain²¹² ni jí² tya' Jesús 'ii 'in gaun'goo²¹o 'in joo²¹ 'liii³ do; ca la mo 'wiin²¹² garóon¹ juncwii²¹ jo taain²¹² 'in tsá² do ni jí² do li taain²¹² jileei²¹ 'in cwo¹o Jesús juncwii²¹ 'múui² tya'a. Joon líi'lí 'in Jesús do Cordero 'in najúin¹.

9 Joon wana tsí³ tsá² loocwóo¹o, cwonuu¹un. **10** Wana 'in tsá² tsajéei¹ tsá² 'náñí³, 'núñí³-i jon itsajéei¹ tsá² 'ii. La joon jon wana jngaaí¹³ tsá² tsá² coon¹³ níjlf²-i, coon¹³ níjlf²-i joon ijngai¹² tsá² 'ii. Tsú 'wii¹³ joon 'in jmoo¹o la to² tyu² Dios 'ná² taain²¹² tá²-tsi joon jai¹² líf²i.

11 Mo ngayuui¹³ joon gamáa¹na jaain²¹gi joo²¹ 'líii³ 'in ga'yeei²¹ ni 'wó². Tsí³ tún² mooff³ la tsí³ mooff³ joo'saa²¹ xuui²¹². Pe faa²¹a 'ido la faa²¹ 'in mii²¹ 'líii³ do. **12** 'Oo²¹²o jilaa²¹ to² tya' 'in joo²¹ 'líii³ nifu. Joon 'in joo²¹ 'líii³ li tí² gáí¹ gajmaa¹a gaun'goo²¹o tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'in joo²¹ 'líii³ nifu 'in ga'loo¹ coon²¹ mootyíi¹i li sícwuu²¹ la li' ijuun²in. **13** Joon 'in joo²¹ 'líii³ li tí² gáí¹ do gajmaa¹a li² fee¹ 'áai¹. Ca gajmaa¹a jalí² jí² yu² juncwii²¹ joon gaxuu²¹ fu ni 'wó² la jóø² tsá² gajmaa¹a 'in joo²¹ 'líii²¹ do. **14** Joon coon¹³ li² e gajmaa¹a 'in joo²¹ 'líii³ li tí² gáí¹ do tyani 'in joo²¹ 'líii³ nifu gacón²on tsá² taain²¹² juncwii²¹ tóo². Joon 'in joo²¹ 'líii³ li tí² gáí¹ do gatyu²u to² tsá² wa'a jméi² 'ido jaain²¹ 'in líii¹ la líii¹ 'in joo²¹ 'líii³ sícwuu²¹ coon¹³ ní³ pe jiin²¹o. **15** Joon 'in joo²¹ 'líii³ li tí² gáí¹ do gajmaa¹a jiin¹ 'in gajmee¹ in tsá² 'in líii¹ la líii¹ 'in joo²¹ 'líii³ nifu. Ga'láa² 'wii²¹² gafaa²¹a 'in joo²¹ 'líii³ gajmee¹ in tsá². Joon gajngaa¹³i jileei²¹ 'in jo gaun'goo²¹o 'ii. **16** Joon gatyu²u to² e líin²in tsá² li² cwoo²¹o tsáa¹ si tya'tyi² ee. Jilee²¹mo xufiin¹³ tsá² 'wéei¹ si tsá² tyiin² ee, si tsá² sá² cuu² si tsá² tañíi² ee, si tsá² jmoo¹o to² 'ná'a si tsá² jmoo¹o to² tya' tsá² xeei²¹ 'ná² líin²in 'e li² do. **17** Tsú wana jo tyaan¹

tsá² 'e li² do si nombre tya' 'in joo²¹ 'líii³ do jo lí² ló³ tsá² 'ee 'nífí¹in joon jo lí² 'nífí¹in tsá² 'e 'nífí¹i. **18** E li² do li la li coon²¹ número. Jon wana jmíi¹-tsi tsá² lí²-i un'í² tsá² 'e número tya' 'in joo²¹ 'líii³ do tsú número tya' tsaañuu¹ do. 'E número do tí² seisciento sesenta y seis.

Núu³uun 'øø¹ø 'in 144,000 tsá²

14 Mo ngayuui¹³ joon gajóøø¹ joon gamáa¹na Jesú, 'in líii¹ Cordero, siin¹³in ni moo²¹ sii²¹ Sión. Joon téein² coon¹³on coon²¹ cíein¹³ mil tsi tunlo¹ tyúñ² mil tsá². Joon 'in tsá² tyaan¹an tya'tyií¹ e sii²¹ Cordero coon¹³ 'e sii²¹ Jmíi²¹. **2** Joon ganúu³uun 'e 'iin² 'e jó² fu ñu'fú², 'iin² la 'iin² li 'yu jmíi²¹ 'láai¹ li¹. 'In² lawa mo 'oon¹on cwaain'ñá³ tá² li¹. Fúu¹³mo ti¹ téein² poo²¹o tuntuu²¹ tya'a. **3** Joon 'øø¹ø coon²¹ canto 'múui² tyani li silii²¹² li tyfín¹ Dios joongi tyani 'in tyúuin² joo²¹ jiin¹ coon¹³ 'in tsacóøi¹³ do. Joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí² litfíi² 'e canto do jiin¹³ 'in coon²¹ cíein¹³ mil tsi tunlo¹ tyúñ² mil tsá² do lí² litfíi² 'e canto do. 'In tsá² do 'in nigajmaa¹a Dios tiin¹³in jee²¹² tsá² taain²¹² juncwii²¹. **4** 'Ido 'in jo 'ee nigalláa¹ coon¹³ tsamf². Jmai¹² 'in tyúñ¹mo 'ii, joon ngíi¹ coon¹³ Jesú doñixiia' fu tsalíin²mo. Gaantiin¹³ Jesú 'ii jee²¹² tsá² 'e líin²in lawa coon²¹ fa¹ tya' Dios Jmíi²¹ nifu joongi tya' 'in Cordero do. **5** Jiin¹³ coon²¹ júu³ tajuu²¹ jo gasiil¹ 'ido. Joon jiin¹³ coon²¹ tsaa² jo røøi²¹ tyani Dios.

Júu³ ga'ií¹ gaai²¹ ángeles

6 Joon gamáa¹na jaain²¹gi ángel 'in ga'øøi² tuntsa¹ ñu'fú². Joon 'in

ángel do tyaan¹an júu³ 'e taa²¹
 coon²¹ tøø²mo tyá' xiuala tiin¹³ tsá²
 juncwii²¹. Jajmaa¹³a tsá² júu³ jilee²¹
 tsá² taain²¹² juncwii²¹; jilaa²¹ nii²
 tsá² 'in faa²¹a jilaa²¹ nii² jmii¹, 'in
 néei¹ la coon²¹ fuu²¹. ⁷Joon jin² 'in
 ángel do coon¹³ coon²¹ júu³ tá²:

—Cwo'gøø²¹moo' Dios. Jøø'oo'
 'in feei¹ 'áa¹mo 'i-i joon nigati² 'ii²¹
 ijmáa¹a 'ii²¹ tyá' tsá². Cwoun'goo²⁰oo'
 'in nigajmaa¹a ñufú² coon¹³ ni
 cwoo¹³ juncwii²¹ coon¹³ jmí'ñi¹³
 coon¹³ li 'yá² jmii²¹.

⁸Joon mo ngayuui¹³ gafaa²¹a 'in
 ángel do jaain²¹gi ángel gafaa²¹a
 jin²in:

—Jøø'øø', tyaan²aan' cwáain¹. 'In
 tsá² néei¹ Babilonia, 'e fuu²¹ fee¹ li¹,
 niga'aa¹a fa'i²¹ 'áai¹ tsu nigae²e tsá²
 néei¹ la caain²¹ fuu²¹ 'e ungoo²¹
 dioses 'in jo la jai².

⁹⁻¹⁰Joon jaain²¹gi ángel gacwéei¹
 joon gatí² gaa²¹. Joon gafaa²¹a
 coon¹³ júu³ tá² jin²in:

—Jilee²¹ 'in un'goo²¹o 'in joo²¹
 'lili¹³ do i'e²e Dios Jmii²¹ 'ii wúu¹
 'áai¹. La joon jon inii²¹ wúu¹ jilee²¹
 'in un'goo²¹o 'in gajmeei¹ tsá² 'in líi¹i
 la líi¹ 'in joo²¹ 'lili¹³ do si líin²in 'e
 li² do tyá'tyi² si cwoo²¹ 'ee. Joon mi
 tí² joon jo feel¹gi'-tsi Dios coon¹³ 'in
 tsá² do, jmái² 'e 'nii²¹-tsi. Joon inii²¹
 wúu¹ 'áai¹ coon¹³ jí² coon¹³ azufre.
 Tyani ángeles tyá' Dios joongi tyani
 Jesús, 'in sii²¹o jon Cordero, inii²¹
 'ido wúu¹. ¹¹Joon 'e wúu¹ inii²¹ do 'e
 li la li coon²¹ unñi² 'e soo¹o coon²¹
 tøø²mo. Jo sá² wa'a 'ii²¹ 'woo²¹ tyá'a
 'in gaun'goo²¹o 'in joo²¹ 'lili¹³ do
 si gaun'goo²¹o 'in gajmeei¹ tsá² 'in
 líi¹i la líi¹ 'in joo²¹ 'lili¹³ do 'ee. La
 'woo¹ jmí¹ jo sá² wa'a 'ii²¹ 'woo²¹ o
 tyá'a 'in líi¹i li² tyá' 'in joo²¹ 'lili¹³

do. ¹²Tsu 'wii¹³ joon 'ná¹-a jmáa¹a
 taa²¹-a jilee²¹ 'in tsaa²-tsi Dios
 Jmii²¹, jilee²¹ 'in jmoo¹o la to² tyá²
 Dios joon ja'mo líi² Jesús.

¹³Joon ganúu³uun coon²¹ júu³ jó²
 fu ñu'fú² 'e jin²in sii²¹i jna:

—Taan¹ ni mo'jí² 'e júu³ lo:
 "Jløø³mo jilee²¹ 'in jai² líi² Ña'ñu'ñu'
 Jesús mi júun²in. Jløø³mo nano
 la joon li ngóo¹gi." "Jo¹o", jin²in
 'in Espíritu Tyá² tyá' Dios tsu i'ii²¹
 'woo²¹o tsá² to² tyá'a joon jilaa²¹ to²
 tyá'a 'e gajmaa¹a jo 'in²-tsi Dios.

Mo gacóon¹ ángeles 'e garoo²¹ fu juncwii²¹

¹⁴Joon gajøø³øø joon gamóo³oo
 coon²¹ jníi¹ taa²¹ joon ni jníi¹ do
 tyíin¹ jaain²¹ 'in líi¹i la líi¹ jónon¹
 tsaañu¹. 'Yu goon corona tyíi¹ joon
 san²an coon²¹ ñijlf²-i tuu²¹ 'e 'má¹.

¹⁵Joon gacwo'ñi¹ jaain²¹gi ángel
 inuu¹ cwo¹ fee¹ si² ñu'fú² do, joon
 'in ángel do gajin²in coon¹³ júu³ tá²
 sii²¹i 'in ángel tyíin¹ ni jníi¹ do:

—Tyíin¹³ ñijlf²-i tuu²¹ tyíi¹ joon
 coón¹³on 'e garoo²¹ tyíi¹ tsu gatí²
 'ii²¹ 'e galutyá²-u 'e garoo²¹ juncwii²¹.

¹⁶Joon 'in tyíin¹ ni jníi¹ do 'e
 gatyíin²¹in ñijlf²-i tuu²¹ tyá'a
 juncwii²¹ joon gacóon¹on 'e garoo²¹
 juncwii²¹.

¹⁷Joon jaain²¹gi ángel gacwo'ñi¹ 'e
 cwo¹ si² ñu'fú² do. Saan²¹an jon
 coon²¹ ñijlf²-i tuu²¹ 'e 'má¹. ¹⁸Joon
 gacwo'ñi¹ jaain²¹gi ángel ni altar 'in
 tyá² to² jí². Joon gafaa²¹a coon¹³
 júu³ tá² gasíi²¹i 'in ángel do 'in
 saan²¹an ñijlf²-i tuu²¹ 'e 'má¹ jin²in:

—Tyíin¹³ ñijlf²-i tuu²¹ tyíi¹ 'e 'má¹.
 Tyíin²an 'e cwaain²¹ mi³ wuunjøø¹³
 'e garoo²¹ tyíi¹ 'e sá² juncwii²¹ tsu
 gafuu²u.

¹⁹ Joon 'in ángel do gatyii²¹ in
ñijlíf²-i tuu²¹ ty'a fu juncwii²¹.
Joon gacoon²¹ o mi³ wuunjøø³ 'e
sá² juncwii²¹ joon gato² o tsi coon²¹
liníui¹. 'E 'øøi²¹-tsi tsá² i'e²e Dios
tsá² wúu¹ 'áai¹. ²⁰ Joon ganíui¹ 'e mi³
do li¹ co' fuu²¹ do. Joon lawa jmi¹
gatoon²¹ li ganíui² 'e mi³ do. Joon
galí² jmi¹ do lawa'a li ngóo¹ jmii²¹
ti¹² cwó² 'ni¹ clein¹³ kilómetros
gangóo¹ jmi¹ do li náa¹ fuu²¹ do.
Joon 'o² 'e jmi¹ do jiin¹³ la ñíi² 'íi¹
'oo²¹² cwa² mo 'yü freno 'oo²¹² o.

Lawa dyái¹ ángeles 'in tyán¹ fa'f³ li
gatséi¹ ty'a tsá² taain²¹² juncwii²¹

15 Joon gamóo³oo coongi
li² fee¹ fu ñü'fú². 'Áai¹
tsa'goo²¹-tsi tsá² 'wii¹³ 'e li² do.
Gamáa³na dyái¹ ángeles 'in tyán¹
fa'f³ li gatséi¹ ty'a tsá² taain²¹²
juncwii²¹. Joon coon¹³ 'e dyáa¹ fa'f³
do gajeen²¹ mo 'nii²¹-tsi Dios.

² Joon gamóo³oo lawa coon²¹ jmi'ñi¹³
la li si³ sicaai¹¹³ jí². Joon téein² ni
jmi'ñi¹³ do 'in jo galí¹i 'in joo²¹ 'líi³
do ty'a. Jo gaun'goo²¹ o 'in tsá² téein²
do 'in nigajmeei¹ tsá² 'in lí¹i la líi¹ 'in
joo²¹ 'líi³ do jon'gi ga'ii²¹ li² ty'a 'in
joo²¹ 'líi³ do. Joon 'in tsá² do téein² ni
jmi'ñi¹³ do san²an tuntuu²¹ 'e gacwo²
Dios 'ii. ³ Joon ga'øø¹ø 'in tsá² do coon²¹
canto ty'a 'líf²¹² Moisés 'in gajmaa¹a la
to² ty'a² Dios joongi ga'øø¹ø canto ty'a
Jesús, 'in líi¹ Cordero, 'e jin²in:

Fee¹ joon 'ya²gi jilaa²¹ 'e
gajmaa²a, Ña'ñü'ü' Dios.

Jiin¹³ 'nü-ü lí² jmaa²a jilaa²¹ 'e
'in²¹²u'un.

Coon²¹ tsáa¹ joongi 'e la jai¹² 'e
fu¹ ty'i.

Róøi¹³ ty'a' tsá² taain²¹² juncwii²¹
'nü.

⁴ Jiin¹³ jaain²¹ jo seein²¹ wa'a jo
'gii²¹i 'nü, Ña'ñü'ü' Dios.
jilee²¹mo iunfee¹i 'nü.
Jiin¹³ 'nü-ü 'in tyú¹mo.
Joon jilee²¹ tsá² taain²¹²
juncwii²¹ jalíin² un'goo²¹ o 'nü.
Nigacón²o cwáain¹ 'e røø²¹
jilaa²¹ 'e jmoo²o.

⁵ Mo ngayuu¹³ joon gajóø³ø
joon gamóo³oo ganó² 'e cwo¹ si²
ñü'fú² li si'mó² 'e cuun²¹² toon²¹² ley
do. ⁶ Joon ga'wooi²¹ dyái¹ ángeles
'e cwo¹ do. Joon 'in dyái¹ ángeles
do tyaan¹an dyía¹ nii² fa'f³. Joon
tyi²i 'in ángeles do siin³in taa²¹ jii¹
lí¹ 'mi² sii²¹ lino. Joon si'ñü'ü¹ nitsí¹
'e lí¹ jmai¹² cwanáa¹. ⁷ Joon jaain²¹
jee²¹² 'in joo²¹ jiin¹ do gacwo¹o
jmai¹² coon²¹ 'ú¹ pi³ lí¹ cwanáa¹ 'in
ángelos dyái¹ do. Joon røøi²¹ ty'a'
jilaa²¹ wúu¹ i'e²e Dios tsá² 'e 'ú¹
pi³ do. Joon Dios do seein²¹ coon²¹
tøø²mo. ⁸ Joon 'e cwo¹ do garøi¹
coon¹³ 'e 'ya²gi la joon coon¹³ to² 'e
'oo¹o Dios. Lawa unñi² 'e garøi¹ 'e
cwo¹ do. Joon jiin¹³ jaain²¹ jo lí²
tsataai² inüü cwo¹ do ca mo gatséi¹
'e dyía¹ fa'f³ tyaan¹an 'in dyái¹
ángelos do.

Lawa 'ú¹ pi³ tyaan¹an fa'f³

16 Joon ganúu³uun coon²¹ júu³
tá² jó² fu inüü cwo¹ joon
gajin²in sii²¹i 'in dyái¹ ángeles do:
—Cwolín²naa', cwo'íi¹naa' 'e fa'f³
ty'a' Dios 'e taa¹³ 'ú¹ pi³ tyii¹ ni
cwoo¹³ juncwii²¹.

² Joon 'in ángel nifu nga'íi¹in 'ú¹
pi³ ty'a' ni cwoo¹³ juncwii²¹ joon
ga'yée²i juu²¹ 'líf³ ty'a' jilee²¹ 'in
niga'íi²¹i li² ty'a' 'in joo²¹ 'líf³ do si
'in nigau'goo²¹ o 'ee 'in gajmee¹i tsá²
'in lí¹i la líi¹ 'in joo²¹ 'líf³ do.

³Joon 'in ángel li tf² gáí¹ nga'íí¹in 'ú³ pi³ tya'a ni jmi¹ñi³ joon jmi¹ñi³ gal¹ la li jmi¹ tya' lii²¹². Joon gajún¹mo jileeí²¹ joo²¹ táai² jmi¹ñi³.

⁴Joon 'in ángel li tf² gaai²¹ nga'íí¹in 'ú¹ pi³ tya'a ni jmii²¹ coon¹³ ni li 'yá² jmi²¹ joon gal¹ jmi¹.

⁵Joon ganúu³uun 'in ángel tya' jmii²¹ do jin²in:

—Røø²¹ 'ii²¹ gajmaa²a, Ña'ñu¹u Dios, 'in tyúi¹. Seen²¹mo'o la mojéei¹, joon seen²¹mo'o la no. Røø²¹ 'ii²¹ gajmaa²a tya' tsá² tsu 'in tsá² do nigatuñu¹ jmi¹ 'øø² 'in jai² lñii² 'nu, 'in gafaa²¹a 'wii²¹² tyi¹, tsu gatyu²u to² 'e 'uun²¹ 'in tsá² do jmi¹ jiin¹³ la gatñii².

⁷Ganúu³oo jon júu³ jó² fu ni altar do 'e gajin²in:

—'E ja¹mo nigajmaa²a 'ii²¹ røø²¹ joongi coon²¹ tsáa¹, Ña'ñu¹u Dios. Jiin¹³ 'nu-ü lí² jmaa²a ce jilaa²¹ 'e 'iin²¹²u'un.

⁸Joon 'in ángel li tf² tyúuin² nga'íí¹in 'ú¹ pi³ tya'a li 'íí¹in ñi¹. Joon gacwo¹o ñi¹ do ilí² júun¹in tsá² coon¹³ jí² tya'a. ⁹Joon gacáa²mo tsá² coon¹³ jí² do. Pe 'in tsá² do jo gajoo²¹-tsi wa'a gatsaa¹-tsi Dios 'in tyu² to² fa'í³ do. Xu li¹ joon gafaa²¹gi 'laa²¹ tya' Dios.

¹⁰Joon 'in ángel li tf² ñéei² nga'íí¹in 'ú¹ pi³ tya'a li tyíin¹in 'in tyu²u to² 'in joo²¹ lñii¹³ do joon li tyu² 'ido to² galinuñu²¹. Joon 'in tsá² taai²¹² do gacuu²¹u nisíi¹²i coon¹³ wúu¹ 'e ní² do. ¹¹Pe coon¹³ 'elo jo gajoo²¹-tsi 'e unsíi²i 'e jmoo¹o 'e gó² tya'a, xñjoon faa²¹gi 'laa²¹ tya' Dios Jmii²¹ tyíin¹ ñu'fú² 'wii¹³ nigangoo¹o wúu¹ 'yee²¹i juu²¹ lñi³ do.

¹²Joon 'in ángel li tf² jnúui² nga'íí¹in 'ú¹ pi³ tya'a ni coon²¹ jmii²¹

fee¹ sii²¹ Eufrates joon galityuñu²¹ jmii²¹ do, gauntyí² fu¹ ijaliñ² róøi¹³ 'in néei¹ li 'yeei²¹ ñi¹.

¹³Joon gamáa³na gaai²¹ espíritu gó² 'in lñii¹ la lñii¹ je'cwa² ga'wóó²i moo'oo² mii²¹ lñii¹³ coon¹³ moo'oo² 'in joo²¹ lñii¹³ coon¹³ moo'oo² 'in jin¹² 'e faa²¹o júu³ tya' Dios Jmii²¹ pe jo jo¹. ¹⁴Joon 'in espíritu do lñii¹ 'ii¹³ tya' 'in lñii¹³ joon lí²-i jmáa¹a jilaa²¹ li² 'e tsa'goo²¹-tsi tsá². Joon 'in tsalíñ²mo tsaucaain²¹ jileeí²¹ róøi¹³ 'in néei¹ juncwii²¹. Iuncaain²¹ 'in róøi¹³ do itéen¹in 'e jmaa¹ 'nii²¹ mi tf² jmi²¹² fee¹ tya' Dios Jmii²¹ 'in li¹ jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in. ¹⁵Joon jin¹² Dios: "Janúu²uun, igó³oo 'e 'uuin²¹ lawa jaain²¹ 'uun²¹. Joon jløø³mo 'in jo cwuu²¹i joon 'in tyi²o siin¹³, 'in nanáa¹ tyú² tya'a. Tsu la joon jo tf² ringúu¹i ngí² 'e jøø²i tsá² xeei²¹ 'ii, jo i'aa¹a fa'í²¹."

¹⁶Joon 'in espíritu gó² do iuncaain²¹ 'in róøi¹³ do fu coon²¹ li sii²¹ Armagedón coon¹³ jmii¹ hebreo.

¹⁷Joon 'in ángel li tf² dyái¹ ga'íí¹in 'ú¹ pi³ tya'a tya'cwii²¹.

Joon gacwo¹o si² ñu'fú² coon²¹ júu³ tá²,

jó² fu li si² li silii²¹² do, 'e jin²in:

—Nasi'yee²¹mo jilaa²¹-a.

¹⁸Joon galí² jí² cwaainñá³ 'ái¹,

ga'oon¹on cwaainñá³ joon ga'íí²i tá²

lñili¹. Joon gajøø²¹ 'wó² lñili¹ jiin¹³

coon²¹ naa¹³ jo mo gajøø²¹ 'wó² la

do la jee²¹² taain²¹² tsá² juncwii²¹.

¹⁹Joon 'e fuu²¹ fee¹ do gajli², galí²

'ni¹ 'ii¹³. Joon ga'ín¹ lacaain²¹ fuu²¹

catyia². Joon gati²-tsi Dios Jmii²¹

'in tsá² néei¹ fuu²¹ Babilonia 'a 'e'le

wúu¹ jiin¹³ la nigatyu²u to² mo

gatf² 'nii²¹-tsi tya' 'in tsá² do. ²⁰Joon

jilaa²¹ cwoo¹³ tyuñu²¹ roon¹ ni

jmii²¹ gayuun²mo joon jilaa²¹

moo¹²¹ jo sá²gi. ²¹Joon gaxuu²¹
tsí¹ coo¹³ 'áai¹ jee²¹² tsá². Ca tunló¹
kilos la ca mi¹³ 'ii²¹ 'e tsí² do xuu²¹
fu yá¹. Joon 'in tsá² do gafaa²¹a
'laa²¹ tya' Dios Jmii²¹ 'wii¹³ tya' tsí¹
gaxuu²¹ do tsu lí¹ gangoo¹on wúu¹
'wii¹³ e tsí¹ do.

'In 'yiiatsangó¹ feei¹

17 Joon gamáa³na jaain²¹ jee²¹²
'in dyái¹ ángeles do 'in san²
'ú¹ pi¹³ do. Joon 'ii gajin²in sii²¹i jna:
—Ná² fu lo, tsu i'e¹³ee 'nú xiala
i'e¹e Dios wúu¹ 'in 'yiiatsangó¹
feei¹ 'in tyíin¹ ni jmi¹ñi¹³. ²Joon 'in
róøi¹³ taain²¹² juncwii²¹ nigangii¹i
nigajmaa¹a 'e gó² coon¹³ 'ido.
Joon 'in taain²¹² juncwii²¹ lawa
gali¹in¹mo coon¹³ 'e gó² tya'a la mo
'un² tsá² vino.

³Joon lawa'a 'e cíi³oo 'in ángel
do gatóøø¹o jna fu coon²¹ lí jo 'in
tsá² taain²¹². Joon gamáa³na jaain²¹
tsamí² tyíin¹in jaain²¹ joo²¹ liii¹³
yúuin². Joon 'in joo²¹ liii¹³ do
tsí³ dyía¹ mootiyíi¹i joon tsí³ dyá²
mooff³. Joon la tøøi² 'in joo²¹ liii¹³
do toon²¹² 'e faa²¹ 'laa²¹ tya' Dios
Jmii²¹. ⁴Joon 'in tsamí² 'in tyíin¹in
'in joo²¹ liii¹³ do tyi¹²i 'mi¹² 'núu¹²
júuin² coon¹³ 'e yúuen². Joon sixéei¹³
cwanáa¹ coon¹³ cuun²¹² 'e tyiin² 'áai¹
coon¹³ perlas. Joon san¹²an coon²¹
copa lí¹ cwanáa¹ sirøøi²¹ coon¹³
jilaa²¹ 'e un'leei²¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹
'e gó² jmoo¹ 'in 'yiiatsangó¹ do.

⁵Joon toon¹on tya'tyíi¹i coon²¹ júu³
'uin²¹ 'e jin²: "Babilonia 'in feei¹.
Sáa³o jileei²¹ 'yiiatsangó¹ 'ino. Sáa³o
jon jilaa²¹ 'e gó² 'e sá² juncwii²¹
'ino." ⁶Joon gacón³oon cwáain¹ 'e
'in¹mo 'in tsamí² do coon¹³ jmi¹
tya' tsá² tsaa¹-tsi Dios joon coon¹³

jmi¹ tya' 'in gajngai¹² tsá² tsu 'wii¹³
jmoo¹o la to² tyu¹² Jesúis. Joon
lí¹ nga'goo²¹-tsii mo gamáa³na 'in
tsamí² do. ⁷Joon jin²in 'in ángel do
sii²¹i jna:

—¿'Ee li' tsa'goo²¹-'o'o 'áai¹?
Jmaa¹³aa 'nú júu³ 'ee 'øøi²¹-tsi
tsá² júu³ 'uuin²¹ tya' 'in tsamí² do
joongi 'ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'in joo²¹
'lii¹³ lí tyíin¹in tsamí² do. 'In joo²¹
'lii¹³ do tsí³ dyía¹ mootiyíi² coon¹³
dya mooff³. ⁸'In joo²¹ 'lii¹³ do 'in
gañíi¹u'un 'in seein²¹ ca la jéei¹ pe
jo seein²¹gi nano tí lí cwo'íí¹ too²¹
tyí² lí sá² tyú² 'e nü'gi in'fín² coonti.
Joon 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ 'in
tsa'goo²¹-tsi mi ní² 'in joo²¹ 'lii¹³ do
'in seein²¹ ca la jéei¹ pe jo seein²¹gi
nano pe coon²¹ mi cwé¹mo tún¹
juncwii²¹. 'In tsá² 'in ninga'goo²¹-tsi
do jo taain²¹² ni jí² lí taain²¹² jileei²¹
'in cwo¹o Jesúis juncwii²¹ 'múui²
tya'a. Ca la mo rón¹ juncwii²¹ jo
taain²¹² 'in tsá² do 'e jí² do.

⁹"Elo li² wa 'in 'iin²¹²in 'øøi²¹-tsi:
Tún² nii² 'øøi²¹-tsi tsá² 'e dyía¹
mootiyíi² 'in joo²¹ 'lii¹³ do. Lí la lí
dyía¹ po¹³ tii²¹ lí tyíin¹in 'in tsamí²
do. ¹⁰La joon jon lawa dyái¹ róøi¹³.
Nigaxuu²¹mo 'nëei² róøi¹³ do, joon
jaain²¹ tyá² to² nano, joon jaain²¹gi
róøi¹³ do tí lí² jö¹. Joon mi cwée¹i
coon²¹ sii¹³xu itaa²¹a. ¹¹Joon 'in
joo²¹ 'lii¹³ do 'in seein²¹ ca la jéei¹
pe jo seein²¹gi nano 'ii li tñ² jñëei²
róøi¹³ xüfin¹³ jaain²¹ jee²¹² 'in dyái¹
róøi¹³ 'ido. Joon itsaa²¹o fu li 'ii²¹.

¹²Joon 'øøi²¹-tsi tsá² 'e dyá² mooff³
'e gañíi²i lí la lii¹ dyéi² róøi¹³ 'in jo
mo ga'ii²¹gi to² tya'a. Pe 'ii²¹mo
to² tya'a caan²¹mo coon¹³ 'in joo²¹
'lii¹³ do. Jee²¹² coon²¹ hora ityuh²u
to². ¹³Canii²mo 'øøi²¹-tsi 'in dyéi²

róði¹³ do. Joon icwo¹o to² 'oo¹o coon¹³ 'ii²¹ ty'a 'in joo²¹ 'líii³ do. ¹⁴ Joon itéen¹in coon¹³ Jesú斯, 'in líii¹ Cordero, pe Jesú斯 do ilii²¹i tsu feei¹gi 'ii la jee²¹ jilee²¹. 'Ii líii¹ róði¹³ 'in feei¹gi la jee²¹ jilee²¹ róði¹³. Joon jilee²¹ 'in ngi¹ coon¹³on nigat¹o joon gatyii¹²in Dios 'ii. Joon jo tiuu²i 'ido 'ii.

¹⁵ Joon gajin² 'in ángel do sii²¹i jna:

—'E jmí^{ñi}³ gañii²in li tyín¹ 'in 'yiaatsangó¹ li la li jilaa²¹ fuu²¹ coon¹³ jilee²¹ tsá² coon¹³ jilaa²¹ jmíi¹ 'e sá² juncwii²¹ coon¹³ jilaa²¹ nacfoon¹³mo. ¹⁶ Joon 'in dyéi² róði¹³ do 'in líii¹ la li mooff³ ty'a 'in joo²¹ 'líii³ do ili'ee²¹i 'in 'yiaatsangó¹ do. Joon itiuu²mo 'ido 'ii ti ringúu¹i. Joon icuu¹mo 'ido 'ii joon ijúun²in coonti. ¹⁷ Tsu Dios gajmeei¹ 'in róði¹³ do 'e jmáa¹a jiin¹³ la 'in²¹in. Tsu 'wii¹³ joon róði²¹ gasíi²i jee²¹ 'ii joon gacwo¹o 'in joo²¹ 'líii³ ty'a ca tsín¹ jilaa²¹ jíu³ ga'íi²i Dios Jmii²¹. ¹⁸ Joon 'in tsamí² 'in ní¹u'u líii¹ a li 'e fuu²¹ fee¹ 'in tyu² to² jilee²¹ róði¹³ taain²¹ juncwii²¹.

Mo ga'ín¹ fuu²¹ Babilonia

18 Mo ngayuu¹³ joon gamáa³na jaain²¹gi ángel 'in gajngái¹ fu ñu'fú² joon fee¹ to² 'oo¹o. Joon ni cwoo¹³ juncwii²¹ jná² joo²¹ coon¹³ 'e 'ya²gi ty'a. ²Joon coon¹³ coon²¹ jíu³ tá² líi¹ ga'oo¹o jin²in:

—Niga'íin²mo Babilonia 'e fuu²¹ fee¹ do. Niga'íin²mo joon galíi¹ coon²¹ li taain²¹ 'in 'líii³. Do-o itéen¹in jilee²¹ espíritu gó². Lawa coon²¹ tyuu²¹ taain²¹ ton¹ 'líii³, 'in 'eei²¹ tsá² galíi² 'e fuu²¹ do. ³Joon lawa gali'íin¹mo

tsá² taain²¹ juncwii²¹ coon¹³ 'e gó² 'láa¹a 'in 'yiaatsangó¹ do. Joon 'in róði¹³ taain²¹ juncwii²¹ gati²-tsi ngi¹ coon¹³ 'ido. Joon 'in 'nii¹i 'e ló¹ tsá² galisá² cuu² ty'a coon¹³ jilaa²¹ 'e gó² ti²-tsi.

⁴Joon ganúu³uu coongi júu³ jó² fu ñu'fú² 'e jin:

—'Woo²¹naa' 'e fuu²¹ lo jilee²¹naa' 'in líii¹ tsá² tyia 'e jo 'ii¹³naa' tsaa² ty'a 'ido jon'gi iliseein²¹naa' fa'í³ la fa'í³ iseein²¹ 'ido. ⁵Tsu tsaa² ty'a galifee¹ 'aa¹ ca gatyalii²¹ tsaa² ty'a fu ñu'fú² joon gati¹-tsi Dios jilaa²¹ 'e gó² nigajmaa¹a. ⁶Cwóo¹³oo' wúu¹ 'ido jiin¹³ la nigacwo¹o 'in xeei²¹. Cwoty²i 'in tsamí² do tún² 'in¹³gi jiin¹³ la nigajmaa¹a. Cwó²oo' 'e 'uu²¹u 'in tsamí² do tún² 'in¹³gi 'e gó² la gacwo¹o 'ido tsá² xeei²¹. ⁷Áa¹mo fee¹i gajmei¹ 'ña'a joon 'aa¹mo tyú² seein²¹ jin²in: "Lo-o tyín¹na líi¹na 'yia²¹ róði¹³. Jo líi¹na 'yia'níi² joon jo 'ee wúu¹ imóo³oo." ⁸Áai¹ tyú² galiseein²¹ pe joon 'ii²¹ la joon jon inf² wúu¹. Tsu 'wii¹³ joon coon²¹ jmii²¹ mi jó¹ fa'í³ ty'a ini² 'oo² ijó¹, ilixuui²¹-tsi 'aa¹ joon ijuun²¹mo, joon caa¹i coonti ce líin²in fó² coonti. Tsu feei¹ 'aa¹mo Ña'ñi¹u' Dios Jmii²¹ 'in gajmaa¹a 'ii²¹ ty'a.

⁹Joon jilee²¹ róði¹³ 'in gangi¹ jmoo¹ jløø³i coon¹³ 'ido ityi¹o, ilixuui²¹-tsi mi jøø²ø roon¹on unñi² li caa²¹i 'in tsamí² do. ¹⁰Wíin² téein² tsu 'wii¹³ 'goo²¹-o ní² 'in tsamí² do wúu¹ joon jin²in:

—iÁa¹ tyafó² fúu² 'nu, Babilonia, coon²¹ fuu²¹ fee¹ joon coon²¹ fuu²¹ tyiin². Pe jmii²¹ nano gacwá¹ imoo¹³o wúu¹.

¹¹La joon jon 'in téein² 'nii¹i 'e ló¹ tsá² tyi¹o jon ilixuui²¹-tsi tsu

jo 'in seein²¹ ló¹gi laa²¹² ty'a 'e ningatyaan¹an. ¹²Ningatyaan¹o cwanáa¹ coon¹³ cwataa²¹ coon¹³ cuun²¹² 'e tyiin² 'áai¹. Ningatyaan¹an 'mi² tyú² 'e lf¹ lino coon¹³ 'mi² wuu²¹ nuu¹ yúuin² coon¹³ yúun². Ningatyaan¹ 'ido jilaa²¹ 'mó² jmafuu²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e lf¹ moojon² elefante coon¹³ 'mó² 'e tyiin² 'áai¹. Joongi ningatyaan¹an 'in tsá² 'nii¹ do ñiyáun² coon¹³ ñí³ coon¹³ cuun²¹² marmol. ¹³Ningatyaan¹o jon canela coon¹³ 'oo²¹ ty'a 'uunñi² ty'a tsá² coon¹³ fuu²¹² sún¹ coon¹³ mirra coon¹³ jmii²¹ jmafuu²¹ coon¹³ vino coon¹³ aceite coon¹³ fuu²¹² 'iñi¹ 'e tyá² coon¹³ trigo. La joon jon jée¹i joo²¹ coon¹³ joo'saa²¹ coon¹³ cwa² coon¹³ care² jñá² cwa². Joon ca tsá² 'in si'nii²¹² jmoo¹o to² ty'a tsá² jée¹i.

¹⁴Joon ijin²in si²¹i 'e fuu²¹ do:

—Joon 'e 'oofuu¹ 'e gasiín¹u'un ca la mo jée¹ gangalii¹i. Gangalii¹ jon jilaa²¹ 'e tyá² 'e ti²'o'o coon¹³ jilaa²¹ 'e ya²gi joon jo tyiia²¹gi.

¹⁵Joon wíin² itéen¹in 'in ga'nii¹i jilaa²¹ 'e ló¹ 'ido joon galíii¹ tsá² sá² cuu² 'wii¹³ jilaa²¹ 'e galó¹ 'ido. Wíin² itéen¹in tsu 'wii¹³ 'goo²¹⁰ coon¹³ jilaa²¹ wúu¹ ní² 'in tsamf² do. Itéen¹in ci²¹o xuui²¹²-tsi. ¹⁶Jin²in:

—'Áai¹ fúu² 'e fuu²¹ ya²gi do tsu galíii¹ la líii¹ jaain²¹ tsamf² 'yei²gi 'in tyi² 'mi² tyá² lf¹ lino nuu²¹ yúuin² joongi yúun². Sixée¹ i cwanáa¹ coon¹³ cuun²¹² tyiin² coon¹³ perlas. ¹⁷Joon jee²¹² catá² gaín¹ jilaa²¹ 'e sá² ty'a a.

Joon wíin² taain²¹² jileei²¹ tsá² tyú² to² barcos coon¹³ 'in táai² barcos coon¹³ 'in jmoo¹o to² tsi barcos do. Jileei²¹ 'in jmoo¹o to² ni jmi¹ñí³ táan¹in wíin². ¹⁸Joon mo

gajóø²ø roon¹ unñi² có² 'e fuu²¹ do joon ga'oo¹o tå² jin²in:

—Jo 'e fuu²¹ sá²gi 'e ya²gi lagí 'e fuu²¹ do.

¹⁹Joon ga'ee¹e cwoo¹³ jee²¹² tyí¹i gatyí² xuui²¹²-tsi 'áai¹ joon 'oo¹o jin²in:

—'Áai¹ fúu² 'e fuu²¹ ya²gi do. 'Áai¹ galísá² cuu² ty'a 'in jmoo¹o to² ni jmi¹ñí³ coon¹³ cuu² ga'íin²in 'e fuu²¹ do. Pe jee²¹² coon²¹ catá²-a ga'íin¹ 'e fuu²¹ do.

²⁰Pe jmaa²aa' jløø³naa' 'in táai² ñu'fú² coon¹³ 'naa' 'in líii¹ apóstoles coon¹³ jileei²¹ 'naa' 'in faa²¹a cwáain¹ ty'a Dios coon¹³ jileei²¹ 'in tsaa¹-tsi 'ii. Tsu mo gacón¹o ty'a, 'ii²¹ røø²¹ jmaa¹a Dios ty'i'naa'.

²¹Joon jaain²¹ ángel 'in píin² 'áai¹ gasaa¹³a coon²¹ cuun²¹² 'e lf¹ lawa coon²¹ too¹ fee¹ joon gapí² 'in ángel do 'e cuun²¹ do tsi jmi¹ñí³ jin²in:

—La gapí³ii 'e cuun²¹² do tsi jmi¹ñí³ la joon jon i'iin²in Babilonia, coon²¹ fuu²¹ ya²gi. Joon jo ní²gi tsá² 'ii. ²²Jo jmii²¹² núu²gi tsá² 'fin² sóoin¹³ jee²¹² 'nú¹ ty'a. Jo núu²gi tsá² sóoin¹³ tuntuu²¹ jon'gi ty'a flauta si líu¹ xuu¹ tsá² 'ee. Jon'gi seein²¹gi tsá² tíii² 'láai² níi² to². Jon'gi itsii¹gi tsamf² coon¹³ too¹.

²³Jo 'ee jí² coo¹gi, jiin¹³ coon²¹ jee²¹² 'nú¹ jon'gi iníu²gi tsá² jíu³ 'e náa¹ 'goo²¹ li cuui² cwoo²¹ tsá². Ijon'2on tii² xufiin¹³ la mo jée¹ 'in tsá² tyí¹ 'in 'nii¹ 'e ló¹ feei¹gi 'áai¹ 'ii la jee²¹² jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ joon 'in tsalaai¹ tyí¹ gacon²on tóo² 'in tsá² catyaaai² do.

²⁴Tsu tsaa² ty'a 'e fuu²¹ do jilaa²¹ jmi¹ 'e gatúun²un ty'a 'in gafaa²¹ 'wii²¹² ty'a Dios coon¹³ 'in tsaa¹-tsi 'ii coon¹³ jileei²¹ 'in najóin¹.

19 Mo ngayuum¹³ joon
 ganúu³uun júu³ tya' tsá²
 fúui¹ 'in táai¹ ñu'fú² 'e jin²in:
 iAleluya! Nigajmaa¹a Dios tiin¹³
 tsá².
 Cwolí² jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Dios
 Jmii²¹ la joon jon jilaa²¹ 'ii²¹
 tya' Dios tyl.
2 Nigajmaa¹ Dios 'ii²¹ røø²¹ joon
 coon²¹ tsáa¹ mo gajmaa¹a 'ii²¹
 'ii²¹ tya' 'in 'yiaatsangó¹ 'in
 gajmaa¹ un'leei²¹ tsá² yaai
 coon¹³ 'e gó² gajmaa¹a.
 Tsu Dios jmaa¹a tyí² 'in 'yia²¹
 do jilaa²¹ 'e røø²i tya' 'e gó²
 gajmaa¹a tya' 'in tsaa¹-tsi Dios,
 'in najngaa¹³i.
3 Joon gajin²o jon:
 —iAleluya! Jiin¹³ catá² jo jón²gi
 róon² unñi² tya' fuu²¹ do.
4 Joon 'in dyiiatyúuin² tsacøøi¹³
 coon¹³ 'in tyúuin² joo²¹ jiin¹ do
 gatyíia² ca ti ni 'wó² un'goo¹o Dios
 Jmii²¹ 'in tyíin¹ li sili²¹ tya'a, joon
 gajin²in:
 —iAmén! iAleluya!
5 Joon coon²¹ júu³ gajó¹ li sili²¹
 do 'e jin²in:
 Cwoun'goo²oo' Dios tyl' jileei²¹
 'naa' 'in jmoo¹o la to² tyú²u,
 jileei²¹ 'naa' 'in 'gøøi²¹ 'ii la 'in
 'wói² tiin¹³ la 'in tyiin².
Coon²¹ mi tí² jmii²¹ fu ñu'fú²
6 Joon ganúu³uun coon²¹ lawa 'e faa²¹
 tsá² fúui¹ liili¹, joongi lawa li na'y³
 jmii²¹ 'láai² li¹. Joongi lawa li ni'oон¹on
 cwaain'ñá³. Gajin²o 'e júu³ do:
 iAleluya! Tsu nigai²¹i Ña'ñu¹u'
 Dios tyl', 'in lí² jmá² jilaa²¹ 'e
 'iin²¹in, to² tya'a.
7 Cwojmaa²aa' jløø³naa' joon
 cwoun'goo²oo' 'ii

tsu nigatí² 'ii²¹ 'e iuncaain²¹
 Jesúis, 'in líii¹ Cordero, jilee²¹
 tsá² 'in tsaa¹-tsi 'ii icwá²
 coon¹³on.
 Joon ijmáa¹a jmii²¹ lawa li cui¹²
 cwoo²¹ tsá².
 Joon jilee²¹ 'in iuncaain²¹
 coon¹³on nigatya¹ tyú² tya'a
 la jmoo¹o tsamí² mo ti li cui¹²
 cwoo²¹o.
8 Nityi¹i 'mi² taa²¹ li lino tyú²,
 tyú² nasiin¹³in joon jii¹ siin¹³in.
 Tsu 'e 'mi² lino do 'e li la li jilaa²¹ 'e
 tyú² 'e nigajmaa¹a 'in jmoo¹o la to²
 tyú² Dios.
9 Joon 'in ángel do gajin²in sii²¹i
 jna:
 —Táan¹ mo'jí² 'e júu³ lo: "Jløø³mo
 jilee²¹ 'in gatø²ø Dios itsalíin² li
 galf² jmii²¹ icui² cwoo²¹ 'in sii²¹
 Cordero do."
 Gajin²o jon sii²¹i jna:
 —'E júu³ lo júu³ tya' Dios 'e la jai².
10 Joon gasi³ii 'wojní³ii tyani
 ángel do iun'góo³oo 'ii²¹. Pe jin²o
 sii²¹i jna:
 —Jo jmoo²o la no, tsu jmoo³oo
 jiin¹³ la to² tyú² Dios jiin¹³ la jmoo²
 'nu coon¹³ 'in tsaruu²¹u' catyaii² 'in
 jo gatá² júu³ tya' Jesúis. Ungoo²o
 jaan²¹mo, jiin¹³ Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹
 ungoo²o.
 Tsu 'in faa²¹a cwáain¹ tya' Dios
 Jmii²¹ jmo²o tsá² júu³ jilaa²¹ júu³
 gafaa²¹a Jesúis.
'In tsá² 'in tyíin¹in jaain²¹ cwa² taai²¹
11 Joon gamóo³oo sino² fu ñu'fú².
 Joon gajnéi¹ jaain²¹ cwa² taai²¹ joon
 'in tyíin¹ moo'wó¹ sii²¹ 'in jo té² júu³
 tya'a, sii²¹o jon 'in Jai². Joon coon²¹
 tsáa¹ jmaa¹a 'ii²¹ mi jmáa¹a 'ii²¹ la
 joon jon mi jmáa¹a 'nii²¹. **12** Joon

lawa jí² 'e coo²¹ lf¹ unníi¹i. Joon tyíi¹i taa¹³ coronas 'láai². Joon toon¹on 'e sii²¹ 'ii pe jiin¹³ 'ña'o ñii¹i. ¹³Joon tyi¹²i 'mi¹² 'yu jmi¹ joon 'e sii 'ii: Júu³ tya' Dios. ¹⁴Joon caluu ngalíin² 'láa² tya' ñu'fú² 'in tysi¹² 'mi¹² lf¹ lino tysi², joon néei¹ cwa² taai²¹. Joon taa²¹ siin¹³in jo téein² 'la². ¹⁵Joon 'yeei²¹ 'oo² 'in tsá² do coon²¹ ñí³ espada 'e 'má¹ 'áai¹. Joon coon¹³ 'e ñí³ do iuncwuu²¹i tsá² taain²¹² juncwii²¹. Joon ityú²u to² tsá² coon¹³ sii² lf¹ ñí³. Joon la niui² tsá² mi² wuunjø¹³ tuun¹un jmi¹³ tya'a, jiin¹³ coon²¹ wa'a jo ganiui², la joon jon jiin¹³ jaain²¹ jo láai² 'e wúu¹ tya' Dios ijó¹ tsu 'nii²¹-tsi Dios, 'in jmoo¹o jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in. Joon 'in tyíin¹ cwa² taai²¹ do ijmáa¹ 'ii²¹ cwáain¹ tya' Dios Jmii²¹. ¹⁶Joon toon²¹on siin¹³in 'e sii²¹ 'ii: Róøi¹³ 'in feei¹¹gi la jee²¹² jileei²¹ róøi¹³ joon 'in Tyiin²gi jee²¹² jileei²¹ 'in seein²¹. Joon²¹ jon 'e sii²¹ do tsaa¹³tyúu¹u.

¹⁷Joon gamáa³na jaain²¹ ángel siin¹²in jee²¹² 'yia²¹ 'in ga'oo¹o jin²in sii²¹i jileei²¹ joo²¹ tsí³ cwáa¹a 'in 'ii¹i 'yu' juncwii²¹:

—Ñiliin²naa!. Cwolicaan²¹naa' tya' coon²¹ 'e cwo¹ Dios 'naa' 'e cøø²øø'. ¹⁸Tí li lisá² ngú¹ cøø²øø', ngú¹ tya' róøi¹³, joon ngú¹ tya' fii²¹² 'láa² joon tya' tsá² 'gøøi¹³. Sá² jon ngú¹ tya' cwa² joon tya' tsá² néei¹ cwa². Ilisá² ngú¹ tya' jileei²¹ tsá² xüfiin¹³ tsaleei¹³ si tsá² fii²¹² 'ee, si tsá² 'wói¹ 'ee, si tsá² tyiin² 'ee.

¹⁹Joon gamáa³na 'in joo²¹ 'lii¹³ caan²¹mo coon¹³ róøi¹³ taain²¹² juncwii²¹ coon¹³ 'láa² tya'a sícáain²¹ itéen¹in coon¹³ 'in tyíin¹ cwa² taai²¹ do coon¹³ 'láa² tya'a. ²⁰Joon

nigataan¹³mo 'in joo²¹ 'lii¹³ do. Nigataan¹³mo jon 'in nijin¹² 'e faa²¹o júu³ tya' Dios Jmii²¹ pe jo jo¹. 'Ii nigajmaa¹a milagros fee¹ jee²¹² tsá² joon gacón²o tóo² 'in nigalii²¹ 'e li² tya' 'in joo²¹ 'lii¹³ coon¹³ 'in gaun'goo²¹o 'in gajmee¹i tsá² 'in líi¹ la líi¹i 'in joo²¹ 'lii¹³ do coon¹³ milagro fee¹ do. Joon 'in tyíin¹ cwa² taai²¹ do gaddee¹³i je waa²¹mo do la jiin¹in tsi tyíia¹ li jí² 'e coo²¹ coon¹³ azufre. ²¹Joon gajngaa¹³mo 'in tsá² tyíin¹ cwa² taai²¹ do 'in catyaa² coon¹³ ñí³ 'yeei²¹ 'oo². Joon tyú²-u gagøø²¹ 'in joo²¹ tsí³ cwáa¹ do ngú¹ tya' 'in najúin¹ do.

Síñuu¹mo Satanás

20 Joon gamáa³na jaain²¹ ángel gajgái¹ fu ñu'fú² joon saan²¹ coon²¹ joonñí³ tya' too²¹ tyí² li sityú². San²o jon coon²¹ cadena mi². ²Joon 'in ángel do gataan¹³in 'in mii²¹ 'lii¹³ do, 'in mii²¹ seein²¹ calii² 'in sii²¹o jon 'in 'lii¹³, sii²¹o jon Satanás. Joon gañuu¹in ce tséin¹ coon²¹ mil jiin²¹. ³Joon gapii¹in 'ido tsi too²¹ tyí² li sityú² do. Joon gajnii²mo 'ido tsi too²¹ do, gatsaa²¹a sello lf¹ cera jnf² 'oo² too²¹ do. Joon coon¹³ la joon jo lí² cóñ²gi tóo² tsá² taain²¹² juncwii²¹ ce tséi¹ coon²¹ mil jiin²¹. Pe mi tséi¹ coon²¹ mil jiin²¹ do joon iláa¹mo 'ido coon²¹ sii¹³xu.

⁴Joon gamoo³oo li sili²¹² li néee¹ 'in nigalii²¹ to² 'e jmoo¹o 'ii²¹ tya' tsá². Gamáa³moo jon 'in almas tya' tsá² 'in najúin¹, 'in gat¹ luu²¹²u tsu 'wii¹³ jin²in 'e ja¹²mo líi² Jesúus joongi 'wii¹³ júu³ tyú² tya' Dios Jmii²¹. 'In tsá² do jo mo gaun'goo²¹o 'in joo²¹ 'lii¹³ do, jon'gi gaun'goo²¹o 'in tsá² do 'in gajmee¹i tsá² 'in líi¹ la

lífí'i 'in joo¹²¹ 'lifi¹³ do. Jo mo ga'ii²¹ i 'in tsá² do 'e li² ty'a ty'a tyí'i si cwoo²¹ o 'ee. Joon gamáa³na 'in tsá² do jiin¹ in joon tyú² u to² caan²¹ mo coon¹³ Jesús ce tséin¹ coon²¹ mil jiin²¹. ⁵Pe 'in 'lif²¹² najón¹ catyaaai² do jo jjiin¹ in tún¹ ca mi tséin¹ coon²¹ mil jiin²¹ do. Joon 'e no-o nifu 'e gajii¹ tsá² tún¹. ⁶iJløø³mo joon niewa³mo 'in nigajii¹ in nifugi do! Jo júun² in tún² naa¹³ pe ilíin² in untsá² ty'a Dios Jmii²¹ joongi ty'a Cristo. Coon¹³ 'ii ityú² u to² coon²¹ mil jiin²¹.

⁷Joon mo gatséi¹ coon²¹ mil jiin²¹ joon ilaa¹mo Satanás li 'yuui²¹² sijñí'i. ⁸Joon tsatyii¹ an tsá² tóo² la caain²¹ juncwii²¹, tsatyii¹ an tóo² Gog coon¹³ Magog joon iuncaain²¹ jilee²¹ 'láa² ty'a itéen¹ in. Joon ti la ti too¹³ sá² nu' jmiñi¹³. ⁹Joon ngalíin² in la 'ui juncwii²¹ joon ngataai² cu'lí' li néei¹ 'in tsaa¹-tsi Dios Jmii²¹ joon cu'lí' 'e fuu²¹ do 'e iin²¹² in Dios 'áai¹. Pe Dios Jmii²¹ gadya²a jí² fu yu' juncwii²¹ 'e coon¹³ joon iuntyee¹ mo 'in tsá² do. ¹⁰Joon 'in 'lifi¹³, 'in gacon² on 'in tsá² do tóo², gangadyee¹³ Dios 'ii tsí coon²¹ tyíia¹ lí¹ jí² caai¹¹³ azufre li nigá¹² 'in joo²¹ 'lifi¹³ coon¹³ 'in nigajin² in 'e faa²¹ a júu³ tyú² ty'a Dios pe jo jo¹. Joon do-o inii²¹ wúu¹ la 'woo¹ jmií coon²¹ tøø² mo.

Li taai²¹² tsá² tyani coon²¹ li silii²¹² taa²¹

¹¹Joon gamóo³oo coon²¹ li silii²¹² taa²¹ fee¹¹ 'áai¹. Gamáa³na jon 'in tyíin¹ ni li silii²¹² do. Joon tyani 'in tyíin¹ ni li silii²¹² do jo ta²gi ni 'wó² jon'gi ñu'fú², yuuñ¹³mo coonti tsú jo galisa² 'aan³ ty'a. ¹²Joon

gamáa³na 'in najúin¹ 'in cøøi¹³ tiin¹³ 'in pi¹³ teen¹ in tyani Dios Jmii²¹. Joon 'e jí² do roon¹ on sinii¹³ joon ganá¹ coongi jí² li taain²¹² jilee²¹ 'in cwo¹o Jesús juncwii²¹ 'múui² ty'a. Joon gajmaa¹a 'ii²¹ ty'a 'in najón¹ do jiin¹³ la nigajmaa¹a jiin¹³ la taa¹³ 'e jí² do. ¹³Galisá² 'ii²¹ ty'a jilee²¹ mo jiin¹³ la nigajmaa¹a. Galisá² 'ii²¹ ty'a 'in najón¹ tsí jmiñi¹³ la joon jon galisá² 'ii²¹ ty'a 'in najón¹ la mo jéei¹ coon¹³ taain²¹² li taai² 'lif²¹². ¹⁴Joon 'mó¹ coon¹³ li taai² 'in najón¹ gaí² tsí tyíia¹ lí¹ jí². Joon mi 'i² tsá² 'e tyíia¹ do 'e lawa'a 'e najón¹ tún² naa¹³. ¹⁵Joon fu do-o ipil¹ in Dios jilee²¹ 'in jo taain²¹² 'e jí² do li taain²¹² jilee²¹ 'in cwo¹o Jesús juncwii²¹ 'múui² ty'a.

Mi lisá² ñu'fú² 'múui² coon¹³ ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'múui²

21 Joon gamóo³oo coon²¹ ñu'fú² 'múui² coon¹³ coon²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'múui² tsú nitsé² mo 'e ñu'fú² nifu coon¹³ ni cwoo¹³ juncwii²¹ nifu. Joon jo 'ee jmiñi¹³ sá²gi. ²Joon jna-a, Wó³, gamóo³oo gajgo¹o coon²¹ fuu²¹ nicwaai¹³ 'e sii²¹ Jerusalén 'múui². Gajgo¹o fu ñu'fú² li tyíin¹ Dios Jmii²¹. 'Ya²gi 'áai¹ 'e fuu²¹ do lawa jaain²¹ simí² nináa¹ tyú² siin¹³ in 'ya²gi icui² cwoo²¹o. ³Joon ganúu³uun coon²¹ júu³ tá² jó² fu ñu'fú² 'e jin²:

—Jóø²du', taan¹mo Dios Jmii²¹ jee²¹¹ tsá². Joon itéein¹ caan²¹ mo coon¹³. Joon ilíi² in tsá² ty'a Dios Jmii²¹ 'in tsá² taain²¹² juncwii²¹ joon Dios Jmii²¹ 'ña'a itéein¹ jee²¹² tsá², ilíi² in Dios ty'a 'in tsá² do. ⁴Joon Dios Jmii²¹ iuntyuuñ¹un

jilaa¹²¹ jmií²¹ tuun²¹un unni² tsá².
 Joon jo 'ee²¹ júin¹gi tsá² jon'gi tyi²gi
 tsá² jon'gi xuui²¹²gi-tsi jon'gi ní²gi
 wúu¹ tya'a 'e cuu¹ tya'a tsu jilaa²¹ 'e
 sá² la mo jéei¹³ ningú²mo.

⁵ Joon 'in tyiín¹ li silii²¹² do
 gajin²in:

—Jøø²¹ø, jmoo³oo 'e 'múui² jilaa²¹
 'e sá².

Jin²o jon sii²¹i jna:

—Táan¹ ni mo'jí² 'e júu³ lo tsu 'e
 júu³ lo júu³ la ja²mo joon jo lí¹
 'náai².

⁶ Joongi jin²in sii²¹i jna:

—Nasi'yee²¹mo jilaa²¹a. Jna-a 'in
 nifu la joon jon li tyéi¹. Lawa letra
 A líi¹na la joon jon letra Z. Joon
 wa seein²¹ tsá² 'in unjmuui², jna
 icwóo³oo jmií²¹ tya' li 'ya² jmií²¹
 icwo² juncwii²¹ tya' tsá² 'e jo 'ee
 cíin¹ coonti. ⁷ Joon jileei²¹ 'in líi¹
 i'ií²¹i jilaa²¹ 'elo lawa'a tya'o. Joon
 jna-a ilíi²na Dios Jmii²¹ tya'a joon
 'ii líi²in yuuñ²¹ tyiia. ⁸ Pe tsalíin²
 'in catyaaí² tsi tyíia¹ lf¹ jí² caai¹³
 azufre. Tsaliín²mo jileei²¹ 'in 'goo²¹
 coon¹³ 'in jo jo¹² líi². Tsaliín²mo
 jon jileei²¹ 'in nigali'líii¹³ coon¹³ 'in
 nigajngaaí¹³ tsá² coon¹³ 'in niga'láa
 coon¹³ tsamí² coon¹³ tsaañuu¹.

Tsalíin²mo jon jileei²¹ tsalaií¹
 coon¹³ jileei²¹ 'in nigaun'goo²¹
 dioses 'in gajméei¹ tsá² coon¹³
 jileei²¹ 'in cóñ² tsá² tóo². Jileei²¹ 'in
 líi¹ la líi¹ 'ino itsalíin² 'e tyíia¹ do
 lf¹ jí² caai¹³ azufre. Joon li gatí² túñ
 naa¹³ júun²in.

'E fuu²¹ Jerusalén 'múui²

⁹ Joon gacwéi¹ jaain²¹ ángel jee²¹²
 dyái¹ ángeles do 'in san¹ dyía¹ 'ú¹
 pi¹³ røøi²¹ taa¹³ dyía¹ ii²¹ faí³ li
 gatséi¹. Joon jin²in sii²¹i jna:

—Na¹ coon¹³ jna. I'e¹³ee 'ñu 'e
 fuu²¹ li icwá² jileei²¹ 'in nigatyii¹³in
 Jesús, 'in líii¹ Cordero do.

¹⁰ Joon lawa 'e cíi³oo ngajée¹ 'in
 ángel do jna coon²¹ yu¹ moo²¹ fee¹
 níi¹ 'áai¹. Joon ga'e¹e jna 'e fuu²¹
 nicwaai¹³ Jerusalén 'e gajgó² fu
 ñu¹fú² li tyíin¹ Dios Jmii²¹. ¹¹ Joon 'e
 fuu²¹ do jná² joo²¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e
 'ya²gi tya' Dios Jmii²¹. Jii¹ 'e fuu²¹
 do la jii¹ cuun²¹² 'e 'moo¹³ 'áai¹. La
 jii¹ cuun²¹² jaspe jii¹ joon jneei¹ la
 jneei¹ cuun²¹² jii¹ cristal. ¹² Joon ce
 cu'lí si²gon 'oo²¹ fee¹ níi¹. Joon 'e
 'oo²¹ do jée¹i dyatun¹ 'oo² li tsataai²¹²
 tsá². Joon teen¹in jmai¹² jaain²¹
 ángel la coon²¹ 'oo² li tsataai²¹² tsá².
 Joon 'e jni'oo² do taa¹³ 'e sii²¹ ji
 dyatun¹ poo²¹² tsá² seein²¹ Israel.
¹³ Joon sá² 'ni¹ 'oo² li tsataai²¹² tsá²
 li' caai¹ li 'yéei² níi¹. Sá² jon 'ni¹ 'oo²
 li tsataai²¹² tsá² li' caai¹ tooin²¹² li
 'yéei² níi¹. Sá² jon 'ni¹ 'oo² li tsataai²¹²
 tsá² li' caai¹ tsáa¹ li 'yéei² níi¹. Sá²
 jon 'ni¹ 'oo² li tsataai²¹² tsá² li' caai¹
 li yooin¹³ níi¹. ¹⁴ Joon 'e 'oo²¹ tya'
 fuu²¹ do si¹² ni dyatun¹ po³ cuun²¹²
 'e lf¹ lawa tiifuu²¹. Joon 'e tiifuu²¹ do
 taa¹³ 'e sii²¹ ji dyatuuin¹ apóstoles
 tya' Jesús.

¹⁵ Joon 'in ángel do 'in gafee²¹i
 jna san²an coon²¹ sii² lf¹ cwanáa¹
 ityiia²¹ ii²¹ tya' 'e fuu²¹ do. Ityiia²¹
 ii²¹ jilaa²¹ fuu²¹ do coon¹³ 'oo² li
 tsataai²¹² tsá² coon¹³ 'e 'oo²¹ do.

¹⁶ E fuu²¹ do lf¹ tyún² tyuui¹³ joon
 coon²¹ røø²¹ cwaa²¹ la coon¹³ li 'ú².
 Joon mo gatyaa¹ 'ido ii²¹ gatí² túñ²
 mil tsi túñ² cíein¹³ kilómetros. Joon
 coon²¹ røø²¹ cwaa²¹ la coon¹³ li 'ú²
 la coon¹³ li' níi¹. ¹⁷ Joon gatyaa¹ 'ido
 ii²¹ tya' 'e 'oo²¹ do li' níi¹ joon gatí²
 coon²¹ cíein¹³ tsi tunlo¹ tyán² lf². In

ángel do gatyaa¹ 'ii²¹ coon¹³ lf² tyá' cwáá¹ tsáñuu¹.

¹⁸ Joon 'e 'oo²¹ do lf¹ jmai² jaspe. Joon 'e fuu²¹ do lf¹ jmai² cwanáá¹ 'e lí la lí sí³ jíi¹. ¹⁹ Joon tiifuu²¹ do taa¹³ jilaa²¹ nii² cuun²¹² 'moo³. 'E tiifuu²¹ nifú² taa¹³ cuun²¹² jaspe, 'e tiifuu²¹ lí tf² tún² taa¹³ cuun²¹² zafiro, 'e tf² 'ni¹ taa¹³ cuun²¹² ágate, 'e tf² tyán² taa¹³ cuun²¹² esmeralda, ²⁰'e tf² 'ñá² taa¹³ cuun²¹² ónica, 'e tf² jnúu² taa¹³ cuun²¹² cornalina, 'e tf² dyá¹ taa¹³ cuun²¹² crisólito, 'e tf² jná² taa¹³ cuun²¹² berilo, 'e tf² ñúu² taa¹³ cuun²¹² topacio, 'e tf² dyá² taa¹³ cuun²¹² crisoprasa, 'e tf² dyacoon²¹ taa¹³ cuun²¹² jacinto, joon 'e tf² dyatun¹ taa¹³ cuun²¹² amatista. La coon²¹ fúui¹ tiifuu²¹ do taa¹³ cuun²¹² xia²¹. ²¹ Joon 'e dyatun¹ jni¹ oo² do lf¹ jmai² perla, coon²¹ perla la coon²¹ jni¹ oo²¹ do. Joon 'e fu¹ tyiin² gi¹ 'e ngó¹ jee²¹² 'nú¹ do lf¹ jmai² cwanáá¹ 'e lí la lí sí³ jíi¹.

²² Joon jiin¹³ coon²¹ cwo¹ jo gamóo³ oo si² tsi fuu²¹ do tsú Ña'ñuu¹ u' Dios Jmii²¹, 'in lii¹ jilaa²¹ 'e 'iin²¹², coon¹³ Jesús 'in líii¹ Cordero líi¹ i lawa cwo¹ tyá'a. ²³ Joon 'e fuu²¹ do jo 'néi² gi ñí¹ 'e cwo² 'yia²¹ jon'gi sii²¹ tsú jná² joo²¹ tyá' Dios Jmii²¹ coon¹³ 'in Cordero do cwoo¹ 'yia²¹ tyá'a. ²⁴ Joon ingi¹ jilee²¹ 'in nigateei¹³ jee²¹² lí jná² joo²¹ 'e fuu²¹ do. Joon jilee²¹ róøi¹³ taain²¹² juncwii²¹ icwó² 'e fuu²¹ do jilaa²¹ 'e 'ya² gi¹ tyá'a coon¹³ jilaa²¹ yéjúui³. ²⁵ Joon 'e 'oo² lí tsataai²¹² tsá² jo sijni¹ lí jmiil¹ joon jo 'ee nuu²¹ ilisá² tyá' 'e fuu²¹ do. ²⁶ Joon 'e fuu²¹ do i'áá¹ a jilaa²¹ 'e 'ya² gi¹ coon¹³ jilaa²¹ 'yéjúui³ tyá' tsá² taain²¹² juncwii²¹. ²⁷ Joon jiin¹³ jaain²¹ 'in

róøi²¹ tsaa² itsatáá¹ 'e fuu²¹ do. Jón'gi itsatáá¹ 'in jmoo¹ o 'e loo¹ owa 'in cóñ² tsá² tóo² 'ee. Jiin¹³ 'in taan²¹² in ni jí² tyá' Cordero, 'e jí² taain²¹² jilee²¹ 'in cwo¹ o Jesús juncwii²¹ 'múui² tyá'a 'itsatáá¹ 'e fuu²¹ do.

22 Joon 'in ángel do ga'e²e jna coon²¹ jmii²¹ fee¹ pii¹, jmii²¹ ilicwó² juncwii²¹ tyá' tsá² 'e 'yeei²¹ lí silii²¹² tyá' Dios coon¹³ 'in Cordero do. Pii¹ 'e jmii¹ do 'e lí la lí cuun²¹² jíi¹ cristal. ² Joon 'e 'mó² 'e cwo² juncwii²¹ tyá' tsá² gacwaain²¹ tuntsa' jee²¹² 'e fu¹ tyiin² gi¹ tyá' fuu²¹ do. La joon jon je tún² taain²¹ 'e jmii²¹ fee¹ do gacwaain²¹ 'e 'mó² do. Joon dyatun¹ naa¹³ la coon²¹ jiin²¹ cwoo¹ 'oofuu²¹ tyá'a. Joon 'e mo¹³ tyá' 'e 'mó² do 'íi³ mo to² tyá' 'e 'láai² tsá² taain²¹² juncwii²¹. ³ Joon fu 'e fuu²¹ do jo 'e sá² gi¹ wa'a jo tf²-tsi Dios, tsú do-o si² lí silii²¹² tyá' Dios Jmii²¹ coon¹³ 'in Cordero joon 'in jmoo¹ o la to² tyú² u iun'goo²¹ o 'ii. ⁴ Joon iní² níi¹, joon tyá' tyi² toon¹ on 'e sii²¹ 'ii²¹. ⁵ Joon jo nuu²¹ gi¹ do. Joon 'in néei¹ do jo jí² 'ná¹ son² gi¹ jon'gi 'yia²¹ tyá' ñí¹ 'ná¹ tsú Ña'ñuu¹ u' Dios Jmii²¹ icwó² jná² joo²¹ tyá' 'in tsá² do. Joon ityú² u to² coon²¹ tøø² mo.

Tí li jó¹ Jesucristo

⁶ Joon 'in ángel do jin² in sii²¹ i jna: —'E ja¹ mo 'e jíu³ lo joon jo 'nái². Ña'ñuu¹ u' Dios Jmii²¹ gasii¹ in ángel tyá'a ja'e²e tsá² tyá'a jilaa²¹ ilí² la jmoono. I-i Dios tyá' 'in tsá² in gacwó¹ jíu³ tyú² tyá' Dios calii.

⁷ —iJmoono igó³ oo! —jin¹² Jesús. iJløø³ mo jilee²¹ 'in jmoo¹ o nuu¹³ un 'e jíu³ tyá' Dios Jmii²¹ taa¹³ 'e jí² lo!

⁸Joon jna-a, Wó³, ganúu³uun
joon gamóo³oo jilaa²¹ 'elo. Joon
mo ngayuu¹³ núu³uun joongi
gamóo³oo gasii²¹ii wojni³ii tyani
'in ángel 'in ga'e²e jna 'iin²¹na
iun'góo³oo 'ii. ⁹Pe 'ii gajin²in sii²¹i
jna:

—Jo jmoo²o la no. Tsú jmoo³oo
jiin¹³ la to² tyú² Dios Jmii²¹ jiin¹³
la jmoo² 'na coon¹³ 'in catyaaí²
tsaru¹u' 'in faa²¹a cwáain¹ tya' Dios
coon¹³ jileei²¹ 'in jmoo¹o jiin¹³ la
jin² ni jí² lo. Cwoun'goo²o jiin¹³
Dios.

¹⁰Jin²o jon sii²¹i jna:

—Jo 'ma²a 'uuin²¹ 'e júu³ tya'
Dios Jmii²¹ 'e taa¹³ 'e jí² do tsú
ti li tyé¹mo jiin¹³ la jin² ni jí² do.

¹¹La 'ii²¹ joon 'in jmoo¹o 'e gó²
ijmá¹gi 'e gó². Joon 'in ni'lleei²¹ joon
li' un'leei²¹gi 'ña'a joon 'in tyúi¹
ijmá¹gi 'e tyú² joon 'in tsaa¹-tsi Dios
ityiaí¹gi-tsi Dios.

¹²—Ja²mo —jin² Jesús—, igóo³oo
la jmoono, joon tyáan³aan 'e
cwo¹oo tsá² jiin¹³ la nigajmaa¹.
¹³Jna-a 'in nifu jna-a jon li tyeei²¹.
Jna-a li ga'láa² 'wii²¹ coon¹³ li
gatséi¹. Líi¹na letra A, líi¹na jon
letra Z —jin² Jesús.

¹⁴Jlø³mo jilee²¹ 'in ron²
sii¹³in coon¹³ la joon 'e tñí²i 'e
cuu²¹u 'oofuu²¹ tya' 'e 'mó² 'e
cwó² juncwii²¹ tya' tsá². La joon
li² tsatáa¹i 'e 'oo² li tsataai²¹ tsá² e
fuu²¹ do. ¹⁵Pe caluu ijan² 'in jo jo¹
líi² coon¹³ 'in tñí² júu³ loo¹. Ijan²
caluu jon 'in 'laa¹a coon¹³ tsamí²
coon¹³ tsaññu¹. La joon jon 'in
jngaaí¹³ tsá² coon¹³ 'in un'go²¹o

dioses tya'a 'in gajmeei¹ tsá² jo lí²
tsatáa¹i. Jo lí² tsatáa¹i jon 'in tñí²-tsi
júu³ tajuu²¹ joon 'in cón² tsá² tóo² —
gajin² Jesús.

Jin²o jon:

¹⁶Jna-a, Jesús, gasíi²na ángeles
tyiaa ijmaa¹a júu³ jilaa²¹ 'elo tya' 'in
jai¹² líi² jna. Jna-a líi¹na jmoo³ tya'
'lii²¹ róo¹³ David, líi¹moo jon jún²
tya'a. Líi¹na jon 'in náu¹ 'in 'íi² i mo
'aa²¹.

¹⁷'In Espíritu Tyú² tya' Dios Jmii²¹
jin²in, la joon jin²in 'in tsá² 'in líi¹
lawa'a tsamí² tya' 'in Cordero do:

—iNa¹!

Joon jilee²¹ 'in núu²un júu³ tya'a
jin²in:

—iNa¹!

Ñilíin²naa' jilee²¹naa' 'in unjmíi¹i.
Ñilíin²naa' jilee²¹naa' 'in 'iin²¹in
'uun²¹ jmii²¹ 'e cwoo¹o juncwii²¹ tya'
tsá² 'e jo 'e 'laa¹³ tyíin¹.

¹⁸Joon la joon fuu²¹uu 'naa'
jilee²¹naa' 'in ganúu²un júu³ taa¹³ 'e
jí² lo: Wana seein²¹ 'in un'láiai² 'e jí²
lo iun'láiai² Dios Jmii²¹ tya'a jilaa²¹
fa¹ 'e taa¹³ jí² lo. ¹⁹Joon wana tyíi²
tsá² júu³ 'ee taa¹³ jí² lo Dios Jmii²¹
ityí¹ 'e sii²¹ 'ii 'e jí² taain²¹ jilee²¹
'in cwo¹o Jesús juncwii²¹ 'múui²
tya'a. Joon jo lí² tsatáai² 'e fuu²¹ do
nicwaai¹³. Jo 'ii²¹i 'e tyú² taa¹³ 'e jí²
lo tya'a.

²⁰Joon 'in jmá¹ júu³ la joon jin²in:

—'E la ja²mo, la jmoono igóo³oo
—jin² Jesús.

—Amén. iNa¹, Ña'ññu¹u' Jesucristo!
—jin² 'in catyaaí².

²¹Cwouncwaai¹³ Ña'ññu¹u'
Jesucristo jilee²¹naa'. Amén.